

ſuper omnẽ terram me mo

res e runt nominis tui Do mi

ne.

℣. Propa C 10, a

trib⁹ tu is na ti ſunt

ti bi fi li j; propte re a

populi cõfitebũtur ti bi.

Alle lu ia.

℣. Dilexit An

dream Do mi nus in o di

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Incipit epla scī Gregorii turonen
sis archiepi ad beatum Iulpicium
sedīn Bituricensem archiepm· de or
tu scī martini· & mutā seōz vii
domientiū consanguineoz ipsius·

EATISSI
MO·PATRI·
Sulpicio·di
gnā bituricen
si archiepō·
Gregorius
turonorum
indignꝰ sa
cerdos·mdo
salutari nostro
salutē ꝑpetuam· dpur poetam sub
figura apī·scōz urt' & prudentia lau
dat' cū dicit' Quo magis exhauste
fuerint·hoc acriꝰ onis incumbunt
generis lassi sarcire ruinas· Hoc pa
ter beatissime in fronte eple pre mi
sisse liceatit· consideranti quanta
prudentia·quanta sollicitudine·ti
tubantis ecclie statū firmare·et ei
ruinas resarcire contendistis?hoc u
te ꝑpe exemplis lucentib? hoc melli
fluis exhortationum sermonib? hoc
demq; gestis ꝑcedentium scōz mme
duū platis agere ñ cessatis· Hinc ē enī
qđ mīt' cetā·qus parutati mee uiā
sublimitas impauit· unguens autē
impuī·ē amici ammonitio·quatinꝰ
vii domientiū dapur maī monasti
um noscunt' requiescere·quoq; fa
ma ꝑcelebꝭ longe lateq; diffundit'
acē' uiā uel finem si uspiā possem
reppire uobis dirigere· Tu ergo ux
ta poeticum illud·p more meo et p
uā reuerentia respondi· Tuus ē pa
ter alme qđ optes exposuisse labor·
in ussa capescere fas ē· Statimq; uci
no ut dicit' obedientie pede·uāmp
sequens iussionē·p scrutat' ecclarum
scrinia·& bybliothecas revoluens·
tandē apur ꝑfatum maī monasteū
repperi qđ querebam· Seruato q̄ te
nore hystorie·patrinatu uē ut pcce
tatis transcriptum destinau· De cet
to & possitio & p more urīm ē·& ob
xpi grām adquirendā edificare eccli
as·& amico ūmo seruo obedienti·ei'
dem xpi dñi misdiam impetrare

Explicit plog'· Incipit de uita et
obitu scōz septem dormientium ē
sanguineoz Beati martini turo
nis i maion monasterio conpaliter qui
escendit·y·o·

DIOCLETIANI·ET·
MAXIMIANI·IMPATOR

crudelitate eoz exigente·deficere ce
pit & discedere penē uniuersus orbis a
romanoz potestate· Int' multos aut'
hunoz regnū discessit·ꝑsidente eis
floro rege strenuissimo· Qui florus
patre suo aumato nouiter uiā unui
se carnis ingsso·regnū adept' ē·cum
viginti esset annoz· Habebat autem
idem florus duos frēs minores se'ou

tamī & aumarum. Duxit aut̄ ꝑdict⁹ flo
rus uxorē puellā pulcherrimā brichil
dem nomine filiā chut regis saxonum
ex qua genuit tres filios. Primogenitū
flouī beati martini turonensis gen
torē secm bilgrimū. tertiū aumarū.
Sed ū bilgrim⁹ nīi filios genuit. cle
mentē. primū. letū. et theodorū. ter
cius aut̄ aumar⁹ nīi genuit. gauden
tē. quartū. & innocentiū. Flouī q
cū regno suo fere ꝑ. x. annos feliciter
potitet. maximian⁹ aggredit. Qui fe
re ꝑ tres annos laborans. uix & cum
maxima difficultate. pmas partes
regni ei⁹ mgīlius ē. Nec sine morte et
sanguine suo. pugnauerat. siquidē
florus cū eo bis terq; sep⁹ confligens.
ꝑiter deuictū fugauerat. Ꝑ; ꝑdici
one suo. sa[illegible]iuit q̄dā castrū & mu
nuit cont̄ eū & ei⁹ regnū. et sic secto
et tertium. Tandē obsedit eū in q
dā cast̄ munitissimo. cū omī fere no
bilitate hunoꝝ. Obsessus aut̄ ꝑ dimi
diū annī. ad deditionē compuls⁹ est
uenire. uita sibi cū mbris suis atq;
suoꝝ concessa. Captosq; duc̄ secū ro
mā. Int̄ q̄s fuer̄ duo frēs flou regi.
martin⁹ & aumar⁹ filios aut̄ nīdum
genuerat. ñ ꝑmogenitū suī florum
uidelicet trīū annoꝝ. Alios aut̄ du
os. post reūsionem captiuitatis gene
rauit. Cū aut̄ ꝑsentati essent diocle
tiano. misit eos in carcerē. Post an
nū ū dimidiū recordat⁹ diocletian⁹
ꝑbitatū flou. iussit eū sibi ꝑsentari.
Videns aut̄ pulchritudinē ei⁹ ob feceē
& laborē carceris emarcuisse. misericor
mor⁹ ē. absolutiūq; remisit ad ꝑpria. ꝑ
misso ei regno suo cū redditib⁹ sibla
tis uel sasitis munitionib⁹. Talem

am pacto ꝑmisit eū regnare. ut post
mortem ipius filius ei⁹ ñ sublimaretur
in regnū. nec mēsularū. ē. tamē tbum⁹
caueret. Qā cū ex utrq; parte firma
tū fuiss. recessit cū oīb⁹ suis. & eis⁹
aut̄ eodē anno genuit duos filios.
bilgnum & aumarū. Ds ū q ñ accipit
ꝑsonā ꝑncipī & rebat consilia conī.
q qs uult indurat. et tdū in rebū
sensū & adducit in stupoēm. impato
res ipsos. q ecclam ꝑsecutionib⁹ grauī
simis diu uexauerant. in tamā am
tiē & uanitatis deuenire ꝑmisit mu
tationē. ut diocletian⁹ niconedie.
maximian⁹ mediolani. uno die de
positis insignib⁹ imp̄ii. post imp̄uum
priuati uiuerent quasi plebeij. Verū
maximian⁹ haut multo post facti pe
nitens. cū dispositis insidijs. genero
suo constantino tā regnū tenenti
monē moliret. deprehenso dolo ultus.
apud massiliā capt⁹ nec multo post in
carcere fractis laqueo ceruicib⁹ mīn
gulat⁹ uel ut quidā asserunt a dēmo
nib⁹ suffocat⁹. impiā uitā morte dig
na finiuit. Diocletian⁹ ū & ipse eadē
ex causa. eidē constantino factū se
intelligens suspectum. hausto uene
no sui ipius effect⁹ ē punitor impi⁹.
& in ulla sua sec̄ salonas oppidum.
die uitę clausit extremum. ¶ I ¶

Hus ita & tempali & etīna mor
te mutatis. cū post terrā et
borridā bellor. et ꝑsecutionū caligi
nē. diu desiderate pacis tīq̄llitas.
diuino nutu late ꝑ mundū splen
descere cepit. florus ꝑmogenitum
suū florū constantino q eisdē im̄pa
toib⁹. uidelicet diocletiano & ma
ximiano. breuissimo tempe constā

cio pat̄ suo & galerio maximino. usi
mul tamē medius successerat. educan
dū tradidit. Q uē semp caruꝫ & dilectū
constantin⁹ idē habuit. adultoq; & mu
lere facto. uxorē dedit neptē suā filiā
sororis suę. tbumūq; constituū. re
misit ad patrē suū. Q ui ex eadē ux
ore sua. uiuente patre suo filiū ge
nuit. quē flauiū uocari p̄cepit. Q ui
nat⁹ ē quidē septimo decimo ētan
tum anno. s; postmodū tempe filiū
constancū. a beato paulo constanti
nopolitano epō. deo disponente ca
thecumin⁹ fact⁹ & baptizat⁹. oarti
ē uocat⁹. V enerabilis aut̄ baptizatꝰ
ei⁹ ideſt patarcha pavl⁹ ab eodē con
stantio q̄ pat̄ in unp̄tū succedens.
in arriana hereſim declinauerat.
apud ciuitatula q̄ndā cuicusā nomi
ne. ob catholicā fidē pulſ⁹ exilio. ar
rianor̄ insidiis crudeliter strangulat⁹.
ad celestia regna uictor migrauit. flo
rus aut̄ antiquus senio confect⁹. die
clausit extremū. T erra sua p̄mogę
nito suo dimisit. & duos frēs uide
nes in manu ei⁹ reliquit. Qui mortuo
patre. tam utiliter rexit. & frēs suos.
cū filiab⁹ nobilissimor̄ pagi hunor̄ co
pulauit. Ex quib⁹ p̄mogenit⁹ suus.
bulgius uidelicet ut p̄dictum est
uū filios generauit. sed⁹ autem au
marus tres. ·III·

F lorvs q; tbumus filius flori re
gis. mortuo constantino. & regnante
constancio. constantinopolim uenit
cū filio suo floro paruulo. quē impa
tori cōmendauit. q; cū secū retinuit.
& militē fecit. Q uē etā adhuc ado
lescentulū. iulian⁹ cesar. cū ab eodem
constancio patruele suo. in gallias ad
uers⁹ barbaros. q; romanor̄ tras infesta
bant. ignar⁹ q̄d de eo dis disponeret.
secū ad ferenda p̄sidia adduxit. & exer
citandū militia. quā diu p̄stitit meo
mutatu suo detinuit. s; uir ſes magis
elegit deo seruire celesti. quā sub imp̄a
tore terreno militare. q̄a ad hoc specia
liter effect⁹ ē. ut triumphale sē crucis
uexillū in occiduis mundi partib⁹ ex
tendū. & adorandū deueheret. & mi
lite sacramēta cum angelicis mutaret
edictis. Q ui clar⁹ anis s; clarior meri
tis. sēs ab infantia. deuot⁹ a puericia.
p̄fect⁹ in adolescentia. p̄bendū de die
in diē. de uirtute in uirtutē p̄ficiēs.
magnus in mundo claruit miraclis.
& doctrinis catholicis longe lateq;
resplenduit. C ui enī a tanta uirtu
te. & miraculo tā grandi. & stupendo.
initiū uitarū dei inchoauerat. q̄d mi
rū si & p̄spos in eis semp exitus. et
beatos exit⁹ haberet. I mmo mirum.
si post tam mirabilē qua ad se d̄s illū
traxit conuersionē. & uirtutū sublimi
tate archana. & miracloꝝ claritate glo
riosam. & religionis decore splendida.
uigilē usq; ad uite finē n̄ ageret
conuersationē. Q s enī n̄ omū fere uir
tute. & miraclo mirabilis ducat. in
famulū uix decennē. ab uberib⁹ ut
sic dicam cū lacte matrno imbibitam.
errons fanatici exhorruisse superstitio
nē. parentib⁹ tutorib⁹ atq; actoribus.
nē minis. nē uerberib⁹. nē blanditiis
insistendo deportantib⁹. ad christi fidē
& ad eccl̄ie. cui⁹ nec dū p̄cepit sacra
ta. confugisse societatē. Q s n̄ sūmis
attollat p̄conis. puerum duodennē
imitar cordati & sapientis uiri. etatis
teneritudinē n̄ respiciendo. heremi

squalorem · & quicqd ibi tolerare posset
ac si delitias concupisse · & qd interim p
copis imbecillitate ñ ualebat · f; post
ea implet̃ erat · medicando saltem
& desiderando · in conspectu dei q̃ nõ
numq̃ uelle p facto reputat · nã facẽ
Q̃s ñ in signu laude p̃dicandũ censeat ·
adolescentẽ in sinnis enutritum delin
is · urb̃ pat̃s sectari implicitũ militie ·
quasi solitariũ uł monachũ se exhibẽ
do · ñ solũ ab opib̃ malis · f; & ab omñ
concupiscentia nefaria continuisse ·
& in medio fornacis babilonice · siul
plure & pice feruentis · se illibatum
custodisse · int̃ alios aliena diripien
tes & eã urridentes · sitã ñ modo sup
flua · f; etiã necessaria pauprib̃ erogas
se · & qõ p̃cepta q̃q; transcendat · ut
in dimisã clamide p̃ret fecisse · De al
tera quippe duarũ uestium p̃ xp̃o
danda · ñ de una diuidenda p̃ceptũ
habem̃ · Qõ fecit iste · cui⁹ cor et sitis &
se ipsũ xp̃o · & p xp̃o fr̃ib̃ impendere pa
ratũ erat · In q̃ & illud q̃s ñ cũ stupore
accipiat · qõ nr̃i parentes ditissimos
& melinos · utpote regib̃ arrianis editos
constitut̃ · qõd & regis ẽ stantij & iulia
ni cesaris · nẽ huius nunc illius mdũ
sis t̃rarũ partib̃ commutatũ seq̃ · & eis ut
pote materno⁹ auunculo⁹ filius · in
adolescentia adherere & obseq̃ coact̃ ·
quo⁹ alt̃ arrian⁹ alt̃ apostata · utriq;
orthodoxo⁹ p̃secutor erat · in tanta re
tũ sibi inuicẽ oppositarum contricta
te · & fidẽ incorrupta seruauit · & pau
p̃tatẽ extremã semp amplexat⁹ est ·
& humilitatẽ p̃fectã tenuit · Q̃s & il
lud meo inconsideratũ p̃tereat · qõd ea
qua puppem contexerat parte cla
midis · cpĩn uidens circumdatũ · et
illam quasi ostentando aput anglos
unde gl̃iant̃ · de ustione tam grandi
& tam gl̃iosa · de qua alius gl̃iaretur ·
ipse gl̃iat⁹ nonẽ · f; magis humiliat⁹ ·
humelanti desiderio · instar cerui sitis
entis ad fontes aquarũ · reuisus con
stantinopolim · p̃ceptis a beato iulio
urbis eiusdẽ p̃archa ut p̃diximus
baptismũ sacramẽtis · qõd sedulo uolue
rat pectore · & longo estu parturiue
rat · & nã quasi in partũ maturitate
naturali · ad fructũ uite erumpere
gestiebat · ipse libens ad effectum p
ducere mittitur · Qõ hoc · uidelicet
ut calcatis omñib̃ seli lenocinantis
oblectamẽtis · libere uacaret deo · & ab⁹
uocãpellatione curie cationis · celestem
exigens conũsationẽ · gustaret ete
bruis & uideret quã suauis ẽ dñs ·
Qõ unũ cum uera sentencia dñi
maxime duceret necessariũ · & ad
hoc solũ adipiscendũ uehementer
feruoret · q̃s ñ contemplari delectet ·
q̃s ñ unitari conet̃ · quã simplici et
germana caritate p̃ salute fr̃is dif
tulerit · O uere mirabile sci adoles
centis benignitatẽ · q̃ cũ optimam
habeat partẽ · q̃ nulli consequenti
eã auferẽ · ñ ñ in commune petre et
cauerna macerie · optinere se posse
cognosceret · ubi unica p̃tectio · et
singlare refugiũ confugientib̃
in umbraculũ diei ab estu · & in se
curitatẽ et absconsionẽ · a fr̃bine et
a pluuia · uotũ tam sanandi sortũ ·
com̃ uotũ biennio mala mundi to
lerauit · stans foris quasi sine tecto
unde p̃cellas nimbos & grandines · in i
mo p̃fundi · in lubrico seli · ubi ñ in
ueniret requiem pes ei⁹ · ubi ñ solũ

nuuris affligeret· ſ: a ꝑiculis urgueret
ĩnumeris· Q̃d faceret uel pot⁹ qđ nõ fa
ceret ꝓ ſalute multoꝝ· q̃ ꝓ unus deuo
tione tantũ tedĩ ſuſtinuit· tã diutur
num quietis ſue diſpendium ꝑtulit·
Q̃s cruces· que ſupplicia· q̃s nuuras ſi
nferrent ꝓ ſaluatore· nõ ꝑculis omnib⁹
quamuis delicatis ante ferret· q̃ ꝓ a
more hominis mortalis ſingularis gau
dii ſui unicũ eque deſiderium ꝓ cur
dilatione ægrit cruciabat· tamdiu ad
implere diſtulit· §; ꝓfecto ſci uuicus
exercebat̃ patiencia· ꝓbabat̃ fortitu
do· experientia formabat̃· & ꝑdiſcebat
ſe ipſo ſpontanea caritate· q̃ꝺ poſtea
tempe oportuno ep̃e animarũ poſit·
debita ſollicitudine faciendũ ſibi eẽt
de multis· Ita doct⁹ a iuuentute· fe
cit hoc ipſum in ſenecta ult̃ omis fe
re homines· & ꝑ quã exigi deberet
ab eo· in dieb⁹ maxime imꝑatoris· q̃n
do ſecm caritatẽ q̃ ſua nõ querit am
bulans· nõ ſolũ uasa ꝓaulũ fieri opta
uit· ſ: ecĩã anathema pene ſe fecit·
a aqõ ꝓ frib⁹· noxie cõmunionis nõuo
luitate ſ: neceſſitate conuentũ im
eis· ut his quartũ ecruciab⁹ ſeui regi
gladius imminebat· hiſpanuarũ eccli
is cõſuleret· §; ſciens ꝓculdubio adim
plendã legẽ· alio⁹ onera abalis eſſe
portanda· ſciens dilectionẽ· legis eſſe
plenitudinẽ· ſciẽs caritatẽ ee uincu
lũ ꝑfectionis· ꝓncipũ fructuũ ſpitali
um· ſciens ꝓ ipſã ſeruiendũ mucem·
ipſã ũ nunq̃ excidere· & ambulantẽ
in ea nõ errare nec deficere· tante ur
tutis fiet⁹ ſuffragiis ſecure ꝓſume
bat· q̃n quocjo aliquando detũnt ꝓ
ei ẽſeruatione mẽeret· ꝓ ipſã q̃ opit
multitudinẽ peccato⁹ facillime re
ſtaurari uel ſuppleri poſſet· Nec obſecro
cuiquã uel honeroſa ſit uel otioſa iudice
tur· iſta ob ãmiratione· & contemplanda
martini in etate adhuc iuuenili meri
ta· facta diginſio· tui toci⁹ op̃culi hui⁹ ſum
ma in ipſũ reſpiciat· nec mi⁹ ꝓpt̃ oſtẽ
denda· & caritatis ei⁹ habundantiã qua
ſemp tot⁹ affluxit· & origins nobilita
tẽ· a ſeuero ꝓmo uiue ipſi⁹ ſẽptore ꝓter
miſſã· quã ꝓpt̃ ꝓdict⁹ conſanguine
oñ ei⁹ uenerabile ut cõmiſcationem
uel obitũ poſteris inſinuandũ· inerrẽ
licet ſtilum mouerimus· ◦IIII◦
Sed ut ab his iã ad ſuſcepte nar
rationis ſeriẽ recurram⁹· o⁹ ar
tin⁹ ueteri exut⁹ & nouo ꝓ baptiſmũ
indut⁹ homine· tbuni ſui quẽ tanto
pere lucrari aqõ ſatagebat· q̃ euolu
to tbunat⁹ ſui tempe· mutatũ uita
& habitu· ſeruituti ſe deo polliceba·
& eucl⁹ ſupplicatione· & dilectione
quaſi ligat· ꝓ biennũ nõ rapinis ſ: ſeis
ut eeret miſſtens opib⁹ in comitatu
morat̃ ẽ· Q̃a expectatione q̃n gra
uiſſime ferebat exacta· continuo nõ
adquieuit carni & ſanguini· & licet
repugnante & indignante ceſare· ab
urbata ſeclari milicia· abdicatis paren
tib⁹ ꝑ̃pis· & pata in q̃ nat⁹ & notus· di
ues & melit⁹· & ob hoc reuerend⁹ & mag
nifiẽ haberi poterat· deo nobis ullum
in patriã deſtinante· in easteras has
regiones diffugiens· ubi incognit⁹ et
inglor⁹ reputaret̃· caut & pauꝑ· lau
dabilis in arguñtũ ſue magne hu
militatis· doctrina & exemplis ꝑſtan
tiſſimi & expectabilis uiri hylarii· q̃
in dieb⁹ illis eccle gallicane· ſingularis
& columna et lucẽna apparebat· erudi
endũ ſe ſubdidit diſciplinis· ne in

uacuū uel piculose curreret · si suo ferre
tur uidicio · & se sibi magistrū consti
tueret · & ne uideret eoꝝ numerū q̄b
dicit̄ · Ve uobis qui sapientes estis in o
culis uris · & coram uobis ipsis prude
tes · Cui cū in scola uirtutū desudan
ti uideret̄ a magist̄ celsiorē leuitici
ordinis gradum ascendere · ipse in aug
mentū p̄fect̄ sui in infimo exorciste
officio · securus q̄ humilis · eodem
tandē magist̄ suo concedente & im
rante subsecut̄ ·

Quid q̄ dē de hoc uiro tanta hu
militate fundato fieret · nī ut sedin
ceptuas humilē spū susceper gra ·
& q̄ se humiliauerat · a summo humi
litatis doctore quē pone sequebat̄
exaltaret̄ · quasq; in silentio subdit̄ in
uestigarat · potens ope & sermone · &
aplico digni ministrio · aliis notas fa
ceret uias uite · & q̄n ad mȳstium
accederet · nī assumeret̄ · & quom p̄di
caret · nī mitteret̄ · Ipsa cū apud
magistrū in sūma degens subiecti
one & quiete instituerēt̄ · nichil de se
magni estimans · nichil alti dispo
nens · a dño q̄ cor paruuli sui intu
ebat̄ · & magni pendebat · op̄ cuiusdā
gelistē p̄ reuelationē uidet̄ exercere ·
& parentes q̄s ad huc gentilitatis er
ror detinebat · ad insinuandā illis
fidē xp̄i monet̄ uisitare · Oraculo
itaq; fact̄ duumo · ex licentia beati hȳ
larii · nā nec cū ab augusto constan
cio · p̄ fidei defensione in exiliū miss̄
fuerat · quorūdā uiss̄ erat deuot̄ p̄fici
et̄ · & circumquaq; ubi dei sparger̄ ·
multā ex cōfusione infideliū messē ·
horreo xp̄i inferre contendit · paren
tesq; suos cooptante gra supna ad
xp̄iane fidei p̄fessionē cōuert̄ · solo
pat̄ inscrutabili dei uidicio in ȳma
gine & errore trini boīs p̄manente ·
& ex sola ueteris usus auctoritate ·
male ab infantia imbibti superstitio
nē fanatici cult̄ · p̄tinaciter defenden
te · Oratē q̄q; q̄ cū mundo genue
rat · ipse magno regenerauit · fact̄ er
spualis pat̄ · cui carnalis erat filius ·
& p̄stans ei ut esset mutuū aliq̄d no
ue in deo creatē · a q̄ ipse ut homo
exiteret post dm mutuū accepat ·
Effecit aut̄ ut & ista & ceteri q̄s salu
ti conquisierat p̄ mari patruor pa
tris sui suor scilicet p̄ patruor ora
tiui & aumari q̄ xp̄ianissimi erant
& ciuitatib̄ sibi deputatis officio fun
gebant̄ · Int̄ q̄s baptizati sunt etiā
bulgnus & aumar · cū vii filiis suis ·
cleūte uidelicet · p̄mo leto · & theo
doro · gaudente · quiriaco · & innocen
tio · Quor patris p̄cepti bulgn & au
mar · nī sicut alii frēs p̄tīā heredi
tatē diuidentes · sed tanq̄ uno ortu ge
mini nati sunt · sic una domo · uno
fundo · una re cū cōmuni · cū uxorib̄
& filiis contenti sunt · Eodē aut
tem anno q̄ baptizati sunt · uia u
nuisē carnis ingressi sunt ·

Horū itaq; p̄nominati vii filii ·
omnia p̄dia sua uenundantes
p̄tium pauper̄ distribuert · seruosq;
suos ingenuos fecert · Ipsi ū in q̄da
loco se inclusert · lectionū · oration̄ ·
& psalmodie uacantes · & duobus
tantū seruulis contenti · q̄ eis offici
um consolationis impenderent · ui
uebant in cenaculo constituti sine
querela tā deo quā hominib̄ placen
tes · uxor & liberor huius consortio ca

rentes celebēq; uiā achuare satagen
tes. De reliquiis aut̄ cibor̄ ipsor̄ ad
quascumq; partes deferrent̄ uel aq
buscumq; infirmis sumerent̄ qualu
cumq; infirmitate tenerent̄ prin⁹
sanabant̄. Quam ob rē ꝑmo ex ad
iacēti puincia & postmodū ex omni
regione ulla pene uinisi uenientes
illos sicut dei ꝑphas ueneraban̄. ex
quib⁹ multi ꝑdicatione eor̄ fidē ip
sor̄ imitantes xp̄iauitatē subiciebam
tur. & ueterē hominē exuentes. no
uum q̄ secūm dīm creat⁹ ē induebā
tur. Ceterū ꝓcipes. ꝯbum & mul
tes. xp̄ianū & iudei & gentiles eos
uisitabant. reuerebant̄ & excole
bant. Qua de re seruꝰ dei ꝓmoti
mam gl̄ę & ambitionē hui⁹ seli su
bito tumentes. fugę latibulū capetē
tes. putām relinquere disposuer̄.
quippe cū in hoc exemplo eis esset
abrahā. & recentis alii usti multi
& recentissime patruelis eor̄ beatis
simi⁹ martin⁹. Qui sicut obtēpant̄
& ꝓcepta xp̄i audiens & consilia. nu
bili er⁹ amori ꝓposuerat. & oīb⁹ relic
tis assumpta cruce & sibi se abnega
to ipsum ducē sequens. arbitroq; ei se
cōmittens. dampnosā cunctis ꝓpe
uoluntatis facultatē abiecerat. ita
xp̄ō q̄q; pollicitationis suę sententi
am in eo liberaliter complens. et
miraculoꝝ gloria. et honore pon
tificat⁹. & diuitiarū copia. illū quāus
ita fugientē illustrauerat. & ꝓmissū
sequacib⁹ suis centuplum ei iā & hic
reddiderat. in futuro seruans illi ple
nitudinē uitę mūnę retributionis. Cūq;
de ītia & de cognatione sua sol⁹ ꝓpt̄
xp̄m exisset. magnificante cū eodem
xp̄o duce suo in ītia peregrinationis suę.
& ad ūbium oris ei⁹ facientē ꝓdigia mi
rum dictu. de lapidib⁹ suscitabat fi
lios abrahę. & mutabat corda homi
nū erroneosq; & incredulos condu
cebat ad semitas iustitię. & ad pru
dentiā iust⁹. euertebat delubra.
fundabat monastia. edificabat ec
clias. & ita paulatim succrescens. fac
tus erat in gentem magnam. VII.

Audientes q̄ ꝓdicti viri beati
Martini famā sanctitatis & celebrita
tem nominis ei⁹. q̄d ei grande fecerat
ds uirtutū nomē magnor̄ q̄ q̄rumq; tē
pore fuerunt uirtutū. & q̄m in cathe
dra turonicę urbis exaltat⁹ fide doc
trina & opę a quouis nō differret a
postolo. inuito utili exilio. breui expē
sa exiguisq; sarcinis collectis. ad ip
sum uenire. & secūm ei⁹ dispositionē
uiuere statuerunt. Qd & factum ē.
Venientes itaq; turonis. inuenerūt
eū in episcopio ex consuetudine do
minico die missarum sollempnia
celebrantē. pertenderuntq; more pere
grinor̄ benedictionem. Post consum
mata ū diuina mysteria. alloquens illo
beat⁹ martin⁹ recognouit eos ee con
sanguineos & patrueles suos. fleuitq;
p singlos. & osculat⁹ ē eos. Ducensq;
eos transfluuiū secū. ubi multitudo
cōmanebat. frīm inuitauit ad ꝓndi
um in commune cū frib⁹. Sequenti
aut̄ die omnē peregrinationis suę se
tiē retinuerunt. uoluntatē suā in
hoc esse dicentes. ut limina apl̄or̄
Petri & pauli expeterent. & ut hie
rosolimā ꝓficerent. sepulchrū dn̄i ui
sitaturi. & crucē dn̄i adoraturi. & ꝓ
beati Jacobi sepulchrū uenturi. et

sic ad ipsū reūiuri. Quā uā cū benedic
tione beati ogarīni aggdientes nudis
pedib⁹ laneis utendo uestib⁹ pane et
aqua & crudis herbis contenti quin
quennio pegerunt. VIII°
Reuertentes itaq; incolumes
beato ogarino sē ꝑsentauerunt cū mul
tis reliquis uidelicet de sepulchro do
mini & ei⁹ scissima cruce de sepulchro
sce ogarie matris dñi & ipsius uestimē
tis de reliquis apl̄oꝝ petri & pauli
& sci jacobi frīs dñi & ex multis aliis
Quas beat⁹ ogarin⁹ reuerent accipi
ens in absida maioris ecclie cū reue
rentia posuit. Ipsi ū vii frēs beato
ogarino & frīb⁹ ibidē manentibus
tā in anima quā in corpe se dederen
tes uouerunt se de loco illo ampli⁹
nī recessuros. Statim eos beat⁹ oga
rin⁹ gratanter accepit & monachico
habitu eos induit & benedictione
ꝑpa firmauit. Posuitq; eos in latere
cauati montis in quoda specu fecit
q; eis oratoriū in ipsa rupe benedi
xitq; altare ubi & reliquias ꝑpia ma
nu condidit qs ipsi apportauerant.
Ordinauit secundo clericū & primū
ꝑsbiterū lectū & theodoriū diacon⁹
gaudentē quintacū & innocentiū
subdiaconos. Permansit aut mea
dē cella siue oratorio ubi & delecta
bant̄ ieuniis orationi silentio lec
tioni quādiu beat⁹ ogarin⁹ supfuit
Ipse quidē p reuelationē obitū suū
longe ante ꝓuidens ad condatem
sem uicū ut dispositum ut pacē nr̄
clericos ecclie illi⁹ dissidentes refor
maret. Cognoscens etiā p spm̄ sem̄
se nō reuisurū conuocatis omnib⁹ mo
nasterii frīb⁹ osculat⁹ ē eos atq; bene
dixit. Prefecitq; eis unū ex ipsis loco
suo nomine gualbertū & abbem con
stituit & benedictione sua confirma
uit cui & commendauit un supdic
tos frēs & parrucles suos. Quicos
suscipiens in cōmuni cū frīb⁹ aliis
singlarit eos diligebat & specialit
reuisebat & confortabat. Porro be
at⁹ ogarin⁹ post obitum suū usq;
ad die migrationis eor̄ sepissime ap
parebat eis in uisione consolans eos
& corroborans. Vixerunt aut cum
eo in sco ꝓposito annis xv. post tm̄
situ ei⁹ xx. v. uidelicet sub gualb
to abbate ꝓmo annis xx. iii. sub
alcardo secdo abbate annis duob⁹

LX. Huius scilicet alcardi tempe
re contigit festiuitatē beati ei⁹
dem martini de tm̄situ sabbato e
uenire. Sequenti ū die qua dñi
cā celebram⁹ post pacta matutino
sollempnia media nocte apparuit
eis idem ipse beat⁹ ogarin⁹ nunci
ans eis obit⁹ sui diem ita dicens. Au
rora sequentis diluculi emergente
uocate huc alcardū abbatē ad uos.
Qui dū astitisset nūciate ei singli
omnē uite uē seriem & act⁹ uros
confitentes peccata ura dicitq; ei
ex me ut in honore sce trinitatis mi
sam celebret commemorationem
mei faciens & sco⁹ quor̄ reliquie
in ꝑsenti altari a me consecrato cō
mittent. ponatq; singlas hostias
p uobis singlis immolandas. Quib⁹
consecratis singli communicabit.
Pacta cōmunione uiaticoq; suscep
to corpis & sanguinis dñi cepi. miss
saq; finita pstabitis uos ad orati
onē. uiāq; unusquisq; carnis ingredie

mmi· tam a dolore mortis exāmei quā a corruptione carnis estis alieni· sicq; ab anglis suscipiemini· & a me ipso sursū conducemini· donec assignem uos ante tribunal xpi· Qđ tum factū ē ut beat' martin' impauit· Cū aut communionē accepissent de manu aycardi abbatis· finita missa genib' flexis· sanctq; incolumes mox orationē prostrati· uiam unusquisq; carnis ingressi sunt· ut beat' pdiccat martin' tā a dolore mortis exactores· quā a corruptione carnis fuerant immunes· Repleta ē uico cella illa tanto odore· ac si multor· aromatū congeries ubi

Sursa putaretur· ℣

uscipiens q̄ eos ñ ut de morte· s; quasi de oratione abbas aycard' una cum frib' ñ mortuos putabant· s; dormientes· cū facies eor· ut rosa rubueret· caro ut nix albesceret· Quā ob rem p sedilia illos disposuit· sicut soliti erant sedere in cella sua· posuitq; eos ita ut ab omīb' inspici possent· solis necessariis qb' ab iniuria uruen tiū defenderent· mē eos & intrantes medijs Repagulor· obicibus· Patebant etiā limina· ut omēs aduenientes uiderent scor· facies· ñ sicut mortuor· s; sicut dormientiū· Quia licet hominibus mortui essent· deo tam cui omnia uiuunt dormiebant· Per vii aut dies qb' sup tūa fuerat· ñ defuit odor ille suauissim' Tanta ū extitit aduentantiū multitudo· quanta aut loc' admisit aut uie uel semite capi potuerunt· Omēs febricitantes uel frigoretici q̄ aduenichant sani reūtebant· leprosi· surdi· muti et claudi multi curabant· Afferebant q̄ uenire ñ poterant in lectis & grabatis· & ea odoris fragrantia sospites redebant· Septimo demū die a tūsitu ipsor· abbas aycard' congregatis fribus sēi monasterii· ad obsequiū fumeris scor· affuit· Visit q̄q; & accersiuit sēissimū senē turonice sedis archiepiscopum brictiū· una cū clero & populo· Inito q; consilio· sicut erant uestiti· sepelierunt eos in ipsa cella uel oratorio· ante altare ipsius oratorii· a beato martino cū pignorib' scor· consecrati· Transierunt aut pridie id' nouembris· sedo a die festo q̄ celebrat' transit' beati martini· et depositi sunt tercio decimo kl'no uembris· Qui sepulti tris· in christo se uiuere manifestant uirtutib' et miraclis· pstante eodem ihu xpo domino nro· q̄ uiuit & regnat cum deo patre in unitate spūs sēi ds· p omnia scla sclor· o amē· Explicit uita scor· septē dormientiū turonensium

Hystoria de miraclis sēi martini epi· & confessoris universis·

Ancte ecclie pclaris archiepis· epis· abbatib' ptib' ō nib'q; ubiq; tiarū catholicis· beati martini turonensis ecclie conuentus salutē· & fideles mpo orationes·

Rar' est nris in temporib' mentis oculos sempr labentib' diuine ostensionis & miraculor· cuent' Unde di uinitatis op' nris diebus & nos ad ocu

los ꝓsentatum silentio nō mtelligimus occultandum. Qđ & uidim⁹ & audiuimus hoc testamur. Explicit plogus. Incipit ō miraclis beati oARTINI.

ARENSIS. monasterii sēmonales fare urgi nus corp⁹ mūs agnetis caput facta pigmoꝝ deferentē beati martini eccl̄i am mūierant⁹ ut ad concremati loci sui reparationē benefitium ꝓpli postularent. II. Erat mulla mulierula nomine lamberga etate unuor nerus contracta & quadā doni fractione infer⁹ concuruata⁹ ea cū ꝓpls ad reliquias concurreret et ipsa sicut potuit laboriosa subrep sit. Orat spū diuino credm⁹ commo nita⁹ pignoꝝ subūiacere liceat. Cō cedit⁹ subē capsam ubi fare urgmi corp⁹ mūs agnetis caput paululum & domuscit⁹ dormientē ad mstar nuus candida columba ut sana surgeret. ut de sanitate sua fare urgi mi agneti mūi oARTINO confessori gr̄as ageret. ut ad laudē dei musā de scō spū celebrandā canonicis mdicaret. usa ē commoneri. Cuigi lans. erat festum de comūsione pau li⁹ hora circit⁹ tra cuigulans. pfectā corpis erigit⁹ in salute. Gr̄as agit⁹ & que p uisionē accepat mdicat. unui sa. letat⁹ ciuitas. concurrit ꝓpls ad spectaclm⁹ fides miracli testimonio q̄ mulierē clam nouerāt approbat. Ju lier restituta⁹ seīmoniali sub habitu se mancipat seruituti. III. Noctis unus spatiū mterfluerat⁹ & dei digit⁹ aliud potencie sue miraculū mouebat. Amoꝝ puer q̄si xīm longo contract⁹ ex tempore in rigore poplitū obduratis unius manū cogebat⁹. Js ubi reliquias de uotion mīe attigit⁹ sal⁹ de celo mē bris infusa debilib⁹ animā letitia corp⁹ erigit sospitati. Prius & uestigiis deportat⁹ ad altare ꝓpat⁹ oARTINO gratias redditurus. IIII. Alter amos circit⁹ quindenis adolescens tanta contracti onis dānationem incurrerat. ꝑta ret ut ipse de pedib⁹ suis alterū ex sangui aridate ꝓmortuū & quasi a substancia sui corpis alienū. hē ubi scīs ꝓpinquauit pignoꝝ uirt⁹ ex alto usitat⁹ infirmata uestigia ad mot⁹ ꝓpos reparant⁹. Salutis suc factur⁹ gr̄as martini uenerat ad se pulcrū plantisq; unitens gemi nis usu baculi destituto. pedis er fert⁹ officio. que sepe tulerat ociosꝰ. Septimi adhuc puel. V. lule erigendi circūflectendi facie⁹ uis languoris abstulerat fa cultate⁹. mento pectori coherente⁹ gulon incōmodo catmchis mb⁹ lu minib⁹ oculi supfluo mouebant⁹. Ubi & misertima pignoꝝ applicat⁹ de uirtute altissimi medicina p uenies. ex utq; incommodo etate liberat innocente. Orū in modū aspectū uideas circūferre & plerisq; querentib⁹ dicē qđ uideret. VI. Etatis ꝓiectionis mulier. in qua contractionis causā na turalis frigiditas augmentarat. au

dit que fiunt miracla. cont̄ ratione
pductionis tempis & languoris. spem
sibi concipit exaudtionis. Vbi g̈ ad
reliquias ppius ē mulcta. spē sanu
tatis egressus ē. qui sustulit & ereavit
psonā pedib⁹ condempnatā. Propri
is g̈ dnāta uestigiis. ñi ingta mune
ris. ad martinū uelocior p̄cucurrit.

Mulier que man⁹ ℣III℣

Gemmas uncturis rigentib⁹
habebat uicinas. medico⁹ magis
teriis sepe l; frustrat attentatis. fac
ta ad dām confidentia reliquias de
poposcit. Vbi g̈ humane sollertie
captamenta defecerant. dei digitus
optat. Salutē suscipit. mulierecula.
man⁹ gemme admot̄ extenduntur.
testimonio languoris adhibito. Pre
senti demq; sanitate conspecta pu
dore confundit. qui contra mura
culum obcecatat. ℣VIII℣

Afflictionis uite uetula. senec
tutis & contractionis incōmodo du
plicato. cum pes ei⁹ debitis deficeret
adiumentis. ope manuū p̄mouebat.
Cetera utiq; artub⁹ corpis substan
cia. solū⁹ erat ponderis ñ uultamunis.
nec se deferens sed delata. Ea nocti
unus uigilis ad reliquias excuba
tis. medicinalis gr̄ē duumis fomi
tib⁹ circumtacta. de parte mortua
ad naturalia reuuuisit. Adorar
tinum suis meessib⁹ ipsa p̄gditur.
p̄uoluta reddit gr̄ām. cui⁹ meritis

Ase ptpicit obligatam. ℣VIIII℣

Annos duo de uigiti circiter
adolescens. triennio p contractio
nem euoluto. debilitatis sue temp⁹
redimebat. elemosinas diuitum
querendo. Is ubi salutis sue de
celo concepit auxilium. cereū accen
dit ad locum reliquiarū. pr̄ mente quā
pede ppat. cui sepe lacrimas de fonte cō
punctionis. contritus animū ministra
ret. Audiuit misediarum pat̄. quid
interior loqueret̄ affect̄. salutē repa
rat. qui langore rigescant pedes.
uestigio coaptant̄. Oīm⁹ forsitan hu
mana supplicatione tangi deitas u
deret̄. si humilē animo humilē con
fractumq; corpe pateret̄. Inactione
gr̄ārum ñ tacit̄. Martino p̄sentat.
quā & de ei⁹ meritis acceperat sau
tatem. ℣X℣

Duodenus ad huc adolescen
tula. que morbo⁹ muris. oculos
nil uidentes ociosis motib⁹ agitabat.
ea postquā sactis pignorib⁹ applica
tur. reduuuit⁹ luminib⁹ instaurata
a patre luminū. ñ usū septennio
uibat & rerum speciē recognoscit.

Alia quidē etate ℣XI℣

Annor⁹ de nascendi principis
luce hui⁹ seli ñ gustarat aspectu. Ve
rū ubi suū caput agnetis capiti sub
ter deposuit. manuq; face uirginis.
sactis pignorib⁹ ē orba facies circum
tacta. de claritate claritas celēsti
corporea. tandem data ñ reddita. in
docules oculos meitat ad uidendum.
Oīm⁹ ñ modū utīmq; uideas adolesc
centulā. nē rerū insuetudine obstu
pescere nē gaudere. alterq; alteri q̄d
nā uideat simplicit̄ iudicare. Ea p
fecto dei magnalia. ppls q̄ confluu
erat copiosius & mirat̄ cū gaudio.
& debito p̄dicauit p̄conio. Adolesc
centule ppls concurrentib⁹. Martī
no signipotenti incolumē assistum̄

Erat int̄ nobiles ℣XII℣

longo contract⁹ ex tempe quida nomu
ne martir⁹ cui necessitas fecerat disci
plina ligno muliti sustentario⁷ ut pmo
tione sua naturalib⁹ pedu nichil ul ju
ri deberet officiis. Is pi multitudine la
guentiu· qa ppior ad reliquias ii pare
ret accessⁿ⁷ aliquanto semotior excuba
bat. Ad nocte media resoluit⁹ miso
pore· ouartinu aspicit m albis· stola
pallio· & pastorali baculo· pontificis in
signia pferentem⁷ s; & duas uirgines
alteram in candore uestis· & amictu
capitis pspicuam· altera monali ue
lo caput ab humeris obuolutaⁿ. Is nere
pit⁹ itaq; a ouartino· quia coma nul⁹
erat longiore⁷ ad tonsura que uiro e
mpio sup addito cōmonet⁹. Tres q
m curando homine medicantis ope
patiunt⁹ offitui· Ouartin⁹ pacientis
caput & humeros ppriu confouit
ad pect⁹⁷ cui de uirginib⁹ uelata blan
dior manu locu egritudinis ptracta
ret· parcente dextera neruos exten
deret inuelata· O noua curationis
forma· medicine mod⁹ incognitus⁷
uerii salutis opi⁹ effectum· quicqd
noctiu fuerat soporis ymagine
figuratu· Iubet⁹ surgat⁷ & plenas m
colomitatis suę ouartino referat ac
tiones· Sub hec ses discedit⁹ succedit⁹
uirgines⁷ laudam⁹ ecclia tecu altius
isib⁹ decantantes· A sopore & lan
guore homo pariter erigit⁹ sacdotes c
uocat· usione enuntiat⁷ exequit⁹ ce
tera pro mandato· XIII·

Alt⁹ renib⁹ debilitate succiduis
pedis uehgio denegato· totus
in terra defluebat⁷ si n fulcimito ba
culi teneret⁹. Is ubi de spu sanitatis
suscepit remedium⁷ factur⁹ gras ppar
ad martirium· XIIII·

Habundantis gre beneficium· u
no die quatuor acceperunt mu
liercule⁷ de contractionis incommodo
liberate· XV·

Adolescentula cui⁹ manu· cuius
pede· ofitionu pgressionu· diutina damp
narat infirmitas· cu aliquadiu ad
pignora deuotior excubasset⁷ ad utrūq;
pariter reparat⁹. Ceteru ad certa fide
astruendu est quemadmodu ab ipsis
languentib⁹ accepim⁹⁷ eos nemmem
salute integra accepisse· ad usq; bea
tissimu ouartinu sepulchru· grarum
cu actionib⁹ expetisse[nt]· Credulita
ta e⁷ ut qa sca agnes· beati marti
ni uisitacioni mfuit· ea beat⁹ ouar
tin⁹ ecclia sua· p effectu multipli
cis miracli· ee uoluerit ueneranda.
Ad compensationē munerationis ac
cessit· ut que admodu dictum e· qa
uirgo uirgine· sca scm pontifice usi
tauit⁷ ouartin⁹ in sua turono· caput
ei⁹ de q fortassis dubitarent aliquot
hominu· manifestacione certissima
ipsiu ee demonstrauit· XVI·

Recentatoy miracloy facta est
euidentia sub oculis ppli· sub psentia
religiosi uiri symonis· sacdotis ordi
uirginu elisabeth· berte· lambge⁷ sub
attestacione bernardi· q ex oculis ac
cepta miracla consepsit· Hoy miracloy
cone ueritate ne incredula obmmu
tare possit malignitas· si immunita
reppiat⁷ sigilli ni attestacione rem
certissima consignam⁹· Unde queda
rationabilis admonitio e· huimodi
scitariu cu honore suscipe⁷ benefitiuq;
mptiri cu benuola caritate· facta
st hec ludeuuico agtamoy dilec· fran

cō rege dñante anno ab incarnatione
dñi millesimo centesimo quadragesi
mo primo. Miraculum pulcher
rimum de scō martino glioso
turonorum antistite sumptū ex
vita scī siluani episcopi.

Vod gr martinū sacre
dulcedo solitudinis af
fatī uendicaret primo
tamē necessitatib' con
descendens sepi' pdire in publicū co
gebat. Erat enī suū martini aplicū
illud. Sue mente excedim' deo. siue
sobrii sum' uobis. Bituricense gr ter
ritorium ī aliquando faciens de
uenit ad uicū. cui ex euentu mira
culi nomē ipsi inditum ē. Dñs siqu
dē uicī illī' erat honorabilis & dites
ī ipsius. Cum itaq; beat' martinus
ad eccliam scī siluani orationis grā
diuertisset. nī enī uereret ecclias p
terire consueuerat. in ipso sacre e
dis introitu. dñm supdictum ipsū
offendit. Martin' matur' ingdit.
porro ille egdiens. agnoscit hē esse
martinū illū signipotentē. illū ar
chipsulē turonice urbis. magnifi
cū & gliosum uirū. ad cui' impium
nulla morbor genia nī curant. q &
mortib' uigilat. & lepre q ipse labora
bat solo medet' oscło. Animat gr
magnitudine uiri. & pfumens de
potentia. seruus suus ppe astantib'
egs & famlos domui martini intr
rim uibet ad domū deduci. institu
i communē tanti hospitis ēdignū
reuerentie. Ipse ū cū multis p fo
rib' egressum pstolat aduentū. Ma
martin' ut semp frequentissimo
discipl' seu simoq; comitatu con
spat' ab ede sacra egdit. Cui et ille ge
nib' prolut' supplex exorat. ut ad se
hospitandi grā diuertere nī dedigneturr
longe abēē urbem. illo tempestue p
ficere nī posse. tandē se egritudinis
feditate nī debere uitari. ēē sibi domo'
idoneas ei' susceptionis. Cē ur ses spū
credo annuciante. iā psentiens di
uina nubi se facturum miracla. ala
cri uultu pariter & uoce respondet. Qđ
dñi uoluntas ē. ut aput te frat hos
pitem' ipsius hospitalitatis more ac
cede. & pbe nobis oscłm pacis. Ille ū
& si sci tactū modis omnib' gestiebat.
pudore tamen act' ob morbi tpitudi
nē refutabat accessum. Verebat gr
uerecundia. At ses q nec lepra con
taminari. ī lepre mederi consueue
rat. incunctanter accedit. & oscłatur
eū. Qui quare statim sanat' nī fue
rit. sanand' merito. illi' ē nosse.
q in pondere. mensura. & numero uni
uersa disposuit. Fortassis quantum
dat' intelligi. pusille fidei erat ho
mo. qua nec dñi meteret' accipere
salutē. Porro sacri hospitis usu' collo
quio. usu hortatu pariter & doctri
na. creuit fides ei'. qua meruit impet'
re. q̄d martin' dare credenti poten
tissim' erat. ī. ad ppositū redeam'.

Interea martin' cum
suis pone sequit' ad hospitium
precunte. De cōmuni apparatu
tu tacco. ubi neq̄d deest. bonos copia
impensarū. largitatis benuolentia.
instantia iussionis ppararat. Ser
uientes aut' artis illi' industria. cli
entele sue prompta obedientia. & p
tanto hospite cura deuotissima sa
tagebant. At martin' cib' & si ut

Deest unum folium

rosissimum pincipem fulconē bonum⁹
aḡ in parte ñ minima uendicat⁹ ful
co bon⁹ utpote comes ꝑpotens negotia
tractat sclaria⁹ ſ; hec ut ꝑpendo speci
em⁹ in diuinis ũ medullit⁹ occupat⁹.
Placet equidē in his immorari⁹ & bo
nu fulconis bonitatē capimere⁹ ſ; par
co laudib⁹ ne adulari uidear⁹ & puro
uisis ne mḡtus earitam⁹ Hoc saltē
unū me dixisse liceat⁹ tarū immo fe
re nullū reppi⁹ quē ita uirtutis emu
latio selo surripiat⁹ maneipet honē
tati⁹ S; ita ad inquata respondeo⁹ sic
ene gliosissime comes nemunē te
perlebas⁹ quē de uirtute consuleres
& ꝑcipue de uno uirtutis marti
no⁹ ñ tuū collactaneum odonē⁹ Pu
to decant⁹ franco⁹ ꝑclara ingenia⁹
q̄ sublimē materiā⁹ sublimi equipa
rent eloquentia⁹ S; ut sentio q̄d puce
tua dixerim⁹ ꝑuat⁹ amor claudit o
cḷm mitis⁹ ꝓh; t placet amici rusti
tas⁹ qua cetero⁹ falerata urbanitas⁹
S; esto⁹ Tibi paream⁹ dḡḡdiar⁹ quod
hortaris⁹ Veruntamē q̄s fidelis⁹ teno
rem hystorie quā describi postulas
scire poterit⁹ quā tu ipse⁹ cui⁹ anus⁹
ingeigerus uidelicet⁹ ductor & ꝑn
ceps in eadem ꝓfectione extitit⁹ Si
ḡ excusare liceret⁹ si q̄d t negare
nū est ꝓpositi⁹ merito t respondere
debuerā⁹ Intioga patrē tuū & an
nunciabit t⁹ maiores tuos et
dicent t⁹ S; q̄ aut uerū fate
ar me ipsū t debeo⁹ etiā ult⁹ uires
t parere ñ differam⁹ Et si enī mest
ignorantia quā arguat ꝓsumptio⁹
uera tamē dilectio ñ horrescit⁹ Pare
bo itaq; ñ ut eloquens eruditor⁹ sed
ut amico amicissim⁹ ꝓh; ueraq̄

eloquens inuenirī conabor⁹ Neq; e
nim mea patrē ꝓfessio⁹ pompaticis
sermonis affectare gloriolas⁹ quib⁹
studiū est⁹ ee potius humilē quam
uideri⁹ Verū q̄a ñ nullis mos⁹ est⁹ ſep
ta alior⁹ ad unguē eximere⁹ cū ip
si lippientib⁹ oculis⁹ si qua forte edide
rint uix respectent⁹ rogo ut ꝑacta
lectione contemt⁹ & q̄ ꝑuarum dic
tauim⁹ ꝑuatim ipse legas⁹ ne si for
te immanē alienor⁹ uenenū discerpat
ab eis⁹ q̄s ñ uera ſ; uana delectant⁹

Explicit epla⁹ Incipit plog⁹ sequen
tis opis⁹

Potens cuiuslibet potentis
munerib⁹ uel benefitiis ꝑuenirī⁹ ꝑsoluendē
uicis et obnoxii te
neri⁹ Cappi⁹ ꝑdecessores mi⁹ dño
turonensi quarto⁹ q̄ fuit uir po
tens sermone & ope⁹ q̄ & tempore
necessitatis⁹ turonī suā de manu
potentis potenti⁹ eripuit⁹ obligatio
res facti sunt⁹ Inde exceptionis siue
ꝑpetuū memoriale statuentes⁹ an
nuā in honore exceptionis sui celebri
tatem⁹ nili⁹ ide⁹ omi celebrit⁹ celebrāt⁹
& exceptionis siue memoriā recolūt⁹
& uota sua liberi⁹ suo sollempnit⁹
ꝑsoluunt⁹ Sollempnitas aut⁹ ista⁹
ñ translatio seu ordinatio⁹ ñ transit⁹
ñ exceptio dicit⁹ ſ; subuentio uel
tumpl⁹ ab his quib⁹ rei gestę ueri
tas melꝰ innotuit nominat⁹ Ne
cessitatis ũ sup habundantes ang⁹
stias⁹ & urbis obsesse calamitates⁹
& miserias dicem⁹ & exceptionis mo
dum⁹ fugā q̄ fugere rotionē uolu
it ille q̄ hasmgū fugauit⁹ mansi
onē etiā q̄ maurisiodoro mansit⁹

reūsionē q̄q; & exceptionē qua a ius.
turonensib⁹ uidelicet honorifice est
susceptꝰ & in loco ubi nē adorat⁹ deo
annuente ē collocatꝰ ordine suo p
uᵗ⁹ dederit ihlo qualicūq; psequeñ

Tert⁹ historie translationis ī bur
gundiā & relationis ī turo
nā corpis beati martini aśō
odone abbe ex ueteri cultion
ihlo edit⁹ & fulcoñ comitī t̄inuiss⁹

GITVR quonā dano⁹ telꝰ
sibi insufficies ē mons ē apud il
los ut p singla lustra multitu
do ñ minima dictante sortis
euentu a tra sua exulet & ma
lignus t̄is mansionē sibi q̄ quo
modo adp̄ia ñ reūsura uendi
cet. Vrgueñt q̄ dure sortis in
clemētia hostiꝫ cū immane
ra armatoꝝ manu a finib⁹ su
is exulans gallias ingdit cui
tates obsidet, menia subuertit t̄res
t̄re coequat oppida rura uicos fer
ro flamma fame depopulat. Contigit
aut ut gallie supiores partib⁹ incen
sis turonum simuli eā ñ ea t̄minum
consumptur⁹ descenderet. Ambazio
nag & omnibus q̄ int̄ ligerim & ka
rū continebant⁹ in faustā redactis
turonū obsidet. Portis q̄ custodias
admouet & neq̄s tuto exeat magi
no studioso q; conamine p̄uidet ag
geres etiā struit. aspa complanat & q̄
quaq̄ urbi capiendę cōmodū esset
ordinat. Allati infortuni rumor de
lat⁹ obsessis concepit horroreñ horror
tonitruus fomitē submuistrat.
O uos tanē regnāt & t̄ruī deuit⁹ p
pugnacia refarcuit. Hostes fugit
tarū gñdine p̄mulsa uarios a fons
subiugunt assultꝰ. Jam muri crebro
quatiunt⁹ arietē & machinarū ictib⁹
cedentes ruinam sup̄minant. Obsessi
uirib⁹ diffidentes spei solatio destituū
tur. Tandem ū diuina inspiratione q̄
inse reūsi beati martini corpus pie
rapiunt & ad locum q̄ belli uiolentio
impet⁹ erat differentes mortuū p uu
ls ppugnatorē opponunt. O admi
rabilē p omnia uirū q̄ dum aduue
ret signipotens appellat⁹ fulgorē ur
tutī astris micuit defunct⁹ etiam
bellipotens. tumultuos hostiū cune
os sola siu p̄sentia confecit. Vere mi
rabilis dñs in sc̄is suis. Sc̄i siquidem
patrocinante suffragio & obsessis secu
ritas & confidentia redditꝰ & obses
sorib⁹ formido & pauor ñ modicꝰ in
mittitur.

Fugiunt q̄ dam fugientes tu
rones p̄sequunt⁹ fugientiū pars gla
dio cadit pars capta reducit & par
fuge subsidio elapsa ē & usq; ad sex
tum lapidē ab urbe p̄sequunt⁹ sē da
nos. tumultuosus siu corp⁹ cū hymnis
deferentes & gl̄a p quem sibi tumul⁹
cessit & uictoria. Vnde & in eiusdē
belli tumultuali memoria in ipso loco
q̄ sc̄i subsistit corp⁹ in honore ipsius
fabricata ē eccl̄ia quę p̄pt̄ belli cuē
tū sc̄i martini belli sortita ē uoca
bulū. Ineo aut̄ urbis loco q̄ corp⁹
eius sup̄ muru p̄ noctans uictorie p̄mordia micat uir etiam
tunię antiquarū macerarū mōb⁹
ferebant aulā fuisse ualentiniani
in qua sedens nequaquā assurgere
dignat⁹ ē beato martino astanti do
nec regiā selā ignis operiret. ipsiusq;
regē ea parte corpis qua sedebat af

flaret incendium· solloq; suo supb' ea
currer' a martino mur' assurgeret· sibi
archiepc cū pplo deuoto· eccliam ḡ scī
gaerini de basilica dicī' in honore ei
dem ipsi' scī instauraui· Ea ꝑpt ḡ hy
nodo celebrata· auctoritate archiepi
a· epoꝝ q̄ conuenerant statuī est· ut
singlis annis die ceps· p unuisā dioce
sim· subuentionis huius festū· nūi ip'
qui sollempnit' celebret· q̄ nullo alio
nomine rectꝰ quā subuentio censet'

[e III] Elapsis post hastingi incendia
trib' lustris· successit eidē gen
tis dux· a· simul sorte a finib' suis ex
ulans rollo· uir armis strenuus· sed
circa xp̄iane ꝓfessionis homines in
humanꝰ· pedtī multitudine· egstri
ores copia multiplici ignit' flam
drensib' a· brittonib' marcio ēgssiu
sepe numero confectis· ciuitates eoꝝ
a· oppida· a· eccl̄ias in faulkā redigēs.
nī minimas hominū stages dedit·
Cenomannis postmodū obsessa· exerci
tus sui ꝑcussores turonū usq; trans
misit· ut urbe pessumdata· auri et
argenti affluentē copiā· a· ceta ei' bo
na diripent· a· incolas ulī' uinctatos
secū adducentes captiuarent· Dei aut̄
ꝓuidentia· tanta ean· a· ligeris exēun
mundantia· ut sin unione pelag' u
nū efficerent· a· a ciuitatis accessu· nī
mia sui altitudine cunctos hosti
les arcerent· Verū mai' monasteriū· q̄d
nī longe a turonis erat fundit' ab hoī
hib' ē cūsum· z centūq; a· sedecī mona
chos gladio ibidē ꝓcussert· ꝑt abbem
a· xx nūi alios· q̄ meainis tūc latitan
tes euasert· dbbate tam̄ a latebis· ab
tracto· comitis a· cruciatib' ab eo ex
gunt· ut thesauros eccl̄ie ꝓdat· z et

monachos qui in cauinis latebras foue
bant in medū deducat· Virtut̄ dñi
herbū· licet uaria a· multiplici tormī
toꝝ uiolentia arcerer'· nec thesauros
eccl̄ie declarauit· nec filios in latebis
se occultantes reuelauit· Qui ad hoc
reseruati sunt· ut patrū sui cop' a· in
ter alienos ꝓsequerent'· Ita quidem
contigit· Ip̄e commūb' exilii sui
mercedē rettulit· Nemo enī illorū
residuus fuit· q̄ē nī martin' eccl̄ie
ꝓferret regimen· sublimaret digni
tate· Recedentib' danis· postquā ei
usb' turonicis fluuiali diffusione re
ꝑsā· libera discurrendi reddita ē fa
cultas· auditū maioris monasterii
infortunii· a· cūsio· nec nī et abbis
cruciat' a· pene· a· monachoꝝ ꝑtio
sa mors a· pulsio uniuersoꝝ· a· maxi
me scī gaerini canonicoꝝ· gaudia
obliuiōs· lacrimosa subministra
uit suspiria· doloris immodici copi
osam materiam ꝓpinauit

[e IIII] Meritoq; a· merens pallio a
micti multu lugubri assump
to a· ornatu· sicut mos est
compatientiū· dolet cū dolentib'
flere cum flentib' dolentes a· flen
tes ad memoratū accedunt locum
a· doloris intimi fletu· singultu
oso ꝓstillantes· fons lacrimis aliquam
tisp minuunt· is ac nī monachos
q̄ in cauinarum latebis mouerant' ex
tbunt· a· abbem una cū ipsis cū de
bito honore a· reuerentia· ad sua de
ducunt eccl̄iam· In omnib' ū eos ꝓ
curantes· delegerunt ipsis domum
eccl̄ie ualuis inherent'· aqua in eccli
am recipē· ingr̄ss· a· regressus secretior
haberet· Hec ū nīsib' emensis· cōp

to canonici. qđ rollo cenomannis capta-
turonī captum ut dispone[re]t. com
municato cū cuib' suis cīsilio. p̄tiosam
margaritā. & singularem thesaurum
scīssimi videlicet corp' aure
liani usq; transmittunt. Huius ato
res & custodes extiterunt. herbū ma
ioris monastīi ablas sepedict' cum
aīe sue monachis suis. & canonicis
suis qđ deo & aplī confessor martino.
die ac nocte devote deserurent.
comitatu eor-mdesimenī adheren
tib', duodecim castri novi burgensi
bus. qđ scīs seruitorib' pie deserven
tes eis necessaria p̄buerint. fame
ū postmodū p̄currentis relatu cogno
ti. qđ dum ad gallie supiora p̄cessis
sent. cū thesauro suo ad scīm trans
meant benedictum. Paucis ū elap
sis diebus. fama pugili rursū p̄nun
ciante. qđ rā rollo aurelianis adue
nisset. scārum bauli reliquiarum
in cableam venium.

Tempe aut̄ p̄modico ibidē cōmo
rati. metu utrū invalescente.
cū thesauro illo incomparabili. au
tisiodorū usq; p̄cedunt. hīc ū fa
ma p̄ambula p̄monit. & tota civi
tas obuiā. ruunt. & tantū hospitē
cū honore ñ indebito deducunt. et
in eccīa beati germani sec' eiusdē
p̄sulis feretrū martinū ñ impares
corp' scī reponunt. P merita q; bea
ti martini. virtutes ibidē innume
re & miracla fiunt. Ceci siquidem
usum claudi gressum. febricitantes
sanitatē aridi sospitatem. lepsi mun
dationē. paralitici membroꝝ redin
tegracionē recipiunt. fama ū que
clā nebul agere consueuit. p̄ invisas
regiones sanitatum gr̄am divulgan
te. tanta illuc indies infirmantium
multitudo confluebat. ut ex nume
ri innumeri estimatione regio cuili
bet exercitui assimilata videretur.
& qā civitas tante insufficiens mul
titudini invisos capere ñ posset. p
curūiacentes vicos hospitandi grā
diffundebant. Omnib' p̄ voto p̄me
rita beati martini antistitis sal
optata reddebat. In familie ū cius
dē pontificis usū. invisa infirmā
cium transibat oblatio. Tant' aut̄
oblate pecunie excrevit cumulus.
ut numerū quantitas excedens.
autisiodorensib' clericis invidie fo
mitē ministraret. Unde cupiditatis
& invidie stimulo p̄gnente. mar
tini ministros talib' alloquunt. Qm
tam a nob qua' a vob pontifice vir
tutes & miracla indifferenī fiunt.
equū est. ut si qđ utilitatis exinde p
venerit. in cōmune partiam'. Quib'
eisdem ratione satis facientes illi.
postulate ius communionis. in hac
modū dissoluunt dicentes. Ante
qua' martin' nr̄ huc adveniret.
ubi hic p̄endinante germano. nul
lo. mentio miracloꝝ erat. Invaden
tu ū nr̄i antistitis pius ei' id obtinen
tib' meritis. & signoꝝ frequentia
eudens exhibet. & ineapense p̄cī
salutis respectu. huiusmodi nobis
beneficia p̄cinunt. Ut aut̄ ex ani
mo ubi omīs sup hoc dubietatis
scrupul' excludat'. leps' hic q̄ p̄ ocu
lis ē. in medio si placet p̄sulū sanan
dus inferat'. Sū a martino latere
leps lat' positū convaluerit. & ger
mani lateri eiusdē lat' adiunctū inle

pra pstiterit. turtuns auctori martino
miracln assentat. Si aut e comiso a
martini parte lepsi par posita n curat.
e germano par inberes sanatur. ad ger
mani meritu patefacta uirt e mira
culu transferat. d dquescunt utq;
e plata iudicu sententia ab omnibus
approbatur.

Hj argumentu gt agnoscende uerita
tis. in medio pisulum lepsus ponit.
Decursa itaq; nocte ulla mugitus et
laudib. mane illucescente. conuenie
tib. utinq; partib. medietas hois a
martinu latere posita. sana e meolu
mus reppit. pars u altera occulto di
udicio sananda differt. Vt aut p
miracln fides certior euidentiusq;
eluceret. lepsi iterum pars sa
nanda usus martinum uerit. et
mane facto. suboculis omnium. ho
mo tot ex integro altrat. in salute
mutat. Sopita e gt muticatis et
contentio. e martinu cultorib. eat
e deinceps infirmantium umida
cessit in puce oblatio. O admiranda
urbanitatis germanu pontificem. q
cu tanti meriti esset ut mortuos sus
citaret. in domo sua hospitii suo. to
tu honore ecclsit. ut insignior exhibi
tione. eo se uideri uellet inferiorem.
O signipotentis martinu attollen
da pconia. q pontificalis munus
tu dignitatem. ubiq; monstrab. licet
caul obseruans. e ciuitate carlu su
susceptrice miracloz gra ulustrauit.
e suis sequacib. benignu. largum
e affluentem se semp exhibuit. VII.

Evolutis postmodu quampluribus
annis. pace ecclie reddita tol
lone fidei restituto. turonici uiri. do
minum e patrnum suum requiren
di gra autiosodorum pficiscuntur.
Conuenerunt gt aurarium euisde
urbis epm. ut eis sue licentia pmis
sionis pprium reducendi pontifi
cem copia tribuat. Quib. ille tale
fert dedisse responsum. Nolo eccli
am mea tanto thesauro defraudari.
qua epe facta eo uuestita inue
nit. Videntes aut turonici se peun
dem epm nichil pficere. ad regem
francoz. q te temptis erat. meliora
spantes resiliunt. humuli pce eu ob
secrantes impellant. ut turonus mar
tinu suu restitui uibeat. et urbis or
bite pastoris absentia luctum. eo re
cepto in gaudium conuitat. Adquos
rex ait. Cum utraq; cuitas regni sit
uris. e ab utraq; nobis indesinenter
seruat. indignum ducam. ut aut
siodoru q de thesauri hui possessio
ne saisita e. pudicu uolentia spo
liem. et turonum uam. q utrumq;
uli. uestitura amisit. reuestiam.
Decidentes itaq; turonici a spe sua.
ad pria frustrati reuitunt. Cogunt
gt concilium cu adalaudo archie
piscopo turonensi. remone aurelia
nensi. manoldo cenomanicensi. et
seo lupo andegauensi epo. e cleri
plebisq; multitudine coacta. consi
liu meunt qd facto op esset. Eo
tempe ur illustris ingelgeri gasti
nensis comes. hugonis ducis bur
gundie nepos. lochie e ambazie
dis. strenuus armis. summa pbi
tate e potestate pdit erat. e ande
gauense consulatu. ex regio munere
nup sibi impitu. peruabat. in aur
siodorensi etia urbe aula pria e u

neas uum ſuplatuu bumlas· & p̄dia
ſuburbana poſſidebat· Cū ꝙ tantum
uirū hui⁹ negotii pagendi cōmoda
confluerent· allegationis ſue officio
fungi ab unuiſis acclamatum eſt·
Cū aut̄ ad eū obiſtuſmodi cauſam·
nuntios dirigere diſponerent· ꝑ ſu
ꝓueniente dī ut credim⁹ gr̄am· ſēi
martinu ut ei mos erat oratur⁹ in
trat ęcclam· Faciens aut̄ ab eccla·
ab unuiſis cū gaudio ſuſcipit· & ab
onūb⁹ ei debit⁹ honor & reuerentia
defert· Cū in medio eor consediſ
ſet· tanquā a ſpu ſcō p̄nonit· in
hęc uba prupit· Vuri turonici· u
ri diuitiis affluentes· cū diuite
ingenii uena calleatis· & pruden
tia & fortitudine polleatis· miror
admodū & uehemēt̄ obſtupesco·
cur gaudiū urīm luiſi patrię urīm
inquā antiſtit̄ martinū· tam
longo exilio relegatum· uā ida
gentē incuria reduce negleciſtis·
Cui illi cū lacrimis aiunt· Grās agi
mus p̄mum diuinitati· quę tuo
id inſpirauit cordi· ut de talib⁹ no
biſcū diſſereres· & nob⁹ in deſide
rio poſitis· deſiderii nr̄i deſidera
tū cōmonitorii faceres· Nonē in
quiunt dñe mi nē ut putas in
curię· ſ· regis francor⁹ pig⁹ ſegnu
ties nos impediuit· & autiſiodo
renſis antiſtitis ꝓuicax uiolentia·
nob⁹ martinum nr̄m cū multo
labore & inſtantia requirentibus
denegauit· Q̄m ꝙ obſtinati illi⁹
antiſtitis cor induratū ē· & q̄ſi al
ter pharao fact⁹ nō uult dimitte
re uirū dei ñ in manu forti· te do
mine cui nobilitas & ſtrenuitas·
ꝓbitas etiā & poteſtas ſuppeditant·
cōmuni & humili ſupplicatione obſe
crami⁹ ut zelo dei & beati martini a
more ducat⁹· huic te conformes allega
tioni· & ipſi & cū ipſo gaudium huic
luctuoſe reſtitutas regioni·

VIII

Videns ꝙ uir illuſtris ingelgerius·
humilitatis illi⁹ poſt diu ſpem
in ſe penit⁹ poni· lacrimas ſupplicatu
um miſerat⁹ & uota· mutat ſe inuic
tum ſibi negotiū ꝑ uirib⁹ exequutu
rum· Collecta ꝙ tam ꝑpri quā pe
grini exercit⁹ multitudine ñ minu
ma· ſex ferme milib⁹ tam equitum
quā peditū ſecū electis· antiſiodoren
ſibus· Continuant⁹ inter turoni
cos ex ſui ꝑcepto pontificis· uir⁹ eb
domade ieiunia· & ſui ſibi reddi
martinū deo ſupplicant⁹ ugi ora
tione & ꝑcum inſtantia· Stupet
antiſiodorenſis ciuitas· armatoru
ſ· ex inſpato ſe repleri· Diei ꝙ ſe
quę aurora illucęſcente· peregrin⁹
comes inſpiget· poſtquā in eccla
ſia dilecti archiꝑſulis martini
corp⁹ cū lacrimis orans· pegrinationis
ſue ꝑces & uota ꝑſoluit· conuenit
eū ſup depoſita reſtitucione di
cens· Pontificis nomē cū te & ho
nor delectet· cur hui⁹ p̄nominis ę
timologia ꝑdita· uirtutū pomē
ñ facis ſ· ſubitis· & ꝙꝙ tuo fact⁹
forma deceptionis & dolo· uestigi
tuis inhereres· a ſublimi uirtutis
uia deicis· & in ꝑditionis ꝑcipitiū
re cōpellis· Cur necessitatis tem
pore theſaurū fidei tue cōmiſſum·
dilationis immēctus moras reddē
contemptus· Vnū ꝙ t ex duob⁹
eligē· aut turonicis ſuū martinū

dilationis mora cessantē restituē aut
te nullatenꝰ redditurum respondē.
Cui ꝓ hīs ūbis monachatꝰ ita
respondit. Non decet pegnū cū ar
mata manu loca scā mutilare / nec
scōꝝ pignora uirīb' & armis uelle si
bi uendicare. Hodie tamē cū tuis pa
cientē fuerīme / & qđ sup hoc actuꝰ sim
crastina ꝺ declarabit dies. Cōmuni
cato mecū cū ceptis q̄ tē fonte ade
rant ēsilio / qs actionis huꝰ eatꝰ uel
finis ēē ualeat ꝑcunctat. Cui sia
gri' eduensis una cū domnolo tbra
censi id ipsū sapientē respondit. Nō
decet enīm aliena rapere uel cuilibet
depositum fraude uel uiolentia uel
le subripe. Beati siquidē martini
corꝑis hostili urgueritē gladio atu
roneis huc allatum & ab eis penes
te repositum nouimꝰ. Qđ ꝙ a fide
libꝰ fidelitē ꝺ cōmissū ē tu q̄ndoq;
fidelis restituē / & fideiussē dampna
farciens exasperato comite ūbis eū le
nib' & officiis demulcens postulata
concede. Nisi enīm spontanee & cito
reddideris / ad tui dedecꝰ & ignomi
niā ablatū ꝑtiꝰ ꝺ multo uidebis.
Fac ꝙ de necessitate uirtutē / & ante
quā imminens eatorqueat necessi
tas palliata prudens ꝑsistet libera
litas. Adquiescit epē / & consule an
degauensi alloquutione blanda
demutato optatū reposcentib' exponit
epīn. Affuit ecliā & duę memorie
abbas berbmus corā epīs una cū m
gelgerio lā sine socīs. Diuina siqdē
prudentia & beati martini oratione
assidua mediantes lā ꝓmoti etiam
ꝑ uniuſā burgundię ꝑuinciā omīs
& singli m episcopatib' & abbatiis / sci
licet ut qui cum exulato exules adue
nerant ab ipso exulato in ipso exili
solo dignis & honorib' sublimaren
tur. Denīq; ipsis mandauit p uere
darios ꝑdictꝰ abbas berbīꝰ ut inter
essent ducatui ad euehendū corꝑs
sepe nominandi antistitis / ut quem
simplices monachi & exules a loco
ꝓpio in exiliū aduexerant lā epi &
abbates constituti ipsū solū exulē
loco ꝓprio & ciuitati restituerent.
Qđ & factū est. Celebrata ꝙ ꝓpria
de scō martino missa sollempniꝫ
ungelgerius andegauensis & abba
tius comes autissiodorensis assūp
tū on' illud nobile suis imponen
tes humeris repatriandi aggrediunt
iē. Deducunt pontifices cū hym
nis & laudib' scī antistitis religas
nec ñ & cler' deuot' & uulgi unde
quaq; concurrens frequentia. Re
ūsis ū deductoꝛib' illis martini
exercit' aggressum capit iē / optato
potit' triumpho. Debitū seruitii
pensū ab abbe & monachis necn
& a clericis deo in dies deuotissime
exhibebatē & missa cottidie sollēp
niē celebrabatē. Immobili ullo exer
citu nullꝰ mollis uel effeminatus /
nemo ibi femineā nemo rapinam
nouerat / sed uniquiq; ex mercato cō
petenti uuuebat. ℣ IIII.

Postquā ꝙ diocesis suę fines
attigerat sanctissimi ꝑsulis mar
tini corꝑis / murū immodū & ouē mo
bidę pastoris ꝑsentiā & pastor recog
nouit quantā oub' deberet cure
diligentiā. Quamuis enīm pegrinꝰ
niē exteneos miraculoꝝ floruisset co
pia / niē suos tamē utpote sibi adnō

cōmūdatos · & copiosior ei affuit sanitatū gr̄ā · & si dici fas ē ꝓpensior benuolentia · Q uicumq; g̃ qualicūq; incommodo eg̃tudinis laborabant / etiā nō apportati etiā nō rogantes · dextra leuaq; p totam ꝓuintiā mirifice sanabant · Q̄m uera ꝓmissio salutis dicentis · Opa inquit q̄ ego facio · qui credit in me & ipse faciet · et maiora hoc faciet · I nsignis enī & sanitatib' que ipse diūs p se dignat' ē exhibe · fidē etiā poscentium cooptari uoluit / ut crebro euangelia p bant · Vnde ē illud · Fides tua te saluū fecit · P martinum ú etiam nō petentib' · etiā nō accurrentibus / & q̄d maioris ē clemēcie · etiā nolentib' subueniebat · Dū enī talitatā taq; uirtutū insignia aggerentur · que & si inuideret · occultare fama nō potuit ea p̄currente · duo paralitici qui in multa cui nomī debebera ē · a p̄tereuntib' elemosinā petentes uehebant / dixerunt q; alter ad alt̄m · Ecce fiat̄ submollio tio uiuum? nemo nos inquietat · omīs miserent̄ · sol' nobis labor ē pēe q̄d optam? / licet cū libuerit somnoī dulge · quieti ú ingit̄ / & ut breuit dieā imboni' ducam? die' nr̄os · Hoc autē totū uendicat nobis infirmitas hec qua iacem? · Q ue si curata fuerit q̄d absit · necessario nob incumbet labor manuū misolit? / quippe mēdicare iā inutile erit · Et ecce audiuimus de martino isto in cui' diocesi degim? / q̄d reuertens ab exilio · in toto suo eq̄tu · neminē decumbentē ꝓterit insanatum · Nē g̃ fr̄ adq̄escce consiliis meis fugiam? martinū · ab ei' diocesi exeamus / ne forte nos sanitatū ei' copia comphendat · Nouū sane consiliū · uota pr̄s maudita eatmus / tanto nolle carere incommodo · se sibi reddi effugere · Q̄ō mior · Placet utriq; consultū · & aptatis backis sub utq; ascella · reptando pot' quā g̃diendo fugā arripuunt · S; martini ꝓnia potentia ꝓsequit̄ fugientes · comphendit refugas / comphēsos q; & inuentos · multos repat so' putati · Q̄ō illi in se exp̄ientes · nec dissimulare poterant · nec audebant silere / numerū nī nesciu illum potentē ꝓdere ingr̄os · q; & nolentib' subuenisset · Exclamant g̃ p̄dicantes miracla · & homines loci illius q; id contigerat · ad laudē inuictū martini · Nec sibi integrū fore arbitrati · donec baculos suos languoris indices · ad martini matrē eccl̄iā detulerunt / palā oīb' exponentes · & suę ꝓfidię fugam · & martini etiā circa inuitos clemētiā · Porro accolę mansionis · in qua sign̄ū hoc sanitatis celebratum ē · in honore signipotentis martini ecclesiā condidere · quę usq; hodie capella alba nominatur · ℣

I ngresso itaq; beato archip̄sule martino ꝓpe parrochie fines · murū inmodū · res inanimatę et insensibiles · pastoris sui sentientes aduentū · g̃ta congratulationis sue signa p̄tendunt · Vinee siquidē arbores & fruteta · tempe bruma li repugnante licet natura · reduuius uestita foliis & floribus uernāt / & in sui ornatu · quanta meritorum excellentie sit par̄ patrie reputans ·

demonstrauit. Itidē dext̄ leuaḡ in
ęclis eid̄em ꝑrochię. sine humano
admuniclo. signa diuinit̄ pulsabantur:
luminaria tā cereoꝝ quā lampadarū
diuinit̄ accendebant̄. in duab̄ maxi
me basilicis. q̄ nomini ei⁹ dicat̄ nos
cunt̄. in ꝑore uidelicet q̄ mai⁹ monas
terū nuncupat̄. in qua uuiens in
corpe. lectioni. meditacioni. uigilijs. o
ruuis & orationib⁹ die noctuq; incū
bebat. q̄ & a clericis et ciuib⁹ utriusq;
restitui iā cepat. & in altā q̄ sci martini diuinis cultui noui dicat̄. de qua
ꝑmo rollonē fugiens sublat⁹ fuerat.
in qua etiā ab unuersis epis dioceseos
sue. a clero etiam & ꝑplo susceptus.
in loco ubi nē adorat̄. huc usq; seruatur. Dnō q̄ ut diximꝰ turonensi martino. turonū suā in nullib⁹ suis ingredi
ente. tota ciuitas obuiā ruit. & ab
adalaudo archiepō turonensi. et
frē ei⁹ raimone aurelianensi. & may
noldo cenomanensi. et scō lupo an
degauensi. & ab suffraganeis ꝑun
tie toci⁹ epis. et congratulant̄ occurrit.
& omnis sexꝰ indifferent̄ desiderato dñi
dnō suo letabund⁹ occurrens. lacri
mis q̄s gaudiū extorserat ꝑfundit̄
ab epis siquidē & abbatib⁹. a clero.
& uirginib⁹. a ꝑplis. & baronib⁹. a pu
eris etiā & senib⁹. in ęclią suā cum
cereis & lampadib⁹ cū hymnis & lau
dib⁹ gliosꝰ antistes gliose deducit̄.
& in ꝑpe sedis prustino gradu. cū debi
to honore. & summa reuerentia col
locat̄. Hec ē q̄ gliosa & sollempnis
exceptio. qua a deo honorificat̄ ar
chipsul turonensis martinꝰ. ab exilio
reuersus. ab alūpnis suis officiose ex
cipit̄. & in ꝑpia ut dictum ē sede resi
dens. omī petenti se ut sui moris ē pri
mum suffragat̄. Hoc exceptionis
celebre festum. anno ab incarnatio
ne dñi. octingentesimo septuagesi
mo septimo. a translatione tricesimo
primo. id⁹ decembꝭ celebrit̄ agi. ab ad
alaudo archiepō turonensi. & a cōp
uintialib⁹ epis. celebrata synodalis
sanciuit auctoritas. q̄ quandoq; re
colit̄ a dānis facta destructio. et
martini repatriantis. celebs & locum
da a suis memorialis exceptio no
minat̄. Te q̄ obone martine pie
pat̄. pastor. & patrie nr̄. nobis & fili
is & alumpnis. nec nī & uenerator⁹ tuis. more tuo bona confer. nocia
submoue. & orationū tuarū instan
tia. nob gaudia uite interminabilis
obtine. ꝑstante dnō nō ihu xpō.
q̄ cū patre & spū scō uiuit & regnat ds. per omnia secula seculoꝝ amē.
Explicit lib ꝑmus. Incipit tract⁹ mira
clor⁹ post relationē beati martini ad
sepulchrum eius ostensorum.

Ꝺ sida in qua cor
pus beati martini continebatur.
in qua etiā detu
lerant ab antisi
odoro. fusilis e
rat ex auro &
argento q̄d
dicit̄ electri.
spulitudine
duoꝝ digitoꝝ. auctore opis. beatum
ꝑpetuū insculptarū sibi designans
suffragio tutarū ul' usuū. nec erat ti
mor furaū. fenestra. l' obtui mea. hāc
aut̄ fecerat beat⁹ ꝑpetuus. q̄ndo ele
uauit corp⁹ ei⁹ a tra. inuolutū. prius

m purpura rubea & diligent̄ consu
tū. sicq; mhac absida posuit. Fecit
etiā altare quadratum. & concauū
ex lapidib' tabulatis. qđ magna tabu
la coopuit. & cū aliis cementauit.
Fecit ꝓterea mꝰ aliam absidā ex au
ricalco. cupro. & stagno fusilem. ha
bens palmū mspissitudmē. cū hostio
fusili gumphis & uertuellis. & mī
clauib' firmabatur. ubi & hāc absi
dā electā posuit. Fecit denuq; fe
dā desup auro optimo & lapidib' ꝓti
osis ornatā. tanto sacdoti dignā.
Denuq; meruit idē consul cū uene
rabilib' epīs. adalaudo turonensi.
& scō lupo andegauensi. & mayniol
do cenomannensi. & raymōne aure
lianensi. corp' sepe nominandi con
fessoris martini. mfra ambitū alta
ris in alta absida componere. Ipsūq;
hostiū cū absida sigillauerunt. ita ut
null' patteret aditꝰ uel mtus. Cōmu
ni aut̄ consilio. dederunt ingelgerio
ēsuli ꝓbendā beati martini. ipsi & he
redib' eī' imꝑpetuū possidendā. Qa
ū ecclia eusdē sēi. tē temꝑis carebat
thesaurario uel edituo. consulē in
gelgerū mīnuzauerunt. & thesau
rariū constituerunt. & defensorē ec
clesie fecerūt. & tutorē omniū possessi
onū eī' ubicumq; essent delegauerūt.
Q uu sedē thesaurarii & domos cum
redditib' quamdiu aduxē obtinuit.
Omīs aut̄ q cū ēsule ingelgerio ad
corp' beati martini reducendū fu
erant euocati. maxime ū barones
turonici federauerunt. societatē
& benefitiū ecclie laigiti sunt. Con
tigit aut̄ eodem mīse dū ēet consul
ingelgerꝰ turonus. adalaudū efectū
semo uā umuse carnis mittere. Ingel
gerius ū consul. auxiliante deo & mē
cedente beato martino. opitulantib'
etiā clericis. nec nō & consentientib' ci
uib' turonice ciuitatis. mīnuzauit
& in sede epatu sublimauit berbium
senē scīm beati martini maioris mo
nasterii abbatē & nunultum
Denuq; post beati martini ab
autisiodoro rēsionē. siue post cor
poris ei' depositionē. ob ipsīus merita
longe latecq; ꝓpalanda. crebertima'
dnīs ad eusdē uenerabile sepulchrū
uirtutes opari dignat̄. De qb' qdem
uirtutib' multa frequent̄ audiui
mus. sī nos de plurimis nō nulla mi
racla q audim' declarare decreuim'.
Cpē quidā leoducensis uir no
tū bonestate laudabilis. occul
to dei iudicio. morbo q lupi' uulgo
dicit̄. mirabilit̄ immo miserabiliter
laborabat. Patiebat̄ aut̄ in matib'. &
rat q uidere miserā. Tā gut̄ cum
uis ualitudinis grassabat̄. ut nutū
immodū carnes uiri more lupino cō
sumeret. corroderet. deuoraret. Solūq;
solatiū nī quidē spes euadendē egri tu
dinis. sī saltem dilatio mortis erat.
qđ cottidie duo pulli gallinarū eplu
mes & cuscerati mane. duoq; uespe
re carnū uiri consumendi. morbo
ac si lupine rabiei opponebant̄. Nec
sic cessabat consūptio carnū ei'. sed
cerat̄ eū morb' & si aliquando eam
sēc' pascebat̄. intrinsecā tamē materiā
familiarī' ēsumebat. Qđ plura. De
spatiis' medicis. cura omī inutilit̄
fruſtq; consūpta. epē ac si moriturus
ab humana salute penit' desistit̄.
Sī ut aut dns. q impossibilia sūt aput

homines· possibilia sunt apud deum·
Qđ spū sibi minante semiseens epē·
& de martini suffragio spē uelut comē
spē concipiens· ad ipsū ex toto corde
conūtit· psumens ꝑ eū posse fieri qđ
ars humana nō potuit· Voto itaq; se
obligat· martini sepulchrum se usi
taturū· ab eo fidelit· se petiturū quā
post deū ab ipso sibi dari sanitatem
solūmodo psumebat· Nec mora pū
uotū ꝓa uoluntas exequit· Aduē
tis ꝙ sibi honestissimi comitib· et
ꝑpatis habunde que necessaria erāt
it aggdit· siūmope ꝓcurans· ut ad
festū sči pontificis qđ nūmediat oc
curreret· Qđ & factum ē· Nec latere
potuit uel eg̃tantis sublimitas· uel
tante sublimitatis infirmitas· Qñ
to enī qs enumeratio· tanto ei· infor
tunia lati· diuulgant· Quippe fa
ma fortune comes· que illa subruit
hec diffamat· Intrat ꝙ moribund·
epē epi martini uulis laudib· & fes
tiuis· Ş: ut dicit· ei posito in luctu·
musica erat importuna narratio· Vm
cebat tamē deuotione mestica· nec
unquā noctius uigilus abesse paci
ebat· Q) ulta canonicor· circa eū co
passio· mira benuolentia erat· Ipse
ante sčm tumulū in somnus ꝓnq;
pnoctabat· qa nī ñ ꝓn· ungnente n
cōmodo ualebat subsistere· Comti
nuatis itaq; vii dieb· sollempnitatis·
cleri & ꝑpls more debito letabant· Ip
te ū ñ dieb· nī noctib· a lacrimis & ora
tione cessabat· Septima demū noc
te oratione continua & dolous fati
gat· acerbitate· ut erat ante sčm tu
mulū ꝓstrat· paululū obdormuit·
Cū ecce signipotens martin· ponti
ficali decorat· infula ei uis ē astitisse
Quē ut patrem fili· ut discipls pre
ceptorem ses brichtus sequebat· & ip
se tamē exulit· redimit· Ad quē ita
martin· Qđ frat· brieci· Justumne
t uidet· ut eger hic optatā recipi
at sanitatē· q tā deuot· ex tā longis
partib· ad nrām uenit tumulū· tam
suppliciter· tam ꝑseueranter nrām opē
expetit· & brichti· Dnē mgt si pla
cet utē pietati bonū est· ut iste pīs
nā recipiat sanitatē· ꝑsertim homo
nrī ordinis· & cui· uita ordinē nī de
ꝺcet· Tē ꝙ martin· conūs· ad egrū·
& familiariter sibi nomē crucis ore sac
dęmens· ipsāq; crucem manu sup
eū depingens· frat· inquit· sanat te
dns ihc xp̄s· Surge ꝙ san· & voca
tis clericis meis manifestce illis qđ ꝑ
cib· meis adept· sis sospitatē· Dices
etiā eis ex ꝑcepto meo· quatin· te
hui· eccle mee canonicū faciant·
Intestimoniū aut· gle xpi· & tue sa
nitatis· ꝑcipio ut missā maiorē ho
die cantes· q ꝑpls unus· q tuā in
simabilē noueat eg̃tudinē· uso te
sospite in misse celebratione & do
minū glificent· & de nrā mitessio
ne fiduciali ꝑsumant· His dictis·
morbi locū baculi pastoralis cuspide
uis ē tetigisse· Ad cui· tactū & u
sio disparuit· & somni· recessit· Ex
cit· epē· experientie causa· loco uul
neris manū apponit· At ministri
ei· qui ꝓpt̄ excubabant· timentes
tactu pruriginem urticare ꝓhibe
bant eū· Quib· ille· Nolite inquit
timere· Domin· enī martin· me sa
nitati reddidit· Quib· resuscitantib·
ne forte ꝑ somnū loqueret· accen

dit mquit lucernas · uenit & uidet
locū ubi fuerat morb⁹. Illi dicto cit⁹
nā mor̄ impatiens desideriumē ac
censis lumināribꝰ pcunctē secuntur
mq; capitulo ecclie substituit. Tē
ū resoluunt fascias quib⁹ ut mos ē
alligabat⁹ pullosq; qs sēo morbo ue
lut insatiabili beluę obiecerant in
tactos reppiunt. Carnē subcreuisse
reliqua inmullo humiliorē inueni
uit · nec ab ea differre / pter qđ lene
ola quedā rubicunda uice cicatris
altrutrā diuidebat. Qđ moror⁹ cla
mor mutantiū simul & gaudentium
ad astra sustollit⁹. Canonici q matu
tinos hymnos p sollempnu more de
cantabant · excitu uocib⁹ accurrunt
temq; dignā satis miraclo oclis cō
plantes · nemunē seō⁹ signoꝝ effica
tia comparabilem martino ptita
bant⁹. Pulsant⁹ q signa / te dm lauda
mus alacrit⁹ decantat⁹. Mane dato /
conuent⁹ cleriꝝ in capīm conuoca
tur. Jussione martini accepta / epīm
sanatū canonicū faciunt. Qui & eo
dem die ut sibi sēs uisserat domini
cā missā · eleto ppliscq; astantib⁹ cele
brauit. Quib⁹ rite pfectis / let⁹ & in
columis reuertit ad ppa. Si; nī mg⁹
tus ul' sēi benefitio · uel concanonu
coꝝ suoꝝ obsequio · ipsi sēo uestes p̄cio
sas uasaq; aurea l'argentea · qb⁹ bo
dieq; deo & seō mibi ministrat⁹ trans
misit / singlisq; canonicis · singla do
naria destinauit. Neq; hoc usū ē ei
satis. Processu siquidē temp⁹is · in dioce
si sua ecclīam in honore beati mar
tini ēstruxit / qm̄ tantis reditib⁹ cu
mulauit · ut xxx canonici in ea
deo & sēissimo martino deseruien
tes · habundantissimis sūptib⁹ sustēn
tarēt⁹. ° xiiii °

Oarebisius de monte ferrato
bonifaci⁹ nomine · hāc sibi bonę deuo
tionis ēsuetudinē frequentat · ut annus
singlis ad die festū beati martini
ueniens · tumulū ei⁹ sāc sēm expeteret.
Nonē itineris longitudo ul' asperitas ·
nī imminentiū hostiū insidię · nī bello
frequens incursio · nī denuq; ulla pot
rant impedire negotia / qn ad sēi suf
fragia pmerenda occurreret · adeo fi
dele uoto ppositū erat · Pmore q; alı
quando ueniat · Cui subito posito m
oratione / negotiū pniosū satis peu
lt ei⁹ memorīā · Mutuo siquidē sexa
ginta milia solidoꝝ · in patria sua a q̄dā
burgense accepit sub fidei suę sacra
mēto · scilicet mīpositis simul fideius
soꝛib⁹ multis / & tē eidem reddendę
pecunię dies condict⁹ instabat · Qđ
facere⁹ Si enī more auuī pniclib⁹ a
lis euolare posset / nec sic quidē ad
pfatū potuit occurrere die. Qđ q;
solū sibi restabat · ad martinū suffra
gia poscenda tot⁹ conuitit⁹. Illī uo
tis illī exorat genitrib⁹ · ut in tanta
necessitate ēstituto subueniat / ne
scilicet q; se sē & sua negotia · ob ei⁹ de
uotionē oblit⁹ fuerat ab ipso obliui
cat⁹ · ne fideiusso & suā ipsi⁹ fidē pi
clitari sinat · Ē more suo diuinit⁹ fa
ciat ē possibile · qđ aput hominēs
impossibile erat. In hac supplicati
one q̄m diua necessitas p̄tendebat
diu fatigat⁹ · tandē obdormiuit. Cui
ecce signipotens ille martin⁹ · ut to
tus semp̄ uisceriꝫ caritatis affluebat ·
deuotū sibi miserit⁹ · et astitit · ponti
ficali redimit⁹ infula / duob⁹ pariter

epis comitat⁹. Visumq; ē uiro qđ duo illi p eo martino supplicarent. Quos pcib⁹ ses liberali hilaritate annuens fi dere iubet. auxiliū pollicet⁹. Nec mo ra iussio sonuitq; pariter timnat⁹. Homo excit⁹ congtulari cepat ussionu. S; martini pmissio reuitt⁹ ineffectum. Nā repente duo uasa cera ppt⁹ se posi ta uir illustris reppit. summā nūmo rū commentia. p qb⁹ sollicit⁹ marti no supplicauerat. Que simul aspexit asseruante nemine murari secū circū quaq; pspicere. ne forte ad sui tempt acionē pecuniā tantā qs opposuis set. herebat & stupens. Que ser uē tes siu q oationis ei⁹ finē eunt⁹ pīto labant⁹ sollicitū ppendentes. ppi⁹ ac cedunt. nemine affuisse sese excubā tib⁹ q ea deposuerit. ñ mīn⁹ miraclo quā gaudio affecti prestant⁹. Tunc marebus⁹. signipotens mgr martinī. de celestib⁹ credo thesauris. m pono⁹ pecuniarū qb⁹ debitor his dieb⁹ tene or celit⁹ destinauit. O si a creditorem exhiberet. ne ei⁹ ulsitacio in fiat occa sio fidei infringendę. His dictis colli gi pecunia. & ad hospitiū iubet de portari. Ipse gaudens pone sequit⁹. Cū ecce in ipsi⁹ ecclie introitu adest in pui⁹ ille cui debitor tenebat⁹. Tū uir exclamat p gaudio miraclin explicat. martinū attollit. martinū m clamat. martinu facit audiri mirabi lia. Tandē creditor recsignat pecu nia. plebs urbana concurrit & rusti ca. clero pconante. psente marebusio simul & prestante miraclin exponu tur. atq; gla. martini pietas in com mune laudat⁹. Virg; pclar⁹ que & in genita liberalitas exornabat. & pro gata martini humanitas admet⁹ merabat. regis⁹ ad pia sei beneficio haut mgr⁹ extitit. Nempe eccliam in honore domni martini in pprio fundauit allodio. eāq; de ppris re ditib⁹ sua munificentia ampliauit. ut conuentu monachor⁹ ibi congr gato. & plato eis patre. abbatiā fore in perpetuū constitueret. Inqua usq; hodie ad honorē dei. & laudē signi potentis martini floret religio. atq; seruit⁹ lilialis indies exsoluit⁹. Credi tor q; illustris marebusii. & si sang nis generositate inferior. mor⁹ tamē nobilitate precipue circa martinu honorē se prbauit ingenuū. Nā et ipse ppris sūptib⁹ in martini honore eccliā construxit. cui tantū reditu um adquisiuit. quantū conuen tui monachor⁹ ibidē deo & beato martino seruientiū. plenissimo sūp tu sufficē potuisset. Florent autē hodieq; ambe eccliē que mgdiem bus nobis vitalia prue sunt. uicine scilicet subsensi jugo.

In dieb⁹ ill⁹ ad beati uiri sac̄ sēpul chrū undecunq; pene meregu mini ferebant⁹. Virū immodū. mortui uirt⁹ circa omnes salutē ope bat⁹. Nec quisquā optata sospitate fruebatur. ñ cui⁹ fides infirma de martini potentia dubitans argu it⁹. Erat tē temp⁹ demoniac⁹ qđā. etate iuuenis. militaris pgenie. gi mo nomine. de cast⁹ prullaco oriun dus. hic parentes uinctū catenis. ministror⁹ obsequio. ad sei basilicā exhiberi fecerunt. Demon aut⁹ q̄ eū uexarat & dur⁹ possessor pfidebat illi. ad multor⁹ confusionē ut pprio

organo abutebat. Q ucunq; eū in
ei' uenisset ꝑsentia capitalis ēmus no
ce obnoxi' tam tēp' locū ꝑsonam
moduq; facinoris demon in ei' facie
reuerent coā oīb' exponebat. Tā
ta erat in demone sceleū ꝑfidia'
qđ quida clerie' sei fruderie' nomine.
duces opū clari sanguis ñ nullus
etiā dignitatis ecclia nā subdeca
nus erat audiens gemit tulit tanta
scelice a do diabolo ꝓmissa potestatem
ut homines ꝑsertim aplicos publi
ce cōmunicaret infamie. Denuq; in
ꝑsentia demoniaci eū hac querela
uenit. Inquit diabol' ei' diligens
oculos que occupauerat ꝑ os ipsi' art.
& tu de sancto capite nos obiurgas'
q hac nocte tale facin' cū tali ꝑso
na tali in loco admisisti. Erubuit
clericus audiensq; ab eo sacerdote cuo
cat in partē secedit. Omen a demo
ne sibi obiectū & si qua forte ꝑme
bant ei' conscientia. spū contrito clā
mat uoce humili confitet' auditio
sacerdotis se subdit. satis factionem
ꝓmpta alacritate amplectit. Sicq; tan
de uirtute fidei animat' ad demo
niaci rediens ꝑsentiam' & de me in
q̄t qđ dicis. Inquit ille ut sui erat
tonuos intendens oculos & sepe hūc
multū respectans' recede inquit
a me q̄a nebul nrīm intrat cōpio. q
audito clericus aplī gratiam secūq; ēffesi
onis uirtute sue ꝑferens effusionem'
exclamauit & dix. Audite fideles.
attendite ppli q̄nta sit fidei nr̄e
uirtus' quā admirabile q̄n efficax
sit confessionis medicibile sacrāmtū.
Audistis enī q coā aderatis. quā t̄
pia improbauit in demon q hūc homu

nem obsidet & utiq; uera. Nec aut
facta confessione & omnū uera
de corde abrenuntiatione' ecce su
um nebul in me recognouit. Qua
ꝓpt unanimes dñm fidelit deprece
mur' ut hominē istū liberet a de
mone q obsidet. Tūc demon pos m
erguminu. Vos inq̄t omīs ñ timeo'
nec meū paleistritē ꝓ uos dimittā.
Sol' martin' hoc potuit. & hoc ta
men mei' honore missa celebrata.
Qđ audientes clerici. essilio mutom
ter se dixerit. & si diabol' mīdax ē'
certe l' quandoq; uerū dicere cogit.
Non q ab ipso fidē capientes. & ab
eo cui mult' testimoniū ꝓhibet. in
honore domni & gliosi confessoris mar
tini missam celebrem' credentes meliq; ma
lus bene utit. Nec mora. festiua in
crastino in honore sci agit' missa.
Duq; post cōmunionē sacrā. id est
martin' abrahe sinu let' excipitur
cler' decantaret' diabol' ñ ferens tan
tam laudē martini. tertiū clamorē
emittens. tertiūq; relinquens odore
ab merguminо discedens. cui sanū
quamuis mult' destruit. Qđ cleric'
uidens ñ fuit ei satis sub cōmuni
clericor uita sēō deseruire martino'
si placita martini uita ꝓfess. i ma
ioi monastio. monachi habitu mo
nachiq; ope suscepit. Ja monach'
fact' monachi uigilauit mach' adeo
ut postea custos ordinis in eodem
monastio. p scitate uite & religionis
custodia poneret. O martinū nul
li fere sēō meritis inferiorē' nulli
sodm potentia. nulli uiscerib' carita
tis minorē. Q ui mirabilit demoni
acū curauit' & ei' sanitatē clerico

sno muscdit uere salutis causa ee do
nauit. Martinū ꝯ mergummi lau
dat medela. martinū magnificat
plebis admiratio & deuotio. Marti
nū ꝙq; glificat clerici ad dim ēūsio
pfecta. & ubiq; tanto mirabilior
martin' habet quanto poscentium
fides ad dim & ad ipsū deuotio pme

Peretur. ○ VI ○

Per idem temp' lambt' quidā
diutino languore contract' cui
nulla remedia ualebant pficere.
cū ad tumulū beati martini m lec
to fuisset allat' pmū cura ꝛmua
mquib' ꝯfouere patiebat' dolorem.
sudore cepit ñ paruo madescere. De
inde repefactis uenis. reparatisq;
neruis. reduuuios pedes extendit.
Nec multo post cernente pplo sur
rexit incolumis. pedibq; suis ad pp̄ria
remeauit ꝙ manib' allat' fuerat a

Ilienus. ○ VII ○

Item quedā mulier nomine tosce
lina. quā maligⁿ spē p quinquen
nū possederat. & onsi membroꝝ pria
tā offitio. ab uētre ꝙq; ecclie diu
plubuerat. postq; basilicā sci anti
stitis intuit. continuo lilita a de
mono. toci corpis integritatē. ñ sine
admiratione multoꝝ sub monīto
recepit. Cui deinde domū reuerten
ti ut candelam ppararet. quā eī
alis fidelib' uenens offerret. si; un
de emeret omnino ñ haberet. qui
dā monach' anglica canitie decora
tus. in forib' ecclie obuiauit. dansq;
illi purissimi candoris nūmū subito
ñ comparuit. Accepto mulier dena
rio & numinulariis ostenso. tres o
bolos mutuo sumpsit. quib' candle

lam cōparatā rediens ad tumbā sci ob
tulit. Hec res omnib' cunctis tuitionē
ciuitatis. eadem femina referente

Simiotuit ○ VIII ○

Sub ipso tempe alia femina
nomine agnes de oppido faie ma
nuūq; pedumq; offitio p biennium
destituta. ut ad sepulchrū beatan
tistitis post longos labores potuit
accedere. tā fuit illi cito sospitatē

Creuere quam postulasse. ○ IX ○

Cum itaq; p tantis & tā ma
nifestis miraclis clerici signa pul
sarent. & hymnū te dim laudam⁹
iocundis uocib' decantarent. q̄dā
clericⁿ de ecclia beati pet' puellaris
in pede cancri ulcere pcuss' audita
psallentiū uoce. nisu q̄ potuit co
mitū sustentat' auxilio. miracla
que ibi fiebant uisur'. basilicā bea
ti martini intuit. statimq; ō ē mi
rabile dictu. sanitatē debilitati pe
dis quā ñ petierat. eadē hora adi
pisci pmeruit. ○ X ○

Sed & puella nomine osanna.
que p diutino ambarum tu
more manuū opandi usum amiserat.
suffragio sci uiri fide deuota inuo
cato. p immutacionē dextere excel
si. pristine restituta ē sospitati. ○ XI ○

Eodē nichilominⁿ die. quidā pu
er nōie gaufrid' contractis
genib' p triennū infelicia membra ba
culo sustentauerat. Qui uirtute be
ati martini reportat' baculo q̄ p
pede uti solit' erat. in basilica sci
confessoris ad memoriā posteroꝝ
deposito & a trabe suspenso. gratu
labundus & incolumis pplo spec
tante ad sua repedauit.

Item aliud huic simile ñ est silendum miraculū. Nā quedā mulier nomine maria cui uir suus suadente diabolo neruos tybiarū ferro abscidat amisso gdiendi ptinuū usu diu claudicat. Que audita tot signoꝝ potencia sē sustentans baculo nisu q̄ potuit ad tumulū sēi uiri accedere ñ distulit. Juxta quem cū lacrimis oratiom diuti' incubuit. Oratione namq; completa multis uidentib' reiunctis nerus genubq; reparatis subito se mulier erexit. Inde; concito gradu domū uens. eadem hora redi ens. continā quā domi habebat letabunda attulit. allatā ad memoriam sēi uiri cū gaudio & deuotione obtulit. °XII°

Petrā bidogoni' quidā sagena rius. cui ambe mani' curuate simul & tumefacte. longo tempe usū piscandi negauerant. mox ut tumbā sēi antistitis firma fide attigit. mē spectu ppli circumastantis. utiusq; palme sedato tumore & expulso dolore. sanitatē quā puro corde depoposcerat impetrauit. redituaq; deinde ra tota plebe in laudib' di acclamā te & p gaudio flente libe se signauit.

Nec mini' huius gliosū °XIII° addendū credo miraculū. Tot itaq; ac tantoꝝ circumquaq; discurrente pconio signoꝝ. int cetetos debiles ad memoriā sēi antistitis undiq; confluentes. affuit & quedam calamitosa puella nomine theopla ma. damno aridi manus pmortui corpis nota multis. Illā quippe insanabilis morb' q̄ a medicis fistula dicitur. consumptis omnino carnib' & sanie p multa foramina ugiē defluente. exsangue & maculentā reddiderat. Hec q̄ omī prius spe recupande aliquando sanitatis fraudata. meritis beati martini. omniū integratē membroꝝ. fugata peste. sub momento receptit. °XIIII°

Sub ipso tempe quedā adolescentula noīe petrilla. tante debilitatis uulnerabat. incōmodo. ut plante pedū ad poplites reflexe. suo fruiret officio. Hec itaq; duob' ligneis q̄b' p pedib' utebat. membra uectitans paralitica. ad mausoleū beati martini firma fide accessit. Q̄d deuote amplectens & cū lacrimis deosculans. inuocato sēi confessoris nomine. optatā diu cāde hora & integram adipisci meruit sanitatem. °XV°

Nec mini' & matrona quedā gnacia nomine. ñ humili ortu p̄genie nota quide multis. & p honesta conuersatione amabilis. t. diutina tori' corpis infirmitate effecta. prima monti. & calamitosam deducebat uitam. Siquide sopitis fauci bus. obstructisq; gutturis meatibus. usum pariē & appetitum comedendi penit' amiserat. Hec tande salubri potita consilio uecta eq̄. & clientū ducta obsequio. tumulo sēi oratura prostrauit. Nec multo post oratione fusa beati martini meritis toto corpe renouato. grās agens a pauimto erigit. gaudensq; & incolumis post aliquantos dies ad p̄pria reuertitur °XVI°

Eode quoq; die puella nomine prima. debilitate contracto genuum

& annis deactere infortunio tristis p
x & viii annos infelicem duxerat
uitā. hanc denq; xpe restaurans
gilib⁹. reformataq; deatrā ob me
rita sēi sui declaranda. ad gl̄am et
laudē nominis sui incolumē & le
tabundā remisit ad sua. ° XVII °

Per idem tempꝰ erat & alexan
dra mulier dissenne aridi pe
dis nota multis. quę a compage u
enis corpis pedē emortuū ñ ad
opꝰ s; ad horī p tēmuī misera curū
ferebat. q potius ferri debuerat. hęc
ḡ fide roborata. ad sepulchrū gl̄io
si confessoris ubi multi eḡ sanant.
accedens. pauimto cū lacrimis & pe
bus pstitit. Nec mora spectante
pplo dies enī dñica erat. integram
a dño obtinuit sanitatē. & alta die
gratulabunda ad sua recessit. XVIII

Eodē quoq; die alia paralitica
mulierē. longo oñi ñubio of
fitio destitutam. cū ad tumbam sēi
uiri mḡtatio a fidelib⁹ delata fuis
set. xpe p seruu suu merita expulsa
oñi egritudine reparare dignat⁹ est.

Nec mirū eodē die ° XVIIII °
puella quā facie nouim. sed
nomine nesciui. gl̄iosi martiris me
ritis. ad laudē xpi. ab eadē incolo
mitate. multis astantib⁹ & p̄ gau
dio flentib⁹ lętata est. ° XX °

Circa idē tempꝰ uirgunculā q.
dā guiguris nomine. ab ipsi⁹
uteris matris oculo. luce puata. au
ditus uirtutib⁹ sēi confessoris. ut ad ip
sius tumbā duceret. fideliter flagi
tauit. Quo cū adducta fuisset. om
ni cecitate discussa. lumē duo pta
tū sine mora recepit. gaudensq;
& gr̄as agens sequenti die repedauit
ad sua. ° XXI °

Quidam quoq; quendā pue
rū paralitico morbo diuti⁹ detentū.
cū beati uiri mausoleū puro corde et
fide ñ ficta tetigisset. xpe ad meri
ta famuli sui magis magisq; decla
randa. expulso omni languore mi
gre restituit sanitati. & eadē die su
is pedib⁹ rediit. q matrius fuerat de
portatus offitiis. ° XXII °

Sub eodem tempe guntramni
burrelli. hoc nomē erat infir
mo. p beatū martinū uirtutis di
uine sumpsit remedium. Qui cū
p septennū triduū & artetici brachii
offitio frustraret. cū aliis fidelibus
ad uigilias sēi confessoris martini
pnoctaret. fide plen⁹ aduenit. Dū q;
ingenti fletu & gemitu oraret ut
sibi placaret. & pristinā redderet
sanitatē. repente compit suū di
uinit⁹ extendi brachiū. qđ longo tē
pore fuerat curuum. Deq; eadem
hora sanato. cruor ubrime fluens.
gl̄iosū astantiū pplo & insolitū p̄buit
spectaclū. Quantas tē laudes mul
titudo fideliū dño decantauerit.
quantis confessorē p̄conijs extule
rit. lector relinquim⁹ estimandum.

Cum inē cetā ē ° XXIII °
apud nos factum ñ mai⁹ bis
que p̄diai. s; tam clarum atq; illustre
miraclū. ut nullū arbitrer in toto
pago turonensi q hoc uel ñ uiderit
ul audiendo didicerit. nullū q obli
uisci aliqua ratione potuerit. Qu
dam rusticanꝰ nomine berbtus de
uico q dicit⁹ nouiac⁹. cū die medio
tempe estatis purgaret tricum in

area mundaf a demone spumans & cuo
mens carnuans & firmens post tdu
um amisit lingue offitiū Cuiq; nul
lū oīmo pfex dies sumeret cibum
ad beati martinū tumbm a suis dedu
cit Quotacto tria simul ibi mutacla
mmoīto xpc opat dū negin spē
effugat lingue nea enodat ab oīm
homo languore liberat Deinde cū pro
grātū actione ad capsā sei confessio
ris duceret rogabat circūstantes tā
laicos quā presbiteros ne hostē utiq;
demonem post se uenire pmitteret.
Hoc g signū qđ breuit uerta fidem
ueri pfitmacim / toti ciuitati turo
nice ipso narrante innotuit ° XXIIII°
Ig festiuitate utiq; pthomasis stepha
nig ethuo tempe celebrat cū noct
nā hymnari clerici decantarent / qdam
paralitic de uico q dicit puteol pm
multos annos oīū nūbrō offitio de
hitui ad tumbā sei cū aliis q plurib
excubans duo optate reddit sospi
tati Que alarii de charantaco ur
nobilis dns ei multiq; alii cū illo ut
usq; sea a duise etatis intuentes et
agnoscentes / quantas ibi pgaudio
lacmas fuderunt qntas t ibi bone
gtās egerunt ñ e nre facultatis edi
cere ° XXV °
Petrū quoq; quendā puerum
notis bonestisq; parentib' in ēfinio
ciuitatis aurelianensis pcreatum
que morb' in infantia p biennū curua
uerat nec oculos ad celū leuare pmit
telat uidmi eode tempe erecto toto
corpe alacrit deambulare / uirtutēq;
sei confessoris pplis undecunq; adue
nientib' ostēsa incolomitate manu
nec muni & ali ° XXVI ° festiuare.
puer ab urbe cenomannica delat qm
ingelgerii comes andegauoz diligen
ter nutri fecerat & in filiū adoptaue
rat / ut sei mausoleū attigit ab eade
incolomitate sanat e ° XXVII °
Per idē temp' alt' puer nomine
Iguffernus diutina nūbroz debi
litate contract cui a matre sua sup
plicit ad memoriā sei adduceret /
longe adhuc posit idē quarto ab
hac urbe miliario sensit sibi dari di
uine uirtutis remediū Qui statim
descendens de animali cui insidebat
ad locū confessoris concito gressu
sanissim aduenit / uetustāq; infir
mitate quam ppessius fuerat nouāq;
incolomitate qm sibi xpc p beati
martini merita pbuerat fidelib' in
communi audientia exposuit
Mulierē qq; de barbimo ° XXVIII°
cui nom erat jrm gardis cū
ad memoriā uiri di accedere festina
ret / in ipso itinere ad huc longe posi
tam intuitus oriens ex alto & ipsa
siquide de domo sua sicut ipsa nar
rante didicim ut ad uigilias sei ac
curreret oculoz lumē qđ longo tem
pore pdiderat stupentib' q comita
bant ea in sua recepit / ducēq; sui
itineris ulteri ñ requirens ad locū
que optauerat pueuit Ubi oratio
ne multis cū lacmis fusa dataq;
sollempnit oblatione / cū gratarum
actione sequenti die letabunda a
incolonus ad sua remeauit ° XXIX°
Circa idē temp' duę mfe
liciss mulieres quarū no
mina memoriā meā pterierunt
molestia fistule diu laboraueranti /
pq; septimane circulū tota suis re

plentes basilicam clamorib⁹ uiscera nō
tra calamitosis planctib⁹ cōmouerant.
Denuo xp̄c pat̄ misericordie. earū miserie
& compassionu mē. p̄sentia ullis parit̄
sanitate finem imposuit. XXX.

Sub ipso tempe alia puella tori
mē uicinitati p̄diutina cecita
te cognita. ad tumbam sēi di cū lacri
mis & p̄cib⁹ p̄noctans. post aliquos di
es depulsis uetrib⁹ tenebris. pegrinū
lum̄ sub monito recepit. XXXI.

Nec hoc pretermittendū estimo.
q̄d uenerabiliū p̄sonarū relati
one me didicisse gaudeo. Theo
phania xp̄i famula. abbatissa monas
terii beate & ppetue uirginis maric
q̄d belle montis dicit̄. religiosis mu
neribus sēm dei honorare cupiebat.
Cū itaq; cereos q̄s ut offerret ei p̄pa
rauerat. ecclesiasticis ut assolet occu
pata negotiis deferre tardaret. cui
idā ei⁹ famulo nomine bosogono bo
ni testimonii uiro. beat⁹ oportunus
p uisū noctu apparuit. Quē benig
ne alloquens. blandaq; manu cap̄
ei demulcens. ecia mq̄t fī surge. ad
dnām tuā quantoci⁹ p̄ficiscere. di
cesq; ex mea parte. quatin⁹ munu
cula q̄ se in datura deuouerat. ulte
rius reddere nō differat. Quo dicto.
cū bosogon⁹ euigilaret. & q̄d dnā sua
seō confessor p̄miserat. penit⁹ ignora
ret. ad eā uelocit̄ cucurrit. & q̄d ses
sibi dixerat cū lacrimis reuelauit. Sed
monialis aut̄ femina cū narrantis
uba audisset. p̄mulionus fuę statim
remuniscens. seq; de negligentia
sua redarguens. ut tandē uota com
pleret. cū festinatione uenit. cere
osq; q̄s ia confessor p̄decē sp̄opon
derat. sollempnit̄ ei & deuote reddidit

Serucus quidā XXXII.
uuenis de territorio pictauensi.
cū cucurrit p x. annos aridū brachium
spe obtinende sanitatis p plurima sāc
tor⁹ loca circumferens. nullū ad huc
laboris sui fructū p̄cepisset. in uigilia
sēi laurentii qua dies dnica agebat.
cū aliis fidelib⁹ pia mente & fide de
uota ad sepulchrū benignissimu pa
tris accessit. Q̄d cū factum fuisset.
meritis sēi confessoris. sospitatē duu
desiderata. omū p̄sso in laude xp̄i
acclamante. eadē bona recepit.

Eodem mehlonum⁹ die. XXXIII.
duo uuenes surdi parit̄ & mu
ti. quor⁹ alt̄ drogo uocat⁹ de uico que
launacū nominant. alt̄ ū dict⁹ émū
de alio uico quē chameliacum appel
lant. mausoleū pissimi confessoris
pura fide certati deosculantes. offi
tuū lingue simul & auruū. q̄d natu
ra eis negauerat. meritis sēi uiri una
eadēq; hora p̄pere meruerunt.

Item ipso die quedam XXXIIII.
mulier noīe hildegardis de uico
q̄ dicit̄ nouus burg⁹. eodē q̄ & p̄fa
ti uuenes infortunio dampnata. lu
rem cū eis gram a xp̄o adepta est.

Item cū in sollēpn. XXXV.
tate sēi laurentii andreas puer
de oratorio semp̄tenuū transiges
in nubilo cecitatis. tract⁹ a matre ad
locū confessoris p̄uenisset. stati in ē
spectu p̄pli circūastantis. effugatis
tenebris. int̄ ulnas sue genitricis. igno
tā die subito uide p̄meruit XXX

Sub ipso die quedā mulier VI.
noīe ayga. de call⁹ q̄d comma
cū uocant. contracto artuū debi

tate p quinquennū mesta pristinu
patris meritis pristine restituta ē sa
nitati. ° XXX VIII °

Puellā q̄q; de azanacho hildegar
dem nomine. codē die xp̄ē ab eadē
calamitate ad honorē famuli sui li
berare dignatus est. ° XXX VIII °

Item ipso die puer quidā fulco no
mine de uico sēi cleñtis, longo tem
pore debilitatū pedē baculo circū
ferens. mox ut tumbā sēi attigit
onū dolore caruit. & cū eo ali' q̄ma
nus offitui amiserat. sospitati red
ditus discessit. ° XXXVIIII °

Item puer quidā de sublenuaco io
hannes noīe. q̄ annuo morbo fistu
le in brachio adeo confect' fuerat.
ut consūptis putredine carnib' etiā
ossa corrosa uermib' ossa abint' decī
derent. ad tumbā sēi aliquotis ali
quantis dieb' decubans. & dñm ihō
ut sui misereret. p̄fusis gemitib' ex
orans. effugata peste mortifera. pri
maq; sanitate meritis beati martī
ni integre recepta. pp̄lo magna no
bis maiora. s; suis maxima prebu
it gaudia. ° XL °

Hec hoc etiā sunt admiranda & ubiq;
p̄conanda sēi confessōris merita. q̄d
ñ mui' absentes egros & longe posi
tos. quā p̄sentes & tumulo suo assi
stentes. si firmā fidē habuerint. p
aq̄ gr̄ām curare consueuit. Ad
hoc cōp̄bandū ñ mui' aut duo. s;
plures deducant' in medium.

Garigi' puer de ° XLI °
fala. uertigine capitis. tocusq;
corp̄is molestia uexabat. Nec mui'
p̄dē temp' puella irmengardis no
mine de uico quē buescras nomi
nant. maledicto utq; matris. immo
miserabili diuidio contractarum
manuū miseriā patiebat. Hii itaq;
cū p̄ ipsis parentes & ꝓpinqui sui fi
de pleni uotū facerent. & eos ad lo
cū sēi adducerent. adhuc longe posi
ti muta. diu desideratā incolomita
tē. a xp̄o p beatum martinū se p̄ce
pisse gratulati sunt. ° XLII °

Sub ipso tempe erat apd' salmu
nū castrū mulier opulenta et
nota multis. s; nomē ei' memoriā figit.
q̄ etiā contractarū palmarū infortu
nū incurrerat. Hec etiā audita fa
ma signoq; q̄ p famulū suū xp̄ē ope
bat. cū quadam nocte in lecto se rece
pisset. & uoto p̄firmasset. ut sequen
ti die una comite. ad uigilias sēi ēfes
sons cū oblatione digna p̄paret. re
pente obdormiuit. statimq; euigilās.
tanta facilitate man' renouatas ape
ruit. ac si in eis nullā prius egritudi
nē passā fuisset. Deinde facto mane
ut uotis faceret satis. locū sēi adiit.
ubi fusa cū lacrimis oratione. exhibi
taq; sollempnū oblatione. leta & in
columis ad sua rec̄sit. ° XLIII °

Erat nichilominus mulier noīe
Osanna in confinio eamonus
castri. q̄ diutina tocī' corp̄is in com
moditate laborabat. Ꝑ; & ip̄sā tan
tarū uirtutū audita potencia. cū
ad memoriā sēi gr̄ā recup̄ande in
colomitatis. pedib' suis ire nequiret.
uehiculū sibi p̄parari fecit. Q̄d cū
ascendere uoluisset. eadē hora diui
ne uirtutis sensit sibi adesse reme
dium. Denicq; relicto uehiculo. gres
su concito ad sepulchrū beati martī
ni letabunda cū oblationib' uenire

ñ dubitat sanitatemq; meritis sci antistitis sibi diuinit' p̃stitam. ppt̃o circumstanti ex ordine retulit. ℵ XLII°

Gaufrid' ejq; puer. de uico q̃ ble remiac' dicit'. ab eadē calamitate. eodē tempe mīuentu sci confessoris sub monīto liberat' ē. ° ℵ XL

Per idē temp' femina que dicta demonstratur eo cast' nomine uīgardis. fracti & aridi lacerti infortunio. p quinquennium dāpnata beato p̃stitui materiā miraculi p̃buit. Cunctis siquidē uni' nīis noctib' ad ei' mausoleū cū multo fletu & gemitu continue uigilantis tandē diuinit' usitata ē. Brachium enī illi' osse reductū to. uenis repletis. neruis renouatis. sinuto mīse reuiuit. suoq; corpi ñ segnius quā alterū ad usū necessarios postea mouebatur. ° ℵ XLVI°

Nec mīn' eodē tempe puer q̃dā de uico cui nom̃ est sentrit' eodem detrim' meo modo. simulē gr̃am diuinitus adeptus est. ° ℵ XLVII°

Sed & puella nomine menoldis de cast' que mutt' cardū nominant. quadā nocte estiuo tempore dū cū messorib' in area q̃esceret. repente conspexit tetrinos spē in specie militū armator. sup se diserere. & se uehemt' oppimere. Qua horrenda uisione extrita. eadē hora usum loquendi penit' amisit. Cui ū post triū septimanarū circulū ad tumulū sci deducta fuisset. mox in laudes xp̃i & famuli ei' optimi os aptuit. q̃d sibi demonū tribulis effigies. diuina p̃missione concluserat hoc & eni putant' factū. ut opa dei p beatum sacerdotem mea manifestarentur. ° ℵ XLVIII°

Duas q̃q; puellas. quarū altera leugardis de uico cui nom̃ bespeniac'. alta ū de cast' q̃d uulgariter nuncupatū. de cast' quod ptulliac' uocat'. cui totū t̃gum gibbus deformis mīssima succrescens oppimebat. dīs misericordit' usitare dignatus est. Cū enī ab utero matris esset toto corpe curuus. sublato gibbo. uenustate forme quā sibi natura negauerat. p beatū martinū innouat' & erectus. p̃ gaudio flente plebe & gr̃as agente sub momento recepit. ° L °

Item sequenti die puella nomine iohanna de uico q̃ crauantu rus dicit'. debilitate contracti corpis biennio dāpnata. palmarum & genuū offitiū coacta uertebat in usū pedū. Dox ū ut ecclam beati martini puro corde & fide ñ ficta ingressa ē. in medio t̃be circumstantis repente sanitatis diu optate munere. p beatum martinum letificata est. ° L I°

Item eodē die puer quidā nomine bernard' de cast' montissauro meo modo gr̃u uexat'. parē diuini numeris gr̃am se p̃cepisse gr̃ulat' ē.

Nec hoc ptermittendū estimo. L II.
qđ multis fidelib⁹ notū esse nō dubito.
Quedā infantul⁹ infirmata uesica calculos⁹ erat effect⁹. Hic a matre sua
spe obtinende sanitatis ad sepulchrū
sci uiri delat⁹ est. Cumq; tota nocte
illā nimis artat⁹ doloib⁹ duarisset
insomne / solius mortis ptolabat⁹ ad
uentū. Denuq; facto mane / immittet
ei conat⁹ eiciende urine. Qđ mat⁹ ut
cōpit statim manū unguli parui
li siu supposuit. eiectūq; instar fabe
calculū subsequente urina suscepi
ens. planctū in gaudiū. lacrimas in
laudes conuertit. / & eadē hora cū re
duuula sobole ad ppa remeauit.
Hyt positis aut paucis. L III.
dieb⁹ puella quedā uuiargandis no
mine. de oppido eidā in pago biturī
censi sito. qđ paludellū appellant.
ab ipsis cunabulis oculo⁹ luce frau
data postquā sci confessoris tumb⁹
oscularī meruit. depulsis uetustis te
nebris. cora omnib⁹ q ibi aderant. fauen
te deo clarissimum sub momento
uisum recepit. L IIII.
Item pcedente tempe duo pue
ri. quor unus de oppido castellione
nuncupato noie petri. alt ū de ui
culo cui nom est luciae territorio bi
turicensi. wilhelmi. & ipse nuncupa
tus. ambo immundor spuū infesta
tione horribilit uexati. demib⁹ uehe
menter stridebant. / & semetipsos &
omis sibi appropinquantes morsib⁹ di
lacerabant. Quā obrē tumb⁹ attrie
ti sensu fundit⁹ pdito. ad locū ubi
sci uiri corp⁹ uenerat. nō sine magno
labore adducti sunt. Qui p aliquot
dies ibidem cōmorati. dño misertante
& beato martino intercedente a ma
lignor spuum rabie liberati. sensu
recepto ad ppa incolomes sr reuisi.
Circa idē tempus duo fabri. L V.
quor alt de castello buseneia
ei robt⁹ nuncupat⁹. alt de argeio
uocitat⁹ gaufrid⁹ / brachis longo
tempe arefactis. manib⁹ contractis.
duitine octositati. & nō uoluntarie la
cabant. Instigt cū peib⁹ & uotis ad tu
mulū hominis dei aliquantis noc
tib⁹ uigilans / optatę post biennū
sanitati una & eadē hora patrī sr
restituti. L VI.
Nec hoc silendū puto qđ m espec
tu multor factū scio. filia cuiusdā
mulieris in turonica ciuitate. febri
um igne succensa uexabat⁹ / & ita es
tuantis uaporis accensio puellule
medullas corp⁹q; cōsumpserat. ut m
ea spes uite nulla remaneret. & de
speratio conclamata sequeret⁹. Qđ
plura. Medicor remedia subtrahunt⁹ /
sol⁹ luct⁹ mat⁹ reseruat⁹. Que ad bea
ti uiri tota spē suā / tollit corp⁹ lā
fere ut dixim⁹ examine. Cumq; a
multis ammoneret⁹ ut cadaueri
exanimo sepultura ppararet / fide
plena sobolis sue deferens mbra
pmortua ad tumulū hominis di.
flens & eulans accurrit. Ibi exhi
bita oratione simul & oblatione / p
tin⁹ puella omi dolore effugato. to
cius incolumitatē corpis. beato me
diante martino. se in monito
recepisse gaudia est. L VII.
Item huic simile nō debeo retice
re miraclm. Ipso die alia mu
lier aput pontē chari. lugē
bat parvulū iā imminente mo

tis articulo desiturum. Cūq; a mīans
solā morte opiret. a mat̄ de sepultu
ra ipsius iā cogitaret. āmonet̄ a fide
lib⁹ quatin⁹ infantulū deuouens ad
memoriā sēi uiri afferret. Qđ cū feci
set. & puerul⁹ sanitatē recepit. & ma
ter cū sobole ad sua letabunda repe
dauit. ° LVIII °

Multa quidē miracula ptrauit
tim⁹ que uidim⁹ & audiuim⁹ ne lec
tori fastidiū facere uideam̄. Que au
tē scribim⁹ coram deo testificam̄. qđ
ad sēi pontificis uenerabilē memoriā
quā sepe imbecillū sanam̄ infirmi
tates plurimor. Cecis quippe resti
tuit⁹ uis⁹. ullisq; ipse mund⁹ aut da
tur nouus aut redditⁿ ptit⁹. ocio
sis surdor. auris⁹ fugata insensita
tate tribuit. ꝓprio sensui un⁹ man⁹
pedesue morbo debilitati optato re
stituit⁹ officio. reparant̄ paralitici
renouant̄ aridi a demonib⁹ libent̄
energumini. Ş; qđ morā̄ in singu
lis. Enumeret sanitates cui uacat
enumerare infirmitates. dicat reme
dia. q; potest dicere incōmoda. Ut
oīa compendiose concludam̄. q;
plen⁹ fide ad tumulū ei⁹ incōmodi
tate qualibet affect⁹ accessit. opē sa
nitatis quā digne & salubriter capi
tit diuinit⁹ obtinuit. Ş; nē admi
raculor grām reatam̄. ° LVIIII °

Vocium ē nom̄ ptii. ubi face
bat quidā egen⁹ hugo nomi
nat⁹. Hic taq; multis diēb⁹ toto cor
pore debilitat⁹ sepissime a ꝓpinquis
ē ammonit⁹. ut auxiliū beati mar
tini puro corde implorare. seq; cer
ta deuotione cōmitteret. Quor sug
gestionib⁹ ille tā mortis pauim⁹ adq;es
cens. mox ut beato uiuo sese firma fi
de deuouit. paulatim morbo recedēn
te cepit conualescere. lectoq; relicto
deambulare. Sequenti die aggdiēs
iter ut ad memoriā uiri dei uenire
temptaret. tanta in ipso itinere diui
nit⁹ adept⁹ est fortitudinē. ac si nulla
prius pallius fuisset egritudinem.

Est ope ptium de ° LX °
etb⁹ ydropicis tem gloriā memo
rie thesauro cōmendare. Ista siq̄dē
duūis in locis posita. eodē incōmodi
tatis genere detenti. cunctis ydro
pico morbo artib⁹ tumefactis. recu
perande aliquando sanitatis spem
amiserant. Ex quib⁹ pm⁹ erat de pa
go cenomannensi ex oppido malico
nia nuncupato. sedis johannes de
pumia andegauensi ex uico quem
burgulū uocant. teus de territorio
pictauensi de burgo quē uulgari ser
mone escubiliacū nominant. tres
q; ubi puri uoto salutaris cleūtiam.
ut sibi sanitatem meritis beati mar
tini indulgeret ugit̄ flagitantes.
duūis ꝓuintis sicut supra taxauī
mus constituti. pte spūalis medi
cine grām consecuti sunt. ° LXI °

Eodē nichilomin⁹ die quedam
mulier noīe ouaria. ab eadem
qua & tres pfati uiri incommodita
te liberata est. ° LXII °

Circa idem tem⁹. alia femina
jux. de calt̄ loca. muta. surda. et
ceca. sub uno monito medicante
seō. usū. auditū. & lingue officium.
diuinitus recepit. ° LXIII °

Guillelm⁹ q; q; paruul⁹ puer ex
oppido cui nom̄ est monstau
reuson⁹. & cū ā ꝓualescente mor

bo morti esset uicin⁹ mat̄ morientē
filiū meritis beati martini tota de
uotione commisit· Quod cū fecisset·
q̄ mortis faucib⁹ iam tenebat̄· statim
uite donatus est· Cat̄ scī gregorii turonensis archiepī de miraculis scī martini epī & confessoris·

De gallis suauis ꝯuisis

Ecficit lingua sterilis· tantas cupiens enarrare uirtutes· Chararicī cuiusdā regis gallie filius grauit egrotabat· q̄ tale tedium meuretat· ut spū solo pulpitaret· Pat̄ aut̄ ei⁹ fetide se illi⁹ arriane secte una cū incolis loci subdiderat· ē. a regio illa plus solito quā alię gentes a lepra sordebat· Cumq; rex uideret uirgulti filium in extremis dicit suis· Oret⁹ ille quē in gallis dicunt multis effulgere uirtutib⁹· cui⁹ queso religionis uir fuerit enarrate· Cui a iunt· Catholice fidei pprium· pastoralem curā in corpe posit⁹ gubnauit· assereus filiū cū patre & scō spū eq̄lem substantia uel omī potentia uenerari· ℣· & nē celi sede locat⁹· assiduis beneficiis n̄ cessat plebi ppriā prudere· Quid ait· Si hec uera sunt q̄ p fratres discurrant usq; ad ei⁹ templū fideles annua multa munera deportantes· & si obtinent mei infantuli medicinā· inquisita fide catholica que ille credidit credā· Pensato ꝯ auro argentoq; ad filiū suū ponderis· transmisit ad uenerabile locū sepulchri· Quo plati· oblatis muneribꝰ exorant ad beatī tumulū p̄egrinos· ℣· insidente ad huc in patris pectoris secta· ii continuo integrā recipe merunt medicinā· Reuisi aut̄ nuntiarauerunt regi se multa uirtute ad beati tumulū uidisse dicentes· Curauit n̄ sanauerit filiū tuum ignoranti· At ille n̄ intelligens n̄ aute sanari posse filiū n̄ equalē cū patre crederet xp̄m· in honore beati martini fabricauit miro ope ecclām· expeditaq; pclamat· Si fili cupe mereor uiri uisu reliquias· q̄d cumq; p̄dicauerint sacerdotes credā· & sic iterū suos dirigit maiori cū munere· Quiuenientes ad beatī locū· reliquias postulabant· Cuiq; eis offerrent ex consuetudine dixerunt· Nouita faciem⁹· si nobis que sum⁹ licentia tribuat⁹ ponendi que exinde iterū assumam⁹· Tē partem pallii serici pensatam sup beati confessoris sepulchrū posuerunt dicentes· Si meritum⁹ gram coram expetito patrono que possum⁹ plus in sequenti pensabunt· erumq; nobis i benedictionē questā p fidem· Si gelata ꝯ una nocte· facto mane que posuerant pensitabant· Inq̄b⁹ tanta beati uiri infusa ē gra· ut tā diu eleuarent in sublime ęream lib⁹· quantū habere potrat q̄ ascenderet montana· Cumq; eleuate fuisset reliquie· cū magno tumpho audierunt uoces psallentiū q̄ erant in ciuitate detrusi in carcere· & admirantes suauitatē soni· mittūt qui custodes q̄d hoc esset· Qui dixerūt· Reliquie domni martini· ingalliā transmittunt⁹· & ideo sic psallitur· Tē illi flentes· inuocabant scm

martinū · ut eos sua uisitacione li
beraret · exterritisq; custodib⁹ & in
fugā uisis disruptisq; obicib⁹ retinacu
lo · liber ppls siuit a uinculo · & sic
usq; ad scā pignora ppło expectan
te uenerunt · osculando flentes be
atas reliquias · simulq; & grās bea
to martino p̄ sua absolutione red
dentes · q̄d eos dignat⁹ fuerit sua
pietate saluare · Te relaxatis p̄ sac̄
dotē audiee culpis · incolumes di
missi sunt · Q̄d audientes gestatore
reliquiarū · gauisi sunt ualde di
centes · Nunc cognouim⁹ · q̄d dig
nat⁹ beat⁹ antistes nobis peccatori
bus ppitū se p̄bere · & sic gās a
gentes · nauigio p̄spero · sequente
p̄cu p̄sidio · undis lenib⁹ · tempa
tis flatib⁹ · uelo pendulo · marinam
quillo · uelociter ad portum gallie
p̄ueneruntT · Te cōmonit⁹ a deo be
atus martin⁹ de regione longinq̄ ·
q̄ ibidē nē sac̄dos habet⁹ aduenit ·
& nec hoc credo sine diuina fuisse
prudentia · q̄d ea die se cōmoueret
de patria · qua beate reliquie de
loco leuate sunt · & sic simul cū ip
sis pignorib⁹ portū mg̃ius sit · Que
pignora cū summa ueneratione
susc̄pientes · fidē miraculis firmāt ·
Nā filī regis amissā oīm egritudine
sanit⁹ p̄pere ad occursū · Beat⁹ autē
martin⁹ · sac̄dotalis gr̄ē accepit p̄in
cipatum · rex unitate patris
& filii & sp̄ūs sc̄i confess⁹ · cū oīm
domo sua ebrissimat⁹ est · squaloq;
lepre a ppło pellit⁹ · & oīs infirmi
tas saluant⁹ · nec unquā ibi usq; nē sup
aliquē lepre morb⁹ apparuit · Talēq;
ubi grām maduentu pignorum
beati martini dis̄ cbuit · ut uirtutes
que ibidē illa die facte sunt enarra
ri longū sit · Nā tantū in amore apī
nē ppls ille p̄mpt⁹ est · ut oīs mar
tyrū libentissime susc̄ipent · si tem
pus p̄secutionis adesset · De homi
ne omnib⁹ membris contracto ·

In biturico fuit quedā mulier q̄
c̄cipiēs filiū pepit · cui⁹ poplites ad
stomachū calcanei ad crura con
tracti erant · man⁹ autē adherebant
pectori · sed & oculi clausi erant · qui
magis monstrū aliq̄d quā homi
nis speciē simulabat · Qui cū ī sine
derisione multor⁹ aspiceret⁹ & mat̄
arguer⁹ cur talis ex illa p̄cesserit ·
confitebat⁹ cū lacrimis nocte illum
dñica fuisse conceptū · Q̄ue uteri
mere ī audens · ut mos matrū est
tanquā sanū puerum nutriebat ·
adultūq; tradidit mendicis · Qui
accipientes posuerunt eū in carru
cam · & trahentes ostendebant pplis ·
multū p̄ eū stipendii accipientes · Dū
hec p̄ longa tempa gererent⁹ · anno
etatis sue & aduenit ad festiuita
tem beati martini · q̄ necq; a fons
ante sepulchrum miserabiliter decu
babat · Transacta autē festiuitate · in
simaudituq; recepit · inde reductus
ad solitā consuetudinē postulabat
stipē · Post annū fere aut eo ampli⁹
portat⁹ ē iterum ad sollempnitatē ·
positq; ē in loco inq̄ prius iacuerat ·
Decursisq; sollempnitatis festis · di
rectis oīb⁹ membris plenissimā ob
tinuit sanitatē · Que ne incredibi
lia fortasse uideant⁹ · ego cū sospitē
uidi · nec audita ab aliq̄ · & ab ei⁹ ore
narrata cognoui · Sc̄s quia dixi pa

rentib' ei' ob peccatū euenisse ꝑ coniugu
nationē noctis dominicę. Cauete o
uiri quib' sunt connuncta coniugia
Sat ē aliis diēb' uoluptati opam da
re. hē aut diē in laudib' dei impol
luti deducite. quia cū euenerit. ex
inde aut contracti. aut epyletici.
aut lepsi nascunt. sitq; documēti
ne malū qđ una nocte cōmittit.
p multos annos spatia ꝓferatur.
Illud pre De Paralitico sanato
ceteris admirandū miraculū uobi
oantib' explicabo. qđ post mīsum
merous cumim. magnū nobis gau
diū pfecit. dū a. uirtute beati
ptulit. a qđ titubabat auertit. cor
daq; nutancia ꝑpos. larga stabili
tatis firmitate munuit. Nā cū
uenerabilē diē natiuitatis noc
tem sac scis deducerem. excubiis.
pcedentesq; de ecclia ad basilicā sci
re dispone rem. quidā ex meneigu
mus atrocior ceteris cepit mimū
debachari. a. decerpens se atq; colli
dens clamabat. Frustra martinu li
mina petitis. cassō ei' edē aditis. q
uos p multis ānub' dereliquit
uris. a. ecce uos abhorrens tome
mutabilia facit. ecco oculis lumē in
fundit. ibi paralitico gressū dirigit.
s. a. aliis qq; morbis. sua uirtute fi
nem imponit. Ad hanc diaboli uo
cem omis ppls contrbat. a. nō solum
bruta animo corda. s. etiā nos ꝑ
si pauore concussum. Ingredienti
bus aut nobis cū fletu magno
basilicā. omis pauimto ꝓsternim.
orantes ut sci uiri ꝓsentia mereamr
Et ecce un' bonulf nomine. cuius
tres annos p numiā ualitudinis
febrē. manū ambę cū uno pede con
tracte erant. a. ad festiuitatē bea
ti uiri. manib' directis. pede adhuc
debilis claudicabat. ante altare
scm sternit. oans ut qui sibi manū
aridas restituerat. pedē qq; contrac
tū simili uirtute dirigeret. Inhac
aut oatione a febre numia curida
tur. a. tanquā eatenus meculeū ner
uor dolore torquet. Interea de sup
plitio dolor excitat contumacē. q ue
nerat inquirere medicinā. cepit in
ferre calumniā. Dicebat enim. O dom
ne oratime sanitatē a te ni tonita
quesiui. Quā sin merenor. ul doloib'
ni affligar. Cūq; nos cū fletib' cir
cūstantes beati pōtolarēsis aduen
tū. a. nit hec sca sollempnia age
rem. oblatis sup altare sacris mu
neribus. mysterio corpis ac sanguinis
xpi palla ex more coopto. molliunt
contracture neruor. a. disrupto post
infirmu poplitis corio. diffluente
sanguinis riuo. pedē extendit meo
lu mē. Qđ uidens ego dō omipo
tenti gias agens. lumnaq; fletib'
madefacta gerens. in hac ad ppm
uoce prupi. Timor a cordib' uris om
nis abscedat. qa beat' confessor no
biscū inhabitat. Nec omnino ere
dite diabolo. q nichil umquā ꝓtu
lit uerū. Ille ab initio mdax e. a.
in ueritate n stetit. Qe aut ista
dicente omium luce uerit in
gaudiū. ipse etiā infirmi co
rā nobis assurgens. sup pedes con
stitit absolut. Videns aut hec om
nis ppls meclū clamore eleuato
plaudebat dicens. gloria in excel
sis deo. qui sicut quondā pastores

angelico lumine· ita nos hodie pſen
tia confessoris beati letificauit·⁊ et
eū nobis adesse pſenti uirtute mō
strauit· & sic a timore mundi om
nes exepti xpi pſidio roborati sunt·

De mortuo suscitato.

Eo tem
pore q̄ talia apud urbē turo
nicā gerebant·⁊ legati de hispaniis
idest florentiꝰ & eutropius ad chlpe
ricū regē uenerant· Q̄s cū ad cū
uū ecclie recepissem epulantibus
nobis eo q̄d se assererent ee catholi
cos·⁊ florentius qui erat etate senio
sollicite flagitat aliqua de beati
uiri uirtute cognoscere· At ego q̄s
tias agens deo· mīrogo si uel nosti
ei' in illis regionib' audiret· uel ui
ta ei' legeret ab aliq̄· Hec me mīro
gante ait magnifice in illis locis
honorari nomē ei'·⁊ & se peculiarē
alumnū antistitis narrat· dicens
sup se magnā ei' uirtutē ostensam
fuisse· Auus inquit meus ante
multos annos curricula basilicā
in hōnore constituit beati mar
tini antistitis·⁊ pfectāq; ac elegan
ti ope exornatā· turonī clericos
religiosos destinat· expetens pon
tificis reliquias· ut scilicet locū
quē nuc' nomine edificauerat· ei'
reliquis consecraret· Q̄d cū fecis
set p singlos dies uenebat·⁊ & pſ
tus solo cū coniuge· sēi pontificis
auxiliū implorabat· Post multū
ū temp̄s hic nascit·· Cū aut' tri
mēstrū ēet· a febre pulsat'· & intan
tum exanimat'· ut papillā sugere
neq; ullū alimētū ualeret accipe·
interea p̄duante morbo cibo ne
gato· palpitante tantū spiritu· so
lus transit' timet·· Nec mora· ipsum
q̄q; exalauit spīm· Tē mat' mesta·⁊
alia ut de unice ac p̄mogenite fi
lio mortē· appīhensū in brachia·
ante altare beati martini tā exani
me corp'culū spē in incerti deposue
runt·⁊ & tanquā si sēīn insibilib' cer
nerent oculis· auus alloquit' dicens·
Cū sollicitudine maxima curauim'
beatissime confessor tua hic pigno
ra deportari· quib' morbi depelle
rent·· febres extinguerent·· fugaren
tur tenebre· & alie q̄q; infirmita
tes emundarent··⁊ p eo q̄d de te legan
tur plurima q̄ uel uiuens feceris·
uel post transitū oparis· Nā audi
uim' te oratione mortuos suscitas
se· lepā osculo depulisse· demoni
acos curasse· ubo· uenena digito
compīlisse·⁊ & alia multa fecisse·
Hic apparebit uirt' tua·⁊ si & nō
uacta fidē mām hē resuscitaue
ris paruulū· Q̄d si nō feceris·⁊ nō hic
ultra colla curuam'· nō lum' accen
dim'· aut honoris alicui' gām ex
hibem'· & hec dicentes relicto an
te corpusculo abierunt· Q̄ mane
aut' facto uenientes inuenerunt
eū ad altare comissū· Hec mutan
tes suscepit cū mat' multus· & cog
noscens eū resumpsisse flatū ap
plicat ad papillā· & p̄m' hausto
lacte confortat' ē· Tē mat' cum
patre uel omī domo· eleuata in
celū uoce· benedixerūt dīm dicen
tes· Nē dīne cognoumi' q̄ magꝰ
nus es & facis mirabilia sol' q̄ no
bis paruulū confessoris tui oratio
ne restituisti· Nā & loco illi maio
rē quā prius fecerant reuerentiam

exhibebant. Hec ab ipsius floretii
ore ita gesta cognoui. De fonte qm
Cuuens ses ut oriret obtinuit
Ex inde egressi. sanctonicū ter
ritoriū ingressi sum. Cumq; in quodam
conuiuio de beati martini uirtu
tib' fabularem. hec in uni' ecclie
affirmantib' alius uera esse fidelit
retulit. Nam oratorio ulla ē in hoc
territorio sita. quā cū ses martin'
ad huc supstes in corpe adiret. ob
uiū habuit unū exhibentē aquā
cū uasculo. Erat enim puteus ille
de q hec exhibebat. sit' inualle
quasi pass' mille a ulla. & ex eo in
cole humilā deferebant aquā. Tē
ait uir dei hominu aquā ferenti.
Queso dilectissime continue manū
tuā. & huic asello quē sedeo pau
lulū aque ad bibendū indulge.
Quia ut. Si necessariū dueis animal
tuū adaquare accede ad puteū. et
hauriens da bis ei. Nā ego q̄d cum
labore detuli n̄ pbebo. & hec dicens
siluit. Quo discedente uenies mu
lier & ipsa aqm afferens inulta. di
xit ei simulit uir dei. q̄ ac si rebecca
q̄ndā audiēs nutritū dī. & t pbeo ait &
asino tuo potū. n̄ m̄ labor ē. ut iterū
hauriā. tantū uoluntas tua fiat. q̄ it
pgēs necessitatē pateris. & posito uas
culo. dedit asino bibe. q̄ ut hausta
aq̄. ipleto uasculo. reuertebat ad ulla. q̄s
psecans ses ait. Reddā t pmercede
beneficiū. q̄a adaquasti asinū me
um. & postris genib' in tra oratt
ad dnm ut loco illi fontis ostē
deret uenā. Ac stati consūmata ora
tione. disrupta tra fontē immisit
pplis admirantib' patefecit. q̄ usq;
hodie beneficiū pbet hominib' cō
manentib' in agro illo. Inbui' enī
fontis ore ē lapis intestimonium.
q̄ uestigiū retinet aselli ulli' sup
quē ses sedit antistes. De meen
Nec illud silen dio urb pictaue
dū puto. q̄d hoc tempe cum
plato ejusdem pictauē urbis adep
tus ē. uirtute sci sui ostensū. Do
mus admodū ecclie incendio
maximo ardebant. ac scintillā
cū carbonib' sup ecclia ueni' im
pellebat. Ille de puluere beati
uiri sepulchri secū habens. elua
to chrismario cont' ignē. ueni' su
bito maliā restollens partē. flam
mas tecto ecclīastico adherentes
repulit. & sic ecclia liberata est.
De eo q̄d agnes pictauensis abbissa
Venerabilis & nauta q̄dā retul.
Cū agnes pictauiarū scīmo
nialiū abbatissa. relatā sibi ab ip
so cui contigit tractatico negoci
atore. rem miraculi pcessisse sic
retulit. Dū inquit mettim accef
sissem. scisciatē me negociatorem
de essē. Dixi. De pictauis. Dicit
mi. Si aliquando ad basilicā beati
martini turonus fuisti. Dixi q̄o
q̄ndo maiestria deambularem. ibi
me psentassē. Dicit mi quale bene
ficiū domnu martinu sensiat.
dū mettis salē negotiasset. & ad
pontē mettis applicuisset. Dicit.
Domne martine me & puerulos
qs habeo & nauicellā meā t com
mendo. Interea recubantes inna
uī onis condormiuim. Mane de
somno cuigilans cū pueruli qs
mecū habebā. inuenim nos ad

portā treuericā · nescientes quomo
do uenissem qu adhuc mettis nos
nos credebam consistere · Qua rati
one aut naugatū aut uolatū sola
cōmendatione beati martini nec
fluuiū sensim · & mosellę tumescē
tes undas naufragas euasim · & qđ
satis ē murū uīt saxea nocturno
tempe transiuim incolumes · non
nauta uigilante · nī uento flante
non remo aduuante De uirtu
b beati uiri loco iacensi ī monastio
Tempe post habito cū usq; picta
uā accessissem urbem · libuit
gtā tantū orationis monasterium
loco iacensim adire · q congga
tā monachoz catterua locaueiat
uir beat · Jbrenum mortuū primū
suscitasse legit · & ex illo ad eptū
duct scribitur · Ergo desideratum
ego expetens locū psternor ad cam
cellos anguli · inq dicit defunc
ti spm reduxisse · Post effusis ū
cū oratione lacrimis · ac celebratis
sollempnit missis · pcumctor abla
tem si aliqđ ibi dis miracli osten
disset · Asseruitq; ille coā q ade
rant frib plerumq; ibi illumina
ri ceecos ac debiles integrari · Quid
tam nup sit gestum inquit · dō
ne qa solliciti inquiris euoluam ·
Olier quedā uicina loci huius
paralisis humore pcussa · officium
membroz omniū usq; quaq; pdide
rat · q carruca imposita · duob tra
hentib ferebat circa domos diui
tū · ut inopię sue expleret necessi
tatē · Ergo allata ad hunc locū pau
lūto psternit · lento conamine ac
cedens · uelū q tegebat cancellum
deuote osculatur dicens · Hic te bea
te confessor adesse credo · hic te mo
tuū suscitasse testificor · Confido
enī qđ si uoluueris poteris me salua
re ac sanitati restituere · sicut quon
dā disruptis inferni faucib defunc
ti animā reduxisti · Hec effata ge
nas lacrimis rigabat ubrim · ac sta
tim impleta oratione · quicqđ aridū
quicqđ contractum · quicqđ disso
lutū fuit · redintegratū est mulie
ris incorpe a beati antistitis uirtu
te · Simili sorte & alius paralyticus
ad hoc accedens monasterium · ut
uelū ipsius cancelli attigit amo
ta omni debilitate sani abscessit ·
Distat aut ab urbe pictauia qua
si stadia quadraginta · De arbore
Fuit & in nobilia erecta ·
censi pago urbis turonice arbor ·
que ab impulsu uenti ruens · uiā
publicā impediebat · Q d ut cū ur
bem agerent · mot multitudo · facto de
sup signo crucis erexit eam · q usq;
nē stare uiata uiā erecta uidetur ·
Et tā p mortua qa spoliata cortice ·
uiuebat tam bonore uiri · De qua
cortice multi fidelit eradentes · ut
dilutā aqua sumebant · mox me
dicamina capiebant · Vidim enī
nos hanc arborem erectam · De
Puer quidā manub contracto ·
pedibq; contractis · de uilla tre
mello in pago turonice urbis ui
ci ambianensis aduenies ad basili
cā sci uri · dū mt reliquos petentes
postularet uictus stipē · uisitat a
sci uirtute direct abscessit ·
Item excerptū ex hystoria gallorū
de obitu eiusdē beati pfulis · ····

ARCHADIO
& honorio consu
lib' scs oyartinus
turonor epc plen'
uirtutib' & scita
te prebens mirr
mus multa bene
ficia octogesi
mo p'mo ętatis
sue anno epat' aut' ugesimo sex
to apud condatense diocesis sue
uicu excedens a seculo felicit' mg'
uit ad xp'm. Transiit aut' media
nocte que dnica habebat' attico
cesarioq; consulib'. Multi autem
mei' transitu uoces psallentium
audierunt mcelo / qđ in libro uir
tutu ei' p'mo plenius exposuimus.
Nā cu p'mu scs dei apud condaten
sem ut diximꝰ ucu egtare cepisset'
pietatu ppli ad ei' transitu sicut
turonici conuenerunt. Quo mu
gtante / grandis altcatio inuq;
surrexit pplo. Dicebant cu pieta
te. Noster e monachꝰ nobis abbas
catuit nos requirimꝰ cōmendatu.
Sufficiat uobis qđ du esset in mun
do uisi fuistis ei' colloquio partici
patis conuiuio firmati fuistis be
nedictionib' / unup & uirtutib' fo
cundati. Sufficiant uobis ista ō
nia / nobis liceat auferre uel cada
uer exanime. Ad hec turonici re
spondebant. Si uirtutes nobis fac
tas sufficere dicitis / scitote qđ uo
biscu posit' amplius e qua hic no
biscu opat'. Nā ut p'tr mittamus
plurima / uobis suscitauit duos mor
tuos nobis unu. & ut ipse sepe di
cebat maior ei uirt' ante epatum
fuit quam post epatum. Ergo ne
esse est ut qđ nobiscu ñ impleuit
uirtus / capleat uel defunct'. Vob e
enim ablat' / nobis a deo donatus.
Yerū si nos antiqui' institutus
seruat' / urbe qua ordinat' e. ha
bebit deo uolente sepulchrum. Cer
te si p'p monasteriu p'uilegio cupiu'
uendicare / scitote qđ p'mu ei mo
nasteriu cu mediolanensib' fuit.
His q; litigantib' sole tucnte dies
claudit'. corpusq; in medio positum
ab utroq; pplo custodit' / futurum
ut mane facto a pietatis p uio
lentia auferret'. S; ds omnipotens
noluit urbe turonica a ppo frust'
te patno. Denuq; nocte media om
nes pietatu a somno fallacie com
p'munt' / nec ull' supfuit. qui ex hac
multitudine uigilaret. Igit' ubi
turonici eos conspicuunt obdormi'
se appropinqa sensim corpis gletam.
alii p fenestram eicuunt alii foras
suscipiunt / positoq; in manu cu om
ni pplo p ingemna fluuiu descendt'.
Ingressiq; ligeris aluciu / ad urbe tu
ronica cu magni' laudib' psallen
tium mun' deferunt copiosiu. Deq;
tu uocib' pietatu cappgefacta / nichil
de thesauro que custodiebant ha
bentes. cu magna confusione ad
ppria sunt reuisi. Qđ si quis requirit
cur post transitu gtiam epi. uir tan
tu id e ludouus usq; ad scm oyarti
nu fuisset epc / nouerit qđ obsisten
tib' paganus. diu turonis sine bene
dictione sacdotali fuit. Nā xpiani
q; esse eo tempe uidebant'. occulte p
latebras diuinu officiu celebrabāt.
Nā si q; a paganis repti fuissent xpi

am· aut afficiebant uerberib⁹ aut gla
dio truncabant· A passione ꝙ dñi
usq; ad transitum sči ouardi anni
quadringenti duodecim cõputant

Hic ℣ transitu ꝑ ouard.

EATUS ·ꝑ·
Aseuerimus colo
Vmensis ciuitatis
Tepe· ut honeste
Euiꝝ & peracta
Mlaudabilis· dum
die dñico loca sča ex consuetudine
post matutinos cũ suis clericis cu
curret· illa hora qua ut beat⁹ obiit·
audiuit chorũ canentiũ in sublimi·
Vocatoq; archidiacono· inꝛogat
si aures ei⁹ peruenirent uoces quas u
le attentius audiret· Respond· Ne
quaquã· Tũ ille· diligent⁹ inqt au
sculta· Archidiacon⁹ aũt cepit sur
sũ collũ extendere aures erigere· &
sup summus articlis bacto sustẽ
tante stare· ꝑ; credo eũ nõ fuisse eq̃
lis meriti· a q̃ hec nõ merebant⁹ audi
ri· Tẽ pstari terre ipse pariter & bea
tus epe dñm deprecabant⁹· ut hoc ei
diuina pietas audire ꝓmitteret·
Erectis aũt· rursũ inꝛogat senex·
Quid audis· Quiait· Voces psallẽ
tiũ tanquã in celo audio· ꝑ; q̃d sit
prꝰ ignoro· Cui ille· Ego· q̃d sit
narrabo· Domin⁹ meus ouardus
epe migrauit ex hoc mundo· & nẽ
angli canendo eũ deferunt in ex
celsũ· & cũ parumꝑ mora esset ut
hec audirent· diabol⁹ cui cũ inquis
anglis retinere temptauit· nichilq;
suũ in eode repiens confus⁹ absces
sit· Q̃d ꝙ de nobis peccatorib⁹ erit·
si tantũ sacdotẽ uoluit pars in
iqua nocere· Hec sacdote loquente·
notariꝰ tꝛmp⁹ archidiacon⁹ turonus
misit uelociter· q̃ hec diligenter inqui
reret· Q ui ueniens eo die horaq;·
manifestissime cognouit transisse
beatũ uirum· q̃ ses seculi⁹ audiuit
psallentiũ chorũ· ꝑ; & si ad seueri re
curram⁹ hystoriã· ipsa hora cũ sibi
sẽpsit cũ libro uitꝫ sue fuisse reue
latum Alivo capitulum·

OQ amq; tempe be
at⁹ AMBROSIUS· cui
hodie flores eloqui
ꝓ totam eccliã redo
lent· mediolanensi
ciuitati ꝑerat epe· Cui celebriti festa
dñice diei usta erat ẽsuetudo· ut ue
nens lector cũ libro nõ antea legere
ꝓsumeret quã ses nutu uisisset· fac
tũ ẽ aũt ut illa die dñica ꝓpica lec
tione iã lecta ante altare stante· q̃
lectionẽ beati Pauli ꝓferret· beatis
si⁹ antistes ambrosi⁹ sup scm altare ob
dormiret· Q̃d uidentes multi cũ nul
lus eũ poterit⁹ excitare ꝓsumeret· tꝛis fac
tis fere horis aut triũ horarũ spa
tiis excitauerit⁹ eũ dicentes· Iã hora ꝓ
terijt· iubeat dñs lector lectionẽ
legere· expectat enim ꝓpls ualde iã tard⁹·
Resꝑdes aũt beat⁹ ambrosi⁹· nolite
inqt timere· Quitũ cui in ualet sic
obdormisse· cui tale miraclm dns
ostendere dignat⁹ sit· Nã nouerit⁹ fratrem
meum maximũ sacdotẽ egregiũ de corpe
fuisse· me aũt ei⁹ funeri obsequiũ ꝓbu
isse· Factoq; ex more seruitio· capitel
lũ tantũ uob excitantib⁹ nõ explen·
Tẽ illi stupefacti pariter & admiran
tes· die & temp⁹ notant sollicite re
quirentes· q̃ ipsa die tempꝰq; reppe

runt q̄ beat⁹ ꝓfessor dixerat se ei⁹ ex
sequiis deseruisse. De translatione
corpis beati ꝏ ARTINI.
PERE pretiū est c
num etiā illud inſere
re lectioni: qualiter
sēm ei⁹ corpuſculum
in loco ubi nē adorat⁹ fuerit angło
annuente translatū. Anno sexa
gesimo iiii post transitū beati et
glioſi ꝏ ART. beat⁹ ꝑpetuus turoni
ce sedis archiepiscop⁹ sortit⁹ ē dignu
tatis. adeptq; hē apicē: cū magno
uotoꝝ consensu fundamenta tēpli
ampliora quā fuerant sup beata
nībra locare disposuit. Q̄d sagaci
insistens studio: mirifice mancipa
uit effectui. De qua fabrica multū
q̄ loquerem⁹ erat: s; quia ꝓsens ē con
uicere exinde meli⁹ putauim⁹. Ad
ueniente q̄ optato tempe sacēdoti
ut templū dedicaret: & sēm coꝝ
puſculū a loco ubi sepultū fuerat
trāsferret: conuocauit beat⁹ ꝑpetu
us ad die festū uicinos pontifices.
s; & abbatū ac diuisoꝝ clericoꝝ non
mmā multitudinē. & q̄a hoc
in kalendis iulii agere uolebat: ui
gilata una nocte facto mane ac
cepto sarculo: terrā que sup sēm
erat tumulū cepiunt effodere. Q̄
detecto: mar⁹ ut eū cōmouerent
incuunt. Subq; multitudo tota
laboranis: nichil prius ꝑ totā diem
ꝑfecit. Vigilata denq; alia nocte:
mane temptantes iterū nichil om
nino agere potuerunt. Tē cōfu
si atq; exterriti q̄d facerent ne
ciebant. Dicit eis un⁹ ex clericis.
Scitis q̄a post triduum natalis
epi⁹ ei⁹ ē consueuerat. & forsitan
in hac die se transferri uos admo
net. Tē ieunijs & oratiōib⁹ ac u
igiliis psalmodię die noctuq; insisten
tes: triduū illud continuacione du
xerunt. Quarta aut̄ die accedēn
tes ponentesq; man⁹: nī ualebant
penit⁹ mouere sepulchrum. Pauo
re aut̄ oms exterriti iā in hoc stan
tes ut ita uasculū q̄d detexerant
operirent. apparuit eis ueneranda
canitie senex ad miſar nuus can
dorē efferens dicens se ee abbatē:
& ait illis. Vsq;q̄ contēnamini
tardaris. Nonuideris dominum
ꝏ ARTINU⁹ iamē uobis unitate pu
ritatū simā⁹ apponitis. Tē tac
tis pallium q̄ utebat⁹ posuit
manū ad sarcophagum cū reli
quis sacēdotib⁹ crucib⁹ paratis et
cereis: impositaq; antyphonā
dederunt cuncti uoces psallen
tiū in excelsis. Tam ad sensis co
natū ꝑtin⁹ sarcophagum in sum
ma leuitate commotū: in loco
ubi nē adorat⁹ dīno annuente p
duxit⁹. Q̄d ad uoluntatē sacēdot⁹
compositū dicti⁹ etiā mult⁹: ut uen
tū ē ad commune: reꝑtente sollici
te sene nequaq; repperiert: s; nec
homo quide extitit q̄ eū de basilica
exire uidisset. Credo aliq; fuisset
uirt⁹ angelica: q̄ a beatū uirū se ui
disse ꝓnuntiauit. & deinceps nulli
cōparuit. Sinq; loco ex illo die mul
te uirtutes facte fr⁹: que p negli
gentiā nī sunt sēpte. Nō u de q̄uo
nrō tempe aut fieri uidim⁹ aut fac
tū certe cognouim⁹ silere nequim⁹:
adiuuante dīno nost⁹ ihu x̄. aoī

In nomine sce & indiuidue trinitatis. incipit prefatio Seueri sulpicii de vita sci martini epi & confessoris.

Ego quidem fiatur unamnis libellum que de uita sci martini scripserā sceda sua ii promere & intra domesticos parietes cohibere decreueram / qua ut sum natura infirmi iudicia humana uerabā / ne quod fore arbitror sermo inculcior legentib⁹ displiceret omniumq; reprehensione dignissimi iudicarer qui materiā diserti merito scriptorib⁹ reseruandā impudens occupassem. Sed peremti tibi sepius negare ii potui. Quid enī esset quod ii amori tuo uel cui detimento mei pudoris impenderem. Ea fiducia tibi libellum edidi qua nulli a te prodendum reor / qua id spopondisti. Sed uereor ne tu ei iamia sis futurus / et emissus semel ii queat reuocari. Quod si accideret & ab aliquib⁹ eī legi uideris bona uenia id a lectoribus postulabis ut res potius quā uerba ppendant & equo animo ferant si aures eorum uitiosius forsitan sermo peculerit / qua regnū dei ii melo quentia sed in fide constat. Nemmemini etiā salutē sēlo ii ab oratoribus / sed a piscatoribus pdicatā / cui umq; si unle fuisset id quo que dns prestare potuisset. Ego enī cum primū animū ad scribendū appuli qua nefas putarē tanti uiri latere uirtutes apud me ipse dicieu ut solecismis ii erubescerē quia nec magnā uatum unquā rerū scientiā contigissem / & si quid ex hui studiis oli forsasse libassem totū id dissuetudine tanti temporis p̄diduisse. Sed tamen ne nos maneat tam molesta defensio / subpresso si tibi uidet hoc opusculo nomine libellus eclatur. Quod ut si eni ualeat titulū frontis erade quo minus sit pagina / & quod sufficit loquat materiā. ii loquatur auctorem. Explicit prima pfatio. Incipit alia eiusdē operis.

Heri quē mortalium studio & glie secularī maiter dedit / exinde phemē ut putabant memoriā nomini suu quesierunt si uirtutis claroriū uiroz stilo illustrassent. Que res utiq; ii phemē quidē sz aliquantulū tamē concepte spei fructū afferebat / qua et suu memoriā licet incassū ppagabant. & ppositis magnoz uiroz exemplis non parua emulatio legentib⁹ excitabatur / sz tamē nichil ad beatā illā etnamq; uitā hec eoz cura ptinuit. Quid enī aut ipsis occasura eī seculo scriptoz suoz glia pfuit aut quid posteritas emolumenti tulit legendo hectorē pugnantē aut socratē philosophantē cum eos ii solū imitari stultitia sit sed ii acerrime etiā impugnare dementia / qp pe qui humanā uitā presentib⁹ tamū actib⁹ estimantes spes suas fabulis animas sepulchris dederint. Siquidē ad solā hominum memoriā se ppetuandos credidertunt / cum

hominus offitui sit. pheme pocius uita. quam pheme memoria querere. ii scribendo aut pug nando. uel philosophando. sed pie. see religio seq; uuendo. Qui quide error humanus litte ris tradidus. in tantu ualuit. ut multos tam emulos. uel manus philosophie. uel stulte illi uirtutis inuenerit Unde facturus in opere ptium uideor. si uita seissimi uiri exemplo alius max futura ptepsero. quo utq; ad ue ta sapientia & celeste militia duumq; uirtu tem. legentes incitabuntur. in quo ita mi quoq; ratione comodi ducim. ut ii manem ab hominib memoria. sed etnum a deo pmi um expectem. quia & si ipsi ii ita uaxim. ut exemplo alius esse possemus. dedmi tamen opam. ne is lateret qui esset imitandus. ---

Incipit sei martini uita scribere exordiar. & que uel ante episcopatu. uel in episcopatu gesserit. quamuis nequaquam ad omia illius potuerim puenire. A deo ea in quib ipse tamu sibi conscius fuit nescium. quia laude ab hominib ii requirens. quantum in ipso fuit omes uirtutes suas latere uoluisset. quamquam etia ex his que compta nobis erant. pluria o misim. quia sufficere credidim. si tantu ex cellentia notaremus. Simul & legentib consulendu fuit. ne quod his pareret copia co gesta fastidiu. Obsecro autem eos qui lecturi sunt. ut fide dictis adhibeant. neq; me qc quam nisi comptu & pbatu scripsisse arbitre tur. alioquin tacere quam falsa dicere ma luissem. Explicit prefatio. Incipiunt capitula Libri primi.

1 De sca conuersatione adolescentie. & carnale uel patrem ante humiliare. & qd ante baptisma pfectionem tenuerit.

2 De clamide diuisa. & paupe uestitu. Superatis.

3 De baptismo grandi desiderio accepto. & hostib fidei uirtute

4 Ubi renuntiauit militie. & Sem Hilarii experit. & pximo du admonit parentes uisitatu. qo i trine insidias aduersar. poten ti fide superauerit. & mediolani monasterium constituerit

& insidiantib hereticis gallinaria insula experiendo. & ibi uenena superauerit. & serii Sem hilarii experiendo.

5 De monasterio in picauo constituto. & ibide carcerario mortuo suscitato. & postea baptismo consecuto.

6 De serio lupicini suscitato Jtra discipulos erudiendo

7 De ordinatione epi. & pseuerantia humilitatis. uel amore secreti monasterio constituto. & qualit exemplo & doc

8 Ubi locu nomine caluariu fraude inimici destruc to ab errore liberauit Iubit abire pmisit

9 Ubi gentiliu turbas eu uoluit stare fecit. & eu li

10 Ubi templu antiquissimu diruit. & arbore pinu sup se ruente signo crucis obposito i alia parte pstrauit. & gentiliu multitudine unusam hoc miraculo conuerti fecit

11 Ubi fano incenso. igne domui imminente fide repulit.

12 Ubi ad diruendu fanu angloru presidia meruit.

13 Ubi orationis uirtute percussore sanauit.

14 Ubi percussori ferru de manib excussu ii coparuit

15 Ubi paralitica curauit.

16 Ubi teetu seruu a demonio liberauit. & ipsu tetra dum a gentilitatis absoluit errore Icesti curauit

17 Ubi demoniaco furenti dignos inos intulit. et

18 Ubi ciuitate de manu barbaroy liberauit.

19 Ubi leprosum oculo purgauit

20 Ubi filia arboris epistole sue tactu sanata est.

21 Ubi benedicti paulini oculos ii solu exteriores; etia interiores illuminauit. & ipsi maximo pdixit futura

22 Ubi ipse sanctus p anglin curatus e. g ipleasit.

23 Ubi comunio imperatoris prbm pulit imperatori

24 Quod anglis cum eo sepe locuti sunt.

25 Ubi diabol cornu cruentu in manu tenens. cel lula ei irrupit. & clariu prbm temptare conatus est. & qd

uisibile ei se formis diuisis ingerebat. etia regio habitu & qd eo tempe etia in aliis regionib figmenta machinat e.

26 Ubi ad eu benedictus seuer plena fide et ca ritate perrexit. & exponit perfectione religionis illius. uel quib exemplis eos ad timorem dni puocauerit. & quod pro mundis & obtrectatoribus suis semp orauerit. & adusum omis insidias patientia assumpserit. & a carnale sua nullu reppulerit. & annuu celo semp uirtutu abstinentia numq laxauerit Explicuunt capitula.

Vita sci ac beatissimi martini episcopi & confessoris xpi

Hec hystoria sancti Martini legitur in die Sancti Martini

IGITVR

sabbatie pannoniarum oppido oriundus fuit. sed intra italiā ticini altus est. parentib⁹ sedm seli dignitatē non infimis. gentilib⁹ tamen. Pater ei⁹ miles primū. post tribun⁹ militū fuit. Ip se armatā militiā in adolescentia secut⁹ inter scolares alas sub rege constantio. dein sub iu liano cesare militauit. non tam sponte. quia a primis fere annis. diuinā pot⁹ seruitutē. sa era illustris pueri spirauit infantia. Nam cū esset annoz decē inuitis parentib⁹ ad ecclesiam confugit. seq; catecumenū fieri postulauit. Mox minū in modū totus in dei ope conuer sus. cum esset annoū duodecī. heremū conce pit. feciss̄eq; uotis satis. si etatis infirmitas non obstitisset. Animus tam aut circa monas teria aut circa ecclesiam semp intent⁹ medita batur ad huc in etate puerili quod postea deuotus impleuit. Sed cū esset edictū a regib⁹ ut ueteranoz filii ad militiā describerent. pro dente patre. q̄ felicib⁹ eius actib⁹ inuidebat. cū esset annoz quindecī. raptus & catenat⁹ sacra mentis militarib⁹ implicat⁹ est. uno tamtū ser uo comite contentus. cui tamen uersa uice diis seruiebat. adeo ut plerumq; ei & calcia menta ipse detraheret. & ipse detergeret. cibū una capent. hic sepī mirū fuit. Triennū fere ante baptismū in animo fuit integ ger. tam ab his uitiis q̄b⁹ dā hominū gen⁹ implicari solet. Obulta illi circa cōmilito nes benignitas. mira caritas. pietas. & atq; hu militat. ultra humanū modū. Ita frugalitatē ieo lau dari nō est necesse. qua ita usus e. ut iā illo tempore. nō miles sed monachus putaretur. Quib⁹ reb⁹ ita sibi omnes cōmilitones suos de uinxerat. ut eū miro ueneratione affectu. Nec dum tam regeneratus in xpo. agebat quēdā bonis opib⁹ baptismatis candidatū. assistere scilicet laborantib⁹. opem ferre miseris. alere egentes. uestire nudos. Nichil sibi ex militie stipendiis pret⁹ cottidianū uictū reseruabat. iā tum euangelii nō surdus auditor. de cras tino non cogitabat.

Capitulū secūdm

Quodam itaq; tempore eū iam nichil preter arma & si plicē militē uestem haberet. media hieme que soluto aspior inhorruerat. adeo ut plerosq; uis algoris extingueret. obuiū ha bet in porta ambianensium ciuitatis. pau perē nudū. Qui cū pretereuntes ut sui mi sererentur oraret. omēsq; miserū preteriret. intellexit uir deo plenus. sibi illū alios mise ricordiā nō prestantib⁹ reseruari. Quid tam ageret. Nichil preter clamidē qua indut⁹ erat habebat. Ja enī reliqua in op⁹ simile consumpserat. Arrepto itaq; ferro quo ac =

cinctus erat· mediā diuidit· partēq; eius pau
peri tribuit· reliqua rursus induitur· Interea
de circūstantib⁹ risere ñ nullu· quia defor
mis esse· & truncatus habitū uideret· Multi
quidē quib⁹ erat mēs amor atq; ingemuere·
quod nichil simile fecisset· cū utiq; plus ha
bentes· uestire paupem sine sua nuditate po
tuisset· Nocte igit̄ insecuta· cū se sopori de
disset· uidit xp̄m clamidis suę qua paupem
texerat parte uestitum· Intueri diligentissi
me dñm· uestemq; quā dederat iubetur ag
noscere· Mox ad angelos circūstantiū mul
titudinē· audit ih̄m clara uoce dicentem·
Martinus adhuc catecumin· hac me ueste
contexit· Uere memor dñs dictoꝝ suorum
qui ante p̄dixerat· quamdiu fecistis hec u
ni ex minimis istis· nō fecistis· se in paupere
p̄sulis ē fuisse uestitu· & ad confirmandū
tam boni operis testimoniū· in eode se habi
tu quē paup accepat· est dignat⁹ ostendere·
Quo uiso uir beatissim· non in glām ē elat⁹
humanā· sz bonitatē dei in suo ope cognos
cens· cum esset annoꝝ duo de uiginti· ad
baptisma conuolauit· Nec stati militie re
nuntiauit· tribuni suū precib⁹ euictus· cui
contuberniū familiare p̄stabat· Et enī tri
acto tribunatus sui tempe· renuntiaturum
se sclo pollicebatur· Qua martini expectatio
ne suspensus· p biennii fere postea quā est
baptisma consecut⁹ solo scilicet nomine mi
litauit·

Capitulum tercium·

Interea irruen-

INTEREA IRRVENTIBVS·

intra gallias barbaris· iulian⁹ cesar coacto
nouū exercitū· apud uangionū ciuitatē·
donatiuū cepit erogare militib⁹· Ut est con
suetudinis singuli recitabant· donec ad mar
tinū uentū est· Tum uero oportunū temp⁹
existimans· quo peteret missionē· neq; eū
integrū sibi fore arbitrabatur· si donatiuū
ñ militaturus acciper· hactenꝰ inquit ad ce
sarē militaui tibi· atere ut nunc militē deo
Donatiuū tuū pugnaturus accipiat· xp̄i ego
miles sum· pugnare mi non licet· Tum uero
aduersū hanc uocē tyranni infremuit· dicēs
eū metu pugne que postera die erat futura·
ñ religionis gratia detrectare militiā· At
martin⁹ intrepidus· animio illato sibi terrore
constantior· si hoc inquit ignauię ascribit
ñ fidei· crastina die ante atiē inermis astabo·
& in nomine dñi ih̄u· signo crucis ñ clypeo
ptectus aut galea· hostiū cuneos penetrabo
securus· Retrudi q̄ in custodiā iubet· fac
turus fidē dictis· ut inermis barbaris obice
retur· Postera die hostes legatos de pace mi
serunt· sua omnia· seq; dedentes· Unde quis
dubitet hanc uere beati uiri fuisse uictori
am· cui p̄stitum sit· ne inermis ad p̄lium
mitteret· Et quamuis piis dñs· seruare
militē suū· licet inter hostiū gladios· et te
la potuisset· tamen ne uel alioꝝ morte sci ui
olarent· obturtus· exemit pugne necessitatē·
Heq; enī aliā p militie suo exp̄e debuit p̄stare
uictoriā· quā ut subactis sine sanguine hosti
bus nemo moreretur·

Capitul⁹ iiii·

INDE RELICTA·

militia· scīm Hilariū pictauę ci
uitatis epm· cui⁹ tunc in dei re
bus expectata & cognita fides
habebat· expetiit· & aliquam
diu apud eū cōmorat⁹ est· Temptauit autē
idē hilarius· imposito diaconii offitio· sibi
eū artius implicare· & ministio uincir di
uino· Sed cū sepissime restitisset· indignū
se esse uociferans· intellexit uir dei altiꝰ
ingenii· hoc eū modo posse constringi· si id
ei offitii imponeret· in quo quida· loc⁹ ini⁹
rie uideretur· Itaq; exorcista eū esse p̄cepit·
Qua ille ordinatione ne despexisse tanquā
humiliore uideretur· ñ repudiauit· Nec
multo post admonit⁹ p soporē· ut patani

parentesq; quos adhuc gentilitas detinebat religiosa sollicitudine uisitaret. ex uoluntate sci hilarii pfectus est. multisq; ab eo obstinate pcib⁹ & lacrimis ut rediret. mestus ut ferunt peregrinatione ulla aggressus e. contestatus fratres multa se aduersa passurum. quod postea p̄bauit euent⁹. Ac primu inter alpes deuia secutus incidit in latrones. Cumq; unus secum deuota in caput ei libraret. ictu ferientis dextera sustinuit alte. Unctus tam post tergum manib⁹ unus seruandus & spoliandus traditur. Quu cu eu ad remotiora duxisset. pcunctari ab eo cepit quis nam esset. Respondit xpianu se esse. Querebat etiam ab eo. an timeret. Tunc u constantissime pfiteret numquam se tam fuisse securu. quia sciret mi sedia dni maxime in temptacionib⁹ assistura. se magis illi condolere. qui xpi mi sedia utpote latrocinia exercens esset indigni. Ingressus q; euangelicam disputacione uerbu de latronu pdicabat. Quid longius moror. Latro credidit. Prosecutusq; martinu uq; reddidit. orans ut pse dnm pcaretur. Idemq; postea religiosam agens uitam uisus e. ut hec que sup retulim⁹. ex ipso audita dicant. Igit⁹ martinus inde pgressus. cu mediolanu pteriss; diabolus ut tenere humana specie assimpta. se ei obuiu tulit. quo tenderet querens. Cumq; id a martino responsi accepisset. se quo dns uocaret intendere. aut ad eu Quocumq; ierit. uel quecumq; temptauerit. diabolus tibi adsistet. Tunc ei pphetica uoce respondit. Dns mi adiutor e. non timebo q̄d faciat mihi homo. Statimq; e conspectu eius inuisibilis euanuit. Itaq; ut animo mentecq; conceperat. matre gentilitatis absoluit errore. patre in malis pseuerante reliquit. Piu res tam suo saluauit exemplo.

Capitulum quintum.

Deinde cu hereses arriana. p totu orbe & maxime in illyricu pullulasset. cum aduersus pfidia sacerdotum solu pene acerrime pugnaret. multisq; supplicius esset affectus. nam et publice urbis cesus e. & ad extremu de ciuitate exire cōpulsus. italia repetens. cu intra gallias quoq; discessu sci hilarii. que ad exilium hereticor⁹ uis coegerat. turbata ecclia martinu compulsset. mediolanu sibi monasteriu statuit. Ibi quoq; eum auxentii auctor & princeps arrianor⁹ grauissime infectatus e. multisq; affectu iniurius de ciuitate exturbauit. Cedendu itaq; tempori arbitratus. ad insula cu gallinaria nomu est secessit. comite quoda pbo magnarum uirtutu uiro. Hic aliquandu radicibus uixit herbarum. Quo tempore. helleboru uenenatu ut ferunt gram in cibum sumpsit. Sed cu uenenu in se grassatus. uicina iam morte sensisset. imminens periculum oratione depulit. statimq; omis dolor fugatus est. Hec multo post. cu sco hilario compulsset regis penitentia potestate indulta fuisse redeundi. rome ei temptauit occurrere. Profectusq; est ad urbe.

Capitulum quintum.

VITA Q HILARIUS. pretermisset. ita cum e uestigio psequit⁹. Cumq; ab eo gratissime fuisset susceptus. haud longe sibi ab oppido monasteriu collocauit. Quo tempe se ei quida catecumin⁹ iunxit. cupiens sciissime uiri instituta discipulus. Paucis quippe intpositis diebus languore correptus. iu febrium ungebat. Ac cu martin⁹ forte discesserat. & cu p triduu defuisset. regressus exanime corp⁹ inuenit. Ita subita mors fuerat. ut absq; baptismate humanus reb⁹ excederet. Corp⁹ in medio positu. tristi merentiu fim frequentabatur officio. Tum martin⁹ flens et eulam accurrit. Tunc u tota spm scm mente concipies. egredi cel

lulam in qua corp' iacebat ceteros iubet. ac fo
rib' obseratis. sup exanimata defuncti fratris
membra psternit. Et cũ aliquãdiu oratione
incubuisset. sensisseq; p spm̃ dñi adesse ur
tutẽ. erectus paululũ & in defuncti ora de
fixa. orationis suę ac muscdię dñi intrepid'
expectabat euentũ. Jam neq; duarũ fere horarũ
spatiũ intercesserat. iudet defuncti paulati
nũb' omnib' cõmoueri. & laxatis in usũ iuden
di palpebrare luminib'. Tum ũ magna ad
dñm uoce conuersus. gtias egit. cellulã cla
more cõpleuerat. Quo audito q pro foris
astiterãt. stupefacti ruunt. Jam ũ spectaculum
q'd uidebant uiuere. quẽ mortuũ reliquerãt.
Jta redditæ uitę. stupefactis baptisma cũ fecit. plu
resq; postea uitæ annos. primusq; apud nos ora
tium uirtutũ. uel materia uel testimoniũ
fuit. Jdẽ tamen referre erat solit'. se corpe ex
uti. ad tribunal iudicis ducti. deputandũq;
obscuris locis. & uulgarib' turbis tristem ex
cepisse sententiã. tũ p duos anglos iudici fu
isse suggestũ. huic ee p q martinũ oraret. ita
p eosdẽ anglos se uitæ reduci. & martino
reddituũ. utrisq; pristinę restituti. Ab hoc primo
tempe. beati uiri nomẽ emicuit. ut q sẽs iã
ab omnibus habebat. potẽs etiã & uere apli
cus haberetur. Cap vi.

Nocuito post
dum agrũ cuiusdã lupicini ho
notati sedim scelus uiri frequentat.
clamore & luctu plangentis ẽ
be excipitur. Ad quã cum sollicit' astitisset.
& q's esset hic fletus inquireret. indicat' unum
e familia seruulũ laqueo sibi uitã extorsisse.
Quo cognito. cellulã in qua corp' iacebat ingre
ditur. exclusisq; omnib' turbis. supstrat' corpori.
aliquantisp orauit. Jam uix cernere uultu
marescentib' oculis. in ora illi' defuncti' erigi
tur. leuitoq; conamine eius assurgere. ap
prehensã beati uiri dextrã. in pedes constituit.
atq; ita cum eo. usq; ad uestibulũ domi'. turba
ntũ inspectante pcessit. vii.

Subeodem fere
tempore. martinus ad ep̃atum
turonicæ eccliæ petebat. Sed cũ
eum a monasterio suo nõ facile
posset. rusticus quidã uni' ex ciuib' uxoris lã
guore simulato. ad genua illi' prolut'. ut e
gredere' optimum. Jta dispositis iã in tumere
ciuũ turbis. sub quadã custodia ad ciuitatẽ
usq; deducitur. Illurũ in modũ. incredibilis
multitudo. nõ solũ ex illo oppido. sed etiã ex
uicinis urbib' ad suffragia ferenda martini
no cõuenerat. Una omnium uoluntas. eadẽ
uota. eademq; sententia. martinũ ep̃atu
esse dignissimũ. felicẽ fore tali eccliã sacer
dote. Pauci tamen & nõ nulli ex epis. q ad con
stituendũ antistitẽ fuerãt euocati. impie re
pugnabant dicentes. scilicet ctemptibilẽ ee
psonã. indignũ esse ep̃atu hominẽ uultu
despicabilẽ. ueste sordidum. crine deformẽ.
Jta applo sententiæ sanctis. hec illoꝝ dementia
dentia ẽ. qui illustrẽ uirũ dñi uituperare cupi
unt p̃dicant. Hec ũ aliud his facere licuit.
quã quod ppls dnõ uolente cogebat. Inter
epos tamen qui affuerãt. p̃cipue defensor. q̃dã
nomine. dicit' restitisse. unde animaduersũ
ẽ. grauit' illũ lectione pphetica tẽ notatum.
Hã cum fortuitu lector cui legendi eo die
officiũ erat. intercisus a pplo desiuisset. cur
barus minist's. dñi expectat' qui nõ aderat. uni
e circũstantib' sumpto psalterio. quẽ primũ
uersũ inuenit arripuit. Psalmus autẽ hic erat.
Ex ore infantiũ & lactentiũ pfecisti laudẽ
pter inimicos tuos. ut destruas inimicũ
& defensorẽ. Quo lecto. clamor ppli tollit'.
pars diuisa confunditur. atq; ita habitũ est.
diuino nutu psalmũ hunc lectũ fuisse. ut
testimoniũ opis sue defensor auderet. quia
ex ore infantiũ atq; lactentiũ. in martino

domum laude pfecta & ostensus parū et de
struct' est unumē. Jam ū sumpto epātu qualē
se quamuncq; pstrerit' non ē nīe facultatis e
uoluere. Idē enim constantissime pseuerabat.
q prius fuerat. Eadē in corde eius humilitas.
eadē in uestitu ei' ultimas erat' atq; ita plenus
auctoritatis & grē implebat epi dignitatē ut
ū tamen ppositū monachi uitaq; desere
ret. Aliquandu q' adherenti ad eccliā cellu
la usus fē. Deinde cū inq̄etudinē frequentantiū
ferre ū posset' duob' fere extra ciuitatē mulb'
monasteriū sibi statuit. Qui loc' tā secretus et
remot' erat' ut heremi solitudinē non deside
raret. Ex uno enī latere pēcisa montis excel
sa rupe ambiebatur' reliquā planitiē liger
fluuius reducto paululū sinu clauserat. Una
tantū eadēq; arta admodū uia aditi poterat.
Ipse enī ex ligni contexta cellulā habebat.
Oratri quidē e frīb' in eundē modū' plerīq;
laxo sup iecti montis cauato receptacula sibi
fecerant. Discipli ū octoginta erāt' qui ad ex
emplū beati magistri uiuere bant. Nemo ibi
q̄quā ppriū habebat' omīa in mediū confe
rebantur. Non emere aut uendere ut plerīsq;
monachis moris ē quicquā licebat. Artibi ex
ceptis sēptorib' nulla habebatur. Cui tam opi
nior etas deputabat' maiores orationi uaca
bant. Rarus ciuquā extra cellulā egressus' in
cū ad locum orationis cuenebant. Cibū una
oīs post horā nonā ū ppiebant. Unū nemo
nouerat' nisi quē infirmitas coegisset. Pleriq;
camelor' setis uestiebantur. Mollior ibi habit'
p cōmune erat. Quod eo magis sit mirū necesse
est' quod multi inter eos nobiles habebant' qui
longe aliter educati ad hanc se humilitatē &
patientiā coegerant. Pluresq; ex his postea
episcopos iudim'. Que enī esset ciuitas' aut
ecclesia' que ī sibi de martini monasterio
cuperet sacerdotes habere. ¶ Capitu
lum octauum.

ED. VT. RELIQVAS.

Eius uirtutes quas in epātu
egit aggrediar' erat haud
longe ab oppido pximū mo
nasterio loc' quē falsa homi
nū opinio uelut consepul
tus ibi martirib' sacrauerat.
Ara & altare ibi a supioīb' epīs constitutū ha
bebatur. Sed oriātus ī temere adhibens
fidē incertis. ab his qui maiores natu erant
pribus ul' clericis flagitabat noīa sibi martiris.
tempa passionis ostendi' grandi se scrupulo
cōmoueri q̄d nichil certi constās sibi maior
memoria tradidisset. Cum aliquandu q̄
a loco illo se abstinuisset. nec devogās religio
nu qua incertus erat. nec auctoritatē suā
uulgo accōmodans ne supstitio conualesce
ret' quodā die paucis secū adhibitis fīibus.
ad locū pgit. Dein sup sepulchrum ipsīus as
stans orauit ad dnm' ut quis esset uel cuius
meritis sepult' ostenderet. Tunc conūsus ad
leuā' uidit ppe assistere umbrā sordidā tru
cē. Impat' noīa meritūq; ut loqueret'. Hoīa
edicit. de cōmune confitetur latronem se fuis
se. ob scelera pcussū uulgi errore celebratū
sibi nichil cū martirib' cē cōmune. cū illos
glia se pena teneret. Oīrū in modū uo
cem loquentis q̄ adierant audiebant' pso
nā tamen nō uidebāt. Tum martin' quid
uidisset exposuit. Jussitq; ex eo loco altare
quod ibi fuerat submoueri' atq; ita pplm
superstitionis illi' absoluit errore. VIIII.

EGID. T. AVTEO

In sequenti tempore dum
iter ageret' ut gentilis cu
iusdā corp' quod ad sepul
cū supstitioso funere defe
rebatur obuiū haberet. Conspicatq; enim'
ueniente turbā' quid nā id esset ignarus
paululū stetit. Nam cū fere quingentor

passiuū uteruallū erat· ut difficile fuerit dinos
cere quid uideret· tamē qua rusticā manū cer
neret· & agente uento lintheamina corpori
supiecta uolitarēt· pfanos sacrifimouū ritus a
gi credidit· quia hec esset gallox rusticis con
suetudo· symulachra demonū candido tec
ta uelamine· musera p agros suos circūferre
dementia· Eleuato g̃ in aduerso signo cru
cis· impat turbę ū moueri loco· omusq; de
ponere· Hic ů murū in modū· uideres muse
ros primū uelud saxa riguisse· Deinde cū
primo mouere summo conamine se nterē
tur· ultra accedere ñ ualentes· ridiculā in
uertiginē rotabant· donec uicti corpis on
deponunt· attoniti & sēmet inuicē aspec
tantes· quid nā sibi accidisset tacti cogita
bant· Sed cū beat uir compulset exequarū
esse ullā frequentiā ñ sacrox· eleuata rursū
manu· dat eis abeundi & tollendi corpis
potestatē· Ita eos & cū uoluit stare compulit·
& cum lubuit abire pmisit· Capitulum

TEMDVIMVICOJ Decimū·

Quodā templū antiquissimū duruisset· et
arborē pinū quę fano erat proxima éet ag
gressus incidere· tū uero antistes loci illius·
ceteraq; gentilū turba cepit obsistere· Et
cū idem illi dū templum euertitur· impe
rante dño quiuisset· succidi arborē non
patiebant· ille eos sedulo cōmonere nichil
religionis esse in stipite· dīm potius cui ser
uiret ipse sequerent· arborē illā excidi o
portere· quia esset demoni dedicata· Tum
unus ex his qui erat audatior ceteris· si ha
bes inquit aliquā de do tuo quē dicis te
colere fiduciā· nos met ipsi succidimus hāc
arborē· tu ruentē excipe· & si tecū est tuus
ut dicis deus· euades· Tum ille intrepide
confisus in dño· facturū se pollicet· Hic ů
ad istiusmodi conditionē· omis illa gen
tium turba consentit· faculēq; arboris sup
habuere tactuā· summicū sacrox suox casu
illi obruissent· Jamq; cū unā in partē pū
illa esset accliuis· ut ñ esset dubiū quā in par
tem succisa corruueret· eo loco umbo statuit
p arbitrio rusticox· quo arborē esse casuā
nemo dubitabat· Succidere igit ipsi suā pi
nū· cū ingenti gaudio leticiaq; cepunt· Ad
erat enim turba mirantiū· Jamq; paulatim
mutare pū· & ruinā sui casura munitari· Pal
lebant enim monachi· & periculo iā ppiore ē
territi· spem omnē fidēq; pdiderāt· solam
martiu mortē expectantes· At ille confisus
in dño· & intrepidus opiens arboris casū· cū
tā fragorē sui primus concidēs edidisset· iā ca
dentī· iā sup se ruentī· eleuat obuiā manū·
signū salutis opponit· Tum ů turbinis in
rectā putares· ita diuersam in partē ru
it· adeo ut rusticos qui tuto in loco steterāt
pene prostrauerit· Tum ů in celū clamore
sublato· gentiles stupere miraculo· monachi
flere p gaudio· xpi nomē in cōmune ab omib
pdicari· sanisq; constitit eo die salutē illi ue
nisse regioni· Jam nemo fere ex immani
illa multitudine gentiliū fuit· qui ñ im
positione manū desiderata· dnm ihm relic
to impietatis errore crediderit· Et uere·
ante martiu pauci admodū· immo pene
nulli in illis regionib xpi nomē receperant·
Quod adeo uirtutib illi exēplog; conualuit·
ut iā ibi nullus locus sit· qui ñ aut ecclīs
frequentissimis· aut monasteriis sit replet·
Jam ubi fana destruxerat· statī ibi aut ec
clias aut monasteria construebat· XI·

ECMINOREO

Sub eodē fere tempe· eodē
in ope uirtutē edidit· Nā
cū in uico quodā fano anti
quissimo & celeberrimo ig
nem immisisset· in pxima unno adheren
tem domū· agente uento flāmarū globi

ferebantur. Quod ubi martinꝰ aduertit. ra
pido cursu tectū domꝰ scandit. obuiū se ad
uenientibꝰ flammis inferens. Tum uero mi
rum in modū cerneres contra uī uenti ignē
retorqueri. ut cōpugnantiū inter se elemēto
rū quādā conflictus uideretur. Ita uirtute mar
tini ibi tantū ignis est oparus. ubi nullus ē.

INUICO ℣ Capitulū xii.

Aute cui lebrosum nomen ē. cū ide tem
plū opulentissimū superstitione religionis
uoluisset euertere. restitit ei multitudo
gentiliū. adeo ut ī absq; iniuria sit re
pulsus. Itaq; secessit ad proxima loca. ibiq; p
duum cilicio tectus & cinere. ieiunans
semp atq; orans pcabatur dnm. ut quia tē
plum illud euertere humana manu ī potu
isset. uirtꝰ illud diuina duraret. Tum su
bito ei duo angli hastati atq; scutati instar
militie celestis se obtulerunt. dicentes mis
sos se a dnō. ut rusticā multitudinē fuga
rent. pfidiiq; martino ferrent. ne quis dū
templū duraret obsisteret. rediret g. & op
ceptum deuotus impleret. Itaq; regressus
ad uicū. inspectantibꝰ gentiliū turbis & q
escentibꝰ diuinā edē usq; ad fundamēta
duraret. aras omīs atq; simulachra redegit
in puluerē. Quo uiso rustici. cū se intelligē
rent diuino nutu obstupefactos atq; pter
ritos ne ēpō repugnarent. omīs fere in dm
dnm crediderunt. clamantes palā & confi
tentes dm martinū colendū. idcq; idola
negligenda. que sibi adesse non
possent. Capitulū xiii.

QUID ETIAM. IN

pago eduo; gestū sit referam.
Vbi dum templū itidē euerte
ret. furens gentiliū rusticoꝝ
ineū irruit multitudo. Cumq; uī audaci
or ceteris. stricto eī gladio peteret. reiecto
pallio. nudā ceruicē pcussori pbuit. Nec
cunctatus ē ferire gentilis. Sed cū dextera
altius extulisset. resupīn ruit. consternatiq;
diuino metu ueniam precabatur.

Capitulū xiiii.

Nec dissimile
huic fuit illud. cū eum ido
la destruentē. cultro quodā
ferire uoluisset. in ipso ictu.
ferru ei de manib' excussū non cōparuit.
Plerumq; autē contradicentibꝰ sibi rusticis
ne eoꝝ fana destrueret. ita pdicatione sca
gentiliū animos mitigabat. ut luce eis ue
ritatis ostensa. ipsi sua templa subuertereī.
Curationū ū tam potens in eo gra erat. ut
nullus fere ad eū egrotꝰ accesserit. q non
continuo receperit sanitatem Quod uel ex
consequenti liquebit exem
plo. Capitulū xv.

REVERIS. PVELLA

quedā dira paralisis egritu
dine tenebat. ita ut iā per
multū temp. nullo ad humanos usus corpis
officio fungeret. omī ex parte pmortua
uix tenui spū palpitabat. Tristes ad sola
funeris expectationē assistebant. pximqui
cum subito nunciatur ad cuntatē ullā ue
nisse martinū. Quod ubi puelle pr com
perit. curritꝰ exanimis. p filia rogaturus.
Et forte martinus iam ecclam fuerat in
gressus. Ibi inspectante pplo. multisq; alīs
epīs presentibꝰ. eulans senex genua illi am
plectitur dicens. filia mea morit̄ misere
to genere languoris. & quod ipsa ē morte
crudelius. solo spū uiuit. ia carne pmortua.
rogo ut ea adeas. atq; benedicas. Confido
enī. quod p te reddenda sit sanitati Qua
ille uoce confusus obstupuit. & refugit.
dicens. hoc fuge nī ee uirtutis. senē errare
iudico. ī esse se dignū p quē dns signum
uirtutis ostenderet. Perstare uehemīus

flens pater cepit & orare ut examinē uisita
ret. Postremo a circumstantib' epīs ure cōpul
sus descendit ad domū puelle. ingens turba
p̄ foris expectans. quid nā deus seruus ei fac
turus. de p̄mum que erāt illi familiaria ī
ustusmodi reb' arma solo p̄stratus orauit.
Deinde egram intuens. dari sibi oleū postu
lat. Quod cum benedixisset. in os puelle ui
sci liquoris infudit. statimq; uox reddita ē.
Tum paulati singla contactu ei' cepūt mem
bra uiuiscere. donec firmatis gressibus. po
pulo teste surrexit. xvi.

ODEM TEMPORE.

Tetradii cuiusdā p̄consula
ris uir seruus. demonio cor
reptus. dolendo cattu cru
ciabat. Rogatus g̃ martinus. ut ei manū
imponeret. deduci eū ad se iubet. Sed ne
quā spē nullo p̄ferri modo excella inqua
erat potuit. ita inaduenientes rabidis
dentib' seuiebat. Tum tetradi' ad genua
beati uiri aduolutur. orans ut ad domum
in qua demoniac' habebat ip̄se descenderet.
Tum u̇ martin' negare. sep̄fam æ gemitis
domū adire ñ posse. Nā tetradius eodem
tempe adhuc gentilitatis errore ip̄licitus
tenebat. Spondet g̃. si de puero demon
fuisset exactus. xp̄ianū fore. Ita martin'
imposita manu puero. immundū ab eo spi
ritum eiecit. Quo uiso tetradi' dn̄m nr̄m
ih̄m credidit. statimq; catecumin' factus. nec
multū post baptizatus ē. semperq; martinū
salutis sue auctorē. miro colu
t affectu. xvii.

ER DE TEMPVS.

In eodem oppido. ingressus
patris familias cuiusdā domū. in limi
ne ipso restitit. dicēs horribile in atrio
domi' demonū se uidere. Cui cū ut dis
cederet imperet. quendā e familia q̄ in in
teriore parte edui morabat arripuit. Sem
re dentib' miser cepit. & obuios quosq; lania
re. Cōmota domi' familia turbata. ppls in
fugā uersus. martin' se furenti obiecit. ac
p̄mum ei stare imp̄at. Sed cū dentib' frene
ret. hiantiq; ore morsū minaret. digitos
ei martin' inseruit. Si habes inquit ali
quid potestatis. hos devora. Tumū ac si
candens ferrū faucib' accepisset. longe re
ductis dentib' digitos beati uiri uitabat
attingere. Et cū fugere de obsesso corpore
penis & cruciatib' cogeret. nec tam exire
ei p̄ficeret. feda relinquens uestigia
fluxu uentris egest' est. xviii.

INTEREA CUM TO
metu atq; impetu barbaroꝝ. subita
cuitate fama tbasset. demoniacū
ad se exhiberi iubet. Jmp̄at. ut an
uer' esset hic nuntius fateret. Tunc
confessus ē sedecī demonas fuisse. q̄
rumore hunc p̄ pplm dissemmasset. ut
hoc salti metu ex illo martin' oppido fu
garet. barbaros nichil min' quā irrupti
onē cogitare. Ita cū hec immund' spē me
dia in ecclia fateretur. metu et turbatio
ne p̄senti. cuitas liberata ē.

Capitulum xviiii.

PVD PARISIVS.

Vero. dū porta cuitatis illi'
magnus secū turbis eunt'
ingrederet. leprosū miserabili
facie horrent' cunctis osculand' est. atq;
benedixit. Statimq; omi malo emunda
tus ē. Postero die ad eccliā ueniens nuten
ti cure. grās p̄ sanitate qua recep̄at agebat.
Sed nec hoc p̄terendū est. q̄d simbe uesti
mento ei' cilicioq; detracto. crebras sup in
firmant' egere uirtutes. Nā cui aut digi
tus ligare. aut collo indere sunt. p̄sepe ab
egrant' morbos effugauerunt. xx.

ARBORIVS AVTĒ
uur ꝑfectorius sēi admodū & fide
lis ingenū cū filia eius gratissimus
quartanę fēbrib⁹ uexarēt. eplam
martinu quę casu delata adeū
fuerat pectori puellę impsō ac
censu ardoris inserunt. statīq; fugata fēbris ē.
Que res apud arboriū in tantū ualuit ut
tanī puellā deo uoueret. & ꝑpetue uirginita
ti dicaret. Profectusq; ad martinū puellā ei
ꝑsens ob uirtutū ei⁹ testimoniū quę pabsēte
licet curata esset obtulit. Hęq; a bono eā quā
a martino habitu uirginitatis
ꝓposito. passiū est consecrari.

PAVLIN. xxi.

Fuere uir magni postmodū fu
turi exempli cū oculū grauit dolere
cepisset. & tā pupillā ei crassior nubes su
pducta texisset. oblin ei martin⁹ penuculo
contigit. pstināq; ei sānitatē. sublato omni
dolore restituit. Capit xxii.

IPSE AUTE OCV.

casu quodā ēēt de cenaculo deuolut.
& ꝓ confragosos scalę grad⁹ decidens.
multis uulneribus ēēt affect⁹. ac tū exa
nimis iaceret in cellula. & ñ immodicis
doloribus cruciaret. nocte ei angls uisus est
eluere uulnera. & salub⁹ unguine contusi
corpis membra contingere. atq; ita postero
die restitut⁹ est sanitati. ut nichil unquam
ptulisse incōmodi putaretur. Sed qua lon
gum ē ire ꝑ singla. sufficiant hec ul pauca
de pluribus. Satisq; sit nos & meexcellentib⁹ ñ
subtrahere ueritatē. & in multis uitare fasti
diū. Atq; ut minora tantis inseram. quamuis
ut est nōis etas tempoꝝ. quib⁹ iā deprauata
omia atq; corrupta sunt. ut pene ꝓcipuū
sit adulationi regię sācdotalem non cessis
se constantiam. Capitulum vige
simum tercium.

SV ADIOPERA
torē maximū ferocis inge
nii uirū & belloꝝ cuiuis
uictoria ęlatū. plures ex
diuisis partib⁹ epi conuenis
sent. & fęda circa ꝓncipē omium adulatio
notaret. seq; degeneri inconstancia regie
clientele sacerdotalis dignitas subdidis
in solo martino aplica auctoritas ꝓmane
bat. Hā & si a paliqbus supplicandū fuit
regi impauit poci quā rogauit. Cū a con
uiuio ei⁹ frequentē rogat⁹ abstinuit dicens
se nisę ei⁹ participē ēē ñ posse. qui duos im
patores. unū regno. alīm uita expulisset.
Postremo cū maximꝰ se ñ sponte sumpsisse
impium affirmaret. si imposita sibi a multi
b⁹ diuino nutu regni necessitatē arma de
fendisse. & ñ aliena ab eo di uoluntatē uide
ri. penes quē tam incredibili euentu uic
toria fuisset. nullūq; ex aduersarius in acie
occubuisse. tandē uict⁹ ul ratione l ꝑcib⁹ ad
conuiuiū uenit. mirū in modū gaudente
rege quod id impetrasset. Conuiue autē
aderant uelut ad duē festū euocati. sūmi
atq; illustres uri. prefectus ideōq; consul euo
duis. uir q̄ nichil umquā ullo uitius fuit.
comites duo sūma potestate ꝑditi. fr̄ regis
& patruus. Medi⁹ int̄ hos martin⁹ prbr
accubuerat. Ipse autē sellula uicta regē
posita consederat. Ad mediū fere conui
uiū ut moris ē. pāterā regi minist⁹ optulit.
Ille seō admodum epō poti⁹ dari iubet. ex
pectans atq; ambiēs. ut ab illi⁹ dextera pocu
lum sumeret. Sed oblatū ubi ebibit. pā
terā prbo suo tradidit. nullū seiucet ex
tumans digniorē qui post se ꝑ biberet.
nec integrū sibi fore. si aut regē ipsū. aut
eos q̄ a rege erant ꝓximi prbo ꝓhibisset.
Quod facti⁹ imperator omisq; q̄ tē aderant
ita admirati sūt. ut hoc ipsū eis in quo ē

tempti fuerant placeret. Celeberrimūq; ꝑ
oñe palatium fiut. fecisse maxīmū in regis
prandio. quod in infimoꝝ iudiciū conuiuiſ
eꝝ nemo fecisset. Cidemq; maxīmo lon
ge ante ꝑdixit futurū. ut si ad italiā ꝓge
ret quo ire cupiebat. bellū ualentiniano
imperatori inferens. sciret ꝓmo seq̄dē impe
tu futurū eē uictorē. sed paruo post tem
pore ee periturū. Quod quidē ita iudicū.
Nam ꝓmo aduentu ei⁹ ualentinian⁹ in fu
gā uersus ē. deinde post annū fere resumptis
uiribꝰ. captū intra aquileie muroſ maxi
mum interfecit. xxiiii.

Constat autē etiā angelos ab eo ple
rumq; uisos. ita ut conserto inuicē
xxv. apud eū sermone loq̄rent.

DIABOLV uero
tā conspicabilē & sub
iectū oculis habebat.
ut siue se ipſa substā
tia contineret. siue i di
uersas figuras. spūalesq;
nequitias transhuliſſet. qualib; ab eo sub
ymagine uideretur. Quod cū diabol⁹
sciret se effugere nō posse. conuictus eum
frequenter urguebat. quia fallere nō posset
insidijs. Quodā autē tempe. cornu bo
uis cruentū in manu tenens. cū ingenti
fremitu cellulā ei⁹ irrupit. cruentāq;
ostentans dextrā. & admisso recens sce
lere congaudēs. ubi ē inquit martine
uirtus tua. Vnū de tuis modo uitte
ri. Tunc ille conuocatis fr̄ib⁹. refert
quid diabolus indicasset. Sollicitos
ee ꝑcepit ꝑ singuloꝝ cellulas. quis nā
hoc casu fuisset affectus. Nemine q̄
dē deesse de monachis. sed unū rusti
cū mercede conductū. ut uehiculo lig
na deferret ipse ad suā mansionē. Iu
bet q̄ aliquos ire ei obuiā. Ita haud
longe a monasterio. iā pene exanimis in
uenit. Extremū tamen spīm trahens. indi
cat fr̄ib⁹ casum mortis & uulneris. iunc
his scilicet bob⁹ dū dissoluta artius lora
construngit. bouē sibi excusso capite. inter
ingunia cornu iniecisse. Nec multū post ui
tā reddidit. Videns quo uulnere dū. diabo
lo. data fuerit hec potestas. In martino illud
mirabile erat. quod nō sōlū hoc quod supra
retulim⁹. sed multa ei⁹modi si quociens
accidissent. longe ante ꝑuidebat. & sibi
nunciata fr̄ib⁹ indicabat. Frequenter autē
diabolus dū mille nocendi artib⁹. sēm ui
rū conabat illudere. uisibilē se ei formis
diuisis ingerebat. Nā mīdū in ioues pso
nā. plerumq; mercurij. ꝓsepe etiā se uene
ris ac minerue transfiguratū uultib⁹ of
ferebat. a dīuisus quē semp uiderit. signo
se crucis & orationis auxilio ꝓtegebat.
Audiebantur plerūq; conuicia. quib⁹ illū
turba demonū ꝓterius uocib⁹ increpabat.
Sed omnia falsa & uana cognoscens. nō mo
uebat obiectis. Testabant etiā aliq̄ ex fr̄i
bus. audisse se demonē martinū ꝓterius
uocib⁹ increpantē. cur intra monasteriū
aliquos ex fr̄ib⁹. qui olim baptismū diuer
sis erroribꝰ pdidissēt. conuersos postea re
cepisset. exponentē crimina singulo
rum. martinū diabolo repugnantē respondis
se constanter. antiqua delicta melioris uite
confessione purgari. & ꝓmissa dīa absol
uendos ee a peccatis. qui peccare desine
rēt. Contradicente diabolo nō ꝓtinere
aduenā ēmunosos. & semel lapsis nullā
a dīo pstari clementiā. tū in hanc uocē
ferē exclamasse martin⁹. Si tu ipse o mi
serabilis. ab hominū insectatione desiste
res. & te factoꝝ tuoꝝ. ul' hoc tempe cum
dies iudicii ꝓximo ē penderet. ego t
uere confisus in dīo. xp̄i misericordia polli

cérer. O quã scã de dñi pietate ꝑsumptuo' in
qua & si auctoritatẽ ꝓstare ñ potuit ostendit
affectũ Et qua de diabolo eusdemq; artib'
sermo exortus ẽ. ñ ab re uidet' licet extrin
secus referre quod gestũ est qua & quedã in
eo martini uirtutũ portio est & res digna mi
raculo recte memorie mandabit' in exẽplũ
cauendi si quid deinceps usp̃iã tale ẽrigeret.
Clarus quidã nomine adolescens nobilis
simi' mox pbr. nunc felici beatus exces
su cũ relictis omnib' se ad martinũ contulisset
breui tempe ad summum fidei uirtutũq; om
nũ culmen enituit. Itaq; cum haud longe si
bi ab epi monasterio tabernaclm ẽstruisset
multisq; apud eũ fratres cõmorarent. uenit
quidã ad eũ anacholi' nomine sub ꝓfessione
monachi' omẽm humilitatẽ atq; innocentiã
mentis' accessit. habitauitq; aliquandiu in
cõmune cum ceteris. Dem̃ precedente tẽpore
anglos apud se loqui solere dicebat. Cum
fidẽ nullus adhiberet. signis quibusdã plenis
ad credendũ cohortabat'. Postremo eo usq;
ꝓcessit. ut uñ se ac dñm anglos discurrere ꝑ
dicaret. iãq; se unũ ex ꝑphis haberi uolebat.
Clarus tamẽ nequaquã ad credendũ cogi po
terat. Ille ei uirã dñi & ꝑsentes plagas cur sẽ
ñ crederet cõminari. Postremo uultũ hanc uo
cẽ erupisse ferũt. Ecce hac nocte uestẽ in can
didã dñs de celo dabit. qua indut' in medio
urbis deus labor. idq; uobis signũ erit. ut me
di ẽ uirtutẽ. qui dei uestẽ donat' sim. Tũ
uero grandis omnium ad hanc ꝓfessionẽ ex
pectatio. Itaq; ad mediã fere noctẽ. frem
tu insultantiũ cõmoueri omne monasteriũ
loco uisum ẽ. Cellulã autẽ qua idẽ adolescẽs
continebat'. crebs cerneres micare lumina ub'
fremitusq; in ea discurrentiũ & murmur qd
dã multarũ uocũ audiebatur. Deinfacto
silentio egressus. unũ de frib' sabbatiũ no
mine ad se uocat. tunicãq; ei qua erat in
duti' ostendit. Obstupefact' ille. conuocat ce
teros. Ipse etiã clarus accurrit. Adhibitoq;
lumine. uestẽ oms diligenter inspiciunt. Et
rat autẽ suma mollicie candore eximio. mi
rata purpura. nec tamẽ cuius ẽet generis.
aut uelleris poterat agnosci. Curiosius tamẽ
oculis aut digitis attrectata. ñ aliud quam
uestis iudicabat'. Interea clar' fratres admo
net orationi uacare. ut manifesti' eis dñs
quid nã ẽet ostenderet. Itaq; reliquũ noctis
hymnis psalmisq; ẽsumit'. Ut ubi illuxit dies
apphensũ dextrã trahere ad martinũ uolebat.
bene consci' illudi illi diaboli arte ñ posse.
Tũ ũ renitti ac reclamare miser cepit. inter
dictũq; sibi ee dicebat. ne se martino osten
deret. Cumq; uultũ ire cõpelleret. int̃ tra
hentiũ man' uestis euanuit. Vnde quis du
bitet. hãc etiã martinũ fuisse uirtutẽ. ut
fantasiã suã diabolus cui erat martinus odis
ingerenda. dissimulare diuti' aut tegere
ñ posset. Animadũsum ẽ tamẽ eodẽ fere
tempe fuisse in hispanis iuuenẽ. qui cũ sibi
multis signis auctoritatẽ parauisset. eo usq;
clar' est. ut se helian ꝓfiteret'. Quod cũ ple
riq; temere credidissẽt. addidit ut se xp̃m
ee diceret. In quo etiã adeo illusit. ut eum
quidã epm̃ rufus nomine. ut dñm adora
ret. ꝓpt̃ qd eũ postea ab eptu deiectũ iu
dici'. Plerisq; etiã nobis e frib' retulerunt.
eodẽ tempe in oriente quendã extitisse. q
se iohannẽ esse iactaret. Exquo conicere
possim' istuismodi pseudo ꝓphis existenti
b' antichristi aduentũ munere. q iã in ultis
misteriũ iniquitatis opat'. Nec enim prete
reundũ uidetur. quanta Martinũ sub
hisdẽ dieb' diabolus arte temptauerit.

Quodã enim die ꝑmissa ꝑse & circũiectus
ipsa luce purpurea. q facili' claritate
assumpti fulgoris illuderet. uestẽ
etiã regia indut' diademate ex gemmis

auroq; redimitus calceis auro illitis sereno
ornatus ore leta facie ut nichil minus quã di
abolũ putaretur / oratu in cellula astitit. Cũq;
martin' primo aspectu eum fuisset hebetatus /
diu multũq; ambo silentiũ tenuerũt. Tum por
diabolus agnosce inquit martine quẽ cernis.
Xp̃c ego sum / descensur' ad tra' pr' me manu
festare voluit. Ad hec cũ martin' taceret nec
quicquã responsi referret / iterare ausus ẽ dia
bol' pfessionis audaciã. Martine quid dubi
tas credere / cũ videas quia xp̃c ego sum. Tũ
ille reuelante sibi spũ ut intelligeret diabo
lum ee ñ dñm / ñ se inquit dñs ihc purpura
tũ nec diademate refulgentẽ ueniurũ esse
p̃dixit. Ego xp̃s nisi in eo habitu forma q;
qua passus ẽ / nisi stigmata crucis p̃ferentẽ
uenisse ñ credã. Ad hanc uocẽ ille statim in
fimi' euanuit / & cellulã tanto fetore cõple
uit ut indubia indicia relinqueret diabo
lum se fuisse. Hoc ita gestũ ut supra retuli
ex ipsius martini ore cognou ne quis for
te existimet fabulosũ.

XXVI

AMOẼ VOLIO

audita fide ei' uita atq; uirtu
tib' desiderio illi' eruarem' gra
tam nobis ad eũ uidendũ pe
regrinationẽ suscepim' / simul quia iã ardebat
animꝰ uritã illi' scribere. Partim ab ipso in quan
tũ ille interrogari potuit scisitari sim' / partim
ab his q̃ interfuerãt ul' sciebant cognouim'.
Quo q'dem tẽpe credi ñ potest quia me humi
litate qua benignitate susceperit / ẽgratulat'
plurimũ & gaudisse in dño q'd tanti esset ha
bit' a nobis quẽ peregrinatione suscepta expe
tisse'. Quẽadmodũ me. Pene ñ audeo confiteri
cũ me scõ continuo suo dignatus ẽ adhibe
ri / aquã manib' nr̃is ipse optulit. Ad uespam
autẽ ipse nobis pedes abluit / nec renuti aut
contradicente constantia fuit. Jta auctoritate
ullus oppressus fuit / ut nefas putarẽ si ñ adq
euasse. Sermo autẽ illius apud nos ñ ali' fuit
quã mundi hui' illecebras / & seculi onera relin
quenda / ut dñm ihm liberi expedtiq; seque
rent. Pr̃estantissimũq; nobis presentiã tẽpo
illustrauit paulum / cui' sup' memoriã frequẽ
exemplũ ingerebat / qui summis opib' abiectis
xp̃m secutus / solus pene his temporib' euan
gelica p̃cepta cõpleuisset. Illũ nobis sequendũ
illũ clamabat imitandũ. beatũq; ee secũ
presentis seculi tantã fidei uirtutisq; documẽto /
cui secũ sententiã dñi dicentis possidebis mul
ta / uendendo omnia & donando pauperib' q'd
erat facto impossibile / possibile fecisse. exẽplo
Jã ũ i ũbis & ẽfabulatione ei' q̃nta gratias
quanta dignitas erat / quã alacer quã effi
cax & quã in absoluendis scripturarum
questionib' p̃mpt' & facilis / & quia multos
ad hui' partẽ incredulos / scio quippe quos
iuderi me q̃o etiã referente ñ credẽ / ihm
te testor / spẽq; cõmunẽ me ex nulli' unquã o
re / tanti scientie / tanti ingenii / tantum
boni & tam pure sermonis audisse. Quan
quã in martinum uirtutib' quantula ẽ ista
laudatio / in q'd murus est homunculus / ne
hec q'dem gradu defuisse. Sed iã finẽ
liber postulat / sermo claudend' ẽ / ñ quod
omnia que de martino fuerãt dicenda de
fecerit / sed qua nos ut mentes poetę carne
no inope negligentes / uicti materie mole
succumbim'. Nã & si facta illius explicare
uerbis uirtutũq; potuit / uitam morẽ uitã illi' et
cotidianã conuersationẽ / & animũ celo
semp intentũ / nulla unquã uexp̃titeor /
nulla explicat oratio / illã scilicet pseueran
tiã & temperamentũ in abstinencia / & ieiu
nii potentiã / in uigiliis & orationib' noc
tes ab eo p̃inde ac dies actas / nullumq; ab
ope diuini uacuum temp' / quo uel otio indul
serit uel negotio / sed nec cibo aut somno
quidẽ / ni in quantũ nature necessitas coge

bat. Vere fatebor. ñ si ipsē ut aiunt ab nferis
homer emergeret. posset exponere. adeo om
nia maiora ī martino sc̄o. quā ut uerbis c̄epi
queāt. Numquā hora ulla moñtuq; ptermit
quo ñ aut orationi uacāuerit. aut nsisteret
lectioni. Quanquā etiā uīt legendū. aut
si quid aliud forte agebat. nunquā animū
ab oratione laxabat. Nunrū ut fabi ter
rarū morsē. q̄ut optandū. p quodā labo
ris leuamine. meidē siā ferunt. ita mar
tin etiā dū aliud agere uidet. semp orabat.

Quere ur beat mq; doli ñ fuit. nemi
nē udicās. nemmē dampnās. nulli
malū p malo reddens. Tanta quippe adū
sus oīs murata patientia aslimpserat. ut
cū esset summ sacerdos. impune etiā abi
mus clericis ledere. nec ppt id eos aut lo
co unquā amouerit. aut a sua quamū mp
so fuit caritate reppulerit. Hemo unquā
illū udit uatū. nemo cōmotū. neno me
rentē. nemo ridentē. Unus idēq; semp ce
lestē quodāmodo letitiā uultu pferens. ex
tra naturā hominis uidebat. Nunquā in
ulli ore ira. nunquā in ulli corde ira. pie
tas. nisi pax. ñ in uisedia inerat. Pleriq; etiā
peior qui obtrectatores illi uidebant. sole
bat flere peccatis. q̄ remotū a quietū. ue
nenatis linguis a uperso ore carpebāt. Et
uere ñ nullos exprimis mundos uirtuti
bus utriq; ei. qui in illo oderāt q̄d in se ñ
uidebāt. a q̄d imitari ñ ualebāt. atq; o
nefas dolendū a ingemiscendū. ñ alii fue
re insectatores ei licet pauci admodū. ñ
alii tamē quā epī ferebant. Nec ū quem
quā nominari necesse. licet nos met ipsos
plerisq; circumlatrent. Sufficit. ut si quis
ex his hec legerit a agnouerit. erubescat.
Hā si uasserit. dictum de se ipse fatebitur.
cū fortasse nos de alius senserim. Non refu
gim autē. ut si qui eusmodi sunt. nos quoq;
cū tali uitio oderint. Illud facile confido.
omīb scīs opusculū uīm gratū fore. De
cetero si quis hec infidelit legerit. ipe pec
cabit. Ego in conscia mi me rerū fide a amo
re xpi impulsū ut scribere. manifesta ex
posuisse uera dixisse. Paratūq; ut spero
habebit a deo pmiū. non quicumq; lege
rit. sed cumq; credidit.

Explicit liber
Primi. De uita scī martini. Inci
pit epla Seue
ri ad eusebium
prbm. postea
episcopum.

ESTERNA. die cū ad me plerisq; monachi uenissent. mīt fabulas uagas. longiq; sermonē. medio meidit libelli mei. quē de uita beati uiri martini edidi. studioseq; eū a multis legi a libentissime audiebā. Imitā indicat. ñ dixisse quendā malo spū suscitatū. cur martinū q̄ mortuos suscitasset. flāmas domib depulisset. ipe nup adustus incendio. periculose fuisset ob nocti passionē. O stultū quisq̄s est miserum. Judeoq; in ūbis ei pfidiā a dicta cognoscet mus. qui in cruce positū dnm hui ūbis in crepabant. Alios saluos fecit. se ipsū salui facere ñ potest. Uere plane ute quicumq; ē. si illis temp̄ib nat esset. a in dnm hac uoce dicere potuisset. q̄ simul sem dñi blas phemat exemplo. Quid g̃. quisq̄s es. marti nū ido ñ potens. ido ñ ses. qua ē pietat incendio. O beatū a p omnia simile aplis etiā in his communis uirū. Nempe hoc a de paulo. gentiles cū eū uipa momordisset. sen sisse referunt. Hic homo debet homicida esse. quē saluū fact de mari. fata uuere ñ siuert. At ille excussa uipa in ignē. nichil mali patiebat. Illi aut subito casurū. a re

pente eū morturū putabāt. Sed cū uideret
nchil mali contingere ei. cōūtentes se dice
bāt eum ee clin. Alioquin ul' hoc exēplo om
nū mortaliū infelicissime. ptidiā tuā coar
guere ipse debueras. ut sit scandalū moue
rat. qd martin' flāma ignis uidebāt attact?
hē rursū attactū ad merita illi' & uirtutē
referres. quod circūsept' ignib' nō pisset. Ag
nosce enī miser agnosce qd neseis. omīs fere
scōs magis insignes piculoz suoz fuisse uirtu
tib'. Video quidē petrū fide potentē. rerū
obstante natura mare pedib' supgressū. et
instabilē aquas corporeo pīsse uestigio. s;
nō ideo in minor uidet' gemmū predicator.
quē fluct' obsorbuit. & post triduū totidēq;
noctes emergentē. e profundo unda restituit.
atq; haud scio an pene plus fuerit uacuisse
in profundo. an sup' maris profunda transisse.
Sed hec tu ut arbitror multe nō legeras. aut
lecta nō audieras. Neq; enī absq; diuino ēsi
lio. ustusmodi exemplū beat' euangelista
sacris litteris prodidisset. ni ut ex hus humā
na mens erudiret. naufragioz uidelic̄ atq;
serpentiū casus. Ut sicut apls refert. q nu
ditate. fame. latronūq; piculis gl'iatur. omīa
hec scīs hominib' atq; omnib' ad ppetiendū
quidē ee cōmunia. s; hus tolerandis atq;
uincendis. pcipuā iustoz semp fuisse uirtu
tem. dū p omīa temptamēta patientes semp
& inuicti tanto fort' uincerēt. quanto gra
uiz' prodiissent. Vnde hoc qd ad martinū
infirmitatē reuocatur. plenū est dignita
tis & gle. siqdem qui piculosissimo casu
temptat' euicerit. Ceterū omissis ame i li
bello illo quē de uita illi' scripsim'. nemo mi
ret. cū uidē sim ptessus me nō omīa illius
facta compleasse. quia si pseq; uoluisse
uolu
isse. unūsquēq; uolumē legentib' edidisse. Neq;
sunt tā parua que gessit. ut omīa potuerīt
cōprehendi. Sed tamē hoc de q̄ questio mei
dix latere non patiar. & rē omēm ut gesta est
referā. ne forte mēsurū hoc qd ad utriusq;
nē beatitudi potuerat opponi. pretermisisse uide
amur. Cum ad diocesim quandā p solleṗnu
cōsuetudine. sicut epīs usitare ecclias suas
moris e. media fere martin' hieme uenisset.
mansionē ei in secretario ecclie clerici para
uerūt. multumq; igne scabro iā premu pa
uimto subdidert. lectū ei plurimo stramī
ne extruxerūt. Dum cū martin' cubitū se
collocasset. insuetā mollitie stratu male blan
dientis horresc̄t. quippe qui nuda humo.
uno tantū cilicio supiecto cubare cōsueue
rat. Itaq; quasi accepta p not' iniuria. st'
mentū omē preceṗit. Casu sup fornaculam
partē palee illi' quā remouerat aggessit.
ipse ut erat moris. nuda humo. lassitudi
ne ruineris urgente requieuit. Ad mediā
fere noctē. p interruptū ut sup' diximus pa
uimtum ignis estuās. aresceṁes paleas ap
prehendit. Martin' somno excit'. re mo
pinata anceps piculo. & maxime ut re
ferebat diabolo insidiante atq; urgente p
uenit'. tardi' quā debuit ad orationis cōfu
giū auxiliū. Hā erumpe fores cupiens. cū
pessulo quē ostio obdiderat. dum multūq;
luctat'. grauissimū circa se sensit incendiū.
adeo ut uestē quā indut' erat. ignis absūp
serit. Tandē in se reuersus. nō in fuga. s; in
dnō ee presidiū. scutū fidei & orationis
arripiens. medios flāmas tot' ad dnm̄ cuer
sus incubuit. Tum̄ diuturn' igne sūmo
to. immenso sibi orbe flāmarum orabat.
Monachi aut̄ q̄ pro foris' excubabāt. cre
pitante & colluctante incendii sono excita
ti. obseratas effringunt fores. demotoq; ig
ne. medios flammis martinū auferūt. cū
iā penit' esse consumpt' tā diutino incendio
putarēt. Ceterū ut ubi' meis dīs est testis.
in ipē referebat. & nō sine gemitu fatebatur

in hoc se diaboli arte deceptū ut exutus e
summo consiliū nō haberet q̄ p fidē & orationē
piculo repugnaret. Denuq; tamdiu cruciasse
sensisse ignē quandiu erumpe hostiū turbā
mente temptauerit ubi ū auxiliū crucis et
orationis arma repetisset mediasse cessisse flam
mas seq; tum sensisse volantes quasi male cēt
exp̄ urentes. Vnde intelligat quisq̄s hec
legerit temptatiū quidē illo martiū pclo
sed probatum.

Explicit epla seue
ri ad eusebiū prbm.
Incipit epla eiusdē ad Au
relium diaconū de obi
tu beati martini.

POST QUAM

A me mane digressus est eram
solus residens in cellula subiectaq; me
illa quę sepius occupat cogitacio spes
finisq; psentiumq; fastidiū iudicii me
tus formido penarū & quod consequēs
erat atq; unde cogitacio tota descende
rat peccatoq; meoq; recordatio tristē me con
fectumq; reddiderat. Deinde cum fatiga
ta angore animi in lectulo membra posuissē
ut pleriq; ex mestitudine solet somni obrep
sit quiuit semp matutinus horis leuior in
certusq; ita suspensus ac dubius p membra
diffundit ut q̄d in alio sopore ni fallunt pe
ne ululans dormire te semias. Cū repen
te scm martinū epm̄ videre mihi videor pre
textū toga candida uultu igneo stellanti
b oculis crine purpureo atq; ita in mea ha
bitudine corpis formaq; qua noueram inde
bat ut q̄d eloqui nobis pene difficile e si
posset aspici cum posset agnosci. Arridensq;
mihi paululū libellū quē de manu illi scripserā
dextera pferebat. Ego sca genua ei com
plexa benedictionē p consuetudine flagi
tabā suppositāq; capiti meo manū tactu
blandissimo sentiebā. Cum mihi benedicti
ones uerba sollempnia familiare illud ori suo
crucis nomen iteraret mox luminib mitemis
mei cū exsatiari uultu illi conspectuq; ni pos
sem subito in uisibile me sublata eripit donec
immensa aeris isti uastitate cū tanta rapida nu
be subuectum aciē sequerer oculor patenti ce
lo receptū uideri ultra ni potuit. Nec multum
post scm prbm clarū discipulum illi qui nuper
excesserat iudeo eandē quā magistrū uia scan
dere. Ego impudens sequi cupiens diu atros
gressus molior & commotor cuiuslo somnoq;
excitā congratulari cepam uisionu. Cum ad me
puer familiaris ingredit solito tristior multa
loquentis parti & dolentis. Quid tanta tris
tiquā loqui gestis. Duo inquit monachi a
turonis aduenerunt domnū martinū obisse nun
ciant. Conticui stupeo obstupuiq; lacrimis fleu
ubertime quin etiā diu hec ad te fi scribimus
fluunt lacrimę nec ullū impatientissimu doloris
admitto solatium. Te ū ubi hoc nuntiatū est
participē ee uolui lucti mei qui eras sortis a
moris. Uenit ad me statim ut parti lugeami
quē parti amabam quamquā scia uirtutibus illis
ni ee lugendū cui post euectū triumphatūq; se
culū nec demū reddita ē corona iusticię. Sed
tamen ego ni posui ni impare quin doleā. Premi
si quidē patiū & solatiū utiq; psentis amisi
& si ratione ullā dolor admitteret gaudere
debere. Est enim ille consert aplis ac pphis
& quod pace scor omnium dixerim in illo nostro
rum grege nulli secds. ut spero credo confi
do illis potissimū qui stolas suas in sanguine
lauerunt aggregat agnū ducē ab omni inte
ger labe comitatur. Hā licet ei ratio temptis
ni potuerit pstare martyrium. gla tamen mar
tyris ni carebit. Quia uoto atq; uirtute a
potuit ee martyr & uoluit. Quod si ei ne
ronianis decianisq; temporib in illa que tē ec
clie dimicare congressione licuisset testor
dm celi atq; tre sponte ęculeū ascendisset.

ulr̃ se ignib⁹ intulisset. ebreisq; pueris equandus. int̃ flām̃arum globos. media luc̃ ymnū dñi in fornace cantasset. Quod si ysaianū illo⁹ sup plitiū psequutor forte placuisset. numquā p fecto impar pphe. serris & lāminis desecari mē bra tumuisset. Ac sipcisis rupib⁹ abruptisq; mō tib⁹ agere felicē furor impi⁹ maluisset. phibeo confisus testimoniū ueritatis. sponte cecidisset. Si ů gentiū doctous exemplo gladio deputat⁹ int̃ alias ut sepe puenit uictimas duceretur. pnů omniū carnifice cōpulso. palmā sanguis occupasset. Jam ů adūsus oīs penas atq; sup plicia. quib⁹ plerumq; humana cessit infirmi tas. tra a cōfessione dñi non recedens īmobilis obstitisset. ut let⁹ ulcerib⁹ congaudēsq; cruciatu bus. quelib; int̃ tormēta risisset. Si; quanquā ista nō tulerit. impleuit tam etiā sine cruore martyrii. Nā quas ille p spe ētinctas. humā nor dolor nō prulit passiones. Fame ingilus. nuditate. ieiunys. obprius inundor. insectaci onib⁹ impbor. cura p infirmantib⁹ sollicitudi ne p periclitantib⁹. Quo enī ille dolente nō do luit. Quo scandalizante nō ust est. Quo pe reunte nō gemuit. Pret̃ illa cottidiana. illius aduūsum humane spiritalisq; neq; diuersa certamina. dñi meo uarijs temptacionib⁹ ap petito semp exiuyat fortitudo uincendi pa tiencia expectandi. equanimitas sustinendi. uere mestabilē uirtū. pietate. misedia ca ritate. que cottidie etiā in seis uiris. selo frigente frigescit. Jnullo tamē usq; ad finē auc ta in dies pseuerauit. Quo ego illi bono uel specialiter fruit⁹ sum. cū me indignū & non merentē unice diligebat. Et rursus lacrime fluūt. imoq; de pectore gemit⁹ erumpit. Jnq in post hec homine similis reqes. Jn cui⁹ erit caritate solatiū. Oe miserū. me infelicē. Po tero ne unquā si dum⁹ uixero nō dolere. quod ozarino supstes sum. Erit post hec uita io cunda. Erit dies aut hora sine lacrimis. Aut

tecū fr̃ dulcissime potero illi⁹ mentionem habere sine fletu. Aut unquā loquēs apud te. aliud quā de illo loq potero. Si; quid te in lacrimas fletuq; cōmoueo. Tace nē consola tiū te ee cupio. q me cōsolari ipse nō possiū. Nī deerit nobis ille. in crede nō deerit. Jmmer erit de se sermocinantib⁹. assabit orantib⁹ Quodq; iā hodie pstare dignat⁹ est. uidē dū se in gīa sua sepe pbebit. & assidua si cut ante paululū fecit benedictione nos preget. Jnde sedin ordinē uisionis. quā ex lum sequentib⁹ se patere monstrauit. q se quend⁹ esset edocuit. quo spes mā tenden da. q animi⁹ dirigend⁹ instruxit. Quid tam fiet fr̃. Quod in ipse sū consci. cscendere illud arduū ac penetrare nō potero. Jta sarcina molesta me pgranat. & peccā mole depssium negotio in astra cscensu se ua miserabilē ducit in tartara. Spes tamē sup est illa sola. illa postrema. ut qd p nos obtinere nō possimus. saltē p nob orante mar tino mereamur. Si; qd te fr̃ dum⁹ occupo epla tam loquaci. demororq; ueniuū. Si mul iā pagina impleta nō recepit. Oicht ta men hec fiunt ratio sermonē ithī longi⁹ p ferendi. ut qua dolens numiū epla dese rebat. cadē t exquadā mī cōsolatione pstaret carta solatium. Explicit epla Seuer ad aurelium diaconum. Jncip epla eusdē ad socriū suū basili am de transitu sci martini. SEVERVS SVLPICIVS basilie parenti uenerabi li salutē. Si parentes mi⁹ uocari liceret. te plane ex plationis furtiq; reā. ad pioris tbunal iusto iore traherem. Quid enī. Non conquerar. quā ate pauor muniā. Nullā in domi carta lam. nullū libellū. nullā epl̃am reliquisti.

Jta furaris oīa · ita uulgas · siqd ad amicū familiaritē sēpsi · siqd forte dū lu dum · quod uelī tam occultū ēē dictau · om nia ad te prius pene quā fuerīt sēpta aut dictata puenuīt. Numerū obaratos habes notarios meos · p quos t nr̄e uerbe publi cant. Hec tam adūsum eos · posūt mouerī · sit parentū · q uius uim ex tua potissimū liberalitate uenerīt · seq; adhuc tuos quā meos ēē memineritē. Tu sola es rea · tu sola culpabilis · que ē in insidiaris · ē illos fraudē circūuenis · ut sine delicto ullo familiaritē septa · aut negligentē emissa · illucubrata t penitus atq; impolita tradantē. Nā ut de reliquis taceā · rogo quēadmodū tā ecto ad te epla illa potuit puenire · quā nup ad aurelū diaconū scripserā. Ego enī tolose posita tu treueris ēstructa · ē tā longe a pa tria filio uigetante diuulsa · qua tandē familiarē illā eplam occasione fruata es. Hamq; accepi litras tuas · quib' scribis in eadē epla · qua de obitu domni martinī feceri mentionē · ipsū beati uiri transitū exponere debuisse. Quasi ū ego illā epla · aut legendā alij pret quā ipsi ad quē mis sa uidet edideri · aut ego tanto opi sim destinat · ut oīa que de martino cog nosci oportet · me potissimū sēbente notes cant. Jtaq; si qua de obitu sci epi audire desideras · ab illis poci · qui uīfuere cognō ce. Ego t statui nichil sēbere · ne ubiq; me publices. Tam si das fidē nulli te esse lecturū · pauci tue satis facia uoluntati · Jtaq; pstabo te huius que in sunt compta participeo.

MARTINI GITUR obitum sui longe ante p scīuit · dixitq; frib' dissolu tionē sui corpis imminere. Jnta causa ex titit · qua condatense dioces uisitaret. Nā clericis inter se eccle ulī discordantibus. pacē cupiens reformare · licet finē dierum suo ignoraret · pficisci tam ob istius mo di causā non recusauit · bona hanc uirtu tum suarū consūmationē existimās · si pacē eccle reddita reliquisset · Jtaq; pfectus cū suo illo ut semp frequentissimo discipu lorū comitatu · mergos in flumine ē spicat piscium pdam sequi · ē rapacē inglu uie assiduis urgere capturis · forma inqt hec dēmonū est · Jnsidiant incautis · capi unt nescientes. Captos deuorant · exhatu rarisq; ī queunt deuoratis · Jmpar dein de potenti uirtute uerbo · ut eī cui imma tabant gurgite relinquentes · aridas pete rent desertasq; regiones · eo mirū circa aues illas usus impio · quo demones fuga re consueuerat · Jta grege facto · omīs inimī ille uolucres congregate · relicto flumine montes siluasq; petierūt · ī sine admira tione multo · q tanta in martino uirtute uiderent · ut etiā anib' imperaret · Aliquam diu q in uico illo uel in ecclia ad quā erat cōmorat · pace inter clericos restituta · cū rā regredi ad monastīum cogitaret · uirib' corpis cepit repente destitui · cūocatisq; discipls · indicat se rā resolui · Tū uero me ror ē luct omīū · uoce una plangentū · Cur nos pr̄ deseris · aut cui nos desolatos relinq's · Jnuadent enī gregē tuū lupi rapaces · ē quis eos a morsib' nīs · pcūsso pastore phibebit · Scim quidē desiderare te xp̄m · ē salua tibi sunt tua premia · nec dilata minuent · nī pri' miserere quos deseris · Tunc ille mot ipis fletib' · ut tot semper in dño mīsericie uiscerib' affluebat · laēmasse phibet · conuersusq; ad dnm · hac tamī flentib' uoce respondit · Dne si ad huc pplo tuo sum necessari · ī recuso la bore · fiat uoluntas tua · Nimirū int spe

Incipit in hymnis sancti Martini Gothice.

amoremq; positis· dubitauit pene quid
mallet· quia nec hos deserere· nec a xpō
uolebat diuiti separari· nichil tamen in uoto
suo ponens· aut uoluntati relinquēs· totū
se dñi arbitrio potestatiq; cōmittens· Non
A iijs ne tibi iſt pauculis uerbis dicere uide
tur· Grauis quidē est dñe corporeq; pugna
militie· & nā satis est quod hucusq; certa
ui· Sed si adhuc meode labore p castris tu
ui stare me pcepis· ii recuso· nec fatiscen
tem cauſabor etatē· Mūia tua deuotus
implebo· sub signis tuis quo aduſq; tu iusse
ris militabo· Et quamuis optata sit seni
missio post laborē· est tamen animus uictor
annoz· & cedere nesciens senectuti· Ac si nā par=
cis etati· bonum in est dñe uoluntas tua· Hos
uero de quib' timeo· ipse custodies· O ui
rum ineſtabilē· nec labore uictum· nec mor
te uincendū· q in nullam se partē promior
inclinauerit· nec mori timuit· nec uiuere
recuſauit· Lertio 4. Itaq; cum iam p aliquot dies
in febrium teneretur· ii tamen a dei opere cessa
bat· Pernox in orationib' & uigiliis· fatiscen
tes art' spūi seruire cogebat· nobili illo stra
tu suo incinere & cilitio recubans· & cui a
discipulis rogaret· ut saltē sibi uilia sineret
stramenta subponi· ii decet inqt filij xpiā
num in in cinere mori· Ego si aliud uobis
exemplū relinquo· ipse peccaui· O clis ac
manib' in celū semp intentis· inuictū ab ora
tione spm ii relaxabat· Et cui a prbis qui
tē ad eum confluxerāt rogaret· ut cor
puscului lateris mutacione releuaret· si=
nite inqt sinite me firs celū respicere po=
tius quā terrā· ut suo iam itinere iturus
ad dnm spe dirigat· Hec loqut'· diaboli
uidet ppe assistere· Quid hic inqt astas
cruenta bestia· Nichil in me funeste re
peries· abrahe me sinu recipiet· Cū hec q
uoce· fatigatum diuinis opib' spm celo
reddidit· Testatiq; nobis sunt q affuerant·
ia exanimi corpe glificati hominis uidisse
se glam· Vultus luce clarior renitelut· cui
membra cetera· nec tenuis qdem macula
fuscaret· Jnalius etiā & in illo tantū artub'
ii pudendis· septennis quodāmodo pueri
gra uidebatur· Lertio 5 Quis istū unquā cilitio tec=
tū· quis cinerib' crederet inuolutū· Ita
uitro purior· lacte candidior· ia inquada
future resurrectionis glia· & natiua de
mutate carnis ostensius ē· Jā ū in obsequm
funeris· erecti ii potest quanta hominū
multitudo cucurrerit· Tota obuia corporis
ciuitas ruit· cuncti exagitatiq; uicis mul
tiq; ex uicinis etiā urbib' affuerūt· O quant'
luctus omnium· quanta pcipue merentiū
lamenta monachoz· qui eo die fere ad duo
milia cuenisse referunt· Specialis martini
glia· Exemplo ei' in dñi seruitute· ipsi tan
ta sanctificauerat· Agebat nimirū ante se
pastor extinct' greges suos· sēq; illi' multitu
dinis pallidas turmas· agmina palliata· &
aut emeritoz labor senes· aut iuuatos xpi
in sacranita tyrones· Jā uirginū chor' fle
tu abstinēs p pudore· cum letandū potius illi
esse sentiret· quē ia suo dñs gremio efouaret·
quā seo dissimulabat gaudio qd dolebat·
Lertio 6 Si quidem fides flere phiberet· gemitū ex
torqueret affect'· Et enim ia erat sea de illi'
gla exultacio· qua pia de morte effusio· Jg
nosce flentib'· gratulare gaudentib'· quia
& pui est gaudere martino· & pui est flere
martinū· dū unusquisq; & sibi pstat ut do
leat· & illi debet ut gaudeat· Hoc igit be
ati uiri corp' usq; ad locū sepulchri· ym
nis canora celestib' turba psequit· Com
paret si placet scenaris illa pompa· ii dica
funeris sed triumphi· qd simile martini
exequiis conferet· Ducant illi p currib'
suis· uinctos post terga captiuos·

martini corp⁹ hū qui mundū ductu illi⁹ uice
rant ꝓsequūt. Illos confusis plausib⁹ ppl⁹
honoret unania. martino diuinis plaudit
psalmis. martiū ymnis celestib⁹ honorat.
Illi post triumphos suos in tartara seua tru=
dent. martinus abrahe sinu let⁹ excipit.
Martinus hic paup & modic⁹ celū diues
ingredit. ymnis celestib⁹ honorat. illinc
nos ut spero custodiens. me hec scribente
respicit. te legentem. Explicit de tran
sci sancti martini epla seueri sulpitij.

Incipiūt capla dialogi seueri.

·i· Vbi postumian⁹ edulcrit pspitate naugationis. & omē
sue pegrinationis historiā. qualit in oriente fides xpi floreat.
que sit seox ques. que instituta monachox. quantisq; signis
ac uirtutib⁹ in seruis suis xpc operetur

·ii· Vbi explorandox locox gratia. a littore longius pcessit. & in
uenit sene prbm muste pellicia mola manu uertemē. & ē
unum illi⁹ exponit. & hominū mores regionis illi⁹ pclaros. quib⁹
alimonijs uiuant. & qua celerit in locis illis fata ꝓuenant.

·iii· Vbi die qd te alexandie int epos. & monachos mutua certa
mina gerebantur. ne quis origenis libros legeret.

·iiii· Vbi bethleē oppidū petit. cui⁹ loci eccliam scs Jheronim⁹ rege
bat. & ubi monachox ac clericox animos l' cuersationes expō.
& qd die noctuq; aut legebat aliqd semp aut scribebat.

·v· Vbi die in egipto multa ee monasteria. ubi ꝑma uirt⁹ obedien
tia e. & ubi infantulus aspide mire magnitudinis i monaste
riū defertur. & alia multa que p seruos suos di uirt⁹ operatur

·vi· Vbi uidit duos senes. quox unū sol numquā uidisset epu
lantē. & alterum numquā uidisset uirum.

·vii· De heremita qui habebat hortū ubrimū. & bouē q aquā
de puteo ꝓferebat. ubi uidit ollā cū oleribus sine igne feruere

·viii· De heremita cui lupa asellum cenam.

·viiii· De anachorita q leenes catulos illuminauit. & ab
ipsa fera munus acapere ñ contempsit. ſ qs respuere debet

·x· De anachorita q a fera ubice edoct⁹ est quas radices sumere

·xi· De anachorita q sensus corpis sui rect⁹ nuditatē suā diuino

·xii· De ꝓbatione monachi incipientis que ignē ñ erigit. ſ mane vestiebat

·xiii· De ꝓbatione aduene. q aridā uirgā potenti fide & assi
dua irrigatione aque florere fecit.

·xiiii· De quodā seō uiro. cui ex uirtutib⁹ honor. & ex ho
nore uanitas cepit obrepe. & qualit ab hoc uitio liberus sit.
& qd si in hac regione ordinati fuerit clerici. continuo qmo
do elat⁹ sit. supbia aut uanitate. & qd' ornamēta ii moy ſ, uesti

·xv· De heremita q cellā suā p quadriennū deserere uolue
rit correct⁹. & ad ꝓpositū pristinū reuocat⁹ sit. ſ ū reqrat.
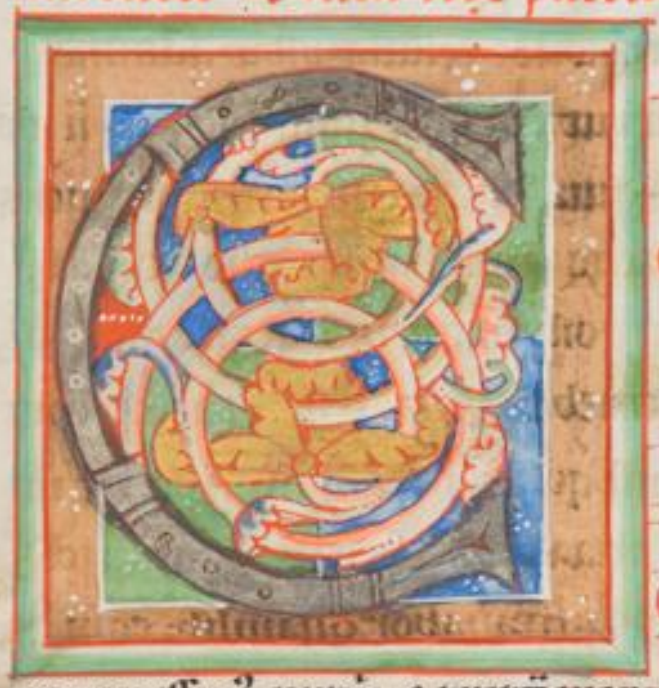
·xvi· Vbi dic quod null⁹ fere i orbe tarū loc⁹ sit. ubi ñ uita
domini martini scripta teneatur.

·xvii· Vbi seuer⁹ ait. qd' domi⁹ martin⁹ in media turba
& comissatione ppl⁹ tanta operatus est. quanta nec heremite
l' anachorite. q ab omni impedimēto liberi sūt. & qd mex
pugnabili uirtute aduersum omia fundamus steterit.

·xviii· Vbi postumian⁹ ait. ego quo adhuc semp &
sapiā. egipti monachos ꝑdicabo. laudabo anachoritas. mi
rabor heremitas. martinū semp excipiā. ñ illi ego audeo
monachox certe ñ epox quempiā comparare.

·xviiii· Postumian⁹ seuero ait. tu poci⁹ ut de
sidero residua martini opa comeare que te ꝑtriisse ꝓfess⁹
es. Atille respondit. arbitror rect⁹ a gallo illud ee pos
cendū & cetera que sequuntur

·xx· Gallus respondit. licet impar sim tanto oneri.
tamē plat⁹ a postumiano obedientie cogor exēplis. ut
munusculum quod imponit⁹ ñ recusem. Explici
unt capitula. Incip⁹ dyalog⁹ seueri de
uirtutib⁹ & uita seox patrū egyptioy.

VOM
IM
CUNV
GGO
ETGA
LVS
NOST
LOCV

conuenissem. uir in & propt martinum memo
riā. exulis⁹ eius discipulis erat. & ꝓpt sua merita
carissim⁹. uidebunt nobis postumian⁹ ms. uri
causa ab oriente quo se ante triennii patam
relinquens contulerat. regressus. Complexi
hominē amantissimū. exosculatiq; genua

& pedes eius cum uno aŋ altero ſpatio quaſi
ſtupefacti muce flentes gaudio deabulaſſem⁹
iactis in tam altas conſedim⁹. Tum prior poſ
tuman⁹ me intues cui eſſe inquit in remotis
egypti libuit ad mare uſq; procedere. Nauī
ibi onerariā offendi que cū mercib⁹ narbonā
petens ſoluere parabat. Cade nocte in in ſo
nis aſtare uisus eſt & manu me manu trahe
re ut nauī illā conſcenderē. O) ox tenebras
rumpente diluculo cū eo loco unq queuerā
surreaſſe. ſomnū meū ipſe mecū reputans
tanto tui deſiderio ſubito corrept⁹ ſum ut
nichil cunctatus nauī conſcenderē. trige
ſimoq; die maſſiliā appulſus inde huc deci
mo pueneri. Deo ꝓſpa nauigatio pie aſſu
it uoluntati. Tum ꝓpt quē tot maria tras
nauigauim⁹. tantū terre tras curruim⁹. cōplec
tendū ꝓfuendumq; te remotis omib⁹ trade.
Ego ū unquā etiā cū tu in egypto morareris.
tot⁹ tecū semp animo & cogitacione uersā
bar. meq; de te dies ac noctes cogitantem.
totū tua caritas poſſidebat. ne dū modo t
me eſtimes puncto temꝑis defuturū. q̄ mui
amore tuo pendeē te intuear. te audiā. te
cū loquar. nullo penit⁹ in secretū nrm q̄d
nobis hec remotior cellula ꝑſtat admiſſo.
Nā hui⁹ nri ut arbitror galli ꝑſentiā ī mo
leſte feras. qua hic aduentu tuo ut uides
ꝓnde aŋ ego tumpbat gaudio. Recte
plane inq̄t postumian⁹ in societate nrā gal
lus iſte retinebit. qua & si in parū cognit⁹
eſt. ꝓ eo tamē q̄d t eſt carissim⁹. ī ꝓteſt in
ī eſſe car⁹. maxime cū ex martmi sit diſ
ciplina. Heq; grauabor quamlib; conſerre
uobiscū ut poſcitis fabulari. quippe cui ꝓp
ter hoc ueneri. ut me hui⁹ ſulpicij mei me
aut utraq; manu cōplecterer desiderio
etiā uerbosius impenderē. Ego ū unquā
ſatis ꝓbasti quantū pi⁹ amor poſſit. q̄ nri
causā tot maria tantūq; terrarū emens?
a ſiimo ut ita dicā ſolis egreſſu uſq; in ei⁹ oc
cidua uenisti. Age g. quia & secretū inī nos
nec occupati sumꝰ & ſermoni tuo uacare
debem⁹. Diſſeras nobis ueli omēm tue ꝓg
nationis hiſtoriā. qualī morientē fides xpi
floreat. que sit scōy quies. que instituta mo
nachoy. quantisq; signis ac uirtutib⁹ in ſer
uis suis xpc operetur. Nā certe qua in his
regionib⁹. inī ista que uuum⁹. ipſa nob uita
faſtidio ē. libenī ex te audiem⁹. si uel in he
remo uiuere xpianis licet. Ad hec postu
mian⁹. facia inq̄t ut desiderare te uideo. S;
queso prius ex te audiā. an ih omis quos hic
reliquerā sacdotes tales sint. quales eos an
tequā ꝓficiscerer noueram⁹. Tum ego. absis
te inquā ista querere. que aut una mecū
ut puto nosti. aut si ignoras ī audire sit
melī. Illud reticere ī possim. ī solū illos
de quib⁹ inīrogas nichil meliores quā no
ueras factos. sed unū illū nrī quondā aman
tem. in quo respuare abiſtoy inſectacionib⁹
solebam⁹. asperem nob fuisse quā debuit.
Nec ū quicquā in illī incleminti⁹ dicā. qua
& ut amicū colui. & te etiā amaui cui pu
tabar inimic⁹. Me autī hec tacitis cogita
cionib⁹ reuoluentē. admodū dolor iſte cō
pungit. pene nos sapientes & religiosi uri
amicicia destitutos. illi quondā tā ami
cū nob. tā amarum inos ee potuisse. Ve
rū hec que merou⁹ plena sint relinquam⁹.
te pot⁹ ut dudū spoponderas audiamus.
Ita inquit fiat postumian⁹. Quod cū dix
isset. paululū omis conticuim⁹. Dem altius
cui unsederat ad me ꝓpius admouit. atq; i
ta exorsus est.

Capitulū ii.

ANTE HOC TRIENNIV quo
tempe t Sulpici hinc abiens
uale dixi. ubi narbone nauī sol
uim⁹. q̄into die portū affricę intraum⁹. Ad
eo ꝓſpa initu di naugatio fuit. Libuit a

mmo adire cartaginē loca uisitare scōz & p
cipue ad sepulchrum cyp̄iani martyris ado
rare. Quinto decimo die ad portū regressi
puectiq; in altū alexandriā petentes reluctan
te aust pene in syrtes ultra sumꝰ. Quod pude
nautę cauentes iactis nauis anchoris sistunt.
Sub oculis autē terra continens erat. In quā sca
fis egressi cū uacua ab humano cultu omīa
cernerēmꝰ ego studiosius explorandoz locoz
grā longiꝰ p̄cessi. Tribꝰ fere a littore milibus.
paruū tugurū intē arenas ēspicio cuiꝰ tecti
sicut salustiꝰ ait quasi carina nauis erat ēti
guū tēz satis firmis tabulatis ēstrarū ñ q̄d
ibi uis ymbium ulla timeatur. fuisse autē ille
pluuiā ne quando quidem auditū est. sed
quod uentoz ea uis ē ut si quando celeriorē
celo aliq̄n̄ flatꝰ spirare cepit. maꝰ inultis ter
ris. quā in ullo mari naufragū sit. Nulla ibi
germina. sata nulla p̄uenium. quippe insta
bili loco arentibꝰ arenis. & ad oīem motum
uentoz cedentibꝰ. Verū ubi ad auersā quedā
a mari p̄munctoria uentis resistunt. tuta ali
quantulū solidioz herbam rarā atq; hispidā
gignit. ea oubꝰ ē pabulum satis utile. In eo
le lacte uiuunt. qui solleriores sunt. ut ui
ta diutius durent. ordeaceo pane utuntur.
Ea sola ibi messis est. que celeritate p̄uenit p
naturā solis siue aeris. uentoz casus euadere
solet. Quippe ferē a die iacti seminis. tricesi
mo die maturescere. Consistere autē ibi homi
nes ñ alia ratio facit. quā q̄d oīes tburo
ibi sunt. Extrema siquidē cyrenoz hora ē.
deserto illi ētigua. q̄d intē egyptū & affricā
uīacet. p quod olim cato cesarē fugiens
duxit exercitum. Ergo ad tugurū illud
quod eminꝰ conspexerā p̄tendi. ubi inuento
senē inueste pellicia. molā manu uertentē.
Consalutatoꝰ. accepit nos benigne. Erectos
nos in illud ut exponam. & ne sati repetere
cursū possem. maris mollitie detineri. egres
sos in tuā. ut ē mos humani ingenii. naturā
locoz cultumq; habitancū uoluisse cognos
cere. xp̄ianos nos esse. id p̄cipue querere. an
eēt aliqui int̄ illas solitudines xp̄iani. Tum
ut ille flens gaudio. ad genua mea p̄uoluitur.
uterū nos ac sepi exosculatos uiuitat ad ora
tionē. Deinde positis in tua uerueci pellib.
facit nos discumbere. Apponit pranduī sane
locupletissimū. cimiduī p̄mē ordeaceū. Era
mus autē nos quatuor. ipse erat q̄rtus. fascicu
lum etiā herbe intulit cui nomen excidit. que
mire similis. exuberans foliis. saporē mellis
p̄stabat. Huius p̄decessoz admodū suauitate
delectati atq; sanati sumꝰ. Ad hec subridens
ego ad gallū meū. quid inquā galle. Placet
ne tibi pranduī fasciculus herbarū & panis di
midius uirus quinq;. Tum ille sicut ē uere
cundissimꝰ. aliquantulū erubescens. dū fati
gationē meā accepit. facis inquit sulpici
tuo more. qui nullā occasionē si qua tibi por
recta fuerit omittis. quum nos edacitatis
fames. Sed facis inhumane. qui nos gal
los homines cogis exemplo angloz uiuere.
quanquā ego studio manducandi. etiā an
gelos manducare credā. Hā uobis dimidiū
ordeaceum. timeo uel solus attingere. Sed
contentꝰ sit hoc cyrenensis ille. cui ul' neces
sitas. uel natura ē esurire. ul' postremo ubi
quibꝰ credo marina iactatio media cibi fe
cerat. nos peul a mari absumꝰ. q̄d tibi sepe tes
tatus sum galli sumꝰ. Sed p̄gat hic potius
explicare sui cyrenensis historiā. Cui ū in
quit postumani. cauebo post hec aduersus quā
abstinentiā predicare. ne gallos nros ar
duū penꝰ offendat exemplū. Statueram
autē etiā cenā cyrenensis illi ul' consequen
tia. septē enī diebꝰ fuimꝰ apud ipsū. referre
conuiuia. si supsedendū est. ne gallꝰ se esti
met fatigari. Ceterū postero die. cū aliq̄
ex incolis ad nos uisendos ēfluere

cepulent. cognoscam illū hospitē nrm esse prbm. quod sūma nos dissimulatione cela uerat. Deinde cū ipso ad ecclīam pcessimus. que fere duob' milib' aberat a conspectu mō uticelu montis exclusa. Erat aut ulibus tecta uirgultis. ñ multo ambiciosior quam nr hospitis tabernaculū. in q ñ incuruus qs ñ poterat consistere. Cum hominū mores quererem. illud pclarum animadūtm. mi chil eos neq; emere neq; uendere Quid sit fraus aut furtū nescuunt. aurū atq; argen tū que ppria mortales putant. neq; habent neq; habere cupiunt. Nā cū prbo illi decem ego nūmos aureos optulissē refugit. altiori cīlio prestat? ecclīam auro ñ struu. s potius destruu. Aliquantulū ei uestimtoy indulsi mus. Quod cū ille benigne accepisset. reuocan tib' nos ad mare nauti discessimus.

PROSPERO. ſ Caplm iii.

quoq; cursu. septimo die alexandri am puenim. ubi fęda int epos & mo nachos certamina gerebant. ex ea occasi one uel causa. quia cōgregati in unū sepius sacerdotes. frequentib' decreuisse synodis iudebant. ne quis origenis libros legeret aut haberet. qui tractatos scripturarū sacra rū ptissim' habebat. Sed epi quędā in libs ipsius insanius scripta memorabant. que asser tores illi' defendere ñ ausi. ab hereticis pti' fraudulent insērta dicebant. & ideo ñ prop ter illa que in reprehensione merito uocarēt etiā reliqua esse dampnanda. cū legentiū fides facile posset habere discrim. ne falsata seque ret. & tam catholice disputata retineret. ñ esse aut murū. si in libs neutericis & recen scriptis fraus hereticа fuisset opata. que i qui busdā locis ñ tamuisset incidere euuangeli cā ueritatē. Adhuc hec epi obstinati' rem tentes. p potestate cogebant recta etiā uni uersa cū prauis. & cū ipso auctore dampnare. qua satis sup q; sufficeret libri quos ecclīa recepisset. respuendā ee penitus lectionē. que plus esset nocitura insipientib' quā profutura sapientib'. Si chi aut ex illis libs quędā curiosius indagarā admodum multa placuerunt. sed ñ nulla reprehendi. i quib' illū prava sensisse ñ dubiū est. que de fensores eius falsata contendunt. Ego miror unum eundemq; hominē tā diuisū a se esse potuisse. ut in ea parte qua pbatur. neminē post aplos habeat equalē. in ea ū qua iure reprehendit. nemo deforim' doceat errasse. Nā cum ab epis excerpta in libris illi' mul ta legerent. que contra catholicā fidem sępta constarent. loc' ille uel maxima pa rabat inuidiā. in q editū legebatur. qua dñs ihc sicut p redēptione hominis in carnē uenisset. crucē p hominis salute p pessus. ita esset eodē ordine passionis etiā diabolū redēptur? qua hoc bonitatem illi' pietatiq; ēgrueret. ut q pditum hominē reformasset. plasma quoq; anglm libe raret. Cum hec atq; alia ihusmodi ab epis pderent. ex studio partiū orta sedi tio ē. Que cū reprimi sacerdotū auctori tate ñ posset. seuo exemplo ad regendā ecclię disciplinā pfect' assumit. Cui' ter rore dispersis. ac p diuersas oras mona chis fugatis. ita ut ppositus ecclīe in nulla ēsistere sede sineret. Illud me ad modū pmouebat. qd' hieronim' ur maxi me catholic'. & sacre legis ptissim'. origi nē sequit' pmo tempe putabat. quē nē idē precipue l'omia uli' sępta dāpnaret. Hec ū sim ausus de quoquā temere iudi care. pītantissimi tam uiri & doctissimi ferebant in hoc certamine dissidere. Si tam siue illud error ē ut ego sentio. siue heresis ut putat. ñ solū repmi ñ potuit multis animaduersionib' sacerdotū. s;

nequaquā tā late se porrigere-ñ
contencione crederet. Jstuismodi ḡ turbari
one cū uenī alexandriā fluctuabat. Oe qui
dem epūs illi⁹ ciuitatis-benigne admodū et
melī quā opinabar excepit-& secū detinere
temptauit. S; ñ fuit animꝰ ibi ēsistere-ubi
recens fratrīq; cladis feruebat inuidia. Nā
& si forsitasse uideant parere epīs debuisse-ñ
ob hanc tamī causā-multitudinē tantā sub
xpī ēfessione uenientē. pīsertim ab epīs opor
tuisset affligi. Capitulum qvartum.
GITUR: inde digressus-bethleē
oppidū pecij-qđ ab iherosolimis sex mi
liꝰ separatū-ab alexandria aut̄ sedecim
mansionibꝰ abē. Ecclesiam loci illi⁹-ihe
ronimꝰ prbr regit. Hā parrochia ē epī-ꝙ
iherosolimā tenet. Michi iā pdem ihero
nimꝰ superiore illa mea pegrinatione cōpti-
facile obtinuerat-ut nullū in experendum
rectius arbitrarer: Ut enī pret̄ fidei meri
tū doctrinq; uirtutū-ñ solū latinus atq; gre
cus-sed etiā ita hebraicis literis instituit̄-
ut sē illi monū scientia nemo audeat cō
parare. Miror aut̄ sīm & uobis p multa
que scripsit opa comptus ē-eū p totū orbē
legat̄. Nobis ū gall⁹ mqt-numū numūq;
compt⁹ est. Hā ante hoc quinquennium
quendā illi⁹ libellū legi-in qꝫ tota nrōꝝ na
tio monachoꝝ-ab eo uehemētissime uexat̄
& carpit̄. Vnde interdū belgicꝰ nr ualde
irasci solet-qđ dixerit nos usq; aduom
tum solere saltari. Ego aut̄ illi uiro ig
nosco-atq; ita semio de orientalibꝰ illū po
tius monachis-quā de occidentalibꝰ disputa
sse. Nā edacitas in grecis gula ē-in gal
lis natura. Tum ego-scolastice inquam
galle defendis gentē tuā. Sed queso te-
liber iste numquid hoc solū uitiū damp
nat in monachis. Jmmo ū mqt nichil
penitꝰ omisit qđ ñ carperet-lacerauet. ex
ponerēt. p̄ eque auaritiā-nec minꝰ uanitatē
insectat̄ est. Oe ira de superbia-ñ pauca de su
perfluitate disserit. Vere fateor-pmasse in
uidet̄ uitia multoꝝ. Ceterū de familiaritati
bꝰ uirginū & monachoꝝ atq; etiā clericoꝝ-quā
uera quā ficta disputauit. Vnde a quibusdā
quos nominare nolo-dicit̄ ñ amari. Nā sicut
belgicꝰ nr irascit̄ edacitatis nimiq; nos notatos-
ita illi fremere dicunt̄. cū illo opēlo septē
legūt celibē sperrit uirgo germanū-fratrē
querit extraneū. Ad hec ego-nimiū inquā
galle peregrineris. Caue ne & tu aliqs qui hec
fortassis agnoscit-exaudiat-teq; una cū ihe
ronimo incipiat ñ amare. Hā qua scolastice
est-ñ immerito te uersu comici illi⁹ admonebo-
obsequium amicos-ueritas oduī parit. Tua
nobis poti⁹ ut cepisti posthumiane repetat̄ ori
entalis oratio. Ego inqt ut dicere instituerā
tam apd̄ ieronimū sex ānisib⁹ fui-cui uigis
aduersus malos pugna ppetuūq; certamen
ēsse uitia pdixerā. Oderunt eū heretici-
qua eos impugnare ñ desinit. Oderūt clerici-
qā uitā eoꝝ insectat̄ & crimina. S; plane eū
boni homines admirant̄ & diligunt. Nam
qui eū hereticū esse arbitrant̄ insanūt. Ve
re dixeri-catholica hominis scientia-sana
doctrina est. Totus semp in lectione-tot⁹ in
libris est-ñ die ñ nocte requieseit. Aut legit
aliqd semp aut scribit. Qđ in michi fuisset
fixū animo-& pmisū dō veste ppositū here
mum adire-l exigui temporis punctū a tan
to uiro discedere noluisse. Hunc ḡ traditis
atq; cōmissis omnib⁹ meis-omniq; familia-que
me contra uoluntatē animi mei sequuta te
nebat implicitū-exoneratꝰ quodammodo
graui fasce penitꝰ-ac liber regressū alexan
driā-usitatis ibi frib⁹-ad superiorē inde the
baidē-idē ad egypti extrema tetendi. Ibi
enī uaste patentes heremi solitudines-plu
rimū ferebantur habere monachorum.

LONGVM SI OMNIA ſ Cap̃ v.

cupiã referre que uidi tañ pauca pſtrin
gam e plurib⁹. Haud longe ab heremo ẽ tigua
nilo · multa ſunt monaſteria · Habi
tant uno in loco plerique centẽu · quib⁹ ſũmũ
uſ ẽ ſub abbatis impio uiuere · ſuo arbitio nu
chil agere / omĩa ad nutũ illi⁹ poteſtarẽq; pen
dere. Ex huiſ ſiq maiorẽ uirtutẽ mente conce
pit · ut acturi ſolitariã uitã ſead heremum
ẽferãt · ũ ú p̃mittente abbate diſcedunt · Hec
illoꝝ p̃ma uirt⁹ eſt · parere alieno impio · Tra
greſſis ad heremũ / abbatis illi⁹ ordinatione
panis l'quulib; eib⁹ alius miniſtrat. Caſu p
ullos dieſ quib⁹ ullo aduenerã · cuidã q̃ nuper
ad heremũ ſeceſſerat · neq; ampli⁹ ab hoc mo
naſterio, quã ſex milib⁹ tabernaculũ ſibi cõ
ſtruerat / panẽ abbas p̃ duos pueros miſerat
Quoꝝ maior habebat etatis annoſ quindeci /
minor duodennis erat · Huiſ g̃ inde redeun
tib⁹ / aſpis mire magnitudinis ſe obuiam.
Cui⁹ occurſu nichil p̃territi / ubi ante pedes
eoꝝ uenit · quaſi incantata carminib⁹ ceru
lea colla depoſiut · Q̃inor e pueris manu
apphenſã ac pallio inuolutã ferre cepit de
in monaſteriũ quaſi uictor ingreſſus · hoc
curſu ſe in ſpectantib⁹ cunctis · captiuam
beſtiã reſoluto pallio · ñ ſine iactancie tumo
re depoſuit · S; cum infamiũ fidẽ atq; uirtu
tem ceteri p̃dicarent · abbas ille altiore ẽſilio
ne infirma etaſ inſoleſceret · ingeſ utrumq;
compeſcuit · multũ obiurgatos · cur ipſi q̃d
p̃ eos dñs opat⁹ fuerat, p̃diſſent op⁹ illud
ñ ſue fidei ſed diuine eſſe uirtutis · diſceret
pot⁹ d'o in humilitate ſeruire · ñ in ſignis
e uirtutib⁹ gl'ari · quia melior eſſet infirmi
tatis conſcientia uirtutũ uanitate. Hoc
ubi ille monach⁹ audiuit · e p̃ceptatos in
famulos ſerpentis occurſu · e ipſos inſuper
multa uerba uicto ſerpente meruiſſe · abba
tẽ obſecrat · ne ſibi poſt hec panis ullus aut
eib⁹ aliq̃s mitteret. Jamq; octauus dies fue
rat eiuſius · q̃ ſe homo xp̃i intra p̃culũ fa
mis ipſe ẽcluſerat · Arebant membra ieiunio ·
ſed deficere mens celo intenta ñ poterat ·
Corp⁹ media fatiſcebat · fides firma durabat.
Cũ interi⁹ admonit⁹ abbas ille p̃ ſp̃m ut diſ
cipulũ uiſitaret / p̃ia ſollicitudine cogniſce
re cupiẽs · qua uite ſubſtantia uir fidelis
aleret. qui minuſtrari ſibi panẽ ab homine
noluiſſet · ad req̃rendũ eũ ipſe p̃fecit. Ille
ubi enim⁹ ſenẽ uenire ẽſpexit · occurrit · agre
gãs / ducit ad cellulã · Cũ ingreſſi pariter
ambo · conſpiciunt palmitã ſportã calido
pane congeſtã · foris affixã · d'p̃te pendere
de p̃mũ calidi pani⁹ odor ſentit⁹ tactu ũ ac ſi
ãte paululũ foci ẽet erept⁹ oſtenditur · Egipti
tanũ panis forma ñ cernit⁹ · Obſtupefacti am
bo / mun⁹ celeſte cognoſcunt · Cũ ille hoc ab
batis aduentu p̃ſtitum fateret⁹ · abbas ũ
illi⁹ fidei ac uirtuti id poci⁹ aſſẽberet · ita ã
bo celeſtẽ panẽ cũ multa exultacione fre
gerũt · Q̃d cũ ſenex ad monaſteriũ poſt
regreſſ⁹ fr̃ib⁹ retuliſſet · tant⁹ omnium incẽ
derat ardor animos · ut gregatim ad he
remũ & ſacras ſolitudines ire p̃peraret ·
miſeros ſe fatentes · q̃d diutiꝰ in ẽgregatio
ne multoꝝ · ubi humana eſſet patienda ẽ
uerſatio reſediſſent.

Capitulum in hoc monaſterio ſ. vi.

Duoſ ego ſenes uidi · q̃ iã p̃ quinqua
ginta annos ibi degere · ita ut num
quã unde diſceſſerit ferebant · quoꝝ
p̃teriunda in cõmemoratio ñ uidetur: Si
quidẽ id de eoꝝ uirtutib⁹ & abbatis teſtimo
nio · & omnium fr̃m audierã ſermone cele
brari · q̃d unũ eoꝝ ſol numquã epulantẽ ·
alterũ numquã uidiſſet iratũ; Ad hec gall⁹
me intuẽs · o ſi uĩ ille inq̃t nolo nomi educe
re nẽ adeſſet · uellẽ admodũ iſtud audi
ret exemplũ · quẽ in multoꝝ p̃ſonis · ſepe

nmuũ exptu simꝰ uehementer uasci S; tamꝫ
nnnn nunnecꝰ sinꝰ quantũ audio nup ig
nouuꝫ si istud audiuet magꝰ magisq; ppo
sito confirmaret exẽplo pclarum esse uirtu
tẽ uiciũdia ñ mouerꝫ Nec ũ infirmabor uiꝰ
tasilli causas uarium fuisse S; ubi durior
est pugna ubi gliosior est corona Vnde quen
dã si agnoscas censeo uere esse laudandũ qđ
eũ eum libertus deseruerit mgrat⁹ nusciat⁹
est potius quã insectat⁹ abeuntẽ Sed neq;
illi uasciuẽ aq; uidet abducẽ Ego autẽ nisi
istud uincende uiciudie posthumani pro
diuisset exemplũ grauiꝫ uascerer discessio
ne fugitiuu S; quia uasci ñ licet tota istoꝝ
cõmemoratio quę nos compungit abolenda
ẽ Te unquã posthumane te port⁹ audiam⁹
facią unquit galle qđ pcepis quatin⁹ tam
studiosos ẽe audiendi uos uideo S; meñ
tore quia ñ sine fenore istũ apud uos depo
no sermonẽ Libens pito qđ poscis dum
ñ paulopost qđ poposcero ñ negeris Nos
ũ unquã nchil habem⁹ unꝫ t mutuũ ul'si
ne fenore restituere possim⁹ sed tamñ quic
quid putaueris unpto dũ modo ut cepas
desideriꝰ nris satis facias Valde enĩ nos
delectat tua oratio Hichil unquit posthu
mani uiã studia laudabo Equa heꝛ
mite uni⁹ incipientis agnouuhs uirtutem
referã ad hue uob pauca d plib⁹

ERGO VBI. ſ. Cap vii.

pma heremi loca ingressus sũ
duodecim ferꝛa nlo nulib⁹
habebã autẽ unũ ex fris⁹ ducẽ locoꝝ peritũ
puenum⁹ ad quendã senẽ monachũ sub ra
dice montis habitantẽ Ubi qđ nullꝰ locis
tarissimũ est puteus erat Bouẽ unũ habe
bat cui⁹ hic erat tot⁹ labor unpulsa rotali
machina aquã pducere Nã fere mille aut
amplius pedũ pfundũ putei ferebat Hor
tus illic erat multꝰ holerib⁹ copiosus Idq

dem contra naturã heremi ubi omña aren
tia exusta solis ardoub⁹ nulli unquã semmus
l exiguã radicẽ depisse ferunt Verũ hoc seõ
illi labor eũ pecude cõmunis ac ppia pstabat
industria frequens enim irrigatio aquarũ
tantã pinguedinẽ harenis dabat ut murũ
unmodũ uirere atq; fructificare hortũ illius
holera uderem⁹ Ex his g una cũ dño bos
ille uuuebat Nobisquoq; ex ea copia cenã
sẽs dedit Ubi uidi q ñ uos galli forte ñ credims
olla cũ olerib⁹ q nobis icenã parabat sine igne fer
uere Tanta uis solis ẽ ut qbuslibet coquis etiã
ad gallorum pulmta sufficiat Post cenã autẽ
iã inclinante uespa inuitat nos ad arborem
palme cui⁹ uridum pomus uti solebat que fe
re duob⁹ nulib⁹ aberat Hã hę tamñ in heremo
arbores licet raro habentẽ tamñ Quod utrũ
solleꝛs antiquitas pcurarit an solis natura
gignat ignoro ñ qđ ds pisci⁹ habitandã quam
doq; a seis heremũ hęc seruis suis parauerit
Ex maiore enĩ parte q intra illa secreta ẽsistũ
eũ alia ibi germina nulla puenuut ustarũ
arborum pomus alimur Ergo ubi ad illã ad
quã humanitas nos nri hospitis ducebat
arboꝛẽ puenim⁹ leonẽ ibi offendimus Quo
uiso ego & dux meus intremuim⁹ Ses ũ
ille inuinctanꝫ accessit nos licet trepidi se
quuti sim⁹ fera paululũ cernens inpata ab
eo modeste discessit & cstitit dũ ille antigua
ramus humiliorib⁹ poma decerpet Cumq;
plenã palmulis manũ optulisset accurrit bes
tia acceptq; tã libere quã nullũ animal do
mesticũ & eũ comedisset abscessit Nos hęc
intuentes & ad hue tremeutes facile potu
im⁹ expendere quanta in illo fidei uirt⁹ & e
quanta in nob ẽet infirmitas.

ILIVS. ΛΕΟΝ. Caplm viii.

Singlarẽ uirũ uidim⁹ paruo tugu
rio inq ñ nisi uni⁹ recipi posset ha
bitantẽ De hoc illud ferebat quod ei lupa

solita erat astare cenanti. nec facile unquam
bestia falleret. quin illi ad legitimā horā re
fectionis occurreret. & tandiu p foris ex
pectaret. donec ille panē q̄ cenule supfuisset.
offerret. illā manū ei' lambere solitā. atq;
ita quasi impleto officio & pīstita cōsolatione
discedere. S; forte accidit. ut ses ille dum
frēm q̄ ad eū uenerat deducit abeunte du
ci' abesset. & ī in sub nocte remearet. Inte
rim bestia ad cōsuetudinarīū illud cene tem
pus occurrit. uacuā cellulā eū familiarem
patrū abesse sentiret ingressa. curiosi' explo
rans ubi nā esset habitator. Casu ētigua
eū panib' quinq; palmicea fiscella pendebat.
ex his unū presumit & deuorat. Dein per
petrato scelere discedit. Regressus heremi
ta uidet sportulā dissolutā. ī constanter pa
nū numerū. Dampnū rei familiaris intel
ligit. ac ppe luū panis absūpti fragmēta cog
nouit. S; ī erat incerta suspitio. que furtī
pōna fecisset. Ergo eū sequentib' diēb' sēdm
cōsuetudinē bestia ī uenisset. numerū auda
ci' facti cōscia. ad eū uenire dissimulāt cu se
cisset mutuā. egre patiebat heremita. se alī
ne solatio destitutū. Postremo illi' oratione
reuocata. septimū post diē affuit ut solebat
ante cenanti. S; ut facile cerneres uerecun
diā penitentis. ī ausa ppi' accedere. deiectis
in terram pfundo pudore luminib' qd' palā licebat i
telligi. q̄ndā uenia pcabat. Quā illi' confusio
nē heremita miserat'. iubet eā ppi' accedere.
ac manu blanda capud tibi pmulcet. Dein
pane duplicato reā suā reficit. Ita indul
gentiā cōsecuta. officiis cōsuetudinē depo
sito merore repauit. Inuenimus queso xpi
etiā in hac parte uirtutē. cui saput omne qd'
brutū est. cui mite est omne q̄d serit. Lupa
pīstat officiū. lupa furti crimen ēfugat. lupa
conscio pudore cōfundit. Uocata adē ca
pud sibet. & habet sensū indulte sibi uene.
sicut pudore gessit errati. Tua hec uirt' xpe.
tua st hec xpe miracla. Et enī que in tuo
nomine optant serui tui. tua st. Cui hoc
ingemuscim'. q̄d maiestatē tuā fere sentiūt.
homines ī uereantur. VIIII.
NEC CUI AUTEM HOC
incredibile forte uideatur. ma
iora memorabo. fides xpi adē.
me michi fingere. Neq; mēs auctoris uulgata
narrabo. S; que in p̄fideles uiros cōpta sunt
explicabo. Habitant plerq; in heremo sine
ullis tabernaculis. quos anachoritas uocāt.
Uiuunt herbarū radicib'. nullo unquā lo
co certo cōsistunt. ne ab hominib' insitem
frequent. Quas nox coegerit sedes habent.
Ad quendā q̄ hoc ritu atq; hac lege uiuen
tē. duo ex uita monachi licet longi & di
uersa regione. tamē quia olim ipsis in mo
nasterij conuersatione cari' & familiaris fu
isset. audita ei' uirtutib' tetenderunt. Quē
diu multumq; quesitū. tandē mense septimo
repperierūt. in extremo illo deserto q̄d est
memphis ētiguī demorantē. Quasi ille ho
tudines iam p annos duodecī dicebat ha
bitare. Qui licet omnium hominū uitaret
occursus. tamē animos ī refugit. seq; carissi
mis p̄tibus ī negauit. Quarto die aliq̄n
tulū p̄gressus. cū p̄sequeret abeuntes. leenā
mire magnitudinis ad se uenire cōspexit.
Bestia licet trib' reptis ī incerta quē peterent
anachorite pedib' aduoluitur. & cū fletu q̄
dā aclamatione pcumbēs. indicabat gemi
tus parit & rogantis affectum. Quos omis.
& p̄cipue illū q̄ se intellexerat expetiisse. Pre
cedentē sequitur. Ita p̄gens. & subinde
restans. subinde respectans. facile poterat
intelligi. id ea uelle. ut q̄ illa ducebat seque
ret anachorita. Quid multa. Ad spelunca
bestie puenitur. ubi illa adultos ita quinq;
catulos. male fera mitebat. Qui ut clausis

lumnib' ex aluo mat' exteram· cecitate p
petua tenebant. Quos singulos de rupe pla
tos ante anachorite pedes mat exposuit. Tu
demu ses aduertit· q'd bestia postularet· Juuo
catoq; dei nomine etrectauit manu lumina
clausa catulor· ac statim cecitate depulsa a
pris oculis bestaru· dum negata lux patuit·
Jta fis illi anachorita que desiderabant usi
tato· cu fructuosa admodu labous siu mer
cede redierunt· q' in testimoniu tante uirtutis
admissi· fidem sci· q'am xpi· que p ipsos esset
testificanda uidisset. Qua dicitur' siu· leena
post dies quinq; ad auctore tanta benefitoz
reuertisse· eidemq; inusitate fere pelle p mune
re detulisse· Qua plerumq; ses ille quasi admi
niculo curuitret' ni dedignat' est nuni p bestia
am sumere· cui' alium pot' interpretabatur
auctorem. Capitulum x·

ERAT ETIAM
altius anachorite i illis regionib'
nom illustre· qui in ea parte deser
ti que syrtis ungui habitabat. Hic cu pri
mum se ad heremu contulisset· herbis herba
rumq; radicib' quas p dulces inedii & sapo
ris earu fert arena uictur' ignar' germini
eligendi nocua plerug; carpebat. Nec erat fa
cile ui radicu sapore discernere· qua eque
omia dulcia· sed pleraq; occultiore natura
ur' letale cohibebat· Cu g edente usu intima
torqueret· & innisis doloib' urtalia unu
sa quatereni· ac freques uomit' cruciatib'
ii ferendis· ipsam animi sede stomacho ia
fatiscente dissolueret· omia penit' que ecit
edenda formidans· septimu ieunius diem
spu deficiente ducebat· cu ad ea fera cu
ibicis est nom accessit. Hunc propi' astan
ti fasciculu herbaru que collectu pridie
attingere ni audebat obiecit. Si; fera que
uirulenta erant ore discutiens· que innoxia
nouerat eligebat. Jta ur sanctus ei' exem
plo quid edere q'd respuere deberet edoctus·
& piculu fami euasit· & herbaru uenena
uitauit· Si; longu est de omib' qui heremu
incolunt· compta nobis uel audita memora
re. Annu integru & septe fere menses· uir
solitudines constitut' exegi· magis uirtutis
admiratoz alieni· qua q'd ipse ta arduu aq;
difficile potuerit temptare p posituu· Sepius
tamen cum sene illo q; puteu & bouem habebat
habitauit· Capitulum vn
DVO BEATI decimu.
antonij monasteria adu· que
hodieq; ab ei' discipulis incolun
tur· Ad eu etia locu· unq; beatissim' paulus
prim' heremita e deuersat' accessi· Rubrum
mare uidi· ugu syna montis ascendi· cui'
cacumu summu celo pene ctiguu nequaqua
aduri potest· Jnt ei' recessus anachorita ali
q's ee ferebat· que du multisq; quesitu u
dere ni potui· Qui fere ia ante quinquagin
ta annos a cuersatione humana remotus·
nullo uestis usu· setis corpis siu tect' nudita
te sua diuino munere uestiebat· Hic quoti
e in eum religiosi uiri adire uoluerut· cur
su aiua petens· egressus utrabat humanos.
Vni tamtumn ferebat' se ante quinquennu
p buisse· q' credo potenti fide id obtinere p me
ruit· Cui int multa colloq; p cunctanti cur
homines tantop utaret· respondisse phibe
t· eu q; ab hominib' frequentaret· ni posse ab
anglis frequentari· Vnde ni immerito re
cepta opinione multoz fama uulgauerat
sein illu ab anglis usitari· Ego aute a syna
monte digressus· ad nulu flumi siu regressus·
cui' ripas frequentib' monasteriis esertas.
utraq; ex parte lustraui· Plerumq; udi
ut dudu dixera uno in loco habitare cen
tenos· sed & bina & terna milia in hisde
uiculis agere estabat· Nec sane ibi inmo
re puretis deuersantiu in multitudine

monachoꝝ ēē uirtutē: quā esse eoꝝ cognoscitis· q̄ se ab humanis cętib⁹ remouerūt· Precipua ut iā dixerā ibi uirt⁹· & p̄ma ē obediencia· Neq; aliter aduenięs a monasterii abbate suscepit· quā qui temptat⁹ prius fuerit & p̄batus· nullū unquā recusarunt quamlib; arduū ac difficile· indignūq; tolerandū abbis imperium.

VO· VOBIS / Capīm xiii·

Incredibilis referā obediencię admodū magna miracula· licet suppetāt plura recolenti· sed ad imitandā uirtutum emulationē· cui pauca ī sufficiunt· multa ī p̄derunt· Ergo cū quidā seli-aet⁹ abdicatis· monasterij magnę dispositionis ingressum cepisset rogare· abbas ei cepit multa p̄ponere· graues esse ill⁹ disciplinę labores· sua ū dura imperia· quę nulli⁹ facile ualeret implere patientia· aliud pot⁹ monasterij· ubi facilioꝝb⁹ legib⁹ uiueret⁹ expeteret· ī temptaret aggredi quod implere ī posset· Ille ū nichil his terroꝝb⁹ p̄mouer⁹· & magis ita omnē obedientiā pollicer⁹· ut si eī abbas ingnē ire p̄cepet· ī recularet intrare· Juā illi⁹ p̄fessionē ubi magist⁹ accepit· ī cunctat⁹ ē p̄bare p̄firmē· Casu clybani⁹ p̄p⁹ ardebat· qui multo igne succensus coquendis panibus parabatur· Circundabat abruptis flāma fornacib⁹· & intra camini illi⁹ concauatoris habenis regnabat incendiū· Hoc ꝯ aduenā illū iubet magist⁹ intrare· Nec distulit parere p̄cepto· mediasq; flāmas nichil cunctat⁹ ingredit⁹· Que mox tā audaci fide iuctę· uelud illis quondā ebreis puer⁹ cessere uenerim· Superata natura ē· fugit incendiū· & q̄ putabat⁹ arsur⁹ uelud frigido rore p̄fusus· se ipse mutat⁹ est· Sed quid mirum si tuī xp̄ō tyronē ignis ille ī attigit· ut nec abbatē pigeret dura mandasse· nec disciplin pertimeret impio paruisse·

Qui eo quo aduenerat die dū temptaret⁹ infirmi⁹· p̄fect⁹ inuentus ē· Merito felix· merito gl̄iosus· Probat⁹ obediencia· gl̄ificatus est passione· Capīm xiiii·

NEODEOQ· AVTEQ·

monasterio factū id quod dicturus· sū recenti memoria ferebat⁹· Quidā ingressum dem ad eundē abbatē recipiend⁹ aduenerat· Cū p̄ma ei lex obediencię poneret⁹· ac p̄pet⁹ pollicerent⁹ ad omnia uel extrema patientiā· casu abbas storacinā iurgā iā pridē aridā manu gerebat· Hāc solo fixit· atq; illi aduene id opis imposuit· ut tamdiu iurgulę aquā irriguā ministraret· donec q̄d contra omnē naturā erat· lignū aridū in solo arente uiuisceret· Subiect⁹ aduena durę legis impio· aquā p̄rius humeris cottidie cūehebat· quę a nulo flumine p̄ duo ferme milia petebat⁹· Jamq; emenso anni spatio· labor ī cessabat operantis· & de fructu opis spes ēē ī poterat· tamen obediencię uirt⁹ in labore durabat· Sequēs quoq; ann⁹· uanū laborem iā affecti finis eludit· Tercio demū succedentiū temporū labente curriculo· cum neq; nocte neq; intidiu aquari⁹ ille cessaret operator· iurga floruit· Ego ipsā ex illa iurgula arbusculā· quę hodieq; intra atriū monasterii est· ramus uirentib⁹ udi· quasi in testimoniū manens quantū obediencia meruit· & quantum fides posset ostendit· Si me dies ante deficiet· quā diuersa miracla que in de sanctoꝝ uirtutib⁹ sūt cōpta consummē·

Capitulum xiiii·

VO· VOBIS ADHVC

D p̄clara memorabo· quoꝝ unū egregiū erit adiūctus inflationem miserę uanitatis exemplū· alterū aduers⁹ falsā iusticiā ī mediocre docu

mentū. Quidā g̃ sēs. fugandoꝝ de corpib⁹ obsessis demonū incredibili p̄dit⁹ potestate' maudita p̄ singl̄os dies signa faciebat. N̄ solū enī presens neq; uerbo tantū' s; absēs quoq; mīt̄dū cilicij siu fimbrijs aut eplis mussis. corpa obsessa curabat. Hic g̃ mirum in modū frequentabat̄ a pplis. ex toto ad eū orbe uenientib⁹. Taceo de minorib⁹ p̄fecti comitesq; ac duūsarū udices potestatū p̄ forib⁹ ull⁹ sepe iacuer̄. Cpī g̃q; sēūssimi sacerdotali auctoritate depositā ētingi se ab eo atq; benedici humilit̄ postulantes. sēūficatos se ac diuino munere illi⁹ tactos. quotiens manū illi⁹ uestēq; contigerant. n̄ immerito crediderunt. Hic ferebat̄ onū potu inppetuū penit⁹ abstinere. ac pro cibo t Sulpicii in aurē loquar. ne gall⁹ hoc audiat. septē tantū cāricis sustentari. Interea sēō uiro ut ex uirtute honorata ex honore uanitas cepit obrepe. Qđ malū ille ubi p̄mū potuit in se sentire grassari. dū multūq; discutere conat⁹ est. f; repelli penit⁹ uel tacita ēscientia uanitas. p̄seuerante uirtute n̄ potuit. Vbiq; nomī ei⁹ demones fatebant̄. excludere a se ēfluentiū pplos n̄ ualebat. Ut⁹ interim latens serpebat in pectore. & cui⁹ nutu ex alioꝝ corpib⁹ dęmones fugabant̄. se ipsū occultis cogitationib⁹ uanitatis purgare n̄ poterat. Totis g̃ p̄cib⁹ conuersus ad dn̄m fert̄ orasse. ut p̄missa in se n̄sib⁹ quinq; diaboli potestate. simulus hui⁹ fieret. quos ipse curauerat. Quid multis morer. Ille p̄potens. ille q̃ signis atq; uirtutib⁹ toto oriente uulgat⁹. ille ad cuius lumina ppli ante ēfluxerāt. ad cui⁹ fores sūmę uti⁹ sēli se p̄stauerant potestates. corrept⁹ a dęmone ē. tem⁹ in uinculis. Omīa ulla quę energumini solēt ferre p̄pessius. q̃nto demū mense purgatus est. n̄ tantū demone. s; quod ulli erat ultius atq; optabile uanitate. Sed in ista replicanti. nīa infelicitas. nīa occurrit infirmitas. Quis enī nr̄m est. quē si un⁹ homuncul⁹ humil⁹ saluta uerit. aut factus atq; adulationib⁹ uerbis femina una laudauerit. n̄ continuo elat⁹ sit superbia. n̄ statī inflat⁹ sit uanitate. ut etiā si n̄ habeat ē scientiā sēritatis. tamē quia l' stultoꝝ adulatione aut fortassis errore. sēs esse dicat̄. sēūssimū se putabit. Jā ū si ei munera crebra mittant̄. di se magnificentia asserit honorari. cui dormienti atq; resoluto necessaria ēferiant̄. Quod si uel de modico ei aliqua uirtutis signa succederent. anglm se putaret. Ceterū cū neq; opere neq; uirtute ēspicuus sit. siq⁹ cleric⁹ fuerit effect⁹. dilatat ēnimo fimbrias suas. gaudet saluticionib⁹. inflat̄ occursionib⁹. ipse etiā ubiq; discurrit. & q̃ ante pedib⁹ aut asello ire ēsueuerat. spūmeo eq̃ superb⁹ inuehit̄. Parua pri⁹ ac uili cellula ēnitū habitare. erigit cella laquearia. ēstruit multa ēclāua. sculpit ostia. pingit arma ria. uestē respuit grossiorē. induūtū mollē desiderat. atq; sup hec caris. uidus. ac familiarib⁹ mandat ūbuta unguib⁹. illa ut byrrū rigentē. hec ut fluentē texat lacernā. Verū hęc desēbenda mordacius beato uiro iheronimo relinquam⁹. ad ꝓpositū reuertam⁹. Tu ū inq̃t gall⁹ mīs. nescio q̃d iheronimo reliquerīs disputandū. Jta breuī nīoꝝ instituta cōplex⁹ es. ut pauca hec tua ūba si equanimit̄ acceperit & patient̄ expenderit. multū eis arbitrer ꝓfutura. ut n̄ indigeāt libr⁹ post hec iheronimi cohercere. S; tu illa pri⁹ euolue quę cepas. & illud q̃d adūsū⁹ falsā ulticiā dicturū te ēē p̄misera. prode documentum. Hā ut uere t fatear. nullo pm

Cciosiu' malo mtra gallias laboram'. Jta faci
am postuman' mgt'. nec te dumus
tenebo suspensum. Caplm xv.

DOLESCENS. QVIDAM.

ex asia pdnes opib'. genere clar' ha
bens uxorē & filiū parmulū. cū in egypto
tbum' esset. & frequentib' aduersū blembos
expedtionib' quēdā heremi ētigisset. scōz
etiā tabernacula cōplura uidisset. a beato
uuro iohanne uerbū salutis accepit. Nec mo
rat' mutlē mulierā. cū uano illo honore ē
tempnere. heremū constanter ingress' breu
tempe in omī genere uirtutū pfect' emicu
it. potens in ieiunijs. humilitate ēspicuus.
fide firm'. facile se antiq's monachis studi
o uirtutis equauerat. Cū interī subiit
eū cogitacio inecta p diabolū. q'd rectius
ess; ut rediret ad patriam. filiūq; uniceū ac
domū totā cū uxore saluaret. quod utiq;
ess; accepti' dō. quā si solū se sēlo eripere ē
tent' salutē suoz ii sine impietate negligēt
Jsti'modi q' falsē iustitie colore superat'. post
quadriennū fere cellulā suā atq; ppositū
heremita deseruit. S; ubi ad patriū mo
nasteriū q'd a multis fr̄ib' habitabat' access
sit. causā discessionis atq; ēsiliuum queri
tib' confiteret. Renitentib' cunctis. & pci
pue loci illi' abbate. male animo fixa sen
tencia ii potuit auelli. Jgit infelici se ob
stinatione pripiens. cū dolore oīnium di
gress' a fr̄ib' uxe conspectu absc̄essit. im
plet' a demone. cruentasq; spumas ore puol
ueus. suis dentib' se ipse lacerabat. Deinde
adidē monasteriū frūm humeris re
portat'. cū coherceri ineo immund' spūs ii
ualeret. necessitate cogente. ferreis nexib'
alligatur. pedes cū manib' uinciunt. Jllm
merita pena fugitiuo. ut quē ii cohibue
rat fides catene cohibēret. Post biennū
demū oratione scōz ab immundo spū libe
rat'. ad heremū unde discesserat mox re
gress' & ipse correct'. & alius post futur' ex
emplo. ne quē aut falsē iustitie umbra de
ciat. aut incerta mobilitas. inutili leui
tate cōpellat semel cepta deserere. b ec
uob● de uirtutib' dñi quas in seruis suis
uel imitanda optat' est. l' tuēnda seuere suffin
ant. S; q'a satis feci uris aurib'. immo etiā
uerbosior fui fortasse quā debui. tu m̄ ad
me aut' loquebat'. debitū fin' exsolue. ut
te de ogario tuo. ut es'solut' plura refe
rentē. tā pdem in hoc desiderius meis stu
antib' audiam'. Quidinquā t de ogari
no meo lib' ille ii sufficit. quē ipse tu nosti

Ame de illi' uita atq; uirtutibus
edidisse. Capitulū xvi.

AGNOSCO. ID. Q VIDEO.

postuman' mgt'. neq; unquā a
dextera mea liber ille discedit. Nā si ag
noscis. aprit librū qui sub ueste latebat.
En ipsū. hic in mgt terre ac mari comes.
hic in pegrinatione tota soci' & ēsolator fu
it. S; referā tibi plane. q' lib' iste penetra
uerit. & quā null' fere in orbe trarū loc'
sit. ubi ii materia tā felicis historie puul
gata teneat'. Prim' eū romane urbi. ur
studiosissim' tui paulini inueniat'. Deinde
eū in tota certati urbe rapet'. exutrumes'
librarios iudi. q'd melius ab hui' questuosi'
haberet'. Siquidē melius ullo pmpti'. melius
carius uenderet'. Jnc naugationis mee
curs' longe ante pgressū. eū ad affricam
uenisse. iā p totā cartaginē legebat'. Sol'
eū cyrinensis ille prbr ii habebat. s; me
largiente desc̄epsit. Hā quid ego de alexā
dria loquar. ubi pene oīb' magis quā
t not' est. Hic egyptum nitam. theba
idā. ac tota memphitica regna transiuit.
hunc ego in heremo a quodā sene legi u
di. cui eū me familiare tuū esse dixisse.

& ab illo & a multis frib' hec mirmunda lega
tio ē. ut si unquā terras istas te incolumi ēti
gissem. ea te supplere cōpellerē. quę in illo tuo
libro de uirtutib' beati uiri ꝓfessius es ꝓtersse te.
dge ꝯ. qā nō illa arte audere desidō q̄ sēpta suffici
unt illa q̄ tu l' propter legentiū ut credo fas
tidiū pretersit. multas id una mecū á te poscen
tib' explicent. Et quidē postumiane inquam.
cū te iā dudū de scō uirtutib' interr' audirē.
tacitus ad ogarinū meū cogitacionib' recurre
bā. merito ꝓspiciens omnia illa que singli diuer
sa fecissent. ꝓ unū istū facile cōplera. Nā cū ex
celsa retuleris. q̄d in dixisse liceat pace scō.
nichil penit' a te audiui. inquo martinus
esset inferior. Capitlm xvii.
SED SICVT NVLLIVS .ꝙ.
unquā cū illi' uiri meritis ꝓferendā esse uirtutē. ita & illud a
nimaduerti decet. inqua illū cū heremitis
l' etiā anachoritis ēditione ē ferri. Illi enim
ab omni impedimēto liberi. cęlo tantū atq; an
gelis' festib' plane admirabilia docent' opari.
ute in medio cętu & cōuersatione ꝓlixe. inter
clericos' dissidentes. int' epōs' sęuientes. cū fere
cotidianis scandalis hīc atq; inde ꝓmeret'.
inexpugnabili tamē aduers' omnia uirtute
fundatus steterit. & tanta opar' est. quanta
ne illi q̄dem q's a te audiuim' ēē in heremo
l' fuisse fecerit. Ac si illi paria fecisset. q's iu
dex tā esset iniust'. ut nō istū ēē potiorē me
rito iudicaret. Puta enī istū fuisse mul
tē q̄ pugnauerit in inq̄ loco. & tamē uic
tor euaserit. illos aut' equę cōpone multib'.
si q̄ ex eq̄ loco aut etiā de superiore certaue
rint. Quid g'. & si omnū una uictoria ē.
nō potest esse par glia. Et tamē cū precla
ra retuleris. á nemine retulisti mortuū
suscitatū. Quo uno utiq; te necesse ē con
fiteri. ogarino nemini ē conferendū. Nā
si admirandū est. q̄d illū egyptiū flāma
nō attigit. hic quoq; sepi' impauit incē
dium. Si reuoluas q̄d anachoritis fe
ritas bestiarū uicta succubuit. hic fa
miliarit & rabiē bestiarū & serpentiū uenena cōpescuit. Quod si illū
ēferas. q̄ immundis spirit' obsessos. ubi
inpio aut etiā simb'arū furiis curabat. ne in hac quidē parte inferiorē
fuisse martinū multa documēta sunt.
Si etiā ad illū recurras. q̄ sętis sius ꝓ
uehe conuect' putat' ab angelis usitari.
cū illo cotidie angli loquebant'. Jam ū
aduers' uanitatē atq; iactantiā. ita in
uictū spm gessit. ut illa uitia nemo fo
tius ēuempserit. cū q̄dē immundis spi
rit' afflatos' absens plerūq; curauerit.
nec solū comitib' aut ꝑfectis. sed ipsis
etiā regib' imperet. O) inimū est id qui
dē in illis uirtutib'. sed credas' uelī nō so
lū uanitatis. sed causis etiā atq; occasio
nib' uanitatis neminē fortiū repug
nasse. Paria q̄dē si nō pretereunda du
xer' sūt q̄a & ille laudand' ē. q̄ suā ꝑ
dic' potestate. tā religiosā ad reueren
tiā beati uiri ostenderit uoluntatem.
O) enim uincentiū ꝑfectū uirū egregi
um. & q̄ null' sit uitra gallias omī uir
tutū genere ꝑstantior. dū turonus ꝑte
ritet a martino sepi' popo'cisse. ut ei ē
uitū in suo monasterio daret. inq̄ q̄dē
exēplū beati ambrosii ꝑferebat. q̄ eo tē
pore ēsules & ꝑfectos' subinde pascere so
lebat'. si uirū altrius ingenii. ne qua ex
hoc uanitas atq; inflatio obrepet nolu
isse. Ergo fateatis necesse ē in martino
oīūm illoꝝ quos enumerasti fuisse uir
tutes. ogarum autem in illis omnibus
non fuisse. Quid tu inq̄t postumiane
ita mecū. quasi nō eadem tecū sentiam
semperq; senserim. Capitlm xviii.

EGO VERO ·o· quo aduuā semp & sapiā egyp
ti monachos p̄dicabo · laudabo a
nachoritas murabor heremitas · martinum
semp excipiā · Non ego illi quenquā aude
bo monachoꝝ · certe ñ epō quēpiam cōpare.
Hoc egipt' fatet̄ · hoc syria · hoc ethiops com
pit · hoc indus auduit · hoc parth' & perses
nouerunt · nec ignorat armenia · bosforus
exclusa cognouit · & postremo si quis aut
fortunatas insulas · aut glacialē frequen
tat occeanū · Quo miserior ē regio ista mā
que tamtū urū cū in pximo habuerit · nos
se ñ meruit · Nec tam̄ huic ēmnu muse
bo ppares · soli illi clerici · soli nescit̄ sacer
dotes · Nec īmerito nosse illū mundi no
luerit · quia si uirtutes illi' nosset · sua uitia
cognouisset · Horreo dicere q̄d nup audiui
infelicē dixisse nescio quē · te in illo libro
tuo plura mentitū · Hon̄ hominis uox ista
s; diaboli · Nec martino in hac parte de
trahitur · s; fidei euangelij derogat̄ · Nā
cū dñs ipse testat' sit ⁊ huiusmodi opa que
q̄rtū' impleuit · ab om̄ib' fidelib' ēē facie
enda · q̄ martinū non credit ita fecisse · ñ
credit xp̄m ita dixisse · S; infelices · dege
neres · somnolenti · que ipsi facere ñ possunt
facta ab illo erubescit̄ · & malunt illi' ne
gare uirtutes · quam sua mentiam con
fiteri · xviiii Capitulū.
VERVM NOBIS ·o·
ad alia pperantib' · omīs ist̄
memoria relinquat̄ · Tu potius
ut tā dudū desidō · residua martini opa
ēxpe · At ego inquā arbitror rect' istud
a gallo ēē poscendū · quippe q̄ plura nouе
rit Neq; enī ignorare potuit magistri
facta discipls · & q̄ ñ immerito istā uocē
ñ solū martino · sed etiā nobis debeat · ut
quia ego tā librum edidi · ac tu hactenꝰ
orientaliū gesta memorasti · istā demū
necessariūs sermonib' historiā gall' euol
uat · quia ut dixi & nobis debet loquen
di uicē · & martino suo credo p̄stabit · ut
ñ grauate illi' facta cōmemoret
EGO PLANE INQVID·xx.
gall' licet impar sim tanto one
ri · tamen relatis supi' a postuma
no obedientię cogor exēplis · ut munꝰ istud
q̄d imponitis ñ recusē · S; dū cogito me
hominē gallū utq; aq̄tanos uerba factu
rū · uereor ne offendat uāsnumū urbana'
aures sermo rusticior · Audietis me tam̄
ut gurdonicū hominē · nichil cū fuco aut
cothurno loquentē · Nā si in tributis mar
tinum me esse discipulū · illud etiā concedite
ut in liceat exemplo illi' manes sermonū
faleras · & uerboꝝ ornamēta ēēmpnere · Tu
ů inquit postumian' uel celtice aut si mauis
gallice loquere · dū in tā martinū loquaris ·
Ego aut̄ ptexo · quia etiā si mut' esses · ñ de
fectura ⁊ ūba · quib' martinū facundo ore
loquereris · sicut zacharię ñ iohannis nomi
ne lingua resoluta ē · Ceterū cū sis scolastic'
hoc ipsū quasi scolastic' artificiose facis · ut
excuses ipertinā · quia exuberas eloquentia ·
S; neq; monachū tā astutū · neq; gallū de
cet ēē tā callidū · Verū aggredere pot' · &
q̄d te manet explica · Hinuū enī dudū ali
as res agentes · ēsummꝰ temp? Etiā solis oc
cidui ūbra plixior monet · ñ multū diei u
cina nocte sup ēē · Deinde cū paululū omīs
ticuissem · gallus ita cepit · Cauendū in
primis esse arbitror · ne ea de martini uir
tutib' repetā · que in libro suo sulpic' iste
memorauit · Vnde prima illi' unde militan
di gesta pterео · neq; ea attingā que luc'
egit · aut monach' · nec ů audita ab alius
potius quā que udi ipe dicturus sim ·
Explic̄ liber secund' dialogi seue

ri de uita sancti martini.
Incipiunt capitula lib' terci.

I Vbi mira ampbibalū sibi tumeā latenē eduxit & iuuenē restituit
II Vbi eū altare benedicēt globꝰ ignī de capite illi⁹ uisꝰ ē emicare
III Vbi cuiusdā grauissima egritudine l' mortis periculo libauit
& puerū illi⁹ a serpentis morsu ī examinē tactu suo sanauit
IIII Vbi eū molestaret uxor eius reda uehementer. eccidit. quib' sup
plicantib' uenā clementer indulsit. S; ille eiecta recepit.
V Vbi die ī illā inesperatu uulnerū grauē se habuisse quā prius
habuerat. z qđ ante duos mortuos uice restituerit. inesā
tu ū unū. & qualit' suscitat' sit exponit. S
VI Vbi et valentinian⁹ imperator assurgere ñ est dignat⁹. ipsi⁹
sellā regiā ignis optut. cui postea munera multa optulit
VII Vbi maxim⁹ imperator & coniunx sua remotis omib⁹
muneribꝰ ei pbuerunt eius uū. & rationē dat qua ppter
id adqeuerit. ne sē hoc tueant exemplo q̄ libent femi
nas uxerentur. & seuer⁹ die sē p admonitione hac odia
VIII Vbi de stramine iq̄ iacuerat uulnerē facte sunt. S sic
VIIII Vbi eleuata obuiā manu pecudē furibundā ēsistē i
X Vbi sermonis impio cāmib⁹ alligatis lepore libauit.
XI Vbi oue recenti tempe tonsa cōparationē facit. & de
homine in pellicia uestē repto. & de prato a bob⁹ depas
to. uel a porcis effosso. S incurrisse multorum.
XII Vbi mulier quidā cingulū in ecclia monachū pfes
sus abiecit. & cetera que sequuntur S replacioē laxati.
XIII Vbi uirginē p̄dicat que fortissimi uinculā ppositi si ipsius
XIIII Vbi eū sēi hoc ē petr⁹ & paul⁹ agnes cecla & maria sepe uisi
XV Vbi et angls qđ gestū nemauso fuisset ī synodo nunciatur

Explicuunt capla. Incip̄ lib' terci dy
alogi s cuen de uita sēi martini.

VOLUMEN PRIMUM IGITUR

tempore. relictis scolis beato me uiro uni
xi. paucos post dies eunte ad eccliā seque
batur. Interī ei semi nud⁹ hibernus ñ sib⁹ pau
p occurrit. oransq̄ sibi uestimentum dari. At
ille accersito archidiacono. iussit algenti
sine dilatione uestiri. Dem secretariū in
gressus. eū sol⁹ ut erat illi ēsuetudo reside
ret. hanc eū sibi etiā in eccliā solitudinē
pmissa a clericis libertate p̄stabat. cui qui
dem in alio secretario prbi sederent. l' salu
tationib⁹ uacantes. uel audiendis negotiis
occupati. martinū ū usq; in eā horā qua
sollempnia ppl⁹ agi ēsuetudo deposceret.
sua solitudo cohibebat. Illud ñ pretribo. qđ
in secretario sedēs. nunquā cathedra us⁹ ē.
Hā in eccliā nemo unquā illū sedere ēspectat.
sicut quendā nup testor dñm ñ sine meo pu
dore. uidi sublimi solio. & quasi regio tribu
nali. celsa sede residentē. Sedebat autem
martin⁹ in sella rustica ut sunt usq; in u
sib⁹ seruulor. quas nos rustici galli tripetias.
uos scolastici aut certe tu q̄ de gretia ue
nis tripodas nuncupatis. Hoc q̄ secretū
beati uiri paup ille captauit. cui et archidia
con⁹ dare tunicā distulisset irrupit. dissimu
latū se a clerico querens. algere deplorans.
Nec mora sēs paupe ñ uidente. intra ăpli
balū sibi tunicā latentē eduxit. pauperq;
ērectū discedere iubet. Dem paulopost ar
chidiacon⁹ ingressus. admonet p ēsuetudi
ne expectare in eccliā pplm. illū ad agenda
sollēpnia debere p̄cedere. Cui ille respon
dens ait. pauperem prius de se aut̄ dicebat
oportere uestiri. se ad eccliam ñ posse p̄ce
dere. ñ uestē paup accipet. Diacon⁹ ū nu
dum intelligens quia extrinsec⁹ indutū ā
fibalo uestē nudū interi⁹ ñ uidebat. postremo
pauperem ñ comparere causat⁹. Quid inquit
uestis que p̄parata ē deferat⁹. paup ñ deerit
uestiend⁹. Artat⁹ demū cleric⁹ necessitate cō

pulsus: rāq; felle cōmoto · e pxmis tabnis. bi
gerrimā uestē. breuēq; atq; hispidā quinq; cō
paratā argentris rapit. atq; ante martinu pe
des uat' exponit. Cui nqt uestē. sed pauper
hic ii est. Ille nichil mot' uidet eū paululum
stare p forib' secretū utiq; pcurans dū sibi
uestē mut' imponeret. toti' urb' elaborans.
ut posset occultū ee qd fecerat. S; quando
ui seis uiros latere uta. Querentib' uelut'
nolunt cuncta pduūt. Capitu.

VO HAC IGIT VIR.

oblatu' sacrificiū do uestē pcedit.
Quo quidē die mira dictu' sit. cū tā altare
sicut ē sollēpne benediceret. globū ignis
de capite illi' udm' emicare. ita ut in sub
lime contendēs. longi' collū crinēq; flamma
pduceret. Hoc licet celebrimo factū die.
in magna ppli multitudine uiderim'. una
tantū de uirginib'. e unus de pbis. tres
tantū uide & monachis. ceteri cur ñ uider
ñ potest nri esse uidtis. Caplm

ER: IDEO FERE III.

temp' cū tuam' animulus meus.
uir licet seli negotiis occupat'. tamen
admodū xpian'. granulima egritudine.
extremo mortis piculo cepisset urgueri.
martinū euocauit. Nec cunctat' ille pge
rauit. Prius tamē quā medū uie spatium
uir beat' euolueret. uirtutē aduenēti sēsit
egrotus. Receptaq; continuo sanitate. ue
nientib' nobis obuiā ipse pcessit. Altā die
redire cupientē. magna pce detinuit. Cū
uiterī unū e familia puerū. letali ictu ser
pens pcussit. quē tā exanimē ut uenenu ipē
euantius sui' humeris ulatū. ante pedes
sēi uiri. nichil illi impossibile ēfuturū' exposu
it. Jamq; sē malū serpentis p omīa mbra
diffuderat. cerneres omīb' uenus inflatā
cutē. & aduitris intar tensā uitalia. Qar
tui' porrecta manu unūsā pueri membra
ptractans. digitum prope ipsū uulnusc
lū q; bestia uir' infuderat fixit. Tū ū mira
dictur' sum. uidim' uenenū ex omī parte
reuocatū. ad martinū digitū cucurrisse.
dein pillud ulceris foramē exiguū. ita uir'
hiasse cū sangne. ut solet ex uberib' ca
pitū aut ouū pastor manu pressis. lon
ga linea copiosi lactis effluere. Puer sur
rexit incolomis. nos obstupefacti tante
rei miraclo. id qd ipsa cogebat ueritas
fatebam. ñ esse sub cło q̄quā
nū posse imitari. Caplm quartum

ONSEQVENTI.

ti dē tempe. iter cū eodē dū dio
ceses uisitat agebam'. Nobis nescio qua
necessitate remorantib' aliquantulū ille
pcesserat. Inter paggere publicū. plena
militantib' uiris fiscalis reda uenebat. S;
ubi martinū in uestē hispida. nigro & pen
dulo pallio circūtectū. ētigua de latere
uuīta uiderunt. paululū in partē alterā
pauefacta cesserunt. Dein fumb' implica
tis. premos illos quib' ut sepe uidistis
misera ipsa animalia conglobant. ordi
nes miscuerē. Dūq; egre expediunt. mo
rā fecere pperantib'. Qua pmoti mira
militantes. pcipitati in tam saltib' se
dederunt. Dehinc martinū flagris ac
fustib' urguere cepunt. cū quidē ille mu
tus & incredibili patientia prebens tūa
cedentib'. maiorē insaniā infelicib' cōmo
ueret. magis ex hoc furentes. qd ille q̄
si ñ sentiens uerbera ulata ētempneret.
Hos ūico ēsecum fede cruentū. atq; um
uersa corpis parte lauatū. cū exanimis
in terra pcubuisset inuenim'. Statimq;
eū asello suo imposium'. ac locū cedi illi'
execrantes. raptū abire pperauim'. Inte
rea illi regressi ad redā suā furore satia
to. agi quo ire cepant uuīta pcipiunt.

Que cum omia solo fixa ac si enea signa ri
guissent. attollentib' altius uocẽ magistris
flagris hinc atq; inde resonantib' uehni pe
nit' mouebant. Consurgunt deinde omis
parit' in uerba. consimunt gallicas inula
rum pena mastigias. Tota rapit' silua de
primo. trabib' uiita tundunt'. S; ni
chil penit' seue mari agebat. imo atq; eo
dem in loco stabant fixa simulachra. Q'd
agerent infelices homines nescuebant. Nec
iã ultra dissimulare poterant. quin quam
libet brutis pectorib' agnoscerẽt. diuino
numine se teneri. Tandẽ g in se regressi.
ceptunt querere quis ille esset. quẽ in eodẽ
loco ante paululũ ceciderat. Cũ penite
tantes. cognoscunt ex uocantib' martinũ
a se tam crudelit' uerbatũ. Tũ ũ appare
re omnib' causa manifesta. nec ignorare
iã potrãt. q'n ob illi' uiri iniuriã teneren
tur. Igit' omis rapidis nos passib' ẽ sequun
tur. consciu facti. ac merita pudore ẽfusi.
fleintes. & puluere quo se ipsos fedauerãt
capud atq; ora conspersi. ante martinũ se ge
nua puoluit. uenia pcantes. & ut eos abi
re sineret postulantes. satis se ul' sola ẽscien
tia dedisse penarũ satisq; intellexisse. quã
eosdẽ ipsos uiuos absorbere tra potuisset.
ul' ipsi prot' amissis sensib' in immobilem
saxoq; naturã rigescere debuissent. sicut
affixa locis quib' steterant iniita iudicasset.
orare se atq; obsecrare. ut indulgeret scele
ri uenia. & copiã pstaret abeundi. Sense
rat etiã prius quã accurrerent iur beat'
illos teneri. nob quoq; id ante iã dixerat.
Venia tam clement indulsit. eosdẽq; ab
ire pmisit. animalibus restitutis. ·V·

ILLVD AVTẽ. animaduerti sepe
Sulpici q̃ramiũ tibi dicere solitum.
nequaquã sibi mepatu eã uirtutũ grãm
suppetisse. quã prius se habuisse memi
nisset. Quod si uerũ est. immo quia uerũ
est. concipere possium' quanta fuerint illa
que monach' opatus ẽ. & que teste nullo
solus exercuit. cũ tanta illũ in epatu sig
na fecisse. sub oculis omiũm uidimus.
Multa quidẽ illi' prius gesta inmotuere
mundo. neq; potuere celari. sed immune
tabula esse dicunt'. que dũ iactantiã u
tat occultit. neq; in hominũ notitiam
passit ẽ puenire. quippe q̃ humanã sub
stanciã supgress' uirtutis sue conscien
tia. mundi glã calcans celo teste fruc
retur. Quod uerum ẽe. ul' ex his que
compta nobis sunt. nec latere potuerit
possium' estimare. Siquidẽ ante epatum
duos mortuos uite restituerit. q̃d liber
tui' plen' ẽ loquit'. in epatu ũ q̃d pre
timisse te miror. unũ tantũmodo fuisse
tarit. Cuius rei ego testis sũ. si tam mi
chi de mei' idoneo teste dubitatis. Id
ipsũ autem uobis qualit' gestũ sit explica
bo. Fuerat causa nescio qua carno
tũ oppidum petebam'. Intra dũ ui
cũ quendã habitantiũ multitudine fre
quentissimũ pretereim'. obuiã nobis imma
nis turba pcessit. que erat tota gentiliũ.
Illã nemo in illo uico nouerat xpianum
Verũ ad famã tanti uiri. campos omes
late patentes. ẽfluentiũ multitudo con
texerat. Sensit martin' hic opandũ. &
annunciante sibi spũ tot' infremuit.
Nec mortale sonans. uerbũ dei gentilib'
predicabat. sepi' ingemiscens. cur tan
ta dim̃ saluatorẽ turba nesciret. Intra
sicut nos incredibilis circumdederat
multitudo. mulier quedã. cui' fili' paulo
ante defecerat. corp' exanime beato u
iro ptensis manib' cepit offerre dicens.
Semi' qua amice dei es. restitue in fili
um meũ. quia unicus mi est. Iuxit se

cętera multitudo. ⁊ martiſ p̄ceb' acclama
bat. Tum martin' iudens p̄ expectantium
ſalute. ut poſtea nobis ipſe dicebat ēſequu
ſe poſſe uirtutē. defuncti corp' p̄priuſ ma
nib' accepit. ⁊ cū expectantib' cunctis
genua flexiſſet. ubi conſūmata oratione
ſurrexit. uniuerſaq; plebi reddidit.
Cū ū multitudo oēs in cęlū clamore ſub
lato xp̄m dīm fateri. poſtremo cuncti cate
uatim ad genua beati uiri ruere cepunt.
fidelit̄ poſtulantes. ut eoſ faceret xp̄ianos.
Nec cunctat'. in medio ut erant campo.
cunctos impoſita uniuſis manu catecu
menoſ fecit. cū quidē ad nos conūſ' dice
ret. ū irrationabilit̄ in campo catecumi
nos fieri. ubi ſolerent martyres ēſecrari.
Viciſti inquit poſtumian' galle uiciſti. ñ
utiq; me qui martinū ſū potiuſ aſſertor. ⁊
q̄ hęc oēa de illo uiro ⁊ ſcm ſemp ⁊ cre
didi. ſ; heremitas oēſ' anachoritaſq; ui
ciſti. Hemo enī illoꝝ ſicut martin' hic ūr.
mnoſ ūr mortib' impauit. Verumq; hē
ite ſulpici' aplis comparat ⁊ pphetis.
quem p̄ oēa illis ēē conſimilē. fidi uirt'.
ac uirtutū opa teſtant̄. S; p̄ge queſo. quā
quā michi magnificentī' audire poſſim'.
Perge tamen galle. quod etiā nē de marti
no ſup eſt ſermonis euolue. Nā cū mul
ta illi' ⁊ cottidiana animi' feſtinat ag
noſcere. qua minima illi' alioꝝ maximis
maiora ēē nulli dubiū eſt. Ita facia' gall'
inq̄t. Verū id q̄d dictur' ſū. ipſe ñ uidi.
Primuſ enī geſta reſ ē. quā me illi uiro um
gere. ſ; factum celebre ē. ⁊ fideliū firm q̄
intſuert̄. ſermone uulgatum.

EODEM. fere tēp̄e .VII.
quo p̄mū epc̄ datuſ eſt. fuit
et neceſſitas adire comitatū.
Valentinian' cū maioꝝ rerum poſtebatur.
Is cū martinū ea petere cognouiſſet. quę
p̄ſtare nolebat. iuſſit eū palatii foriſ' arce
ri. ⁊ enī ad animū illi' immitē ac ſuperbū.
uxor accęſſerat arriana. quę totū illū a
ſeō uiro. ne ei debitā reuerentiā p̄ſtaret
auerterat. Itaq; martin' ubi ſemel atq; i
terū ſuperbum principē fruſtra adire tēp
tauit. recurrit ad nota p̄ſidia. Cilicio
obuoluit̄. cinere ēſpergit̄. cibo potuq; ab
ſtinet. orationib' dieb; noctib'q; ꝑpetuat.
Septimo die aſſiſtit ei angl's. iubet eum
ad palatiū ire ſecurū. regiaſq; fore' quā
libet clauſas. ſponte reſerandas. impato
ris ſpīm ſuperbū molliendū. Igit̄ iſtuſmo
di p̄ſentis angli ēfirmat' alloquio. ⁊ fre
tuſ auxilio. palatiū petit. Patent limi
na. null' obſiſtit. Poſtremo uſq; ad re
gē. nemine p̄hibente p̄uenit. Quē cū ue
mentē emmi' uideret. frendens cur fuiſſ;
admiſſus. nequaquā aſſurgere dignat'
ē aſtanti. donec regiā ſellā igniſ' opiret.
ipſumq; regē ea parte corpis qua ſedebat
afflaret incendiū. Ita ſolio ſuo ſuper' ex
citit̄. ⁊ martino iuuit' aſſurgit. multūq;
complex' quē ſpernere ante decreuerat.
uirtutē ſe ſenſiſſe diuinā confitebatur. Nec expectatus martini p̄ceb' p̄r
oēa p̄ſtitit quā rogaret̄. Colloqo illi
atq; conuiuio frequenti aſſcuit. Poſtre
mo abeunti multa munera optulit. quę
uir beat' ut ſemp pauperuſ ſue cuſtos.
cuncta reiecit. ⁊ qua palatiū ſemel in
greſſiſſim'. licet diuiſis in palatio tempo
rib' geſta conecta. nequaquā pretinu
tendiū iudet̄. circa martinū admiratio
nē regine fidelis exemplū.

MAXIMVS .VIII.
Imperator rē publicā guber
nabat. uir oīb' una merito
p̄dicand'. ſi ei uel diadema ñ legitime
tumultuante multe impoſitū repudia

re·uel armis eiuslib' abstinere liceusset. S; magnū impiū· nec sine piculo rei mug· nec sine armis potuit retineri· Hic martini sepi' euocatū receptūq; inita palatium ueneranditē honorabat· Tot' illi eū eo sermo de ꝑsentib'· de futuris· de fide luū gla· de etnitate seō. Cū interī dieb' ac noctib' de ore martini regina pendebat euangelico illo ñ inferioi exēplo· pedes seī fletu rigabat· crine tgebat· Quarti' quē nulla unquā femina ētigisset· isti' assiduitatē immo pti' seruitutē ñ potterat euadere· Nulla opes regni· ñ impii dignitatē· ñ diadema· ñ purpurā cogitabat· duelli a martini pedib' solo strata ñ potterat· Postremo a uiro suo poscit· dehinc martinū utq; cōpellit· ut ei remotis oñib' ministris· ꝑberet sola conuiuiū· Nec potuit uir beat' obstinati' reluctari· Componit' cast' reginę mandib' apparat· Sellulā ipsa ēsternit· ñsam admouet· aquā manib' siministrat· cibū quē ipsa coxerat apponit· Ipsa illo sedente enim' sedin famulantiū discipluam· solo fixa consistit īmobilis· ꝑ oñia ministrantis modestiā· & humilitatē exhibens seruientis· Quicquit ipsa bibituro· & ipsa porrexit· finita cenula fragmenta pani assūpti micasq; collegit· sati' fidelit illas reliquias inpialib' epulis ante ponēs Beata mulier tante pietatis affectu· illi merito cōparanda· que uenit a finib' terre audire salemonē· si quidē simplicē sequamur historiā· S; fides regnarū ē conferenda· q'd in luceat separata misteriis mandatione dixisse· Illa expetiit audire sapientē· ista ñ tantū audisse contenta· S; & meruit seruire sapienti· Ad hec postumian'· ia dudū inq't galle· audiens te loquentē· uehementē admiroi reginę fidē· S; illud ubi ē· quod nulla unquā femina ferebat' ꝑpi' astitisse ozartino· Ecce ista regina ñ solū astitit· S; etiā ministrauit· Et uereoi ne isto aliquantulū se tuean' exemplo· q' libent' femine inferem'· Tum gall'· quid tu inquit ñ uides quod solent dicere grāmatici· locū· temp' ꝑsonā· Propone enī t ante oculos captum in palatio· imperatoris precib' ambiri· reginę fide cogi· tempis necessitate constringi· ut clausos carcere liberaret· exilis datos restitueret· bona adempta rediberet· Hec quanti putas epō constare debuisse· ut ꝑ hui' oñib' ñ aliquātulum de rigore ꝑpositi relaxaret· Verumtamen qua occasione hui' exēpli· male usuros esse aliquos arbitraris· illi uere felices erunt· si a discipluna exēpli sui' uiri ñ recedant· Videant enī· quia martino semel tantū in uita tā septua genario· ñ uidua libera· ñ uirgo lasciues· sed sub uiro uiuens· ipso uiro pariter supplicante regina seruiuit & ministrauit· Hec astitit edenti· ñ cū epulante discubuit· nec ausa ē participare conuiuium· S; deferebat obsequium· Disce q discipluna· Seruiat t matna ñ imperet· seruiat ñ recumbat· sicut martha illa ministrauit dño· nec tamen est aspecta ēuiro· immo illa ꝑsata est ministranti· que uerbū pti' audiebat· S; in martino ista regina utrumq; cōpleuit· & ministrauit ut martha· & audiuit ut maria· Quod si quis hoc uti uoluerit ex ēplo· ꝑ oñia teneat exemplū· Talis causa sit· talisq; ꝑsona· tale obsequium· tale conuiuium· & in oñi uita semel tantū· Preclare inquit postumian'· nōs istos· ut martini ñ egrediam' exēplū· tua constringit oratio· S; ꝑfiteoi tibi·

qua hec surdis auris audient. Nā si martinu sequerem uas. nunquā causā de oculo dicerem. & umūsis seuę opimonus obprius carerem. Ceterū sicut tu soles dicere. cū edacitatis arguaris. gal li sum. ita nos in hac parte nunquā nec martinu exemplo. nec tuus disputacionibus corrigem. Veruntamē hec nobis iā dudum agentib. q̄d tā obstinate sulpicii taces. Ego ū nunquā. ii solū modo taceo. si olim de uiris tacere disposui. Hā qua quandā uiduā uagā. nitidulam. sūptuosā oburgaueri. lasciuus uel turamē. itidemq; uirginē adolescentu cuidā in caro indecenter adherentē. cū q̄ dē ipsā frequenter audisse eos qui talia agerent increpantē. tanta in omnium feminarū cunctorumq; monachorū odia ecclia uenit. ut aduersū me utrāq; legiones iurata bella susceperint. Vnde queso taceatis. ne etiā hoc quod uos loquimini ad meā referat iniuriā. Tota uobis uitor. aliarūq; rerū memoria relinquat. ad martinum potius reuertamur. Tu galle ut aggressū es ceptū op. explica. Tum ille iā quidē uobis inq̄t tanta narrauit. ut satis facere studius uris meus sermo debuerit. Si; q̄a uoluntati urę nō obsecundare in nō licet. quantū ad hoc diei sup ē loquar. Nam certe dū stranū illud q̄d in lectos nros parat aspicio. subuenit in memoriā etiā de stramine in q̄ martin. iacuerat facta

Cēē uirtutē. Resita gesta est.

Laudiomg. ·VIIII·

Quę est in confinio biturigū atq; turonor. ecclia ibi est celebris religione seor. nec min gliosa sacrarū uirginū multitudine. Preteriens g martinu. in secretario ecclię habuit mansionē. Post discessū illi. cunctę in secretariū illud uirgines irruert. Ad lambunt singula loca. ubi aut sederat uir beat. aut steterat. Stramentum etiā in q̄ iacuerat parcuntur. Vna earū post diei paucos partē stramini quā sibi pro benedictione collegerat. i energumino quē spē erroris agitabat de ceruice suspendit. Nec mora. dicto cito. cecto demone. psona curata est.

Eodem fere temp. ·X·

tino a treueris reuertenti. fit obuia uacca. quā demon agitabat. Que relicto grege suo. in homines ferebatur. & iā multos noxie petulca confoderat. Verum ubi nobis cepit ee ctagua. hinq; eā omni sequebant. pdicere magna uoce cepunt ut caueren. Si; postquā ad nos torui furibunda lumin. ppi. accessit. martin. obuiā eleuata manu. pecudem ēsistere iubet. Que mox ad uerbū illius stare cepit immobilis. cū uterā uidet martin. dorso illius demonē sup sedentē. Quem increpans. discede inquit funeste de pecude. & innoxiū animal agitare desiste. Paruit nequā spē & recessit. Nec defuit sensus in bucula qum se intelligeret liberatā. & ante pedes sci. recepta q̄ erat prostrauit. Deum iubente martino gregē suū petit. seq; agminu ceterarū oue placidior imiscuit. Hoc illud fuit tēp. q̄ inter medias flāmas posit. nō sensit incendiū. Quod in nō arbitror esse referendū. qua hoc plen. iste sulpic. licet in libro suo pterito. in epla tam postea. quā ad eusebiū tum prbm. in epm fecit expositū. Quā tu postumiane aut credo legisti. aut si incognita t est. cū libuerit in promptu ex illo armario habes. Nos ab illo omissa referim.

Xl. ·

Vodā autem tempore cum

diocesis circuiret· uenantiũ agmĩ meur
rim̃· canes leporẽ sequebant̃· Jamq; mul
to spatio ucta bestiola· cũ undiq; cam
pis late patentib⁹ nullũ esset effugiũ· mo
tẽ imminentẽ· iam iãq; capienda crebris
flexib⁹ differebat· Cui⁹ piculũ ur beat⁹
pia mente miserat⁹· impat canib⁹ ut de
sisterent sequi· & sinerent abire fugi
entẽ· Qui continuo ad primũ sermonis
impium constiterunt· Credares unctos·
immo pot⁹ affixos· in sius herere uestigi
is· Jta lepuscul⁹ psecutoꝛib⁹ alligatus· in
colomis euasit· ·XII·

PERE PRETIVM aũt est
etiã familiaria illi⁹ uerba spu
aliũ sale condita memorare·
uem recens tonsã forte conspexerat·
Euangliciũ inqt mandatũ ista cõple
uit· Duas habuit tunicas· unã earum
largita ẽ non habenti· Jta g̃ & uos face
re debetis· Itẽ cũ subuleũ algentẽ ac
pene nudũ in pellicia ueste uidisset· enm
quit adã eiect⁹ de paradiso in ueste pelli
cia sues pascit· S; nos illo uetere depo
sito· qui adhuc in isto manet· nouũ pot⁹
adã induam⁹· Boues ex parte prata
depauerant· porci etiã nonnulla suffo
derant· pars cetera quę manebat illesa·
diuersis flor⁹ quasi picta uernabat· Spe
ciem inquit gerit pars illa cũgri· quę
pecore depasta· & si iñ penit⁹ grãm amisit
herbarum· nullã tamẽ florũ retinet dig
nitatẽ· Illa ů quã porci pecora immun
da fodert⁹· fornicationis ymaginẽ fẽdã
Cetertũ illa portio que nullã sensit inu
riã· gr̃am uirginitatis ostendit· herbis
fęcunda luxuriat· fęnu in ea fruct⁹ ex
uberat· & ultra ommẽ speciẽ distincta
flor⁹ quasi gemmis micantib⁹ ornata
radiat· Beata species & deo digna·

Nichil enim ẽ uirginitati gr̃ę comparan
dum· Jta & illi qui connugia fornicatio
nib⁹ comparant· uehemẽter errãt· & illi q̃
connugia uirginitati equanda estimant·
miseri penit⁹ & stulti sunt· Verũ hęc a
sapientib⁹ tenenda distinctio ẽ· ut cũugi
um pceat ad uenia· uirginitas specter
gr̃am· fornicatio deputet̃ ad pnã· in sa
tisfactione purget̃· ·XIII·

ILLES QVIDAM cingulũ
in eccl̃ia monachũ pfectus ab
ierat· cellulã sibi emm⁹ in re
moto· quasi heremita uictu⁹ exercerat·
Interea astut⁹ inimic⁹ uarijs cogitacionib⁹
brutũ pect⁹ agitabat· ut cũugẽ suã quam
martin⁹ in monasterio puellarũ cõe pcepat·
uoluntate mutata· secũ pot⁹ uellet habi
tare· Adiit g̃ martinũ forsit heremita·
& q̃d haberet animi cõfitetur· Ille ů uehe
menter abnuere· femmã aũt rurs⁹ cã mo
nacho iñ marito· inegrua ratione misceri·
Postremo cũ miles insisteret· affirmans
nichil hoc ꝓposito cõe nocturũ· se solo ẽ
ugi uti uelle solatio· porro ne rurs⁹ se in
sua reuoluer̃et· iñ esse metuendũ· se cõe mi
litẽ xpi· ullã quoq; in eadẽ eusdẽ militię
sacramẽta uiolasse· pateret̃ epc̃ scs· sexũ su
um fidei merito nescientes partẽ milita
re· cũ martin⁹· uerba uobis ipsa dicturus
sũ· Dic in inqt· si unquã in bello fuisti· si
in acie cõstitisti· At ille respondens· frequẽ
ter inqt in acie steti· & bello frequenter
mẽtiu· Adhęc martin⁹· Dic in g̃· Nũqd
& in ulla acie quę armata in plio parabat̃·
aut iã aduers⁹ hostilẽ exercitũ collato
cõmin⁹ pede· districto ense pugnabas· ul
lã femmã stare aut pugnare uidisti· Tũ
demũ miles confus⁹ erubuit· gr̃ãs agens
errori suo se iñ fuisse pmissũ· nec aspa in
crepatione uerboꝝ· s; uera & rationabili·

sedim ꝑsonā multas comparatione correctū. Varrō autē cōmūsus ad nos sicut eū fre quēs fim turba uallauerat. mulier unquā uiroꝝ castra ñ adeat. Acies multū separata consistat. ꝑcul femina in suo degens taber naculo sit remota. Contemptibilē enī red dit exercitū. si uiroꝝ cohortib' femina mis ceat. Oles macie. mules pugnet mcāpo. Oulier se intra muroꝝ munnīta contine at. habet & illa gl̄am suā. si pudicicicā u ro absente seruauerit. cui' hec ꝑma uirt' & ēsummata uictoria est. ñ uideri. XIIII.

Ilvd vero Sulpici memmisse re credo. quo affectu nobis eū & tu corā ad esset. illā uirginē predicarit. que ita se pe nit' ab omīum uiroꝝ oculis remouisset. ut ne ipsū quidē ad se martinū cū eā ille offitij causa uisitare uellet admiserit. Nā cum pret agellū illi' preteriret. unḋ se iam ante complures annos pudica colnebat. audita fide illi' arg; uirtute. deuertit ut tā illustris merita puellā. religioso offitio eē honoraret. Nos consequentes. gaudiu rā illā uirginē putabam'. si quidē hoc m testimoniū uirtutis' sue habituā. ad quā tam nouus sacerdos. depositō ꝓpositi rigore uenisset. Verū illa fortissimi um clapposita. ne martinu quidē complaci one laxauit. Ita ut beat' accepta ꝑ alia femina excusatione laudabili. ab illius foris' que uidendā se salutandāq; ñ dede rat. let' abscessit. O uirginē gl̄iosam. que ne a martino quidē passa ē se uideri. O martinū beatū. q illā repulsam. ñ ad ē tumelia suā duxit. & magnificans illi' cū exultacione uirtutē. inusitato in hus regiōnib' dū tāxat gaudebat exemplo. Ego cū haut longe ab illa uallula nos manere nox immīnēs coegisset. xenuū beato uiro eadē illa uirgo trāsmisit. fecitq; martini' qd ante ñ fecerat. nulli' enī ille unquā xenuū. nulli' munī' accepit. mehu exhuc quę uirgo uenerabilis miserat refu tauit. dicens benedictionē illi' a sacdote minime esse respuendā. que esset multis sa cerdotib' preferenda. Audiant queso uir gines istud exemplū. ut fores suas si eas malis obsidere uolunt. etiā boni' claudāt & ne ad se imp̄bis sit liber accessꝰ. ñ uere antiu excludere etiā sacerdotes. Totus hoc mund' exaudiat. uideri se a martino uirgo ñ passa ē. Non utiq; illa qualēcunq; a se repulit sacerdotē. s; in ei' uiri ēspectu puella ñ uenit. quē uidere salus uiden tiū fuit. Quis autē ali' hoc pretē martinū sacdos. ñ ad suā muriā retulisset. Quos aduersus scām uirginē mot'. quantas q; uas mentes concepisset. Hereticā uidicas set. & anathematizandā eē decreuisset. Quā ū illi beate animę illas uirgines ꝑtu lisset. que crebris occursib' ubiq; se ꝑbent obuias sacdoti. que cuncta sūptuosa dis ponunt. que una parietē discumbunt. S; quo me ducit oratio. Paululū istr liberior sermo repmend' est. ne aliquoꝝ forsitan incurrat offensā. & cū infidelib' obiurgationis uerba ñ ꝑdert. fidelib' aut satis faciet exemplū. Verū q; ita uirtutē hui' uirginis ꝑdicabo. ut tamē nebulas que ad martinū uidendū ex longinq; regionib' sepe uenerūt arbitrer derogan dū. Siquidē hoc beatū uirū frequenter affectu etiā angli frequētauūt.

Cetervm id. XV. quod dictur' sum postumia ne. hoc te me aut uirtutē. teste recte phibebo & iste sulpici' ꝑ fore Quodā die ego b' illi' excubam tes. iā ꝑ aliquot horas cū silentio sede bam. ingenti horrore & tremore. ac si

ante tabernaculū angli mandatas excu
bias ducerem⁹. Cū quidē clauso cellule fue
stio nos ibi esse nescuret. miri colloquen
tiū murmur audiumꝰ. & mox horrore quo
dā circumfundiꝫ. ac stupentes nec igno
rare potuimꝰ nescio quid fuisse diuinum.
Post duas fere horas ad nos martin⁹ egre
dit. ac tū eū ute sulpic⁹. sicut apud eū
nemo familiarius loquebat. cepit orare.
ut pie querentib⁹ indicaret. q̄d illud di
uinū fuisꝫ horrous. q̄d fatebaꝫ nos ābo
sensisse. l' eū quib⁹ fuisset in cellula collo
cut⁹. tenuē enī nos licet & tux intellec
tū sermocinantiū sonū. p̄ foris audisse.
Tum ille diu multūq; cunctat⁹. ſ; mehil
erat q̄d ei sulpic⁹ ꝫ extorqueret inuito.
incredibiliora forte dictur⁹ sū. ſ; xp̄o
teste nō mentior. in quisquā est tā sacrile
g⁹. ut martinū estimet fuisse mendacem.
dicā inq̄t uobis. sed uos quesō nulli dica
tis. Agnes. Tecla. & Maria. mecū fue
runt. Referebat aut̄ nobis uultū atq;
habitū singularū. Nec ū illo tamē die.
ſ; frequenter se ab eis ēffectus ē uisitari. Pe
trū etiā & Paulū aplos. uideri asse sepi⁹
nō negauit. Jā ū dēmones p̄ ut ad eum
quisq; uenisset. suis nominib⁹ increpabat.
Q̄ erumnū maxime patiebat infestū. io
ue brutū atq; hebetē ee dicebat. Hec
plerisq; etiā in eodē monasterio ēstitutis
incredibilia uidebant. nec dū ego ēfidā
nis qui hec audient credituros. Nam
si inestimabilē uitā atq; uirtutē marti
ni nō egisset. nequaquā apud posteros
tanta gl'a p̄dit⁹ haberet. quāquā mini
me murū. si in opib⁹ martini infirmitas
humana dubitauerit. cū multos hodieq;

Audeam⁹ nec euuangelius qui
dem credidisse. XVI.
DE MARTINO AVTEM

sepe anglos uisos familiarte. & sensim⁹ & ex
pta sum⁹. Rem minimā dictur⁹ sū. sed tam
dicā. Apud nemausū epō synod⁹ habe
bat. Ad quā quidē ire noluerat. ſ; quid
gestū esset scire cupiebat. Casu cū eo ute
sulpic⁹ nauigabat. S; peul ut semp a ce
teris in remota nauis parte sol⁹ sedebat.
Ibi ei angls quid gestū esset in synodo
nuntiaut. Nos postea temp⁹ habiti con
clu sollicite requirentes. satis comptū ha
bum⁹ ipsū diem fuisse ēcliu. & ea ibi ab epis
fuisse decreta. que martino angls nuntiarat
Hec cū maxime gall⁹ nec dū explicuis que
statuerat referre loqueret. puer familiaris
ingress⁹ ē. nuncians Refrigerū p̄bm sta
re p̄ foris. Dubitare cepim⁹. utrū gallū cet
adhuc esset meli⁹ audire. an ex optatissimo
nobis uiro. q̄ offitii causa ad nos uenebat
occurrere. Tum gall⁹. Etiā si nō obaduen
tū sēnissimu sacerdotis. relinquenda nobis
hec est oratio. nox ipsa cogebat huc usq;
p̄tractū finire sermonē. Verū qua de
martini uirtutib⁹ nequaquā explicari
uuūsa potuerit. hec uos hodie audisse
sufficiat. cras reliqua dicem⁹. Ita partes
accepta hac galli sponsione surreximus.

Explicit liber tertius dialogi sceuerī
de uirtutib⁹ scī MARTINI epī & cfessoꝛis
Incipiunt capitula libri quarti

I Vbi multitudo hominū mixta occurrit audire
gallū de scō martino uirtutib⁹ locuturū.
II Vbi puellā duodecennē ab utero mutā curauit
III Vbi oleū sub ei⁹ bñdictione creuit. & ā pulla cum
oleo q̄d bñdixerat sup ēstratū marmore pauimentum
cecidit & integra ē inuenta in gutture.
IIII Vbi ipsius nomine inuocato cum hesit latro⁹
V Vbi orante eo aurigā lecto suo ēbat⁹ exeuntē.
& uniūsa ult⁹ concedit
VI Vbi grues uentur⁹ ad ecclīam pedē ext⁹ cellule
sue limen extulisset. demonio⁹ gemit⁹ indicabāt.

·VII· V bi orationib⁹ suis pagū senonē a grandine lib̄auit.

·VIII· V bi auitianū demonio expulso mitionē fecit. ſ ī puluīem

·VIIII· V bi idolū orationib⁹ pstrauit. ſ supstabat oratiōib⁹ soluit

·X· V bi colūpnā immensę molis inexpugnabilē cū idolū

·XI· V bi mulierē pfluuio sanguis laborantē sanauit.

·XII· V bi serpēs iussu illi⁹ in ulteriorē ripā transmeauit. ſ gēmit.

·XIII· V bi piscatorib⁹ nichil capientib⁹ iussu illi⁹ captura pruenit.

·XIIII· V bi uisa ē man⁹ illi⁹ sacrificiū offerenti uestita nobilissimis

·XV· V bi eū angelis monuit & cōsolat⁹ est p ithacianę partis
cōmunione. cui se uel ad horā necessitate ñ ssiu nus
cuerat. & q̄d postea ab omiū epō⁹ q uenīb⁹ se remouit

·XVI· V bi inergumenū priusquā lim̄ cellule suę attingeret

·XVII· V bi egyptī⁹ nec dū baptizat⁹ inuocato nomine ſ eurauī
ei⁹ de naufragio maris liberat⁹ est.

·XVIII· V bi lyconi domū ab omī pielo orationib⁹ libāū. & mu
nera illi⁹ recipere noluit ſ trini nom̄ & glam pre

·XVIIII· V bi fornaculę sue facta sensit immuniā. ſ dica populis.

·XX· V bi aiē de martino aut̄ expectare ñ debes. ut ull⁹ sic
finis referenti. aut ut ullo ualeat sermone cōcludi
ista intenī de illo uno portab orienti. & dū recurris
diuersa loca. portꝰ insulas. ut ciuitates p̄teri mar

·XXI·
V bi spat sollicite mgri ꝛ usitati sepulcrū pomponij.

explicium
capla. Incī
p̄ dialog⁹
quart⁹ seue
ri. ī uitā s
martini
epī & cōfes
ris xp̄i.
VCESCIT
OGALLE
SVR
GEN
·O VO
EST.

Nā ut uides & Postumian⁹ instat. & hic
prb̄r q̄ hesterno die auditoriū amisit ex
spectat. ut quę de martino nr̄o in hodier
nū diē explicanda distuleras. debitor spō

sionis euoluas. Non ignar⁹ quidē iste om
nium quecūq; memoranda sunt. ſ. dulcis &
grata cognitio ē etiā nota relegenti. Siq̄
dē natura ita comparatū sit. ut meliore
quis conscientia se nosse ēgaudeat. quę
multoꝝ testimonijs ñ esse incerta cognos
cat. Nā & hic a p̄ma adolescentia mar
tinū secut⁹. nouit quidē omīa. ſ. libenter
cognita recognouit. Fuerūt enī & galle
martinū in sep̄⁹ auditas esse uirtutes. quip
pe qui de eo etiā litteris multa manda
uerī. ſ. p̄ gestoꝝ admiratione semp in no
ua ſt. quę de illo licet audita sep̄ reuol
uunt. Proinde additū nobis refrige
riū auditorē meū. eo impensi⁹ gratulam⁹
quo p̄mpti⁹ postumian⁹ iste q̄ hęc orienta
lia referre festinat. quasi sub testib⁹ cōsigna
ta absente acceptur⁹ est ueritatē. Hęc me
loquente. Gallo iā ad narrandū parato.
ecce turba monachoꝝ. cuagri⁹ prb̄r.
aper. sabbati⁹. agricola. & post paululū
ingredit⁹ prb̄r nr̄. etherius. cū caliopione
diacono. & amatore subdiacono. Postre
mus aurelius prb̄r dulcissimus mis. longęue
ua uenies anhelus accurrit. Quid uos
inquā tā subito & tā inspati. tā ex duū
sis regionib⁹ tā mane cōcurritis. Hos
inquit hesterno cognouimus gallū istū
p totū diē martini narrasse uirtutes.
& reliqua in hodiernū diē qua nox op
presserat distulisse. Ipterea maturauimus
frequens auditoriū facere de tanta ma
teria loquturo. Interea nuntiat⁹ mul
tos sectariū stare p foris. nec ingredi au
dentes. ſ. ut admitterent̄ rogantes. Tū
ap. nequaquā ingt istos nobis admisce
ri cōuenit. quia ad audiendū curiosita
te potiꝰ quā religione uenerūt. Confus
egoulioꝝ uoce. quos ñ admittendos esse
censebat. egre tamen optimu. ut eucherii

um exuicarius & celsiū admitteret ēsulārē
ceteris repulsi. Tum gallū media in sede
componunt. Qui cum diu nobiu sua uere
cundia silentiū tenuisset. tandē ita exor
sus ē. Conuentus mquit ad me audien
dū sci & diserti. s; religiosas pot quā doc
tas aures ut arbitror attulistis. auditum
me fide teste ñ oratous copia loquuturū.
Que autē hestīno dicta sunt ñ reuoluā
illi qui ii audierunt ex scriptis cognos
cent. Noua postumani expectat num
ciatu orienti. ne se in cōparatione mar
tini pferat occidenti. De pmū gestu a
num quod refrigeri in aurē suggerit
explicare. ◦ I I ◦
Res in carnotena gesta
ē ciuitate. Pat filiā duode
cennē ab utero puellā mu
tam martino cepit offerre
poscens ut linguā ligatā meritis suis
sēs absolueret. Ille cedens epīs. q tū fo
re latus illi ambiebant ualentino atque
uictricio. imparē se esse tanto molī. s; il
lis quasi sanctioribus nichil impossibile fate
bat. At illi piasque preces una cū patre sup
plici uoce iungentes. orare martinū. ut
speratā pstaret. Nec cunctat ultra utrūq;
pelarū & ostendendo humilitatē. nec dif
ferendo pietatē. iubet circumstantis ppli
multitudinē sūmoueri. epīs tamē & pu
elle patre assistentib in oratione suo ullo
more pstitit. Deū pusillū olei cū ex
oreisimi pfatione benedicit. atq; ita nos
puelle sēctificatū liquorē. cū & linguā illi
digitis teneret infudit. Nec fefellit sēm.
iurtuis euent. Patris nomē interrogat.
mox illa respondit. Pelamat pat cum
gaudio paritē & lacrimis. martinū genua
cōplex. & hāc se pmā filię audisse uocē.
cunctis stupentib fatebat. Dene cuiquā
id incredibile forte uideat. pbibeat uo
bis presens euagrius testimoniū ueritā
tis. Nā res ipso psente tum gesta ē. Parū
illud ē. quod nup arpagio prbo referente
cognou. s; ñ pretermittendum
uidetur. ◦ I I I ◦
Vitalem comitis uxorē mi
sisse martino oleū. quod ad
diuersas morboz causas necessariū. sicut
ē consuetudo benedicteret. ampullulam
uitreā ishuismodi fuisse. ut rotunda in
uentrē excresceret ore pducto. s; orifea tam
tis concauū ñ repletū. quia id mortis sit il
la uasecula compleri. ut pars umbonib ob
struendis libera relinquat. Testabat prbr
uidisse se oleū sub martini benedictione
creuisse. q̄d exundante copia supne defiu
eret. eandēq; dū ad matrē familias uas
culū referret seruasse iurtutē. Nā int ma
nus pueri portantis ita semp exundasse
oleū. ut omē illi uestimentū copia supfusi
liquoris opiret. mānā ita usq; ad sūmum
labrū plenū uasculū recepisse. ut prbr ho
dieq; fateatur. obdendi pessuli. quo claudi
diligenti seruanda ēsuert. interuallo ullo spa
tium ñ fuisse. ◦ Vrū & illud. quod huic
me aut intuebat. memini ētigisse. Vas
uitreū cū oleo q̄d martini benedixerat.
in fenestra paululū editiore deposuit. Pu
er familiaris incautior. linteū supposi
tū ampullulā ibi esse ignorans attraxit.
uas sup constratū marmore pauimentum
decidit. Cunctis metu extinctis ne bene
dicto deperisset. ampullula p inde inco
lomis ē repta. ac si sup plumas mollissimas
decidisset. Que res ñ pot ad casū quam
ad martini ē referenda iurtutē. cui be
nedictio peruc ñ potuit. IIII.
Vid illud qvod factū est
a quodā. cui nomē quia pſens

ē. & prodi se uetauit suppmet. cui quidem
tempi hic etiā saturnin' intfuit. Cauis
nobis importunor oblatrabat. Jnnomine
ihū martim iubeo te obmutescere. Cam
hesit latrat' in gutture. lingua abscisa
ut putares obmutuit. Jta parū est ipsū
martinū fecisse uirtutes. credite in qua
etiā alii in nomine ei' multa fe
cerunt.

VITIANI quondā comitis.
Inoueratis barbarā numis &
ultra oīs cruentā feritatē. Hic rabido
spū ingressus turonū ciuitatē. sequenti
bus eū miserabili facie ordinib' catenatis.
diuersa pdendis parari iubet genera pe
narū. disponens' postero die attonita ciui
tate ad op' tam triste pcedere. Quod u
bi martino cōptum ē. sol' paulo ante me
diā noctē. ad pcoriū uli' bestie tendit.
S; cū pfunde noctis silentio. quiescenti
b' cunctis. null' foub' obseratis pateret
ingress'. ante limina cruenta psternit.
Interea aurian' graui somno sepult'. an
gelo ingruente pcellit. Seruus inquit
dei ad tua limina iacet. & tu quiescis.
Qua ille uoce pcepta. lecto suo turbat'
exurit. Conuocatisq; seruis trepid' ex
clamat. martinū esse p foub'. ut ei' pti'
claustra reserarent. ne dei seruu' pateret
uindictā. S; illi ut ē oīum natura seruo
rū. uix prima limina egressi. irridentes
dñm suū. quod somno fluxū; illusus ne
gant quenquā esse p foub'. ex suomet in
genio ēiectantes. nemine noctu posse u
igilare. ne dū illi crederent. in illi' noctis
horrore iacere ante aliena limina sacer
dotē. Jdq; aurian' facile psuasit. rur
sū soluit' in sopore. S; mox ui maiore
ēcuss'. exclamat martinū stare p foub'.
sibi ideo nullā quietē animi corpisq; p
mitti. Tandem ib' seruus ipse usq; ad limina
exteriora pgredit. ibi martinū ut sensera
deprehendit. Pulsus miser tante manifesta
tione uirtutis. quid inquit in hoc dñe fe
cisti. Nichil te loq; necesse ē. Scio quid
desideres. iudeo q̄d reqiras. Discede quā
toci'. ne me ob iniuriā tuā celestis ira ē
sumat. Satis' soluer' hue usq; penarum.
Crede quia ñ leuit' apud me actū est. ut
ipse pcedere. Post discessū aut' sci. aduo
cat officiales' suos. iubet oīs' custodias
relaxari. & mox ipse pficisc'. Jta fuga
to aurliano. letata ē ciuitas liberata. hec
cū multis aurliano referente cōpta sunt.
Tū nup refrigeri' prbr quē cora uideris.
ab agafrido fideli uiro & tbunis. subin
uocatione diuine maiestatis audiuit.
q̄ sibi hoc ab ipo aurliano relatū ēē iu
rabat. Ceterū nolo miremini me ho
die facere q̄d hesterno ñ feci. ut ad singla
quasq; uirtutes nomina testiū psonasq;
subnectam. Ad quas si q̄s fuerit incre
dul'. quia ad hue in corpore sum recur
rat. Cogit id infidelitas plurimor. q̄
in aliquib' que hesterno memorata sunt
mirare dicunt. Decipiat q̄ testes ad hue
incolumes atq; uiuētes. q̄b' qa de fide mea du
bitat. magis credat. S; si adeo infideles
sunt. pfiteor quia nec illis fē credituri.
Oro aut' quenq; qui l' tenuē sensum
religionis habeat. tantū piaculi uelle
cōmittere. ut putet quenquā de mar
tino posse mentiri. facilat a quoquā. q̄
sub dō uiuit. ulla suspicio. Neq; enim
martin' hoc indiget. ut mendacii' asse
rat. S; toci' sermonis fidē apd te expe
dierit. nos nec alia dixisse. nec alia
dicturos. quā que ipsi audim'. aut que
manifestis auctorib' l' plerumq; ipso
referente cognouim'. Ceterū & si dialo

gi ſpeciē quo ad leuandū faſtidiū lecto
uariaret aſſumpſim. noſpie ꝓſtruere ꝓpo
ſitū hiſtorie ueritatē. Hec me extimſcē
miſerere. ñ nullor meredulitas ñ ſine me
o dolore compulerit. S; redeat ad mr̄m
ſermo conſeruū. in q̄ cum me tā ſtudioſe
audiri uideā. fateor neceſſe ē aprū freuſ
ſe ēſtimē. q̄ reppulit infideles. coſ tamē
Iudicās audire debere q̄ credēt.

Efferor .VI.

ſiq̄dem creditis ſpū. & ꝑ dolo
re tor̄ inſano. Non credem
martinū uirtutib̄ xp̄iani. quaſ demones
farebant. Monaſterū beati uiri duob̄
a ciuitate erat milib̄ diſparatū. S; ſi q̄
tiens uenitur ad eccleſiam. pedē extra cellu
le ſue lim̄ extulerat. uideres ꝓ totā eccli
am mergummos rugientes. & quaſi ad
ueniente iudice. agmina dampnanda
trepidare. ut aduentū epi clerici q̄ uen
turū eſſe neſcirent. demonior gemit̄ in
dicaret. Vidi quendā apparitore mar
tino in aera raptū. manib̄ extenſis in
ſublime ſuſpendi. ut nequaquā ſolum
pedib̄ attingeret. Si quando aut exor
cizandor demonū martin̄ opam rece
piſſet. nemmē manib̄ attrectabat. nemi
nē ſermonib̄ increpabat. ſicut plerumq;
ꝑ clericos totā turba uerbor. S; admo
tis mergummi ceteri iubebat abſcedere.
aſtantib̄ obſeratis in medio eccliē cultro
circūtrect̄. cinere reſpſ̄ ſolo ꝓſtrat̄ orabat.
Tū ū cerneres miſeros diuerſo extitu pur
gari. hoſ in ſublime ſublatis pedib̄ qua
ſi de nube pendere. nec tamē ueſtis de
flueret ſup faciē. ne faceret uerecundiā
nudata pars corpor. At in parte alia u
deres ſine mīrogatione uexatos. & ſua
crimina cōfitentes. nomina etiā nullo
mīrogante ꝓdebant. Ille ſe iouē. iſte
mercurū fatebat. Poſtremo cunctos
diaboli miniſtros cū ipſo cerneres auc
tore cruciari. ut iā in martino illud fa
tam̄ impletū q̄d ſcriptū eſt. q̄m ſēi de
angelis iudicabunt. .VII.

Agum quendā in ſermoni
co annis ſinglis grando uaſta
bat. Compulſi extremis malis inco
le a martino auxiliū poposcerit. miſ
ſa ꝓ auſpicium ꝓfectorū urū ſatis
fida legatione. cui agros ſpecialit̄ gra
uior quā ceteror aſſueuerat ꝓcella po
pulari. S; facta ibi oratione martini.
ita unūſq̄ penit̄ liberauit ab ingruen
ti peſte regionē. ut ꝓ octo annos q̄
buſ poſtea manſit in corpe. grandinē
in illis locis nemo ꝓtulerit. Quod ne
fortuitū ēē. & ñ poti martino p̄ſtitum
putaret. eo anno quo ille defunct̄ eſt.
rurſū incubuit reduiua tempeſtas.
Adeo ſenſit & mund̄ uiri fidelis exceſ
ſum. ut cui uita uire gaudebat. euiſdē
mortē lugeret. Ceterū ſi ad hec ꝓbanda
que diximi. teſtes etiā infirmior auctor
exegerit. ñ unū ego hominē. ſ; milia
multa ꝓducā. & totā in teſtimoniū ur
bium exꝓtę ſenoniū aduocabo regionē.
& tu refrigeri prbr credo meminiſti.
nup nobiſ ſup hoc cū romulo auſpitii
illi filio. honorato & religioſo uiro fiuiſſe
ſermonē. qui hec nobis tanquā incom
pta referebat. & cū futuriſ ꝓuentib̄ ꝑ
aſſidua dampna trepidaret. ut ipſe in
diſti. magno ſecū merore lugebat. quar

Tum non in hec tempora
reſeruatum. .VIII.

Ed vt ad autiſiodorū recur
ram. q̄ cū in omnib̄ locis cunc
tiſq; urbib̄ ederet crudeli
tatis ſue nefanda monimenta. turonis

tantū innocens erat. Q̄ulla bestia quę humano sanguine & infelicū mortib' alebat. mitē se atq; tranquillū beato uiro p̄sente prestabat. Q̄emini quodā die ad eū uenisse martinū. Qui ubi in secretariū ei' ingress' est. uidet post tergū ipsius demonē mire magnitudinis assidē tem. Quē emm' ut uerbo quiatta necesse ē latino parū loquam. exsufflans. autumans se exsufflari exultmāt. q̄d me inquit sēē sic accipis. Tum martin' ait te inq̄t. & eū qui cruci tuę terer meu but. Cessit diabol' & reliquit familiare subsellū. Satisq; constat ab illo die aurianū mitiorē fuisse. seu q̄d intellexerit egisse se semp assidentis sibi diaboli uoluntatē. seu q̄d immund' spē ab illi' consiliu p martinū fugat' priuatus ē potestate grassandi. cū erubesceret munus auctorē nec ministrū auctor urgueret.

VIIII.

H Vico ambatiensi idest castello ulli ueteri q̄d nē frequens habitat' a fīb'. idolū noueratus grandi ope ēstructum. Altissimis saxis molis turrita surrexerat. que in thronū sublime p̄cedens. supstructionē loci. opis dignitate seruabat. Hui' destructionē. marcello ubidē consistenti p̄bo. ut beat' sepe mandauerat. Post aliquantū temp' regress'. increpat p̄bm. cur adhuc idoli structura ēsisteret. Ille cautus uix militari manu. & u publicę multitudinis tantā molē posse subuerti. ne dū id facile putaret p̄imbecilles clericos. aut infirmos monachos quiusse curari. tē martin' recurrēs ad nota subsidia. nocte tota i oratione p̄uigilat. Mane orta tempestas. edē idoli usq; ad fundamentum p̄uolut.

Hęc marcello teste dicta sunt.

X

Alia q̄ eius dissimilē insimul ope uirtutē. refrigerio astipulante p̄hibeo. Colūpnam immānis molis. cui idolum supstabat parabat euertere. si nulla erat facultas qua id daret effectui. Cū ad orationē suo more ēuertat. ualā certū est parilē quodāmodo colūpnā ruere deę lo. Q̄ue impacta idolo. totā illā inexpugnabilē molē solut impulueret. Parū scilicet si inuisibilit ęcclesiarum uirtutib' uinceretur. nisi ipse uirtutes uisibilit seruire martino etiā humanis oculis cernerentur.

XI

Vt q̄ autem refrigeri' nitestis ē. mulierē p̄fluuio sanguinis laborantē. cū martini uestē exēplo mulieris illi' euangelicę ētigisset. sub momento temp̄is fluxisse sanguinem

XII

Serpens flumen secans. in ripa in qua ēsitam' ammatabat. Jn nomine inq̄t dñi iubeo te redire. Mox se mala bestia ad ūbū sēi retorsit. & ulteriorē ripā nobis inspectantib' tāsmeauit. Quod cū omn's ñ sine miraculo cerneret'. alti' ingemuscēs aut. Serpentē me auduit. & homines ñ auduunt.

XIII

Iscebo pasche dieb' edere consuet'. paulo ante horā refectionis inuocat. an haberet ē unpmptu. Cū cato diaconus ad quē administracio monasterij p̄tinebat doct' & ipse piscari. negat p totū diem sibi ullā cessisse captura. sed neq; alios piscatores q̄uendere solebant. q̄quā agere quiuisse. Vade inquit

mittę lumen tuum. captiua ꝓuenęt. Contigua flumini ut fulpicī iste desc̄p sit. habebam̄ habitacula. Processimus cuncti ut pote feriatis dieb⁹ uidere pis cam̄. omnium spēb⁹ intentis. n̄ incassum futura tēptamina. quib⁹ piscis marti no auctore martinu⁹ sib⁹ quereret̄. Ad p̄mū ictū in rete p̄modico immanē eso cē diacon⁹ extraxit. & ad monasteriū lec⁹ accēsit. Numerū ut dixit poeta nes cio q̄s. unū eni uersu scolastico. q̄a nē scolasticos fabulam̄. captiuumq; suē mi rantib⁹ intulit argis. Vere apī iste dis cipl's. gestarū a saluatore uirtutū. quas in exemplū scīs suus edidit emulator apīnq; in se monstrabat opantē. q̄ sēm suū usq; quaq; glificans. duūsarū mune ra gr̄arū. in unū hominem conferebat. ·XIIII·

Testabatur arbori ex p̄ fecto. uidisse se martini ma nū sac̄ficiū offerentis. uestitā quodā modo nobilissimis gēmis. luce mica re purpurea. & ad motū dextere. col lisarū int̄ se fragorem au disse gemmarum. ·XV·

Ipter tempor notā semper occultauit. s; nos celare n̄ potuit. m q̄ illud ē miraculi. qđ facie ad faciē cū eo ē angl's locut⁹. Maxim⁹ imperator alias sane bon⁹. deprauat⁹ consiliis sac̄ dotū post p̄sciliani nec̄. ithacū epm̄ p̄sciliani accusatorē. cęteros q; ill⁹ soci os. quos nominari n̄ est necesse. ui re gia tuebat̄. ne q's ei crimini daret. o pa ill⁹ cuiuscūq; modi homine fuisse dampnatū. Interea martin⁹ multis graub⁹q; laborantiū causis. ad comi tatū ire cōpuls⁹. ꝓcellā ipsā toci⁹ tem pestatis incurrit. Congregati apud ire uiros epī tenebam̄. qui cottidie cōmun cantes inducio. cōmunē sibi causā fece rant. Hiis ubi nunciatū est inopinanti b⁹ adesse martinū. totis animis labefac tati. mustare & trepidare cepiunt. Et iā pridie imperator ex eor sententia de creuerat. tbunos summa potestate arma tos ad hispanias mittere. q̄ hereticos in quirerent. depbensis una & bona ad imerēt. Nec dubium erat. quin seor etiā magnā turbā tempestas ista depo pulatura esset. & eni paruo discrimine m̄ hominū genera. tā solis oculis udi cabat̄. cum q's pallore pot⁹ aut ueste quā fide hereticē estimaret̄. Hec nequa quā placitura martino epī sentiebāt. s; male ēsent⁹ ulla t̄ molestissima erat cura ne se ab eor cōmunione aduenięs abstī neret. n̄ defunctos q; tanti uiri ēstantiā p̄missa auctoritate sequerent̄. Ineunt cū imperatore cōsiliū. ut missis obuiā ma gistrīs officialib⁹. urbē illā ꝓpi⁹ uetare tur accedere. n̄ se cū pace epī ubi ēsit teneū affore fateret̄. Quos ille callide frustrat⁹. ꝓfitetur se cū pace apī esse uē turū. Postremo ingressus nocturno tempe. adiit eccliam. tantū orationis grā. postridie palatiū petiit. Pret̄ mul tas q's euoluere longū est. has principa les petitiones habebat. p̄ marsete comi te. & leuchadio p̄side. quor ambo gra tiam partiū fuerā ꝓtinacior̄b⁹ studi⁹ que n̄ est tempis explicare. ira uictous emerti. illa p̄pua cura. ne tbunum cū iure gladior ad hispanias mitterent̄. Pia eni sollicitudo erat martino. ut n̄ solū xp̄ianos q̄ sub illa erā occasione uexandi. s; ipsos etiā hereticos libera ret. Verū p̄mo die atq; altero suspen

dit hominē callid' impator / siue ut rei
pond' imponeret · siue q̄a nimis īplacabi
lis sibi erat · seu q̄a ut plerq; tū arbitrabā
t auaritia repugnabat · Siquidē in bona
eoꝝ inhiauerat · Fertur enī ille ut mul
tis bonisq; actib' p̄ditus · adūs' auaritiā
parū consuluusse · ñ forte regni necessita
te / quippe exhausto a supioub' p̄cipib'
rei publicę ęrario · pene semp in expedi
tione atq; pcinctu belloꝝ cuiluū consti
tuit facile excusabit̄ · quib' libet occasi
onib' subsidia impio parauisse · Intrita
epī · quoꝝ cōmunionē martin' ñ inibat
trepidi ad regē concurrt̄ · p̄dampnatos
se ēquerentes · actū esse de suo omium
statu · si theognisti pmaciā · qui eos sol'
palā lata sententia ēdempnauerat ·
martinu armaret auctoritas · ñ oportu
isse hominē recipi menib' · illū iā defen
soꝛē non hereticoꝝ esse s; undicē / nichil
actum morte p̄sciliani · si martin' ex
erceat ulc' ultionē · Postremo p̄stat cū
fletu & lamtacione potestatē regiam
implorāt / ut utat̄ adūsus unū hominē
ut sua · Nec multū aberat / q̄n cogeret̄
impator martinū cū hereticoꝝ sorte
miscerī · S; ille lic̄ epīs nimio fauore
ēet obnoxi' / ñ erat nesci' martinū fide
scitate ac uirtute · cunctis p̄stare morta
lib' · Alia longe ua sem uincere parat /
ac p̄mo secreto accersitū blande appel
lat · hereticos ure dāpnatos more u
dition publicoꝝ · post' quā infectacionib'
sacdotū · ñ esse causā · qua ithaci cete
rorūq; partes ei' cōmunionē putaret ēē
dāpnandā · theognistū odio post' quā
causā feciſe discidiū / eundemq; tam
ēē solū · q̄ se a cōmunione intrī separa
rit a reliq's · Nichil nouatū / q̄n etiā an
te paucos dies · habita sȳnod' ithacum
p̄nuntiauerat culpa ñ teneri · Quib' cū
martin' parū moueret̄ · rex ira accendit̄
ac se de ēspectu ei' abripuit / & mox peus
sores hui' p̄ quib' martin' rogauerat diri
gunt̄ · Quod ubi martino comptū iam
noctis tempe ē / palatiū irrupit · sponder
si parceret̄ se cōmunicaturū / dū in ut
tbum iā in excidiū ęcliarū · ad hispanias
missi retraherent̄ · Nec mora intercesſit /
maxim' indulget omia · Postridie felicis
epī ordinatio parabat̄ · scilsim sane u
ri & plane digni · q̄ meliore tempe sac̄
dos fieret · Hui' diei cōmunionē martin
nus inuit / satis' estimans ad horā cedere
quā hius ñ consulere · quoꝝ cruciatibus gla
di' immmebat · Ueruntamē sūma u epis
nitentib' ut cōmunionē illā subsc̄ptio
ne firmaret / extorqueri ñ potuit · Pos
tero die semde pripiens · cū reūtes in ua
mest' ingemuscret · se uel ad horā noctę
cōmunionu fuisse p̄mixtū · haut longe
a uico cui nomē est andethanna · qua
uasta solitudine situarū secreta petun
tur · p̄gressis paululū comitib' ille subse
dit · causā doloris ac facti accusante &
defendente inuicē cogitacione p̄uoluēs ·
Assistit ei repente angl's · O ceruo mag'
o martine cōpungeris · s; alii exire ne
quisti · Repara uirtutē · resume ēstimā
am / ne iā non p̄culū gle · s; salutis mē
reris · Itaq; ab illo tempe satis cauit
cū illa ithaciane partis cōmunione mis
ceri · Ceterū cū quosdā ex metgumi
nis tardi' quā solebat · & grā minore cu
taret · subinde nob cū lacrimis fatebat̄ se p̄p̄ cō
munionis illi' malū · cui se / p̄ uincto tem
pe necessitate ñ sine mu miscuisset · decimen
tū semire uirtutis · Sedecī postea uxt
amos · Nullā sȳnodū adiit / ab oīb' e
piscopoꝝ conuentib' se remouit ·

XVI. Sed vlahe vt expti sumus. immunitā ad tēp' grām multiplici mercede reparauit. Ijdi postea ad pseudosorū monasterij ipsius adductū energumenū. & prius quā lmā attingeret fuit se curatum. ·XVII·

Testante quendā nup audiui. cū in tyrreno mari cursu illo quo romā tendit' nauigaret. subito turbinib' exortis. extremū uitę omīuo fuisse discrimen. In quo cū quidā egipti' negociator nec dum xp̄iani' magna uoce clamauerit. deus martini eripe nos. mox tempestatē fuisse sedatā. seq; optatū cursum cū summa placidi equoris quiete tenuisse. ·XVIII·

Icontius exucarius uir fidelis. cum familiā illi' luesi extrema uexaret. & inaudita calamitatis exemplo. p totā domū corpa egra p cumberet. martini p litteras imploraut auxilium. Quo tempe uir beat' rē esse p̄nsit difficilē impetrari. Nā sp̄u sentiebat. domū illā diuino numine uerberari. Tamē ñ prius destitit. septē totos dies totidēq; noctes orando & ieunando continuās. quā id qđ exorā dū reciperat impetraret. Mox ad eum lycontī' diuina exp̄' beneficia p̄uolauit. nuncians simul & agens grās domū suā omī p̄iculo liberatā. Centū eti am argenti libras optulit. qs uir beat' nec respuit nec recepit. s; priusquam pond' illud monasterij lmā attingeret. redimendis id in captiuis ctinuo deputauit. & cū ei suggereret' a fīib' ut aliqđ exeo in sūptū monasterii reseruaret. omīb' in angusto ee uictū. multis deesse uestitum. nos inquit eccīa & pascat & uestiat. dū modo nichil nīsi usib' que fisse uideam. ·XVIIII·

Succurrunt hoc loco illi' uiri magna miracula. quę facili' admirari possim' quā referre. Agnoscitis profecto quod dico. multa sunt illi' que ñ queant explicari. ueluti ē istud qđ nescio an ita ut gestū est possit a nobis exponi. Quidā e fīib' nomī ñ ignoratis. s; celanda p̄sona ē. ne sēo uno uerecundiam fecerim'. Quidā q; cū ad fornacula illi' carbonū copiā reperisset. & admota sibi sellula diuaricatis pedib' sup ignem illū nudato inguine resideret. continuo martini' factā sāe tegmine sensit inuriā. magna uoce p̄clamans. Quis inq̄t nudato inguine nrīm meestat habitaculū. Hoc ubi ille fieri audiuit. & ex conscientia quod merepabat' agnouit. ctinuo ad nos cucurrit examinis. pudorē suū non sine martini uirtute confessus. ·XX·

Quodam itidē die. dū in area que parua admodū illi' tabernaculum ambiebat. in illo suo qđ nostis oīs sedili ligneo resedisset. uidit duos demones in excelsa illa que monasterio sup̄eminet rupe ēsultare. inde alacres ac letos uocē ihusmodi adhortationis emittere. Beta te brictio. beta te brictio. Credo cernebant miserum emui' p̄pinquantē. conscij quantā illi rabiē sp̄e fuisset allat'. Nec mora brictio furibund' irrupit. ibi pleni' insania. euomuit in martinū multe cuitia. Obiurgat' enī pridie abeo fuerat. cur q; nichil unquā ante clericatū. quippe q; in monasterio ab ipso martino nutrit' habuiss'. equos alere. mancipia compararet. Iam illo

tempe arguebat a multis qđ ñ solū pueros ſ; etiā puellas ſcitas uultuſ emiſſet. Quib' reb; infeliciſſimi inſano felle cōmotus & ut credo ꝑcipue dęmonū illoꝝ agitat' inſtinctu. martinū ita aggreſſus eſt. ut uix manib' temperaret. cum qdem ſēs uultu placido. nūc tranq̄lla infelicis amentiā. p mitia uerba cohiberet. S; ita in eo nequā ſpe redundabat. ut ne ſua quidē illi quamuis uana admodū mens ſubeſſet. trementib' labiis. incertoq; uultu decolor p furore. tota bat uerba peccati. ſe aſſerēs ſēiorem. quippe qui a primis annis ī monaſterio. inter ſacras ęcclię diſciplinas. ipſo martino educante creuiſſe. martinū ů a principio qđ ipſe diffiteri ñ poſſet. mlte ę actib' ſordeuiſſe. & nunc p inanes ſupſtitiones & fantaſtica uiſionū ridicula. prſ inter deliramenta ſenuiſſe. Hec cū multa atq; alia etiā quę reticere melius ē acerbiora uomuiſſet. egreſſus tā dē furore ſanato. quaſi q ſe penit' uindicaſſet. tabid' ea parte qua uenerat recurrebat. cū interea credo p martini orationes. fugatis ab illi' corde demonib' reduct' in pęnitentiā mox reuertit. atq; ad martini ſe genua ꝓſternit. ueniā poſcens. fatēt errorē. nec ſine demone ſe fuiſſe tandē ſanior ēfitetur. Non erat apud martinū labor iſte difficilis. ut ignoſceret ſupplicanti. Tē & ipſi et nob' omīb' ſēs expoſuit. qualiter illū a demonib' uduſſet agitari. ſe conuictis ñ moueri. q magis illi aq ēēnt effuſa nocuiſſēt. Exinde cū idē brictio. multis apd eū magniſq; ęmulis ꝑſepe ꝑmeret. cogi ñ potuit ut eū a preſbiterio ſummoueret. ne ſuā ꝑſequi uideret inuriā. illud ſepe commemorans. Si xp̄c iudam paſſ' ē. cur ego ñ patiar brictionē. Ad hec poſtumian' audiat inquit iſtud exemplum nr iſte de patmo. q cū ſit ſapiens īmemor ꝓſentiū. immemor futuroꝝ. ſi fuerit offenſus inſanit. in ſua ſe ñ habens poteſtate. ſeuit in clericos. graſſat in laicos. totūq; terrarū orbē in ſuā cōmouet ultionē. in qua p tēmuī iugit dumica tione conſiſtēs. nec tempore nec ratione ſedat'. Dolenda hominis & miſeranda conditio. etiā ſi hac ſola inſanabilis mali peſte ꝑimeret. Verum iſta ei patientię & tranq̄llitatis exempla referre ſepius galle debueras. ut ſciret iraſci. & ſciret ignoſcere. Quaſi iſtū breuī' inſertum ſermonē meū in ſę platū forte cognouerit. ſciat magis ñ ore inimici. quā a mici animo me loquutū. qua ſi fieri poſſet. optarē ut martino. poti' epō quā fallaci tyranno ſimilis diceret'. S; iſtum cui' cōmemoratio parū ſuauis eſt tranſeam'. & ad martinū nr̄m galle redeam'. Tum ego cū iā adeſſe ueſpm octiduo ſole ſentirē. dies inquā abijt. Poſtumiane ſurgendū eſt. ſimul tā ſtudioſis auditorib' cęna debetur.

E MARTINO XXI.

Aut' expectare ñ debes. ut ulla ſit męta referendi. latius ille diffundit'. quā ut ullo ualeat ſermone concludi. Iſta interī de illo uiro portabis orienti. & dū recurris. diuerſasq; oras. loca. port'. inſulaſ urbeſq; pretēlegis. martinum nom̄ & glām ſparge p ꝓpłos. Inprimis meminiſſe ñ pretereat campania'. & ſi maxime curſus in deuio ſit. ñ tamē tibi tanti ſint uel magnarū morarū ulla diſpendia. quin ulic adeas illuſtrē uirū. ac toto

laudatū orbe paulum. Illi queso te pri
mū sermons mīi. quod l' hesterno contec
mi. uel hodie dixmi uolumen euolue. Si
li oīa referes. illi cuncta recitabis. ut
mox pulhū sacra suam laudes roma cog
noscat. sicut pmum illū mīm libellum
ñ p italiā tantū. sī p totū etiā diffudit
illiricū. Ille martinū ñ inuidꝰ glārum
scārumq; maxpō uirtutū puslimꝰ estima
tor. ñ abnuet pīsulem mīm cū suo felice
componere. Inde si forte ad affricam
transferetabis. referes audita carthagi
ni. Licet etiā pridē ut ipse dixisti unū
nouerit. tamē nunc pcipue de eo plura
cognoscat. ne solum ubi cyprianū mar
tirem suū. quamuis seō illi' sanguine con
secrata muret. Inde si ad leuā achaie
sinū paululū deuexꝰ inmaueris. sciat
corinthꝰ. sciant athene. ñ sapientioē
machademia platonē. nec socratem
in carcere fortiorē. felice
tiā que meruit audire a
tē. sī nequaquā a xpō c
tas. quibꝰ donauerit l
Cū ū ad egyptum us
quā illa suoꝝ scōꝝ nu
turbꝰ super. tamē non
dux. qua illi uel unū

ORIGINIS c

ETERNO cū iben
limam inde petitur?

sum uela cōmiseris. negoti
um t mī dolous inungo. ut si unq
ad illi' illustis ptolomaidis litus ac
cesseris. solicitꝰ inquiras. ubi sit cse
pulꝰ mī ille pomponi. Hec fastidias
uisitare ossa peregrina. multas illic la
cmas tam affectu tuo. quā ex mīis
funde uiscerib'. Delicet mani mune
re. sohū ipsiū flore purpureo. & suaue
redolentib' sparge grammib'. Dicet tamē
illi si; nī aspere. nī acerbe. & compatientī
alloquio. nī exprobrantis elogio. quod si
uel te quondā. uel me semp audire uo
luisset. & martinū magis quā illum
quē nominare nolo fuisset imitatus.
numquā a me tā crudeliē disparatus.
ignoti puluis regione tegeret. nau
fragi sorte pdonus pass' in medio ma
ri mortē. & uix in extremo nact' lit
tore sepulturā. Videant hoc opꝰ su
um. quicumq; ex abscessu illi' in noce
re uoluerunt. uideant glām suā. &
uel nē adūsum me grassari desinant.
uindicatꝰ. Hec cū maxime flebili
uoce gemerem'. omīum lacmis p mā
lamenta cōmotis. cū magna quidē
MARTINI admiratione. sed nī mino
re ex mīis fletib' dolore discessū est.

Capl' lib mi dialogoꝝ seueri de
vitā MARTINI. Pallio sei satur
nini ORIS
EO PORE

quo maximian'
augustꝰ redit de
partib' affrice ad
urbē romam. uo
lens placere diocle
tiano augusto.
ut in nomine ei' thermas a solo edifica
ret. cepit inmundia xpianoꝝ omīs mi
lites siue romanos ad afflictionē labo
ris compellere. Erat autē quidā ur se
nex mīt eos nomine saturnin'. qui iā
senectute maceratꝰ fuerat. & cepit
eū ad portandū adiuuare. Hoc cum
uiderēt custodes fieri. quia sisinnius
& cyriacꝰ diacones. sarcinas suas et
alienas cū adiutorio xpi portarent.
mirati sunt. & nunciauerūt tribuno

laudatū orbe paulum. Illi queso te pri
mū sermons mīi. quod l' hesterno contec
mi. uel hodie dixmi uolumen euolue. Il
li omīa referes. illi cuncta recitabis. ut
mox pulhī sacra suā laudes roma cog
noscat. sicut pmum illū mrm libellum
ñ p italiā tantū. s; p totū etiā diffudit
illiricū. Ille martim ñ inuid gl'arum
scārumq; maxpo uirtutū pusillū estima
tor. ñ abnuet psulem mrm cū suo felice
componere. Inde si forte ad affricam
transfretabis. referes audita carthagi
ni. Licet etiā pridē ut ipse dixisti unū
nouerit. tamē nunc pcipue de eo plura
cognoscat. ne solum ubi cyprianū mar
tirem suū. quamus seō illi' sanguine con
secrata muret. Inde si ad leuā achaie
sinū paululū deuexa' intraueris. sciat
corinthi'. sciant athene. ñ sapientioē
machademia platonē. nec socratem
in carcere fortiorē. felicem quidē gre
tiā que meruit audire aplm predicā
tē. s; nequaquā a xpō gallias derelic
tas. quib' donauerit habere martinū
Cū ū ad egyptum usq; pueneris. quā
quā illa suoꝝ seōꝝ numerositate & uir
tutib' super. tamē non dedigneris au
dire. quia illi uel unuūse asie. un solo
OMARTINO europa ñ cesserit
ETERNO cū iherosō XXIIo
limam inde petieris. uentis rur
sum uela cōmiseris. negotiū
um t mī dolous inungo. ut si unq
ad illi' illustis ptolomaidis litus ac
cesseris. solicit' inquiras. ubi sit ēse
pult' mr. ille pomponi. Hec fastidias
usitare ossa peregrina. multas illic la
ēmas tam affectu tuo. quā ex mīis
funde uiscerib'. Delicet manu mune
re. sohū ipsiū flore purpureo. & suaue
redolentib' sparge grammib'. Dicet tamē
illi s; ñ aspere. ñ acerbe. & compatientī
alloquio. ñ exprobrantis elogio. quod si
uel te quondā. uel me semp audire uo
luisset. & martinū magis quā illum
quē nominare nolo fuisset imitatus.
numquā a me tā crudeliē disparatus.
ignoti puluueris regione tegeret. nau
fragi sorte pdonis pass' in medio ma
ri mortē. & uix in extremo nact' lit
tore sepultura. Videant hoc op' su
um. quicumq; ex abscessu illi' in noce
re uoluerunt. uideant gl'am suā. &
uel nē adūsum me grassari desinant.
undicati. Hec cū maxime flebili
uoce gemerem'. omīum lacrimis p mā
lamenta cōmotis. cū magna quidē
MARTINI admiratione. sed ñ mino
re ex mīis fletib' dolore discessū est.

Capt' lib' mi' dialogoꝝ seueri de
mu. Pallio sei satur
nmu oīs

EO PORE

Quo maximian'
august' redit de
partib' affrice ad
urbē romam. uo
lens placere diocle
tiano augusto.
i' thermas a solo edifica
uit. ludia xpianoꝝ. omīs mi
lites siue romanos ad afflictionē labo
ris compellere. Erat autē quidā ur se
nex mīe eos nomine saturnin'. qui tā
senectute macerat' fuerat. & cepit
eū ad portandū adiuuare. Hoc cum
uiderēt custodes fieri. quia sīsimus
& cyriac' diacones. sarcinas suas et
alienas cū adiutorio xpi portarent.
mirati sunt. & nunciauerē tribuno

laudatū orbe paulum. Illi queso te pri
mū sermons mīi. quod l' hesterno contec
mi. uel hodie dixmi uolumen euolue. Si
li oīa referes. illi cuncta recitabis. ut
mox pulhū sacra suam laudes roma cog
noscat. sicut pmum illū mīm libellum
ñ p italiā tantū. sī p totū etiā diffudit
illiricū. Ille martinū ñ inuidꝰ glārum
scārumq; maxpō uirtutū puslimꝰ estima
tor. ñ abnuet pīsulem mīm cū suo felice
componere. Inde si forte ad affricam
transferetabis. referes audita carthagi
ni. Licet etiā pridē ut ipse dixisti unū
nouerit. tamē nunc pcipue de eo plura
cognoscat. ne solum ubi cyprianū mar
tirem suū. quamuis seō illi' sanguine con
secrata muret. Inde si ad leuā achaie
sinū paululū deuexꝰ inmaueris. sciat
corinthꝰ. sciant athene. ñ sapientioē
machademia platonē. nec socratem
in carcere fortiorē. felice
tiā que meruit audire a
tē. sī nequaquā a xpō c
tas. quibꝰ donauerit l
Cū ū ad egyptum us
quā illa suoꝝ scōꝝ nu
turbꝰ super. tamē non
dux. qua illi uel unū

ORIGINIS c

ETERNO cū iben
limam inde petitur?

sum uela cōmiseris. negoti
um t mī dolous inungo. ut si unq
ad illi' illustis ptolomaidis litus ac
cesseris. solicitꝰ inquiras. ubi sit cse
pulꝰ mī ille pomponi. Hec fastidias
uisitare ossa peregrina. multas illic la
cmas tam affectu tuo. quā ex mīis
funde uiscerib'. Delicet mani mune
re. sohū ipsiū flore purpureo. & suaue
redolentib' sparge grammib'. Dicet tamē
illi si; nī aspere. nī acerbe. & compatientī
alloquio. nī exprobrantis elogio. quod si
uel te quondā. uel me semp audire uo
luisset. & martinū magis quā illum
quē nominare nolo fuisset imitatus.
numquā a me tā crudeliē disparatus.
ignoti puluis regione tegeret. nau
fragi sorte pdonus pass' in medio ma
ri mortē. & uix in extremo nact' lit
tore sepulturā. Videant hoc opꝰ su
um. quicumq; ex abscessu illi' in noce
re uoluerunt. uideant glām suā. &
uel nē adūsum me grassari desinant.
uindicatꝰ. Hec cū maxime flebili
uoce gemerem'. omīum lacmis p mā
lamenta cōmotis. cū magna quidē
MARTINI admiratione. sed nī mino
re ex mīis fletib' dolore discessū est.

Capl' lib mi dialogoꝝ seueri de
vitā MARTINI. Pallio sei satur
nini ORIS
EO PORE

quo maximian'
augustꝰ redit de
partib' affrice ad
urbē romam. uo
lens placere diocle
tiano augusto.
ut in nomine ei' thermas a solo edifica
ret. cepit inmundia xpianoꝝ omīs mi
lites siue romanos ad afflictionē labo
ris compellere. Erat autē quidā ur se
nex mīt eos nomine saturnin'. qui iā
senectute maceratꝰ fuerat. & cepit
eū ad portandū adiuuare. Hoc cum
uiderēt custodes fieri. quia sisinnius
& cyriacꝰ diacones. sarcinas suas et
alienas cū adiutorio xpi portarent.
mirati sunt. & nunciauerūt tribuno

laudatū orbe paulum. Illi queso te pri
mū sermons mīi. quod l' hesterno contec
mi. uel hodie dixmi uolumen euolue. Il
li omīa referes. illi cuncta recitabis. ut
mox pulhī sacra suā laudes roma cog
noscat. sicut pmum illū mrm libellum
ñ p italiā tantū. s; p totū etiā diffudit
illiricū. Ille martim ñ inuid gl'arum
scārumq; maxpo uirtutū pusillū estima
tor. ñ abnuet psulem mrm cū suo felice
componere. Inde si forte ad affricam
transfretabis. referes audita carthagi
ni. Licet etiā pridē ut ipse dixisti unū
nouerit. tamē nunc pcipue de eo plura
cognoscat. ne solum ubi cyprianū mar
tirem suū. quamus seō illi' sanguine con
secrata muret. Inde si ad leuā achaie
sinū paululū deuexa' intraueris. sciat
corinthi'. sciant athene. ñ sapientioē
machademia platonē. nec socratem
in carcere fortiorē. felicem quidē gre
tiā que meruit audire aplm predicā
tē. s; nequaquā a xpō gallias derelic
tas. quib' donauerit habere martinū
Cū ū ad egyptum usq; pueneris. quā
quā illa suoꝝ seōꝝ numerositate & uir
tutib' super. tamē non dedigneris au
dire. quia illi uel unuūse asie. un solo
OMARTINO europa ñ cesserit
ETERNO cū iherosō XXIIo
limam inde petieris. uentis rur
sum uela cōmiseris. negotiū
um t mī dolous inungo. ut si unq
ad illi' illustis ptolomaidis litus ac
cesseris. solicit' inquiras. ubi sit ēse
pult' mr. ille pomponi. Hec fastidias
usitare ossa peregrina. multas illic la
ēmas tam affectu tuo. quā ex mīis
funde uiscerib'. Delicet manu mune
re. sohū ipsiū flore purpureo. & suaue
redolentib' sparge grammib'. Dicet tamē
illi s; ñ aspere. ñ acerbe. & compatientī
alloquio. ñ exprobrantis elogio. quod si
uel te quondā. uel me semp audire uo
luisset. & martinū magis quā illum
quē nominare nolo fuisset imitatus.
numquā a me tā crudeliē disparatus.
ignoti puluueris regione tegeret. nau
fragi sorte pdonis pass' in medio ma
ri mortē. & uix in extremo nact' lit
tore sepultura. Videant hoc op' su
um. quicumq; ex abscessu illi' in noce
re uoluerunt. uideant gl'am suā. &
uel nē adūsum me grassari desinant.
undicati. Hec cū maxime flebili
uoce gemerem'. omīum lacrimis p mā
lamenta cōmotis. cū magna quidē
MARTINI admiratione. sed ñ mino
re ex mīis fletib' dolore discessū est.

Capt' lib' mi' dialogoꝝ seueri de
mu. Pallio sei satur
nmu oīs

EO PORE

Quo maximian'
august' redit de
partib' affrice ad
urbē romam. uo
lens placere diocle
tiano augusto.
i' thermas a solo edifica
uit. ludia xpianoꝝ. omīs mi
lites siue romanos ad afflictionē labo
ris compellere. Erat autē quidā ur se
nex mīe eos nomine saturnin'. qui tā
senectute macerat' fuerat. & cepit
eū ad portandū adiuuare. Hoc cum
uiderēt custodes fieri. quia sīsimus
& cyriac' diacones. sarcinas suas et
alienas cū adiutorio xpi portarent.
mirati sunt. & nunciauerē tribuno

expurio. Tunc tbui' nuntiauit maxi
miano augusto dicens. quod cum ym
nis & laudib' & oñi uenerationc xpo glo
riã redderet. Tunc iussit laodici' pfect'
urbis. recludi in custodia publica senẽ
saturninũ & sisinnũ diaconũ dicens.
Si ñi sacrificauerit diis oñipotentib'. di
uersis eos pẽnis mactabit. Tunc beat' sa
turnin' senex. cũ esset in custodia. una
cũ beato sisinnio diacono. uenerabãt ad
eũ multi gentiles. & baptizabant cum
oñi fiducia. Audiẽs hoc laodici' pfec
tus urbis. iussit sibi tribunal parari intra
urbẽ intelligide. Et post dies quadra
ginta duos. misit & exhibuit saturni
nũ senẽ & sisinnũ. Quos etiã uinctos
catenis. adductos fecit nudis pedib' in
cõspectu laodicii pfecti. Quib' ipse dix.
Dicite nobis. Quid ẽ. Deposuistis
uanas superstitiones. & adoratis deos
quos imperatores adorant. Respondit
sisinni' diacon' & dixit. Nos peccato
res adoram' dñm ihm xpm dei filium
Hã demonib' & lapidib' nũquã humi
liam. Tunc laodici' prefect' urbis. dix
ad milites suos. Deferat tripoda. &
thurificẽt maiestatib'. Respondit sa
turnin' senex. & dixit uoce clara. Con
terat dñs ihc xpc deos gentiũ. Et con
tinuo soluta ẽ tripoda erea uelud lu
tũ. Tẽ uidentes duo milites papias &
maur'. cepunt uoce magna clamare
& dicere. Vere uni est ds & dñs ihc
xpc. quẽ colũt sisinni' diacon' & satur
nin'. Hec cũ audisset laodici' prefect'
irat' est ualde. & iussit eos in eculeo
suspendi. Cumq; attraherent nerus.
fustib' & scorpionib' cesi sũ. Beati au
tẽ saturnin' & sisinni' clamabãt dicẽ
tes. Gla t dnẽ ihu xpẽ. quia meru
ni socii fieri seruoꝝ tuoꝝ. Tẽ papias &
maur' clamabant. dicentes ad oñem
pplm paganoꝝ. Vt quid uos sic coartat
diabol' in seruos dñi nri ihu xpi. hec ex
crcere. Tunc stati irat' est laodici' pre
fect' urbis. & iussit sup papia & maurũ
ut cũ lapidib' ora eoꝝ ẽtunderent. & sic
recluſit eos in custodia. Sci ũ marti
rib' saturnino & sisinnio pcepit multa
b'. ut flãmas laterib' eoꝝ apponerent.
Sci autẽ martires. in eculeo uultu ala
cri grãs deo agebant. Codẽ autẽ die
dedit eis pfect' sententiã. ut ambo ca
pite truncarent. Qui depositi de ẽcu
leo. stati ducti sunt uia unã miliario
plus min' sedo. & ibidẽ capite
sũt truncati. Quoꝝ corpa collegit ma
tron una cũ beato iohanne prbo. & se
pelierẽ eos in pdio suo uia salaria ue
tere. sub die tercio kalendas decem
bris. Regnante dnõ nrõ ihu xpo. cui
& gl̃ia cũ deo patre & spũ
scõ. p oñia scla sc
clꝝ amen. Expl'
passio s̃ sanctorũ ỹ.
Incipit passio scõꝝ
crisanti & da
rie ỹ martyrũ.
ISTORIA ỹ
prioꝝ scõꝝ adedi
m deus uoluit puerum
mortaliũ pasceret eos.
quos immortalitatis dapib' reficit.
sed ut nos exẽplo eoꝝ doceat pñtis
sti blandimenta contẽnere. & adq̃sitã
one sempitnę gl̃ę. labentẽ ac momẽta
neã angustiã ñi timere. O mis eni do
lor aut leuis ẽ. & sufferri potest. aut
grauis ẽ & finẽ imponit. Si; si uñq;
timẽd' ẽ. ratio ẽ. ut ille q̃ etnũ est ñ

expurio. Tunc tbui' nuntiauit maxi
miano augusto dicens. quod cum ym
nis & laudib' & oñi uenerationc xpo glo
riã redderet. Tunc iussit laodici' pfect'
urbis. recludi in custodia publica senẽ
saturninũ & sisinnũ diaconũ dicens.
Si ñi sacrificauerit dis omnipotentib'. di
uersis eos pẽis mactificiã. Tunc beat' sa
turnin' senex. cũ esset in custodia. una
cũ beato sisinnio diacono. ueniebãt ad
eũ multi gentiles. & baptizabant' cum
oñi fiducia. Audiẽs hoc laodici' pfec
tus urbis. iussit sibi tbunal parari intra
urbẽ intelligide. Q. post dies quadra
ginta duos. iussit & exhibuit saturni
nũ senẽ & sisinnũ. Qui etiã uincti
catenis. adducti sunt nudis pedib' in
cõspectu laodicii pfecti. Quib' ipse dix.
Dicite nobis. Quid ẽ. Deposuistis
uanas superstitiones. & adorastis deos
quos imperatores adorant. Respondit
sisinni' diacon' & dixit
res adoram' dñm ihm
Hã demonib' & lapidi
liam. Tunc laodici' p
admultres suos. Deo
thurificẽt maiestati
turnin' senex. & dixit
tat dñs ihc xpc de
tinuo soluta ẽ tripod
tũ. Tẽ uidentes duc
maur'. cepunt uoce
& dicere. Vere un' est ds & dñs ihc
xpc. quẽ colũt sisinni' diacon' & satur
nin'. Hec cũ audisset laodici' prefect'
irat' est ualde. & iussit eos in ẽculeo
suspendi. Cumq; attraherent' nerus.
fustib' & scorpionib' cesi sũ. Beati au
tẽ saturnin' & sisimi' clamabãt dicẽ
tes. Gla t dnẽ ihu xpẽ. quia meru
ni socii fieri seruoꝝ tuoꝝ. Tẽ papias &
maur' clamabant. dicentes ad omẽm
pplm paganoꝝ. Vt quid uos sic coartat
diabol' in seruos dñi nri ihu xpi hec ex
crcere. Tunc stati irat' est laodici' pre
fect' urbis. & iussit sup papia & mauro.
ut cũ lapidib' ora eoꝝ ẽtunderent'. & sic
reclusit eos in custodia. Sẽs ũ marti
rib' saturnino & sisinnio pcepit multa
b'. ut flãmas latcrib' eoꝝ apponerent.
Sẽi autẽ martires. in ẽculeo uultu ala
cri grãs deo agebant. Eodẽ autẽ die
dedit eis pfect' sententiã. ut ambo ca
pite truncarent'. Qui depositi de ẽcu
leo. stati ducti sunt ua nuñtana mi
liario plus mi' sedo. & ibidẽ capite
sũt truncati. Quoꝝ corpa collegit ma
son una cũ beato iohanne prbo. & se
pelierẽt eos in pdio suo ua salaria ue
tere. sub die tercio kalendas decem
bris. Regnante dnõ nrõ ihu xpo. cui
est honoꝝ & glia cũ deo patre & spũ
scõ. p oña scla sc
clꝝ amen. Expl'
passio s saꝛñum oñ.
Incipit passio scoꝝ
Crisanti & Da
rie martyrũ.

ISTORIAO

prioꝝ scoꝝ adedi
ficationẽ nrãm deus uoluit puenire
ñ ut laudib' mortalũ pasceret eos.
quos immortalitatis dapib' reficit.
sed ut nos exẽplo eoꝝ doceat pñtis
scli blandimenta contẽnere. & adq̃sitã
one sempitnę glę. labentẽ ac monẽta
neã angustiã ñ timere. O mũs enĩ do
loꝝ aut leuis ẽ. & sufferri potest. aut
grauis ẽ & finẽ inponit. Si; si utq;
timẽd' ẽ. ratio ẽ. ut ille q̃ etn' est ñ

contẽpnaẽ. Si enim isti dolores q̃ hodie
minuãt. & cras finiũt. tã duri tã seui
sũt. quã graues erũt illi dolores. q̃ sic mehe
ant ut crescãt cottidie. sic inuiũ capiũt.
ut oñino finiri ñ possiũt. Hanc demq;
ymaginẽ tenent. q̃ se pmittunt aut se
cari a medicis. aut iguri cauteriis. aut
amarissimis potionib' sauciari. Oortis
enĩ timore pterrita. & amaritudines ap
petunt. & ignes ñ metuũt. & ferrũ ñ
phorrescũt. Si ergo amore hui' utq;
que fidẽ seruare ñ nouit amantib' se.
auro comparant dolores ignis & amari
tudines. gratulandũ est gratuitis pas
sionib' q̃ ult uenientes. faciũt nos tem
poraliũ humiles. ut inppetuũ exaltẽñ.
faciũt nos amaritudines nostras
incurrere. ut sempitnas dulcedines ca
piam'. faciũt nob ardores incendii fu
giuu. ut refrigerii faciant nos parti
cipes sempitnu. Hoc intuitu omis mar
tyres xpi. ut tumphũ ex hostib' capent.
omnium passionũ genera ridendo pot'
quã metuendo ppessi sunt. credentes
q̃d & gl'am sempitnã adq̃rerẽt. tempa
lem respuendo. & etnũ ignẽ euaderent.
psens incendiũ pferendo. Hoc itaq; glo
ris delectari. respuam' mundũ cũ omñib'
delectañtis suis. & seq̃ gesta absq; in
credulitatis nubilo. serenissimã udeli
cet recitem' hystoriã crisanti. tã nob q̃
credim'. quã omñib' qui creditui sũt p
futurã. Polem' ut illustrissim' alexan
drie urbis honorat' & pm' ad urbẽ ro
mã cũ filio crisanto uenies. a romano
senatu susceptꝰ est. & magnis honorib'
a numeriano inpatore illustratꝰ. cathe
driã in curia romana susceꝑ. hic filiũ
suũ unicũ crisantiũ. omñib' liberalib' stu
diis eruidiendũ tradidit. Erat enim
ardentis ingenii. ita ut omnia quecunq;
et ab oratorib' aut a philosophis fuissent
tradita. capax animo fortẽ reteneret.
Cuius ũ prudentie. cuiq; fuerit intelli
gentie. retũ exit' docet. Nã unusq̃sq; libro
rũ uolumina. cũ animo curiosi' discute
ret. ad ẽuangelicos apices puenit. Et si
gens curiositatis sue cursũ. ad semetipsũ
ait. Tamdiu te libuit crisante p libros
tenebras curarũ tuarũ frena laxare.
quãdiu ad lumẽ pringeres ueritatis. Nil
est prudentie. ut ad tenebras redeam' a
lumine. Perdem' q̃d laborauim'. si fruc
tũ labouis amittim'. Fructꝰ labouis hic
est. quẽ a deo datũ querentib' legim'. Sic
enĩ legim' dñm hominib' precepisse. queri
te ut inueniatis. Si q̃d quesiuim' & in
uenim' dimiserim'. erim' fatui. & stultis
simus compandi. Teneam' q̃ q̃d tenendũ
ẽ animo. & omnia q̃ relinquenda sũt reli
quam'. Sit enĩ lectura laboriose mẽsi
tionis mee. si ñ teneã utilit q̃d inuen.
Du laboraui querens. inuenn aurũ. in
ueni argentũ. inueni lapides pciosos.
Sic do quesiui ut inuenirẽ. ideo inue
ni ut teneã. tã non patiar in erpi q̃d
inueni. teneã. utar. pfruar. q̃a hec e
rit sũma laboris mei. quã si amisero.
uidebor sine causa uixisse. sine causa
quesisse. & hec dicens. cepit querere
q̃s eẽt diuinarũ litterarum expositor.
& sicut audierat ante grãmaticos et
oratores magistꝝ. sic desiderabat rus
ticos doctores & pastores acq̃rere. Legerat
enĩ dixisse aplm. ubi sapiens. ubi scriba.
ubi ẽquisitor hui' sẽli. & q̃a p sapientes
mund' displicuit. placuit dõ pnsipi
entes saluos facere credentes in se. Hec
secũ cottidie reuoluens animo. & cot
tidie xpi famlos req̃rens. occurrit

q̄ diceret se nosse quendā carpophorū no
mine · uirū p omīa eruditū aplīanū & sēm
f. psecutionis arcuare seuerit · in quodā
montis spelco collocatū · uxq; posse a pau
cissimis & fidelissimis uisitari · Audiens
hec crisant⁹ · cepit feruentior mḡrere · et
genib⁹ reflexis fusis p̄cib⁹ aduolut⁹ etiā
lacrimis postulabat · ut ad ei⁹ mereretur
noticiā puenire · fit p̄udente deo · q̄d
ex fidei desiderio flagitabat · & puen
ens ad sēm carpophorū quinq; regioni
p̄bm · intra paucos mēses · omīb⁹ diuinis
litteris imbuit · & ita cepit ee diligēt
instruct⁹ · ut statī post septē dies bapt⁹
matis sui · ihm xp̄m filiū di · uoce pub
lica p̄dicaret · Te affines ei⁹ uiri nobiles
& potentes · comp̄hendentes patrē eius
polemiū · cepunt eū arguere dicentes ·
Periculo patrimonii tui & capitis tui ·
iste iuuenis contra deos deasq; uociferā
tur clamoribus uanis · dicitq; nescimus quē
xp̄m ueriū dm ee · Quē si audierit im
pator ista p̄sequentē · nec t̄ p̄derit · nec
nob⁹ poterit ee consiliū · Quis enī au
deat ista p̄sumere · ni qui sine rege · aut
sine lege romana · agere se credat impune ·
Te uatus pat⁹ ei⁹ polemi⁹ fecit eū in tenebro
so & squalido loco claudi · & uesp̄tinis ho
ris parcissimo cibo reficī · Hoc aut⁹ uir di
crisant⁹ magis ad exercitacionē sibi
quā ad supplitiū dicebat inferri · Cūq;
hoc factū publica confabulatio detexis
set · dicit pat⁹ ei⁹ uni ex audientib⁹ · Si filiū
um tuū ab hac usurpatione conaris ex
pere · magis eū delitis occupa · & uolup
tatib⁹ & cuicunq; elegantissime atque
prudentissime cūgio trade · ut cū didi
cerit ee maritus obliuiscat ee xp̄iani · Nā
istas tenebras & afflictiones quas tu ad
supplitiū illi te credis ingerere · xp̄iani
ad laudē · & p̄petuā gl̄iam sibi estimant
euenire · Audiēs hec polemi⁹ iubet tch
nia uestib⁹ sericis sita p̄parari · Te ipsū q̄q; au
ferens de squalida illa & tetra habitacu
one · induit uestib⁹ pretiosis · & ponens
eū in triclinio · elegit quinq; pulcherri
mas uirgines ex ancillis suis · & accura
tissimis uestib⁹ & ornamētis composuit ·
& simul eas cū crisanto cōstituens · iussit
cottidiana conuiuia · affluentissimis da
pib⁹ exhiberi · Puellis ū mōnitus est
dicens · Nisi eū blandis & amplexib⁹ uīis
ab intentione xp̄ianitatis separaueritis ·
diuisis uos facia interire supplicius · Agi
tur · Int hec ludibria · ut dei īmobilis a
nimo p̄seuerabat · & delicias quasi ster
cora contempnebat · Puellas aut⁹ uir
gines · quasi uipam p̄horrebat · Jacebat
ū oratione immobilis · & amplex⁹ ea
rū & oscula · quasi sagittarū ict⁹ seuo
siue fidi excipiens · clamabat ad dm
dicēs · Exurge dne in adiutoriū mi · de
anime meę sal⁹ tua ego sū · Quis enī is
tā pugnā a diabolo excitatā uincere
p̄ualet · ni tua p eo fuerit deextera dimi
cata · Criat · qui se putat castitatē per
fectā suis uiribus optinere · Nisi enī tuo
imbre · flamme fuerint extincte corpo
ralis ecupiscentie · ni potest anim⁹ puen
re q̄ pergit · Libido e enī mala bestia · q̄
in silua hui⁹ seli · ad deuorandas animas
p̄ carnē & diabolū incitat · Qui ei⁹ mor⁹
euaserit t̄ do gr̄as referat · q̄a tuū est q̄d
euasit · sicut beatissim⁹ famul⁹ tuus Io
seph · quē plangebat pat⁹ suus dicens ·
bestia maligna comedit illū · bestia ma
la rapuit Ioseph · & nolebat consolari in
eo · Certe hic e iacob famul⁹ tuus dne ·
quē nichil latebat · Quare q̄ dū duris
sent ei filii sui · agnosce si tunica filii

tui ē. ñ manifestasti ei quod fallerent eū. S; ido dissimulasti q̄a patriarchā patrē allo quu ꝓphetico sermone ꝑmouisti. Dum q; oc curriit ei bestia maligna. & quasi leena ita eū suis unguib⁹ arpaxabat. & q̄d pei est in sidiata est ut solū muemret & uneū. S; sol⁹ ñ erat. q; patri ei⁹ lacrimis tā fuerat ap pellat. Ideo eū ꝓmisisti lugere. & mugi tū mi cordis emittere. ut iustis eū adiu torus subleuares. Libido erat bestia ma ligna. ꝑ quā contra eū diabol⁹ & mulier luctabant. Ibi caro & sanguis. ibi iuuen tus & pulcher aspect⁹. Ibi pubertas & iru tacio oc̄lor. ibi potestas dñationis. Ibi ob scenitas delectationis. ibi mutanñta po testatis. Ibi ornanñta suadentia oculos. ibi caput auro & gēmis instructū. Ibi o doranñta exhalantia. ibi amplex⁹ ipse deuorationis & mortis. Jā ꝓximū inter hec oīa. & solū muenit leena & tenuit. Hunc tua man⁹ diē. tā amte ora positū lubauit. Unde & nuntiantib⁹ quod fi li⁹ eius uiueret. Iacob dix̄. Uirū in est si ioseph fili⁹ meus uiuit. Quasi q̄ diceret. Uirū in est si bestiā illā maligna sic e uasit ut uiueret. Quare. Cū in mḡt dñs erat eū ioseph. & oīa quecūq; faciebat deus dirigebat in manib⁹ eius. Et ego diē te confiteor. & a te auxiliū contra is tas feras dep̄cor. ut sic serpentes obdor miscāt ad uocē incantantis. sic ist̄e ob dormiscāt in ēspectu meo. & nullū in me libidinis excitent bellū. q̄a te credo uerū dīm. q; in hominib⁹ in te credentib⁹ oparis uirtutē. q; pen⁹ uinci ñ possit. Jgit eū complesset oratione christam. ita graui somno corrept⁹ ſt̄ uirgines. ut h esset de telamo foras egred̄e. pen⁹ exeuta ri ñ posset. Cuigilabāt aut̄ foris. & capi ebant cibū. Stati aut̄ ut ingress⁹ fue rant ubi orabat christa. sopore mmo at tabantur. Nuntiant̄ hec pat̄ ei⁹ ab his q̄ rū fuerat curę cōmissū. & cepit eū quasi mortuū flere. Tunc dic̄ ei quida examici suis. Hic artē magicā a xp̄ianis didicit. aduers⁹ puellas simplicissimas. facile ꝑua luit incantando. S; si eruditā aliquā mu sers ad eū. poteris eū ad tuū arbitrium. & ad suos libit⁹ mutare. Dicit ei polemius. & ego ubi inuentur⁹ sū talē femina. que hoc possit implere. Respondit ei amic⁹ eius. Est nīt uirgines que dęę uestę inser uiūt. quedā uirgo sup oīem pulchritu dinē elegantior. & ita sapiens. ut illi nec ipsi oratores occurrāt. Hec iā ad nubiles annos. quantū ętas ostendit adtingit. & necesse erit. ut quecūq; eā nobilis sortiat uxorē. Hāc itaq; nos ut ēsuetudo ē. ꝑ sup plicationē mereamur. & agam⁹ eū ea quatin⁹ & filiū reddat. & sibi eū maritū acci piat. facta st̄ oīa q̄ isti consilio erāt ne cessaria. & ad consiliū uirginis ꝓuentur. Tē uirgo uestę nomine daria gēmis & au ro radians. repente ad christanū quasi sol radiās constant̄ ingredit̄. & quasi sub specie ēsolationis. tanta eū elegantia ser monis alloq̄tur. tantāq; ingenii arte ꝓ tulerit. ut si ēet ferro durior. pluma mol lior redderet̄. S; christam⁹ dñi auxilio fiet⁹ sagittas diaboli scuto fidei repelle bat. & medium int̄ se atq; illā sp̄m sēm pos tulans. alloquius sius hoc inuitū dedit. Si in mortali hominu ꝓ temporali conubio tanta tuę pulchritudinis elegātia earbes tantāq; dulcedinē melliflui sermonis os tendis. ut etiā ab utritione ꝓpositi a numū meū te reuocare credas. alius a morib⁹ occupatū. & cogitatis mentē uelle q̄d ñ uult. quantomagis amantē te. & desiderantē immortalē regis filiū. pote

ris si uoluerit obtinere. Nā si anima tua
in corpis tui integrate custodias. sic corpe
pulchra es. ita erit & ante. & sic extrinsecus
gemis & anno resplendes. ita utinsec in tuis
uiscerib pornaberis. erunt de te angli pa
ni laudatores. archangli paranumphi. a
postoli amici. martyres coheredes. xpe spō
sus. q tibi thalamū in celo etius margarita
instructū tradet. & possessiones paradisi.
in dote & sempitna tribuet. Constituet
& incompabiles reditus. & flores in te cot
tidie gratissime renouabit iuuentutis.
Ad hec daria compuncta respondit.
Nulla me o iuuenis petulantis animi. cū
his uestib ad te signa pduxerit. si pat
tui lacrimis miserata. cupio te & pat red
dere. & dorū reuocare culture. Christan
tus respondit. Si nosti aliqua q ista ra
tio in manifestet. pona animū. & dili
gent auscultabo. ita ut ex alterna dispu
tacione libent & audias & loquaris.
Daria respondit. Int omia q humanis
cōmodis necessaria nouim. nichil tam
utile. tamq primū agnou. qua diuini
tate excolere. & supnas uires deor. neq
qua p contemptū ad uindictā concita
re. Christan ad hec dicit. O uirgo pru
dentissima. qua putas idolis exhibere
cultura. Respondit daria. Hec que
nobis faciat ee custodes. Christan dix.
Quom nob possint ee custodes. q nisi
custodiri fuerit a canib. nocte rapiunt
a furib. & ne ab alio q eiciant impulsu.
unculis ferreis coartant & plumbo. Da
ria respondit. Si uulgo ignobile posset
absq his ymaginib deor celebrare cultu
ra. nulla eet necessitas. similitudines ex
hiberi. Hę aut ymagines. mere & i mar
more & in auro & i argento fundunt ut
ut oclos sui cultous attendat. eiq do
ceant tormenta timere & se excolere. Re
pondit christan. Ingrati q quor sunt
iste ipse ymagines. & uideam si his me
rito debeam honore exhibere culture.
Ds enī non potest nec existimari nec cre
di. ni qui omem seitate omemq supgre
dit maiestate. Que q bona saturni fal
citer habuit. q pp filios quotiens eiq
nascebant occidit. ut ni dica comedit.
sicut ei cultores scribunt. Q bona mio
ue fuisse existimas. qui q dies uixit. tot
maudita incesta. tot adultria. tot homi
cidia ppetrauit. enervator pat. puerq
incestor. maritorq adult. sororq marit usur
pator impii. magorq admuentor. tiā affi
gurationis arbit. massa demonū. meta
tor mortis. & omium muasorq emmum
ppetrator. Hunc talem ee ni credas. si
ni eor deorū ista septa sunt quor testimo
nio dii memorant. & regest nati. tam le
gunt & mortui. tempe quo rudes homi
nes deos putabant. quoscuq mplio fo
res compbassent. Na quid mioue diui
num ee potuit. q omi castitati ita usq
ad morte extitit inimic. ut aere ipsi
in gammede polluere. & tia ut dixi
in suis sororib inq̄nare. Q'd etiā inmer
curio diuinitatis inuentū putas. cui ca
pitalis aspect. sicophanticū indicat mō
strū. cū mei uertice cernim simul & ca
pillos & pennas. Hic maleficus suis ab
sconditas terre pecunias reppiebat. &
incantacionib suis. serpentū nas mu
gabat ad uirgā. Hec aut demonū pa
cimo ppetrabat. quib porcum sacrificabat & gallū. Que aut
in hercule scitas. q uicinor suor omium
infectione fatigat. etiā ipse unuq se
nutu dei igneb tradidit eternandū. &
arsit miser simul cū machera qua gesta

bat ⁊ pelle. ⁊ licet leonē necauerit. ip
se tamē redact⁹ in cinerē nusquā compa
ruit ſ; periit. Que in apolline ſcītas. cū
myſteriis dionſialib⁹ ⁊ in ebetatis ēſiſi
onib⁹ ⁊ diumationib⁹ delficis ⁊ luxuriis
poculoꝝ. Jam ſi ad regnā iunonē ⁊ caſ
tiſſimā ueneren uenam⁹. inuenim⁹ caſ
ideuco nīl ſe acrīt litigantes. q̄ ad uſ⁹
tuipes una altera preecedebat. Clama
bant omīum poetarū ⁊ oratoꝝ ſēpta.
iudiciū paridis ſpretaq; iniuriā fōme.
Q̄d enī illa indignata ē. q̄d illa letata.
ñ quod illa impudicicie uſib⁹ aptior pa
ris iudicio dicīt. alia denegat. His
itaq; diuinitatis honorib⁹ ſuppoſitis. q̄b⁹
diuinitatis priuilegiū imperiū indi
cat uulg⁹. de ceteris eoꝝ inmoꝝb⁹ ſilea
m⁹. Unū enī caput ē. q̄d inuiſa cōpago
ſequīt membroꝝ. Ad hec daria reſpon
dit. Dictis meis aſſertio tua p merito
exhibuit. Docuiſti enī. ut ſi impii ỳ
magines colunt. noſ ipſas res quarū il
li colunt ỳmagines adoremꝰ. ⁊ uniuſq;
honorē maieſtatis ſue. ſapientī⁹ quā a
li exhibent p̄beam⁹. Optime aut chri
ſtē ad clauſulā meę edificationis ad
tingis. Adducam⁹ q̄ ante oculos. elem̄
toꝝ omīum diuīſa uoluntate cultores.
⁊ colat uir terrā ut dea. ſ; ut dea tan
tū obſecrationib⁹ ſacerdotis. atq; omīum
cultura q̄d eandē conuenit p̄mereri.
ceſſet ū abalta uel raſtri cultura. alī
e contra negam⁹ eā ſolā deā. uomeris
cultu illā oſtendat ⁊ raſtē. nec ut ſacer
dos uenerando eā excolat. ſ; ut ruſtic⁹
opando. cui magis fructū p̄ferre cre
denda ē. Illi ſine dubio. q̄ eā ut tā tam
tamq; coluerit. ñ ei qui eā quaſi deam
uanuſſima ſuperſtitione uenerat.
Si enī uera dea eſſet. illi pot⁹ uberem
fructū q̄ eā religionis titulo honorabat
afferret. Simulīt ⁊ alī neptunū diuino
cultu uenerēt. ⁊ aut tempeſtuo tempe
nauigēt. aut copioſ⁹ ac ſi religioſius cul
tor expectet. alī ū quaſi examine cleīntī.
onū diuinitatis reuerentia arbitrēt in
dignū. ⁊ hic ñ ñ certo ⁊ oportuno tēpe
ſe fluctib⁹ credat. ⁊ marinas copias ñ ad
orando ſ; piſcando p̄quirat. quē ex his
duob⁹ aut felicius nauigare. aut piſcium
dapib⁹ abundare exiſtimas. Illū p̄culdu
bio. q̄ hec rationabilīt̄ peruauerit. ñ illum
qui uanſſimo ritu hec ſpurca crediderit.
Hoc etiā de ceteris cleīntis ſentendū. q̄d
melius ſe colentib⁹ p̄ſtēt. quia ñ ſuo motu
ſ; diuino iuſſu uſib⁹ hominū famulantur.
Juſſu ū dei calore ſolis tīr concipiunt. ae
riſ tempie pariūt. celi cleīntia uberius nu
triunt. qualitate temporū ꝯ aleſcunt. Ille
tam ueneratione digni⁹ eſt qui p̄ſtat ea.
ñ p̄que preſtantē. Neq; enī qui litteras
diſcūt. tabulis ⁊ codicib⁹ pot⁹ q̄m ſe refert
quā magiſtro. aut eg̃ tantē liberali a me
dico. ferramentis aut medicamentis ei⁹ honorē
quā ipſi medico eſtimant rependendū.
Hec ⁊ huiuſmodi p̄ſequente chriſtiano.
credidit daria. ⁊ quaſi ſimulata uolun
tate. mīt ſe ⁊ chriſtianū habenti conſiliū
nonū coniugii aſſumpſerīt. ita ut ambo ī
dei timore ⁊ caſtitatis gr̄a p̄duarēt. At
ubi chriſtian⁹ libenī miniſterū patīe uo
luntatis accepit. fecit baptizari dariam
mitia domū ſuā. ⁊ ita facta eſt uirgo ſa
cratiſſima xp̄i. ut unita dies paucoſ⁹ oñs
diuinaſ ſcripturas arripet. ⁊ ſcē uirgini
tati ſue uelamīta ſcītatis aptaret. Erat
tamē iuncta chriſtiano. ñ calore corpeo.
ſed ſci ſp̄s feruore ſociata. ⁊ tā p chriſtia
tum multitudo uiroꝝ. quā p dariā fe
mine innumerabiles. ad xp̄i grām ēflu

ebant. Cum multę animę relicto amore sponsoꝝ apō se traderent. nē uuenes relicto uoluptatis studio & carnali cōmertio se castimonię manciparent. excitata ē in urbe seditio. & celerimo pfecto urbis ā ministrante. mpellatio publica exhibet. Juuenes clamabāt. sponsas mās p dariā amittim. uxi clamabant. uxores mās a mittim p christianū. & iā filios n habem. & erat mpellantiū uaria & seditiosa ē fusio. Jubent itaq; ambo constringi. & diuersis pęnis mctici. si sacrifitioꝝ cęrimo nias contempsisset. Tradit itaq; tbimo claudio christanę, qui claudius tradidit eū septuaginta militb' diceš Ducere eū extra cuitatē. ad fanū minerbi herculis. ubi si sacficare noluerit. diuīsis eū pęnis agitare quo usq; consentiat. Tē milites nodosis eū neruis astringūt. ut sensim siccantib' neruis ad ossa ei' ux ptingeret ligamentum. Statī aut ut constrict' est. ita omia sē in manib' ei' umcula resoluta. ut n occurreret oculis u dere celeritatē coꝝ resolutionis. & qua si luctantes contra ligaturas. diuerso & diuerso n eū diuīsis militꝫ constringe bant nodis. & exquisitis ingenijs. Qox aut ut mani' ligantes cessauerāt a umcło. ei' quicq'd ligauerant soluebat. Tunc itaq militꝫ miserunt eū in cippū nouū. & nodosissimū. ita ut in tercio punćto ei' tybiā coartarent. Jgit eū starent ante eū. & insultarent ei. ita putrefactū est ligniū circa ei' cippi. ut in cinerē conuerteretur. Tollentes aut milites christianū. p fundunt eū loto humano dicentes. Valetina tua n amittes. Statī aut ut p fus' ē loto putentissimo. ipsa aqua pu tens ita ē in nectareū odorē conuersa. ut putaret eū n loto s; rosa p fusum. du ferent. aut eū ex eodē loco. excoriauerunt uitulum. & corio recenti cinxerunt eū nudū. & posuerē eū ad solē. Si p totū diem i estu mimo & flagrantissimo sole. nullā omīno potuit calefactionē sentire. s; eadē qua fuerat uiriditate pdurans. corū in nullo potuit di famulū uiolare. Jtē posuerē in collo ei' catenas ferreas. & simul man' ei' & pedes cōstringentes. clau serunt eū in obscurissimo loco. Statī au tē in mamb' eius soluta sē umcla. & tanta lux infulsit loco. ut putarent illic lāpades ee multę fulgentes. Nunciant ō nia hęc septuaginta militꝫ claudio tbuno suo. Et uenient ad locū. uidit luū in mīnsum. & uidens eū ad se egredi. dixit ei. Que usta tanta uis maleficioꝝ tuoꝝ ē. ut usta pficias. Nā omēs magos. & ierofantas. & chaldeos. & ariolos. & incantatores ego domui. & ad huc usta potentia in malefitus n inue ni. Omīb' tamē impau qd uolui. & eoꝝ consensū admeos libi' melmau. Nunc ū te uirū nobilē & sapientē. ad hanc solā partē accepi. ut contępta superstitio ne xpianę temeritatis. de qua murmī pli romani & seditio excitata ē. red das te generi tuo. & diis omīpotentib' debita sacfitia cleīter exhibeas. Cui respondens christian' ait. Si esset mi ul' scintilla prudentie. cognoscerem me n maleficioꝝ argumentis. s; diuinis ad minicułis adiuuari. Si; sic ad me respi cis. sicut ad eos quos colere mustio iu dicio cōpbaris. Si interiora tua intel lectū alicui' prudentię capent. conside rares istos in interioribus' suis. nichil ha bere aliud pret argillā & plumbū. Tē tbun' claudi' uulit eū fustib' cedi. Statī aut ut allatę sē uirgę durissimę. cepe

runt in manib' cedentiũ quasi pluma
mollescere. Denq; dum tenerent' ur-
gr. quasi ferree essent. ita erant nodose
& solide. dũ ũ p̃cuterent. quasi ex papi
ro ẽent. ita molles reddebant' & lenes. Tẽ
claudi' tribuni' iussit eũ erigi. & indui ue'
timenta' sua. & conuers' ad milites su
os. oĩs hac uoce alloquit'. Bene nostis
me & incantator' & magor' deprehendisse
fastigia. Hec humane artis p̃ens' ñ st.
ubi uirtutum diuinarum potestas ap
paret. Nã uincla neruor' sponte cesse
runt. ligni fortitudo repentina defec
tione computruit. corii uiriditas in
solis numio ardore. eadẽ qua de umulo
ablata fuerat nouitate p̃mansit. Car
nariũ quoq; nec' inuisibilis potestas ex
soluit. fustes inmanu tenentis rigesce.
inferentis ictu mollescunt. In aspectu
pacientis ista sinceritas apparet. in ũ
bo etiã ipso rationabilis ueritas cõprba
tur. Quid sup ẽ. ñ ut hui' hominis ge
nib' aduolut'. uenia' postulem' sceleris.
& rogem' ut nos quoq; talẽ dñm faciat
colere. q̃ cultores suos in omĩ pugna fa
ciat uictores. Ecce & eni et nos & uidi
ces. & omĩs q̃ contra eũ uenert'. nũquid
ñ ita eos superauerat ut p̃basti. Igitur
eũ hec & talia fuiss; multis' ploquitur'
eũ unuersis multis' ipse clauci' gen
busq; adiolut'. orabat dicens. In uen
tate p̃bau' q̃a ds tuus uer' est. Pero
itaq; ut faciat me cognoscere eũ. & ad
noticiã culture eius aliqua ratione p̃n
gere. Cui chrisant' dixit. Ad noticiã
dei puenire desideras. Non pedib' t.s;
corde p̃gendũ ẽ. Tantũ enĩ unicuiq; p̃
sens efficit' ds. quantũ cũ fide mtis. &
cordis integritate quesierit. Hec & hiis si
milia dicente chrisanto. credidit claudi'
tribuni'. credidit hilaria uxor. Credit'
duo filii eius iason & maur'. credunt om
nes amici et familiares eius. credunt om
nes illi septuaginta milites. & eũ suis &
uniuersis eor' eodẽ die baptizati. p̃ sin
gulos dies. a seõ chrisanto eruditionem
ueritatis desideratissime audiebãt. &
uerbũ xp̃i cũ omĩ reuerentia & timore
capientes. optabant p̃ di nomine etiã ad
uersa p̃ferre. Verũ q̃a longũ est mirabilia
q̃ ds p̃ eos fecerit enarrare. rerũ earũ in
tuitu. Cũ omĩs credidisset dõ. & mpa
tor numerari' audisset. iussit claudium
tribunũ ingenti saxo ẽstrictũ in medio ma
ris dari p̃cipitẽ. Cũ aut' milites singilla
tim audirent. quicumq; se negasset xp̃i
amĩ dimitti. qui ũ negare noluisset ca
pite amputari. tantã grãm dñs conces
sit credentib'. ut p̃ri' iason & maur' filii
claudii. etiã ñ interrogati. xp̃m se cole
re dicerẽt. & p̃ ei' nomine confessionem
mortis optarent. Hos imitantes omĩs una
nunt'. intra unã horã martirũ dnõ ẽ
fecerunt. Erat aut' in loco ubi decolla
ti sũt cuniculus' antiquus. In hũ emundan
tes p̃ noctem xp̃ianos simul in unũ om
nia corpa sepelierunt ñ longe ab urbe.
in uia que salaria nuncupat'. Corpora
aut' filior' suor'. collegit seã hilaria u
dua martiris claudii. & singillatim con
diens. in sarcophagis singlis collocauit.
Que dum assiduus obsequiis circa seõr'
corpa oraret dñm tenta ẽ. Que dũ tra
heret'. rogauit eos q̃ se thrahebant di
cens. Obsecro uos p̃mittite me prius ora
tionẽ meã complere. & uenia' quocũq;
uoluerit'. Igit' dũ fixisset gradum.
accepit sacramẽtũ dnĩ. & expandens
mans' suas dix'. Dne ihu xp̃e quia te to
to corde credo. ñ me associa eũ filiis'

meus quos ex meo utero ad tuū martyriū conuocasti. Et hec dicens: precit se in oratione. Et dū oraret: emisit spm. Tē illi qui eā tenuerant dolentes sup re pentina morte ei: reliquerē duas ancillas ei que eū ea erant. Ille aut sepelierē eā diligentissime. & sup eā breuissimā ec clīam fabricauerē. qā loc in q defuncta fu erat. eusdē erat hort hylarie. & ex quo sēi passi fuerant. ibidē sibi mansionem collocarat. Interea christianū uisit in fernali retineri custodia. ut simul cum daria diuersis tormētor generib age retur. Erat igit ima custodia in carcere tulliano. unde pitor horribilis ascen debat. qua cloacarū cuniculi degesta domor sterora illuc ugit deducebāt. & in hoc decursorio ut dixim erat ima & lu trea. & ita tenebrosa custodia. ut penit lucaflumus aer. nec signū ibi diei. nec ues tigiū aliqd lucis ostenderet. In hanc q habitacionē ferro ume christianū mitti tur mic. daria ū dat ut ponat in pub lico contubernio meretricū. S; diuer sis hus sēor passionib. diuerso genere xpc occurrit. Nā christano lux diui na. & odoramenta sca pstant. darie aut leo fugiens de cauea amphitrat dirigi tur. Qui ingress cellā illā in qua da ria in oratione pstrata pcumbebat. ip se quoq; leo pstrauit se iuxta eā pron. ut uideret eā ipse adorare illū. q; pre sentiā sua depcanti urgum exhibebat. Nesciens tāq; leonē int esse. misert ad eā quendā turpissimū. q in scelere corruptionis op maxime habebat. Q ut ingress. ē. insiluit in eū leo pstern̄s eū sub pedib sius. & cepit ad faciē ur gmis xpi respicere. quasi int̄rogans eā q̄d uuleret. Q̄d intelligens sca dixit.

A diuro te pfiliū dei. p quo martyrij pas siones libent amplector. ne eū in aliquo ledas. s; p mitte eū sermonē meū suscipe. Tē leo relinquens eū. posiuit se in ipso in trotu. ut nec ulle remiss copiā fugien di arripet. nec ali posset imitare. Tē dic ad eū. Ecce ferocitas leonis. audito xpi nomine dat reuerentiā dō. & tu homo rationabilis. in tantis cumulib te exercres. ut etiā in hoc q̄ miser es glieris. Tē ille pstrenens se ante eā. cepit clamare dicēs. Jube me hinc egredi sanū. ut ego clamē omnib filiū dei xp̄m quē colis. ipsiū so lū uerū esse dīm. Tuē daria uisit leon ut amoueret se ab ingressu. Qui cū fu isset egress. clamare cepit p totā ciui tatē dicens. Sciatis omnes daria esse dea Jgit diuersi uenatores & diuersi ppli dū ad leonē capiendū pgerent. hāc dās leon uirtutē concessit. ut omnes cape ret. & quasi manu tenēs. ita cōprehen sos sine aliqua lesione ante pedes sce darie poneret. Tē daria alloquebatur omnes dicens. Si p misericordiā uos xpō credi tis uos. ulesi poteritis abscedere. sin alias. nescio si dis uris auxiliet uob. Tē illi omnes una uoce clamabant. Qui nō credit xp̄m uerū dīm esse. uuult hic nō exire. Hec dicentes. cepiunt omnes egredi una uoce clamantes. Credite ppli romani nō esse alium deū p̄ter xp̄m. Tē p̄fect celerū nomine. iussit ignē accendi copio siū in ingressu celle. in qua erat daria cū leone. Quod cū fieri uideret leo. cepit expauescere & rugitū dare. Cui beata daria ait. Noli timere nec incendio cremaberis neq; capieris. neq; uncti poteris. s; morte morieris tua. Egrede re secure. & uade. qā ille quē in me ho norasti. ipse te liberat. Tē inclinato ea

pre leo egredit̄ p mediaſ turbas ppl̄oꝝ. Null' eū unquā cepit. nemmē ipſe un quā leſit. Hi aut̄ qui ex ore ei' incolo mes euaſerant. unuſi baptizati ſunt. Nunciata ſt̄ hec omīa numeriano mpi tui. q̄ precepit p̄fecto celerino. ut ambo' id ē chriſtianū. & dariā. ſi n̄ conſenſiſſent ſacrifiijs. diuſis tourmtoꝝ generib' pum ret. Igit̄ eū cogeret eoſ celerin' ad ſacri ficandū. & diuerſa diceret & audiret. uſſit ſem chriſtianū ęculeo ingemi ſuſ pendi. Cumq; imponeret̄ ęculeo chri ſant'. ligna omīa ęculei cōmutaſt̄. uncta uniuerſa diſrupta ſunt. lāpa deſ quoq; q̄ erant latenib' eius applicā de carnefice ſt̄. Quicunq; mittebant manū ad ſcām dariā. ſtupebāt nerui coꝝ. & p̄ doloꝝ gemitū cordis redde bant. Uidēs itaq; celerin' prefect' hec uehemēter expauit. & curſu rapidiſſi mo ad imp̄atorē ꝓperauit. cuncta que geſta fuerāt enarrauit. Tē numerian' imp̄ator. n̄ uirtutib' diuinis hec ſ; ma lefici' impunitās. uſſit eoſ duci in uiā ſalariā. atq; in arenario depon'. ſimulq; ille utroſq; id ē chriſtianū. & dariā uiuoſ tra. & lapidib' obruu. Tē beat' chri ſan'. cū beata uirgine daria deponit̄ in fouea. pſalmis. & orationib' inſiſtēs. facti ſt̄ in paſſione ſoci ſanḡuis. & ſi cut fuerant mente conuuges. ita qua ſi in uno lectulo. in una fouea. i una uoluntate diuantes. taliſ coꝝ fuit paſ ſio. q̄ magiſ ſepulturā dei famlis quā penā ingeſſit. Accep̄ aut̄ ds hoſtiam uiuentē. cui' gr̄ā hoc factū eſt. ut qui ſimul fuerāt in uirginitate diuantes. ſimul ꝓtingerent ad coronā. Igit̄ eū multa beneficia ds̄ uenientib' ad coꝝ ſepulchra p̄ſtaret. euenit ut in die natalis eoꝝ infinita ppli multitudo conc̄urreret. Hoc cū fuiſſet numera ni aurib' intimatū. iuſſit ut in introi tu q̄ introierant in cryptā paries leua ret̄. Quod cū fuiſſet impletū. de ſub lime ſup eos mont̄ deiecit. Omīſq; pa riter dū ſacramēta peperent. & marty rū gl̄am celebrarēt. ipſi quoq; ad coro nā martyrij p̄pingebant. int̄ quoſ dio donus p̄br erat. & marinian' diacon' & plurimi clericoꝝ. Populi aut̄ mul titudo nec numero nec nomine collec ta ē. quia & laemoſū ēt̄ & ſupfluū iudicauim'. Hec omīa ſicut geſta ſunt ſcripſim' uirū & armeni' firs. a ſcō ſte phano in ſede aplica facti p̄bi. & direxim' ad omīs eccl̄ias p orient̄ et occident̄. ut ſciat omīs mund'. q̄a mar tyres ſuoſ dñs chriſtianū & dariā cū multis filiis in triumphū martirij. & gl̄am ꝑpetue coronę ſuſcepit am.

Expl' paſſio ſ̄ oꝝ chriſanti z darię

Incip̄ proꝓ' i paſſio nē ſ̄ andree apli

PASSIONEO

Sancti andree ap̄li. quā oculis noſtris u dim' omīs p̄bi & dia cones eccl̄iarū achaię. ſcripſim' uniuerſis eccl̄iis que ſt̄ morien te & occidente. & meridie. & ſep tentrione. magn̄ nomine conſti tuimus. Pax uobis & uniuerſis q̄ credunt in dñm & in trinitate p fectā. ueru patrē ingenitū. ueruq; filiū unigenitū. ueruq; ſp̄m ſcm̄ procedēte ex pat̄ et filio. & hoc ēt̄ unigenitū filiū q̄d ē ille qui genuit. Hāc fidē didicim' a ſcō andrea ap̄lo dñi n̄ri ihu xp̄i. cui' paſſionē quā cor̄ poſiti uidim' p ut po ſſum' explicam'.

ROCONS VL

ita qꝫ egeas pa/ tras ciuita/ tē ingress⁹/ cepit cōpel/ lere credē/ tes xpō ad/ sacrifitia ỹ/ dolor. Cui occurrens sanct⁹ ANDREAS dixit. Oportebat ut tu q̄ iudex hominū esse meruisti iudicē tuū qui ē in cęlo cognoscere/ & agnitū coleres. & colendo eū qui uer⁹ est ds. ab hiis q̄ ueri dii nō sunt animū reuocares. Egeas dixit. Tu es andreas q̄ destruis templa deor. & suades hominib⁹ ad hanc supsticiosā secta. quam nup detectam romani principes extīminari iusserūt. Andreas respondit. Romani principes nō dum cognouerunt hoc quod p salute homi/ num ueniens dei filius docuerit ydo/ la ista nō solū deos nō esse. sꝫ ee demonia pessima humano generi inimica. quę hoc docent homines unde offendat⁹ ds. & du offensus fuerit auertat⁹ & nō ex audiat. & cū auers⁹ fuerit & nō exau/ dierit. habeant⁹ a diabolo ipsi captiui & tamdiu eos deludat. quamdiu de/ corpe exeant rei & nudi. nichil secum pferē peccata portantes. Egeas dixit. Ista supsticiosa & uana uerba sunt. Hā ihc ur cū pdicaret ista iudei illū crucifixerūt. Andreas respondit. O si uelis scire misteriū crucis. quā ra/ tionabili caritate auctor humani gene/ ris p restauratione mā hoc crucis patibu/ lū nō inuit⁹ s; sponte suscepit. Egeas dixit. Cū tradit⁹ asserat⁹ a suo discipulo. & a iude/ is tent⁹ & psidi adduct⁹. & ad peticionē iudeox a militib⁹ psidis. crucifix⁹. quom/ tu dicis subtile patibulū spontaneū cru/ cis. Andreas respondit. Ido ego dico spontaneū. qm simul cū ipso fui cū a suo discipulo tradebar. & ante quā trade/ rer. dixe nob q̄d tradend⁹ eet & crucifi/ gend⁹ p salute hominū. & die tcia resur/ recturū se ee pdixe. Cui eū fr mis petr⁹ diceret. ppiti⁹ t esto dne ne fiat istud. indignat⁹ sic ait pet. Vade retro satha/ nas. qa nō sapis q̄ dei sunt. & ut pleni⁹ nos instrueret qm sponte passionē sus/ ciperet. dicebat nob. Potestatē habeo ponendi animā meā. & potestatē habeo iterū assumēdi eā. Ad ultimū eū cena/ ret nobiscū. & diceret. unus urm me tra/ dit⁹ est. & ad istā uocē omis contrista/ tus. ne nos suspensos cogitacio mā trucidaret ait. Cui dedero panis frag/ mentum de manu mea. ipse ē. & cū de/ disset uni ex condiscipulis nris. & futu/ ra quasi pterita iā narraret. docuit se uoluntate fuisse & deinde cū nec tra/ ditore fugiendo deseruit. & in loco q̄ illū sciebat uenturū ee pmansit. Egeas dixe. Miror te prudentē uirū istū uel/ le sectari. quē quocūq; pacto. aut spon/ te aut inuitū. crucifixū tm confiteris af/ fixū. Andreas respondit. Hoc ē q̄d eti/ am me dixisse retines. magnū ē mis/ terium crucis. Quod si forte audire uolu/ eris. retexā. Egeas dixit. O misteriū nō/ potest dici. si; supplitium. Ds andreas respondit. Ipsius supplitium misteriū re/ demptionis humane. si patienter audias

compybabis. Egras dix. Ego quidē te
pacientē audio. Si tu me obtempantē
ñ audieris. ipsiū crucis misteriū in te
ipsiū retorquebo. Andreas respondit.
Ego si patibulū crucis expauescerem.
crucis glam ñ predicarē. Egras dixit.
Insan' sermo tuus. Predicator es supplitiū. qa audatia penā non times
mortis. Andreas respondit. Non p
audatiā. Si p fidē non timeo penā mor
tis. qa mors peccator pessima ē. Vidō
te audire uolo crucis misteriū. ut ag
nitū forsitan credas. & credens ad re
parationē anime tue quoq pacto per
tingas. Egras dix. Restaurat hoc qd
pisse docet. Numqd anima mea piit.
ut ad ei restaurationē uenire p fidem
debeā nescio qua asseris. Andreas
respondit. Hoc ē qd te dicere desidera. ut dū pditas animas omnium ho
minū docuero. iusta restaurationē e
arū p crucis misteriū pandā. Primi
enī homo p lignū preuaricationis
mortē induxit. & necessariū hoc erat
generi humano. ut p ligni passionis.
mors q ingressa fuerat expelle
ret. & qm de immaculata terra fact'
fuerat homo primus. q p ligni preuari
cationis mundo mortē intulerat. ne
cessario de immaculata uirgine nat'
ē pfect' homo. in q dei filius qui primū
fecit hominē. uitā etnā quā pdiderāt
pdā homines repararet. ac de ligno
crucis ligni concupiscentie excluderet. tenderet in cruce immaculatas ma
nus p manub' incontinentē extensis. p sua
iu cibo arboris uetitę. escā fellis accipe
ret. in se susceipiens mortalitatē mām.
ut suā nob immortalitatē ostenderet.
Egras dix. Ista uerba illis narrare
potes qui t credunt. in aut nisi hoc ē
sentias. ut sacfitiū diis omnipotentib'
offeras. in ipsa cruce qua laudas te
flagitatū affigi peipnā. Ses andreas
respondit. Omnipotenti do q uni & ue
rus ē. ego omni die sacfico. ñ thuris fu
mū. nec taurox mugientiū carnes.
nec hircox sanguinē. Si immaculatū ag
nū cottidie in ara crucis sacfico. cuius
carnes postea qua omnis ppls creden
tiū manducauerit. & ei sanguinē bibe
rit. agn' qui sacrificat' est integer pse
uerat & uiuus. & cū uere sacficat' sit.
& uere carnes ei' manducate sint a po
pulo. & uere sanguis ei' sit bibit'. tam
ut dixi integer pmanet. & imaculat'
& uiuus. Egras dix. Quom potest
hoc fieri. Ses andreas respondit. Si
uis scire. quom hoc potest fieri. assu
me formā discipli. ut possis doceri
qd queris. Egras dixit. Ego ate tot
ntis exigā huius rei noticiā. Ses an
dreas respondit. Vivo te hominem
prudentē ad tantā stultitiā deuoti
tuā. ut putes tormntis me & diuina
pandere sacfitia. Audisti misteriū
crucis. audi misteriū sacrifitii. Si
credideris xpm filiū dei. q crucifix'
ē a iudeis. uerū dm ee. panda tibi
q ordine occis' uiuat agn'. qui cū
sacficat' & comest' fuerit. integer ta
m & immaculat' in suo regno pmaneat.
Egras dix. & quom agn' in suo regno
pmanet. cū sit occis'. & ab omni pplo
ut asseris deuorat. Ses andreas res
pondit. Si credideris ex toto corde
tuo. discere poteris. si aut credere
nolueris. penit' numqua ad indagi
nē huius ueritatis attinges. Tō irat'
egras. iussit eū in carcere trudi. Ubi

dum esset inclus⁹ uenit ad eū multi tūdo pene toci⁹ p̄uintie. ita ut egrā uel lent occidere. & beatum andream ap̄lm fractis ianuis liberare. Tē ses andreas hūs uerbis pp̄lm admonuit dicens. No lite fis mei quiete dnī nr̄i ihū xp̄i. i seditionē diabolicā excitare. Nā tra dit⁹ dns omnē patientiā p̄buit. Non contendit nr̄ clamauit. nec in plateis eius aliquis clamantē audiuit. Habe te g silentiū quiete & pace. & nr̄ solum meū martyrū nolite impedire. uerū etiā uos ipsos quasi adletas dei p̄para te. ut uincatis minas diaboli intrepi do animo. plagas aut p tolerantiā cor pis supetis. Si enī terror timid⁹ est. ille est utiq; metuend⁹ qui finē non habet. Nā human⁹ timor similis ē fumo. & subito cū excitat⁹ fuerit euanescit. & si dolores timendi sunt. illi sunt utiq; formidandi. q̄ sic incipiunt ut nūmquā finiant. Illi enim dolores aut leues sunt. ut tolerari possint. aut graues sē. & cito animā eiciunt. Ibi aut dolores ēt̄nū sunt. ubi ē cottidian⁹ flet⁹ & gemit⁹. & luctus sine fine. & cruciat⁹ ad quē egras p̄con sul ire nr̄ timet. Et ideo g magis parati ad hoc. ut p temporales tribulationes ad ēt̄na gaudia p̄tingatis. ubi semp le temini. semp floreatis. sempq; cū xp̄o regnetis. Hec & his similia seō andre a ap̄lo p totā noctem pp̄lm admonen te. dū lux diei in mane p̄rumpet. mi= sit egeas p consul. & adduc ad se sēm andreā ap̄lm. ac sedens p tribunali dix. Estimaui te nocturna cogitacione re uocare animū tuū a stultitia. & a xp̄i tui laude cessare. ut posis nobiscū nr̄a mittere gaudia iuuę. Stultū est enim ut uelle ad passionē crucis ire. & ignib⁹ ac flāmis se ipsum pessimis destinare.

Ses andreas respondit. Gaudia tecum habere potero. si credens xp̄m dimitta cultura ydolor. Xp̄s enī me misit ad ista p̄uintia. in qua nr̄ paruū pp̄lm dno adq̄siui. Egeas dix. Ideo te sacrificare compello. ut illi qui p te decepti sunt pp̄li relinquant uanitatē tue doctine. & ipsi dis offerant grata libamina. Nulla enī in achaia remansit ciuitas. in qua nr̄ templa deor derelicta sint & deserta. & nē iterū p te restaurent cul turę deor. ut dii qui contra te irati fe. placari possint. & in mā possis amicicia p̄manere. Si in aut diuersa p defensio ne deor patieris supplitia. & post hec omnia. crucis quā laudasti patibulo te affigi p̄cipia. Ses andreas respondit. Audi fili mortis. & stipula ētnis parata incendiis. audi me seruū dnī & ap̄lm ihu xp̄i. Nunc usq; mitt⁹ tecū egi cen sura fidi. ut rationis capax. ueritatis defensor effect⁹. ydola uana ētempnens & dm q̄ est in eis adorares. Sz quia in imprudentia tua p̄dura. me putas mi nas tuas posse formidare. Quicquid t uidetur in supplitiis maius excogi ta. Tanto enī meo regi eo acceptior quantū p ei⁹ nomine fuero p̄manens in tormentis confessor. Tē irat⁹ egeas p consul. iussit ap̄lm xp̄i torment⁹ affligi extensū. Qui cū septē terniones tran sisset. eleuat⁹ atq; adduct⁹ est ante eū. Cui egeas dix. Audi me andrea. & ab effusione tui sanguinis consiliū reuoca. Q⁹d si nō feceris. crucis te facla intri re patibulo. Andreas respondit. Ego crucis xp̄i seruus sū. & crucis tropheū optare debeo potius quā timere. Tan crucia⁹ ētnus debet. quē poteris eia

dere· si postq̃ ꝓbauerit ꝓfessionē
meā uł sic crediderit xp̃o· Ego enī de
tuo interitu timeo· nī de mea passione
conturbor· Passio enī mea aut unī diei
spatiū occupat· aut duoꝝ· aut multoꝝ
trium· tuus aut cruciat· nec ꝑ multa
annoꝝ ꝓuenire potest ad finē· Unde de-
fine iā miserias tuas augmentare· & ignē
tibimet ipsi etnum accendere· Tē in-
dignat· egras· cruci eū affigi ꝑcepit·
mandans hoc quęstionariis· ut ligatis
manib· & pedib· quasi in eculeo tendere-
tur· ne clauis affix· cito deficeret· sed
cruciaretur· pot· longo cruciatu· Cūq;
eū carnifices ducerent· concurs· ma
xim· fact· est ꝑplox uociferantiū ac di-
centiū· Just· homo & amic· di quid fe-
cit· ut ducat· ad crucē· Scs aut an
dreas rogabat ꝑplm· ut nī impediret
cursū passionis ei· Gaudens enī & ex
ultans ibat· & a doctna sua nī cessans·
Cū ū ꝓuenisset ad locū ubi crux pa-
rata erat· uidens eā a longe exclama-
uit uoce magna dicens· Salue crux
quę in corꝑe xp̃i dedicata es· & ex mem-
bris ei· tanquā margaritis ornata· Et
quidē antequā ascenderet in te dns
nr ihc xp̃c timorē terrenū habuisti· nē
aut amorē celestē optinens· ꝓ uoto susci-
peris· O si scireris a credentib· quanta
intra te gaudia habeas· quantaq; mu-
nera ꝑparata· Securus q· & gaudens
uenio ad te· ita ut & tu exultans·
suscipias me discipm ei· qui pependit
in te· quia amator tuus semꝑ fui· & ~~de~~
desideraui amplecti te· O bona crux
quę decore· & pulchritudine· de mbs
dni suscepisti· diu desiderata· sollicite
amata· & sine intermissione quesita· &
aliquando iā concupiscenti animo
preparata· accipe me ab hominib· & red-
de me magistro meo· ut ꝓ te me recipi-
at qui ꝓ te me redemit· & hec dicens
exspoliauit se· & uestimenta sua carnifi-
cib· tradidit· Qui accedentes leuauie-
runt eum in cruce· & extendentes fu-
nib· totū corp· eius· sicut eis iussum fue-
rat suspenderunt· astante turba ad
uiginti milia uiroꝝ· int quos frat· erat
egee· nomine stratocles· q· simul cum
ipso clamabat· iniusto iuditio scm
uirū hoc pati· Scs u andreas ꝰforta
bat mentes credentiū in xp̃o· & hor-
tabat· tolerantiā tempalē· dicens· ni-
chil esse condignū passione ad remu-
nerationē· compensationis etne· Intre-
a uadit omnis ppls cū clamore ad do-
mum egee· & omn· parte· clamantes
dicebant· uirum pudicum· scm· or-
natum moribus· bonum doctore· pium·
modestū· rationabilem· nī debere hec
pati· & debere deponi de cruce· qui iā
sexta die in cruce posit· ueritatē pre-
dicare nī cessat· Tē egras· pauescens
poplm ꝓmittit eum deponere· & si-
mul cepit ire· Quem uidens scs an-
dreas dixit· Quid tu ad nos egra ue-
nisti· Si uis credere in xp̃m· sicut pro-
misi· apiet· tibi uia indulgentię· Si in
aut· ad hoc uenisti tantū ut me absol-
uas· ego penit· hinc de ista cruce ui-
uens in corꝑe deponi nī potero· Ia enī
regē meum uideo· ia adoro· ia in con-
spectu ei· sto· & ecce ubi sunt angelorum con-
cordię· ubi ipse solus imꝑator regnat·
ubi lux sine nocte est· ubi flores num-
quā marcescet· ubi dolor nūmquam
scit· nec nomen tristicię audit· ū est· u-
bi lętitia & exultatio finē non habet·
O crux beata sine amore tuo ad illā

regionem nullꝰ attingat. nullus ingredi. Sed de tuis egra miserius doleo. quia paratus te expectat eterni interi. Cura p te miser dum adhuc potes. ne time capias uelle eū non potes. Ob ntentes aut manꝰ carnifices ad crucē. non potuerant penitꝰ contingere eum. & sibi de alio atq; alio se ingerentes ut solueret eum. nullꝰ poterat ēttingere eum. Stupebant enim brachia eoꝝ. quicūq; extendissent manꝰ ad soluendū eum. Tunc ipse beatus apls adiurans pplm dix. Oro uos omnes frēs. ut unā orationē prius ad dnm nrm fundā. & ita me solui patiemini. Co quoq; adiuante. adquieuit plebs. Tunc beatꝰ andreas apls. eū ingenti clamore dixit. Non me ꝓmittas dne famulū tuū ex hac hora aut separari. tempꝰ enim ē ut commendes terre corpꝰ meū. & me ad te uenire ꝓcipias. qui unā tribus semp nōnam. Tu es magistꝰ meus xpe. quē dilexi. quē uidi. quē secutꝰ sum. quē cognoui. quē mista cruce confitetor. & sicut ego te uno uerbo audiui. sic in isto uerbo me exaudi. & antequā corpꝰ meum de cruce soluat. assume me. & cum hec dixisset. uidentibus cunctis splendor nimius sicut fulgur de celo ueniens emicuit. & ita circumdedit eū. ut penitꝰ pre ipso splendore. oculi humani eū non possent aspicere. Cumq; ꝓmansisset splendor dimidie hore spatio. absedente lumine emisit spīm. simul cum ipso lumine ꝓgens ad dnm. Tē maximilla quedā potentissima matronarum in speculo posita. statim ut cognouit aplm ꝓcessisse ad dnm. accessit ad crucē. & suoꝝ solatio cū omni reuerentia deposuit corpꝰ. & ēduit aromatib. & in loco in quo se construerat sepelendū. ubi eum sepelirent. Egeas ūo uratꝰ contra pplm disponebat contristationē publicam facere. & ad cessarem accusationē contra maximillā & pplm destinare. Sed cū hec ordinat in conspectu officii sui. a diabolo arreptus ē. & in medio cuitatis foro uolutatus capitauit. Nuntiatumq; est frī ei⁹ cui nomē erat stratocles. & misit seruos suos. & dixit eis. ut int̄ biothanatos eum sepelirent. Ipse aut̄ de facultatib⁹ ei⁹ mebul quesiuit dicens. Non in permittat dīs nīs ihe xp̄e cui credidi. ut ego de bonis frīs mei aliq̄d contingā ne polluat me ēmen eis. qui aplm dnī ausisi fuit ꝓ amore pecunie occidere. Hec aut̄ gesta sunt apud achaiam ꝓuintiā in ciuitate patras. pridie kalendas decembris. ubi etiā pīstantē glioſa eius beneficia. usq; in presentē diē. Tanꝰ aut̄ timor inuasit uniuersos. ut nullus remaneret. qui nō crederet saluatori nō deo. qui uult omēs homines saluos fieri. & ad agnitionem ueritatis ire uenire. ipsi glia in secula seculorum amen. Explicit passio scī andree apostoli.

Incipiunt miracula ēiusdē

I O e marbeo aplo. & q̄ in murmidone acta sunt
II D e ceco illuminato.
III D e puero suscitato.
IIII D e sostrato puero cui manꝰ impegerat crimen
V O e gratino de filio et uxore eius.
VI O e VII demonib⁹ a miccea expulsis.
VII D e mortuo suscitato.
VIII O e cōmotione maris sedata.
VIIII D e latronib⁹ obstupefactis.
X D e his qui in naui crediderunt.
XI D e nuptiis puerorum.

XII D e exoo & parentibus eius·
XIII O e filio carpiam debili·
XIIII D e mortuo suscitato
XV O e filio medere & pueris ei⁹ aliisq; infirmis sanati
XVI D e debili filia cuiusdam sanata
XVII O e demone expulso·
XVIII D e uirmo proconsule ac filio ei⁹ ac multis suscitato·
XVIIII O e serpente interfecto·& mortuo suscitato·
XVIIII D e reuelatione passionis beati apostoli·
XX O e eo qui in mare ceciderat·
XXI D e lisibio proconsule & fide eius·
XXII O e trophime & uxore proconsulis·
XXIII D e xl quinq; mortuis suscitatis·
XXIIII D e difficultate partus cuiusdã mulieris·
XXV O e sostrato et seruo eius·
XXVI D e demoniaci⁹ sanati⁹ ad balneum·
XXVII O e meholao sene
XXVIII D e antiphane·& uxore·et seruo·
XXVIIII D e maximilla uxore proconsulis egre·
XXX O e debili sanato·
XXXI D e trib⁹ ceci⁹ illuminati⁹·
XXXII D e arido sanitati restituto·
XXXIII D e puero stratoclei fratris ꝓconsulis·
XXXIIII O e proconsule ab inferno regresso·
XXXV D e passione sancti apostoli·
XXXVI D e uirtute sepulchri eius
XXXVII C onclusio miraculorum eius. Explicunt

Miracla. Incipit ꝓlog⁹ d⁹ miraclis.

Inclita sanctor⁹ apl⁹ trophea nulli credo latere fidelium· quia quedam exinde euuangelica dogmata docet· quedam aplici act⁹ narrant· De quibusdã uero extant libri· i quib⁹ ꝓpe ac tiones eor⁹ denotantur· De plerisq; enim nichil aliud in passionũ sẽpta suscipiũtur· sã reppi libriũ de uirtutib⁹ sci andree apli· qu propt̃ nimiã uerbositatem· a nõnullis apocrifus dicebat· De quo placuit ut retractis enucleatisq; tamtũ uirtutib⁹ pretermissis hus que

fastidium generabant· uno tantũ partu uolumine ammiranda miracula claudere· quod & legentib⁹ pstaret grãm & detrahentiũ auferret mucidã· q̃ am uiolata fides ñ exigit multitudinem uerbositatis· sed integrate rationis et puritatem meritis· CAPIT· GITVR post illum PRIOR· dnice ascensionis nobilem glo riosimq; triumphũ· cum beatis apli ꝓdicare uerbũ dei ꝑ diuersas regiones dispersi fuissent· Andreas apls apud achaiã pro uincia· annuntiare dnm ihm exorsus e· Matheus autem apls qui et euangelista· mirmidone urbi uerbum salutis annuntiauit· Sed incole ciuitatis dure & indigne ferentes· que de redemptoris nri uirtutib⁹ audiebant· ac sua nolentes destruere templa· apphensum beatũ aplm· eruntes oculis· circũdatũ catenis· in carcere detruserunt· ut in tẽ positus paucis diebus mẽ ficeretur· Venit aũt angls dni ad andreã aplm dicens· Surge & uade ad mirmidonã ciuitatẽ· & erue fratrẽ tuum matheũ de squalore carceris quo tenetur· Cui ille ait· Dne ubi nescio· & quo ibo· Et ille· uade inquit ad litus maris· & inuenies ibi nauem in quã statim ascende· ego enim ero dux itineris tui· Fecit andreas iuxta uerbum dni· & inuenit in littore nauem· ascendensq; in eam flantib⁹ uentis congrue prospere nauigauit ad urbem· Ingressusq; portã ciuitatis· uenit ad carcerẽ· Videns uero matheum aplm in squalore carceris· cum uinctis alios residentẽ· amarissime fleuit· & facta oratione simul· ait andreas· Dne ihu xpe que fidelit̃ predicanti· & ob cui⁹ nom̃ tanta ꝑferimur· q̃ ceci⁹ usum furdis

auditum·paratheus gresiū· leprosis mun
dicia· mortuus uita· inmensa elementia
largiri dignat' es· api queso oculos seru
tuu· ut eat ad annunciandū uerbū tuū·
& statim loc' ille ētremuit· & lum̄ reful
sit in carcere· et oculi beati apli restau
rati sunt· & cunctor catene confracte
sunt· & trabes inqua pedes eor coartati
erant scissa ē· & omnes magnificabant
dm̄ dicentes· quia magn' est ds quē pre
dicant seruu ei'· Tunc educti p beatum
andreā· de carcere· abiit unusquisq; ad
ppria sua· matheus aut recessit a loco
illo· Deinq; andreas apls p̄dicabat inco
lis uerbū dei· Cognoscentes aut homi
nes illi de carceris unctis que acta fue
rant· appḥensum andreā· ligatis pedib'
trahebant p plateas ciuitatis· Ja enim
capilli capitis ei' euellebant· & sanguis
defluebat de capite· & orauit ad dm̄
dicens· Api queso dne oculos cordis eor
ut cognoscant te deū uerū· & desistant
ab hac iniquitate· & ne statuas illis hoc
peccatū· quia nescium quid faciunt· &
statim timor magnus factus ē sup habi
tator ei' ciuitatis illi'· & dimisso apło dice
bant· Peccauim' in te· nescientes quid fa
cerem'· Rogam' ḡ te dne· ut remittas
nob delictū· & demonstret nob uiā salu
tis· ne descendat ira dei sup ciuitatē istā·
Hec enim dicentes· p̄strati erant solo an
te pedes sci andree· Quib' ille erectis· p̄
dicabat dnm̄ ihm̄ xp̄m· & miracla que
fecit in hoc mundo· & qualit' ipsum mū
dū ia p̄euntē p̄pio cruore redemit· At
illi credentes baptizati sunt in nomine
patris· & filii· & sp̄c sci· accepta peccato
rum remissione· ·III·

ANDREAS aut̄ recedens ab eo
loco· uenit in regionē suā· Cūq;
deambularet eū discipulis suis· accessit ad eum cec' quida· & ait· Andrea ap
postole dei· scio quia potes in reddere ui
sum· & nolo eū recipe· si; deprecor ut iube
as huic qui tecū sunt conferre in pecun
am· de qua uestrū habeā sufficienter· &
uictum· Cui beat' andreas· uere inquit
cognosco· quia ñ est hec uox hominis·
diaboli· qui ñ sinit hominē istū usum
recipere· & conuers' tetigit oculos ei'·
& cōfestim recepit lum̄· & glificabat dm̄·
Cumq; induūtum haberet ille & his
pidum· ait apls· Auferte ab eo uestim̄
ta sordida· & date ei uestimentū nouū·
Exspoliantib' se pene omnib' ait apls· Ut
sufficiat hoc accipiat· & sic accepto ues
timento· gratias agens rediit ad do
mum suam· ·III·

DE DEMETRII AUTEM primi
ciuitatis amasee· erat puer
egypti· quē amore unico di
ligebat· Orta aut̄ in eo febri· spm̄ exala
uit· Deinq; audiit signis demetrius
q̄ faciebat beat' apls· uenit ad eū· & p
cidens eū lacrimis ante pedes ei ait· Ni
chil t difficile confido in uiuū dei· Rece
eni puer mis quē unice diligebā mortu
us ē· & rogo ut adeas domū meā· & red
das eū mihi· Hec audiens beat' apls· ē
dolens lacrimis ei' uenit ad domū in quo
puer iacebat· Et predicans diutissime
ea que ad salutē ppli p̄tinebant· conuer
sus ad feretrum ait· Tibi dico puer· in no
mine ihu xp̄i filii dei· surge & sta sanus·
& confestim surrexit puer egypti· & red
didit illū dno suo· Tunc oms qui erāt
increduli crediderunt dño· & baptiza
ti sunt· ·IIII·

PVER quidam sostrat' no
mine xp̄ian'· uenit secretus ad

beatum andreā dicens. Oāt mea conceu
piuit formā speciei meę. & uigit me in
sectat ut cōmiscear ei. quod ego infandū
exectans refugi. At illa felle cōmota ad
it pconsulē ut crūm suum pciat in me.
& scio cū accusat fuero. quia nichil ad
hęc respondebo. Satius aut duco uitā
amittere. quā matris detegere crimen.
Nunc aut tibi hęc confiteor ut digne
ris pme dñm exorare. ne innocens care
am presenti uita. Hec eo dicente. uene
runt ministri pconsulis accersientes eū.
Beat ū apls facta oratione surrexit. &
abiit cum puero. Oāt aut instanter
accusabat eum dicens. Hic dñs pcon
sul oblit matrę pietatis affectū. stupro
ne conuersus ē. uix potui eripi. ne ab
eo uiolarer. Cui ait pconsul. Die puer
si uera sunt ista quę mat tua psequitur.
At ille tacebat. Iterū atq; iterum int
rogabat pconsul. & nichil ei respondit.
Durante aut eo in silentio. pconsul ha
bebat cum suis consiliū quid ageret.
Oāt aut puer cepit flere. Ad quā bea
tus apls ait. O infelix. quę flet emittis
amaritudinis. ob stuprū quod in filium
agere uoluisti. quā intantū concupiscē
tia pcipitauit. ut unicū amittere filiū.
libidine inflāmante in matrias. Hęc eo
dicente. mulier ait. Audi pconsul. Post
quā filius mis hęc agere uoluit. homini
huic adhesit. & in discessit ab eo. Pro
consul aut de his ita cōmot iussit puerū
in culleum parricide recludi. & in flum
pci. andream aut in carcerē recludi. do
nec excogitatis supplitiis. & ipsum pde
ret. Orante aut beato apło. terremot
magn cū tonitru grau fact est. & pcō
sul de sede cecidit. & omes terrę decu
buerunt. Oāt ū puer pcussa a uit.
& mortua ē. Tunc pconsul pstrat pedi
bus sci apli ait. Oro miserere pereuntibus
famule dei. ne nos terra deglutiat. O
rante aut beato apostolo cessauit tre
mor. fulgura quoq; ac tonitrua que
uerunt. Ipse aut circuens eos qui tur
bati iacebant. cunctos reddidit sanos.
Pconsul ū susciens uerbum di. credi
dit in dm cū omi domo sua. & baptiza
ti sunt ab apostolo dei. V.

GRATIS quoq; senopensis
filius. dū in balneo a mulie
re lauaret. a demone pcto
sensu grauit cruciabat. Gratus aut
misit epam ad pconsulem. in qua ro
gabat ut andream oraret ad se uenire.
sed ipse apprehensus febre grauit egro
tabat. uxor ū ei ab ydropico morbo in
tumuerat. Deprecante igit pconsule.
andreas ascenso uehiculo. uenit ad ei
uitatē. Cumq; intrasset in domū gra
tum. turbauit spūs malus puerū. & ue
nit et pcidit ante pedes beati apli. Quē
ille increpans. discede inquit huma
ni generis inimice a famulo dei. Et
statim multū clamitans ab eo discessit.
& uenens ad stratū uri ait. Recte
g egrotas meo modo. qui relicto propo
thoro miscer scorto. Surge in nomi
ne dñi ihu xpi. & sta san. & noli ultra
peccare. ne maiorem egritudinē incur
ras. & sanat est. Mulieri quoq; dixit.
Decepit te o infelix mulier concupis
centia oculor. ut relicto conuuge alius
miscearis. & ait. Dñe ihu xpe depcor
pia misericordiam tuā. ut exaudias seruū
tuū. & pia. ut sit hęc mulier ad cenum
libidinis qd prius gessit fuerit reuolu
ta. ñ sanet omino. Certe si scis dñe
cui potentia etia futura pnoscunt.

quod se abstinere posslt ab hoc flagitio.
te iubente sanetur. Hec eo dicente. dis
rupto p inferiorē partē humore sana
ta est cum uxore suo. Beat' aut' apls fre
git panē. & dedit eis. Qui grās agen
tes acceptum & crediderunt deo cū om
ni domo sua. nec deinceps illa aut ux
eius seel' quod prī cōmiserant ppetrare.
Visit quoq; postea gratiā magna mune
ra seō aplo. p famulos suos. ipse postmo
dū secut' est cum uxore. pstratiq; corā
eo rogabant ut acciper munera eor. Qu
bus ille ait. Non ē meum hec accipe di
lectissimi. s; potiꝰ urm est ea indigentib'
erogare. & nichil accepit ex his que
offerebantur. ·VI·

Post hec igit' nicea ꝓficiscit.
ubi erant septem dem̄ones int' mo
numenta cōmorantes. sita sec' uiā. Ho
mines quoq; ꝓtereuntes meridie lapida
bant. & multos iam nece mortis affece
rant. Veniente aut' beato aplo. exiit ei
tota ciuitas obuiā cū ramis oliuarum. p
clamantes laudes atq; dicentes. Salus
nā in manu tua homo dei. & exponen
tib' om̄em rei ordinē. ait apls. Si credi
tis in dnm ihm xpm filiū om̄potentis
dei. cū spu sco. unū dm liberabimus ei'
auxilio ab hac infestatione dem̄onū. At
illi clamabant dicentes. Quecūq; pre
dicaueris credim'. & obaudim' iussioni
tue. tantū ut liberem̄ ab hac temptaci
one. At ille grās agens deo p eor fide.
iussit ipsos dem̄ones in conspectu om̄is
ppli. & ei' assistere. Qui uenerunt in si
militudine canū. Conuers' aut' beat'
apls ad ppm ait. Ecce dem̄ones q ad
uersati sunt uob. Si aut' creditis. q'd ī
nomine ihu xpi. possim eis imꝑare
ut desistant a uob. ēfitemini corā me.
At illi clamabant dicentes. Credimus
ihm xpm filium dei. quē predicas. Tē
beat' andreas imꝑauit dem̄onib' dicens.
Ite in loca arida & infructuosa. nulli pe
nit' homini nocentes. neq; accessū ha
bentes ubicumq; nom̄ dnī fuerit muo
catū. donec accipiatis debitū uob supplitiū. igniss ētu. Hec eo dicente. dem̄o
nes dato rugitu. euanuer̄t ex oculis as
tanciū. & sic ciuitas liberata ē. Beatus
aut' apls baptizauit illos. & ēstituit eis
epm calixtū uirū sapientē. & irrepheh
sibiliter custodientē que a
doctore susceperat. ·VII·

Ecce ip̄e adꝑquinquans
porte nicomedie. ecce effe
rebat' mortuus in grabatto. cui' pater
senex. seruor sustentat' manib' uxor ob
sequiū funeris ualebat impendere. Ma
ter quoq; hac etate grauata. sparsis cri
nib' sequebat' eulando cadauer dicens.
Veni mi cui' usq; ad hoc temp' etas ꝓduc
ta est. ut funeris mei apparatū. in filij
tui expendā. Cumq; hec & his simila
deplorantes. cadauer uociferando ꝑse
querentur. affuit apls dnī. condolensq;
lacrimis eor ait. Dicite mi queso. quid
huic puero contigit. ut ab hac luce
migraret. At illis ꝓ timore nichil re
spondentib'. a famulis apls hec audi
uit. Dū esset inquisit iuuenis iste
in cubiculo sol'. aduener̄t subito septē
canes. & irruerunt in eū. Ab his q̄ mi
serrime discerpt'. cecidit & mortuus ē.
Tē beat' andreas suspirans. & in cēlū
oculos erigens. cū lacrimis ait. Scio do
mine. quia demonū eor fuer̄t insidie.
quos expuli a nicea urbe. & nē rogo
ihu benigne ut resuscites eū. ne con
gaudeat aduersari' humani generis

de eius intercessu. Et hec dicens: ait ad patrem. Quid dabis mihi. si restituero tibi filium tuum saluum. Et ille. Nichil eo habeo pro eius ipsius enim dabo si aduersarius surrexerit te iubente. Beatus ū apls uterū ad celum expansis manibus orauit dicens. Redeat queso dne anima pueri. ut isto resuscitato relictis idolis cuncti ad te conuertantur. fiatq; eius uiuificatio salus omnium peruersorum. ut ia non subdantur morti. sed tui effecti uera mereantur eterna. Respondentibus autem fidelibus amen. conuersus ad terram ait. In nomine dni ihu xpi surge. et sta super pedes tuos. Et statim admirante populo surrexit. ita ut omnes qui aderant uoce magna clamarent. Magnus est dns ille xpc. quem predicat seruus eius andreas. Parentes autem pueri. multa munera dederunt filio suo. que beato apło obtulit. Ipse uero nichil ex his accepit. puerum tantum secum

macedoniam ire properans. salutaribus uerbis instruxit. ·VIII·

Egressus inde apls dni naum conscendit. ingressusq; hellespontum fretum. nauigabat ut ueniret bizantium. Et ecce commotum est mare. et incubuit sup eos uentus ualidus. et mergebatur nauis. Denuq; pne omnibus cunctis periculum mortis. orauit andreas apls ad dnm. properansq; uento siluit. fluctibusq; maris quieuerunt. et tranquillitas data est. Ereptis omnibus a presenti discrimine. bizantium peruenerunt. ·VIIII·

Hinc progressi ut ueniremus thracias. occurrit eis multitudo hominum euaginatis gladiis. lanceas manu gestantes. qui uolebant illos irruere. Quod cum uidisset andreas apls. faciens crucis signum contra eos ait. Oro dne ut decidat pax eorum. qui hec eos agere instigauit. Conturbentur uirtute diuina. ne noceant speranti te. Hec eo dicente. angls dni cum magno splendore prorumpens. tetigit gladios eorum. et corruerunt pronum in terram. Transiensq; beatus apls cum suis. nichil est lesus. Omnes enim proiectis gladiis adorabant eum. Angls quoq; dni discessit ab eis. cum magno lumine ·X·

Sanctus ū apls peruenit ad beroithum ciuitatem thracie maritimam. et inuenit ibi nauim que in macedoniam properabat. Apparuit enim ei iterum angls dni. et iussit ei ingredi nauim. Tunc predicans in nau uerbum dei. credidit nauta in dnm nrm ihm xpm. et omnes qui cum eo erant. et glorificabat apls ses dm. qd nec in mari defuit. qui audiret predicationem eius aut qui crederet filium di omnipotentis.

Fuerunt autem ·XI·

duo uiri in philippis fratres. et unum quidem erant duo filii. alteri due filie. quibus erat facultas magna. eo quod essent ualde nobiles. Utriusq; uir ad alterum. Ecce sunt nobis opes exigue. et si est de cuius quis digne copulentur generationi mee. sed ueniet et fiat nobis una domus ex omnibus. filii mei accipiant filias tuas. ut opes mee facilius communicentur. Placuit hic sermo filiis. et inuito fratre obligauerunt hanc conuenientiam parrabona qua pater puerorum misit. Dato igitur die nuptiarum. factum est uerbum dni ad eos dicens. Nolite communicere filios uros donec ueniat famulus mis andreas. ipse uobis que agere debeatis ostendet. Jam enim thalamus preparatus erat. et conuiue uocati. et omnis apparatus nuptialis in promptu tenebatur.

Tercia uero die aduenit beat' aplš. & u
denteš cum gauisi sunt gaudio magno.
& occurrentes ei cū coronis ceciderunt an
te pedes ei & dixerunt. Te admonem⁹ p̄ho
lamur famule dei. ut uenias & annun
ties nob quid faciam⁹. Acceptā cū uer
bum. ut ñ amplius conungerent filiū nr̄īqm
tu uenires. Erat tunc unus beati apostoli
sicut sol relucens. ita ut oīs admirarent
& honorarent dm. Quib' ait aplš. Nolite
filioli nolite seduci. nolite decipe hoīu
uenes. quib' potest fructus apparere iustitie.
sed magis pen̄tenciā agite. qua delequi
tis in dn̄m. ut p̄cmos sanguine uelletis
cū ugio copulare. Non nos nuptias aut e
uertam⁹ aut uxorē. cū animo dei masculum
lum ungi p̄cepisset & femmā. s. potius
meesta dampnam⁹. Hec eo dicente. cōmo
ti parentes eor dixerunt. Oremus dn̄e ut
depceris p nobis dn̄m deū tuum. quia
nescientes secund⁹ hoc delictū. Adolescen
tes autem audentes multum apli splendere
tanquā angli dei. dicebant. Magna & im
maculata ē doctrina tua ut beate. &
nesciebam⁹. Vere enim cognouim⁹. quia ds
loquitur in te. Quib' sanct⁹ aplš ait. Cus
todite sine pollutione que audistis. ut
sit ds uobiscum. & accipiatis mercedem
optatū. id est sempit̄nam uitā. que nul
lo claudit̄ fine. Hec dicens aplš. & bene
dicens eos abiit. XII.

Erat quidam iuuenis in ci
uitate salonica. nobilis ualde & di
ues opib⁹. exoui nomine. Hic
ueniit ad beatum aplm. nescientib⁹ paren
tib⁹ suis. & cadens ad pedes ei. rogabat
eum dicens. Ostende in quesō famule
dei uia ueritatis. cognoui enī q̄d uerus
minist̄ sis ei⁹ qui misit te. Sēs ū aplš p̄
dicauit ei dn̄m ih̄m xp̄m. & credidit ad
olescens. adherens seō aplō. nichilq; de pa
rentib⁹ curans. neq; de facultatib⁹ aliqua
impendens sollicitudinē. Parentes aut̄ re
quirentes eum. audierunt quod in philip
pis moraret̄ cum aplō. & uenientes cum
muneribus rogabant ut separaret̄ ab eo.
sed nolebat dicens. Ymmo nec uos hab ope
haberetis. ut mundi cognoscentes auctō
rem qui ē ueri⁹ ds. eruerentis animas ue
as ab ira futura. Sēs uero aplš a tristega des
cendit. & p̄dicabat eis uerbum di. sed cū
audientib⁹ rediit ad puerū. & clausit ostia
domus. At illi conuocata cohorte. uenerūt
ut incenderent domū illā in qua erat
iuuenis dicentes. Intreat puer. q; relict
parentes & patriam. & adhibentes fa
ces cum ignibus et facularū. ceperunt
succendere domū. Et cum iā flamma fer
ret in altū. arrepta adolescens ampulla
aque ait. Dn̄e ih̄u xp̄e in cui⁹ manu oīs
um clemēcia natura consistit. q; arentia
infici. & infecta facis arescere. qui ignita
refrigeras. & extincta succendis. tu ex
tingue hos ignes. ut tui ñ crepescant. seō
magis accendantur ad fidē. Et hec dicēs
sparsit desup aquā ex ampulla. & statim
oīs incendium ita sopitum ē. ac si ñ fu
isset accensum. Q̄d uidentes parentes
pueri dicebant. Ecce filius nr̄ iā mag⁹ ef
fect⁹ est. & adhibentes scalas uolebant
ascendere in tristegā. ut eos mactarent
gladio. Dn̄s aut̄ excecauit eos. ne uide
rent ascensum scalarū. Cumq; in hac p
uersitate durarent. quidā ysmach⁹ e
iusd⁹ art. Ut quid o uiri casso uos labore
consumitis. Ds enī pugnat p uiros ihs.
& uos ñ cognoscitis. Smite ab hac stul
tia. ne uos celestis ira consumat. Hec eo
dicente. cōpuncti oīs corde dicebant.
Verus est ds quē ih̄s colum. quē & nos

pſequi temptauim⁹. Hec eſt dicentib⁹ eum
ia tenebre noctis aduenissent. subito lum
effulsit. & omium oculi illuminati sunt.
Ascendentes q; ubi erat apls xpi. inuene
runt eu orantem. Pstratiq; in pauimto.
clamabant dicentes. Quesum⁹ dne ut o
resp seruus tuus. qui errore seducti sunt.
Tanta enim omis compunctio cordis attige
rat. ut diceret lysimach⁹. Uere xpc est
filius dei. que predicat seruus ei⁹ andreas.
Tm erecti ab aplo. corroborati sunt in fi
de. Tantu parentes pueri n credidert.
Qui exercrantes adolescentem. regressi sm
in patria. subdentes omia q habebat
publicis dnionib⁹. Post dies aut quinq
ginta. unius hore momto exspirauerut.
& post hec p eo qd diligerent omis uni
uersitatis adolescentem. ppter bonitatem et
mansuetudinem ei⁹. ome patrimoniu ei⁹ ei
concessum e a publico. & erat possidens
cuncta que habebant parentes eius. n
tam discedebat ab aplo. si; fructu pdicto
in paupm necessitatib⁹ & curis indigen
tiu expendebat. ◦XIII◦

Rogavit autem quidam adolescens
beatum aplm. ut pficisceretur
simul in thessalonica. & cu ue
nissent ibi. congregati sunt om
nes ad eum. & gaudebant u
dentes puerum. Te congregatis omib⁹
in theatru. pdicabat eis puer uerbu di
ta ut soleret apls. & admiraret pru
dentia ei⁹. At illi clamauert dicentes.
Salua filiu carpiam cuius nri. qa ual
de egtat. & credim⁹ mihm que predi
cas. Quib⁹ aut beat⁹ apls. Nichil est impos
sibile apd dm. Sed tam ut credatis.
adducite eu in conspectu mo & sana
bit illu dns ihc xpc. Te pat ei⁹ abiit ad
domu sua. dixitq; ad puerum. Hodie
san⁹ eris fili dilectissime admathe. Hoc
enim erat nom pueri. Qui aut ad patrem.
Verum effectum e somnium meum. Na ego
uidi pulsu uru hunc qui me sanu red
det. & hec dicens induit se indumtis
suis. surrexitq; a grabatto. & pgebat ad
theatrum cursu uelociter ita ut n posset a
parentib⁹ assequi. & peidens ad pedes
beati apli. gias agebat. p sanitate recep
ta. Popli autem stupebant uidentes eum
post uiginti tres annos deambulantem.
& glorificabant dm. qua n est similis
deo andree. ◦XIIII◦

Inus autem e ciuib⁹. cui⁹ filius
habebat spm immundum. ro
gabat beatum aplm dicens.
Sana queso ure dei filium meum. quia ma
le a demonio uexat. Demon u sciens
futurum se eici. duxit puerum in secretu
cubiculum. & suffocauit eum. laqueo extor
quens animam ei⁹. Denuq; pat pueri cum
inuenisset illum mortuum. fleuit multum
& ait amicis suis. ferte cadauer ad the
atrum. confido enim quod potent resus
citari ab hospite qui pdicat dm uerum.
Quo delato & posito coram aplo. narrauit
ei qualiter interfectus esset a demone di
cens. Credo homo dei. quod etiam a mor
te p te possit resurgere. Conuersus au
tem apls ad pplm ait. Quid proderit uo
bis uri thessalonicenses cum hec fieri uide
tis. nisi credatis. At illi dixerunt. Ne du
bites ure dei. qm isto resuscitato omes
credem⁹. Hec illis dicentib⁹ ait apls. In
nomine ihu xpi. surge puer. & statim
surrexit. & stupefact⁹ omnis pplus. cla
mabat dicens. Sufficit ne. credimus
uncti deo illi que predicas famule dei.
& deducentes eum ad domum cum fa
ciebus lucernis. eo qd iam nox aduenisset.

introduxerunt eū in domū suā. ubi p triduum instruxit illos de his que di

Ierant. ◦ XV ◦

Exit ad eum quidā ur de philippis medias nomine. cuius filia numia debilitate e grotabat. & ait ad aplm. Deprecor o bo mo dei. ut restituas in filiam meā. qā debilitatus ē corpe. & hec dicens. fle bat ualde. Beat⁹ ū aplūs abstergens ge nas ei⁹ & capud manu demulcens. dice bat. Confortare fili. tantū crede. & im plebunt uoluntates tue. Tē apphen dens manū ei⁹. ibat in philippis. Cumq; ingrederet portā ciuitatis. occurrit ei senex rogans p filiū. quos p culpa in effabili medias carcerali supplitio de truserat. & erant ulceribus putrefacti. Conuers⁹ autē ses aplūs ad mediū dix. Audi homo. Tu deprecaris ut sanet filius tuus cum apud te uincti retineantur. quos iam sunt carnes exese. & ideo si pre ces tuas uis ad dīm pfici ei. absolue prius miseros catenā. ut & fili⁹ tuus a debilitate laxet. Nā uideo impedimentū ferre peiu⁹ meis malitiā quā exerces. Tē medias pedens ad pedes ei⁹. & deosculans ait. Absoluant hi duo & alij septē de quib⁹ nichil audisti. tantum ut sanetur filia mis. & iussit eos in conspectu beati a postoli exhiberi. At ille imponens eis manū. & p triduum abluens uulnera e orum. sanitati restituit. libertatiq; do nauit. Postera ū die. ait ad puerum. Surge in nomine dnī ihu xpi qui me misit. ut medear infirmitati tue. & apphensa eius manu. leuauit eū. Qui surrexit. & ambulabat magnificans dīm. Vocabat enī puer filiomides. qui uigin ti trib⁹ annis fuerat debilis. Clamantib⁹ autem pplis & dicentib⁹. & nris medere infirmis famule dei andrea. ait aplūs ad puerum. Vade p domos egrotantiū. & in nomine ihu xpi mq sanat⁹ es tu. ube e os exurgere. At ille cunctis āmirantib⁹ abiit p domos infirmoz. inuocatoq; xpi nomine. restituebat eos sanitati. Credi dit omnis pplūs. offerensq; ei munera. ro gabant ut audiret uerbum dī. Beat⁹ ū aplūs predicans dīm uerū. nichil de

Dmuneribus accipiebat. XVI.

Exit quidā e ciuib⁹ exhibēs cru cē deaurata cū quatuor mulis candidis. equisq; eius dē numero & colore. obtulit beato aplo dicens. Hec accipe famule dei. quia nichil reppi mi res meas hui⁹ amabili⁹. tantū ut sanetur filia mea q̄ nimio cruciatu uexat⁹. Cui subridens beat⁹ aplūs ait. Accipio quidē munera tua nicholae. sed ni hec insibilia. Nā si p filia que p̄tiosa in domo tua habes offers. quantomagis p anima debes. Ego enī hoc a te accipe cupio. ut homo il le interior agnoscat uerū dīm factorem suū. creatoremq; omnium. qui terrena respu at. & etna desideret. q̄ caduca negligat. diligat sempitna. qui illa que uidentur contemplatione spualis intentionis ad uerat. ut cum in his exercitato sensu uigueris. uitā eternā consequi mereā ris. filiamq; hic sanitati redditam. etā in illo etnitatis gaudio pfruaris. Hec eo dicente. psuasit omnib⁹ ut relictis ydolis dīm uerum crederent. filiā quoq; ipsius nicholai sanauit ab infirmitate qua te nebat⁹. & omnes magnificabant dīm. pcurrente p totam macedoniā fama de uirtutib⁹ quas faciebat super infir mos. ◦ XVII ◦

Sequenti ũ die docente eo ecce quidam adolescens exclamauit uoce magna dicens. Quid t & nobis andrea famule dei. Uenisti ut nos a pprijs sedib' extrabares. Tunc beat' apls uocatum ad se iuuenem ait. Charta auctor erimus quod sit nomen tuum. & ille. Ego inquit in hoc puero ab adolescentia eius habitaui. suspicans quod numquã ab eo recederẽ. Die autem tercio. audiui patrẽ illi' dicentem amico suo. Vadam ad famulũ dei andreã. & sanabit filiũ meum. Nunc autẽ timens cruciatus quos nobis infers. ueni ut egrediar ab eo coram te. & hec dicens. p stratus solo ante pedes apli. exiit a puero. & sanatus ẽ. & surgens. glificabat dñm. Tanta enim gram dns pstitit seo aplo. ut spõte omnis ueniret ad audiendũ uerbũ salutis & dicerent. Charta nobis homo dei. qui est uer' dns. in cui' nomine nos curas infirmos. Si & philosophi uenebant & conquirebant cum eo. & nemo poterat resistẽ doctrine ei'.

Cum autem hec age. XVIII. retur. surrexit quidã inimicus pdicationis aplice. & uenit ad pconsulem utrumuis dicens. Surrexit homo iniquus in thessalonica. q predicat templa deor' destrue. cerimonias respue. & omnia prisce legis decreta conuellit. unum dñm tantũ predicat coli. cuius se etiã famulum pfitetur. Hec audiens pconsul. misit milites eũ equitib'. qui eũ exhiberent in conspectu ei'. Qui uenientes ad portã. dixerunt in qua domo cõmoraret apls. Ingredientes autẽ cum audissent uultũ ei' fulgore nimio resplendere. timore p territi. ceciderunt ante pedes eius. Beatus ũ apls narrabat audientib' que de eo pconsuli nuntiata fuissent. Quem entes ppli cum gladijs & fustib' uolebãt milites mactare. sed phibuit ses apls. Pconsul enim uenies. eũ nõ inuenisset a plm in ciuitate qua pcesserat. fremuit ut leo. & misit alios iuuenes. Qui ascendentes in domũ. cum audissent beatum aplm. turbati nichil dixerunt. Tũ pconsul hec audiens. misit ualde multitudinẽ militũ. qui eũ uinctum adducerent. Quib' uisis apls ait. Numqd ppt̃ me uenistis. & illi propt̃ te inquiunt. si tam tu es mag' qui pdicas deos nõ coli. Quib' ille dixit. Ego mag' nõ sũ. sed sum apls dñi mei ihu xpi quem pdico. Dum hec agerent. unus militũ arreptus a demone. euaginato gladio exclamauit dicens. Quid mi & tibi uirume pcõsul. ut mitteres me ad hominem q nõ mi extrudere ab hoc uase. uerũ etiã si me uirtutib' meendere potest. Vtinã uenires ad occursum ei'. & nichil ageres mali contra illũ. Cũ autẽ hec dixisset demon. egressus ẽ a milite. Ille q ceciderat. & mortuus ẽ. Interea uenit pconsul cum magno furore. & stans sec' seõ aplm eũ uidere nõ poterat. Cui ille dixit. Ego sum quẽ queris pconsul. & statim apti sunt oculi ei'. & uidit illũ & indignans ait. Que est hec insania ut ẽtempnas iussionẽ mãm. & ministros nros subiectas ditioni tue. Vere enim te magũ atq; maleficũ ẽe manifestũ est. Nunc autẽ feris te subiectã pcontemptu dor' & nro. & tẽ uidebis si te possit emperere crucifixe quẽ predicas. Cui beat' apls ait. Oportet te pconsul credere dñm uerum. & quẽ misit filium ei' ihm

xpm· ꝓsertim cū uideas unū de tuis
multīb' interisse· & ꝓstrat' ad orationē
sēs apl's· cū diutissime ꝑces fudisset ad
dnm· tetigit multē dicens· Surge· suscita
tat te chīs mīs ihc xp̄c quem ꝑdico· & tu
statim surrexit· & stetit sanꝰ· Cumq; ppl's
acclamaret glia dō nrō· ꝓconsul aut· Nolite credere oppli· nolite credere magū·
At illi clamabant dicentes· Non ē hec
magica arꝫ· sꝫ ē doctīa sana et uera· Pconsul aut· Hominē ustum bestiis tradā· &
de uobis scribā cesari· ut uelociꝰ ꝑgatis·
qā contemptis leges eiꝰ· Illi aut uolentes eum lapidib' obruere· dicebant·
Scribe cesari qua macedones recepunt
uerbū dei· & contemptis ydolis dīm ue
rū adorant· Tūc ꝓconsul· recessit
ad ꝓtoriū· & facto mane· mīmusit fe
ras in stadium· & iussit trahi & proici
beatū apl'm in stadio· Quo apprehenso·
trahebant ꝑ capillos impellentes fustib'·
ꝓiectumq; in harena· dimiserunt aprum
ferocē & terribilē· qui ter circuiit sēm
dei· & nichil ei nocuit· Videntes autem
hec ppli· dederunt gl'am dō· Pconsul ꝰ
iussit iterū dimitti taurū· q̄ a triginta
militib' adductꝰ· & a duob' uenatorib' im
pulsus· andreā nī attigit· & uenatores in
frusta discerpsit· & dans mugitū ceci
dit & mortuus ē· & statī acclamabat
ppl's dicens· Verus dūs xp̄c· Dum hec a
gerent· angl's dnī uisus ē descendisse
de celo· & confortabat sēm ap'm in sta
dio· Denuq; ꝓconsul feruens ira· iussit
leopardū ferocissimū dimitti· Qui di
miss' reliquit ppli· & ascendens ad se
dem ꝓconsulis arripuit filiū eiꝰ· & suf
focauit eum· Tanta ꝰ insania ꝓconsulē
obtinuerat· ut nichil de his aliquid
aut doleret aut diceret· Cū beatꝰ apl's
conuersus ad ppli· dix· Cognoscite nē
qua uerū dīm colitis· cuiꝰ uirtute bestię
supate sunt· quē nunc uirū ꝓconsul ig
norat· Sꝫ ego ut facili' credatis· etiā filiū
eiꝰ in nomine xpī quē predico suscitabo·
ut confundat' stultissim' patꝰ eiꝰ· & ꝓstra
tus terre diutissime orauit· apprehensaq·
manu suffocati· suscitauit eū· Hęc u
dentes ppli· magnificauerunt dīm· &
uoluerunt uirū mīm interficere· sꝫ ꝓmissi
ū sunt ab apl'o· Virū aut confusꝰ· dis
cessit in pretorium suū·

XVIIII·

Pisita gestis· adolescēs
quidā qui erat iā cum apl'o·
indicauit matī suę quę acta
erant· & accersiunt eā ut ueniret ad
occursum sci· Que accedens ꝓcidit ad
pedes sci apli· & querebat ut audiret
uerbum dī· Cuiꝰ eū satis factum fuisset
deꝓcationi· rogauit ut accederet ad a
grum eiꝰ· in quo serpens mire magnitu
dinis erat· qui totā illā regionē deuas
tabat· Appquinquante aut apl'o· sibi
la magna emittens· erecto capite ueñ
obuiā· erat enī longitudo eiꝰ quadra
ginta cubitoꝝ· ut omīs metu terrerent·
& terrę decubarent· Tūc sēs dei ait ad
eum· Abde caput funeste· q̄d creatus ī
principio ad ꝓnitiē humani generis·
& subde te famlis dei & morere· Et sta
tī serpens emittens rugitū· circūdedit
quercū magnā· que ꝓpinqua erat· &
obligans se circa eā· euomens ruū ue
nenū cū sanguine expirauit· Sēs ū apl's
ꝓcessit ad ꝑdictum mulieris· in quo par
uul' quē serpens ꝓculerat decubabat·
Et uidens flere parentes eiꝰ· ait ad eos·
Dūs nr' qui uult omīs saluos fieri· misit
me huc ut credatis in eū· Hunc aut
abeuntes uidete mortuū imfectoē

filii uri. At illi dixerunt. Nichil de mor te doleni filii. si ultionē ex inimico uide mꝰ. Illis ū abeuntib⁹ dixit aplꝰ ad uxorē ꝓconsulis. Vade & sustenta puerum. At illa nichil dubitans uenit ad corp⁹ & ait. In nomine dñi mei ihu xpi. surge puer meus. Et statim surrexit. Parentes aut redeuntes cū gaudio q̄d audissent serpē te mortuum. & inuenerunt filiū uiuen te. ꝓstrati coram pedib⁹ aplī grās agebāt.

Sequenti ū nocte. XX. uisum uidit beat⁹ aplꝰ. quē etiā frīb⁹ enarrauit dicens. Audite somniū meū dilectissimi fiꝫ. Videbā & ecce mons magn⁹ erat in sublimi elat⁹. qui nichil sup se de terrenis reb⁹ habebat. nisi tantū luce resplendens. ita ut putaret mundū illuminare. & ecce astiterunt īi dilectissimi fiꝫ petrus & iohannes a postoli. & iohs quidē extensa manu pet aplō. leuabat eū in uerticē montis. & cuersꝰ ad me. rogabat ascendere post pe trū dicens. Andrea poculū pet bibitu rus es. Et extensis manib⁹ ait. Appqui qua ih. & extende manꝰ tuas ut comun gant manib⁹ meis. & capud tuū capiti meo socient. Quę cū fecissē. inuentꝰ sū breuior ēē iohanne. & post hęc ait ih. Vis cognoscere ymaginē hui⁹ rei quam cernis. ul quis sit qui tibi loquit. & ego. aio. Desidero ista cognoscere. Et ait ih. Ego sum uerbū crucis. in qua pende bis in passione ppt nomen ei⁹ quē predicas. & multa ih dixit. quę nō silere oporꝫ tet. Vt debuit tamē tunc. eū ad hanc immolationē accessero. Nunc aut̄ con ueniant oms qui susceptum uerbū dei. & conmendem illos dnō ihu xpō. ut eos in doctrina sua immaculatos custodire dignetur: Ego ū resoluor a corpore. & uado ad ꝓmissionē illā. quā ih pollicen dignat⁹ est regnator celoꝝ & terrę. qui ē filius omnipotentis dei. cum spū scō uer⁹ dꝰ ꝓmanens in scla sempiterna. Hęc au dientes fiꝫ flebant ualde. & cedebant palmis faciem suas cum gemitu magno. Deinq; conuenientib⁹ cunctis. ait iterū. Scitote dilectissimi me discessurū a uob. Et credo in ihm cui⁹ uerbū predico. quia custodiet uos a malo. ut nō diuel latur ab inimico hęc messis. quā in uob seminaui. id ē cognitio & doctrina ihu xpi dñi nri. Vos autem orate uigilē. et state fortes in fide. ut cuulso omni zizanio scandali. tanquā triticū mundū. in hor reo uos celesti dñi congregare dignetur. & sic ꝓ dies quinq; docebat eos. & cōfir mabat in preceptis dñi. Post hęc aut̄ ex pansis manib⁹ orauit ad dñm dicens. Custodi queso dñe gregē hunc. qui tā tuam cognouit salutē. ut nō preualeat ille malign⁹. Et que te iubente me dispē sante susceperit. inuiolata custodire me reat in scla sęlorꝫ. & hęc dicens. omnꝰ qui aderant responderunt amn. & accepiēs panē. grās agens fregit. & dedit omnib⁹ dicens. Accipite gram quā uob tradi dit ꝓ me famulū suū xpē dns nr. Et osculans singlos atq; cōmendans dnō thessalonicā pfect⁹ ē. ibiq; biduo doces

Mansit abeis. XXI. Multi autem ex macedonia pfecti sunt cū eo. quoꝝ fuerunt due naues. Querebant aut̄ omnꝰ ut illā nauī in q̄ erat aplꝰ conscenderent. desiderantes eū audire loquentē. scilicet ut nec in mari deesset uerbū dei. Quib⁹ aplꝰ ait. Non desiderium uim dilectissimi. sed

nauis hec paruula ē. Ergo pueri cū impedimentis in maiorē conscendāt nauim. uos ū in ista que minor ē nobiscum pperabitis. & dato eis anthimo q̄ consolaret̄ eos. uisit aliā conscendere nauim. quā prope sibi semp uiderat ēē. ut & ipsi uiderent eū. & audirent uerbum dei. Dormiente aut̄ eo parump. quadā uento modico impuls⁹ cecidit in mare. Anthim' aut̄ excitauit eū dicens. Sur ge doctor bone. periit aut̄ un' de famulis tuis. Exp̄gefactus aut̄ apls increpauit uentū et siluit. & mare tranquillū est redditū. Homo ū qui ceciderat. unda famulante ad nauim deuect⁹ ē. Cui' manu anthim' app̄hensa. leuauit eū in nauim. & oīs admirati sunt uirtut̄ apli. quod etiā & mare obediebat ei. Duodecima igit̄ die. partas ciuitat̄ achaię appulsi sū. Egressiq; de nauim quodā chūsorio morabāt̄. emq; cū multi eū XXII. rogarent ut in domos eor̄ ingrederetur. dix̄. Viuit dn̄s. qua nō uadā nisi quo precepit ds̄ mis. & nocte dormiens. michi reuelationis accepit. Altera ū nocte cū ēēt ex hoc tristis. audiuit uocē dicentē sibi. Andrea ego semp tecū sum. & nō te derelinq̄. Hec aut̄ audiens. glificabat dn̄m p hac uisione. Lisbi' ū pconsul ammonit⁹ est p uisū. ut susciperet hominē dei. At ille misit ad hominē qui eos hospitio susciperat. & rogabat ut adduceret sibi beatū apl'm. Quod cū ille audisset uenit ad pconsulē. et ingress⁹ cubiculū ei⁹ uidit eū iacentē clausis oculis quasi mortuū. pungēsq; lat⁹ eius ait. Surge. & enarra nob q̄d t̄ contigerint. Ille. Ego inquit sum qui exercitabar uia quam doces. & misi milites cū naub⁹ ad pconsulē macedonię. ut unctū te trāsmittens in morte dampnarē. sed naufragia pferentes. numquā potuerunt puenire quo uisi sunt. Cumq; in hac intencione pmanerem. ut destruerē uia tua. apparuer̄ in duo uiri ęthiopes. qui me flagris cedebant dicentes. Non possum' hic iam ullam potestatē habere. quia uenit homo ille quē psequi cogitabas. & nunc in hac nocte in qua potestatē habem'. uiuentiū nos intre. & sic graui' cesū recesserunt a me. Nē aut̄ tu uir dei depcare dn̄m. ut dimittens in hoc de lectū. saner ab infirmitate qua teneor. Hec eo cora omī pplo narrante. beat⁹ apls predicabat assidue uerbū dei. et credebant oīs. Pconsul ū sanat⁹ credidit. & corroboratus ē in fide.

ITEVR. XXIII.

Itrophime que quondā concubina pconsulis fuerat. & alio tā uiro sociata erat. reliquit uirū suū. & adherebat apl'ice doctine. & ob hoc plerumq; in domū pconsulis uenie bat. in qua uigil̄ docebat. Iratus aut̄ uir ei⁹ uenit ad dn̄am suā dicens. Trophime recolens sortē quod cum dn̄o meo pconsule agere consueuerat. et nē iterato cōmisceatur. At illa succensa fele ait. Idcirco q̄ me reliquit uir' mis. a iam sex mensib; nō commungit̄ in. eo q̄d diligat ancillā suā. Et uocato pcurato re. iussit eā sorte dampnari. Nec mora deducit⁹ ad lupanar. ac lenoni donatur. Sz; michi horum lisbi' sciebat. requirens tam eā ab uxore deludebatur. At illa ingressa lupanar. orabat assidue Cumq; uenissent q̄ eā contingerent. po

nebat euangeliū quod secū habebat ad
pectus suū & statim omīs uires ꝑdebant
& accedens ad eā quidā iuuenis impudi
cissime ueniens ut illuderet ei resisten
te autē ea diripuit uestīmta eī & cecidit
euangeliū ad terrā Trophime ū lacri
mans extensis ad eḷū manib' dixit Ne
me patiaris dñe pollui ob cui' noīs di
ligo castitatē & statī apparuit ei ange
lus dñi & iuuenis cecidit ante pedes eī
& mortuus ē At illa ēfortata benedice
bat & glificabat dñm qui ñ ꝑmiserat
eā deludi Ds postmodū in nomine ihu
xpī resuscitauit puerum & omīs ciui
tas cucurrit ad hoc spectaculū Vxor ū
ꝓconsulis abiit ad balneum cū ꝓcura
tore suo Cumq; lauarent simul appa
ruit eis demon terribilē a q̄ percussi
ambo cecidерunt & mortui sunt Et
ecce planct' magn' factus ē & nuntia
tum ē aplo & ꝓconsuli qđ uxor ei' cum
lenone mortua ēet Tē beat' andreas
ait ꝓplo Videte dilectissimi quantū
ꝓualeat unusquisq; Nā trophimę propter
iudiciariā damnauerat sorte nē aut
uidiciū dei affiat & ecce mat' famili
as quę eā in lupanar ponи iussit cū le
none suo ꝓcussā in balneū cecidit & mor
tua ē Hęc eo dicente ecce aduenit nu
trix eī q̄ pre senectute manib' depor
tabat alios seniles uestib' cum clamore
magno & deposita corā aplo rogare ce
pit dicens Semi' qui' dilect' dei es &
quecumq; petieris dñm tuū ꝓstat tibi
Hunc aut miserere eī & resuscita eam
Condolens beat' aplus sup lacrimas muli
eris conuersus ad ꝓconsulē ait Vis ut
resuscitet Cui ille absit inquit ut ui
uat quę tantū flagitiū commisit in
domo mea & aplus noli ait sic agere

misereri eiꝰ nos oportet penitentib' ut
misericordiam consequaī a dño Hęc eo di
cente ꝓrexit ꝓconsul ad ꝓtinum Sēs
ū aplus iussit corp' exhiberi in medium
& accedens ait Rogo benigne dñe ihu
xpe ut resuscitet hęc mulier & cognos
cant omīs qui tu es dñs deus solus qui
ñ patieris innocentes pire & conuer
tetigit capud mulieris dicens Surge
in nomine ihu xpī dei mei & statim
surrexit mulier Quę cum ingenti uultu
fleuit & gemens respiciebat in terrā Cui
ait aplus Ingredere in cubiculū tuū & es
to secretus orans donec confortet te a
dño Cui illa respondit Facito me prius
eū trophime pacificā in quā tantum
mali congessi Sēs aplus dixit Noli ti
mere non meminit trophimę maloꝝ
neq; ultionē expectat sed gratias agit dō
de his quę acciderant ei & uocata
trophime pacificauit eā cū calista
uxore ꝓconsulis quę resuscitata erat
Cui uero in tantū ꝓfecit in fide ut
quadā die accedens ad aplm omīa ei
peccata sua ēfitеretur Cui sēs aplus dix
Gratias ago deo meo filii quod times fitu
rum iudiciū sed uiriliter age & confor
tare in dño quē credis & tenens ma

nū eī deambulabat in littore.

Post veam XXIIII

Postea uero cum ei sedisset sedebant singuli super harenam au
dientes uerbum dei & ecce cada
uer necatū in mari ꝓiectum ē ante
pedes aplī in littore Tē sēs andreas a
plus exultans in dño ait Oportet hē
resuscitari ut cognoscam' quę in eū
aduersar' operatus ē & fusa oratione
tenens mortuū creauit illū & statī re
uixit & loquebat Cumq; iudex esset

decit ei tunicā dicens. Die nobis oīa
que contigerunt t. At ille respondit. Ni
chil te occultabo. quicunq; sis homo. E
go sum sothan filius eunus macedonis. q
nup ab italia ueni. S; eū redisse ad pp̄a.
audui doctrinā surrexisse nouā quā
null' hominū prius audiuit. sed et sig
na et pdigia ac medelas magnas fieri
a quodā doctore. qui se ueri dei affirmat
esse discipm. Ego aut cum hec audisse.
pperaui ut eū uidere possē. Non enī a
liud arbitrabar. ñ ut ipse esset ds qui ta
lia ageret. Cumq; nauigarem eū pue
ris & amicis meis. orta subito tempesta
te. oppressi fluctib' sum. & utrā simul
pecti fuissem. ut & illi resuscitati fuis
sent a te sicut & ego. & hec dicens. uol
uebat multum in corde suo. & arbitra
batur quod ipse esset aplus quē quere
bat. & pcidens ad pedes ei' ait. Scio
quia tu es famul' dei. Rogo p̄hus qui
mecū fuerunt. ut & ipi te ipsum ete utā
merentur. ut cognoscant deū uerum
quē predicas. Tē ss aplus replet' sco spi
ritu p̄dicabat ei constanter uerbū dei.
ita ut puer mirarē sup doctrina eius.
Expansisq; manib' ait. Ostende que
so dnē & reliquos cadauera mortuos.
ut & ipsi cognoscant te dm solū & ue
rum. Hec eo dicente. statī apparuer
triginta nouē corpa ad litus unda fa
mulante deuecta. Tē flente uuene.
omīs flere cepunt. Prostratiq; ante pe
des aplī. rogabant ut & ist resuscita
rent. Sed & philopater. hoc enī nomen
erat pueri dicebat. Genitor mis p̄bo
nā uoluntatē. impositis necessariis
eū magna pecunia misit me huc. Hē
aut si audierit q̄ in contigerunt. blas
phemabit dm tuū. & doctrinā ei' re
fitabit. S; absit ut ita fiat. Fletib' au
tem omīb'. rogauit aplus ut congre
garentur corpa simul. sparsim enim
precta fuerant. Congregatis aut om
nib' in unū. ait aplus. Quem uis pri're
suscitari. At ille ait. Quarum collac
taneū meū. Tunc flexis in terrā gen
ibus. palmisq; extensis ad celū. diutis
sime orauit eū lacrimis dicens. Jhu bo
ne resuscita hunc qui eū philopatre
nutritus ē. ut cognoscat gl'am tuā.
& magnificet nomen tuū in pplo. &
statim surrexit puer. & admirabā
tur omēs qui aderant. Aplus aut in
sup singulos orationē fundens ait.
Queso dnē ihu ut & ipsi resurgant.
qui de p̄fundo equoris sunt delati. Tē
nuit frīb' ut unusquisq; teneris mo
tuum diceret. Resuscitat te ihē xp̄e
fili' dei uiui. Quod cum factū fuisset.
suscitati sunt triginta octo. & glorifica
uerunt dm qui aderant dicentes. Non
est similis tui dnē. Lustr' ū multa mu
nera obtulit philopatori dicens. Non
te contristet amissio facultatū. neq;
recedas a famulo di. & erat semp eū aplo.
intendens omīb' que dicebant ab eo.

ERAT mulier .XXV.
caliopa nomine. que homi
cide consueta. conceptū
suscepit illicitū. Ubi ū tem
p̄s pariendi uenit. artabatur dolor'
magnis. & partū proferre n̄ poterat.
Que ait sorori sue. Vade queso & uoca
ea diana deam mām. ut misereat mei.
Ipsa enī habet studiū obstetricandi
Facientē aut sorori que sibi imp̄ata
fuerant. uenit ad eā nocte diabolus
dicens. Quid me casso uocas. cum
nichil t̄ prodesse possim. S; magis ua

de ad aplm dei andream in achaiã. & ipse miserebitur soroi tuę. Surrexit igit mulier & uenit ad aplm. & narrauit ei omnia hęc. At ille nichil moratus. uenit chorinthum ad domũ mulieris egtantis Erat ũ lisbius consul cum ea. Videns ũ beatus apls mulierẽ gñdã dolor crucia tu torqueri ait. Recte hęc pateris quę male nupsisti. quę dolose concipiens dolores intolerabiles sustines. insup consu luisti dęmonia. quę neq; aliis. neq; sibi pdesse possunt. Crede nunc ihm xpm filium dei. & pice puerperium. Veniet tamẽ mortuũ egredietur. qđ indigne concepisti. Credidit mulier. & egredientib' cũctis de cubiculo pecit partũ mortuum. & sic a doloribus liberata est. ·XXVI·

Cum autem multa signa & pdigia faceret beatus apls in chorintho. sostratus pater philoparous ãmonuit plusium ut uisitaret aplm. uenit in achaiam. & cũ non inuenisset eũ puenit corinthũ. Cumq; eũ lisbio & alis deambularet. cognouit eũ sostratus sicut ei iã plusium erat ostensus. com plexq; pedes eius ait. Miserere mei quęso famule dei. sicut & filio meo misere. Philópator autẽ ait ad aplm. Hic est patẽ mis quem cernis. Nunc autẽ inter rogat quid eum oporteat agere. & beatus apls ait. Scio quia p cognoscenda ueritate ad nos uenit. Grãs ergo agnit dnõ ihũ xpõ. qui se credentib' reuelare dignatur. Conuersus autẽ seruũ sostrati ait ad eũ. Videsne dñe. qua luce resplendeat uultus hominis huius. Cui ille. uide o inquit dilectissime. & ideo nõ discedam' ab eo. Et simul cũ illo uniam'. & audiamus uerba uitę etnę. Et sequenti die. obtulit apło munera multa. Ea uero dei. dixit ad eũ. Non ẽ meum accipere aliud a uobis. nisi uos ipsos lucri faciã cũ credideritis in ihm qui misit me euãgelizare in hunc locũ. Si pecuniã desiderasse. lisbium dimorẽ repulsẽ. qui me multo ditare potuerat. Nam uos in hus conferte in. in quib' uob pficiat ad salutẽ.

Post dies autem ·XXVII· paucos. iussit sibi balneum preparari. Et cum uenisset lauandi grã. uidit senẽ dęmoniũ habentẽ & trementẽ ualde. Qm dũ admiraretur. alius adolescens egressꝰ de piscina. pcidit ad pedes apli dicens. Quid nobis & tu andrea. Veniisti huc ut destruas nos a sedib' nris. Erect' autẽ astante popło dixit apls. Nolite timere. sed credite in ihm saluatorẽ nrm. Clamantib' autẽ omnib'. credimus quę pdicas. meruerunt apls utrumq; demonem. & egressi sunt de corpib' obsessis. Dimissis igit; uel senex uel adolescens. redierunt ad propria sua. Beatꝰ ũ apls lauans. disserebat. quia inimicꝰ humani generis. ubiq; insidiat. siue in lauacris. siue in fluminib'. & ideirco nom dñi ingenter inuocandũ erit. ut isqua uult insidiari ei habeat potestatẽ. Quod uidentes uri ciuitatis. ueniebant & afferebant egrotos ponentes ante eũ. & curabant. Et de aliis ciuitatib' uenientes cum infirmis. & ipsi sanabant. & libenter audiebant uerbum dei. ·XXVIII·

Cum hęc agerentur. ecce quidam senex nicholaus nomine. sexus ue tib' uenit ad aplm dicens. famule dei. ecce septuaginta quatuor anni sunt uitę meę. in quib' nõ discessi ab immunditiis. & scorto ac fornicatione. plerumq; precepsꝰ deduct' ad lu

panar· exercebam illicita· & nunc ecce
tercia dies est· in qua audiui miracula
que agis & p̄dicationes tuas que sunt
plene uerbis uitalib⁹· Cogitabā enī mecū
ut relicto hoc ope uenirē ad te· ut ostē
derer in meliora· S; dum hec cogitarem·
ueniebat in alī sensus ut hec relinque
rem· & ī facerē bonū quod cogitabam·
Luctante igit̄ conscientia mea· accepi
euangliū· & orau dn̄m ut hec ali
quando me faceret obliuisci· Post dies
uero paucos· oblit⁹ euuanglij q̄d sup me
erat· inflāmante cogitacione puersa·
abii iterum ad lupanar· & ecce muli
er meretrix uidens me ait· Egredere
senex egredere· angls enim dn̄i est tu·
ne contingat me· neq; approquinques
huc loco· iudeo enī in te misteriū mag
num· Cumq; ego obstupefactus cogita
rē quid hoc eēt· recolui q̄d euuangeli
um mecū habebā· & conuers⁹ ueni ad
te famlm dei· ut misereris erroribus
meis· Spes enī in est maxima q̄d n̄ pe
reo· si oraueris p humilitate mea· Hec
audiens beatus andreas· cū multa cō
tra fornicationē disseruisset· p̄stratis
genib⁹ expansisq; manib⁹ tacit⁹ orabat·
emittens gemitus cum lacrimis ab ho
ra diei sexta usq; ad horam nonā· Sur
gens aut̄ ablūta facie· nichil accipe
uolui dicens· Non gustabo donec
cognoscā· si miserebit̄ ds̄ huic homini·
& si sit reputand⁹ int̄ saluatos· & ecce
nans altera die· nichil reuelatū est de
homine usq; ad quintū diē· in quo
flens uehemēter dicebat· Dn̄e p mortu
i optimen⁹ pietatē tuā· & nē iste qui
tua cognoscere magnalia desiderat·
cur n̄ reuertit̄ ut sanes ulū· Hec eo
dicente· uox de celis delata ē dicens·

Optime andrea p̄sene· sed sicut tu ieu
nus es fatigat⁹· ita & ipse studeat p̄ te
ieunium ut saluetur· & uocans eū· pre
dicauit ei abstinentiā· Die ū sexto uo
cauit suos· & rogabat ut uniuersi ora
rent p̄ eo· Qui p̄strati solo· orabant di
centes· Dn̄e pie misericors· remitte
homini delictum sui· Quo facto & ip
se gustauit· & ceteros manducare p̄mi
sit· Nicholaus aut̄ reuit ad domum
suā· & omīa que habebat distribuit ī
digentib⁹· Ipse quoq; multū se exercu
itauit· ita ut p̄ sex menses nichil aliud q̄
aq̄m acciperet· & pane arido uescerētur·
Exacta aut̄ digna penitentia· excessit
a seculo· Beat⁹ aut̄ apls̄ n̄ erat p̄sens· s;
in loco in quo erat· uox ad eum facta ē
dicens· Andrea mīr effectus est nicho
laus p̄ quo depc̄atus es· At ille grās a
gens narrauit fratrib⁹ nicholaū exis
sisse de corpore· oransq; ut in pace qui

XXVIIII

escceret·

S; quo loco dum cōmoraretur· ue
nit ad eum antiphanes cuius me
garensis· & ait ad eū· Si qua ē in
te bonitas uera p̄cepti saluato
ris que p̄dicas beate andrea· ne
ostende & libera domū meā· de insidia
is quib⁹ temptatur· ecce enim valde ē
bata ē· Cui ses apls̄· enarra ait nobis
homo que contigerunt t· & ille· dū de
mere inquit domū reuersus fuisse·
& ingrederer ianuā atrii mei· ecce au
diui ianitoris uocē miserrime decla
mantem· Cumq; mīrogasse· que ēēnt
he uoces· narrauerunt in qui aderam·
ipsum cū uxore et filio male a demo
nio torqueri· Ascendens ū ad superi
ora domi· uidi alios pueros stridentes
dentib⁹· & in me impetū facientes· &

rideret risus insanos. Quos cū preterire
ascendi iterū ad alia supiora in quib con
iunx iacebat ab his uerbata grauissime
que ita erat amentie fatigatione turba
ta ut cesarie sup oculos demissa neq;
me aspicere neq; cognoscere posset. Hāc
q rogo ut restituas in tantū de ceteris
ū curam ū habeo. Tē scs apls musca in o
ris aīt. Non est enim psonarū acceptio a
pud dm qui propterea uenit ut cunctos
saluos faceret peuntes. Et ait. Eam ad do
mum ei. Cumq; pcedens a lacedemonia
uenisset in megara ingressi sunt ianuā
dom et statī oēs demones unius uocis
impetu clamauerunt dicentes. Vt quid
nos hic andrea scē psequeris. Vt quid
domū ī tibi concessā adis. Que tua sūt
possides que nob concessa sunt ne aditias
penetrare. Q; scs apls unus de his ad
mirans ascendit in cubiculū quo mulier decubabat. & facta oratione apphen
sa manu ei ait. Samet te dns ihc xpc.
& statim surrexit mulier a lectulo et
benedicebat dm. Simult a singlis q̄busq;
qui a demonio uexabant imponens ma
num sanitati restituit. Habuitq; dem
cep sanctphanē & uxorē eius firmissimos
aditores ad predicandū uerbū dei.

CAPITULUM XXX

Beatus apls patras ciuitatem
in qua pconsul egeas erat q̄
nup lesbio successerat accessit ad eum
quedā mulier effidama nomine que ex
doctina sophie cuiusdā aplici discipli iā
conuersa fuerat & amplectens pedes be
ati apli ait. Andrea scē rogat te dña
mea maxima q̄ magnus febrib retine
tur ut accedas ad eā libenter enim audit
audire doctrinā tuam. Nam & pconsul
mariti eius stat ante lectulū flens te
nensq; gladiū in manu ut eū illa spiri
tū exalauerit ipse se mucrone pfodiat.
At ille precedente effidama uenit ad cu
biculū in quo mulier iacebat in cōmoda
& uidens pfidem stantē cū euaginato
gladio ait. Nichil tibi nē mali feceris
s; reconde gladiū tuū in locū suum. E
rit enī temp quando ad nos exerend e
rit. Sed nichil intelligens pfes dedit ac
cedendi locū. Cē apls uenies ante lec
tū infirme facta oratione apphendit
manū eius & statī sudore pfusa ē mulier
& discessit ab ea febs. Iussit quoq; ei apls
dare cibū. Pconsul autē centū argentē
os obtulit scō dei quos ille nec aspicere
uoluit.

CAPITULUM XXXI

Inde discedens uidit hominē iacen
tem in stercore debilē cui multi e
ciub thipem porrigebant unde ali
mentū haberet. Et ait ad eū apls. In
nomine ihu xpi surge sanus. Quo primus
surgens glorificabat deum.

CAPITULUM XXXII

Digressus ū in aliū locum
uidit hominē cecū cū uxore
& filio & ait. Vere diaboli est
opus hoc. Ecce enī quos & nīt
cecauit & coxe. Et ait. Ecce ego uob in
nomine dnī mei ihu xpi corporalium ocu
lox lumē restituo ipse quoq; meritū ura
rū tenebrar reserare dignet. ut cognita
luce que illuminat omēm hominē uen
ientē in hunc mundū salui ēe possitis.
& imponens eis manū aput oculos eox.
At illi pedentim osculabant pedes eius
& dicebant quia nō est alius ds nisi quem
predicat famulus eius andreas.

CAPITULUM XXXIII

Iuvenis aut hec signa q̄dam
ait ad eū. Rogo te famule dei
ut digneris accedere usq; ad
portū. Est enī ibi homo nauta cuiusdā

filiꝰ qui ab annis quinquaginta in debilita
te numa pcet a domo iacet in littore
cui nulliꝰ medici potuit cura ualere. ecce
ce enī est ulceribꝰ pleniꝰ. & scatens uermibꝰ.
Hec eo dicente. pſecutꝰ beatꝰ apls uenit
ad eum. Quē intuitꝰ infirmiꝰ ait. Forsi
tan tu es discipls dei. illiꝰ qui solꝰ saluare
potest. Cui sēs apls ait. Ego sum q̄ in no
mine dñi mei samitati te restituo. & ad
iecit. In nomine ihu apī surge. & seq̄
re me. At ille relictis pannis purulen
tis in quibꝰ tabes defluxerat. sequebat
eū. pfluente putredine cū uermibꝰ a
corpore eiꝰ. Cumq; uenissent ad mare.
ingressi sunt utrīq; in aquā. Tē sēs a
postolus abluens eū in nomine sce tri
nitatis. ita sanū reddidit. ut nullum
penitꝰ infirmitatis huiꝰ uestigiū corpi
resedisset. Tanta q; fide post acceptā
samitatē accensus ē. ut nudꝰ p cuneta
te cucurrerit. annuntians quia ille ē
ueꝰ dns quem andreas pdicat. & mira
bantē oēs. & congratulabantē sospita
ti eius. XXXIIII.

Cumq; talia apud patras p beatū
aplm agerentē. aduenit stratocleus fiꝰ pconsulis de italia.
& ecce uniꝰ de pueris ei algamana no
mine quē pretiosū habebat. ab impul
su demonis pcussꝰ iacebat spumans in
ato. & ecce tumultꝰ magnꝰ factus ē.
& nuntiata sunt hec stratocleo. Qui
nimio dolore cōmotꝰ ait. Ut una me
cum mare obsorbuisset. quā hec au
disset de puero. Videns autē eū do
lentē maxim̄illa & cetera dicunt.
Noli contristari frāt. mox enī puer
recuperabitē. Est enī hic ur dei. qui uā
salutis ostendens. multos reuocat ab
infirmitate ad integrā sanitatē. Ut
tani ad illum. & statim reddet puerum
sanū. Denīq; accersito aplo. rogauerunt
eum p puero. At ille apprehensa manu
ei ait. Surge puer in nomine ihu apī
dei mei. quē predico. & statī surrexit
incolumis. Stratocleus ū credidit in
dñm. & confortatus ē in fide. & ñ discē
debat ab aplo. sed cottidie adherens ei.
audiebat uerbum saluris. XXXV.

Omni enim die maxim̄illa ad
pretorium uenies uocabat a
postolū. & audiebat ab eo uer
bum dei. qua pconsul discesserat a pa
tras. & abierat in macedoniā. Magna enim indignatione succensꝰ erat
contra aplm. eo quod uxor eiꝰ maxi
milla post acceptū saluris uerbū non
ei conungebatē. Illo quoq; redeunte.
cū oēs in pretorio residerent & audi
rent uerbū dei turbati sunt ualde.
timentes ne aliquā eis uim inferret.
Tunc sēs apls orauit dicens. He patra
ris queso dñe ingredi pconsulē in hūc
locū. donec oēs egrediantē. Cui in plo
pconsuli affuit uoluntas purgandi
uentrem. Cumq; secessū petisset. et
moras necteret. sēs apls singulis ma
nū imponens. & signans eos abire per
misit. nouissime autē se signans & ip
se discessit. Et maximilla cū primū
inuenisset locū uenerabat ad sēm a
postolū. & suscipiens uerbū dei regre
diebatur in domū suam. XXXVI.

Post hec complensis be
atus apls ab egra pconsule.
positꝰ est in carcere. ad quē omnes
conuenebant. ut audirent uerbū
saluris. At ille ñ cessabat pdicare noc
te & die uerbū dei. Paucis ū diebꝰ in
positis. eductꝰ de carcere. & grauis

me cesus ·cruci suspensus est· Inqua cū
p triduum uiuens penderet· nō cessabat
predicare dnm saluatorē· donec tercia
die poplis flentib' ipm exalaret· q̄d lec
tio passionis ei' plenissime declarat· Cui'
beatū corp' maximilla accipiens· con
ditū aromatib' reconcidit msepulchro·
assidue sup illud depcans dnm· ut ei'
beat' apls memor esset exorans· xxx

De quo sepulchro man vii·
na unmodū farinę· & oleum
cum odore suauissimo defluit·
a quo quę sit annī pntis fertilitas in
colis regionis illi' ostenditur· Si exigu
um pfluit· exiguū terra exhibet fruc
tum· si ū copiose pcesserit· fructuum
opulentia mnumerat· Nam ferunt hoc
oleum usq; ad meduū basilicę sčę de
currere· sicut in primo miraculorum
scripsim' libro· Passionis quoq; ei' ita
ordinē psecuti nō sum· quia ualde uti
liter & elegantē a quodā repimus su
bsē conscriptum· xxxviii·

Hęc sunt qve de uirtutibus
beati andrę apostoli psumpsi
mus indigni' ore· sermone rustic'
paruus conscientia ppalare· depcans
ei' misediam· ut sicut nullius natali
pcessi ex matris utero· ita ipsius ob
tentu eruar ab inferno· & sicut in die
passionis eius sumpsi uitę huius exor
dium· ita me sibi proprium ascire dig
netur alumpnū· & qua de maioru
b' meritis reuocat nos pars magna faci
nor' hoc tantum temeritatis psumo
petere· ut cum ille post uidituū dnīco
corpori conformat' refulget in glia·
saltim obtineat pmunerū crimin'
in uel uenam non negandam· Ex
plicunt miracla s andrę apsti·

Passio sčę Barbare virginis & mr̄is
ēporibvs·

Maximianus imperatoris· erat quida
satrapa nomine dioscorus diues ualde· ju
gum uero excitrus & colens ydola· Hic ha
buit filiam unicam· nomine barbaram·
Fecit aut̄em pater ei' turrim sublimem·
ibiq; reclusit eā· ita ut' uideret' ab ho
minib' propter eminentem pulchritu
dinem ei'· Locuti sunt ū quidā de op
timatib' patri ei'us de ea· ut uirū sibi
acciperet· Ipse uero accedens ad turrim·
psuadebat ei dicens· filia mea· quidā de
potentib' cōmemorati sunt de te· ut ac
cipiant te in coniugio· Quid g uis de
hoc· Ipsa ū eū intuita· eū ira dixit· He
cogat' me hoc agere pater· At ū ipse re
cessit ab ea· & descendens pmanebat in
eo quod condebat' lauacro· Instituerat
enim multitudinē artificū· quatin' hoc
cito pficeretur· Instituens ū quom debu
it fieri· & tribuens singlis ppriā merce
dem ex integro· pfectus ē in regionē lon
ginquā· faciens sibi temp' nō modicum·
Descendens ū famula dei barbara de turri·
uidere op' quod est factū· uidit contra
septentrionē duas solummodo fenestras
supastantes· & dicit artificibus·
Quare duas tamū fenestras instituistis·
Dicunt ei· Pat' tuus sic nobis disposuit·
Dicit eis beata barbara· facite et instru
te in· & aliā unam fenestrā· Ipsi ū dicunt
ei· Timem' dnā ne quando indignet' pat'
tuus aduersum nos· & nō possim' portare
eū· Dicit eis famula dei barbara· Qd dico
uob facite· ego de hoc adquiesce● re fa
ciam patrē meū· Ipsi ū adquieuerunt

ut alia fenestra facerent. sicut constituit eis. Pambulans ū inquerilosa & immacula
ta barbara in natatoria. & abiens contra o=
riente instituit in marmore digito ei⁹ pre=
tiose crucis figurā. usq; in hodiernū diem
ad compunctionē credentiū. Ingressa ū
in ea absidē in qua ingrediebat sēificata
aqua facta est figura ptiosi pedis ei⁹. in
qua omes insanationes & salutes eorum
mesuram acceperunt. In hoc enī lauachro.
ses eius uertex. suscepit sem baptisma.
II. hoc lauachrū similabatur fonti syloe.
in qua a natiuitate ecus lauans respex.
Hoc lauachrū similabat pbatice nata
torie. in qua paralitic uerbo curat⁹ est.
Hec ē natatoria fons incorruptibilis.
hec ē natatoria. que curat omem lan
guorem. & omnē infirmitatē. hec ē na
tatoria aqua iuuia. qua samaritana pe=
tiuit de samisima natatoria. Ptransies
ū agna apī barbara. ascendens in turri.
uidit symulachra q colebat pat ei⁹. &
suscipiens sp̄m sem multifarie. benemo=
bilē. diserti. incontaminatū. luculen=
tū. intactum. benignū. certū. diligen=
tissimū. securū. cuncta sup inspectum.
circuiuit enī uapor dei uirtutis. & af=
fluentia de omnipotentis gle sincerita
te. Hec fortissima martir apī. fide cir V
cumornata uicit diabolū. Hec igit ui=
dens surda symulachra. inspuit in faci=
em eor dicens. Similes uri fiant qui
faciunt uos. & omes qui confidunt in
uobis. & ascendens in turri. erat ibidē
pcatura dnm. finito aut ope atq; pfec=
to. reuerso pat ei⁹ de pegrinatione. et
templat⁹ tres fenestras instantes. dic
artificib⁹. Quare tres fenestras instituī=
istis. Dicunt ei artifices. filia tua sic
nob precepit. Ipse ū conuocans filiam
suam. dicit ei. filia. tu instituisti tres
fenestras statuere. Ipsa ū dicit ei. Etiā.
Et enī bene feci. Nam tres fenestre illumi=
minant omnē hominē. at ū due tene
brescunt. & assumens ea pat ei⁹ descen
dit in natatoriam. & dicit ei. Quomodo
abundanti⁹ illuminant tres duab⁹. Bea=
ta barbara dicit. Hec pat & filius & spūs
sēs. Tunc replet⁹ est furore pat ei⁹. et
tulit spatā suā ut occideret ea. Orabat
ū beata barbara. & abscisa ē petra. & sus=
cepit ea int⁹. & eiecit ea sup montē. Erāt
aut duo pastores pascentes oues in eodē
monte. qui & uiderunt ea fugientem.
Accedens aut pat eius. interrogabat eos
de ea. & quide uni uolens saluare eam
cū iuramento negauit quod nō uideret
ea. alius ū digito demonstrauit ea. &
maledixit ei beata barbara. & statim
facte sunt oues eius loculte. que pma
nent ptioso ei⁹ sepulchro usq; in hodier=
nū diem. At ū pater eius reppiens eam
flagellauit. & tenens comā capitis eius
ptraxit ea a monte. & reclusit ea in cel=
la paupcula. & muniuit clau. insti=
itq; catenas ut nō aperiret ei quisquā. cō
stituens custodes usq; dū abiens nunti=
aret psidi. ut tradat ea ad torquendū.
Adueniens ū preses. iussit offerri eam.
Ingressus ū pater ei⁹ una cū gerontio
commentariense. eiecit ea de cella. et
tradidit ea presidi. adiurans eū pde=
ouī potentia. ut atcib⁹ ea tormentis ē
sumeret. Tē preses sedens p tribunali.
& uidens ei⁹ pulchritudinē. dicit ei. Qa
uis. Pare t ipsa. & sacrifica dijs. aut
acerrimis tormentis es tradenda. Res=
pondēs beata apī martyr barbara dix.
Ego habeo sacrificare dnō meo ihū apō.
qui fecit celū & tram. mare & omia que

in eis sunt. De demonib' tuis propha di=
cit. Os habent & nō loquūtur: oculos ha=
bent & nō uidebūt. aures habent & nō au=
dient. nares habent & nō odorabūt. ma=
nus habent & nō palpabūt. pedes ha=
bent & nō ambulabūt. nō enī est spūs in
ore ipsor. & similes illis fiant qui fati=
unt ea. & oms qui confidunt in eis. Tē VI.
preses repleb' furore iussit exspoliari eā.
carnē eius partim neruis taurinis dis=
cerpi. & calicinis ferreis dilacerari. itaq;
illate sunt ei plage ut omē corp' eius
inquinaretur sanguine. & iussit ut
recluderet' in carcere. qualiter tractaret
de ea qua pena consumeret eā. Media
ū nocte circumfulsit eā lux de celo. in
qua apparuit ei saluator dicēs. Confi=
de atq; confortare barbara. qm copio=
sum gaudiū fit in celo & in terra super
tua passionē. Non ḡ metuas minas ty=
ranni. ego enī tecū sum. & ego eruā te
ab omnib' plagis. quę inferunt tibi. &
statim plagę oms nusquā comparuerūt
in ea. & hec dicens dns signauit eam.
& ascendit in celos. Gaudebat autē &
exultabat xpi martyr barbara sup ex=
hortationē dnī. Mane aut facto. iussit VII
eā preses adduci. & intuens qua qę il=
lata sunt ei tormēta nusquā comparue=
runt. dicit ei. Ecce quom ppitiati sunt
tibi dii surdi. & cęci. & sine intellectu.
et īmobiles. Respondit barbara. Quo
modo habebant plagas meas curare
remediū ipsi sibi nō potentes afferre.
Ve aut qui curauit ihe xpe est filius
dei uiui. quē tu nō uides. eo qd cor tuū
indurati est a diabolo. Tē iratꝰ preses
& fremens ut leo. iussit carpi latera ei.
& lampades ardentes applicari ei. et
malleo caput ei cedi. Ipsa ū intuita in
celū dixit. Tu nosti cordis cognitor xpe
qm amore tui accensa. p te has plagas
fortit sustinui. Jussit aut impi' preses
gladio abscīdi mamillas eius. Amputa=
tis ū uberib' ei' martyr xpi barbara as=
pitiens in celū dixit. Ne picias me a
facie tua dne. & spm scm tuū ne aufe=
ras a me. Cum aut & hanc plagā fortit
sustinuisset. iussit impi' preses nudā eā
circuire omnē regionē illā. & plagis il=
latis flagellari eā. At ū martir xpi bar=
bara intuita in celū dixit. Ds qui operi
celos nubib' p tector & adiutor mꝰ esto.
& rege denudatū corp' meū. ut nō uideat
a uiris impiis. & hec dicente ea. uenit do=
min' sup cherubin. & mittens anglm su=
um coopuit eam stola candida. Jgit mi= VIII
lites circumduxerūt eā in pdio quod uo=
cabat dalasiū. in loco solis. At impii isi=
ni preses. precepit eā gladio cedi. Tē fu=
rore repletus pat ei' suscepit eā a pside.
& pduxit eā in montē. At ū martyr xpi
gaudens sup hume festinabat ut pfec=
tū uictorię brauium accipet. & ducta ex=
optabat martyrii coronā dicens. Dne
ihu xpe. qui celos extendisti. & tram fir=
dasti. qui abyssos conclusisti. & mari ter=
minū posuisti. qui pcepisti imbriferas
nubes pluere sup bonos & malos. qui su=
per mare ambulasti. & pedes nō madidas=
ti. qui increpasti uentū tumentē. omia
enī obediunt tibi. prā in petitionē hāc.
& da famule tue gram. ut si quis me
mor fuerit nominis mei. & memoriam
fecerit famule tue. & diei martyrii
mei. dne ne memineris peccatoꝝ ei' in
die iudicii. & ppitiare ei' peccatis. Tu
enī nosti dne quia caro sum'. & hec ea
dicente. facta ē uox dnī ad eā dicens.
Veni pulcherrima mea. & athleta in uic=

tissima requiesce in cubilib' patris mei qui est in celis. Quod aut postulasti donatu est tibi a me. Hec dicens martir xpi uenit ad locum supradictum & ille finito pretioso martyrio a suo patre decollata e. & completum e martyrium eius in bona confessione cu scā julia na in eodem loco. Descendente u patre et a monte. ignis ceciditde celo. & combussit eu. ita ut nec puluis eius inueniretur. Valentin uero quida uir uenerabilis petiit ueneranda corpa scārum martyrum. & reposuit in loco solis. in habitaculu modicum. in quo sanationes plurime celebrantur. in gl'am omnipotenti deo. Martirizata e aut scissima martir xpi barbara. quarto die mensis decembris. impante maximiano augusto. & pside martiano apud nos u regnante dno deo atq; saluatore nro ihu xpo. cui e honor & gloria in scla seculorum amen. Explicit passio scē barbare virg' & mris. Prologus in vitā sci Nicolai epi & confessoris.

OMnis materies. si ab impito artifice construcita fuerit. n solu deformitatis. sed & rume dampna patitur. ita scripturarū serie si abi docto promptula uerbositate ordinata fuerit. n a uenusth tantū sermonis facundia. s; etiā ab intellectu corruet altitudinis. Quod ego Johannes indigns diacon' seruus sci januarii multū deuitans. tibi met sepi' roganti fr athanasi. rusticitatis obstaculū opponebam. s; dū in creb's in pleb' illud apli cū ingereres karitas omia uincit. tandem aliquando assensu prebui. ut propter deuotionē qua te erga scissimū di famulum nicolaū a pgenitorib' habere gaudebas. nativitatē & uitā atq; miracula q; peum dns gessit. latinis explicarē sermonib'. Verum quia scio me penes liberalissimos magistros inefficacis esse ingenii. ideo deprecor omes qui huius opis studiosi lectores accesserint. ut n facillimam prumpant inclamationē. & me indoctum. meq; iudicare inertem meprimant. Deum rogo uema etati. deum & naturam enumero quottid pcurrens luminum natura fragilior. plus discere quā scribere aliquid appetimus. Sane ortū hui sci & uitā. ex laude qua methodi patriarcha. argolico filo cuida primicerio theodoro nomine se roganti. de eo e pfecut. summatim breuit; studium carpe. cetera quoq; miracula ex aliis doctoribus sumentes. magis eni sensu quā uerba pstulim. Si cui forte displicet hec mā breuis narratio. mittim eu ad grecoq; faleratā cōmenta. q; tanto largi de eo asserunt. quanto illi & in genere & in sermone congruunt. Excessu u ei qualit scio excierit. ideo n scripsim. q; nusquā illud inuenire potuim. Si cui fortis obstinati inquirit. cui tanta uirtutū operationes iudicent. eu post uincula carnis. postq; luteā domū liberū uolasse ad etheria. & in sede celesti cu xpo triumphare phemit. huius itaq; pmissis. rogam' monache dei cuncta postulare congregationē. ut uestris pleb' pariter optimeatis a dno. quatin' in impio tribuat scribendi facultatē. qui cu uoluerit. n tantum linguas infantiū facit disertas. s; & brutoq; animaliū ora resolvit in uerba

loquentiaũ. Tum deinde fiat mi specialit
hui⁹ sci patrocinii p nobis petere ñ desis
tas. ut ea que de illo scribere pstummi⁹ ñ
humano ſ diuino sint pbata indicio. & si
cut multos ex ei⁹ precione gaudos le
gui⁹. ita nos meritis illi⁹ ex antiquo hoste
ereptos. & ab inimicis tutos fore letemur.
Explicit plogus. Vita scī Nikolai epi & confessoris xpi.

NIKOLAVS ITAQVE ex illustri psapia ort⁹ ciuis fuit patrie urbis q̄ una ex nobilissimis lutie puincie ciuitatib⁹ tanto quondā famosissima rutilabat quanto & populoso frequentabatur accessu. modo peccatis exigentib⁹ paruissimi ad instar redacta oppidi raro incolitur habitatore. De qua quia occasio se pbuit licet in exordio uideam̄ facere digressionē. tamen quia multis reor illud profuturū aliq̄d magni pdigii. sicut p successionis serie fama usq; ad nos manauit. ad posteros transmittere curam. Est enim penes urbem eandē quida loc⁹ campestris. q̄ totus cerbrimus fragose flāme allusionib⁹ ita si cut uer⁹ consendit uestimentum. & exhi lens meatib⁹ p diem fumū emittit tetrimū. p noctē uero quasi ferrarij fornax ignium omā uaporat flāmam. Cui⁹ natura dicit ee. ut si quis libz experientie cautus manu ppria adhibuerit. ardore quidē sentit. ſ nulla patit adustione. O mira dni pietas. mira clemtia. qui cū sit omps. cui nemo audet dicere. cur ita facis. ñ statim scelestos peutit nec pdit in crimine ſ nē patno blandit affectu. nē tyranni cas intonat minas. crebro etiā claris extritat signis. ut tandē de male factis peniteant. ne iusto iuditio dignas psoluant uindictas. Sicut quondā filij dei cū filiab⁹ hominū etra [redacted] uolutatē ei⁹ coeuntib⁹ iussit noe arcā construere. cui⁹ salti formidine trito. ab iniusta desistterent copulatione. ſ quia nullomodo se co. ercuerunt. aq̄ eos pdidit uindicta. qua tot⁹ etiā perisit mundi. Gomor reos nimirū & sodomitas. tanta sustinuit patientia. ut descendere & uidere dignaretur. utrū nefario opi reluctarē tur. an suas compleuerit actiones. Cui abrahā obuians. amica egit collocutione. ut p decē iustis ñ pderet uniuersos. Q̄d g. Humq̄d ueritas fefellit abrahā. Absit. ſ nullo ibi n loch repto iusto. & hoc ipso de medio eor ablato. ceteros in sulphuris iudicauit examine. & merito. ut q̄ putore suę actionis longe lateq; dispserant. congruo demolirent fętore. fece nē & infelices ciuitatis pdictę accolę. quia psecuti sunt luxuriā. omib⁹q; se subdiderit illecebs. ad emdationē misericordit signū tremde uindictę accepunt. De quib⁹ dat intelligi. q̄d si ulla se penitudine redarguissent. nequaq̄ horribili plecterent extminio. Heu heu pestis iniqua. tales sit tuę retributiones. talia tuę retributionis dona. ut qs male illicis. male & pire fatias. Veniet crede m die illa. quando & tu & tuus auctor diabol⁹ eterno dampnemini incendio. cui⁹ similitudinē ignis pfatę

urbis habet qui ardet & ñ penit' excurit.
Hec cõpendiose digessisse nulli sit onero=
sũ nẽ ad ea que de seõ meboauum' accen
gamur. II CAPITẽ.
Refata ũ urbe ad huc multa
plebiũ generositate referta parẽ
tes et int' cateruas potentũ quanto ma=
iori honorificentia celebrabant' tanto
supne patrie accensi desiderio magis
celestis quã trene dignitatis gl'am
appetebant. Re uera enĩ cũ eent nimiũ
locupletes nulli' honoris insignia nulli'
sũne dignitatis moderamina quesiue
runt? S; omĩ studio ẽtinentiũ se lege
umentes celibẽ uitã actitare satage
bant. & mirũ in modũ cũ in pmeuo iu
uentutis flore hẽ solũ genuisset filiũ
cunctis se uoluptatib' abdicarunt & ad
int' sũas pces qs frequent' in dñi tem=
plo fundebant. hẽ solũ supstitẽ. hẽ non
tantũ diuitiarũ quantũ & morũ flagi=
tabãt heredẽ. Quor uota ds exalto p
spectans haud petitioni eor defuit.
Nimirũ qualis futur' eet puer in ipso
ut ita dicã pmordio natiuitatis ei' mõ
strare dignatus se. Enimuero cũ matris
ad huc lacte aleret. cepit bino in ebdo
mada die quarta scilicẽ & sexta feria se=
mel bibere mãmas & hac uice contem'
tota die sic pmanebat. Quis rex mñse=
ds. quis unquã mortaliũ ex omĩpoten=
tar' tui op'ib' audet disputare. Quis ñ
contremiscit tuã magnificentiã q uo
cas ea q ñ sunt tanquã ea que st. Ecce
nouũ zacharie uatis ecce altius elisa=
beth filiũ. Jlle teneris in mãbris immo ĩ
utero matris spũ seõ est replet? hic fascia
inuolut? quib; ualebat impensis eiusdẽ
spẽ sci templũ edificabat. Jlle de amũ
parente xpm iudice pdit. hic de iuue=
ne matre xpm ab infantia ẽ secut? Ab
sit aut ut nos quamuis ineffabilis me=
riti sit apud dñm iste ses beato illũ equi=
perem' iohanni cui dñs dicat. int' na=
tos mulierũ ñ surrexit maior iohanne
baptista. sit fragiles in quantũ possu=
m' & quib' possumus uerbis laudamus
magnalia di. Quis enĩ audit paruulũ
in die semel & ñ ampli' mamillas bibe=
re mat's & facile credit. Quis ñ obstu=
pescit tanto pculs' auditu. S; si dñm
in euuanglio dicentẽ attendim' pat
mis' usq; modo opat' & ego opor omnis
abscedit incredulitas omũsq; sopitur
contentio. III.
Puerilib' gressus ut patriarcha
iacob simplicit' domi transac=
tis cepit bone indolis adolescens ee
& ñ sicut illa etas assolet lasciuiam
complex' est mundi. S; nẽ parentũ comi=
tat' uestigia nẽ sol' ecclesiarũ terebat li=
mina & qd ibi de scripturis patulo ad
uertebat auditu ñ immemor armario=
lo condebat pectoris. Ubi aut utq; paren=
te orbat' est. sepi' illud euuanglicum
ante sue ñtis ducebat oculos. nisi qs re
nuntiauerit omĩb' q possidet. ñ potest
mis' esse discipls. Et cũ anhelaret ad p=
ficiendũ qd pio uertebat in pectore iu=
uenile formido cepit titillare ñtem
ne fauoralis pcelleret aura quicqd pro
xpo facere disponebat. Hec secũ ad
dñm & totũ desiderij sui pandẽs uela=
men. depcabat' ut ille qui habet omĩ
um scientiã inspiraret ei quatin' de
tantis sibi relictis opib' sic ordinaret
ut muta laude humana espectui pla=
ceret diuino. Talia eo cogitante acci=
dit ut quida conuican' ei' nimiũ locu=
ples. ad tantã uenuret inopiã ut nec

ia necessaria uite habaret. Quid plura. In
gruente media tres uirgines quas habe
bat filias quarū nuptias etiā ignobiles
uiri spernebant fornicari cōstituit ut ea
rū saltī infami commertio infelicē age=
ret uitā. Ph pudor. Exemplo fama ma=
li quo nī aliud uelocī ullū mobilitate
uiget tota pculit urbē. & multiplici
popīos sermone replebat. Quod ubi sēs
Nicholaus repit condoluit miser=
rimo hominū atq; uirginū execrāsq; stu=
prū decreuit omīno ex suis abundan=
tiis eoz supplere inopiā ne puelle no=
bilib' ortu natalib' lupanari macula=
rent infamia. Et cū nollet aliū in suis
factis ī aptū habere contemplatorem
cepit explorare tempoz uices. q̄d sic
oparet etiā ut eos lateret quib' fiebat
Eia famule dei. exime paupiem patris.
exime filiarū scortū. tell' tue mītis
hactenī seō exulta uomere. duplum
subito prumpat in fructū. ut ex uno
famelici satiet inglūuies. & ex alio
uirginū redimat incestū. Non occultes
serentis apī fruges. que carent ziza
niis Api thesaurū tuū. ubi pietatis ga=
ze resultant. nec patieas adulationis
fomite. q̄a nī exurit flamma uitioz di=
uitias q̄s approbat apē. Hon timet illa
edificatio ignē eternū. que fabrificatū
opifici sūmo. Rumpe morulas omēs.
op'pfice bonū. ut uideant immo sen=
tiant homines. & glificent patrē tu=
um qui in celis ē.

IIII

Ecta q cuusda noctis hora
sumēs nī modicū aurū. lugāsq;
in pannо. prexit ad domū uiri. Quā
undiq; circūspiciens. p fenestrā q̄s com
petens uidebat. clā intrecit. clāq; dis
cessit. O noua iacob stropha. Ille com
mentat' est qualit laban mercedē nī amit
teret. hic aut ut celestib' nī pruaret eō
modis. Ille in canalib' decorticatas po
nebat uirgas. ut uaria queq; acciper hic
ut elisi uaria oblectamīta quiret adipi
ci. edis intra claustra ligatū pecit obri
zum. Hic ē ibu magist bone tuus nī fur
dus auditoz. q̄ illis obtempans tuus
duo impleuit pcepta. & miserat' est ho
minē mendicū. & op' sic impleuit dextē
ut ignoraret sinistra. Mane itaq; fac
to. cū surrexisset homo. aurūq; repulset
illud. dirig. ait pmū. ac tū q̄nto gesti
uit gaudio. q̄ntasq; dō grās egit. quis
q̄s uelit ex obortis et lacrimis. quas
magnitudo letitie fuderat. adūtere
potest. Tandē aliq̄ndo sensitand' ē uir
iste. de inopinata sua exultacione. Die
age rogo te homo. cur tanto exultas
tpudio. Hactenī enī lugubrē uultū tu
ū ostendebas. nē te hilarē cerno. Bene
inquit letari me uides. quia dīs cle
mens nescio p quē pstitit uite mee sub
siduū. q̄ carere quea infamia quā unus
incurrebā. Cui q̄ inquā asseribis impē
sā t benignitatem. forsitan fidei tue.
Respondes. Prorsus illi. O temeraria
lingua uiri. Ante paululū tante infi
delitatis fiuiti. ut cēptat' do grās nī a
geres. s; pusillū cē decerneres cēplum
spē sēi. & nē astruis te hoc dignū fu
isse. Quale inquit templū dei dicis.
Vis nosse quale. Audi uas electionis
quā clare illud cōmendet. Omūs aut
qui caste uiuit templū est dī. & sedes spē
sēi. Si ita ē immo q̄a ita ē. quā obrē tu
filias tuas fornicari mandabas. Q̄a me
dia ait oppimebar. & cur nī laborabas
manib' sicut apli fecerunt. qui nī tamū
p se. s; etiā ut haberēt unde tribuerent ne

cessitatē patiēti laborasse compbant. No
bilitas aīe mea remuebat quodlibet op'
facere. Infelix si te illustrē considerabas.
cur puellas ex te genitas pomposo leno
nū munusculo ignobilitari malebas. Vi
ce & miser. discē nō debuere fidei tuę. quę
sententiā merui apli dicentis. q̄ tēplū
dī uiolauerit dissipdet illū ds. s; largę
clemētie dī qui nō est passꝰ diu ētegi fa
muli sui luc̄nam sub modio. ne lux la
teret intenebꝫ. s; ut posita supꝑ cande
labrū luceret omnibꝰ qui st̄ in domo dnī.
Tantū tu reuoca filias. es. to pnubꝰ co
pulę iustę. nō leno cōmaculatis iniustę.
Trade, maritis. quas psternebas forni
catoribꝰ. Leteme conugio iusto. nō defor
mē conubio iniusto. Presto ē crede mihi
q̄ tibi dotē minuitat. ut onīs conubio
stabili iungere possis. Celebratis & pri
mogenitę filię suę nuptiis. cępit homo
diligentē inquirere. q̄s esset q̄ inopię il
lꝰ tantā pstitisset humanitatē. Cumq;
diu talia moluerē. nicholaus xpī seruꝰ
haut multo post tropo q̄ priꝰ simile pe
git opꝰ. O uirū omī imbutū peritia
omīq; instructū scientia. qui ut se utrū
q; testamēti susciꝑe pfiterē. nō est con
tentꝰ lege littere. s; annectit ęuange
licā grām. quatin' duob; fluminibꝰ uno
ex meatu pfluentibꝰ arentis fidei ortu
lū bene irrigaret. ne ultra sentes falce
pietatis incisę. lolio infandę lesionis.
letā ualerent attrere frugē. Vbi ū ē
ris reddita ē dies. & homo pstituit de
stratu suo. iuenitq; filiu pondꝰ metal
li. priori ęquale. tanto exultauit gau
dio. ut si homēri seu maronis adesset
facunda loquacitas. in tantarū mag
nitudine laudū exp̄menda puto suc
cubuisset. S; nos nī nulla orationis ei'
ꝑsequentes. ceteris sagaci lectori melius
sub silentio ad intelligendū relinquere.
quā indagare elegim'. Orauit aut̄ sic.
Dnē dnē absq; cuius nutu nec passer ad t̄
ram nec foliū cadit arboris. deposcor cle
mētiam tuā. ut tu q̄ omīa nosti. ostende
re digneris in peccatori. q̄s sit ille qui
tanta bona erga me exhibere nō desinit.
Hoc ū dnē ideo peto. nō ut eū temerariꝰ
ētingere querā manibꝰ. s; ut sciā famu
lū tuū. q̄ mīt̄ homines degēs. anglicā
habet conuersationē. & magnificē nomī
tuū bndictū in sęla. Talibꝰ dictis ora
bat. talibq; se hortabat' sermonibꝰ. Au
feram certe somnū ab oculis meis. excuba
bo sollicitꝰ uigilāsq; pnoctabo. forsitan
ostendet in dnīs seruū suū. Diuit. & dic
tū cępit ope exercere. Interea paucis
admodū euolutis diebꝰ. ecce cultor in
tatis aduenit nikolaus. & iteratū opꝰ
trimo supplere cupiens numero. equale
duoꝝ iactauit talentū. Cuius sonitu exi
tatꝰ homo. statim egressꝰ. iā uadentem
iāq; fugientē tali subsequit uoce. Siste
gradū. teq; aspectu ne subtrahe mō. O
lim te desideraui uidere. olim te cupi
ui cernere. Sic fatꝰ ocior aduolat. spacio
q; correpto. nicolaū agnouit pūbras.
Oscq; humi pstratꝰ. osculari satagit
pedes ei. Qđ sēs pio ut erat pectore p
hibuit fieri. s; breuī allocutꝰ exegit ab
eo. ne cui donec uitales carpet auras.
nicholaū huius rei indicaret auctorem.
Felix felicē imitatꝰ est magistrū. quī
solū hominēs. s; etiā dęmones ēprime
bat. ne famā ei' serererent in populo. Ille
enī ne ueris falsa miscerent. iste ū ne
quolibꝫ extolleret' rumusculo. inūdiam
hominū. ut nullo modo pandaret nomī
ei'. Hic omībꝰ uotis colendꝰ. omībq; ē pre

comuſ extollend⁹. q̄ ſciens duob⁹ dn̄is pla
cere n̄ posse. unū elegit cuius on̄ leue est.
cui⁹ iugū ferre suaue ē. cu tota deuotione
colla ſūmittēs. ponderosā sarcinā mundi
cū oblectatione ſua pſecit. Voluit enī quā
cumq; ſcīi captare famā. ne sanctorum
contubnio priuaret̄. Cōmittebat se deo
assidue. qui dispensat & ordinat om̄a.

Huius ita transactis. murrēa me
tpolis cuitas orbata ē suo epō.
Cui⁹ obitū non mediocrit̄ adiacentiū par
rochiarū condolentes epī. fuerat enī bene
religios⁹. c̄uenerunt in unum cum cleri
cis cunctis. ut eis annuente dn̄o. sc̄dm
scita canonū. decernerent idoneū p̄ſulē.
Contione itaq; facta. unīerat quidā pon
tifex magne auctoritatis. ad cui⁹ intu
tū. om̄ium pendebat sententia. ut q̄n
ulle uoce pderet. hē pculdubio eligerēt
unū. Hic ū p om̄ia sequēs apl̄oy uesti
gia. cunctos ieunijs & deuotissimus p̄
cib⁹ hortat⁹ est insistere. quatn̄ ille qui
mathiā iudicii numerū supplere apli
cū. ipse soluta clemētia pandere digna
ret̄. quē uellet fungi tanto sac̄dotio.
Tē om̄s quasi celesti cōmonerent̄ oracu
lo. sic c̄uersi ad dn̄m flagitabant ex im
mis pcordijs. ut pastor ec̄lie. utilitatū
suarū ouiū pastorē ostendere dignare
tur. Illis quippe cū summa deuotione
orantib⁹ uocē de celo audiuit dicentē
sibi p̄dict⁹ pontifex. ut egrediens ante
portas ecclie staret. & quē primū hora
matutinali uenire cōspiceret. ipsū con
sectaret antistitē. aduungēs etiā quod
micholaus uocitaret̄. Tē presul ille. ce
teris coep̄is hāc apiens reuelationem
adiecit. Vobis in oratione p̄sistentib⁹.
ego forinsec⁹ excubabo. Credo enī. q̄d

n̄ prueni. p̄misso dei. Sic ait. & ianuas
basilice sc̄e calliditate obseruabat. Vi
rū in modū. matutinali hora quasi a dō
mus⁹. ante om̄s se agebat nikolaus.
Cumq; ad ecclie ianuas ppinquasset. in
tecta manu eū app̄hendit eps. leuitq; sci
tat⁹ est dicens. Quale nom̄ habes. Ille
columbina ut erat simplicitate. melina
to capite. micholaus mq̄t uir sc̄itatis ser
uus. Cui⁹ p̄sul inmeatis palmis arr.
filiuem mecū. est enī aliq̄d secreti. q̄d
tue mdoli fari debeam. Mox introgres
sus. enixis pclamat. uere aut dn̄is quod
cumq; petieritis in nomine meo. credi
te quia accipietis & fiet uobis. en mq̄
quod petiuim⁹ accepim⁹. ecce adē de q̄
uā flagitauit caritas. Quo uiso. om̄s
ingentē tulere clamorē ad sidera. & cer
tatī saluatorī laudabant magnalia.
Epī letabant̄ p collega celit⁹ sibi collato.
clerici alludebant sicut bone pecudes.
Quid multis moror. Licet plurimum
renitens obstiterit. plurimūq; repug
nauerit. intronizat⁹ tuco sicut mos ex
igebat regionis illi⁹ pontificalē accepit
infulā. Vna p̄rius mira & stupenda sē
que narrant̄. & si licitū est amicis p omīa
comparanda. Quondā enī samuheli p
phete sēs p̄cepit sp̄ē. ut ad domū ysai
pgeret. unūq; ex ei⁹ filijs placitū dnō
regē inungeret. in aut⁹ ut ep̄o. ex in
timo p̄cordi affectu. uox de celo p̄cepit.
ut corā templi foribus excubaret. quatn̄
iudē dignū deo. & ecclie sue sc̄e. pficu
um reperet ep̄m. Illi quamquā iudenti
loc⁹ tamtū n̄ regis nom̄ p̄dicit̄. huic &
loc⁹ & nom̄ p̄sulis declarat̄. Ille capud
regiū cornu corroborauit olei. iste sup
caput nikolai. uirtutē inuocauit sp̄ē
sci. Sz tam̄ & rex & p̄sul utrq; electus est

a dō. Vnde nos mmume urridendi sum⁹ qui magnis ausi sum⁹ cōponere parua

Hinc tā ad ea q̄ in ep̄atu gessit· opitulante dnō uertatur stilus. S; quia nō opis est nr̄e· cuncta exāmussim digerere· obmai us⁹petim⁹· ut nō supbe insolentie· s; humili ignoscat⁹ audacie· & que balbutiendo uix pauculissimis explicam⁹ uerbis· ob amorem sc̄i libent⁹ amplexent⁹·

POntificali igit⁹ cathedra sublimat⁹· eandē morum grauita tē quā pri⁹ eandemq; sectabat⁹ humilita tē. Creber in oratione pugilabat· corp⁹ attenuabat ieuniis. Vlierū consortia licet ab ipso puericie siue tempe exhortu erit· tam ex hoc quasi quandā pestē fu giebat. Insuscipiendis hominib⁹ humi lem· in loquendo efficacē se p̄bebat. Ala cer erat in exhortando· seuer⁹ in corripi endo. Viduarū & orphanor⁹ atq; oppres sor⁹ sic negotia curabat· ac si p̄pria essent. Rapinā exercrabat⁹ potentiū· arguebat uolentes· & si quē forte quolib; casu af fectū cernebat· mirabiliter reficiebat· mira biliusq; consolabat⁹. Crescebat cottidie fama bonitatis ei⁹· que ubiq; laudē refere bat nicholai· Hinc potens· hinc impotēs illū nominabat. Gaudebat pop̄s cuncti⁹ de tali patrono· letabant⁹ heroes de tanto pontifice· q̄ ita se auctoritate et glia plenū exhibebat· ut omnium gereret cu ra· & epi dignitatē nō amitteret. Verū tempus deficiet· q̄n & me sermo deseret· si de singlis ei⁹ meritis scribere tempta uero. S; q̄ scire uoluerit qualē se quantū que p̄stiterit· mordacē compmat dentē· & ex subiectis euidenter agnoscere ualebit.

Cum igitur omnium carnalium uirtute cor roborarent⁹ nicholaus· & nichil sibi s; toti⁹ dei gr̄e tribueret· cep̄it ita miraculis coruscare· ut nō tantū sui s; etiā alieni quib⁹lib; oppressi angustiis· in uocato nomine ei⁹ statim sentirent leuam. Quadā ū die· cū quidā nauti subita maris tempestate p̄cularent⁹· adeo ut p̄sentē illis intentaret⁹ omnia mortē· ita tim dissolutis frigore mbris clamitabāt. Nicholae famule di· si uera sunt q̄ de te audiuim⁹· nē nos ea supmo in piculo ēsse uti experiam⁹· quatin⁹ eruti ex seuientibus fluctib⁹ maris· deo & tue liberationi gr̄as agam⁹. Vigilares· Talia referentib⁹ apparuit quidā in similitudine uiri di ceris eis· Ecce ad⁹sarius· uocatis eni me· & cepit eos cū furib⁹ & antempnis· aliisq; nauis aduuare armamentis. Nec multo post omnis pelagi quieuit furor· omnisq; cessauit tempestas· Tē nauti leti quieta sulcantes equora· quamoci⁹ optatū sub eunt portū· Qui egressi· sciscitabantur quis ēet nicholaus· Cū aut⁹ indicatū fu isset· in eccliam e uestigio ingressi· mira bile dictu· quē numquā nouerant sine indice cognouerūt· Quoq; p̄sbiteri ad pedes ei⁹· cep̄unt ei gr̄as agere· dicentes qualit⁹ de ēfinio mortis· ipso suffragante libati ēent· Quib⁹ ses nicholaus ait· Non mee possibilitatis arbitremini ēe q̄d factū est· s; solita dei est misericordia· q̄ nō p̄pt⁹ me indignū famlm suū· s; propter credulitatē fidei ur̄e uob⁹ succurrere dignatus ē. Discite q̄ quantū ualeat apud dīm fides pura· & peticio nō ficta. Propt⁹ peccata eni⁹ nra cottidie flagellam⁹· tam si ex toto corde ad bonū dīm conuersi fuerim⁹· uiscera misericordie sue· ilico sup̄nus cōmouet· & eripiet nos de imminentib⁹ periculis· Idcirco fr̄s nō pigeat uos bene facere· sectari humilitatē· libent⁹ pau

plꝰ succurrere. Credite mee paruitati
qꝫ exꝙ homo in huꝰ mundi uoraginem
ꝑꝑ delicta sua decidit. nullꝰ eiꝰ bonꝰ
sic dꝰ appbare legit. sicut elemosinaꝫ. si ta
men p mundi ñ fiat gꝫa. Hꝰ aliꝰq; ta
libꝰ instruch. admuantes humilitatē sei.
habitus ulitatē. sermonis facundiaꝫ. atq;
magnitudinē uirtutis eiꝰ discesserunt.

Quod am itaq; .VIII. hꝰ
tempe. cui eandē lociꝫ regionē.
accolarū ꝑ meritis. sic ꝑmitiosa
fames obpressisset. ut seges egra
uictū ommē negaret. mox apud
tialibꝰ ruricolis. sepe dicto famulo dei
nauis triticō onustꝫ aliusq; mercibꝰ in lit
tore adriatici portꝰ adeꝫ nunciant. Quo
uelox aduenies nicholaus. nauti inuit.
Vos rogatur accelli. ut huic poplo tabe
diuine famis laboranti ꝯsulentes. aliqñ
tulū remedii ex uto impᵗrare studeatis
frumto. Sic nautꝫ audit illi. Non au
demꝰ patꝛ tuꝰ obsecundare uolis. quia
publica taxatione angariati alexandri
an urbi. & unde hoc triticū deferimus.
ꝑ mmustroꝝ manꝰ in augustalibus stipen
dia metiendū. Quibꝰ sēs ait. Audite
me filii. & ne amplꝰ attenuet hic popls.
ꝑ unāquamq; ratē. saltꝫ centū ñ modi
os ꝓbete. & ego in nomine dñi mei cui
seruio uob spondeo. quia nullā mmora
tionē habebitis apud regū exactorem.
Tandē uīuentiu ꝑsilis uicti. ex singlis
puppibꝰ centū numerauere modios. &
confestim uento sedo. podalles. portuq;
relinqt. atq; spiramtibꝰ auris. ueloci cur
su bizantea applicuerunt ad urbem.
Cui aut integra mensura qua alexandꝛ
suscepant. mmistri imperatoris numerat
sent. tamꝰ stupor omis accepit. ut ꝑ ad
muratione seriati cuncta ꝙ facta fuerāt.
eisdē narrarent mmistris. Qua relatione
pculsi. din omium rerū auctorē mmistri
ctmuata laude utq; laudarunt. Ut itaq;
dnū accepto frumento sic ꝑ mdustriā par
turiluduit. sicut unūquemq; nouerat in
digere. Mirandus plus miranda succedē.
Tanta enī omipotentis dei largitate. hoc
ipsum parū quod sēs distribuit auctū ē.
ut ñ tantū eodē anno. sꝫ etiā altero ad
uctū singlis sufficeret. ꝙn & multa spe
credula exinde serere ñ dubitantes. ne
quaquā eos expectata seges uanis fruss
ta ē aristis. sꝫ uberioub farsit redditibus.
Porro ne hoc incredibile uideat. salua
tous ē ꝑmissio dicentis. Si habueritis fi
dē. sicut granū sinapis. dicetis monti
huic transfer te. & trāsferet. Et illud.
Qui in me credit. opa que ego facio & ip
se faciet. & maiora hoc faciet. Vere enī
in eo credidit sēs nikolaus. in cui opitu
latione. tale ualuit facere miraculum.

Ex multis igitur .VIIII. hꝰ
idolatrijs. quibꝰ olim ꝑfata regio
dedita fuerat. maximā deinde
sue deuotionē. erga nefandissimē dia
ne simulachrū exhibere studuit. adeo
ut etiā usq; ad illud seruu di tempꝰ ple
riq; ruticoꝝ exectabili deseruirent reli
gioni. Sꝫ ut dnī hui sacrilegii superstitio
nē tanta ꝑsecutꝰ est instancia. ut diuino
suffragat admuniculo. penitꝰ ex illis fi
nibꝰ obscenu nummus cultura ꝑ pelle
ret. Verū q̄d diabolo malitiosi? q̄d in
orbe artificiosi? Cui aut cerneret se pri
uari tanto decoris siu cultu. fellea face
succensus. magnā contꝰ nicholaū exar
sit ira. & nouo pectore noua uersat ē
silia. q̄sdam aduersarios omibꝰ imbutos
mmno ꝑditos maleficiis. eisq; ēficere o
leū q̄d mediacon dicit. sub omi celerita

te p̄cepit. Protuī egregii auditores. dic
tis cari magistri quantoci' parentes. por
tentuosi liquoris mixtionē componunt
Quo confecto. haud piger dēmon ad no
cendū. transformauit sē in cuiusdā reli
giosę femine uultū. atq; dissimulata fa
cie quibusdā nauigantib' quoꝝ deuotio
ad seruū dei tendebat. medio mari sēse
optulit. & quasi alioꝝ lembo uteret̄. ait
eis. Ideo quidē uos p̄ficisci ad dominū
nicholaū. mallē & ego nunc uenire uo
biscū. qa uotū habeo tanti patris p̄fitu
benedictione. Sz q̄n nequeo. rogo uos
ut si molestū nonē. hoc męę paruitatis
oleū ad ecclesiam murreoꝝ feratis. & ob me
moriā mei summatim exinde parietes
ipsius aulę linatis. Illi ū ignari doli ar
tisq; fucatę sumunt oleū. & nau secum
libent̄ uehunt. Tē monstrū informe. ū
bra uelud tenuis. ueloci euanuit remi
gio. Sz puis dīs inuidoꝝ asperatoꝝ nī
est passus diu simplicit̄ ad famulū suū
p̄pantes. ferre simulatę ymaginis oleū.
nec sermonib' fantasticis delusos p̄gre
di. Ex impulso enī cernunt sagenulā in
signib' refertā hominib' int̄ quos cōspicā
tur quendā similimū sō nicholao. Qui
ad eos sic facetis int̄rogationib' est ori?
Heus inquit quę nā mulier est illa quę
uobis locuta est. uel quid uobis attulit.
At illi seriatī cuncta narrantes. en aiunt.
& ostendunt oleū q̄d deficata ē ad sēam
portare ecclesiam. Quib' ille. iustis mēt
euidenti' sape que fuit femina illa. Hęc
enī impudica ē illa diana. & ut me cer
tum dicere comprobetis. hoc uasculū
exercendi olei ministerio influet. Nul
la immeduī mora. incunctant̄ faciunt
imperata. Ecce autē ubi oleū illud equore
attigit aquas. mirabile dictu. ilico
accensus ē ignis. ut ēra naturā elemē
ti. pliaco maris spatio usus sit ardere.
Hęc ū dū nautis stupenda uidentē. a
defixo obtutu timerent in tanto p̄di
gio. utroq; naues magno diuisę sunt
intuallo. Vnde nec int̄rogare potue
runt. q̄s esset ille p quē calliditi hostis
fraudatas agnouere insidias. Verum
tamē ut deuouerant ad sēm festinantes
nicholaū. clara uoce referebant obuian
tib' sibi quid eis acciderat. Venientes
aut̄ ad seruū di aiebant. Vere tu es ille.
qui nob in tanto pelago horrendū ostēn
disti p̄digiū. Vere tu uer' di es famis.
p̄cuius uitę merito. erepti sum' ab ēmu
lib' diaboli insidiis. Talia dicentes.
cunctū rei euentū p ordinē narrauer̄.
Quib' auditis uir dīi. solito more in
laudē p̄rupit clementissimi patris. de de
inde admonuit eos iuste & pie uiuere.
atq; se tutelę custodis ētu ex toto com
mittere. q̄ nemini p̄mittit temptari su
pra id q̄d potest sustinere. Talib' itaq;
oraculis sati' informatos. optataq; bene
dictione exhilaratos. lętantes illos homi
nes. ibu xp̄i dīi famul' remisit ad p̄pria.

Deinceps

Deinceps in frigię partib' quędā ges
cognomine attalata. seditio
sis machinantib' uiris. a cōtamina
cęsaris impio dissiduler. effectū idem
august' tres multę p̄cipes quos dō
lopes stratilates uocant. nepotianum
scilicet & ursū. & arpillionē ex consulto
accitos. eis iussit. ut cum p̄parato na
uali apparatu. ad subigendos p̄fec
cerent̄ rebelles. Armati itaq; iuuen
tute. & stipati militari ambitione. con
stantinopolim egredientes. pucata pe
quora nauigare cepunt. Qui postquā

longissima maris tumera transfretarẽt. et põ
tum calcarunt pfatę lucę puncte. subita
exorta pcellarũ pcella. ac p hoc nec ob
tum contra nec tendere ualentes flectunt
uã. Crebrescentib' uentis tandẽ littorib'
adriatici port' adlabunt. ubi actis ex mo
re anchoris stabiliunt classes. sicq; demũ
optata portu harena. ceptum hue illucq;
ñ nulli deambulare iuuenes. Aliq; ũ eor
mercationis causa usq; ad locũ nundina
rũ qui placomata uocant accedentes. ra
pinã sicut illud hominũ geñ consuetũ est
infligere ñ desinebant. Quod mobile acco
larũ uulg' aduertens. omẽ ruit ad obsistẽ
dũ. Quib' uicissim ceu aduerso magno ũ
bine uenti confligentib'. tumult' repen
te patere urbi p nuntio fuit. Unde fac
tum est. ut eadẽ ciuitas ad arcendã ui
tantę seditionis tota concurreret. Qua
ur dñi cõmotione pculs exiit. cuiuiq;
furentiũ indignationẽ sagacit cõpmẽs.
ad pfatum portũ qui ab ipsa urbe trib'
dsparabat milib'. festin' pcessit. ibiq; re
pertis pncipib' illis. post salutacionis of
ficiũ oscula libauit. ac deinde pcunctã
tus ẽ eos dicens. Qui geñ unde domo. pa
cẽ ne huc fertis an arma. At illi patẽ inqui
unt sẽ pacifici sum. & tempestas nos uris
appulit hous. Nã cursus nr frigiã ten
dit. Jnereuerunt enĩ quidã rebelles. adq;
rum contumaciã edomandã ab imperato
ria sum potestate direct. Jdeoq; petim'
ut nos tuis cõmittas orationib'. quatin'
id pficere decenter possim'. Tẽ presul alac
ter alloquit'. immutauit ut parit eũ eo ad
urbis pficiscentes mẽnia. ñ dedignarent
ullus pfiu benedictione. Voce stratila
tes illi tantã seruu dei admirantes effica
ciã. illico omĩ suo nũtiauerunt populo.
ut ñ barbarice fremerent. nec ultra in
disciplinate agentes. ui quib'lib' inferre
psumerent. His ita sedatis. ecce relatũ
ẽ ei a dicentib'. Dñe sẽ si tua presto fuis.
in ciuitate patimur. nullo in musta fie
ret trium mutuũ cedes. Hãc cues omis
ualde de urã condoluerunt absentia. qñ
consul magno exercit' munere. neci eor
consensit. Quib' auditis ur dñi. pietatis
igne inflãmat'. pfatos rogant pncipes.
ut eũ illo festinanter pgerent. Nec mora ĩ
gredunt urbẽ. & in locũ qui leonis dicit'
applicantes. nũciant sẽs nicholaus. si
ad hue uiueret q capitalem accepit sen
tenciã. Responderunt illi. festina uenera
bilis pater festina. quia in platea dioscu
ri dimicat'. Uox ad ecclam martiũ
crescentii & dioscori. p qua ipsa cognomina
batur platea concurrens. & ñ eos repiens.
sensit' est ubi ẽent. Cui dictum ẽ. Jã in
porta illa egredunt. Quo dum tenderet.
audiuit eos asportatos in burtannus. ubi
dampnatis pmittebant. Hoc uere darius
xpi audito. licet tanto fatigat' esset itine
re. abiit. cucurrit. & ad locũ expeditius p
ueniens. reppit eos pobiit fleuo. uelata fa
cie. atq; sup cerui cerneẽ. ñ librato spicu
lator ense. ferientis dextere. solũ expec
tare ictum. Hic capi potest uerisimilia
illa sentencia. ubi' quasi leo confidens absq;
terrore erit. Nam ñ potestate mundana
ñ minione territ' totũ se audacter in hosti
ũ ingessit. eruiq; de manu ei' gladiũ ppel
lens ñ prius abscessit. quã illos solutos a um
culis secũ duceret. reperiens. me inquã me
ritissimũ condempnatis. paratus sũ
dedere lẽto. Ex carnificib' aũ illis. nemo
sibi eũ mittere audebat. scientes eũ mag
ni meriti. magneq; ẽ constantie. & in xpõ
plurimũ ualere. fauore q; psecut' ppli. q
ei exspectando aduentũ gladiatorib' impe

dūcto fuerant. ad p̄tonū consulis accessit.
Cuius fortu magis quā uoluntarie
reseratis clause eī erant. numatū est eu
stachio consuli a cubicularīs de p̄sulis ad
uentu. Illico dux ille festīn eī occurrens sa
lutauit eū. S; quia scriptum ē. p̄bata aur
uirt⁹ corripit insipientes. aspernens eū sēs
arebat. Immice dī legis p̄uaricator. cui⁹
innocentiū cruorē dulci⁹ ebibit melle. qua
temeritate p̄sumpsisti ultrū conspicere
nrūm. tanti consceio te reat⁹ cruentissime.
Quare nī attendisti dūicam p̄ceptionem.
q̄ cottidie intonat. innocentē & iustū nō
lite condempnare. Ad quę paucis utare
spondit dux. Cur me sic accipis seruie
dei. Cur frustra in me seuis. Animad
uerte. quia magis eudosi⁹ & simonides
buī urbis insignes. ex hoc arguendi sunt
quā ego. Re uera enī ipsi sunt uehemētes.
Cui presul econtra. Non simonides et eu
dosi⁹. s; auri argentiq; cupido te illexit.
ut ad patrandū tantū facinus consentires.
Crede mihi parumper. q̄ quoniā libet régi
men tuū quod disponis immo desideris
hanc patriam pusillum augusti insinuabīs
auri⁹. qui factis tuis dignā recompenset
equitatē. Hęc & alia p̄fabat memorans.
duceq; infamabat. Tandē accedentes
aliq̄ndo p̄fati principes militū obsecra
bant. ut sopito furore consilii uehemēti ru
bore suffuso uenia dare. Quor postula
tionē uir dñi clemēter accipiens. ducem
eustachiū quē coram omnib⁹ infamarat. coram
omnib⁹ mulcere studuit. Stratilates dein
de illi post celebratū communiū pontificis
benedictione auctis letantes socios. clas
semq; reuisunt. Inde ubi p̄ma fides pela
go reddita ē. it aggressi sunt cepti. & fla
tib⁹ uti secundis. uelociter frigiā p̄uenerūt.
Quā cū sagaciter ablatis seditionis fautō
ribus sub imperii iura redegissent. constantino
polea repedarunt ad urbem. Quib⁹ nī solū
gratulabund⁹ occurrit ppls. s; & p̄cerum
multi. Imperator etiā ob subactos sine san
guine hostes gestiens gaudio. triumphali
ter eos in suo recepit palatio. S; hęc nō ęq̄s
oculis ille humanę salutis ęmul⁹ antiquus
aspiciens. in longū non queuit. Tandu
enī se formas uertit in hominū. quo usq;
inuidos quosdā stimulis agitaret amaris
qui eor dignitates zelantes. aut dedecus
aut necē cōtra illos molirent. Quid mul
ta. Quidā & dolosi accedentes adquen
dā prefecti nomine ablatuī quē achiu
eparchū uocant. in multis eos accusabant.
p̄serti cōtra augustū eos nitebant ostende
re conspiratores. adicientes subdolā ēe lo
cutionē eor. & ficatā humilitatē. & ideo
tantas simulationes nī foret attendendas.
quia ubi temp⁹ inuenerint sēe apparelīt.
S; cū manib⁹ uocib⁹ nichil affectare ēsper
ent. ceperunt magnus muneribus animū
uirilliceret. & cū impunitē armare inno
centiū. Herum ad quid nī mortalia pecto
ra cogis o sacra fames auri. Exemplo
corrupt⁹ eparch⁹ imitatare fulua metalli
intrauit ad augustū. & sic orsus ē fari.
Excellentissime dñe. cui⁹ moderamine to
tus mund⁹ pacat⁹ quieuit. ecce inuidia
diaboli. a q̄ omīs nequitię semmarū ori
inter hinos cōtra nos susceptauit inimicos.
Re uera enim stratilates illi. quos dudum
frigiā uiā misit sublimitas. insidias ma
chinantē dño meo. Hā conuenticula ere
bria agentes. p̄mittunt ēfederatores suos
ditari opib⁹. & magnus extolli dignitatib⁹.
Hoc q̄ p certo sciens. ideo coram tua uenu
stare p̄sentia. ne diuinū iudicium & ip
ale incurrere uā. q̄nquidē nī solū rei sunt
q̄ male faciunt. s; etiā q̄ consentiūt facien

tibus· maxime cū hec ꝑculdubio a socijs eoꝝ
didicissem· Vnde celsitus uob collata, pu
deat sagacitas· quid facto opꝰ sit· Credi
dit itaq; augustꝰ fallacijs eiꝰ utpote ꝑfec
ti sui· & iratus· e uestigio comꝑhendi eos
iussit· & in carcerē retrudi· Illis ů carcera
libꝰ custodijs manciparis· accidit ut reos
ñ sine nutu diuino· ut impator in sum
mis rei publice ꝑoccupatꝰ negotijs· hoꝝ
ꝑtlaret sententiā· S; quia cecū pectus
dū semel infigit bilis· difficili penitudi
ne remittescit· ꝑdicti calumpniatores pau
cis effluxis diebꝰ assiunt· & memorato ꝑ
fecto ꝑmissa munera deferentes· q̄ pacto
inquiunt inimicos uros uitę donastis·
& ñ capite cōmuni sunt ugulati· An spe
ratis seditionu uos posse finē imponere·
si eos artari ergastulo uberetis· Ecce
enim retrusi· socijs eoꝝ adminiculantibꝰ
exire satagunt· & meditatā ꝑficere ne
quitiā· Idcirco necesse ē te conari· ne ta
le q̄d quod ñ optamꝰ ꝑficere possint· Ali
oquin ugulalle ꝑ pace urā nos penitebꝰ·
& uos celerrime ꝑibitis· Coactꝰ q̄ ꝑfectꝰ
ille magis cruento munere quā fámi
ne· denuo auribꝰ cesaris talia uenena
infudit· Dñe auguste· scelesti illi quos
urā pietas uiuere iubet· ñ cessant pesti
fera cū suis ēspiratoribꝰ meditari ēlitua·
Certo enī certiꝰ nouerimus eos extinsecꝰ
habere cōiuratores· q̄ eos uirilit aduu
uare satagunt· ut egredientes insꝑe
rate ad necandū utruant sup dñm nrm
Iuco cesar quasi suā cōp isset mortē· tan
ta furia actus ē· ut saltē absq; inq̄sitio
nis respectu ꝑcepisset illos occidi· Quod
mandatū prefectꝰ accipiens cū gaudio
magno misit ad custodē carceris· ut
hos segregatos solliciciꝰ obseruaret· qua
tinꝰ sub sequenti nocte absconse ꝑimerentē·

Custos autē ille bonę cōpassionis uir & me
rito hilariꝰ uocatꝰ ꝑripuit se ad carcerē·
& mesto hanc edidit pectore uocē· Vtinā
uos dnī numquā uidusse· Proch dolor
hodie separarñ ab inuicē· & laćmis suf
fusis ait· Eloquar an sileā· S; tamē co
gor eloq̄ uob· Sciatis ab impatore egres
sam ēe sententiā· ut hac nocte absq; ulla
dilatione occidamini· Ordinate q̄ de
rebꝰ uris· ne posthodū in supmo consti
tui articulo· magis eas extinuo quā
testamēto delegatas relinquatis· Iubꝰ
audiis· extemplo gelidꝰ ꝑ ima cucurrit
tremor ossa· & ingemiscentes sparsis cri
nibꝰ sederunt uestimēta sua· atq; cū ulu
latu magno talia clamitabant· Heu q̄
nā tantꝰ est furor· quę tanta seuerias·
ut sic moriarñ sicut erassatores ꝑhibi·
q̄ saltē nec interrogatione digni habentē·
Immanis ē ista crudelitas· & nec audita
in gentib· Cū autē diu multūq; ita geme
rent· nepotianꝰ uiꝰ de eis recordatus est·
qualit ses nicholaus trui iuuenū mira
bilis liberatoꝝ fuisset· & suspirans tandē
hanc ꝑcem fudit· Dñe rex excelse succur
re nob miseris· succurre ꝑituris· meāq;
humillimā deꝑcationē· ñ nris meritis·
sed seruu tuu nicholai meritis dignanter
attendas· quatinꝰ sicut eiꝰ instancia· tres
illos eruptos a morte ēspeximꝰ· ita nos ꝑ
eiꝰ intercessionem ab instanti eripiarñ sen
tencia· qñquidē si ñ adē corporalit· ere
duiꝰ tamē illū spiritualit omnium cōpati
nece sitatib· quē ꝑ eas t sepiꝰ supplicare
confidimꝰ· Tu q̄ dnē qui uoluntatē tuā
cū te facis· ꝓpt orationes eiꝰ iuba nos·
Sic nepotianꝰ cū socijs suis supplicabat·
& uno ore clamabant· Serue di sce ni
cholae aduua nos· Licet absens inuocatu
ꝑ nob· ut liberati a ꝑsenti uinculo tuā

deuotu faciē uidere meream̄ atq; tuos fēlīs
mos pedes osculari. O clemens pietas cre
atoris. o immensa benignitas saluatoris. q̄
tanto laudanda ē preconio. quantū oīb̄
simplicit̄ se petentib̄ est exorabilis. Q̄s eū
unquā quesiuit puro corde & nō inuenit.
Quis petiuit ab eo misericordiam. & nō acceꝑ.
Ipse enī se obligauit dicens. Quodcūq;
petieritis patrē in nomine meo fiet uob.
Huī enim sponsionē ueritatis nīl angus
tias. hi tres mirabilit̄ simt exapti. Nā ur
dei adhuc uitā carpebat p̄sentē. & bon⁹
dñs sic predictor supplicū preces audire
dignat⁹ est. ac si sēs nicholaus mīnentor
in sipion regno penes eū fuisset. S; hec
cui⁹ n̄ xp̄ē tua sunt dona. Cui⁹ n̄ tue ret
butiones. Tue p̄s dnē. q̄ glificantes te.
nī solū coram patre tuo in celis. s; etiā mī
ris coram hominib⁹ glificare consueuisti.
Nocte q̄ insecuta qua decollandi erant
stratilates illi. cum se imperator eparchusq;
sopori dedissent. simulluma uidert̄ somna.
Que ideo singillatim narrare. ut euiden
tissime omnipotentē intelligam⁹. nī tantū
palā. s; etiā p uisiones minari iusticie p̄
uaricatorib⁹. Heq; enī frustra facit. s; qā
plus gaudet sup uno peccatore pēniten
te quā sup̄ nonaginta nouē iustis. ostēn
dit eunctor se uelle pēnitentiā. Visiones
aut̄ huiusmodi fuerunt. Apparuit que
dā effigies sci nicholai cesari dicens. Constā
tine cur stratilates illos iniuste comprehendi
fecisti. Cur sine omnī morti eos abdicas
ti. Surge uelociter. eosq; dimitti quantocī⁹
iubeto. Q̄d si me contempto alias facere uo
lueris. celestī regē deprecor ut contemptus
mei ultor existens. & indurato bellū sinat
insurgere. & te ibi pempto. caro tua bestiis
aub̄q; sit cib⁹. Cui cesar. Quis & cui⁹ auctō
ritatis es tu. ut hac hora palatiū meum in
gressus. talia audeas loq̄. At ille. Ego sum
Nicolaus peccator. mirrēe metropolis epūs.
Hec dicens abiit. eparchiūq; sic terrmat
ipsū. Ablatu uecors mente & sensu p̄dite.
quę necessitas incubuit t. ut obstinatus
innocentiū fieres traditor. Pge festinus.
illosq; continuo e carcere p̄duci facito.
Si nauī. imperatoris ętīu maiestatē obtineo.
ut totū corp⁹ tuū scaturiens uermib⁹ peat.
& dom⁹ tua quantocī⁹ diripiat̄. Adquem
p̄fect⁹ sic turbatus uocib⁹ hysert. Tu q̄s
es. qui nob tanta minaris. Cui ille. Oēs sci
to ēē nicholaum mirrensem epm̄. Dixit.
& procul intenuē ex oculis euanuit auā.
Talib⁹ q̄ cesar & p̄fectus p̄trita uisionib⁹ ex
cutiuntur somno. & maturato officio. quę
q̄sq; uiderat celeriter remisert̄ sibi dicenda.
Deinde ubi aurora sequenti. imperator
accersitis magnatib⁹ et eodē prefecto. fe
cit sibi stratilates illos p̄sentari. Quibus
astantib⁹. turbido aspectu. ita exorsus ē
loqui ad eos. Quas artes magicas nostis.
ut tantos nos illudatis fantasiis. tantisq;
excogitetis commis. Illi attoniti tanto in
terrogantis auspicio. nullū dederunt
responsū. Iterū. Dicite nobis q̄ sint
maleficia uā. Ad quē negotiant⁹ solus
p cunctis sic cū magno pauore respondit.
Excellentissime imperator. cui dñs regni cō
misit habenas. absit ut nos documenta
nefarię artis sim⁹ instructi. Humquam
enī dnē talia commisim⁹. Magisterio
quippe militię tuę constanter p̄stitem̄ nos
inuigilasse. nī ulla nefandi cōmissi parti
passe. Vnde mirant̄. a conspectu misericordię tuę tā durū exisse p̄ceptū. ut in
nocent̄ capitali subiciant̄ sententię. Tē
imperator. nostis inquit aliquē hominē
cui nicholaus nom̄ est. Vix illi audito
tanto nomine. extendentes man⁹ ad ce

lum uoce magna dixerunt Benedictus es dñe ds sancti nicholai q̄ tu derelinquis sperā tes in te & de tua misericordia p̄sumentes exal tas. Benedict⁹ es & laudabilis in sēcla qui clement⁹ infelices seruos tuos dignat⁹ es respicere. S; & nē dñe dñe miserere nr̄i & famuli tui nicholai intercessione eripe nos ab hac p̄dictione. sicut erepti sunt tres iu uenes a p̄cioso uigulo. Cesar ū sitiens & ardens sensisset aquarum & querere causas. p̄p̄ter eos ad se accedere iussit. Tunc q; demum eos intuit⁹ agite inquit. hic quē inuocas tis q̄ sanguine sit creat⁹ quis quantus ue sit. uel si uera sint que dicitis. coram p̄andere maturetis. O quot nepotum⁹ effortat⁹ an Iste ē uere ses p̄cōia. cui⁹ nos meritis e ripuimus. Iste ē quē in tra inuocauimus p̄dictione. & ecce ut certum⁹ alacrem sensimus aduentore. Vere enī dei dignum credimus illū ee seruū. ob quē licet tantis tartarū spatiis longe ab eo positi. sub u no noctis momēto xp̄s nos exaudire dig natus ē. Hec dixit. & continuo p̄sequens narrauit. q̄lis q̄ta q; humilitatis. q̄ta q; sit bonitatis. Iam & ereptionē iuuenum tociens memoratā sicut scripta ē p ordi nem pandit. Imperator aut⁹ hec audiens multū mirat⁹ est. & p tanti uiri bonitate dim ueneratus. ite ait. & famulo dei gras agite. immo deo q̄ uos p eū liberauit. Ex ē tamen aut⁹ donarius munuscula. necū & apices nros uobcum ferte. hunc scilicet euuangelii librum. mirifice auro ēxaratū & cumulia hec. simul & duo ex auro cerosta ta. uasq; hoc aliud aureum gēmis p̄cio sissimus decoratū. eiq; dicite. ut dignanter ista accipiat. & nil libentissime p̄ceptis ei⁹ obediens. ī mmari ſ; orare studeat. atq; p̄p̄ter regni nr̄i magist⁹ toci⁹ orbis dñm posear. Post paucos q̄ dies thrasilarus p̄ dicti. acceptis eplis augustalibq; muneribus. ad seruū dei un deuouerant ire cepunt. Q uenientes ad sēm nicolaum & uidentes illū p̄strati solo pedes ei⁹ osculati sunt. & p magnitudine leticie clarū repetebant uoces. Vere dilectissim⁹ dei es famul⁹. uerus cultor & amator xp̄i. Vere tu oīum ore laudabilis. p̄p̄ter quē mirabiliter a morte liberati sumus. Hec & alia dulcissime conclamantes. tan dē dedicionis seriē retulerunt. atq; offe rentes munera nec ī & imperiales litteras. indicia ostendere siue libationis. O quot doc tor egregius eleuatis ad celum brachiis. magn⁹ es inquit dñe ds nr̄. magn⁹ & mira bilis. cui⁹ magnitudinis ī est finis. Tues enī dñe dulces in oīb⁹ qui facis mirabilia magna sol⁹. Hiis dictis. conuersus ad illos tantis eos irrigauit scripturarū fluentis. ut plurima de reb⁹ p̄p̄ris largirent⁹ egenis. De hinc secuti sēlarum more. tanto gestu erunt gaudio. ut sibi tonderent quos in carcere nutrierant crines. Exacto itaq; apud uirū dei aliquanto tempe. eū ingen ti leticia instructi doctrinis ei⁹ & auctibe nedictione remearunt ad p̄p̄ria. magnifi cantes dñm nr̄m ih̄m xp̄m. qui cū patre & sp̄u sc̄o. un⁹ ds regnat equali maiestate. eademq; potestate p omnia sēcla seculoꝝ am.

De puero a demone liberato.

Quodā tempe. aduenit quedam mulier de uico q̄ dicitur cyparis sus. ad domū archangeli michaelis que uo catur chroba. ubi erat sc̄s nicolaus. Hec attulit filiū suū. quē inquilin⁹ dem on ita uexabat crudeliter. ut etiā uestimentum suū quo induebat⁹ dentib⁹ lacerare. Quē precit ad pedes sc̄i uiri flens & dicens. Mi serere seruе dei huic misero filio meo. q̄ foret a demonio uexatus. Pietate aut⁹ duct⁹ sc̄s dei sup eū. apprehendit manū eius.

& insufflauit in faciē ei. Qui dum a uirtute & beati nicholai meritis emundatus. unmundus ab eo euanuit spē. sicq; ad ppa cum matre sua gaudens reuersus est. De muliere

XI. Rursus p eū ab īmundo spū liberata

alio tempe. altera mulier de uico neapoleos. ab immundo spū grauit torquebat. Quā assumens sur ei. ad duxit ad monasteriū uri dei. ubi ipse tūc temp̄is morabatur. & precit se ad pedes beati nicholai dicens. Sce dei succurre huic misere. q̄m torquet a demone. Sce aut dñs mox ut orationē fudit p ea ad dñm. uico immundū ab ea spm eiecit. & sana effecta abiit in domū suā. glificans dñm. & scām syon. Hoc erat uocabulū monasterij beatissimi nikolai. id ē sancta iherusalem.

XI. De paralitico sanitati restituto.

Vir quidā nikolaus de uico siuino. uenit ad scām syon tempe festiui. ad ducens secū infirmū ad scm nikolaū. ut saluti eū pristinę redderet. Erat aut homo ille toto exsiccat corpe. ab ea egritudine q̄ greco uocabulo paralysis. latine ū dissolutio membroz dicit. Quē in conspectu uri dei prosens intrā. obsecrabat eū dicens. Usquequo nikolae p uito homine misero intercede. quatenus p tuas scās orationes ppiet tur ei dns. Cui infirmitatē plurimū condolens ur dei nicholaus. assumpto oleo de dñica lampade punxit eū. & facta oratione sanitati restituit. Benedictione itaq; p̄cepta. reuersus ē in domū suā. gr̄as agēs & magnificans dñm. De sanitate cūgumini

XIII. Non multo post tempe. energumen quidā de uico cendimo. cui nom erat timotheus. adductꝰ ē in monasteriū scē syon. ad scm nicholaū. Habebat enī spm pessimū. q̄ eū ita exagitabat. ut capud suū hinc & inde p lapides tunderet. Vnde factū est. ut de crebrimis plagis caput eius uulneratū existeret. ita ut sanies eū uermib⁹ proflueret. Sustentat itaq; a tribꝰ uiris. p ductus ē ut diximꝰ in scām syon ad scissimum nikolaū. quē etiā orabant ut suis eū sanare dignaret orationib⁹. Quem scs pius consignans manib⁹ abō egritudine libauit. & incolumē ad ppa remisit. De demone ab arbore fugato.

XV. Tempore quodā a palmitariū castello. ad scm uirū nikolaū homines uenientes dixerunt. Reuerentissime pat̄ pietatē tuā benignitatē. ut auxiliū nob conferas. quia necessariū habem⁹ arborē cypressi incidere. stantē iuxta castellū nrm. si mea sententia immundū spm habitare. q̄ nos ip̄ mittit ppositū nrm ppetrare. Si aut tu manū sup eā posueris. credim⁹ quia incidere poterim⁹. Quib⁹ scs. eam⁹ inquit filij pariter. fiat uoluntas dñi. Cumq; ad arborē puenissent. timore pulsi. ii eā audebant incidere. Scs aut nicholaus fiducialit̄ erumpens. arborē septies cū securi uolauit. sicq; laborantib⁹ fiduciā incidendi tradidit. Deinde cū pene arbor prostrata fuisset. & in eā partē qua multos posset occidere casura uideret. scs nikolaus sentiens hoc arte fieri diabolica. facto crucis signo. in alterā partē eā corruere fecit. fugientib; itaq; astantib⁹ p̄clamat diabol⁹ lugendo. Ve ue. habitationē meā reliq̄. quia me scs p̄sequit nikolaus. De fonte p̄ei

XVI. Verba multa orationem orto.

I. de castello arripuerūt dicentes. Benignissime pater. longe aquā haurim⁹. q̄ia in fonte quē prope nos habem⁹ mulierē infirmā & nup̄ captā inuenim⁹ mortuā. fonte multa spurcitia sordidato. Quin etiā ibidē p noctem uox demonis clamat. unde nullꝰ homo q̄e

quã ex eo haurire ꝓsumit. Est autẽ uxta nos colluꝫ ubi qndã aquę uena fuisse dicit. sed nẽ ꝓ multos annos ibi ñ inuenit. Quapꝓ petim te alme pat ut dei clemtiã implorãs ibidẽ tuis meritis excrescere facias aquam. Hęc illis simul orantib⁹ ait sc̃s nicholaus. Ecce firs cũ summa reuerentia ĩ manibus mꝰ ferentes sc̃m euangliũ una cũ uenerabili cruce ẽgregati omis uenia ad locũ diuinã misciam imploraturi. Cũ autẽ ad eundẽ locũ ꝓpinquũ fuisset. beat⁹ nikolaus manu sua fossoꝝ apphendens. flexis poplitib⁹ diu oraut. Oratione ũ finita cũ manu in nomine dñi cubitũ ẽ dimidiũ fodisset. ẽtinuo sufficiẽt emanauit aquę benedictio. Tẽ omis simul laudantes ẽ glificantes dñm dicebant. qa fontẽ aquę uę famlo suo dns concessit. Sz beat⁹ nikolaus. ñ hęc suis meritis sz popli deputauit. Adhorrendũ ũ cũ accessisset fontẽ uocẽ ibi tm audiẽ fuit ẽ sibila. statimq; sc̃s nicholaus oratioꝝ opam dedit. Quasi nra cũ ab omib⁹ dictũ fuisset amẽ. mox cũ fumo nigerrimo cuncti uidert exire de tetrũ quendã exire flebili uoce clamantẽ. Hus q̃ ualeo psentiã sufferre nikolai.

° X VII. Quomodo demoniacũ sanauit

Eodem tempe tres homines de regione andronica uenert ad sc̃m nikolaũ. deferentes sęcũ dęmoniacũ quendã ligatũ. Qui obuiare flagitantes. dicunt ad eũ. qa multa certamina gessit nobcũ demoniac⁹ iste. ne eũ ostendissem⁹ tuę sc̃itati. Quib⁹ beat⁹ nichola⁹ respondit dicens. Soluite plasma dei. qa dns aduuabit illud. Qui aiunt ei. Non dñe. qa fugiet. ẽ null⁹ eũ inuenet. Quib⁹ sc̃s. ante faciẽ mqt dñi null⁹ fugere ualet. Cumq; hęc dixisset. in sc̃uarium ĩtrans. tulit oleũ de lampade. ẽ eũ eo eundẽ dęmoniacũ in sc̃e trinitatis nomine linuit. moxq; solut. Dei autẽ nutu ẽ sc̃i uri orationib⁹ exiit dęmon. factũq; ẽ idẽ homo mente ẽ corpe sanꝰ. prexitq; uiã suã glificans dñm. Sz ẽ illi q̃ eũ detulerãt deo sc̃oq; nicholao gratias agebant.

° X VIII. Audam De ceco cui lumẽ restituit.

Cecꝰ nomine antonꝰ cottidie ante ęcclam mendicans sedebat. Quẽ uidẽs uir dñi nikolaus. ĩtrogauit dicẽs. Quantũ temꝑis ẽ. ex q̃ t hoc accidit. Cecꝰ respondit. Dnẽ mi anni tres sũt ex q̃ ñ uidi lumẽ. ẽ cuncta mea expendi diuꝫ sz nichil ĩ ꝓfuit. Cui seruus dñi ex intimo corde cõpatiens dixit. Si sc̃is credidisses. iã dudũ sanꝰ fuisses. Respondit cecꝰ. Ecce ꝑcepe q̃d faciã quia credo. to tãq; spẽ meã in sc̃os cõmitto. Dixit ei sc̃s. Credis amodo quia possum te sc̃i uultu dñi sanare. Respondit. Credo dñe ẽ tui sc̃is orationib⁹ quia potes dñe omnipotenta supplicare. q̃tin⁹ ĩ uisũ restituat. Moxut dei ei cõdolens. puluo orauit. tuliq; oleũ de candela sc̃i theodori. ẽ signũ crucis sup eũ faciens. oculos ei⁹ punxit dicens. Spero in nomine dñi mei ihu. quia uemente die craſtina. ꝓpꝛ⁹ oculis lumẽ cęli uidebis. Qd ita factum ẽ. ad ducente eum die oculi ei⁹ aperti sunt. Sin

° X XVI. III. Dos t hęc colomitate egroti.

Erat quidã egꝰ in sc̃m nikolaũ cecũ illuminasse. orauit eum dicens. Sc̃e ꝑ aduua me. Ego enim ꝑ quatuor mses sic uolutans me ꝑ tra. dolęsq; mẽbra mea. ẽ ẽ frigꝰ in corpe meo. nec unqua ad necessitatẽ meã sedere ualeo. sz nec ipsũ quidẽ cibũ capere queo. Ꝑ qua infirmitate plurima expendi medicis. sz nichil ꝓfuerunt. Dixit autẽ dñs famls adeũ. Ego te tali medico tradã.

qui t absq; pecunia integrā confert sanita
tem. Respondit ei homo ille. & qs ē qui n
tā cito possit subuenire. Dicit ei sēs ur.
Ecce adē nobiscum. Hec itaq; audiens eģt
undiq; cepit aspicere. putans se medicum
uidere. Dicit ei sēs. Ysmas uidere q te
sanet. Ecce si ex toto corde tuo credide
ris medico. ego eū p corpis & aīme tuę
sanitate rogabo & impetrabo. Quo ho
mo ille alacer respondit. Ego credo deo
uuo. & tuę sēitati. q quē sēs. esto mģt
san' ab hac hora. Unde qua citissime &
firmit credidit. sanitatē diu optatā re
cipe meruit. De refectione clericoꝝ

Cum quidā clerici reuerendi apud
sēm nikolaū congregati fuissēt. dicē
ulli. Hodie scissime pat̄ bñdictione
tua uolum' pfrui. & ate lętificari. Ille au
tē tranqllo & sereno uultu. respondit eis
dicens. Voluntas dñi fiat. Tē post col
lechonē sēę dei ecclię. intrauerunt cleri
ci ad hospitiū beati uiri. ut simul oñs ac
cumberent eū eo cenaturi. Seruus aut̄
dei sentiens eos de benedictionib' suis re
fici desiderantes. ilico tres oblationes tu
lit. & uas magnū plenū uuo. deditq; mi
nistro & ait. Vade appone ista clericis &
seruitorib' ecclię. ut simul letent. Qui
ter ů fecit. q̄d ei sēs p̄cepit. Q̄d eū uiderēt
clerici. uasculū seliē tā paruū turbari sē.
cepuntq; mē se colloq̄. q̄a ad ora. pfunden
da pro certo ñ sufficit. Quoꝝ turbatio
nē sēs nikolaus ut accepit. lęto animo
intrauit ad eos & dixit. In fis me hodie
oportet manib' ppis obsequiū p̄stare uo
bis. ut parit̄ lętificem̄. Qox ů phialā ap
p̄hendens. manu sua oñib' illis ppinauit.
Qui ut uno incaluerunt. simul iocun
dati. ad inuicem dixerunt. Laudemus
dñm. q̄ nob tale donū p seruū suū tribuit

nikolaum. nullq; deinceps cessat incre
dul'. q̄nta & qualia p eū opatur dñs. De
lapide q̄m sol' p̄uoluit s̄ Nikola

Dum p̄geret beat' nikolaus ad sēa
& uenerabilia loca. misit ministrū
suū arthemam nomine. accersire cemētari
os & artifices. ad ēstruendā eccliam. Q
ē essent ad opandū congregati nume
ro septuaginta. p spatiū um' diei. nullo
modo reuoluere ualebant lapidē unū
ut apte eū edificarent. Unde fatigati
& turbati op' dimiserē. Quod cū agno
uisset beat' nicholaus p̄cepit se. & con
signans eū cū duob' tantū accedens. eum
dē lapidē p̄uoluit. & in loco q̄ uoluit ap
te edificandū prebuit. Videntes autē
oñs qui illic aderant. dñm unanimiter
glificantes dicebant. Laudabilis dñs.
q̄ tantas uirtutes p sēm uirū dignat'
est opari. ut etiā lapides obediant ei.

Deuot' uxor ei' qs fructū suum habe fē

Uir quidam & uxor ei' uementes p
strauerunt se pedib' sēi nikolai. ta
lit̄ supplicantes ei. Rogam' te pat'
ut ēsolari nos digneris sup dolore quē pa
timi. p spatiū enī triginta annoꝝ mēugo
positi. nullū p̄duxim' fructū conugi. Qo
do ů sperem'. q̄a p tuam sēitatē fructū no
bis p̄stet dñs. Ad hęc uir sēs man' ad eę
lū leuauit. & p dimidiā fere horā obmut'
orauit. Post hęc manu sua accipiens' oleū
de lampadib' in nomine sēę trinitatis eos
ēsignauit. dimisit. Dei aut̄ opitulante mi
sericordia. post nī multū temp' adepti fili
um. ad ēsignandū eū di famulo optulerē.
Quē uir dñi accipiens. de fonte suscepit.
Parentes aut̄ pueri bñdictione aucti. ad
p̄pria cum gaudio remearunt. Quom pu

Alio quoq; ellī arctā sanauit
tempe. duo simul uir & uxor p̄fica

centes de alpis ad sēm uenerunt afferentes
mī bracha puellā aridā ac si mortuā quę
nullo sui membrō portaret pmoueri precę
runtq; eā ante eū supplicantes & dicentes.
Sē pāt auxiliare filię nrę qm male torque
tur in totis mbris iā p annos septē Illu
autē dñs respondit eis Si credideritis ex
toto corde urō qđ dñs ilic xpc corp & a
nmā facile sanare pualet uoluntatem
uām ipso aduuante poterim impetrare
Qua cōsolatione & pmissione meritā dixe
runt Credim dō benigne pāt tueq; ēfi
dm almutatū Audiens hęc beatissim nu
cholaus misert est eoy & diuin ppuella
orans sanā sup pedes suos restituit De
diabolo in anglm lucis transformato
Illud etiā de sēō uiro narrandum ē qđ
cū quadā die oraret subito diabol tāq
figurans se in anglm lucis cora eo stetit
Quē ut aspexit ita exorsus ē Qui enim
es tu Quare huc uenisti Respondit de
mon Angls dñi ideo ad te uenīs ut tu
deā que oparis Iuco intelligens sēs dia
bolicę fraudis ingenuū uexillū sē crū
cis imprimens ait O utinā egredere
ris a cella qđ multiformus es milleq; no
cendi artes & sē discede a me & noli fa
cere moras Tunc zabulus raucas uoces
emittēs ait Qđ & nicholae feci ecce facio
Saltē parump sine me tecū quescere ut
instruā te Seruus autē dñi iterū im
pavere cepit Tē exclamans dęmon atq;
eiulans erubat dicens Ac si hunc expellis
me ñ tam longe recedā a te Et disparu
it ame faciem eo in illa hora De mun
dum a diabolo arrepto
Non multo post a diabolo arrepto
ingressus est diabol in coquinā & muen
ens unū ex mūstris beati nikolai
q obsequiū pstare solebat ad ea q erant
necessaria seō intrauit in eū cepitq; acer
eū uexare Quod ut seō uiro nuntiatū ē o
rando eid occurrit Jamq; uociferantē et
blasphemantē atq; aliena multa loquentē
pfatū ministrū ut ses corrupuit precipiēs
ut tandē resipiscere ab hisdē blasphemiis
Tē amplius inflammat usque diabol posside
bat talia cont sēm ait Nullatenus o sē con
sentio te quescere ego enī tantis fatiga
tionib ut labores ppetuo Beat autē nico
laus cognoscens quod diabolico ore loque
retur apprehensam manūq; ei tenens uadi
cebat Signa te signo crucis fr O ex u
ut signauit se statī exiuit ab eo diabolus
uociferans atq; blasphemans Ue ue qđ
a nikolao supat sui nominib qđ numquā di
mittit me opari uoluntates meas famul
autē dñi signauit se & cōfirmauit atq; ad
monuit frs uirilit in dñi psistere manda
tis esseq; obedire pceptis & ut nullom dia
bolus formidarent uersutias Predict autē
minus sanam nitē sano arbitio in se reūsus
pedib sēi uiri prolut pura confessionem
egit ultimusq; demon ñ ausus ē eū uexare
Quodā De tēpestate maris sedata
tempe cupiens sēs uir ire Tharsin
sumpsit secū ammon & arthemam
& acher prbos Cumq; ascendissent in
ascalonē portū adriaticū inuenerūt nauē
egyptiacā Quā dū benedicere bat nico
laus intrantes abierunt Nocte autē seqn
ti secuta ē tempestas tanta ut pene mer
geret nauis Interea ante oculos eoy dę
mon apparens totis uiribus uolebat eā re
nauē Tē aduirante eū beato nikolao
nauiq; ēsignante stati cunctis undiq;
desistit ille maligns & mare a feruore tē
pestatis stetit Pre nimio autē labore prbr
et ammon cecidit & quasi mortuus appa
ruit Qua de re ētristati omis steterūt sup
eū flentes Seruus autē dñi orauit p eo &

tenens ꝑ manū leuauit eū. restituensq; sa
nū dixit. Ecce naugem⁹ fīs in nomine do
mini. Statīq; fact⁹ est illis congruus uent⁹
& ꝑ quinq; dies usq; ad sēm iordanē ꝑuene
runt. Cumq; nauē talia uidissent. din gli
ficabant. pronq; sēm uirū adorabant di
centes. Ora ꝓ nob sēissime pat. cognoscim⁹
eū quia magnas uirtutes ꝑ te opari dig
nat⁹ ē dīs. Exeuntes aut de nau. & ꝑ sin
gula abeuntes loca. narrabant q̄nta dīs
ꝑ eum signa & uirtutes faceret. De hoīe
Cxxvii um in somnus a sterq̄linio libato
sederet beat⁹ nikolaus in arruen
densi castello. poplm admonens ac
docēs. quidā homo febre oppressus pedi
bus ei⁹ aduolutus. clamans & dicens Mi
serere mei sēe dei. & noli secm̄ incredulu
tatis meę merita contra me agere. ne pe
reā in ꝑturbationib⁹ quas multū patior
Audiui eū sēissime ꝑ multos homines
de tua mirabili sēitate narrantes. & ꝑ me
i⁹ peccatis nō credebā eis. Vnde ꝑtritus
sū nocte quadā. nā sicut sterquilinum
flumē ualū est in. subitoq; ceccidi in illud
nimis fętidum. In altū aut ꝑspiciens te
quadā ex parte uidi. & in mauxiliū ue
nire uoce magna petii. Statīq; ex alto
manū porrexisti. & a spurcitia qua ret
nebar me abstraxisti. Qua ꝓpt̄ te rogo
supplicit. ut sicut libasti me in uisione
illa. ita ab hac passione quā exinde susce
pi sanes. Cui sēs nikolaus respondēs dix.
fili esto amodo credul⁹ semp. & sanaberis.
Incredulī enī homines. i udiciū tale in
ciduntur. Vade. & sicut ab squalore spurci
cię liberauit te dns. ita & ab infirmitate
ista esto san⁹. Qui cū hom⁹ ille san⁹ effec
tus recessit. laudās & glificans din sāc
tūq; ꝟ i k o l a ꝟ ꝟ. De diabolo expulso
q̄ sēm uirū terrere uolu-

Qxxviii uadam nocte sēs nikolaus diū o
raret atq; psalleret. una eū arche
man prbo. ecce inimicus⁹ spē. circame
diā noctē ꝑ scalas ascendere uisus ē qua
si homo. Ambob⁹ itaq; hęc uidentib⁹. arche
man aut pauescente. fiducialit ad eū sēs
nikolaus ait. Noli timere frat. quia mi
mic⁹ nr diabol⁹ ē quē uides & nō homo.
Consuetudo enī illi⁹ ē. omīmodo seruos
di illudere semp. Te increpauit eū ut dis
cederet. & signū crucis simul faciente eo.
ipsa hora & scala & ascensor fumatię ab eoꝝ
facie euanuit. De octoginta uiris uno
Cxxviiii & aliud miraculū. pene sequen.
de sēo nikolao ad edificationē fi
delū enarrandū. Dū quadā die
ad opandū in oratorio artifices ēuenissent.
intrauit. & ad suū cellerariū dixit. Fece
deo grās frat. q̄a ad opandū artifices ēue
nerūt. Quantos q̄ ad reficiendū panes
habem⁹. Tristis ū fact⁹ cellerari⁹ respondit.
Intra pat. de oparis nō dixit. id⁹q; in
preter unū panē nō habeo. Sed ait dnūs
placido & sereno uultu dixit ei. Noli con
tristari frat. sed uade & affer ipsū unū panē.
& in nomine dnī apponam⁹ laborantib⁹ ut
reficiantur. Quo allato. orans & bīnedicēs
illū fregit. & oparijs tribuit. Qui comeden
tes. saturati sunt. Erant aut fere octogin
ta uiri. Cumq; uiderent tot homines u
no se pane refectos ēē. mirati sūt. simulq;
omīs grās deo dederunt & sēo nikolao.
Cxxx um ḡ De muliere lunatica.
huius miraculis ac uirtutib⁹ beatissi
mi floreret nikolaus. decidit in egritudi
nē. qua ex hac mutabili luce subtract⁹ est.
Qui eū iacere mgrabatto. accessit ad eū
quędā mulier lunatica. de uico olcon. cu
ius nom̄ erat eugenia. exorās eū ut sibi
salutis gaudia ēferret. Cui⁹ precib⁹ ur

dñi amuens orationē p ea fudit ad dñm
deinde signauit eā sicq; sanitatē quā opta
uerat adipisci pmeruit. Reuertens q̄ in do
mū suā magnifice collaudabat dñm rkm q̄
mirabilis seis semp ē mirabilis. De transitu
Cernens itaq; seruus sēi nicolai
dñi nkolaus mortis inexcusabile ad
ēe preceptū qđ nemo mortaliū pterire pre
ualet cepit orare indesinenter & psallere.
Deprecabat aut dñm attente ut seos ange
los suos ad eū dirigeret quatin suscipeut
qđ ei emendandi fuerat id ē ipsius animā.
& cū intenta mentis intentione pfusius ora
ret respexit & uidit gliosos patres seos
sedē numios ad se uenientes. Inclinatoq;
capite signo crucis armauit se ac deinde
humilē mētam pstrauit se & ecclesiam
psalmū incepit dicens. In te dñe speraui
non confundar in eternū in iusticia tua libera
me & eripe me. Inclina aurē tuā accelera
ut eruas me. Esto mihi in deū protectorē
& in domū refugii ut saluū me facias
& ppter nomē tuū dux mihi eris & enutries
me. Educes me de laqueo isto qm tu es
protector mus dñe. In manus tuas cōmendo
spm meū redemisti me dñe deus ueritatis.
& cū hoc dixisset tradidit pijssimā & sanc
tissimā animā in manus seoꝝ angloꝝ q̄ ei ap
paruerant. Astabant aut tē ibi artemius
& hermas uenerabiles prbi & nkolaus
reuerentissimus archidiaconus ministri q̄q;
& secundarii ipsius qs omis post preceptā eu
charistiā benedicens deosculatus ē & sicut
dixim in pace emisit spm. De planctu
Tacentibus eis & sup eū facto.
aut eū de hoc mundo ad celeste reg
nū migrasset ut mirrea ciuitas eiq; sub
urbana uerterent in tristiciā clamoris &
lamentationis. Cleri itaq; & ordo monastice
patrē pissimū se amisisse deflebant. luctu
etiā ingens exortus ē uiroꝝ ac mulierū que si
sil ēnub seulisq; uestib laceratis gemis pcuntes
& subsequentes sēi uiri exequias. cū magno a
nimi dolore uoces lugubres & singultus ama
rissimos emittebant. suiq; tutorē ac defen
sorē & patrē pater siue se plangebant amisis
se. Conuenerūt etiā in solū de uicinis locis
multitudines poploꝝ diuise etatis & utriusq;
sexus ad ei exequias. ueruntetiā & de ultima
lycia regione qui ei munera bñficia pluri
ma ēseq; meruerant. Quom̄ tre cōmen
Descendit aut in mirrensē dus ē
urbē sēe memorie philippus uene
rabilis & do amantissimi urbis fle
ton epis ad sepeliendū corpus beati uiri qđ
ia exanime meruit diligenter abluere una
cū archidiacono & artemio uenerabili prbo.
& archimandrita aqb etiā palpebre ocu
loꝝ ei clause fr & gliosa facies illi sudario
ligata ē. Hilarion aut uenerandus uir cū
ipso archidiacono sem ei feretrū usq; ad
locū sepulchri cū honore & reuerentia
qua merebat digntissime baiulauit ubi a
supdicto deo amabili epo philippo & pa
bus fribus ue sēi monasterii ipsius necn & a
cunctis q̄q de ciuitis partib illic cōfluxerant
expectabat. Expletis q̄ hymnis & lectio
nib sicut mos exigebat regionis illius & ut
sēi patres in regulis iusserunt gliose ac de
cenr in sepulchro suo ab eis ses nicholaus
collocat ē. Ibi itaq; usq; hodie ac si uiuēs in
corpe miracla opat magnifice. uirtute di
cui fuit undiq; & in solū ubi corpe quies
cit bumat. uerū etiam ad quaseūq; na
ciones mundi uel regiones puocat aut ac
cersit fuerit. uirtutis siue beneficii mi
rabilit usq; in semptinū demōstrare nō de
sinit. Dormiuit aut in senectute bona
& apposit ē ad patres suos seruus di nico
laus beatissimus mirree ciuitatis eps. sedm

ordinē dñi. nīse qui ē apud hebreos decim⁹
apud nos aut̄ duodecim⁹ qui est december.
Cui⁹ extitit dominio mapō. sexta feria
die sexta intrante eodē mense. id ē viii id⁹
decembs. tertia decima indictione. impan
te xp̄ianissimo imperatore iouiniano. anno
ab incarnatione dñi trecentesimo quin
quagesimo octauo. sub scissimo patre nos
tro patareba macbario. Positiq; est sacra
tissimū corp⁹ eius in gloriosissima domū sc̄e
syon. in dextera parte ipsi⁹ aule. in sepul
chro excelso. ac tanti sacerdotis humani
one digno. De quo sepulchro ut ipsi p̄spi
cere meruim⁹ duo fontes exoriunt⁹. & usq;
in ęuū manare nō desinunt. Ex uno enim
meatu a parte capitis. olei lucidissimi li
quor effluit. q̄ infirmis vīsima multa p̄s
tare uidet⁹. si ex eo puncti fuerint. exal
tero ū qui ē ad pedes ei⁹. delectabilis aq̄ p
silit atq; p̄spicua. quę etiā si egrus in potu
data fuerit. absq; ambiguitate salutē cor
poy operatur. In eadē aut̄ domo sc̄e syon con
dite sūt reliquie sc̄i iohannis baptiste. & sc̄i
Stephani protomartis. nec nō & meleti mart⁹
theodori. beatoy quoq; martyrū sergii et
bachi. quos diu antiochi⁹ mart⁹ fecit. ibidē ha
bent⁹ reliquie. Scoy etiā quadraginta
martyrū qui sub licinio imperatore passi sūt.
in armenia minore in ciuitate sebastea.
ubi reposita sūt pignora. cui quib⁹ eandē
aulā portat nikolaus sacerdos almi. me
ritis magni. q̄ p nob oīb⁹ ante dm intercē
sor assistat assiduus. Floruit ū a tempore
constantini filii constantij senioris. & be
lene regime. usq; ad tempa iouiniani im
peratoris. Quom oleū ex tūba ipsi⁹ manat.

GITVR postquā beatissim⁹ nicholaus
ex hoc mundo migrauit ad dñm. tumu
lus ubi ille im̄q uenerabile corp⁹ eius positū ē.
olei liquorē & aque nō cessat usq; in hodier
nū diē emanare. Ad quē locū conuenum⁹
undiq; multitudines languentiū. claudoy
cecoy. aridoy. surdoy. atq; mutoy. & q̄ ex
anim⁹ a spiritib⁹ immundis. dū eodē seōlu
quore puncti fuerint. & ex aqua poculū
sumpserint. pristine reddunt⁹ sanitati. Ois
rū me p̄sente semel & bis ex eadē aqua po
culū sumpsisse. dū ad hunc tumulū sēm
dñi p meis placulis uenissē mīpellare nu
kolaū. Visitat aut̄ dom⁹ sc̄e syon. ubi recē
ent idē confessoꝛ a mēnib⁹ murręę. quasi
miliarib⁹ tb; ad orientalē plagā sc̄e uiam
que ducit ad portū adriaticum. Quom

VODAM oleū manare desiuit
itaq; tempe eps myrręę ciuitatis.
cui in exiliū a p̄fecto destinatus
fuisset. sancti aquę cleminū. & sc̄i lāgris
oleū effluere cessauit. & tā diu hoc ñ usus
ē miraculo. quamdiu eps ñ est reuocat⁹ de
exilio. Qui cū reūsus fuisset. & sedi pprię
restitut⁹. sancti ut antea. & oleū cepit mana
re ex tumulo. & aqua. sal⁹ p̄sentiū infirmo
rū. presidiū futuroy. Unde sūmope con
siderandū ē fīs karissimi. quanti meri
ti⁹ uir fuerit. cui oīps ds tot & tanta
bīnfitia contulit. ut ill⁹ laudabile nom̄ p
omīs nationes orbis terrarū. quamdiu orbi
ta mundi ist⁹ uoluit⁹. semp accipit mere
mentum. De cedrone et filio eius

Aliud quoq; ingens miraculū e
narrandū est de sc̄o nikolao epō.
Cū enī de hac luce ad dñm migr⁹
set. & a sacerdotib⁹ clericisq; alijs. corp⁹ sa
cratissimū p̄pararet⁹ ad sepeliendū. uenit
illuc quidā homo familiaris scīhē beati
uiri nomine cedron. Qui munusculū cupiēs
aliquas sc̄i uiri accipe reliquias. cepit ro
gare eosdē sacdotes & clericos. ut aliq̄d
darent de sc̄i nikolai uestimētis. & dice
bat cū lacrimis & desiderio magno. Ego ue

ni bñdictionē a dnō meo nikolao acciperē.
S; quia concessiū ñ ñ fuit ut eī reprem
obsecro uos ut ul'aliquid ñ de scō corpe
l'de uestimētis ei' prebeatis ut illud habeā
obmemoriā scīssimi dnī mei Prbi ū & cle
rici scī nicholai hęc intendentes & tale de
siderii cognoscentes dederunt ei unū de
linteaminib' scī uiri Cedron aut accipi
ens illud cū magno honore reposuit in
nouū locellū q nemo usus ē hominū re
clusitq; dicens Grās tibi ago dnē qua
de ēffigie tuo scīssimo reliquias habeo.
Obsecro & dnē ut p ei' merita dignetis
ñ dare filiū Reūsus itaq; cedron in ciui
tatē suā quę dicit excoranda ad uxorē
suā nomine eufrosinā dixit Ecce reliq;
beati nicholai archiepi quē tu desiderasti
udere Depcenū & illū ut p ei' sacras re
liquias dñs det nob filiū Tē eufrosina gau
dio repleta dicebat Gra & dnē qui nob
peccatoribus tantā grām contulisti ut
beati nicholai habeam' reliquias Dem
de rogauit uirū suū cedronē ut eccliam
ēstrueret in honore beati nicholai Cui
pcib' consentiens eccliam ēstruere cepit
extra portā ciuitatis in parte orientali
quasi stadia duo Cumq; constructa fuis
set dedicauit eā apollinar' epc̄ eiusdē ci
uitatis in honore beati nicholai & in ea
reconditit linteamīa Post hęc ū cepit
loc' ille ita splendescere miraclis ut un
decūq; illuc languentes uenirent sani
p beati nicholai merita ab infirmitatib'
sanarent Cū & talia ibidē miracla gere
rent & cedron uarios ecclię ornamētis
studiosissim' fuisset postularetq; ingemer
ut sibi filius nasceret concepit eufrosina
uxor sua explevitq; tempe peperit filium
cui imposuer' nomen adeodat' eo quod a
dnō postulassent eū Ipse etiā cedron ad
onis gratulabund' dicebat qua p beati
nicholai reliquias dedit ñ pius dñs hȝe
quē conspicatis filiū Ciat eū unusquisq; deco
rus nimiūq; speciosus Posthec itaq; sin
gulis annis cū magna letitia agebant sol
lempnitatē scī nicholai in anniuersario
natiuitatis filij Quodā aut tempe cū
redeunte eiusdē sollempnitatis die tam
ipsi cū filio suo quā ceteri qui mutati e
rant illuc ēuenissent subito agareni ue
nientes depdati sunt omia & auferentes
uiros ac mulieres filiū cedronis pariter
captiuū abduxerunt Cedron etiā cū uxo
re sua fugiens oblito puero p pauore
& tremore uenit in ciuitatē excorandā
Porro agareni abeuntes & diuidentes in
ter se captiuos detulerunt adeodatū fi
liū cedronis in manū regis babilonis In
terea eufrosina & cedron filiū requirentes
& ñ inuenientes omimodis planct' effu
dert eulantes atq; lacrimantes matiq; di
cebat Heu heu unice fili cur in matri
tuę miserę tant' dolor de te accidit
Ego misera una cū uiro meo a dnō meo
nicholao sepissime petii ut pcib' & me
ritis ei' te habere mererem ñ ideo peti
uim' ut talē pditionē in te uideremus sed
gaudiū de te expectauim' & uolumus
ut tu clauderes oculos nros O dnē mi
beate nicholae quia p te illū habui tu
illū redde m' ut uideam eū antequam
moriar O scē nicholae ēdolens esto mise
riis meis & redde m' quē p intercessionem
tuā peperi lactauit atq; multis doloribus
nutriui Carnē ñ comedā unū non bi
bā q usq; filiū meū m' reddas Tē eufrosi
na ieiunare & orare cepit & ñ comedebat
ñ tribus diebus in ebdomada & semp dice
bat Beate nicholae redde m' filiū meum
Cū aut appquinquaret sollēpnitas beati

nicholai · die octaua mẽsis decembris · dixit uxori suę eufrosinę cedron · Mulier adquiescę consiliis meis · & pgam̃ ad beati nikolai festiuitatẽ · & quicq̃d dederit nobis domin̄ pauprib⁹ erogem̃ · obsecrantes ut sicut ille lŭbauit tres illos innocentes de laqo mortis · & de ira constantini imp̃atoris · ita & filiũ nr̄m nob incolumẽ restituat · Credo equidẽ · qua hęc ille impetrare possit · Eufrosina aũt obediens uiro suo · fecit sicut p̃cepat · Cumq; ecclesiam ingressa fuisset · expandit man⁹ suas in cęlũ dicens · Dn̄e ihu xp̃e fili dei uiui · respice in me peccatrĩcẽ & audi me · & sicut p̃meritta beati nicholai liberasti uiros multos de pelago piculoso · ac tres innocentes de morte · sic dn̄e liba filiũ meũ de manu regis agareni · & duc eũ ad nos · ut cognoscam̃ & credam̃ · q̃a tu es ds̄ p̃omĩa potens · & om̃s q̃i in te confidunt · a nexu & uinculo mortis potes lŭare · Cumq; orationẽ cõpleuiss̄ · salutauit om̃s · & refectionẽ cępit p̃parare clericis · & ● pauprib⁹ qui ad sollempnitatẽ sci nycolai uenerant · Sacerdote ũ aliq; clerici · postquã missas & canonicos cursus ad laudẽ dn̄i & beati nicholai compleuerit · in domo cedronis cibũ sumpserit · Hora aũt qua clerici cibũ sumere cepant · rex babilonię · in cui⁹ obsequio erat puer filius cedronis · dixit militib⁹ suis atq; magnatib⁹ · Dico uob carissimi mei · qua ab ulla hora qua nat⁹ sũ usq; in p̃sens · numquã in comedendi uoluntas fuit sicuti nũ · Parate in cum festinatione cibũ q̃ uelsi possit · ĩmoq; ponite · Ministri mox iussa complentes · omnia q̃ ad cibũ regis p̃tinebant · parare festinabãt · Cumq; rex aliude comederet · afferte inq̃t & potũ · quia nimis sitio · Tẽ puer filius cedronis q̃ erat in obsequio cuiusdã regis optulit ei cyphũ · simulq; recentariũ eũ aqua · Quib⁹ allatis · gemens cepit intrinsecus dicere · Heu me qua hodie expletus ẽ ami⁹ quo ueni captiuus in obsequium hui⁹ regis · Hęc q̃ dicens · gemitus & longa suspiria p̃tulit · Cumq; audisset rex talia · dixit ad puerum · Die in p̃qua causa sic suspiraris · Puer ũ respondit · Dn̄e recordatus sum subito · qua hodie expletus est ami⁹ quo hic captiuus apud te detineor · et pat̄ nr̄s cũ matre mea · in hac die magnã sollempnitatẽ faciunt in ecclia beati nikolai patroni mei · Ad hęc ũ rex ait · O miseri quid uob prodest ĩa ista cogitare · cũ ego uos apud me habeã · & q̃s ẽ qui de manu mea uos tollere possit · quamdiu ds̄ ũr̄ uult ut uos habeam · Affer q̃ thibere · Puer aũt ad portandũ cyphũ recẽtariũ accipiens · subito apprehensus ẽ p̃ capillos capitis sui · & translat⁹ in p̃uinciã ubi pater & mater ei⁹ cõmorantur · sci nicholai festiuitas celebrabatur · Cumq; egressi essent om̃s extra fores ecclię · inuenerunt puerũ ibi stantẽ · cyphũ & recentariũ in manu tenentẽ · Qui interrogantes eũ dixerunt · Qui es tu · At ille respondit · Ego adeo dat⁹ filius sũ cedronis · Cui aũt eufrosina mat̄ ei⁹ hęc agnouisset · cepit flere p̃ gaudio · & curreus osculat ẽ eũ dicens · Grãs tibi ago dn̄e qui me non fraudasti gr̃a tua · & exaudisti uocẽ ancille tuę · reddens mihi filiũ meũ · faciensq; me eum uidere antequã moriar · De the

loneario & yeona sci ꝓ nikolai ·

um de affrice partib⁹ uuandalor̄ exercit⁹ applicuisset ad tiram calabriadẽ · atq; eandẽ regionẽ igne succenderent · rapta ẽ ibi a quodã barbaro in cuiusdã agricolę domo · sci nicolai imago in tabula honeste depicta · Quã protinus

clam in sinu ꝓiecit & abscondit quamuis
ab eo ignoraret omino quid esset. Cum
autē puenisset ad eos qui agricolas capti
uos & unctos deducebant interrogauit qñ
dā ex eis dicens. Rogo indica mihi cuius est
figura in hac tabula tā honeste depicta
& hec dicens demonstrauit ei ymaginē.
Cui autē agricam eā contemplarentur dixe
runt. Ymago hec quā cernis scīssimi ni
cholai ē qui multis miraculis ac uirtutib⁹
apud dñm & hommes clarus existens.
manifeste se docet uiuere etiā post obi
tum. Cumq; hec barbar⁹ audisset etenim
abscondit eam ꝓpter socios nemini ex hoc
aliq̄d pandens. Reuertente autē exercitu
vandalor⁹ in affricā cū plurimis captiuis
& spoliis multis reuit & ille barbarus q̄
sci nicholai ymaginē habebat in domū
suā. Erat autē ipse theloneari⁹. Quadā ui
die tulit ipsam ymaginē & posuit eam
ante theloneū ubi omia que habebat
erāt sicq; locut⁹ est ei dicens. Nicolae
custodi illud theloneum ego enī alibi
habeo ꝓficisci. Hec locut⁹ ymagini dis
cessit agricā omino relinquens theloneū
secur⁹ ꝓficiscens quasi multos ibi custo
des dimitteret. Cui autē sec illud thelo
neū latrones transirent uiderentq; ap
tum & nemine custodiente consiliati sē
mutuo ut ꝓxima nocte uementes diripe
rent omia que imꝓsita essent. Qd &
ita factū est. Nocte enī insecuta uen
tes omia abstulerunt & sic ꝓfecti sunt.
Sola autē ymago desuꝑ pendens superstes remansit. Hec igit̄ dispensatione
diuina agebant ut huiusce occasio
ne rapta quis ul quanti mercati scs nico
laus esset apud affricanas regiones ap
te clarescceret. Veniente itaq; barbaro
cui⁹ theloneū erat reppit eū nactū nu
dum omino habens in ipsam beati nichola
ycona. Tunc ploratus & gemens uehemē
tissimos fletus emittebat & tortuo aspectu
conuersus in faciē ymaginis beati nicolai
quasi ad uiuentē hominē hec uerba ꝓfe
rebat dicens. O nicolae bonū custodē
theloneī mei te posui. Quid fecisti. Red
de mihi res meas. alioquin flagellis te cedo.
& cū hec diceret accepto flagello uerbe
rabat sci nycolai ymaginē. Cui autē fati
gat⁹ esset cedendo dixit ei. Certe mi g
nē te ꝓpiciam si mihi reddideris causā meā.
Pusillus autē confessor nimia miseratione
ductꝰ sup ycona sua ac si ipse flagellis ce
deretur. subito apparuit in eo loco ubi
latrones cuncta diuidebant. q̄ de uli⁹ the
loneo abstulerunt. dixitq; ad illos. O in
felices & miseri quid facitis. Humq̄d ig
noratis q̄a ipse ibidē erā quando hoc ma
lū ꝓpetrastis. Nā oculi mei conspexerūt
quando has & illas res abstulistis. Quan
titatē etiā & numerū cunctarū rerū q̄s
de theloneo abstulerant singillatim expo
nens addidit dicens Certe q̄ qm si mi
hi adqueueritis ut reddatis cuncta q̄
tulistis. ego manifestare curabo. Nam
sub mea cura omia fuerant cōmissa. &
ideo ꝓ scelere uro. ego innocens quā gra
uit flagellis sum cesus. Credite mihi q̄a nul
lo modo uob parcā. si mihi meis consiliis ad q̄
cuerit. si; crastina die mouti uos tradi fa
ciam. Illi autē fures cū se uiderent ee de
prehensos. estimantes quempiā fuisse de po
pulo. q̄ eos explorauisset. nimiū confusa
ti & ultra quā credi potest metu mortis ex
territi ꝓ tocius noctis silentia reportaue
runt omia & in theloneo reposuerunt.
Oane autē facto. cū uenisset barbar⁹ iu
deretq; omnē substantiā suā quā amiserat
flere cepit ꝓ gaudio. cui tale miraculum.

p scī nukolai merita fuerat demonstratū
Tē appbensa ymagine oscular' est eā di
cens. O scē nicolae fidelis & pūllime ser
ue dī excelsi quā magn' & carus es do re
gi immortali cui uuiens militare ñ cessas
ti' a q̄ potestatē accepisse pbaris ut talia
facere possis qualia & ñ gentili & malig
no facere dignatus es Abiita namq; die
credo in xp̄m & mte. Qoxq; uerba fac
tis implens credidit in dñm ihm xp̄m
& baptizat' est ipse & dom' ei' tota Post
hec etiā construxit ecclīam in honore scī
nicolai in qua meessant̄ glificare studu
it dīn scīnq; nicolaū Hec q̄ prima fuit
occasio qua apud affricanas regiones be
atus nicolaus ē agnit' & exinde apud eas
noticia ei' ita creuit ut magnis obsequiis
etiā ab his qui carebant baptismate fre
quentaretur Null' & enī ut estimam' iā
in orbe tīarū loc' tā remot' tā abdit' est
quē fama & mirabilia scī nicolai confesso
ris pūllimi ñ illustrauerint Testes huius
rei exsistunt ñ solū omīs pumie greco
de quib' originē duxisse cōplat' ueri ē
eiā omē orientale regnū testes etiā bar
baro diuersę nationes diuersis linguis
utentes quę ei obsequiū pię deuotionis
exhibent Si & italię habitatores quām
uis moderno tempe inchoauerint illū
ee suū patronū exoptant' illi' natalicia
deuotissime celebrant Unde & plurimę
ecclīas in honore ipsius iā construere
festinant' cōmittentes se ei suaq; omīa

Quoñ thesaur' de monastio scī hēme
rāmi furto sublat' muēt' sit & relat'
vodā etiā tempe fures noctu in
ecclīam scī hemmerāmi ingredi
entes quędā pciosa metalla exinde ab
stulerunt Quo uiso omīs inuitī tristes
effecti sunt diuq; inquirentes tā ab ali

enis quā a suis michil inuenire potuerunt
Tē a quodā frē consiliū est datū ut p tres
dies continuos de scō nicolao missę com
munit celebrarent̄ Quod cū supplicu uo
to facto fuisset mox aduenies quidā ex
alemannia denunciat captū ee furē in
uico q̄ dicit̄ ulma seq; ob hoc missū ee ab
illi' loci rectore ut aliq's illuc legat' uenu
at q̄ res monasterii pditas ibiq; captas
inde reuehat factumq; ē ita Hiis con
fecti missi illuc legati inuentum thesau
rū ablatū integrū quide ponderis si; con
fractū ope partiq; furē effossis oculis
reat' suu pnā pcepisse Quib' auditis
ablatisq; reb' pspectis omīpotenti deo
scōq; nicolao laudes debitas p gr̄arum
actione retulerunt Hoc q; modo ēt agit̄
ut apud ipsos beati nycolai sollempni
tas studiosissime celebrarē que pri' sub
negligentia habebatur De iudeo et
xpiano q̄m a morte suscitauit
Extitit uir q̄ mercimonus intem'
assidue uarius exuberabat rem̄
opulentius Si; sicut sunt ñ nulli q̄ ñ mi
quā ex munimis reb' artificiose ad que
rendū diuitiarū apicē conscendunt ita
quoq; sunt pleriq; q̄ diutino labore ac
quisitas opes dilapidatoue utentes ad
infamē egestatē sepissime puenunt
Hic itaq; uir de q̄ nob sermo ē fertilita
te diuitiarū suarū elapsus & pdige
rens & in posterū ñ pcauens ad ulti
mū ad ignominiosā puenit paupiē
Interea necessitate cogente ueritus ne
succumberet ñdicentia publicę quendā
iudeū adiit q̄ in uicino cōmorabat q̄
ut in pleriq; sese habet illud hominum
genus diuersis pollebat copiis orans et
multa pce deposcens ut ex suis facultā
tib' aliq̄d ei impriendo cōmodaret unde

lucrando aliquo ñ ualeret suã penuriã re
leuare. Cumq; ille utpote udeus xpiano
mmme fidem dando crederet. & p thesau
ro cõmodando arrabonẽ sibi deferri uellet
sect ille q̃ petebat subuntulit dicens. Q̃d
t̃ p arrabone donare ualeam ñ habeo.
sed si recipe uelis scim nicolaũ p me t̃ fi
deiussorẽ delegabo. Quod audiens ille.
ut erat udeus ñ abnuit. & sibi talia pũ
bama respondit. Nicolaũ inquit sup q̃
polliceris multis mmmanitab⁹ euasq; mira
culis coruscantib⁹ ñ ambigo bonũ ẽẽ uirũ
& quia fama uolitante sũmu dei cũ cog
nou ẽẽ fidelẽ. ea quę postulas sub ei⁹ fidei
pollicitacione si ipse uolueris t̃ ñ cune
tabor cõmendare. Credo equidẽ tante
auctoritatis uirũ nullo ñ res meas frau
dulenta fide defraudaturũ. Ergo cũ cõ
mum utroq; consensu oratoriũ sci expe
tunt nicolai & xpiani qui a udeo mutu
um petebat. tenens cornu altaris ita eum
affatus dixit. Istud altare t̃ mu admo
nui trado. simulq; ipsũ scm nicolaũ p me
fideiussorẽ prebeo. ante ei⁹ etiam conspec
tũ p mitto. que ih nunc mtali angustia
prestas. t̃ a me ẽẽ reddenda die denomi
nato. Hui⁹q; sponsionib⁹ delectat⁹ & ad
domũ ppriam reuersus. quod petebat
querenti ẽtulit. auri scilicẽ ñ modicam
quantitatẽ. Dño itaq; fauente sibi scõq;
nicolao opitulante. ad pristinã diuitia
rum abundantiã reduit in breui tempe.
Cũ autẽ definitũ temp⁹ aduenisset. iude
us quod p̃stiterat requirere satagit. ro
gans ut quod cõmodauerat uoluntarie
celeriter restauraret. At ille ei⁹ peticionẽ
adquiescens. quecquid rogauit promp
ta uoluntate annuit. Verũ triũ indu
tiarũ ita transcurso spatio. udeus redit.
obmixeq; quod mutuũ dederat. expetit
xpian⁹ ũ immemor collati benefitii astutia
etiã decept⁹ diaboli. dixit omẽ debitũ red
didisse se illi. Quod ille audiens. & ultra
quã credi posset obstupescens. iterũ atq;
iterũ monebat. ut quod p̃stiterat redde
ret sibi. Contra xpian⁹ affirmando asse
rebat se cuncta que acceperat restituisse.
Tandẽ cuncta⁹ generale adeuntes malũ
coram seniorib⁹ & iudicib⁹ illi⁹ patrie. udeus
que cũ xpiano egerat. uel qua conditione
illi aurũ suũ cõmodauerat. apta ptulit
ratione. obsecrans ut eor⁹ iudicio. quod do
nauerat mutuũ. sibi integre redderetur.
Ille autẽ qui acceperat negando respondit.
quicq̃d exigebat se illi rẽsignasse integ
libramine. Tẽ ex consiliu arbitror⁹ decre
tũ ẽ. aut illi q̃d requirebat. ad presens
reddendũ fore. aut certe faciãtro se il
li fidẽ facere. omẽ quod exigebat recepi
se. Ad hec udeus. satis inquit michi laũ
fidelẽ uirũ credo ẽẽ. sub cui⁹ fide quicq̃d
defraudator⁹ defendit. udeor⁹ cõmodasse
Attamẽ si ih ui⁹ iurandi fecerit fidem. sup
ipsius altare q̃d mu admonuo susceperi. sũ
mã pecunię quã repeto floccipendo amit
tere. Scio enim cui aurũ meũ credidi.
& certus sũ ñ illũ aliqua fraude posse de
cipi. O udei gl̃iosissimã fidẽ. qui ñ dũ
maxĩo renat⁹ credebat din cuiusq; famĩn
nicolaũ mumme posse decipi fallacib⁹ sa
tanãtis. Constituto iterũ die simul cõ
uenium⁹. iudeus cũ suę legis teritb⁹. & xpi
an⁹ cũ xpianus hominib⁹. Fecerat autem
idẽ xpian⁹ callida machinatione. conca
uũ quoddã in manu baculi manualis.
in cui⁹ concaua sũmitate auri quantita
tẽ que repetebat̃ posuerat. Cumq; pari
ter ad monasteriũ scĩ nicolai simul
pperarent. xpian⁹ ille baculũ simul eũ au
ro interi⁹ recondito udeo dedit. petens

ut usq; ad basilicā scī nicolai illū deferret secū· ut dū ille baculū cū auro recipet· manuq; portaret· qā illi quod exigebat dederit in manu· sacramenta fidē uitare posset· O calliditas uiri p̄sumptuosa· qua scm nicolaū· insontēq; decipe conabatur· S; quia nō est sapientia neq; prudentia· neq; calliditas contra dm· merito scī nicolai· quē fallacē machinabat̄ efficere fallax machinatio· qualit̄ hominib' inno tuit in subsequentib' manifestabo· Interea iudeus tante falsitatis ignar' baculū nā dicti· manib' gestans· una cū xp̄iano ad templū scī nicolai p̄uenit· Tē miserim' ille manū sup altare ponens· & peiurans· nil iurandū intrepid' intulit· & ab altari letus discessit· Dt iudeus· sanus inquit p̄stolabor· quid inde dicte· de tanta falsitate· in nicolaus ille cui credidi faciat· Hiis dictis· utriq; ad p̄pria mēnia recesserunt· Cumq; xp̄ian' iter quod ad suam mansionē tendebat· alacer' p̄geret· in ipso itineris medio tanto sopore depressus ē· ut si ibidē nō modicū quieseret· statī exhalaret animā· Reciens itaq; se in bi uio· baculū quē confecerat cū auro iux ta se posuit· & diuinit' obdormiuit· Igit̄ cū inibi somno depressus iaceret· repente uehiculū onustū bob' trahentib' p eandē uiā uenebat· & usq; ad ipsū locū q̄ ille iacebat peruenit· Cumq; bubulci cū nō posset excitare· nec in altera parte carrū reflectere impetu ualido bob' sup eū transeuntib' carrū q̄d trahebat· p eū transiuit· eūq; mox exanimē reddidit· & baculū iuxta eū iacentē contriuit· Tē omnib' q̄ aderant· aurū quod in baculo reposuerat apparuit· & quanta calliditate ērga iudeū usus fuerat· iudicib' & magistratib' omnīq; populo claruit· Cū q̄ ad illud spectaculū undiq; suburbani conuolarent· iudeus quoq; & ipse accurrens affuit· aurūq; suū quod ille fraudator eius cōmentis denegarat· iudicib' illic astantib' recepit· Cursu itaq; citato usq; ad scī nicolai oratoriū p̄uenit· & cora altans dixit· Grās tibi ago bone nikolae· quia fidelit̄ in aurū restituisti· quod mihi fide cōmisi· Cunctū quia tanta in immerito uoluisti exhibere beneficia· neq; passus es me deludi ab illo fraudatore· amodo te uenerabor ut dñm· & uelut summi dei fidelissimū amicū· & tutē· Verū si tante pietatis uirtutē resuscitando· in tuos benefi cios ingrato· uirtutē tui meriti p̄palares· cū omī familia mea uirū dō tuo crederem· & omīs quos posse· meę religionis uiros ad xp̄ianos conuertere sectā conarer· Itaq; dū ad inuicē de re quę acciderat confabularent· ecce q̄ mortuus fuerat· limina templi ingressus· coram altari scī nicolai p̄cidit· & de his que gesta erant· ueniam impetrando sese culpabilē reddidit· & sic ad domū redit· Quod iudeus ut audit· confestim credens xp̄o cū omī domo sua se baptizari petit· & audantissimū deserens· deuicepsq; xp̄o seruiq; nicolao fidelis p̄mansit· O facilis pietas eximii confessoris· q̄ peticionib' tam uiri iudei patulas aures tā facile p̄buit· & q̄d petebat̄ misericorditer adimpleuit· Tuis itaq; implorem' gratissimā clemētiā pietatis· totis corduū medullis· ut orationū mārum flamma· ad aures sūmi deferat conditoris· qui sup omīa uiuit & regnat in solio regni celestis a oīs·

Capitulum XLI.

De illo cui filiū de mari saluū reddit

Fertur uir quidā maxima deuotione erga scm nikolaū habuisse· Uir ille magn' erat· & magnus reb' abundabat·

Cquib' uas fieri pcepit· quod scō nicholao oblaturū & pposuit & pmisit· Verū uas fachū cū auro micans & gemmis fulgens cerneret artifex diligentia nobile· amimū mutauit· sibiq; retinuit· quod beato pmiserat nycolao confessori· Hoc inquit uas meo usui retinebo· & aliud eo ñ inferā scō nykolao pparabo· Dixit· & corrupta auaritia uas elegans retinuit· aliudq; longe inferi scō nycolao pparauit· Contigit haud multo post tēpe· ut collectis rebus necessarius domo ppria exiret· & suo unico filio comitat' nauī ascenderet· & secūdo flatu tranquilloq; fluctu naugaret· & naugādo ad beati nikolai eccliam ppetaret· Qui & naugatione ñ dū mediata· ob rumas corpis releuandas pcepit nautis ut ancboras deponerēt· & labore intermisso corporali· necessitudini indulgérent· Parent nautę· & releuandi cpulis i loco sancto recipiāt residére· Tē pdict' uir fact' bulato uas qd pmo scō nycolao parauerat ptulit· & cū eodē uase sibi ppinari iussit· Voluntas aut dei fuit· ut huius uiri filius uas quod pat' diligebat acciperet· & uelut abluturi aquas equoris inde hauriret· Quod cū min' cauta festinatione puer faceret· uas ei manib' elabit' & sup undę ad equoris fundū in momēto plabit' Vnde puer exterrit' & pene exanimatus· cū conat' recipe quod pdiderat corruit· & cū deuorantib' undis amplius ñ apparuit· Attoniti conclamabant· & cūrit' nautę· & clamoribus et ululatib' maximis· uastitatē pelagi curiū circa repleuere· Decurrit amens pat' in fluviū se pcipitaturi· si nautarū pscientiū ñ retinerēt' & iuuenes manib' Clamat & eulat infelix· & suā exaggerando tristiciā· equoi clamoribus & nauē suis repleuit fletib' Nec mora exorit' crudelissima tempestas· & seuienti b' uentis & tumentib' undis anchore retinent' & reponunt' nauisq; naugationi reddit' Cauti & festini nautę disponunt rudentes & cetera nauis armamēta contra tempestatis crudelitatē· & pat' lugens & ppe iā mortuū descendit· immo corruit in nauis carinā· Jā pacato equore cursū supuenerāt· & desideratis littoribus appulerant· Tē pat' infelix extrahit' & seruoꝝ offitio ad scī nycolai eccliam deducitur· Vbi quasi exmorte resurgens· & uelut animā resumens· magnis clamoribus dñm· & scm nicolaū· ñ flebilib' querulis uocabat & reuocabat amissū filiū· Tandē resumptis uiribus & seruoꝝ suoꝝ receptis consolationib' redit· & uas qd secūdo parauerat accepit· & scī nycolai altari imposuit· Horrendū relatu· ab altari uas deicitur· & pene extra pūbitrium expellit' Arbitrans homo quasi meatę posiuisset uas recepit· & diu cōsiderans suma cū reuerentia sup altare reposuit· Vix bene posuerat· cū positū resiluit· & uelut manib' iacerēt' extra chorū ecclię pcipitando ruit· Itē homo ñ intelligens rationē· & scī confessoris indignationem nullatenus attendens· receptū uas sup altare medium reponit· & ambab' manib' tenens comprimit· Preñtis manib' uas extrahit' & fundę iactū similitudine ad extremas ecclię ualuas expellit' Hoc uidēs uir ille· & pdictā retenti uasis auaritiā recognoscens· culpā suā exclamauit· & uas psequens expulsū· clamore & luctu unū· sā repleuit eccliam· Jā tempus uenerat quo seuissimus uirtus appareret nicolai· & cōsolatę pberet' miserrimo & infelicissimo homini· Quippe cū homo mestus hesitaret· utrū recepto uase ad altare reduret· an ut pfatus eccliā exiret respexit· & cū amisso uase

amulū mpelag⁹ filiū mgrediētē aspexit. Obmutuit. & subito mītrept⁹ gaudio totus in terrā corruit. Tandē resurgens. & mam pleaus filii sui ruens. immensis uocib⁹ excla mauit. Dic inquit miserande natē unde uenis. Dic cui⁹ ope fluctib⁹ erept⁹ horren dā tempestatē euasisti. Dic cui⁹ ducatu tā tā pelagi imūsitatē puadasti. Tē puer. n pat̄ inq̄t nau elapso beatissim⁹ nicholaus affuit. meq; suo sinu & amplexu cleñtissi mo susc̄piens & astringens. p abyssos eq̄ reas portauit & ēseruauit. Tua me o pat̄ auaritia pdidit. s. scūsimi nicholai clem tia custodiuit. & pīsenti uitę restituit. Ue rum hūs omissis. ad potentē confessorē pperem⁹. & pmissū quod porto. ipsi cōmu ni deuotione offeram⁹. Exultantes g̃ m cedunt. & sup altare scī nycolai uas pmis mū imponunt. Inde laudib⁹ dei & scī ny colai uniuersa ecclia repletur. oīs audiē tes exultant & exhilarant. & in amore atq; ueneratione pii confessoris xpī incē dunt & confirmantur. Ergo post lau des. post orationes. post longas grārum actiones. p̄dict⁹ uir recepto filio let⁹ reuer titur. atq; tranquilla nauigatione. pau cis euolutis dieb⁹ domū reuertit. Suffici enter doct⁹. & quā debeat deuotionē scō nycolao. & qualit̄ uouens pseuerare de beat un pmisso uoto. De mercatore qm re

Mercator quidā suscepturus orationis & dilectionis causa ad scī nykolai ecclam festinans. hospitio cuiusdā uiri suscept⁹ ē. Qui mer cationis pecuniā intuens & affectans noc tu surrexit. & hominē sopitū crudelit̄ ugulauit. Deinde innocuū cadauer membratim diuisit. & in quodā dolio occu luit. & uasta uescendarū consuetudinē carnū multo sale solidauit. Peracto tanq; immanitatis scelere crudelissim⁹ hos pes ad lectū suū redit. tacuit. dormiit. & quieuit. Nocte media. clemētissim⁹ con fessor nicolaus. illud crudele & nefandū hospitū uelut speciosissim⁹ miles intra uit. & apto dolio. illud dilaceratū & ad tū cadauer extraxit. & membra membris re concilians. corp⁹ totū reformauit. & pri nulla remanente cicatrice uitę reddidit. Tē sermone pio mercatorē suū alloquit & consolat⁹ hominis homicidę exiuit domo. & sue beatitudinis reduct⁹ & re ceptus ē palatio. Facto mane mercator surrexit incolumis. dnīq; dom⁹ uocās & salutans. mīmusli laborē uineris arri pe disposuit. ignorabat enī monstrē suā quā ei hospes intulerat. & abullata mor te presenti uitę qualit̄ reddit⁹ fuerat. Tē peccator stupens & admirans ppe tratū facin⁹ retraxit. & qualit̄ eū ugu lasset. & unūsa membra diuisisset apud ego inq̄t te miserande homo ugulaui ego tua membra diuisi. & multo dolio ne fando occului. Vere maxim⁹ confessor scs nicolaus qui tua contrita membra reformauit. & reformata pīsenti uitę reddere potuit. Mercator hoc audiēs & ēē uerū cognoscens. deo & suo ēfesso ri nycolao grās reddidit. & quoīm sub militis specie beatū nycolaū uiderat & audierat. stupenti & miranti hospiti suo alacrit̄ exposuit. Pax satisfactione recepta. ac firma pace facta. confederā tur hospes & mercator. atq; pari deuo cione concurrentes ad ecclam scī nyco lai facti sunt ubiq̄ seruu perpetuu. Pio

Sc̄ qm nicofor⁹ clericor⁹ oīm⁹ numm⁹ cōposuit. in trans lationē scī nycolai confessor

Ieuuoianus sculpto

ris perita ē ad diluciandā ſuę indaginis thoraclam. ita ſtremua adp̄palandā q̄li
ſcau ēditionis eluceat. ſuī figm̄tū ſiē du
rū ē ī ueritatis cōp̄atione animari ſenſuūq;
diſcretione connecti. ſic ducū foꝛe duudi
cat̄ infimus. phiſicę. ethicę. logicęq; rima
re differentias. Quas illos inſudare ad enu
cleandas decet. q̄ ſecūm categorias ac
hinc contemplatiuaq; unde cenſuras nec
tarea amen camena boare norunt. q̄q;
ſenſū ſenſu. uerbū uerbo. ſophiſtico pe
ripateo; dognate uicatī uidere curāt.
ſque quidē ego neofonus barenſiū om
nū ultimꝰ. meq; arte. meuitq; lucifluo
ſermone. ad formandos huiꝰ confeſſoris
dei clandeſtinos moreſ. canuſeramq; u
tam. quamquā immeritꝰ. cuiusdē ſuffragā
tuſ. adminiculo. aggrediar. ſię tranſla
tionis tractū. ihu ſub breuitate angere.
quā domiꝰ cureonus lucidiſſimꝰ arbi
ceteriq; barenſiū pretoꝛes. immo ſcārū
eccliarū rectoꝛes. ſiimo eū inſiu cogen
teſme dilucidare rogarunt. Quorum
ſeatibꝰ pareus. p̄pt̄ eiusdē ſei. amoꝛē. co
rundē fiubꝰ inſuentibꝰ. q̄uanquā inſeius
ceruoi. ad tā lucifluū opꝰ inſiuſ ſii certam
p̄ſequi ueritatē. ideoq; ſophos flagito lec
toꝛes. catoſq; liberaliū artiū calculato
reſ. ut apicula ſopita inuidia. apologe
ticum in hoc conferant ſermonem.

Incipit prologꝰ. Incipit translatio ſci
Nicolai confeſſoris xpi.

GIT. ce o omnipotens dꝰ
ſuo excelſiou atq; archano cenſu
iſſet conſilio. qualit̄ barenſē urbē
cunctamq; apulię regionē. ſerenꝰ
ſimo ac ꝑpetuo uiſitaret. immo de
coraret ſplendoꝛe. actū eſt eiꝰ dum
na pudentia. ut quidam baren
ſiū ſagaceſ atq; illuſtreſ uiri. cau
ſa mercationis. cū trib⁹ ratib⁹ oneratiſ fru
mento cetetuſq; mercib⁹ ꝑgerent antio
chiam. Qui dū ceptū agerent it̄. inflam
mati diuina inſpiratione conſiliati ſunt
qualit̄ ſiue euntes uel redeuntes. deo fa
uente tollerent a murrea corpꝰ beatiſſimi
nycolai confeſſoris xp̄i. & ſe ſuaq; dantes
p̄tali deſiderio conſpiraruntomū. cū nu
ſu implere illud. Quo deo uolente dū ap
plicuiſſent. ſuaq; negotia agere cepiſſēt.
accidit mutui dei. ut intelligerent id q̄d
meditati ſunt uelle patrari a uenetia
nis. q̄ eo tempe ſimilit̄ cauſa mercationi
illuc ꝑceſſerant. Quod dū barenſes ue
racit̄ agnouiſſent. ſeruantes facta ul
loꝛ. comperunt eoſ parata habere ferrea
inſtrumēta. cū quib⁹ idē uenetiam ſi p̄ire
poſſent in myrrea ingredientes beatiſ
ſimi nycolai eccliam. furti cuiusdē fian
gerent pauimēta. ſacriq; deportarent
corp̄. Conſiliū quoꝛ in lucē patefactis
ſpoponderunt barenſes. ſi dīſ opitula
reꝰ talit̄ ſe id acturos. ut a uenetiis. in
mo omnib⁹ in myrrea manentib⁹ foret ab
ſconſum. Deinde ſtudentes uenūdare
ſua. emebant que eſ oportuna ēe uide
bant. emptis. cunctiſq; finitis utriſq; negotiiſ. feſ
tinant myrreā uenerunt ad urbē. Cui⁹
portū tenentes. ſoluto more ſuas muni
erunt ratef. Deinde direxerunt duoſ pe
regrinoſ ab antiochia ſecū allatos. q̄ cu
rioſius illas exploraret partes. ꝑpt̄ tur
coſ. q̄ nefandiſſime ea exmunarunt. Qui
dū uſq; ad ſem accediſſent corp̄. & eoꝛ ag
nouiſſent abſentia. uelociter remeantes
ad ſuos. nunciarunt quod ſecuriſſime
ſuaſ poſſent implere uoluntates. Itaq;
ſalubri accepto conſilio. quadraginta ex
ceptis. ſuiſ ſtipati armis. deuotiſ
ſime ad ſem feſtinauere corp̄. Ceteriū

ñ dñsimilit̄ suis munitis armis remanserē
ealdē ad custodiendas naues ꝓpt̄ metum
eorundē turcor̄ q̄ illā inuaserant regio
nē crudelit̄ depopulantes Qui sic saga
cit̄ in duab⁹ diuisi partib⁹ statuerunt for
tit̄ dilectū implere op⁹ Illi namq; quadra
ginta & septē ad sēam deuenientes edem
pti confessoris quatuor tantū ibi reptis
custodib⁹ humilit̄ deuotā intrarunt au
lā sēam adorantes aram Tunc nunuū seō
feruentes desiderio sic eisdē aiunt custodi
bus Ostendite nob fr̄s quo in loco cón
ditū manet sēi confessoris corp⁹ Qui pu
tantes quod causa orationis seu oblatio
nis ista inquirerent ostendunt pri⁹ lo
cum unde cū periculo sēm trahebant li
quorē Deinde ostendunt qualit̄ in loco
eodē sēm delitescebat corp⁹ Tam quia
basilica sēi sequestrata erat ab incolatu
hominū idē custodes stimulati in cordi
ne sēm tolleret̄ inde corp⁹ ab eis sollicite
eosdē inquirunt barenses dicentes Cur
talia inquiritis Forsan sēm tollere uul
tis Sciatis nos hoc minime cōsentire
uob immo ante posse mori quā ꝑmittere
re eū tolli Quib⁹ respōdert̄ Ueracit̄ sci
tote nos ꝓprie ꝓpt̄ id ur̄is aduenisse fi
nib⁹ ideoq; rogam⁹ ut ueritatē nob ostenda
tis locū & nr̄ labor ñ remaneat uacuus
Custodes ū uidentes eos dubios de ostē
sione loci omīmodo reinuunt pande
re dicentes Permitte nos liquoris sacri
& corpis patefecisse uob indicia Tam
utrum ipse sit loc⁹ an ñ sēs dei confessor
nequaquā ꝑmittet uos contingere se
ideoq; recedite antequā hec cuncti ꝑcu
tiant aures Barenses aut̄ cernentes
eos ꝑcib⁹ ñ posse molliri ad callida se
uertunt argumenta fingentes sēi inge
nii uerba ex quib⁹ minime culpandi
ēē uident̄ dicente scriptura Bona ē
fraus que nemini nocet Aiunt enim
Sciatis q̄m papa urbis rome uenit in
barī ciuitatē nām cū multis archiepi⁹
multoq; clero & populo & ipse misit nos
ad partes istas ut transferam⁹ illi hoc
sacrū corp⁹ eo q̄d idem dei confessor in
somnis apparens ei ꝑcepit se nr̄is trās
ferri regionib⁹ Rati etiā q̄d ꝑmissioni
b⁹ possent deflecti ut aiunt Si placet
parati sum⁹ ꝑbere uob quantūcunq; ꝑ
cū queritis ꝓ tali thesauro ut in pace
possim⁹ sequestrari accepta benedictio
ne Quod dū idē hauriunt custodes ui
dentes eos paratos ad destruendū ec
clie pauimentū corp⁹q; tollendū pen
tis elingues efficiunt̄ fugerat ore co
lor sanguisq; reliquerat art⁹ Plangūt
& uestes scindunt e pectore sacras Cū
barba crines uellunt ex uertice tristes
& melius cupiunt ista discedere trā quā
tradant carū sibi tot ꝓsēa sēm Quid di
cā aurū quasi stercor̄ abicitur blandim̄
ta locutionū quasi uipea uenena cauē
tur & omīmodo nituntur̄ se dedere fuge
quo panderent hec omīa ciuib⁹ Quo dū
uelle barenses aspiciunt sagaciter ordinare
ut aliq; ex eis tenerent ipsos custodes ali
q; custodirent ianuas basilice eiusdem
& plateas & uias ut nulli accolarū regi
onis illi⁹ possent eor̄ adducere facta si tā
diu tenerentur q̄ usq; ceptū implerent
op⁹ Post hec ū uni⁹ e duob⁹ prbis eor̄q; hīs
inierant acthib⁹ suas int̄ mani⁹ tenens unū
lectulū utriusq; quē seō impleuerat lūgit
sius ad horā illā socius intanto cupiens
suffragari negotio posuit eū in uertice
uni⁹ columne ñ multū alte q; stabat
in uestibulo altaris Commutatq; sius int̄
uarias collocutiones qualit̄ agerent dū

tenderent moras resualde obstupenda e
uenit eis. qm lecht ille lapsus e uestigio
e sūmitate illa cū grandi fragore peus
sit marmor illud sub q sēs accrescebat
liquor. Ad cui impulsionē unanimiter
currentes. & rapientes eū totū saluum
murati sum simmū laudantes dnm. Te
quidē ueracit agnouerunt. qd idē dei
confessor pullū somū impperaret eis. ac
si diceret. Cur tā pigri estis ad pficiendū
op? Q ea ē uoluntas hinc pficisci uobcū.
& loc in quo p multa annor curricula
deuresco hic ē. Considerate miraculū
istud. & meū sumentes corp? abite. qua
barenses omis mea sub protectione letan
tes. ppetuo sub mea iocundabunmi di
tione. Pretenta quidā audacissim? iume
nis ex eis amci ad illud pficiendū opus.
ferocit irruit sup unū custodū euagi
nato ense. & ñ ostendat scissim corpis
tumbā. minat se illū prim eodē interi
mere gladio. Quē dū quidā ex custodi
bus ipsis prudentior ac scior ceteris. u
dit sic furentē. accessit cōmn. & indig
nantis animū ihs mulcet alloquiis.
Cur inquit sic in dei famulū seuis. Ec
ce loc a q sēs educit liquor. corp? ú sci ī
eodē lauatat loco. Sz hoc quidē scimus
puerorū relatione uror. simulq; per
nror memoriā tempor. qm multi im
patores. alitq; potentes ualde in hoc e
odem desudare studio. sz minime ccess
sum ē eis. nolente scō dī. Forsan euenet
uob illud. qd idē di cfessor prterito..
anno pulsionē cōminatus ē nob. ut ei?
incolatio alias transeat. Quod dū ba
renses audissent. diligent hc inrogāt
custodē de auspitio ulsionis. Q ub? re
spondit. Integer iā transact? est ami?
ex quo dei famul? nycolaus. trib? suis
inmotuit mansionariis. p pulsionē precipit.
ut notificarent habitatoub? ciuitatis
hui? myrree. qui p metu turcor hinc au
fugerant in montē absentes quasi ad du
odecī miliaria. ut aut redirent ad habi
tandā & custodiendā hanc ciuitatem.
aut omīno scirent eū alias migraturū.
qd nē sicut certum? ueris ostendit indi
cijs. Ideoq; cesset gladius. sopiant unda
aeriores minę sequestrent peus. & si p mis
sū est uob. ut dei cfessor uris conuenat ac
hab? sine ura turbacione mag; lesione pa
cati abite. Sz quamus culpabiles inuen
nos met ei? scis pceptis. credim? do uolē
te qd ñ sic facile pp?os deseret seruulos.
Tandē idem pfatus iuuenis his adquies
cens alloquis cū socijs suis. gladio re
cdito. acceptoq; malleo ferreo. uirilit p
cuties. marmoreā tabulā pauimti scō
supstratā corpi. penit eā parua redegit
in frusta. Qui ñdum multū foderat in
pfundū. cū socijs eidē insistentes labou
rerunt tumbā marmoreā candissi
mā. quā detegentes usq; ad medium.
ualde pauebant peuere eā. ne aliquid
moleth euenuret eis. Q ox ille ulterius ñ
ualuit siue ñtus tolerare feruore. sz p nichi
lo duxit. quicquid mali ei aduenuret. Q
fortit ei? peuriens cooptoriū. minutius
fregit. Quo apto usq; ad umbilicū scī cor
pis. inuenta ē eadē tumba plena scō liq
re. astantib? ibi ambob? prbis. qui eū feri
re iusserunt. & quodā ex naucleris. cete
risq; socijs. q cunctis inerant facti. Prete
rea tanta odoris fragrantia subito secu
ta ē. ut omīs putaret se in paradiso cō
sistere. que ñ tam psentib? uerū etiam
congruis spirantib? auris. usq; ad mare
fere tā miliaria sepositū ceteris socijs di
lapsa ē. Ex qua respirati extimplo omī

iocundant lecticia agnoscuntq; qđ sc̃s xp̃i
cfessor suus c̃sentiret socis. Post hec teme
rarius ille totu se audacr ingerens sc̃o ni
chilq; ut dictu est titubans indut caliga
tusq; ardent sacrat descendit in tumb.
Qui ingressus submerg̃s suas in liquore
palmas reppit reliquias sc̃as natantes a
romatu omn̄ium suauitat uncientes. q̃s
insatiabilit deosculans uenerabilib⁹ pon
rigebat prb̃is. ex quib⁹ dat intelligi qđ
uerid⁹ xp̃i confessor libent se annect̃e
bat barensib;. Quod uidentes custodes
amarissime plorabant dicentes. Ur̃ est
sc̃s. Nam numqua aliquib⁹ consensit ta
lia. heu prohdolor qua grande malum
nr̃e accidit patrię. & sc̃o flebilit dicebat.
Dn̄e nr̃ pat̃ sc̃issime cur nos deseris af
lictos in multis miseriis. Alienigenus ex
tas pius tuus impi⁹ alumpnus. Ecce ut
uidem⁹ p nubilo ducis cuncta nr̃e seru
tutis obsequia quę tuę glię impensa sr̃
a pgenitoribus nr̃is & nob. Talia tuus re
pendis p̃mia accolis. Heu qua fucis ob
nubilas lutã regionẽ tenebris. Dn̄e cur
n̄ prius morti tuos aduidicasti famulos
qua tua a nob uideremur diuisionẽ. En
ex mitti patre unmitis pharis uitric⁹ &
dilectos natos quasi pessimos abici pri
uignos. Heu qua plorabiles ducemus
cunctos nr̃e uitę dies. dū nos nr̃osq; fi
liolos simul & res uidebim⁹ pessime ext̃
minari. Amodo q̃ fugiem⁹. Quis nos de
fendet ab incursib⁹ inimicar̃ gentium
ul quis p nr̃is uic̃edet reatib⁹. Interea
idẽ iuuenis diligent sc̃issimi pquirens
corpis reliquias omis inuenit illibatas
quas alt̃ prb̃r in bombicino indumto
siu corpis recepit satis fidelit. Ceteri ů
socior cupiebant tollere inde una muri
fica ycona uetere adsimilitudinẽ sc̃i ny
colai depicta s; nullom eis concessu est.
De qua dat intelligi quia uetax xp̃i con
fessor nequaqua fundit⁹ ullas uoluit di
mittere partes. Barenses aut gauisi sunt
& subito arreptis armis simulq; sc̃o corpe
ullo prior prb̃o baulante illud sup suos
humeros suas repedarunt ad naues dn̄i
magnalia laudantes. Socii ů eor audi
entes uoces laudu quas reddebant deo
mutuere p donato pastore lętant obui
arunt eis immisoq; gratulantes ț pudio
in cõmune laudabant omnipotentẽ qui
tã magno xenio coronauit barenses.
Certe plurimas ibi fuderunt lacrimas in
illo die scientes se indignos tanta bo
nitate. Preta omia ista nota fuunt cun
b⁹ abhinc q̃ a barensib⁹ retenti fuerant li
bera ia abeundi accepta facultate. Q̃d
moror fit repente concursus uiror ac
mulierũ diuersarũ ętatũ innumer⁹ usq;
ad mare omisq; graui detenti merore
flebilit se suosq; lugebant posteros tan
ta bonitate uacuatos. Aiunt itaq; nr̃is
barensib⁹. Qui estis uel unde huc aduẽ
tastis talia ausi inp̃tinenti cõmitte
re nr̃is. Vnde i uob tanta talisq; orta
ẽ temeritas ut audere tis nr̃a ẽtinge
re sca ex antiq sc̃o reposita loco. Nece
sc̃im nr̃am colica noticia septingen
& septuaginta quinq; annis tra sacri fr̃
in quib⁹ nulli aliquando inp̃ator q̃ quor
cunq; hominũ talia cõmiserunt. Sanc
grandissima rẽ consensit uob altitro
nans dn̄s. eiq; confessor beatissim⁹
nycolaus. qui nos relinq̃t orbatos uosq;
ignotos renouat in filios. & nullom
se ẽtinentes induti & calciati in mare
mergebant. & plorantes capiebant te
mones nauiũ & remos dicentes. Red
dite patrẽ nr̃m & dn̄m. tutorẽ & nu

ttitoiē mr̄m/ qui nos oñmodo sua ꝓtec
tione tutabat a uisibilib⁹ & muisibilib⁹
mimicis · & sin̄ totū uel partē ex eo ꝑbe
re nob · ut n̄ tanto penit⁹ frustrē n̄ pa
no · Quoꝝ eulatib⁹ barenses cōpatientes ·
dulcia p̄stant colloqua · Sciatis inquiūt
nos ex apulie partib⁹ oriundos ee · & ex
barensi urbe huc aduenisse ꝓ reuelatio
nē ad hoc sacrū corp⁹ tollendū · Cur tā
tis calamitatib⁹ irracionabilit̄ affligimi
mr̄ · Qua sie dictis a tēpe q̄ sēs dei ēfes
sor obiit · septingenti & septuaginta
quinq; anni p̄terii sunt · satis ē ei⁹ ba
buisse bñficia tā uos quā & ꝓgenitores
uros · Nē quidē ei⁹ ē uoluntas p̄ficisci
hinc · ut alias mundi illustret partes ·
Sane abundant̄ consolari potestis · eo
q̄d ei⁹ habetis monumentū sēo plenū
liquore q̄d uob⁹ relictū est · immo & ỹ
conā de qua multa sensibus bñficia ·
Justū namq; ē · ut tā grandis & illust⁹
ciuitas ut baris ē · tanto fungat̄ patro
no · Interea idē indigene ibi uidentes
sistere quendā flentē e paramonariis
uid⁹ orbatę ac desolatę ecclię · quē capien
tes dū affligerent in multis uerbib⁹ op
ponebant · q̄d idē ipse ꝑ pecuniā · sēm tra
diduisset corp⁹ cū sociis suis · S; beatissimo
mirifice eū libante nicolao ab illoꝝ ich
ibus stupefacti remansert · agnouertq;
q̄d inculpabilis eet · Deinde seo corpore
honorifice reēdito in una paruula bele
te · & phebo descendente ad undas · ꝑspe
roq; flante uento · idē barenses pacatū
cepunt naugare ꝑ equoꝝ · Tē quidē ac
cole illi uidentes se tanti patrīi diuisio
ne humiliari · & barenses relinquere pos
tū · nouosq; do & seō reddere stipendios · ut
ī magnos conūsi luct⁹ implebant litora
simul & aera grauib⁹ singultib⁹ testanti
b⁹ eisdē barensib⁹ quod ad duo pene mil
aria clamoꝝ ululatuū sonarent · immo
quod pauci ēent ex eis · qui uix ētinerent
se fletib⁹ cōpatientes eoꝝ miseriis · Quiq;
ꝑcurrentes multę longitudinis it̄ · noc
te illa quieuert̄ in loco q̄ dicit̄ carcauus ·
Deinde transeuntes magestā · postquā
ad ꝑfundas deuenert̄ aquas maris · ual
de impediri cepunt ei⁹ fluctib⁹ · & uento
q̄ dicit̄ aquilo obiciente se eis · usq; pat
rā ciuitatē · unde idē di ēfessor oriund⁹
extitit · puenerunt · Jn quā cū grandi
pielo declinantes · putart̄ q̄d idē deus
sēs · nequaq̄ uoluisset ire cū eis · neq; di
mittere eos ult̄ ꝓgredi donec redde
rent eū · S; cogentes sup̄ modū uirū
suarū · quasi ad uiginti quatuoꝝ mil
aria · & n̄ ualentes ꝓcedere ult̄ · inuti
sui declinant it̄ · in locū q̄ dicit̄ ꝑdikea
defectis uirib⁹ · Qui descendentes ad
lit⁹ uidebant mare quietū · uentū so
pitū · & nec ualentes ambulare · caliꝑ
uabant̄ int̄ se · ne quisquam q; ex eis fu
rat⁹ eet de reliquiis sēis · Repente de
cretū ē a naueleris · ut parato euuan
geliq; libro · uicissim iurarent omēs
nautę · q̄d nullū eoꝝ furat⁹ eet ab eis ·
Quod si ausi fuissent facere · ēsiliaren
tur · qualit̄ e seō agerent corpe · ut ad
ꝓpa redire ualerent · Tē ū quinq; ex nau
tis ipsis manifestauert̄ se habuisse de sāc
tis reliquiis · Quib⁹ redditis · repositisq;
cū ceteris · tā hiq; omēs iurauert̄ di
centes · q̄d nullus eoꝝ furat⁹ esset de sēis
reliquiis · De q̄ facto null⁹ ambigere de
bet · quia ex di uoluntate hoc actū est ·
ut tā diu demorarent̄ · donec omis sēi
corpis reliquię induisę conderentur ·
O mirabilis ds · quā ineffabilis ē tua po
tencia · cui n̄ ꝓ uocē alicui⁹ angeli · nec

ꝑ reuelationē quodlibet scōz neqꝫ ꝑ eum
dē sēctissimū nycolaū q̄ in hoc magis ma
gisq; uiget. immo nec ꝑ portitorē suoū
somnia ista pandere uoluit. sꝫ ꝑmuta
elemēta tamdiu eos dissimulasti q̄usq;
scō redderent sua. Denicq; post factū
sacēmentū. quiescentib⁹ uentis. ꝑspicato
q; tumore maris. linquentes litora. ue
lificatis ratib⁹ in cōmune gaudentes
uenert̄ in locū q̄ marchiano uocatur.
Deinde dū ꝑterirent culfū trachee. acci
dit ut quida nautarū obdormiens. gra
uit̄ ꝑmeret̄ somno. In q̄ apparens ei sēc̄s
nycolaus dixit. Nolite pauere in aliquo.
Ego enī uobiscū sū. & ad uigintī dierū
numerū parit̄ ꝓuenient̄ in barī ciuitatē.
Q̄ui dū expgefact⁹ fuisset. & q̄ uiderat
suis narraret socijs. omīs immīso iocun
dantes gaudio. uenerunt in ceresanum.
Vbi dū comedissent. indeq; sumpsissent
aquā. ueloci cursu uelificantes. ꝑ spacia
duoz dierū unusq; noctis transcursis
quingentis miliaris. applicuerunt in
insulā milū. ibi quieturi nocte illa. Al
bescente aut̄ aurora. aggressi sū it̄ suū.
Qualit̄ ū una miranda res eis acciderit
ñ pret̄mittā. sicut q̄uiderunt narra
uerunt in. Nā dū tenerent pelag⁹ uenit
una paruula auis allaudę similis. & sedit
in deatro temone nauis. in qua sēm de
ducebat̄ corp⁹. & deambulans sup eū ceu
ab ipsis nutrita foret. mansuete ascendit
manū cuiusdā nautę. q̄ tūc temonē re
gebat eundē. Indeq; mota pretxit ubi sāc
tū quiescebat corp⁹. & modica uoce canē⁹
cū rostro suo lenit̄ tangebat beletē ulā.
in qua sēc̄ delitescebant reliquę. Benig
nissīs. o quā laudand⁹ ē omnīs dnīs. q̄ nō
tantū hominēs. uerū etiā muta animā
tia. in laudationē & ueneratiōnē sui sēi
confessoris dirigebat. Nā cant⁹ auis lau
datio fuit. tacēt⁹ ū rostri osculū intelligi
tur. quod scō fidelit̄ offerebat corpi. Quę
canendo circuiens unāquamq; rate simul
& homines. uisā ē omīb⁹ dare beatitudinē
laudē. eo q̄d tā magnificū mirabilēq; ge
rebant pastorē. Qui reddito sue obedien
tię obsequio. euolans amplius ab eis u
sa ñ est. Nec multo post uenerunt ī insu
lam. quę eolice dicit̄ staphnu. latine ū
bonā pōlla. Deinde uenerunt in nobilis
simū portū que dicit̄ gerēca. Indeq; mo
ti letabundi intrauerunt monobasiā
ciuitatē. Qua relicta post aliquantū
spatiū applicuerunt in methonē. ubi
emerunt unū. & que necessaria erant.
Deinde uenerunt in sukeam. ubi pau
lulū quiescentes. in nullū ia declina
uerūt locū. scō confessore xpī letifican
te eos. Igit̄ ut uentū est in portū sēi
georgii mrīs xpī. quatuor distantē mi
liaris a barensi urbe. ēstruxert̄ elepsi
drā. in qua sēm ordinauert̄ corp⁹. amo
uentes eū abelete illa. Cui urbi quan
te dare commexę sint. ꝑ ut dnūs dede
rit. paucis pandere curabo. O baris cę
licolę sociata ubrīm. cū omīb⁹ tecū ma
nentib⁹ innumeris exultans fautoribus
gaude. Gaude baris. omī amodo plena
iocunditate. Gaude baris. innumeris
farta ꝑconiis. Gaude baris. in te excipi
ens nouū legatū salutis. Gaude. q̄ cū
tis apulię arcib⁹ laudabilior ꝑ baris.
Gaude. que triumphali uictoria coro
naris. Nā nycolaos grece. latine reso
nat uictoria ꝓpr̄. Qui uere uicit. cū
barenses apuleosq; omīs. sub sua prece
one adquisiuit. a possessione infirmita
tū liberans. Gaude. que ꝑ beatissimū
nycolaū int̄ angelor̄ choros tuos ag

noſcis aſcriptos nutricios· Gaude· que celebri fama p̄ tocius mundi climata diſſeminaris· O quam pie te reſpexit omp̄s· quā ſuauiter te ſue ſubegit benignitati· O quā te claro irradiauit ſui aſpect⁹ lumine· cui te ſeis anglis commendauit p̄tegendā· O quā uigili cuſtodia die ac nocte horis ac momētis ſiimo ſup̄ te uigilauit ſtudio· nempe nī p̄ te· que multis molib⁹ peccatoꝝ grauaris· ſ; p̄ beatiſſimū ſuū confeſſorē nyko laum· cui quo legiones aduenerīt anglo⁹ frēs dilectiſſimi reſipiſcam⁹ omīs· & omī cum riſu ad p̄ium conuertanī dnm· q̄ nos pie numis decorauit ethérea margarita adomans· Nā ſi toto ex corde ad eundē conuerſi fuerim⁹ dnm· nī tantī hoc animo letabim̄ dono· quantum ipſo donante futuro celeſtiq; remunerabimur bono· Sint nobis teſtes lutia regio· myrrea ſimul & patera ciuitates eiusdē· que ſi huic confeſſoris dei antiqua precepta p̄ſentesq; uirtutes fideli ſequerent tramite· nullatenus eas idē relinqueret gubernator· Ideoq; omīū ſeparent a nobis adulteria· furia· homicidia· furta· odia· falſitates· malignitates· lites· detractiones· ſuperbie· & quecunq; in nobis nrām obnubilant fidē· Quib⁹ obtentā almificas uirtutes· nrām iuſtificantes fidelitatē· immo omīb⁹ p̄ d̄o ſuq; confeſſoris amore unde cunq; huc uenientib⁹ ad orationes ſacrasq; oblationes ſoluendas· nulluſq; nrōꝝ aliquid contra dictionis· ſeu moleſtacionis opponat· nec negotia exerceat ficta· qua ſuadem dī ſēs· nos p̄prios ſeruulos talī malis amaricatos bonuſq; redimitos aſpexerit· ī ſolū in nos ſolutas oſtendet uirtutes· & p̄ ſuū intuitū regni celeſtis efficiet poſſeſſores·

Igit⁹ poſtquā barenſes ad portū p̄prie ciuitatis applicuerunt· parentibus eoꝝ cū ramiculis obuiantib⁹ eis· relatū ē· qualī tranſlatū eēt beatiſſimi cōfeſſoris corp⁹· q̄d dū q̄dā ex eis ueraciī agnouerunt· uelociꝰ remeantes ad litus· magnū uocib⁹ annuntiauerīt hoc ibi aſtantib⁹· Quod fama ubiq; diuulgante p̄ urbē· omīs cateruatī concurrunt ad tā nurī amandūq; ſpectaculū· Clerici ū barenſes· ſacratis induti ueſtib⁹· celeſtibq; intenti fauonibus· rapidū paſſib⁹ deſcenderunt in portum· expectantes ſcīm ſuſcipe corp⁹· Interea nauclerī ſimul & nautę· p̄ legationis officium ſius nuntiauerunt cuncti⁹ dicentes· Quando nos ſacrū tulim⁹ corp⁹· tunc p̄miſim⁹ ut partē uobiſcū conderem⁹ ei dignā eccliam in curte dnīca que dr̄ carepani· petim⁹ ut nrīs aſſentiatis p̄miſſis· Ex quo dicto gn̄dus inī omīs orta ē diſſenſio· quoꝝ alii quiplures ēē uidebantur laudauerunt illoꝝ ſponſiones· alii ū nequaquā· ſ; cupiebant ut ſēs dī confeſſor ferretur in epiſcopum· Quib⁹ ex utriſq; partib; iurgantib⁹ factū ē· ut domn⁹ helyas uenerabilis abbas monaſterii ſcī Benedicti ciuitatis illi⁹ aſcenderet naues illas· & poſt libata oſcula ſcō· rectorib⁹ dixit illarī· Huc adii ſophā petitur⁹ pectore urām frēs· quo ſcīm in ē cedatis amandū· cui noſ ueraces ſtudeam⁹ reddere grates· donec uobiſcū uulgus conſenſerit illud quod p̄miſiſtis ſcō· populūq; petiſtis· domuca quo curtis nyko lao ſit domn⁹ almo· Cui⁹ dilecte petitionis omīs fidelit̄ aſſenſerunt· ſcīm prebentes corp⁹· Deinde iuſſū ē eccliarū omīum ſonare campanas· p̄pt̄ eiuſdē ſcī honorē· Deponentesq; ipſanū ſcīm ſumma cum cautela poſuerunt illud ſup̄ altare eiusdē ſcī Benedicti· omīb⁹ ex partib⁹ diſpo

sitis armatis nauui·ne aliquā patarent uī
a quacumq; parte ciuitatis· Tē ū nuntium ē
festinantē ad dominū virū barensē archi
epm·ut ad tā mirificā excellentissimamq;
rē quantocī festinaret·qui eo scilicet tē
pore aberat canusie p causa scītatis ūplen
da· Quo audito·cui citō barī repedaret
ad urbem·sonipes ei ñ tamtū suus cursita
bat gradib? quantū ipsius animi ardor
festinare anhelabat· Ingrediensq; ciui
tatē·ad scīm declinauit corp? Cui debi
tā reddens uenerationē·tanto gauisus
munere·ad ppriā reneauit sedē·dispo
nens ut reuerenter illud ad suū gestaret
episcopiū· Quod audientes naueleri cū
sociis suis·immo & popli qui eoz consen
serant uoluntati·omīs eque concurrunt
ad resistendū· Qđ dū idem pīsul audisset·
suū ab illa pfectione retraxit pedē· Tē
missi sē ei legati nobilissimi ac sagacissi
mi barensiū uiri·depcantes ut eoz con
sentiret uoluntati· Postquā ū legati re
uersi sunt ad suos sine cupita responsio
ne·grauiter mīt se tumultuari ceperē·
eo quod pīsul ipse meditaretur uī uel do
lo scīm corp? auferre· Igit dū ex utrisq;
partib? subito arreptis armis cōserē
pugnā·accidit ut ex ambab? turmis mo
rerent duo adolescentes·quoz animas
ueraciter credim? atq; firmam? in ppeti be
atitudine fore locandas sūmo fauente
dnō·eo qđ uterq; ppē desiderabilē ap
petitū scī corpis obierit· Quib? adhuc di
micantib? scīm corp? e uestigio sublatū ē
ab ipso monastio·cū grandissimo hono
re armatoz·alioz q; poploz clamantiū
kyrieleyson·ceteraq; canentiū laudes·
Qui enudatis capitib? educentes illud
p posterulā eiusdē monasterii a parte
maris· detulerunt in p̄dictā curtē·ad
ecclīam scī cuthrati mrīs xpi· Qua euer
sa post aliquot dies cū alioz scōz ecclīs usq;
ad solū·constructa ē ibidē cū alio spatio
eiusdē curtis splendidissima ac magnu
fica ecclia·ab eisdē barensib? ad honorē
beatissimi nykolai ipsoz q; scōz·disponen
te cā eodē domno helia abbate cū baren
siū nobilib? qui pīerat custodie eiusdē scī
corpis·rogatus ab eodē archiepō cunctisq;
ciuib? Quod ne inuaderet ab aliquib?
p uī ad tollendū·custodiebat die ac noc
te a diūsis phalangi armatoz·donec
honorifice locaret in eadē ecclia· Sub
latū est aut corp? sacratissimū scī nyko
lai ēfesiōis ibu xpi de myrrea ciuitate·
undecimo die aplis iā tendentis ad ex
itum·& nono die ozan iā habentis pn
cipium·translatū est in barim die dnī
co·hora uespertina·depositūq; e nauī re
ceptū est in basilica scī Benedicti·ut iā
relatū est·transactis ab incarnatione
dnī mille octogīta & septē annis·sub
indictione decima· Item de miraclis
s̄ nykolai confessoris

Nunc etiā si dīns dederit·referā qualit? p?
quā aduectio scī nykolai exteris inno
tescerit·egri diūsis languoib? possessi
q̄s ex omīb? partib? ciuitatis ēcurren
tes popli·cū magnis deuotionib? inde
monasteriū secū detulerant·sanitati sūt
restituti· ex quib? nocte illa & feria se
cunda facti sūt quadraginta & septem
homines sani·diūsi sex? & etatis·inter
q̄s sanat factus ē quidā barensiū nobilis
simus·& quidā armenius cū sinistro late
re toto arido·lunatici tres·& quidam
homo surd? & mut? manci duo·duo in
fantes gibbosi·ceci tres·& quidā homo
de genere pisanoz cū brachio arido·&
manu·pedibq; claudis·& alii q̄s longū

ẽ dinumerare. qui oñs erant habitatores
eiusdẽ barensis ciuitatis. In tcia ů feria
ex multitudine popl'oꝝ ẽcurrentiũ ex
uillis & oppidis. atq; ciuitatib⁹ circũq;
positis. in ipso monastio. infirmi octo cu
rati sunt. usq; in quartã horã ipsius fe
riẽ. ꝑdem un⁹ infantul⁹ cũ brachio & ma
nu arida. & octo maculato. et quẽdam
mulier lunatica & paralitica. & q̃dã pe
regrin⁹ cũ simitra manu arida. oculisq; ce
cis. & quẽdã mulier ñ dicens surda. & ã
bob⁹ pedib⁹ clauda. & alĩ infantul⁹ demo
niac⁹. & quẽdã infantula armena demo
niaca. & una mulier iuuenaciensis tota
arida. & alia mulier gũ possessa egritudi
ne. Postq; ů ipsa feria idẽ scñ corp⁹ me
andẽ curtẽ portaũm. curati sũt quatu
ordecim infirmi. qs itẽ dinumerare lon
gum ẽ. In quarta q̃q; feria curati sũt u
ginti nouẽ homines. ꝑmũ quẽdã mu
lier tota arida de ulla q̃ dicit⁹ telus⁹
& quẽdã puella de ciuitate uetunto.
& quẽdã demoniac⁹ de ciuitate asculo.
& quẽdã mulier de ciuitate tarento.
nomine assulina. lunatici tres. ceci
duo. & alia mulier gibbo pressa. & q̃dã
mulier de oppido sci vici q̃d ẽ sub cast⁹
montis scauosi. q̃ cottidie ꝑ plures u
ces cadebat gũiẽ amarata usq; ad exi
tũ animę. Hec diligent⁹ inq̃sita a me q̃d
audisset quando sanata ẽ. dixit uenisse
sup se unũ magnũ aceptorẽ. & stetisse
sup pect⁹ suũ. & expansis alis coopuisse
se. quo recedente. subito subsecut⁹
ẽt tã suauis odor. ut estimaret se esse
in paradisi amenitate. Q̃d & alii ex cura
tis simiĩ testati sũt. Itẽ sanata ẽ quẽdã
puella barensis nimio dolore genuũ fa
tigata. & alii q̃s longũ duxim⁹ enarrare.
In quinta q̃q; feria idẽ dei confessor reuela

uit se ꝑ uisionẽ cuidã uenerabili monacho.
ꝓcipiens ut oñib⁹ diceret poplis ne despe
rarent de sanitatib⁹ eo q̃d ꝑ nunciũ di omĩ
potentis in partes ꝓgeret gretię. tanta ꝑ⁹
quã ꝓgeret uiderent magnũ miraclin ẽ
patratũ. Q̃d ita factũ est. q̃n ipsa feria
ante solis ortũ sanc⁹ fact⁹ est iuuenis. ꝑ q̃nq;
annos possess⁹ demone surdo & muto ac
ceco. Preterea in sexta feria. ermulfus
epc̃s uetontin⁹ uenit ad scñm corp⁹ cũ mag
na ꝓcessione. deꝓcans dnm. scñmq; ẽfesio
rem nycolaũ. Eadem namq; feria archiepc̃s
barensis. cũ Godomo orietano archiepo
& leone epo cupersanense. & aliis tb⁹ epis.
atq; cũ oñi clero suo. & populo infinito
pacatis oñib⁹ humilit⁹ itẽ ad adorandũ
scñm accessit corp⁹. Sabbati quoq; die ho
ra nona. scõ subueniente nycolao. unde
cũ infirmi annisã receperunt sanitatem.
Q̃d multa. Cottidie undecũq; ad suas
ẽcurrentib⁹ reliq̃as. q̃cũq; infirmitate
gũatus. idẽ di ẽfesor iugiter obuiãs. in
uis ꝑ plateis. seu uicis atq; ruris. immo
ciuitatib⁹ eoꝝ ac oppidis. celerẽ ꝓstare dig
natũ sanitatẽ. frs kmĩ quã scẽ pieq; talẽ
tantũq; debem⁹ diligere dñm & dñm. et q;
seq̃ ꝓcepta. q̃ post breue incolatũ hui⁹ui
tę suos efficiet scõs celestiũ possessores.
immo eoꝝ reliq̃as tã magnus clarisq; mira
culoꝝ diuulgat donis. ihc xp̃e dñs nr. q̃
cũ do pat̃ scõq; flamine uiuit & regnat
ds. ꝑ o. s. s. aõi.

Explicit vita sancti Nicolai epi.
Incipit ordinata
sancti Eucha
rii epi et cõ
fessoris

Beata
iura scõꝝ
apud omĩ
potentem

dñm etnaliṫ maneat· & eoꝝ nomina liber
uiq; sine oblıuione commeat· nichil tamñ
ueꝝ religioni obsistere credim⁹· si eoꝝ me
rita sep⁹mente reuoluam⁹· actiq; illoꝝ uer
bis & scriptis cõmemorem⁹· Verũ & ea q̃
de gestis scõꝝ patrũ treuericeq; urbis cer
tissima relatione maioꝝ agnoum⁹· silen
tio segniṫ p̃terire nõ debem⁹· q̃a iusṫ est
hos pñs cõmendare memoriis· quoꝝ cot
tidie instrumẽ exemplis· Incipit prologus li
bri
Igitur postquã beatissim⁹ tus Eucharius epi
Petrus apls· antiochenã ecclesiam p̃ma
cõfessione xp̃iana nominis· sup̃ solidissimã
petrã fundauerat· & pontũ· & galatiam
cappadociã· ac bithiniã· uerbo p̃dicatio
nis illustrauerat· in exordio regni clau
dii cesaris· supna pulsione ordinante ro
mã ingressus· salutarẽ cunctis creden
tib⁹ fidẽ constantissima assertione p̃di
cauit· eandẽq; potentissimis signis atq;
uirtutib⁹ cõprobauit· & eusdẽ urbis pon
tificatũ uiginti quinq; annis strenuis
sime rexẽ· Vbi dũ fidei firmitẽ fundamẽta
collocasset· & p totã italiã fama doctrine
ei⁹ longe lateq; perebruisset· tandẽ a spũ
scõ p̃monit⁹ gallie q̃q; ac germanie· ũbiq;
salutis inferre ordinauit· atq; ad hoc op⁹
tres p̃batissimos uiros ex suis discipulis
elegit· Eucharium uidelicẽ qui nũpretat⁹
gñã· magnarũ uirtutũ· & ex
impleuit ope q̃d designabat⁹ nomine·
valerium· & matũ· Quoꝝ statim eucharium
ad epalẽ dignitatẽ sublimauit· valeri
um ad gradũ diaconat⁹ p̃mouit· & matũ
subdiaconũ consecrauit· Q̃ satis idonee
a magistro instructi· mumelio sibi man
datã alacri mente susceperunt· & accepta
bñdictione· ad sup̃dictas regiones ire
cepert· Pgentes p quã meeslam̃ famam
doctrinã cunctis euuangelizabant· et
multos ad soliditatẽ sacre fidei signis et
uirtutib⁹ p̃uocabant· Cumq; in quoddã
galliq; castellũ nomine elegia p̃uenissent·
ibiq; aliquantis tempis cõmorantes· om
nes ad credulitatẽ constanter mutarent·
uir illoꝝ nomine matũ febre correp⁹·
grauiter egrotare cepit· atq; crescente eã
dẽ infirmitatis molestia· nã p⁹ multos di
es uitã finiuit· Qua orbitate beat⁹ eu
charius⁹ nimiũ contristat⁹· fatẽ ubtim lac̃
mis p̃fudit· simulq; ingemmans ait· O
inimica & odiosa mors· que p̃pter inuidi
am diaboli in orbẽ terrarũ intrasti· quare
cẽtra nos tã crudeliter exarsisti· Cur
q̃d supna pietas· ad depellendã mortẽ
infidelitatis destinauit· tu uolenter ab
stulisti· Scio te impiissimã in p̃riosissi
ma xp̃i morte occubuisse· & unde ter
rã adiũxit scõs suos erexisti· Sed cõfido in
dñm meũ ihm xp̃m· q̃a q̃d p nos fieri
disposiuit· hoc auctor tuus impedire
nõ poterit· & q̃d ipse ad salutẽ credenti
um p̃ordinauerat· hoc inuentor tuus
diabolus puertere nõ ualebit· Hec dicẽs
lacrimas reflexit· & corp⁹ discipuli tri
cõmendans· assumpto ualerio· cũ cele
ritate romã rediit· cunctaq; q̃ sibi in
uia acciderant· flebiliter magistro nar
rauit p ordinẽ dicens· Non possum⁹
uterũ reuerti p uiã qua uenim⁹ nos·
& gentes p̃dictas docere· nã matũm
discipulũ tuũ scis tuus p̃cib⁹ refutantes
a mortuus· ut uirt⁹ dñi nri ihu xp̃i gẽ
tib⁹ illis manifestet· Quẽ ille cle
mẽter consolabat⁹ dicens· Nolilugere
kmẽ nec tristis ẽe· q̃a quẽ nẽ mortui
doles· ipsũ p gñam redemptoris nri et
ei⁹ resurgere uidebis· & tui uineris fide
lẽ & incolumẽ socium habebis· Quẽ
enim quã ille ad temp⁹ corpalit̃ p̃tulit·

hanc omis ds ad salutē plurimoꝝ pdi
dit. Surrā nē accipe baculū meū. & ceptū
īt page. & cū illuc pueneris. ipsū bacu
lū sup corp defuncti pone dicens. Pce
pit t Petr apls. ut in nomine ihu xpi
fili di uiui a morte resurgas. & cōmissū
ministeriū nobiscū pfectas. Ses ū eucha
rius cū frē valerio. impiū magistri gra
tiā susceptens. ad pdictū castellū ue
loci gressu puenit. atq; ad sepulchrum
frīs accedens. dilectissimūq; thesaurū
effodiens. baculū funeri sup posuit. &
dū apli ūba quę mandauerat retulisset;
statī matūr resumpto spū resedit. data
q; manu pontifici. uiuus & incolumis
corā populi multitudine de tumulo
surrexit. In hoc ostendit pphetā dixis
se. Mirabilis ds in scīs suis. & in alio
loco. Omīa possibilia st apud dm. Te
omīs qui aderant laudes in celū extule
runt. & multi ex paganis baptismi gra
tiā consequentes. unitati fidei se cum
xerunt. sicq; impleta ē pmissa apli sen
tencia. qđ mortis ull occasio. multoꝝ fi
eret ad uitā resurrectio. In q̄ loco pos
tea xpiani ecclam construxerunt. eiq;
ex eo qđ acciderat nomē resurrectionis
imposuerē. Illū postq̄ multos ibidem
ad fidē imbuerant. & iā ad alia loca
temp transmigrandi ad ēē uiderant.
uale dicentes frīb p galliā semina ui
ę serendo pfecti sunt. tandēq; pfecto
itinere treueri puenerē. Ubi tanc er
ror gentilitatis inerat. ut exceptis sin
gulos penatib in uno loco ciuitatis cen
tū statuta idola a populo generaliter cole
rent. & p ea miseri responsis dęmonum
ac pstigiis deluderent. Nec tamē bonus
actib recepti st a populo treuiroꝝ. quia
quantū ciuitas potencior dignitate fu
it. tantū ciuiū pma pdicatione superbior.
Cumq; ses euchari p singulos dies popm
admoneret. ut idola uana colere cessarēt.
& ad dīn omīpotentē creatorē cęli ac tīrę
se cōuerterent. illiq; nullom ūbis ei adhę
ussēt. quodā die cū socius urbē ingress
ē. eundē sermonē ad popm habiturus.
Quappē pontifices capitolii zelo ētra
eos accensi. maximā partē ppli aduersus
eos ēcitauerē. & expellentes illos extra
ciuitatē lapidib obruere uoluerunt.
Qđ uidens sanct eucharī ad arma ora
tionis se cū suis cōuertit. obsecrans ut
delicet cū lacrimis omīpotentis dī cle
mētiā. ut & illis ētra incredulos piū p
beret auxiliū. & insanus infidelitatis tur
bis. ad cognoscendā fidei ueritatē ca
pabilē aperet sensū. Int hęc omīs illa
seuientiū turba. murū in modū ita cęlit
obligata ē. ut alii ex eis meassū iactum
minitentes. brachis extentis inflexibi
les starent. alii nichilomin p colligen
dis lapidib deorsū inclinati. tīrę pnis
ceruicib; inhererent. & omīs sedm unus
cuiusq; corpis motū immobiles & obsti
ti pdurarent. & oī suū uiatta apli sentē
tiā uiq̄sq; portaret. Hūq; hoc fere p u
nī hore spatiū agerētur. & cuncti p uarios
modos nexib supni numinis astricti te
nerentur. cepert omīs iā nimio dolore fa
tigati. absolutionē suoꝝ membroꝝ hu
milit petere. seq; credituros si absolue
rent clamare. Te ses eucharī iterū o
rationē ad dnīn fundens. omēm illā
rebellantiū multitudinē a uinculo
doloris absoluit. & ad pristinā statū red
dita sanitate restauraut. Bene autē
scribitur de electis dī in psalmo. Si con
sistant adūsū me castra nō timebit cor
meū. Et iterū apls. Si ds p nobis. qs ē

tra nos. & moyses. Dñs pugnat p nobis.
Hoc uiso miraculo omis parit se ad pedes
scoz puoluentes rogabant ut eis uiã sa
lutis ostendere ñ differrent. si q̃d illis p e
oiã recupatione agendũ. quidue uitan
dũ ẽẽt citi' insinuarent. Post hec facto
silentio. beat' euchari' ait. Necessariũ
uobis ẽ dilectissimi. ut errorẽ mq̃ hac
tenꝰ' cõsũsam eius pẽnit' relinquatis.
& ad ueriũ oñipotentẽ dñm toto corde
uos cõuertatis. Error ẽ enĩ maxim' et
diabolica fraude hominib' psuasus. la
pides & ligna & manu facta idola. sur
da & muta ac sensu carentia colere. &
creatorẽ oñium rerũ uisibiliũ & inui
sibiliũ nec agnoscere nec adorare. huꝰ
quippe uanitatis diabol' ẽ p̃mꝰ auctor.
qui a oñium sceleriũ atq; erroz ipse est
inuentor. Hocq; ideireo hominib' stu
det psuadere. ut qui a ipse a ueritate
ẽtra conditorẽ suũ se extollendo aber
rauerat. omis sibi ẽsentientes. in eundẽ
errorẽ pnitiose inducat. Abinitio
nãq; ẽtra hominẽ p inuidiã exarsit.
& eũ adũ' p̃cepta di sui agere callide
psuasit. Prim' & enĩ parens nr̃ innocẽs
& immortalis ẽ creat' & toci' corrupti
onis ignar' Jn paradisũ quoq; gr̃issime
amenitatis ẽ posit' ubi assueuerat ũba
di audire. beatis angelis mundina coz
dis & celsitudine uisionis int̃esse. lig
na uiriditatis aspicere. & eoz fruct'u
no tantũ ñ int̃dicto delectabiliũ pa
pe. int̃ lilia & rosas cetrosq; immarces
cibiles flores deãbulare. & ex his sua
uissimũ odorẽ narib' attrahere. lucem
uidere ppetuã. nocte habere incogni
tã. semp de bñfitiis creatoris sui gau
dere. & omnẽ molestiã uel tristiciã igna
rã habere. Hãc itaq; dignitatẽ diabo
lus ñ ferens. egritarie nequissima. ut ho
mo in tanta sublimitate positus. man
data di sui negligẽt postponeret. &
de fructu ligni uetiti inobedient' come
deret. Cui ille pch dolor ẽsentiens. stat̃
immortalitatis uerte puat' a celsitudi
ne pene dignitatis cecidit. & a paradi
si gaudiis merito siue p̃uaricationis
p̃iect' in huiꝰ exilii atq; cecitatis eruꝑ
nã deuenit. Ex cui' carne omẽ gen' hu
manũ ppagatũ p̃cessit. & ab illo sicut
origine nascendi. ita etiã ab ipso inui
um peccandi sumpsit. Post hec diabo
lus se uictorẽ ẽẽ conspiciens sup̃ pda sua
quã fraudulent' inuaserat. sicut leo ru
giens seuiebat. & qui antea in paradyꝫ
so homini uelut minor ac subiect' sug
gerebat. postea iã sibi p ẽsensiũ p̃uato.
atq; a paradyso exigentib' meritis ex
pulso. sicut dñs imp̃abat. Qua ppt̃ ad
tantã infamiã hominem p̃duxit. ut nec
dignitatẽ quidẽ conditionis siue intel
ligerent. nec dñm ac creatorẽ suũ. ul'in
agnitione t'saltẽ in ñine haberent. sed
potius dicerent ligno dñs nr̃ es. & lapid
ul' cuicũq; metallo. adiuua nos q̃ p̃tes
es. Cũ g̃ diabol' p uaria deceptionũ ge
nera in mundo crassaret. & eũ sibi sub
iectũ ẽẽ gl'aretur. tandẽ omps dñs con
dolens humane miserie. filiũ suũ mi
tare sibi coetaniũ & ẽsubstantialẽ misit
in mundũ. ut his miseris tandẽ finẽ
poneret. & captiuũ hominẽ de crude
lissima diaboli potestate. misericr̃ liue
raret. Hic ũ altissimus filiꝰ p quẽ oña
creata sũt. & sine q̃ fctũ ẽ nichil. q̃a i suã
potestate uideri ab hominib' ñ potuit.
uisibiliẽ se ex castissima uirgine carnẽ
assumẽdo exhibuit. particeps q̃dẽ fac
tus nr̃e nature. si alien' ac remotissim'

a ēsortio tocī culpe. Hunc ꝙ cū uidisset diabol⁹ sanā doctrinā poplis ꝓdicantem peccata relaxantē regna celoꝝ credentib⁹ ꝓmittentē cecos illuminantē leꝓsos mundantē paraliticos curantē mortuos suscitantē surdis auditū reddentē & omnē languorē ꝑ infirmitatē sanantē expauit quidē meo & puritatis innocentiā & diuinoꝝ operū excellentiā; ꝙa eū simulē mortalib⁹ uidit bē ⁊ mēdu bitauit. Unde & aduīs⁹ eū crudelissimos ꝑsecutores excitauit ꝙ ei⁹ doctrine resisterent & ēumelijs affectū ꝓbrosa morte occiderent. S; ꝙa ad hoc ī mundū uenerat ut nō solū contumelias sed ipsā mortē ꝓ nob⁹ subiret nō recusauit uincula flagella sputa ēuicia sustinere ut nos ab etīnis obꝓbrijs eriperet. Deinde quasi agn⁹ mansuetissim⁹ adductꝰ est ductꝰ cruci affixꝰ & uelut hostia mundissima ꝓ salute mundi deo patri ē oblatꝰ cōsūmataq; passione in sepulchro ē positꝰ qui tertia die nō solū a mortuis resurrexit uerū etiā ipsiī auctorem mortis diabolū igneis catenis ligatū in etnā dampnationē retrusit. Post hec discipulis suis ꝑ dies quadraginta in multis argumētis apparuit colloqns eū eis & conuescens; atq; ipso die ꝙ ascensur⁹ erat in celū illis ita ꝑcipiens. euntes docete oēs gentes baptizantes eos in nomine patris & filii et spūs scī et hec dicens uidentib⁹ discipulis suis penetrauit celos & sedet ad dexterā patris. Exinde decimo die post ascensionē ei⁹ illis in uno loco cōsistentib⁹ atq; orantib⁹ spūs scī in ignеis linguis sup eos misit & scientiā oīum linguarū eis dedit. Quo repleti & cōfortati ceperunt mox magnalia dei ꝓdicare; & ꝓ

orbē diuisi uerā salutē cunctis gentib⁹ annuntiare. Ex quib⁹ nē beat⁹ petr⁹ princeps apl⁹oꝝ ei⁹ in urbe roma hanc fidē constanter ꝓdicat & eā hactenꝰ in erroꝝ tenebris manentē radio sēissimę doctrine illustrat; ꝙ etiā nos ad istas regiones misit ut uobis eandē fidē annuntiem⁹ & uiā salutis ꝑ quā ad celestē patriam ꝑgit̄ fideliū decursus ꝓdicante seō Nouembrem monstrem⁹ euchario cōpuncti sunt corde ac se numquā talia audisse l cōpisse testati sūt. Affuit etiā huic salutifere ammonitioni diuine uirtutis cōfirmatio; & eā mox subsecuta ē stupendi miraculi attestatio. Hā fuit in eodē spectaculo quedā uidua nomine albana genere ꝑclara reb⁹ opulentissima treuiroꝝ senatu fulgens uiduitatē religiose custodiens; que a famulis illuc cū festinatione currentib⁹ filiū suū dilectū unicū filiū sibi nō ut mortuū sed ut infirmū redeuntē ad uitalia dolore esse mortuū. Q̄d illa audiēs misit se ante eū lacrimis ad pedes scī eucharii dicēs. Obsecro te renouatorē nr̄e urbis & illuminatorē tocī gentis ut mei misereris & bis orbatę misereris; & uiscera pietatis sup me infelicissimā habere digneris. Nup enī marito sū uiduata & heu hodie miserabilit̄ unici filii morte sū destituta. Q̄d si eū resuscitaueris scias me certissime post hec ꝑceptis tuis libentissime obedire & cū ipso filio meo ac tota familia in xp̄m tuū credere. Hiis gemitibus mot⁹ beat⁹ eucharius ibat cū illa & ꝑ tanti miraculi nouitate cū eo tota copiosa. Cū ū illuc puenisset; assumptis secū beatis valerio ac matūno domū intrauit. pplo expectante euentū rei & prī⁹ quidē genua flectens in oratione

se dedit. ac deinde ab oratione surgens ad
corp⁹ examinis accessit. tenensq; manu ei⁹
cū fiducia dixit. Dico tibi iuuenis. ut in
nomine ihu xp̄i filii mei cui⁹ fides tua
virtute resuscitauit. tu quoq; ad p̄sentē
lucē redeas. ac deinceps relicto demonū
errore. creatorē tuū recta fide recognos
cas. Qui redeunte anima statī surrexit
ac ñ dū p̄ fidē imbut⁹ do grās agere cepit.
Quē assumens sēs eucharis⁹ secū ext̄ do
mū duxit. ac cora omī populo uiuū ac to
tius infirmitatis expt̄e mat̄ reēsigna
uit. Tē omīs qui aderant magnis uocib⁹
cepunt clamare dicentes. Vere magn⁹
& potentissim⁹ ds xp̄ianoū ē̄ p̄batur.
qui talia signa ac mirabilia p famulos
suos xp̄ē op̄at̄. Eadē die baptizata est
albana cū filio ac tota familia. ac de po
pulo ñ turba modica. Dom⁹ ū ei⁹ ñ post
multo⁹ die⁹ a s̄ eucharis⁹ eccl̄ia ē̄ structa.

Post hec quidā nobilis eiusdē ur
bis senator uidit somnū. ad salu
tē cunctor⁹ ciuū p̄futurū. Quadam
nocte aspexit p somnū quendā uirū
cora se stantē multis elegantē. splendidi
simis uestib⁹ coniscantē. crucēq; mire es
timationis in manu ferentē. ac sibi di
centē. Istum qui huc uenerunt seruu fi
dei excelsi. & p̄pt̄ uām salutē huc destī
nati. & ideo si nō ante euadere. et ad uitā
etiam multis p̄uenire. omīa quecūq; uo
bis dixerint facere. ac p̄ceptis ulor⁹ cum
omī deuotione obedire. Et hec dicens.
ab oculis ei⁹ sublat⁹ est. Facto aut̄ mane
conuocatis cunct⁹ narrauit p ordinē sem
per quę p somnū uiderat. quecq; audie
rat. Qua relatione fieri cepit certa
tī ad sēos dei currere. ac sacri baptisma
tis undā sitient̄ expetere. Tantaq; fu
it p̄sentis diei ad illos populi concursio.

uit in flumine quod p mediā ciuitatē cur
rit eos baptizarent. nec alit̄ eor oppressi
onē ferre sustinerent. Vnde & accidisse
credit̄ur ex eo tempe ipse riuul⁹ ob mi
sionē sacri olei deriuatiue oluua num
cupet̄. Interficinitas a pollutione idolor
mundat̄. error superstitiosus abicit̄. des
truunt̄ demonū are. fabricant̄ p loca
xp̄i eccl̄ie. psonat late p urbē tuba salu
taris. omīsq; muitat ac pulsat ad grām
credulitatis. Armis fidei cont̄ spūalia
hostiū insidias undiq; munit̄. ymmo
uus in ea publice camit̄. ac que antea
creatorē suū ñ cognoscendo erat adul
tera. ipsa se p fidē conūtendo. facta ē
xp̄i sacratissima sponsa.

Accidit aut̄ die quadā. dū deo dilec
tus pontifex. ut semp solit⁹ adhor
tationis grā mediū ciuitatis transiret.
obuiū haberet miserabili facie quendā
paraliticū. Qui eū sibi misereri ut egens
supplex postulasset. iur di misericordie ut
ceri⁹ plen⁹ nil cunctat⁹ elevata manu
signū benedictionis indigenti porrex.
Si; q̄d omīps ds p famulū suū ostendere
dignat⁹ sit. intuere digni ducem. Nā
circūstantē eū popli catēa. in medio
platee iacebat exanime
Q̄d uenerabilē uirū latuit. si cui⁹meri
ti sēs ut fuerit. omīno latere ñ potuit.
Cūq; ut p̄dixim⁹ signi sē crucis ma
nu elevata contra paraliticū erigeret.
umbra sēificationis cadauer attigit.
Vtra res. & uerba p missū dñicū fide
li⁹ in se credentib; pollicentis. q̄ credit
in me opa que ego facio & ipse faciet
& maio hor⁹ faciet. in seruo suo digna
tus ē adimplere q̄d p̄misit. Defunct⁹q;
tocī popli p̄sentia illico reuiuiscens in ora
erigit̄. & secū q̄d ageret̄ ignorans. ad

pedes sēi uri grās agens ꝓuolut. Sicq; factū est ut dū uiꝝ se curari á sēō uiro poposcit. & ipse salutē ꝓmereret & defūctus nullo ꝓse uīuente reuuisceret. Quo facto hunc seīm antistitē. neq; magistro inferiorē credim⁹ cui⁹ umbra depulsis egritudinū morbis. mox ut fuit ꝓfulsit sanitatē restituit. Tē oēs q; aderant ad spectaculū ille miracli. ꝙ grās agendo laudes in cēlū extulerunt. Interī ꝓmuersas circūquaq; regiones uerbū uite ꝑdicabant. & tā sermone quā uirtutib⁹ longe latēq; pollebant. Nā ceecos illuminabant. debiles restaurabant. mortuos suscitabant. dēmones fugabant. & oīs languores curabant.

Cumq; beat⁹ eucharius. ꝓ uiginti & tres annos pontificatū treueriē urbis teneret. & ēcclīasticas res bene firmatas atq; fundatas haberet. ipse q; iā puectę etatis ēet. quadā nocte admirat ei angls dñi dicens. Eucharī fidelis mandatis dñi laborasti. uirilit in agone ꝑsentis uite certasti. ueni iā in requiē tibi ꝓmissā. & accipe certaminis tui incorruptibilē coronā. His comptis ꝓ uisionē sēs eucharī⁹ ualde gaudebat. & tēp⁹ dissolutionis sue intrepid⁹ expectabat. Cui ꝺ die exit⁹ sui sibi instare prenosceret. ēuocatis discipulis ait. Scio me knīi de hoc seō migraturū. atq; debitū humane conditionis expleturū. & ideo uos rogo. ut fidē firmā. spē mēcullā. karitatē uerā. inter uos habeatis. & nequa [illegible] quā diabolicis erroib⁹ ēsentiatis. Qđ de me tremui est tre cōmendare. & qđ spuale spualib; quoq; exequiis ꝓcurare. Ad beatū ꝺ ualerū dix. Cōmendo t fr̄e knīe sponsā xpi. ecclīam uidelicē et q; multis regionu b⁹ acquisiui et⁹ uirtute. ut illā caste custodias. & nullis eā erroꝝ deceptionib⁹ in dieb⁹ tuis pollui sinas. O emina quam gelicitrima. sicut fidelis seruus & prudens. dñice familie largit̄ eroga. Commissa t talenta meis fidelit̄ multiplica. ut dū iudex rationē ponere cū seruus suus uenerit. ñ ut seruus nequā & desidios⁹ ꝓ infossis talentis [illegible] punaris. s; pot⁹ ꝓ duplicatis thesauris. ad gaudium dñi tui feliciter introducaris. Hec dicente seō eucharīo. subito q; aderant cernentib⁹ cunctis lux clara uelut fulgur emicuit. ac pene p unū hore spatium totā illā cellulā et⁹ circūfulsit. At ille uale dicens fili⁹ repressisq; reuerēter oculis. reliqt hoc triste seculū. & cū ipsa luce. vi id⁹ decemb⁹ let⁹ migrauit ad xpm. Tē discipuli ꝑ et⁹ exitu sacras exequias celebrauerī. & corp⁹ eius in ecclia q; ē extē mēnia ciuitatis ad meridianā plagā sita. cū ymnis & piis lacrimis sepulture tradiderunt.

Post ueneraBile eo⁹ obitū sēi eucharii. beat⁹ ualerius in ministrium sacēdotale successit. illudq; ꝓ quindecī annos. sēe uiuendo. & uerbū uite ꝑdicando ꝓbatissime rexit. In quo uidelicē tempis spatio. multos ad dnm populos. signa magna & stupēda ꝓdigia exercendo cuertit. & ad cognitionē catholice fidei. saluberrima instigatione pduxit. Qui etiā tam studiosissime ubo ꝑdicationis instabat. ut tā tē pene ꝑ galliā ac germaniā. xpi anu paganos & numero superaret. & religione. Erat namq; doctīa et⁹ singulis ēgrua. cunctisq; audientib⁹ dulcis & gratissima. Unde ob melliflua sermonū et⁹ facundiā undiq; ad eū popli con

fluebant·/ & salū aliq̄d ūbū ex ore ei⁹ audi
re cupiebant· Quantū ū ad priores mo
res ptinuit ut breuit narrē· fuit cogi
tacione mundissim⁹· ūbo utilis & discre
tus· opatione nichilomin⁹ inreprehensibi
lis & sicpuus·/ ac sic pactuā uitā singu
lis cōpassione exhibuit paritē· ut tamen
p̄ ceteris c̄ temptatione c̄ēt suspens⁹·/
& in c̄t̄ē [redacted]platione posit⁹· ñ deserebat
fr̄nam c̄descensionē uit̄ actualis·/ nec
etiā in actione submiss⁹· recedebat a sub
limitate contēplationis· Quiq; salutā
ria monita sui magistri recto trami
te sequens· euangelicū triticū dñi
ce familię fidelit̄ dispensauit·/ & cre
dita sibi talenta· spalib⁹ augmētis cot
idie multiplicauit·

Cū vero his pfectuū gradib⁹ usq; ad
uenerabiles canos puenisset· &
iā consūmatio sui curs⁹ appquinqua
ret·/ quadā nocte apparuit ei beatis
euchar⁹ p uisionē dicens· Temp⁹ iā in
stat fr̄ valeri resolutionis tuę·/ & para
ta sē gaudia retributionis c̄mę· Patet
enī t̄ ianua celestis regni·/ q̄ post hanc
horā q̄nto die gratulabund⁹ ingredie
ris· & de c̄elestis dñi tui beneficiis fine
fine letaberis· Quapp̄ē ovatūū ago
nis nī coopatorē· tui officii successorē
c̄stitue·/ illiūq; de uisitacione mā ante
diē sui exit⁹ certissimū redde· & hec
dicens recessit· Euigilans aut̄ sēs va
lerius· mox uisū beato matho cet̄isq;
fr̄ib⁹ qui p̄sto erant narrauit·/ & eis di
ē obit⁹ sui letissimo uultu instare pre
dix̄· Sequenti ū die uenerabilē mat̄
nū ad sac̄dotalē gradū puexit·/ & eū
de studio cōmissi ministerii diligent̄
instruxit· Cumq; p p̄dictū spatiū ob
famā depositionis ei⁹ aduenientes
fideles ūbo salutiferq; āmonitionis· de ex
ercitio sēq; conūsationis instant̄ instru
eret· & eos ad salutē animarū suarum
dulciflua exhortacione· patrisq; usce
rib⁹ incitaret· illucescente iā q̄nto die
oratoriū ingress⁹· uaticū quod ipse c̄
secrauerat accepit·/ & post hec extensis
int̄ discipl̄oq; man⁹ sacris membris· nū kl
februarij· spūm celo reddidit· Cui⁹ corp⁹
colligentes discipli sacratissimo corp⁹
sci eucharii coaptauerunt·/ & iuxta u
bi sepult⁹ ē cū diuinis laudib⁹ c̄diderē·
Quod supna dispositione actū c̄ē cre
dim⁹· ut quoq; una mens semp in dñō
erat· eoq; corpa nec sepulchrū ab inui
cem separaret· Hec lectiones sunt legende de sancto Materno

Post hec sum sci valerii
beat⁹ ovatūū pontificalē suscī
piens apicē· cepit p ciuitates & re
giones ueritatis fidē que in ē xp̄o ēstan
ter p̄dicare· cunctos ad iuā salutis
assidua āmonitione puocare·/ mag
nis iurtunitib⁹ crescere· signis ac mira
culis longe latiq; consecrare· & quam
to cottidianus merentibus fidelū mul
titudinē pl⁹ augeri c̄spexerat·/ tanto
diligentiū inuūctū sibi munusculū regla
ri ordinare studebat· Hic & enī qua
uis c̄ēt ut magne auctoritatis & pru
dentię· nichil tamē ex p̄po impio· c̄si
libera utens potestate exercuit· sed om
nia humilit̄ ac simplic⁹ egit·/ cōmu
nēq; se subditis studio sēq; dilectionis
exhibuit· In omib⁹ etiā
q̄ p̄babilit̄ ges[redacted]serat· ñ suā· sed
xp̄i gl̄am quesiuit·/ quiq; int̄ ceteā scā
rū uirtutū exercitia mirabilim⁹ exu
tens· c̄solabatur afflictos· pauit orbis
q̄ habebat egenos· uestiuit nudos·
redemit captiuos· suscepit pegnos·

erranab' uã salutis muscdit ostendit
desperatis spẽ uenię ẽsequendę cleñter
ymsit. Currentes uã mandatoꝝ dei
semp ad amtriora impulit. in eadẽ re
manentes ũbo exhortacionus instigaũ
& ñ docendo. ñ exhortando. ñ susti
nendo. ñ in piculis se obiciendo. omñ
b'mdesimẽt pio solamine occurrit.
Jus itaq; atq; alius huj' ñ bonoꝝ ope
rũ studus fuit' ad scãm ac laudabilẽ
senectutẽ puenit. & sicut quadragin
ta dieb' iacuit in sepulchro. ita etiã
totidẽ annos mansit in sacẽdotali mi
nisterio. Js itaq; solit' erat p noctẽ
quietẽ locũ ubi corpa scoꝝ requiesct
silentẽ frequentare. & ibidẽ diutius in
oratione sol' psistere. Unde dũ qua
dã nocte uxta morẽ eandẽ ecclam
intraret. ibiq; plixi' diumas laudes
celebraret. cepit circa mediã noctem
sõno grauari. & ab ĩstantia pcum. offendẽ
te sept' lingua retardari. At ille ĩ sub
sellio qđ ibi erat ẽsidens. infixis ad
genua cubitis. inẽ utraq; man' scĩm ca
put reclinauit. & paululũ sõmno ce
dens celeritẽ obdormiuit. Statiq; ap
paruerũt ei pusionẽ scs Eucharj & be
at' Valerj clarissimus uultib' splenden
tes. sacẽdotalib' infulis coussantes. co
ronas singlas rosis & lilijs ac ceteris o
dorifris floub' mirabili arte intrtas
in capitib' gestantes. consimule ei ser
tũ demonstrantes & dicentes. Ecce
mañe sicut oli t pmisim'. ita ante
diẽ dominicus tuę uisitandi grã
ad te uenim'. Nẽ g gaude & letare. qr
die tcia ex hoc scło migrabi & ad in e
narrabilia dñi tui gaudia intibis.
Ecce cerne pñi tui incorruptibilẽ co
ronã. quę a paradiso ppetuę amenita
tis ẽ sumpta. & a xpõ p nos famlos suos
destinata. cui' flos numquã marcescit.
cui' odor nũquã a suauitate deficit. cu
ius pseuerantia finẽ ñ nouit. quã post
corruptionẽ pñtis uitę incorruptibi
litẽ possidebis. & in ẽspectu regis regũ.
cũ ea laureat' ętnalitẽ pseuerabis. His
dictis. mox disparuert. Ille aut a te
nuissimo somno euigilans. ualde qdẽ
let' de ostensa sibi uisione extitit. & sta
tim adeo corpis molestiã sensit. accersitoq;
munist' cũ ei' aduuiamine ad cellulã re
diit. & seorsiũ familiarib' discipulis hoc
qđ sibi ostensiũ fuerat retulit. Die aut
crastina. ĉuocata ad se frm catꝫua. ce
pit eos studiose de fidei integritate am
monere. & animos eoꝝ ad celeste desi
derium delectabilib' ubi accedere. ac p
totũ diẽ salutaria monita eis dare ñ
cessans. usq; ad octauã horã subsequen
tis noctis sermonẽ exhortatoriũ pro
traxit. & qđ reliquũ noctis superat.
in psalmis & ymnis cũ frib' transegit.
Post pullos ũ cantũ instante iã die ue
nit desup clara uox cunctis q in ipsa
cellula erant audientib' dicens O Jaĉe
dilecte dei uenis. Qui mox quasi assue
tã uocẽ audiens. conũs' ad circũstan
tes fr̃s ait. Valete filioli mei & mise
ra mea. Ego enĩ iã migrabo. & in pñti
seło amplius uobcũ ñ ero. & hęc dicens.
cõmunionẽ dñici sacrñti accepit. sta
timq; scãm animã exalauit. Cui' absо
lutione hiq pñtes erant fideles. con
dignas exequias expleuerũt. & ei' corp'
ñ longe a reliqis scoꝝ eucharii ac vale
rii honorabiliter posuerũ. die xviii kl
octobris.

Hec de gestis scoꝝ patrũ post excidiũ treuerice ur
bis. relictos cineres diligenter pseru

tantes sparsim in cartulis scripta inue
nim⁹. Que in unū redacta/utilitati legen
tiū tā presentiū quā futuroꝝ fideliť cō
mendauim⁹. & quāuis in p̄senti libello
pauca de eoꝝ scitissimis actib⁹ ppť casum
supius memoratū ēt̄neant⁹/ credendū
sine dubio ē multas uirtutes dū adhuc
in corpe uiuerent p eos dn̄m exercuisse
quando nē usq; ad reliquias ipsoꝝ hoc
dē nī cessat agere. Hā in eode loco cęci
frequenť illuminant⁹. egroti sanant⁹.
dęmones ab obsessis coꝝpib⁹ fugantur/
uarięq; infirmitates tā animę quā cor
poris curant⁹. & quicūq; illuc pro de
siderio. ac fideli deuotione uenerit ibi
q; dn̄m p merita ipsoꝝ de quacūq; ne
cessitate exoratuerit. nī solū ea q̄ postu
lauerit cōsequ⁹. uerū etiā his potiora
se p̄cepisse letat⁹/ p̄stante dn̄o nr̄o ihu
xp̄o. qui cū pat̄ & sp̄u sc̄o uiuit & regnat dē. p infinita secula seculoꝝ amen.

Expl' s Lucharii. Valerii & oratiñ epi. Passio s Lucie v & mris xp̄i

Incipit passio sce lucie uirginis agathe fama crebescente. & syracusan⁹ ppls p multa ppe quadraginta quinq; ab urbe catbamensiū pgeret ad sepulchrū scę uirginis agathe uenerandū. ētigit lucia uenerabilē uirginē nobilissimā syracusanoꝝ simul pgere festiuitatis grā inuitante. cū matre eiꝰ tricia/ quę p annos quatuor fluxu sanguinis fatigata. nullo poterat medicoꝝ remedio liberari. Igit⁹ dū p̄cessionis mistia agerent⁹/ hec euangelij lectio fuit. tacto fimbrie uestimti xp̄i mulierē a fluxu sanguinis saluatam & dū hec lectio recitaret⁹/ dix⁹ scā lucia mat̄ suę. Si credis mat̄ iss q̄ legunt⁹/ crede agathen pas̄ā p xp̄i nomine hoc meruisse. ut semp in p̄senti eū habeat. p cuiꝰ nomine pas̄a ē. Continge q̄ sepulchrū eiꝰ credens/ & liberis. Igit⁹ cū pactis omnib⁹ popls abscessisset. p̄stitit se ante sepulchrū uirginis mat̄ & filia/ & cepiunt eū lacrimis flagitare suffragiū. Interea dū orationis p̄lixitas tendit⁹. somnū lucia uirgo arripuit. & uidit in somnis beatā agathen in medio angloꝝ grēmis ornatā stantē ac dicentē sibi. Soror mea lucia uirgo deo deuota/ q̄d amet petis q̄d ipsa poteris p̄stare ētinuo. Nā & mat̄ tuę fides tua subuenit. & ecce saluata ē. & sicut per me ciuitas catbanensiū sublimat⁹ a xp̄o. ita p te syracusana ciuitas decorabit⁹/ quia iocundū deo in tua uirginitate habitaculū p̄parasti. & his auditis. exp̄gefacta surrexit tremens/ & ait mat̄ sue. O mat̄ mea/ ecce salua facta es. p ipsam te deprecor q̄ę te saluauit suis orationib⁹. ne tu in aliquando sponsū nomines. ne tu uelis de corpis mei posteritate fructū mortalitatis ingrere. sed omnia q̄ datura in eras eunti ad corruptionis męę auctorē hominē mortalē. da in eunti ad integritatis męę auctorē dn̄m ih̄m xp̄m. Cui mat̄ eiꝰ eutichia ait. Omnia q̄ue s̄t patris tui defuo-

ti ante nouē annos · ampliauī poti' quā
minuī patrimoniū tuū · Ea ū oīa q̄
sunt · q̄ posītē ēē · ipsa melī' nosti · Tege=
priūs oculos meos · & quęcūq; t placue=
rint de ipsis facultatib' facito · Lucia
dix̄ · Audi mat̄ consiliū meū · Non sa=
tisdo car' est · q̄ illi hoc dat q̄ ipse ꝓfruī
ñ potest · Si t̄ tuis gratū ēē dīm · hoc il=
lida q̄ poteras tāntū · Nā qđ das mo=
riens · ideo das · q̄a tecū auferre ñ pre
uales · Viuens g̃ & salutē tuī corpis ha=
bens · da xp̄o quę possides · & qđcqđ te n̄
datūrā spoponderas · l' etiā cogitabas ·
xp̄o incipe tradere · Igit̄ cū de his cot=
tidie sermocinaret̄ uirgo cū sua mat̄
ficbat rerū distractio · & cottidie neces=
sitatib' pauperū ipendebant̄ · Jnta dū dist̄=
bunt̄ p̄dia & grēmę uendunt̄ · ad spon=
si puenit noticia · Quiq; sollicit' cepit
inquirere a nutrice sce Lucie · qđ hoc es=
set · qđ distractionē repentinā p̄dioꝝ ac
grīmarū audisset · Cui hec nutrix cau=
te confinx̄ dicens · Sponsa tua mucī
possessionē mucialib' q̄ millenos & eo ā=
plīs solidos p̄bet · hanc in tuo nomine
cupiens cōparare · iudex̄ aliqnta distrā=
here · Credidit stult' carnale mercimo=
niū · & animū ab indignatione reuocās ·
etiā ipse cepit auctor ēē uendentiū · Ut
ubi pene oīa distracta st̄ · & pauperib; ·
uiduis · orphanis · pegnantib' & do seru=
ientib' erogata · ꝓponit lit̄ in iuditio
pasehasii p̄sularis · dicens sponsā suā
ēē xp̄ianā · & ēt̄a leges augustoꝝ uiuere ·
Quā pasehasius cōprehensā corripiens ·
cepit ad sacrifitia dęmonū inuitare ·
Cui beata Lucia dix̄ · Sacrifitiū uerū &
immaculatū apd̄ dm & patrē hoc ē · ui=
sitare pupillos & uiduas in tribulatione
eoꝝ · Ego ū p̄ uos tres annos nil aliud
egi · n̄ sacrificaui deo uiuo · ita ū qa mihi sup=
ē qđ sacrificē · me ipsā offero in sacrifitiū dō
hostiā uiuiētē · qđ ipsi placet de hostia
sua faciat · Pasehasi' dix̄ · Hec ūba t̄ simili
stulto narrare poteris xp̄iano · ñ aut̄ qui
decreta p̄cipū custodio · frustra ista p̄se=
queris · Lucia respondit · Tu principū le=
ges attendis · ego dei leges attendo · Tu
principē times · ego dm timeo · Tu illos
offendere ñ uis · ego dm offendere cauco ·
Tu illis placere desideras · ego ut xp̄o so=
li placeā concupisco · Tu g̃ fac qđ t̄ est
utile · & ego hoc ago qđ m̄ p̄sit ad salutē
animę męę · Pasehasi' dix̄ · Patrimoniū
tuū expendisti cū corruptoribus tuis · &
ideo q̄si meretrix loqueris · Lucia resp̄ · Pa=
trimoniū meū tuto loco cōtitui · corrup=
tores aut̄ nec ñtis nec corpis mei aliqn=
do suscepi · Pasehasi' dix̄ · Qui st̄ corrup=
tores ñtis · Lucia resp̄ · Corruptores
ñtis uos estis · de quib' dicit aps · Cor=
rumpunt mores bonos colloquia mala ·
Suadetis enī animas hominū mercima=
ri · & discedere a suo creatore · & seq̄ dęmo=
nia atq; uanissimos lapides colere · Cor=
ruptores ū corpis st̄ hii · q̄ tēpalē delec=
tationē p̄ponunt sempiternis epulis · &
labentē leticiā ętnis gaudiis anteponūt ·
Pasehasi' dix̄ · Cessabunt ūba · cū fuerit
puerī ad ūbera · Lucia resp̄ · Dī ūba ces=
sare n̄ poterūt · Pasehasi' dix̄ · Tu g̃ ds es ·
Lucia resp̄ · Dei summi ancilla sū · & ido
dixi ūba dī q̄a ipse dixit · Cū steteritis
ante regis & p̄sides ꝓp̄ [illegible] nomē meū
nolitis cogitare q̄modo aut̄ [illegible] qđ lo=
quamini · Non enī uos estis q̄ loquimini ·
sz spūs patris uri q̄ui loquit̄ in uob · Pasehā=
si' dix̄ · Jnte g̃ spūs sc̄s ē · Lucia resp̄ · Aps
dicit · qđ caste & pie uiuentes templū
dī st̄ · & spūs sc̄s habitet in eis · Pasehā

sūs dīc̃. Ego faciā te ad lupanar duci ut
dū fueris scortata fugiat a te spē ses. Lu-
cia resp. Numquā inquinat̃ corp̄ ñ de
consensū mītis. Hā ac si in mea thura po-
nas manū ac p manū meā iacias sacri-
fitiū. ds hoc attendit et ridet. De sensi-
b⁹ enī ac de uolūptatib⁹ iudicat. Nā sic
patit̃ uiolatorē castitas sicut serpentē
sicut latronē sicut barbarū. Hā si me
inuitā uiolari feceris castitas in du-
plicabit̃ ad coronā. Paschas⁹ dīc̃. Ubi
te faciā sub turpitudinib⁹ expirare. ñ
ñ cerimoniis consenseris augustoui.
Lucia resp̄. Jam dixi tu uoluntatem
meā numquā poteris puocare ad pec-
cati consensū. Cęterū quicqd feceris
corpi. qđ in tua uideris habere potesta-
te. hoc ad ancillā xpi ptinere ñ pote
rit. Tē paschas⁹ iussit uenire lenones.
ac tradidit eā illis dicens. Inuitate
ad castitatē et⁹ populos. ac facite eā tā-
diu illudi. quā diu mortua nuntiet̃.
At ubi cepūt eā uelle trahere ad lupa-
nar. tanto pondere eā fixit spē ses. ut
penit⁹ moueri ñ posset. Accedentes au-
tē quidā simul ex officio impellentes
deficiebant uirib⁹. nā xpi uirgo īmobi
lis pmanebat. Tē miserē fines inmanu
b⁹ et⁹ ac pedib⁹ ac cepunt oēs trahere.
illa ū quasi mons īmobilis pstitebat.
Tē angustiari cepit paschas⁹ ēsulatis
ac merore deficere. ac uocauit magos
et aruspices. ac temploy omnium sacdo
tes. qq; oēs agebant supstitio
ne sua ētra eā ut moueret̃. ac om
nino moueri ñ posset. Tē paschas⁹
sr̄ lotio eā pfundi iussit. credēs asserē
tib⁹ qđ p malefitiis staret inmobilis.
Jtē adducta sē multa paria boū ut
ab ipsis traheretur. ac ita pstitebat im
mobilis. ut nec pacta et⁹ uestigia moue
ret̃. Paschas⁹ dīc̃. Que sūt hec male
ficia tua. Lucia resp̄. Jsta ñ sūt malefi
tia mea. sē sūt beneficia dī. Paschasius
dīc̃. Que ē hec ratio. ut puella fragi
lis a mulle tracta hominib⁹ ñ mouea
ris. Lucia resp̄. Et si alia decē milia ad
hibueris. audient p me dicentē spūm
sc̃m. qđ cadent a latere meo mille. et
decē milia a dextris meis. hoc audito
pr̄ torquebat̃ animo paschas⁹. ac in-
cogitationes ac uisceriū cruciatū ita cla
mabat. Cui beata uirgo ait. Paschasi
miserrime. qđ cruciaris. qđ pallorib⁹
trepidas. qđ p duīsa mentis tue tor-
menta uexaris. Templū dei ēē sp̄m sc̃m
crede. sīn̄ p sanctū discet. Hec paschasius
audiens magis furiose anhelabat. qđ
de se ipso risū sibi exhiberi cernebat. Tē
ignē circa eā fecit copiosū accendi.
ita ut pcē ac resinā et feruens oleū
sup eā iactarent. ut celeri⁹ ēsumeret̃.
qđ uoce publica eū confundebat. At
illa in nomine dn̄i ihu xpi. stetit im
mobilis dicens. Ego rogau dn̄m ihm
xpm̄. ut ignis iste ñ dn̄ōr̄. ñ quatin⁹
t insultent ēfidentes in xpō. ac ido
petitu mdutias martyrii mei. ut cre
dentib⁹ timorē tollerē passionis. ac ñ
credentib⁹ uocē insultationis auferrē. Tē uidentes angustiam̄ paschā
sii amici et⁹ iussert̃ gladiū immergi in
gutt̃ ei⁹. Et ita peussa qdiu uoluit allo
cuta est turbam circūstantē. dicens
eis. Annuntio uob pacē data ecclię.
dī. diocletiano de regno suo deiecto
ac maximiano hodie mortuo. Et si
cut habet carthaginensiū ciuitas mē
uenientē sororē meā beatā agathen.
ita me sciatis huic ciuitati data ēē

a dñō. si uoluntatē ei⁹ facientes susceptus
fidē. Hęc loquente famula dei lucia ut
audiūt⁹ uisceribꝰ gladio patefactis. ante
oculos ei⁹ ferro unctꝰ ducebat⁹ parebat⁹
Cucurrerant enī relationes siculoꝝ. qđ
fuisset ꝑdatꝰ pruncia. Qui ꝑductꝰ ad urbē
romanā. ab oīi senatu romano auditꝰ
accepit sententiā capitalē. Dī autē mar
tyr lucia uirgo sacratissima de loco ī
quo pcussa ē pcul⁹ nō est mota. si neq;
emisit sp̄m. nī pri⁹ uenientib⁹ sacēdotib⁹
& sacratissimoꝝ mysteria ei dantib⁹. atq; oīi
bus respondentib⁹ aīa. illa in cōfessione
dñi emisit sp̄m. Ineodē loco fabricata ē
sci nonnus ei⁹ basilica. in qua orationes
ei⁹ florent. & beneficia largiunt⁹ oīib⁹
cōmgentib⁹ sepulchrū ei⁹. Passa ē autē
scā lucia in ciuitate syracusana sub die
ix⁰ decembꝝ. pistante dnō nrō ihu xpō.
cui ē honor & gl̄ia in scla sclorū amen.

Capl⁹ pussio ꝑ lucie v̄ & mr̄is

Vita ꝑ Odi

lie virginis

EPORIBVS.

HIlderici imperatoris erat quidā duxi
illustris nomine adalricus.
q; etiā alio no
mine etiā dicebat⁹ ex nobilissimis paren
tib⁹ generis origine sortiens. galliensiū
tritorio oriundꝰ. Pat⁹ ū illi⁹ nomine lud
wic⁹ in palatio p̄dicti imperatoris honor
mansionis dom⁹ sublimat⁹ erat. fili⁹ aut⁹ eius
cui⁹ erat uxor⁹ unicaq; religiosa laico habitu
ꝙus posit⁹ ducere cupiens. dī inspirante
gr̄a cogitare cepit. ut aliquē locū habi
lē ad dñi nūmiūm implendū ꝑpararet.
& archanū sui cordis fidelib⁹ suis pande
re cepit. Qui ē silui dñi sui cognoscentes.
ac uoluntati ei⁹ sanct⁹ facientes. & secretū
tenuerē. & tandē locū diu desideratū re
quisitū manifestare⁹ dicentes uenatores
ipsi⁹ quendā reppulse locū. in p̄celsis mon
tib⁹ sitū. cui nomē ob altitudinē urbium
bobenburch erat. q; sibi apt⁹ uideret⁹ esse
ad explendū desiderū suę uoluntatis.
si ipsi⁹ uenerabili patrimonii placeret. qui
etiā ꝑpē firmitatis atq; defensionis tu
tamentū. cont⁹ ingruentiū belloꝝ molesti
as. construct⁹ tempe marcelliani regis
fert⁹ ēē. Pclar⁹ q; uir cor manifestacio
ni ē̄sensū prebens. concitꝰ ipsū ꝑagrans
locū. diligentq; inuestigans. do gr̄as
referre cepit. qđ sibi talē dignaretur
manifestare possessionē. q; tā cōpetens
aptaq; esset ad explendū ꝑpositū sui de
sideriī. moxq; mihi ecclīam ac cetera
edifitia q; mihi tamb⁹ apō necessaria re
edificari ordinauit. Hui⁹ q; thalamus
uenerabilis cūiux adherebat. ex nobi
lissimis ꝑgenitoꝝ orta nomine pfun
da. sicuti assertione plurimoꝝ didicim⁹
affinitate sci leodegarii redimita. Que
quāquam lege coniugali ligata foret.
tam elemosinis & cet⁹ iusticie opib⁹ de
dita. scārū paginis scripturarū operā
dabat. memoriali⁹ aplici. q; habent uxo
res. tanq; nō habentes sint. Iudicio aut⁹
dī contigit. ut ex eis nascerē⁹ filia a
natiuitate ceca. Pat⁹ aut⁹ ut auduit
qđ ceca nata ēet. turbat⁹ ē in se ipso di
cens. qr ꝑ aliq; delicto eius ei hoc euenis
set. diuq; ad cōiugē suā. Nē cognosco
qđ in aliq; dñm iratū habeo. qđ in hoc e
uenit. quod aut⁹ numq; generi meo ēuigit.
Iussitq; ut occideret⁹. Uxori ū sua dixit ei.
Dñe mi noli ēē tristis. si scito di iudicium
manifestū. qđ ipse xp̄ō respondebit dis

ciptulis suus de ceco nato interrogantib⁹ dicens. quia neq; hic peccauit. neq; parē tes ei⁹. s; ut manifestent̄ opa di in illo. Ipse ū p hec ūba cōsolari noluit. s; magis ac magis in corde suo dolebat. qđ hec eadē puella unica erat. dixitq; ad coniugē suā. magnā sibi uerecundiā ee. quod filia ei⁹ usu oculoꝝ frustrata esset. & idcirco p̄cepit ei ut aliquē sibi familiarē satageret querere p quem ipsa puella occideret̄. aut in eū locū duceret̄. ubi numq̄ manifestaret̄. Mater ū magnis angustiis circūdata. et uisionē sui mariti nō sponte suscipiens. huc illucq; animo fluctuare cepit. ignorans qđ filię suę facere debuisset. Tandēq; animę suę diiudicauit melⁱ ee. ut eā in pegrinationē mitteret. q̄ in aliqđ latibulū. quā consilio suo mo ri traderet̄. & obnixe dnm̄ deprecari stu debat. ut consiliū suę grē p spm̄ scm̄ ei ostendere dignaret̄. q̄ mereretur consolatoꝛ ee cognoscit̄. Te dnū inspirante gra recordatione cuid̄ā femine cepit habere. quā in infantia familiarit̄ in domo sua nutrierat. eratq; illi q̄ndam fidelissima. s; ppt̄ aliqđ delictū eo tem pe de domo ei⁹ abiecta erat. & tē iā ma rito connuncta. famulā cū uiro suo pos sidebat. Dnā ū audiens eā iā fluum habere. memoraq; pristinę familiaritatis. misit nuntiū. ut eā ad se cū magna festinatione transire faceret. Quę im puum dnę sue gratulant̄ amplectens qđ p nuntiū mandauerat. uelocit̄ ad eā pueuit. Postq̄ ꝙ se mutuo uiderit̄. dnā ei⁹ eā magna tristicia et cuncta re plicando retulit. q̄ q̄liter dns ei⁹ de filia sua mandauerat. Ipsa aut̄ famula ut audiuit quom dnā ei⁹ contristabat̄. multū dolou ei⁹ condolens. dixit ad eā. Dnā mea cara. noli te meroꝛe affi cere ppt̄ filiā tuā. qā ipse qui eā secūm uoluntatē suā creauit. potens ē etiā in ea restaurare. quod imperfectū est. Qđ si ur̄ placuerit uoluntati tradi te eā ih̄u ad alendū. meū eni erit dnō annuente eā p̄ducere ad pfectā ętā tē. Te uenerabilis dnā consolatione suscepta. accepit ipsā puellā. & tra didit in manꝰ āculę dicens. Tibi eā do ad nutriendū. & dnō meo ih̄u xp̄ō cōmendo. Te ipsa gratulant̄ accipiēs puellā remeauit in domū suā. & nu triuit eā p integrū fere annū. usq; dū ipsi uicini sermocinarent̄. cuⁱ hec filia eet. quā ipsa tā honorabilit̄ nu triret. Nutrix aut̄ eoꝝ ūboꝝ agni tione p̄cepta magno timore p̄cussa. q̄ hoc palā fieri timebat qđ occulta re cupiebat. misit nuntiū. & intima uit dnę sue qualit̄ loquerent̄ inci ni ei⁹. Ipsa aut̄ ei remandauit. ut la tent̄ ꝓperaret transfugere in aliū lo cū q̄ palma uocabat̄. ibiq; secū occul taret ipsā puellā. asserens se ibi habe re quandā amicā. que illi necessaria quib⁹ indigeret largiret̄. Te uisioni b⁹ eius libent̄ obtempans. ad ēsignatū pueuit locū. & in eode cōtinuo ip sā educauit puellā. donec cuidā epō nomine echardo. de partib⁹ bauuari oui dns̄ in uisione mandauit dicens. Vade ad quoddā monasteriū qđ dici tur palma. & ibi inuenies puellā ana tiuitate cecā. Accipe eā & baptiza i nomine trię maiestatis imponens ei nom̄ odilia. & cōtinuo post baptismū ui⁹ recipiet. Ipse ꝙ p̄cepti sibi mu dū implere festinans ad p̄fatū pueꝝ

locū ac oīa sicut ei ostensa fuerāt inue
nit. Tē accepit ipsā puellā. & secūm sibi
datū mandatū in fontē sēificatū demer
sit. & cū eā a sēō fonte eleuaret. & oclos
ipi⁹ christmatre linuret. ilico ligaturis ocu
lor laxatis clare intendebat in fatiē an
tistitis. Sēs ū dei famls. ingenti gau
dio repletꝰ deo ymnus & laudib⁹ grās re
tulit. & eidem ēgregationi q̄si in uisio
ne oīa ostensa sē patefecit. admonēs
& exhortans sactas ancillas xp̄i. ut strē
nue diligentiq; curā urginis xp̄o ēsecra
re nitrentur habere. Ex inde osculum
pacis filiole suę porrexē dicens. In reg
no eīno ēcedente supna clemētia liceat
nob demuo mōs mutuo ēxemplari uultꝰ
d chīs oīb⁹ finetenꝰ expletis. ad patrā
repedare ꝑpiam. Sēmoniales aut carę
urginē xp̄i nutrebant. eiq; ut medita
tionu scripturarū opam daret inunge
bant. Tē sacra urgo adepta uisione o
culoꝝ. studebat in sacra lectione & ora
tione pugil existere. ac elemosinis se
cundū ꝑpiam facultatē insignit deser
uire. nec in culmine ꝑsolidę ītis. oīs
pompas mundani fastꝰ ueluti ꝑ nichilo
despicere. quatinꝰ expedita ab oīb⁹. q̄
nitem eiꝰ pulcra desideria potirent
impedire. illi soli liberiꝰ deseruiret. cui
se militię mancipauerat. Pat aut eiꝰ
celitꝰ ostensū ē. quoīn filia sua q̄. intīme
re decreuit. supēēt. & q̄m ꝑ epīm sacro
fonte abluta uisū recepisset. Intuitus q̄;
pat eiꝰ dū in patriam rediret. multo nun
tio oīa q̄ gesta erant intimauit. obse
crans obnixe. ut dissensionē que int se
& filiā eiꝰ diabolo meitante erat. dō opi
tulante disrumpet. & in ēcordiā redire
feliciter. Exinia q̄ odilia i monastīo
posita. sedulū dō studebat impendere
famulatū. Qua de re accidit. ut oīum
maloꝝ incentore infligante. quedā femi
ne in ipso habitu positę. sicut semp ē ma
loꝝ inuidere bonoꝝ actib⁹. eā odio habe
re inceperit. & multa ei ēxtraria irrogarēt.
Ipsa aut nichil hoꝝ curans. s;p dī amore
complectens sponte ēuncta. in dīno seru
tio cotidie augebatē. Habebat etiā frēm
decoīm in domo patris siu optime edoc
tū. q̄m & ipse pat ualde diligebat. Illa
aut eū in collocutione & ēxemplatione
incognitū habebat. Tē q̄ scripsit ep̄lam.
eāq; globo coccineo inuolutā. eidē ger
mano p q̄ndā pegnū tīnsmisit. īplorans
ut ꝑpt̄ dei amorē q̄ nī solū ꝑpinquos et
amicos s; etiā inimicos diligere uiderit.
recordari sui dignaretur. Frē aut littās
a dilecta sorore destinatas nī solū suscē
pit. uerū etiā intente plegit. & deinde
patri suū allocut⁹ est dicens. Dnē mi
kīe. prebe puī auditū suasionibus fa
muli tui. tuā clemētiā supplicantis. Pat
aut respondit dicens. Si ea que ad rem
nī ptinent postulaueris. incongruū ē
ut t consensꝰ ꝑbeat. Ille aut respondit.
Congruū ēt potest. si tuę placuerit pa
tīnitati. q̄a nichil aliud postulo? nī ut fi
liā tuā quę nē in extera gente. suoꝝ om
nīū destituta parentū ēsistit solatio.
reuocare & tue ꝑsentię ꝑsentari facias.
Pat ū impauit ei ut de hac re oīno
reticēret. Bonę aut indolis adolescens
dolou sorous cōpatiens. patre ignoran
te. muso curru & ceteris que it facien
tib⁹ necessaria erāt. fecit eā in ꝑpium
reuerti locū. Eodē aut duce. uiā cū
filio & ceterīs suis hominibus. ēsedēn
te in editiore urbis loco. q̄ ob etymolo
giā ipsi⁹ nomīs hohenburch dicitur.
ēnigit ut Odilia sponsa xp̄i in curru se

dens sicut illis temp̃ib⁹ mos erat eundi
cū turba copiosa aduenirēt· sic ei fr̃ suus
disposuerat· Ipse aut̄ euoluris suis obtu
tib⁹ cernens multitudinē ulā· pcunc
tatus ē quid hoc ēēt· Tē adolescens re
spondit· q̄d filia ei ēēt Odilia· & ipse
inquit· Quis tā stolid⁹ & temerarī eā
reuocare p̃sumpsit sine meo iussu·
Puer aut̄ animaduertens q̄d iā lactā
re nō potuiss; hoc q̄d fecerat· pat̄ respō
dit· Ego famis tuus arbitrans q̄d m
obp̃briū nob eueniret· si impauptate
tanta p̃manerēt· multū afflictionu
li⁹ compass⁹ reuocaui eam· S; nē pat̄
mi hoc mdulge· quia scio me stulte
egisse· q̄d eā sine tuo reuocare p̃sump
si impio· S; ipse male iracundia de
uict⁹· baculo quē manu gestabat pu
erū p̃cussit dur⁹ quā sibi uoluntati
ess;· Tē adolescens ex eodē ictu in egri
tudinē decidit· iuxtaq; finiuit· Pat̄ ū
īmanitatē rei⁹ sui ēsiderans· semetip
sū in lam̃tacione & abstinentia affligē
re studuit· & longa suspiria trahendo
dic̄· Ve mi misero· q̄ filiū intimendo·
supnū iudicis incurri· Ac demceps
usq; ad obitū suū in monastio p̃seuerās·
dim sibi placare nitebat̄ dignis penit̄
cię fructib⁹· & seō⁹ limina frequentan
do sp̃u ēterito & corpe macerato· eo⁹ in
tercessionē sedul⁹ implorabat· Tē demū
supna disponente clemētia· recordat⁹
abiechonus filię sue· eā ad se accersiri
p̃cepit· Que cū accersita uenisset· mut⁹
erga eā aliq̄d agere uolens· tradidit eā
cuidā scī monasterii q̄s de brittannico tīr
torio erat· & ēstituit ei cotidie dari
stipendiū uni⁹ ancillę· Ipsa aut̄ cū grā
rū actione hoc ipsū accipiens· in ipso
monasterio multo mansit tempe⁹· in
ebi aliud habens· si quod ima ancilla
rum haberet ēsueuit· Interim aut̄ eue
nit· ut nutrix ei⁹ de hoc seculo migraret·
Ipsa ū ī immemor illi⁹ magne industrię·
qua ab ea nutrita fuerat· tīā fodi ad se
peliendū eam p̃cepit· & p semet eā tīr
cōmendare curauit· Contigit aut̄ post
spatiū fere octoginta annor⁹ hui⁹ sepul
chrū quo p̃dicta nutrix sepulta fuerat·
euacuare· & ad aliud corp⁹ humandum·
Tē ū toto corpe putrefacto ac penit⁹ in
puluerē redacto· sola dextra māmilla
ita incorrupta & integra inuenta est·
ac si eodē monēto a corpe ess; absenta·
Hoc ū ad compbandā sanctę uirginis
almitatē factū credit̄· q̄a sagax illius
nutr̄ aliq̄d celeste in ea cē compben
dens· de sola dextra māmilla ei lac p̃
buerat· & p omē temp⁹ lactationis eā
circūdata līnio habebat pallio Sca
aut̄ uirgo eodem stipendio ēterna
in monastio multo tempe erat· nihil
aliud habens· eo q̄d nec pat̄ eā uoca
uit· nec ipsa nī uocata eū adire p̃sump
sit· S; cū iam supna pietas· lucernā
suā sup candelabrū ponere decreuis
set· ut intrantes domū lum̄ cernerent·
accidit ut quadā die farinā mu⁹culo
sub pallio quo circūamicta erat portan
ti pat̄ intra septa monasterii obuiaret·
iāq; rigida deposita nitte p diuinā inspi
ratione· eam clem̃ter allocut⁹ est dicens
filia kr̃a unde uenis· aut q̄ ire cupis·
aut q̄d portas· Ipsaq; subsistens respond·
Parū farinę dnē ego fero· ut ex ea aliq̄d
cibi fatiā ad recreandos egenos· Ipse au
tē· noli inquit̄ contristari· q̄d hactenus no
pē duxisti ultā· q̄a dnō annuente in ius
mo ē ut hoc exsilipes Eodē itaq; die p
fatū monasterium· cum omib; appendi

eus ſima[illegible] nūb' ullus tradidit· obſecrans
eā ut una cū ſcā congregatione memo
riā ſui recitando dim̄ p ſuo facmore īt̄
pellaret· & ſi multo poſt uiuem̄ tempe
ad diem ꝓuenit extremū· Jpſa ū p mdi
tia plurima· & reuelationē ſcām agno
uit quod pat̄ ei' in penali loco ēēt· ꝓpt̄
peccata p quub' in hoc ſelo morte ſe am
ſcipiente· digniſ penitencie fructiſ ñ fe
cit· Tē illa mgenti merore ꝓpt̄ interitū
ſui patris uallata· multis· m̄ eunuis·
& orationib' p eo dñm deprecari ſtuduit·
recolens illū ſuis dixiſſe diſcipulis· dñ
dico uob' quicq'd orantes petitis credi
te quia accipietis & fiet uob· Cū ū ſu
pna pietas famulā ſuā de tanto mero
re conſolari uellet· ipſa orante in ſecre
to latere ille' montis· ſup quē monaſte
riū erat· ut ſe tanto ardentiꝰ quanto
liberē' p abſolutione ſui patris affligē
ret· apto celo lux celit' emiſſa ſup eā in
oratione ꝓſtrata· emicuit· ut quedam
pars eiuſdē celle ex eodē ſplendore em
anaſſe· & uox ad eam facta intonuit· O
deo dilecta odilia· tā angores afflicti
onis a te compeſce· q'a remiſſionē pecca
toꝝ pat̄ tuo a dnō impetraſti· & ecce
ab inferno liberat' in choro patriarchaꝝ
collocand' ab anglis ducit'· Jpſa aut̄
hoc audiens· mox intulit dicens· Frāt
ago dñe· quod me indignā ñ meis
meritis· ſ; tua bonitate exaudire dig
nat' es· Habebat etiā ſub cura ſui regi
minis numerū ſēmonialiū quaſi cen
tum triginta· Quib' dū ſcā mat̄ duplici ſtuderet p̄eſſe doctina· ut quaſ ubis
inſtruebat coroborarēt exemplis· ſa
tagebat cottidie ſe in diuinis exercere
obſequiis· illud aplicū mīte reuoluens
ne alios p̄dicans ipſe reꝓb' inuenar·

trat itaq; ſcā odilia in oratione conſtans·
diuine lectioni intenta· in locutione mo
derata· in abſtinentia ſingularis· ita ut p̄
t̄ dies ſollempnes nichil aliud cibi ſume
ret· ñ panē hordeaceū & legumina· Jn
lecto nāq; urſinam pellē habere· & pro
plumatio capiti ſuo petrā ſubponere cō
ſueuit· Jta aut̄ faciendo ñ laudē requi
rebat humanā· ſ; ſolā ſui redēptoris in
ſpectionē· ac ideo cū magna occultaci
one oīa faciebat· diuma obſeꝗa· reco
lens illū dixiſſe· neſciat ſiniſtra tua
quid faciat dextera tua· Monaſterium
ū q'd uenerabilis abbatiſſa gubnabat·
ſicut iā p̄dixim' in excelſo monte erat
ēſtructum· & idcirco ñ ſolū debiles &
infirmi· ſ; etiā integritatē corpis haben
tes· cum magna difficultate
illuc accedebant· Vnde ſcā di famula
dolens eos ꝓpt̄ difficultatē itineris
raro ad ſuū uenire cenobiū cū eſſ; hoſpi
talitate ſepius congregauit omnē cō
gregationē· quā ſub ſe habebat· uti ea
rum uolens ēſilio· & dixit ad eas· Cerni
te dilectiſſime ſorores· quod aſperitas
itineris· laborem magnū aſcendentiꝫ
b' pegnantib' & debilib' confert· & ideo
pauci nos adeunt· Ego uolo ubere ſi uob̄
placuerit ſēitatē in mitrion latere uti'
montis edificari hoſpitale ad recipien
dū ap̄ianos· Tē oīs reſponderunt op
timū ei' ēē ēſiliū· & accepta earū be
nedictione in p̄mis ibi eccl̄am ēſtruē·
eāq; in honore ſēi martini dedicari
rogauit· & deinde receptionē pauꝑm
fecit· Placuit aut̄ ſororib' habitacio illa
q'a loc' amen' erat· & aquarū abundan
tia locuplex· & poſtulauerunt ut ibi
monaſteriū faceret· q'a ſuꝑuſ monaſ
teriū in magna aquarū penuria ſitū

erat. Illa autē ēsilio ullarū assensū pbens. edificauit ibi monastīum sicut & hodi ernī compbat dies. Factū est autē dū in eodem ope occupata ēēt. ut uenīret ad eā quidā urr portans in manu sua tres urgas de arbore tilia. & dixē ad eam. Do mina accipe has urgulas & planta eas. ut in posterū ob memoriā tui habeamt. Illa autē accipiens. uslit tres parari fos sas. Interī ū accessit ad eā una de soro rib. & ait. Noli dnā has plantare urgas quia frequentē ex ipsa arbore nascunt uermes mali. & illa nolimquit ēbari. q̄ numq̄ aliquid ētrarietatis ex his ar boib uenret. & tulit unā in manu sua & ait. In nomine patris te planto. Et ac cipiens altera dixē. & te in nomine filii. Et tertiā tulit dicens. & te in nomine spūs scī. mysteriū trinitatis cō plens. que usq; hodie umbra sua uden tur in ardore estatis pstare ancillis xpi magnū refrigeriū. se p plurimū exten dendo spatium. Erat etiā ei ēsuetudo pegnas ad scām conūsationē suscipe femmas. tā de scotia quā etiā de brit tannia. nec ñ & uiros religiosos suscep. & ex eis sibi pbitros ordinari rogauit. & ēfirmauit utraq; monasteria. & colloca uit in eis scīmoniales. & post hec cuo cauit oms sorores. & rogauit eas ut sibi indicarent. utrū canonicā an regla rē uitā ducere uellent. Tunc oēs una nimit responderunt se reglarem uelle habere ēuersationē. Illa autē cū humi litate & mansuetudine dixē eis. Scio kmē sorores & matres uos pmptissimā esse ad oīa aspa & dura p xpi nomi ne tolerandā. si; timeo si nos reglarem uitā elegerim. maledictionē a successo rib. nīs incurrere. qua ste loc. ut scīt ualde meō petrus & laborios ē reglari uitę. adeo ut nec aqua in eū magno labo re hic adipisci possit. Vnde si urē placue rit almitati. melī est ut in canonico ha bitu consistatis. Tē oēs sedīm ait. ūba e legerunt canonicā reglam. in qua usq; hodie in supdictis monasteriis degentes pcedentiū normā sequendo pseuerant. Illa autē ut cognouit qđ canonicā regu lam elegerunt. ait. Dnē ihu xpē. q̄ me indignā ī meis meritis. tua mesfabi li clemētia cecitate p scām baptisma eripe dignat. es. & dnē supplico. ut hanc fami liā tuā cui me pesse fecisti. tua pteccio ne ubiq; custodias. & oīmē cupiditatē carnalī desideriox ab eis auertā. ut & toto nisu nīs illibatū studeant semp impendere famulatū. Ipsa autē pascen sū scārum urginū quasi bona abies in altū pficiens. quāius toto conamine oīs in cōmune scos ad auxliū sibi in uocaret. sepe tamē reliquias scī johan nis baptiste ueneraba. eo qđ in baptis mate ulū adepta fuerat. Unde etiā ecclīam nomine ipsi. edificare cogitat. Sed qua per ipsi. reuelationē scire uole bat in quo loco ecclīā sibi ēstruī pdesti naret. ante nocturnas horas surgens secretū quē sibi ad orandū elegerat locū petit. seq; ibi in oratione sup unā grandē petrā pstraut. q̄ usq; hodie ob memoriā ipsi. crucē ligneā gestat ī modicā. Dūq; se ibi in oratione largit effudisset. ses johannes baptista mag na claritate comitat. dicit apparuisse. talit sicut saluatorē in iordane bapti zauit circū amict. Una autē scārum femnarū cui. ministeriū erat horā diuini offitii pūdere. surgens foras egressa ē. ut stellis ētemplatis scirt

sua tempꝰ esset ad signū nocturnale pul
sandū. Videns aut tantā claritatē et
sem uolens qd hoc ēet ppꝰ accessit. Cūq;
accessiss numio splendore ptrita cōti
nuo ad ppruū repedauit officiū. nullu
bi uidere potuit. ñ scām uirginē numa
claritate circūdatā. scīn aut Johannē
nunme uidit. Tē scs Iohannes electę
di uirgīs. locum ubi ecclesiam con
struu uellet. & quantū spatiū in latitu
dine & longitudine habere deberet
patefecit. finitis aut his exemplo eā
dē di ancillā q; huc uisionis miserat ad
se uocauit. eiq; mādauit. ut nulli hāc
ante suū obitū manifestaret uisionē.
& hoc qd ipsa latebat aptius dicens.
Claritatē q; uidisti nō ppō me sed ppter
scīn Iohannē aduenit. q; mecū loquen
do preceptū ecclię cōstruendę munerit.
facto ū mane ingenti gaudio repleta.
mox diuinū qd sibi ostensū erat face
re opꝰ inchoauit. In ipsa aut inchoa
tione accidit miraclin. qd nequaquā
arbitror silentio occultandū. Boues
namq; q plaustrū onustū petris ad
fabricā ecclię trahebant. ab ipso cacu
mine montis qa a sūmo usq; deorsum
spatio septuaginta pedū l amplꝰ dis
tabat cecidert. Tunc homines cito p
descensū ulue currentes. ut saltē eos
si qd uitale in se haberent gladio iu
gularent. q̄tinꝰ eoꝝ carnibꝰ uescī liceret.
suffragantibꝰ meritis scī Johis baptistę.
illesos plaustrūq; onustū repperunt.
rursūq; eos p semitā angustā q; ux
eos pua ē rursū ascendere plaustrū
trahendo ad pdictū opꝰ fecerē. Ecclia
aut pfecta iuxta eā domuncū et
cetras officinas construi iussit. & ibi
ipsa cū paucis secretā uitā ducebat.

Habebat etiā frēm nomine adelbtum. q
habuit tres filias. quarū una eugenia. al
tera attala. tcia Gutridlinda dicebatur.
Que audientes opinionē sēę uirginis. co
gitauert & ipse di karitate accense mun
dū derelinquere. & discipulatu amtę
sue se mancipare. quatin exemplis ulꝰ
instructę. pfecte discerent oīs uoluptā
tes carnaliū desideriorꝝ edomare. uꝰ si
mul cū illa immarcescibile ętne uitę pre
miū merentur accipe. Illa aut ut audi
uit desiderii earum. libent eas suscep.
& diligent edocuit. & edoctas dnī ser
uitio mancipauit. Post hęc contigit.
ut quida ex seruitorib eī monasterii ip
sius occideret frēm. Tē ipsa magnope
ctristari p illꝰ morte cępit. omīsq; ēgre
gatio simul cū ea. Unde etiā dnm roga
bant. ut ipse meo qui eā fortē contris
tabat uindicare dignaret. meli ee dice
tes. ut in psenti dignā castigationē quā
in futuro ppetuā penā subiret. Quarū
pces ut posterita illi pbat exaudiri me
ruerunt. qa nulꝰ postea ex ipsi pgenie
humanā sortē est uitā qui ñ aliq̄d in
se debilitatis haberet. Euenit etiā qua
dā die sicut ēsuetudo in eode monastio
erat. ut sedin ordinē uirginū ieunaret
et psalteriū decantarent. ut ueniret
dies ieunii eī. Cumq; in oratione stan
do psalteriū nitere explere. accessit u
na de ministrantib. & dixē ad eā. Dnā
nobilitatē uām celare nequeo. qd unde
ēsoroib nris ex uno deseruire debuim
defectꝰ nob est. qua sup nīsuā hodiernā
nebu habeam. Uui est pudere qd ex hoc
agere debeam. Illa aut inquit. Noli con
tristari filia sed habe fiduciā. qa qui ex q̄n
q; panib & duob pisc; tot milia homi
nū saturauit potens ē etiā ipsā paruam

quã seruare dignat' ẽ mensurã. si sue uolũ
tati placuerit multiplicare. S; uade & sol
licita esto erga ministeriũ t cõmissiõ. et
noli obliuisci qd ipse ait. Querite pmum
regnũ di & iusticiã ei'. & hec oña adici
ent' uob. Tẽ petita bñdictione. ad suũ
reneauit officiũ. Tempore aut quo con
suetudo erat unũ sororũ ppinari accef
sit ad uas umariũ. in quo pdicta ñsura
remanserat. plenoq; inuento. statim reũsa
nuntiauit dñe sue qd factũ fuerat. Illa
aut convocatis sororib' ait. Grãs agite
dño ihu xpo qui ñ deseruit sperantes
se. & nob ñsurã unu multiplicare dig
nat' ẽ. ut debitã illi seruitutẽ sine mur
muratione impendere ualeam?. Ac dem
ceps eas ex eodẽ uno lẽtabundas p dei
karitate refecit. Sed q; iurgo p pluri
ma exercitia. carnẽ suã magis ac ma
gis castigando. ac de uirtute in uirtu
tẽ pficiendo. cottidianos pfect' sibi
uirtutũ mse congregauit. S; cũ iã dñs
se sue tanti labouis remunerationem
reddere decreuisset. sciens sibi absolutio
nẽ siu corpis immittere. ptẽ in ecclam
sci iohis baptiste. ibiq; omñib' accersitis so
roub' ammonuit eas ut semp dñm di
ligere. ac mandatis ei' in omñib; obedire
satagerent. obsecrans etiã earũ scitatẽ.
ut tã p se quã p patre suo & ceteris ei'
ppinq's. dñm sedulo impellarent. Cui
expletis. iussit eas in oratoriũ sce ma
rie ire. & ibi psalmodiã celebrare. Ipsa
aut inibi sola remansit. Illis ũ iussionẽ
ei' implentib'. & psalmos cantantib'.
sca illa anima carne soluta ẽ. tantaq;
fragrantia muri odous illuc aspsa est.
ac si dom' omñib; aromatib' plena ẽet.
Cũq; cõpleta oratione reũse ẽent. spi
talẽ matrn iã defunctã inuenientes.
nimio merore constrictari ceperunt. qd tã
sca anima egrediente minime mt ẽe me
ruert. & qã carũ dilectissima mat. ante
quã uaticiũ acciperet. spm exhalaret su
premũ. Dumq; nimie angustiarent. tu
nanimit in oratione pstitere. lacrimis ex
imio affectu pfusis. rogauere dim.
ut scis angls qui animã deduxerant.
imperet eã iterũ in corp' reditu. Qui
rũq; in modũ illis toto conamine ora
tib' anima repente in corp' recepta.
sca di famula resedit. ac eas his allocu
ta ẽ ũbis. O dilectissime matres & so
rores. quare ñ talẽ inquietudinẽ ir
rogare uoluistis. ut dñm rogaretis.
quatin' animã pondere corruptionis
exuta. hoc qd semel amiserat. denuo
reuisere uuleret. Ego enim di gra an
nuente. contubnio lucie uirginis cõ
iuncta tanto gaudio pfruebar. qd
nec lingua exprimere. nec auris audire.
nec oculis intueri sufficit. Ille aut ẽtra
referebant se hoc ideirco egisse. ne
negligentia notarent. si ipsa exper
dñici corpis obiret. Cũq; calicẽ in quo
dñicũ corp' & sangis habebat' sibi offer
ri uuliss'. pprijs manib' eũ accipiendo. sca
cõmunione participata. omñib; ẽnem
bus animã tradidit. Ipse aut eam in
eodẽ monastrio. ob memoriã illi uenera
bilis facti hactenus pmanet. Tẽ sce dei
ancille. sacrũ corp' eius magno honore
sepulture tradidert. in ipsa ecclia. in
dext' latere ante altare sci iohis bap
tiste. fragrantia muri odoris q; pri
ibi aspsa erat usq; in octauũ diẽ mibi
ẽtinue consistente. ubi supna pietan
te pietate. mirificentib' meritis sce
di uirginis. ñ nulla miracla plura facta
memorant. Nec mirũ iuderi debet.

si se societati sēę lucię martyrii xpī con
iunctā ēē dicebat. quamuis ipsa p mar
tyriū ab alijs irrogatū uitā ñ finierit.
qua ex hoc q̄d carnē suā p tot aspa et
ardua edomáre immo macerare stu
duit. ēcedat nequaquā eā ceruicē fer
ro remuisse submittere. si ferocitas
psecutoris ñ decēt. Migrauit aut sēā
odilia. & ita ut dixerī uitā m melī mu
tauit ix decembs. Regnante dnō nō
ihu xpō cui ē cū patre & spū scō laus
& honor & potestas. Pomūa scta scloz
aō.

Explicit uita s̄ Odilię uirginis
Passio sēę Eulalię uirg̃ & mr̄is

Innumer popls & infinita est
multitudo. quę p xpi nomine
crudelissimā mortē ętīę uitę
gestientes compendijs. animo fr̄
robustiore congressi. mī quos be
atissima martyr eulalia. de uic
toręę felicitate in xpō confidens.
secura summū triumphatorē. mar
tyrii certamī aggrediens. palmā dignā
promeruit. quę nullis blandimentis induc
ta. nullis suasionib p uocata. antiquū
uetteratorē cū suis artib gliosa calcauit.
Hęc g uirgo beatissima. scēmonialis
puella dō timorata. atq; matronalit̄
edocta. annoz scēliē tredecim mītę &
coępę casta. religione pudica. castitate
firma. docebat a deodato quodā prbo
a rudimentis infantię. ut fatere xp̄m
amplis quā negaret. & indiuiduam
trinitatē q̄ ds ē mītis integritate confi
teret. nichilq; aliud inimicus hominis
offitio pagebat. ñ ut dnō omnipoten
ti cui fuerat tota deuotione subiecta.
intrepidi conflictu instantia deseruiret.
Quę martyr dū adolescentię annos
fuisset ingressa. maiore credulitatis cul
tu robustioz. fidē quā sēā deuotione
conceptā. animo fortiori seruabat. Vo
uerat enī animā suā dō. eamq; p xpō po
nere contendebat. a quo desiderati pal
mā martyrii mercedē se felicit̄ consequi
debat. Pat ū ipsi erat nomine liberius.
hē beata eulalia habebat patrē. Igit̄
cū ab scelleratissimo calfurniano xp̄ianus
psecutio fuisset imposita. & passionis dies
supuenisset. fortuitu eulalia beatissima
ciuis & incola puincię lusitanię. cum
longe ab urbe miliario octauo. ultra emeritā ullā nomine p
ciano in finib puincię bēticę. dū a qua
dā sorore p effectu sēimonię ipsi ad
supdictam possessionē suā fuisset. euo
cata. & ibidē in scīs dī laudib cū confes
sore felice. & ceteris dīm timentib castus
sime moraret. malū fama ñ tacuit
q̄d emeritensiū urbē hostis cruent
intrasset. Denunciatū ē beatę eulalię
supuenisse nuntios cū uehiculo pub
lico. qui eā ad emeritā deducerent.
ibiq; iā patrē suū liberiū cū ceteris cō
fessoib in carcere reclusū inuenit. q̄
cognito eulalia beatissima leta ad pa
sionē p̄silijt. perens prim cuitatem.
& it arripiens. uehiculū sibi iussit ap
tari. Nullā gressus itineris. ñ patri
monii habundantis eximia. ñ caroz
unanimitas reuocauit. offitiū uiri
le p̄emptans. sicq; deuota ad talem
gliam destinata. toto animo festina
uit. ut si fieri poss; sita longinquum
it ñ ēēt. intra unā horā omē transi
ret. & ita urgebat ipsū mulionē in
uelocitate uehiculi. omī animositate
festinans ad palmā. Prestabat ū ei
comitatū iulia curialis ei. & cū
it agerent. dix ad eā beata eulalia.

Notū sit ꝺ dnā sozor q̄a nouissima ua
do ſ; prima patiar. & ita factū est ſic
beata ꝑdixerat eulalia. Cū g colonię
emeritensiū urbi appꝓpinquasset bea
ta eulalia. obuiauit ei quidā iudeus.
& dixit ei. Bene uenisti filia. uade et
thurifica ut uiuere possis. Cui respō
dens scā eulalia dixit. Augeat ꝺ chris
tū fidē annose. nā ego ꝓ xpō dnō meo
mou desidero. & ꝓtransiit in uelo
citate uehiculi. Quā respiciens iu
deus uidit fulgorem eā comitantē
uelut flāmam ignis. stupefactusq; ī
tali uisu intellexit quod angli dei iā ꝓ
tegebant eā. Ido enī uoluit chris hoc
miraculū iudeo ostendere. ut diuina
corduſ eiꝰ insensata uideret magnalia
ꝺi. S; beata eulalia fide plena. sua spō
te ad forū ꝓcessit. Tē rumor ēcurrit
per uicinas fori partes. & facta ē ibi ī
numerabilis ingens turba. ita ut
in domibꝰ nemo remaneret. Talis e
nī erat scīmonialis eulalię fama.
ut omīs emeritensiū urbis habito
res. ad eā aduentū conuenirent. ut
meruſ amore pendebant. uere uernu
lā. & puritię ipsiꝰ senatē atq; habita
torem uiderent cū ꝑside dimicantē.
Statimq; de ea nuntiatū est calfur
niano ꝑsidi ꝓpritię lusitanię. q̄ a ma
xiano imꝑatore & ꝓsecutore fuerat
directꝰ in ꝓsecutionē xp̄ianoꝝ; quem
calfurnianū ꝑncipē atrocitatis & sce
leris capud cūctis beata eulalia la
cessire nō cessat. nō illā dura uox. nō cru
entę manꝰ. nō turpis aspectꝰ appositā
passione submouit. Maior facta est
in uirbꝰ dnī. cū in suis fascibꝰ ꝑsiden
tē. toto nisu conata ē deuincere. Hęc
sic calfurnianū intuens dixit. Q̄d in
grederis urbē inimice ꝺi excelsi. Q̄d
ꝓsequeris xp̄ianos. & niteris ꝓdere
uirginē dei. Dīi docet me inuerecun
de sim. nec auferes ame castitatem
meā. adolescentiā. Calfurnianꝰ pre
sidixit. O infantula. ante quā cresca
flore ętatis tue ꝓdere queris. Beata
eulalia respondit. Ego quidē sū an
noꝝ circit tredeci. putas infantiā
meā tuo tirone ꝺbari. Sufficit in
hęc transitoria uita. & q̄a tirenę u
te blanditiīs nō delector. alteram
futurā beatā expecto. qua beatoꝝ
dono diuinitatis effitiar. Calfur
nianꝰ preses dixit. Sta te uanitas mi
sera nō seducat. ſ; accede & sacrifica
diis secīm imꝑiale ꝑceptū. & poteris
tonīta euadē & honorari. atq; sponsū
duuitē ꝓmereri. Beata eulalia res
pondit. Habeo sponsū duuitē & im
mortalem dnm ihm xpm. qui te tu
osq; & patrē tuū diabolū qui dī sā
thanas. extīminare & ꝑdere potest.
Tunc uultit ꝑses ut in carcerē mitte
rēt. Priusq; cēpit eā blandis allo
quiꝰ. uolens eā decipe. & dicebat
illi. Considera infantiā tuam. aspice
tenet ipsā. thurifica ut uiuere pos
sis. Beata ū eulalia fide plena. uirtu
te firma. usq; ad mortē pēnā nō ti
mens. ita respondit. Xp̄iana sum.
nō facio. Tē calfurnianꝰ turbido furo
re accensus. putans pudicitiā infan
tis uirginis. more ceteroꝝ infantū
atq; corpis emēdari. iussit eā flagel
lari. & catomis cedi ꝓ offitium cura
tous. Cumq; catomarent corpꝰ eiꝰ de
licatū ac sem. illarę cędis ūbera eq̄
animo sustinebat. & fidens in mag
na glia dnī constantē ac for

tū maledicebat regē & cesarē cū dīs
eoꝝ. Angli ū dnī ꝓtegebant famulam
xpī beatā eulaliā. ſ; iniquiſſim⁹ iudex
credebat ſe facere poſſe q̄d querebat.
ſi pudicā uirginē fedi⁹ uerberaſſet. Be
atiſſima eulalia dū talib⁹ uerbib⁹ la
cerarē. atq; talia ꝓclamaret. ad au
res ꝓſidis ꝓuenerunt quę beata eula
lia dixerat. Ipſe quoq; ad ſe eā uoca
ri ꝓcepit. & aſpiciens mea decoris &
pulchritudinis ſpeciē. in faciē ei⁹ qua
ſi muſcham ꝓferens dixē. Conſule t̄
dīs immola. ac declina a mortis opa.
S; beata eulalia dū ꝑmis uerbib⁹ lace
rata fuiſſ. calfurniano dixē. Q̄d pro
deſt miſer. q̄d honeſtatē meā inſane
temptaſti nudari. Corp⁹ quidē meū
habes in poteſtate. animā aut̄ meā
habere ñ potes in poteſtate. ñ ſolus
ds qui eā dedit in. Tē calfurnianus
uidens ꝑmis ūberib⁹ ſuū diſpoſitum
minime ꝓficere. beatę eulalię dixit.
Que ē iſta rogo ēſtancia. quā quib⁹dā
cognoſceris adepta fuiſſe ꝑſtigiis. &
ad laudē tui generis dīs deſpicis im
molare. S; beata eulalia ex toto cor
de in dnō ēfidens. eadē preſidi quę
ante fuerat loquuta dixit. Cur me
interrogas. Sepi⁹ dixi et dico t̄ q̄ dīs
& q̄ dicis omīno ñ facio. quia xp̄iana
ſū. & ut omīa ſcias. ego reges urōs
cū dīs eoꝝ & maledixi. & maledico.
Cumq; hec ꝑſes audiſſet. & de ſenten
tia danda publice moras faceret. eu
lalia uirgo beata ꝑſeueranſ ī conſtan
cia audacter. plena fide & ēſtantia
omīb⁹ audientib⁹ dixē calfurniano.
Da ſententiā. regib⁹ enī tuis & dīs
eoꝝ. eadē que dixi ſepi⁹ nē quoq; et
repeto maledixi & maledico. Hiſ ū
biſ auditi beatę uirginis. exacerbat⁹
ē uehemēter calfurnian⁹. & furore nu
mio accenſ⁹. iuſſit ſibi ſequenti die pa
rari tribunal in foro. Tē ꝓcepit ex ſen
tencia beatā uirginē cruciari. & uiuā
flāmis cremari. Cui beata eulalia re
ſpondit. Non timeo minas tuas. po
tens enī eſt dīs mīs qui m̄ in ꝑmis ū
beribus tuis tolerancia tribuit. & ab
igne quē nē ꝓparas illesā conſeruare.
Calfurnian⁹ ꝑſes dixit. Quid me cō
moues. & adhuc tuę miſereor infantię.
Eulalia beata reſpond. Miſereat⁹ m̄
dīs. ſā qualis ē miſericordia tua maledic
te. Calfurnian⁹ preſes militib⁹ ſuis
dixē. Afferte fuſtes de arboribus. & ma
deficete cū ſtirpib⁹ ſuis. & exſpolian
tes eā nudam ꝑmictā cedite. Eula
lia beata dixē. Hęc ſunt munę tuę an
tiquiſſimę. nichil me noces. ſ; magis
confortas. Calfurnian⁹ preſes dixit.
Afferte oleū & ſuccendite. & canden
tes ei⁹ māmillas ꝑfundite. Beata eu
lalia reſpond. Calfurniane frigidus
ignis tuus. & oleū candens ñ me ca
lefecit. ſ; me calefecit caritas xp̄i q̄m
quero uidere. Calfurnian⁹ ꝑſes dixit.
Afferte in calcē uiuā. & ulue eā mun
gite. & aquā deſup fundite. Eula
lia ſcā reſpond. Trucidet te ignis ęter
nus. quemadmodū trucidare diſpo
ſuiſti ancillā di. auxiliabit⁹ m̄ dns.
& de manib⁹ tuis liberabit me. q̄a ñ ꝑ
me. ſ; ꝑ ipſo has patior penas. Calfur
nian⁹ ꝑſes dixē. Plumbo ollā impleri.
& uehemēter calefactā ante ea affer
re. & ſup lectū ferreū nudā ſterni.
ꝑmuī quidē pęnā illi oſtendit. ut
forte ēuertat⁹ ad deos. & ſi ſacrifica
re noluerit. ita eā ꝑfundite. Beata

ũ eulalia quę cottidie beati tyrsi passi
onẽ legebat. amplissimo magis robora
ta ardore. penã ante se oblatã cũ ui
disset dicẽ. Dñs ueras uenu ad libandã
ancillã tuã. Credo enĩ qđ q prius bea
to thyrso ad huc gentili miserat⁹ es. &
ad te eũ ẽduxisti. ita & me conuertas.
& ẽtinuo obbulluut plumbũ manus
qudẽ tenencũ uastabat. ad beatã ũ
eulaliã frigidũ puenebat. Tẽ calfur
nian⁹ nimio furore arrept⁹. dixit mi
litib⁹ suis. Virgas afferte. & cedentẽ
eã fragmẽtum testule adhibete. & ei⁹
plagas fricate. Eulalia beata dixit.
O iserere dnẽ ancillę tuę. ne infirme
cor meũ. & magis ẽfortia. qa gehennã
quero euadere. & ad te puenire. qui
unũ trinũ nomẽ es. qui uitã tribus ę
tnam. Calfurnian⁹ pses dixẽ. Misera
ẽsule & antequã extinneris. & sactica
dis. Beata eulalia respond. Sactica
tu & omis assistentes t diis uris. ego
aut sacrificabo dnõ deo meo hostiã u
uã me offerens illi. sicut & ille p me
oblatus ẽ. ut nos de potestate tene
brarum. & de impio diaboli liberaret.
Nam dii uri quib⁹ potestis sactis
honorari. quos scim⁹ uanitate simplici
oms auro aut ere conflatos. aut lapi
dib⁹ sculptos. aut aliis metallor gene
rib⁹ figuratos. q propterea a xpianis re
spuunt. qa ñ a uob habeant custodiã
se custodire ñ possit. Calfurnian⁹ pre
ses dixẽ. Si g ds est in qm credis. quo
modo mtra passionẽ sustinuit. Eu
lalia beata respond. Suscep quidem
passionẽ ut homo. qa hominẽ propter
nos induit. & p mã salutis seruilem
formã assũpsit. ut nos ad libtatẽ p
duceret. Calfurnian⁹ pses dixẽ. Infir
mat te cogitacio tua. ego hęc ñ liben
ter audio. Et accede & sacrifica dis. ne
forte ampliora t pparent tormẽta. Be
ata eulalia subridens ait. Tẽ mea ma
gis aduuat uota. qñdo ampliora in
fers tormẽta. fac qđ cogitas. ut me
in omnib⁹ in xpo facias ee uictricẽ. Cal
furnian⁹ pses dixẽ. Ego te uictricem
numqua dimittã. & grauissime pe
te affligã. Eulalia beata respond. Ym
mere me ñ potes. qa unctus in me qui
pugnat p me. Calfurnian⁹ dixẽ. Can
delas incendite. & ad genua ei⁹ pone
te. Eulalia beata respond. Vstulatũ
est corp⁹ meũ. & fortis inuenta sum.
salẽ iube mitti. ut plen⁹ in xpo posit
esse conditum. Tẽ calfurnian⁹ diabo
lico furore excitat⁹ respond. Carnifi
ces caminũ succendite. & illic eã mit
tite. donec deficiat. Succenditur g
camin⁹ secm̃ ꝓceptũ presidis. ducit
puella ut in caminũ mittat. atq; in
missa psallere cepit & dicere. Addu
cent regi uirgines post eã. proxime
ei⁹ adducent in leticia & exultacõe.
Calfurnian⁹ g ante fores deambula
bat ꝓtoui. qa proxime erat loc⁹ ubi for
nax ardebat. Cumq; scam uirginem
audisset psallentẽ. ait suis. Puto uic
ti sum⁹. Hec uirgo pdurat in malis.
si; ne gliari se putet. educite eã. & seq⁹
ronũ more antiq patriat. decalueti.
& discincta p ppm trahat. ut eius
uirginitas omnib⁹ reuelet. Cũq; hęc
beata eulalia audisset. ita respond.
Licet ignominiã sustineã decalua
ta & discincta. & ad deformitatem
uenã. nouit enĩ p quo patiot ille
scit quẽadmodũ hoc a te exigant
immici iusticię. Calfurnian⁹ dixit.

Ergo si times ad deformitatē uenire. ac
cede & immola diis. Eulalia beata re
spondit. Ego immolo dnō deo meo sac
rificiū laudis. & uictimā ubilationis.
Tē calfurnian⁹ excitat⁹ crudelissima
uolūtate. diā carnifex⁹ iius. Jn ęcu
leo imponat⁹. & flammis ex utraq; par
te appositis comburat⁹. Quā sententi
ā audiens uirgo beata. psallens ita
dicebat. Probasti me ds. igne me ex
aminasti. & nō est inuenta in me iniq
tas. & exultabat in chō. angelos qui
dē tā audebat sibi assistentes. si; passi
onis ipius pfectionē sperabat. Tē p
chamo capillis suis suffrenata. ducē
tur ad passionē. Et cū ad locū passio
nis extra urbē puenisset. manibus
suis uestē suā ipsa exuens. questiona
riis tradidit. sane pmictoriū sibi
tantumm̄ pudoris aspectu. ad tegē
men femoris seruauit. & cū in ęcu
leo imponeret⁹. extendit⁹. torquetur.
flagellat⁹. & discinctis mbris crescē
bat corp⁹ ad pnā. si; quia p xpō pati
ebatur. nulla poterat tormēta sentire.
Hec tanta supplitioy atrocitate que
unt ingeniosa crudelitas. quo ampli⁹
corp⁹ puellę deputatis duob⁹ militib⁹
utrisq; lateribus beatissimę martyris.
subpositis flāmarū facib⁹ uulsit adu
ri. & p ignis combustionē maiora
tormentoy genera scā membra censuit
atrocitate discerpi. Quib⁹ beata mar
tir eulalia ludibriis tormentoy adac
ta dix̄. Quid t̄ pdest calfurniane.
qđ tue crudelitatis seuitiā in me ex
ercere uoluisti. Omnes & supplitia
tua nō pmitesco. Xpiana mē & deo
deuota fateor. Nota t̄ sit tam̄ fati
es mea. ut dū ante tribunal dnī mei
ibu xpi tempe uidiri uenerim⁹. recog
noscas fatiē meā in ulla die. & debitā
p tuis consequaris meritis ultionem.
Quibus tristis & compuncti corde his
ibus auditis beatę martyris eulalię
ab ydolis recesserunt. & in dnō credi
derūt. Post hęc q beata eulalia duū
sis tormentoy generib⁹ macerata. pen
dens in cruce. sup his omnib; gliaba
tur. cōmemorans se ipsā in quib⁹ se
ab infantia sua pparauerat. omnib⁹
etiā audientib⁹ se dicebat. Credi o
portet unū uerū dm patrē celestē.
& uerū ihm xpm filiū ei⁹ omnipoten
tem. cū spū scō adorandū confirma
bat. qui ē vinctus in sęcla. Sicq; be
ata & gliosa in suo agone festinans
ad dnm. quo celeri⁹ ire pperabat. de
camino ignis ex utraq; parte apposi
tā apto ore suo ui hausit & auxit in
cendiū. Quo facto. spc ex ore scē mar
tyris eulalię in spetie columbę in cē
spectu omnium. migrauit ad cęlū. sci
licet quę martyrem xpi cęlestib⁹ se
dib⁹ nuntiaret. O digna martyr. q
gratissimū exspectaclm cunct⁹ ppo
suisti. ut pterita uinceres. psentia
roborares. sequentia pduceres. Cui⁹
integrū corp⁹ & illesū. uultu pfidis
suspensū ē in ligno. Jtaq; nequissim⁹
credebat stultitia crudelitatis. sic
se posse t̄ defunctā uincere. quam
uiuentē superare ñ potuit. Si; cū hu
mana fuerant obsequia denegata.
celestia p diuinā largitatē affuerāt
merita cōcessa. Hā nix desup puellę
corp⁹ aspersit. qđ & fortitudini pfuit
et decori. ut crines ei⁹ qs lictoy sang
ne lenta mani⁹ fęde turbauerat. aspę
sa cęlestia dona adornarent. & est

omūb⁹ notū eulaliā beatissimā etiā hic
iā recepisse suis laboūb⁹ mercedē. ut
corp⁹ eius. qđ ex utraq; parte appositꝰ
ignis ardoris sui incendio fedauerat.
nuali candore coóptū diuina gīā de
albaret. fuit a xp̄ianis ei⁹ corp⁹ abla
tū. & cū oñi diligentia sepultū. ad
cui⁹ sepulturā uexati qui in carcere
tenent uenunt & curant. Qox g
ubi posita fuerat. donat⁹ & felix sci
accessert. qui & mēfessione unanimes
fuerant. & gliosa ei⁹ uestigia p con
fessionē gratā erant secuturi. Cu
cū alacritate & ingenti exultacio
ne animi beat⁹ felix ait. Martyrij
palmā p̄ma dona meruisti. S; eula
lia beatissima uultib⁹ uelut fulgri
dens. iā de uictoria erat suę lau
dis secura. de comitatu saluris sol
licita. Cognoscite maudirā firs et
admirabilē uirginis passionē. quā
glia etnū p̄uexit ad regnū. ut p̄mo
hostē carnis uinceret. post adūsari
um fidi superaret. in deuotione lau
dabilis. in cōfessione felicior. sexage
simū fructū uirginitatis claritate
p̄meruit. centesimū adepta ē dig
nitate martyrii. ut prior merita
decoraret. p̄sentes armaret ad fidē.
& posteris credulitatis exemplum
monstraret. Regnante dño ihu x̄o.
qui martirē suā eulaliā in pace sus
cep̄. cui ē honor
z glia in scla
seculoꝝ amñ.

Explicit passio scē
Eulalie virginis et
martyris xp̄i.

Incipit passio scī
Ignatii martyris
antiocenī episcopi
VO
TRAIANVS.

Romanoū susceptisset impium igna
tius discipl's iohis apli & euuangliste.
ur in omūb; aplic⁹ sedis post aplos est
factus. Qui post euodiū suscipiens ec
clīā antiocenoꝝ gubnandā. que olim
a tempestatib⁹ & psecutionib⁹ exagita
bā. tanquā bon⁹ gubnator. oñs inuis
tationes sius orationib⁹ repellebat. &
ieiunis atq; doctine assidue. & labo
spitali incumbens. tempestatē sua
uirtute auertebat. timens ne aliquē
pusillanimē aut infirmū amitteret.
Denq; letabat de ecclie ītemobilitate.
cū quesceret paululū a psecutione.
considerabat aut apt semetipsū qđ
numquā posset ad dilectionē xp̄i in
plenū pungere. neq; pfectū ordinem
doctine optinere. nisi p martyrii factā
confessionē dño approximaret. Unde
& paucis annis p̄manens in ecclia luc
na dificata. singloꝝ corda illuminare
p scripturarū expositionē pcib⁹ assiduis
meruit. Postea ū nono anno regnā
tiani. remeante eo de victoria scitarū
& dacū. et diūsarum gentiū. & putan
te qđ posset; suū impiū amittere. in xp̄i
anoꝝ pissimū cultū. suis dęmonib⁹ ad
ydolatriam inclinaret. compelleret. cū
g̃ unūsis gentib⁹ psecutionē cōmina
ret. oñs di cultores. aut sacrificare aut
certe mori cōpellebat. Tē agi timens
contra ecclīam antiochenoꝝ fortis
m⁹ xp̄i miles ignatius. ultro p̄uexit ad
traianū transeuntē nullo tempe pan
tiochiam. & festinantē ad armenā
& parthos. Cumq; in facie regis tra
ni uenisset. rex dix̄. Quis es tu cacodē
mon. qui tua precepta festinas transgre
di. & alios psuades ut male pereant.
Ignatius dix̄. Nemo theofori cacodemo

nem uocat. Longe enī recedunt a seruis dī demonia. Scīs quidē qā eis molest' tū ip̄p terra malū ac dēmonē uocasti. Confit' ex enī me xp̄m celestē regem habere. et dissoluo illoz consilia. Traian' dix̄. Et q̄s est teophorus. Ignati' respondit. Qui xp̄m habet in pectore. Traian' dix̄. Et nos nī t̄ uidem habere deos in pectore. quos habem' auxiliatores contra hostes. Ignati' dix̄. Et demonia gentiū deos existimā errans. Vn' est enī dōs qui fec̄ celū ⁊ tīā mare ⁊ omīa que in eis sūt. ⁊ unig'nit' ih̄c xp̄c filī' ei'. cuius amicicia adq̄ suū. Traian' dix̄. Crucifixū dicis a ponc̄io pilato. Ignati' dix̄. Illū dico crucifixū. qui peccatū ⁊ destructorē ei'. ⁊ illū q̄ nī iustificat ydoloz seruitutē. ⁊ q̄ in corde suo hoc sapit. Traian' dix̄. Tu g̃. xp̄m in corde gestas. Ignati' respondit. Vtiq. Scriptū est enī. Habitabo in eis ⁊ inambulabo. Traian' dix̄. Ignatium censiu dicentē in sē ipso cōtinere crucifixū. uinctū a militib' p̄duci ad magnā urbē romā. escam bestiis p̄ aduocatione popli. Hanc sententiā audiens magn' martyr ignati'. cū gaudio exclamauit dicens. Grās t̄ ago dnē. q̄m p̄fecte me honorasti in tua dilectione. ⁊ dignū me fecisti cū apl̄o tuo paulo uinctis ferreis alligari. Hec dicens ⁊ eū letitia suscipiens uincla. ⁊ orans p̄mo in ecclia. et eā cū lacrimis cōmendauit dnō. sic aries magn' bonu gregis dux. a ferocissimis militib' ducebatur crudelissimis manib' romā ad cōmestionē. Fuer̄t aut̄ custodientes eū trāa nu p̄secutores. numero decē. inmansueti quidē. ⁊ bestiarū mores habentes. ⁊ quanquā cottidie būfitiis agerentur a fratribus. nil hoz mutigabat eoz ira cundiā. s; crudelib' oclis et manib' affligebant sēm. sic ⁊ ipse in epla testatur dicens, a syria usq; ad romā cū bestiis de pugno p̄ tram ⁊ mare. uinctus cū decē leopardis. q̄d ē militaris custodia. quib' cū bene factū fuerit peiores fiunt. Tollentes g̃ beatū ignatiū. puenert̄ ad seleuciā. unde ⁊ naugare habuert̄. re spiriensq; ses ignati' post multū labore ad smirneoz ciuitatē. cū multo gaudio descendens de nau festinabat sēm policarpū epm̄ smirneoz coadiutorē suū uidere. Fuerunt aut̄ ambo discipuli sci ihōis apl̄i. Ad quē adducet' ⁊ spūalit̄ cōmunicans ei. ⁊ ēgaudens. ⁊ uinctis ei' cocrultans. rogabat eum adicere ad p̄positū suū. Magis aut̄ cōmunit̄ omīs ecclia rogabat eū. p̄ sāc tū epm̄ policarpū. p̄q; scōs p̄bos et diaconos. Sz ⁊ omīs ecclie asie festinabant ad eū. ut participarent̄ de bene dictione ei' spūali. Maxime aut̄ ⁊ sēm policarpum hortabant̄ ut cū amaret. q̄d ēsumptus a bestiis. ⁊ inuisibilis mundo effect'. p̄sentaret̄ obtutib' xp̄i. Et rex inde p̄ficiscens. troie appropinquauit. Adduct' aut̄ neapolim p̄ philippis transiit macedoniam pedib'. ⁊ pariū que ē iuxta epidamnum sec' mare. atq; ex inde nauī conscendēs. naugauit p̄ adriaticū pelagus. Et cū inde ascenderet ad tyrrenicū. et transiret insulas ⁊ ciuitates. ostensū ē scō potiolo q̄d ipse transitur' eet. ⁊ obuiā ei exiens festinabat sequi uestigia ei' tanquā apl̄i pauli. ⁊ nī potuit sequi. spū nauis proā incumbente. ⁊ beatificans in eo loco frēm suū in dilectione. ita naugauit. Deinq; uno die ⁊ ea nocte prospis uentis usi p

uenerunt ad urbem romā. & nunciauerunt impatori de aduentu eiꝰ. & iussit impator eū adduci ꝓsente senatu. & dixit ei. Ignati ob quā causā rebellare fecisti antiochenoꝝ ciuitatē & omnem syriā conūti de paganus ad xp̄ianitatem. Ignatius dixē. Atq; utinā o rex. & te potuissē sicuti illos aūtere ab ydolatria. & inducere ad dm onūum & xp̄m. & cōstituere t fortissimū ꝓncipatū. Traianꝰ dixit. Si uis in grām dare. & int̄ meos amicos cnumerari. deponens hanc sententiā sacrifica dis. & eris ꝓnceps sacēdotū magnu iouis. & mecum regnabis. Ignatiꝰ dixē. Eas grās oportet ꝓstari quę ñ leduntanimā. ñ eas que ꝓducunt ad ꝓpetuā dampnationē. Istas ú ꝓmissiones quas tu ꝓmittis dare. in nichilo dignas existimo. neq; dis tuis ego sacrifico. neq; iouem quis sit scio. neq; regnū hui⁹ mundi attrahit me. Quid enī ꝓdest ñ si totum mundū lucrarer. & animā meā ꝓdā. Traianꝰ dixē. Videbaris ñ sensatꝰ ēē. t sapiens. & nē insulsus ēē. et ꝓpterea ꝓmissa mea annullaris. Vnde ñ solū inobediens es. s; & ingratꝰ. ñ consentiens senatui consulto sacrificare diis. Ignatiꝰ dixē. Facito o rex q̄d t uidet. ego aūt dis ñ sacrifico. Neq; ignis. neq; crux. neq; ira bestarū. neq; dis sipatio mēbroꝝ ꝓsuadent ñ separari a dō uuo. Non enī presens sclm diligo. s; eū qui ꝓ me mortuus ē ap̄m. et q̄a dō resurrexitꝰ est. Senatꝰ dixē. Nos nouimꝰ. q̄a dii immortales sūt. tu q̄m dicis q̄a xp̄s mortuus ē. Ignatiꝰ dixē. Os ds ꝓpt̄ aliquā dispensationem mortuus ē. & post tcīā diem resurrexurī aut̄ dij mortui sūt tamtū. & ñ resurrexerunt. Quod manifestū ē quia uuipt̄ apud cretā mortuus ē. Asclepius quoq; in citheronemonte fulmine percussus ē. ueꝝ aut̄ in paphocū uenatore est sepulta. hercules igne consumptꝰ est in tiro. Talib⁹ q̄ ultionib⁹ digni habiti sūt dii uī. qui fuerūt ꝓuri. & malorum factores. & hominū corruptores. Ihs aut em xp̄s. & crucifixꝰ est et mortuus. ostendit sua uirtutē resurgens a mortuis. in mutiantes se sic. & inuos ulciscens. Ihs enī dii a nō deo sententiam acceptunt. opariī malitię. nīr ú dns ab hominib⁹ nequissimus q̄ ñ potuerūt implere eiꝰ mandata. & quib⁹ oīa benefitia impenderat passus ē. & ipsi ei ingrati extiterunt. Traianꝰ dixē. Ego moneo te ut declines mortē. & aduitā curas. Ignatiꝰ dixē. Benedictus dominus rex ut fugiam ꝓpetuā mortē. & uitā sempitnam adquirā. Traianꝰ dixē. Dic de quanꝫ sint montes. Ignatiꝰ dixit. Due. Vna quidē temporalis. alia aūt eterna. Simulit̄ etiā uiꝫ due sūt. Vna q̄dē modica temporalis. alia ú sempitna. Traianꝰ dixē. Sacrifica diis ut tecū ñra declines. q̄d est aptiī senectuti tuę. Ignatiꝰ dixē. Quib⁹ diis sacrificē. ex quibus uiꝰ id ē marꝫ tredeci menses ꝓpt̄ adultium in dolo umeli⁹ dampnatꝰ est. alt ú q̄ sibi diuinitatē assignabat. a muliere umectꝰ est. quā a tiranni rapuerat. q̄ eū de masclo femnā fecerat. nā & laomedonti muros edificauit. & mercede ꝓpriatus ē. q̄ hominū multitudinumq; opa imitabat̄. ñ confunderis dicere deos. maleficos. & corruptores pueroꝝ. & adultros. q̄ ꝓ malefitia in draconē. & taurū se ipsos transfigurabant. ñ ad aliq̄d bonū. s; ut alienas

nupcias adulterarent. quos te oportebat
abicere ñ adorare. Ecce qs deprecabant
urę mulieres. ut pudicicią uob conser
uent. Traian' dix. Ego tecũ reus fact'
sũ. qua tantos blasphemas. qui nichil
t nocuert. Ignati' dix. Dixit tã olim.
qñ parat' fuim omnia tormenta & om
nẽ mortẽ subire. qã festino ad dm.
Traian' dix. Nisi penitueris sacrificaue
ris. iãt ñ parcam. Ignatius respond.
Nec desidero ut parcas mi. neq; quod
impas facią. Traian' dix. Pilis plúm
beis scapulas ei' commundite. Igna
tius dix. Magis me excruciabi in do
mum desiderium. Traian' dix. Un
guibus carnes ei' dilaniate. & lapidib'
aspis confricate. Ignatius dix. Ma
gis magisq; sensus mis extenditur ad
dñm. & de quib' patior ũbũ ñ facio.
Traian' dix. Sacrifica diis. Nam usta
te psumptio ñ inuabit. Ignati' dix. Qb'
dus. forsitan diis egiptioy iubes me
sacrificare. bou. aut hirco. ysidi. aut
simię. & aspidi uenenose. lupo. & cani
& corcodrillo. igni. aut aquę mari mę.
aut tirę. aut plutoni. aut mercurio
furi. Traian' dix. Dixit. quia multi
loquia usta ñte inuabunt. Si sacrifica
dus. si uis salutem cõsequi. Ignati' dix.
Dixit quia ñ sacrifico. neq; discedo
ab uno solo deo q fecit cęlũ & tram
mare & omnia que in eis sũt. qui habet
potestatẽ omnis carnis. & rerũ omnium
sensibiliũ & intelligibiliũ. Traianus
dix. & quis te prohibuit & illũ deum
colere. & ipsos inhonorare quos com
munit omnis confitẽtur. Ignati' dixit.
Natura & intellect' quando fuerint
munda. ñ cõmiscent ueritati menda
ciũ. & luci tenebras. & dulci amarum.

Quis enim non intelligat hęc. aut q con
sensus xpõ cum belial. aut quę partici
patio fideli cũ infidele. aut q consensus
templo dei cum ydolis. Traian' dixit.
Extendite man' eius. & replete eas ig
ne. Ignati' dix. Neq; ignis incensus.
neq; bestiarũ morsus. neq; dissipatio mẽ
brorũ. neq; confractio ossiũ. neq; dilania
tio totius corpis. neq; diaboli infestatio.
poterit me separare a caritate dei. Tra
ian' dix. Papirũ in oleo infundite. et
incendentes latera ei' adurite. Ignati'
dix. Videris in o rex aberrare. qã ds
quẽ in me uita ẽ. q et uirtutẽ ei' in pis
tat. & confortat animã meã ut possim
sufferre tua tormenta. Traian' dix. Ferre
vis forsitan es & durissimi. & plumbeus.
ut tanta tormenta sustineas. Si; sacrifica
dus. ne hęc patiaris. Ignati' dix. Non
quasi ñ sentiens tua tormenta o rex. sed
spes dei que est in me futuroy bonoũ.
releuat a me hos dolores. Neq; aqua
bulliens. neq; ignis ardens. potest ex
tinguere meã in dñõ dilectionẽ. Traia
nus dix. Afferte ignẽ. & aspgentes in
pauimẽto carbones. stare facite ignati
um sup eos. ut si credat. & in consen
tiat. ut dis sacrificet. Ignati' dix. Com
bustio ignis tui. cõmemorationẽ in fa
cit uerissimi ignis. Iste autẽ tempora
lis. nichil ẽ. Traian' dix. Arbitror hoc
maleficioy ẽe gen' quod sic tormenta con
tempnit. & ñ credit nob in tantis quę
a nobis pssulit. Ignati' dix. Qui a demo
nib' discedunt tanquã ab apostatis di.
& ydola execrant. quom possint esse
malefici. Edicto. Vos enim estis qui y
dola colitis. & talib' maledictionib' sub
iacetis. In mã autẽ lege positũ est. ut
maleficos uiuere ñ permittam'. neq; in

cantatores aut augures. Et; ⁊ oīium
ulloꝝ q̄ talia opa agunt libros incendere
ēsueuim⁹. q̄s ⁊ audire execrañ. Pter
q̄d ego ñ fiī maleficⁱ⁹. ſ; uos qui demonia
adoratis. Traian⁹ dix̄. Deos uero ó ig
nati. laborabā tecū ut libari posses. ſ;
tā tom̄tis te affirmā. donec subiciaris
p̄ceptionib⁹ nr̄is. Ignati⁹ dix̄. Noli labo
rare o rex. ſ; siuis igni contrade me. aut
gladio me cede. aut in mare me mit
te. aut bestiis trade. ut credas quia
nichil hoꝝ piculosum ē ppt̄ di dilectio
nē. Traian⁹ dix̄. Que est ista spes quā
expectas o ignati. Pquo tanta pate
ris t̄ moreris. t̄ tom̄ta sustines. ñ ha
beo scire. Ignati⁹ dix̄. Qui ignoramꝰ
dm qui est sup oīa. ⁊ dn̄m nr̄m ihe
sum xp̄m. ⁊ q̄ pparata sī p̄is hominu
bus bona ipsi nescium. ⁊ qā ex ipso ē
principiū oīum rationabiliū. ⁊ irrati
onabiliū. Nos ū qui scientiā habem⁹
pietatis. nouim⁹. quia cū ista uita caru
erim⁹. resurgentes sempit̄nā uitā habe
bim⁹ in xp̄o. quę ñ amittit̄. neq; succesſi
onē habet. ⁊ a qua discedit dolor et t̄ſti
cia et gemit⁹. Xp̄ianitatem enī ueri
di. ⁊ unigeniti ei⁹ filii. ⁊ sc̄m carnem
conuersationē ei⁹. etiā moyses ēsequen
ter hanc ēuersationē predicans. nām
ueram religionem ēe ostendit. Quē enim
nostrū cognouisti bellū meditari. ⁊ ñ
pot⁹ subiectos ēe p̄incipib⁹. t̄ ñ est pi
culosa subiectio. ſ; tantū in amicicijs
pacifica reddentes oīib⁹ debita. cui t̄
butū tributū. cui timorē timorē. cui
uectigal uectigal. cui honorē honorē.
festinantes nulli aliquid debere. ñ tan
tū inuicē diligere. Doctⁱ enī sim⁹ a do
mino nr̄o. ñ solū p̄ximū diligere. ſ; ⁊
inimico bene facere. ⁊ odientes ama
re. ⁊ orare p nimicis. ⁊ p̄ p̄sequentibus
nos. Quis enī p̄cepto tuo in xp̄iania
te ñ obediuit. ex quo cepit esse dicto.
aut aliquid nouū contigit circa roma
num imp̄um. Aut ñ fortalsis multoꝝ
regnū ad unū⁹ deductū est principa
tū. ⁊ august⁹ p̄auus tuus. sub quo
dn̄s nr̄ de uirgine nat⁹ ē. ⁊ factus est
p̄mo ds ūbum ⁊ homo nob solumm.
ñ oīū sēlo. regnauit oīib⁹ quinqua
ginta annis. ⁊ sept̄ mensib⁹. aliis sep
tem tenens romanoꝝ imp̄ū. ⁊ monar
chiā habuit quoñ null⁹ ante eū. cui
oīs gentes subdite erant. ⁊ p̄mo ñ
fuit cōmixtio gentiū. ⁊ odiū com̄
inuicē non dū fuerat solutū. ñ exal
tatoris nr̄i aduentu. Senat⁹ dixit.
Utiq; hec oīa sic habent quoñ di
xisti ignati. ſ; illud indignam. quia
ille doctoꝝ mōrum cultura dissoluit. Ig
natius dix̄. Et quid mēgruū fecit o
splendidissima prudentia. si ea ratio
nabilia quę erant gentiū correxit
romanoꝝ imp̄io. q̄d nr̄i sermones ur
gam ferrea uocant. sic et tyrannicos
spē nequitię ab hominib⁹ abegit. unū
⁊ solū annuntians sup oīa dn̄m.
Et ñ hoc solū. ſ; ⁊ eoꝝ amara seruitia
immutauit qui fuerant sanguibu
bili ⁊ immisericordes. qui sic monē
libus uris immutebant. ñ quasi mgē
tib⁹ bellis uos contamminarēt. ſ; coge
bant uos atq; mulieres uās nudas
spectari. ⁊ quēadmodū in captiuita
te in pompā exhibentes. sanguinib⁹
tram maculantes. ⁊ cōmunē aerem
immundiciis polluentes. Interroga
scitas. si ñ homines diane ymolabāt.
Omino uos negatis erubescentes. sa
turno ymolatam fuisse uirginem.

Greci quoq; gl'antur in tali humano sa
crificio: a barbaris accipientes hoc ma
lum. Traian⁹ dix̄. P deos ignari qua ex
paueſco tuā doctinam: ſ; tamē non lau
do tuā religionē. Ignati⁹ dix̄. Q; quid
melleuiſti in ſcā mā religione. Traia
nus dix̄. Q; dm ſolē non adoratis. neq;
celū neq; tram. neq; ſacram lunā. quę
oīa nutrit. Ignati⁹ dix̄. Q; quis pote
rit adorare ſolem ultū. figuratū. ſen
ſibilē. occidentem atq; orientē. & ue
rū ex igne ꝓcipientē amiſſū calorē.
& eclipſim patientē: qui nō poteſt mu
tare ſuū ordinē a ſententia ull⁹. qui im
pat ſuū curſū. Celū quoq; ē adora
ndū quod nubib⁹ opitur. q̄d ſicut
pellē extendit opifex. & ſicut cāme
rā confinx̄. & ſicut cupā collocauit:
lunā ū creſcentē atq; minuentē. & ē
ſumptibilē. & paſſionib⁹ ſubiacentem.
S; ſi ꝓpterea eos oportet adorari. q̄a
ſplendidā lucē habent. g̃ nō eſt oīno
uera ratio ut adorent. q̄a ad lucendū
hominib⁹ & nō ad adorandū dati ſunt.
& mutare & calefacere fructus inſti
tuti. ſplendidū facere diē. illumina
re noctē. & ſtellę cęli inſigna ordina
re ſē. et intempa. et ſolſticia. & ꝓ con
ſolatione nauigantiū. Nichil ita
hoc adorandū ē. neq; aqua ut nep
tun⁹ uocet. neq; ignis uulcan⁹. neq;
aer uno. neq; tra pſerpina. neq;
fruct⁹ ceres. Oīa hęc ad uſū nr̄m
facta ſunt. tamē corruptibilia ſē & exa
nima. Traian⁹ dix̄. Non bene diceſti in
tio. qm̄ tu ꝓhibuiſti adorari omnē
deos. Ignatius dix̄. Propterea indigna
tus rex. q; quę nō ſē adoranda nouem
nō colu. ſ; dm unum et factorē cęli ac trę.
& unigenitū ei⁹ filiū: ſola ē hęc uera
agnitio fortiſſima. ꝑ quā confitemū ſcā et
ſpīalia dogmata ei⁹. quę redundat in no
bis doctrinę. illa ū aut e paganitatis fi
ne d'o polubria. ad bonū mēuertibilis.
inſtabilis conſiſtens. in nulla infirmita
te ſtans. incorrupiens eruditio. ſeductrix
quodamm̄ nō eſt omū falſiloquio reple
ta. q̄ſ nunc dicit duodecī eſſe ꝑ oīa. &
in omnib⁹ d'os. iterū aut plurimos acci
pieus. Traian⁹ dix̄. Jam nō ſuffero tuā ela
tionē peſſime enī noſ puocas. neſcio q̄b⁹
irrationalib⁹ ūbis uincere nos uolens.
Sacrifica g̃. Sufficiat enī t. q̄d rethorice
diſputaſti adūſum nos. Si aut̄ noluerīs
iterum te tormentis affligā. & ſic te poſtea
beſtiis tradam. Ignati⁹ dix̄. Ex quo
minaris. & nō compleſ q̄ ꝓmittis. Xp̄ia
nus ſum. & nō ſacrifico nequiſſimis dęmo
nib⁹. ſ; adoro uerū dm patrē dn̄i mei
ihu xp̄i. illuminantē me luce ſcientię.
qui aꝑuit oculos meos ad intelligenda
mirabilia ei⁹. Hunc colo & honoro. et
ipſe enī eſt d's. et dn̄s & rex. et ſol⁹ po
tens. Traian⁹ dix̄. Igne flammeo te
trucidabo. ſi nō penituerīs. Ignati⁹ dixit.
Bonum eſt enī o rex a malis penitere. &
ad meliora concurrere oportet. & ad pe
iora nichil meli⁹ pietate. Traian⁹ dixit.
Dorſū eius unguis dilaniate. dicentes
ei. Conſenti imperatori. & ſacrifica dis
ſecūm decretū ſenatoꝝ. Ignati⁹ dixit.
Et decretū di timeo q̄ dixit nō eſt t
dn̄ alū pret̄ me. et qui ſacrificauerit
dis alienis periet. Senatū ū & regē
iniqua monentē non audio. Non enī
accipiet inq̄t lex ꝑſonam potentis. et
nolī ē mult⁹ in malitia. Traian⁹ dixit.
Igne et ſale ꝑfundite plagas ei. Igna
tius dix̄. Pomīb⁹ quę in p di cōfeſſione
acciderunt. ſcio q̄a merces bonoꝝ n̄

augetur· Non enī sī condigne passiones
huī temporis ad futuram glām quę reue
labit in nob· Traian' dix· Parce t iam
homo· & adquiesce impatib' tibi· Nam
peiora t adhuc inuenia tormenta· Ignati' dix·
Quis nos separabit a caritate di· Tribu
latio· an angustia· an psecutio· an fames·
an picul· an gladi· Confido enī qua
neq; uita· neq; mors potent nos sepa
re a pietate confidente in uirtute xpi·
Traian' dix· senatui· Putat quia potest
me uincere ista tolerantia· Tolerabile
enī animal est homo· Ignati' dix· Non
puto s; credo qa uinū uinco· ut cogno
cas quantū sit int pietatē & impieta
tē· Traian' dix· Tollite eū et imponite
ei ferrea uincla· & in ligno pedes ei' cō
cludite· & reponite eū in ima carceris·
& nemo eū nec p foramē uideat· & trib'
dieb' ac trib' noctib' panē nī comedat·
neq; aquā bibat· & post dcm eū bestiis
tradit' sic uita careat· Senat' dix· &
nos consentanei sum' ei sententię· Omis
enī nos muriat' est cū impatore· non
consentiens sacrificare dis· s; ēē se xpia
nū confirmans· Ignati' dix· Benedic
tus ds et pat dnī nri ihu xpi· q pro
multa sua benuolentia dignatus est
me passionib' xpi cōmunicare· & uerū
martyrē ditatis ei' fieri· fidelem pco
nem· Tercia aut die traian' conuocās
omnē senatū & pfectū· iussit uenire ad
amphitheatrū· & concurrit omis tba
romanor· Audierant enī· qa epe syrię
cū bestiis habuit pugnare· & sedens
p tbunali· iussit adduci sēm ignatium·
Ut ubi uidit eū· dix ei· Ego miror qm
uiuus post tanta tormenta & famē· Si
nunc consentiri· ut & de adiacentib'
malis libereris· & nos de tristicia amm
tibes· Ignati' dix· Uidens in figura habere
humana· mores aut uulpis blandien
tis quidē cauda· mala aut in animo
cogitantis· humanitatis uerba confin
gens· & uolens nichil sanū esse· Audi
g ia cū iracundia· qa ī est in ratio mor
talis & temporalis uite· propt dm
que desidero ut uada ad eū· Panis est
enī īmortalitatis· & poculū uite etne·
Ipsius sū & ad ipsū extendo nīte mea·
& despitio tormenta tua· & gla tuam
respuo· Traian' dix· Qm sup'bes & con
temptor· alligantes eū duos leones ad
eū laxate· q nec reliquias ei' dimittant·
At ubi dimisse sē ad eū bestię· uidens
eas ses dei· dix ad pplm· Uiri romani
qui hoc certamē expectatis· nī sine cau
sa laborau· Non ppt prauitatē hec
patior· s; ppt pietatē· Triticū enī dī
sū· & dentib' bestiarū molar· ut panis
mund' efficiar· Hec audiens traian'·
magna iracundia repleb' est dicens·
Grandis tolerantia· in xpin credenti
um· Quis grecor aut barbaror tanta
toleraret pati p deo suo· quanta iste p
ullo inquē credidit patī· Ignati' dix·
Non humana uirtute toleraui· s; sola
pmptanimitate· & fide attrahente· &
adiutorio xpi· Et hec illo dicente· ac
curterunt ad eū duo leones· & ex u
traq; parte sup eū incidentes puoca
uer eū tantumm· & nī tetigert car
nes ei'· ut reliquię ei' tucio ēent ro
manor & magnę urbis· in qua Petr'
crucifix' est· & Paulus decollat' et
Onesim' lapidatus· Traian' ū exurgēs·
ammuratione pculsus discessit· Uene
runt aut ei sēpta a pliano sēdo duce
pmoto sup multitudine q facta fue
rat martyrū p fide intemptor· in qb'

nichil omino sceleris deprehenderet admis
sum aut aliquid ctrarium legib gestum
preter hoc solu qd ante luce surgentes
causa xpi ymnos di canebant adultia
ut cetera huiusmodi crimina abhomi
nabant & omia agebant legib connue
mentia Tiranni u his audtis penis
de his que in beatu & scm ignatium
gesserant erat eni ppugnator ceteroz
martyru & tale decretu pposuit ut
xpianoz quide geni ni inquireret si
quis tam incideret punuret Corpus
aut sci ignatii uultit ut siqs uellet
tollere ad sepeliendu ni uetaret Qu
aut rome fuert frs qui eu & usq ad
martyrui deduxerant quib & com
mendauerat ni dubitauert tollere
corp eius & deposuerunt illud ibi
ubi licebat congregari & comenda
re dm & dnm nrm ihm xpm filiu
ei in spu sco Et consumatione u sci e
piscopi & mris fecerunt ei memoria
cum laude. Explicit passio sci Ig
natii epi & martyris Passio
sancti Thome apostoli

VM:AP
OSTOL?

thomas q & didim esset
apud cesare
am apparu
it ei dns ihe
xpe & ait ad
eum. Rex indoz gundofonus misit p
positu suu ad syria querere hominem
artis architectonice eruditu uenu mit
tam te cu eo Dicit ei thomas Dne q
uis mittte me pret indos Dicit illi ds
Vade quia ego tecu sum et ni te dese
ra & cu acqsieris in indos cu corona
martyrii uenies ad me Respondit tho
mas et dix Dns ms es tu & ego seruus
tuus fiat uoluntas tua hec eo dicen
te ecce pposit familie regis indoz no
mine abanes descendens de nau de
ambulabat iuxta mare in foro rerum
uenaliu Dns aut accessit ad eu & dix
ei Quid comparare uis o uuenis dt
ille ait Dns ms rex indoz misit me
ad istas partes ut ad eu conducere m
genios artifices aut seruos emere q
sciant arte architectonica omia que
ex ligniis fiunt aut lapidib ut romano
ope sibi palatu estruat Cui dns ait Ha
beo seruu idoneu et fidelem in que ad
diuisas ciuitates iam misi & quicqd la
borat in laboz suoru mercedes appor
tat Tu nunc itaq mitta tecu ut exple
tis omib ad me facias eu cum honore
remeare Quod audiens abanes mag
no replet est gaudio & gras agens os
culabat genua ei & cuocans dns
thoma tradidit eu in manu abanes
& abscessit Dix aut abanes ad thoma
Die ni si uere seruus ipsi es qui te tra
didit ni Cui thomas ait Ego ni seruus
ipsius essem qua hora me tradebat
habuera ei etradicere Sq seruus
ipsius sum ni q uolo facio & q uulse
rit in dns ms Seruus eni sum ei unus
ex innumerabilib qui oms diuisas ar
tes scim & im p prouintia & quicqd
luciati fuerim de arte mra ipsi fideli
ter deferim Ascendentib aut nau
ut nauigarent dicit abanes ad tho
ma Q q d scire potes de artib q a pre
tulit te in dns tuus Cui thomas re
spond Colloco fundamta que ni uete
rascunt exstruo parietes q numqua
corruunt facio exedras & fenestras.

& erigo fabricā in altitudinē. ut oīe edi-
fitiū pcellens appareat. Edificatio
aut mea quamuis extrinsec⁹ habeat de-
core. si intus plus habet pulchritudinē
Quid multa t dicam de artis mee peri-
tia. Omīa que in marmore. & q̄ instruc-
turis debent esse necessaria ego facia
& q̄ntos uolueris m dare discipulos ego
docebo eos. Dicit ei abanes. Magnus
est ur iste. qui tales seruos habet. Iste
melior est quoūus rege. Dicit ei thomas.
Bene dixisti. Nam unic⁹ filius regis
est. & tenet pat eius regnū in supnis
montib⁹. ubi hostis numqua potest in-
troire. ubi null⁹ inuenit infirm⁹. null⁹
paup. null⁹ aliquo indigens. Cū hec
& hiis similia loqueretur thomas. ue-
lificante naui septimo die plenis uelis
& pspis uentis tenuert ciuitate andri-
anopolim. Cumq; ascendissent de na-
ui. ecce cantantiū uoces in organis &
tibiis & cythar̄is. erant aut nuptie in
quib⁹ rex ciuitatis. filiam sua nuptū
tradebat. Jam & pcones p ciuitates
circuieuntes clamabant. ut oīs huic
nuptiali & regali conuiuio mteressent.
Diues & paup. nobilis & ignobilis. ci-
uis & pegrinus. quicumq; n uenissent.
regem offendissent. Contigit aut &
abanem cū thoma intrisse conuiuium.
Stupebant aut eos discumbentes q̄si
pegr̄nos. & q̄s numqua uiderant. In
terea circuibat cantatrix ferens tybia
& circa singlos unicuiq; quasi laudē
canebat. At ubi uenit ad thomā. di-
utius immorata est. uidens hominem
n manducantē neq; bibentem. s; tan-
tumn oculos fixos ad celū habentē.
Intellexē hunc hebreū ee. & dei celi
adoratorē. Erat enī ipsa puella que
cantabat hebrea. & cepit hebraice ca-
nere dicens. Unus ē ds hebreor̄ qui
fecit omīa. ipse fecit celū & terram. & fun-
dauit maria. Audiens hec aplis plus
orabat. & attenci hebream illam ūba ue-
ritatis canentē. cadē repetere amone-
bat. Tunc pincerna increpans aposto-
lū. q̄d neq; manducaret neq; biberet.
dedit palmā in facie eius. Aplis aute
dixe ei. Melius est ut t in futuro selo
det indulgentia. ubi finis plage nul-
lus occurrit. na hic in isto selo plage
transitorie sr. & ideo hic t reddat. ut
tu ipse intereas. man⁹ u qua me per-
cussisti. a canib⁹ corrosa huc deferatur.
Hoc hebraico sermone cū dixiss; nulle
potuit intelligere. n illa puella que
cantico suo conuiuas uocabat. Is q̄
q̄ palma sua faciem aplī percussit. egres-
sus est ut aqua deferret a fonte. in-
uasitq; eū leo. & bibens sanguinē eius
abiit. Canes u comederunt membra eius.
e quib⁹ un⁹ niger canis dexteram manū
ei in suo ore ferens. in mediū conuiuij
deportabat. Videntes aut conuiue
stupefacti admirati sr. Te illa canta-
trix iactauit tybias suas. & currens
osculari cep pedes eius. ac dicere omīb⁹.
Hic homo aut ppha ait apostol⁹ dice.
Nam hora qua pincerna percussit pal-
ma faciem eius. dixit ei hebraico sermo-
ne quod illi euenit dicens. Non exur-
ga de isto conuiuio. n uidero a canib⁹
manū ipsam huc deferri. Cumq; de
strepitu hominū rex inquireret. & q̄d
euenisset audiret. fecit ad se uocari a-
postolū. & rogare cepit eū ut bndice-
ret filiā ei. una cū sponso suo. Et in-
greslus thalamū cū rege. posuit ma-
nū sup capita amboz & dixe. Ds abra-

ham ds ysaac ds iacob benedic adolescē-
tes istos & semina sem̄ uitę etnę in utrib⁹
eoꝝ ut quicqd de utilitate sua didicerit
hoc facere cupiant p ihm xp̄m recupa-
tore hominū filiū tuū unigenitum
qui tecū & spū sco uiuit & regnat an-
te omnia scla & nē et semp et in etna se-
cula seloꝝ amen. Et cū hęc dixisset exi-
it a thalamo & abiit. Post hęc sponsus
a iuuentute pma puer deducere cep̄
aplm. Et cū deduceret eū palmę ram⁹
plen⁹ dactilis grandib⁹ in manu iuue-
nis apparuit & gaudens cucurrit ad
sponsam suā et dedit ei & gustauerūt
de fructu ei. Cumq; gustassent ambo
de fructu memorato subito soporati
unū somniū uiderūt huiuscemodi qua-
si rex potens gēmat⁹ in medio stans ā-
plecteret utroscq; dicens. Apostol⁹ meus
benedixit uos ut etnę uitę participes
efficiamini. Cuiusquidem cum sibi
narrarent quę audissent ecce thomas
apparuit eis dicens. Rex mis qui uobis
loquut⁹ est in uisione ipse huc me clau-
sis ianuis introduxit ut bndictio mea
sup uos fructificet. Habetis enī integ-
gritatē que ē regina omnium uirtutū
& fruct⁹ salutis ppetue. Virginitas ē
soror angloꝝ & omnium bonoꝝ possess-
sio. Virginitas uictoria libidinū. tro-
pheum fidei uictoria de inimicis & ui-
te etnę securitas. Nam nascitur de cor-
ruptione pollutio. de pollutione reat⁹
de reatu confusio & ex his omnibus
filii aliquando cū piculo parientium
& dū pudet mat filiū compaginatum
educit & tota mulier pregnans egtat
dolet fastidit angustiat & partus cō-
sumpta dolore secretoꝝ suoꝝ pco ipsa
efficit. Tandē aliquando egredit in-
felix homo aut strab⁹ aut debilis aut
quacumq; parte ihs in membris. Ple-
rumq; etiā cum demonio nascit aut
lunatic⁹ pereatur. Ecce quib⁹ casib⁹ cō-
mixtio ista deseruit. Nam si uolueritis
benedictionē quā uob dedit p me dns
custodire faciet uos numquā mouiri
ppetua felicitate gaudere. Cumq; quę
ab aplo dicebant̄ gratanter audirent
apparuerūt ibi duo angli qui et dixerūt.
Hos sumus angli qui dati sumus uob a do.
ut ostendam⁹ nosmet ipsos uob ppter
benedictionē apli ei⁹ ut dū custodie
ritis monita ei⁹ omis peticiones uras
offeram⁹ do. Hos denq; clausis ianuis
introduxim⁹ ad uos aplm di ut sicut
nos clausas ianuas ei palatii patefeci
mus ita ipse uob clausas ianuas uitę
etnę aperiat. Tunc sponsⁿ cū sponsa mi
serunt se ad pedes apli dicentes. Con
firma nos in omī uirtute. Qui ub aut
uenit ad uos sequenti nocte & ple-
nius uos instruens proficiscat. Igit̄ ux
ta pmissum sui uenit dens de omīb; uitę
etnę mysteriis ambos diligenter instruxit
& baptismatis eos unda sanctificans la
uat. Post nī multū ī temp⁹ mi-
sit unū ex discipulis suis quē prbm ordi
nans ita constituit ut in eade ciuita
te consistens ordinaret eccliam. in q̄
multū est do pop⁹ acquisit⁹ & ē ibi se-
des apli et fides catholica usq; in ho
diernū die. Ipse aut puer dionisius
nomine epc̄ fact⁹ sponsā suā pelagiā
nomine sac uelamine consecrauit. Que
post obitū eius duplex martyrium
tenuit. unū qā contempsit uirū ha
bere. alterū qā sacrificare ydolis nolu
it. atq; huius duab⁹ ex causis sententiā
decollationis accep̄. & sup tumulum

ipsius greçis sermonib' & litteris ita sęp
tũ est. In hoc loco requieścit sponsa di
onisii epi. quę est filia thomę apostoli. Igit' qã longum ẽ tendere hystoriam unitatẽ eoy. in quam ẽ posumus ad reliqũ exitum succinctim pgamus. Cum aut' esset apls inde ciuitatẽ ingress'. abanes gundoforo regi nunciauit omia quę gesta sunt. Rex autem ut audit thomã. dix' ei. Potes ne fabricare palatium. Respondit thomas. Possum. Ostendens aut' rex locum apło ait. Die in quo ordine poteris exstruere nusto loco palatiũ. Thomas aut' appbendens arundinẽ. cepit metiri & dicere. Ecce tanuas nusto loco disponã. & ad ortum solis ingressum pmo proaulium. secdo salutatorium. ntio consistoriũ. in quarto triclinium. in quinto zetas hiemales. in sexto zetas estiuales. in septimo epicaustoriũ. & cella accubitalia. in octauo thermas. in nono gymnasiũ. in decimo coquinã. in undecimo colimbũ. & aquarũ lacus influentes. in duodecimo ypodromiũ. & pgiriũ arc' deambulatorios. Rex aut' cõsiderans apli dix'. Vere artifex es. & decet te regib' ministrare. & relinquens illi pecunias infinitas abiit. Apls autem cęp' circuire pvincias & ciuitates. pdicare ũbiq; dei. & donare pauperib'. baptizare credentes. et abundanter donare egenis. Unde factũ est. ut innumerabilẽ ppli dnõ acquireret. Ordinauit aut' domos & ecclias fabricauit. & p totã biennii q; absẽs fuit rex gundoforus firmauit ecclias. Cũ aut' uenisset & hoc quod fecit apls deprehendisset. iussit apli simul cum

ferro unctos in ima carceris trudi. & qñ fr' regis in extremitate uitę languebat. dolulit in fectionẽ eoy. Cumq; cogitaret eos iuuentes excoriare. & ita flammis eos tradere. mouitur germanus eius nomine gath. Et factus est luctus intolerabilis. multũ enim illũ amabat. Cumq; circumdedisset mortuũ bysso et purpura & gemmis regalib' totũ corp' ei' ornasset. iussit ex porphyriticis lapidibus memoriã exstrui. & ipsũ in labro porphyritico poni. Igit' cũ artifices tenderent moras sepulture ei'. gath ipse qui mortuus fuerat resurrexit quarta hora diei. & factus ẽ pauor & stupor et silentium. ita ut omẽs uiri ac femine qui regio fimeri plãctũ exhibebant. in silentiũ & in pauorẽ conuersi. consideratione noua & inaudita stuperent. Ve gath dicit frĩ suo regi gundoforo. Audi me fr'. Iste homo quẽ tu disponebas excoriare & incendere annue dei ẽ. & omẽs angli dei famulant' ei. Nã anima mea ducta ẽ mecũ ab anglis. & ostẽsum ẽ in palatiũ qđ thomas fabricauit eo quidẽ ordine q; t' disposuit instructuris. ſ; tota fabrica ex lapidib' smaragdinis & iacinctinis & therebinthinis & albis instructa ẽ int' et fons. & cũ cõsiderans desiderarẽ inuisam pulchritudinẽ. angli sci dixerunt in. Ecce palatium. quod frĩ tuo thomas fabricauit. & dixi. Vtinã merer' in sto loco ostiari' fieri. Qui respondentes dixer'. fiat' tuus indignũ se illo fecit. ſ; si uis tu in illo manere. rogam' pt' dnm ihm filiũ dei uiui. ut iubeat te resuscitari. & uade. et uendat illud

Sabane

t. & fiat tuus recipiat pecunias suas
qs se dolet pdidisse. Et hec dicens cep
festinant ire ad carcere. & ingressus
misit se ad pedes apli plorans & postu
lans indulgentiā fri suo dicens. Ignos
cas quod apls dei sis. incurrit graue
delictum. Statimq; abiectis uinculis.
cepit eū rogare. ut uestē accipet pcio
sam. Cui apls ait. Adhuc ignoras qa
nichil trenū nichilq; carnale uestimen
tur. qui cupiunt habere in celestibus
potestatem. Vnde crede sufficere in
colobium meū quo utor. & hoc palliū.
& hec sandalia. que omnia ti extima
buit pēnt. q usq; de corpe isto exea.
Factum ē aut. ut egrediente apl̄o de
carcere. occurreret ei rex gundoforus.
q & ipse aduoluens se pedib⁹ eius ueni
am postulabat. Dicit ei apls. Quid
uob pstitit dns nr ihc xpc. ut ostende
ret uobis secreta sua. Ecce puntie urē
& ciuitates urē eccliis plene ft. Para
ti g estote ut sēificemnu. & ppetu reg
nu participes efficiamnu. Dicit ei gath.
Palatiū qd fri meo fabricasti conspexi.
& peremb⁹ anglis dei hoc meru ut
illud emerē. Dicit ei thomas. Hoc in
potestate fris tui ē. Dicit ei gundofo
rus rex. Jam qd in fabricatū est. credo
quod meū erit. t ū fabricet alterum
apls. Qd sin potest alterū fabricare
illud unū ambobus sufficiat. Dicit ei
apls. Hoc uos nosse uolo qa innume
rabilia in celo sē instructa palatia. &
ab origine seculi ia parata. que ptio ficti
comparant. Si g de celestib⁹ diuitiis.
& de palatiis agere uultis. diuitie
urē uos antecedere possiunt. Permittite
illas seruire tribulantib⁹ egenis. pegnus
afflictis. necessitatē patientib⁹ infirmā

tib⁹ debita habentib⁹ uiduis. orphanis.
esurientib⁹ & sitientib⁹ inditatē patie
tib⁹. atq; uariis casib⁹ subiacentib⁹. qin
ibi uob centuplicant urē diuitie. ubi
nulli⁹ finis occurrit. Jgit cū excusset fa
ma apli p indos. qd infirmantib⁹ man⁹
imponens eos sanaret. & cecis reddidis
set usū. surdis auditū. demones effu
garet. etiā mortuos suscitaret. putan
tes din esse. de longinqs & pximus ue
nientes ciuitatib⁹ deferebant coronas
ex auro et gemmis. & uestes ex auro
textas. & uolebant induere eū. et sa
crificare ei uitulos et arietes quasi do.
Apls aut petijt regē gundoforū. ut
punū mensē expectarent. quo usq;
fieret puntie toci congregatio. & ita
demū hoc facerent qd ipse docuisset.
Completis aut triginta dieb⁹ qm nul
lū edifitiū inueniri potterat qd eos
capet. uisit ut oīs congregarent in
campū uxta gatrun montis ascen
siū. Venit aut hec multitudo uariis
egritudinib⁹ laborans. Quos oīs in unū
congregari pcipiens. ipse in medio eor
stetit. & expandens man⁹ suas ad ce
lum dixē. Agye inuisibilis & incompi
hensibilis & immutabilis pseuerans. q
misisti nobis illuminatorē ihm xpm
filiū tuū. q uenies dedit nob apls suā po
tē tatē. ut oīb⁹ languorib⁹ i ipsi⁹ noīe me
derem. & dixit nob. quecumque pe
tieritis a patre meo in nomine meo pfi
tabit uob. in ipsius nomine depcor
ut febrib⁹ medela tue maiestatis suc
cedat. reddat surdis audit⁹. cecis usu⁹
claudis gressus. & oīs eor infirmita
uaria effugiet. ut cognoscant hi om
nes popli. qa tu sol⁹ es ds un⁹ cū filio
tuo dño nro ihu ax. qui tecū & cum

ſpū ſcō uuit & regnat ante oīa & nē
et inppetua ſeła ſeło. Cumq; hi quia
docti erant & baptizati reſponduſſent
amī. uenit coruſc' ſup eos. ut oīs ſe pu
tarent ictu fulguris mītiſſe. iacueruntq;
oīs pſtrati ſimul cū aplo p dimidia
fere horam. Erigens aut ſe apls. clama
uit oīūb' dicens. Surgite. qa dīs mīs
ihc xpc ſicut fulgur uenit. & ipſe ſal
uabit uos. At illi oīs exurgentes ſa
ni. glificabant dm & thomā aplm et.
Ascendens aut apls aſcendit ſup petrā
ut uideret oīs & ab oīūb' uideri poſ
ſet. & facto ſilentio dix. Audite oīs
popli. Huc ad uos me dīs mīs cui' ſum
ſeruus q dicit ihc xpc miſit. ipſe etiā
hē pplin & uiſitare dignat' eſt & cu
rare. Ego autem homo ſum ſicut &
uos. ad hoc miſſus ut doceā uos rece
dere a ſymulachris que ſt ſine ſenſu
& ut colatis creatorē uīm unū q in
celis eſt dm. q ſine pſonarū acceptio
ne oīs uult ſaluare credentes in ſe.
Audite g uri & mulieres. pueri et
puelle. iuuenes & uirgines. adoleſcen
tes & ſenores. ſiue ſeru. ſiue libi. Oīs
ſi uoluerit' ad etnā uitam ptingere.
primo oīūm credite in dm hebreoū.
& in unigenitū filiū ei' dnm nrm ihe
ſū xpm. & in ſpm ſcm. patrē genitorē
filiū. filiū unigenitū patris. ſcm ū ſpm.
nī naſcendo ſed procedendo ex patre &
filio. & una deitatis ſubſtantia inti
nitate integra adimplendo. Credite
patrē ſemp fuiſſe. qa dīs immutabilis
ē. & hoc eſt qd eſt. Non enī aliquan
do fuit. qndo nī ēet pat. Semp etiā
fuit fili' & ſpc ſcs. Dabo aut uob ex
emplū. quoīm tria de uno pcedunt.
Certe una ē ſapientia in homine. et
de una ſapientia pcedit intellect' et
memoria. & ingenium. Hā ingenū eſt
ut quod ni didiciſti adminuas. me
moria ut ni obliuiſcaris que dicieris.
intellect' ut intelligas que oſtendi po
teritē docerī. Si g tu bonus habere po
tes iſta tria in una ſapientia. qntoma
gis dīs in una dīuitate. Tres qudē pſo
nas habere credendus eſt. ſ; unā ſub
ſtanciā. Nam unū capud quatuor ſen
ſib' conſtat. Habes enī in uno capite
uſū auditū. guſtū. odoratū. In umea
tria ſunt. lignū. foliū. fructus. Si g cor
ruptibilia hec tria in uno ſt. multo
magis illa etna ita unū ſunt. ut ue
re tria ſint. ita tria ſunt. ut uere u
nū ſint. Nec ū antiquior pat. & iuue
nior filius. Si enī hoc credes. iniuria
beris. Denq; in hominib' uetuſtas pat
antiquior ē filio. & iuuenior filius creſcit
ut iuueneſcat. & facit' iuuenis etas
pficit ut ſeneſcat. Cauendū ergo eſt
ut non ita eſtimetis diuina ēē ſicut
humana ſunt. Ipſe enī humani' filius
minor ē patre ſuo. qui ē ex matre
pgenitus. Si g pat dnī nri ihu xpi.
fuiſſet alicui' altius patris filius. qd ere
di blaſphemū eſt. recte filius ex eo genit'
minor ēēt & inferior. & tantū huic
reſtaret ubi creſceret. qntū illi ſeneſ
cere exiſteret. Cauete g qui creditis
iniuriā dm. cauete hoc blaſphemum.
Primū g fructū habetis ſi bene cre
datis. ſecdm. ut credentes baptizemi
ni. tertium. ut a fornicatione abſtine
atis. quartū. ut auaritiā tempetis.
quintū ut a gule moderemini expen
ſis. ſextū ut pacientiam teneatis.
ſeptimū ut pſeueratiā in his opib'
ſpecialit' conſeruetis. octauū ut hoſ

pitalitatē sectemini. nonū ut que
ratis quę sit uoluntas dñi. & eā fa
ciatis. decimū ut queratis q̄d est q̄d
ñ uult fieri dō. & pęnur non faciatis.
undecimū ut caritatē non solū ho
minib⁹ amicis impendatis. uerū etiam
& inimicis ñ noceatis. Duodecimo
loco posita ē sollicitudo diurna & noc
turna. ad custodiendas hārū omniū
uirtutū diuitias. ut qui plus habet
ętnas diuitias. plus eas ualeat custo
dire ne perdat. In bis itaq; duodecī
uirtutib⁹ integra libra ęquitatis con
sistit. que pfectionem eoꝝ continet.
qui ueri dī uolunt esse cultores. Hęc
aut dona & munera quę in attulisti
pauprib⁹ erogare. ego enim ñ sum deus
s; seruus dī sum. Parati ģ estote. ut
baptizetur unusquisq; urūm. Q̄d cū
fecissent. uenente dñica baptizati fē
nouē milia uiroꝝ. exceptis paruulis
& mulieribꝰ. Pfectꝰ est aut aplūs ad
mdiā supiorē p reuelationē dñi nri
ihu xpi. ad opinionē eiꝰ omīs popli
festinabant. uidentes signa magna
& pdigia quę faciebat aplūs. & ñ po
terant contempnere pdicationem
eiꝰ. Nā & dęmones pellebat. cęcos il
luminabat. & leprosos mundabat.
omīs etiā dolores & languores pelle
bat. mortuos quoq; suscitabat. Con
tigit aut. ut amica mugdonię simi
ce nomine quę fuerat p annos sex
cęca curaretur. & ueniens ad mugdo
niam. uidensq; eam ita famos oculos
habentē. ut nec signū preterire m
firmitatis clarissimi eoꝝ haberet aspec
tus. exclamauit mugdonia dicens.
Vere hic homo aut dō est aut angls
eiꝰ. qui t lumen sine aliquo medicami
ne restituit. Dicit ei similtice. Hūmq̄d
me solā illuminauit. O quanti uiri q̄n
te femine. quantiq; infantes uaria in
firmitate detenti. saluati sūt ab eo p in
uocationē dñi nri ihu xpi. Dicit ei
mugdonia. Possim uidere eū. Dicit
ei similtice. Erat constitutū est ut ser
monē faciat ad poplm. Simul q̄ mter
esse muta uestē tuā. & uelato capite
sta mē mulieres ut ñ agnoscaris. Erat
aut mugdonia uxor cuiusdā cognati
regis mugdei. Cumq; hoc fecisset. int
ancillas suas & amicas mutato habi
tu applicuit se. ubi sēs thomas dei
filiū predicabat. & ppt quid uenisset
int homines filius dī ore aplico doce
bat dicens; q̄n uita ista inqua nati
sum⁹ misera ē & casib⁹ subiacens. & ita
fugitiua. ut dum putat tenēri labe
facta diffugiat. tollit enim illā repen
tin⁹ casus. & ita fugit. ut ultra teneri
ñ possit. ido nē uenit nobis lux de ce
lo filius dī. & docuit esse alt̄am uitam
que numquā haberet mortē. numq̄
gemitum. numq̄ tristiciā. s; semp est
in ea gaudiū. semp letitia. semp epula
tio. semp lumen. Fecit aut ut homi
nes qui nati sūt ad mortem renascerēn
tur ad uitā. & efficerent filii dī per
doctrinam aplōꝝ. q̄ sūt peccatores. & fi
lii peccatoꝝ. Non enim potuerunt filii
hominū mortaliū immortales fieri.
ñ p aquā & spm sēm renati efficiant
filii dei. & ne forte hec pdicatio ere
di ñ posset. dedit nob potestatem
qui nos uisit hoc docere. ut mei⁹ no
mine cęcos illuminem⁹. surdis audi
tū reddam⁹. claudis gressū. fugem⁹ dę
mones. leprosos mundem⁹. etiā ipsos
mortuos suscitem⁹. ut homo rationabi

lus dicat intra se. Si uera ñ esset p̄dicatio eor̄. ñ eos conuertent̄ signa uirtutū. Ideo filioli mei heri & nudi⁹ terci⁹ ad hoc uacauu. ut prius corpa urā sanarent̄. hodie ů hoc constituti sū est. ut medi camīto uerbi di saluent̄ animę urē. cū susceptis ūbū salutis. Sicut enī oculi infirmi q̄ ñ recipiūt collirium. a medicis ñ curant̄. & potiones q̄ non bibunt aut emplastra recusant a me dicis despiciunt̄. ita ab apostolis & doc toub⁹ animę curari ñ possunt. ñ acce pint ūbū. & crediderint ueritati. et castitatem tota intencione seruauerit. & a gula se segregauerint. auaritiā ů execrati fuerint. & nemmē leserit. & ad ūbum dei audiendū & custodiē dū uacauerint. Hinc animę curant̄. et curatę sanū sapiunt. & incipiunt petere escā uerbi di. quę antequā sa nate ēēnt fastidiū patiebant̄. Lan guor enī corpor̄ ñ p̄mittit hominem cibū carnalē capere. & languor anima rū. ñ eas p̄mittit cibo spali saginari. Hā qui amorē suū in amore carnis expendert. unde amare possit suā a nimā ñ habebit. Vnde & antiquus ppha dix̄. qm̄ qui diligit iniquitatē odit animā suā. & sequit̄ asserens. Pluit sup peccatores laqueos ignis. Audite pluuiā. & intelligite debitā peccatoub⁹ pęnas. Considerate aquę dulcissimę pluuiā. quā qui incurre rit in campo aut fine tecto. causabi tur se debilem p ymbrē effectū. & hoc ad uni⁹ horę inundationē posse fieri sepe pbauim⁹. Q̄d tunc facient mise ri. sup qs pluuia ignis ac sulpburis uigit̄ & sine intermissione p̄fundetur. Credite ueras infirmi peccatores pe nas & ueras habituros delicias iustos. Ideo aut̄ ueras qua ętnas. Nā quod finē habet uidebit̄ nec fuisse cū esse desierit. Hec & hūs simulia dicente ap̄lo credidit innūa multitudo. & baptisimate dñi suo ordine post sep tē dierū reuoluū consecrata est. Dig donia aut̄ cum nollet thomā uiri sui ultra contingere. & cognouisset hoc ideo illi euenisse q̄d ap̄li p̄dica tionē auduisset. p̄rexit ad migdeum regē. & impetrauit ab eo. ut ternus ap̄s mitteret̄ in carcerem. Simbrice aut̄ migdoniā duxit in carcerem. & dato munere carcerario intrant ad eū. & p̄sternens se ad pedes ei⁹ cę pit dicere. Oro te ap̄le. ne p̄p̄ter me hanc muriā sustinens facias sup me uenire irā dei. Dicit ei ap̄s. Re uertere cito in domū tuā. ego illuc aduenuam. ut cognoscas me uolun tarie pati p nomine dñi mei. & qm̄ tū possit fides quę ē in dñō meo ihe su xp̄o. Et reūsa in domū suā clau sit se in cubiculo. & p̄strata humo rabat dnm̄ dicens. Dš omnipotens quē predicat thomas. fac me digne doctine ei⁹ fieri participē. Media te noctis tempe ad ē ap̄s dicens. Constans esto migdonia. q̄a sicut tu p me ad uitā ętnam attinges. ita ego p te ad dnm̄ meū ihm xp̄m. cū martyrii corona p̄ueniā. Expauef cens migdonia ait. Obsec̄ ętnu lumi nis ostensor. ut sicut carnales oculos cecor̄ aperuisti. ita animę meę apias oculos. ut uideam uiā rectā. & ñ in curtā peccator̄ foueā. Dicit ei ap̄s. Septē dieb⁹ imple ieuunii. octauo ů die uenia ad te. & baptismi unda

consecrabo te. & oīs qui crediderint. Carinus aut cognatus regis cui⁹ rex mugdeus sororē habebat uxorē. petit regem dicens. Obsecō te rex bone. ut facias dnām meā reginā uisitare mugdonā. si forte possit eā reuocare ad mentem suam. Ego enī precib⁹ ego munus. ego blandīcīs. ego p amicas & parentes & notas nī cesso depcari eā ut ad thorum suū redeat. & nullā ratione potest manducare ul bibere mecū. l in faciē meā respicere. Cui rex ait. Hortare sororē tuā cōparē meā. qīn nī erit infructuosum si eā uiderit. Preuit treptia uxor regis ad mugdonā. & dīt ei. O mugdona karissima amica. soror dulcis. & confabulatrix mea. peto te ut dimittas hanc amīcitiā. & ne conubii tui legitima iura contemnas. etiā natales tuos. & cont animū uiri tui. Nā & rex constitit. & oīs domesti ci ei⁹ oīs partī de te loquunt. te gemunt. te querunt. plorantes te sibi uno animem effectā. Cui mugdona respondit. O soror treptia. si scires q ego diuici hominē quidē attendulles si ds est. Nā amica nā finibice. que multis annis ceca fuit. uisū ab eo accepit. Q̄d aut memorē. Surdis auditū reddidit. salutē oīb⁹ egētis restituit. etiā mortuos reuocauit ad uitā. hic ostendit ee alterā uitā immortalē. nesciā oīs dolous. omīsq; tricie. & ne incredulū putes q̄ possit. dux militū symphonius. filio suo ista nocte mortuo. abiit ad eū i carcerē. & in fide sua susceptā a carcerari is. & duxē eū in domū suā. Qui oratione facta. suscitauit ei unicū filiū suū. & in ipsius domo sedet. & docet oīs ingredientes ad se. & curat omnes infirmitates. Dicit ei treptia. Si ita est ut asseris eam⁹. & si uere ita ee compauero. plane credā ei. Stultū est enī eternā uitā nī appetere. & tantis uirtutib⁹ nī credentē animū pmanere. Per rex aut ad domū ducis symphonii. & inuenit ante domū ei⁹ elephantiasi stantē. & cupientē intrare ad aplm. si; null⁹ eū pmittebat int ingredi. Nimis enī erat in aspectu horribilis. et scabro uultu. & uoce raucissima. et nī erat penit⁹ quicquā pter uulnera que uidebantur in eo. Ingressa aut mugdona cū treptia. nichil poterat loq ad eū. occupat⁹ enī erat. man⁹ impones sup infirmitates uarias. S; ut uidit treptia regina tanta mirabilia obstupefacta ait. O maledicti sunt a deo. qui nī credunt his opib⁹ salutis. O mugdona aut dixē ad aplm. Dnē quidā le prosus cupit ingredi. & nī permittit intrare. Aplūs autē ait ad symphonium. Non patiaris phiberi eos qui credunt q̄d possint salutē consequi p me. Dicē ei symphonius. Penit⁹ non est q̄d uidea tur in eo. facies ipsa plena ē uulneribus. & unusa ei⁹ compages membroz. sub una cortice uulneribus plena & putoribus fetuit. Dicit ei aplūs. Recte ei tantū uulneris datū est. ut nī fit leue q̄d diis opaturus ē. Jussumq; ē ut hō duceretur. & aspiciens eū aplūs fleuit. & fixis genib⁹ orauit diutissime. Post hec uisit eū adduci. imponensq; sup eū manū dextrā dixē. Creator oīum rerū uisibiliū et inuisibiliū ds. q̄ nob p̄m xp̄m filiū tuū dedisti potestatem ceccos illuminandi. dēmones effugandi.

& ipsos mortuos suscitandi ad uitã ut cognoscant homines qã tu es dñs solus & nõ est alĩ præt te. ube p manũ angli tui mutabilit ut exspoliet hic ab hac lepra. ut sanũ factus agnoscat te creatorẽ & saluatorẽ suũ. Cũ hæc dixisset apls. apparuit quidã puer fulgido aspectu. q tulit leprosũ a parte angulu secreti. & exuit eũ uestimentis suis. Post hæc spoliauit eũ corio quasi tunica corpali. sicut q excoriat uitulum. & reuocauit eũ ad aplm. Apls autẽ signans eũ signo crucis baptizauit eũ. & fecit eũ uestimẽtis nouis et candidis indui. & omnis popls magnificabat dñm dicens. qã uere angls dei apparuit in regionib⁹ nris. Tunc treptia uxor regis misit se ad plantas ei⁹. & osculans pedes ei⁹ dicebat. Obsecro te aple dei ut ut. ut facias me participẽ uitæ ẽternæ. Apls autẽ respondit ei & dixit. Thesaur⁹ cælestis regis patet. & q credunt ei ex toto corde ingrediunt in eũ. Si tu q credis. digna eris sacramentis ei⁹. Dixit illa ait. Credo qã ñ est alĩ⁹ dñs. ñ hic unĩ quẽ tu prædicas. & ideo deprecor te ut me facias esse participem eor q ad ipsũ pertinent. Imponens autẽ manũ suã sup caput ei⁹ bñdixit eam coram omnib⁹ dicens. Audiui uocẽ dñi mei uocantis me. qã temp⁹ meũ mundi de corpe isto in aduenit. Ideo suscipite regenerationẽ quæ data ẽ p aqm & spm scm. Et baptizauit eã & oms qui aderant. atq; consecrati uniuersi uiri. & mulieres. et puellæ. & pueri reuersi sũt ad loca sua. admonuit ut eccliam diligerent. sacdotes honorarent. & assidue ad audiendũ ubũ dñi mẽcclis conuenirent. Cũ autẽ treptia reũsa esset ad regem. dicit ei rex. Quare tantas moras habuisti ad mugdoniã. ut a matutino tempe usq; ad uesprum ñ uenires. Dicit ei treptia. Qm̃ spabam eã stultã effectã. illa autẽ ad ueram sapientiã puenit. in qua me fecit uitæ ẽternæ participẽ. Nã ipsũ aplm audi. quidat omnib⁹ salubre consiliũ. Unde et tu ipse cũ sis rex. quia ñ potes immortalis effici. hunc si audire uolueris ñ morieris metuum. Hæc expauit corregis. & iussit ad se adduci cognatũ suũ carissimũ. & cepit contra eũ clamare & dicere. Cũ tua studui exstirpare uoluptatem. meã pdidi. Hã et treptia peior facta ẽ ih. quã et mugdonia. Statimq; iussit mitti ad thomã. & manib⁹ a tergo ligatis adduci ante se. & dixit ei. Qui⁹ ẽ iste dñs tuus. qui cũiuges nras p te a nob separat. Dicit ei thomas. Tu cũ sis rex. numq̃d uis habere inquinata seruitia. Sicq; hoc dñm inseruis et ancillis suis amare prædico. qđ tu inseruis & ancillis tuis diligis. iurquid culpor. Dicit ei mugdeus rex. Ego permisi treptiã uxorẽ meã. ut cognatã suã mugdoniã de præcipitio liberet. & ipsã in præcipitiũ misisti. Dicit ei apls. Præcipitium ẽ recedere a castitate. & ire in libidinẽ. Quæ ũ alibidine se tulit. & ad castitatẽ redit. hæc a præcipitio remeat ad salutẽ. egredit de tenebris ad lumẽ. Dicit ei mugdeus rex. Quoñ separasti animos earum. huius ũbis & artib⁹ magicis a consortio conuugii. sic age cũilio & suasione tua. ut redeant ad cũiugiũ sicut ante fuerunt. Dicit ei apls. Erat iussio regis. Dicit ei rex. Inq̃ erat iussio mea. Apls respondit. Fabricam tur

rim excellam. & dicit in id quod ego fa
bricau destruā. Fodi ītram pfundam
& eduxi fontē de abysso. & dicis in ut
ego illū obruam. Ego magis dicā illa
uerba dñi mei. q̄a qui diligit patrem
aut matrē plus quā dñm deo digni
us est. Tu enī rex tēpalis es. & si uo
luntas tua in fit temporaliter punis
ds aut rex ētnus ē. & si uoluntas ei
contempta fuerit. etnaliter punit. &
quidē tu rex postquā occideris coīp
animā occidere nō potes. ds aut uer
rex potest animā & coīp mittere in
ētnū interitū. Tunc dicit carnifex ad
regē. Hunc magū si tardius occideris.
te mdatū mittet. Tē iratus rex
iussit lances ferreas ignīri. & pcepit
excalciari aplm. ut discalciatis pedib
supstans hoc dolore deficeret. Statiq;
aqua prupit. & extincte sūt lances.
Cui ad illū aplus. Hoc nō ppter me fec
ds sed ppter te. ut t sic credas. Nichil au
tē dis hanc patienciā dare potest. ut
sine aqua ignē tuū nō timeā. Dicit ca
rnifex regi. Jube eū in fornacē ferma
rī mitti. Quod cū fieri iussisset rex.
ferme ultra calefieri immune potue
runt. Aplus aut dei altero die egress
est incolomis. Tē carnifex dicit regi.
Fac illū sacrificare deo soli. & nā incur
rere di sui. qui illū liberat ab his que
inferunt ei. Cumq; urgueret eū in tem
plo solis sacrificiū offerre. videns in fa
cie regis dixē. Vicisti rex. Quis ē meli
or mē te & ymaginē tuā. Non du
bito quod pstancior tu sis. quā pic
tura tua. & quoniā uos dimittitis dim
ueri. & picturā ei excolitis. Erat au
tē statua solis facta ex auro habens
quadrigā equor aurea. que quasi
cursu rapido agebat ad ēlos. & dum
compellerent eū adorare. dixē ad regē.
Tu putas rex q̄d sicut dixē carnifex ds
mis in uascat. cū dīm tuū adorauero.
hoc magis te nosse uolo q̄d dō tuo ira
ciē. & euertet eū mox ut adorauero eū.
Dicit ei rex. Juuentutis solē. ds tuus
quē iudei occiderē euertere potest.
Dicit ei aplus. Vis g̣ pbare si hoc potest
fieri. Dicit ei carnifex. Excusationes sibi
inuenit. ut nō adoret solem neq; sacri
cet ei. Dicit ei aplus. Primo g̣ adoro eū.
& si nō euerterit eū ds mis sacrificabo ei.
Dicit regi carnifex & amici ei. Jta faciat.
& mduxerunt eū in templū. ducen
tes choros cantu quo solebant. Erant
aut uirgines cū liris cantantes. alię
cū tybis. alię cū tympanis. & cū mdu
xissent eū. aut ad ymulachrum.
Tibiloquor dēmon qui multo ymula
cro habitas. & das responsa deceptis.
& stultis hominib? qui ymulachrū ui
dent & te nō uident. Adiuro te in no
mine dñi mei ihu xpi quē iudei crucī
fixerunt. ut exeas et ītes ante me ut
uideā te. & q̄d impauero t hoc facias.
Egressus aut dēmon stetit ante eum
ita ut solus aplus uideret eū. & dixē ei.
Ego corde colo dīm ihm xpm. Noxam
tē ut posuero genua mea in tram
& dixero ut cōfringas ydolū & nō fece
rit. rogabo dīm meū ut mittat angm
suū qui te rēligat & mittat te in abis
sū. Dicit ei dēmon. Rogo te aplē di
ne me in abyssū rēliges. si; pmitte me
ut omīs mīficiā. Dicit ei aplus. Impo
t in nomine dñi mei ihu xpi. ut nō no
ceas ulli hominū in huic ymulachro.
q̄d mox ut genua flexero. minutatī
confringas. Loquebat aut aplus cum

dęmone sermone hebraico. & nullꝰ scire
potuit. uel quid diceret. ꝑ cui loqueret.
Confusus autē ad regē dix. Cogita tecum
rex. Tu istū inuictissimū dicis. & dm
meū esse hominē. & audeis occisū ca
lumpniaris. ac ꝑ hoc si fortior fuerit
ds tuus. ut nō cū inuocatione nominis
di mei confringat ipsū symulachrum
dęmon qui meo latitat. ego nō solū ado
rabo eū. sꝫ etiā sacrificabo illi. si ꝰ minu
tum fuerit elisus hic inuictꝰ tuus.
par ē ut derelinqs errorē. & teneas ue
ritatē. Dicit ei rex. Adhuc es mecū
ausus fabulari. Quodo faciā tundi ar
teriaſ tuas. si nō adorauueris & sacrifica
ueris ei. Dicit ei aplꝰ. Ecce adoro. sꝫ nō
ydolū. Ecce adoro. sꝫ nō symulachrum.
Adoro aut̄ dnm meū ihm xpm. mcu
ius nomine impo ꝫ dęmon qui in ipso
hic lates symulachro. ut nullū homi
nū lędas. sꝫ mętallū & symulachrum
cōminuas. Statī aut̄ quasi cera lux
ta ignē posita liquefactū ydolū reso
lutū est. Tunc omnꝰ sacrdotes mugitū
leuauerunt. Pontifex aut̄ templi. e
leuans gladiū. transuerberauit aplm
dicens. Ego uindico iniuriaſ di mei.
Rex aut̄ fugit cū carrico; facta ē enim
dissensio. Quidā enī pars ppli ꝑ aplo
clamabat. ita ut ipsū pontificē q̄ eum
ꝑcussit quererent. ut uiuū ulū meen
derent. Cuꝫ ū apli cum honore aplico
cū laudib⁹ & ymnis transtulerꝫ ad ec
clam. condientes aromatib⁹ ꝑciosis.
& fiebant signa magna & ꝓdigia. ubi
positū erat. Hā & dęmoniosi illic liba
bantur. Supplicantes aut̄ syri ab a
lexandro impatore romano uenente
de ꝑside rege deuicto. impetuerunt
hoc. ut mitteret ad reguloſ indoum
quatin⁹ redderent defimctū cuulꝰ. fieq
factū est. ut translatū de india corpus
apli. ponerēt̄ in ciuitate edissa in locello
argenteo. q̄d pendet ex catenis argen
teis. In qua ciuitate nullꝰ hereticꝰ po
test uiuere. nullꝰ iudeus. nullꝰ ydolo
cultor. sꝫ nec barbari aliquando eā in
uadere potuerunt. ex q̄ abgar⁹ rex ei⁹
dē ciuitatis meruit eplam scriptam
manu saluatoris accipe. Hanc demq
eplam legit infans baptizat⁹ stans sup
portā ciuitatis. Si quando gens aliqua
uenerit ctra ciuitatē. eadē die qua
lecta fuerit. aut placauit barbari. aut
fugauit elimmati. tā saluatoris scrip
tis. quā oratiōnib⁹ sci thome apli. siue
dudum. qui lat⁹ dnū contingens dixit.
tues dns mis & ds mis. cui agam⁹ omis
grās. credentes nosꝑ hanc grām ach
onē. tā indulgentiā consequi peccatoꝝ
quā ad aplorꝝ gaudia puenire. cui est
honor & glia in sęla sęlorꝝ a o s e n.

Explicit passio sci Thome apostoli.

Incipit Passio sci G regorii ordinis.

Diocletiani et
maximiani imꝑatorū. talis fu
ror a sacrilegis ex
ardescebat ꝑ cūctā italiā. ut una
esset apud omis ydolorꝝ cultura. & si
quis nō ꝑstrat⁹ ydolis immolaret. pe
nis diuersis crutiaret̄. Erat quidam
uir impiissim⁹ flacc⁹ nomine. quē ma
ximian⁹ imꝑator direxerat. ut omia
ydola erigeret. Cumq; intrasset flacc⁹
ciuitatē spoletanā. iussit sibi tribunal
in medio foro collocari. & ꝑ omis pla
teas ciuitatis mitti. ut oms simul

cuicsante uestigia ei⁹ in medio foro con=
sisterent. Cumq; congregatus fuisset
omis pplis in medio foro. flacc⁹ dixit
tyrcano. Isti omis diis nris deseruiut.
Cui tyrcan⁹ dix. Isti omis quos conspi=
cit pietas tua deos cultura secunt.
iouem minerua. & asclepiu deos in=
mortales. quip̃ciant omu mundo.
Hec audiens flacc⁹ gauisus e gaudio
magno. & continuo iussit omis t̃bas
dimitti. Beatus u gregorius. erat
constitutus in ciuitate spoletana. ieiu=
nijs & orationib⁹ die ac nocte uacans.
Multos enī orationib⁹ suis sanos red=
debat. & spe immundos eiciebat. lec=
to infirmantes sanabat. leprosos
mundabat. cecos illuminabat. et
corda multor paganoru ad dnm ihm
xpm conuertebat. templa u paganо=
rum & ymulachra eor in tra diciebat.
Audiens hec tyrcan⁹ qd beat⁹ grego=
rius multa templa ydolor extirinas=
set. & paganor corda in xpi amore
conutisset ab ydolorum cultura. irat⁹
nimis. nunciauit hec flacco dicens.
Est quida seductor multor in ciui=
tate spoletana gregorius nomine.
rebellis dor. & ira iussa ad nichilu
estimat. Hec cu audisset flacc⁹ a di=
abolo exarsit. & iussit milites trigin=
ta mitti in ciuitate spoletana. ut
beatu gregoriu inuictu p̃ducerent.
faciebant milites & impleuer̃t iussa.
& beatu gregoriu presentauerunt.
Sedens aut flacc⁹ cu tyrcano. & res=
piciens in facie beati gregorii. sic e=
ruipit in uoce dicens. Tu es gregor⁹
spoletan⁹. Cui scs gregor⁹ dix. Ego
sum. Respondit flacc⁹. & dix illi. Tu
es rebellis dor. & pncipu conteptor

Scs gregorius respondit. Si uerum uis
scire. ab infantia mea numq; a do meo
recessi. qui me ex limo t̃re formauit.
Cui flacc⁹ dix. Quis est iste ds tuus.
Scs gregorius respondit. Qui fecit
hominem ad ymagine & similitudine
sua. ipse e ds fortis. ds immortalis. q
reddit unicuiq; secm opa sua. flacc⁹
dix. Parce uerbositati tue. & qd t̃ pre
cipio hoc adumple. Scs gregor⁹ resp.
Qd precipis ia scio. qd me oportet fa=
cere hoc ago. flacc⁹ dix. Ergo si p sa=
lute tua agis. ingredere templum
mirabile. & sacrifica diis magnis. iou
minerue. & asclepio honorabili. & mul=
ta bona inuictissimor principu con=
sequeris. & nr amic⁹ eris. Cui scs gre=
gorius respond. Ego amicitias uras
ni concupisco. nec sacrifico demonib⁹ si
dno meo ihu xpo. flacc⁹ dix. Que e
insania ista miser. que te possidet.
Scias te penis durissimis cumulari.
Scs gregor⁹ respond. Insan⁹ numqua
fui. si tu poci⁹ qui creatore tuu non
agnoscis dnm ihm xpm. Ja iouem.
minerua. & asclepiu qs dos dicis. de=
mones ee manifestu est. flacc⁹ dix.
Colaphis contundite maxillas eius.
dicentes ei. Holi deos blasphemare.
Gregorius dix. Contumax numqua
fui. uos u ministri estis sathane fa=
cientes uoluntate ei⁹ Tyrcan⁹ dix.
Ammoneo te gregori immola diis.
antequa corp⁹ tuu extinet. Scs
gregor⁹ respondit. Qui⁹ est in ut
corp⁹ meu extinetur. & n anima
facite quod uultis. flacc⁹ cu tyrca=
no dixer̃t. Accede & sacrifica diis. an=
tequa penis te crutiem. Scs gre=
gor⁹ respondit. Ja t̃ dixi & dico. qa

ñi sacrifico dęmoniis ůris. ñi dnō meo ie=
su xpō. qui fecit cęlū & terrā. mare et
oīa quę in eis sunt. Flacc⁹ dix̄. fustes
nodosos afferte & dorsū ei⁹ uerbibus
rumpite dicentes. Hęc patiunt rebel=
les deū & pncipū contemptores. Scs
gregorius respondit. Hoc scire te uolo
flacce. qa quanta mala corpi meo ex=
erces. duplicia in pstant bona in cęlo.
Flacc⁹ dix̄. Regirate illū & uentrem
eius fustib⁹ dissipate. Scs gregorius
intuens in cęlum orabat dicens. Oi=
serere seruo tuo ds scs ut. a timore
inimici eripe animā meā. Tyrran⁹ cū
flacco dixerunt. Appiciare t antequā
moriaris. consulim⁹ t ut amici. Cui
scs gregor⁹ respond. Recede a me mi=
nister sathanę. uacant oblationes tuę.
Ad ē in dnīs ihc xpc. ad confortandū
me in uulneribus meis. Flacc⁹ dix̄. Hęc
est insania tua miser. quę te uidere
nō permittit. Scs gregorius respondit.
Si totū corp⁹ meū mortifices. dnīs a=
nimā meā uiuificat & foūet eam.
Flacc⁹ dixit. Ligate illi manꝰ & pedes.
& in craticula ignea supponite. & lig=
na sub ipso ministrate. Et fecer̄ mi=
nistri sicut pcepat illis flaccus. & p=
pauer⁹unt igne. Beatus gregorius
exclamabat ad dnm de medio ignis
dicens. Dne ihu xpe. ds abrahā. ds
ysaac. ds iacob. ds patrū nostroꝝ. q tu
despicis pces famloꝝ tuoꝝ. q ignīs
es cū trib⁹ pueris in camino ignis. es=
to & mecū seruo tuo pns in medio
presentiū plurarum. Et hęc dicente
beato gregorio. ecce mot⁹ magn⁹ fact⁹
est intra ciuitatē spoletanā. & ceci=
dit una regio quę sumitem appellat.
& oppressit plusquā trecentas quin=
quaginta animas paganoꝝ. qui ydolis
seruiebant. Hęc cū uideret flacc⁹ fre=
muit ut leo. & tritus nimis fugit in=
de. Dixitq; tyranꝰ. ferrū afferte &
eū constringite. & in carcere illū reclu=
dite. & a militib⁹ diligent⁹ custodiat⁹.
Cū aut⁹ ingressus esset beat⁹ gregor⁹
in carcerem. angls dni apparuit illi
dicens. Pax tecū gregori. noli time=
re. Et ctinuo uincla ei⁹ disrupta sunt.
& claritas dni circumfulsit illū. Et cum
audisset beat⁹ gregor⁹ cecidit in faciē
suā. & orauit dicens. Grās t ago dnē
ihū xpe. q misisti anglm scm tuū ad
confortandā animā meā. & ego confi=
tebor t in toto corde meo. et honorifi=
cabo nom̄ tuū ipetuū. qa fecisti mecū
misericordiam. tu es enī ds sol⁹. Respondēs
aut⁹ angls dni. dixit illi. Euge serue
bone et fidelis. in pauca fuisti fidelis.
supra multa te constituā. intra in gau=
dium dni tui. Et hęc dicens. ablat⁹ est
ab oculis ei⁹. Et erexit se beat⁹ gregor⁹.
laudans & bndicens dm. Die altā sub
sequente. iussit sibi flacc⁹ sedē in me=
dio foro collocari. & beatum gregorium
ante uestigia sua representari. Cumq;
representat⁹ fuisset beat⁹ gregor⁹ in me=
dio foro. flacc⁹ dix̄ illi. Vt nē recessis
ti ab insania tua. Accede & sacrifi=
ca diis magnis. quos usq; nē negare
ēgnoscer̄is. Scs gregor⁹ respondit.
Numquam dęmonijs sacrificabo.
nec sacrificabo. ñi dō meo. q me ad is=
tā coronā iustici⁹ pducere dignatus
est. Respondit flacc⁹ & dix̄. Cardos
ferreos afferte. & genua ei⁹ totis ui=
rib⁹ pcutite. ut l sic possim⁹ uincere
omem stulticiā ei⁹. Scs gregori resp.
Vide qualis sis tu q dęmonib⁹ seruis.

adorā ydola opa manuū hominū. Nā
si scires creatorē tuū ihm xp̄m. ipsū ado=
rares. quē omīs angli contremiscunt.
Respondit flacc⁹. & dicit illi. Ego de=
monib⁹ seruio furcifer. Scs gregorius
respondit. Recte a diabolo ceccatus es.
Hec audiens flacc⁹ diā. Lampades ar=
dentes afferte. & latera ei⁹ accendite
dicentes. Ysoli superb⁹ esse. Scs gregor⁹
respondit. Et si totū corp⁹ meū pdas.
pisto mihi ē medic⁹ ms ihc xp̄c. qui me sa
nat & coroborat. ut usta omīa mala
que mihi exercere uideris. ut nichi
lum existimē. Flacc⁹ dix. Accede male
dicte & face t̄ppicios deos immortales.
antequā te morti tradā. Cui scs gre
gorius respondit. Maledicti sunt om
nes qui confidunt in ydolis. Audiens
hec flaccus exarsit ut ignis dicens.
Tyrcanū mihi celeriter uocate. Tyrcan⁹
dix. Ecce assum. Et uidit eadē hora
impiissim⁹ flacc⁹. ut beatū gregoriū
tractū in medio amphitratro capi
te truncaret. Beatus ū gregor⁹ ora
bat ad dnm in medio amphitratro
dicens. Benedict⁹ dns ds ms. & rex
ms. aduto⁹ ms & liba⁹ ms. qui
me hodie de hoc seculo ad te uocare
dignatus es. Et respiciens ad celum.
audiuit uocē magnā dicentē sibi.
Ecce gregor⁹ coronat⁹ es. & in nume
ro scōr meor⁹ ascript⁹ es. ingredere
ad me benedicte dnī. ppata ē habita
cio tua. Ad hec anglo loquente. ab
aquilino spatario capite truncat⁹
est. Tyrcan⁹ ū iussit feras tribiles di=
mitti. ut corp⁹ beati gregorii absor
berent. Fere aut rabientes uenerūt
usq; ad corpus. & flectentes capita
sua. adorauerūt corp⁹ beati gregorij.

Et hec uidens turba. clamabat uoce
magna dicens. Uere magi⁹ est ds xpi=
anor. Et multi crediderunt in dnm.
Flacc⁹ ū eadem die pcussus ab angelo.
euomens interiora sua exspirauit. Cor=
pus ū beati gregorii. iacebat in medio
amphitratro. Erat aut quedā mulier
xpiana habundantia nomine. que
accedens ad tyrcanū. petiit corpus
beati gregorii. ut illud colligeret de
medio amphitratro. Cui tyrcan⁹ dix.
Affer mihi aureos xxxv. & recipe corp⁹.
Habundantia xpiana dix. Quid ubes
accipe accipe. hoc tantū rogo ut cele
riter mihi detur corp⁹. Respondit tyrca
nus. & dixit illi. Affer mihi. & recipe cor
pus. Et obtulit tyrcano habundan
tia aureos xxxv. & recepit corp⁹ be
ati gregorii gaudens & bñdicens dm
& dicens. Benedict⁹ qui mihi amouit de
pcationem meā. & misericordiā suā a me.
Et sepeliuit eū. & condiuit balsamo
cū nardo. & aromatib⁹ pretiosis. et
reposuit eū iuxta pontē lapideum
& riuū qui sanguinarius appellatur
iuxta muros ciuitatis. ante .x. dies
kalendarū ianuariarū. cū hymnis
& canticis dicens. Mirabilis ds in scis
suis. ds isrl ipe dab uirtutē & fortitu
dinē plebi suę. bñdicet⁹ ds. Iust⁹ dns in
ūbis suis. & scs in omīb⁹ opib⁹ suis. qui
dat uotis optandi. & bñdicit annos
iusti. ipi honor & glia in scla sclor. aō.

Explicit passio s̄ gregorii m̄. Plog⁹ in passi
one scōr Crisogo
ni. Anastasie. Chi
one hyrene et
agapes.
MNIA.

que a sanctis gesta sc̃ uel gerunt̃. si qs uoluerit studiose ꝓquirere. & sibi et alii plurimus edificationis exhibere poterit fructū. & quasi arbor fructifera n̄ sine causa ꝓbat̃ terram occupare dum uiuit. cū ipse suus pomus ornat̃. & omnis qui ex eo fructū ꝓceperit sagināt̃. Scribm̄ enī sicut in gestis inuenim̄. q̄d egerint quidue passi sint sci. ostendit uos ee catholicos q̄ xp̄i uictorias libent̃ legitis. libent̃ auditis. Interrogo uos qui ista mt̃ apocrifas liter̃as exsufflando censetis. ꝑ quos ēstant canones scripturarū omnium diuinarum. Humq̄d n̄ ꝑ eos qui ꝓ ipsos canones magis occidi optauerunt quam uinci. Q̄d enim timuerunt martyres n̄ fidem rectam. q̄ sacris uoluminib̄ certo librorum numero continetur. Aguīt illi grās apices sac̃tissimi. q̄a ꝑ eor̄ ꝓseuerantiā ꝓseuerant. & ideo uolūt eor̄ gesta conscribi. ut in conspectu dei et hominū. semp̄ sci laudent̃. qui in cōspectu incredulor̄ ꝑ eorū defensione tormenta immania ꝓtulerunt. Nos ū nichil p̄ter scripturas canonicas recipientes. studiose consc̄ptim̄. ostendentes dogma catholicū martyres custodire. exemplū posteris dam̄. edificationē credentib̄ tradim̄. artē bellicam xp̄i militib̄ demonstram̄. Constat eos nolle pugnare. si necesse sit. q̄ nolunt legere pugnatores. Impent silentium infidelib̄. expectent pugiles diabolicos. q̄ athletas xp̄i expectare c̄tempnunt. Vos diuinas uirtutes loq̄m̄. scribim̄. p̄dicam̄. ꝓhibeant emuli. impent silē cui timidi. uberent c̄tempnentes. legentes merepent. libent̃ hec audientes accusent. Gloriosiores facium̄ mi lites uulnera ꝓ imperatoris laude susceptа. ꝓ cui⁹ amore etiā animas ponere libent̃ optam̄. Triumphū xp̄i ac uictoriosos labores exercituū. de occultis foras ꝓferim̄. q̄a sem̄ pugnas qs illi inuisibiliter passi sc̃. inuisibiliter nob̄ excitari contudere & negligent̃ pugnantes acrius uulnerari. Ergo ut arma ꝓtractes attende bellantes. da m̄tem studiis ut hostis temptiat timere.

Explicit ꝓlog⁹. Passio sci Crisogoni martiris. & scārū Anastasie Chionie. hyrene & agapes uirg̃.

RETEXTA ille illustris uiri filiam anastasiam legim̄ a crisogono uiro xp̄i anissimo eruditā. ad cui⁹ noticiā hac occasione ꝓuenit. Cum nobilis nata ꝓ ita plurimū posset. ut uix parent̃ matrimonias habere potuisset. induebat se uilissimo habitu. & sola unius puelle cōsortio carceres circuibat. Erant enī in humiliis & macere milites xp̄i. q̄s sca anastasia ista aliter uisitare n̄ poterat. in plebeio cultu pauperem se mentiret̃ ee ter̄nam. ut celestes diuitias occuparet. Ibat q̄ ꝑ custodias publicas. & custodias carcerū ꝑ ut potuisset pecunias redimebat. Ingressa ū. licet omnib̄ tribulantib̄ ministraret. scis tam̄ q̄ ꝑ dominum erant in humilis. sollicita satis cura erat attonita lauare pedes. ungere capita. pectinare crines. q̄s longa carcerū claustra nutrierant. Interea dū hec assidue ageret. atq; a matrimonio consortio simulata infirmitate cessaret. ꝓuenit ad noticiā zelantis uiri hanc plebeio cultu circuire carceres.

& dñi confessores omñ cũ sollicitudine uisitare. Tẽ indignatus uir ei⁹ publius tales domus suę instituit custodes. ut anastasiã ñ ꝑmitterent nec fenestellę cuiuscũq; aditum aspectare. Erat au tẽ mundis uisu diocletiani q̃dã uir di nomine chrysogon⁹. q̃ ꝑ biennuũ in domo uicarii officiũ degens. multa ꝑ pessius. sęę anastasię alimonia fouebat. Hic erat apud rufum q̃ndã uicariũ quẽ dñs ihc xp̃s. cum omñ domo sua ꝑsẽm chrysogonũ lucrat⁹ est. Igit⁹ cũ null⁹ eẽt qui posset ab anastasia diri gi. anus quędã muenta ẽ xp̃iana. mu ucimo sęę anastasię cõmanens. quę ut ẽ solitum aniculis. infantiã acinu lierũ necessitates agere uidebatur. Hac occasione domũ sęę anastasię in gressa. cep̃ eẽ media mẽ ipsã. & omẽs dñi confessores. mẽ q̃s tam immobili tate trina quã in diuina sapientia mirific⁹ & ꝑclarios omñib⁹ chrysogon⁹ ꝑ babat. Is itaq; a memorata anicula ꝑcepit sęę anastasię epl̃am. cui⁹ iste textus. Sc̃o ẽffesso xp̃i chrysogono anastasia. Licet pat̃ ih fuerit. ydolor cultor. mat̃ tam mea fau sta. xp̃ia nissima semp uixisse ꝑ bat. & cas ta. hęc me mẽ ipsa cunabula fecit fi eri xp̃ianam. Post cui⁹ excessũ. sacrilegi iugũ mariti suscepi. cui⁹ do miseriam thouĩ mentita infirmitate decimas. die noctuq; dñi nr̃i ihu xp̃i uestigia amplector. cũ iste patrimoniũ meum ex q̃ illustrat⁹ cũ indignus ac turpib⁹ idolatris exhauriat. Oe quoq; uelu ti magã atq; sacrilegam. custodię tam grauissimę mancipauit. ut uitã cor porale me amittere suspicer. Nichil enĩ sup ẽ. ñ ut amisso spũ morti succũ bam. Inqua morte lũ glorier. de confes sione dñi mei ihu xp̃i. tam̃ meo uirtus mea ualde contrit⁹. q̃d opes męę q̃s ego omñs deo deuouera. alienus a dõ et tur pib⁹ erogari conspicio. Se ideirco te dep̃ cor homo dñi ut instauret dñm deꝑceris. ut ad fidem suã uenturũ si ꝑpudet pub lũ sinat uiuere. aut si ꝑpudet eũ in hac incredulitatis puersitate mansurum. iubeat ei locũ dare suis cultorib⁹. Oi si⁹ enĩ est ei exhalare spm. quã dñi filiũ de negare. & eũ confitentes impedire. Ipse enĩ omps testis est xp̃s. q̃n si libata fu ero. sęq; uestigiis adherebo. & curas om nũ sollicite excutiebo ut cepam. Vale ut dñi. & meñto mei. Cum hanc epl̃am legisset sęs chrysogon⁹. oratione facta cum multis confessorib⁹ xp̃i. ita ei resci pit. Crysogon⁹ anastasię. fluctuanti ẽ mẽ ꝑcellas & turbines mundi. cito su ꝑ undas xp̃s aduenuet. ut diaboli ad uersum te flamẽ spm. uno uultionis suę sermone compescat. Patienti q; & qua si in medio mari posita crede ad te xp̃m esse uenturũ. & ad te met ipsam cuer sa exclama cũ ꝑphẽa dicens. Quare tristis es anima mea. & quare conturbas me. Spa in dõ q̃n adhuc confitebor illi. salutare uult⁹ mei ds̃ mꝰ. Genu nũ duum muneris ꝑabit⁹ indutum. cũ t & trina reddent⁹. & donabunt⁹ celestia. Dns enĩ bñficiũ suũ ad hoc ꝑtrahit ꝑ adũsa. ut ñ sit nob⁹ ulle q̃d ꝑstet. Vide ne turberis in hoc. q̃d pre t uuenti inferunt⁹ adũsa. Non enĩ deceperis si ꝑparis. q̃ ñ est tanta de fensio. quã putas ꝑ hominẽ posse con stare. Audi sẽptiã dicentẽ. Vale dictus homo q̃ spem suã ponit in ho mine. & bñdict⁹ homo q̃ spẽ suã pon

mdo. Caue fortiꝫ cautissime. ungulantꝫ
threnue unũsa peccata. & a do solo qre
solatiũ. cuius ustã conseruas. Cito enĩ
ad te placidũ conuertetꝫ tempꝰ. & qsi
post noctis tenebras. floudũ diei lumẽ
accipies. atq; ut post glaciale frigꝰ hie
mis transeuntis. aurea tẽpa & sere
na succedant. ut omnibꝰ qui p xpi amo
re affligunt. prebeas tempalẽ letitiã
p quã sine dubio consequaris etiam.
Vale michiõ. & ora pme. Hanc epl̃am
legens anastasia fortiores fidei uires
accepit. & tantũ de patiencie uirtu
te cepit gl̃ari. quantũ de oppssione
infidelissimi uiri se causabat affligi.
Interea dũ ista gerunt. publius in se
natu sedens. legationẽ susceptꝰ muni.
ad psidis puincia pfecturus. Tẽ reũ
sus tãtus. sẽẽ anastasie triplicauit cus
todiã. & posuit custodẽ illi unũ ex
parasitis suis. qui illi & lucẽ ipsã negã
ret & uictũ. dicebat enĩ ut anastasia
moreretꝫ. & ille facultatiũ eiꝰ dñs pma
neret. Verius enĩ ne eo absente anas
tasia eadẽ faceret quẽ solebat. cõstitu
it ei custodes acerrimos pter unum
ex parasitis quẽ memoratumꝰ nomi
ne chomasiũ. & ita pfectꝰ est ut dice
ret. Reuertens sicã unã inuenero
omnꝫ uos punã. Ita q agi cepꝫ cũ anas
tasia. ut aqua ipsa p munsedia uas tra
deret. Tẽ iterũ estimans se in ipsa
tribulacione deficere. sẽpsit ad scm
chrisogonũ his uerbis epl̃am. Con
fessou xpi chrisogono. anastasia fi
nis ueñ corpis. meñito mei. ut egredi
entẽ animã meã ipse suscipiat. p cuiꝰ
amore ista sustineo. quẽ ex ore huius
uetule recognoueris. dilabẽ chriso
gonꝰ talia remisit sẽpta. Crisogonus
anastasie. Semp ẽ ut lumi tenebre p
cedant. sic etiã post infirmitatẽ sal
ꝰ reuertitꝫ. & uita post mortẽ p mutꝫ.
Sine fine claudunt & adusa huius
mundi & pspa ne l'tis desperatio.
l'tis elatio dñet. Unu mare ẽ mq
naucule corpis nri uehicant. & sub
uno gubnatore animẽ nrẽ nautico
fungunt officio. Quorundã igit fo
rtissimus carinarũ nearũ solidate &
tenebrosi equoris concitos fluctus
illesꝫ pterierunt. quorundã ũ fragilis
iunctura ligno. etiã in tranquillo ui
cinũ morti conficiunt curiũ. Ppe ẽ
enĩ ut peant. q nõ cogitant ut ad
salutis portũ ptingant. Tu autẽ o xpi
mi repibensibilis famula. crucis xpi tro
pheũ tota mente confige. & te ipsã
ad opꝰ dñi prepara. in q tuus desideri
is dñi parueris. cũ palma martyrii
ad xpm attinges. Tẽ accipiens hanc
epl̃am scã anastasia ẽ fidens quidem
erat maxpo. si custodiã uolentius sub
iacens ingemiscebat. Intra transac
tis tribꝰ mensibꝰ. coepꝰ publi reuoca
tiũ est nauis. & omnꝫ qui eã custodiebãt
p dusa fugerunt. Egressa q
scã anasta
sia. libera pgit ad scm
chrisogonũ. & omnium rerũ que ei ac
ciderant cũ gaudio lacmabilit refe
rebat. Venditis itaq; omnibꝰ faculta
tibꝰ suis. ultimo satis habitu care
res curabat. ac si oculoꝝ suoꝝ curã
gerebat. ita famulorꝝ dñi necessita
tibꝰ prudebat. Tẽ dioceciani inaqui
leie partibꝰ positꝰ cũ mãficeret xpiã
nos. relatio cucurrit de xpianis oĩ
nibꝰ pfecture urbane. Tẽ resẽpsit rex
omnꝫ debere mãfici. ad se ũ solũ chri
sogonũ destinari. Hẽ psecuta scta

anastasia. cum ēēt ut dicam⁹ nobilis & delicatissimu corpis femina. ita uirilit̄ egit. ut apud aquileiā faceret scīs ob sequa meliora quā fecerat romę. Jnt̄ea chrisogonū nomnatissimū sceleratiss̄i⁹ diocletian⁹ sibi met p̄sentari uibet. Cui dicerēt. accipe p̄fecturę dignitatē. sume etiā consulatū ob dignitatem generis tui deos adorans et sacrificans eis. sēs chrisogon⁹ respondit. Vnum dīn nītt adoro. corde colo. sincēris achīb⁹ ueneror. utoq; aut̄ deoq; dearumq; symulachra. qā dęmonū thęcas nouēē. unquib⁹ dęmones manerit carerēt. atq; accepta potestate comminuo. potestates ū ate p̄mussas. ac si lutū qđ pedib⁹ calcat̄ abicio. Tē iussit eū diocletian⁹ duci ad locū qui dicit̄ aqs̄ gratas. & ibidem decollari. Corp⁹ aut̄ ei⁹ ad lit⁹ lactatū est. uxta possessionē quę dicit̄ ad salt⁹. in qua tres sorores xp̄ianissimę morabant̄ agapes. chiona. & hyrene. cū sēo zoilo seine prb̄o. Qui prb̄r colligens corp⁹ sēi chrisogoni. in locello ligneo ēdidit cū omī diligentia. & in domo sua in subtr̄aneo cubiculo posiit. Cui p̄ reuelationē indicatū est ubi martir iactasset caput ei⁹. & pgens ad agrotēren. ita illud muenit quasi eadē hora fuisset absciss̄ū. & afferens corpori ei⁹ cōpaginauit. & ipse sēs zoil⁹ tertiana die susceptionis ei⁹. hoc ordine migrauit ad dn̄m. Apparuisse sibi sēm chrisogonū memorauit duces. Sceleratissim⁹ diocletian⁹ agapē. chionā. & hyrenen faciet un̄ dies nouē ēprehendi. qs̄ faciet dīs p̄uenire ad coronā. faciet etiā eas habere solatium famlę suę anastasię. Tu aut̄ qā dn̄o placuisti let⁹ senior ueni. & requiesce cū scīs. Jgit̄ cū hęc narraret sēs zoilus. ecce anastasia ēstant̄ domū mq; numq; fuerat ingressa ait. Vbi sū sorores mee. qs̄ ih dn̄s m̄s chrisogon⁹ cōmendauit. Et audentes se inuicē in xp̄o letarę sunt. atq; locū ubi posit⁹ erat xp̄i martir chrisogon⁹ ei ostendentes. rogauerūt secū aliquantulū cōmorari. Illa ū unā apd eas exigens noctem rurs⁹ ad urbem aquileiā pgit. satis sollicita de his qui in uinculis habebantur. Qua eunte. sēs zoil⁹ p̄cē ad domum suū. Decollat⁹ est aut̄ sēs chrisogonus die viii kl̄ decembs̄. & ēditus ē in locello a zoilo prb̄o. sub die quinto kalendas eiusdē mensis. Ceteras sēor actiones pluscularis immutare p̄tereo. et carptim p amicas anastasię. ad ip

Sius anastasię finem attingo. Earum itaq; chionę. hyrene. & agapes diocletian⁹ rumore compto. iussit eas suus optimus⁹ p̄sentari. Qs̄ cū audisset rex ait. Quę uob fatuitas impat sequi superstitionē uanā & superfluā. atq; in contemptu ueręq; religionis diuinas execrari uirtutes. Jgitur qā compi uos generosas et nobili ortas stirpe. dabo uob mariros de palatio meo. p qs illustres ēē possitis. si negauerit̄is dīn urīn esse xp̄m. & dūs libamina dederitis. Tē agapes respondit. Sacratissime imp̄ator cura gentiū t̄ incumbit. cura rei publicę. cura exercit⁹. & administratiōnā dī uiuu loqueris. cui⁹ auxiliū est t̄ necessariū. cui⁹ t̄ benignitas pareit. Diocletian⁹ dix̄. Insanit ista altera applicant. & adducta chiona dix̄. Soror mea ñ insanit. si; uiuusta monu

ta iusto iudicio reprehendit. Et hanc a
moueri p̄cepiens. iussit adduci ētiam
iunioꝛē nomine yrenen. cui & dixit.
Qua uanitate repletę sunt sorores tuę
maiores. tu saltem quę iunioꝛ esse cog
nosceris dns ceruicē inflecte. ut etiā
tuę sorores. tuo liberent exemplo. Hy
renen respondit. flectant hi ceruicē
ydolis. quib⁹ iratus ē ds. Peiorem
indignitas nī est. quā ut hunc adoret
aliq̄s. qui ab artifice plasmat⁹ est ante
quā fieret. Hsi enī prius eū plasma
uerit artifex. aut stantē. aut sedēn
tē. aut ridentē. aut flentē. aut sal
tantē. aut iacentē. dans p̄ceū limān
tib⁹ dolentib⁹ ēflantib⁹ nusq̄ esse ui
det. S; postea quā feceris ex metallo
ymaginē quā ante pinxisti. ceruicē
tuā inclinas illi. & dīm tuū seruū tu
ū ēē credis. quē ipse antequā fieret
ex metallo depinxisti malefactum
dīm tuū & compositū. & elimatū emi
ti. Diocletian⁹ dixē. Ista uerba tollī
tuſ tollenda sē. si monitis pacificis ob
tempare forsitan respuatis. Chiona
respondit. Holi dicere forsitan. nos enī
p certo nouim⁹ q̄d tuus numquā sim⁹
iussionib⁹ consensū pęnit⁹ p̄bituꝛę. T ē
iussit eas diocletian⁹ carceris tradi ē
todię. Quas beata anastasia nec dieb⁹
nec noctib⁹ deserebat. Conuenebant
enī omīs xp̄iani ad anastasiā uiri et
femineę indigentes. q̄a iam pęnuriā
xp̄iano illo tempe sustinebant Hulli
enī xp̄iano licebat l' possidere. l' artē
aliquā exercere. l' aut aliquod negoti
um agere. Anastasia ū cottidie hoc
rogabat dnm. ut ī p̄r⁹ exuret de cor
pore. quā omīe p̄tium q̄d de patrimo
nio suo uendito acceperat expendiſſ;.

Pficiscente q̄ diocletiano ad macedo
niam. omīs xp̄iani qui in uinclis erant
simul a custodientib⁹ ducti sunt. inter
q̄s erant simul. agapes chiona. et hy
rene. Igit̄ cum suggestū fuisset impa
tori de his qui habebant in claustris.
iussit p̄sidi dulcicio duīsis tormentoꝛ
generib⁹ agere unūsq̄sq; qui sacrificare
noluissent. eos aut q̄ dīs sacrificare
ī contempsissent. diuitiis & bonoꝛ
bus sublimari constituit. Verum
q̄a longū est multoꝛ dī martyrum
gesta conscribere. tuū soroꝛ facta
memoꝛabim⁹ dulcicii p̄sidis p̄sentia
rū aspectu. Quas uidens dulcicius
captu oculoꝛ astrictus. turpissimo age
bat̄ ipū. & fecit eas apud talē tradi
custodiendas. q̄ illis p̄mitteret liba
tem. si consensū suū ei⁹ captiuę am
me p̄buissent. Igit̄ cū neq; promissio
nib⁹ neq; tꝛoub⁹ commutarent̄. ipse
indignissim⁹ preses ausus ē silentio
nocturno pgere. & cellā ingredi. u
bi illę orantes noctē xp̄o pruginem
exhibebant. Inq̄ loco aut̄ erant clau
sę. oīa utensilia coquinę posita ha
bebant̄. Igit̄ cum fuisset ingressus.
& uellet ire ubi eū uox psalmoꝛ ꝛplex
impellebat. mens ei⁹ in alienationē
ē conūsa. & ollas cepit amplecti. et
sartagines osculari. In quib⁹ diu lu
dificat⁹ niger totus & carcabatus.
talis cepit in uestib⁹ & in facie esse.
qualis a diabolo possidebat̄ inimi.
Egressus tandē ad suos qui eū cum
luminarib⁹ expectabant. uiso eo om
nes fugerunt. uidentes eū totum
caccabatū. & nullā pęnit⁹ in uestimē
tis partē. q̄ ī esset inquinata. & par
tib⁹ scissa. S tamen⁹ aut̄ dī ancillis

& psallentib⁹ nullum penitus p eum
potuit diabol⁹ impedimentū afferre. Vi
dens itaq; preses se ab officio suo ee ⁊
temptū atq; derelictum. nesciens qd
de eo fuisset actum. ñ est reuersus in
domū suam. ſ; cepit concito cursu ire
ad palatiū dicens. Aeternā me mune
tissimus impator⁹ & ita dicā me ab
officio meo ludubrio habitū. atq; cum
irrisione & clamoub⁹ derelictum. Cūq;
pmo mane aptū eet palatiū. ecce ille
totus caccabat⁹ & sc̄ius ante regiā
apparitū aulā. At ille cum intus uel
let intrare. alii uirgis. alii pugnis. a
li exsufflantes in facie ei⁹ eum impin
gebant. & alii deridentes. alii irascen
tes impingebant. eū expellentes. Ad
ultimū aut uix potuerunt eum ad
domum suā. seru ei⁹ pducere. dicen
tes ei. Recipe & reuoca sensū tuum.
Clauserat enī diabol⁹ oculos ei. nec
poterat se ipsū attendere. Videbat
enī illi quod tot⁹ mund⁹ incedens. nu
uers eet uestimentis indut⁹. Omis autē
sui siue uxor siue ancille excapillare
in occursū eius uenerunt. Dicebat
enī a dēmone collis⁹ nūe sua ñ esse.
Ille autē dū in nūe sua ñ fuerat. q
duu ollas & sartagines fuisset amplex⁹
Ceterū eo tempe quo ab officio relin
quebat⁹ & a cunctis spernebat⁹. a su
is etiā lugebat⁹ mens quidē ineo sa
na erat. ſ; soli ocli ei⁹ tenebant⁹ a la
thama. de quib⁹ delectacionē incur
rebat infelix. cū di martyres obsce
no ñtus conamine respexisset. Intēta
reuocat⁹ a diabolo ad furoē. putans
sibi maleficus ancillarū xpi ista eue
nisse. iussit sibi publice tbunal para
ri. Cumq; fuissent adducte orantes
atq; psallentes. iussit eas exspoliari.
ut nuda eoꝝ corpa inspiceret. Cumq;
misse fuissent man⁹ ut exspoliarent⁹.
ita fixe erant uestes earū ad carnem.
ut putarent⁹ ipsa uestimenta esse quasi
coua eaꝝ corpoū. In hac aut intencio
ne uitent⁹ preses dulcicuus obdormuit
sedens p tbunalib⁹. & ita obdormuit
stertens. ut etiā a pulsantib⁹ excitari
ñ posset. Qui sublat⁹ inde in sella dor
miens. tē expgefactus ē cum suā do
mū fuisset ingressus. audiens aut
impator unūsa que acciderant. de
dit comite sisinnuum qui eas audiret.
Cui cū presentate fuissent. uocauit
ad se unā & dixe ei. Qd t nomen est.
Que respondit. Hyrene dicor. Sisin
nius dixe. Consenti regali iussioni hy
rene respondit. Non consentio. Sum
enim xpiana. & di omnipotentis an
cilla. Tunc sisinnius iussit eā in carce
re redigi. Et adductis ad se chionia
& agape. dixe eis. Hyrene quantū ap
paret unuoi uob ē. & uro illa exemplo
& doctina decepta. duuna uissa contēp
nit. Ido eā dimisi. ut uro exitu tri
ta possit absolui. Et ideirco offerte
dis libamina. sicut & nos qui deuo
ti sum⁹ regib⁹. Agapes respondit. In
supabilis est fides mā. Dicit sisinni⁹.
Tuqd dicis chionia. Chionia respond.
fides mā immutabilis pseuerat. Sisin
nius dixe. Hunqd sunt apd uos libri
xpianoꝝ. Responderē. Se libri s; in
mentib⁹ nris absconditi. unde numq
potuerunt pferri ab hostib⁹ xpi. Sisin
nius dixe. Qs uob dedit esilui ad ista
calamitate deuenire. famule di re
sponderunt. Calamitas quidē tem
palis est. ſ; ex ipsa calamitate glia

nascit̃ sempit̃na. Sisinnius dix̃. Implete preceptū regis & sacrificare. Agapes respondit. Hoc sacrificiū dō cottidie laudes nr̃e offerim⁹ diabolo aut̃ pen̄ nunquā sacrificabim⁹. Noli q̄ psuadere t̄ q̄d possis nos a dn̄o nr̄o ihu xp̄i cultu ra duellere. Stultus enim ē sensus q̄ ñ considerat nos a fide xp̄i deuiare ñ posse. Vnde q̄d p̄ceptum ē t̄ imple ut sicut nos p̄cepta regis nr̄i seruamus. ita tu impatoris tui p̄cepta ēseruans. possis ei⁹ grām inuenire. Tē sisinnius dedit sententiā dicens. Agapen & chionam quę nec t̄roub⁹ iudiciaria iussa p̄cipum implere uoluerunt t̄ iubeo uiuas incendi. His auditis chionia & agapes repletę sc̄o gaudio dicentes clara uoce. Grās agim⁹ t̄ dn̄e ihu xp̄e. qui nob ad confessionē nominis tui p seueranti⁹ dare dignat⁹ es. In manus tuas dn̄e suscipe animas nr̄as. Et cū hec dixissent t̄ milites miser̃t eas in ignē. In quo igne dū penit⁹ nec uestimēta earū arderent t̄ orabant dn̄m uociferantes atq; dicentes. Vnē ihu xp̄e ne ab ista hora paciaris nos t̄ loq cū his qui negauer̃t te uerū dn̄m. Et his dictis p̄texuer̃t se in orationem t̄ intacte ab igne ad dn̄m p̄rexerunt. Vt aut̃ ostenderet dn̄s incredulis q̄a ignis eas ñ susciper̃t excurendas & ipse orationib⁹ suis sibi ex ignē impetrauerint t̄ inmaculatis corpib⁹ intactis crinib⁹ integrisq; uestib⁹ digesto igne reptę sunt. Quarum corpa multis occulte ab anastasia hominib⁹ furtim abrepta & ad ei⁹ sc̄m hospicium deducta. Que ulla aromatib⁹ & dignis martyrib⁹ sepulturis agens in sarcophago nouo cū omni gaudio sepeliuit⁹.

oraui⁹ dn̄m ut earum particeps effici mererer̃. Altera aut̃ die tercia sibi filiu⁹ iussit adduci t̄ cui & dix̃. Hyrene sacrifica dis t̄ ne simul incendio pereas. At illa respond̄. Ego ñ sacrifico. si festino particeps soror⁹ mearū efficiar ne in conspectu dei astantib⁹ sororibus meis. ego alienā inueniar. Sisinnus dix̃. Psuadeo t̄ ne maiores cruciatus incurras. quam ille incurrer̃. qs tu dicis tuas sorores fuisse. Hyrene respondit. Ego festino ñ negando ueritatē ptingere ad uitā p mortē t̄ & ignem ad refrigeriū puenire. Sisinnus dixit. Putas te sic pati sicut sorores tue passę sunt. Ego te iubeo nudā trahi meretricib⁹ t̄ ut ibidē ad turpes usus posita moriaris. Hyrene respondit. Caro mea ex feris & ignib⁹ et plagis & ex omnib⁹ penis quecq̄d passa fuerit sic patit̃ sicut fornicatorē t̄ sicut canē sicut ursū sic serpentē. Et medi⁹ in ea ut tradat̃ caro mea quib⁹ exercita ueris penis & muris t̄ quā anima mea polluat̃ in ydolis. Inquinatā enim que anima ñ consentit t̄ ñ suscipit reatus. Numquid sci dī qui ante hac confessione nominis dī pseuerantes. de sanguine sacrificii uri inuiti acceperunt more t̄ numq̄d inde polluti sunt. Sisinnus dix̃. Ergo ñ sunt inquinati t̄ qui de sacrificio sanguine gustauer̃t. Hyrene dix̃. Non solū ñ sunt inq̄nati t̄ sed etiā coronati sc̄e. Voluptas enim habet penā & necessitas partit coronam. Vosmet̃ restipinari eos iussistis & mixtum aqua sanguinē facticio multos sorbere fecistis t̄ quem apto ore eo⁹ sicut communes eq̄s inuitis. Illi aut̃ illi⁹ sanguinem si ēsentiendo

glutissent· animā suā pdidissent· dr
ū nī consentiendo illū s; uum paciendo
gustantes· nī solū pollui nī sunt· uerū
etiam mundati sunt· Ita & ego quę car
nem meā xpō tradidi· siue soroub' siue
plagis· siue ignib' eā tradas· ego nī con
sentiā· et omīa que passa fuero pēfes
sione dnī mei nī uerebor· Potens est
tamī ds· ut nī pmittat te facere qđ
cogitaueris· Tē uocauit ad se milites·
et tradidit eam illis dicens· Ite & po
nite eam in loco turpi ubi meretrēt·
ut ibi ludibrio sit omnib' poplis· Tē
hyrene cum duceret· apparuerunt
duo milites ante eos qui eam ducebāt
dicentes· Quisit nos fisimus' comes p'
nos· ut ubi nos ostenderimus· ibi eā po
natis· & ceperunt eos milites sequ·
quousq; ascenderent in cacumī mon
tis· & sederunt ibi· & dixerunt illis
militibus· Ite nunciate· qua sicut us
sistī in cacumine montis ibi eam feci
mus stare· Tē fisimus uidens se delu
sū· & hoc factum quod ipse nī iusserat·
ascendens equū ipse p se preā curreb
ad montē· in quo orabat dī famula
hyrene· Attendens q; uidebat eam·
& gemens gemebat a mane usq; ad ues
pam· & nī pmittebat ad eā· Tē uidēs
se derisum ingemuit· Extendens
aut' un' arcum ex hus qui cū eo uene
rant· sagittauit eā· & illa emisit uocē
dicens· Consule t miserabilis· qua
sicut utrum fortem me in bello ag
grederis· quam sicut mulierem uo
lueris subiugare· Unda q; nē uado
ad dnm nrm ihm xpm· qui me nī
meis reddidit sororib· qa sine me ēē nī
patiebant· & hus dictis· emisit spm·
Unde corp' eius sublatū est ab homi
nib' anastasie· & cū sororib' eius positū
est· Passę sunt aut' agapes & chioma
quarto nonas aplis· & in ipsis nonis
hyrene apud thessalonicam maximo
Ramo tercio consule· Capitlo
uertente aut' imperatore diocle
tiano· apud syrmium macedonie
oblata ē et theodota cum trib' filiis·
natione bithunia· cuius ancilla· que
idō fugerat de ciuitate sua· qa pse
cutio erta uniuersos xpianos illic ue
hemēt agebat· Comes aut' leocha
dius· qui eam tradiderat· petiit eam
ab imperatore dicens· Iube eam mi da
ri uxorem· Que si nī consenserit sacri
care· ego eam diuersis penis mactabo·
Acepta itaq; potestate· cepit eā insi
nuib' diabolicis & suasionib' fatigare·
Illa ū dixē ei· Si ppterea me petisti cō
iugem· ut facultatula mea imuadas·
ecce uniuersa que possideo trade & occu
pa· & dum redieris accipies me uxorē·
Quo eunte· unanimis cum anastasia
theodota pmanens· cottidie curam
seōr sicut ipsa anastasia exercebat·
Dicerat enim ab ea quasi mat̄ de
filiis esse sollicita· & cottidie seōr
uulneribus medebatur· Dubios confor
tabat· timidos cortoborabat· solici
tis securitatē reddebat· nec altera
anastasię & theodotę cura erat· neq;
aliud studuit· nī ut eor curas agerent·
qui causa xpiani nominis· in diuersis
uinclis tenebant̄· Tē cum diuersa
multitudo xpianor ēēt mergastu
lis· & diocletiano pncipi indicatum
esset· iussit oms uno die mactari· Qu
cumq; aut' sacrificare uoluisset· hono
rib' & diuitiis ampliari pcepit· Ue
nientes aut' hi qui missi fuerant· ab

ſtuleruut oñs ſcös & duxerunt: mittẽ
tes alios in reiunate. alios gladio mti
mentes. duũſis ſupplicijs mãfecerunt.
Ignorans ꝙ beata anaſtaſia. cũ nocte
uenuſſet ſoluto more ꝓtã. & duerſas
cuſtodias circumgirans. dũ nemnem
eoꝝ inueniret. cepit uehemẽtiſſime fle
re. Quam cum flentẽ attenderent qu
dã. dicunt ei. Qd ploras. At illa reſ
pondens ait. Seruos di confeſſores
quero qui in uinclis habebant. & neſ
cio ubi duxerunt eos. Qui dixerunt
ei. Tu ꝙ xp̃iana es. Quib' intrepida
reſpondens ait. Ego xp̃iana ſum. Tẽ
ui' ex eis comꝑhenſam eã duxẽ ad foui
ubi ꝓfect' illirici ſedens cauſas duer
ſoꝝ audiebat. Cui exurgenti optulit
eam dicens. Hanc inuenu uxta car
cerem flentẽ. quã itrogans quare
fleret. dixẽ qd ꝑſonas quereret quas
neſcio xp̃ianas. Ego aũt cum hoc au
diſſem. inquiſiui ſi & ipſa xp̃iana ẽet.
Quę cũ intrepida id ſe ẽe pẽnit' ñ ne
garet. tenui eam. & ad uã amplitu
dinẽ fidem adduxi. Prob' ad hec eam
itrogans dixẽ. Quę uocaris. Respõ
dit. Anaſtaſia. Prob' dixẽ. Vere ut
aſſeris xp̃iana es. Anaſtaſia dixẽ. Xp̃i
ana ſum. nec aliud me ẽe ẽfitẽor. Pro
bus dixẽ. Vnde huc aduenuſti. Anaſta
ſia dixẽ. Cuius ſũ urbica. Pbus dixẽ. &
ab urbe roma qñ deuoluta es. Anaſta
ſia dixẽ. Amorem xp̃i habens. uendidi
oñe patrimonium meũ ſedm uſſũ ei.
& ſecuta ſum eũ. Pbus dixẽ. Et ubi eſt
xp̃s. Anaſtaſia dixẽ. In cęlo ad dexterã
patris. in tra ũ ubicumq; fuerint ſẽi ei.
Probus dixẽ. & ubi ſt̃ ſẽi eius. Anaſta
ſia dixẽ. Vſq; hodie hic fuert̃. Probus
dixẽ. Ergo iam hic ñ ſunt. Anaſtaſia
dixẽ. Non hic corporalit̃. qua uos expu
liſtis. Prob' dixẽ. Qui ſt̃ qs expulimus.
Anaſtaſia dixẽ. Innocentes & ſẽi atq;
colentes dm. qui fuert̃ in uinculis po
ſiti. Hos ego cura diligenti ſuſcepi.
quib' ita ſeruiebam. ut nulli aliquid
deeſſet. Quos dubios uidebam corro
borabã. quos triſtes uidebam ẽſolabar.
& ecce ſubito quib' ꝑ annũ iugit̃ et
menſes aliquantos deſeruiui dereli
querunt me hac nocte. & ipſi cum
triumpho martyrii ad regna celeſtia
ꝓtexerunt. Videns ꝙ me ita remã
ſiſſe. ut non ſit aliquis cui nẽ me oſ
tenderem. ſ; celarem. pia munditia duc
ta ſum cura eos qd illi regnent cum
dnõ. & ego ſtem ad huc conſolatura
me cuſtodia. ñ ꝑ nomine ſcõ paſſura.
Prob' dixẽ. Vt uideo ñ ſunt t̃ leua
ꝑparanda tormẽta. Tu enim reuocaſti
animos eoꝝ ad ſacrilegium. qui obtem
perare decreuerant regalib' inſtitutis.
Anaſtaſia reſpond. Ego doloub' fati
gata. ecclã pedes eoꝝ oſculabar. petens
ne aliquando cederent dolore cõpul
ſi. Nam & quo uſq; habui multam
ſũmam auri in eoꝝ neceſſitatib' expẽ
di. nẽ ũ erogaris omnib' animã meam
ad paſſionẽ aptaui uultũ iudicans.
ut eos q me dereliquerunt aliquan
nus comꝑhendam. Pbus dixẽ. Qm
ſacrilegam te dii duti' celari paſſi ñ ſũt.
ipſi fecerunt. ut tuo te ore detegeres.
Anaſtaſia dixẽ. Ego in zelo meritata
ſum eoꝝ. in quib' ſermo dñi mei ihu
xp̃i complet' eſt quo ait. Erunt pmi
nouiſſimi. & nouiſſimi primi. Nam
quicumq; poſteriores in fuert̃ in fide.
priores in facti ſunt. ad palmã mar
tyrii attingentes. Prob' dixẽ. Inſanus

mulier: & quantū apparet nobilis in gere uideris. Anastasia dixē. Si de patre carnali glārer: nō dixissem xpi ancilla sum: si dixissem p̄textati sum filia. Audiens prob' hanc filiā p̄textati: comprehendi iussit famuliolā paruā que eam sequebat. & agnoscens ab eis ita esse impatou suggessit de ea dicens filiā p̄textati nobilissimu uri a xpi anus ita deceptam: ut p xpi nomine ulr uelit mōfici. His auditis diocleciā iussit eam diligencius custodiri. Dicebat enim ad aures suas illatum: quod immane patrimoniū uendidisset. Altera itaq; die. prob' iussit eā secretariū suū adduci. Cui mōto gamia quid de uenditi patrimonii p̄cio fecisset: respondit dicens. Ego si adhuc haberem q̄d expenderem: nō mi p sequentib' demonstrarē. Verum q̄a omnia iam expensa sunt: secura p go ad xpm. Nichil enim licuit diabolo de facultatib' meis p suos usurpare cultores. & tradens cognitionem p̄bo diocletiani' abscessit. Et ad anastasiam prob' dixē. Deos ul deas quoz cultor erat p̄textati' pat tuus ipsos colere debuisti: & nō xpm nescio quem iudeū qui a ciuib' suis occisus e. Anastasia dixē. Ego dos dasq; patris mei sē per colui: & nō eos bene coluisse: hodie ad confessionē sci nominis nō curem. Prob' dixē. & si coluisti eos: quare deseruisti cultura tuā. Anastasia dixē. Non deseru nec desero. Prob' dixit. Ergo colis deos dasq; patris tui. Anastasia dixē. In tantū colo eos: ut ab oni eos iniuria libarem. Denuq; dum aranee eos intexerent atq; stercorarent: ego eos libau: atq; conflans eos in pecuniā conuerti. Prob' dixē. Hoc sacrilegium nec aures mee audire queunt. Et ridens beata anastasia dixit. O uir prudentia tua: quod ac si sacrilegium times lapidem frangere. ligna succendere: & aurum conflare. Certe si putas aliquā diuinitatē latere in simulachris uanissimus. da mi copiā euertendi ea: & ego euertens illa nichil pacior ab eis mali. si nō a uob quos nemo contingit. Si uiuos deos creditis: ecce ipsi nec poterunt commoueri. Si uō illi pprii sunt: & nō nascuntur ecia dum coquuntur incendius: uos qui eos colitis. cōburite eos agitis. dum nō ipsos mutamini. & sicut illi pacientissime conflicti sileut: ita uos quoq; conueniret. ne q̄d diu uri nolite fieri faciatis. Prob' dixē. Iussit te dñs nr̄ inuictissimi impatores aut dis sacrificare: aut ut decet sacrilegū diuisis supplicius mōre. Anastasia dixē. Noli dicere imperare. Pdi enim nomine non regnare est. Istam uanitatē abice: & esto sapiēs. Apls paul' monuit nos dicens. Qui uult sapiens esse in hoc mundo: stult' fiat ut sit sapiens. Ego sapiencia dī habeo: que est stultitia apud homines. Prob' dixē. Insaniam pateris. Anastasia dixē. Insaniam q̄s patit: ego que uos stultos arguo. an uos quin nō potestis reddere rationem. Prob' dixē. Condoleo t: que a uanis sermonib' credens decepta es. Anastasia dixē. Condoleo t: qui a uana potesta te elat' plus hominē metuis quam dm. Prob' dixē. Sacrifica dis: ut ad ciuitatē tuam redeas gaudens. Anastasia dixē. Ciuitatem habeo non

manu factam etiam mecus· ad ipsam
pungere cupio· & cū hec & his simu
lia ex alterius sermone gesta retineret·
ipsa gesta legit imperatori pfecto· Tunc
diocletian' cepit furere· & consiliū que
rere quid fieret· Tē exstitit quidam·
qui diceret ulpianū qui capitolij sum
mus pontifex erat· hanc uxorē uelle·
huic illā dari debere· cui si nō consense
rit· ipse facultatib' eius fruat· & ha
beat potestatem occidendi eam· Pla
cuit dictum imperatoris· & iuxta hoc
consiliū tradidit ulpiano anastasiā·
Quam ille ducens ad domū suam·
cepit ei ornamēta ostendere & gladiū·
gemmas & fustes· ceruleū & argentū·
lectos argenteos stratos plumis· et
carbones ardentes· simul stratta et
compedes· cellaria plena dapib'· et
cellā obscurā repletā testaceis acutis·
Tē anastasia gaudens cū omni fidu
cia ait· In cella ista ubi tenebras puta·
ego lucē uerā aspicio· Nam mecum
si tuus michi in stercore confectionē
attendo· In auro tuo draco ē· in gem
mis tuus diabolus ē· in lectis argen
teis libido requiescit· Ista aut ferrea
uincula si collo meo induxeris· te
nouabit' sicut aquile iuuent' mea·
& uidebor in murenula ornari ad
placendū xpō· in cui' amore die noc
teq; suspiro· Tē ulpian' dix'· Dabo t
tduanas indumas· ut tecū cogites·
Quarta aut' die· aut ego te habebo
uxorem· aut habebunt te duōsa sup
plicia· Anastasia dix'· Jam puta qā
fluxit tuus dies· & scias me suppli
cia magis eligere· p que uadā ad eū
quē diligo· Ulpian' dix'· Et quis ē
quē diligis· Anastasia dix'· Xpc fili'
dei· Ulpian' dix'· Mortem ipsius du
cas· Anastasia dix'· Amen· Ulpian'
dix'· Quid ē amen· Anastasia dix'·
Indigni' es huius sermonis habere no
titiam· Ulpian' dix'· Sito t propiea·
& dimisit eam decē mulieribus affinu
bus atq; consanguinitate ppinquis·
quarū ei alie osculabant' genua· alie
pedes· alie man'· alie offerebant odo
rāmēta· alie gemmas· alie munera·
Anastasia uero oculos suos figens in
celum· p triduum illud stetit ora
tione manib' expansis· nō manducauit
nō bibit· nō sedit· sed nec leuiter
dormitauit· Transacta ū die tertia
uenit ulpian' ad eas· interrogans qd
pficere potuissent· Que respondē
runt dicentes· Voces mās uelud
comicularium clamantiū contemp
nens porrexē celū aspectū· & ex ea
hora qua eam nob' tradidisti· expan
sis manib' pseuerat sine cibo· sine
potu· sine somno· Si; si uis aliquid
facere· uade & quere eā sicut decet
uirum· & noli stare· & blandis eam
irretire sermonib'· Tē ingressus ul
pian' accessit ad eam· & uolens eam
complecti· fact' est cec'· Et girabat
p totū triclinū in quo erat orans
di famula· ab hora diei tertia usq; ad
uesperam· cec' inuocans iouē· uanē·
& inutilem dicens· Dii liberate me
& erubescebat clamare· Tandem
aliquando oculi qui ceci facti fuerāt·
cepunt nimio dolore torqueri· Tē
cepit clamare ad eos qui foris eum
expectabant· Qui ingressi· uident
anastasiā orantē· & ulum seminan
tē & cecū· & tollentes eū inde in
manib' duxerunt eū ad domū suā·

maledicentes apta & publica uoce im
patou. cuius uulsu anastasia ad comu
domu deuenisset. Igit dum facta fuis
set media nox. petit se ad capitoliu
duci ulpiano. & utpote magi pontu
fex cepit in supplicione sacrificioz
suoz inquirere. utru posset euadere.
Cui responderunt demonia sua. Qm
di famula anastasiam contristasti
nobis es tradit. & ab hodierno die
semp nobcum in inferno eris. Qd
audiens ulpian. angustiatus est.
& cum ducerent eu ad domu. int
mani pueri exspuauit. Post hec a
nastasia exiens domu. pcessit ad
domu theodotę. & narrauit ei om
nia que fecerat dns. Igit cum ali
quantis diebus in di laudibus pmane
rent. aduenies comes leochadius.
cepit agere ut theodota ei conu
gio necteret. Cumq; p multos di
es blandimentis & throubis insisteret
et sca theodota nullatenus consentiret.
didicit qd sca anastasia apud eam
latebris foueret. Te anastasia tra
didit iudici. theodotam u ferro uin
tam cu filiis tribus ad consularem
birhinę destinauit dicens. Ex au
gusti precepto & auctoritate. hanc ista
conditione suscepi. ut si sacrificasset
in ea mcugio copulare. si u cerimo
nias contempsisset. duplici supplicio
ru genere puret. Te audiens ea nu
cerius consularis dixe. Theodota au
di me & sacrifica dis cu filiis tuis.
ne cu eis male peas. Theodota dixe.
Ego uneram ne male peam. ni sacri
ficabo demonibus tuis. Niceti consu
laris dixe. Si t ferreu pectus est. & t
ipsa meconsulte ni pareis. bis saltem
tibus filis tuis miserere. & esto illis pia
si t impia ee definisti. Theodota re
spondit. Istos in ds qui dedit ipse re
cipiet. si uanitat pcioz nomine tonita
contempserunt. & despicientes mun
du celos ecupierunt adipisci. unde
eos mors numqua separat. numqua
morbus absumit. Niceti consularis
dixe. Consule t & suade filiis tuis.
ut & tu euadas supplicia. & cu ip
sis ad amicitiam regis attingas.
Theodota respond. Pueniat ada
micicias bui impii. q amicos api ee
ni curat. me aut & filios meos cert
esto numqua tuis monitis pbere
consensu. Te consularis cepit mina
tonitru trib filius eius ostendere.
dicens se duplas plagas eis usq; ad
mortem inferre. Te pmogenitus eius
nomine dixe. Si tonitrua timenda
sunt. illa metuenda sunt que ab an
gelis tartareis irrogant. aut si que
teda st gaudia. illa gteda st q ab angli
bus in nemora paradysi celebren
tur. ubi roseis floribus p mysteria
consita sanguinis sancti prata pin
guint. Niceti consularis dixe. Cu
sis puer. quando t usta uba st in
sita. cu longa etas longa meditatio
ne uix hec ualeat retinere. Cui
dixe. Dns nr ihc apls nos monuit
dicens. Cu steteritis ante iudices
ppter nomen meu. nolite cogitare qm
aut qd loquamini. Dabit enim uob
in illa hora qd loquamini. Non
enim uos estis qui loquimini. sed spc patris uri
qui loqtur in uobis. Non ego meditata
tibi hodie uerba suggessi. sed que
ds dignatur pectori meo infunde
re. ipsa locutus fuit. Hicetius consu

laris dixē. Vel filiū tuū minoribꝰ fiua de. ut ulꝑ ipsi nō male moriantᵘ. Cui dixē. Si ēēt ī te sapiencia. ēsiderares ę tatis nrę nō ēē qđ loquimᵘ. & crederes xpm ēē uerum dim. quē innocentes negare nō possēt. Quī enī nob in infanti a positis dedit in lingua sermonē. in mīte constanciā. in fide pseueranti am. Aut quis exclusit de sensib nris timorē hominum. Hūmqđ qui hęc pstat. dubitandum ē qđ nō ipse sit dꝰ. Tē niceti consularis drē ad matrē ei. Suade t & filius tuus. ne utę huī lumine careatis. Theodota respondit. Hoc lumē nob tenebrosū est. Nosenim tale lumē nosmet ipsos credum adepturos. qđ caligo nulla inficiat. nullę tenebrę excludant. Tē cui dū pgit ad eam ut teneret & duceret. cepit de naribus eius infimtus sanguis effluere. Clamabat q; ad ēsularem hyrtacꝰ dicens. Stat iuxta eam iuuenis pulcher auratis uestibꝰ indut. ex cuiꝰ manu pugnū accepi in naribꝰ. Tē consularis dixit. Theodota sacrifica. Nam facio ante te mactici filios tuos. Theodota respondit. Hoc ē qđ desidero. ut eos ante me pmittam. & secura post eos se quar. Consularis dixē. Simul uos faciam in igne ēlimu. Theodota respondit. Grās ago dō. si digna fuero pꝰ eiꝰ nomine ipsi sacrificiū fieri. Tē repletꝰ diabolo ēsularis iussit ignē copiosius accendi. & mulā ē in eum theodota cū trib filiis suis. referens deo grās & dicens. Benedictū nomē pietatis tuę. qui me nec in isto sēlo a filiis meis separasti. nec in confessione tui nominis dissungi passus es. nec in martyrio diuidi pmisisti. Passa est autē in pruincia bithinia apud urbē niceā cū trib filiis suis scā theodota. sub die quarto nonas augusti.

Igit ut supradictum ē. tradita scā anastasia pfecto illirici. cū grandi custodia habebatᵘ. Hoc enī erat iā omib. qđ ptractato partu nata. matronarum nobilissima femina romana. cum esset in custodia pfecturę. putabatᵘ habere infinitas pecunias. Pqua re temptās eam pfectus. iussit priuatim adduci. cui & dixē. Anastasia si xpiana uis esse. pcepta xpi tui comple. et uade quocūq; uolueris. Anastasia dixē. Ego pcepta xpi desiderabilia habeo sup aurum & lapidē pretiosū. & dulciora sup mel & fauū. Dicit ei pfectus luci. Precepta g eius sunt dicentis. Qui nō renunciauerit omib quę possidet. nō potest mꝰ esse discipls. Anastasia dixē. Ego memor sū dnī meī in euuangelis ita docentē. Vende omīa quę habes et da paupib & habebis thesaurū in celo. & ueni sequere me. Tu dues es. & qui t dederit. comē pcepta xpi suu agit. Non enī dixē da duumb.

Jam et ipsa meretrula xpianoꝝ uos p
bauit indignos dicens. Dum uoca
ueris ad mensā tuam qui cuuuentū
tecū noli mutare diuites uel u
los qui te possiunt pascere. si; uoca eos
qui sē egenu & miseri. Joliḡ te ad
hanc mutuā ducere. ut t uacta sa
ctissimu saluatoris uocē. ac si mu
sero & egeno me dare compellas. si
mq̄ te pauperem nouu. in eo si iubes
accipe. ego etiā rogo ut accipias q̄
te indigere cognosco. Luciꝰ diē. Jn
quo ego paup sum. Anastasia diē.
Jnfide. Dicit ei luciꝰ. Tu ḡ quę fidē
te habere dicis. die montib' & trāf
ferent. quia hoc dicit magist' tuꝰ
Anastasia diē. Judeus nes. ut q̄d
signa a me ultima ancilla xpi requ
ris. Luciꝰ diē. Judeis enī solis licet
signa inquirere. Anastasia diē. Scī
pauli apli testimoniu recordata
sū quo ait. Judei signa petunt. et
greci sapientiam querunt. Nos au
tem p̄dicam' dnm ihm xpm. & hē
crucifixū. Luciꝰ diē. & si dns tuꝰ
crucifix' est. ut q̄d iouē ni colis q̄
nulli umquā iniurię iubiacuit.
Anastasia diē. Jouē iniuriam fecit.
xpē passus ē. Tu iniurare dnm tu
um. & ego dnm meum. Luciꝰ diē.
& expedit t ut iniureris dm tuū.
Anastasia diē. Plus quā expedit.
Lucius diē. Jnt blandientē & hor
tantē me t exhibui. q̄ te nobilē
natā adducici. Si in hac obstinati
one pmanentē iudero. in te seuus
iudicabo. Anastasia diē. Incipe
iudicare. q̄ xpi me ancillā q̄ diu
uero confitebor. Tē luciꝰ iussit
eā in ima carceris ēcludi. & acerri
mis tormentoꝝ generib' fatigari. cibum
ū pmodicū ei serotinus hous offerri.
Anastasia ū etiā ea quę afferebant
ei penit' recusabat. Apparebat autē
ei spē sēc theodote cū luminaribus
et mēsā honestā uariis refectionib' po
nebat ante eam & orabāt simul. ita
ut diceret ad eā scā anastasia. Jam
passa es pxpi nomine. quom ad me
uenis. & dicebat theodota. Qā dns
hanc martyrib' suis t buit potesta
tem. ut sēis & castis & pure colenti
bus se demonstrent. & loquant' cum
eis. & cōsolent' eos. & quia t tā para
dysi delicię parate sē. & omūs exer
citꝰ angloꝝ letat'. ido ni licentia da
ta ē. ut t solatiū prebeam. & oran
tes simul tota nocte usq; ad pullo
cantū. loquendi sēcū & audendi se
mutuū capiebant. Hec cū p dies tri
ginta fuissent gesta. luciꝰ putans
eā iam fame & tenebraru horrore
defecisse. iussit tam inquiri si uiue
ret. Cui cum fortior nunciaret' ef
fecta. iussit eā adduci. & uidens
eā robustiorē et leciorē. indignatus
est custodib' dicens. qm contemptꝰ
esset. & mutatis custodib'. alio uno
nisē iussit eam sedm pristinā semē
etiam custodire. ita ut anulo suo
uideret carcerē signari. uolens eā
in ipsa clausura deficere. Cumq;
ut diximꝰ diuino p sodalē martyꝝ
rem cibo refecta pinguior fieret.
iussit eā naui imponi. & cū multis
aliis qui legis iure puniendi erant.
pelagi fluctib' demergi. Erant enī
alii homicidę. alii p adulterio. alij
p duīsis sacrilegiis puniendi. inter
q̄s unꝰ erat xpianꝰ nomine eutices

anus· cui ꝑdia sublata erant patria·
cū duces ēēt· Hic innocentissimę na
turę ecīa aristotelicos superauit· Sub
latis sibi oīb⁹ tacuit· nichil cogitās
nichilq; metuens· ñ facultates ac di
uicias fidi ne ꝑderet· Denicq; quoti
enscumq; fluuiū audit⁹ quotiēscūq;
īrrogat⁹· nichil aliud dicebat Xp̄m
ñi ī tollet· qui caput abstulerit· Im
positus ꝙ ad centū uiginti fere ho
minib⁹ reis in nau· atq; in altum
ductis· ubi fureret pelag⁹ ut ꝑcep
tū erat illuc ꝓtulerunt nauī· & ibi
eos reliquerūt· Tē apparuit ibi scā
martyr theodota· & sup ipsam plā
cam nauis considens· nauē a periculo
liberauit· Hortabat aūt anastasia ut
oīs qui in nau erant dīo crederēt·
& ostendebat eis euthicianū mar
tyr theodota· dicens eū collegam
martyrum· Tē anastasia osculari cę
pit genua ei⁹ dicens· Da orationem·
& baptizemūr· unūsi· Quicq; eū orat
sent· & hortante scā anastasia uni
uersi crederent· uno die & una noc
te in medio pelagi ita fuerunt· ut
putarent se in uīa ēē sine metu si
ne estu· sine fluctuatione· Tertia
ū die· deuoluti sūt ad insulas quas
palmarias appellant· in quib⁹ epi
& prbi et multi religiosi uiri tempo
rib⁹ duīsis fuerant relegati exilio·
& decenter cum hymnis & psalmis
suscepti sūt· Piscatores aūt p duīsa
littora missi sūt die tertia· ut renunci
arent ꝑfecto· ubi eos mortuos ꝑcel
la raptasset· Renunciauerunt oīs
xp̄ianos factos· ad palmarias insu
las deuenisse illesos· atq; eū bus
ad qs deportari habebant· die noc
tuq; in di laudib⁹ ꝑmanere· Tē mi
sit· & unūsos inde deponens· posu
it munera ante oculos eoī· & gla
dios euaginatos dicens· Qui uolu
erit sacrificare ditabit· & honorabit·
qui recusauerit· aut decollabit· aut
ignib⁹ consumet· Atq; hoc ordine
cū ēēnt amplī quā ducenti uiri &
septuaginta femine exceptis paru
lis· ex quib⁹ ne uī⁹ quidē potuit a
more uitę ꝑsentis ad sacrificia re
uocari· omīs uariis mōrtificationib⁹
martyriū celebrauerūt· Anastasia
ū ꝑ man⁹ & pedes extensa· & ligata
ad palos fixos· circa mediū ei⁹ igni
succensus ē· in qua passione orans
& bīdicens dīm· emisit spīm· Tunc
apollonia xp̄iana matrona· p matrōā
ꝑfecti meruit ut corp⁹ ei⁹ tolleret· qd
accipiens exosculabat· & aromatib⁹
condiens· atq; digius lintheaminib⁹
obuoluens· in̄ uiridariū dom⁹ suę
ut decuit martyrē sepeliuit· atq;
expenso ī paruę pecunię numero· ba
silicam ubi eam sepelierat fabricaū·
Passa ē aūt anastasia viii kl ianu
arii· & in absconditis habita· Depo
sita ē aūt postquā basilica fabrica
ta ē in domo apollonię· vii id⁹ sep̄
bris· In eadem basilica opat⁹ dīs be
neficia sua ad laudē nominis sui
usq; in finem seculi· evi ē honor &
glia cum dō patre in unitate spi
ritus sancti· p oīa sęla sęlor aō

Explicit passio sancti Chrisō
goni mīs· et sanctarum vir
ginum ac martyrum· Anas
tasie Chione hyrenes et
agapes· Incipit passio sce
ac beatissime Euge

me virginis ac martyris·

Septimo consulat' siuano cõmodus imperator direxit illustrissimum uirum pbulpũ ad egyptum ut pfecturam ageret alexandr̃e· & oñs potestates que p totã egyptũ administrant̃· ei' arbitrio deseruirent· Hic itaq; cum uxore claudia· & cũ duob' filiis auito & sergio· et cũ filia eugenia ab urbe roma ad urbem alexandrinã cũ uenisset· & romana grauitate ageret pfecturam· atq; omnem puinciã egypti romanus legibus gubnaret· cunctis quidẽ magicam curiositatẽ sectantib' finẽ imposuit· iudeos ũ nec noñ illoꝝ nec occupationẽ habere pmisit· xp̃ianos' autem procul ab alexandria tantũ deberi ẽ constituit· Ipse ũ plus philosophorum amic' quam factor idoloꝝ· romanis' tañ superstitionib' ac si religiosus cultor mistabat· nã ratione s; traditione concordans· Eugeniã q; filiam suã dum litteris liberalib' pfectissime docuisset· & eam tã latino quã greco eloquio instruxisset· eciã philosophiam discere pmisit· Erat enĩ alacris ingenii· & tam memoꝛe capax· ut quicquid audiendo semel ul' legendo potuisset arripe· ppetuo retineret· Erat quoq; pulchra & elegãti corpe· s; pulchrior mẽte· & formosior castitate· Iam cum quinto decimo ętatis suę anno· ab aquilo aquilini consulis filio peteret̃ sponsa· mãro data a patre· utrum petenti uuie ni illustrissimus orto natalib' consentiret· illa respondit· Optimus moribus nõ natalib' eligend' est· ipsi enim nõ parentib' utendũ est· Iam cũ aliis atq; aliis poscentib' animo castitatis obsisteret· puenit ad man' eius beatissimu pauli doctina· & licet subpaganissimus parentib' ageret· cepit ẽ xp̃iana· & qñ illi fuerant xp̃iani ab alexandria urbe discedere· rogat parentes· ut usitandi giã pmittertur p̃dia sua in suburbano alexandrię posita circuire· Cumq; statim q̃d poscebat impetrasset· & ab urbe ad ullã pperaret· audiuit xp̃ianos psallentes atq; dicentes· Oñs dii gentiũ demonia· dñs aut̃ celos fecit· Hec audiens suspirauit & fleuit· & dixẽ ad eunuchos pueros suos· nomine protum & iacinctum· Scio uos litteris mecũ eruditos· & digna simul hominũ et indigna legim' gesta· philosophoꝝ syllogismos uano labore constructos· studio scrupulosissimo transegim'· aristotelica argumenta· & platonis ideas & epicureas sectas· et socratis monita et stoicoꝝ taciturnitates· quicq̃d cantat poeta· q̃cquid orator inuenit· quicquid philosophus cogitauit· una sententia excludit̃· q̃d repudiantes xp̃ianos auduum' dicentes· Oñs dii gẽtiũ demonia· dñs aut̃ celos fecit· Confessio & pulchritudo in conspectu ei' sanctitas et magnificentia in sanctificatione ei' Iam ubet conferre sermonẽ· & apls legit̃· et ppria laudatur· fit ẽcordia fidi· & quando ad penetrabilia diuine sapientie absq; sui separatione pueniant ẽ silio ap'

denti definit. Domina me inquit uobis usurpata potestas attribuit. sed sororem sapientia fecit. Simi ꝙ fratres sicut diuina sapientia pordinauit. ii sicut se iactat humana temeritas. Pgam parti ad xpianos. & sicut ordinauero ꝓperemi. Helenu audio diei epm. cui er habitacio illa e. in qua die noctuq; auduntr do suo camere laudes. quos nos psallentes auduumi. Sic hic helen epc uarius dicit ecclie sue occupationib detineri. Dus aut qui in diuinis laudib uacant. theodoru quenda prbm constituit. cui tanta mirabilia narantr. ut ecia cecos oracionib suis illuminet. & demones effuget. & infirmantib afferat sanitatem. Same ad diuersorum egregamus huius inquia do cantr. nullam patr uenire feminarum. Hoc ꝙ cōsiderans tondere me existimo. ut cras mo nocturna ꝓcessione ordinata. ꝓ ipsos nob transitus ꝑbeatur. Job itaq; duob iuxta bastinam ambulantib. & ceteris ꝓcedentib. ad locum deponar. a uob. & uacua transeunte bastina. nos tres uirili habitu ad di homines ꝓperemi. Placuit utriusq; consiliuum. & sequenti nocte sicut ordinauerat adimpletur. Tanta credentib illis xpc exhibere dignatus est. ut eadem hora qua ad monasteriu puenerunt. ses helen sipuenuret epc. & quia mos e apd egyptum ut quando circueunt epi monasteria psallentium eos sequat exercit. sipuenit itaq; ses helen heliopolites epc. & cum eo amplius quam decem milia uiroꝝ psallentiu. & dicentium Via iustoꝝ recta facta e. & iter scoꝝ ꝓparatum e. Audiens hec eugenia. dix ad socios. Consideratr uum carminum euadr nos respicere. quid quid modulatis uocib psallunt. Denuq; cum de deo uero nr tractat in dispositione mutuu sermonis agerentur. auduumi eos camere. omis dignituum demonia. dis aut nr celos fec. Ecce nunc artipientib nob ut quo recedum. a culturis ydoloꝝ. ut adapiamur cultura ꝓpriam. ea milia nobis hominu occurrunt. una uoce clamantiu. & dicentium. Via iustoꝝ recta facta e. & ut scoꝝ ꝓparatum e. Intelligam ꝙ quo pgat hic popls. & si ad hoc habitaculum uadr ꝙ nos ire decreuimi. uiigam cantib turbis. & utpote ex aduentib computamur ingrediam ut socii quo usq; noticias collocem. Igit cum se iunxissent cantib turbis. & inquirerent qs esset senior qui solus asselli uehiculo utr in medio popli sequentis & ꝓcedentis. audiut qm hic esset helen epc ab infantia xpian. Qui du infans in monasterio crescerer. tanta ferocitas uirtutisq; armis emgebat. ut si quando mulius fuisset igne e uicino peteret. ardentes prunas uestimento deferebat illeso. Denuq; ante hos inquit paucos dies. uenit quida magnomine zaretas. qui uerboꝝ argumentis ppm di conabat euertere. dices falsum hunc ee epm. si se missum ee a xpo ad docendu popm. Hic aut erat uerisimi. & de scripturis diuinis ꝓpm seducebat. Denuq; omnis turba xpianoꝝ accessit ad hunc qm uideris patre nrm. & dix ei. diuini zaream qd ipse sit missus a

xpō ad docendum pplm. Constitue di
em in quo eū aut recipiat ꝫ sociū aut
si potes. communicas ñi uera pſequentē
Igit̄ constituūt̄ dies & loc̄ in medio
heliopolis ciuitate. & uenit zareas
magus cum artib⁹ suis. uenit & helen⁹
epō cum orationib⁹ suis. Cumq; sălu
tasset pplm aut epō. Hunc plabitis
ips qui sit̄ ex dō. & conuersus ad za
reā cepit uerboꝝ ingens habere luc
tam̄. S; quia uersui⁹ erat numis. et
con[illegible]cludere sermonē ratī
one ñ poterat. respiciens pplm fortī
ter ledi. q̄d zareas quasi supior habe
ret̄ uerbis. modicū silentiū postula
uit. & ait ad pplm. Pauli apli monu
ta in hac parte omīno tenenda sunt:
Dicit enim ꝫ timotheo discipulo suo.
Holi inquit uerbis ēntendere. nichil
enī utile ē. ni ad subuersionē audien
tium. S; ne hoc testimoniū ñ quasi
caut⁹; quasi tumidi pferam⁹. accenda
tur ignis in media ciuitate. & ingre
diam̄ simul flammas. & qui ust⁹ ñ fu
erit. credam⁹ q̄d hē miserit xpō. Om̄ī
bus sententia placuit. Statim denuq;
ignis copiosius accensus ē. Tē beat⁹ he
lenus iubet zaream intrare. Cui zare
as ait. Ingredere tu pmū qui ppositu
sti. Consignans ꝫ beat⁹ helen⁹ se. ex
pansis manib⁹ ingentes flammas in
trauit intrepid⁹. & stans illic fere di
midiam horam. neq; capillus neq; ues
timentis ei⁹ ex aliqua parte ustulatus.
ut zareas quoq; introiret simult̄ im
pabat. S; zareas cepit reluctari et
fugere. At ubi illū muniū ppls ignib⁹
tradidit. stati circūdans flāma cepit
eū exurere. & immittens se beat⁹ he
len⁹ licet semiustū uiuum tam̄ eum
eripuit. quem cū dedecore examinauit
ppls a finib⁹ regionis hui⁹. hē aut sicut
uidetis cottidie cū di laudib⁹ quocūq;
preierit comitat̄. Audiens hec beata
eugenia ingemuit. & pcidens ad pedes
ei⁹ qui sibi usta retulerat ait: Obsecro
te ut me una cū ustis duob⁹ frīb⁹ meis
ei imsinues. ex ydolis enim ēuerti uo
lum⁹ ad xpm. q̄a simul hoc definuum⁹
& fīs sum⁹. etiā hoc ab eo uolum⁹ impe
trare. ut numquā nos alterutrū pa
ciat̄ separari. At ille nē inquit silete.
quo usq; ingressus monasterium ad q̄d
pgit paululū requiescat. cū oportu
nū ei fuerit. nuntiabo illi omīa secun
dum uerbum tuū. Interea cū appropinquassent
monasterio illi egrediunt̄ obuiā patri
ynuū dicentes dīno. Suscepim⁹ dīs
misericordiā tuam. Ingrediente aut epō
cū populis. intrat et eugenia cū proto
& iacincto comitib⁹ eius. tamtū nota
ti cum q̄ sermonē habuerat. Pfec
tis itaq; matutinus laudib⁹ requieuit
epō. & uisum est sibi ad sextam pparari.
ut diuina mystica celebraret. ut cū
a sexta cepisset. nona ad refectionem
ieiunantiū oportune ꝑueniret. Rec
tens aut epō somnū uidit. in q̄ ad
symulacrum femine ducebat̄ ut illi
sacrificaret. Tē dixi inquit in somno
bis qui me tenebant. Pmittite mi.
ut loquar cum dā uirā. & cū mi pmi
sissent loq̄ ei. dixi. Cognosce te creatu
ram di ēē. & discede. & ñ pmittas te
adorari. At illa his auditis desēn
dit. & secuta ē me dicens. Hon te de
seram. quousq; me creatori meo resti
tuas. Igit̄ cū usta in animo epi uolue
rent̄. accessit ad eum eutropi⁹ cū quo
fuerat eugenia locuta. & dixit ei

Tres puerili fratres unanimit cultu
rā ſymulachroꝝ relinquentes · xp̄o ſer
uientib⁹ musto monastio ſe sociare de
ſiderant · & hodie uestigia tua pſequē
tes huc ingressi ſū · poscentesq; me eū
lacinus exorarunt · ut mereanū notā
cie tue beatitudinis p̄ſentari · Tē be
at⁹ helen⁹ grās inq̄t t bone ihu refe
ro · q̄ me ad hui⁹ rei noticiā puenire
fecisti · Tē uocari ad ſe precepit pue
ros · & apphendens manū eugenie
fudit oratione · Quā cum complesſ;
tulit ſequestratim eos · & gratissimo
uultu quinā dicerent⁹ inꝛrogauit
uel cui⁹ nationis essent · diligent inq
rit · A d hec beata eugenia · ciues inq̄t
romanissimi · Vn⁹ ex his duob⁹ frib⁹
meis prot⁹ dicit⁹ · alius iacinct⁹ · e
go ſū eugenius nuncupor · Cui bea
tus helen⁹ ait · Recte te eugenium
uocas · utilit⁹ enī agis & ēhortat⁹ eo
tuū p fide xp̄i · Ergo recte uocaris
eugeni⁹ · nā ut scias in ſp̄iu ſc̄o te eu
genia ante p̄uidi⁹ · & qualit⁹ huc
uenires · & q̄d usui tui sint · nī me pas⁹
ē dis̄ p̄terire · ſ; & hoc in dis̄ reue
lare dignat⁹ est · q̄d gratissimum mihi
pe tuo habitaculū p̄parasti · custodi
endo uirginitatis p̄mium · & p̄sentis
tempis blandimēta fallacia respuen
do · Scio aut⁹ te multa p castitate
passura · ſ; nī te deseret ille · cui te ex
integro tradidisti · A d p̄tū aut⁹ et
iacinctū ait · In corpe seruitutis
positi · ingenuā dignitatē animę ·
tenuisti fortit⁹ & tenetis · Vnde uo
bis me tacente ipse dis̄ loquit⁹ dices ·
Amē dico uob⁹ · qui pseueraūt usq; in
finē hic saluus erit · Vnde & uos be
atos annuntio · q̄à concordastis ſp̄iu
sc̄o · & unanimit⁹ consentientes monas
salutarib⁹ simul ad gl̄am puenistis · ac
ceptur uictoriam xp̄i & mercedē con
tubiui p̄ceptores · Hec beat⁹ helenus
nullo alio teste p̄ter do medio loci
tus sē · & uisit eā sic uirili habitu p̄ma
nere · & nī eos deseruit q̄usq; baptisma
te ſc̄ificationis instructos · monastio
ad q̄d festinauerant sociauit · Rede
am⁹ nē ad illud temp⁹ quo prot⁹ et
iacinct⁹ auferentes eugenia abier⁹
Bastna g̃ umentis pam
bulantib⁹ & pueris qui p̄cibant ua
cua puenit ad matrē · Videntes au
tem eum⁹ p̄pantes pueros & bast⁹
nam uehemēt · occurrunt ei gau
dio unanimi · & inuenientes uectou
um uacuū · omis simul mugitū red
didert · Fit repente cunctis strepi
tus · Quis enim posset audire
p̄fectū filia carissima p̄duisse · frat
itaq; planct⁹ mestissimus · fletus
immisus · Lugebant unanimi in con
fusione · parentes filiam · sororem fis̄
seruā dnām · & tenebat unanimes me
ror & infinita animę tribulatio · Fit
inquisitio · inꝛrogant⁹ aruspices · in
quiuntur pbitones · sacrifitis quoq;
sceleſtis sup̄stitionib⁹ demonia inꝛ
rogant⁹ · ut ibi deuenisset eugenia
indicarent · Hoc dicebant solū omis ·
q̄d eam diu de celo rapuissent · Credi
dit factum pat⁹ et fletū ad consola
tionē reuocans dat festa respōsis ·
& in dor numero illā computans · ex
auro puro ei⁹ fecit fieri ſymulachrū ·
q̄d ita cepit excolere · ut ī munere
honorē illi quā dus exhiberet · Mat⁹
tamē ei⁹ claudia · & fis̄ aut⁹ et sergi⁹
nulla potuit ratione consolatio

nem accipe· ſ; erant intolerabilit eam lugentes· Beata aut eugenia uirili habitu & animo inp̃dicto uiroꝝ mo naſtio pmanebat· atq; ita in diuinis eruditionib' ꝓficiebat· ut infra ſeḋm anniꝰ omis pene ſcripturas dñicaſ me moria retineret· Tanta itaq; in ea e rat tranquillitas animi· ut ecia illã omis diceret ex numero ee angloꝝ Quiſnam deph̃enderet qḋ eet femi na· quã ita uirt' xpi & uirginitas immaculata ptegebat· ut inuitabilis eet uiris· Sermo enim ei' erat hu milis in karitate· clarus in mediocri tate· iocus carens· & facundiã fugi ens· Omis in humilitate ſuꝑabat· nulli illi ad orationẽ anteriorẽ inue niebat· Efficiebat omib' omia· iſtẽ cõſolabat· leto cõgaudebat· uaſcentẽ ſermone ſuo mitigabat· ſuꝑbientẽ ſuo effecabat exemplo· ut ouẽ ſubi to ex lupo factã credere delectaret· Tantã aut a dño conſecuta e grãm· ut quemcunq; in dolore poſitũ uiſi taſſet· ſtatim omis dolor recederet· & omis ſalubritas aduenuret· Comites aut ei' prot' & iacinct' imitabant eã· & erant in omib' obtemperantes ei· Ter cio ig conũſionis ei' anno· abbas qui erat frib' in monaſterio· migrauit ad dñm· Poſt cui' exceſſũ omib' uiſũ e· ut beatã ſibi eugeniã eligerent ab batẽ· Tẽ beata eugenia metuens ſe eſſe feminã· & contra regulam uiri ſ̃ ponu· itẽ timens ne omis unanimit depcantes ſperneret· aut ad eos· Obſe cro uos ut euuangliũ in p̃ſenti adhibeatis· Qḋ cum fuiſſet allatum dixẽ· Quotiẽs cũq; xp̃ianũ aliqḋ eligen dũ e· xp̃c e ante omia auſcultandus.

Videam' ig in hac lectione mã qḋ ip ſe p̃cepit· ut & uiris iuſſionib' & ipſi' monitis attendam'· Et reuoluit codi cẽ· & ueniens ad quendã locum· cepit legere dicens· Dixẽ aut ihc diſcipulis ſuis· Hi ſcitis quia p̃cipes gentium maiores ſt̃ hius quib' dñant· & pnci patum eoꝝ gerũt· Apud uos aut non eſt ſic· S; qui uult ee int̃ uos primus ſit ũr ultim'· & ſi q̃s uult ee int̃ uos dñs· ſit ũr ſeruus· His dictis adie cit· Ecce inquit & uiris iuſſionib' ob tempero p̃matum ſuſcipe· & dñi uiſ ſionib' obtemperans· ultimũ me karita ti urę ſubicio· Exhilarant' omiũm animu in conſenſu ei'· ipſa tam omẽ op' monaſterii qḋ infima ſolebat ex ercere pſona ſuſcepit· in omib' aquam portare· ligna concidere· mundicias facere· In eodẽ denq; loco habitaclm ſibi elegit· ubi oſtiari' monaſterii mane bat· ne ipſo ſuperiorem ſe oſtenderet· Sane refectionẽ frm ſollicite curabat· & pſallendi dño ordinem fortt̃ cuſtodi ebat· Tercia· ſexta· nona· ueſpertinus & nocturnus atq; matutinus horis tam cautiſſime inſiſtebat· ut uideret' iam pulſe deo· ſi horarũ ul' quippiã ſpacii abſq; diuinis laudib' aliqḋ p̃teriſſet· Ita denq; in hoc ope deo ee cara cep̃· ut et demones ex obſeſſis corpibus repelleret· & cecoꝝ oculos aperet· S; qã multa ſt̃ ſingillatim narrare p ordinem· quantũ p̃mittat breuitas accedam· Matrona quedã alexan drina cetis matronis p̃stancior nomine melantia· audiens opinu onẽ ei'· uenit ad eã· qã quartano typo grauiſſime iam p annũ & eo amplius uexabat'· Quã cũ beata

eugenia oleo punxisset· omnē continuo
uolentiā fellis euomuit· & sanissimā
reddidit· ac pedib⁹ suis ad suū duūso
rum ꝓperauit· q̄d in uicino monaste
rio possidebat· Ordinat interea mune
ra· scyphos argenteos tres impleuit
solidis· hos salutis suę mittens grā
ad beatā eugeniā· Cui q̄ntocius remit
tens quę miserat aut· Abundanti & sup
habundanti omnib⁹ bonus· Unde te pa
rens karissima melantia admoneo·
ut usta egentib⁹ aut necessitatē paci
entib⁹ dones· Audiens hec melantia
consolata ē· & ueniens cepit rogare·
& ampliora ꝓmittere· fit assidua cir
ca beatā eugeniā· & in nullo deꝑben
dens q̄d ēēt femina· elegantia deci
pī iuuentutis· Uidens enī iuuenē·
puerū putabat ēē strenū· se autē non
sciente ei⁹· si aliqua arte existimans
saluatā in concupiscentia ei⁹ elabitur·
& putans eam ēē amplioris pecunię
cupidiorē· cepit infinita offerre· et
ampliora ꝓmittē· Cumq; eadē sepi⁹
ꝑcaret· & grato sibi animo oblata· ab
eugenia cerneret reddi· declinat ad
maiorē interitū· & egꝭtudinē simu
lat· Quā cum beata eugenia rogata
uisitasset· sedente ante lectulū suū
sca eugenia talia ūba cepit ꝓdu ce
re· Intolerabilis circa te amor meū
pect⁹ excagitat· nec ullū remedium
fatigacionis męę repire potui· ni ut
te omnium rerū mearū instituā dnm·
Quid te ipsum uanus & manib⁹ ab
stinencijs crucias· Ecce possessio·
infinita locupletacio· ecce pondus
auri immensū· & argenti munustum
copiosū· familie infinit⁹ ē numerus·
dignitas generositatis in mē· Hoc
anno absq; filius uiduata fiū· succede
ꝓ eodē in facultatib⁹ meis· & nī solum
rerū mearū· sī; etiā mīs esto iā dns·
Cumq; hęc & hūs simulia loqueret·
dixē ad eam eugenia· Recte nomen
tuū nigritudinis testatē ꝓfida·
magno enī malo te diabolo habita
culū ꝑparasti· Discede a seruus dī de
ceptrix & illecebrosa melantia· nos
enī alię militam⁹· Habeant opes tu
as tui simules· Dnm delectat nos mi
dicare cū xp̄o· at statim duies ē· q
cū xp̄o pauꝑ ē· fugiant a te ymagi
nes concupiscentię· ni est enī tuę sa
lutis quę te inualit insania· Draco
nis habitaculū facta uenenū effun
dis· si; nos xp̄i inuocato nomine·
uenenoz tuoz uires euadim⁹· & mi
sericordiā inuenim⁹· Tē illa decepto
ni⁹ siue ni ferens pudorē· sperans se
detegi· ni prior ipsa detegeret· reūsa
alexandriā adire p̄fectū statuit· hoc
ordine diceus· Scelestum iuuenem
simulantē se xp̄ianę religionis meur
ri· Adme autē cū usitandi grā eum
uenire ꝓmittere· quia dicitur infir
mantib⁹ ꝓdesse· unā me ex illis excu
mans de quarum pudore bachatur·
ausus ē impudentē alloqui· & ūbis p
cationib⁹ ad crimē hortari· Que ni de
clisē uocē· atq; in ꝑsentī ancillę męę
fuissem liberata solatio· more barba
rico siue libidini captiuasset· Audi
ens hec p̄fect⁹ nimio furore exardes
cit· & iubet statim ad locū monaste
rii destinare· qui eū uinctū ferro eū
omnib⁹ ibidē cōmorantib⁹ ei deponerēt·
Deponunt⁹ omīs in unctis· & q̄a uni⁹
carceris eos nī capiebat loc⁹ ꝑ duūsas
custodias duudunt⁹· Post hec statuit

dies munerū quando alu ad bestias.
alu ū ad ignē. alu ad duersa supplicia
damparentē. Fit rumor immensus. im
pudens quoq; fama cuncta egypti p
agrat pumciam. Omīs credt omīs cō
pbendunt. omūb' uerī simule uidetur:
melancia illustrem femnā mentiri
nī posse. Quid multa. Uenit dies mu
nerum cōstitut' in quo unūse ciuita
tes posite in uicino cuenuunt. ut u
derent feraru tradi morsib' corrupto
res. Inducunt in carceus & collarib'
ferreis. cū beata eugenia. & in nullo
cognoscentes qd eet femna. clamor
popli duūsis sentencus egruebat. Te
nubetur adduci ppi. ut ī pmīnun
cios eā prefect' audiret. s; ex ore ei'
adduceret ueritatem. Aptantē eculeo
uerta. fere. flamme. tortores. & cetera
que solent absconduta cordis exscul
pere pparantē. Te phulipp' prefectus
dixē. Dic scelestissime xpianor. hoc uo
bis xpe ur tradidit in mandatis. ut
opam corruptionib' detis. & pudorem
aq; uerecundiā marīalē fraudulen
ta astucia capiatis. Die nē furcifer. q
te temeritas compulit. ut illustrem
femnā melanciā appeteres. ut ingres
sus sub specie medici castitatē genero
sissimā ad lupanaris ignominiā puo
cares. Audiens hec beata eugenia ca
pite demisso ne posset agnosci. talī
dedit pfecto responsū. Dīs mīs ihc
xpe cui ego seruo castitatem docuit.
& integritatē corpis custodientibus
uitā pmittit ppetuam. Hanc aut
melancia falsam testē. nē possimus
declarare. s; melius ē ut nos paciam
mala. quā illa dū conuicta fuerit.
aliq'd paciat. & fruct' pacientie nrē
depeat. Certe p uictoriam principum
testet uā sublimitas qd ī meam ip
sam retorqueatis sententiā. & hec fal
lax testis nebul paciat' mali. & tē p
babun' in candē crimī qd nob obiecit
redundare. At ubi testat' est princi
pī salutē pfect' pmittens ad omīa
que postulabat effectum. eugenia dixē.
O melancia nigritudinis nomī. & te
nebrosa malicia. applicare feristi ecu
leos suspendi pcipis xpianos. damp
na. peuite. incende. bene nos accipis.
ī tamī tales habet famulos xpē. qua
les tu ēe testaris. Tamen adduci pcipe
ancillā. quā testem nrī criminis esse
dixisti. ut ex ore ei' possint refutari
mdacia. Cumq; applicata ess; ancilla
in conspectu iudicis. cepit dicere. Istū
iuuenē impudicissimī frequentē qdē
audiuum' circa ulusimas psonas de
trectū in adulteriis. s; ipsa impunitas
ad hoc eī adduxē. ut etiā dnīe meę cu
ca primā horā cubiculū impudenter
ingressus. primo quidē sermonem
quasi p salute uenuret indicaret. sed ō
p sua ēcupiscentia. tcio q; ad uoluntā.
ī cursim egressa familiā conuocassem.
que hodie hui' criminis testis ē. Tunc
pfect' ex familia adee iubet aliquos.
qui ita gestū ēe suo testimonio ēfirma
rent. Cumq; applicarent singli. ita ēe
ut illa dixerat testabant. Te iudex
uehemēter commot' dixē. Qd ad hec
infauste dictur' es. quē tot reuincit
testimonia. tantaq; indicia manifestā.
Ad hec beata eugenia dixē. Temp' in
quit loquendi ē. qā temp' tacendi trā
siuit. Optaueram quidē crimī obiectū
futuro dī iudicio reseruare. & castita
tē meā illi soli ostendere. cui' amore

seruanda ē. tamē ne gl'etur in seruus xp̄i
fallax audacia paucis expediā uerita
tē. nī ad iactanciā humanę delationi
s; ad gl'am nominis xp̄i. Tanta enim
uirtus ē nomini ei. ut ecia femine
in timore eius posite uirile optineant
dignitatē. Hęq; enī sexus dubitas
fidi potest ēe supior/ cui beat' apls pau
lus magister omīum xp̄ianor dicat:
q'd apd' dm nī ē discretio masculi et fe
mine. omēs enim in xp̄o unū sumus
hui' g' nomam ferventi animo sus
cepi. & p confidentiā quā habui in
xp̄o nolui ēe femina/ s; virginitatem
immaculatam tota animi intencione
conseruans. uirū gessi constanter in xp̄o.
Hon enim inimicam honestatē simu
lacionis assumpsi. ut vir femina. si
mularem/ s; femina uirilitē gerendo
uirū gessi. virginitatē que in xp̄o est
fortiter amplectendo. & hec dicens. sci
dit a capite tunicā suā qua erat indu
ta. & apparuit femina. Et stati ad
p̄fectum ait. Tu quidē in sedin carnē
pat'. claudia mat' ē. & frēs hi duo q
tecū sedent aut' & sergius. ego aut'
eugenia filia tua. que p amore xp̄i
mundū omnē respui cū delicijs suis
tanquā stercus. Ecce protus & iacme
tus eunuchi mei/ cū quib' scolam xp̄i
ingressa sum. Xp̄ē aut' dns ms tā ido
neus in exitit. ut uictricē me libidi
nū. & omīs pollutionis eos faceret
mundos p misericordiam suā/ cui credo
me usq; ad finem iugi' uirginē p man
surā. Agnoscens itaq; pat' filiā. sororē
frēs. seruū dnām. currunt stati ad eam.
effundentes lacrimas in conspectu ppli/
et amplexib' ei' incumbunt. Hunciat'
factū claudię mat'/ & stati cursu ra
pidissimo ad spectaculū p̄perat. Defe
runt' uestimenta. & licet multa indut'.
atq; in excelso throno imposita. in sub
lime extollit'. & ab omī ppło acclama
tur. Vn' ds xp̄s. unus & ver' ds xp̄ianor.
Sane sacerdotes ut' epi qui cū multo po
pulo xp̄ianor circa amphiteatrū erant
exspectantes. ut dū fugissent mulieres
qui accusabant' ab eisdē sepelirent'. in
greduntur hymnū dō dicentes. atq;
oms una uoce clamantes. Dextera
dni glificata ē in virtute/ dextera ma
nus tua dne confregit inimicos. Tol
lit' g' in triumpho eugenia/ & ne tan
to gaudio ppli defraudet' pbatio casti
tatis. ut' ē ignis de celo descendēs. q1
ta circūdedit melancię domū ut ne
uestigiū alicui' que ad eam p̄mebat
remanere potuisset. Fit gaudiū ppli
cū timore di/ & ecclia que tā quasi
vidua septem annis clausa fuerat
reserat'. Reuocat' xp̄ianor. ppls. bap
tizat' p̄fect' in fasib' constitutus.
baptizant' filij ei'. baptizat' claudia
mat'. Restituit priuilegia xp̄ianis/
& mittit relationē ad seuerum ip̄a
torē de xp̄ianis. & memorat sanis
romane rei publice xp̄ianos p̄desse.
ideo debere eos absq; p̄secutione ali
qua in urbib' habitare. Consentit re
lationib' imperator/ & fit tota ciuitas
alexandria uelud una ecclia dei.
Gratq; omīb' ciuitatib' gaudium/
et dignitas xp̄iani nominis floresce
bat. S; q̄a semp̄ sēitatē emulatio m
sequit' inimici. & ētra bonitatem
impugnat malicia/ consilio diaboli
aliqui ex alexandria honorati cultu
res ydolor. aspicientes egre q̄d xp̄ia
nis priuilegia tradidisset. uenientes

ad regem dixerunt statum rei pub
lice conturbatū a philippo · qui cum
nono anno in fasciā constitut' intrepre
hensibilit' administraret · nē decimo
pdidit omia · Venq; deor' immortaliū
deseruit cerimonias · & omnē cuitatē
ad cultura' cuusdā hominus quē uidei
occiderunt cuertit · Non est legibus
uris ulla reuerentia · Passim quisq;
eū uoluerit templa ueneranda ingre
dit' · nī ut colendi benuolentia' pten
dat · s; ut dicat infinitas blasphemia'
saxa nī deos ee qs colum' aut metalla
poci' quam diuinu numinus signa ·
Hec & hui' simulia dicta sunt seuero
& antonino augustis · Vnde cōmoti ·
direxerunt ad eū huiuscemodi de
creta · Diuus parens nr' commodus
imperor quondā august' nī ut pfec
tum · s; ut regem alexandrie te ordi
nauit · & constituit · ut dū uita mane
ret · successore' in nullo susceptes · Vnde
benefic' ei' sup addere cupientes ·
statum' · ut aut dus omnipotentib'
solitam cultura' exhibeas · aut depo
sita dignitate eia' ppriis facultatib'
edas · Acepta q; hac augusti auc to
ritate · simulat egritudinē · quousq;
munera tribueret · & donaret pom
nem pumeiam ecclis & paupibus ·
Ipse aut' pfectus · in timore di & in
cultura xpi eciam alios confortabat ·
Interea omis alexandria conspira
bat in epatum ei' · & cepit cum res
publica habere pfectū · qa successor
ei nī chū uenerat · et ecclia epm · qa me
rito fidi sibi eū elegerat sacdotem ·
Duraut aut' in epatu uno anno · &
mensib' trib' · Omis itaq; pumeie hac
occasione ad xpm pene conuersē fr' ·

& p omis fere ciuitates restaurabant'
eccliē · ac dignitas xpiana nomnus flo
rescebat · Post hec aut' spacia tempo'
uenens pennus pfect' alexandrie ·
dū quereret peuere eū & nī posset · qa
omis ciuitas in amore ei' durabat · im
musit ei aliq's qui se fingerent xpianos ·
At illi ingredientes mecciam · peus
serunt eū ante altare in oratione con
stitutū ante dnm · Post hec traduni'
peussores prefecto pbennio · Hic aut'
consci' ussionis suē quasi audiendos
custodie mancipauit · post paucos
aut' dies dicit eos pincipum indulgē
cia relaxatos · Beatissim' aut' philipp'
post peussionem trib' dieb' in corpore
pmansis ē · nī ob aliud n ad dubia eor
da confirmanda · Nam ut migraret
ad dnm · martyrii se noluit corona frau
dari · ipse hoc ut recipet orauit · Nam
qui in corpe posit' demonia fugabat
& illuminabat oratione ecos · qnto
magis etiā si uoluisset potuerat utiq;
qd uoluerat impetrare · Hoc sine du
bio qd & accepit · ut particeps philip
pi apli qui nomine fruerer · particeps
eet & corone · & susceperit collegam
martires · quē merito eccla susceper
sacdotem · Gessit aut' in epatu annū
unū & menses tres · & cum palma
martyrii prexit ad dnm · Post hec
beata eugenia iuxta monasterium
qd xpi uirginib' collocauerat inui
cta · patris sui corpusculū sepeliuit ·
& post hec ibidem fres ei' ingentem
basilicā fabricauerē · Quam cū dedi
cassent una cū matre sua · & beata
eugenia · in ipso loco beatissima claudia
xenodochiū fabricauit · & cōstituit pi
dia · que susceptionib' pegrinantium

deseruirent. Ipsa aut cũ auito & sergio
filus. & cum beata eugenia ppauit ro
mã. Igit cum omũ gaudio filios philip
pi auitũ & sergium senat recepit ro
manoꝝ. & tantã eis grãm dñs donare
dignat est apd imparoꝛẽ atq; senatũ
ut unũ pconsulem kartaginus. aluum
uicariũ affrice dirigerent. Claudia
uero atq; eugenia diuinis lectionib
studiũ commendabant. & cottidie a
nimas ereptas a laqueo diabolu. & a
cultu ydoloꝝ dño lucrabant. Ad bea
tã aut eugeniã cũ multę mane cue
nirent. et pene omis quascunq; uir
gines potuisset notas aut amicas si
bi facere xpo faceret credere. & in uir
ginitate dñica pmanere. & cũ mt
manas & uirgines xpiana opinio
audiret. quedã senatrix basilla nomi
ne. quę neptis galieni augusti erat.
uirgo conspicua ac prudentissima.
audiens xpi nomẽ qã magnũ & hono
rabile ẽ. occulte ad beatã uenit eu
geniã. & audiens sermonẽ ueritatis
ex ore ei. eadẽ die ut hora ita credid
in dñm ihm xpm. ut omib incompa
rabilis haberet ab his qui prius credi
dert. Ẽ beata eugenia conuocat ad
se beatissimos comites suos ptum &
iacinctũ. & dicit eis. Accingimini ad
miliciã. ad quã uos conuocat xpc.
Dono uos basillę. & sub specie mune
ris offeram. ut uos eam xpo dño an
cillã faciatis. Fit itaq; huius muneris
gtiã. & suscepit basilla ptum & iacinc
tum quasi famulos. qs ut aplos ado
rabat. Vacabat aut cũ eis omi tem
pore. & quasi eunuchos seruitio habẽs.
ñ dieb. ñ noctib a colloquiis di et ora
tione cessabat. Igit cornelius cũ esset
in urbe roma. sacrę religionis amulus.
puenit ad eã latenter. & baptizauit eã.
Confirmata aut basilla in timore di.
pcurante misericordia & grã xpi. pene om
nib noctib mutuis fruebant aspectu
bus ipsa & beata eugenia. Omnib itaq;
uiduus xpianus conuent erat ad bea
tam claudiam. & omnib uirginib con
uent erat ad beatã eugeniam. Sed
aut cornelius papa urbis rome. p omne
sabbm uespe. qs lucesceret in dñica diem
dabat cum eis nocte ymnis pugilem.
& pulloꝝ canoub. noctis quiete ex
clusa. agebat eis sacro sca mysteria. &
ita confirmabat eas omnib noctibus
sabbotũ. Eugenia aut & basilla ut
memoratũ est. omnib pene noctibus
se fruebant in xpo. & altno semetip
sas eloquio releuabant. O quantas
p uirginẽ eugeniã saluatoꝛ uirgines
mouent. quantas ecciã p basillã xpe
sponsas obtinuit. quanti p claudiã
uiduitatis bonũ pmpta uoluntate
seruauerunt. quanti iuuenes p ptum
& iacinctũ xpo dño crediderunt. Cũ
hec agerent. ualeriano itaq; & galie
no imparib. orta ẽ sedicio contra
xpianos. eo qd cyprian karthagi
nem euerteret. & cornelius roman.
Data ẽ itaq; auctoritas ad patrum
pconsulẽ ut cyprianum occideret.
cornel aut qa a multis romanis
etiã illustrib fouebat. erat in abdu
Eo tempe cũ ad salutacionẽ beatę
eugenię basilla uenisset. amplectẽs
eã cum gaudio dixẽ ei beata eugenia
Hodie in dñs reuelare dignat est.
qd te martyrii expectet corona. &
cũ hec basilla audisset. expandens
man suas ad celum. deo omnipoten

ti grās referebat. & cū adorassent pa
rē dn̄m. & complessent orationē. ba
silla beatę eugenię dixē. & in dn̄s ho
die reuelauit. q̄d duplex corona mar
tyrii tr expectet in cęlo. unā quam
puritatis amore apud alexandri
am plurīs laboūb' acquisisti. aliam
quā p effusione sanguinis tui conse
cutura es. Simul hī audiens beata
eugenia exhilarat' & gaudet. & con
uocans' uniuersas uirgines xp̄i. quę
ꝓpsā illibate dn̄o seruiebant. secum
orationē ad dn̄m fundere p̄cepit. &
expandens man' suas beata eugenia
dixit. Dn̄e ihu altissimi filius qui ad
salutē nr̄am uenisti p uirginē matrē
tuą uirginitatis p̄mium. oīs quas
hī dedisti ꝓduc ad regnum gl̄ę tuę.
Residentib' aut' sēis uirginib' xp̄i.
quę erant cum eugenia & basilla.
dixit oīnib' beata eugenia. Ecce un
dem̄ temp' est. in quo succidunt ur
botriones bonę fertiles & pedibus
conculcant'. & pampineis lentitib'
separant'. s; post hęc celestib' poculis
exp̄imunt'. & regalib' conuiuiis p̄sunt.
et absq; eoꝝ sanguine nulla potestas
unq̄. nulla illustris dignitas deco
rat'. & uos palmites mei. & meoꝝ ui
cerum botriones estote parate i dn̄o.
ut lampades ur̄e in conspectu spon
si uri dn̄i ihu xp̄i nunquā extinguā
tur. Virginitas enim ē prima indi
cū do ꝓximis similis angelis. pacis
ure amica sēitatis. magistra securi
tatis. dnā gaudii. dux uirtutis. fo
mentū & corona fidei. admunclin
spei. subsidiū caritatis. Hicbulitaq; la
borandū est. hī ut cum uirginitate
uiuam'. aut p uirginitate etiam
mouam'. Que sint enim huius mun
di blandimenta fallaciss̄ima. quę cū
gaudio tempali ueniunt & cum ꝓpe
tuo dolore discedunt. Facium' mon̄
taneū risum. ut etnum luctū influ
gant. Tribuunt fugitiuos flores. ut
marcidiores p̄seuerent. O) eciam'
securitatem transeuntis temp̄is. ut
ꝓpetuu sēli cruciat' tradant. Ideo ca
rissimę uirgines quę mecū in agone
uirginitatis nē usq; uirilit' cucurris
tis. p̄manete in timore dei meli' quā
accepistis. Temp' flendi tempalit're.
sine fastidio & horore sufferte. ut ę
terni gaudii tempa cū omī delecta
cione possitis susc̄ipe. Ego enim ora
ui p uob. & cōmendaui uos sp̄iu sc̄o.
cui credo q̄d uos hī integras illibatasq;
cum omī gaudio in die suo restituat.
Nolite ex hoc corporalem faciē meā
querere. s; gesta & act' p xp̄o contem
plamini. & hiis dictis beata eugenia
osculata ē uniūsas. & flentes fortiti
mo animo consolabat'. Diceniib' aut'
oīnib' sibi uale inuicē. basilla & eugę
nia oratione facta discedunt. & ecce
eadem die. p̄traxit una ex ancillis
beatę basilię ad sponsium ei' pompeii
nomine. & dicit ei. Scias sponsam
tuā dn̄am nr̄am basil. kā. ita ab eu
genia cē p̄suasam. ut te p̄ter aliq̄n
do neget suo matrimonio copulari.
& q̄d eā in matrimonio tuo accipere
ab imp̄atoūb' meruisti. nouim'. quia
sext' & eo ampli' annus ē. q̄d tu in te
nero etatis anno ut postea accipes
sustinuisti. Si; patruelem ei' helenii
scias esse xp̄ianum. & hanc ab euge
nia ita factam cē xp̄ianam. ut tibi
oīno nō nubat. Nam & duos eunu

chos ptum & iacmētū simulauit se
dono illi offerre. qs illa uelut chōs ex-
colit. & cottidie pedes eoz ac si deoz im-
mortaluī oscular. quia ipsi sunt auctо-
res artis magicę quā xpiani cōmittūt
His auditis pompei⁹ cucurrit statim
ad helenū patruelem suū. q nutritor
ei⁹ erat & tutor. & dicit ei. Intra hoc
triduū nuptias meas celebrare uolo.
Pquare fac me uidere sponsam meā.
quā ni dii reges inuictissimi fieri cū
gem pcepunt. Ille aut hoc audiens.
cognouit pditum ee negotium. &
ait ad eū. Quo usq; transibit amu
infantię ei⁹ meā circa eam tutelam
p germanitate patris ei⁹. & p ipso nu
trimēto exercui. nē uero sui cepit esse
arbitrii. & ī mei impii. Audiens hec
pompei⁹ sponsus ei⁹ uehemenci⁹ cepit
ardere. & pgens ad scām basillā. au
dacē ingredit domū ei⁹. & ptenies
ad cubiculū ei⁹ inuenit illud clausū.
inq; cū pro & iacmēto beata basilla
ymnus & orationib⁹ uacabat. Cumq;
se intromitti peteret. mandauit ei.
Causam uidendi me pēnit⁹ nullam
habere te cognoscas. neq; uidendi
neq; salutandi. Discede ame. Tē ille
his auditis exit tristis. & turbat⁹ ē
uehemenci⁹. & immisit ei duās matro
nas. Quib⁹ suadentib⁹ ut sponsum
sponsa recipet. illa respondens ait. Si
hoc uob⁹ iusti uidet. ut hominē mou
turū accipiam. quanto magis michi
multo meli⁹ est. ut sponsum meū q est.
& uiuit. & pseuerat mētium. illi pferā
homini mortali & caduco. Honestum
indignant accipiat. q illi pponit me
lior. & facultatib⁹ dicior adamat. Ego
enim amor eius xpi dnī meī pre
posui. & ille qui in corp⁹ impolluтum
& integrum cōmendauit. integrum
restituet. & impolluтū fidelit usq; ad
mortem custodiet. Video enim omia
que sūt p̄sentis hui⁹ tempis gaudia in
nichilū ee futura. & omia ee tanquā
tela araneaī. Unde quib⁹ ds dedit
sape. ueritatē audiant. & uideant o
culis mentis suę. & intelligant qa om
nia hec transitoria & pitura sunt. &
gressus rectos faciant pedib⁹ suis. &
timeant eū q creauit eos. Cumq; hec
& alia multa dixisset sca basilla. mul
te compunctę sūt femineę. atq; ita sūt
sermonib⁹ ei⁹ compunctę. ut nulla ea
rū dignata sit pompeio reddere re
sponsum. Tē pompei⁹ omiūm pene se
natoz fauore usus. pstrauit se coram
imperatorib⁹ dicens. Sacratissimi impa
tores subuenite legib⁹ urbis. & deos no
uos q̄s secū adduxit eugenia ab egip
to ueniens. de hac urbe separe. Duē
enim. q̄d hii qui xpiani dicunt rei
publicę nocent. qui irridet legum
uarum sac scas cerimonias. & omni
potentes deos ac si uana symulachra
despiciunt. Iuta quoq; ipsius nature
puertunt. separant coniugū grām.
sponsantes sibi associant. & dicunt
inquiū ee si sponsū suū sponsa recipi
at. Q̄d faciem⁹ pissimi imperatores.
Inuenti sunt dii. qui homines nasci
phibeāt. & quib⁹ ista uidebitis. sinati
ī fuerit. quib⁹ ualeat imperi. Ubi
repatio romanoz uirū. ubi erunt
romanu exercit⁹ reduuia certamina
& p quib⁹ uictrices dextere uię hos
tium ceruices decidant. si iā uxores
habende ī erunt. si sponsas amitti
mus & tacem⁹. Cumq; hec & his si

milia pſequeret. & eadē ſenatus flebi
li querela deprimeret. decreuit galien⁹
auguſt⁹ ut aut ſponſum ſuum ba
ſilla recipet. aut gladio interiret. eu
genia ů aut ſacrificaret duunus nu
minib⁹. aut crudelit interiret. & de
dit legem. ut quicunq; xp̄ianus ſa
crificare ydolis noluiſſet uico puni
ret. & quicunq; xp̄ianum penes ſe
abſconderet mīficeret. Quid plura.
Conuenit basilla. ut ſponſū recipiat.
At illa exclamans ait. Regē regum
ſponſū habeo. qui ē xp̄ē filius dei.
& dū hec agunt. p multos dies di
uerſis pſuaſionib⁹ fatigatur. Hinc
matrone alie atq; alie. hinc uirgi
nes inde affines & pximi. hinc etiā
uetule quib⁹ mos ē licenti⁹ pſuadere
qđ cupiunt. Q̄d multa. Omīb⁹ obſti
tit fortit. & ſue ēſcientie immobili
tatē oſtendit. S; qm̄ de genere re
gio erat. & publice audiri nō pote
rat. iuit domū ſuā p uirginitate
quam in xp̄o habuit gladio tranſ
uerberata ē. Iuco ꝓtus & tacuit⁹
remi ſt. & trahunt ad templū iouis.
& iubent immolare. S; oratione illis
facientib⁹ ſymulachrū iouis ad qđ
ducebant immolare. cecidit ad pe
des eoꝝ. & ita cōmunitum ē ut ubi
fuerit nō pareret. Prefect⁹ aut non
uirtute diuina ſed magicis artib⁹
hoc imputans factū. iubet eos ꝓfer
re diuerſa ſupplicia. At illi pſeuerā
tes in nomine dñi. & ipſi parit de
collant. Tē nicetius urbis ꝓfectus
iuſſit compbendi beatā eugeniam.
& ad ſe adduci. & cepit de magicis
artib⁹ ab ea flagitare ſermonē. At
illa ēſtant apiens of ſuum dixit.

Pollicetur tibi qđ ars mā uehemencior
magis eſt. Iam magist nr̄ habet pa
trem ſine matre. & matrem abſq; pa
tre. Denq; ſic eum genuit pat. ut om
nino femina neſciret. ſic eum genuit
mat. ut omīno maſculū nō nosset. &
hic ipſe habet uxorem uirginem. que
illi cottidie filios creat īnumera
biles & filias. Carnē ſuā ei⁹ carni con
iungit. oſcula ei⁹ circa eum ſine mī
miſſione ſociat. Inamore ſuo mutuē
omīno pdurant. & tanta integritate
ſubſiſtunt. ut omīs uirginitas & om
nis caſtitas atq; omīs integritas ex
eor̄ conuugio deriuet. Audiens hec
nicetⁱ obſtupuit. & ne ad impatorē
ptingeret qđ eam libent audiret.
iuſſit eā duci ad templū diane. Et
ita ſpiculatore immittens. dixē ei. Re
dime uitā tuam. & patrimoniū tuū.
Sacrifica dee diane. Tē beata euge
nia. expandens man⁹ ſuas ad cēlum
cepit orare ac dicere. Dñe deus mīs
qui cordis mei arcana cognoſcis.
qui uirginitatē meam ſinceram in tuo
amore ſeruaſti. qui me filio tuo dnō
ihu xp̄o ſociare dignat⁹ es. qui ſpīm
ſcīm tuum in me regnare fecisti. adeſ
to in nē in confeſſione nominis tui.
ut confundant omīs qui adorant
hoc ydolum. & qui glīant in ſymula
chris ſuis. & hec cum dixiſſet. fact⁹
ē terre mot⁹ magn⁹ in eodem loco. &
ita ipſius templi fundamenta diuer
ſa ſunt cum ydolis. ut chaos magnū
fieret. & ampliꝰ nō comparuit niſi
la ara que erat ante tanquam tem
pli. ubi aſtabat ſca eugenia. Hec geſ
ta ſunt in inſula hychaonia coram
omīb⁹ qui ſequebant agonē eugenie.

fit concursus ppli romani uaria ac
clamatio. Alii dicunt innocentē. alii
magam. Hunciantē hec pfecto. et
prefect' impatoꝛ. Tē irat' galien' im
patoꝛ. saxum ingens ad eā ligari iuſ
sit. & in fluuium ꝓcipitari. Cumq;
ꝓcipitata fuisset beata eugenia. ad
uenens angls dñi ſoluit eam. & ſu
p saxum ſedere fecit. atq; ita ſup flu
uiū ferebatē quasi nauicule ꝓſideret.
Omꝭ autē xpiani gaudebant. & mag
nificabant dñm excelſum. credentes
atq; dicentes. bē ee saluatoꝛē cū eu
genia in fluuio tyberis ne abſorbere
tur. q fuit cum petꝛ aplo in mari ne
mergeretē. Inde autē ſublata in ther
marum ſeuerianarū fornacib' mitti
tur. que ſic ſtatim extincte ſunt. ut
calor thermarū tanquā glacies refri
geſceret. & omnia ligna incendiorum
ad nichilū deuenirent. Sic denq; fe
cerunt chaos. ut ulteri' exhiberi n̄
poſſent. Poſt hec mutauit iterū meuſ
todiam tenebroſā. & p decē dies tu
betur nullū cibū accipe. & lumē pen
tuſ n̄ uidere. Ibi autē tant' cottidie
abundabat ſplendoꝛ. ut dū ingre
deretē beata eugenia. quaſi lumen
aliq̄d radiaret. Apparuit autē illi
ſaluatoꝛ. de cui' manu accipiens pa
nem nuuei colorꝭ. & mirenſe ſuauꝭ
tatis & grē. hec ab eo uerba audiū.
Eugenia. accipe cibum de manu mea.
Ego enī tecum ſū ſaluatoꝛ tuus. qm
tota mentis intencione dilexiſti &
diligis. Eodē die te in paradyſo leō
rū meoꝛ ſuſcipiā. quo ego de celo
deſcendi ad tuas. & hec dicens abſceſ
ſit. Ipſo autē die natalis dñi n̄ri ihu
xpi. muſiuſ ē ſpiculatoꝛ. qui illā in
cuſtodia poſitā ꝓcuraret. Tē ſubla
tū eſt corp' eius ab affinib' ei' ocpiam'
& poſitū eſt n̄ longe ab urbe roma.
ua latina in ꝓdio ei' ꝓprio. ubi mul
toꝝ illa ſepelierat n̄bra. Claudia au
tē mat' eius. cū ad ei' ſepulchrum fle
ret. ſubito apparuit ei beata euge
nia filia ſua uigilanti in medio noc
tis ſilentio. auro texta cyclade indu
ta. cū multo uirginū poplo. & dixit
ei. Gaude & letare mat' mea. q̄a intro
duxit me xpc in exultacionē ſcoꝝ.
& patrem meū in patriarcharū nu
mero collocauit. Ecce die dñica ue
niet. & ſuſcipiet te cū gaudio ſempi
terno. Oranda q̄ filius tuus frib' meis
ſignaclm crucis. ut mereant' n̄ri ee
participes. Et ecce loquente ea facta
eſt claritas immiſa. quā oculi ſufferre
n̄ poterant. & angli tranſeuntes ym
nū dicebant deo mirabilib' uocib'.
Die autē dñico miſteriis celebratis.
oratione poſita beatiſſima claudia
mat' ſancte eugenie emiſit ſpiritum.
Inqua hora auditi ſunt angeli ym
num dicentes deo. atq; canentes in
aere ita dicentes. Confitebuntur
celi mirabilia tua dñe. & ueritatem
tuam in ecclesia ſanctorum. Acta
ſunt autem iſta temporibus ua le
riani & galieni imperatoꝝ in urbe
roma. regnante domino nro ihu
xpo. qui eſt mirabilis in ſanctis ſu
is. Finitum eſt martyrium ſancte
eugenie die octauo kalendarum
ianuariarum. ipſo adiuuante qui
uiuit et regnat. Per omnia secula
seculorum amen. Explicit paſſio
Eugenie uirginis. Miracula Step
phani protho mris xpi.

ANNO DO
mmicę incarnatiõnis ducentesimo quadragesimo ter cio· postquam dioclecianꝰ sibiq; collega maximianꝰ impia li dignitate deposita p ꝑsecutione in xpi nomen facta impiissimã uitam digno mortis exitio pessumdati etiã deposuerunt· maxẽ cius & carne et morbꝰ maximianꝰ filius romanum imasit impium ex decreto senatus· Eodem itaq; tempore in aquitanię & britannię partibꝰ cepit se rex regię exercere constantinus ex helena constantii filiꝰ licet paganꝰ tamẽ pietatis actibꝰ necnõ uocibus honestatis informatꝰ· sicut decet & assolet esse in regibꝰ· Maxentiꝰ ũ e contrario in omnibꝰ fedior patre fedissimo· libidinus nota omniq; uitiorum malicia deturpauerat impiũ· qđ est in principibꝰ ꝑniciosissimum· Vnde principes romani cũ plebis sexto iustissime contr̃ illũ irritati· siq; cõmotionis ceperunt habere participem constantinum· in sup̃dictis tiarũ plagis regnantem· Hac necessitate romã cepit tendere· ut rem publicã eripet a tyranni ꝑnicie· Interim mat̃ helena filii ꝑsequebat̃ uestigia· qã pugnaturꝰ erat ualde sollicita Sicq; sequendo filiũ· puenit uesontium· Hec enim metropolis in confinio montium sita ẽ urensium· Quę a primatibꝰ loci utpote mat̃ regis susceptа honorifice· post multa habita cũ eis necessaria colloquia· cepit ab eisdem inquirere cuiusmodi & quali esset locꝰ tuꝰ religione· Quibꝰ respondentibꝰ ad ritũ romanarum cerimoniarũ multoꝝ deoꝝ ꝓtectione ꝑsecuta ẽ· ac si nõ curando· an ubi essent aliqui cultores fidei xpiane· Erat enim deuotissima & occulte xpiana nusquam· Cumq; ab astantibꝰ diceretur ubi aliqs adesse interdicta ad breuia de xpianis ratione· quasi sub optentu mutande cuitatis situ uidendi· puenit ubi locoꝝ manebant xpiani· Tẽ nacta oportuna occasione ep̃in alloquendi· manifestauit se illi uerbis & maxime lacrimis xpiãm· Quo uiso epẽ· uerbis diuinis amplificauit lacrimarũ illi sacrificiũ· cuiusq; ardenti lucerne adiecit pietatis oleum· Cunctis tẽ temptis hilariꝰ astitabat̃ crisopolis· Quẽ qã sẽsim uiderat beata helena exorabat rogare sẽm stephanum ut mereretur apd̃ deum ꝑ sua salute & regnum manu filii ꝑpetrare· & si ꝑ eius oratione̅ fieret filio uictoria de tyranno· nõ solũ in edificiis loci illi⁹ s; eciã ubiuis locoꝝ ecclesiam aduciens illi se ad posse quesituram· & mittere ex suis reliquiis· Didicerat enim a ꝑlibato epõ in honore sẽi stephani loci basilicam· nec ee ibi suarũ reliquiarum aliquã particulã· Tandẽ deposita estruende ecclie pecunia discessit· epi conuiuio & di bñdictione munita· Interea constantino imperatori sollicito de conflictu maxentii secũ pugnaturi· affectus enim ia uera philosophia nulla ei erat in diis confidentia· ut ecclesiastica

refert hystoria apparuit dñs p uisiõ
eiq; dixit ostendens signũ crucis. hoc
erit signũ tuę uictorię & salutis. Qua
uisione confirmat' congressus ẽ iuxta
pontem muluuũ dei adiutorio. & po
titus ẽ uictoria celesti iudicio. in flu
mine necato maxentio. Itaq; in cunc
tis dí pcedentit giã. ẽstantino cessit
toci' impiũ monarchia. Beata ũ he
lena ardore fidei adiit ciuitatem
ulrim adorare in loco sollicita. ubi e
rant pciosa dnĩ uestigia. Tẽ utiq; tẽ
pestatis machari' erat pśul hierosoli
mitanę sędis. uir p omĩa beat' nomi
ne uoluntate & ope. Igit̃ prudentis
sima helena in omĩ pudentia post
oblatã uisitacionẽ scõr & loci implo
rauit clemẽtiam epi. si essent apud se
aliquę pcho mris stephani reliquę
ut dignarẽt sibi aliquid earum con
cedere. ñ immemor eor q̃ pmiserat
uesontii do & scõ stephano. Cuius
supplicationib' clementr̃ annuens pa
triarcha macharius. optulit cũ dal
matica partẽ sanguinis stephani pro
tho mris. factaq; ubi questione cruci'
dñice & cum clauus inuentę. disposi
it reuerenr̃ de his ut legit̃ in hystо
riis. suffulto in loco machabei defunc
ti epõ nomine quiriaco. Sicq; repeda
uit romã quã citius. ubi enĩ tẽ tempo
rũ se agebat in sceptris filius suus cõ
stantin'. mittens inde scõ hylario
uesontiũ preciosissimũ q̃d secũ detu
lerat pigñ reliquiarum. Insup pparat
romę classẽ. que deducta p mare eua
sit arelatũ. Inde emetito rodani flu
minis ascensu. ingressa ararim pue
nit ad aquam cui nomẽ est danubi'.
hęc ẽ enĩ decurrens iuxta urbem
uesontium. In qua paululũ ab arari
emersa cũ ascendendo laboraret est
dissoluta compagib' ignotũ qua occa
sione & casu. sicq; on' nauis in flumi
nis gurgitẽ ñ comparuit mersũ. Erat
enĩ onusta marmore et ere & diuersi
generis materie. quę erat necessaria
ẽstruendę ecclię. Sed & beata helena
ad hoc reparandũ. longũ ñ habuit
uię tẽmpus. Statim utiq; in dñõ qe
uit fine beato. Unde qualẽ musiu
uesontii pcho mris stephani pcara
tũ reliquiarũ thesaurum. & de bo
na ei' uoluntate in loci illi' restaura
cione. q̃a quamtũ fuit cõpetens in
pśentiarũ dixim'. nẽ quẽadmodum
brachiũ eiusdem pcho mris sit de
ductũ ad hẽ locum ppalemus.

Peracto iam multoq; dierũ curri
culo. anno dñice incarnationis tre
centesimo sexagesimo quarto. regni
ũ honorii septimo. facta ẽ beati
pcho mris stephani corpis reuelacio.
Ignotũ ũ erat omĩb' quo loco; tem
pore martyris fuerat recondit'. ut
testat' scriptr̃ de inuentione illi' li
bell'. Quo audito impator honorius
gaudius ẽ. maxime q̃a erat xpianis
sim'. mandauitq; quã citi' iohannu
papę. ut enĩ ea tempestate patriarcha
bat' iherosolimus. ut sibi transmitte
ret partẽ preciosissimi thesauri a
se repti. uidelicet de corpe pcho mar
tyris stephani. Qui deuote complẽs
impatoriã iussionẽ. misit ei brachiũ
sci stephani secm xpianã meritо
ueneranda religionẽ. Ille ũ accipi
ens deuotissime muni' tã optabile
detulit illud romã. id portans uoti
ut in honore dnĩ & eiusdẽ martyris

deuotione construeret ecclam. ſ; ñ
compleuit ope quod cepat uolun
tate. Statim ů exit homine ē re
gressus uiã cartus ex more. Cuus
cũ suscepisset impiũ nepos illi munor
theodosius. sicut fuit impii. sic cepit
ee bone uoluntatis siu antecessous
et heres. Cumq; id satageret ut uo
luntati op̃ maritaret. ostensiũ ē ei
p somnuũ beati stephani brachium
qd penes se erat reconditũ. ut trãs
mitteret uesontium in eccl̃am ei
dem martyris. quã olim in eadem
urbe amplificauerat donus & bene
ficus regina mat̃ constantinu hele
na. indeq; fore eccl̃is gallię futu
ram p mũentium pro muris precti
onẽ apud dñm assiduã. Qua usi
one compunct̃ imperator & ẽtristat̃
tamẽ noluit repugnare dñicis usti
onib̃. erat enim deo deuotissim̃. fe
cit qd ei mandatũ fuit duumuus.
Ca utiq; tempestate celidoni p̃sul
erat in ciuitate. Contigit ů p idem
temp̃ dũ hęc gerebantur. antequã
legati theodosii cũ reliquis puenu
rent ad urbẽ. decẽ gallię epos reue
latione duuna fuisse cõmonitos.
ad urbem pperare concito itinere.
ut scãrum reliquiarũ possent par
ticipare. Quibus eis usũ fuerat
uenientes chrisopolim. causã siu
aduent̃ unusq̃sq; nescientibus alio
indicauit urbis epo. Horũ omniũ
cum una fuit confessio. maxima
fuit in p̃sule admiratio. coactisq;
in gregẽ retulit unusquisq̃ qd ab
eis didicerat singulariter. Quantaq;
in cõmune eis tẽ fuit letitia. po
test arguũtari bonoꝝ intelligen
cia. qa adesse se senserant cõmuniter
dei uoluntate & prudentia. Tertio
nonas augusti die scilicet q̃ celebrat̃
reuelatio eusdẽ beati prothomartis ste
phani. proceres imperatoris uenientes
chrisopolim. nunciauerũt gallę patri
cie ex regis p̃cepto. qa ille dispositio
ni tantarum reliquiarum nõ poterat
interesse. ut illa faceret siu uice sedm
qd ex eis p legatos cognosceret siuũ
uelle. Erat enim regi consanguinea.
& ad deuocionẽ suam princeps in ea
dem patria. Hęc cum epis & clero
deuotissimoq; populo. quã sollempnit̃
fuit obuia scis reliquiis. nõ est facile
ut dicat aliq̃s. Letabant̃ epi de usi
tacione dñi. & stephani. gaudebat
cler̃. qua ei aderat destinat̃ a deo
patrnus. Plaudebat omnis sex̃ & etas.
p̃soluendo deo in cõmemoratione
beati stephani laudes debitas. Quan
ta & qualia in p̃sentiarũ dñs tunc
fecerit miracula. nulli ualet enar
rare lingua. Arridebat eni sanitas
cui erat qualiscumq; infirmitas.
de quib̃ tamẽ unum hic censuimus
inserendũ.

Igitur postquam deducte fuerunt reliquię nec ta
men ad huc reconditę. epi qui ad
uenerant ceperunt inter se quere
re. qualiter possent de brachio sci ste
phani habere. Videbat̃ enim eis hor
ribile ossa brachii confringere. sed
qua aderant dei reuelatione. iterũ
usũ est uenabile possibile. Tunc
ses celidoni archimandrita. accipi
ens forcipes q̃s fabri uulgo uocant
tenacias a tenendi officio. cepit ex
his fummanibus brachii mordaciter
strugere. Sic enim censuerant se pos

se parcus & cautus frangere. ut
factis particulis epi ualerent parti
cipare. S tringens ũ os archiepc de
fluxit ex eo sanguis recentissimus.
tã large ut diceres ibi adesse beatum
stephanũ uuentẽ in carne. Quo u
so qui aderant pculsi nouitate mi
raculi in semet cordetenꝰ conuersi
ex ardore spẽ lacmarum optulerunt
holocaustũ ad posse reddentes deo
grãs. sicq; ñ solum epi. uerũ etiam
fideles quam plurimi sunt sangine
participati. Repedantibq; ad ppria
plebs siẽ cuiusq; ecclie occurrebat.
quã deuotissime gaudentes de bea
ti stephani sanguine. & p ipsum im
ppetuũ a deo concessa bñdictione.
Balla ũ patricia una cũ pisule celido
nio. ossa brachii pto mris accipiendo.
manus condiderunt sub basilica qd
erat in basilica siu nomnis principa
li. mrꝰ ũ opare gẽmis & auro ad
instar humanę manꝰ ope facto. ut
in diebꝰ opportunus ab epõ accipetur.
& plebs ab eodem p ipsum crucis sig
naculo munireẽ. Oi uerat enĩ supra
dictꝰ imꝑator theodosius cũ beati
stephani brachio aliarum reliquia
rũ maxima munimina. uidelicet
beate virginis pectinem. & eiꝰ capillos
aliquid. cingulũq; dñicum. nec ñ
scõs martirũ corpa epiphanii & ysi
dou. Quos cum magna reuerentia
& honore cũuenienti sarcofagati sunt
in ecclia beati stephani. uidelicet
eo loci ubi fons aquę uiuę ab ipsis
tre meatibꝰ euscerat. Postquã uero
beatꝰ stephanꝰ cepit in hac urbe pa
cinari. ñ est possibile alicui referre
uolenti. qnta p eũ dns hic miracla
dignet operari. Sed labente tempo
rũ capedine. alia sunt in psecutione
ecclie subducta hominũ memorie.
quedam litteris tradita cũ ipsa eccle
sia igne consumpta. multisq; aliis mo
dis p corruptionẽ religionis pricla
ta. S; tamẽ aliqua pars hoc licet mi
nima & litteris et relatu fidelium
nob cognita. & etas humana hic lo
ci defluens cernit hec usuq; suo et
scło. & transmittit suis posteris re
tinenda narrando. de quibꝰ uolenti
scire. ẽ muenire facile. Oriãs
memoriã fecit mirabilium su
oꝝ miserator & misericors
dns. in reliquiis beati stephani prho
mris. qs in hierosolimę ẽtimo diu
latentes. pbabili prꝰ reuelatione gli
ficauit. deinde p orbẽ terrarũ. ple
rasq; ecclias cũ bis copiosa largita
te sublimauit. ut muenta mris in
tegritas particulatim immunita. uni
uersalem confessionẽ plebis xpiane.
illũ ubiq; uenerantis coadunaret in
xpõ. Ex bis reliquiis cunctas uerõn
ti. incomparabiliter ditues. que olim
romanoꝝ principũ sedes principalis.
uiribꝰ & armis pollebat. nẽ in brachio
beati stephani potencior. lapsis pre
bens uenia. egrotantibꝰ signoꝝ effica
tia. hostica rabiem diaboli trium
pho xpi eliminat. Nec mirũ si stepha
ni lib & ereptꝰ de carcereo neau cor
pus. pcibꝰ suis apud dñm miracula
facit. qui mr ictꝰ lapidantiũ facie
bat pdigia & signa magna in popło.
Ineffabilis pietas omnipotentis dñi.
seruus suus hanc meretricis uicinitu
dinẽ pposuit. ut qui in tra uuentis
meritis suis exigentibꝰ magna faci

ebant· ipſi poſt mortē carnis maiora
facerent· unde fides xp̄iane religio
nis robur accepit eos ueracit uuere
in cęlis· p quoꝝ mortua corpa uuuda
uurt⁹ signoꝝ patefecit in ōtis· Vnde
ex infinitis beati stephani miraclōꝝ
beneficiis· unā rem memorabilem
narrare oportunū duxim⁹· que infra
magnitudinis siue spacioſitatē· reliq
rū signoꝝ continere uidet ueritatem·
Tempe ptadii archi epi· surrexerunt
quidā de ſynagoga diaboli· inſidian
tes brachio stephani· qđ in ecclia ue
ſonitensi ut ſupius memoratū est·
auro & gemmis p̄paratum· poplin
ſuffragia querentē· a piculis inſtan
tib⁹ defendebat· Bene g brachium
beati stephani auro includit· meri
to arca teſtamenti circūtecta ex om
ni parte auro afidelib⁹ xp̄i gemmis
adornat· in qua urna aurea habens
manna ad monumūtū benuolentię
dei ſeruat· Vere arca teſtamenti ſte
phan⁹ erat· qui teſtimoniū fidei uide
ns ſequentib⁹ p̄ferebat· cui⁹ sapientię
& ſpiu nemo reſiſtere poterat· Vrna
aurea habens manna cor stephani
plenū mundicia & karitate duuna·
exemplo dn̄i ſaluatoris· p̄ſecutores ſu
os ſēctissimus p̄cib⁹ reficiebat ne pure·
Latebat brachium stephani in auro·
theſaur⁹ in theſauro· theſaur⁹ deſide
rabilis & indeficiens in tranſitorio
theſauro occultabat· Metallum
primū & p̄ciuum p̄mo martyri
congruebat· ut ſub rubeus color
auri roſeum cruorē martyris rep̄
ſentaret· Videntes aut hec quidam
fures & latrones diſſecabant cordib⁹
ſuis· & ſtridebant dentib⁹ cupidita
tis in aurum· Quadā ū nocte dū cuſto
des plus ſolito uagi· aditum ecclię
negligent obſeruarent· nigriſſi fures
brachiū ſc̄m corripuunt· exeuntes au
rum totū eruunt· brachiū nudum
ſc̄i martyris in fluuiū q̄d uocat⁹ dubi⁹
piciunt· magis tanti ſacrilegii facino
re quā auri pondere grauati recedūt·
In mmoꝝ ueſania obligati qui ſtepha
nū uexabant quieſcentē· quā illi q
eū lapidabant uuuentē· Pergite la
trones· aurū ſubducentes nob· brachi
um contemptui stephani· nebulē
cōmune uob & illi· Quę enī conuen
tio xp̄i ad belial· Aut quę ſocietas
luci ad tenebras· Eo tenore impune
ri habuit· qđ amore auri p̄tuliſtis
brachio stephani· qđ abhorruiſtis
cunctoꝝ martyrū decore p̄p̄e auri
fulgore· Vilescebat uob stephan⁹ p̄pter
aurū· poſſeſſor p̄p̄e poſſeſſionē· chr̄s p̄p̄e
ſeruū· margarita p̄p̄e ſterquilinium·
Species decepit uos· & auaricia ſubuer
tit cor uri· Ite ētimentes aures uās·
ne audiatis famā miraclī ſequentem·
Aſſimulate uos prioꝝ adūſarius ſte
phani· qā ſimuli more bachantiū ut
illi· Execſtis stephanū extra ciuitatem·
deſpoliaſtis eum tegumine auri q̄ a fi
delib⁹ fuerat indut⁹· colliſiſtis eū ad lapi
des fluminis· immerſiſtis eū aceruus a
rene· & p tantis ētumelis inſultantes
ei recedebatis· Hunc ū loc⁹ est apire
uurtuis grām mīſam· qua ds qui ē
mirabilis in ſc̄is ſuis· martyrem ſuum
dignat⁹ est glificare· Recto brachio
in fluuiū· ilico diuidebat⁹ continua
quantitas defluentis aque· & cumul⁹
undarum in liquidos parietes erect⁹
ſpacū terminatur in medio· ubi bra

cbum scīn sicco sinu aquosi fundi blan
de receptū collocabat. Nec defuit lu
cido martyri lux diuina. sī in modum
candele ardentis lumī appositū apparu
it. qđ nullis aure spirantis flatib⁹ ex
tingui ualebat. Ecce uerus israelita
in quo dolus nī erat. in medius aqs siccā
stationē cū diuino lumine optinuit.
uelut olim popls dī mare rubrum sic
cis uestigiis ptransiuit. cui nubes luci
da p diem. & columpna ignis p noctē
ministrauit. O admirandā potentiā
dī in antiquo poplo. o pdicandā ipsi⁹
glām in stephano. cui⁹ meritis natu
ra mutata flectit ad obedientiā. Cre
atura legem suā ppē creatoris famu
lum deseruit. brachiū scīn aqua cir
cumfluens nī humectauit. Frigiditas
undosa calori ignis nullā contrarietā
tem monstrauit. splendorē sci lumen
nī obscurauit nebulos⁹ impet⁹ fluuii
nis. ut mules xpi insolito & memora
bili beneficio remuneraret post celi pre
mia exaltaret mīra. Honerat incon
gruū mē latinum pscutiones beato
stephano sponte apiri secreta fluuii.
cui mē lapidantiū manꝰ apti sī celi.
Vide iterū beate stephane. Ecce iudeo
fluctꝰ aptos. & ibm stantē a dextris
uirtutis dī ne cōmouear. qui eripiat
me de luto ne infigar. & liber me ab
bus qui oderī me & de pfundis aq̄
rum. Hon enim licuit denuo stepha
nū pfundi aqua. quē pfudit mē acer
bos lapides sacri sanguinis unda. Qui
lotꝰ est nī indiget ur lauet. sī ē mundꝰ
totꝰ. Qui semel lauit stolā suam et
candidā fecit in sanguine agni. nī ua
let ulteriꝰ ulla alluuie ētaminari. Dū
q̄ tale obsequiū reliquie scī martyris
duumuꝝ haberent. piscatores supue
nerant. & uidentes brachiū scīn me
aquas cū lumine claritate in sicco
positum. nimio stupore grauati uni
pa consederī. & de causa ignota ualde
mirabanī. ignorantes q̄d sibi tā manu
festū pdigui uellet. Felices piscatores.
felix uenatio urā. Non incassū laxatis
illa nocte retia urā incapturā. qui ta
lem meruistis circūcingere pdam.
Preda sca. pda gliosissima inuenta ē
a uob. dulciori tombis & echinis atque
cunctis piscib⁹ maris. immo pciosior
oniib⁹ diuitiis trenus. que mī primi
as martyrū triumphat in celis. Se
dete custodientes uriī dnīm. annun
ciate poplo miraculū. indicate uoci
uula. qđ nī tacent muta elementa.
ut nī desit stephano testimoniū ab
oni creatura. Scribanī hec in gene
ratione altera. & poplś qui creabit
laudabit dnīm. Interea questio fac
ta ē in ecclia beati stephani de bra
chio ipsius. Quo nī inuento. a furib⁹
sublatum esse p totā ciuitatē sine
mora uulgatū est. Vnde maxim⁹ ori
ebatī tumult⁹ poplī lanitantis & di
centis. nichil sibi restare pret mortē
cū uitā suam in brachio patni sui ste
phani pdidisset. Quē tumultum
piscatores pdicti audientes. ut mul
texerant qđ acciderat. monstrabant
poplis locum in fluuio ubi brachiū
scīn cū lumine mī aqs in sicco erat
positū. Omis simul uidentes indu
bitatā fidē sui⁹ miracli posteris re
liquerī. Videbant omis qui erant i
ciuio uesontiensi brachiū stephani.
& intuebanī illud tanq̄ uultū angeli
stantis mī aquas. Vox unius ele

rus cū populo· urbanu· suburbanu et
oms qui erant in circuitu cūenerunt
cum letanīs & ymnis· & in maxima
auditate sumentes brachiū beati ste
phanu· in ecclīam ipsius unde sublatū
est cum gaudio in eam tabu reporta-
bant· Unū ū q̄d in aqua ante sactas
reliquias uidebat· sublatis illis ulte-
riꝰ nō comparuit· Parū minꝰ gaudiū
erat populis de redeunte brachio·
quā si integrū stephanū redeunte
de ecło conpalīt uiderent in tra· Ne
mo querebat· de sei brachii pditio
ne· qua cōmune gaudiū erat oīū
bus de eiꝰ inuentione· Repta salus
aboleuit pteritū dolore· inuentum
lucrū uicerat antecedens dampnū·
gratiata mlēdia mitigauit ingra-
ta flagella· Sic patriarcha ioseph duc
tuꝰ atq; uenditꝰ postquā agnitus
& inuentus ē· gaudiū popło suo faci
ebat· Sic in euuangło dragma pdi
ta & inuenta uicinas mulieres gra
tulari docebat· sic ouis que pierat
in humeris reportata· gaudiū mag
nū conuocatis amicis attulerat· Hē
beate martyr nos famulos tuos ī
peccatis pditos· & errantes ac de
ceptos ab hoste maligno defende·
extende brachiū tuū· & liba ani
mas nras ne peamꝰ· Afflicti p pec
catis nris dnē scīssime stephane
lacrimabiliter oramꝰ p sacros lapides
sanguine tuo pictos· p celos t aper
tos· p ibm stantē & te adiuuantē·
p scīssimā oratiōnē quā effudisti p
inimicis· p scīm brachiū tuū a deo
nob redditū· ut positis genubꝰ int̄-
cedas p nob famlis tuis· sicut intēce
debas p uideis dicens· Dnē ne statu
as illis hoc peccatū quia nesciunt q̄d
faciunt· Ignoramꝰ q̄d agere debeamꝰ·
S; tu martyr inuictissime martyr pi
issime· testis xpi idonee· intēpres di
uine legis· signifer eterni regis· radix
martyrii· flos uernacul messis p̄mi
tua· meritaniti fidei· ardor karita
tis· patientie speculū· dignare p nob
peccatorib⁹ intēcedere ad dnm· ut sci
brachiū tuū miraculo· a crimini nrō
tempore excitati· in bonis opib⁹ uigi
lem⁹· & post tēmpum hui⁹ uite obdor
miam⁹ requi in pace· adiuuante dnō
nrō ihu xpō· qui cū patre & spū sco
uiuit & regnat ds in scla sclōy amey·

Aliud miraclm ∫ tem de eodem·
beati stephanu narrare ad com
mendandā boni opis pseueran
tiā oportunū uidet· Erat quidā uir
in puntia catalanoy· q̄ solebat fre
quentare superiores partes burgundie
causa piscis· unde uasa uinaria ab in
colis p̄parant· Is cū sepe hospitio re
ciperetur in ciuitate uesontiensi· semp
ecclīam beati stephani cū oblationi
bus suis uisitabat· Quodā tempore
dū iterū eodem itinere posit⁹ sero ue
nisset ad hospitiū· cumq; socii itineris
p̄p̄ē accelerandā uiam dicerent se in
ipsa nocte exituros· cepit p̄parare
candelā quam beati martyris ecclie
more soluto ob deuotionē exhiberet·
Cui dū hospes illi⁹ diceret nī ee sibi op⁹
in nocte ascendere ad ecclīam· & si illi
cōmendare uellet· candelam ipse eā
mane facto ad scīm stephanū depor
taret· nī adquieuit illi· sed surgens in
nocte ascendit in montē· & puenies
ad ecclīam cerimonias psoluebat· et
patrocinia beati martyris efflagitans

securus recedebat. Vrbs ú crysopolitá
na sup quendam montẽ posita ẽ undiq;
rupib⁹ acutis p naturam munita quã
circumfluens ex omni parte quoddã
flumĩ qđ uocat᷑ dubus tutũ & ame
num locum incolis pstabat. Cumq; to
ta urbs satis scopulosũ circuitum ha
beat. ex uno tamĩ latere p altissimum
pcipitiũ patescit ruinus. ita ut neq;
aditũ neq; exitũ ullus mĩra uuentib⁹
ñ uolatilib⁹ aut serpentib⁹ adhibeat.
uxta quã rupẽ in inferioꝛb⁹ planicie
uia publica dirigit᷑. Comites autẽ
hui⁹ religiosi uiri similit᷑ de nocte
surgentes. ad eandẽ uulgarẽ uiam
puenerunt. & ñ inuento eo cepunt
clamare & uocare illũ nomine. ut ubi
esset scire potuissent. Quos dum ille
in summa rupe inferius clamantes au
diret. respondebat ptin⁹ se ad eos ppe
rare uelle. & cũ nox tenebrosa esset.
pbabili errore usq; ad montis pcipitiũ
clare uidentib⁹ ualde formidandum
puenit. Et dũ putaret se p planum
incedere ad socios. cũ ipsi ppe rupem
fuissent inferius. & ille in saltu longe
distaret ab eis supius. subito diuina
subuectione in planũ mĩ medios so
cios illesus deponebat᷑. Illũ ú mirantẽ
unde tã repente uenuret. & qualiẽ de
sursum uuus uenire potuisset. re
spondit se nescire. & nichil dificulta
tis habere. in quod se quasi p capillos
aliquantulũ suspensus fuisset. parũ
molestię dicebat habere. Sanct⁹ tamen
& lęt⁹ deo & beato martyri stephano
gras agens. ut ceptũ pegit. Vere
pius & misericors dns. qui abacuc p
phetã scin danielẽ uisitantẽ in lacu
leonũ p capillos illesos transportari
fecit. ipse hunc uirũ religiosum usi
tantẽ stephanũ ad laudẽ & glam no
minis sui de faucib⁹ mortis dignatus
ẽ subtrahere. cui ẽ honoꝛ & glia in se
cula seculoꝛum amen Item de ꝑ Steph
Est & aliud beati pthomĩs
miraclin. quod ñ minꝰ placeat
ad audiendũ fidelib⁹ devoti
oni. memoꝛięq; condendũ religiosita
tis & fidei. qđ dns ibe dignatus est
facere p meritũ martyris. Fuit ꝺ
uir quidã Lambertus nomine. natione
lungonicꝰ. ex nobili ortꝰ pgenia. sapien
cia & uirtutib⁹ admodũ adornatus.
qui lungonice urbis ppositꝰ in pmis.
postea diuina disponente grã pon
tificali honoꝛe in ipsa sede ẽ sublimat⁹.
Qui cum ad huc memoꝛate urbis p
positꝰ esset. ei quidã morb⁹ sup altera
manuũ meꝛeuit. quẽ uulgꝰ sup ossũ
consolet uocitare. unde ualde cepit
egrotare. Ex utraq; enĩ parte carne
ingruente os alte sup eminebat. to
tumq; corpꝰ uis doloꝛis excurebat. Sꝰ
uenerandꝰ uir. dñi ppudentię uultus
suũ cõmittens sanandum. cũ tanto
doloꝛe romã adire cepit. ac bisontica
urbe transiens. ecclam domni pthomĩs
stephani in ipso monte situm
uisitauit. Qui cũ cripta ubi scin sci
mĩs brachiũ habebat᷑ fuisset ingres
sus. tanquã manꝰ ex una parte. ex
altera ú doloꝛe alteriꝰ pene debilita
tus. oratiõe deo ac scõ martyri quã
devote fudit. depcans regẽ regum
xpm. quatinꝰ scõ intercedente pro mar
tyre stephano. morbũ ex quo inman
tũ laboꝛabat. sibi alleuaret. q̃ incep
tũ ut pficere posset. Erat quippe uix
possibile tanto laboꝛe egrotantem

tam longum ire pagere Verū quid nō
offert mdubitata fides credentibus.
Ubi enī oratione pacta surrexit au
dita ibi mussa brachio domnu stepha
nu p hoc sperans habere salutē se sig
nari expetit. acceptaq; licentia abe
undi nil reminiscens mali quod tam
dire antea pssus fuerat uiā aggre
di cepit. donec eo ubi suus seruiens
eū cum equo opiebat: udelicet ante
ipsas fores monasterū puenit. Cum
igit ex more equū ascensur? tegumenta
manuū scilicet uuantos a seruiente
sibi exigeret. seruiens unū ei ētulit.
alterū ū quem ppter uum dolous tam
diu nō induerat remuit. atq; dnō suo
reliquū uuantū exigenti. arridens
seruiens dixē. O utinā uerum esset.
qđ ipsi manuu tam diu passę tegumē
tum suū conuenuret. Ad cui? uocē
dns suus tē demū sospitatis sue effec
tū agnoscens. manū suā quā diligē
ter intuit? ita eā sanatā inuenit.
ac si nullę lesionis macłam in ea unq̄
pturerit. Cepit g̃ a circumstantibus
scisitari. in qua manuū uidebatur
prius illud malum haberi. Denuq;
tanto gaudio tā repentina salute
repletus. una cum sociis criptam
ubi prius orauerat concito itinere
repetit. atq; apō & scō martyri qm
post dīm auctorē suę salutis credebat
gras egit. Sicq; demuo scō brachio
a quo sibi ignoranti salus fluxerat
signat? cū omni pspitate ceptū it pe
git. Sane clemens ac ppicuus dns. q̄
infirmos ī plateis positos umbra be
ati pet obumbratos. ad laudē suu sa
nari pmisit. hē uirū fidelem scō bra
chio in ēfessione suu nomnis lapidib'

contrito signatū. ad augmentum suę
glę libari constituit. cui laus & impi
um in scla amen. De translati
one corpis Stephani pthomris
Docuit ueritatis auctorē. immo ipsā
ueritatē dnm nrm ihm xpm sup
plicit implorant. ut de corpis transla
cione beati pthomris sui Stephani
uera nos dicere ēcedat. Ad tuę felu
citatis cumulū o roma factum ēt cre
dim? ut cui ds & regni monarchiam
& aplos principes. & toci? ecclię pnci
palem tbuit sedē. t quoq; pmum
martyrē sortim post obitū legaret.
Decebat enī multumq; conuenies
fuerat. ut quę tot pciosos martyrum
cruore purpurata eras. tantūq; per
tuę impietatis ministros ubiq; tra
rum sanguinē fuderas. pmi quoq;
mris tibi ossa custodias. Recipis g̃ ia
nē cū pcessione magnusq; ululatio
nū laudib? stephanū martyrem pri
mū. quę quondā cruentis gladius
ipsius iugulasti sequaces. Qs nō uide
at illud nī uaticinuū in te ēt comple
tum. qđ olim p ppham dns dixerat.
ppterea nō timebim? dū turbabitur
tra. & transferentur montes in cor ma
ris? Tu es enī cor maris. in te tocius
mundi ē uita. consiliū & sapientia.
Ad te montes transferunt. ad te a
postoli deducunt. ad te scī martyres
uenire cogunt. Si; alii quidē cū sup
plicio uenunt. Stephani ū transla
cionē cū ululo fieri uidem? Hęc aut
qualit acta sint. sequentia manifes
tempib' theodosii Cap. Stant.
Imperator cū apd byzantiuum
que nunc ēstantinopolis appellat.
ipse imperator habitaret. diuina dis

pensante ꝓuidentia factū ē ut filia ei⁹
eudoxia nomine · que rome in regis pa
lacio morabat̄ · a demonio correpta gra
uit̄ uexaret̄ · Que quidē res & paren
tib⁹ tristiciam · & familie luctū · & cunc
tis amicis immoderatū incussit meroꝛē ·
Tristabant̄ enī parentes ꝓ filia · famli
ꝓ dnā · totaq; nobilitas imꝑatoꝛis tris
cie compatiebat̄ · Q̄d facerent · Tan
dem ducit̄ ad apl̄oꝝ limina ad sc̄oꝝ
monastria · ad seruoꝝ xp̄i suffragia ·
S; cū ille malign⁹ ip̄e qui eā torque
bat · ip̄e quoq; grauit̄ torqueret̄ · ia
quidē & q̄d disponeret · & a quo eici
deberet fateret̄ · Dix g̃ · Ego quidē
ab ea nullatenꝰ sep̄ari potero · si in p̄
senti p̄sens stephanu corp⁹ ꝓtho mr̄is
adsit · Quo dicto siluit · Quib⁹ audi
tis custodes puelle & pedagogi · qua
si de salute gratulabundi · confestī
ad imꝑatoꝛē nuncios dirigunt · qui
demonus responsa nunciarent · Rep
ta g̃ ua recup̄ande sospitatis · quan
toci⁹ romā imꝑatoꝛ mandauit · quā
tin⁹ ad se filia ei⁹ c̄stantinopolī ducere
tur · ubi sc̄i Stephani corp⁹ iacebat · Cun
tes ergo redeuntes q; legati · uelociter fer̄t referq; mandata · S; q̄a na
tura calluit · & sermone nugaces habē
tur · & responso dubiū st̄ · nequā spiri
tus ille n̄ se ad stephanū · sed ad se po
tius ut ueniat stephanus oportere
turbulent̄ minabat̄ · alioqn se n̄ exi
turū · q̄d ab ipsis etiā apostolis pe
tro uidelic̄ & paulo sibi c̄cessū clami
tabat · Vnde factum ē · ut c̄iuio bea
ti pelagii urbis epi q̄ tē tēpis apos
tolice cathedre p̄sidebat · iterū ad ip̄a
torē legati mitterent̄ · His augus
tus cognitis · mox c̄stantinopolitanū
epm̄ omiq; nobiles & p̄mates ciuitatis ·
quoꝝ c̄silio et prudentia res publica
regebat̄ · ad se accersiri iubet · Quib⁹
circumstantib⁹ ait · Non latet dilecti
one uram patres conscripti · q̄d meo
ris & sollicitudinis in sit · cum mea p
genitem · tā atroci periculo uidea sibi
cere · Q̄d quidē ut ego p̄spicue cogno
ui · & uos ipsi in multociens condolu
istis · Si uī g̃ modo nob⁹ assit assensus ·
inuenim⁹ consilium quo ab hoste ua
leat liberari · Cunq; oms & assensum
& auxiliū leti totis uirib⁹ pollicerentur · imꝑator omne rem sicuti erat
ex ordine patefecit · Jam demū q̄ ci
ues intelligentes ad q̄d regis senten
cia tenderet · p̄territi turbatiq; quid
sup hac re respondere debeant inue
nire ne queunt · Jam fama uolat ·
totaq; ciuitas hoc uno sermone reple
tur · q̄d uidelicet imꝑator beati pro
thomr̄is stephani corp⁹ auferre dis
ponat · Ingens ouq̄ luct⁹ fit concurs⁹
popl̄oꝝ domi⁹ resonant ululatib⁹ · omiq;
plateq; mordinatis uocib⁹ reboant ·
Hic urbem pire · ille libtatē ademp
tam · alii tutamī & auxiliū sublatū
clamant · Tandem pauci quib⁹ altior
ingenii & sapientie intellect⁹ erat ·
scientes se p̄sertī in tanta necessitate
uoluntati regis obuiare n̄ posse · q̄d
dam inuenium tempanitū · quo tan
to uulneri ciuitatis mederi ualeant ·
Q̄d circa grecoꝝ astuciā adeuntes m
peratorē · talib⁹ eū affatū uerbis · Se
at gliosissim⁹ omiq; uirtute & dig
nitate p̄dit⁹ imꝑator semp augus
tus · q̄d audito hoc ubo tota ciuitas
scandalizata · nimio dolore · nimiaq;
tristicia languet · Q̄s enī non doleat

tanto se priuari patrono. Q̄s equę fe
rat tanti mr̄is depdacionē. Vnica
spes cuuū egrotanciū mediema nu
sęroꝝ refugiū in hoc uno mr̄ē erat.
Hoc uno mr̄cessore apd supnu iudicis
clementiā quasi ꝓprio sibiq; a deo do
nato tot bic popls utebat. Diues est
roma reliquis martyrum ebria est
ut putam sanguine seoꝝ. Q̄d est igit
q̄d ębria sitit. Habet aplos. Ibi petrus
aplorꝝ princeps. ibi paul gentiū doc
tor. Cui ista nō sufficiunt. utriq; mlacia
bilis ē. his ligandi & soluendi potes
tas in cęlo & in tra pstita ē. Put q̄ uo
lunt quom uolt. & in quib uolunt
sua utiliter potestate. & istis quidem
si uellent facile ē regis filię ēferre sa
lutē. S; q̄d multa. Quandoquidem
censura regis decreuit. idq; animo se
det. ut martyrē nr̄m hinc asporta
ri faciat. saltim p recompensatione
ut tanta omniū ꝑturbacio placari
ualeat. unū quē eligim martyrē nob
a romanus donari faciat. Placuit au
gusto. statimq; romam beato pelagio
papę litteras direxit. ētinentes hec.
Hr̄i ciues audita legatione pat de
demonus expulsione. quantū ad salu
tē puellę maxime sunt gauisi. S; cū
de seō corpe transferendo audirent
quasi mortui redditi sunt. & omino
quidē si possent ētradicerent. S; cum
mę uoluntatis intellexert instanciā
humilit supplicarunt. quatin uice
et aliud sem corp adquiretem. ne pę
nit urbs tali ticia. immoderate ab
sorberet. Leuamine q̄ tante deso
lationis. rogam caritatē tuę patru
tatis largiri nob tale corp. unde
pops a clamore cesset. & nob quiet

& tranquill possit existere. Quo nun
cio paulus papa ptrit ad quē martyꝝ
rū petendū regis sit intencio. attenci
cogitare cepit. Timebat enim ne m
aplos fortasse uellet mucere mam. Pre
cepit q̄ conuocari cēlū. in quo super
tanto negotio disceptaret. Conuenit
epi. assunt cardinales. coadunant sa
cerdotes & leuitę. cū toto senatu. Nō
minor sollicitudo romanus immunet.
quā supius ēstantinopolitanus assumse
meminim. Hebul enī pret aplos se se
habere putabant. q̄d beato stephano
posset equiperari. tum qua ab ipsis
aplis ordinat fuerat. tū q̄a primus mar
tyrū erat. Vnde ad optionē eis dari
decernunt. ut quē uelint p tali cōmer
cio ptr aplos habeant. Finito q̄ conci
lio. supdict papa ipse quoq; ad imperato
rem litteras misit. in hc modū. Vale
fili knē. semp auguste. Q̄d t licitū ē
postula. tantū ne q̄d ii debeas queras.
ut roma sius priuet possessionib pmus.
Q̄d t poscere ualde inhonestum. nobisq;
concedere nichilominus constat illicitum.
Nē p salute filię tuę cū gubnatione
rei publicę. licet multi faciam. eligę
de nr̄is quodcūq; uis. exceptis corpib
pet & pauli. tali cōmertio pmerer ni
nificiabm̄. At si ad aplos uerteris ex
petendos. uuentib romanus minime
poteris efficax fieri tui uoluntatis
Nam ut petendū ē pete. quę petas
attende. q̄ tua ualeat postulatio uti
lis ēē. His ita relatis. iussu imperatoris
cuenerunt ēstantinopolitanu. Tē apli
cę sedis litte recitant. & romanorum
responsio pariter declarat. Certi q̄ ci
ues qm̄ quēcumq; seōꝝ peterent ex
ceptis aplis eis ni negaret. in uoce ex

ultacionus & gaudii· beati laurentii
corp' unanimit' se uelle pclamant· feli
ces tali peticione· si beat' laurentius
suos romanos tantū ñ dilexisset· Qua
dam g cordis habundantia exultantes
laurentii dignitatē· uitā & tumphū
extollunt· qualit' decuī uicerit· qua
lit' in craticula assat' fuerit· qualiter
eccle thesauros paupib' dederit· In
terea legati ab impatore missi romā
redeunt· qui sup' denominatū aplicū
urū p omīa religiosum commoneri
faciant· quatin' aliqs epōr suor con
stantinopolim dirigat· qui beati ste
phani corp' & diligenter recludant· &
decenter secū ferant· Qd & factū est·
Aduenientes g epi scilic aplice sedis
legati· postquā regie urbi appropinq
runt· obuiā eis impator cū uxore fu
it· qn tot' senat' cū magno comita
tu sequebat'· Tandē ut ad tumulū
beati pcho mris stephani uentū est·
pfati pontifices cū ymnis & laudib'
sicuti decuerat locū adeunt· Postquā
g diutissime ab omīb' est oratū· tu
mul' apit'· Vnde tanta tāq; muri er
suauissimi odoris habundantia pdi
it· ut qui aderant iā se mullā beatā
uitā translatos ee putarent· S; quis
ualeat dicere quanti fuerint ibi ceci
illuminati· leprosi mundati· demoniaci liberati· Tantas enī ibi ac initine
p eū est dns uirtutes opat'· quantas
si qs referre uelit· maiorus indigeat
tempis & uoluminus· Tē demū sen
ciunt cues quantū thesaurū amit
tant· & quāius cui' cōmertio id fie
ret ñ ignorent· tamē adhuc si aude
rent imperatoue uoluntati omīmodo
ētradicerent· Cōmendantes aut' se
orationib' mris· ut suor cuiū ut' in alia
patria memnerit· supplicit' deposcunt·
Pergunt interea gaudentes epi· bea
ti stephani reliquias secū deferentes·
Postquā aut' capuā ppinquarunt· to
ta ciuitas simul cū epo in occursum
ruit· Quo in loco qā p triduū morati
sunt· multi ibi paralitici sr curati· &
quicumq; salute indigens aduenit·
let' & incolumis ad ppria remeauit·
Dicit' etiā qd epe & popls capuanus
tandē magnus pceb' obtinuerit· ut
eis mris bracbium ēcederet'· Inde ů
cepto itineri insistentes· tandē romā
uenerunt· Quib' uenerabilis papa pe
lagius una cū clero & popło let' ext'
urbem obuiam pcedens· cū magno
honore sūmaq; ueneratione usq; ad
basilicam beati petri q dicit' adumeu
la· quā etiam mei' honore dedicare
dispositerat· corp' uenerabile subscri
tus ē· Ibi ů ompē ds quā sit mirabi
lis in scis suis mirifice declarauit·
Videres languentes quacumq; infir
mitate detentos· ab amicis & ppinqs
undiq; baulari· uideres eosdē subito
sanos & incolomes nullo baulante
reuerti· Interea nitebant' corp' mris
ecclīam inducere· O mira res· Dū id
sepe temptarent & nichil pficerent·
tandē fessi quieuer'· S; dū hec ita a
guntur· ecce regis filia magna comi
tante catua· misera & miserabilis·
plena demone & plus solito uexata·
uix á multis detenta ad martyrem
trahebat'· Cui neq; color erat idem·
nec facies eadem· nec uox hominem
sonabat· Flebat popls· lugebat fami
lia· omīsq; una & ēsona uoce pro mar
tyrem stephanū p ea rogabant· Sue

curre mſerę. adiuua infelicē. uſitatam
oſtende uirtutē. Confeſtim ille malig
nus ſpē qui eā torquebat p os uirginis
declamans. ñ hic inquit. ſ; cū lauren
tio fous murū ſtephano dabit locus.
His dictis euanuit. & ētinuo lūina
eſt puella. Vnde tanta leticia tanq;
ingens oīūm exaltacio facta ē. qñ
ta attinuit cōſtantinū imperatoris
uſq; ad id temporis numquā fiuſſe
rome ferebat. Quantas laudes deo
quantas grates deo agerent martyꝛ
ri. ñ eſt mē facundię euoluere poſſe.
Juco q; ſubleuato loculo in q martyꝛ
ris coꝝ poſitū erat. cantantes & pſal
lentes ſimul oīs ad eccliam beati lau
rentii pſiciſcunt. Quam ingredien
tes & uaria mris tumulū martyꝛē
ponentes. apuunt locū in q & ille qui
eſcebat. & hic quieſcere debebat. Tē
ū cōſtantinopolitanū & cęteri buⁱ com
mutacionis inſtituentores. beati laurē
ti coꝝ p ut cōſtitutū fuerat ſibi da
ri deposcunt. Ad hęc aplic. Si pſumu
tis inquit uos ipſi ppⁱ accedentes tol
lite illud. At illi ſimul approximan
tes. beati uri coꝝ. & oſſa ñ uidenda
uiderunt. ētinuo mirabile dictu q; ſi
mortui ceciderunt. Vnde oīs qui
aderant tantⁱ terroꝛ inuaſit. ut iam
ulteriⁱ ppe ad tumulū accedere ñ au
derent. ſe ſeq; indignos arbitrabant.
qui tanti mris coꝝ l'a longe uidere
debuiſſent. Heq; enim leue ē eos uel
le oculis carneis uidere. qui iā in ſua
cęleſti gl'a cū xpō regnant. Venera
bilis q; papa pelagius cuⁱ iam ſępe
mentionē fecim. ferens coꝝ beati
pſbi mris ſtephani. poſtquā ad tu
mulū acceſſit. ētinuo beatⁱ laurentⁱ
congaudens aduentui frīs. in unam ſe
colligens iurtē. ñ quaſi hoſpiti ſ; uelut
coheredi mediū ei diuiſit ſepulchrū. &
merito cōmune poſſident ſepulchrum.
qui mebul ppriis in hac uita dilexerunt.
Illius quippe congregationis beatⁱ ſte
phanⁱ diſpenſator fuerat. de qua in ac
tibⁱ aplorum legit. q̄d nemini licebat
aliquid habere ppium. ſ; erant illis om
nia cōmunia. Ş; nos quid iocundius
quid ue decentius in hac uita talig
copula decantare & pſallere poſſimus
quā illud dauitic. ecce quā bonum
& quā iocundum habitare frēs in unū.
Habitant equidem coape frēs in unum.
quibⁱ fuit animo & ē mens et coꝛ et ani
ma una. quibⁱ unus dns. una fides. unū
baptiſma. uniⁱ ds & patⁱ omnium. qui ē
ſup oīs. & p oīa. & in oīb nobis.
Poſt hec autē beatⁱ papa pelagius. fun
dens orationem ad dnm. & deprecans
frēs p his q's ſupius quaſi examines
ceciduſſe diximⁱ. q̄n temerario auſu ad
tumulū accedere pſumpſerunt. priſti
ne eos reſtituit ſanitati. Ş; q̄d pfuit eos
tā cito ad ſalutē reuerti. quibⁱ mors
tā pxima imminebat. Nec uiⁱ quidē
ſup fuiſſe dicit. qui infra decē dies ex
hac uita ñ migraſſet. Hoc autē cur ac
ciderit ignoramⁱ. Occulta enī ſūt iudi
cia dī. Vnū tamen ſcimⁱ. q̄n nemo ulte
riⁱ ñ dicā de transferendo ſ; nec de
uidendo quidē beati laurentii coape
locuⁱ eſt. Qippe q̄d ualde mirabile ē.
quidā etiā ex amicis imperatoris q̄n
ſolū transferendi aſſenſū pbuerint
donec tumulⁱ clauderet. quaſi frene
tici debachantes. huc & illuc quadam
inſania ferebant. Vnde factū eſt. ut
nemo in tota urbe inueniret. qui uel

transferre uellet uł transferre uolenti auxiliū daret. Ego quidē arbitror qđ ñ talis necessitas incubuisset. hodie roma laurentiū ñ haberet. Postea uenerabilis papa magna cū diligentia clauso sepulchro. ne hoc tantū nego cuī obliuioni traderet. uolens in posterū p omīs generationes cōmēdari memorię. hęc quidē sue compositionis carmina tumulo sup addidit.

Hic duo scōr requiescūt membra uiror
Stephani ē alt. sibi par laurentii; atq;
Istor meritis scandant gaudia xpi.
& celi cives; semp uiuamus in ipso.
Qui cū pat. ds regnat p secla cuncta.

Hec autē lucī scę romanę ecclię archidiaconus quēadmodū ꝑsens audiuit & audiuit. breui sermone ēscripsit. Quę & nos rogatu domnu theōdini eiusdē ecclię archidiaconi. materię ueritate in omīb. & p omīa ēseruata sola stili immutatione lati. aliquantulū digessimus.

Explicuit miracla. Incipit sermo in passionē scī Thome epi.

OTA.

Dicturus sum. et communi assertione cōprobata. & que in ē scientia & fidelium pectib. quib. epla hāc dirigit. immo qui epistola xpi sunt p fidem. ñ scripta attamēn to. si spū certi & euidenti. facium argumentū. quam in mō codicello. Si; ultimā ueritatem mām ita condiat apicī. ut omīb. placiant ad edificationē que dictur. sū. singlis placeant ad imitationē beati thome pontificis & mris. caritatis. humilitatis. patienciq; exempla sub posita. Neq; enim panagericū falerare intendim. si; hystoriā nudā rettexere. ñ odepoucū depingere. si; rem gestam simplicit explanare. ñ fucare abiecta. ñ palliare despecta. si; rerū ueritatem magis intendere. quā sermonū uenustatem. Quicquid enī dicere potuero. minꝰ erit a laude mris. ne dū dī in mrē glificari. Ver. g. a primo exordiar cuo. ne principiū faciā ubi ñ est principiū. nec artificialiū uncta poetarum nē iā dicā iā nē debentia duci. ita dictis dicenda cohereant. ne primū medio. medium nec discrepet imo. dictis fidē faciens. ueritas semp committ rationē. Sicut enī unquiq est blasphemare scōs l' derogare. ita ētia ueritatē aliquid addere in acceptū est. Demoniā g. peccatu mris thome silentio pure nolui. si; officio litterarum calami studio. scripturariū manib. doctrine lingua. scientię oculis posteritati cōmēdau. & licet eiusdē sci uitam a doctoribꝰ officiosissime tractatā ñ ambigā. amore tamen ipsius compulsꝰ offero & ego qđ possum. ueritate aut nequaquā exorbitare disponentē. ñ sugillet aliqs psonā suā. aut hic inserta. prospiciens quā ipse uellet quippe qui ante malꝰ fuit. forsitan correctus ē. qui autē ñ dum corrigit futurꝰ est fortassis qđ ille ē. Si g. de scō mrē p ueritate hystoriē put actum ē dissera. ñ succenseant nec excandescant aliqui de eis. etiā miseri qđ uerū est. Hec ē namq; sicut in ecclesiastica dicit hystoria. scriptorem omīa ueritati postponere. Si; si quibꝰ sci mris uitā melius tractauerim. nullū facim. in hoc opusculo prudenū

sed ceteris doctioribus ignoscantq; qui legerint impietati nre studioq; deuotionis totum offerenti qd potuit licet uoluntatem suam implere nequiuerit.

Explicit prolog. Passio s Thome cantuariensis epi & mi.

Igitur archi psul & martyr thomas mediocribus londoniarum ciuibus ortus ita gradatim ascendit iuncta seculi dignitate ut a paupe scolari in archidiaconum pfecerit. deinde cancellarius regis effectus in archiepi dignitatem sublimaretur. ut ostenderet ds hominibus pfectus graduum in carne magnum pfectum uirtutum futurum immente. Qui ideo a paupe ita sublimatur a dno. ut tanto plus amaret. qui nto de nichilo magnificatus e. ut ideo iuxta pauli sententiam stulta mundi elegit deus. ut confunderet sapientes. infirma ut cfunderet fortes. ignobilia & contemptibilia & ea que nn sunt. ut ea que sunt destrueret. Quid hoc stulto pret xpin sapienti. qd hoc infirmo fortius. Quia qd stultum est dei sapienti est hominib. Sz iste stult xpi & infirmi. quare fortius hominib et sapientius. In puerili etatula ad huc subdit. neq; multis pfuit. neq; obfuit. quia ad huc impotens fuit. Non dum mirabilis in aliqua gra. quamuis iam puent a magnifica gra. Qualit enim in ipso lumn latuit sub modio. pace ipius sei intimabo. Sicut enim grata est quies post laborem. sicut placet refectio post esuriem. sicut radiat dies post tenebras. ita clarescunt exempla bonor pfactionem & collationem antecedentium malor. Quis paulo seuior. que mag=

dalena dissolutior. Attamn alt uas electionis dnm & doctor gentium exstitit. altera uero nimio mire penitencie exemplum fuit. Ille minimus aplorum in numero. maxim in gra. illa aplor apla. Quis q desperet. Heq; psumat quusquam. Respiciat malus ad paulum & mariam. timeat bonus iudicis sententiam. Hec hoc dico. qa beat thomas aliquando malus fuerit ut ptuus exstiterit. si; quia bonum qd egit aliquando inchoauerit. Non dum enim beato thome futuro pet p fidem. dix ihe. sequere me. nn dum futuro paulo p spem. sufficit t gra mea. nn dum futuro iohanni p caritatem. sic uolo ut maneas donec ueniam. Adhuc onagrum dimisit liberum in deserto. & cui resedit super asinam pullum qui erat sine iugo. Sz ueniet ueniet dies illa in qua dicet tibi thoma. cum esses iunior cingebas te & ambulabas ubi uolebas. in proximo aut e. ut alius te cingat. & ducat quo tu nn uis. Sz ia hystoria psequamur. Pat & mat eius iusti ambo coram do. in fide stabiles. in spe pseuerantes. in caritate feruentes. in elemosinis affluentes. in hospitalitate puenientes. dm timentes. & oms homines propter xpin honorantes. parci admodum sibi. & iuncta facultates suas ceteris affluenti largitate pfusi. in sermone prudi. in consilio prudentes. in ope bono pollentes. & in hoc mundo querulo. sine querela cuersantes. Illi siquidem cives lundonienses cum essent. nn gla=

bant in mundi uanitatibus. si; se suus mecientes modum in omnib. & mensuram ponebant. concupiscentiam trimodam a uita & cuersatione sequestrantes.

manib' suis laborabant. ut haberent
unde tribuerent necessitatē pacientib'
In castitate coniugali degentes. in fa=
cie toci' ppli quasi fr' & soror uidebant'.
cum se in sua recipent. quasi uicinū ex=
cepta debiti solutione ppt diaboli tēp=
tacionē. & ppt spem sobolis cuersabun=
tur. audientes aplm dicentē. ut qui
habent uxores. sint tanquā nō haben=
tes. Digni pfecto erant. ut ex talib'
parentib' nascerēt & filius. qui bonis
eor moīb' patrissaret. & a magnifica
gra puent'. & in scitate pcelleret. So=
lent enim bonos patres boni filii imi=
tari. & e regione sicut argumento a
conuuctu didicim'. malis mali confor=
mari. Vnde chs ad litteram de bo=
nis & malis ait. Non potest arbor bo=
na fructus malos facere. neq; arbor
mala fructus bonos facere. Vnde &
quida gentilis poeta ait. Scilicet ex=
spectas. ut tradat mat honestos alios
mores quam qs habet. Vtile porro fi=
liola turpe uetule pducere turpi. cō
trario aut ut ait salomon. gla patris
ē filius sapiens. & iterum. bon' filius
letificat patrē. Sed et ceteri beati
thome pgenitores eiusdē fidelitatis.
caritatis. elemosine & liberalitatis
insigne pferebant. ut null' eor alicui'
criminis notaret' elogio. ne in cata=
logo generationis et' aliqs inueniret'
cui' macula ppagaret' in posteros. nec
traduceret' iniquitas. uerum de radi=
ce ñ oleastri. sed pinguis oliue & dulci
ciusdē dulcoris. immo maioris succre=
uit & adoleuit. Iuuenul'. beat' uidelic
thomas. qui florere incipiens innati=
uitate. quasi defloruit in passione.
reflorescens ū in glificationem. fruc=
tum fecit. immo suscepit centuplum.
Sed ut plus dicam. fecit & suscepit.
Suscepit in gla sua. fecit i miseria nā.
Suscepit in etnitate sua. fecit in con=
uersionē nām. Suscepit in sua ēsum=
matione. fecit in nā inchoacione. Qd
enim ipse suscepit. ipse nouit. qd in
nob' fecit. nos assidue degustamus.
Vt & ad hoc qd ipse & fecit & suscc
pit. competenti ordine pueniamus.
inceptā retexam' hystoriam.

Beatus siquidem thomas. talib'
oriund' exstitit parentib'. qui
int' summos & infimos. medii
utriusq; ñ minimo habebant' honor.
Qui dum adhuc infans matno depen=
dit ab ubere. futurę beatitudinis
psagium psignabat. factus ū puer
& adhuc tutelę deputat'. ide eminen=
cius pconabat'. In infancia eui iam
uix natus. ñ querul' erat. ñ clamosus.
ñ lacrimosus. ñ uagitib' tediosus. ꝙ
mitis admodū. sed pacat'. ñ fescen=
nius crepundijs delectatus. ut iam
tunc diceres inchoatū in eo futurę
maturitatis pconium. excrescens
aut in puerum. ñ cupid'. ut in tali
ętate assolet. ñ auarus. ñ mobilis.
appariuit. ñ circensib' ludis intent'.
ñ pcax. ñ edax uidebat'. Adolescēs
aut in iuuenē. ñ superb'. ñ uanitatib'
dedit'. ñ laudis auarus. ñ lubric'. non
luxuriosus. ñ uinolent'. ñ symbolis
intent' habebat'. ꝙ ia tunc pferebat
ñ solū in mte uerū eciā in facie. eximi=
um contnencię & pacientię dec'. Dis=
ciplinalib' q litteris tradit' ęlesti
uocatione docibilis erat. ingenio pol=
lebat. audita memorit retinebat. &
de die in die in scientia pficiebat. Ci

to enim discit quod docet. ubi spe ses
doctor est. Nulli unqua in scolis mu
rabat. maiores & doctores uenerabat.
minores ut uebat. & ab omib' diligeba
tur. In facie erat angelic' in sermone af
fabilis. in cessatio stabilis. in moub' libe
ralis. Prior omib' ad obsequendum tar
dior ad maligniandum. ut exemplum
illud patriarche ioseph illi plabiliter
competeret q dicit. Filius accrescens
ioseph' filius accrescens & decorus as
pectu. Ita diligebat ab omib'. ita foue
bat. ita laudabat. & ipse uersa uice
omes homines diligebat & uenerabat.
Talem pfecto ee decebat lucernam
sup ponenda candelabro. que radios
claritatis sue. ii solum in una domo.
s; toto diffunderet mundo. Cum q
scolarib' litteris. & diuinis imbueretur.
ut qui iam ipsu fonte imbiberat sa
pientie. uolens qd spe accepat ceteris
comunicare. ut iuxta reuelacionem
iobis. qui audit dicat ueni. sciens p
fecto in scientia abscondita nullam
utilitatem ee. immo magis siu detri
mentum. deliberauit apud se ii scio
mutuare sed de. Adunet' aut theo
debaldo archi epo cantuariensi. in scio
quide conuersat' corpe. cu deo mente
cusabat. Vt aut secretu mti p positu
celaret. eo accessit. ut ubi quasi in tu
multu & scolari qsi se faculus occulta
ret. Nec tamen inter scolares s; int ecclí
asticas psonas comorandum iudicabat.
int qs legis diuine ii segnis auditor.
s; impiger factor. episcopalia ptracta
uit negocia. iura ecclíastica exponebat.
lites dirimebat. uirtutes ut amicos
nutriebat. uicia ut hostes expellebat.
crimina ii tamen psequebat. quantum
ad penitencia puocabat. instruens sem
per iuxta aplm spualit quasi spualit
huiusmodi. considerans se ipsum ne et
ipse temptaret. publica publice argue
bat. priuata corrigere satagebat. peni
tentes consolabat. peccantes hortabatur.
effeminatos in uiros conuertebat. ob
stinatos debellauit. stantes consolidauit.
lapsos subleuauit. lapsuros ne caderent
tenuit. bonos ut pseuerarent monuit.
In omib' quoq; iudicius suis. humilita
te & mansuetudinem comites habuit. Sine
ullis nichil facere nichil dicere dispo
nebat. nichil sine p iudicio iudicauit.
nichil sine consilio psumpsit. nichil im
petuose ut impbe fecit. nichil remisse
pter misit. Omne faciendum iuxta con
silium salomonis teio pcogitans. omne
factum ne mocdis districti iudicis dis
pliceret districte examinans. Soci
is quide et mense & officii in negociis
ptractandis lucris inhiantib' ipse reco
gitans sententiam beati iob quia nud'
egressus eet de uentre matis sue. & nud'
reuerteret illuc. quo eum uocare ds
disposuerat. & iuxta psalmista cu mi
nuret ii sumeret omia neq; descende
ret cum eo glia ei' excussit man' suas
ab omi munere. Hoccipendesq; omia
hec tui sui & mei p q unusa mala ue
nert in tiam communitate gaudebat.

Cumq; de mensa archiepi cotti
dianu sumeret supe. & de tha
lamo indumtum sufficere credi
dit sibi. dicens Magis cogitans cu aplo
habentes alimenta & quib' tegamen his co
tenti sim. In causis aliquib' pcatoria
comissione aduocat' impellat'. ut uica
ria potestate iudex delegat'. nulli gra
uamini exstitit. semp ueritati consen

sit· semp falsitatis mimic⁹ fiat· Siquid
aut̄ exterius q̄d iusticię uł iniquitatę uł
caritatis uł pietatis uł patientię uł contī
nentię uł parsimonię refragari uidetur·
conscientia tamē semp sana intrencio
semp munda habebat· Cęteroꝝ⁹ pfec
to scłi in imaginib⁹ interiora celant·
Latuit enī in ueste sclāri clericū in pub
lico monachū in contione religiosus in
tumultu solitariꝰ in diuiciis egenus·
nīc fercula ieiunꝰ nīc multos solus in
carne incorporeus in corpe mcircum
scriptꝰ in tra celestis in corruptione
impassibilis· Siquidē ut ait gregorius
nazanzenꝰ duo sunt in cęlo quę terre
ni possint· dś et angłs· teum in terra
scilicet xp̄ianꝰ philosophus· Inur chal
deoꝝ habitans beatus thomas cum
abraham· ſ; euadens cū eodē secessit
in aīa· habitaturꝰ postea in tra chanā
an· Sua ni quesiuit· qui sua tā affluen
ter distribuit· Datuꝰ enim carnē suā
pxpō· quid negaturꝰ erat xp̄ō· Quisq;
enim pallu· ł tunicę· uł alteriꝰ peculi
ł pecunię auarus ē· nunquā sue pprie
carnis pdigus erit· Primꝰ gradꝰ ē sua
dare· sectś sē ipsum· Aliud cōmunis ē·
hoc specialius· Aliud bonoꝝ et maloꝝ
hoc tantū pfectoꝝ· Siquidē et mundi
philosophi sua reliquerunt· qui se sibi
tantū reseruauerunt· Hinc ē· qđ ille
thebanus graton philosophus· cū ad
philosophandū pgeret· diuitias quę
sibi habundantissimę erant precit· di
cens ni simul philosophari possē· et di
uicias possidere· Alī nichilhominus
uidēs detrimentū in diuiciis ēē· non
quesiti· auri et argenti et lapides pci
osos et ceteras facultates suas precit
in mare dicens· Abite in pfundum
pessimę cupiditates· mergā uos ne mer
gar a uob· Ista sua contempserit· ſ; qa p
phumana laude uł sine scientia fecerit·
a se et sua pdiderunt· Non sic factum ñ
sic· Vnica causa ē omia relinquendi ſ;
ñ uni tantū modꝰ hoc exequendi· Qui
ppt̄ xp̄m hoc facit xp̄ianꝰ est· qui modꝰ
xp̄m nudū imitatꝰ philosophus ē· Hoc
fecit beatꝰ thomas· ſ; ñ statī omia relqt·
nec simul omia distribuit· Generale p
uerbū est· Nemo repente fit summus·
Primo discit possidere· deinde possessa
contemnere· Et quamus simul adest
in fine omia libenter contēpserit que tā
sitone possidentē· ni statī tam ex quo
possedit dedit· Quare· Voluit dś illum
plura possidere· et ad cumulū glę sue
plura relinquere· Cū enī ex donatione
archiepi cantuarie· et alioꝝ plures ha
beret redit⁹· qui ei sufficere possent· qu
bus compendii causa sup sedem· creuit
tam facultas· ut creseret glā· Verissi
ma ē dni sentencia que ait· Difficile ē
diuite intrare in regnū cęloꝝ· Sed ubi
impossibilitatis amoto· temperantum
ē sermo difficultatis· Qs enī unquā di
ues ł pauꝑ sine difficultate regnū cę
loꝝ intrauit· Heq; enī coronabit· ni qui
legitime certauerit· Regnū siquidē
di unus capit· et uolenti rapuit illd·
Et si unusq⁹ uix saluabit· impi et peccato
ubi parebunt· Vt q; copiosa esset beati
thome rei familiaris renunciatio· cre
uit possessio· Capitulum quartum·

Recedente aut̄ archidiacono can
tuarie· unusō clero postulan
te poplōq; acclamante· archiepō
theodebaldo adquiescente immo fele
gente· beatꝰ thomas quasi q̄ bonus polle
ret modꝰ· in archidiaconatū felicit̄ sub

rogat. In quo siquidem studuit sicut et in priore cuersatione secretū suū omēs latere. oculis ū simulq; dī patere. Soli dō seruiendū ee dicens. cū moyse diligens & contestans sine intermissione testimoniū conscientie ppie. & nō alienē. nulli umquā alii quā sibi plus credens. de se dicens cū ysaia. secretū meū mihi. secretum meū mihi. Secretū suum sibi ut tuū tibi. ut omnium sibi. Siquisquis enī sibi uult sibi mouet. iuxta illud. Si iam me am alteri dabo. s; nec penā pollium. Consulens ḡ beat⁹ thomas. & se ipsū considerans in archidiaconatu suo soli dō & sibi manifestari studuit. sibi tamen displicere ut placeret dō. recolens illud apli. si adhuc hominib⁹ placerem xpi seruus nō essem. Sine offensā conuīsans in se. sine querela ad pximos. Quippe primū pfectionis grad⁹ est. custodia sui. secds misericordia pximi. tertiū caritas dī. Primū innocentia. secds beneficientia. tertius diligentia. S; quia homo uidet in facie. dns aut intuetur cor. qui sol⁹ nouit corda hominū. intelligens iuxta psalmistā cogitaciones hominū delonge. et secūm alium. scrutans corda & renes. qm beat⁹ thomas in quantū potuit. mundo latere disposuit. ali⁹ int⁹ fuit. ali⁹ ext⁹ apparuit. nō pariē dealbat⁹. nō fermīto pharisei⁹ corrupt⁹. nō sepulchro mortuor⁹ assimulat⁹. nō in agno lup⁹. nō sub uellere uersut⁹. s; se suaq; dissimulās. ee maluit bon⁹ q̄ uidī. paruipē des dici mal⁹. Nā & dns dict⁹ e samaritā demonui habes. Videres aut dns constantiā famuli sui placuit cui adhuc certi s; grā donaui habūdanti. Ja enī illū toti mundo exposuit. diuersi⁹ circūuallauit. deluci⁹ tēptauit. hominib⁹ ap̄lauit. & q̄d fecit. Nō e cōbust⁹ in ignē. nō e submers⁹ in amne. Qui eū pcipua tēptauit. faciens etiā cū temptacione puentū ut sustineret ab omnib⁹ inconcussū custodiuit. Jam enim affabilitate beati thome. et industria liberalitate. & curialitate cognita et compta. ut qui eet hilaris in multiloquio. humilis in obsequio prouid⁹ in consilio discretus in iudicio. fidelis in cōmunio. ad palatiū regis. hemricī uidelicet secū. ipso rege postulante. archiepoq; uiuo psentante asciu⁹. Ibi demuo ad cōmendationē future gl̄e dico. sēo militare plus solito potuit. s; xpō maluit. Cancellariusq; effect⁹ tabelle signifer. in tantā amicitiam regi iunct⁹ est. ut uoluntatem regis in animo portaret. ore regis loqueret. regni negotia ipe disponeret. pmoueret quos uellet. deponeret qs uellet. quicq̄d uoluerit fieret. quicq̄d phiberet defieret. & sicut uirgo ad hoc naturaliū idonea. ipsū rinocerota constringeret loro suo & duceret quo ei uellet. eaq; ppt magnā inuidiam magnator⁹ cont se excitauit. Intanta aut potestate posito. tanta gl̄a et dignitate pdito. pristina remansit humilitas. innata adhesit libtas. et cognata liberalitas. semp comes castitas et consors caritas. indiuidue ei comites singule uirtutes. sexaginta uidelicet fortes ex fortissimis isr̄l ambientes lectū pacifici nr̄i. unusq; cuiq; ensis sup femū suū ppt timores nocturnos. Semper ueritas in ore ipsius erat. semp fallsitas aberat. & si forsitan aliquādo temptaret carnalib⁹ desideriis. s; nec e abstract⁹ nec illect⁹. Quasi enī secund⁹ samson omnium peccatorum

uncula ex odore ignis id ē ſpē ſēi diſſol
uit· factoq; impetu in hoſtes ſcilicet
uicia pſecut⁹ eſt amalech uſq; ad mīnici
onem· Non pepcit gladius aotb́ utraq;
manu utentis p dextra· Cunq; beat⁹
thomas tante ēēt poteſtatis· ſuſpendit
eū dñs a tumultu· cuuſlibet mortifere
actionis· ſ; quia nemo ſine peccato eſt·
nec ecīa infans cui⁹ uita ē uni⁹ diei ſup
tiam· ſi q̄d in eo fuit purgandum· nu
chil tamē cremandū· Si cui⁹ enim opus
arſerit· detrimentū patiet̄· Si quid in
eo examinandū· nichil dampnandum·
Si quid fortaſſe egerit· in quo ē uanita
& p̄ſumptio ſpē· nichil tamē inq̄ eſſet
blaſphemia ſpē ſēi id ē malicia· & licet
in carne uiuebat· ſ; nō ſecūm carnem mu
litabat· nec ſolū a cōiugib⁹ & a magnis
flagitiis· ſ; ecīa a minorib⁹ quaſi uas e
lectionis abſtinebat· Conſiluī ei⁹ ut
chuſi· meli⁹ quā achitofel· ſocietas ut
ionathe· op⁹ ut abýſai· Opa aut̄ eius
que fecit quā diſcrete ſe habuit ī pa
ce· quā potent̄ in bello· quanta in hoſtes
regis machinatus ē· quanta in regno
diſpoſuit· quanta ext̄ regionē adqui
ſiuit· nonne hec ſcripta ſt̄ in noticia
ſingl⁹· Hius g̃ ſup ſedeam⁹· qua ad
alia anhelam⁹· & qua ſup̄ me ē quod
tractabit̄· maiorus ſtudii pandenda ſt̄
uela· laxand⁹ ſin⁹ mentis· & inuocanda
maieſtas tinitatis· Capīm quintum

Comiente itaq; cū pat̄b⁹ ſuus te
odebaldo cantuariēſi archi
epō· metꝑolitana ecclīa paſto
re orbata· lamina aurea nulli iuxta in
fronte· racionale ī eſt uſium in pecto
re· ſup humerale ī getabat̄ ī humeris·
ſiluer̄ tintinnabula· & cetera ornam̄
ta pontificalia inuoluta ſt̄· S; q̄n diu
de eſſe ī poterat· in quem tocius xp̄ia
nitatis anglie iura reſpicerent· nec po
terant filii ſponſi diu ieiunare ne p̄ret̄
tot⁹ cler⁹ totusq; conuent⁹ iuxta eccliaſ
tica decreta & ſanctita canonū & can
tuarienſis eccliē p̄uilegia· dignū ſibi p̄
fici a rege poſtulauerunt paſtorē· Gau
ſus g̃ rex q̄n locum ſublimandi quem
amauit inuenit· archidiaconū cantua
rienſem· & ſuū cancellarū in paſtorem
p̄poſuit· cōmēdauit· ſuſcepi monuit &
p̄cepit· & q̄n uidebat̄ nim⁹ religioſa
ēē p̄ſona· ut que in ſeculari habitu uſq;
hue latuerat· nec unquā habitū religio
ni⁹ induerat· & ad tantū gradū nimis
idonea· libent̄ reſpuerent ſi auderent·
S; q̄a regis et dñi uoluntati· aduerſa
fronte reſiſtere timēt ī eſt· ſollempnie
lectionē ep̄oy & ipſi annuerunt· Intro
nizatus aut̄ in debitū honorē· quem
nim⁹ canonice adept⁹ erat· in manibus
ſuorum pontificis alexandri· canonice
poſtea & uoluntarie ſicut ſequentia
declarabunt· dimiſit· reſignauitq; et re
boratū uix coact⁹ & aplica auctoritate
conſtrictus recepit· Capīm ſextum

Promotus g̃ & inuiat⁹ atq; ſacre
unctionis ſēificatione & conſe
cratione delibut⁹ ita p̄fect· ut eam
nim⁹ uixiſſe p nichilo & quaſi hue
uſq; ſemp moueret̄· et nē uiuere incepiſ
ſet· ita temp⁹ uite amiſſū redimere ſa
tagebat· Itaq; ſubito toci⁹ p̄fectionis
culmē arripuit· quaſi in craſtino moriē
tur· Ubiq; prius habundauit· delec
tum poſtmodū ſup habundauit & gra·
ut diceres ſpīm ſcīm in ſpecie columbe
in eū deſcendiſſe & manſiſſe ſup eum·
meminiensq; illud platonicū īmo aplī
cum· ſcilicet ueram philoſophiā eſſe·

meditacionē mortis·& illud iheronimi· facile hec omia contempnit·q̄ se semp cogitat moriturum·nī aliū sapuit sed timuit· Excutiensq; uetustam tunicam & ueterē hominē cū actib⁹ suis·induit nouū qui secūm dīm creat⁹ creuit in agnicionē eius·ambulansq; in nouitate uite nouus homo effectus ē·mutat⁹ in uirū alterum· Vere alterū quia alteratū·cui⁹ omia in contraria conūsa sūt· Jam enim superbia expulsa adscuscit humilitatē· superfluitas p̄scripta ingerit parcitatē·p̄digalitas eliminata inducit frugalitatē·luxe abstinenciā·libido continenciā·effeminacio seueritatē·uanitas maturitatē·curiositas quietē·inconstancia stabilitatē·īmoderacio temperanciā·omis illicitus mot⁹ animi·honestatē·& omis inutilis concupiscentia·scī contēptum· Nā erat affabilior in eloquio·hilarior in dato·serenior in uultu·parcior in cultu· moderacior in sumptu·sedulior in oratione·placior in ēmplacione·sollicitior in p̄dicatione·in tribulacione paciens·in miserius compaciens·in misericordiis p̄ueniens·in elemosinis affluens·in iracundia tard⁹ in remissione primus·in uerecundia p̄mpt⁹ in mā suetudine tot⁹ in subueniendo prius·in fide firm⁹·in spe cert⁹·in caritate p fect⁹· Hec ē mutacio dextere excelsi· hec sī mutatoria quib⁹ induit ihc sacerdos magn⁹ filius iosedech p̄cipien te dño·hec ē mutacio habitus dia mar sedentis in bīuio· hec ē mutacio uult⁹ dauid impingentis & peridentis ad portā ciuitatis coram achis·hec ē fragrancia uestimēt⁹ ualde bon⁹ esau quib⁹ induit ī esau ſ; iacob·assi mulata odori agri pleni benedicenti a dño· Debebant siquidē esau·ſ; accepit ea iacob·unde & a patre benedicitur· Amisit esau p̄mogenita sua·que p̄meruit iacob· Hoc ē qđ apls ait·Bonus odor sum⁹ dō· Habens q̄ archip̄sulatū & martyr⁹ unctionē a scō·accepit oleū gaudii p luctu·palliū laudis p sp̄u merous·p̄ficiensq; p binas luctere pithagorice·ramū subūsum & melina tum contempnens·p erectum & mele lum usq; tendentē it arripuit·dicitq; cum apło· Non habem⁹ hic manentem ciuitatē·ſ; futurā inquirim⁹· & iterū· Nra conūsatio in celis est· Cumq; ex re dinib⁹ suis multa p̄uata posset exercere negotia·omia tamē fratrū cōmuni oni impendebat·iuxta illā sententiā actuū apl̄or q̄a diuidebat⁹ unicuiq; p ut op⁹ exigebat·nichil p̄pruum dicens quod puncto mobilis hore·nē precemunce p̄cio·nunc iu·nē morte supīma p̄mutet dnōs·& cedat in ceteris iura· Sedulo inīūit & ope recolebat illam apli sententiā· Oportet epīm inreprehensibilem ēe·castum·sobrium·prudentē· ornatū moribus·pudicū·hospitalem·nī uolentū·& ceteras·& talē se exigebat.

Ista tanta subditor⁹ capīm vii·

sollicitudine posit⁹ sūma uigilantia magnaq; opa sollicitabat⁹ arguendo·increpando·obsecrando ne q̄s peruret·ne lup⁹ rapax ueniens oues diripet·ſ; ascendens ex adū so obposuit se omib⁹ hostibus murū p̄ domo isr̄l·& in certamine uirilit⁹ agonizabat·ecclias sustentabat·iura ecclīastica auctoritate sua confirmabat·amissa uendicabat·ablata reuocabat·diminuta restituebat·impios

& rebelles anathematis sẽ[n]tencia cohercebat. Inuidit aũ diabolus tante felicitati ei⁹ et ꝓuectui & membra sua inuidię facib⁹ accensa in suggillationem uiri dei excitauit. Que derogabant eim angulis. obloquebant in cubiculis. insidiabant quib⁹ poterant modis. dracones in abscondito. leones in aꝓto. Sedebant in insidijs cũ diuitib⁹ in occultis. ut interficerent innocentẽ. S; qd fecit agonista nr⁹. Zel⁹ dom⁹ di comedit eũ. incendit eũ. absumpsit eũ. & idó obꝓbria exꝓbrantiũ ceciderunt in eũ. Hoc ꝙ zelo zelat⁹ poꝑm di. optauit anathema ee a xpõ ꝓ frib⁹ suis cũ aplo & deleri a libro di cum moyse. ut populi dimitterẽ tur offensa. O quanta de di misericordia ꝓsumptio. O ptabat ꝓ xpõ separari a xpõ. ꝓ xpõ. nolle habere xpm. deleri a libro uitę. ut tenaci⁹ scriberet⁹ in libro uitę. R euoluens q; illã sententiam apostoli q episcopatũ desiderat bonum op⁹ desiderat. cũ ꝓmo honorẽ sitiret ñ laborẽ. nẽ e regione op⁹ ñ opulentiam. ois ñ extollenciã desiderauit. Ꝓponẽs quoq; sẽ exemplũ in se retorquebat illud apli. Imitatores mei estote. sicut ego xpi. Sicq; nichil docuit qd ñ fecisset. sicut ordo docendi postulat. si; uersa uice qd ordo ñ postulat. multa erubuit docere q ñ erubuit facere. multans dó in occulto si; ñ ad occultũ immo ad hominũ & angelo⁹ cõmune spectaclm. Jam enim qd egit occulte in cubiculo. qd abscondit ecia in ñutis secretario. sup tecta ꝓdicatum est. Et

tauratã scoꝝ edificia. Canticũ & tubilacio audiebat in cleri. uox gaudii & leticie. uox sponsi & sponsę. uox molentis & lucernę concrepabat in choro uox laudis & gratiarum actio in unũ so populo. Puniebant homicidę. tenebant fures. suspendebant latrones. trucidabant rapallebant ꝓfidi. fugiebant conscientia dicabant de tra uiuentiũ. immosi. Egressa ẽ tamen a quibusdã iniquitas. qm anglorũ terra indomita et gens effrenis. nunquã poterat purgari a latronib⁹. S; obsidebant exit⁹ uiarũ & lustra ferarũ & ẽdensa nemoꝝ. & transeuntes qs inuenire poterant aut trucidabant. aut penus affectos spoliabant. Inter qs tã prbi quã alterius ordinis clerici. deflens dico inuenti sunt. & qd grauius fero. ad nocendũ alius illi fero ciores erant. qui ablatis tunicis abalijs & pallia relinquere debuerunt. Sicut enim difficile inuenitur melio res quã qui in ecclis ꝓfecerunt. ita difficile inuenitur deteriores quam qui in ecclis ceciderunt. Captis ꝙ quibusdam latinis⁹ qui se clericos ee fabant. & ordinati erant licet immosi. ꝓsente rege tam clericos illos quã laicos ante tribunal suũ assistere fecit. & manifeste reos sine audiencia dampnabat. alios iudicabat. Hoc aũ soli⁹ optimus iusticie faciebat. Hec soli clericos reos uel crimmosos ita iudicabat. si; ecia innocuos similit iudicare ꝓsumebat. Qd nullaten⁹ licere. immo dignitati ecclie & sciis decretis & sanctionibus canonum refragari. archi ꝓsul sciissim⁹ opposita auctoritate sua dicebat. & uehementissime reclamabat. & ecclesiasticarũ ꝙ ꝓfanarum causa se periculo obponens. sen

nerea regnante glou. Capm viii.
osissimo rege anglorũ henrico secũdo. dequit tra a pdonib⁹ pax & securitas erat a latinib⁹. euigilauit iusticia. ref

tenciã minabat si quis iura ecclia'tica eo
tamnaret. Hus g de causis sentat ad
tribunal regis · secur & impaud curiã
adit · sed nullã de aliqua ecclia'tica iu
ris dictione · ibi accepta rege qstionem
Dictũ est aut ei de barona sua · si aliq
ouret lis aut controuersia in curia
regis debere respondere · Cui renmu
enti & contradicenti qm curiã nequa
quã sibi ppendit · obiectũ est eciã de
cancellaria regis pl'habita debere ra
tionẽ reddere · & aut iudiciũ subire
aut qd exigeret reddere · Quo dicen
te alaicis psonis & in laica curia se
nullũ admissuriũ iudiciũ · insurgentes
quida epi precepto regis eũ iudicare ac
cingebant. Co aut ñ adquiescente hos
picui adit · ibiq; uigilando in oratio
nib' pnoctauit · ut dñs de se quicquid
uellet faceret · tantumm ecclam su
am a conuentu maligniancũ defende
ret · & arrogientib' pparatis ad esca
pregeret · Post dnum ũ audito · qua
eum accusassent epi & quorundam
magnatu conciliabula · & in necẽ ipsi'
ẽspirassent · celebrato dnico offitio ·
& dnico corpe et sanguine pcepto · ad
leta di sacramentalib' insignib' insignitus ·
crucẽ pprijs manib' gestans effigialem ·
cuius signa spiritalia assidue gestauit
in corpe · sentat iterũ usq; ad curiam
pparuit · & alacri uultu · reuerenda fa
cie eadẽ qua pri' auctoritate inpaud'
impũritus sperans iã ad esse qd diu ẽ
cupierat · se regi plentauit · Interrogat'
ab epis cur armat' coram dño suo uene
rit · respondit epm numquã sine bis
armis usqã pcedere debere · neq; indig
nũ esse signũ di summi gestare signi
fer · neq; tremi regis maiestatem deroga
ri · si summi regis consideret · Cumq; mul
tis modis impeteret · ita discrete pruden
ter & sufficienter respondit · ut diceres in
pletũ in illo qd dns promisit testib' suis ·
Cum steteritis ante reges & pides noli
te cogitare quomõ aut qd loquamini ·
Non enim uos estis qui loquimini · sed spũ
patris uri qui loquit in uobis · & iterum ·
Ego dabo uob os & sapienciam cui non
poterunt resistere & ẽtradicere omes
aduersarii uri · Veruntq; illi ascribitur
facundissimi demostenes illa commenda
cio · Quid si audisseris ipsam bestiam
sua tuba resonantem · & illud eius angi
cui · Numquã locut' est sic homo · Ve
re ñ homo sed spũs · Pretabat enim in
dignũ esse · patrem a filius · platum a
subditis · pastorem ab ouib' aut accusan
dum ẽ aut iudicandum · & si quom
accusand' · sed ñ ubi · Ipsumq; neq; ubi
accusabat · neq; a quib' · neq; sup quib'
impetebatur · ulla acceptarum accusa
tionẽ · iudiciũ pstolaturum · Insurgen
tib' aut quibusda uiris belial · ut na
both nezrahelitem iudicarent & exter
minarent · iur di appellationẽ faciẽs ·
& ihesum quasi impetu uiolenter p
sequens · & causam suam auditu
domini papẽ & iudicio ptelans · multa
ti cessit & recessit · Insultantib' ũ omib'
& acclamantib' iurum impiũ · crudelẽ ·
infidelem · piarum regis & regni pdi
torem · ñ debere liberi dimitti · si eccle
sari l' excommunari · pepcit ei domin' rex
timens dñm en altera uice · Recordat'q;
mono martyr nri temps · semel lapidẽ
mittentis contra dauid & exprobrantis ·
& pacientie ipsi' dauid exprobrati · et
uindictã phibentis · & uenia pmeren
tis p maledictione · ibat gaudens a con

spectu concilii ne forte & ipse dignus haberet̄ p nomine ibū contumeliam pa ti. In sequenti ū nocte cunctis ii solū me dium immo primū & ultimū tenentibus silentium cū ñ esset qui ei cogitarent ul' loquerent̄ bonū uel facerent hanc uitam reliquit. Cōmendauitq; deo ecclīam & ani mam suam mare adiit transfretauit fe licissimūq; papā alexandrū senonis inue nit. Exponensq; causam suam p ordinem honorifice ab eo susceptꝰ est. Amplexansq; eum dominꝰ papa deosculans & consolans causē sue xp̄m p̄fecit aduocatū et ago nis sui tutorem. Cū qm̄ redituꝫ suus sicut ita rege p̄fato p̄uatꝰ est. dominꝰ papa re ligiosissimo regi & xp̄ianissimo francorum ludouuico p̄cepit. monuit. suggessit. ro gauit. ut curam illi in francia ageret & necessaria ministraret. Et impetrauit. magnūq; iudebat̄ felicissimꝰ ille rex hoc rogare q̄ rogari. & magis credidit sibi sub uenire obediētia hac q̄ alicui subuenire magisq; donari quam sibi donare. libenti usq; ille suscipe uoluit. quā alī suscipi ñ q̄d de eo archi presul aliquatenꝰ timeret ut' dubitaret. sed quod non numquam p̄iudicat damnū affectꝰ ei' cui datur ho neste uerecundie. Nichil enim sine uere cundia a quoquā honeste accipitur. Q sine uerecundia accipit. pudorē amisit. Impudens in accipiendo. auarꝰ est in lar giendo. Hilarem enim datorē diligit deus. Beatꝰ est dare quam accipe. Quasi enī duo dona dat qui libenter dat. Viiii

Suscipiens eū p̄fatus rex sibi et clericis suis & familię. quantā habere uoluit expensam suffi cienter p̄uidit. honorauit eū ñ solū ut archiep̄m immo ut dñm eū libenter au diuit. & consilio suo regni negotia dispo suit. & exhortacionib' eius multa bona fecit. Ipsum in exemplum posuit. qui sol' in tempore nr̄o totū mundū con templit. & animā ppriā odio habuerit. Qui qm̄ multis principum iussis obe dire noluerit. morti ē condempnatus. Exulans q; in aliena regione. immo compatriotis id ē grauī p̄tulit exiliū. Non dum enī quieuit exactor. ip̄fa tum regem anglor̄ in parentes suos ex asperauit. & p̄scriptionē eor̄ executa uit. In exiliū relegatꝰ erat. q̄d sponte susceperit. & alibi absq; ulla causa etiam ibi calumpniatꝰ est eum. Quecquid enī in parentes suos actū est. in ipsū redun dare cognouit. Jam utriusq; sexus et diuersarum etatum & conditionum uiri scilicet ac mulieres. iuuenes & uir gines. senes cū iuniorib'. lactantes cum lactentib'. mariti cum p̄gnantib' exu lauerunt. Videns q; archi p̄sul immo ceterum p̄scriptionē. indoluit uehemē ter. et grauissime suspirans & suffusus lac̄rimis quasi acteni' nichil incōmodi p̄tulisset. ita mente constrictus est. ut pene a ppositō relaberet̄ & ad ue niā regi postulandā flecteret̄. Sed nolu it diis qui aliud de eo cogitauit. Qui qualē eum p̄scivit. p̄uidit. p̄udit et p̄destinauit. talē eū disposuit. talē & elegit. magnificauit & glificauit. Verū pugnabāt in eodem ratio & af fect̄ caro & spē. & nē ratio affectum nē affectꝰ p̄pulit rationē. Nunc caro spū p̄ualuit. nē spē carni. Vnaq; decisa sententia. sufficientib'q; utriusq; congestis allegationib'. altēnatimq; p̄iu dicantib'. tandē p̄ualuit ratio. spē su peravit. Jam de parentib' suis q̄d de se

ipso id est palma martyrii · eos dñm glificaturos ee cupiebat · Habitabantq; ipsi in tra francoz quasi colonu ul indigene · sicut pat & frs ioseph ob gram ipsius ioseph in tra iessen · Considerans aut beat' psul & martyr thomas · se nim canonice archiepatum adeptum ee · qua quasi munere ab obsequio pmotum · & ideo fouisan ul ipsum ul eccliam ipsius meritis impugnatam · honore quo indignu ee iudicauit digne dimittere dispositt · & causa racionabili pcensa · in manu summi pontificis cu uenie supplicatione assignauit · Triduoq; sine pontificat' honore · si n sine merito exstitit · Postea aut domn papa · qa neminem ulli simule · in pseuerantia · in patientia · in caritate · in humilitate · in benignitate · in discretione · in doctina & opatione cognouit · dimisit honore utute obedientia cstringente · inuito & renitenti & reclamanti resignauit · Restitut' ut chii in dignitatem qua se ipse sponte destruerat · quasi iam ut' alt de die in diem a uero pfecto in pfectissimu pficere satagebat · Depositoq; canonici regularis habitu · immo mutato qm primum ab adepto epi copio suscepat · monachile habitum quasi districtionis ordinis signu indut · indutq; op & meritu monachi · ne significans sine significato eet · adimpleuit · Jam enim lectionib' crebrius uacabat · ac orationib' ptractionib' insistebat · ugulus uberionib' inuigilabat · abstinentiis amplioib' corp macerabat · Amictusq; n est syndone s; cilicio sup nudum · qd nulla tentacione retexerat usq; e femoralib' cilicinis · qd de nullo alio auditu est · quodq; omes moi tales pret unu siu secretu conscium latuerat · Null' ita carne siam domuit · null' ita carnem sua odio habuit · nullus ita spin uulnificauit · & qd p singla · Omib' uirtutib' habundantissime sup omis ri tempis emicebat · & ut uno uerbo totum complectar · ab amica publica ul aliquarin domestica in gemellarum reliquatus e · Capitin x.

His ita gestis · sepe dict' rex anglor · sciens aliu in loco archiepi ipso uiuente subrogari non posse · pfatumq; archiepm thoma ul aplica auctoritate · l regis francoz & baroni inflectu · l xpianitatis alios medicen de obtentu · l alia occasione sibi reconciliandum · sciens p certo ipsu sibi nunqua amandum · que uoluntati sue ita inuenerit refraganeum · filiu siu regnoq; sue cessore henricu tertium · que p certitudine regni ut asserunt · ul priuata aliq causa qua ignoscim' · inungi uoluit et coronari · offitio pfati archipsulis thome licet hoc ad ipsum respiciebat nullatin' uoluit ministrari · & quare noluit huc usq; conjectari possim' · s; ueritate nescimus · Vocatisq; archipsule eboracensi · & epis anglie · lundonias filiu siu eor ad ministracione · qd eos tam n decebat · inungi fecit & coronari · & qua huius p simptionis magist et minist erat eboracensis archi eps Rogerus · lundoniensis epe giselbtus · & salburiensis vocelus · alii tam plurib' consentientib' · condoluit archi psul & martyr thomas miserie ipsor · sciens qd p iniuriam ipsius nulla habita aplica cautione · nec aliqua contradictione pcensa · id fecissent qd n liceat · & qm tres illi pfati cu consensu aliorum · psecutionis ipsius uncta ysaiam caput

erant & cauda meantiantes et refrenantes. p quos mr ipsum & regē pax deformata erat. maligntas obfirmata. lis oborta. nec dum etiā quiescerent. nec sup trib⁹ et quatuor sceleribꝰ sius eunt adūsi. donec suc cenderent ossa regis ydumei usq; in cineres. archi pīsul scūssim⁹ p̄sumptionē ipsōrī & maligntatē & insectationē. domno pape alexandro intimaut. Acceptq; lras aplicas. ut illi duo uidelicet lundonensis & salebiriensis qui antea excōmunicati erant. ureiato cōmunioē puarent. archiepc ū eboracensis & alii sui complices ab officio suspenderentur. Q⁹d illos ñ latuit. Idcoq; tres pfati epi p̄cauentes sibi uenerunt transfretaturi. ut dnm regē adirent. & ipsū quid facturi essent consulerent. Intimata ma q; lite mr scīn archipsulem & domnū regem. rege uidelicet iura regni & p̄decessoꝝ suoꝝ consuetudines. regia potestate confirmante. archi psule refirmāte ecclīastica iura p̄iudicare sclāribꝰ. qa cessare debent humana cū diuina. multę interim scē mat ecclie finit exactiones. Felicissimo enim papa alexandro. sententiā indicendam regi. & regno suo minante. ñ ecclię scę iura concederet. & archipsulē cum gña ad sedem suā reuocaret. citamr a rege epi & abbes totius anglię. coacti ut domno pape & archi epo resisterent. & p nullus nichil facerent. si ū ñ adquiescerent. expellendi a tra & dignitatibꝰ suis & bñficiis iudicabantur. Ad hoc aut quadā iuramento obligati erant. ut si in auro l'argento ul aliquib⁹ donariis l'muneris. archiepo thome in tempe exilu siu subuenissent. ul consilio rebellionis dedissent. aut pseuberent. aut pecunia redimerent. Int

dictū est & ad hoc littora maris de putari sint ministri. ne quisquā ex clericis l' monachis ul' nuncius eoꝝ transfretarent. l' huc inde transmearent. ne quis consiliū regis domno pape. ul' archiepo nunciaret. l' sententiā ipsoꝝ angliam deportaret. Si; & si contigisset aliquē huc casu delegatum qui sententiam deferret. constricti sunt tam clerici quam laici iuramento. ut eū non susciperent. nec sententiam tenerent. si; legatum quisqs ell; caperent si possent. sin aut propalarent. Capīm xi.

Quicunq; etiā a domno papa suspensi erant l' ecclię uacabant. nulli fr sine reconciliatione offitia sua plene celebre. Jam enī optatū est mȳsterium iniquitatis. Instant siquidem tempa periculosa. & homines se ipsos amant. Signa in sole et luna & stellis patent. iuxta euuangliū dī. & sol conūsus ē in tenebras. & luna in sanguinem secūm ppbiam. & tra pars stellarum iuxta reuelationē iobis pstrataē cauda leuiathan. Surgit gens contra gētem. & regnū aduūsus regnū. Hec quidē omīa fiunt. si; ñ dū stati finis. Ante celebrande sunt uictorię. ante fienda miracla. Ante sustinenda martyria. ante saluande reliquię. ante numerus martyrum ēquetemum sub altari aureo adimplend⁹ est. Si; quia uoluntates mutat. quando uult & p ut uult dns. licet plurimum laborantem sicut ipse p.ppbiam ait. laborantem sustinens. sententiam regis henrici mutat in melius. ut qui uincere etiā in hoc marte disposuerat. se uinci permisit. Audita enim domni pape pa

tema exhortacione. & lodouuici regis
francoꝝ consilio. & epoꝝ et baronū mit
uemꝰ pfatum archipfulē thomam
sopita iacundie flāma ut uidebat. &
lite tūmata. in grām recepit. s; ñ diu
turna. Reparataq; amicicia exterius
& pace reformata. ad eccliam suā re
dire pmisit. Cognoscens aut in spu
archipfūl & martyr thomas. martyꝝ
rium sibi immunere. nolens gram suā
ptelare. nec eccliam suā cantuarien
sem diutꝰ inconsultam relinquere.
nec alienam eccliam martyrio suo de
corare. rege francoꝝ & epis. & baronibus.
mtestimoniū pacis mit ipsum & dnm
regē henricū uocatis. epatū suū adh
it. Audientes archiepē eboracensis et
lundonensis et sarauiensis aduentū
eiꝰ sibi timuerunt. & cū ppe eent mari
ut transfretarent. conuenerunt portu
um obseruatores. & muneribꝰ corrupe
runt. quatinꝰ uitium ei impederent.
& fecissent si auderent. S; ostenso il
lis regis impio. & licentia remeandi in
dulta. & pace resignata. uix ita adque
uerunt. Veniens g archipfūl ad eccli
am suam. in magna grā & gfia et ho
nore. quasi angelus de celo uenens. ab
oñibꝰ fere susceptꝰ est. Vbi ita se age
bat quasi antea nichil egisset. ita uir
tutes auxit. mores bonos meliorauit.
ut in carne quidem s; pretē carnem
uiueret. Quid credens actū. cum
quid sup esset agendū. nichil ardu
um nichil magnificum. nichil ur
tuosū intpretatū reliquit. affectūq;
suū uiuendi duxit ad effectū. Pau
pes & diuites libenter audiebat. cla
mores oñium & querelas apud se
tractabat. iuste in oñibꝰ iudicabat.
eccliaſ & psonaſ corripe & corrigere dis
ponebat. Clericos plures coadiutores iu
dicij ad se uocabat. omēsq; consiliarios
suos obligatione constringit. ut nec pce
ne pcio. nec timore nec amore. nec alia
qualib; causa. iusticiā di peruertere.
nec iudicia ptelarent. nec ueritatem
celarent. Nunciatūq; ē ei pfatos tres
epos ad regem transfretaturos. nec ip
sum suscipe uelle. nec debitā subiectio
nē exhibere. & iuxta mare uentū ex
pectare ut transfretarent. & psentiam
ipsius fugerent. Vocato g cursore suo.
litras aplicas. sententiā excommunica
tionis & suspensionis. & causam conti
nentes. illis ex parte domni pape de
rexit. Videntes aut machinamenta sua
adnullata. & industriā suam. indultā.
& artē arte delusam. auxerūt iniquita
tē. multiplicauerunt nequicias. comꝰ
quentes & trahentes sibi funiculū. quo
strictius ligarent. Transfretantes siqui
dē regē aduerunt. exponentes ei infle
ctam & indictam eis p archi epm tho
mā aplicam sententiā & causam. unde
licet qā filiū suū coronare psumerent.
Addiderunt etiā ipsū archi epm sac
mentū unctionis filii regis cassare. &
infirmare uelle. quia illoꝝ esset celebra
tū officio. totumq; ad iniuriā & ad
dedecꝰ regis & filii sui redundare dixe
runt. adiungentesq; ad hoc que pote
rant mala. animum regis inflammauerūt.
ad iracundiā conuertentium. ut peiue
ret eū. pacē archi epo indulsisse. aut
remeandi licentiā. Conquestꝰ etiā se ñ
habere homines qui iniuriā suā uindi
carent. ñ alio modo ꝑcipiens ut dicitur
nec aliquā coactionē faciens. qs prius
habuit homines. sicut ñ homines. Ita

aut conqueri ñ erat pcipe. Cottidie pa tres ita filius impicant. & filii patr'/ma tres filiab'. & filię matribus.

Putantes aut milites inmo carnifi ces. extinuui archi pfulis thomę & necẽ regi placere. se ipsos morti ẽt ne dedere. stati transfretantes ut ipsũ mũficerent. Dũ hec agerent. archi pful hui' consilu incert'. s; martyrii futuri ũ ignarus. ad uidendũ nouũ regẽ quẽ nu trierat in infantia sua. pfect' ẽ. s; pbi bit' uidere eũ l'alloqui. ei' mandatum accepit. ut in ęcclia sua cantuariensi se recipet & inde ñ exiret. neq; p ciui tates suas l'oppida peragraret. Quo audito/ad ęcclìam repedauit. Acceptaq; sententia semel audientis. ut qua cunq; die exiret a iherlm & transiret tourentẽ cedron monte montẽ. conti nuit se pfui sẽissim' & martyr in ihrlm. & inde ñ est egressus. Egressu' ẽ se mel & mũfectus. ñ est egress' archi pre sul. & tamñ mũfect'. templũ in templo. ihrlm in iherusalẽ. put' in filia. fil' in matre pempt' est. Jam ecce in quinta die natalis dñi. circa undecimã horã sepedicto archi pfule thoma de pace & iustica cũ suis clericis disserente. qua tuor milites uiri belial. ministri zabuli malleatoris uicis. sem nequã. filii scele rati. genis pditionis. uasa uacuitatis. q rũ hęc sunt nomina. Reginald' filius ursionis ab urso agnominat'. Richard' britto a brittonũ innata ppetate die tus. Wilhelm' de tracia tracii ferita te. Hugo de mora ulla a morte ullę ul' mortuor ulla mũpretat' uenert'. & audacit' ad archi pfulem inteuntes. in hẽ modu eũ sunt allocuti. Precep tũ regis de transmare nẽ uenientes deferimi'. ut ad nouũ regem eas. exhi bitur' ei obsequiũ quod debes. & facturus quod facere habes. & satis facturus ei in curia sua. si in aliquo regię maiest tati derogasti'. insup epos qui p te ex cõmunicati sunt cõmunicare pmittas. & suspensos officio reconcilies. Quib'ul le ut erat mutuum' alloquio respondit. Nouũ regem ipso mãdicente uidere p hibeor. Excõmunicatos aut ego ñ ex cõmunicau'. s; qui maior me ẽ. S; nec minor maiorus sententiã soluere de bet'. neq; eos pntes aspicio ut eos re conciliem. neq; satis factionis uideo humilitatẽ. Hoc ñ eos absoluere nec possum. nec debeo. nec uolo. Tẽ illis col la torquentib' & ulciscẽ uirantib' bea tissim' martyr respondit. Facite qd uob iussum ẽ ul' indultũ. me paratum inuenietis. ad qd me destinauit dns. Si corpus occideritis. animã occidere ñ potestis. Non timeo minas uras. q dns pcedens & uiam nob sternens p hibuit dicens. Nolite timere eos qui occidunt corp'. & post hęc ñ habent amplius quid faciant. Hęc & hus si milia psequente beatissimo martyre thoma. exierunt ẽtinuo pfati filii di abol. & e uestigio reuertentes cũ ma nu ualida. & armis nequitie eor ap tis. clamantes & minantes. aulã epi adierunt. Audiens aut martyr ad uentũ eorũ. & uoluntatẽ. quasi uere discipul' illi'. qui sicut ouis ad occisio nem duct' ñ fugit. ñ clamauit. ñ la tuit. ñ auxiliũ pat's postulauit. non cont' crucifigentes uirtute diuina tis elinuauit. ita iste martyrium ar dua desiderans intrepid' immot' expec tauit Venientes ꝯ ministri diabol

ad hostium dom⁹ quod nesciente archiepō
clauserant qui intus erant. cędunt. scin
dunt. findunt. & uiā intrandi parant.
Interea dictum ē archiepō ut ad eccle
siam fugeret. & ibi se īm̄ sua pignora
defenderet. Non adquiescente illo sed
ibi martyriū pīstolante. dictū est ei. et
diem rā elabentē postulare. ut uespti
na celebraret̄ synaxis. Quo audito sur
rexit modeste. & cū grauitate pgens
ecclīam petit. Videntes q̄ monachi pas
torē suū uuere. quē iam infectū cum
graui merore conquesti sunt. dō grās
dedere. & obseratis ualuis ecclię & ob
firmatis. plātum suum defendere mo
liebant̄. Quo uiso archi epō remouit
omīs. & auctoritate sua intrītū ecclię
apuit dicens. Ecclia dī omīb⁹ patere
debet. & bonus & malis. Videruit qui
intrant. qualīt intrent. Ad hęc intrā
tes sepedicti carnifices horrende plo
nabant. Vbi ē ille pditor regis & reg
ni falsus pīul & indignus. Quib⁹ ille
ut erat mitis respondit. Ecce ego ar
chi epō quidem. licet indign⁹. Quid me
queritis. Sine uultis inīficere. sinite
hos abire. Non resisto nī reluctor. ad
hoc enim uen. Inicientes aut̄ meum
man⁹ ut eat̄ ecclīam traherent. quā
dam cleric⁹ beat⁹ quidē quod ita ppe
erat. beatior multo si cū eo pateret̄.
manib⁹ inectis in archiepm. qua po
terat iurtute eū retinere parauit.
Vn⁹ aut̄ ex illis oparis iniquitatis.
gladio erecto in brachio eū pcussit. et
ipsū pene amputauit. & eodē ictu ar
chiepm in capite sacro pcussit. & sāg
ne rubricauit. Iam enī inchoatum est
martyriū in ipsā xpi ecclia. xpō ita
disponente. Alius etiam in eodē loco
capiti graue uuln⁹ impressit. & totū
corp⁹ eius solotenū mutare fecit. Terci⁹
impingens eum cū gladio. pcipitauit
sup pauimētū. Quart⁹ ū coronā absci
dit. & tecta capitis dissipata. cerebrū
simul cū sanguine mixtū sup lapidē
fudit. Et ita beatissim⁹ xpi martyr
tīre corp⁹ concedens. animā cęlo mitu
lit. Cui⁹ corpus cum sanguine mona
chi colligentes. deuotissime corp⁹ lapi
deo condiderunt mausoleo. sanguinē
ū muxtū aqua infirmoy remedio re
posuerunt. Celebrantes ū exequias
ei⁹ inuenerunt sub canonici regłāris
habitu melotem monachilem. & sub
ea uxta carnē cilicīū asprimū. & se
moralia cilicina sicut pdictum ē. qđ
antea oīs latuerat. donec dīs ihc
xpō illud omīb⁹ hoc ñ reuelare dispo
nebat. Passus ē aut̄ sextilim⁹ archi pīul
& martyr thomas p ueritate & iusti
cia. anno ab incarnatione xpī mille
simo centesimo septuagesimo ṗmo.
ad cumulū glię sue. & confusionem
inimicoy suoy. in natiuitate xpī. die
quinta. in ecclia xpī a xpīanis pfes
sione licet nī actione. ut p q̄ sustinu
it libent̄ martyriū totus xpō ei re
compensaret̄ in pmium. qui sup om
nia & p omīa ē deus bñdictus in
secvla seculorvm amen.
Explicit passio s̄ Thome epī & mīs.
Prologus in vitam scī Silvestri epī &c.

ISTORIO graph⁹ nr̄ eusebi⁹
cesariensis palesti
ne epō. cum histo
riam ecclīasticam
scriberet. pterm̄i
sit ea que sunt

m aliis opusculis ul'que se memuit re
tulisse. Jam uiginti libros idest duas
decadas omnui pene puncturum passi
one martyrum & epoz & confessoui et
sacrarti uirginu ac mulierum etmere
fecit. Deinde secut petrii aplin omuum
epoz nomina l' gesta conscripsit. & earu
urbiu que arcem pontificat p aplicas
sedes tenere noscunt urbis rome antio
chie hierosolime epheti & alexandrie
harum urbiu epoz omuium preteritoui
usq; ad temp nrm greco sermone con
scripsit. Ex quorum numero unu epm
urbis rome Siluestrum de greco in la
tinu transferre precepiti chne see ac be
atissime pat. Qui cum me exiguum
ad translatione hanc ee considerarem
elegi hoc detegere qd sim paru sermo
nis & meritis ingenui. Unde obsecro ut
p me tuus orationib impetres ne qua
culpa contemptous fugio psumptous
noxam incurram. Credo enim qd oran
do impleri facias qd me arripe uben
do fecisti. Nam certus sum quod in
hoc transferendi studio si quid utrupe
rationis extiterit mee erit audacie
tue u orationus si euasero culpam.

Explicit prologus. Incipit vita
sancti ac beatissimi Siluest
tri epi ac confessoris xpi.

SILVESTER.

Igitur
cui esset infan
tulus adhuc in
matre iusta
nomine & o
pere nutrit
traditus est
cirino prbo.
Cuius uitam
imitatus & mores ad summu apicem
xpiane religionis attigit. Fact iuue
nis hospitalitatem tota animi diligen
tia exhibebat qua ni diuitie trene sed
bone uoluntatis thesauri implebant.
Unde factum e ut tymotheu quen
da uirum xpianu & religiosum uenien
te ab antiochia xpin publice pdicā
tem tempe psecutionis hospitio suo ex
ciret qd omes pene xpiani facere ti
muerunt. Siluest g ni solum se eu hospi
tio suscepisse gaudebat sed etiam tam uita qua
pdicatione eius suis laudib comenda
bat. Igit cum spatiu annu unius et
triu mensiu in tymothei pdicati
one fluxisset & mult p eum gentiu
ppls conuersus esset dign martyrio
tent a populo paganoz tradit urbis
pfecto tarquinio. A quo tormentis
plagaru afflict & longa carceris cus
todia macerat qua bon athleta xpi
cui sacrificare idolis noluisset trio ces
tcio grauissimis supplicis attrectat
sententia accipiens int homicidas de
collatus e. Quem ses siluest occulte
medio noctis tempe raptu ad domu
sua detulit ibiq; scin melchiadem e
piscopu cu suis prbris & diaconib ue
nire fecit. Cumq; ib p tota nocte in
di laudib pmanens et martyriu de
dicauit. Quedam aut xpianissima
mulier nomine theona rogauit me
moratu papam ut in suo orto iuxta
pauli apli sepultura ei corpuscula
conderet ubi postea suo sumptu edifi
cauit ecclam. Qd factum ualde placu
it omnib xpianis ut huius nominis
martyr paulo aplo p eo que discipulu
habuerat adhereret. Post hec tarqui
nius urbis pfect spam tymotheum

aliquas pecunias habuisse teneri iussit
sem siluestrū. cui ꝯ dixit. Nisi ñ oms
sceleratī illius tymothei dederis facultates. grauia tormenta pacieris. Sz cū multoꝝ testimonio didicisset illū huī mundi diuitiaꝫ nī habe. titulū illi xpianitatis opposuit. dicēs cū tormentis uarijs finiendū ñ sponte ydolis īmolaret. Cui sēs siluestr dixit Sciaꝫ te ētna ultione dāpnandū. si ñ celeri dñm di filiū credideris ihm xpm. Tē iratus tarquinius. iussit eū in carcerem recipi dicens. Grauissimis tormentis te faciam prima sessione deficere. Adhęc sēs Siluestr dixē. Turanglica te sententia alloquor. Stulte hac nocte anima tua auferet a te. ut tormenta quę xpianis tempalia irrogasti. tuet na recipias. ꝯ īnt tormenta ipsa huīc esse dīm quem nos xpiani colim recognascas. ꝯ pbes tymotheum ñ sceleratū ēē. Sz martyrem xpi quem tu punisti. Interea siluestr catenat ad carcerem ducit. ꝯ rogat tarquinius ad prandiū quasi epulaturus accessit. Sz siluestro in carcere orante. ꝯ tarquinio in summa prandente. ultio diuina manifestata ē. Deniq; os pisceis dum mandu caret in eius gutture uersatū est. eo nulla medicorum arte. nulla potuit incantatoꝝ inuocatione transire. Unde factum ē. ut ab hora prandii usq; ad mediā noctem dolore uexatus. sectin ubum quod sēs Siluestr dixerat expiraret. Sicq; factum ē. ut prima hora diei qua sessurum se cōminat fuerat. feretro eiect de domo sua cum luctu ad tumulū ducerēt. Tē ppli xpiani cū sēo melchiade epo ad carcerem pgunt. ꝯ sēm inde Siluestrum cū gaudio magno educunt. Nam pene oms qui iussu tarquinii iniurię eius ministri extiterant. genib siluestr puoluti rogabant. ut oraret p eis. ne aliquid eis simile do iudice euenireꝫ. Tantamq; ds sēo Siluestro gram dedit. ut ñ solum a xpianis. sz etiā ab ethnicis nimio diligeret affectu. Quicq; cū esset tresimo ętatis anno. a sēo melchiade epo diacon factus. omnem gram transcendebat in clero. Cū ñ multo plus omis populs xpianoꝝ in urbe prbm eū sibi exposcunt fieri. Sēo itaq; siluestro ordinato prbo. tanta ei dns gram pdicationis contulit. ut nullus eet qui ñ illū ex affectu diligeret. ꝯ hunc esse uerū dī famulū acclamaret. Michi superbia de eius moribus usurpabat. sz omnibus benuolus in tris positus ęlestē habitum moribus ostendebat. Erat enim aspectu anglic sermone nitidus. opę sēs. corpe integer. ingenio optim. consilio magn. fide catholic. spe patientissim. karitate diffusus. Cū quoniaꝫ ad omnem ei narrationē nec littera potest nec sermo sufficere. ad ea quę gesta sunt accedam. Sēo itaq; melchiade epo migrante ad dnm. ab omni pplo siluestr eligit. Vox omnium clericoꝝ ꝯ laicoꝝ una efficit. ita ut nullus in omibus his inueniret. qui ñ in ei acclamaret electione. Sēs ū siluestr ętatis sue excusationem opponens. quantū se accusabat indignū. tantū dign ab omibus clamabatur. Obiciebant huic sca preconia. ꝯ qm anteq; prbr esset confessor xpi esse meruit. Qd multa. Hinc ꝯ hunusm assertionibus pploꝝ artatus. auctore do leuatur urbis rome epo. Cū quia hoc ēē meruit. opib declarabat. Erat enim pi-

ussimus & omñ suauitate conspicuus. atq; ita inẽ diuites ac paupes medius. ut illi paupes quasi parem aspicerent. diuites ũ q̃si superiorem sibi diuitẽ estimarent. ℣ enim ad pson̄e potentiã. ꝙ ad morũ elegãtiam attendebat. & tantũ unũquemq; ẽminenti' honorabat. quanto uiuere eũ ꝙ scius didicisset. ⁊ detractoub' aures suas quasi a serpentib' separabat. dicens hoc uenenum p eas ingressum occidere animas audientium. addens hoc. Si prbr̃m nõ liceat accusari apls nõ iubeat ni sub trium testimonio comꝑbatum. quanto magis eos. quos adhuc animus in teneritudine fidei positus. nõ potest accusationẽ p detrahentem seruare culpatus. ℣mmo etiam hos q̃s opinio lacerabat suis copulabat amicitiis. ut monitis dulcib' amaritudinem uitã in eor̄ morib' obdulcaret. & elatos superbia xp̃o humiles faceret. afferens pharisẽor̄ accusationẽ in medium. qui culpabant dn̄m cũ publicanis & peccatoub' manducantem. & simul respondentẽ dn̄m memorabat dicens. nõ indigent qui sani sunt medico. ꝙ qui male habent. & nõ uenit uocare iustos. ꝙ peccatores ad penitentiam. Circa egenos ũ & aduenas ita se sollicitum exhibebat. ut secm̄ uerbũ dn̄i xp̃i in hus ẽe crederet. & nõ tam illis quib' conferebat necessaria. quam ipsi xp̃o se conferre gauderet. ℣lla uidua paup. null' orphan' indigens in tota urbe roma inueniri poterat. quẽ in sua matricula nõ haberet assciptũ. Omn' cuiusq; aut̃ ordinis ita curam gerebat. ut quantę in regione eẽnt uidue. q̃t orphani. quot clerici. q̃t monachi. & nomina et numerum diligent̃ sciret. et quasi de filiis suis. pleno karitatis affectu sollicitudinis sue fructum eor̄ cotidie necessitatib' exhibebat. Clericoũ omñium ita curam agebat. ut clericos paupes quos uidisset diuitib' clericis sociaret. ut sedm̄ aplm. horũ inopiam illor̄ habundantia sublenaret. Laicorum cura ita illi erat. ut si aliquos inẽ eos studiosos in lege dn̄i reppulset. nimia ue neratione diligeret. & suis eos amicitiis copularet. Si ũ aliqua dona eccl̃ia ab uiris' susceptisset. statim ea in quatuor partes diuidens archidiacono cõmittebat. ut una pars restaurationib' eccl̃iarum ut' cimiterior̄ ꝓficeret. alia pauꝑib'. tercia cunctis pauꝑib'. quarta ũ aduenis sub ratione muno traderet. Oq̃ sepe debitor̄ ẽe uolunt. ut debitoribus subueniret. secutusq; xp̃i uestigia. ipse a feneratore tectus ẽ. ut hi qui tunc bant̃ in umeculis. laxarent̃. Orphanum xp̃i ita curam agebat. ut monasterijs earũ tricenarium inhiberet uictum. ne fort̃ necessitate compulse. ignoror̄ solatia quererent. & dum corp' releuant animam subiugarent. Si q̃s aut̃ xp̃ianor̄ ꝙ fide sua heredem fecisset eccl̃iam. statim iubebat oñs eius affines uenire. omnesq; seruos inquiri. & dñi unũsquem consanguinitatem ei'. ex facultate dimissa eccl̃ie ꝙ ut erat possibile honorasset. oñsq; a seruitutis uinculo exsoluisset. ita demũ christianorem eccl̃ie excercebat. Dicebat enim ideo heredem fieri eccl̃iam. ut oña q̃ sunt iusta & amabilia ipsa disponat. & sit gaudium uiuentib' q̃d in defuncti bonis heres efficit eccl̃ia. ad eor̄ requiem tam ordinate fieri. quorum iura defuncti solatio fuisse comꝑbat. ut sibi auxiliatorem suum mẽsa eccl̃ia reuixisse gauderent. q̃m se amisisse

fleuerant dum obisset. De legatariis ũ quid memorem. Sicenim ñ memoratos testamẽto hoc ordine ut diximꝰ requirebat. quid de his estimandum ẽ. qꝭ sua commẽdatione dignos memorasset. Sac̃ legum dicebat ẽe facultates inheredi tate tactas. ñ prius que sunt ulla a testatore fuissent ex omni parte corroborata. illud sci abacuc pphe cõmemorans quo ait. Ad dapient ora sua sicut puup edens in abscondito. Dicebat enĩ hunc famem rapacitatis ostendi. cui ad hereditatem hꝛes ante quã oĩa que sunt legata exsoluat. accesserit. Omnium ũ clericoꝝ hanc curam statuerat. ut ñ unum e duobꝰ offitiũ potiusset implere. lector ee ñ posset. ide aut bene legendo aut bene psallendo pplm releuaret. Ipse ũ scs siluestꝛ cottidiana doctrina pplos muniebat. ita ut ad p̃dicationem eius copiosa c̃eurreret tba. In illo tempe eufronicꝰ epc̃ pamphilie uenit romam. dicens sibi impatum p reuelationem. ut ad aplos lumina ppetasset. Iste etiam p nomine dñi nri ihu xpi multis fuerat plagis & exulis cõflictꝰ. tantaq; eum uirtutum efficatia comitabat. ut etiam si sudario eiꝰ tactus fuisset infirmꝰ. mox recuperata sanitate gauderet. Demonia ũ ex obsessis corpꝰ impio eiꝰ in ihu xpi nomine ꝓtinus abscedebant. Hic erat facundissimꝰ sermone tam latino quã greco Gra nero cordis eius & uultꝰ tam pura omnib' apparebat. ut quicumq; eiꝰ alloq; um meruisset. putaret se cum patre benuolentie loqui. aut matis affectu. hic cum cottidie in dñi laudibꝰ & oationibꝰ ageret. omnib' diebꝰ dñicus specialiter dño adherebat. Qui accedens ad celebranda xpi mysteria. colobio candidissimo induebat. quod colobium sci iacobi apli fuisse phibebat. Dicebat aut hanc iustam esse reuerentiam. ut dñ diuinis misteriis assistit sacdos hiis utat uestibꝰ. que habitum aplicum in sacdote exhibeant. Sic aut factum e. ut a scõ siluestꝛo & apis biteris eius et diaconis colobioꝝ usus sumpsisset minui. qd marcꝰ & iulius et liberius eo usi sunt ordine. Si; qm brachiorum nuditas a quibusdã culpabatur. post hec colobia in dalmaticas cõmutata sunt. Visum e enĩ melius huic ppositio conuenire. qd accuratꝰ magis placere aspectibꝰ ualeat pplꝰ. Ferias ũ habere clerum primꝰ siluestꝛ papa desp sit. dicens illud psalmigraphi obseruari oportere. uacate & uidete qm ego sum dñs. & illud apli. nemo militans dõ implicat se negotiis secularibꝰ. Ex eo g̃ contigit. ut licet uitioso quantum apud gramaticos sermone dies in festas mutarent. Nam sicut kalende ul' therme singulare ñ recipiunt nomẽ. sic quoq; ferie ut dixi ad uacandũ dõ mutentꝰ est feriatus dies omn religionu xpiane. cum ñ liceat negotiationem nec militiã exercere. Sola g̃ religio nra. sectam feriã cepit ex eo uocare etiam. & quartã. quintã. sextã. sabbatum ex ueteri testamẽto suscipiens. & dnicam diem de nouo assumens quã dñica resurrectio dedicauit. & luminis natalem instituit. quia ipsa die dixit ds. fiat lux. & facta e lux. Hec dicens scs siluestꝛ. quartũ & sextũ diem & sabbm ieiunus obseruandum ee specialiter definiuit. quintũ ũ diem q̃si dnicum colendũ ee estimauit. qd scs eufronius memorabat ab aplis traditũ. Exigebant aut ulti greci. ut sabbatum

magis celebrandum quam quintū statu
eret diem Qui ub' ille aut sufficere debe
re hoc ad anctoritatē nr̄i ꝓpositi: quod
ita tenuisse apl̄os nob priores asserueṙ.
Tan̄ qua altratio flagitat· karitan
ur̄ę reddenda ē ratio· Si omn̄s dn̄icus
dies causa resurrectionis dn̄i tenet' & colit'· iustum ē ut omn̄s sabbatoꝝ dies
causa sepulturę ei' ieunii suscipiat' in
stantia· ut flentes cum apl̄is de morte
dn̄i nr̄i ihu xp̄i· gaudere cum eisdem
de resurrectione eiusdem mereanṁ· S;
dicebant greci unum ee sabbatū sepul
turę· in quo semel in anno ieunium ē
colendum· Quib' ses siluest' dicebat·
Si unū uultis sabbatum ieunio colere·
unū ꝙ dn̄icum die celebrare· Q̄d si om
nis dn̄icus dies resurrectionis esse cre
dit' ꝙa decoratus· omn̄s ꝙ eū antecedit
die sabbi sepulture eius ieunio ē man
cipand?· ut merito gaudeat de resur
rectione qui de morte ploranerat· Plo
rare aut' compati dixerim· saluo eo ꝙd
passio dn̄i gaudii nr̄i sit summa· Accep
ta ꝙ ratione greci adquieuerunt ꝙdem
de sabbato· s; de quinta feria uehemēt'
sime ubi' contendebant· dicentes n̄ de
bere quintum hunc diem xp̄iane festi
uitati sociari· Quib' papa siluest' hac
ratione respondit· Si ideireo dies dn̄ic'
colit' qua resurrectionis ꝙa illustrat'
est· cur quinta feria a xp̄ianoꝝ festiui
tate putet' excludi· in qua dn̄i ascensio
constat apl̄is esse reuelata· In hac etiam
die sacrificium corpis sacri & duum sanḡ
nis· ab ipso dn̄o celebrationis sumpsit in
itium· Hac die toto in orbe sem̄ christ
na conficit'· hac die pentitentib' ꝑ indul
gentiam subuenit'· discordes ad concor
diam hac die redeunt· pacificant' iram·
dant indulgentiam principes emunis
serui' malis indulgent dn̄i· iudices eti
am latrib' parcunt· patescunt carceres·
& in toto orbe hac die ad letitiam festi
uitatis excunt· qui se clauserant p au
steritate culparum· dolentes flendo ꝙ̄
ridendo forte aut uasendo cōmissi· est·
Hec & huiusemodi differente sco sil
uestro· adquieuit omn̄s contradictio illa·
quā greci xp̄iani & docti uiri opposi
isse memorati sunt dicentes· Uere apli
ca sedes hoc a pet' didicit· ꝙd nulla
possit ratione conuinci· Verū qm̄ lon
gum ē eius sca dicta & mirabilia opa
stilo currente describere· ad ea quę
temp̄ib' eius xp̄e ad laudem sui nomi
nis declarauerat VERSIBVS·

In nullo tempe exiit edictum· ut xp̄i
ani ad sacrificandum ydolis cogeren
tur· Vnde factum ē· ut recedens
ab urbe ses siluest· in monte serap
tim latibulum eum suis clericis eligę
ret· Constantin' ꝙ imp̄ator augustoꝝ
monarchiam tenens· cum plurimas
strages de xp̄ianis dedisset· & immune
rabilem pplm̄ p omn̄s pmissas fecisset
uariis penarum generib' mirifici· elefan
tina adeo lepra percussus ē· Huic cum di
uersa magorum & medicoꝝ & incan
tatoꝝ agmina· nulla medendi ratione
subuenire possent· capitolij pontifices
hoc dederunt consilium· quod pisema
in ipso capitolio infantum occisorum
sanguine repleri deberet· in quo calido
sanguine· statim ut descenderet aug'
tus· mox eum uulnera ulius lepre de
sererent· Musiu ē ꝙ circumquaq; ad
ꝑdia regia· & de reb' fisci ul' patrimo
regis· fere ad tria milia & eo amplius
infantes adducti s̄t ad urbem rom̄·

tradiq; sunt pontificib' capitolii. Die
aut' constituto egrediente ĕstantino pa
latium. & ob hoc eunti ad capitolium
ut sanguĩ innoxi' funderet'. occurrit
innumerabilis multitudo mulierum
que oĩs solutis ĉmb' nudatisq; pectori
bus. clamtes ululat' & gemit'. coram eo in
plateis fundentes lac̃mas se pstrauert'
horrorem numĩ augusto. & unũsis po
testatib' incutientes. P cunctat' itaq;
august' qua de causa multitudo hec
mulierum ista faceret. didicit has ma
tres filior ĕĕ. quor effundend' ĕĕt san
guis impiscina. in qua medendi causa
ipse lauand' descenderet. l' samandus
fchoruit facĩ imparor. & se tantorũ
ĉmmum reum fore apud dñm cthmans.
quantor ĕĕt pueror interit' futurus. u
cit crudelitatem pontificum pietas ro
mani impii. & prumpens in lac̃mas. uis
sit stare carruca. & erigens se atq; ĕ
uocans unũsos dicit. Audite me comi
tes & cõsulrones. & oĩs populi q; asta
tis Romani impii dignitas de fonte
nascit' pietatis. Cur q; hodie hoc ĩ os
tendam & compbem. & pponam salutĩ
mee salutem ppli innocentis. & ab effu
sione sanguinis innoxii sententia cru
delitatis excludam'. Sic semp mã com'
hostes certamina mlius exturisse noscun
tur. ut reus ĕĕt legib' & capitali sentẽn
tie subderet'. quicunq; aliquĕ occidisset
infantem. eratq; hoc statutum in bello. ut
facies quam pubtas ĩ nouerat. gladium
bellatoris euaderet'. & ut incolumis per
maneret. Nunc itaq; quod in hostium
finis custoditũ est. in filis nrõnĩ cunctĩ
exerceam'. ut ĩ sim' nris legib' rei. atq; a
captiuitate animi & ẽscientie captiuem.
qui pugnando fidelit' omniũ gentium
merum' ĕĕ uictores. Quid uiuat barbaros
superasse. si a crudelitate uincam'. Nam u
esse extraneas nationes bellator ĕ urb'
populor. uincere aut' uitia & peccata l'
crimina. urb' est moriĩ. Inde q; plus
fortiores existim' alios. in his aut' nobis
ipsis fortiores sum'. Omnem enim nosmet
ipsos. dũ a mala nos uoluntate excludi
mus. & q̃d mẽsuite desideram'. consuite
& utilit' exeram'. Hoc aut' facim'. q̃ndo
uoluntates dor. nris uoluntatib' antepo
nim'. & duum' desideriis. obtua nã de
sideria ĩ implemus. In hoc certamine
uictos nos ĕĕ hac ratione gaudeamus.
ut agnoscam' nos cont' nram salutem
uoluisse pugnare. Nam qui conat' ppet'
re quod malum ĕ. captuare utiq; stu
det q̃d bonũ est. Cum q; fuerit iniusto
certamine superat' victoriam optinet uic
tus. q̃n victor petitionẽ imeneraat. &
malam captiuitatem incurrerat post
triumphum. si tam triumph' dici potẽ.
quando pietas ab impietate uincitur.
& iustitia ab iniustitia superat'. Uincat
q; nos pietas in isto congressu. Bene
enim omnium adstantium poterimus
ĕĕ victores. si a sola pietate uincam'.
Omniũ & enim se ĕĕ uerum dñm cõp
bat. qui uerum seruũ se ĕĕ monstraue
rit pietatis. Cum aut' ad istã contionẽ
omn' exercit'. oniisq; ppls diutissime ac
clamasset. ite concionat' dixit. Iussit
pietas romana filios suis matribus red
di. ut dulcedo reddita filior. amaritu
dinẽ lac̃marũ matnarum obdulceret. ſ.
hec dicens. it q̃d arripuit eundi ad ca
pitoliũ deferens. ad palatiũ redit. Nõ
solum aut' filios reddidit. uerũ etiam
dona amplissima & uehicula infinita
& annonas iussit expendi. ut que flen

tes uenerant & lugentes ad alienã patri
am· alacres cum gaudio reuerterentur ad
suã· hec ꝙ transacta die· nocturno fac
to silentio somni temp⁹ aduenit· & uidit
p uisionem assistentes & dicentes sibi·
Nos sim⁹ Petrus & Paul⁹ apli di· Q̃m
flagitius posiuit tumultum· & effusionẽ
innocentis sanguinis horuit· misi su
mus a dñõ nr̃õ ihũ xp̃o dare t̃ sanitatis
recupande cĩsilium· Audi ꝙ monita mea·
& fac omĩa quecunq; indicam⁹ t̃· Siluest
ter epẽ urbis rome· apud montem seraptim
tim psecutiones tuas deuitans· in cauer
nis petrarum cũ suis clericis latebram
fouet· Hunc cum ad te adduxeris· ip
se t̃ pisemam pietatis ostendet· in qua
te cum tcto merserit· omĩs te ualitudo
ista deseret lepre· Quod dũ factum
fuerit· hanc uicissitudinem tuo salua
tori compensa· ut omĩs insidiis tuo p to
tum orbem romanũ ecclie restaurent·
Tu autẽ te ipsum in hac parte purifica·
ut relicta omi superstitione ydolor· dim
inum qui uerus & sol⁹ ẽ adores & exco
las· & ad eius uoluntatem attingas·
Excurgens autẽ a somno constantin⁹ au
gust⁹ statim conuocauit eos q̃ obserua
bant sibi palatium· & sedm tenorem
somni sui· misit ad montẽ seraptum·
ubi sĕs siluest⁹ in cuiusdã xp̃iani agro·
psecutionis causa cũ clericis suis re
cept⁹ lectionib⁹ & orationib⁹ insistebat·
Cum ꝙ se a militib⁹ circũuentũ audit·
credidit se ad martyrii coronã uocari·
& ĉuersus ad omnẽ cleriũ q̃ cum eo e
rant dixẽ· Ecce nũc temp⁹ acceptabile·
ecce nũc dies salutis aduenit· ut q̃d nõ
lectio docuit· opm nr̃õr designet effec
tus Ecce uterũ dñs mĩ homines am
bulat· Si quis uult post eũ uenire· ab
neget semet ipsum· & tollat crucẽ suam
& sequat⁹ eum· Q̃ hec dicens orationem
fecit· omĩq; mystium commũdans do am
mã suã adimpleuit· & dans pacẽ omĩb⁹
pfect⁹ est· Secuti sunt autẽ eum unusq;
clericu cũ prbis triginta & diaconibus
quinq; optantes simul passioni sue cum
bere· melius arbitrantes cum illo papã
tbulari· quã in eius absentia epulari·
Erat enĩ semp tranquillo animo & se
reno· ita omĩs clericos diligens· ut sicut
gallina pullos suos foueret· Circa um
uersos earum amorẽ ostendebat· & om
ni hora monitis celestib⁹ erudiebat· Un
de factum ẽ· ut omĩs eruditionis sa
gina repleti· passionẽ magis diligerẽt
quã timerent· & simul cum eo alacres
pperarent· Pfectus itaq; ut dictum ẽ·
puenit ad regẽ· Cui nunciatus· cum
trib⁹ prbis & duob⁹ diaconib⁹ psentatur· Assurgens itaq; august⁹ prior eũ
salutauit dicens· Bene te uenisse ꝙ
tulam· Cui sĕs siluest⁹ dixit· Par t·
& uictoria de celo ministret· Quẽ cum
rex alacri animo & multu placidissimo
suscepisset· omĩa illi que facta sunt &
que dicta· queq; etiam reuelata· sedm
tractũ supius cõprehensum exposuit·
Post finẽ ũ narrationis sue· permeta
bat⁹ qui ibi eĕnt dñi Petrus & Paulus
qui illũ uisitassent· & ob quã causã sa
lutis sue latebram ei⁹ detexissent· Cui
sĕs siluest⁹ respondit· Dñs un⁹ est quem
colim⁹· q̃ totum mundũ fecit ex nichi
lo· id ẽ celum & tram· mare & omĩa que
in eis sunt· Petrus autẽ & paul⁹ dñi nr̃i
ih̃u xp̃i famul⁹ placentes
s; seruu di· qui illi p fidem placentes·
hoc q̃d arcem teneant sĕitatis· ĕ secum
sunt· ut sint in numero omĩum sĕorum
pmi a dñõ apli facti· Ipsi ꝙ nanuntiẽ

dñi nr̄i ihu xp̄i filii dei. ꝑmi gentib⁹ ꝑdicauerunt. & oīs ecclia ab his sumpsit initium. Hi expleto apostatus officio. ad palmā martyrii ꝓuenerunt. & sunt in amici oīpotentis. Cumq; hec & his simulia augusto diceret papa. mirrogare eū cepit augustꝰ utrū nam istos apostolos haberet aliqua ymago expressos. ut ex picture disceret hos ee quos reuelatio docuisset. Tē ses siluestꝰ milio diacono. ymagines apostolorum exhiberi ꝑcepit. Qs̄ imperator aspiciens. ingenti cepit clamore dicere. nichil uerius quā hoc ee ymagines. qs̄ intuitione aspexisset. hi mgt in dixerunt. Vade ad siluestrū ejm. & hic t ostender pisinā dignitatis. in qua cū lotus fueris. omīum uulneruī tuorū sanitatem consequeris. Tē ses siluester dix̄ ad eum. Audi me rex. & saluti tuę pisinam necessariam hoc ordine reqre. primū ut credas xp̄m di filiū idō de celo uenisse. & int̄ homines conuersatū fuisse. ut istam pisinā credentib⁹ manifestaret. Pisina q̄ oīs aqua e siue maris. siue oīum stagnorū. Tanta enī uirtus e nominis di. ut ad inuocationē ei⁹ uīa peccata abluat. & salutē conferat quā fides credentis exposcit. Cui augustus respondit. Ego n̄ credidissem. ad te penit⁹ n̄ misissem. Tē ses siluestꝰ dix̄. fuge a te ipso una ebdomada ieunū. & de posita purpura int̄ cubiculū tuū. ibiq; induere humi pstratus eius. et efficere te p ignorantiā errorem passim. ut xp̄ianus ꝑsecutionē indiceres. & ipsū saluatorē ee corpoꝝ & animarū n̄ solū loquendo. sed & credendo pnuntia. & penitere multos seōs te occidisse. & templa iube claudi. & cessare oīa sacrifitia ydoloꝝ. Debitores fisci pauperes laxa. carceratos dimitte. ꝑcepe in exulis aut metallis. aut in quib⁹cumq; tribulationib⁹ esse tuis indulgentiā dari. & iube p totam ebdomadā ele mosinas fieri. & idoneos qui exsequant hec ēstitue. Tē constantinus imperator dix̄. Constat oīs cultores ydoloꝝ magna superstitione laborare. nec posse ibi diuinitatis gram inueniri. ubi mendax assertio dīm dicit hunc ee quē fecit. Nam si inuisibilis iste e qui hanc uirtutem inuocat⁹ aquis concedit. ut peccata animarum abluant. & corpib⁹ conferant medicinā. constat hē ee uerū dīm. cui⁹ apli me uisitare dignati sunt. & hoc monere ut unū dīm credam saluatorē meum. Hec & his similia cū augustꝰ diceret. imposuit ses siluestꝰ manū suā sup caput eius. & benedicens eum ac faciens catecuminū abiit. Tē indix̄ ses siluestꝰ omī ecclię biduanū ieunū. idest sexta die & sabbato. orationib⁹ uacans cum omī clero & prbis et diaconib⁹. uocansq; ipsum augustū secū ieunantē. monitis instruit. & constantiā erigit. fidē certissimā reddit. Ipse itaq; sabbati iubet lauacri siu caloꝝ in palatio lateranensi augustū ingredi. Quo ingresso. ad benedictionē fontis accedit. Benedicto itaq; fonte. augustꝰ ingreditur. Quē ses siluestꝰ tangens crisinare sacerdos. mirror si ex toto corde credat in dīm. patrē & filiū & spm̄ sēm. Qui cū credere se clara uoce diceret. & se pompis diaboli renuntiare toto corde asseueret. mersit manibus suis confidentis augusti in piscinā totū corpꝰ ses siluestꝰ dicens. Os̄ qui mundasti in iordane leprā naamā syri. & ceci nati oculos ꝓpriam aperuisti. et ꝑ paulo apl̄o ꝑ baptisinum oclos̄ qs̄ amiserat reddidisti. & fecisti nobis

ex ꝓsecutore doctorem·tu emunda hunc
seruū tuū oīūū ⁊reno⁊ principē constan
tinū·⁊ sicut animam eī ab oīi stercore
peccati mundasti·ita corp⁹ eius ab oīi
hac lep̄ elefantina ablue· ut exꝑsequen
te credentē & defendentē se habere u
rum hunc scā tua ecclia catholica gle⁹
p dnm nr̄m ihm xp̄m filium tuū·qui te
cū uiuit & regnat ds̄ cum spu sco·p om
nia sēcla sēcl⁹· Cumq; oms̄ respondissent
amē·subito quasi fulgor intolerabilis lux
oculis p dimidiā fere horam emicuit·
que oīum & mites extruit·& aspect⁹
obtexit· & ecce sonꝰ in aqua quasi sar
taginis stridentis exort⁹ est·& uelut
piscium ingentiū·cristi totū ubi fontem
repletum ostendit· ex q̄ mund⁹ exur
gens constantinū·xp̄m se uidisse confess⁹
est·induit candidis uestib⁹· Prima die
baptismi sui hanc legem dedit xp̄m ee
dm uerū·qui se mundasset a lepre pcto·
& hē debere libere coli ab oīi orbe ro
mano· Secta die dedit legem·ut qui
xp̄m blasphemasse fuisset conꝑbatus·
puniret· Tercia die promulgauit hāc
legē·ut quicumq; xp̄iano fecisset inu
riam· oīum bonor⁹ suor⁹ facultatem
media amitteret· Quarta die priule
giū pontifici romane ecclie contulit
in toto orbe romano·ut sacdotes ita
hunc caput habeant· sicut iudices
regem· Quinta die instituit·ut in
quocumq; loco fuerit ecclia fabricata
consecrationis suę hanc iurisdictionē opti
neat·ut quicumq; reus ad eā confuge
rit· iudicis admiculo qui impsenti
fuerit defendet· Sexta die pcepit nul
li int̄ muros ciuitatis dari licentia
am ecclam construendi·ni ex consensu
pseritis epi·quē sedes aplica pbauerit an
tistitem· Septima die·omīum possessionū
regalium decimas·manu iudiciaria ex
egit ad edificationē ecclarum Octaua
die pcessit albis depositis·tot⁹ mund⁹
& saluus·& uenies ad confessionem
Pet apli·ablato diademate capitis·to
tum se pui prosternens in faciē·tamdiu ubertim
lacrimarum effudit·ut omīa illa insig
nia indumenta purpurea infunderent·
dans uocē int̄ amaras lacrimas·mult⁹
se errasse se peccasse·se reū ee de pse
cutione scor⁹ cōmemorans·ni ee se dig
nū eor⁹ limina contingere·cū ingem
gemitu exclamauit· Q̄d ubi ab oīi
pplo lacrimarum fusum sit·quis hoc
memorare sufficit· Erat aut̄ tale gau
dium flentiū plenum·quale solet in
caris mortuis suscitatis·aut in his
qui euaserunt naufragium·aut mi
lis qui uicinos dentes leonū euadere
potuerunt· Verum q̄n de his longū
ē enumerare·dicam⁹ p̄ma die pcessio
nis siue quid fecerit· Exiens se clam
de·& accipiens bidentē·tam primus
aput ad fundamentū basilice ēstruendę·
De hinc in numero xii aplor⁹ duodeci
cophinos plenos suis humeris suppo
sitos·hos bajulauit de eodē loco·ubi
fundamentum basilice apli statuerat
collocari·& ita gaudens & exultans in
carrica sua una cū ep̄o sedens ad pa
latiū suū redit· Altera ū die simili
in capitolio suo lateranensis basilicę fa
bricā cepit·dans talem legē que his
ubis concludit⁹· Sit mag; oīib⁹ no
bis nos xp̄i cultores effectos·ut int̄
palatiū nr̄m templū ei⁹ nomini con
struam⁹·in quo ppls xp̄ian⁹ una nobis
cū conueniens·dītari ipsius grās re
ferat· Hanc ita dari legem ēstatuit·

atq; educto pendente ꝓponi iussit. ut si
quis paup xp̃ianus fieri uoluisset de fa
cultatib⁹ regis uestim̃ta candida. & xxx
solidos de arca regia acciꝑet. qui pita
cũ epis̃copis detulisset. Hoc aut̃ ideo
factum ẽ. ne cupiditas imꝑaret fallacię.
& n̄ credentib⁹ si; temptantib⁹ ita ꝑfice
rent. Tanta aut̃ eodẽ anno credidit
multitudo. ut uroꝝ numer⁹ baptiza
toꝝ ad septẽ milia tenderet̃. exceptis
mulierib⁹ & infantulis. Jgit̃ cũ sena
toꝝ null⁹ om̃no huic religioni sẽę fi
dem adhiberet. ne ob hoc nasci alicui
senatoꝝ papã ꝓmitteret. ꝑcepit sibi
in basilica ulpiana tribunal excelsũ sta
tui. & illic omnẽ sẽnatũ ac ꝑplm hac
noce affatus ẽ. Pfanę dissensionis n̄i
tes. idó nulla ratione salubre consiliũ
sumunt. quia ꝑfunde ignorantię cur
cumdate caligine. null⁹ eas clarus ac
seremus ueritatis splendor illuminat.
d ꝓcendi sunt ꝙ lumine scientie ocli
animarũ. & diligenti ẽ examinatio
ne cernendũ. istos nec dici debere dos
nec credi. qui facti ab hominib⁹ ẽẽ cog
noscunt̃. homines aut̃ magis eorum
deos ẽẽ quos ipsi plasmauerunt. De
inq; si aliquo casu alicꝺ in eis lesum
fuerit. homines ꝙ eos sua arte fecerũt.
sua eos nichilominꝰ arte restaurant
Sunt ꝙ ut dixi homines dñi illorum
quos dñi n̄ essent fecerunt. & dñi fue
runt lesi restaurant. Unde coniecturã
sumens cũ omnib⁹ meis me ad culturam
ueri dñi exhibeo. quod in me quoq; fac
tum ipsi aspicitis & ꝓbatis. Nisi enim
ipse ẽẽt dñs xp̃c qui fecit nó. n̄ utiq; ꝙ
ab alio factũ fuerat restaurare uale
ret. Probatur ꝙ humanum gen⁹ huius
di ẽẽ figmentum. qui restaurat lap
sum. fractum consolidat. sublimat allu
sum. sicut unusa ista ydola quia ho
minũ figm̃ta sunt. hominũ auxilio
dum lesa fuerint reparant̃. Habeant
itaq; habeant finẽ uti errores. abdicet̃
ista superstitio. quã ignorantia concepit.
stultitia nutriuit & aluit. adoret̃ deus
sol⁹ qui uer⁹ et uerus regnat in cęlis.
Desinam⁹ hos colere a quib⁹ saluari n̄
possim⁹. & quos lesos ipsi saluem⁹. Ces
semꝰ ab his flagitare nram̃ custodiã.
qs nrã tuem̃ custodia ne pereamꝰ. Qd
miserrimus nisib⁹ studem⁹ lapides ad
orare & ferrum. Hactenꝰ surdis dixi
mus ut audiant. cęcis ut uideant. Sit
itaq; omnibus ratũ qd sum a xp̃o quẽ
negabam ꝑstinę sanitati redditus. &
ab isto errore ipso dñó ihu x̃o auxilian
te cessauimus. Et cũ sapientia roma
na n̄ fallatur. istum dñm colat a q̃ ip
sa custodiat̃. n̄ quẽ ipsa custodiat.
Verum ne longa oratio omis uos ex
tendat intentos. quid ẽstituendum
censium⁹ breuit̃ pandam. Patere uo
lum⁹ xp̃ianis ecclas. ita ut ꝓuilegia
que sacẽdotes temploꝝ habuisse nos
cunt̃. antistites xp̃ianę legis assumãt.
Vt aut̃ notum sit uniuso romano
orbi. uero dó & dnõ xp̃o nos inclinas
se cerui ces. mit̃ palatiũ meum ecclam
xp̃o arripui construendam. & unuer
sitas hominũ comꝑet nulla dubieta
tis in corde meo ꝑteriti erroris reliq̃
sisse uestigia. Cumq; in isto ꝛbo finisset
alloq̃um. uox ꝓplorum ꝑduarũ fere
horarum spacia hec fuit. Qui xp̃m
negant. male peant. quia ipse ẽ uerus
dñs xp̃ianorũ. Clamauerunt quadragi
es. Item. templa claudant̃. ecclię ꝓfe
ant. Dictum ẽ decies. Item qui xp̃m

colit semp uincat. Dictum ē uicies. Item. Qui xpm ñ colunt. immici augustorum sint. Clamauerunt decies. Item. Qui saluauit augustum. ipse ē ds uerus. Dictum ē tricies. Itē. Sacdotes templo ab urbe pellant. Dictū est quadragies. Itē. Qui adhuc sacficant. ab urbe pellant. Dictum ē duodecies. Ad hanc uocem imperator silentiū pecuit. Quo facto. iterū sic alloquit est pplm. Int̄ diuina humanaq; seruitia. hoc inter est ut humana seruitia coacta sint. diuina aut̄ uoluntaria compbent. Ds enī qua mente colitur. & sincero hominis uenerat̄ affectu. spontanea ei debet ee cultura. In hoc enim apparet qa ds uerus ē. qd p tanta sela contemptorū suis ñ iratus finem imposuit. & ppicū se illis qui eū colebant demonstrauit. indulgendo ōmina. & salut̄ animab. & corpib. conferendo. Sit g̃ omnib. notū ñ coactos necessitate. & suo iudicio liberos posse fieri xpianos. nec humanū metuentes impium. ad di cultura accedere aliquos oportere. & rationabili consideratione magis rogare. ut xpianoꝝ numero applicent̄ ab his q̃ huic sactissime legi deseruiunt. Justū enī uerimq; conspicim. ut sicut pertinb. culpa ē si neget. ita ñ pertinb. si tractat̄ iniquum. Hec hoc aliq; metuant. qd a nra gra diuellant̄. si xpi ani ee noluerint. Nra & enī clemtia talis ē. ut in bono ope ñ mutetur. Unde hoc magis considerandū est. qd nob adherebunt manicatis hi qui spontanei ad xpiana legē uenire uoluerint. Tē omnib. pplis & xpianis et pagānis hanc legem laudantib. & uitā augusto optantib. iterato clamor facto

ē diuitissime. & cum finis huius rei factus fuisset. reūtente augusto ad palatium. tota ciuitas cereis atq; lampadib. repleta coronata ē. Erat enim omnib. gaudium. qñ lex talis pcesserat. que nullū ad culturam impelleret. nullū a cultura xpi repelleret. Fit uox letic̄ pmanet ecclias. honorant̄ omnia sepulchra scoꝝ. omnisq; confessores q̃ catenati ad diuisa tracti fuerant exulia. cū gla & honore regio ad patrias ppas redierūt & amici regis effecti sunt. Cetera que facta sunt l. dicta pterean̄. ut ipa p lixitate sin fastidiū lector incurrat. Si enim alia plurima & utiliora que pter mitti ñ debeant. Exigit aut̄ hec hystoria ut ad helenam imperatoris matrem flectam articulū. & hoc ordine ad finē hui opis attingam. Cur aut̄ hoc faciā ipse ab ea conscripte tract ostendit. Que circūuenta a iudeis cū ēet in partib. orientis. cum duob. nepotib. constantini & constantino. pene habuit fieri inca. ñ euocatione xpi p filium a pfidorum ēet consilio libata. Denuq; huiusmodi ad eum scripta transmisit. Dño semp augusto filio constantino. helena mater semp augusta. Veritatem sapientis animus ñ recusat. nec fides recta patitur aliquando quamcumq; iacturā. Benigno lectōr diuine reputare debem. & ustice quod meruisti simulachroꝝ figmta deserere. si errori applicam. humano. qñ ihm nazarenum dm credere noluisti. & hē ee in celis dī filium estimas q̃ a iudeis extitit oriund. & magis accusatus. sentenciā crucis accipiendo defecit. Extant denuq; apud heliam crucis impssa uestigia. Unde ad ueritatis lumen attingere cupientib. altera uia ee ñ po

terit. in hebreoꝝ suscepit legem. Pietati
aũ tuę ideo sanitas reddita pbaũ & cre
diũ. quod ydoloũ cultureꝝ pmo int au
gustos finem dederis. Dñs ꝙ uerus quiẽ
dñs iudeorum. ut ostenderet illos quos
recusastis nõ ẽe ueros dños. fecit te salua
tr. ut deposita formidine sÿmulacrorum.
pbes eos nec salutariẽ conferre posse. ppi
cios. nec iratos auferre. Unus ꝙ erro
ris fidẽ deserentẽ. deseruit pietatẽ tuã
infirmitas. Nẽ ad dñm omnipotentem
accede. & uirt⁹ te comitabit⁹ qua supera
ri nõ possis. Hunc ꝙ dum cepis colere.
obtinebis dauitici clemẽter imperium. &
salomonis sapientissimi & pacificum
regnum. ꝯ eruntq; tecũ ppbę cum
quib⁹ dñs locut⁹ ẽ. & omnia quę p eos po
poscens impetrabis. Vale dnẽ auguste
fili kine. & pspis ad uota successib⁹ pol
le. Ad hęc rescripta sunt hęc. Dñę
semp auguste mat̃ helenę. filius con
stantin⁹ semp august⁹. Qui moderatur
sęcla. & disponit tocius mundi suffragia.
quib⁹ almã & sustentatiõ & sium⁹ p se ꝯdẽ
spuanĩta unificat. & p pectora pncipũ
suus iura sęclis dictat. Quanto ꝙ excel
lentiorẽ locũ tenem⁹ int̃ homines. tan
to omnium patrem⁹ aspectib⁹. Omnium
utq; mortalium oculi. omniũ iudicia
omnium uota. nrm uelle nrm nolle ẽsi
derant. & ideo dnã semp augusta. nõ
solũ nõ reprehensibile. sed etiã laudabile de
bet ẽe quod uolum⁹. & nõ uere totũ om
ne bonũ ꝙd uolum⁹ nolum⁹. hęc aut̃ ꝙ
diximus in actib⁹ nris intendunt. Dm
ueru intelligere. sup intellectum nrm
eminet. Qua de re cessat error in hac
diffinitione mã. cessat nrũ ausus psump
tio. ita ut diascali iudeoꝝ & xpianoꝝ
pontifices. nob⁹ psentib⁹ mutuo altcan
onis conflictu decertent. ut intellect⁹ nr
puenire ualeat ad indaginẽ ueritatis.
ita tamñ ut ex uoluminib⁹ sacris tã sibi
munerem quã etiam nob⁹ ueritatẽ osten
dant. ad cuius ueritatis culturam una
nobcum omnẽ pplm inuitem⁹. Vale dnã
mat̃ semp augusta. & pspis ad uota
successib⁹ polle. Tẽ unũsi rabbites iude
orum ẽuenerunt ad helenã augustam.
imperantẽ hoc ut eligerent eruditissimos
iuros qui cũ ipsa romam pgerent. di
cens eis ipsa augusta. ꝙd legis teneri ue
ritas a pncipib⁹ ul̃ a toto sclo omnino nõ
posset. nõ una pars alteram sibi contrariã
rationabiliter supparet. In hoc tempe ysa
char summ⁹ pontifex iudeoꝝ erat. ꝙ si
mulata infirmitate se ꝯdem ab hac p
fectione subtraxit. & misit duodecim
scribas ac pharisęorum magistros ac pn
cipes. qui et hebreo & greco et latino
sermone elimati et idonei ad altcatio
nẽ ppositã iuderent. Constantino
tiq; augusto & licinio quat̃ consulib⁹
die iduũ augustarũ. facta ẽ congrega
tio iudeoꝝ & xpianoꝝ in urbe roma.
inq; duũsarum pinciarũ fuerunt epi
numero xl quatuor. sacẽdotes iudeorũ
centũ xx. exceptis bis duodecim. ꝙ ab
ysachar pontifice altcationis gtiã fue
rant destinati. Presentib⁹ itaq; augus
tis. utriusq; potestatib⁹ aulicis. int̃ pa
latium fact⁹ est conuent⁹. inq; audito
res ẽe uoluerunt ẽstantin⁹ cũ helena
mat̃ sua augusta. Judices nõ hos dede
runt qui nec iudei ẽent nec xpiani. ne
ui e duob⁹ gtiam siue partis seruaret.
& ueritatẽ p suo cultu assereret. fuit
ꝙ datus quidam cognitor philosoph⁹
craton nomine. ꝙ tã greco quã latino
magisterio eruditus fuerat. cui numquã

suaderi ꝓtrat ut ab aliquo aliquid mu
neris acciꝑet. & cū amicꝰ essēt tremi um
pi. nichil uoluit habere tremū. Rethou
cam tū latinoꝝ quā greconū ꝑ annos ali
quantos nobilitatā romanę exposiuit.
quq; ut dictum ē cū nichil haberet
penit⁹ futuro die necessāriū. sua ēē asse
rebat omīa quęcumq; oculis necessaria
libent⁹ aspiceret. astruens omīs diuites
cū sollicitudine grandi ipsas diuitias
custodire. quib⁹ se ipsum securum sui
ꝑtim memorabat. dicebat q; Sꝑterea
diuites utunt⁹ auro & argento & gem
mis et sericis. ut omīum aspectib⁹ pla
ceant ꝓpꝰ. cū sua sollicitudine
securis placeant. Cum omīb⁹ itaq; offi
tiis et omanitas suis diuites eoꝝ seru
unt oculis qui diuites ēē contempnūt.
eoꝝ ipsi affect⁹ excitant qui ēē diuites
concupiscunt. Diuitem ů nī facit amor
pecunie ſ; contempt⁹ qui benuolentiā
mgtis exhibet. & qui possit nī ledendo
inimicos suos ſ; iuuando amicos obten
dere. Hec fuit cratonis sententia. quę
sapientia optimoꝝ quoq; hominū lau
dib⁹ ꝓbatur. Huic dat⁹ est socius zeno
philus ꝑfectonus uir. q consulatū ideir
co ꝓmeruit. q̄a cum sepe numero ꝑfec
tus fuerit. nunquā penit⁹ aliq̄d mun⁹
qualecunq; suscepit. nec posse ēē iustū
definuit. eum qui q̄cūq; occasione di
uitias ad se uenientes excipet. Hoīi
itaq; duoꝝ cratonis philosophi & zeno
phili illustris uiri q̄ta erat sententia
nā ꝓ lege habebatur quodcunq; san
xissent. nec ut assolet inuenebatur
quispiam qui in ambiguo poneret
q̄d eoꝝ fuisſ; iudicio ꝯmutatum. Un
de etiam cū omīum uoluntate ma
ioꝝ minoꝝq; hos cognitores augusti

altercationib⁹ iudaicis. & dissensionib⁹ aꝑn
nus posuerunt. Quod ů mutuī disputa
cionis extiterit. qui ordo sermonū fue
rit. quid ů finis inuenerit. sedis lib nī
textus ostendet. in quo ꝯpheum fidei
erigit. & adūsus pugnas iudaicę sup
stitionis dnīs nr ihe aꝑe accepit palmā

Capl' .A. lib ꝑmi. Incipit liber s eds.

Redicti q; cratonphilo
soph⁹. & zenophil⁹ illustris.
iudices dant⁹ in conspec
tu helene auguste mat⁹
augusti. que a iudeis mota fuerat
& ipsius augusti constantinu. qui
ꝑmꝰ int⁹ romanos reges aꝑi cultor
extitit. Assiunt cat
ue iudeoꝝ
cum illis duodecim pseudo aplis.
assiunt etiam pauci epi cū papa siluest.
Igit⁹ conuentu facto. august⁹ cū aug
ta matre sedens. omīs qui interant
residere iussit. Silentiū imparī est. in
quo silentio primꝰ constantin⁹ imparo
ta affat⁹ est. Non solum ꝑsentis seli
salus in isto conuentu tractanda ē &
querenda. uerū etiam omīb⁹ posteris
nr̄is necessario requirenda. & q̄m cle
mentia mat⁹ mee augustę pumūso
mundo sollicita. uideoꝝ rationi iudet⁹
accōmodare consensū. saluo eo q̄d in
isto conflictu ꝓbauerit uerū ut credat
& teneat. me quoq; aꝑianissimū facti
unūsus orbis roman⁹ addiscit. de
cet uos una nobcum silentio dicendi
& audiendi qualitatē audiendo cognos
cere. & iuditiū dictoꝝ equa lance pen
sare. & honestis definitionib⁹ fauorem
ostendere. & in his ūbo cuiusq; obiecti
onis conscientię testimonio condemp
nationē opponere. Sedeat cui ista lex
nī displicet. & una nobcum sub reuerē

tia celestis regis id est omnipotentis dei cuius causa agit audiat & pbata com pbet & condempnanda condempnet hec enim moderatione & ad noticiam ueri pueniet & nob gratissim erit & salutē anime sue inueniet. Cumq; hec dixisset august placere sibi dictum regis. unū ius ppls clamauit. Factoq; silentio post clamorem. eraton philosophus ait. Uniuersi qui in isto conuentu assistis. pacient audite. Breui quidem sermone uobis intimabo. quid rerum sit earū dum taxat. p quib sollicitudo augusti uideces me & zenophilum illustrē uirum uic disceptantes constituit. Ipse enim clemētissim impator amore xpiane legis duc tus. defensor ee potest huius fidei. iudex tam ee recusauit. quia ipse legem talem se deduse cōmemorat. ut eius dem sententie n possit ee qualibet defensor & iudex. Ita quoq; clemētissima mat impatoris augusta defensionē iudaice secte arripuit. Erit g defensionis ex utq; latere summa equilibratio constructa. cum hinc atq; illinc augusta defensione munimī hii qui ad disceptationē parati cernimī. Sit g omnib notum nos iudices datos. neq; xpianam legē neq; iudaicā dicieuse. sum enim amatores sapientie n minus quam iustitie. & tales qui p equitate magis uolumus occidi quā uinci. Omnium enī hec causa tractat. omnium ora clausa sint in causa silentii. omnis aures parent. uniuersi & disputantium sensus intelligant. & iudicantiū sententias discernant. Zenophilus dix. Deo ore locutum e. datum me iudicem constat. Inquirere tam uolo qui sint quib dei loquendi licentia. ne ad iniuriam iustitie confusus sermo hinc inde psiliat. Sinu dam loquendi licentiam. quo tacente e duso pmittim dari ab uno responsiū. Quod cum fuerit custoditum. secura ac libera current ratio. eritq; certum qđ dicitur ab altercantib certissimū qđ a iudicantib definit. Placere sibi unūsi clamantque ab utrisq; dicta sunt. & finito clamore. nomina & dignitates eoī q discepturi sunt requirunt. Duodeci q iudeorum electi sunt hi. primus abiathar & ionas rabbites eor. godolyas & amman scribe ipsoī. dobec & chusi ciuitatis synagoge. benaiā & arobel int̄pretes eor. iubal & thara legis periti ipsorum. seleon & zambri psbiteri eor. Hic aut zambri quantū rerū exit docet. magis artificiosissim erat. & celabat. p que etiam uidebant alii confidere. qđ possent uicem totā obtinere. S; confidentia in homine posita in ruinā conuisa e. spes ūm dno posita tropheum obtinuit. Habebat aut & pars fidei xpianor. siluestrū romanor epin. romanū presbiterum. diaconū optimū. & religiosū uirum nomine tullianū. Hiis quatuor nominatis. quesitum e. ut duodecim deberent a parte xpianor eligi. qui eū duodecī iudeis in e fluctu disputatores starent. & obstitit siluest dicens. Non in multitudine confidim hominū. seo de sola di iustitia psumentes. in nomine trinitatis euuangelistarū unū nobis sufficere xpm credim. cui ex toto corde clamam dicentes. Exurge dne. & iudica causam tuā. Quanto enim humanus immunitis auxilius. tanto uitam in diuinis Primo ad hec abiathar dixit. hanc sententiā nr ppria cecinit in psalmo. Si qua g ure partis defensio

ne ꝓferre uis· ñ de nr̃is ſ; de tuis ꝓferre de
bes libris· Cui ſẽs ſilueſt aiꝫ Omn̄a hic ho
die de ur̃is libris a nob̃ ꝓferenda ſunt ad
uerſum uos· ſicut e contrario a uob̃ ad
uerſum nos· de nr̃is ſi potueritis erunt
aliqua ꝓferenda· Tunc enī racionabilit̄
communit̄ pars e duũſo ſubſiſtens· cũ ſuo
fuerit auctoritate connicta doctorum
Zenophilus dix̄· Digna & rationabilis ē
iſta ſentencia· ut is qui confugit· ſiue
legis auctoritate compellat̄ ñ negare
quod credit· Abiathar dix̄· Principale
negotiũ eſt· ut dñs quẽ colim⁹ qui uer eſt·
legem ipſius hẽ ignorare doceam⁹ qui
tres deos euidentiſſime confitet̄· & ideo
de nr̃is libris qui unũ dñs colui⁹· iſte qđ
ꝓferat ignorat· ſicut & ignorauit ille
qui ſe filium di cũ diceret· iuſte a nr̃is ꝓ
onib⁹ crucifix⁹ eſt· quẽ iſte mortuũ non
negat & ſepultum· Addit tam̄ hoc qđ
tcio die reſurrexerit· & in celos aſcende
rit· Ecce duos deos id ē patrem quem
nos credim⁹ filium quẽ parentes nr̃i
crucis patibulo dampnauerunt· tcium
ũ ſpm̃ ſcm̃· quẽ dicunt ſibi ei⁹ apli appa
riuiſſe· Cum ḡ tres deos iſtos colunt· ip
ſum qui ſe uerum dixit ſolum reꝑbant
& offendunt· In nr̃a aut̄ lege clamat uox
di mei dicens· Ydete uidete· qꝛa ego ſum
dñs· & ñ eſt alius pret̄ me· Zenophilus
dix̄· Si hec uox di ē dicentis· ñ eſt alius
ꝑter me· compellit̄ ſilueſt dicere ñ ſe
tres deos colere ſ; unum· ut poſſit hãc
trium dꝛ obiectionẽ euadere· Silueſt
epc̃ dix̄· Hec uox di eſt adũſus incredu
litatem iudeoꝝ· qui uidentes eũ dixerit·
Nonẽ hic a dño· Ergo ut occultam ſue
dumutatis maieſtatem oſtenderet· ta
lit̄ eoꝝ incredulitatẽ confudit qua di
ceret· Si nec ꝓphetarum ũbis nec apl̃oꝝ
uultis credere qua ego ſum dñs· uel ope
ra ur̃a credite uidentib⁹ me ee dñm qui
mortuos ur̃os ſuſcito· Idcirco & ꝓphe
tarum pene om̄s teſtati ſunt dicentes·
Hic dñs nr̃ eſt qui uiuificat mortuos·
Preſciens ḡ incredulos fore iudeos· ꝑ
monens ait· Videte uidete qua ego
ſum dñs· & ñ eſt alius ꝑter me· Ego oc
cidam & ego uiuere faciam· ꝑcutiam
& ego ſanabo· Abiathar dix̄· Diſcute
euangeliorum tuorũ uoluminа· & oſten
de ſi alicubi inuenis xp̃m tuũ aliquem
occiduſſe· cum legas a mortuis aliquos
ſuſcitaſſe· Aut enim uox iſta di· Ego
occidã· & uiuere faciam· Crationẽ dix̄·
Si conſtat xp̃m ſuſcitaſſe mortuos· eõ
ſtat eundem etiã ee qui uiuificauit in
tulit mortem· Nam pars iſta de qua
iudeus causat̄ idẽ infectionis humа
ne poſſunt hoc & beſtie facere· & ua
rietas que humanis caſib⁹ ſubiacet·
mortuũ ũ ſuſcitare ñ ñ di ē· Abiathar
dix̄· Virtus legis nr̃e ſemp habuit u
ros uirtutũ qui uaria ſigna geſſerũt·
nã & elementis imperauerunt· & maria
diuiſerunt· & fluenta flumnis poſt
ſe currere fecerunt· & ſolem ſtare uiſe
runt· & ignẽ de celo ſup iniquos & ſup
ſacrifitia deiecerunt· & mortuoꝝ cada
uera uitam quã amiſerant recepun
null⁹ tam̄ eoꝝ quа hec ſigna & ꝓdigia
legunt̄ feciſſe· ſibi met diuinu honorẽ
nominis uſurpauit· qđ iſte fecit quẽ
iſm dicunt ihm xp̃m· & dñm di filium
confitent̄· Ses Silueſt epc̃ dix̄· Hoc in
terim negare ñ potes· qđ archiſynago
gi ur̃i filiam mortuã ſuſcitauerit· &
unicũ uidue in feretro portatũ mor
tuũ mat̄ uiuũ reddiderit· & lazarum
quatriduanũ ac ſi dormientem exci

tans euocauerit. Q enitor si hystorio gra
phus ur ioseph' ñ de illo ista facta retu
lerit s; & caÿphas princeps sacdotum
urõ ñ in isto facto in suscitato lazaro
luore exarserit si ñ & pilat' hec eadem
sua relatione signauerit. Abiathar dix.
Dixi am fuisse & alios qui ista facien
tes seruos se ee dñi memorauerunt.
Nam iste dm se ee asserit. Siluester
epc dix. Memini se debes aaron et
mariã cont moysen supbientes lepre
plaga fuisse pcussos. Abiathar dixit.
Ita ẽ. Siluest' dix. & hoc ad animum
reuoca dathan & chore & abiron uiuẽ
tes a tra ppt supbiam deuoratos. Abi
athar dix. Ita est. Siluest' dix. Nec hoc
preterire te pacior qõd saul xpc effectus
p supbie spm demonio sit mancipatus.
Dixq; abiathar. Ita est. Scs siluest' dix.
Si ita ẽ immo quia ita ẽ. uideant iudi
ces utrumna iste q̃ cecos iusti reddidit.
surdis auditum. demonia ex obsessis
corpib' eiecerit. sup maria siccis pedib'
ambulauerit. & tempestates tranquil
lauerit. leprosos mundauerit. paraliti
cos curauerit. & suscitauerit mortuos.
si mentiri potuit se dm dicere qõd ñ erat.
cũ utriq; dñs hebreor numquã pass' est
supbientes absq; plaga aliq̃ acerrima
pterire. Hunc q̃ se dm dicentem uirtu
tum efficacia comitabat. Dicebat de
nq; incredulis q̃s docebat. Si ũbis me
is ñ creditis ul uirtutib' credite. Zeno
phil' illustris & craton philosoph' dixe
runt. Constat abiathar a siluestro su
pratum si constiterit hebreor dm semp
in pterito supbientib' restitisse. S; ipsa
ratio euidenti documẽto suppeditat. is
tum si dñs ñ ẽet & dm se diceret. ñ po
tuisse uta ẽferre mortuus s; ipsũ pot'
mortis sententiã suscepisse. Siluest' epc dix.
De ciuitate ũ de qua interrogasti iudee nos
unũ dm fatem & credim' s; ñ in tanta so
litudine diuinitatẽ ei' ee dicim' ut gau
dium filiũ ñ haberet. filiũ aut ei' illũ dici
mus de quo ppha dicit. ũbo dñi celi fir
mati sunt. & spm scm illũ dicim' de q̃
idem ppha ait. & spũ oris eius omnis uir
tus eor. filium illum dicim' cui p ppham
urin clamat pat. filius mus es tu. ego ho
die genui te. Dns enim hodie & eras ñ ha
bet sicut ego & tu s; semp dns habet. Si
cut q̃ sine initio dns est & sine initio pa
ter est ita & sine initio filius ẽ. Nam
cui dix dns. faciam' hominem ad ymа
ginem & similitudinẽ nram. Si enim
dixisset faciam hominẽ ad ymaginem
& similitudinẽ meam. uideret' fortasse
similitudinis siẽ indicasse uestigia. nc
aut quod dicit ad ymaginẽ & similitu
dinem nram. euidenter etiã filii equalita
tem expressit. Nichil etium recipit mai'
qua etatis incrementa ñ nouit. nichil
min' qua ubi crescat penu' ñ habet.
Scs ionas rabbites dix. Rationi hu
mane ñ est cõmittenda fides. que dm
hec suadeat credi. qm tu unum dm
patrem & filiũ & spm scm cfiteris.
Siluest' dix. Cum legas in tuis libris
de patre quod dicat filio. fili' mus es tu.
de filio q̃d dicat pat. ipse inuocauit
me pat' mus es tu. quare quasi nouum
aliquid nos exultimas in hac sca ciuita
te asserere. Nam de spũ seo audi tuum
ppham dicentem spm scm tuũ ne aufe
ras a me. & aliũ ppham di centem
ex psona patis. spẽ a me pdiui. Itẽ ppha
dicit. Spũ oris ei' omnis uirt' eor idẽ celor
Constantin' august' dix. Q uor iudeũ
in suis sẽpturis [illegible] omni parte supatũ

ad huc uelle aliqua cōtrouersiam mq̄
rere Vnde quia de patre & filio & ſpū
ſcō ſatis factum ē. ſi qua ſunt alia pferā
tur. Jonas dixē. Ordo diſputacionis nr̄e
ab abraham pat̄ nr̄ō ſumat exordium.
Hic ita carus dō exſtitit ut etiam amu
cum ſuum dīs illū diceret. & generatio
nem eius ideirco in ea parte corpis ēſſe
craret. qua genus nr̄m hoc naturalit̄
ſcīn ſtuerit. Denuq; cum diuideret dīs
gentes. & fines earum iuxta numerū
ſtatueret angloꝝ facta ē portio ipſi⁹
di generatio hec nr̄a in iacob. qui filius
fuit filii abrahe. Demoꝛ ſi ita ēē ſēp
tum p̄ſens negare poſſeris. Scs ſiluef
ter dixit. Jta ēē negare n̄ poſſum. ſ; cur
hoc in medium attuleris ignoramus. Jo
nas dixē. Cīm circumciſio eſt que ſcī
ficat colentes dīm hunc nr̄m. Denuq;
ſi qui⁹ ex gentib⁹ huic pplō nr̄ō ſociari uo
luiſſ. n̄ circūciſ⁹ ēēt. id fieri penit⁹ n̄ poſſet.
Siluef dixē. Recte hec dicebas. ſi abſq;
circumciſione nullo⁹ potuiſſ iuſtus ſcri
bi uel credi. Jam & abel p̄mus dō placu
iſſe legit̄. & enoch ſcīſſim⁹ memoratur.
ſiquidem translatum illum ē medio
mortaliū diuino teſtim⁹ onio credim⁹.
Noe quoq; ipſe dīs loq̄t̄ dicens. Te
inueni iuſtum in ſta generatione an
te me. Sem & iafet ipſius noe aſſertio
& benedictio approbat iuſtiſſimos fuiſſe.
& melchiſedech ſummi ſacēdotem dī ſa
cratiſſima ſcriptura teſtat̄. Ecce hos om
nes abſq; circumciſione dō placuiſſe ſi
negaueris commiſeris. ſi n̄ negaueris
ſcias te in hac parte ſuperatum.
iudicesq; dari ſententiam roborabunt.
Jonas dixē. Demoꝛ ēē debes quia inti
um aſſertionis mee hoc fuerit. q̄d dixi
abraham dō abſq; circumciſione penit⁹
n̄ placere Siluef dixē. Prioꝛes abrahe
ideo nominaui. ut reſpondeas utrum
nā ipſe ſit dīs. cui etiam abraham cōpla
cuit. Jonas dixē. Ipſe eſt. Siluester dixē.
Interrogo nunc. quid placuiſſe iſtos
dō commemoras. p circūciſionē an per
iuſticiam. Jonas dixē. Per iuſticiam. Sil
uef dixē. Juſticia dī ipſa in ſolis bonis
op⁹ compbata ē. an etiam p fidem.
qua crediderit dīm hunc ēē qui celum
ac t̄ram & mare cum omn̄ib⁹ que in eis
ſunt creauit. Jonas dixē. Nec poterāt
uulti dici. n̄ crederent iſtum dīm eſſe.
Siluef dixē. Quid nunc interrogem di
ligenti auſcultа. Abraham quando
placuit dō & dictum ē illi exi de tra
tua. quando illi dictum ē a dō. noli
timere ego tecum ſum. quando flagel
lauit deus dominum abimelech regis pp
ter eum. & dictum ē regi. ſcias quia
ppha meus ē. unde ne contingas eum
ſ; magis ora p te. & auferet̄ a domo
tua ſterilitas. dic in quando uidit
angl̄os tres & adorauit et ſalutauit
& in ipſa trinitate unum dīm memo
rauit. dic in quando credidit q̄d filiū
conſequi poſſet grandeuus & ſenex
centenarie etatis tam frigidus. quan
do credidit & reputatum ē illi aduſ
ticiam. & amic⁹ dī appellatus ē. dic ob
ſecro iam circumciſus erat. an ad huc
circumciſionis nullam unquam nec
nitionem acceperat. Ad hanc interroga
tionem ionas conticuit. Cumq; inſiſte
ret ſiluef ut daret interroganti reſpō
ſum cepit dicere. Ego tecum de circū
ciſione ago quam dīs generationi hebre
orum attribuit. ut docerem hoc uirtu
tis indultū generi nr̄ō conceſſum. Sil
uef dixē. Nolo in anfractus obicias.

& quasi anguis lubric⁹ constrict⁹ coneris effugere: atq; ab int̄rogacionib⁹ ñ finitas abscedere. Dic quodmitiū tuę int̄roga tionis assumpsisse conumeeris. Abrahā duxisti disputacionis tuę normā arripe. Dicḡ quando abraham his unūsis ur tutib⁹ ꝓmot⁹ amic⁹ dī effect⁹ est: iā circū cisus erat an incircumcisus. Jonas respō dit. Non dum fuerat circumcisus. Sil uestr dix̄. Interim amicū illū dī fides fecit. Dic nob. Quid plus amicitię per circumcisionē ꝓmeruit. Si nichil ē sig naculū fidi: potest ee circumcisio hu mano generi necessaria. Presciens enim ds generationē hebreoꝝ effundi p uarias gentes. signū carni eoꝝ attribuit: ut tanti uiri generatio p hoc signū osten deret patrem suū p fidē & iusticiā ad di amicitiā ꝓuenisse. Craton & zeno phil⁹ dixerunt. Prerogatiuā circumci sionis: exclusit fides & iustitia; docuit enim silvestr ñ de circūcisione dō abrahā s: de fide & iustitia placuisse. Unde si alı ud ionas quod ꝓferat ñ habet. amot⁹ ab scedat: sciat enim ꝓpositionem suam eui dentissime suꝑatam. Amoto itaq; ionā: accessit godolias & dix̄. Uiroꝝ ego fron tum gentilis hominis legis nr̄ę sibi scien tiam usurpare: cui siue fide dicam siue iustitia dō abraham placuerit. nr̄ō tamī generi quasi hereditaria ē dī arbitrio de uoluta. Scs silvestr dix̄. Desine hereditā riam tuo generi tantū abrahę fidē & iusticiā uendicare. Legi enī dixisse deū ad abraham. In semine tuo he reditabo oms gentes. Sm̄ ḡ e duob⁹ aut dm̄ ueracem ꝓbabunt iudices. & tr sup flua ēgiuersatione mentiri: aut deum mentiri. & tr posse dō aliqd ueruꝫ ꝓtu lisse. Cratō & zenophil⁹ dixerunt. Sic ar godolias sillogism̄ se eudentissime in curisse. Aut enim gentiles ñ debent ꝑsu mere sententiā legis urę: aut ds hebreoꝝ hoc ñ dix̄. aut si dixit ds abrahę quod in semine eius hereditarent̄ oīs gentes. & ꝓmissum sibi quod ꝓmisit impleuit: suꝑatum te in tua obiectione cognosce si hoc dm̄ ꝓmisisse non denegas. Amo to ḡ godolia. accessit aman & dix̄. Video iudices tanta seueritate sibas exaspare sententias: ut cū innumerabilib⁹ possit unici sententiis. ista quidem de una su pare iudeam̄. nr̄is ū ñ liceat disputaci onib⁹ ad uicina quoq; sc̄ptuarū loca p gere: s: semel dictum & exclusū quasi uic torię mancipat̄. Cratō & zenophilus iudices dixerunt. Oīs obiectio a uobis sumit exordiū: quę obiectio dū concluſa fuerit & suꝑata oppositorem suū uictū ostendit. Q̄d si concluſa ñ fuerit: licebit ei ad defensionem suā multa milia ūboꝝ assumere. & ideo palpari debet antequā claudat̄ obiectio: nam si concluſa fuerit ubi curiat locum ū habet. Hac de causa iustitia a iudicio si exclusa fuerit: etiā a se iudicem pellit. Ne ḡ iudicem reum fa cias: quasi ñ custodiat iustitiam. Sentē etiā ad iudicandū dirige. ut q̄ iure sē laudāda collaudet. & iuste iurisꝑanda iuriperet. Unde si nos iniuste iudicam̄ conumce ut alteros iudices iustos accipias: aut si conumcere ñ potes. iusti ē. ut sine mu sitacione palmā ueritati concedas. Aman dix̄. Quę causa fuit ut abrahā fidi suę signum in circumcisione acciperet. Silvestr dix̄. Ut intelligam̄ q̄d dō ual de cara sit castrat. Unde admonet post hęc ipse ds ꝓpham dicens. Circumcidi te corda uā. Cordis enim ds castratem inquisiuit: quā iudei ñ considerantes pu

tauerunt quod eis circumcisio sēitatē daret. cum nī de circumcisione sēitas. ſ; de sēitate circumcisio ouat. Craton dixē. Hanc mī rogationem ad quam partem attulerit iudeus p̄sens. nosse debem⁹. De dō enim agim⁹. utrum xp̄e debeat ds credi. dmā dixē. Qm ipse xp̄e circumcisionē nr̄e legis accepit. Cum ḡ magist⁹ bonī hac usus sit. quoñ ish circumcisionē nī solū oduunt. uerum etiā euacuare conten dunt. Siluest⁹ ep̄e dixē. Oemmisse debes nos testimoniī illud iam p̄tulisse qđ ds p̄pheam dixerat. Circumcidite cor da urā. & nī corpora urā. Quod dictū ē nī ferro uuln⁹ infligit. ſ; uulnerato cor di studet adhibere medicinā. Aman dixē. Ergo & xp̄e ur̄ non debuit istam circumcisionē accipe. ſ; solam que cordis ē acceptare. Nunc ū cum ipse quidem illā acceperit. quero qua ratione nr̄os discipulis exerceri eam p̄hibuit. Siluest⁹ dixit. Justum fuit ut tamdiu circum cisio carnis excurreret quamdiu xp̄e nasceret⁹. qui p̄mittus fuerat abrahę. qui omīs gentes iustificaret p̄ fidem nī p̄ circumcisionē. Iuste ḡ circumcisio ē impleta p̄ xp̄m. qui cordis circumcisio nem p̄ baptismatis sēificationē exhibu it. Circumcisio ḡ cessauit impleta in x̄o. & nutuī accepit p̄missio ḡ remissio nē peccator⁹ omīum donat. quā nobis p̄ma passio dnī p̄uocauit. Aman dixē. Ergo male factum ē. ut circūcisionem xp̄ē acciper. quā iam tempa a suo cur su excluserant. Siluest⁹ dixē. Male faci unt qui ullam post circumcisionē xp̄i susceptum. quam p̄ se ipsum xp̄e imple uit qui abrahę fuerat repmiss⁹. P̄missio ḡ impleta circumcisionu finem dedit. & nutuī baptismatis posuit. Craton di xit. Si p̄missum a dō constat hoc ḡd m xp̄o completum ē. uideat aman euade di sibi aditum ū patere. Unde & ubo amoto accedat qui obiciat si qua obici enda sunt. ea scilicet ratione. ut inter rogatione succincta. facū & certum re sponsū dum susceptit sileat. Inhonestū est enim dato responso alia p̄ alius que rere. & sapiens responsū insensatis con tencionib⁹ conferre. Dobec dixē. Si ex semine dauid xp̄e di filius fact⁹ ē. qua sanct⁹ natus ē. baptizari nī debu it. Hoc enim nascendo habuit. ut di filius diceret⁹. & necessariū illi nī fuit ut hoc quod iam nascendo illi extite rat. hoc uterum sibi ḡtuletur p̄ baptis mū obuenire. Siluest⁹ dixē. Sicut cir cumcisio in circumcisione xp̄i finē ac cepit. ita mutuum baptismatis consi crationē p̄ baptismū xp̄i suscepit. Non enī sēificat⁹ ab aqua baptismatis ē. ſ; ipse eam suo sēificauit ingressu. Quā cum uidisset celos ei apiri fecit. quos cont⁹ se ipsa aqua clausos habuerat. & sēm spm de celo uenientem accipe conspicuit. ut p̄ ipsum sic lauaret ani mā a peccatis. sicut aliqu p̄ se lauant corpa a sordiū inquinamētis. ut p̄ ipsū discerent oms credentes in baptisma tis inpositione sēm se spm accepturos. Zenophilus iudex dixē. Satis factum censeo in rogationu tuę. Qđ si aliquid min⁹ dictum existimas q̄re... Chusi sextus dixē. Vs certe p̄t. Cum fectio ē. & nullo eget. Quid ḡ ei[illegible] op⁹ fuit ut nasceret⁹ in carne. Siluest⁹ dixit. Si luus di ē ante tempa gent⁹ ex parte ut faceret ea q̄ non erant. idest celum & tiam mare & omīa que in eis sūt. Chusi dixit. Ergo filius di fecit ea

lum et tram. Ses siluest dixe Quid putas ee filium di. Chusi dixe. Tu debes dicere qui illum colus. Siluest dixe. filium di ubum patris legim⁹ credim⁹ & pbamus. Ş; qui discipl's es iudeorum & nē discipl's xpiano⁹ ee nequis. audi dauid dicentem. Verbo di celi firmati sunt. Jte alius p heta dicit. Verbum chū ualidū & fortis q's poterit comphendere illud. Cui⁹ iurtute tua fundata e & celū cū suis luminarib⁹ solidatū est. & aer in sinu suo diffusus e. Chusi dixe Verbum hoc qua ratione asseras filium di edicito. Siluest dixe filium se genuisse ubum ipse pt asserit dicens. Tecū principiū in die uirtutis tue in splendoribus scōr ex utero ante luciferū genui te. Tanta q⁹ uirt⁹ patris est ut sermo q ex ore eius erat ad facienda omnia q fr. hic ei⁹ fili⁹ e & pbari possit & credi. Chusi dixit. Constat qd antequa haberet filium pt dicū potuit. Die mi quom imutabilis dici potest. cui hoc nomē accessit. Siluest dixe. Nolo ut tam stulte errestris dim putes ea generare sicut homines generant. Jam semp pt fuit. qa semp filius extitit. cui⁹ est pt. Non q ex accidenti hoc sortitus e nomē. Semp q pt & ubum habuit. & uirtute habuit & sapientia habuit. Verbū enī dicimus di uirtutem. & di sapientia. que semp fuisse in patre dubium ee nō potest. Chusi dixe. Unde hoc docere poteris. Siluest dixe. In corde patris ubum hoc fuisse semp ipse ds pater euidenter expressit dicens. Eructauit cor meū ubum bonum. Item in libro sapientie dicit ipsa sapientia. Ego ex ore patris exiui. ego feci ut oriat lux. Quando stabliebam montes. & fir mabatur terra. & erumpebant fontes a quarum. ego eis disponens omnia Cui q semp apud se habuerit ubum uirtutis pt uerbi nī cepit habere quod nō habebat. cū ista omnia fierent. Ş; uirtute operi ubi siu cepit ostendere quod habebat. & sic fit ut nī dicat mutabilis deus. cui pmutatis nom̄ accesserit. Sic enī semp fuit ds ut semp ee pater. qa sapientia ei⁹ & uirtus & ubum ei⁹ fili⁹ ei⁹ e. Cum q sine sapientia unquā fuerit & sine uirtute. quom̄ putas hoc nom̄ deo ex tempe euenisse. cum semp fuerit & sit pt. & semp fuerit filius cui⁹ est pt. Beniamin dixe. Nos de illo agim⁹ qui nup natus e temp⁹ tyberii cesaris. de quo euangelia uā dicunt qd temptat⁹ sit a diabolo. & tradit⁹ sit adscripto pcio traditionis accepto. & deinde sit a tbis. & p blasphemiis suis palmis cesus in facie & flagellis in corpore. & spinis coronat⁹ in capite. mt homicidas fix⁹ in cruce. & mortuus & sepult⁹. cui⁹ omnium dictis & dictis quod furtive cerit. Hunc dim dicere que ratio faciat apparere nī possim. Ses siluest dixit. Excluso chusi. cū quo in erat conflict⁹ ostensim e illum sibi adesse nō potuisse. ideoq; nunc ad singla que obiecisti auscultra. Cum q dicere semp fuisse filiū di ipse dixisti. nos de illo agim⁹ qui nuper nat⁹ e. & noluisti dicere q de uirgine nat⁹ est. ne obuiaret t pphia tuus & diceret hunc ee emmanuel. qd mt pretatur nobiscum ds. Nam ipse e de q omnis pphe iudeor⁹ pconati sunt. Denique de natiuitate ei⁹ ysaias dicit. Ecce uirgo in utero concipiet & pariet filium. & uocabit nom̄ ei⁹ emmanuel. Hic q natus e ex semine dauid secm carne.

qui predestinat ē filius dī in utero. Ju
re enī uirauerat ad dauid dñs dicens. De
fructu uentris tui ponam sup sedē tuam
& necesse erat ut uirāīm sinī impleret. & hunc filium quē antequā esset
mundo genuerat. hunc quē uirgo concepit & peperit corporaret. & esset ideo pfect
dñs ante scla genit ex pat sine mat. & pfect
homo ex mat. cui nī esset carnalis pater.
Spē enim sēs uirginis uiscera munda &
intacta et immaculata ingressus. homunem talem fecit eam concipe. q̄ mundum pdiuī restauraret. & iste q̄ ē dñs dī filio
inuisibilis p ipsū uisibilis appareret. &
esset int̄ homines dñs & homo. cui dixit
pat̄ de celis. filius mis es tu. ego hodie
genui te. Hanq; q̄d int̄ homines conū
satus sit audi tuum ppham dicentem.
Hic ē dñs nr̄ & nō estimabit̄ alī absq; illo.
q̄ ostendit uiā saluris iacob puero suo. &
isrl electo suo. post hec in trīs uisus est
et cum hominib' conuersat' est. Aut si
scriptū in uris codicib' nō ē recusare stu
de. si ū scriptū est tuis pot' sēpturis q̄
meis assertionib' crede. Zenophil' dixit
Si uri ppe sunt. qui hec asserunt. nī po
testis apices q̄s sacros credunt recusare.
Si ū uri non sunt. nī arguntando si ne
gando ista que obiecta sunt recusare.
Tunc august' constantin' cui unūsis ac
clamauit in laudem siluestri. O etatis
arobel dixit. Ad huc temp' laudandi sil
uestrū nī est. sunt enim plura que obici
ant'. Cum q̄ unūsis satis factum fuerit. & ipsi mag' dantes in laudib' ipsius
uictorie p̄sulem'. Siluest' dixit. Consuetu
do illoz ē talis q̄ iniusta defendunt. ut
dilationib' studeant. sitq; eoz in eo sola
tium ultrie differre uictoriā. Dic q̄ q̄
uelis. ut agnoscas spm̄ scm̄ paratum ha
bere responsum. Arobel dixit Cum nī de
sola natiuitate xpi uri. si de illusione et
passione & morte eius interrogatus sis. de
sola natiuitate ei' iuisus es aliquanta in
timasse. & ideo necessarium duco ut de
ceteris astruas. Preterea dici debere lau
dē differri uictorie. Tunc enī laudanda
erit. cum plena extiterit. Siluest' dixit
Priusē ut confitearis xpm̄ natū me ul
te defendisse. ut cui in toto fuerit uicto
riamea de natiuitate ei' postea reū de
sola passione ei' affigā. Constantin' au
gustus dixit. Justa interrogatio. pbat' an
tistitis. fateri enī debes de his q̄ iā dic
ta sūt. ut nī in eadem iterū conflict' in
curratur. Arobel dixit. Benedicta potue
rint dici si ista que sequunt' ea nī leserit.
Siluest' dixit. Dic q̄ que sequunt'. Aro
bel dixit. Ergo dī filius a diabolo temp
tari potuit. ut ū in fame panes ex la
pidib' facere ur ueret'. ū sup̄ pinnam
templi staturet'. inde in ꝑceps ageret'.
ū ad adorandū diabolū ipsū p ostenta
sas diuitias suaderet'. Siluest' dixit. Qō
temptand' eet a diabolo. & unxerit di
abolum. sēs zacharias ppha dicit. Vidi
dnm̄ magnū sacdotem. & diabolus sta
bat a dextris ei'. & dixit ad eum Impet't
dns diabole. q̄ redemit isrl. Oportuit
q̄ ex uirgine secm̄ nouū hominē adam
fieri. q̄ serpentē temptantē se unxerit.
id ē qui uictorē p̄mi hominis unxerit
& hominē de ei' captiuitate auferret.
q̄m qui ade uictor exhibit in paradiso
ipse temptator dī factus ē in deserto.
ut qui uicerat adam manducantem
unxeret' a dnō reumantē. Nam sicut
manducatū ē p adam suadente diabolo.
& omē gen' q̄d nascit' in tra ab ada mor
ti addicti sunt. ita renatum ē a dnō

ut oīs qui p eum renasc̄ūt· uitę ęt̄ne tri
buant̄· Nunc ꝙ si mortem ī inuenit
ī qui nati fuerint ex carne adę & san
gume· ita uitā ī inuenient· ī qui rena
ti fuerint ex aqua & ſp̄u sc̄o· & carnem
xp̄i & sanguinē siue carnu & sanguini
sociauerint· Qui uicit diabolum· para
disum reclusit· & uitę ęt̄ne ianuas pa
trefecit· Nos aut̄ filiū dei temptatū ī di
cim· ſ; filium hominis· in q̄ plenitudo fi
lij dei consistebat· Nam sicut meo plena
diuinitas exstitit· sic & meo erat plena
humanitas· Vere enī homo erat xp̄c
ihc· qui dedit semetipsum redemptio
nem p omīb· & sicut temptari ī potu
rat hoc quod erat filius dei· ita de plenis
simę temptacionis agone agebat iste
qui erat filius hominis· Si enī p̄fect· ho
mo ī uicisset illum q̄ p̄fectum hominē
uicerat· uictoria eius nobis p̄desse ī
poterat· & doceri poterat adę p̄dictio
humano generi obstitisse· xp̄i uero uic
toria ī potuisse p̄desse· ſ; filiū uirgi
nis terrę hominē p̄fectum uicit diabo
lus· & oīs natos eius in mortis sentē
tiam cepit· ita & a filio uirginis marię
homine p̄fecto supatus· oīs renatos
peccm uitę ęt̄ne inuictos restituit· Id
circo enim ipse dns aut· Nisi quis rena
tus fuerit ex aqua & sp̄u sc̄o· ī habebit
uitā ęt̄nam· Vna ē ꝙ in homine trę
natiuitas qua nascit̄ morti· & altera
spiritalis qua renascit̄ uitę ęt̄nę· quā
natiuitatē nobis xp̄c illo in tempore
aptat· quo temptatiōē se diabolum
supauit· Noli ꝙ temptatiū despicere
dñe ſ; despice diabolū supatum Nā
diabol⁹ semel uicerat adam· a xp̄o est
triplici victoria supatus· Sufficerat
utiq; hoc· ut qui ideo uicerat q̄m p
suasioni ei⁹ adam pat̄ oīum nascentiū
manducando consenserat· xp̄c qui ē pat̄
oīum renascentium ēt̄mpserit ieiu
nando· Duplicat̄ immo t̄plicatur temp
tatione uictoria· ut q̄ semel uicerat· tri
plicit̄ uinceretur· Nam sup̄ pinnā tem
pli eleuatum post ieiunium· extollentię
stimulis p̄urgebat· ut qui quasi uictor
p ieiunii extiterat· p semet ipsū uicto
ria ieiunii uideret̄ extolli· ut quasi iam
uictor angelor⁹ ministeria sibi p̄missa ex
igens· in siu p̄cipitio compbaret· S; ut
daret siue formā uictorię· ut quamuis
supatum aliquis diaboli p ieiunium
gaudeat· extolli ī debeat oīno· Dig
num huius loci triumphum optinuit·
in quo ī sibi ſ; nob⁹ oīb⁹ credentib⁹ ui
cit· & q̄m supatum diaboli p ieiunii
exsecuta ē extollentia· supatum iterū
p extollentię contemptū diuitiarum
secuta ē gl̄atio· Hui⁹ enim duab⁹ uicto
riis celebratis· diuitię & gl̄ię humanę
suppeditāt his q̄ abeis obtineri potrīt· q̄n
do adulator eor⁹ extiterit· quorum mo
nitor ēē contempsit· Nam quicumq; fa
mosissim⁹ p siu scīatē extiterit· incipi
unt ei simul reges honorē cū oīb⁹ us
exhibere· hic ipse p occasionē nobiliū
p̄sonarum amore captus fuerit pecu
nię· ī eā lucrabit̄ ī ei fuerit cont̄ iusti
ciā adulatus· & eos q̄s scit p pollutio
nē & luxuriā & malitiam & iniustitiā
int̄ se habere diabolū ī execrat̄ & ar
guit· uerum flectens cerucem adorat
& suscipit· Et hoc ē quod triumphum
dominationis siue dns ñr ihc xp̄c obti
nuit· ut diceret diabolo offerenti diui
tias· & dnātionem inimicam iustitię
exigenti· ut eum quem pessimū nouc
rat p̄ oblatis diuitiis adoraret· Iuade

ret̃ sathanas· scriptum est enim dñm
dñm tuũ adorabis· & illi soli seruies· Ecce
omnẽ t temptacionus exposiu causam·
Crede iã iudee· ut possis p eũ qui uenit
temptatorẽ euadere· & nobcum istas tres
uictorias celebrare· Qd ũ comphendendus éét· sapientia dei p salemonem diẽ·
Dixerunt int̃ se impii· Comphendam⁹
iustũ· qñ inutilis ẽ nob· Nam quod a
discipło suo tradendus esset· dicit psal
migraph⁹· Qui edebat panes meos· am
pliauit adũsum me supplantacionem·
Nam quod exspoliand⁹ éét· & uestimenta
eĩm sortem ceciderunt· pre diã idẽ ppha
dicens· Diuiserunt sibi uestimenta mea·
& sup uestẽ meã miserunt sorte· Nã qđ
a falsis testib⁹ accusand⁹ éét· idem ppha
uauit dicens· Insurrexerunt in me testes
iniqui· Nam quod spuus coronand⁹ esset·
iheremias uaticinatus ẽ dicens· Spinis
peccatoꝝ suoꝝ circumdedit me ppls huc·
Qđ fellea esca ciband⁹ & aceto potand⁹·
olim ante p̃dictum ẽ dicente ppha· De
derunt in escã meam fel· & in siti mea po
tauerunt me aceto· Nam quod illuden
dus éét· scs iheremias p̃dixit dicens· Il
lusio factus sum populo huic· Nam qđ
uinculis ligand⁹ & crucifigend⁹ éét· a iude
is in ligno· scs esdras ppheuauit dicens·
Ut uxibus me ñ sicut patrem q̃ liberauit
uos de tra egypti· clamantes ante tbunal
iudicis humiliastis me· suspensum in lig
no morti tradidistis me· Quod sepelien⁹
éét· iheremias dicit· In sepultura eĩ reu
uisceut mortu· Tempore q̃ quo dñs nr̃
ihc xp̃c in passione sua emisit spm· monu
mñta apta sunt· & multa corpa scoꝝ sur
rexerunt· Tunc abel prumpens in uo
cem dixit· Ex codicib⁹ suis affirmat om
nia· cum hoc pmiserit siluest̃ quod nos
ex nris superare deberet septuris· Siluest̃
dix̃· Memorat̃ august⁹ & omis iudices·
me omnẽ textum diuine natiuitatis &
temptacionus & passionis de uris asseru
onib⁹ ptulisse· S· hoc in a uob ñ iure ob
iectũ est· eũ uere de xp̃o omia ut p̃dicta
sunt· rationabili sermone exsoluerem· &
causas omis euidenti assertione monstra
rem· Cato & Zenophil⁹ dixerunt aro
beli· Immemor fact⁹ es eoꝝ que iã clima
ta sunt· retrosum iterũ p̃senti allocutione
reuocare studes· Qđ si imperitia fecit·
indulgendũ ẽ· si calliditas p̃cauendum
Unde iustũ iudicam⁹ ut sileat· cui ad
loquendum aut stultitia aut calliditas
impauit· Non iobal pharisens dix̃ Cũ
de sola temptacione siluest̃ explicauerit
ũbũ· muroꝝ uiam prudentiã· quasi iã de
omnib⁹ explicauerit partes dare uictorie·
cum ingentiori obiectionib⁹ uris remanserit summa· Dicem⁹ enĩ uenundatione
discipuli siu traditiõ· tentũ· illusum· ex
spoliatum· coronatũ spinis· cruci affixũ·
mortuũ & sepultũ· Siluest̃ dix̃· De
mori éé debes iudee· me dixisse dñi filiũ
pęnis⁹ passionu· ñ potuisse subiici· f· homi
nẽ p̃fectum ihm nazarenũ quẽ p̃mise
rat ds abrahę dicens· qm̃ in semine tuo
hereditabo omis gentes· de q̃ etiã p̃mise
rat dauid dicens· de fructu uentris tui
ponã sup sedem tuã· hẽ fuisse temptatũ
ut diaboli eũ omnib⁹ temptacionib⁹ uinceret· passũ· ut uniũsas passiones subi
ceret· mortuũ· ut mortis impium subiugaret· Iobal dix̃· Ergo duo sunt filij di
uin⁹ quem uirgo pepit· alt̃ quẽ omnipe ds
generauit· Siluest̃ dix̃· Deus filius uinẽ
in xp̃o· qui sicut uere di filius ẽ inuisibi
lis· ita uere uisibilis xp̃c ẽ· Est q̃ inuisibi
le hoc quod ẽ ds· & ẽ uisibile hoc qđ ho

mo ē. Pfect' enim ds pfectum hominem in
duit' ut pfectam salutem oīb' exhiberet.
Jobal dix. Et quom fieri potest ut pa
rē homo qui assumpt' est. sine passione
ei' qu assumpserat. Silvest dix. Vocem
potest aliquo exemplo' ut duo in unum
posita un' incurrat mutuā. & alt' euadat.
Jobal dix. Hoc in nulla ratione ostende
re potueris. Silvest dix. Judaico animo
ageris' ideoco antequā audias nī t ame
posse ostendi asseris. que me pollicetor os
tensurum. Jobal dix. Impossibile hoc in
ratio humana psuadet. Imo esse duo
una simul subsistere. simul teneri. simul
crucifigi. & unū sine altero passionis
ulā' sustinuisse mutuā. Silvest dixit.
Cum uli qualicumq; exemplo rationis
humane hoc ostendero' dicant psentes
iudices te superatum. Constantin' au
gust' dix. Etiā sin ult' pbere consensū.
iudicand' ē ut consentiat' cum ipse du
as substantias in unū positas ostende
rit unā sine alio sustinere passionis mu
tuā. Silvest dix. Ut psentis purpure
regis utiq; exemplo' lana fuit. Huic
conchylis coccinei sanguis accedens' co
lorem purpureum pbuit. Cum g neere
tur digitis & torqueret' in filū' hoc qd
regie dignitatis color ē an qd lana ean
tea torquebat'. Non utiq; color regie
dignitatis ornat' s; ulis lana q nascen
do exhibebat. Q'd cum ita sit. constat
lane assimulari hominē. & purpureo co
lori assimulari dm' qu simul in passione
simul in traditione. simul fuit dī pate
rē in cruce' s; passioni pcul' in nullo
subiacuit. Constantin' itaq; augustus.
cū unūsis acclamantib' ueritatis asse
rut exemplum. Jobal dix. Non suffi
cit in uluid exemplī' qua simul secat'
colo' simul etiam torquet' in lana. Cu
cū pene oms conducerent. simul quidē
ee s; lanā solā passioni subiacere n colore'
silvest dix. Obsec uos filii knu date
silentiū' & euidenti' exemplū pferam.
cui iudeus contre n possit. & adiecit.
Audi iobal. Potest fieri ut arbor habens
in se splendore possit mundi' Jobal dixit.
Potest fieri. Silvest dix. Ergo cū incudi
tur. n uides quia ict' ferientis ferri splen
dore solis excipit prius qua tangat lig
num' s; splendor cū ibi sit n potest nec
incidi nec adolante separari' Sic aut
duumtas nec separari potest nec incidi'
illud aut passioni subiacuit. quod sicut
lignū & ligari possit & teneri. Tunc u
nūsus simul etiā iudeor ppls mci' lau
dib' acclamauit. Decim' ad hec thara
dix. Dicat silvest' utrum mā ds conu
gia maledixerit. Silvest dix Nos con
iugia benedicta dicim' a dō. Thara dix.
& quare negatis de conubio natum
istum que coitus. Silvest dix Nos n
ideo dicim' filiū uirginis xpm. ut con
iugiū condempnem' s; causā uirginis
part' rationabiliter acceptam'. Thara dix.
Quas causas parientis uirginis ostēn
das ignoro' unū hoc sentio. qd in obfus
canda coniugia laudē uirginis suades.
Silvest dix. Non obfuscant' s; adornan
tur hac assertione coniugia. qm hec
uirgo que xpm pepit. de coniugibus
nata ē' & ita sacrū corp' exhibuit. ut
digna esset dī filiū ubi carnē factum
ceipe qu pdictum selm repararet. Sele
on dix. Memor ee debet silvest' qd dixe
rit de causis singlis natiuitatis & pas
sionis xpi siu dare responsum. Silvest
dix. Ita plane faciā' & omia que circa
eum gesta sunt utilitatis humane cau

sa euidenᵗ ostendam. Namquando ꝑmus homunus ds humanam formauit. virgo erat tra unde assumptᵘ ē. Seleon dixit. Nouū genᵘ assertionis audio tram virginem fuisse. ut quasi mulier posset fieri. Siluesᵗ dixit. Bene facitis mucrem uob succedentes. ut contendendo que nescitis possitis edisserere. Terra enī virgo erat tota. quia nec sanguinē humanum biberat. nec mortuum in se susceperat nec sepulturā. Seleon dixᵉ. & unde ꝓbas tram virginē uel duci debere ut credā. Siluesᵗ dixᵉ. Miror hoc loco auctoritatē requiri. ubi hominū oīum una est sententia. ut virgo ducatᵘ tra. que ī habet mortuoꝝ hominū sepulturam. Tamen ut doceā tram ee virginē. eo tempore quo fratricidiū a frē commissū ē. & cruorem fratrum excepit. & sepulture sue ris os simul aperuit. audi quid ducatᵘ adhuc qui frem suū occidit. Maledicta tra in opib tuis. que aperuit os suū & bibit sanguinē frīs tui. Spinas & tribulos germinabit t. & ꝓpha dicit. Et corrupta ē tra in sanguinib. & contaminata ē in opib eoꝝ. Cato iudex dixᵉ. frustra tram fuisse virginē dubitas. quā & corruptam postea euidens ratio manifestat. Vnde de ceteris que sunt explananda iudeus a xpiano inquirat. si docuerit & auctoritas legis iudaice declarauerit. Ses siluesᵗ dixᵉ. Qm̄ constat de tra virgine hominē ꝑmū fuisse plasmatum. q̄ imitū nubendi nascentib tribuit. ideirco oportuit ex utero uirginis nasci. qui imitū renascendi conferret. & hostem qui ꝑmum hominē uicerat uinceret. ac renascentib sententiā maledictionis auferret. Nam sicut natᵘ est ut renascerem. ita etiā se temptari ꝑmisit. ut nos a tēp tacionib liberaret. Esurijt. ut nos reficeret. Sitijt. ut ariditati nre uitalia poculā ministraret. Ligatᵘ est. ut solueremī. uendi tusᵉ ut nos redimeret. teritᵘ ē ut nos diuerteret a cultura demonū qua tenebamur Illusus ē. ut nos abillusionib liberaret. Spineam coronā in capite excepit. ut nos a maledictione spinarū & tribulorū eriperet. & flores paradysi. qui nos fecit qs pdiderat. humana ꝑsumptio redonaret. Exspoliatᵘ ē. ut nuditatē pme ꝓuaricationis. ī ficoꝝ folus nec pellicens tunicis. s; indumētis candidis p indulgentiam tegeret. & sup niuem dealbatos ac mundos a peccatorum sordib oīs credentes in se pat suo filios adoptaret. & qm̄ lignū concupiscentie culpa detinebam. ad lignū crucis xpe ascendit. ut de peccato dampnaret peccatū in carne. id ē de ligno crucis lignū concupiscentie. Accepit escā fellis & aceti poculū. ut hominē ad tram fluentē lac & mel mīduceret. & fontes nob mellifluos aperet. Accepit in se maledictionē nram. ut super nos suā benedictionem effunderet. & nostra a nob maledictionē auferret. Suscepit in se mortalitatē nram. ut suā nobis unā simul cū eternitate restitueret. nec solū paradysū nob reddidit. qm̄ humano generi ꝑmus homunus ꝑsumptio clauserat. s; ipsa celoꝝ regna oīb credentib patefecit. S; ne ūbis currentib humana tantū ratio patrinari uideret. absq; aliqub pigmentis ut herbis ac medicaminibus. ceco etiā nato de luto salutē sue reddidit usū. ut se ipsum ee ostenderet. qui ꝑmū hominē de luto tre plasmauerat. & cecis usū recreando & miserando redderet. quē usᵘ fuerat ī creando dedisse Idō etiā & leprosos mundauit ūbo. om

nib⁹q; egtudinib⁹ salutem p̄buit· demonia ex obsessis corp̄ib⁹ expulit· pedib⁹ p̄ambula uit maria· imp̄auit uentis· tempestatem compescuit· & uitam iã mortuus & sepul tꝰ ris siu imp̄io redonauit· ⁊ hec fides nã quã predicam⁹ & credim⁹· si quid t̄ o udee mi⁹ dictũ putas uñtroga· Seleon dr̄· fateor ñ de oñib⁹ satis ee factum· nã p̄mi⁹ seruo tuus & medius & ultimus ta ratione firmatus ẽ· ut iã olim debu issem⁹ ep̄o credere· Nã manifestum est qđ mchil nouũ agit p̄fidia mã· quę sẽ per p̄bat̄ com̄ utilitatẽ suã egisse· Tẽ unũsi ppli simul cũ regib⁹ & iudicibus uultus laudib⁹ clamabant· agentes deo gr̄as· qua tanta rationẽ p̄ os ei⁹ aurib⁹ eo⁹ dedisset· & nulla dubitacio eo⁹ mẽ tib⁹ de di omnipotentia remaneret· Tunc indignat⁹ zambri uñ ex duodecim uoce clara dixẽ· O uos uos prudentis simos homines iudices ũbo⁹ ambagib⁹ credere· & di omnipotentiã estimare ratione humana concludi· Unde in q ñ dũ locut⁹ sum hẽ admiratiõ apite· ut ces santib⁹ ũbis aliqua uirtutẽ & efficatiã mchi ñi nomine demonstrem⁹· qualit possit ratio humana diuinis uirtutib⁹ cedere· & q̄s sit uer⁹ ds̄ ipsis indicijs e docere· Si euũ ute hẽ dim dicat· q̄m eru ciatiõ ñ negat· cur ego hẽ dim deseram· q̄ incomp̄hensibilis & mestimabilis et menarrabilis ap̄pbat̄· Nã ut sciat hui⁹ nomi⁹ nullã creaturã posse suffer re· exhibeat̄ in ñ ferocissim⁹ taurus· dicamq; nomi⁹ ei⁹ in aurẽ ulr· & mox uidebitis intolerabilẽ ee potentiã nu minis ei⁹· ita ut nec saxa possint tum nominis⁹ eius sufferre· & cũ uellent fe rocẽ taurũ inquiri· exstitit ẽtentus ulusses· qui diceret ñ longe a muro ur bis haberi taurũ in armento· q̄ uix pos set aduris ferocissimus ceruũ artari· Tẽ Siluest⁹ obsecrare cepit augustum & om nes q̄ simul aderant ut adduceretur· Quem cũ uulisset adducere in palatium· euntib⁹ & redeuntib⁹· siluest⁹ cũ zambri huius rei altẽrationẽ exercuit· ut quere ret ab eo ad q̄s usus taurus ute ferocis simi⁹ quereret⁹· At ũ zambri· cũ eet ma lefic⁹· dixẽ q̄a nomi⁹ di nri nulla urt⁹ suf ferre ualet· Nam priores nri cũ mia crisimo tauros offerrent feroces· hoc nomi⁹ di magnũ in aurẽ tauri dũ duce rent· statim mugitum gemitũq; red den· simul etiam sp̄m exalabant· Nulla aut̄ urt⁹ hoc audiens nomi⁹· uiuere po test· Siluest⁹ dixẽ· & quomi⁹ hoc nomen audiens dicisti· Zambri dixẽ· Ergo pu tas q̄d audiendo hoc dixi· q̄d nulla ra tione audit⁹ human⁹ uolucrũ pecudũq; suffert· Siluest⁹ dixẽ· Et domus rerum augustis ussima· quo ordine hoc nomi⁹ sine auditu dixeris· Zambri dixit Nonẽ tuũ nosse hoc mysterium· qui in imic⁹ es iudeo⁹· Dicit ei august⁹· Ergo hoc legendo nomi⁹ dei dixisti· Respon dit zambri· Non carta· nũ membrana· nũ ligna· nũ lapides hoc nomi⁹ possunt ha bere sẽptum· statum & qui scribit mu rit· & ubi sẽptum fuerit solui⁹· Dicit ei august⁹· Dic g̃ simplicit̄· quẽ ad mo dũ hoc nomi⁹ dixeris· Zambri dixit· Septem dieb⁹ ieunijs uacauj· post hec in concha noua argentea· in qua nulli⁹ usus extitit nulla ẽ aqua de fonte· & cũ esset plena benedicta ẽ· Post hec in ipsa aqua fiunt digito litterę· quę nomi⁹ di eruditis tacentis animum· Tẽ g̃ cum ab hora diei p̄ma usq; ad uel pam scripsissem in aqua· uix illud po-

tui climate in secreto pectoris mei retinere. Q'd si opus ē ubis contentionibq; frena laxare. & alia atq; alia dicere & audire. C ū hec & his similia multa zambri repeteret. ecce taur' ferocissim' a multis militib' psentat' ut uix sicut dictū ē a centū uiris fortissimis a comib' funibus canapineis nouis a capite & a tergo tra heret' constrict'. C ē zambri insultans silentio aut. Hec uerba & argumenta talia tuorum sermonū finē inuenient. dic dic nom di tui in aurem tauri. & placeris omnipotentī colere. aut ego dicā. & oms nre religioni concordent. C ē conturbati sunt oms pene fidei nre tauros. si ses silentio stabat intrepidus & letus dicens. Maiora certamina demonū maioribus diuinis auxilus superant'. Atq; in multa erunt credentiū. & necesse erat. ut tenuē fidē tempestas temptationū urgueret. Consenserunt tam simul oms. ut diceret hoc nom mauri tauri. ut hoc qd zambri promiserat plaretur. Ac ubi abiit zambri. & dix' in aurē tauri nescio quod nomen. statim miser' fact' dedit mugitum. & uolentissime cecis oculis exspirauit. C ē oms iudei in insultatione insurrexerunt silentio. ita ut pars aliqua illum tota urgueret. & fuit ista tumultuatio p duarū ferme horarum spatia. C ē rogat augustū silentiū. ut populo imperet silentiū. Q'd cū fuisset factum. ascendēs in eminentiorē locū ses silentio ait. audite principes. & intelligite potentes. & cognoscat oms pplus romanus ueritatem ap̄i. quā uob ostendere possū. ni di nom in hui' tauri aurē ee nominatum. si pessimu demonus nom hunc duxisse manifestabo. Nam ds quē ego p̄dico ni solū uiuentes mortificat. si; & mortuos uiuificat. Occidere aut' iuuentē & mortuum uiuificare ni posse. & serpentes possint facere & leones. & ursi. & latrones. & licet urs' sit. repente p̄ appellationem nominis tauri emori potuisse. tam si multi ut ni credam' hoc nom demonis alicuius fuisse si; di quod dix'. dicat mortuo illud nom. & suscitet eū. Q'd si occidere potest & uiuificare ni potest. constat eū nomen demonis nominasse. q iuuentē occidere potest. & uiuificare mortuū ni potest. C ē zenophil' & crato iudices simul cū regib' urgebant zambri. ut susciteret tauri quē ad inuocationē nominis mi tterat. Cumq; reluctaret' & se diceret illū penit' suscitare ni posse. dicunt ei. Constat te secm testimoniū siluestri demonis inuocasse nom. q̄d ad occidendū p̄ualuit. ad suscitandū ū p̄ualere ni potest. Ad hec zambri dicebat diuinę uirtutis nom tanti ponderis ee. ut penit' ferri ni posset. C um ses siluest' insultans aiebat dicens. Noscim ibm ap̄m ante horam memoratum' hunc plantum di filiū mentib' omniū clarusse. quia infirmantib' salutem cecis lum & uitā mortuis contulisset. & tu ultimum quē uis dm ee. cui' nominis inuocatio iuuentē mortificare potuit. mortuū suscitare ni potest. Zambri dix' Ignoras decē plagis egyptum inuocatione ei' nominis cesam. & omnia p̄mitiua egyptii ab homine usq; ad pecus subito mortua. Siluest' dixit. Ignoras hunc dm qui p̄cussit egyptum cū p̄mitiuis suis duxisse. ego occidam & ego uiuere faciam. p̄cutiam & ego sanabo. Si g̃ ipsum inuocasti ut occideret. inuoca ne ut suscitet. ut possim' omis tunc dicere dm q̄ mortificare et uiuificare p̄ualet. Sic enim in libro p̄mo

regnoꝝ dicat. Dñs mortificat & uiuificat. deducit ad inferos & reducit. Xenophil⁹ & craton iudices dixerunt. Constat sup patrum zambri. si nñ potuerit ꝓ inuocatiõe hui⁹ nominis suscitare mortuum. ꝑ cui⁹ nominis inuocatiõem uiuentẽ occidit. Zambri dixit. Suscitet hẽ siluestrem inuocato illo galileo ihu nazareno. ut assertionẽ dictantis ei⁹ etiã nos recipe uelam⁹. Ses siluestr dixit. Tandẽ aliquando sanũ sermonẽ locut⁹ est zambri. Sed uos dati iudices q̃ cuncta iustissime moderamini. interrogate certos iudeos q̃ nobcum iuere conflictum. si huic sentẽtie ꝓbeant siu cordis assensiũ. ut cunctis pateat suscitato hoc tauro nichil dubij de ihu nomine remansisse. Xenophilus & craton dixerunt. Singillatim dicant iudaice assertionis auctores. utrũ nam gratum fuerit hoc q̃d ultima inuenit post omnium contrictionẽ sententia. Abi achar dixit. Consensus nr̃ ꝓsto erit. si auditu ꝓbauerim⁹ ihũ in ihu nomine surrexisse. Jonas dixit. Quicq̃d sup ihũ taurũ dixerit siluestr audiam⁹. ut possim⁹ nosse q̃d illi⁹ qui crucifix⁹ est inuocauerit nomẽ. Godolias dixit. Si iustum q̃n parentes nri reũ mortis inclamauerit inuocauerit. & surrexerit hic taurus diuino nomine mortuũ. sine dubio manus dabo uris assertionib⁹. Aman dixit. Sicut nr̃i potest fides nra a recto tenore deuiare. sic nec iste taurus poterit surgere. tam q̃a meo conclusa ẽ sententia. ut si in nomine ihu crucifixi surrexerit. tibuam assensum. & nequaquã contradico ista. Dobec dixit. Oro⁹ homines prudentes ad tantã insipientiam deuolutos. ut credant hẽ taurũ diuino nomine mortuũ aliquatinus suscitari. Hic etiã si iacens mouere se potuerit in ihu nomine omnẽ ambiguitatẽ abiciam. & hoc q̃d siluestr ꝓdicat credã. Chusi dixit. Securũ me spondeo crediturum. si nou taurũ ad inuocatiõem nominis ihu suscitari posse. Benaiam dixit. Hunc q̃d nr̃i risum faciam⁹ mentib⁹ expectantiũ. q̃ uident taurum oculis egressis de loco suo iacentẽ totũ tumidũ & mortuũ. & hẽ credam⁹ ad inuocatiõem nominis crucifixi posse resurgere. Tam q̃a iudicib⁹ hoc placet. si factum fuerit prebebo consensum. Arobel dixit. Secundo benaiã quasi meo sit ore dicta edoceo. suscitato hoc tauro me consentaneũ xpi ac defensorẽ polliceor. Jubal dixit. Polliceor me a iudaysmo recedere. si siluestr ihũ taurũ. ut uno die uiue faciat. Thara dixit. Sicut magna dementia est credere. ihũ taurũ suscitari posse. sic magne imperitie ẽ ut putem me a lege mea discedere. & qua utrũq; fieri nõ potest. securꝰ polliceor q̃d suscitato tauro a siluestro xpianꝰ efficiar. Seleon dixit. Quantumcunq; puluis nã gestis teneat assertis. nec taurũ resurgentẽ nec me credentẽ ostendet. Tam ne iudeam⁹ uolentẽ suscitare siluestrũ impedire. omes nos ꝓfitemur xpianos fieri. si hic inuocato xpi sui nomine istum suscitauerit taurũ. Xenophilus & craton iudices dixerunt. Omnium iudeoꝝ sententia. que ad commencendũ siluestrũ hactenꝰ traxit conflictum. in ea diffinitione ꝓuenit. ut si a siluestr inuocato xpi sui nomine hic surrexerit taurus. siluestri defensio auctore sortiat effectum. & se a iudaysmo ritu auferant bn quoꝝ ꝓfessiones gestis te nent assertis. Tẽ ses siluester epc im

pato silentio dixe. Audite frs & filii quib' ds tbuit intellectum. De bub' curã deo ñ esse. p certo dudecim'. S; quia tempus exigit. ut dignet' salutis oñium causa huius rei habere curam precipimus ut sequestrent se ab infidelib' fideles. & credulu ab incredulis. & nos oñs qui credim' aplo in una parte stantes flectam' genua dño. oñs unanimit' postulantes. ut dignet' peticionib' nris annuere. & dñm nostrũ ihm xpm suum ee filiũ demonstrare. Ad hanc uocem segregati sunt omnes credulu ab incredulis. & facta e oratio p unam fere horam. ut ñ esset mt eos qui ñ flens dñm exoraret. Ridentib' aut mt se uideus. & insultantib' nris ac dicentib'. modo apparebit xpc ur. expandit man' suas ses silues' ad dñm. & dixe. Ds abrahã ds ysa ac ds iacob. q in tua inuocatione inbus tbus patriarchis ideo te inuocari uoluisti. ut manifestaret' nob p dñm nrm ihm xpm. qui in trinitate pat' cũ filio & spũ seo unus sis ds uerus pat. uerũ habens filiũ ex te genitũ. uerũ spm sem ex te procedentẽ. una ditas in trinitate. uera trinitas in unitate subsistens. nichil minus unum. nichil minus alterum es enim idem qd semp es ds. qui mundũ ex nichilo fecisti p ũbum tuũ. id e p filium tuũ. qui dignat' est formam nre seruitutis accipere. ut homine pfectum ds pfect' assumeret. ut in unũ ds & homo hominib' credentib' subueniret. q uirgineo partu editus stella indice demonstrat' magis. & pastoribus ostensus ab angelis. in psepio positus rex celestis humilis mitia posit' & ostensus. omia ppt nos temptacionũ genera superaret. ut nos a temptacione demonũ eriperet. & ad grãm paradysi reuocaret. ac susciperet peccata mundi crucis patibulũ sustineret. atq; ideo filius hominis factus. ut de filiis hominũ di filios faceret. & uite eine faceret consortes. te itaq; inuoco ihm nazarenũ. crucifixũ. magne resurrectionis auctorẽ. qui ido mori uoluisti. ut mortis captiuares imperium. & uite eine aduni resurgens a mortuis apires. te inuoco sup taurum ihm. ut q in nomine sathane exspirauit. in tuo seo nomine cũ omñ mansuetudine surgat. ac mansuet' quasi agn' ad gregem suũ cum omñ lenitate pueniat. atq; ad inditũ uirtutis tue multor ei amorem uitam tbuas. ut cognoscant pfentes oñs quia tu es xpc filius di qui in hc mundũ uenisti. & hec dicens. inclina ut se ad aurem tauri in qua noñ nescio quod dixerat zambri. & dixe O nomen maledictionis & mortis. sicut intrasti in aurẽ ihus tauri. ita egredere iussu dñi nri ihu xpi nazareni crucifixi. in cui' nomine dicit' t taure exsurge. & cũ hec dixisset. recepto flatu surrexit taurus cum omñ mansuetudine. Cuius umeta manu sua ses soluit dicens. Vade cũ omñ mansuetudine ad arũtum tuũ. Cumq; abuisset humilis omnis popul' simul cũ regib' & regnis. & ducib'. & iudicib'. et iudeis. una uoce per totũ horarum spacia clamauerunt dicentes. Uerus ds. & ueri di filius dns ihc xpc. Ea die ampli' quã tria milia inde oñ crediderunt. & comũsi st ad fidem xpi. Ipsa aut helena augusta cũ omñb' filiis & filiab' suis credidit xpo. omñsq; simul in cubiculo seruientes crediderũt. S; & ipsi iudices zenophilus & craton omñsq; amici iudicii crediderunt. gras agentes dño qd p siluestrum papam ab

errore libari salutis fuę uiam absq; du
bitacione inierunt meruerunt. Omēs
ů sem dī antistitem unanimit excolebāt.
nec solū in urbe roma. s; & in toto orbe
romano fides catholica passertionē fidei
ei & opm eius uirtutib; celestē ac ppetu
Tam obtinuit palmam. Capitulum
Transactis itaq; aliquantis dieb;
pontifices unūsi temploq; huiusmodi
suggestionē augusto constantino fecisse
dicunt. Sacratissime imperator & semper
auguste. ppls semp ur romanā draconis
periculos flatu. Solebant enī uirgines
sacre in templo uestę omū kalendarum
die ad eū descendere. cibosq; ei symula
gnus ministrare. Ex quo aut pietas
ura legem xpiana accepit. huic nichil
offert. idcoq; indignatus. cottidie pplm
suo flatu uexat. & ideo depcam. ut sol
to maiestati ei esca iubeas exhiberi q possit
sub tue pietatis impio cuncta romana de
salute fuę cunctis omnium gratulari. Te
imperator consulunt sem siluestrum. mit
rogans si oporteret pontificib; annuu. &
ex more escam solutam dari draconi.
ullasq; sacrilegas cerimonias exhiberi.
Cui respondens ses Siluest ait. Si quis
militū tuoq; ad inimici tui tyranni legē
aliquid fieri cont tua iura pmittat.
inimicq; ñ simulatio ē hęc quā ipse qui
dem ñ faciat. facere aut alteri ñ phi
beat. Quid de hoc iudicabis. Respon
dens aut imperator ait. Aut gladio aut
incendio interibit. Dixit ei ses siluester.
hanc legem pene apud regē celestem
incurrit. qui pmittit cont dī uolun
tatē inimici ei uoluntatē impleri. Cal
purn aut urbis pfect. cū simul esset
cum principe. quando hęc ses siluester
docebat. cū eet gentilis dix. Peleminā
uram sacratissime imperator. qm p singlos die
mouunt amplius quā trecenti homines
pinseu sexe & etatis. & ñ ē aliud remedij
genus in hoc ut placet draco. si tañ semel
irat de contemptu suo ualeat aliquanti
ampliatis muneribus complacari. Respon
dit ses siluest. Ostende ex his q moiun
tur ut unū qualecūq; ultimū xpianū.
Calpurni dix. Ergo si xpianos ñ inua
dit descende ad illum tu. & fac illū ut
uno die requiescere. & ab infectione
humana cessare. Dicit ei ses siluester
Ergo michi nou fecit draco q homines
infecit. hoc enī dicis. ipse placabatur
ut mui lederet. ñ ut omino ñ lederet.
ego aut illum dico in nomine dī mei
ihu xpi ab oñi lesione cessare. Dixit ei
calpurnius. Fac ut ut uno die a lesione
hominū cesset. & credem xpo quē tu
predicas. Ses siluest dix. Audi me clem
tissime princeps. Jube psentes ee uniuersos
pontifices cristina cū prefecto calpurnio.
ut quod sol hic pollicet simul quoq; etiā
illi promittant. Cumq; alia die adessent
oñs pontifices cū calpurnio. promiserunt
in cspectu augusti se oñs xpo credituros. si ses siluest egisset. ut ul uno mense
in toto anno draco ab hominū lesione
cessaret. Te ses siluest abiit ad aplm pe
trum cū duob; prbis suis custodiuo et
constantio. biduanū ieiunū cōplens in
oratione. iuditq; ei nocte in oratione
aplm petrū talia sibi monita pferentē.
Cum his cū quib; ieiunasti & orasti.
cū ipsis tantū descende. Solo xpi sacra
mento refecta descendite. Ne timeas neq;
trepidū sit cor tuū. s; confidens in deo
accede ad draconem in quo habitat sa
thanas. & dices. In hc dns natus ex
spū scō & maria uirgine crucifixus

& sepultus · qui resurrexit & ascendit me
los · sedet nē ad dextrā patis · hic uenturꝰ ē
iudicare uiuos & mortuos · expecta eum
fixꝰ in isto loco usq; dum ueniat · & cum
hoc dixeris · liga os eius de lino canapi
neo torto triplici · quod tecū portabis · et
sup ceram pones · & signabis anulo ferreo ·
qui signū crucis habebit sculptum · Et
ascendens uenies ad me · & apta confessi
one mea inuenies panē a me & ꝓparatū
de ipso te reficies & p eū omē uenenum
abicies · & salui tē xp̄iano p̄cipi simul
& pplo p̄sentabis · Igit descendente sil
uestꝝ omis xp̄ianis p omis ecclias flentib⁹ in
cumbebant · petentes de celo auxilium ·
Pontifices aut temploꝝ miserunt cum
eo magos dicentes · Ista longe sequā
tur · porphirius & torquat⁹ · & nuntient
nob⁹ si p̄ueniat ad draconē · Orans aut
descendebat silvestꝝ cū memoratis pres
biteris cultonio & constantio · p gradus
centū quinquaginta · Porphirius aut
& torquat⁹ sacrificantes & inuocantes
demonia · descendebant post eos · Ut ubi
p̄uenerunt ad flatum draconis · comp̄
hendit porphiriū & torquatum angus
tia · & ceciderunt · Sc̄s aut silvestꝝ cum
prbis suis sicut admonit⁹ ē ab aplo · sine
formidine descendit · duas lampades ac
censas aute ferentes ei · Et ecce circa me
diū descensum ceperunt sybilum draco
nis nascentis audire · Cui sc̄s silvestꝝ aut
Apls xp̄i petrus misit me ad te · & uisit
mi · ut ligem os tuum lino · & signē anulo
crucis signaculum habente · Tē draco
immanissim⁹ squamā faciens ex ore suo
& sibilationes agens · quasi trabes cen
naria ueniebat in furore nimio · ita ut
ignis & flamma p̄cedere uideret⁹ · Tē
sc̄s silvestꝝ exclamauit & dixꝫ · Ne tra
das bestiis dñe animas confitentiū tibi ·
& uox facta ē ad silvestrum · Constans
esto · qm̄ tecū manꝰ dñi · accede & liga
os eius · Et accedens ad eum silvester
dixꝫ · Da honorem dō · & colligе te in an
gulo spelunce tue · qm̄ ex p̄cepto dñi mei
ihu xp̄i & apli eius pet ligaberis · Et ac
cedens ligauit os ei · & signauit anulo
sicut ei p̄ceptum fuerat · & clausit ma
as eius · & ipsas ligauit simili modo
dicens · Credo in uirtute dñi mei ihu
xp̄i · qm̄ ulte manus nō poterunt aperiri
quo adusq; adueniat dies iudicii · in q̄
iudicandꝰ ē ulte inimic⁹ · Igit cū moras
faceret in ascensu · ceperūt ppli paganoꝝ
insultare clero & xp̄ianis cū expectan
tib⁹ · & dicebant · Silvestꝝ papa uir cū fa
ma mori uoluit · ut dicat⁹ q̄ cōm draco
nem p bominū salute pugnauit · et
uicto mortuus ē · Et commota erant cor
da omnium · & erat fletꝰ & stridor · & tris
ticia · & inmia tribulacio omniū xp̄ia
noꝝ · Sc̄; cum spes nulla reuertentis esset
ret · & omis erubescentes & flentes absce
dere inciperent · ecce subito ueniens cum
p̄sbiteris · porphiriū & torquatum inue
nit se uolutantes p̄ inmia angustia ·
Et facta oratione eleuauit eos · & secum
adduxit · Qui mox ut ascenderunt sa
ni · cursu rapidissimo p gentes · detulerꝫ
coduces maleficioꝝ suoꝝ · & prientes
eos ad pedes sc̄i silvestri · cota omi ppli
cumctisq; pontificib⁹ · incendio eos con
sumpserunt dicentes · Sic incendant⁹
& sic ardeant · q̄ ñ credunt xp̄o · quem
sc̄s silvestꝝ p̄dicat · Sic factū est · ut ppls
romanꝰ a duplici morte liberet⁹ · idē a
cultura draconis & ueneno ei⁹ · Ipō anno
baptizati sūt ad xp̄m milia uiroꝝ · & nullꝰ pe
nit⁹ draconi apparuit flatꝰ ex illa die · Sicq;

Constantin' autem impator ipsa die hāc legem ꝓponi iussit ꝓ omīs amplissimas ciuitates. Constantin' august' omī or bi romano. cunctisq; urbuī ciuib' salus. Est adeo cunctis dī summi adhortacio. Diu multumq; etiā ī paruo animi mei dolore errorē nr̄ꝫ prauitatis admuror/ ꝑ sertim cū uideam hōmines tempali con ditione mortales. qui sic in uitr̄ merem ta facile consurgim'. ita finē nr̄m in to tum mimme ꝑsidere. ut uerū dm nec iusto timore reuerean'. nec debita religi one ꝓcolam'. ī solū secreta pectoruī cer nentē. ſ; etiā omīum actuū nr̄oꝝ archa na ꝑsidentem. Omīs inquā habentes sensū ī cognoscen' omīum ēditorem. q omīb' nob ſpm uitr̄ dulcissimę inſeruit. quē unūsa etas humana reueretur. ſp se plane ds un' ac sol' sine ull' consortio potestatis. qui toci' mundi gubinat im ꝑium. sup omnē eminet magnitudinē. qui nulla potest estimacione cōpreben dimunsibus. nullis conspectib' patens. omīa ipse tenens in ꝓꝑia potestate. nec humanis usib' contuet. ipse tam omīa ꝑspicit. & unūsitatē motū in semetip so continet. ex qua omīum origmem duxit. Nec mirū si corp' nr̄m ex ossib' & carne concretum. in ēternam tionem di aciem oculoꝝ conferre nō possit. Q̄ppe in celestem ac uerū dm. uerę ētnitatis auctorē. conditorēq; mundi toci' ac rec torē quis ualet intendere. cui nec cont solis qudē radios dirigere possit obtu tum. Q̄um ut cepit. statim ut imbecil litatē illā fragilitatis humanę splendor solus temptauerit. facultatē intuendę lūtatis auertit. Quantomagis in splē dorē ētnitatis si obtutū dirigere cona m'. imbecillitate repsi caligine obscura ni. Qua ꝙ ꝑsumptione humani gene ris oculū in diuinitatē conferre nitim'. At ū animū attollentes. indefesso cur su legem quā ds distribuit teneamus. Summ' enī ds qui pluit tr̄ tremoresq; moderat. fulgura clousis minantib' ubrat. nubib' pruinis. glaciali rigore humanos art' constringit. cui unūsa succumbunt. apud cui' clemtiā uita ꝑ petua & etna lux ē. ipse quoq; illi' afflu et gtā. qui se hic tantę maiestatis cul tui subdiderit. Oportet ꝙ toto men tis nisu ad ei' bonitatem ueneranda col la submittere. & nequaquā ei' misericordiam contemnere. ſ; ostensam mundo eius gſam summo studio uenerari. & meor ruptę uę meritis gſari. relictis onūbus quę uitę cursum impediunt. & noctis errorē prauęq; estimacionis nubilū indu cunt. Quum poti' iustitię poculū q̄d sum m' ds ministrat hauriam'. q uoluntatē conseruandę pietatis atq; humanitatis nob rationē infundit. Abiciend' ē ꝙ no bis error. & ad id ꝓpositum recurrendū. quod nos possit ad etnę lucis producere claritatē. atq; usq; ad ipsum consilii nob effect' condonet. Nā qui solū dm pia mēte ueneram' etnā uitam sortiem'. & dulcedine celestis almonię ꝑfruem'. quando uisu eoꝝ stellantes celi regem etnum qui in eis regnat ostendent. Hęc ꝙ ego Constantin' august' religioso mētis affectu cunctis hominib' ꝓpriis sermo nis conscriptione credidi declaranda. ut qui pat' patę diuinit' tuendo rem publicam meruit nuncupari. ipse quoq; ad impendendū diuinę pietati debi tū cultum. mentes hominū uidear re ligiosas efficere. Intendam' ꝙ animi ad omīpotentis di gſam ꝑducandam.

& exemplo uenerationis mee immortalem
dñm pñi atq; tribulem in & omñb' ipantem
p totñ orbem impii mei fama nobilitet.
Hui' enim ueneratione bella seditionesq;
ab hominib' sedabunt: nec ampli' quis gla
dio dimicabit. aut certe famis necessitatē
sustinebit. Venig; ds simm' omps. pfectus
& etnus. pius ac religiosissimus meritis puo
catus. dabit nob muris ppiciatq; p omne
temp' etatis. pacis ppetuā tranquillitatē
& mestimabilem affluentiā gaudioq; añ.

Post hec constantin' august' habu
it bellum scitarum. & uictoria ce
lebrata cū esset in partib' thraciarum
in ciuitate que bizantiū uocabatur.
uidit somniū magnificū dormiens. in
quo oblata ei fuerat mulier amicula iā
mortua. & dicebat ei sēs siluest epe.
fac orationē. & suscitabis eā. Orante au
tē constantino impatore. illa amicula
surrexit. & facta ē iuuencula pulcherri
ma. & placuit oculis constantini casta
contemplatione. & induit eā clamide
sua. & diadema suū quod optimū habe
bat. posuit sup caput eius. Helena aut
mat eius. dicebat ei. Hec tua erit. ñ mo
riet' ñ in fine mundi. Cuiglans autē
narrauit uniūsis amicis suis uisionem.
& omīa que excogitabant ñ erant ac
cepta auribus ei. Tunc posuit constanti
nus in oratione & ieunio. dicens ad de
um. Non cessabo ieunare & orare. tu
qui es xpc filius dei. donec uisionem
quā ih p famulū tuū siluestrū ostēn
disti apias. Septimo autē ieunii die
die adē ei iterū in uisione sēs dicens.
di' decrepita hec ē ciuitas in qua tu
consistis nomine bizantium. cui' & mu
ri p uetustate consumpti sūt. & pene om
nia menia corruerunt. descende itaq;
ibi equū tuū. in q; baptizat' in albis se
dens in urbe roma. & apli & martyrū
limina circuibis. & xpi ararium & gem
mis picturam. hoc labarum tenens in
dextera tua. dimitte frenum equi. &
quocunq; duxerit angls dñi illuc eat.
Tu autē fixam cuspidem labari in tra
ue trabe ut semitā faciat tract' sup
qua semitam construi facias muros.
& hanc ueterana ciuitatē & pene mor
tua in iuuenculā suscitabis. ita ut re
gina facias urbium. Erit enim in ea
nomñ dñi nri ihu xpi magnificū. et e
runt in ea templa di ad honorē omniū
seō; instructa. & filii tui post te. & filij
filioq; tuoru regnabunt in ea. Cuiglans
autē constantin' impator statim adec
tiam pgit. indicatq; epō ciuitatis u
ro seō sistitio. omē quod prius uide
rat & sedō. Offert quoq; dō munera.
& cōmunicans dñico sacramēto ascen
dit equū. & pcepit quo eū duxit an
gelus dñi. ac p semitam labari funda
menta creuerunt. & appellata ē con
stantinopolis id ē constantini ciuitas usq;
in hodiernum diem. Capitulū

Ses autē siluest' ex pat' rufino na
tione romanus. sedit in epatu romē
annos xxiii tres. mēses x. dies xi. fuit
autē temp' constantini magni impato
ris & uolusiani consulis. ex die kalen
darū ianuariarum. hic fecit ordinati
ones sex in mēse decembre. presbiteros &
diaconos. xxvi. epos p diuersas ciuitates
lxv. hic sepult' ē in cimiterio priscille.
in uia salaria. miliario tertio ab urbe roma.
pridie kl' ianuarias. qui fuit uere catholic'
& xpi confessor. quieuit in pace. Amen.

Explicit uita sci Siluestri epi. & c.
Incipit passio sce Columbe uirg. & mar.

ODEM tempore cum adhuc mundꝰ sub gentili cet errore redactꝰ ut q̃ xpi credulitate uota con tinendi exercerent de uote paganorum co hercerent̃ msidus · aduenies tñ a par tib' oientis aurelian' imp̃ator multoꝝ xp̃ianoꝝ effundens sanguiñ̃ p nomi ne xp̃i · puenit ad urbẽ que uocat̃ se nones · ingressusq; ẽ eam die octauo ka lendas ianuarias · in quo natiuitatem dñi nr̃i ihu xp̃i xp̃ianitatis exercebat religio. Audiens aut̃ de beata colum ba diligent̃ pscrutat̃ ẽ opis ei' gesta · & tanquã leo rugiens & rapiens querens quẽ deuoret · auida ferocitate scãm ad se uirginẽ deduci uussit · At illa fide armata xp̃i · puenit in p̃sentiã p̃sidis. Quã ille intuens ait · Quo uocaris no mine · Illa respondit · Ego xp̃i amore inducta · columba nuncupor · Aurelia nus dixit · Nobis hunc p̃me responsionis aditum p̃bes · quod falsa credulitate decipis · Scã columba respondit · Ego nullũ aliud dñm credere possum · nisi nullũ qui nos in origine mundi ad su am creauit ymaginẽ · & unigenitum filiũ suũ dñm nr̃m ihm xp̃m · p nr̃a sa lute destinauit ad tras uisendũ · quẽ sub pontio pilato credum' passum · & q̃ post resurrectionem suã p aduentum spũ sci suam illustrauerit eccliã · quẽ ẽ uerum dñm ante scla · & nr̃e humanitatis uerã in scło recepisse y magnus founa · Aurelian' dixit · Cognouisti institutiones nr̃e decreta · ac deoꝝ nr̃oꝝ legis institutiones · q̃ nup̃ a nob ad hanc urbẽ fuerunt decreta · Sancta columba respondit · Que · Aurelian' dixit · Stultissimo omnino xp̃ianu relicta superflua institutione · me p̃cipiente humane institutionis principe · sub deoꝝ meoꝝ consistant ditione · Beata columba re spondit · Di qui sunt manu facti cum adorantib' se pereant · qua admoniti ones demoniace ee uident̃ · & nec sen sum habent nec motũ nisi retinent corpis · qui ñ quide adorandi · sed potius igne cremandi sunt · ne suadente dia bolo falsa ad se ueneratione stultos per trahant · Dicebi enĩ amand' & colend' ẽ xp̃e dñs meus · qui in uterã polluceri dignat̃ · Sub cui' imperio angli consistũt in celo · cui' ueneratione omnia elementa tremiscunt · Aurelian' imperator dixit · Ponis deos meos iuro · & p̃mittens · q̃d si in consensa fueris & dis meis sacri ficaueris · dulcissimũ filiũ meũ aure liũ sortieris coniugio · ac p magnitu dine pulchritudinis tue in domo mea cuncta cõis tui subiciẽt̃ imperio · qua incluta nationis orta es p̃pagine · si nes cio qua causa puertitatis in hac p̃ma cia detineris · Beata columba respondit · Promissionis tue contempta p̃fidia · mi chi euangelica omnia̅ exempla · Qua quando antiquus hostis cuius in te ues tigia referunt̃ · trib' se temptationib' con tra dñm meũ erigens · ac in montẽ excel sum deducens · ostendit ei omnia regna mundi · & gl̃am eius dicens · hec omnia · & dabo si p̃cidens adoraueris me · tunc illi respondit dñs meus ihc xp̃e · Vade retro sathanas · scptum ẽ · Dñm deum tuum adorabis · & illi soli seruies · Huius exẽ pli instar dampnationis tue socia p nulli ta me conaris facere argumenta · ac aba more etiu sponsi tyranne disiungere

cogis quam ñ ualebis ab ētus ampleaibus
separare tu & filius tuus quē sponsalia iura
ad morē ipsius trenę fecis me ptrabere ue
lis cū auctore uro diabolo quē confiteris
fallacit ēē din mortis ętnę mereberis sup
plicia ñ din meū xpm ante ppię mortis
mtitum confessione placaueris fidei ego
ętn regni destinata sim numeri Nam
p hęc transitoria quę in sollicitans polli
ceris mullo in ab eo potuis deuiare qā
ętno sum sociata sponso monstra earus
legib' subire ñ possum Aurelian' dix Mul
ta ad loquendū ūba subuenium dn
certe si meis ur dixi ñ sacrificaueris dus
amplius inducias ñ habebis si te turpit
delusam stupro igni cremari iubebo Bea
ta columba respondit Potens ē omipe ds
ancillam suam ullesam ñbroz pudendoū
circundare tutela ac ad uirginitatis
pducere palmam qā p ipsius confessione
tuas in omib' parata sum tormor insidia
tolerare ut ipse me inconspectu supnoz
ciuium coronare dignet ac ñt ceteras
suā pfiteat martyrem ēē Tē aurelianus
furore cōmot in amphitheatrū deduci eā
iussit constrictā ac carceris umelis sub
nixi custoduri pcipiens pquri iuuenem
turpissimū libidinis amore succensum
Quo iuento impauit ei puntis studiū
in uirginē carcere dicens Vade in am
phitheatrū ubi tenet uirgo columba in
clusa abuti ea Audiens ille gauisus sibi
hanc licentiam pstitui fūma uelocitate
pcucit ad uirginē Cumq; illi cellule fou
bus ppinquasset beata columba intuens
eū dix Qd cum tanta ferocitate pperas
iuuenis ad uidendū turpiorib' morib' re
tineris Infirmitate sex detenta tecum
certare ñ possum si tam inuoco dñm
meū ihm xpm qui me a tuis insidiis ua
lent eripe potuit ne in uim facere possis
Si dū ipse immanib' hosti potuet ingres
ad eā precit uelox ut meā amoris sui p
petraret scelus Tē beata columba phibu
it dicens Modicū sustine & ad audien
dum quę dictura sum tuū ppara cor Dñs
nis cui me deuou caritissimus morib' de
seruire in hac passionis ignominia me
ñ permittet decedere Tibi cauendū ē ad
psens ne te repente ultio feriat diuina
& in postmodū morte rapiaris ętna du
dicens aut ille iuuenis tremens atq; pa
uescens talia dimisit eā illesam Cumq;
int se hec ūba complessent prim' aggressa
ē ursa beatę uirginis ad adiutoriū missa
Exiliens aut sup humerū iuuenis depo
suit eū in tram fremens intuens in
faciē beatę columbe qd de eo uideret p
agi Illa aut scies sua p unctā ursā
ēē directā a deo curans eam p nom xpi
ut in eū nullā exerceret ultionis unde
tam si prim' ad loquendū ei licentiā tri
beret & locum Tē ursa subito beatę uir
ginis obediut impio Dimisit enī illā
illesā si statim se hostio apposuit cellu
lę ne ipse fugā elapsus peteret nec alu
d aditū ingrediendi ipsius cellulę potuis
sent inuenire Tē beata columba pdica
tionis hui' ūba loquuta ē Vides quan
ta sit inuocatio nominis xpi qā feras
ta de remotis situarū partib' ad meam
tuitionē conditous sui impio assensa
cernis ēē directam ut tuā ame remo
ueret infamiā & illa creatous sui ob
tempat iussis que irracionabili uiget
natura & tu homo cū sis rationabili
condit' sensu ab agnitione xpi alien'
extitis Aut te pfitere xpianū fieri
aut certe si tu uueris te ad deuoz
dum licentiā ei dabo Tē ipse iuuenis

compunct religionis fide uoce magna clamauit dicens. Qui xpm̃ n̄ fuerit confessus sanct hinc n̄ discedat quia ego confitor plane aliū dm̃ n̄ esse nullum iqm̃ beata columba credere se confiteť. Cūq; hec ūba complesset remouit se ab hostio ursa seorsum mq; p diuinū uidebať astare decretū atq; egrediendi ei pstitit aditum. Ut ille se gaudens ereptū tocius ciuitatis clamabat pceo n̄ ee aliū deum cunctarū rerū n̄ illū p cuius nomme tanta ac talia scā paciebať columba. de psingla cunctis disponens ordinē rei quanta in se acta eent mysteria di narrauit. Tañ ad hec ursa p scē columbe urgnis turrela in amphiteatro remansit cum ipsa. Audiens hec aurelian imperator magno repleť furore multitudis iussit ut ex amphiteatro eā expelleret. & sibi exhibitam pſentareť. Illi euntes inuenerunt eā orantem. & ursā intra tugurū simul cū ea degentem. Pre ipsius ū timoris metu n̄ sť ausi ppius quare ad scām urgnē. Qui redeuntes ac timore pterriti dixerunt pfidi. Non possum eā t exhibere. quia ursa intra tugurū degens. nob euntib minume permittit ingredi. Tē aurelian imperator. strue lignoz septa parietum ambiri iussit atq; succendi. ut simul cū ursa prit beata columba cremaretť incendiis. Cumq; rā flāmas incendii paulati ursa succrescere cerneret. finē uite suspicās ppinquare. uxta qđ mos ipsius exigebat nature. ceput fremere & rugitū dare. Videns hec beata columba ipsi est compassa miseris. & eam exhortari cepit dicens. Ne paueas ista que cernis incendia. qa potestatē in me ullā n̄ habent cremandi. dū ego auctore patris scilicet ūbum p quod onia facta sunt mī corretineo. hec enim fieri permittit n̄ mob ad penam. sp pie magnitudinis gsa. Nam in hac uice stipendia n̄ amittes uite. neq; a nullo capieris. sp pprium finē peipies. Tē ursa p regmina templi mī media pcula foras egressa. amara peurtēs ad heremi uasta. mī medias populorum ūmas. ad loca consueta remeauit illesa. Ut illa erepta. ecce nubes imbrū copiosa. diuina ministratione directa ab africa uenies imīsa aquarū attulit fluenta. ita ut ignis ualidi ualeret incendia supare. Cumq; aurelian impator hec gesta mire dispensationis omīpotentis di uidisset. duritia meredulitatis retinť. in stupore cōfusus dix. Que est ars tua ut maleficia columba. pque incantare potes. ut etiā fera tribulis in adiutorū tante uelocitatis potuit subuenire. ac pluuiarū guttas ad penarū nostrarū ingenia que t ingentiū decimum extinguere. Qua enī auctoritate talia nos in hac parte psuales supare. Beata columba respondit. Infelix quanta sibi obcecatio psualet cordis. ut te nec hec uirtutes dispensationis di ad agnitionē pducent xpi. Et inq; tu psuales diabolice incantationis me existimas auctorē esse. Nulla maleficia ego noui. n̄ xpm̃ omīpotentis di filium adoro. ipsū in tribulationib meis inuoco. q me exaudire dignať. Aurelian imperator dix. Sa t testať fuerit ut hui auctoritatē nominis ampli ñ deberes pferre. Beata columba respondit. Lupe rapax. q gregē xpi rabido ore ac uenenoso rictu mordere & laniare n̄ desistis. sint sermones tui tecū. & mortis filii tui obtempent impiis. Nā filiā lucis n̄ poteris a suo mutare pposito. Tē aure

lianus furore cõmot' iussit tormẽtor minist's
ut eã extẽ ciuitatẽ in miliarium ducerent.
& caput illi' gladio amputarent. Sed ante
quã beata columba ab ipsius duceretur
pſentia. ad aureliamũ ausum loquendi pre
buit dicens. Dampnationis tue sententi
am ñ ptimesco. qã iterata deuotione mar
tyrũ consũmabo. Dñs ac redemptor nr
nos de hac re in euangelio hortat' dicẽs.
Qui amat animã suã. pdet illã. & qui
pdiderit animã suã ppt me. in uitã eter
nam custodiet eã. S; illam futuri iudi
cii pœs dãpnationẽ treimisco. q; expe dic
tur' est impius. Discedite a me maledic
ti in ignẽ ętnũ qm ꝑparauit pat' meus
diabolo & angelis ei. q; tu sine intermissione
ppas. huic sententie subiacere. & cum
diabolo & angelis eius socius igius ętnu
ñ desinis adeẽ. Nam itã dampnationẽ
quã ingeris. in cui' compensatione eter
nu supplicii parua ac uilis inuidet' esse.
qã animã meã licet a corpe ꝑualeas se
parare. tam̃ post dampnationẽ corpus
amplius in eã ñ retinens potestatẽ ipse
q eã indedit in corpe. & post futurã res
taurationẽ in cõpage membroum eã resti
tuere potest. Nã tu sine deo & malorum
consei' aspice uultum meũ diligent. ut
cũ uenero ante tribunal xpi ad accusan
dũ te. remmiscaris sponsũ meũ ante qm
tã in phec glam ꝑparas. unde & pœnas ẽ
quiri sętnas. Post hec ũba. cũ pduxissẽt
eã minist' ad locũ ubi eis fuerat imperatũ.
antequã penderet' nudatas petiit. ut o
rationẽ prius ad dñm funderet quam
ab hac uita discederet. atq; int' ceteras
pœs. anabodũ sinũ nouũ pia supplicatio
ne lacrimabilit' offerens dix. Accipite bẽ.
& uacta petitionẽ meã in orandi licenti
am date. At illi mutuento muneris dono!
ei ut petierat orandi ꝑstiterunt licentiam.
Tẽ beata columba prona in tra iacens. to
tamq; se ad dñm fundens. orabat dicens.
Dñe ihu xpe omnipotẽs ds. tu scis qua p con
fessione nominis tui has pactor penas.
presta in auxilium tue pietatis. ne in se
cunde mortis post ustas pœnas pene utro
que ętne. Si; tuis miserationib' subleua
tam. me ad glam destines sempitnam
Primus pia deprecatio extensione diuine
miserationis celeste penetrauit secretũ.
Tũ e celo diuinitatis uox intonuit di
cens. Veni columba apti sẽ t celi ac
chorus celestium simulq; & uirginum
gaudent' ad tuũ ppant occursũ. Astat
dñi filius. ꝑparatã habens t ętnitatis
coronã. Suscipient te angli. & pducent
te in ciuitatẽ scam ihrlm. Cumq; pcu
cienti colla subderet. exemplũ magist'
retinens dicẽ. Tu scis dñe ds. quia amo
ris tui desiderio in hodie impleta sunt
uota. hoc eis ne reputes in excessum
qa te ignorantes delinquunt. Tria
hic genera sce columbe uirginis intu
emẽ consummata ee martyrii. Primo
contempta terrenarum rerũ opulenta
euangelicum secuta ẽ ꝓceptum. q; ñ
reliquerit omia que possidet ñ potest
mis ee discipls ul' etiã qa sublimitatẽ
contempnens mundi. renuit pariter
regalis connubia plis. secdo quia longi
ora carnis incendia tolerando. ul' etiã
minici in se iaculis decertando uirgi
nitatis ꝓmerut' donũ. Tcio hic ut dici
mꝰ in effusionẽ sanguinis cũmꝰ martyrii
gen' ee completum. Acta sunt hec
in ciuitate senonis ꝓdie kl' ianuarii.
regnante dño nro ihu xpo. cui ẽ honor
& glia in scla seculorum amen.

Explicit passio sce Columbe uirg'

Prologus in uitam sci Basilii magni
archiepi & confessoris.

Basilium magnum sci ac confessorem christi non erat indecorum fideles filios patris contestari defunctione & laudem ei dare iustam quemadmodum usq; nec omis compassibilitate tulimus. Postquam autem lamentationis caliginem secundum quod septum est amouimus & ad gratificandum nos postulationem apud omnium uerum deum nrm admouimus necessarium credidimus memorabilia & uera ac magnanimia ipsius patris & magistri nri basilii scripture tradere. ut ne temporali percussione obliuionis profunditati tradant. Tribus siquidem sanctissimis & mirabilibus uiris. gregorium dico in theologia decorum. & gregorii memorabilem nyssenis ciuitatis. ac & effrem beatissimum alios aliter epitaficis sermonibus uirum illustrauimus. usui est & ne tanquam abortiuo uitia postolice loquar: in manibus habenti ab eisdem uenerabilibus uiris editas narrationes. que his defuerunt supplere. ut fideli filio pater debitum rependeremus. Sicut nubes occultare solet. multo facilius temporalis percussio bonus et narrationibus obducere nouit obliuionem. Ergo quoniam magni pastoris nri. & resonantis orbe celestium uirtutum collocutoris. ac angelicorum ordinum comministri. magnilo quus ecclie predicatoris. solida orthodoxorum dogmatum columpna. naturam rerum excellentium excipisse. numinem tinitatis ultianum apostatam deiecit. ualentis os blasphemum obstruxit. arrianorum debellauit malam gentem. christianorum plane corroborauit rectam gentem pastoris adepsit ecclie ipsi regale sacerdotium circumamat omnium. & arie duumque fidei doctoris gestos & uitutes. & post tinitium

magni splenduit miraculis & oratione ei' sicut dictum est facta. ultianum detestabilis extollentem in altum comminus & loquentis adhuc eius dum mustiam. quorum ualens ipse aumiculus apprehendens indigne imperialem purpuram. & arrianorum male gestis patrinus. uenit ad ea que apud nos & cesaris ultra tem ciuitatem. conquirens. & prohuiusmodi temporis presens narrabo. Ad propositum reuertam. ex natiuitate eius usq; ad finem uite uirtutes ipsius enarrantes. Explicit prologus. Incipiunt capitula.

i. De tempore quo doctine uacauit et conuersione euboli magistri sui
ii. De aduentu eius antiochiam
iii. Quomodo baptizatus sit in iordane
iiii. Quomodo diaconii gradum antioche susceperit. & apud cesaream diuina reuelatione inuentus
v. Quomodo epc factus missam composuit & saluatorem
vi. De hebreo qui audit cum aplis uidit infantem parturi in manibus basilii epi sacrificii
vii. De scriptura quam muliercule fecit.
viii. De mistica sacrificii reuelatione et morte apostate iuliani imperatoris.
viiii. Quomodo sci spc aduentum audit et de quodam diacono & de libanio sophista.
x. De quibusdam gentilibus & interpretatione eorum
xi. Quomodo ductus est antiochiam. & merriam. et de filio ualentis arriani.
xii. De negante xpm scripto.
xiii. De anastasio spirituali prbo.
xiiii. De beato patre nro effrem.
xv. De ualente deo odibili. & deleuit
xvi. De muliere cuius peccata per orationem
xvii. De ioseph ebreo.

Explicunt capitula.

Incipit vita sci Basilii episcopi et confessoris xpi.

ASILIVS ·

ita q; solus ut sic
dicam mtra equa
lem & decentem
ostendit uitam
opib' & ubis·diui
na sapientia u
tam cõponens·
omna xpo dãs·
f; & animam
atq; corpus
nec ñ sermonũ
man' quib' gen
tilem errorem sic
ranęq; telam disrupit· Hic septimus fac
tus· dat' a gentib' litteris· Vacans
aut doctius quinquennio fructũ adq
siuit multum·philosophalem disciplinã
dulcedini nature· Deinde relinquens pa
triam·cappadoc' enĩ erat natione·appre
hendit matrem ubq; athenas· Cathara
te etiam·& multa abstinentia & conti
nentia decoratus·adiit pceptorem grę
corum sapientię eubolum·& sic se ipsum
dedit doctius·admirand' ecia & magist's
factiq; sunt ipsius consolatanei·gregor'
magn' nazanzi postea fact' epc·q& aplicę
sedis gubnacula p duodecĩ annq; gubna
uit tempa·iulian' etiã a paruo xpianus
atq; lybanus· Is aut ab omñib' admirand'
posuit in corde suo nichil sumere panis
aut uini·donec supna prudentia intelle
xerit diuinę sapientię archana· Moxans
quoq; in doctius quindecim annis·om
nemq; grecalem philosophiã peurrens·n
fine astronomiã ac optima quęq; colligens·
& nullatenꝰ inuenire ualens p ipsa omñium
creatorẽ·in una noctiũ uigilante eo·di
uinꝰ quidã splendor fidi accendit eum·
pluthare voci religionis scripturã· Surgẽs q;

abiit i egyptũ·& accedens· uni archiman
dritarum porphirio nomine·supplicauit
dari sibi librꝰ sacros ad comphensionẽ diui
nq; dogmatum· Q'd effect' manifit ibi de
lectans meditatione diuinq; sermonum·
& aqua et herbis corpus enutriens·annu
ali ũ tempe ibidem cõmorans·& ũbum ue
ritatis fide considerans·p manfit seruãs
ueritatis sermonẽ·sicq; postulauit se di
mitti iherosolumã orationis gr̃ã·& q; ibi
st̃ uidendi miracla· Id'ẽ aut oras sup il
lũ dimisit eũ· Yeniens aut ubi greconũ
philosophiã didicit·cepit psuadere mul
tis philosophis·& multitudinẽ gentiliũ·
offerre xpo·ostendens eis uiã salutis·
Querebat nebulonnꝰ & suũ pceptorem
eubolũ·erat enim optimatissimꝰ ubi ad re
tribucionem impsũ labons offerre immacu
late fidi·sicut bene currentẽ ad eã Oms
etiã eum sicut magistrũ sequebant'·qui
philosophiã sectabant'· Querens aut illũ
pomia eruditona·inuenit illũ in subur
bano cquirentẽ in sermone cũ ceteris
philosophis· Hoc enim erat apud illos·fes
timabat' aut dicq; d·aut audiri plus no
ui· Disputante q; eo·reprehendit illũ supue
niens basilius· Debui qui cũ illo erant re
prehendit te q's inquiunt o philosophe·
Ipse aut' ait· Aut d's·ait basilius· Recog
nosci q; se faciens basilius·coessentes sibi
dimisit eubolus·& cohesit basilio·tbusq;
dieb' meibati pmanentes·cquirebant ad
inuicem· Interrogauit q; eubol' basilium·
Que ẽ diffinitio philosophie· Qui ait· Pri
ma diffinitio philosophię·ẽ meditacio mor
tis· Ille admirans dix'· Q's ẽ mund'· Qui
ait· Qui ẽ sup mundũ·s: dulces quidem
sunt mundi sermones·amar' aut' ualde
illi ẽ mund'· qui eum committ uitiose·
& alta ẽ uoluptas corpis·& alta mens

porẽ nature. & simul hec coesse eucha ñ
de licuis ẽ. Nemo potest duob' dñis seruire.
Verumtñ ut uirtus ẽ frangim' esurien
tib' panem scientie. & p malitiam inrectos
p uirtute ducim' sub rectum. Si autẽ & mu
dñ iudem' circũamicim'. & ut ppi semmis
ñ despicim'. Hec dicens & exacuens eum
parabolice saluatoris que erga nos est p
penitenciã clementie tres catinos mitit p
posuit. in uestibulo cogitacionis. suplimi
nare quidem portarii uirtutẽ. adducen
tem prudentiã. utilitatẽ. iusticiã. castita
tẽ. que autẽ sinistra suasionẽ. in utraq; ũ
parte ei' intemperantiã. libidinẽ. ebrieta
tem. impudicitiã. segnitiẽ. ẽmination
linguositatẽ. incantacionẽ. & quoddam
taliũ exam̃. Penitentiã ũ decentẽ. stantẽ
mestñtem. subridentẽ. lenẽ. actũsarios
quidẽ merepantẽ. ppriosq; autẽ indigentẽ
ppsq; iuxta eã ũ abstinentiã. intellectũ
lenitatem. ueneratione. timorẽ. cleñtiã
& multos bonos plebem. Ipsius histore
tex' mtr quidẽ diuinus intentq; cautela
audientib' autẽ zelos malorũ occasio. Hec
ipse g; ueteus benigne fact' sum. & isto
duct' sum o eubole. Sunt enĩ inmob' non
ymagines neq; enigmata si: ipsa plane ueri
tas ducens ad salutem. Resurgem' & enim
oñs. hi mutã etiam. & hi m obpbrium
& confusionẽ etiam. & altabim' tbum
li xpi. sicut docent uos magi uoci ppbe
ysaias. hieremias. ezechiel. daniel. & dd'
rex. atq; diuin' paulus. Post ipsos etiam
ipse penitentie dator. & ipsius retributionũ
dñs. qui ouẽ quesiuit pditã. & apostatã
puerũ. ex sinu patris cũ multis diuitiis
& se ipsũ pdige ẽsumentẽ. & postea reuer
tentẽ fame afflictũ sincere amplex' est.
& ueste splendida ornauit. ac anulo in
duit ptioso. suadetq; nichil peccanti pu
ero & seruienti sicut frĩ indulgentiã dare.
Iste mundi contempsit. dñs ptialens beng
nitate suscepit. qui equalẽ mercedẽ circa
undecumã horã uenientib' tribuit. & nob' pe
nitentib' ac suscipientib' ex aqua & spũ
scõ regeneratione dabit. que oculis ñ uidit
& auris ñ audiuit. & in cor hominis ñ as
cendit que ꝑparauit ds diligentib' eum.
His ex sensu fact' eubol' dix. O basilice
lestis demonstrator tinitatis. p te credo in
unũ dñm patrem onũpotentẽ. & demceps
usq; expectans resurrectionẽ mortuorum
& uitam futuri seli. amen. Ego autẽ in
hoc fidẽ que mihi ẽ ostendo t. ga omia
que in sc̃a mihi' tuas dans. reliquũ tem
pus uite mee tecũ ero si placitũ in conspec
tu dñi fuerit. suscipiens ex aqua sca et
spũ regenerationẽ. Basilius dix. Bene
dict' dñs ds nr' amodo & usq; in selm o
eubole. qui succendit lucẽ uerã in mẽte
tua. & transtulit te de multimodo erro
re in agnitionẽ ipsius misericordie. Qua ũ
ut dixisti ni coesse uis ostendã t quoñ
saluti nre proficiam' uinculis ihesu xpi
nos libantes. Ut emundem' omia que nob'
sc̃t & dem' indigentib'. & sic in scam ciui
tatẽ abeam'. ipsi uisuri que ibi sc̃t mira
culos. & apd' dñm acquiram' fiduciam.
Et sic utiq; que eos erant dispensantes.
ad scñ baptisma indumenta tantũ ex ip
sis ẽntes iherosolimã ibant. ẽuertentes
ad dñm multitudinẽ multam. II.

Venientes denicq; antiochiã ciuitatem.
ducti sunt in quoddã stabulum si
lius ũ stabulari nomine filoxen'. sedebat
ante portas in ancietate plurima. frat
aut' hic discipul' libanii sophiste. dece
pat enĩ a bullo ũius homericos transmis
sos ad rethores. & in tribulatione multa
manen' degebat. Quem uidens basilius

aut adeam. Qua de causa sic tristis es o adoles
cens. Qui aut. Qd nupdest si dixero tibi.
Insistente namq; basilio & pmittente sibi
pficere. dixit ei sophistā & ūsus. & qua
causa hac agonizo. Basilius denuq; accipi
ens eosdem ūsus. cepit dicere eoz transla
tionē. Stupens aut adolescens & gauis
septo illos dispoīi depcatus ē. Qui sepsit
eoz absolutionē. mtb translationib. Luer
ū suscepit eos gaudens. & inde abiit ad
libanuī. & dedit ei ūsuī transmutationē.
Suscipiens ū libanius & expauefactus
in translatione dix. Pduma pudenti
am nemo qui nē sit sapientiī qd tale m
tpretari potest. Unde g ustoz nouus
opator. Dix puer. Peregnus qs uenes
instabuli meum parantissime diserent
in ustoz absolutionē. Non negligens g
lybanii cursoi uelocissimi stabuli aduc
nit. & uidens basiliī cū eubolo. & ag
noscens hilaris facta est in mmodico eoz
aduentu. dignarq; eos petebat diuerte
re in domuī suam. Quod consequens. pca
bat eos pciosos cibos sumere. Illi autem
panis & aque modicū pcipientes secun
com muā ēsuetudinē suā. gras egerunt
unūsoz deo et datoi bonoī. Cognito
g hoc lybanius pcunctari cepit eos. & p
tendere eis. relationes rethoz. illi ū m
nuebant ei fidi sermonē. Lybanius
aut sentiens uim dictoī. in dū temp
ē dix talis negotii. iubente ū pruden
tia dī in est qui contradicat. Si; in maxi
mo adiuuas me o basili. si hec dicere et
his qui apud me st iuuenib in dedig
neris. Qui festinant coaggerans iuue
nes. docebat eos animę mundiciam. &
impassibilitatē corpis. gressū mitē. uocē
mensuratam. ubi bene ordinatū. escā
& potum in tumultuosum. ad seniores
tacitnitatē. ad sapientiores auditionem.
ad sublimes subditionē. ad equales & mi
nores caritatē in pietā. parua dicere. plu
rima aut intelligere. in temerarios ibo.
in supabundare sermonib. in facules ee
ad risū uerecundia ornari. cū mulierib m
reuerentib in disputare. deorsū ursum.
sursum habere animū. fugere contradictio
nes. in magistralem usurpare dignitatē.
nichil existimare oms honores seli. Siqui
tē qs ex uobis potest & aliis pficere. apd
dm mercedē expectet. & etnoz bonoum
retributionē maxo ihu dno nro. Hec di
cens discuplis lybanii basilius. & admu
rantib omib abibat uia simul cū eubolo.

Apphendentes autē .iii. iherosolimā. & omnē locū sacrum
fide & amore requirentes. & ipsis
locis quē sup omia dm adorantes. ma
nifesti fiunt epo ciuitatis nomine max
imino. & se ei prsternēte postulabat ēsequi
diuinā regenerationē in iordane fluuio
Qs uidens idē uir sēs. plen cū eet benig
nitate. adimpleuit postulationē eorum.
& simul cum fidelib uris uenit ad iorda
nem. Basilius aut uiata ripā positus
piecit se in humuī. & cū lacrimis ac clamo
re forti. postulabat signū reuelari suę fi
dei. Resurgensq; cū tremore despoliat se
uestimtis suis. & cum ipsis uere uetusto
homine. & descendens in aquā orabat.
Descendens etiā sacdos. baptizauit eum.
Et ecce fulgur ignis uenit sup eos. & co
lumba ex eodē fulgure uenit in iordanē.
& tbans agm reuolauit in celū. Astan
tes aut in tm more facti. glificauerunt
dm. Baptizatus ū basilius. exiit de aq.
Admirans quoq; maximus basilii in de
um dilectionē. orans uestiuit eū aplī
resurrectionis induīmtis. Baptizauit

aut & eubolum atq; unguens eos seō chris
mate tcidit illis unnificā cōmunionem.
Postulaut ū basiliū di sacdos p oratione
sumere eubū. Qd & fecit dicens. Jbu xpe
ds nr credo euuangelice tue uoci & spero
mtua benignitate comedens & bibens ctt
egredientem nos diabolū cooptionē nob
tu sei spe fieri. Stupens ū di sacdos in fide
et reūsus ē cum ipsis in seam ecclesiam
Annuali ū tempe mubi cōmorantes com
munu sententia uenerunt antiochiam
Et Basilius sub miletio .IIII.
Ctē ibidem epo in diaconu ordine ese
erat parabolicos sermones mtpretās ab
oīb admiratus ē. Non multopost aut
uenit simul cum eubolo in cappadocensi
um regionē. & debentes mtare in cesari
ensiū ecclesiā ptusionē noctis reuelata
fuit epo ipsius ecclesie eusebio nomine
istoz pmissa & qa debet basilius succes
sor eius fieri. Js aut excitat reuerendum
aduocat principem ecclesiastice mnistratio
ms & quosda reuerendū cleri & misit
eos ad orientalem plagā porte ecclesie
dicens eis usionē. Abeuntes q ad portam
obuiauerunt eis mtreuntib. Quos unde
ns & agnoscentes deprecabant adire epis
copum. & uidens eos intrantes ses epe
stupefact in similitudine usionis deo
gras egit. Jnterrogauit etiā eos unde ue
nirent & q irent. et que essent eoz appel
lationes. & edoct diuē mnistris q ad re
fectionē sr eis tbuere. Qui ducentes eos
ad insignē xenam q ad curā sr obtulert
eis. Jn ipsa aut hora uocans scissimi cleri
ecclesie narrauit eis que a do illi reue
lata sr. Qui una uoce dixert. Vere & is
tud dignū ē mundo ure tue. duumodo
creto reuelari t. post te debeut iherar
chicā sedē ornare. Vnde nichil dubitans
fac quod t uidet. Qui aduocans basilium simul
cū eubolo cepit considerare cū eis scripturas.
Admirans aut pelagus adiacentis in eis sa
pientie. & habens eos dextra leuaq; susten
tatores. multopost n tempe transiit de
Cuita epe
Conuenens q cet epi. sei spe coopta
tione elegerunt basilium ad epatus sedē.
& consecrat. gubnabat eccliam p puuden
tiam di. Post quodda aut temp postulau
dū ut daret illi grām et sapientiā atq;
mtellectū. ppis sermonib offerre illum
sanguineū sacrificiū. & uenire sup eū sei spe ad
uentū. Qui ñ ferens usionē oculis sur
rexit cum tremore. & accedens ad seām al
tare cepit dicere scribens in carta sic. Re
pleat os meum laude. ut ymnū dicat gle
tue dne ds nr q creasti nos & adduxisti
in unā hanc. & orationes cetas sei mnis
terii. & post finem orationum exaltauī
pane. sine mtmussione orans & dicens.
Respice dne ihu xpe ds nr ex habitaculo
seō tuo. & uem ad sctificandum nos. qui
sursū pat co es. & hic nob mussibiliter
co es. dignare potenti manu tua tdere
nob. & p nos oīū ppio scā scis. Populus re
spondit. Yn ses in dns ihe xpe. cū seō spu
in gria di patris amn. & diuidens pne in
tres partes. unā quide cōmunicauit timo
re multo. alteram aut reseruauit consepe

luri sibi ⁊ tcia ů imponens columbę aureę sus pendit sup altare. Cubol' siquidem & eleri pncipes stantes ante portas templi uidert lucē mtelligibilē in templo ⁊ uiros glio sos candidas uestes habentes. & audien tes uocē ppli glificantis dm basiluumq; cer nentes altari astantem ⁊ ceciderē in facies suas glificantes dm. Exeunte aut basilio pstrauerunt se ad pedes eius. Jntrogauit aut causam adorationis & pstitię eorum. Qui retulerunt ei mirabilem uisionē quā uiderē in templo. Tē basilius gras agens sine mtimulsione dño ppt ei' mirabilia uo cauit fabrum auri & fecit columbā ex auro puro ⁊ atq; in pstam deposuit ut dixi mus portionē. suspendens eā sup mēsā sēam in figura sēę illi' columbę quę apparuit in iordane baptizato dño. Hoc aut facto ⁊ exorsus ē sermonē consolationis dicere ad pplm. & congregata ē multitudo mirum ta in ęcclia. mt qs erat & magn' effrem ab bas ⁊ de quo postea narrabim' quoñ ex di uina ostensione uisor factus est beatissimi

De patris nri basilii. ·VI·

diuina mysteria illo agente. hebreus quida se sicut xpian' ppto muscuit. offitii ministrium & muneris explorare uo lens ⁊ uidit q; infantē parturi in manib' basi lii. & cōmunicantib' omñb' uenit & ipse ⁊ data q; ē ei caro uere caro facta. Jnde accef sit ad calicē sanguine repletū ut uere ē. et ipsius fact' est particeps ⁊ atq; de utsq; ser uans reliquia' ⁊ abiensq; in domū suā osten dit uxori sue ad confirmationē dictorum. & narrauit que pprijs oculis uiderat. Cre dens q ut uere ē quia horribile ē xpianoꝝ mysteriū in crastinū uenit ad basilium ⁊ pos tulans se sine dilatione accipe q̄d in xpo ē signaculū. Basilius aut sēs ñ differens. sed consuetā eucharistiā uolenti oñs saluare offerens ⁊ baptizaū eū cum oñi domo sua

Et credente dño ·VII·

Et cunte seō ⁊ accessit ad eū mulier cula ⁊ pudentiā sibi postulans fieri tanq; potentē apud regionis pncipem. Qui acci piens cartam ⁊ sepsit principi. Hec mulier cula pauꝑ accessit ad me ⁊ dicens posse me apd te. Si q; potium. ostende. & dedit mulieri cartam. Que abiens ⁊ dedit epam principi. Legens quoq; eam princeps ⁊ resp sit hec. Ppt uos o pat sce uolui misereri mulierculę. sed ñ potui. p eo quod tbutis subtracet. Ses ů rescripsit ei. Si quidē uo lens ñ potuisti ⁊ bene ut cunq; se habet. Si autem potens ñ uoluisti. ducet te xpc ad indigentium chorum ⁊ ut quando uo lueris ñ possis. & facti sūt ei res caracteres Jonpost multum namq; impiali indig natione tent' ducebat' unde ⁊ reddens in iuste passis ab eo. Tē fit postulator basilii ut porationē suam musedem sup ipsum impatorē faceret. Qd & factum ē. Post sextum eū diem. descendit signū impa le liberare eum de abductione. Ipse aut factam in se clemtiā ñ ignorans. uenit ad basilium gras agens ei ⁊ aduocans mu liercula. restituit ei quod debebat in du plum de propriis. ·VIII·

In illo tempe uulianus impi' impator pgens adusus psas. uenit in partes cesariensium ciuitatis. Basili' aut si mul cū coessentib' sibi obuiauit ei & uidēs eum impator dix. Sup philosophar' fili o basili. Qui respondit ei. Stimā philoso phareris. & obtulit ei p benedictione tres hordeaceos panes. Jmpator aut ut sit shpatores suos accipe quidē panes ⁊ reddere ei fenum dicens. Hordeum eni pabulum ē uniuoꝝ quod dedit nobis ⁊ recipiat & ipse fenum. Qui suscipiens

dixit ei· Nos quidem o imp̃ator ex quib⁹ eo
medium⁹ obtulimus ⁊· tu aũt ex quib⁹ nu
tris irracionabilitatẽ nature reddidisti nob·
uoluntarie quidẽ nos irridens· ñ uolunta
rie ů nob in pastum fecisti hoc fenum· Juli
an⁹ denq; audiens & in insaniã fact⁹ dixit
ad eum· Pastio namq; istius fẽi sine ablati
one dabit ⁊· Quando aũt ꝑsas subigens
reũsus fuero· desolabo cuitatẽ tuam et
arabo eam· ut fiat magis farrifera quam
hominifera· Non enim ignoro audatiam
ꝑsonã tue suasam· ut a me adoratã deam·
postquã eam statuerim ñ ferens fasenati
onẽ confirmgeret usq; in finẽ & hec di
cens ꝑgebat ad ꝑsarum regionẽ Regre
diens aũt in ciuitatem basilius· & adhuc
eo⁹ omnẽ multitudinẽ· narrauit ei imp̃a
tor⁹ ůba· atq; consiliator illi fit optimus
dicens· Pecuniam frẽs ad nichilum repu
tantes· salutis uẽ puidentiã facite· ut
& si datum fuerit temp⁹ tyramno imꝑato
ri munerib⁹ eum placem⁹· Qui abeuntes
in domos suas· que habebant unusq̃sq;
eo⁹ in manib⁹ cũ alacritate attulit ad eum·
auri scilicet & argenti· lapidũq; ꝑciosoꝝ
infinitã multitudinẽ· Quo uidens ala
critatẽ & obauditionẽ eorum· posuit in
thesaurario· sup scribens unumquemq; nom
& dicens eis· quia ꝑpositor⁹ dñs potens ẽ
& illum attrectare· & uob restituere ꝑpa·
Statim q̃ ꝑcepit clero & omni populo ci
uitatis· cum mulieribus & infantib⁹ ascen
dere in montẽ dicinu· in que honorat⁹ &
adorat⁹ di gentilis uenerabile templum·
& tribus diebus ieunu sustinentes· postulaue
runt dñm dissipari in quo imꝑator⁹ sen
sum· & adhuc postulantib⁹ eis & uigilã
tib⁹ in oratione cum contrito corde· audit
basilius in ipsu multitudinẽ militie ce
lestis hinc & inde in monte· & in medio
eor⁹ sup thronũ gloriosum sedentẽ quandã
in muliebri habitu· & dicentẽ ad proxime
sibi stantes magnificos uiros· Vocate in
mercurium· & abibit mirificere ulianum·
in filiũ meum & dum tumida blasphemian
tem· Ecs aũt cum armatura sua aduenti
ens· iussit ab ea uelocit⁹ abiit· & aduocãs
que erat in muliebri habitu magnũ basi
lium· dedit ei librum habentẽ in hystoria
omnẽ mundi factura· & extorsum ů
bominẽ plasmatum a dõ· In principio aũt
libri sup scripto erat hec in finẽ· in fine aũt
eius ubi plasmat⁹ homo· parce· Et conti
nuo absq; somno factus ẽ sub timore et
gaudio contrit⁹· Simulẽ ů usionẽ mortis
iuliani audit ipsa nocte & libanius sophis
ta· cum esset cum eo in ꝑside & questous
dignitatẽ ꝑgeret· Expauens q̃ usionẽ
magnus basilius cum eubolo solo eugitãs
uenit in ciuitatẽ· adiensq; martyrium
scẽi mris mercurii in quo & ipse iacebat· et
arma ei⁹ conseruabant⁹· querens ea & ñ in
uenies uocauit custodem· & scisciabat⁹
ab eo ubi illa fuissent· Qui cum sacramento
dicebat uesp̃i ea ibi fuisse· ubi ꝑpetuo con
seruabant⁹· Credidit q̃ indubitant⁹ sentẽ
cie memorabilis pat⁹ nr⁹ basilius q̃a uera
ẽ usio· & glificans dñm qui ñ despicit ẽ
fidentes in se in festinacione multa et
gaudio memorabili recucurrit in mon
tẽ· adhuc omnib⁹ dominib⁹· Quos ex
citans ad orationẽ hortat⁹ ẽ· & in uoce ex
ultacionis euuangelizauit eis ex dõ sibi
reuelationẽ factã· & q̃a ista nocte inꝑfect⁹
ẽ tyrann⁹· atq; cũ omnib⁹ gratias agens deo
reũsus ẽ in ciuitatẽ· & ueniens ad marty
rium scẽi mercurii· inuenit lanceã illius
sanguine madidã· & iterũ cum omnib⁹ gra
tias agens dõ· imꝑauit cunctos uenire
in magnã ecclesiam· & participare diuine

Hmiliationu · VIIII ·

Hoc aut̄ facto & sc̄a exaltante eo sig
num ñ fuit factū sicut erat solitū mouē
ri uidelicet columbam quę eū sacramēto
dn̄ico pendebat sup altare · semp ad exal
tacionē sei sacrifitii moueri ter solens ſſ
cogitante eo quid hoc esset · audit unum
uenerabilem diaconē innuentē mulieri in
clinatę deorsum & trāsponens eū de al
tari infra ecclīam ussit custodiri · & ita
uidens sei spe aduentum · hortat̄ est om
nem pplm septē dieb̄ ibidē in oratione ma
nere · diaconē ů uenerabilis & uigilijs submu
nisit · & quod ei habundabat ad postulanti
um inopiā dari ussit · sicq; diuinitatem
placare · & sic audere ad sacrā ministra
cionē accedere · Ygila etiā stati ussit ap
pendi instructionis ꝓcipiens de mulierib̄
eam quę foris uela apparuerit meminans
se diuina mysteria pagentē foris pomi
nisterio · & incōmunicatā pmanere · Po
puli aut̄ festiuitatē agentes · usq; in finē
septem dierum om̄ib̄ in ecclīa congrega
tis · ecce libanius iuliani questor fuga ꝑ
uenit in ciuitatē · & discens pplī congrega
tionē in ecclīa eo aduenit · adnuntians
impiā mortē iuliani tyranni · & dicens
qua cum sec̄ eufratem fluuiū esset · & re
licta septima nocte excubię militū custo
dirent eum · uenit quidā ignot̄ miles eū
armoꝝ uasis · & lancea ualide & tribuli
impetu ꝓfodit eū · & nusquā comparuit
subito abscedens · Ipse ů misertim̄ dnā
atq; horribilem emittens uociferationē ·
eū blasphemię clamore exspirauit · Nar
rauit etiā & ꝑ ordinē uisionem quā ipse
iā dicta nocte uiderat · ꝓcidensq; genib̄
pncipis sac̄dotis · postulabat se suscipere
xp̄i signaculū · Quod consecut̄ · contrecta
tis sac̄d̄ē basilii · Craftina quoq; ꝓcepit
om̄ib̄ magnus basilius recipe pecuniā Qui
una uoce dixerunt ad eum · Si mortalium
patroꝝ hęc debuere uoluntatē · ut ñ desolaret
mām ciuitatē · multomagis xp̄o immor
tali imperatori oportet offerri ea · q̄ a tan
to meritu nos redemit · Ecce ḡ in manu
bus tuis sunt om̄ia · sicut & ds ussit age ·
Qui admirat̄ fidelissimi pplī magnanimi
tatē · & ea parte etiā nolentib̄ debuit et
de relīq̄ ornauit om̄e presbiteriū cum ey
bono · altare etiam auro puro & gemmis
pretiosis decorauit · & aduocans multi
tudinē habitancium ac sēificans sām
mensā · & bus dieb̄ ussit diem festum sol
lempnizare ° X °

His itaq; pfectis · quidam merce
gentilium cū essent · accesserunt
ad eū dicentes · Ecce ꝑ orationē tuam
ciuitatē mām depopulandā redemisti ·
& templū di tui ampliſime decorasti ·
sup̄ē ut & nos certos facias quę sint ur
tutes di tui · Ille aut̄ ꝑpaucis sermonib̄
ostendens eis uiam salutis · certosq; eos
reddens & catezizans baptizauit illos ·
Yeniente denicq; sc̄issima quadragesima ·
diuinā illā exāmeri inꝑpretacionē ppło
enarrauit · multā multitudinē hebreoꝝ
etiā & gentilium offerens dn̄o · X I °
Ceterum quidā de derelictis gentili
b̄ s; & arrianus · accusauerunt eū
ad ualentē imperatorē · q̄a omousii fidem
glificans · abhominabat̄ & respuebat ar
rianoꝝ heresim · Hijs credens uacua q̄dā
sententia ualens · misit deduci eū ad
antiochiā ciuitatē · Anatholio ů pfecto
re adueniente cesareā ciuitatē · manife
sta basilio faciente ꝓcepta ei ab imperatore ·
dix̄ basilius · Ego filiam te paucos dies
cognoui · quia imperator credens absq; in
tellectu uiris · tres calamos contriuit ·

uolens exilio me describere. & ueritatē ob
scurare. Insensibiles autē calamū sustinu
erunt instabilē eī impetum. confringi
magis eligentes. quā ministrare inquo
ei decreto. & appēbendens antiochiam
ad pfectū ducit̄ uditui. Interrogatus
autē cui rei grā ñ imperatoris complecta
tur fidem respondit. Non inficiat uā
ueritatis derelinquere. & erraticā arri
pere gl̄am uelle salutare. Omouisti enī
fidem a patre accepi. Quia autē pfecti
morte ei minuatuerat. dixit basilius.
fiat in puertate emitti de uinculis
corpis. hoc enim ex multo desiderabā.
Jam uos nolite deficere in pmissione.
Prefecti namq; beati uiri instanciā. et
immutabilē sententiā notam fecit im
perio dicens. Altior minus ē uir. inflexi
am & madulatā habens prudentiam.
Imperio ḡ feruente furore. & cogitan
te qua morte illū attrectaret. conue
nit filiū suum tbeiatum in egritudinē
cadere. & desperari a medicis. Oratē autē
ei imperio resistens dicebat. Sicut ma
le dispositi que a deo sunt. & puer mo
rit̄ ppt̄ in basilium dei sacerdotem facta
muriam. Hec audiens imperio uoca
uit basilium. & ait ad eum. Si uera sūt
dogmata tua. et ds in bis gaudet filii
mei egritudinem p oratione tuā emma.
Qui ait. Si credis imperio orthodoxe
fidei & coadunet̄ di ecclia. uuiet filius
tuus. Ipso autē sic pmittente. ii differēs
ses basili in psentia ei facilem pueri eg
ritudinē fecit. Valigloui autē epi confu
sionem inuidie suę non ferentes. p
suaserunt imperio ñ cadere de sensu
suo. & religiositati eor concurrere. & p ip
sos puerum sanitatē recipe. & continuo
puer in manib eor obiit. Ista uidens pro
trector. post obitū ualentis annunciauit im
perio ualentiniano uirtutes uiri. Ille autē
admirans. glificauit dm. dans ei multam
pecuniā p ipsū prectorē in op egentiū. et
dimisit eū. Cui magnanimitatē imperius
suscipiens. edificauit domos bene actiona
les in cunctate. & in una quaq; puincia p
fecturę. ad refectionē egror. & clausit
multitudinē uiror. ac mulierū. seu pue
ror. multā curam & refectionē tbuens ei.
Hec audiens imperio oblationes multas
dedit ad nutrimentum eor. cultū patrū
tbuens sacerdoti xpi. De negante
Cladius autē ipsius. xpm̄ scripto.
sēissime memorię uisor & minister
fact̄ ab eo pfector miraculor. et
successor sedis. post obitum iam dictę me
morię apostolicę basilii uir mirabilis. & om
ni uirtute decorat̄ enarrauit in quia se
nator quidam fidelis nomine pterius.
abiit ad scā & uenerabilia loca. ibi filiam
suam consecrare. ac in una de beneactio
nalib domib monasteror mittere. atq; ha
critium do offerre uolens. Sed abinitio
homicida diabol? inuidens diuinę uolun
tati. mouit unū de eius seruis. & incen
dit in amorem puellę. Is autē cū fuisset
huiusmodi inchoationis indigr. ñ audēs
appinquare ad ppositum alloquit̄ unū
abhominandor incantator. promittens se
si meruerit dñari ipsi puellę. multā ei
tbuere auri quantitatē. Maleficus dix
it ad eum. O homo. ego in istud ñ prualeo.
si tuus mitto te ad meum pcuratorē dia
bolū. & ipse pficiet tuā uoluntatē. Qui
ait ad eū. Quecumq; dixeris in faciam.
Et ait ad eum. Abrenuntias xpo in scrip
to. Dixit ei. Etiam. Iniquitatis autē opa
tor dixit ei. Si iniusto parat̄ es uiteris. co
operator t fiam. Qui ait ad eū. Paratus sū

tantum consequar desiderii mei. & faciens
maligntatis munus epl'am ad diabolum mi
sit ad illum habentem sensu istum. Qm̄qui
de nu die & pcurator oportet festinare me
a xp̄iano religione abstrahere. & tue addu
cere uoluntati. ut multiplicet pars tua. mi
sit hunc. q̄ pl'entes meas defert litas. cupi
ditate in puella exarsum. & postulo eu ac
tione istam consequ. ut a misto gletur. et
cu multa alactate congregē placitores tu
os. & dans ei epl'am dixit. Vade & sedm
tale horam noctis. sta sup monumentum
gentilis. & exalta cartam in aere. & asta
bunt t. qui debent ducere te diabolo. Qui
placrit hoc faciens. lactauit miseram uo
cē inuocans diaboli auxiliu. & continuo
astiterunt ei p̄cipes potestatis tenebraru
spiritalis nequitie. & ap̄hendentes eam cē
cu gaudio magno. duxerunt eu ubi erat
diabol⁹. & ostenderunt ipsu sedentē in sede
alta. & in circuitu ei⁹ maligntatis spē stan
tes. & suscipiens missas a malefico litteras.
dixit ad miserum. Credis in me. Qui ait
Credo. & abnegas xp̄m tuum. Qui respon
dit. Abnego. Dicit ei diabol⁹. Pfidi uos es
tis xp̄iani. & quando quidē op⁹ me habetis
uenitis ad me. quando aut consequimini
desiderii uri'm. negatis me. & accedtis ad
xp̄m uri'm. qui ē benigⁿ ac clementissim⁹. &
suscipit uos. Sc; fac in manu scripta xp̄i
tua. & baptismatis abrenuntiacionē uo
luntariam. & que in me ē in scla uoluntā
riam pfessionē. & qua mecu sis in die iu
dicii. condelectans in in̄ paratis tonitis.
& ego stati adimplebo desiderii tuum.
Qui disposuit pp̄a manu scriptu. sicut
quesit⁹ fuit. Statim aut animarū corrup
tor draco tortuosus. misit qui se sup fomi
cationē demones. & inflāmauerunt puella
in amorē iuuenis. Que piciens se in trām

cepit clamare ad patrem. Miserere in mise
rere pat̄. que dire torqueor. pp̄ talem nr̄m
puerum. Miserere uiscerib⁹ tuis. ostende m
me unigenitā tuā patrum amorē. & con
iunge me puero quē amo. Siaut hoc nō
uis facere. uidebis me post modicū mori
entem amara morte. & rationē reddes p
me in die uidicii deo. Pat aut cum lac
mis dicebat. Heu in peccatoru quid con
uenit misere filie meę. Quis meū the
saurum furat⁹ est. Quis meā inquinauit
filiam. Quis dulce lum̄ oculor meor ex
tinxit. Ego te celesti uolebā nubere spon
so. & angelor cohabitatricē constituere. &
in psalmis & ymnis. & canticis spualibus
canere deo festinabam. & p te saluari spa
bam. tu aut in lasciue amorē insanisti.
Sine me sicut uolo desponsare te deo.
Non ducas senectutē meā cu tribulacione
ad inferos. neq; nobilitatē parentū tuor
confusione opias. Illa aut ad nichilū re
putans que a patre dicebant. instabat
clamans. Pat mi fac desiderii meū aut
post modicū morientē uidebis me. Pat
g in magna defectione fact⁹ ac immensu
rabilitate tristicie absort⁹. & amicor consi
lus credul⁹ hontancu ei deferre volun
tatē ei⁹. aut se ipsam exponere. concredēs
pat̄ ei⁹ p̄cepit fieri desiderii puelle. ne ex
trali se traderet morti. & adduxit que
stum puerū ad p̄p̄am filiā. dansq; eis
omnē substanciā suā. dixit filie sue. Va
le filia ure misera. multū enim plangres
penitens in nouissimo. quando nichil ha
bes pficere. Inquo g connugio facto. et
diabolica facinora sitate completa. ac mo
dico transeunte tempe. designat⁹ est a q
busdā puer ii introire in eccliam. neq; app
propinquare immortalib⁹ & uirtutis mysteri
is. & dicunt misere connugi ei⁹. Seas qua

ur tuus quē elegisti ñ est xp̄ian⁹ ſ; pessimus fidi & alien⁹. Tenebrarum ḡ & dolous pla ga repleta pſternit se humi & cepit se ipsā discerpe ungub⁹ & pcutere pect⁹ ac clama re. Hemo ñ obediens parentib⁹ saluus fu it unqua. Quis annuntiabit pat̄ meo meā confusionē. Heu in miserē in quan tam pfunditatē pditionis descendi. Cur nata sum & nata continuo rapta ñ fui. Jstaḡ lamentari eā discens errantissim⁹ ur ei⁹ accurrit ad eam contendēs ñ ha beri ita ueritatē. Illa aut̄ in consolationē uenientē. suasibilib⁹ ei⁹ sermonib⁹ dixit ad eū. Si uis in satis facere & misereri ani me mee. crastina ego & tu ueniamus ad ecclīam & cor̄a me participa mē tem̄natoꝝ mysterioꝝ & sic satis facta ero. Tc coact⁹ dixit ei sententiā capituli. Con tinuo ḡ deponens illa muliebrē infirmi tatē & consiliū bonū consilians illi cur rit ad pastorē & disciplin xp̄i basilium adūsus impietatē clamans. Miserere in miserere sc̄e dei. Miserere in discipule dñi. que cum demonib⁹ causam egi. Mise rere in miserere. ppium patrē ñ obaudien tē. Et docet eū rerum gestarū ordinē. Scs aut̄ di uocans puerū. sciscita⁹ ē ab eo si ſta in hunc modū se haberent. Qui ad scm cū laēmus ait. Etiam sc̄e di. si ego siluero. opa mea clamabunt. Et enarrat ei etiam ipse a principio usq; ad finē. ēsequentem diaboli malā opationē. Tc dicit ei scs. Vis reuerti ad dñm dm nr̄m. Ad quē puer. Vtiq; uolo. ſ; ñ ualeo. Dicit ei. Quare. Res pondit puer. Scripto abnegaui xp̄m. et pfess⁹ sum diabolo. Dicit ei. Non sit t cu re. Benign⁹ ē ds nr̄. & recipiet te penitentē. Cōpatit enī malitiis nr̄is. Et iactans se puella ad pedes sc̄i. euangelicę depcata ē eū dicens. Discple xp̄i di nr̄i. quantū po tes adiuua nos. Dicit ad puerū scs. Credis saluari. Qui ait. Credo dñe. adiuua mee dulitatē meā. Et continuo appḧendens ma nū ei⁹ faciens q; xp̄i signū in ipso. & orans reclusit eū in uno loco uteriois piboli. & dans ei regulā collaborabat ei p tres dies. Post qs dies uisitauit eū. & dicit ei. Quo modo habes fili. Dicit ad eū. In magna sū dñe defectione. Sc̄e di ñ fero clamores eoꝝ & terrores. ac iaculationes. seu lapida tiones eoꝝ. Tenentes enī manu scriptum meū. causant̄ mecū dicentes. Tu uenisti ad nos. ñ nos ad te. & dicit ei scs. Noli timere fili. tantū crede. Et dans ei mo dicam escā. faciens q; sup eū xp̄i signaculum. & orans. reclusit eū. Et post paucos dies uisitauit eū. & dixit. Quom̄ habes fili. Dicit ei. Pat̄ sc̄e. a longe clamores eoꝝ audio & minas. ſ; ñ uideo eos. Et iterum dans ei escā. & orans. claudens q; hostū abi it. Et quadragesimo die redit. & dicit ei. Quom̄ habes fr̄. Respondens dixit ad eū. Bene habeo sc̄e di. Vidi enī te hodie mussu pugnantē pro me. & uincentē diabo lū. Max ḡ scs secm̄ ēsuetudinē faciēs ora tionē eduxit eū. & adduxit in domum rū suū. Mane aut̄ facto. uocauit sacrū clerum. ex monasterio. & omnē xp̄o ama bilē pplm̄. & dixit eis. Filioli mei dilec tissimi om̄s grās agatis dñō. ecce enim ouē pdita debet pastor bon⁹ in humeris reportare. & offerre sc̄e ecclie. Qua p̄p̄ debitū ē. & nos uigilia facere nocte. ac postulare ei⁹ benignitatē. ut ñ uincat corruptor animarū etiā in hoc facto. Et alacrit̄ pplo congregato. p totā noctem postulauer̄t dñm cū bono pastore. cū lac mus clamantes p eo kyrieleison. Et matu re cū om̄i multitudine ppli accepit scs puerum. & teneṡ dextra manū ei⁹ duce

bat illū in scām dei ecclīam cū psalmis
& ymnis. Et ecce diabol⁹ omniū fasci
nans pnitentiū tristē uitā cū omī pm
tiosa uirtute aduenit. & inuisibilit ap
phendens puerū. conabat rapere eū de
manu scī. & cepit clamare puer. Sce dī
adiuua me. Et tanta impb⁹ instantia ag
gressus ē eū. ut etiā memorabilē uirtī cō
pelleret trahens puerū. Conūsus g scs
ad diabolū dixit. Impiissime & anima
rū corruptor pat tenebrarū & pditionis.
ū sufficit t tua pditio. quia te & eos qui
sub te sunt affecisti. n etiam & dī mei tēp
tes plasma. Diabolus aut dixit ad eum
Preiudicas me basili. ita ut plurimi ex
nob audierint uoces dēmonū hec dicen
tiū. clamante popło kyrieleison. Scs au
tē dixit ad eū. Increpet te dns diabole.
Qui respondens ait ad eū. Basili pudica
me. Non abnego ad eū. ipse uenit ad
me. Abnegauit xpm. & pfessus est in
& ecce manu scriptū habeo. & in die iu
dicii ad cōmunē iudicē eū duco. Scs
dī dixit. Benedict⁹ dns ds ns. qui deflec
tet ppls ute man⁹ de altitudine cli. do
nec reddas manu scriptum. Et conuer
tens se dixit populo. Erigite man⁹ uras
in clum. clamantes cū hēmus kyrielei
son. & stante pplo in hora multa extensas
habente man⁹ in clū. ecce carta pueri
manu scripta p aerē delata. & ab omnib⁹
usa uenit. & iposita est manib⁹ memora
bilis nri pris & pastoris. Suscipiens autē
eā. & gīas agens deo gaudens ē ualde. et
coram oī pplo dixit ad puerū. Cognos
cis litteras has fiat. Qui ait ad eū. Etiā
scē dī. manu scripta mea ē. & dirūpens
manu scriptā scs basili⁹ duxit eū ad ecclīam.
& dignū fecit scō ministerio. & cōmunio
ne mysterioz. & munerū xpi. Et faciens
susceptionē magnā. refrigerauit omnem
populū. & docens puerum ac instruens
seu dans ei regulā decentē. reddidit eum
mulieri ei. uitacibili ore glificantē & lau
dantem dm. De anastasio spiritali pre
Narrauit in pduct⁹ uir beat⁹ bito
elladi. quia in una dierū splendo
re numio illustrat⁹ scs pat nr et
magn⁹ basili⁹ exiuit de nīa ciuitate ne
mini dicens quo deberet pgere. Et eg
diens cora omīb⁹. dixit nob. filii mei se
quimini me. ut uideatis una mecum
glam dī. & admirem de discipulis magis
trum. Postqua g exiuit de nīa ciuita
te cōmunis nr pat. cognouit & hoc in
uirtute scī spc prbr anastasi⁹. & dixit
nomineten mulieri sorori aut suę usu.
Ego uado agcolari dna soror. tu surge
& orna domū tuā. Et circa horā nonam
accipiens thuribulū & cereos. obuia sco
Basilio archiepo. uenit eū duxit in do
mū suam peccatoz. Illa aut contremiscēs
in admirabili dictu fecit quod didicit.
Erat enī ipsa uirgo uenerabilit conūsās.
xl pterriens annos cū coh abbatisse suo.
& custodiens mysteriū. & quasi iudex os
tendebat hominib⁹. Obuians aut nobis
cū decenti uenerabilitate. & debitā ado
rationē tribuens. pmo quidē benedicit a
scō patre nro. & postea dicit ei. Quomo
do habes domna theogna. Quę expaues
cens inuocationē nominis sui. dicit ei.
Bene scē dī. Dicit ei scs pat nr. Ybi est
domin⁹ anastasi⁹ prbr fr tuus. Dicit ei.
Vr nīs ē dñe. & abiit agcolari. Qui dixit
In domo tua ē. noli timere. Exquies g mu
lier in ubo isto & inuocatione nominis
sui. si. & quia dixit ad eā. deiter pat nr.
mulierē quidē ee nomine. sororē autem
usu. & in stupore facta tremore etiā com

pbensā cecidit intram clamans & dicens Sēe di oīp me peccatce quia magnas & admirabiles uideo in te causas. Et faciens sup eam orationē coīā omīb' dixit ei. Extende pannū tū brachiatua. & cū extendisset uisit effundi carbones de thuribulo in pannū. & supponens incensum ambulabat pcedens nos. & uenientib' in domū prbi obuiauit nobis & ipse & oscular'ē honoratos patris nr̄i pedes. dansq; ei mdiō salutem dicit prbr. Unde in hoc ur ueniat sēs dn̄s mei ad me. & dixit ei pat̄ nr̄. Bene te inuenu discple xpi. uade faciam' sēm ministerū di. Erat enū & ipse prbr teiunans p singlos dies eat̄ sabbatū & dn̄icam. nec tangebat quequā in panē & aquā. & abeuntib' nobis ad eccliam. pcepit prbo ministrare. Qui ait ad eū. Sicut didicisti sēe di. ita & maiore benedicet̄. Dixit sēs pat̄ nr̄. Domne Anastasi cū oīb' uirtutib' tuis habe & obediētiā. Et satis fact'. stetit ad sēm ministiū. Et tempe exaltacionis uuulfici corpis dn̄i nr̄i ihu xpi. uidit sēs di & quidā de dignus spūm sēm descendentē in usione ignis. & circūdantem prbm ac sēm altare. Cōmunicantib' autē nobis. & grās agentib' dn̄o. abiim' in domū prbi. Accipientesq; escā. dixit ei sēs di. Narra in unde t thesaur' iste & que sit uita tua. Dixit prbr. Ego sēe di sū peccator subdit' publicis tributis. habens iuga boum duo. Unū quidē ego nuno. alterū ū mercennari' mis. & unū ē ad suscepti onē pegnor. altim ū ad ministracionem uecligaluī. & ē coancilla mea ista mulier mea. ministrās pauprib' & in. Dixit ad eū sēs basili. Voca eā sororē tuā sicut & ē. et die in uirtutes tuas. Dixit ei prbr. Non possideo quicq̄ boni sup tā. & alien' sum ab oīi uirtute. Et dixit ei cōmunis nr̄ pat̄. Surge & abeam' simul. & duxit eū ad unā de cellulis dom' ei. duxitq; ei. Api in ostiū. & dixit ei prbr. Non sēe di in ubeas intire. quia necessaria sunt dom'. Dixit ei sēs. Et ego in ista necessaria uenio. Nolente g̃ prbo apire clauu ostiū. sermone apuit eū memorabilis pat̄ nr̄. Et intrens inuenit ibi urū lepsiū defluxū pluribus corpis membris. & nemo eū sciebat ibi esse in prbr & ei' soror. Dixit sēs pat̄ nr̄ prbo. Cur uoluisti occultare thesaurū tuum istum. Dixit ei prbr. Furiosus ē dn̄e et in uriosus. ideoq; timui ne fortasse labat̄ in sermonē. Dixit ei sēs. Bene certasti mulier. Si; sine me nocte ista ministrare ei. & ego pte mercedē suscipiā. Et sinentes sēm cum lepso in cellula. neq; uocē habente ad loquendū tēptacionē passionis. claudentes hostiū abiim'. Mediē aut̄ circa eū faciens sup eū orationē. & p totā nocte postulans dn̄m q̄ omnē infirmitatē & omnē languore sanat. sanauit eū. Dixit g̃ nobcum degēs prbr. Pta t dn̄s. q̄ fecisti uoluntatem tuam tu. te dēpcationē eor exaudiēs. Fecit enū mediē infirmū fecit sanū. & ēt̄inuo sēs di clamauit ad hostiū. educēs lepsum sanū. n̄ habentē maculā in corpe. loquente exīsse. & glificantē dn̄m. Hoc aut̄ facto miraculo. reūsi sum' in ciuitatē nr̄am cū gaudio. laudantes & bīdicentes deū.

Frs enar De beato patre nr̄o effrē. rationē uolo facē de basilio memorabili. et effrē syro que fit apt̄ dn̄m de patre nr̄o usore. que etiā de scō et n̄ inciente ore ei' audiui. Est aut̄ sic. Effrem memorabilis cū ess; i hereno. quo dā splendore sēi spūs illustrante. uidens quendā de amatoub' ei'. & interrogacione discens mirabilia opa beati patris nr̄i Basi

lu sine uīmutatione postulabat sibi reuelari
qualis ēēt magn̄ basilius. Jn extasi g̈ fact̄
uidit colūpnā ignis cui⁹ caput ꝑtingebat
ad cēlū ⁊ uocē desup audiuit. t effrē effrē.
Quēadmodū uidisti colūpnā istā ignis ta
lis ē ⁊ magn̄ Basilius. Q ētinuo accipiēs
uīpretē eo q̄d nesciebat loqui greca lin
gua uenit ad magnā ecclīā magnu no
minis cesaree. Puenies q; in ipsa scā festi
uitate epiphanie ⁊ uidās clam uidit p
cedentē in ecclīam magnū basiliū ⁊ di
cit sequenti se. Jnuanū laborauim⁹ ut sit
pcor fr̄ē. Jste enī in tali ordine cū sit ñ ē
quēadmodū uidi. Vidit enī eū indutū
stola candida ⁊ qui circa eū erat sacrū
clerum candidiferū. Q; pcedente eo stās
in loco occulto ecclie. despabat ꝑ bnus
modi matia. dicēs secū. Hos qui porta
uim⁹ pond⁹ diei ⁊ est⁹ nichil ēsecuti sum⁹
⁊ hic cū in tali sit stipacione ⁊ honore hu
mano colūpna ignis ē. Uuor. Jsta g̈ eo
sic ploquente mutat sēs archidia one
suū dicens. Uade cura portā occidentalē
⁊ in angulo ecclie inuenies abbatē habē
tē cuculla. cū alto quoda cū parua barba
pusillū. ⁊ cēta de uultu ei⁹ ⁊ dices ei. Jube
uit pbiterū. uocat te pat̄ tuus archie
piscop⁹. Q; discēs beat⁹ effrē p uīpretē que
dicebant. respondit dicens. t trasti frat.
nos pegnu sum⁹. Q; abiēs archidiacon⁹ re
tulit beato ista. Magno aut̄ Basilio sa
cros libros legente. uidit sēs effrē linguā
ignea loquentē p os ei⁹. t dicit sēs archi
diacono. Vade ⁊ dic ei. Dn̄e effrē iube in
tra in scm pbiterū. Obstupuit g̈ multis
sēs glificans dm. ⁊ genu flectens respon
dit dicens. Uere magn̄ Basilius. uere
colūpna ignis Basilius. uere spc̄ sēs log̈tur
p os ei⁹. Postulauit aut̄ archidiaconem
excusare se. ⁊ ut magis post minustium
in secretario salutaret eū. Jntrans itaq; post
cōpletionē minustri basili⁹ magn̄ in secretari
um uocauit scm effrē. ⁊ in dño salutacio
nē reddidit ei dicēs. Bene uenisti o pater
filio⁹ beremi. Bene uenisti q̄ multiplicas
ti discipulos xpi mipsa. ⁊ demones eiimas
ti maxīo. Jn quib⁹ labor tuus pat̄. Venisti
uidere peccatorē hominē. Det t dñs merce
dē secm laborē tuū. t respondens ei hono
rificentissim⁹ effrē. ⁊ pdicēs ei oīa que
in corde ei⁹ erant colenda. simul cū coessen
te abbate suo cōmunicauit de scis manu
bus ei⁹. t faciente eo caritatē. dix̄ sēs ef
frē. Pat̄ honorificentissime una postulo
grām apud te. annue eā dari m̄. Quait
ad eū. Jube. dic quę uidem t. Multa eū
t debeo. maxime p labore tuo ad meā pre
sentia. Dicit ei honorificentissim⁹ effrem.
Scio pat̄ scē. qua quantacūq; postulaue
ris a deo tbuet t. ⁊ uolo ut depceris dm
quatin⁹ loquar grece. Quait. Sup uirtu
tē meā postulasti. si; qua fidelit̄ postulas
ti ueni pat̄ honorificentissime ⁊ beremu
magist̄. postulem⁹ dñm. potest enī facere
uoluntatē tuā. Scriptū ē enī. Voluntatē
timentiū se faciet. ⁊ depcationē eor exau
diet. ⁊ saluos faciet eos. Q; facientes o
rationē in multa hora. resurgentib⁹ eis dix̄
magn̄ basili⁹. Cur dne effrē n̄ accipis ordi
nationē pbiterii. quia decet te. Dicit ei
uīpretē sēs effrē. Quia peccator sum.
Respondit ei sēs. Vtinā peccata tua ha
buisse. Q; dicit ei. Flectam⁹ genua t ta
centib⁹ eis in humo. posuit manū in scm
effrē magn̄ sacdos basili⁹. ⁊ dix̄ que sunt
diaconi. Q; dix̄ ei. Jube. surgere nos fac.
A pta g̈ lingua ei⁹ dicit sēs effrē greca lin
gua. Suscipe salua miserere. ⁊ custodi
nos dñs grā tua. Tē impletū est quod scrip
tum ē. Tē saliet sicut cervus claud⁹. et

apta erit lingua mutoꝝ. & loquent eo gre
ce⁹ in ipsa hora glificauerunt dñm omnipo
tentē. & exaudientē postulationē depcan
tiū. et tāmeū se. Et spualiū lętanies ptes
dies. arripordinans sēs sacēdos mīpretē dia
conū. ipsū ꝰ prbin. dimisit eos in pace. gli
ficantes dñm in omnib⁹ quę audierunt & u
derunt. sicut locut⁹ fuit ad eos. De ualēte
Post a nob. pfectionē ualen ipatore
tis deo odibilis aui apostatę iulia
ni cū aduret gliosam ēstantinopolī
& transitū faceret p nicenā ciuitatē. ac
cessit ad eū arrianę hęresiarchi. postu
lantes psequi fidelissimū dñi pplm. de scā
ei⁹ catholica & aplica ecclia tyrannice. et
darijlis. Tyranni itaq; & indigni purpura
abhominandę eoꝝ cū fuisset hęresis pūi
adistud annuit eis. & manu militari eici
eis fidelē pplm. dedit ecclią arrianis. In
defectione g cū fuisseut omis pii. dñm die
ac nocte depcabant⁹ ñ fieri ecclią ei⁹ collato
rū hęreticoꝝ. Qua ppt appbendit ipsā mu
censiū ciuitatē cōmunis suffragatoꝝ ecclia
rū basilic⁹ & abiit ad eū omis multitudo or
thodoxoꝝ. clamās & annuntiās facta mi eoꝝ
iniquitatē ipatoris. Qui ait ad eos. Noli
te flere filii carissimi. Non eū dimittet
dūs hoc in fine fieri. s; longanimes estote
& expectate misericordiā ei⁹. Ingrediente g eo cōstan
tinopolī. ut audit ualentē dixit ad eū. Impa
tor scriptū est. Honor regis iudiciū diligit
& sapientia dic̄. Judiciū regis iustitia. Et
cur tuū dignatus ē impiū eicere orthodox
os de ecclia eoꝝ. & cōstituere in ea maligtos
os. Dicit ei ualens. Iterū ad cōmenitias re
uertere basili. Non decet te. Dicit ei sēs.
Decet me. p iusto & bono etiā mori. Et cum
colloquerent⁹. ecce demostenes epularum
ipatoris familiaris pfect⁹ patrocinabat⁹ he
reticis. & loquēs blasphemias. fecit barba
ritiniū. De quo ait sēs. Vidim⁹ & demostenen
sine luctis. Cui ad huc insistenti tuū ē inquit
de pulmentariis cogitare. ñ dogmata diuina
decoquere. Quumox confus⁹ obticuit. Dicit
sēo impator. Vade iudica iuxta eos. s; ñ secdm in
modestiā animi. & pietatem quia ñ decet. Et di
cit ipator sēs. Si reprehenderis iudiciū me
um iuste. & me catlia. et orthodoxos eice. &
ecclią uacuitib⁹ da. Abiēs g in nicea cum
literis ualentis. iecepit arrianis. & dixit
eis. Ecce impator iecepit in dicēs. ut iudicē
mus uos & orthodoxos giā ecclię quā rapu
istis. Dicunt ei. Judica. s; secdm iudicium
ipatoris. Dicit eis sēs. Venite uos. & orthо
doxi. & claudentes ecclią uniq; signate eā
& pmū uos orate tb⁹ dieb⁹ & tb⁹ noctibus. &
post hęc ite ad ecclią. & si p orationē uram
apt⁹ uob ecclia habete eā in scā. Si aut
uigiliā agem⁹ uni⁹ noctis. & psallentes cū
letania ibim⁹ ad eccliam. & si apta nobis
fuerit. habeam⁹ eā mętnū. Si ū fuerit no
bis apta sic itm uta sit. & appbendite eam.
Placuit g sermo ei⁹ in conspectu arrianoꝝ.
Orthodoxi aut cōtradixerūt ei⁹ dicentes
eū ñ iuste iudicare. s; timore impatoris. Et
facta ē clausura multa ex utrisq; partib⁹
postulantib⁹ custoduri cū omi cautela scam
ecclią. & ita secdm iudiciū scissimi patris
orantib⁹ arrianis tb⁹ dieb; et trib⁹ noctibus.
& uenientib⁹ ad scam ecclią dñi. et facien
tib⁹ ibi a mane usq; ad horā sextā. & clamā
tib⁹ kyrieleison. ñ apta eis fuit ecclia. Sa
tis aut eis abierūt iracti. Et dixit eis sēs
Basilius. Secdm pceptū uobis fecistis. & sic
didici ñ apta ē uob ecclia. faciem⁹ in et
nos unā noctē. & cū letania ibim⁹. & si ū
apt⁹ nob appbenditē eā secdm iudiciū
meū. Et accipiens sēs pat⁹ epistas ecclię
orthodoxū pplm cū mulieribus & pueris. ex
iit foras ciuitatē in templū scī mris dio

medis. & cū faceret ei uigiliā et matuti
nales orationes. admouit ppīm cantans.
Scē dñe. scē fortis. scē & immortalis. miserere
nobis. Et mirat mulitudinē ecclie quo &
arrianū intrauerant. et dicit populo. Cle
uate mani' uās matitudinē celi ad dnm
& clamate extense kyrieleison. & sic faci
ens omūs multitudo. scē pīt signans ppīm
uslit silentiū fieri. & signat ter hostia ec
clesie et dicit. Benedict' dñe xp̄ianoꝝ i scla
seloꝝ aō. Et ppīo simul dicente añ' pora
tionē contra suut uectes. et ceciderunt
claues cū pessulis. & apte sūt porte sub
uento uehementi. et cū impetu appule
runt porte parietib'. Precūes q memo
rabilis et di uisor ait. Tollite portas pīn
cipes uras. & eleuamini porte etnales. et
introibit rex glie. Et intuit in scām di ec
clesiā cū omi orthodoxo ppīo. & pficiēs
diuinū ministrium dimisit ppīm cū leti
cia & pace glificantē dīm. q ñ despicit con
fidentes in se. Innumerabilis aut multi
tudo arrianoꝝ. certi facti in ppetuo mira
culo. abrenunciauerūt male glie. translati
sunt ad uram xp̄ianoꝝ orthodoxā fidem
Imperator aut audiente quod factū ē. re
spuit quidē arrianoꝝ male glie uoluntatē.
nichil potens reprehendere iudicii di. & dife
ri puis nri Basilii. Plurimos aut mentē
mutat'. & obscurat' cordis oculis. nec sic ue
nit ad ueritatis ad dnm. sī manit inflexibi
lis & dur'. reddens in bello cū magna in
uictoria spīm in palearto igne concremat'
apud tracie partes. & sic tradit' ē etnio ig
ni in sola cruciand'. De muliere cui' pecca
Mulier quedam tui pōnē sleū
diuitus et nobilitate ornata. et ce
teris isti' uite uanis ministracionib'
oīb' supeleuata. quasi iuuentutē cōsec
tens. indecorosa usa ē potestate. Castrimar'
gie. & pdigitati se ipsā inserues. nichil pla
cui dō possidens. sī porcoꝝ more se ceno uo
luptatis inuoluens. Sero quandoq; secm
dispensationē di. ad mentē redies. īmisura
bilitatē suoꝝ delictoꝝ illuminata silentī so
la cogitabat. & multitudinē peccatoꝝ suoꝝ
flebilit' suspiriās dicebat. Heu īn abiectis
sime peccatrici et pdige. quom me excusa
bo de actis meis et delictis. Templum
sci spūs corrupi. & animā in corpe habitan
tē pollui. Heu īn abiectissime. putas di
cā me sicut meretrē antrioꝝ aut pub
licam. Sī nemo sicut ego peccauit. ma
xime post scām baptismū. Quom q certa
ero. q̄a penitentē suscipiet me dñs. Et hec
cogitante ea. q̄ omūs saluare. & ad agniti
onē ueritatis uult uenire. īmentē ei mi
sit de inuentute usq; in senectutē suam
peccata scribere in carta. Qua pscripta no
uissime omiui sēpsit q̄d ei erat maximum
peccatū. & plumbo sigillauit eā. Consider
ans aut tempus oportunū. quando scs sa
silius ad cōsuetas orationes ibat in scām eccli
am cucurrit clam. & precit carā sec pe
des ei'. & sup faciē tactās se ipsā clamabat
dicēs. Miserere mei scē di. sup omūs pecca
tres. Stans aut beat' xp̄i famul' scs ista
bat' ab ea causā dolous. Que aut. Ecce do
mine omia peccata mea sēpsi in ista car
ta. & iniquitates meas. & sigillaui eā. Tu
aut scē di sigillū ne amoueas. sī tantum
p orationē tuā ea dele. Qui enī dedit in
talē cogitationē. omino exaudiet te ppe
postulantē. Magn' aut' Basili' tollēs car
tā. & respiciens in celū ait. O ine tuū soli
ē op' istud. Qui enī mundi peccatū tollis.
& uni' animē isti' facili' delere potes pecca
tū. Omia enī nia delicta numerata sūt
apud te. misericordia aut tua innumerabilis
& inuestigabilis ē. Et hec dicēs intrat eccle

siam tenēs cartam. & psternens se ipsū et po
nens cartā sēc altare. mansit p omēm uigi
liā oīm. & crastino p oniē scīm ministrum
dēpcans dīm. & post cōpletionē sacrop̄ myſ
teriop̄ uocauit mulierē secrete astantib⁹
paucis clericis. & ostendens ei cartā dixit
adeā. audisti mulier. quia nemo potest di
mittere peccata n̄ sol⁹ ds. Que dixit. du
dum senuo. & p hoc admonui te ad uīcef
sionē muscdissimi di. & hec dicēs soluit
cartā. & inuenta ē tota inscripta. mansit
aut magni peccati scelestū op⁹ ei deletum.
Ydens aut mulier pusillanimis effecta
ē. & pcutiēs pect⁹ manib⁹ cecidit ad pedes
ei clamās. Miserere mei seruе di altissimi
& quēadmodū p omīb⁹ iniquitatib⁹ meis
amasti. & exaudit⁹ es. sic & p ista postula
& omīno delebit. Archiepc aut laēmat⁹
ē ppt indulgentiā dicens. Surge mulier
quia et ego peccator sū indigens indulgē
tia. Qui deleuit tua peccata quantū uo
luit potēs ē tollere. & istud a te qui tol
lit peccata mundi. si custodieris amodo
ū peccare. & uias dū ambulaueris. & ī
tantū indulgebit t. s. & gla digna eris
vade g ad heremū. & inuenies urū scīm
nominatū monīb⁹ nomine effrē. Ista da
cartā. & postulans placabit dnīm p te.
Mulier aut̄ concute a sēo ad heremū cu
currit. & transiēs longitudinē uie ad p
dictū sibi locum magni heremitę puer.
& pulsans hostiū. clamabat dicēs. Mise
rere mei scē di. Qui p̄sciens ppt̄ quam
causā astuerat. dixit ei. Vade ame mu
er. qua homo sū peccator indigēs. & ipse
auxilii. Illa aut̄ p̄iecit cartā dicens. Ar
chiepc basilius misit me ad te. ut oras
ad dīm deleas que in ista carta cscpta ha
ent. cetā enī ipse sēs oīms deleuit. Tu
aut̄ p̄mo noli pigritari depcari dīm. ad te
enī missa sum. Sēs aut̄ dixit. Non filia ñ.
Qui enī p multis ꝑualuit placare dīm. et
p uno poterit plus me. Vade g & noli sta
re. ut cōprehendas eū ante transitum.
Mulier aut̄ concute a scō reūsa ē cesaream.
& intrante ea in ciuitatē. obuiauit corpus
portantib⁹ scī basilii. & ut uidēs cepit clama
re obuoluens se in humo. & causabat cum
scō dicens. Heu n̄ misere. heu n̄ scē di. Ppt
hoc me misisti ad heremū. ut inuolestat⁹
a me transires. Ecce iniacta reūsa sū. in
uanū p̄transiens pelag⁹ ue. Videat ds et
iudicet int̄ me & te. quia potēs dīn placa
re p me. ad altū me misisti. & hec clamās
p̄iecit cartā sup feretrū. subtulit enarrans
causā oīm ꝑplo. Vn⁹ aut̄ de clero uolens u
dere quale peccatū ēet tulit cartā. & ab
soluens inuenit eā sup totū inscp̄tā. & cla
mauit uoce magna dicēs ad mulierem.
Inscpta ē carta o mulier. Quid laboras.
nesciens intre factā cleīntiā. Mutitudo
q̄ ppli iudēs admirabile miraclin gstitica
uit dīn. q̄ dedit potestatē sup tīā. dimit
tere peccata. dans etiā grām seruis suis.
& post mortē sanare oīmē infirmitatem
& oīem languorē. s. & peccata fide acce
dentiū dimittere. De joseph ebreo.

Hic joseph egregi⁹ marte medici
nalis disciplinę ualde ꝑbat⁹. simul
& illustris cū fuisset in ipsa ꝑma sum
mā habebat scientiā in tactu uenę ꝑscire
caute ante tres ul quinq; dies si q̄s debe
ret de his transire tumultib⁹ ad meliorē
stabilitatē. Inuidios⁹ aut̄ a multitudine
medicor differ pat̄ ur basilius. ex diuino
splendore ꝑscies quod debet dari ei diui
nu baptisma donū. ualde amabat eū. & as
sidue ad colloquiū uocabat illū. docēs eū
regiā uiā salutis & ueritatis ambulare.
postulabatq; illū discedē de polluta religi

gione & p baptismū induere aqm. Qui ñ ad
quiescebat dicens. quia in fide in qua nat⁹
sum in ipsa & finiā. Sēs aut dixit ei. Cre
de ioseph. nec tu nec ego de istis transibim⁹
tumultib⁹. donec te renouet dñs nūs pagm
& spm. Sine istis enī ipossibile ē intire in
regnū celoz. Numqd & patres tui ñ bap
tizati fuerunt in nube & in mari. & bibe
runt ex spuali sequente eos pet⁹. Pet⁹ aut
erat xp̄s. Qui in nouissimis dieb⁹ incarna
t⁹ ex uirgine & ppt̄ nām salutē humana
t⁹ & mirabilia agens passus & a patrib⁹ tuus
crucifix⁹ & sepult⁹ & tcia die resurgens
celū ascendit. & sedet ad dextām patris.
& ueniet in multa gla cū angelis suis mul
tis. iudicare uiuos & mortuos. et reddere
unicuq; secm opa sua. Impossibile g̃ est
sicut dictū ē omnē hominē intire in regn
nū di in paqua & spm & participationem
uiuificoz & incontaminatoz mysteriorum
corpis & sanguinis xp̄i. Et talib⁹ hortatio
nib⁹ plur⁹ oparī di colloquebat cū illo ip
se aut ñ audiebat eū. Quando aut ppa
uit dñs qui seggauit eū ex utero matris sue.
suscipe eū sci spe grām debens sēs di de
bis transferri tumultib⁹. duxit eū ad se
occasione medicinalis discipline. & dicit
ei. Quoñ uides que erga me sunt. Ille au
t ad tactū ueste sentiēs ei⁹ mortē immine
re. dixit ad domesticos ei⁹. Que ad sepul
tām ft indumenta pparate ei. Iste enī mgt
bene mort⁹. Dicit ei magr⁹ basili⁹. Iesus
quid dicis. Dicit ad eū ioseph hebreus. Cre
do die. sol cū sole occidet hodie. & die ei
sēs. Et si ñ moriar usq; ad matutinū quid⁹
Dic̄ hebreus. Non ē possibile die hoc fieri
uxe enī una hora erit anima tua intre. &
dispone tā ecclīam tuā. & res tuas. Non e
nim obscurabit hodie dies intre. Dicit ei
sēs. Et si uenero in crastinū usq; ad horam
sexta. quid facies. Qui ait. Ego morior. Di
cit ei sēs. Etiā mouaris peccato. uinas aut
xp̄o. Dicit ei hebreus. Scio quid dicis. et
facio uisionē tuā. si sicut dicis fit. cū u
rantis horribilib⁹ pmutens. quia si uiuere
rit di discipls. omino accipe se sci spe grām.
Di cultor⁹ g̃ pat̄ nr̄ postulauit dm. addat
one uite dari sibi. ut illū saluaret. Visit
g̃ sēs mane. & uocabat hebreū. Qui diffi
dens aduenit. putās omino eū mortuum
& uidēs eū uiuentē in stupore fact⁹. & pici
ens se ad pedes ei⁹ dix̄. In uero corde dico
ñ ē dñs magn⁹ sic xp̄ianoz. & ñ ē dñs ap̄lus
eo. Ego g̃ xp̄o odibilē religionē iudeoz.
& accedo fidelit̄ ueritati. Iube g̃ sine dila
tione dari in mapō signaculm. & scm bap
tismū. et toti domui mee. Dicit ei sēs.
xp̄i. Ego manib⁹ meis baptizabo te. & om
nē domū tuā. Procedens g̃ ut̄m medicus
& tangens dextām manū ei⁹ dix̄ ei. Lasse
facte ft uirtutes tue die. & uita defecit.
Dicit ei sēs. Habeni⁹ naturę creatorē con
firmantē nos. Et surgens uenit in scām
di ecclīam. & coā omni ppło baptizauit
eū cū tota domo ei⁹ uocans eū iohannem.
Cōmunicans aut eū uiuificis mysteriis.
assumpsit eū. & duxit in domum suam
suū. dans ei escam. & docebat eū que sunt
etne uite. adiciens ouili suo cū mulierib⁹
et filiis nouū electū multē. Quotidie aut
sequentib⁹ dieb⁹ ptransiebat bene actiona
les domos. & dabat donatā sibi de medi
cina pecuniā. & quod erat ei residuū pau
pib⁹ distribuit. Et circa horā nonā stetit
magn⁹ pat̄ nr̄ basili⁹ ad munstū suū misse i
sca ecclīa simul cū electis cleri & ciuitatis
capitaneis. & iterū pcipiēs cū ipsis panē
dimisit eos. instruens eos & osculans eos
in osculo scō. & nouū xp̄i multē cōmen
dās etiā romēs duo. atq; dispositā sibi con

sepelui sumpsit tciã partẽ quę a dño data
fuit ei cõmunionis & recũbens in lecto grãs
egit extense dño & dño nõ impẽgnatione
a corpe & side medici & tc ad hucgrẽ cum
ẽẽt in ore ei reddidit dño spũ & addit
ẽ pncipũ sãcdotum pnceps sãcdotũ pdi
catoũb quoq magnus magnũ ũbi tonitru
um Judẽs aũt ex hebreis fidelis medic
qua sic dixit di homo & pnceps magi
sãcdotũ basili sic & requeuit cadẽs sup
pect ei cũ lacrimis dicebat Vere di serue
basili si nõ uoluisses nec nũ mortuus fuisses
Crastina aũt congẽgata ẽ multitudo &
duxit honorificũ corp ei cũ odore aroma
tũ & ymnariũ sepeliendũ Audiens
aũt & gregorius nazanzi epc currens &
ipse aduenit & uidẽs honorificũ corp pci
dit sup illud & lacrimas multũ ad ora
tionẽ hortabat pplm in ymnis & canticis
spualib cũ decenti honore gliosã memoi
am magni sãcdotis facere Simulq con
curentib duodecim epis & multitudine
ciuitatis depositerunt eũ in archarisimũ
marmoreũ in templo sci & gliosi marty
ris ysicii ubi & leonti ante eũ epc cũ ceteris
dormit Requeuit aũt anglicã uitã in
tia agens magni basilii mense januario
die pma & anno impii valentis & valen
tiniani memoriã siue ante dereliquẽs
ecclię quę ẽ sedm opationẽ sci spc consẽp
ta cũ eo in celesti lib in glam & laudẽ dñi
nri ihu xpi cui cũ pat & sco spu ẽ honor

Explicit vita sci & gla in scla seculoꝝ ao
Basi — incipit Vita scę Eufro
sinę virginis.

VIT VIR

In alexandria pat
nti nomine honorabilis
omib & custodiẽs mandata
di Hic accepit conugẽ dig
nam generis sui & ipsã honestis moub ple
nã & sterilis in pariebat Jurauit aũt ei mmus
fluctuãs eo qd in haberet cui omis facultã
tes suas dimitteret ut post obitũ suum
bene & ẽgruenter suã substanciã gubnaret
indigentib in cessabat ministrare nocte
die ecclisq adherere ieiunus & obsecrati
onib orãs & petẽs a dño dari sibi filiũ Jux
or aũt ei uidẽs uirũ suũ immiũ fluctuan
tẽ multã etiã pecuniã erogabat pauplb
& orationis poscẽs adimpleri desiderium
suũ Simulq aũt & uir ei circuiẽs quere
bat mutare aliquẽ hominẽ deo dignũ
q posset pcib suis effectũ desiderii sui pfice
re & ita ambulauit in monasteriũ quia
eiusdẽ monasterii patrẽ magnũ apd de
um dicebant illicq ingressus multã pecu
niã offerẽs multã etiã fiduciã ab abbe
& uniuersis frib ẽsecut ẽ Post multũ ũ
tempis indicauit abbi causã desidery sui
Compatiẽs aũt illi abbas postulauit a dño
dari sibi fructũ uentis & ambo oratione
exaudiẽs ds largit illi unã filiã Videns
aũt patrinus abbis conũsationẽ mmquã
a monasterio recedebat unde & cũgẽ suã
inducit ut benediceret ab abbe & a frib
bus Tollebant aũt infantulã a lacte &
ut facta ẽ annoꝝ septẽ baptizata ẽ ipo
fuerunt q illi nomẽ eufrosinã Gaudebãt
aũt sup illã parentes ei quia erat accep
ta do & pulchra facie facta q illa annoꝝ
xii mat illi mgtur ex hoc seculo Reman
sit aũt pat ei eruditis eã litteris & lectionib
ceteriq hui mundi sapientia Puella ũ erat
tantã excipiẽs disciplinã ita ut ei pat
muraret illi prudentiã Opinio aũt ei p
agebat totã ciuitatẽ tã de sapientia eius
quã de doctrina Et quia erat pulchra nu
mis & cõposita uultu & animo multos
excitauit ad accipiendũ eã filius suus &

multis decertamib' cū patre eī puellare ad finē ñ poterant. ſ; ipſe tamē dicebat. Dñi uoluntas fiat. Uſi aut earſupans oñs unhonore a duuntis accerſiunt patrē illi' ut eā ſibi in matrimoniū concederet. Fiunt ēſponſalia deſponſaluī arrē. Poſt multū ū tempis accipiēs eā patrinui' cū ēet annoꝝ decē a octo. abiit in monaſtiū cū ea in q̄ ēſuetat ambulare. Oultā q̄ pecuniā largit' ē ad neceſſaria frm' dixitq; abbati. fructū orationū tuarū adduxit. ut oret pea. quia iā ad nuptias eā tdere uolo. Juſſit aut eā abb inducī in xenodochiā monaſterii. Loquunt'q; ē cū ea. & bndicēs exhortat' ē eā de caſtitate. & pacientia tri mous di. faciens aut ibi tres dies. aurem ponebat ad pſalmos. & uidēs ſingulos cōuīſationē. & ſpitale ꝓpoſitū. mirabat' eos unā dicens. Beati ſunt uri iſti. q̄ in hoc ſeło ſimiles ſunt anglis. & ꝓpt hoc ēt nā unā conſequunt'. & cepit ēē ſollicita. & in zelo timoris di. Poſt tres aut dies dix' patrinum' ad abbem. Ueni pat' ut ſalutet tranculla tua. & ora pea. quia ambulare uolo in ciuitatē. Cū aut uenuſſet abbas. precit ſe ad pedes eī dicēs. Ora pme pat'. ut lucret' ds anmā meā. & extendit'q; manū ſuā. & benedix' eā dicēs. Ds cognoſcens hominē antequā naſcat'. tu huī ancille tue curā habere digneris. ut mereat' habere portionē. & cōſortiū in regno celorū. & cōmendantes ſe ſeni. abierunt in ciuitatē. Pat' ū ei' ſi aliquando inuenie bat monachū. adducebat ad domū ſuā. petebat'q; ut oraret pea. Una aut die anuūſaria. qua ordinat' ē abb monaſterii. de q̄ ſup' dixim'. miſit abbas unū ex frib' ut inuitaret eū ad ſollēpnitatē. Qui abiēs in domū ei' requiſiuit eū. Pueri aut dixerunt. Pceſſit. Audiēs eufroſina et a duocans illū frem. cepit interrogare dicēs. Die in p caritate dñe fr; quanti eſtis frs in monaſtio. At ille dix'. Trecenti quinquaginta ū. Dicit ei puella. Si uoluerit uenire illuc ad cōuīſionē. ſuſcipit illū abbas uīr. Respondit ei. & etiā cū multo gaudio ſuſcipit illū. maxime ꝓpt uocē dñi quam dicit. q̄ uenit ad me ñ etiā foras. Dicit ei eufroſina. Oñs in ura ecclia pſallitis. & equaliter ieunatis. Dicit ei monachus ille. Cōmuniter quidē pſallim'. ieunia ū unuſquiſq; quoū uult aut quantū ualet exercet. ut ū fiat communis uoluntatis conſīlio. ſ; ꝓpriū arbitriū. & ſpontanea uoluntate. Omnē q̄ pſcrutans cōuersationē monachoꝝ. dixit ad monachū. Uolebā abire & pueire ad hanc mirabilē uitā. ſ; timeo inobediēs ēē patri meo. quia p uana & caduca hui' ſeli ſubſtātia cupit me tdere uiro. Dicit ei monach'. Si non ñ permittas ut polluat homo corpꝰ tuū. & traditas talē pulchritudinē patri obprobriū. ſ; deſponſa te xpō. q̄ t potest piis oñib' transeuntib' dare regnū celoꝝ. & cū anglis conſortiū. Occulte aut exiēs uade in monaſtiū. Ui tato habitu ſeculari. indue te ueſte monachili. ut poſſis euadere. Que cū audiſſ'. placuit ei. & dix' ad eū. & q̄s habet me tondere. Uolebat enim ſe a laico tonderi. q̄ ñ ſeruat fidē. Dicit ei monach' ille. Ecce pat' tuus uenit et mecū ad monaſtiū. & faciet ibi tres dies uel plus. Tu aut adduc unū de monachis. & q̄n uoles occurret t cū magno gaudio. Hec & his ſimilia illo dicente ad eufroſinā uenit patrinus'. & uidens monachū interrogauit eū dicēs Quid ad nos tu fastidiū ſumpſiſti dñe. At dix' ad eū. Anniuſaria dies ē patris monaſterii. miſitq; abbas. ut ueniēs accipias bndictiō

onē. Gaudius ē pfinuus. & ingressi naui
culā. abierunt in monastiū. Cū aut ēent
ibi. mulit eufrosina fidelissimū famlin di
cens. Vade in monastiuum theodosii. & in
gressus ęcliā. monachō quē ibi inuene
ris adduc tecū huc. Ob cuius aut dei ec
ce quidā monachi ueniebat de monastio
uendens quę secū habebat. & uidēs eū
puer. rogauit eū ut ueniret ad eufrosinā.
Qui cū uenisset. uidens eū puella surgens
salutauit eū dicens. Ora p me pat. & o
rans benedixit eā et sedit. Dixit aut ei eu
frosina. Dne mi ego habeo patrē. xpianū
et seruū dei possessionē substancię numę.
habuiq; uxorē quę me genuit. que tāsli
uit de hac uita. Vult aut me pat mus p
omīb' reb' suis tradere sclo huic inquo.
& ego nolo mīguari in eo. s; timeo ēe in
bedīēs pri meo. & quid faciā nescio. To
tam enī nocte absq; somno pertransiui.
postulans dim ut ostenderet mihi. ame
me mee misericordiam suā. & facto mane
placuit in mente meā. ut adduce
rē unū frem. ut ab ipso audirē uerbum
di. & qd facere debeā. Postulo aut te pa
ter. p mercede anime tue. scio qa a deo
miss' es. doce me quę di sūt. Dixit ei senex
ille. Dns dic. Siquis nī abrenunciauerit
patrē. & matrē. & filios. uxip. & pprīam a
nimā. nī potest mus ēe discipls. Ego. dice
re plus bus nī scio. Tamen si potes ferre
tēptationa carnis. relinque omīa. & fuge.
facultates enī pris tui. multos inuenī
mus heredes. Ecce tepebra. Jheronimo
nia. cenodoxia monastria. uidue pupil
li. pegru. infirmi. captiui. si uoluerit et
placuerit pri tuo eis relinquat. tu solū
ne pdas animā tuā. Dixit ei puella. Con
fido in deo et in oationib' tuis. qua labo
rare habeā. p anima mea deo auxiliante.

Dixit ei senex. Talia desidia a firmitate nī
decidant. Est enī temp' penitencia agere.
Dixit ei eufrosina. & ideo te famigaui. ut
impleas. desiderīū meū. & facta oratione
benedicas me. & absidēs comā capitis ei'
induit eā tunicā scematis. & oīms pe
diā. Ds qui liberauit seōs suos. ipse te cus
todiat ab omī malo. & hec dicēs senex
discessit ab ea. & ambulauit uiā suam
gaudēs & glificans dm. Eufrosina ū eo
ritās in semetipsā dicebat. Si ambula
uero i monastiū puellarū. pat mus req
rens inueniet me. & uolens trahet me
inde. ppt sponsū meū. Unde pgā in mo
nastiū. ubi nulli suspicet me ēe. & hec
dicēs. precit uestē muliebrē. induitq; se
uirilē. & sero facto exiuit de domo sua
accipiēs secū quingentos solidos. & ab
scondit se in quodā loco p totā noctem
Volente aut do. stanī in ęcliā ambula
uit. Eufrosina. q; puenit in monastiuum
illud ubi & pat ei' erat notissim'. & nun
ci' p hospitarū abbati dicēs. Tunu
chi quidā de palacio uenīēs ante hostiū
stat. cupiēs loqui tecū. Ingress' aut abb'.
precit se intrā. & facta oratione sederit.
Dicē ei senex. Quid ē qd uenisti fili. Dicē ei
eufrosina. Ego quidā de palacio fui eunu
chus. & desidio semp habui cuersationem
monachoz. & ciuitas mea ī ualde habet
hoc studiū conūsationis. Hoīū aut factū
ē in de bona conūsatione uiā. & cupio ha
bitare uobcū si placuerit uob. Habeo e
nī multas possessiones. & si dedit in dns
requē. adduco eas huc. Dixit ei senex il
le. Bene uenisti fili. Ecce monastium. si
t placet habita nobcū. Dicē ite abb ille.
Qd ē nomen tuū. Dicē ei. Smaragd'. Dicē ei
senex. Juuenis es. ī potes sol' sedere. op' ē
t habere magistrū. ut discas regulam.

& conūsationē monachoꝝ. Quę dīt abbati
Sicut uubes dīe mi sic facio. & ptulit qun
genros solidos in manū abbatis dicens. Ac
cipe pat̄ uterī istos & si uidero qua possū
sufferre hic uenient & illa reliqua. Uocauī
abb̄ unū frēm nomine agapitū iuxtā scīm
compassibilē & tradidit in manū ei⁹ smarag
dū dicēs. Quomodo hic erit fili⁹ tuus & dis
cipul⁹ talē eū consigna ut exsuper magi
trū. & flexis genib⁹ signauit eū & ter res
pondentib⁹ omnib⁹ amē suscepit eū agapit⁹
in cellā suā & qua habebat multū deco
rū smaragd⁹ dū uenerabat in ecclīā ad de
pcandū dīm multos diabol⁹ incitabat ad
usus decorē mult⁹ illi⁹ p malas cogitationē
ita ut omīs molesti ēent abbati q talē pul
chritudinē in duxiss; in monasteriū. Abbas
aut̄ hęc audiēs uocauī smaragdū & dicit
ei fili pulchra ē facies tua fit tua in
firmus frīb⁹. Uolo aut̄ ut sedeas sol⁹ in cella
tua & ibi te psallere & ibi manducare ni
tamē egressurū te inde alicubi & pcepit
agapito ut ppararet cellā solitariā ut in
ea degeret smaragd⁹ fecit aut̄ agapit⁹ om
nia quę sibi a pat̄ monasterii fuerant ipa
ta & introduxit smaragdū in cellā solitariā
& erat ibi orationib⁹ uacās. ieiunus q & u
gilus nocte ac die opa agebat. seruēs dīno
in simplicitate cordis. ita ut miraret̄ pdic
t⁹ frī qui eū susceperat & omīb⁹ frīb⁹ retulit
ei⁹ constantiā & omīs collaudabāt dīm q in
infirmitate talia opat̄. Pasiuus aut̄ pat̄
illi⁹ cū reuiss⁹ eet domū festinus ingressus ē
cubiculū in q filia ei⁹ manere cōsueuerat &
nō inuenta tristis merēsq effect⁹ cepit pqu
rere ancill⁹ seruulos & ancillas q d de eu
frosina actū eet. Pueris aut̄ ducentib⁹ q a
nocte uidim⁹ eā mane aut̄ nō cōparuit &
putauim⁹ q d pat̄ illi⁹ qui eā desponsauerat
uenerit & attulerit eā misit pasiuus
seruos suos ad domū illi⁹ & nō inuenerunt
eā. Audiens aut̄ sponsus illi⁹ & pat̄ ei⁹ con
tristati sunt ualde & uenientes ad pasiuum
nō inuenerūt illū uehemēt afflictū iacentēq
in terra. Dixerūt ei. Forsitan aliq⁹ seduxit eā &
fugit cū illo. Statiq seruientes p totā alex
andriā & egyptū missi sunt. Erant aut̄ ibi
& naues & intrantes in eas requirebant eā
p tuum & scrutantes monasteria puellarū et
speluncas amicoꝝ & uicinoꝝ & nusquā re
pta tanquā mortuā lugebant eā. Socer
nurū spons⁹ sponsā pat̄ filiā lugebat di
cēs. Heu heu filia dulcissima lumen oculoꝝ
meoꝝ consolatio uitę meę. Quis meā inno
cuit facultatē. Q⁹ meā possessionē sparsit.
Quis meū amnē siccauit. Q⁹ meā lucernā
extinxit. Q⁹ meā spem fraudauit. Quis
pulchritudinē filię meę uiolauit. Q⁹ lu
pus pinas agnā meā dissipauit. Qualis
loc⁹ talē uultū tegit. Quale pelag⁹ captiuā
ducit illā imperialē faciē. Illa generositatis
constantia. illa maloꝝ consolatrix. illa la
borantiū requies. genetrīq pot⁹ erat.
Terra tua nī celes sanguinē meū donec uideā
quid euphrosinę filie meę ēuenerit. Hec & his
similia pasiuo psequente. leuauerūt omīs
qui aderant uocē & flebant. ita ut omīs
ciuitas lamentaret̄ eā. Non sufferēs aut̄ pat
nutū⁹ nec inuenēs consolationē pretrit ad
memoratū senē de q supdiximus & cadit
ad pedes ei⁹ dicēs. Peto ne cessēs orare ut
inueniat̄ labor orationū tuarū. Nescio e
nī q d accidit filię meę. Audiēs aut̄ uene
rabilis senex ēstat⁹ ē ualde & uisit adē
omīs frīs & dīc eis. Ostendite caritatē frīs
postulem⁹ a dīno. ut dignet̄ nob ostende
quid frēn sit de filia amici nī pasiui.
& ieunantib⁹ omīb⁹ orantib⁹q p totam
ebdomadā nichil eis reuelatū ē de eufro
sina sic alunde solebat quando rogabāt

dim. Oratio enī cutrosinę erat ad dm die ac
nocte ne manifestā eā faceret in una sua.
Cū aut nec seni nec alicui fri reuelatū eet
cepit consolari eū dicēs. Noli deficere fili
a disciplina dñi. quia quē diligit dns cor
ripit. et hoc scias quia sine uoluntate di
nec unī passer cadit in terrā. quanto magis
filię tuę absq; ulli nutu puenit. Scio enī q
bonā partē sibi elegit. ꝓpterea nichil reue
latū ē nob. Si enī quod absit in mala opa in
cidisset. nunquā desperasset dns tamtū labo
rē frīn. Habeo enī fiduciā in dño. qa in
hac una ostendet eā t dns. Audiēs aut
hec patruus. recep consolationē gras agēs
do. et oans cottidie. bonus opib et elemo
sinis intent erat. Post aliquos ū dies uisi
tauit monasterium. cōmendās se oationib
frīn. Una aut die uenięs ad abbatē. pcē
sead pedes ei dicens. Ora pme pat. quan
possū ferre dolorē filię męę. s; magis ac ma
gis de die in diē renouat. et crescit uulnꝰ
meū. et tbulat anima mea. Videns autem
senex eū nimis afflictū. dicit ei. Vis collo
qui habere cū uno frē spuali. qui uenit
de palacio theodosii. Ignorabat enī quod ip
sa eet filia ei. Dicit ei patruus. Volo. Dixq;.
Tolle patruū agapite. et ꝺuc eū in cel
lam smaragdi. et ꝺuc eū in cellā ei. nu
chil ei ante innotescēs. Cū aut audisset pa
tre suū. tota lacrimis repleta ē. Patruus au
tē sciebat ee compunctionē. Non enī cog
nouit eā. qua specie uultꝰ ei emarcuerat
p nimia abstinentia ugilusq; et lacrimis.
De cuculla aut oput caput suū. ne aliq
modo cognosceret eā. facta ū oratione
sederunt. Cepit aut ei loqui de futuri
regni beatitudine. quoīn p elemosinam
et castā conūsationē. p humilitatē et cari
tatē ad eā quis posset pungere. et de ctēp
tu sęcli. nec diligendos ee filios pr quā dīn.
nec patrē sup eū qui omnū eatenus factor.
aplicam quoq; scripturā interpretās. quoīn pa
cientia tbulacio opat. paciencia aut pba
cionē. Videns ū patrē suū in grauī merore
compaciebat ei. s; timēs ne agnosceret. et
impedimentū ei faceret. uolēs consolari eum
dix. Crede mi. quia ñ despiciet te dns. Et si
in pditione animę sue ee filia tua. ma
nifestaret eā t. ne ulla a diabolo retenta
inferret et sibi et luctū ppetuū. Sz credo
in dīn. qua partē bonū cōsiliū sibi elegit. sic
ut dixi. secīn uocē euangelii q dix. qa q
diligit patrē aut matrē sup me. nō ē me
dign. et si qs ñ abrenunciauit oīb que
possidet. ñ potest mīs ee discipls. Potēs ē
aut dns et in hoc seclo manifestare eā t. Sz ut
sine. q. d. mīficus te metipsū constando.
age gras do. nichil desperans. Vna agapit
magut mīs multociens ministrans dice
bat in. quia uenit quida nomine patruꝰ
ti opib bonis intentꝰ. qui filiā suā tanquā
mortuā luget. nesciēs quid ei acciderit. et
nimia lamentacione affligit. maxime qua
nunca erat illi. et cū lacrimis. precit se ad pe
des abbis. ut p ei orationes et omnū fīn
posset inuenire eā. Et cōpaciēs dicebat in
Quoīn omīs frīs. ita et tu roga p ea. et ego
quamuis indign. et malor meor escus
sepī depcatꝰ sū dm. ut t digneet tbuere
sufferentiā et longanimitatē. ut qd pcī
adimpleat tam de te quā de filia tua. Et
hoc et frequenter udere te uolui. et collo
qui tecū. ut aliquā consolationē p me
humilē forsitan inuenires. Vt aut ñ ag
nosceret p multa colloquia. dix ad pat
rem. Vale dñe mi. et dū recedere uellet
patruus. anima illi cōpaciebat illi faci
es enī ei pallebat. et lacrimis replebat. Pre
nimio aut ieunio et diutina media. san
guinē uomebat. Vultū q confortat pat

nutī m ām onitione ei discessit ab ea ꝺ uemens ad abbatē dix ei ꝺificata est anima mea ab isto fre & ita fiī let effectus in gra di & consolatione ei quasi inuenissē filiā meā Cōmendāsq; se orationib abbatis & oīum frm reūs sē in domū suā magnificās dm. Cōplēs aut smaragd in cella solitaria xxxx et octo annos incidit in infirmitatē q & mortuus ē. Quadā ū die sedm ēsuetudinē uenit pasiuti ad inuisendū monasteriū. & post orationē & salutationē frm dixit seu. Si uubes pat̄ pmittere me smaragdū udere. qua eū ualde desiderat anima mea. Vocato itaq; agapito pcepit ei ducere pasiutiū ad uisitandū smaragdū. Intrās aut pasiut in cellā ubi eger iacebat. cepit eū osculari. lacrimans & dicens. ꝺheu me ubi sunt pmissiones tue. ubi ūba dulcia q̄b in uidendā oculis meis pmittebas filiam meā. ꝺece ii solū ulā ii udeo. s. & tēpus in quo ēsolationē modicā habebā deserelinquit nos. ꝺheu me quis iā ēsolabit senectutē meā. Ad quē ibo. Quis mei erit adiutor. ꝺuplex malū ē. quod modo lugeo. Triginta & viii anni sunt. q̄ò pdidi filiā meā. & nichil in de earetelatū ē. die noctuq; orabā pea. & ii similē illi inueni. Detinet me icōparabilis dolor. Quid sperē amodo. Ubi ēsolationē recipiā. Iā descendā lugens in infernū. Videns aut pasiut smaragd uehementē ploratē. & nullā ēsolationē recipientē. air ad eū. Quid ꝺbaris. & temet ipsū mīficis. Hūmquid mualida ē manus dñi. aut deo quicquā ē difficile. Iā pone finē ꝺsticie. Recordare quoīn iacob patriarche manifestauerit ds joseph. quē quasi mortuū lugebat. Si; obsecro te. ut p tres dies ii me deseras. neq; derelinquas Hesitans aut pasiutius intra semetipsū dicebat. Forsitan aliquid ei ds reuelauit de me. Tercia aut die. die ad smaragdum expectau sicut me rogasti dīe nu fuit. & ii discessi alicubi p tres continuos dies. Cognoscens aut smaragd q & eufrosina qua mistabat dies dominicus ei uocauit pasiutiū. & dix ei. Quia ds oīpc bene disposuit mea miseria. & adimpleuit desiderium meū quia ad finē usq; uirilit certando pduxit ii mea uirtute. s. ei adiutorio q me custodiuit ab insidiis inimici pacto cursu sup ē in corona iustitie. Hilo g te iā ēe sollicitū p filia tua eufrosina. ego fui enī ulta misera. & tu espti & nīs pasiuti. ece iā iudisti me. & satisfactū ē ti. & nemo hoc sciat. & ii pmitta ab alio corp meū mundari & lauari. s. per temetipsū hoc facias. & qua pmisi abbati habere me multas possessiones. si potuissē sustinere & pdurare in loco isto. imple g quod pmisi. quia uenerabilis ē loc iste. & ora pme. Hec dicēs smaragd tradidit spīm. Dū audisset pasiut talia ūba. & uidisset. qm̄ obdormiuit. cōmota sunt oīa uiscera ei. cecidit q in terram. & factꝰ ē uelut mortuus. Accurrens aut agapit. uidit quia defunctus ēet smaragd. & semiuiuo in ira iacente pasiutio. tactauit aquā in faciē ei. & eleuauit eū dicēs. Quid habes dīe mi pasiuti. Dic aut pasiuti. Dimitte me ut hic moriar. uidi enī mirabilia hodie. Surgens aut irruit in faciē ei. & multitudinē lacrimarū infundēs. clamabat dicēs. Heu me filia dulcissima. quare in antea manifestasti in. ut ego quoq; tecū cōmorarer spontanea uoluntate. Ve in quoīn latuisti. & pretransiit insidias

aduersariꝝ & nequitias ſpirales tenebra
rũ uitꝫ huĩ & uitiſti uiuã etnã. Hec
agapit audiẽs & cognoſcẽs tã mirabilem
cauſã ſtupefact & curtẽs nuntiauit õ
ma abbi. Y enuẽs aũt abbas cecidit ſup
eã & eulans dicebat. Eufroſina ſponſa
x & filia ſcõꝝ ne obliuiſcaris conſeruoꝝ
tuoꝝ & huĩ monaſterij. E. oraꝫ nob ad do
minũ nr̃m ih̃m xp̃m ut faciat nos pue
nire utilit ad portũ ſalutis & portionẽ
habere ſecũ & cũ ſcis ſius. Et uſſit con
gregari oĩs fis ut cũ honore debito ſẽn
coꝝ illi ſepulture traderet. Dũ aũt oĩs
congregati eẽnt & uidiſſent tã ſtupendũ
miraclm glificabant dm qui etiã in fe
mineo ſexu & fragili tanta miracula
opat. Quidã aũt fr unũ habens oclm
oculat ẽ uultũ ei cũ lacrimis ſtatimq;
ut eã tetigit ocls ei reſtituit ẽ. & uiden
tes oĩs fis qui aderant bñdixerunt
dm gãs agentes ei cui ſunt oĩa que
bona ſt. Defunctũq; ẽ honorifice & edificati
ſepelierunt eã in monumẽto patrũ. Pat
ũ ei quecq; habuit in eccliis & in cenodo
chiis & in monaſtris offerẽs. conũſ i eo
dẽ monaſterio & plurimã partẽ ſubſtã
cie ſue ibidẽ offerens. in eadẽ cella demo
rat ẽ. in eodẽ quoq; pſiato dormiẽs in d
Eufroſina. Y x aũt in ſcõ ppoſito anno
x & migrauit ad dñm & uxta filiã ſuam
ſepult ẽ glificante dñm abbate cũ oĩ
congregatione. Dies aũt migrationis eor ad
dñm celebrat in eodẽ monaſterio uſq; i
pſentẽ diẽ. Glorificeũ d & nos dm pa
trẽ & filiũ ei ih̃m xp̃m una cũ ſcõ ſpu
cuiẽ honor & gla et poteſtas nũc & p im
mortalia & p infinita ſecula ſeculoꝝ.
Explicit paſſio ſcẽ Eufroſine uir
ginis xpi. Incipit paſſio ſcõrũ
martyrum Juliani et Basi

liſſe uxoris eius.

De nobili

Egregia familia ortꝰ illuſtꝝ
atꝰ etate in ſeculo quem
parentes unicum
pignꝰ uiſcerũ ſuoꝝ
dulcẽ ſuſcepant
ſobolẽ quẽ i omĩ ſa
pientia & doctrina
ita imbuerant ut
nõ dialeticum nõ rethoricũ fugeret inge
nuũ. ſ; quia legerat magiſtrũ omnium
xp̃ianoꝝ dicentẽ ꝓterit enĩ figura huꝰ
mundi ſic utebat mundo quaſi nõ utere
tur ne cũ mundo immundꝰ piret. Sic
q ſe deo carũ exhibebat ut ſapientiam
mundi ſtultitiã reputaret. Optabat enĩ
ꝓtereunte mundo ſe ſine ſollicitudine ee
cũ xp̃o. Erat enĩ amator fidi eccliẽ ſcẽ
cottidie limiñ adherens. ſcoꝝ ergaſtu
la nullo mõmittebat die. qualit ſcos di
ad uiſitandũ nõ ꝓparet quaſi boni negoci
ator theſaurũ reponebat in corde om
niũ electoꝝ imitans act ſtudens ſingloꝝ
uirtutes. gra ſcitatis floruit. Inclusa
enĩ erat in uiſceribꝰ ei ꝓfecta caritas q
foras mittit timorẽ & ita se ab oĩbꝰ in
cuis ac concupiſcentiis mundi caſtuerat
ut recte deo clamaret. quamdiu ſũ in
hoc mundo pegrinor a dño & qua ho
minib latere uolebat. quod xp̃o place
re ſtudebat. celabat ꝓpoſitũ. celauit
ſẽm deſiderium. Hunc parentes cũ inde
reuti tanta animi intencione xp̃iane
religionis cultui inherentẽ. ĉuocauit ad
ſe uenerabilẽ iuuenẽ. & bus ũbis hortã
tur. Dulciſſimũ & uenerabile nob pignꝰ
audi genitoꝝ tuoꝝ ſalubre conſiliũ. qd p
uenerabilẽ legẽ xp̃iane religionis p bea
tũ ap̃lm paulũ dictis ſpiritualib edoce

mur· qui dicit· uolo nuptes nubere filios
pereare· patres familias ēē· nullā dantes oc
casionē maligno· ꝑ quare ū solū ut nobis
consentias hortatū· quantū ut legi dūcę
obediēs ēē uidearis· Ad hęc uirgo respon
dit patrib' dicēs· Nec uoluntatis nec
ętatis temp'ē· ut faciā quę hortamini·
Ad hęc parentes dixerunt· Annos circit
decē & octo es· quoū te excusare poteris
ne conjugio socieris· Volum' enī ut de
tempe causeris· Volum' enī te uni' muli
eris ēē uirū· ut pcreatione concepta cum
pat' fueris· ex uno ēsensu uacetis do· qua
lit' cessantib' l' digestis mutatis carnis·
una uoluntate cū t' sociata fuerit monu
tis salutarib' adhereat· Hęc agebant pa
rentes· qualit' eā seū susciaret· Cumq;
parentū molestias ū sustineret· l' amicā
& affinū suasiones phoresceret· te beat'
uirgo suadentib' sibi hoc responsū dedit·
Hec pmittendi in ē facultas· nec negandi
potestas· hoc quod hortamini in potestatē
dū cōmitto· ꝑ quare dieī ū inducias
peto· & sedm quod ipse dignat' fuerit in
spirare a me responsū accipietis· Hęc audi
entes parentes ei' erant tedio nimio afflic
ti· & cogitacionib' tabescebant· quousq;
dies statuta ueniret· in quo filii responsum
recipent· Venerabilis ū puer in spatio di
erū exiuit die noctuq; in orationib' pu
gilans & postulans a dño· ne uirginitatē
pmissā qualibet occasione uiolaret· Sep
timi dieī aduenientē nocte· cū macera
tum ieiunijs corp' sopor adulset· adē dūs
& consolat' fidelē seruū· pbatāq; sibi men
tē corroborat· & ita pcepta ut faciat u
bet· talisq; eū cōmonitione alloquit' dicēs·
Surge ne timeas· suasiones ūbor· nec uo
luntatē parentū phoreſcas· Accipies enī
conjugem· quā polluendo a me ū separes·
ſ: p te uirgo pseuerās & te & ipsā in celis ur
gines recipiā· Multa enim puos in cas
tas dedicabit'· multi iuuenes & uirgines
puram doctinā ul' uitā in celestē exerci
tum pbabunt'· Adhero t habitans in te
ut omīs carnis uoluptates & hostē libidi
nū conteā· atq; ipsā quā t conuinctam
cognoueris conuertā eā ad meū amorē·
tuāq; sequipedā faciā· ubiq; me in cubiclo
uob parato monstrabo cū omī uirginū
tabili multitudine angloꝝ· & uirginū
utusq; sexꝰ· quia q's natura facit dispares·
una fides in me facit ēē equales· quorū
uirtutū tu ēē cognoscēris· & hęc dicens
tetigit eū dīs & dixit· Surrit age· & con
fortē' cor tuū in me· His uerbis' coro
borat' uenerabilis puer· exurgēs ait· Gras
t ago dñe dē· q es scrutator cordis & renū·
q a me species & delectatiōa mundi lon
ge fecisti· ut adyptē t corde credulo· cas
titate uolente· & in me regnante· ad id
quod nec oculꝰ uidit· nec auris audiuit·
nec in cor hominis ascendit· que ꝓparas
tibus qui te ex toto corde sequunt· qui
dignat' es ēē uita· da immortū in me ēē ue
rum tū eis qui castitatē diligunt· & in
gratē meritis & corpis amplectunt'· Tu
nosti dñe· quia ex die qua in te renatus
sū· usq; in horā qua me accersiri digna
tus es· nichil ꝓposui amori tuo· ū hoc
solū desidero· ut hoc quod ex ore meo ꝓ
cedit tu confirmes· quia te me credo ui
cip ere quando finio· Completa oratio
ne egdit' de cubiculo let' uult' sui lenen
tias parentū mitigās· & ait ad eos·
Ecce sicut desiderastis· quia ex diuino
pcepto cognoui coniugū in ū ēē pecca
tum ſ: grām· faciā quę hortamini· Ex
hilarant' genitores· spūm pcreationē
filioꝝ· Quid multa· Inquirit' puella que

illi similis ēē possit in facultatib⁹ nec im
par in mor⁹. Ecutante misericordia dñi nr̄i
ihu xp̄i qui hoc ordinauit ēiuguī inue
nit talis puella que facultatib⁹ locuples
ēet & nobilitate generis coequalis basi
lissa que & ipsa unica parentib⁹ nosceba
tur fit sermo ut uulgi ēsuetudo ē. Sus
cipiunt parentes leti sermonē & ut ha
bet se nobilitas ordinat nuptiarū tēp⁹
firmant omīa que tabule solent ēmne
re matrimonium constituit dies ēiunctio
nis. Beat⁹ ū iulian⁹ ita diē nuptiarū ex
pectabat ut bon⁹ athleta & deuicta libi
dine regi celo placere studebat. Q̄dmul
ta. Venit dies statut⁹ in quo uicinę ciui
tatis uirtutē que secū adduxerant
delectamēta luxurię p quę trūcare nūtis
ētates excitarent uncupidinis fluxum.
Sonant platee organo frementu diuīse
uoces musico resultat multitudo ur
gūm aureis ornamentis crispantium
crinib⁹ ad quarū suauissimas uoces si
homo ferreus ēēt resolueret delectamento
luxurię. Int tales ac tantas acies desi
derat athleta iulian⁹ xp̄i bellator & ne
mini occulta cordis manifestabat in de
o q̄ spē p̄missā uictorię retinebat. Pdu
cit sponsa de thalamo suscipit let⁹ cū qua
letaret in dño uulgo se letū ostendebat.
& in corde suo psallebat dicēs. Proba me
dñe & tempta me ure renes meos & cor
meū ne unne antiquissim⁹ serpēs libidi
nis sue excitet bellū. Apparat hora qua
ad thorū coniugii pparent traditaq sibi
urgine uenerabilis iuuenis cert⁹ de do
mo cubiculū ingredit. Inq cubiculo o
ratione facta a beato iuliano talis odor
lilior & rosarū flagrauit ut uideret ur
gūm in tali loco ēē posita in quo solent
lilia & rose uernantis temporis suauem
odorē gignere. Dat silentiū noctis.
& ait uirgo ad sibi coniunctū iuuenem.
Oriāt rē sermo quā & sitis sentis ne in ne
ges. Cubeat⁹ iulian⁹ respondit. Que sen
tis fidelit enarta. Virgo dix. Cū sit tem
pus hiemis & omnū rosarū & liliorū imma
tura tra gram ñ dū parturiat ita in hoc
cubiculo omnū odor famulat ut bus
suauissimis odorib⁹ facta horreā nec
penit⁹ desiderem thori coniunctionem.
Cui beat⁹ iulian⁹ ait. Odor suauissim⁹ qui
t apparuit nec temp⁹ habet nec finē q
temporib⁹ dat tempora q singlis temporib⁹ dat
gram quā ipse ministrat dñs ihc xp̄c q
amator ē castitatis qui integritatē custo
dientib⁹ uitā reddit ētiam. Jam si bui
monita mecū uelis suscipe ut eū tota in
tis intencione diligam & uirginitatem
concessā mihi custodiam efficien in
hoc seculo uasa ei⁹ munda in quib⁹ habitet
& in futuro cū ipso regnabim⁹. Ad hec be
ata basilissa respondit. & que melior tui
ē quā uirginitatē custodiendo uitā ad
ipsi ētiā. Hec credo ita ēē. quē adno
dū tu prestaris. Opto cui t consentiēs
ēē. ut possim ētiā sponsū dñm ihm x̄m
adipisci. Hec audiens beat⁹ iulian⁹ pa
dens ad oracionem paululū adherebat
clamans & dicēs. Confirma hoc dē quod
operat⁹ es in nobis. Hec uidens uirgo simu
lit fecit. & ecce subito fundamenta cubi
culi cōmota sunt & lux memorabilis
emicuit ita ut luminaria que p̄erant
cubiculo illi⁹ lucis magnitudine uelarē
tur & sic scriptum ē spectaclm factū
fuit⁹ do & hominib⁹ fit in cubiculo illo
spectaclm magnū spuale. Ex una par
te sedebat rex dñs ihc xp̄c cū innume
rabili multitudine candidator ex alt
era parte innumere multitudines

urginũ·quarũ ꝑncipatũ urgo gliosa
ogaria tenebat· ā parte regis clama
bat· Vicisti uliane uicisti· ā parte re
gine rursꝰ clamabat· Beata es Basilis
sa·que sic consensisti salutaribꝰ dictis ⁊
& fallacia blandiñta mundi respuës·
ad etnã glam ꝑpasti· Sterũ a parte re
gis clamabat· Vlutes mei qui uicerũt
antiqu serpentis libidinẽ· de pauim
to leuent· ⁊ & intento corde in thoro qđ
eis ꝑparatũ ẽ dinoscit· librũ uite su
perpositũ legant· & ex hac uoce silenti
ex utrq; parte sedentes dixerunt amen
& uenientes duo albis induti· circa pec
tora habentes zonas aureas· & singlas
coronas in manibꝰ ⁊ eleuauerunt eos dicẽ
tes· Surgite qua uocatis ⁊ & in numero
nrõ computati estis· Aspicite· & quod
uidetis in thoro qui uobꝭ ꝑparatꝰ ẽ legi
te· ⁊ & cognoscite qua fidelis ẽ dñs ĩ uer
bis suis· & tenentes eis manꝰ eleuaue
runt eos· & ecce suppositꝰ erat lib splẽ
didior septies argento· aureis litteris
scriptꝰ· & in circuitu throni xãx nãu seni
ores· habentes in manibꝰ suis fialas au
reas plenas aromatibꝰ diuisis· odorẽ red
dentes· & t respondit unꝰ ex eis dicens
In bis nãu fialis ẽtinet ꝑfectio uitã ⁊ ex
bus enĩ cottidie in conspectu di suauita
tis odor ascendit· Quare beati estis qui
scti blandiñta respuistis ⁊ ꝑperantes ad
illud quod nec oculꝰ uidit· nec auris
audiuit· nec in cor hominis ascendit
Accede nunc uliane ⁊ & lege quod iuba
tinus iubet· & accedens ⁊ cepit legere
Julianꝰ qui ꝓ amore dei mundũ contẽp
sit· deputatꝰ in eor numero q̃ cũ mulieribꝰ
nõ sunt conquinati ⁊ basilissa ũ que inte
gro corde ei sociata dinoscit· deputatꝰ ĩ
earũ numero urginũ·qbꝰ urgo dñi ora
cia ꝑncipatum tenet· & hec dicens ⁊ clau
sit librum· & dixerunt una uoce exul
tantes amen· & t dixerunt ad eos· In
hoc libro quẽ audistis· scripti sunt casti
sobrii· mites· ueraces· humiles· mansue
ti· caritatẽ habentes ñ fictã· aduersa tole
rantes· in tribulatione pacientes· & qui
sup amorẽ xpi nichil ꝑtulerunt· ñ patrẽ
ñ matrem· ñ uxorẽ· ñ filios· ñ agros· ñ
facultates· & cetera que sunt in hoc se
culo impedimenta animę· ⁊ qui nec ipsas
animas suas deuitauerunt tradere in
martirẽ ꝓpter noiñ ei· ⁊ in quor numero
& uos ẽe meruistis· & t stati iusio quã
uiderant· ab oculis eor ablata ẽ· Tẽ ex
ultantes in diio beati urgines· reli
quũ noctis spatiũ pugilantes ymnis
& canticis pegerunt· Quid mul
ta· ⁊ Illuxit dies quo uulgꝰ conuenerat
& bachatu leticię ferebat· & expecta
bant quasi qs in seclo umquam· nesci
entes neq; intelligentes seminfuisse ce
lebratũ connugiũ· & cepunt ẽe spũ ñ
carne fructificantes· & ita mystium
diuine gratie in se collatũ occultabant
ut tantũ a dño ihu xpo & scis angelis
scirẽt quod agebant· & quia ds ñ p
uabit bonis ambulantes in innocentia
ita diuine gratie dono ꝓcurat· ut intra
pauci temporis spaciũ utriusq; genitores
de hac uita migrent· relinquentes i
doneos supstites· ꝑ quos celor regno
ñ fraudarentur· Erant enĩ & ipsi fide
lissimi xpiani· & quia multũ labori
ẽ ꝑ ordinẽ ꝓsequi eor uenerabile u
ta· ⁊ de tantis opib· pauca ꝓsequendo
ñ taceam· fit consensꝰ ⁊ q̃ ñ solũ de sua
salute sollicuti· s· multarũ animarum
curã susceperunt· Diuidunt domicilia
& duę lucẽę sup candelabrum ecclie

fundunt· quib⁹ rex ētī⁹ oleū letitię sub
ministrat· ⁊ p eos scām doctrinā igniaris
infundēs· ignis ū ūbo ⁊bulos spinasq;
peccatoꝝ exurens· uox illa suauis diū
p̄os scōꝝ Juliani & Basilissę ministrabat
dicēs· Jemite ad me oīs qui laboratis
& oneratī estis· & ego uos reficiā· Justi
tuunt monasteria· in quib⁹ messis ani
marū de scīi p̄ni & ⁊bulorū suffocatio
ne arebatur· Hec erat qui posset au
dire ūbum de ore scī iuliani· & aliqua
bona retinere· qui ū statū ad dīm con
uertere· Relinquebant uiri uxores·
filii parentes· sponsi sponsas· patrimonia
quoq; terrena p amore uitę ętnę uelut
bene⁹ reputantes· deliciis cęlestib⁹ affiu
entes· ad diuinas suas pauprib⁹ erogā
tis· uitā angustā arripiebant· nec quī
quā eoꝝ aratꝝ manu imposita· respicie
bat retrorsum· Erat beat⁹ iulian⁹ con
gregationis custōs· & multū monachoꝝ
p̄· & sicut scriptū est· generatio ua
dit· & generatio uenit· quanti migra
bant ad cęlū· tanti conūtebant· ad dīm·
nec quisquā dinumerare potest· tanta
rū animarū multitudinē· quę p scīm iu
lianū p̄fecte migrauerunt ad cęlū· Simi
liter & p beatam basilissā agmina uirgi
nū & mulierū de squaloꝛib⁹ scīi ⁊bata·
castissimas animas p̄mittebat ad cęlū·
Erat quoq; cum beato iuliano scā conuiuia
& p beatā basilissā fulgebat in uirgi
nib⁹ & mulierib⁹ castitas & excelsior uic
toriae palma· & qua⁹ te inuitauit oīb⁹
eoꝝ uenerabilis uita· quę in dīno iuuan
te p nos declarata ē· nūc ad illud tēp⁹
ueniam⁹ quo martyrū adepti sunt· et
declarem⁹ eoꝝ gloriosissimas palmas·

Temporib⁹ diocletiani & maximiani·
furor p̄secutionis inuasit tyrānā & egyp
tiuicina· Qua opinione compta sciur
gines· sese inuicē alloquunt· Te beat⁹
iulian⁹ cū beata basilissa talē precem in
conspectu dīni fundunt· iciunio & fle
tu studentes· O nie dīs qui es occultorū
cognitor & mentiū testis· scrutator cor
dis & renū· te depcam· ut lętū sup nos
illumines uultū· & pūi atq; exaudibilē
p̄stes auditū· Non enī domus neq; dor
mitas qui custodis in uitę sexu agonē
castitatis· in quo tu ipse letari cognos
ceris· Nec patiaris diīe gregis tui uire
gratē uolari· & ū habeat potestatem
insaciabilis lupus gregi tuo semp infes
tus ad dissipandū murū rigoris· & signū
fidei quod in seruos & ancillas tuas p
nos tuos sequipedas contulisti· Cura sit
tuę de nobis & de illis· quia pl⁹ ualet
dextera tua ad erigendū· quā p̄cumbo
ris fortitudo ad deiciendū· Confida et
scrutare singuloꝝ & singularū uires· & se
cundū p̄scientię tuę domū oīs p̄duc ad
illā regionē unoꝝ· ubi nulla ē sollicitu
do moriendi· & regnat uera beatitudo
uiuendi· ut in die illa qua uenturꝰ es
magn⁹ & manifest⁹ p̄stes dīe· ut oīes
qs p nos ⁊ militare fecisti integros in
conspectu tuo suscipias ut recte exul
tantes dicam⁹· ecce nos & pueri tui qs
dedisti nob· nemo periit ex eis· Et cum
finē orationis implerent· redeūt
ad p̄pria domicilia· Eadē autē die ubi
tēp⁹ noctis aduenit· te beatā basilis
sā ita p̄cipiū alloquit dīs· Basilissa
nomius tui digna· quę orasti hec me
implere delectat· & hec omīa uasa que
p te in mundano in hac uita· tu ea p̄
mittes ad cęlestia regna· Habebis di
midii temporis spaciū· qd̄ possis ex om
ni loco qꝰ seminasti ⁊tricū colligere· et

recondita messe laboris tui tuipsa sequa
ris. claues acceptura bouei pleni pingue
dine animarū. ex q̄ cottidie odor suauita
tis ascendit in cōspectu scōr angelor. Iuliani ū ut bon' athleta pugnabit
& uincet. nec enī aliquando uinci po
test in quo castitas regnat. Erit enī in
p eū multitudo adquirendarū animarum. Multa enī eū oportet pati p no
mine meo. multasq; uirtutes & signa
ostendā in conspectu municor ei. & pri
usquā inuocet me dicā illū. Hec au
diēs scā basilissa exultans letabat in
dño uultu splendido ut sol radians i
ortu suo. & ita p ordinē oīa narrauit
beato uliano. Congregans q̄ scām con
gregationē uirginū. hac eas uoce allo
quit dicens. O uos oīs gaudiū meum
& corona capitis mei scē uirgines. dño
nr̄o uota reddam. & sacrificiū laudis i
corde contrito & humiliato hostiā iubi
lationis īmolem. q̄ dignat ē reuelare
nob mysteriū absconsi uā & temp' ac
ceptū ēminauit. q̄ illi animas ēsignem
castificatas. dilationē ēbuēs. ut una q̄q;
nr̄īn considerans cellaria cordis sui si ē
habundantia bonor opm ructu animū
ex hoc in illud. hoc ē si in hoc sēlo pegri
nantes de hac uita recte migrem ad
ētnā. ut nulla in nob habeant uel cog
noscāt ✕ opa sua illę potestates. que
animas p gen tes ad cēlū retinent &
seruitutē reuerentiē & timeant uiden
tes nobiscū scīn di adiutoriū pgere. et
spīn castitatis congaudentē. Considera
te & pscrutamini archana pectoris
uri. hāc enī optimum petitionē. ut ō
nes uos ante pfectionē uel uastatio
nē munici immaculatas p mittā ad reg
na cēlor. ubi ē spons' dūs ihc xp̄c. Dum

re uos hortor scē sorores. ne quid malu
tię fermentū in corde uro remaneat
s. oīs donantes uobis inuicē. si qua ha
bet adūsus aliā aliq̄d. ut pfectā coronā
integritatis animi & corpis uri recipiam'.
hoc scientes q̄ nichil ualet uirginitas
carnis. ubi habitat iracundia cordis.
Hec psequente scā basilissa. loc' in quo
erant congregate contremuit. & colūpna
lucida apparuit in medio earū sup se
habens titulū scriptū. & uox ex colūp
na p̄cessit cū splendore & odore suauita
tis. signū quoq; crucis emittens du
cens. Basilissa nomina tua ante
q̄d uideris scīptum lege. Titulus autē
scīptura sic erat que ētinebat. Hec di
cit p̄nus & nouissim'. O oīs hę uirgi
nes quib' tu ducatū prebes. uasa mun
da & accepta sunt oculis meis. nec qui
quā in eis repbū repertri potest. qua
tulumuis iusticię & igne pbationis u
rarū purissimū exhibuisti. Ueni te ad
p̄mia uobis parata. & hec legēs. usio
ab oculis eor ablata ē. Tē oīs grās refe
runt dño. qui testimonio suę maiesta
tis animas scās ostendit. Beata ū basi
lissa exultans in dño dix. Grās tibi ago
dūe ihu. qui pugnas carnales ita uin
cis. & adiecit. Insulto t diabole. quia
fidiarū tuarū fructū p duxisti. Insulto
t serpens libidinose. quia uasa dicata
do nullis artib' abdicasti. Insulto t ma
gist' mendacii. quia ex grege in credu
lib' ē qui tecū peat. Insulto t ebrietas.
q̄a sobria pectora uincere ñ potuisti. In
sulto t amator mundi. q̄a arat' inue
tas mentes ad tuū amorē reuocare ñ
potuisti. Insulto t diabole. qui puduit
am querentes. nullis artib' nullis ma
chinis ualuisti tenere. Tu sol' tua confi

sione utere tu sol' tua pena letare. uides
eū pdā de tuis manib' ereptā ad regna
celoꝝ unde tu cecidisti ascendere. Gaude
tu mecū o uirgines quia regnant in nob
signa uirtutū contēpt' mundi celoꝝ
regna apit renunciatio parentū ēsorti
um meret' angloꝝ. Paru tempis tbula
cel'ēnā meret' requiē. Humilitas sic
cor' exaltata ē in lybano. & sicut cy
pressus in montib' hermon deuicta li
bidine castitas fecundat'. Hulla ē ex in
imicis nris audacia qua pgentes an
nas ad suū retineant diūatū. Onis e
ubescant quia in nob nichil ppium ag
noscunt. & hec dicēs cū gaudio cepit
uneā dñi rore iusticie maturatā rec
dere quod ita diuina prudentia adim
plant ut onis infra temp' prmissū nu
gerent ad dñm. Beata ū basilissa se
cta de reposito fructu hora diei vi
meacione constituta sopore adiit. &
ullat omnē chor' scārū uirginū nu
meo circū mille nueis cycladib' in
duts regalib' zonis amictas crucem
dñā gestantes una uoce beate basi
lisse dicere. Hoc responsū accepim' a do
mino ut tecū dñm regē adoremus. & ec
ce expectam' te ut tu nos offeras xpō
cuius acquisisti sanguīs. Gaudēs ū beata ba
silissa de part' suggsa letabat'. & cū leta
cia ista referebat beato iuliano. Onī
a insidia ita completum ē ut consti
tuts illis in oratione scā basilissa mig'
ret ad dñm. quā beat' iulian' tradidit
sepulture dignissime. & die noctuq;
omns memorie ei' excubias spūales
adimplens. ipse cū scōr' choro floreba'.
Ogā dñi concessa ut null' eēt qui ñ ali
um satageret pcedere in uirtutibus.
Multa enī signa p eū & p discipulos ei'
dñs op'ab'. Hullū ibi muenit sol uascen
tē. nec reliquit. Quod si ut assolet aliquis
alicui in ibo supb' fuisset. ñ manducabat
humilitatis & fletu insistēs. quo usq; cari
tatis inrecteret. Hec toto studio labora
bant. ut oracionis suę fructū dō sacrificiū
laudis offerrent. Tē g unusquisq; se di
cebat incipe. quando finiebat. In hac sēa
cuersatione. numquā diabol' aliquem
potuit irretire. Hec agebant' in ciui
tate antiochia. que ē metpolis egipti.
Quid multa. Vis psecutionis mirabi
ut. Aduenente martiano ppside in ciui
tate antiochia ita in amore ydoloꝝ sa
crileg' & pfanus cultor exarsit. ut non
ulla ii uic' remaneret. ubi ñ symulac'
demoniorꝝ collocaret. Jussit etiā ut si
quis aliquid aut emere aut uendere
uellet. pus ydolis immolaret. Urg ebat'
ciuitas iussu pncis. ut uniquisq; in do
mo sua titulū ionis erigeret. Ipse aut'
martian' cū uxore sua & unico filio e
rat dux psecutionis. Audiēs itaq; pfes
beati iuliani fidē. & qa multos secum ī
hac religione habebat filios qui se pa
rarent ad montē antequā ydolis immo
larent. irat' diabol' conuocās assessorē
suū iubet ut beatum iulianū ēuenu
ret cū oñib' suis secm ppceptū inuic
tissimoꝝ pncipū. ut dijs immolarent.
ne cū contemptorib' duīsas exsolueret
penas. Assessor ū una cū comiculario
pncipe & pmatib' ciuitatis pgebat ad
locū ubi sēs iulian' duō uacabat. in q̄
loco multitudo sacdotum & leuita
rū ul' omniū ministroꝝ ecclie confluge
rant. tabie psequtionis declinantes
oñs parati ad montē. Hunciat' autem
scō iuliano assessorē iudicis cū pmatib'
& pncipib' ciuitatis pfonib' ei. Tē sēs iu

liam' ad scām congg̃ationē aut ē frs ore
mus. qua appinquauer̃t pequentes
nos. qui querunt uelut aqua obsorbere
nos. Ut ideam' quod responsū dat̃ur sint
nobis. T ē scs uliam' armat fronte cru
cis uexillo. totū fide firmās pcēt' iubet
eos ingredi. & ga erat pons ciuitatis fi
lius. digne ei exhibebat̃ honor ciuita
tis sue. T ē assessor iudicis sic erupit di
cens. Puto te ñ latere uliane sac̃tissi
mos pncipū decreta. quib' mundo sub
uenium'. ut una sit apud oñs cultu
ra dorū. Nam dñs nīs martian' audi
ens generis tui nobilē sturpem. hoc p
sua sapientia decreuit. ut sedin mode
rationē legum inuenaris cui gratia.
Qua legē dnor pncipū pmanub' habeo
t recensenda. ut ueritate compta red
das te generi tuo. & pprīs bonis fruaris.
& amicicias pncipū consequaris. Julia
n' respondit. Sapientia tua ñ credo fu
gere. qua serpens ñ mouet̃ de ppria sede.
ñ exore incantantis uera cognouerit
carmina. Nam sicut ñ pficit nec ua
let mouere serpentē qui carmina nes
cit. ita nec decreta pncipum nec philo
sophia que in te cognoscit̃ ualere pote
rit xpicolas mentes ad demonū incli
nare culturas. Assessor dix̃. Ergo con
temptus pncipū iussa Juliani dix̃. Au
diant pncipum iussa q ipsis militant.
nos aut̃ qui regē habem' in celo treno
pncipum iussa ñ audim'. Assessor dixit.
& hoc potes gestis edicere. Julian' dix̃.
Gestis aliquid pequant̃ qui in hanc
uitā spem habent. nob aut̃ quib' crucia
tix' ē mund' qd nobis cū foro. Assessor
dix̃. Ut uideo desperasti de te ut ñ iu
uas. ul' hui' multitudinis qua t aggre
gasti miserere. Julian' dix̃. Hui' multi
tudinis uoluntas. simul mecū in di pen
det arbitio. Nunc qualē me uides loquen
tē. tales sunt oñs ista tacentes. un' ē om
nū dīs que confitem̃. qui ē xp̃c filius di.
Assessor dix̃. Hec que pequeris. renun
tio dño meo pāsidi. Scs uliam' dix̃. Si
ueri' cognouisti occultare ñ debes. nos
ū parati sum' tempalē morte susce pe
ut metū uitam'. qua uiuentes tem
poralit̃ pene ętne mancipem̃. Assesso
dix̃. Audio etiā ep̃m & omnē cleru
aggregatū tecū unumqd & ipsi discipli
tui sc̃. Julian' dix̃. Hij discipli ñ sūt
patres. sed ipsos enī ueram natiuitatem
suscepim'. Pqua re dignū ē ut sim cū
parentib' & patres cū filius pgam' ad
regna celor. Rediens aut̃ assessor ad p
sidem martianū. nunciauit ei omnia
quecūq; fuerant gesta. T ē martian' pre
ses consilio diaboli armat' hanc dedu
auctoritatē. ut uliamī soli obtemp' si
is suis audientie reseruaret. multitu
dine ū scōr. in eodē loco unq̃ manebant
& laudib' di uacabant ussit incendio
ēremari. Qd adumpletū est. oñsq; ip
dem igne consumpti sunt. In q̃ loco tas
duima gr̃a collata ē usq; in hodiernum
diē ut ab oñb' pterentib' qs tempus
psallendi certissimū inuenerit. Tra
sexta nona uespina. & nocturno tēpo
ibi audiant̃ psallentiū multitudines.
& his temp̃ib' si quis uenerit quacūq;
infirmitate possess' fuerit. san' abscedit.
Nunciat̃ martiano impletū fuisse quod
iusserat. & beatū uliamī sub custodia
detineri. T ē exarsit mumē. & sequenti
die tribunal sibi pparari iubet. Juxta
uo pāsidis iussa complent̃. Cucurrit un
dq; oñs etas. oñsq; sex' aduenit. ut
beatū uliamī in cui' amore pendebant

uderent cū diabolo dimicantē. T ēpses
sub uoce ītribili iubet beatū iulianum
suis aspectib' psentari. Qu cū fuisset obla
tus. intuit' in eū martian' dix. Tues iu
lian' ppetuo pncipū rebellis. & duumuo
rum cōtumax. Tues qui innocen
tem multitudinē magicis artib' t ag
gregasti. & omium mentes immutas.
Ad hec beat' iulian' studebat silentio.
Ad quē martian' iterum dix. Ut tude
o reatu tuo oppss? nichil ad ea que te
itrogo ausus es respondere. Julian'
dix. Ego nec rebellis nec sacleg' umq
fui. sed legi duumuo in qua regalia iuste
mandata continent pareo. Nam qd
me studentē silentio murmuris. tecū loq
confundor. quē iudeo tantis indignis
doloribus. Nam bonum impatuo lex
quoū potest ee sacra. qui sacleguum
quit. Martian' respondit. Doleo sup
te quod sic magicis artib' occupat' es.
ut intelligas quantā ui habeant pn
cipū mala. p que. & obediēs consequitur
laudē. & pncipū meret' amicitias. imo
bediēs aut' sicut tu dinoscis penis subi
acebit. & tormenti mortisq; heres effi
cit'. Nam audiui te tā nobili familia
ortū. ut adhuc natalib' tuis parcere
uidear. Pquā re hortor te ut filiū me
um. ut ad laudē generis tui dis thu
ra offerre let' ppes. Hec beat' iulian' au
diēs dix. Preses malitia tua cecat' nō
recto ordine psequeris. ut intelligas q
sit sal' generis mei. ut dis quos colitis
thura offeram. ut gram & pncipū amici
tias merear adipisci. Vos dinoscimini
multor. & multarū dearū cultores. no
aut' ītuitus unice uere cultores manu
festam. Dii uri lapidei sunt aut ereī.
Si ereī sunt. satis bus meliora sunt ea
que ad usū hominū pmencia ex ipso me
tallo fiunt. Si lapidei respuendi sunt. q̄a
ex ipsis fierunt plane adeuacuandum
lutū. Omīs g̃ deos q̄s colitis ex quolibet
metallo. aut conflati. aut sculpti dinos
cunt. Unde debes scire. quia sic ñ ē socie
tas luci ad tenebras nec firma habitacio
agni cū lupo. ita ñ potest fides mea subiu
gari impio uiro. Martian' dix. Michi ū
bis ñ est ullū agere tecū. s. audi quid
uident mitissimi pncipes. ut ex eo
lege cognoscas. q̄d te agere oporteat. Ju
lian' dix. Qd uident audiui. q̄d me
oporteat facere consilio salubri defini
ui. Turpe ē enī grege pmisso. pastorem
minime sequi. Preses dix. Illi pterrore
suo dignā consecuti sī mortē. tu aut
ut euadas tormenta que contemptorib'
debent. & ut generi tuo. & natalib' tuis
restituaris elabora. Julian' dix. Labora
pte & p tuus q̄s diabol' t heredes fecit.
p me aut' sollicit' est. q̄ me de limo trē
formauit. Martian' dix. Sic tecū agere
debeo quasi cū infirmo medic'. quousq;
sanitatē recipias. Qd si sanū te reddide
ro. & duumuo mumunū cultorē effecero.
magnū m honorē & amorē apd pncipes
collocabo. Hā & ipsi dii mei multū ue
sanitate tue condolent. Julian' dix. Num
quā auditū est. ut cec illuminet uiden
tē. & morbid' curet sanū. & errans cor
rigat recto itinere gdientē. Martian'
dix. Ergo ut dicis cec' sum. & morbid'
& errans. q̄a saluti tue consuluī cupio.
& tu sol' plenā optimes sanitatē. Julia
nus dix. Hec omīa uere diam. q̄d si so
lus uelis agnoscere. & salutē tuā exto
to corde querere. ūre horreret medic' ūr.
p quē omīs xpian' uerissimā optinent
sanitatē. q̄s aut' colitis dei ones ee ma

nifestū ē · qui credentes ui se libare ñ pos
sunt · Hec audiēs martian' exclamauit
torquib' dicēs · Extendat' ad uerbera ·
ut ul' sic stulticia ei' manifestet' · Julian'
dix' · Non ē stulticia nosse dm̄ s; glia · tu
ũ ipses sclarib' oppilius illecebris · quid sit
congruū ñ agnoscis · O martian' dix' · Exte
dite cum' æ fustes rigidos nodosos af
ferte · æ omīa ñbra ei' dissipate · Et cum
ita facerent · un' de cedentib' ictu pcutī
ens oculū amisit · æ hic de necessarius p̄
sidis · qui etiā inp̄atorib' notissim' erat ·
Hec uidens martian' fremuit dicens ·
Tantū ualuit magica ar' tua ut michi
seruias tu · æ alios oculos eueltas · Ses
ulian' dix' · Martiane uides quia hoc
ē q̄d supius dixi · cec' morbid' æ errans ·
tandē amota seruitia · qua mihi bacha
ris · audi quod ꝓpono · Martian' dixit ·
Si ip salute tua audiā te libentissime ·
Ses ulian' dix' · Conuoca oñs q̄s habes
deos · dearumq; pbatissimos sac̄dotes ·
æ innocent nomina dor̄ suor̄ sup oculū
euulsū · ut restituant cultoribus suis ·
æ cū ñ ualuerint · ego noñ dñm̄ meū ihu
xp̄i inuocabo · æ ñ solū oculū euulsum
restituet · s; æ cordis oculos illumina
bit · Tē martian' tā uera ratione ēfusus ·
iubet oñs pontifices ad se uenire · et
dic̄ ad eos · Ite · æ immortales deos sacri
ficus optimis honoribus · ut huic rebelli
uliano · ostendant uirtutē suā · homu
ni ũ necessario oculū reformantes · ipsū
sibi cultorē meliorent · Jngdiunt' lapi
des ad lapides · tussa adimplentes · Qui
cū ritu illo nequissimo demonib' ūmo
lauit · huiusm̄ responsum audire me
ruerunt · Recedite a nobis · q̄a ignu ꝓpe
tuo mancipati sum̄ · Jam tantū ualet
uliani dep̄catio ad dñm̄ · ut a q̄ die ad
hoc paruulū cōprehens' ē · nob' pena cen
tuplicata ē · Et cū tenebris clausi rema
n̄t · quoñ lumen homini reddem' · q̄d p
si ñ habem' · Tē responso accepto egdiū
tur falsa p̄mittentes · Beat' ũ uliānus
quē michil latebat · oratione facta · dicit
ad p̄fidē · O martiane festina celerit' ung
dere in templū · uocant te dii tui · Et li
cet ũ uoluntate s; unum · cū ungderet ·
tamen · uidit omīa symulachra eris · et
talliua · æ electra · æ aurea · ul' ex oñi
metallo sculpta · que ampli' quā quin
quaginta dinoscebant' · ita in puluere
redacta · æ cōminuta · ut q̄d ēent pen
tus ñ parerent · Tē martian' cecat' a di
bolo · clamare cepit ac dicere · Malefi
cia sic ualent · ut æ ceteres superent et
ꝓfana numina in puluere redigant ·
S; hic deor̄ sapientia laudabilis est ·
Adhuc sibi iniurias irrogatas sustineat ·
ut rebelles suos sibi faciendo subiugēt ·
Hoc aut' uideam' · si pollicitationis suę
impleat ille magi' effectū · ut oculū re
pcutientis extinctū · sola inuocati
one nominis dñi sui ualeat reformare ·
Tē martian' p̄ses ad beatū uilianū dix'
Pacientissimos deos te superare glaris ·
quor̄ pietatē circa te nimirum cognosces ·
nūc subito multiloquio p̄missū com
ple · ut in nomine xp̄i quē colis · oculū
extinctū restituas · Sed ne hoc magi
cis artib' facias · loco te pfundi iubeo ·
p q̄d oñs magica ars fugari cognosca
tur · Beat' uilian' dix' ad eū · Hoc q̄d
factur' es · ñ admiuriā meā s; ad lau
dē dñi mei ihu x̄ pficiet · æ potēs est
ut urinā in odorē conuertat necta
reū · Cumq; pfunderent eū · ita cōple
tū ē q̄d a sc̄o ductū fuerat · ut ñ urina
s; balsamo putares eū ēē pfusū · Ad

quod miraclm ꝑses licet incredul⁹ tabes
cebat. Tē sēs uliani⁹ sup oclm extinctū
crucē saluatoris faciens. & nomī dñi in
uocās. stati et restituit⁹ est oculꝰ quasi
nichil fuiss. passꝰ. S; hec omnia ñ di uir
tute. s; magicis artib⁹ factū ee credebat
martian⁹. Ille ů qui oclm recepit clama
bat. Uer⁹ ds xp̄c. ipse solꝰ credend⁹ ipse so
lus adorand⁹. Quē talia ꝓsequentē ꝑses
gladio aduerti ꝓcepit. quē nullꝰ ambi
git sanguine suo ꝓfusiꝰ unꝰ xp̄i mart̄y
res ēsecratum. Sēm ů uliamū iussit im
pius martian⁹ dūsis penis afflictū. &
unculis ferreis ꝓnis art⁹ honeratum
sub uoce ꝑconia circuire ciuitatē dicēs.
Hec merent deoꝝ rebelles. & principum
contemptores. Cumq; uenisset ad locum
ubi filius udicis studebat. art puer ad
condiscipulos suos. Rem uideo maudi
tam. Quid dicerē. Quid uides. & ait. Se
quideo reū illū xp̄ianū qm̄ multitu
dinē albatoꝝ cū illo loquē
tem. & coronā de lapidib⁹ ꝑciosis. & auro
sup caput ei⁹ cui⁹ corone splendor aeris hu
ius obcecat lumē. & alios tres uiros albes
centib⁹ comis. aureog; uolatu i similitudi
ne aquilarū. supeū excubias celebrantes.
& hoc ñ uideē. quia dignū ē huic tali
deo credere. qui sic suos cultores defen
dit. & illos tali decore circundat. Nam
credit in fr̄s. qā in ei⁹ confessione delec
tor. & talia pati desidero. si uelit ds ei⁹
ē ds mis. Hec audientes condiscipuli
ei⁹ ul magist⁹ turbati sunt. quē blando
sermone corripientes. ab intencione
reuocare uolebant. Timebant enīquia
unic⁹ erat pat̄. & adiecit puer. Uere
magn⁹ est ds xp̄ianoꝝ. in quē credere ē
filio saluatori decreuit. Ipse est uerus ds.
qui credentes in se ñ deserit. Est enim
gla bui⁹ unq; ut uē uerno distent⁹ plenus
apparet oculis. & abunt⁹ est uacuus. ita
& gla bui⁹ inqua nos habem⁹ leticiā. et
etiam di potenciā ñ agnoscim⁹. Uolu
mus diuiari. & diuatiē uerū qui ē in cę
lis corde incredulo uoluntarie ñ agnos
cim⁹. Quantū meliora sē pecora nobis
ul canes. qui uoces ul ussa dñoꝝ agnos
centes. unuriā morsib⁹ ul calcib⁹ unqui
cant. Hos ů rationales factiꝰ creatorē
nr̄m credendo lapides & ligna ñ agnos
cimus. Sufficiat me huc usq; errasse.
Temp⁹ acceptum unuenit. quare ñ elabo
rem ut acquirā temp⁹ sine tempe. fruar
luce sine fine. contempnendo diuitias
uiles. & etnas adquirā. Nā impedimenta
hui⁹ mundi sepant a deo. Potestas enī tem
poralis successione finit̄. & unda ipsa mor
te explicat̄. qua ꝓpt̄ illi debeo credere
deo. in cui⁹ regno nullus uenit succes
sor. cui⁹ etnitati si sociar⁹ fuero. mortem
nunquā timebo. Hunc confiteoꝝ ipsū
nunquā derelinquo. & hec dicēs ꝑsidi
filius ꝓiecit uolumina doctoꝝ. & ipsas
uestes quib⁹ indut⁹ erat deiecit dicens.
polluta uestimenta ad di hominē ꝓpiarē
abicere necesse ē. nudū me matr̄⁹ ute
rus huic mundo fudit. qđ mundi est
mundo derelinquā. & hec dicēs ꝑpla
teā ciuitatis cursū arripuit. quo usq;
ad locū ubi sēs uliam⁹ torquebat⁹ uenī
ret. Ita enī usserat iniquissim⁹ marti
anus. ut ꝑonis plateas & uicos ciuitat⁹
dūsis penis affligeret⁹. Tē puer ꝑtract⁹
pedib⁹ sēi martyris uliani ꝓclamat di
cens. Te desidero patrē fidē natiuitat⁹.
quē xp̄c in sic clarificatū ostendit. mar
tianū ů genitorē meū inimicū ueritā
tis. & di cultoꝝ ꝑsecutorē abnego et
despicio. tq; adherens ꝓxp̄o saluatore

quē usq; in hāc diē ignorau opto similia
pati. Hec audientes milites & ministri pe
narum tabescendo contremuerunt. sta
tuncq; sermo eor defecit in sensu. Docto
res ū studioz fugere querebant. tota eti
am ciuitas utriusq; sex' ad tante rei specta
culū concurrebat. Omīs ū audientes &
uidentes hec tremor inuasit. cognoscen
tes p̄sidis filium scō uliano adherentē
ac talia p̄sequentē. O inuīsi ppli q̄ con
uenistis. cognoscite me quia ego sū p̄si
dis fili' qui cū impio pat' scōz ueneranda
corpora licentia patīe potestatis elatus
dissipabā. s; q̄d nē mutamini immutacio
dextere excelsi ē. Hā huc usq; dīm ignora
ui. s; postquā audiui cognoui animo cog
nit' sū ab eo. hā dius renuntio. patrē & ma
trē abnego. diuitias supfluas respuo.
xp̄m confiteor. Quid tardatis ministri
ul' milites. Ite nunciate parentib' meis
me dīm uerū agnouisse. demonia exe
crasse. Jmotuit factum oīs ciuitatis
totā puinciā fama pagit. nunciant
patri ei' & mat. Hec audientes sicut ce
ra a facie ignis tabescunt. & q̄a innumerabilis
ueniebat ppli multitudo. iubet filiū su
um a scō uliano seggatū sibi restitui.
Dīs ū misericordia ita affuit p̄cib' scī uliani.
ut siquis uellet eū separare ab am
plexib' ei' statī contabebant' mani & bra
chia eoz. Reppit pat factū. iubetq; eos ad
se p̄duci. Cumq; aspectib' ei' subtrahent'. du
xit ad beatū uilianū. Tues qui speciē
fructū magicis artib' auferre contendis.
& tenerū pect' illicitis carminib' alienas.
& genitoz affectū negare compellis. Hec
dicente p̄side aduenit mat ei' cū innu
merabili familia utriusq; sex' nudatis ube
rib' solutis crinib' lacerato pectore dabat
uoces ad celū. Te preses hec audiens. scissis
uestib' laceratq; facie clamabat ad scm
ulianū. Juliane crudelissime aspice do
lorē patis & matis. tantiq; familie luctū.
& magicis artib' absolue innocentem
ut & nobis unicū reddas filiū. & huic
tante familie restituas dīm. ut & ego
impatorib' p̄te suggerā. & culpa uacā
te discedas. Juliani' dix. Suffragio tuo
opi' nō habeo. nec ab impatorib' tuis di
mitti desidero. s; hoc rogo dīm meū
ihm xp̄m ut me una cū illo aguo de
lupoz uiscerib' nato. ul' omīb' qui cre
diturī sunt. martyrio completo susci
piat in eoz numero. qs tuū innocentia
uiuentes igne consumpsisti. Hā ecce
adē qui fuit ex te nat' mecū credendo
renat'. etatē habet ipse & responsū det
ipse aspiciat lacrimas tuas. ipse uberib'
quib' nutritus ē condoleat morsib' & cede
consumptis. Ad hec uenerabilis puer
respondit. Contingere etiā solet ut
de spinis rose nascant. nec amittit odo
rem suauissimū rosa nata de spinis.
nec frutex que genuit rosas. spinarū
remittit aculeū. Ego ut consuetis
parentes pungite. & me odorē suauita
tis credentib' p̄mittite p̄parare. Vos
obediant qui pie parati sunt. me mu
tem̄ de tenebris ad lucē confugientes.
Ego p̄xp̄o dīo meo uos parentes ab
nego. & p̄pt̄ deoz cultura filiū terre
nis affligite. ut p̄ uitā temporalē mor
tē uitā acquirā ēternā. Non possū m
uos plus ēē. & in me crudelis exulte.
nec uīm p̄pono amorē etne leticie. Vos
monstris crudelis & incredule pat. Hē
quasi uer' abrahā appīhende gladiū. &
xp̄o filiū uictimā offer. aut si te uisce
rum pietas uincit. dirige me ad sanc
tissimū p̄cipē. Vanu & manes fr̄ singul

tus uñi falſe laĉme. ceteriũ ab hac confeſſi
one pietatis nullꝰ me ualebit diſiungere.
in hac parte oñs diffinitio & oñs phi
loſophia. Diſcedite ame patñũ nom̃ &
matñũ. illos enĩ nomino qñ ñ ꝓpono.
Hec audiens ꝑſes exclamauit. Cuſtodia
ꝑuata recludant̃. & que neceſſarie ſũt o
pes ſubminiſtrent̃. Julianꝰ dix̃. Opes qs
nobis ꝑparari uides t conſentientibus
impende. Audiẽs ꝑſes fremuit ut leo.
& ſe exiſtimãs penis terrere qs blandi
mentis ſupare ñ potuit. iubet eos in
ima carceris recludi. ubi dãpnatoriũ
membra diuerſus tenebꝰ erant ĉſump
ta & horribiliũ uermiũ examina bulli
ebant & odor oñi odore nequior. Qui
cũ introducti eſſent. gia di ꝑcedẽs. locũ
horrendũ delectabilẽ reddidit. tene
bras conuertit in lucẽ. exhibẽs cereor officia. nectareũ odorẽ reddentia. ebulli
ens ũ pena euanuit. Hec uidentes mi
lites carcer̃ xx. qui eos cuſtodie manci
pandos adduxerant. conũſi ad inuicẽ
duxer̃t. Quare ferreũ poſſidentꝰ pectus.
Hunq̃d iuſtũ eſt ut ab hac tali luce ad
tenebras reũtañ. a uita ad mortẽ. ab
odore nectareo. ad horrendas ſanguiñ
effuſiones. a tali patre manſuetꝰ ad in
dicẽ naſcentẽ. a ueritate ad inditium.
a ſobrietate ad ebrietatẽ. a caſtitate
ad libidinẽ. Turpe ẽ reũti & ẽ quod
fuimꝰ. & negligere ſalutẽ quã inuenimus. Hec dicentes ad pedes ſci uoluuntur iulianu. laudantes & ĉfitentes xpi
noñ. Cẽ beatꝰ iulianꝰ cũ uenerabili pu
ero gias dño referebat. Audiẽs hec
martianꝰ ꝑſes ꝑponit cuſtodie crude
liſſimoſ cuſtodes. quoadusq; muneribꝰ
ꝑparatis. oñibꝰ penas inferret. Beatꝰ
ũ iulianꝰ ſollicitꝰ de eor ſalute qs xpo
acquiſierat. orabat dim ut ꝑcuraret qua
liter baptiſmi gram conſequerent̃. Aliud
etiã magnũ domũ in eadẽ ciuitate con
ceſſit erat ante tempꝰ ꝑſecutionis. Impa
tores enĩ diocletianꝰ & maximianꝰ prio
rẽ ipſius ciuitatis unice diligebant.
qua ex genere carini impatoris deſcẽ
derat. Hic defunctꝰ cũ uxore ſua ꝑfec
tos vii filios xpianos ſupſtites reliqt.
Quos impatores retinentes amore pa
tris eor. iuſſerunt eos ſine aliqua ꝑſe
cutione xpiane religioni deſeruire.
Hi ſeptẽ fres habebant ſecũ prbm. qui
eis ſac̃ myſtia celebrabat. Viſitantẽ g
a dño. & uidentẽ una cũ prbo carcerẽ
petere. ut gram baptiſmi uenerabilis
puer & milites conſequerentur. Statimq;
ſco ꝑcepto obediunt. & dũ ad carcerem
ueniunt. uident̃ anglm dñi ante ſe ꝑce
dentẽ. Qui ut tetigit ianuas carceris.
omnia clauſtra apta ſunt. Ingreſſi ũ et
orantes ſimul cũ ſco iuliano. uota ſua
dño ꝓſoluerunt. Cẽ hi ſeptem fres una
cũ ſco prbo antiquo uidentes ſplendo
rem gre clamabant dicentes. Ecce aſ
ſumꝰ. huc nos dñs duxit una cũ ſacẽdo
te ſuo. ut oñs hi gram baptiſmatis
conſequant̃. & nos oñs p te pat̃ iulia
ne ueraces milites xpo militem. Tuc
ſcs iulianꝰ dix̃. Gras t ibi bone refero.
qui dignatꝰ es implere deſiderium meum.
ut hos qs p me t acquiſitos p baptiſ
mi gram in uera membra fidei confir
mem̃. & hi quos impietas impatoꝝ
uit tanta agmina lupoꝝ quaſi agnos
reliquerat. ad tui ſci nominis ĉfeſſio
nẽ aggregaſti. Nunciat̃ hoc factũ im
pio martiano. ſeptẽ germanos ſine ali
qua ꝑſecutione iuliano ſociatos. op
tantes mori p xpo. Qs mox iubet edu

ci de custodia dicens ad eos. Q̄d uobis ẽ
uigit o infantuli q̄s ita p̄cipes tuent̄
& diligunt ut arbitrii uīi essetis et
fidi uīe cultores q̄uid patimini sine
aliqua p̄secutione optantes mou q̄b̄
concessū est uiuere. Si ego maleficis
filiū amisi & multū meritis nescio
quib̄ carminib̄ mutate fē cur itaq;
uos qui uīo estis arbitio constituti ul
tneos traditis morti Audite me filii
& estote securi sicut fuistis. Ad hec
ttīn senior respondit. Hē p̄ses audi
que a me dicunt̄. P̄ses dix. Dic g̃ au
dita te libent̄. Puer dix. Q̄uis auri na
turę siue obtinet claritatē si in p̄mam
artificis & igne et malleo & limis per
partes fuerit desecta diadema ex ea
in capite regis ip̄ficat aut si in ipso
metallo auri industria artificis diūsa
rū margaritarū & lapidū p̄ciosor̄ p̄tio
sū diadema cōponit ut omis qui uide
rint mirent̄ ut aurū natura sua splen
didū diūsarū margaritarū & lapidū
natura inberat ita & nos sum̄ nati
de xp̄ianis & facti xp̄iani sed in ipsa ma
nuitas in publico omīb̄ fuerit manifes
tata in occulto ii coronat̄ & in sēi ulla
ni uestigia immaculato calle secuti fu
erim̄ in diademate regis ętnu ēe ii pos
sum̄. Satis horrenda ē arbor que solus
uernat & creatori suo melliflua poma
ii exhibet. Hec audiens p̄ses iubet eos
in custodiā reuocari in qua p eis sēs iu
lian̄ ul omis sēi deprecabant̄ ne serpentis
falsa blandimenta innocua pectora de
cinarent ad iba maligna. Suscipiunt
sēi letos de quib̄ erant suspecti. Tē mar
cian̄ suggestionē fecit imp̄atorib̄ dicēs.
Pissime p̄cipes subuenite legib̄ uīis &
diuinis numinib̄ p̄bete numin̄ & uidi
anū magū uīis obtutib̄ p̄sentate q̄ ma
gicis artib̄ plusquā quīquaginta deor̄
symulachra p q̄s mund̄ florebat cōmu
nit & filiū meū unicū a me separauit
militū nitres nescio qua arte magica
mutauit. Nam & septē germanos q̄s
cleminia uīa legis siue cultores ēe iussit
sua magica arte p̄suasit & beneficiis
uīis fecit ēe ingratos. Pquare q̄d iussu
uīo fieri uelitis ipsi decernite. Hec im
patores audientes hāc dederī sentē
ciā ut si iulian̄ cū socius suis in hac ob
stinacione maneret ad exemplū alior̄
conuocata omī p̄uinia singlis singu
las uiueret p̄parari cupas & mix̄ picē
& bitumen & sulphur mitti & singu
los in singlas recludi & igne suppos
to concremari. Q̄d si adūs hec magi
ca ars p̄ualuerit haberet licentiā mar
tian̄ qua uellet pena eos cōsūmare de
cepta hac auctoritate p̄ses iubet sibi
in foro sedē parari accersitoq; iuliano
cū socius suis dix. Hichil de uīa salu
te p tanti temp̄is spaciū cogitastis iu
lian̄ respondit. Cogitacio mā que fu
it abuntio unq̄ cepit in ipso finiet tu
si quid cogitasti penarū exerce. Mar
tian̄ p̄ses dix. Quod cogitaui ego im
plebo. & adiecit. Audistis q̄d de uob
tinuauerunt inuictissimi p̄cipes.
Venerabilis puer respondit. Audisti
& tu pat̄ penā quā p̄parauit dīs dya
bolo & uob qui inuisti ei effectu estis.
Subsecut̄ sēs iulian̄ dix. Q̄d iusserūt
t p̄cipes implenā nos te audire n
delectat. Cū ista dicunt̄ & illa audi
unt̄ eadē hora corp̄ eaxanime p plate
am ferebant ppli sepulturę mancipandū. Tē p̄ses corde cecat̄ iussit
corp̄ reduci & in medio foro poni dix̄

ad scm iuliamꝫ. Magistꝝ uꝝ xpc antequa
crucifigereꝫ dicitꝫ mortuos suscitasse.
hic parebit uere dñs ēē. suos ut magi
ter uꝝ huc mortuꝫ suscitauerittis. Ju
lianꝰ respondit. Quid pdest ceco quan
do sol exortꝫ. Preses dixꝝ. Parce fabulis.
& si aliquid ꝑuales tu ulꝫ dñs tuus. huc
mortuꝫ suscita. Julianꝰ dixꝝ. Licet unꝰ
delictus uꝝ hoc ꝝ mereatꝫ a dño. tamꝫ
qua nē tempꝰ ē. ut uertꝰ dꝫ manifes
tēꝫ ne hoc impossibile putetis. fidele
habeo ꝓmissꝫ dꝫ mei. credēs quia q̄c
quid eꝫ petro ꝝ me fraudabit. Tē sēō
uultuꝫ oculoꝝ intentionē in celo defi
gente ferme unꝰ hore spatio. immuta
tus ē sicut nix uultꝰ eiꝰ. & his ūbis co
ramoꝫbꝰ circumstantibꝰ orationē fu
dit ad dꝫm dicēs. Dñe ihu xpe qui es
uerus filius dꝰ. qui ante oīa sēcula na
tus es de patre sine tempe. & in nouis
simo mundi carnē assumpsisti de ute
ro sine semine. aspice nē in hac hora
de summitate celoꝝ. ad confusionē in
imicoꝝ tuoꝝ. & ad coroborandā fidem
credentiꝫ in te. hec que optasꝰ es in tris
exaudi nē de celis. & suscita hē mortu
um. ut uidentes moriantꝫ. & mortui re
uiuiscant. & hec dicēs. ait ad corpus.
Tibi dico tria arida in eiꝰ nomine qui
quatriduanꝫ lazarꝫ suscitauit. ipse t
imperat surge. & sta sup pedes tuos. Et
hec dicēs. surrexit qui erat mortuus
& uoce magna clamabat. O accepta
bilis oratio. & immaculata uirginitas.
q̄ tanta mereris. Ubi ducebar. & unde
reducꝰ sum. Preses ꝫ irridendo dice
bat deum. Unde rediisti. ulꝫ q̄ duceba
ris. At is qui fuerat mortuus dicebat.
Permitte me ordinē ꝓsequi. & dicam t.
Martianꝰ irridendo iterꝫ dicebat. Pse
quere. At ille dixꝝ. Ducebar nescio a q̄
bus ethiopib⁹ quoꝝ statura erat ut gy
gantꝫ aspectꝰ horrendꝰ. oculi ut fornax
ignis ardēs. dentes ut leonꝫ. brachia
ut tꝫbes. ungues ut aquile. in quib⁹
nulla misericordia ē. Hii me letantes du
cebant in infernꝫ. & iā ꝓpe ora putei
erāt. Et adhuc expectabatꝫ ut caro mea
tre redderetꝫ ex qua sumpta ē. At ubi
beatꝰ iulianꝰ orationē fudit ad dñm
celoꝝ. inferni confractꝰ est. & audita ē
uox de throno dī dicens. Ppter dilectum
meꝫ iulianꝫ reducat anima in nullo
enꝫ uolo eꝫ contristari. in q̄ patior. & ego et
spe sēs letabor. Post hanc uocē aduenerꝫ
duo albis induti. & auferentes me de
dñatione impioꝝ. huic luci reddiderꝫ.
ut p eꝫ q̄ me suscitauit. cognoscā eum
post mortē quē iudeus negabā. Hec au
diēs preses tabꝰ ē. & ne dissensio fie
ret in tanta ppli multitudine. iubet
eꝫ eꝫ sēs in custodia recludi. & clau
strꝫ anulo suo signari. Quē beatꝰ iuli
anꝰ fecit iam baptismatis conseq̄. et
cū ipsis in martyrio cepit agonizare.
Impiꝰ autē martianꝰ iussit penā quā im
peratores iusserant parari. Que cū pa
rata eēt illuxit dies. & ppli utriusq; sexꝰ
concurrebant ad spectaculꝫ circi. Et
& p tribunali occurrit inuisa etas ꝑsi
di. & q̄ uolebant a minist⁹ urgueban
tur. Ordinantꝫ cupe in ordine xxx
& una. Ignis ū intolerabilis agitabatꝫ.
Admediantꝫ cupe pice & bitumine &
sulphure. aggꝫgatꝫ etiā copia lignoꝝ et
sarmentoꝝ. Tē ipi ꝑsē iubet sēos dꝰ ꝑduci
de custodia. Sēs ū iulianꝰ & puer uno
uinculo tenebantꝫ. ceteri autē onerati
uinclis catenarꝫ trahebantꝫ ad spectacu
lꝫ. Tē ymnꝫ dō omis una uoce cantabāt

dicentes Bonū in dīe qđ humiliasti me ut discā iustificationes tuas. In quorū aspectu nouā pulchritudinē omīs etas mirabat. quor mīes ad fletū conūsa pietas inclinabat. Clamabant aut omēs uiri confuse & dicebant. O iniusticia et nos filios habem. Mulieres ū solutis crīb clamabant. O flet amariꝰ fletu ut qui talis iuuenē igne cremat. O potestas cęca que nec uuis parcit nec a morte resurgentīb credit. Tē sēs iuli aī silentiū petens ait ad pplm. Obsecro uos ne phibeatis fieri. Si mite uos splē didiores fieri auro p ignē & hoc scito te qđ indebitis nos credulī & incredu li igne consūpto sicut uidetis nē an te ignē illesos. Tē iubet eos pses in conspectu suo stare dicens illis. O despe rata uoluntas. p quā dec iuuentutis ad interitū pperat. nescio q̄ carnune alienatis mīīb. Conūtimini saltī & si tarde ac puā salute dis q̄ pro uobis laborant ceruices flectite. Qđ si uolu eritis. ego obtinebo ab imp̄atorīb ut sine aliqua psecutione legis urę sitis cultores. tantū ne unic filius mīs. i ip so flore uernantis ętatis crudeli incen dio concremet. O insanabilis dolor cor dis mei quē pmū plangā. eū in omīb de cora sint corpa. tanī filii mei dulcissimū uultū considero pulchriorē. O iuliane omīum malor auctor quā multa bona tecū trahis ad mortē. ut unic fili & me neget patrē & matrē agnoscere nolit. Yel antequā pereas fili ubi audiā ex ore tuo dulcissimū. Ecce uenit mater tua & part suu dolores qs il sp̄abat in uenit. & innumerabilis familia que te sibi duīm congaudebat. funeri tuo ua le dictura conuenit. Yenerabilis puer celsius dic. Lugeant te & se qs falsa diaboli blandīta decipiunt. nos au tē qs conspiciunt ad regna cęlor pgere cur lugeant. Hā nos oīs transibim p istū ignē & illesi & apparebim. & hu ic tanto poplo qui agonē nrm expec tat. Demonia ū quę colitis & illas pes tes qs imp̄atores dicitis. ac si purgā ta despicim. Preses dic. Ipsa ē consumar audacia uā. que uos uidere ñ sinit. Cel sius puer dic. Ip̄sam uanitatē quam colis te obtestor. ut quę a te posco mitte pido corde. peticionu mee tbuas effec tū. Preses dic. Quicquid uolueris pe te. Celsius puer dic. Si uideris me post ignē illesum. p̄mitte me uenire ad matrē meā. ut habeā cū illa consiliū tduo. si unā rē quā uoluero concesserit. nec me nec ipsā amittes. Qui aut hec audiēs urgebat fieri. Tē impi preses dic ei. Si ex igne illesus exieris. qđ minime credo. faciā quę desideras. Tē preses ñ tollerans uidere necē filii. assessorē su um reliquit. q̄ iussa p̄cipū impleret. ipse aut scissis uestib eiulās cū uxore tā p̄pe mortua domi reuertit. tanta luct & immanis plangentīb cunctis. Lugebant parentes filiū. seruu dūm. nec erat qui consolaret. Quid multa. Assessor sibi innumerū offitiū adimplet. & iussit singulos in singlas cupas de po ni. Ses ū celsꝰ qui nunquā a latere sēi iuliani fuit dissimet. dans jucem illi ad paratū supplitiū uenit intrepid. Cumq; singuli a minist̄s app̄hende rent. & deponerent in cupas. sic sup dictum. pice & bitumine & sulphure implent. Aggḡata ū copia ligno et sarmīto et stuppe. iubet assessor igni supponi. Qđ cū factum fuiss. eructa

ur flamma excelsa. & ampli' quā exir
cubitorū eleuabat. De medio ū igne
ta multitudo psallentiū resonabat.
quasi uox aquarū multarū. Consump
to ū igne atq; sopito. omūb' pplis admi
rantib' apparuer' scī sicut aurū ul' ar
gentū in fornace pbatū. splendore nimi
o coruscantes. scā modulatione ymnū
do canebant. Transiuim' p ignē et aqm.
& eduxisti nos in refrigerū. & iterū.
Ignis ardēs atq; coruscans ui nature
sue oblit' est. Nunciat' p̄sidi scōs dñi ille
sos omūb' apparere. & continuo cū uxo
re ad spectaclm cucurrit. exitū rei cog
noscere. Tē preses in hanc uocē prupit
dicens. Obtestor te iuliane p dñm tuum
ut dicas ū unde tanta uirtute male
ficior scire possis. Beat' iulian' dixit.
Qā me p dñm meū obtestat' es qui ē bo
nor mirabiliū auctor. referā quomo
do possit mereri q̄ desiderat tale male
ficiū discere. ut sicut ego hui' carnuus
efficiat' auctor. Siq̄s elaborauerit ut se
ab omūb' actib' scī faciat alienū. & sola
uocē dñi audiat dicentis. si q̄s uult post
me uenire. abneget semet ipsū sibi. et
tollat crucē suā & sequat' me. ut nichil
amori xp̄i p̄ponat. nichil aliud desideret
q̄ quod ipse dñs p̄misit. ñ consideret pa
trē. ñ matrē. ñ filios. & cetera que sunt
impedimenta animę. qui ante oīa pau
perū curā sollicite gerit. qui contentꝰ ē
esurire. ut alii reficiant. q̄a satis deo
acceptū ē munꝰ q̄ indigens saturat. q̄
nudꝰ uestit. cū ira ñ p̄ficit. qui malū p
malo ñ reddit. q̄ tracundie temp' ñ re
seruat. qui impacientiā p patientiam
supat. qui ñ dicit. scs antequā sit. ſ. ela
borat ut sit. Multi enī dicunt. q̄d ñ sunt.
& ipsa spe securi q̄a dicunt. q̄d ñ sunt.
segnes efficiunt. & laborare aut debent
ut quod de eis dr̄. ñ ūbis tantū ſ. etiā
op̄ib' compleat. & multi sit. q̄ uere scī sit.
& ñ de eis dr̄ quod sit. ſ. humilitate et
grā plenus ab hominib' audire nolit. q̄d
sunt. Hii tales hāc artē quā ego didi
ci scire possunt. & ñ solū in hoc corpe
degentes hāc merebunt' grām. ſ. etnā
cū xp̄o collocant amicitiā. qui p̄mo
docti a xp̄o. alios submunistrant domū
mse collatum. q̄ illatas sibi iniurias p
laude deputant. q̄ sibi iniurię temp' ñ
reseruant. q̄ reconciliantes se p̄imo. &
p̄rimū sibi conferunt munera xp̄o. qui
humilitatē tenent. que ē culmen oīm
uirtutū. Preses dixit. & quis tā insipi
ens ē. qui hui' uite letitiā fugiat. et
ad ultā tantā iniuriā semetipsum ſcli
cet. Iulian' respondit. Dñs nr̄ parat' ē
dare omūb' ſ. paucis digni sunt accipere.
Preses dix̄. Ad te iuliane sermo nr̄s fi
nem accepit. Iulian' dix̄. Hoc ego sem
per optaui. Tē preses dix̄. ad filiū tuū.
Ecce mat̄ tua. ut postulasti. duo cū ea
habebis inducias. Hęc enī. ad oīa
obedire parata ē. ne te unicū dolor tu
oꝝ dulcissimū amittat filiū. Celsus pu
er dix̄. Hoc. duo quo in mat̄ concessa
ē. nulli tuor licebit nr̄ē. Preses dix̄.
Sicut uis ita concedo. recludat' simul
uobiscū in p̄uata custodia. Tē scī mar
tyres recludunt' p̄uata custodia. una
cū matre pueri. Ingressi itaq; scī hāc
orationē ad dñm fuderunt dicentes.
Ds qui p̄scius es futuror. qui transac
ta uelut p̄sentia conspicis. q̄ mentes
applas ñ etates. tu dñe oculos cordis
hui' apire dignare. & acceptabilē fac
t tram ex qua sumpsisti fructū. unq̄
letari cognoscaris. Statimq; cōmot' ē

loc' in quo erant sci orantes. & fulgur argento septies emicuit splendidior. nec odor consuet' defuit scis. & uox psallen tiu in aera resonabat. Vere pi' ds q iusti ficas sine opib' animas peccatrices. Hec audiens mulier clamabat. Vnquam in dieb' uite mee tantu odore sensi. Nam sic unguentis amenissimis liliorum & rosariu croceos & nectarei & balsami & nardi re dundant olfact' ita siu bus domus refer ta. ut dolorum meorum omnium obliuione ac cipiam. nec aliud cordi meo remanere cognosco. n ipsiu ee uerum din. p q filius mis agonizat. Hec audies beat' iulia nus cu omnib' scis. tale fert' mulieri p pinasse doctina. Beata tu credens. que sic fruct' tui merito & animae & corpis medicina celerit' consequeris. Nam talis e medic' qui tua suscepit infirmitate. ut si sedo curet uulnera tua. si semel p bando uita tua. Celsus puer dix. Vere te nc matre mea confiteor. nec tu amit tes filiu. nec ego matre. si una mecum ad illud conscendes domu. p q omis sci tanta in hoc sclo pacuit'. Venerabilis mulier cui' intima pectoris diuina gra ia illustrauerat. ad filiu aut. Cognosce me fili nichil amori ei' pponere. que tu sic diligis. p qua re quicqd necessariu saluti mee cognoscis ee exerre. Respon dit puer. Corde credit' ad iustitia ore aut confessio fit ad salute. qua ppt hoc t dee. ut purificatione baptismi acci pias. p qua possis effici habitaclm spc sci. Mulier respondit. Ecce nos omes claustra retinent. & multu custodie circumuallant. & nec inteundi nec ex eundi licentia dat'. & quom inuenem' tale homine qualem nos ponis. Cui bea t' iulian' dix. Hic habem' scm. & uene rabile xpi sacdote qui te purificet. tan tu ut ex toto corde abneges deos pate tue. & in unu din credas qui regnat in celis. q est uni' in trinitate. & tri' in unita te. sub cui' imperio imperant principes. cui' gra confirmant' duces. cui' timore & tremiscunt gentes. cui' sapientia sci ficant' sapientes. cui' imperio opponitur celi nubib'. cui' uoluntate dant' tre plu uiam. cui' dono tra fecundat'. cui' uo luntate que necessaria sunt hominib' gignut. cui' dono mundant' fontes. p se e dns ihc xpc etnus ds pat' n filio & spu sco. Ipsius splendore illuminant' ce li tenebre incredulitatis fugant'. ipsi' nutu gubnant' omnia. q a ipsi' uoluntate creata sunt cuncta. Hec audiens mulier dix. Qui hec ita n credit. fer reu possidet pect'. n sensu gerit hominu. & pecudu. Te omis gras referunt dno. qui dignat' e de lupor faucib' oue pdi tas liberare. Ad quam uerum beat' iulianus comitis aut. Ita credis ut audisti unu & uerum din ee in celis. q e tua maies tas & una ditas. Respondit mulier. Ipsum credo din uerum ee. que p predica tione uram agnou creatore ee omnium qui certis luminib' fixit mare. q a po suit termnos q s n transgredit'. q celu suspendit. & eu diuisarum stellarum splendorib' adornauit. q eu perpetuo solis ardore fundauit. lune mutu et fine ostendit. ipse e dns ihc xpc. Hec omnia relicta uanitate credo. cupiens hac uita temporali carere. ut ad uita etna merear uobcum puenire. Hec dicente muliere. loc' contremuit m q stabant. & uox audita e in aere dic'. Credidi ppt q d locut' sum. Hac uoce audita sci dixerunt am. Te beat' an

tonuus prbr baptizauit eā/ quā uenera
bilis puer celsi filii ei⁹ suscipiens · pat ei⁹ ī
baptismu grā fact⁹ ē · Cumq; omīs de eius
salute letarent⁹/ audita ē uox dicens ·
Virtutē agite · & confortet⁹ cor uīm in
dño · Post hui⁹ ū concessę grę muui⁹ · aū
uliani⁹ ad scōs · Hęc uox quę intonuit
aurib⁹ uīis · pnunciat nobis futuras
passiones · & genera tormēto⁹/ q; adūsus
nos excogitauū mmuic⁹ · P qua re fidi
mę curssū dño commendem⁹/ q; potens
ē fidē mām seruare · ut cursu consum
mato coronā iustitię recipiam⁹ · Q̄d mul
ta · Cognoscit impi⁹ martianⁱ uxorē su
am martyrū pdicatione cūsam · & in
xpi amore firmatā · & iubet uir⁹ do
mū suā mīes exhiberi · Cumq; ei⁹ pre
sentarent⁹ aspectib⁹/ ait ad uenerabilem
puerū celsiū · Patrē tuā sub hac rati
one postulasti/ ut t consentiret · Q̄d q;
gestum sit educito/ agnoscere cupio ·
Venerabilis puer dix̄ · Gras ago dño ·
q; uoluntatis męę fructū ita compleū
ut męū posslidea⁹ matrē · & illa amo
do agnoscat filiū · Hos p amore xpi in
hac uita spē ī ponam⁹/ p qua re nec ego
te agnosco patrē · nec illa maritū · Tē
p̄ses ira replet⁹/ iubet mulierē compre
hendi · & domo teneri · Ad quā cū app
pinquarent⁹ mmut⁹ uolentes eā comī
gere facti sunt cęci · Hęc audiens mar
tian⁹ cęcat⁹ a diabolo nimio furore suc
cendit⁹ · & iubet omīs mima carceris re
cludi · Alia ū die sedēs p tribunali⁹ iussit
ex militibus adduci · & tūdit decollan
dos · septē ū fr̄s igitu tūdi pcepit · Q̄d cū
factū fuiss⁹ martyrū consummauer⁹t
in pace/ scīm ū uilianī cū antonio pr̄
bitero · & matrē cū filio · & puerū q̄m
a mortuus suscitauerat · suo uulnio
reseruari pcepit · Cumq; in foro sederet p
tribunali/ iussit eos adduci · & comīs⁹ pre
ses ad scīm uilianū dix̄ · Tecū uiliane ser
monē penit⁹ ī habeo · & iterū dix̄ ad an
tonū · Tues antoni⁹ quē ista papā suū ēē
testant⁹ · Constat te huius magicę ar
tis ēē auctorē · Beat⁹ antoni⁹ prbr dixit ·
Gras ago dño meo ihu xpo · q; gre sue fe
cit me ēē mmistrum · Preses dix̄ · Vel tu
dic mi que sit magica ars ista · ut sic se
parentis conuugia · & filios a parentib⁹
dsiungatis · & bona ipsa uite ul⁹ opes
q̄d utilitati humane concessū ē · contēp
nere negare & horrere psuadentis · Di
immortales p uos blasphemant⁹ · Que ē
g̃ audatia ista · ut tamū p̄ualeatis ad
decipiendū pplm/ ut & gentium uo⁹ mor
tuū suscitasse · p q̄d tot innocua pecto
ra uretinis · Antoni⁹ prbr dix̄ · Opta
uerā quidē ut ducē hui⁹ agonis mei u
lianū t puocares & ab eo responsū acci
pes/ s; q̄a uni⁹ est dns ihc xp̄c q; tangit or
gana pectoris mei · tu interrogasti q; audis
ti · audi nūc a me que inquiris · Magist⁹
& auctor hui⁹ magicę artis quā nos di
cis exercere/ hoc nobis dedit pceptum ·
ne margarite pciose porcis mittam⁹ · q
ita dix̄ · Hoc uetu pacē mittere s; gladi
um · Venit enī separare filium a patre ·
filiā a matre & cetā · & in alio loco · Qui
pl⁹ dilexerit patrē aut matrē · aut uxo
rē · aut filios · aut aurū aut argentum ·
aut domū · aut agros · nō potest mis esse
discipls · Hanc uocē audiēs fili⁹ tuus · n
plus te fecit carnalē genitorē · quā xp̄m
suū creatorē/ simulit⁹ & quā dicis tuam
ēē uxorē · hac uoce dnī compta ētemp
sit uita temporalē · ut xp̄m imortalē · & re
quiē consequat⁹ ętnam · Ecce nichil ue
rius neq; dulci⁹ cognoscē potes · Hęc au

dicens ꝑſes. iubet eos in custodia recludi dicens. Excogitabo pœnas. quib' isti in tereant. Alia ꝙ die ēuocās ad se sacēdo tes templi aut adeos. Jte ornate uene randū templū iouis. cui' ē consuetudo semel in anno patefieri. ubi dinoscunt ēē uenerāda numina. idest iouis. mi nerue. & uulcani ex electo puro ēstruc te ymagines. quib' suauissimi cupido delectau̅ta ministrat. libaciones et in censa ꝑparate. Hec audientes ministr consuetas ꝑparant hostias. Quod mul ta. Illuxē dies. patefactū ē templū. mu ltā multitudo cucurrit. admirantes tem plū patefactū. qđ uix semel in anno pa tefiebat. Tale enī erat op' fabrice illi'. ut ex marmoreis ſ; tabulis aureis parietes. & pauimentū stratū splenderet ex au ro purissimo. & margaritis & lapidibus ꝑciosis. Cumq; omnia parassent. nūcſ est ꝑſes templū. & iussit scōs di adduci. qb' & dixē. Ecce ne tu iuliane. & tu antoni temp' aduenit. ut q uos & sotii ui salu tē consequamini. Hoc enī elegi ꝑ uitā salute. ut in isto tribili templo deorū thura immortalib' numinib' incendatis. Quod si ad huc ī ipsa contumacia uā pertinacis abnegantes deos. duīſis tor mentis uos affligā. Quare iuliane qa constat te ēē auctorē hui' sceleris. acce de & reppitia t deos immortales. Julia nus dixē. Preses tu diffinieras ne mecū sermonē haberes. ſ; qa tēp' aduenit qđ ipse dixisti ut nos salutē consequam̅. & nunina a nob honorent. facōis sacēdo tes dōz uit' adeē. ut cognoscant quale sacrificiū eis offerim̅. Preses dixē. Bene ualeas optime dixisti. Juliani dixē. Qua uenerabilē gr̅am & laudē nos acceptu ros dicis. & suades ut omnib' inimicī com manentib' diis uris immolem̅. qđ nos fac turos ēē ni piget. Nā ideo semp distulim̅. ut in isto templo qđ habetis magnū sac rificiū offeram̅. Tē ꝑſes ñ intelligens quo ordine ista ꝑsequeret dixē. Gaudeo de uobis qđ tandē respuistis uanitatē di is immolando. Tē iudex uidet omnibus unctā auferri dicens. Turpe ē unctu lis detineri. quib' diu cepunt ēē ꝓpria. Stimabat enī uerū ēē quod audierat. Cūq; exonerati ēēnt unctis. dixē ad cel sū puerū. & ad matrē ei'. Accedite et reppiciant uobis deos. qb' huc usq; de seruistis. Respondit mulier. Non in faciat uer' ds qm cognoui ut ulte te cū colloquiū habeā. ꝓ ignorantiā enī feci quę dicis. Jā nē cognoui ueritatē dei. a qua numqua recedo. Tē preses comīſ' ad beatū uulianū ait. Ecce omnia parata ſt. impletę qđ spopondistis. Sēs uultan' dixē. Jā ē temp' & hora unq; glem ut omnib' uidentib' gliosi appaream̅. & sit notitia seli supuenturi q factum sim̅ hodie. Jussit aut in templū uexillo crucis armata fronte ait beat' uulian' ad ꝑsidē. qđ ꝑcepis ꝑſes. Omnib' offerem̅ sacrificiū. Preses dixē. Omnis qs uides imo tales sunt. pares i uirtute. equales in gria nec mutabunt sibi in cultorib' suis ꝑcepue in uobis q cū tarde agnouistis Tē sēs uulian' & anton' prbr. fixis gnu b' talē fundunt oratione ad dnm. Ds qui es sine inicio. sine fine. sine tēpore ętnū possidēs nom̅. q ñ in manu factis tēplis delectaris. q ꝑ ꝑphām dixisti om nes di gentiū dęmonia. tu es sol' ds Abrahā. ysaac. & iacob. q in sapientia fe cisti cęlos. fundasti trā. congregasti aquā mari timuī posuisti quē ñ transgdī quē murū aquarū sua uoce collau

dat· quem duũsarum uolatiluũ garru
le uoces suauit̃ ꝓclamant· q̃ in xp̃i ar
bito umũsa creatꝝ aspice nẽ in subũsio
ne huius templi· ⁊ astantes dęmonum
ymagines· ⁊ tanto⁹ cultoꝝ frange auda
tiã· ut in nichilũ redigant̃ hęc oĩa
in quib⁹ isti gl̃iant̃· ⁊ te solũ cognoscant
uerũ dm ee· ⁊ gl̃eant̃ qui credũt nomi
ni tuo· ⁊ ihu x̃ filio tuo· quẽ cognoui
m⁹ t̃ equalẽ· ⁊ coet̃nũ mumitate spẽ
sei in sęla sęlorum· Cumq; oĩs xp̃iano
duxissent ad̃· oĩa sculptilia illa ad
nichilũ redacta sunt· ⁊ templũ ũ sub
mersũ ẽ· ut q̃d fuerit penit⁹ ñ pareret·
llã· ⁊ multitudo sacẽdotũ circit̃ mille
cũ templo dimersi sunt· ⁊ alia multi
tudo paganoũ simul interiit· Ignis ũ
eructans ẽ in eodẽ loco usq; in p̃sentem
diẽ· Tẽ beat⁹ iulian⁹ dix̃ p̃sidi· Ubi sũt
manufacte ymagines dęmonũ in q̃b⁹
confidebas· ubi electrũ· ubi aurũ· ubi
templi pulchritudo· ubi parietes et pa
uimentũ aureũ· ubi metalla p̃tiosa· Te
te inuocato nomine xp̃i hęc oĩa in
tram redũsa sunt· unde assũpta noscun
t̃· Sicut illa oĩa utr⁹ tiꝝ recepit· ita
uos ⁊ imperatores uros· ⁊ oĩs cultores
dęmonũ ꝑpetuus accipiet· uterũ· ubi
edax ignis ñ extinguet̃· ⁊ uermis de
uorans ñ morietur· ubi corp⁹ ad penã sẽp
reparat̃· ubi musca quiet̃· ⁊ ñ inue
nit̃· Hic uos talis loc⁹ expectat· ⁊ auc⁹
toiẽ uim diabolũ· Preses dix̃· O uirt⁹
magica· o carmina maudita· q̃ sic p̃
ualent· ut etiã tra sinũ apiat· ⁊ tanta
bona ab oclis pie fruentiũ auferat· Jã
ñ miserebor tã ñ parcã· q̃ usq; eos gladio
ẽsimu uberã· ⁊ deoꝝ penã uindicando
famabor· Tẽ uibet scos di in carcere re
cludi· Et cũ tota nocte in di laudib⁹ mo
rarent̃· in ipso noctis medio silentio adẽ
multitudo sacẽdotum· q̃ iã martyrii pal
ma triumphauerant· oĩs stolis albis in
duti· uit̃ q̃s xx̃ milites· ⁊ vii germani
aduenerunt· nec ii ⁊ beata basilissa adẽ
cũ choro uirginũ· in q̃ multitudine so
la uox atta resonabat· Tẽ beata basilissa
alloquit̃ scm iulianũ dicens· Regna
celoꝝ patefacta sunt· ⁊ hoc p̃ceptũ ac
cepim⁹ a rege ętno· ut hodie te cũ soci
is tuis recipiat patriarcharũ ⁊ apl̃oꝝ cho
rus in numero scoꝝ cũ ꝑpetua letitia
collocandũ· Et iterũ tcio audita ẽ al
leluia· ⁊ uisio ab oculis eoꝝ ablata est·
Alia die iubet p̃ses in medio foro tri
nal sibi parari· ⁊ adduci scos· ⁊ a cogitãt
noua genera tormentoꝝ· Cũq; adducti
ẽent· iubet eis digitos manuũ ⁊ pedũ
liemis oleo madentib⁹ ligari· ⁊ igne
supposito concremari· Cumq; factũ fu
isset· liemis ẽsũptis incorrupta scorum
corpa manebant· Videns hęc martian⁹
p̃ses· iubet scõ iuliano ⁊ celso puero fi
lio suo cuiẽ capitis auferri· scõ ũ iuuo
no p⁹bo· ul⁹ anastasio q̃ suscitat⁹ erat a
mortuis oclos iubet effodi uncinis fer
reis· scam ũ mariamullã uxorẽ ipsi⁹ quã
dos p̃scuit penas tolerare ñ posse· cum
iuberet̃ ęculeo applicari· si q̃s de mini
stris uoluisset eã attingere· cęc⁹ efficieba
t̃· ⁊ ita nemo illi torquebant̃· ut ad
se man⁹ suas reuocare ñ posset· Scos ũ
suos curauit ⁊ illuminauit· ut oĩb⁹
apparerent quasi nichil passi ẽent·
Tẽ exclamauit martian⁹ dicẽs· Heu
me tã uulnor ab his· Quid aliud fa
ciã· Jnũ ñ sup ẽ ad huc· Tẽ iubet am
phitatrũ ꝑparari· ⁊ fecit scos introi
ri· ⁊ dimitti multitudinẽ ferarũ· Cũq;
dimulsę fuissent ferę· simulę uenerãt·

& scōrum pedes lambebant. Hec uidēs
ps̄es· conuocans magistrat' ciuitatis
iubet omīs custodias pscrutari· & ps̄o
nas morte dignas in amphitheatrum
induci· & scōs dī mīt sacrilegos decolla
ri· T ē scs iulian' cū scīs martyrib' di
xit ad p̄sidē· bla t xp̄ē q̄ no' usq; ad hanc
horā salutis p̄duxisti· T ē uenerabilis
puer cū scā matre sua dix' ad p̄sidē·
H ora t facies nās q̄s in hoc scło grā
xp̄i sic iudes immutatas· T ua enī p̄fi
dia feditatē conabat' nobis impone
re· grā ū & pietas xp̄i induit nos·
magna glia & decore· ut in illo die
cognoscas nos in glia· cū tu fueris ī
pena· T ē martian' iussit eos mīt nexi
os cōmisceri· & mītī illo speculatore
gladio decollari· C umq; factū fuiss·
fact' ē tr̄e mot' magn' ut p̄pe tēta
pars ciuitatis a fundamīs subūtre
t'· nec qualiscumq; loc' stare p̄muss' ē
mq̄ ydolū colebat'· fulgura q̄q; & to
nitrua et grando intolerabilis exor
ta ē· que maximā partē incredulor
consumpsit· J pse aut impiissim' mar
tian' semiuiuus euasit· q̄ ī post mul
tos dies uermib' ebulliens exp̄auit·
Ea ū nocte uenerunt xp̄iani ppli &
sacdotes· et p̄ multitudine cadaue
rū· scōr reliquias ñ cognoscentes·
positis genib' oratione fuderunt ad
dīn· ut scōr corpa ipso demonstran
te merer'ent agnoscere· O ratione
completa· apparuer't eis in specie
uirginū animę scōr· & unaquęq; sup
corpoream thecā suā residens· scōr reli
quię collect̄ę sunt· D ñ ū grā ita or
dinauit· ut sanguis eōr quasi pānus
lacteus circa unūquemq; eōr ēgela
ret· ut nec ita audere't os suū apire
ad scōr cruorē recipiendū· q̄ de sacle
ratorū sanguine fuerat saciata· Scōr
ū corpa auferentes sacdotes· sepelie
runt in ęcclia sub sacro scō uelamine
altaris· unde dīn pietas indeficien
tē fontē p̄dire iussit· cui' unda sacro
scīm baptisterū inundat'· J nq̄ loco
diuina beneficia aduentantib' tbu
init' ut siq̄s aduenat· fide & credu
litate plen' stati consequat' medici
nā· H ec silebo miraclm· q̄d ibi dīs
ad fideliū fidē corroborandā opari
dignat' ē· & opat' usq; in hodiernū
diē· D enq; decē lepsi iā decoctas et
putridas carnes habentes allati
sunt· ut die passionis eōr hoc est
epiphanior die· baptismū giām con
sequerent'· C ompleto in eis sacmen
to· cū eos sabanis baularent· q̄a ma
nib' tangi ī potera'· talis circa unū
quemq; eōr reddita ē a dīno sanitas·
ut in oīe hominū genī numquā ta
lis pulchritudo apparuiss'· U ox aut
de cło audita ē dicens· Julianu dilec
tissimu mei fides· hec oīa meruit·
& maiora hōr merebit'· J neodē denq;
die uenerabili· dī dono cęci illumīā
tur· dęmones effugant'· ñ solū ibi·
& ubicūq; in nōie xp̄i iuliani basilica
fabricata fuerit· p̄stante dīno nō
ihu x̄· q̄ ē fidelis ī ūbis suis· & tamā
glam p̄stat scīs suis amen· Explicit
passio scōr Juliani & basilisse
m· Alog ī vitā s̄ pauli heremite

INTERMVLTOS q̄·
sepe dubitatū est· a q̄ potissimū
monachor heremī habitari cep
ta sit· Quidā enī alii' repeten
tes· a beato helya & Johanne
principia sumpserunt· quor he

lus plus nobis ꝑfia uidet ee quã mo
nach⁹ & iohannes ante ꝑphare cepisse
quã nat⁹ ẽ. Alii aũt mquã opinionem
mulg⁹ oĩe consentit asserunt antonũ
hui⁹ ꝓpositi caput. q̃d ex parte uerũ est
Non enĩ tam ipse ante oĩs fuit. quã
ab eo ommũ meritata sunt studia. A
mar⁹ũ & macharĩ⁹ discipuli antonii.
equib⁹ supior corp⁹ sepeliuit magistri.
etiã nẽ affirmant Paulũ quendam
thebeũ principẽ rei ustĩ⁹ fuisse ñ nomi
nis. quã opinionẽ nos quoq; ꝓbam⁹.
Nonnulli & hec et alia ꝑ ut uolun
tas tulit ꝛaẽtiam. subtraneo specu
cernũ calcaneotenũ⁹ hominẽ. & mul
ta que ꝑsequi otiosũ est. incredibilia
fingentes. quoq; q̃a impudẽs menda
cũ fuit. nec refellenda quidẽ sentẽ
tia uidetur. Vita ꝑ pauli ꝑ imberemus.

Q Ui a de antonio tã greco quã
romano stilo memorie diligen
tiorem ẽ. pauca de pauli ꝑci
pio & fine scribere disposui. ma
gis q̃a res omissa erat quã fret⁹
ingenuo. Quoñ aũt in media
etate uixerit. aut quas sathane
ꝑtulerit insidias. nulli hominũ
compti habet⁹. Sub decio et
ualeriano ꝑsecutorib⁹ q̃ tempe
comiti⁹ rome. cyprianĩ⁹ kartagine
felici cruore dampnati sunt. multas
apud egiptũ & thebaydã ecclias. tem
pestas seua ꝑplata ẽ. Vbi tẽ erat xp̃i
anus ꝑ nomine xp̃i gladio ꝑcuti. ue
rũ hostis callid⁹ tarda ad montẽ sup
plicia q̃rens. animas cupiebat iu
gulare ñ corpora. & ut ipse q̃ ab eo pas
sus ẽ cyprianĩ⁹ aut. uolentib⁹ mori ñ ꝑ
mittebat occidi. Cui⁹ ut crudelitas
notior fiat. duo memorie causa exem
pla subiecim⁹. Perseuerantẽ in fide mar
tyrem. & int eculeũ flãmasq; uictorẽ.
iussit melle pungi. & sub ardentissimo
sole religatis post tergum manib⁹ repon⁹
scilicet ut muscarũ aculeis cederet. q̃
ignitas sartagines ante superasset. Ali
um iuuenili etate florentẽ in amenis
simos cubiculos adduci ꝑcepit. ibiq; int
candentia lilia. & rubentes rosas. cũ
leni uexta murmure serperet riuus.
& molli sibilo arborũ folia uent⁹ strin
geret. sup stratũ plumis lectulũ supi
nari. & ne se inde posset excutere. blan
dis sertor⁹ nexib⁹ ut retinũ relinqui.
Quo cũ recedentib⁹ cunctis meretrix
speciosa uenisset. cepit delicatis strin
gere colla amplexib⁹. & quod dictu
nefas ẽ manib⁹ attrectare uirilia. ut
corpe in libidinẽ concitato. se uictrix
impudica supiaceret. Quid ageret
miles xp̃i. quo se conuerteret nesciebat. & quẽ tormenta ñ uicerant su
pabat uoluptas. Tandẽ celit⁹ inspira
tus. pcsã⁹ mordic⁹ linguã. ut osculan
tis se faciẽ exputit. ac sic libidinis sẽ
sũ succidẽs. doloris magnitudo su
peravit. Fuit idẽ ũ temp⁹ q̃ talia gere
bant. apud inferiorẽ thebaidã cum
sorore tã uiro tradita morte ambor⁹
parentũ. in hereditate locupleti pau
lus relict⁹ est. annor⁹ circit⁹ tredecim
litteris tã grecis quã egyptiacis ad
ꝓme eruditus. ut manuetu animi.
dim ualde amans. & dũ persecutio
nis detonaret ꝓcella. in nulla remo
ta secretior fuit. Verũ q̃d pectora
humana ñ cogit auri sacra fames.
Sororis marit⁹ cepit uelle ꝑdere quẽ
celare debuerat. Hi⁹ illũ uxor⁹ la

crimę. ñ cõmunio sanguinis. ñ spectans
cuncta exalto dñ a scelere reuocauerat
deerat instabat. crudelitate quasi pie
tate utebat. Qđ ubi prudentissim' ad
olescens intellexit. ad montũ secreta
confugiens. dũ psecutionis finẽ pstolat. necessitatẽ in uoluntatẽ uertit.
ac paulatim pcedens. rursusq; tantũ
dẽ subsistens. atq; sepi' idẽ faciens.
reppit saxeũ montẽ. ad cui' radices
haut grandis spelunca lapide claude
bat. Quo remoto ut ẽ cupiditas ho
minũ auidi' occulta cognoscere. an
maduertit int' grande uestibulũ. qđ
apto desup ęlo patulis diffusa ramis
uet' palma contexerat. fontẽ lucidis
simũ ostendẽs. quẽ tantũmodo foras
eadẽ que genuerat tra sorbebat. Erãt
pretã p extensũ montẽ haut pauca
habitacula. in quib' iã scabrę incudes
& mallei quib' pecunia signari uide
bat. Hunc locũ egyptioꝝ luxurię fert
furtiuę monetę officinã fuisse. ea tẽ
pestate qua cleopatre umẽt' ẽ anto
nii. Igit' adamato quasi a deo sibi offer
ret' habitaculo. omnẽ ibidẽ orationib'
in solitudine duxit ętatẽ. Cibũ. uest
imentũ. pulma pbebat. Qđ ne cui im
possibile uideat' ihm testor & scõs an
gelos ei' in ea parte heremi que uicta
syriã sarracenus iungit' & uidisse me
monachos & uidere. e quib' uni' xxx
tã p annos clausus. ordeaceo pane et
lutulenta aqua uiuit. Alt' in cistina
ueteri quã gentili sermone syri cub
bam uocant. quinq; caricis p singu
los dies sustentabat. Hęc incredibi
lia uident' eis q̃ ñ credunt omnia pos
sibilia ee credentib'. Sed ut adid re
deã unde digressus sum. cũ iã centesi
mo tercio decimo etatis suę anno. be
at' paul' celestẽ uitã ageret. in tris.
& nonagenari' in alia solitudine an
toni' moraret. ut ipse asserere solebat
hęc in mentẽ ei' cogitacio incidit.
nullũ ult' se monachoꝝ in heremo ẽ
seduisse. atq; illi p noctẽ quiescenti re
uelatũ ẽ alium ee uteri' multo se me
liorẽ. ad quẽ uisendũ pperare debe
ret. Luco erumpente luce uenerabilis
senex infirmos art' baculo regente
sustentans. cepit ire uelle q̃ nesciebat
& iã media die' desup coquente sole
feruebat. nec taĩn a cepto itinere re
uocabat' dicens. Credo in dim meũ
qđ seruũ suũ quẽ in pmisit ostender
Nec plura his conspicit hominem
equo mixtũ. cui opinio poetarum
centaurũ uocabulũ indidit. Quo
uiso. salutaris impssione signu armat
frontẽ. & heus tu inquit. qua nam
parte di seruus hic habitat. At ille
barbarũ nescio qđ frendens & fran
gens potius ũba quã ploquens. inter
horrenda ora satis blandũ quesiuit
alloquiũ. & cũ dextere manus prensio
ne quesitum ut cupido indicat. ac sic
patentes campos uolucri transmit
tens fuga. ex oculis mirantis euanu
it. Verũ utrum hoc diabol' ad tren
dũ eũ simulauerit. an ut solet here
mus monstruosoꝝ ferax animalium
usta quoq; gignat bestia. incertum
habeo. Stupens itaq; antoni. & de
eo qđ uiderat secũ uoluens. ulterius
pgrediebat'. Nec mora. int' saxosa con
uallẽ haut grandẽ hominiculũ uidit aduncis naribus. fronte comib' as
perata. cui extrema pars corporis in
capraril pedes desinebat. At hoc ar

tonū spectaculo. scutū & loucā fidei
bonⁱ ꝑliator arripuit. Hiehilomunⁱ me
moratū animal palmarū fructus ad
uaticū quasi pacis obsides offerebat
ei. Quo cognito ḡdū ꝑsilit antonⁱ. &
q̄s nā ēēt unīrogans. hoc ab eo respon
sū accepit. Oronalis ego sū. & uiⁱ ex
accolis heremi. q̄s uario deluſa erro
re gemulitas. faunos satyrosq; & in
cubos colit. Legatione fungor gre
gis mei. ꝑcaī ut p nobis cōmunem
dūm deꝑceris. quē in salutē mundi
olī uenusse agnouiⁿ. & in omnē ter
rā exiit sonⁱ ei. Talia eo loquente. lon
gaus uator ubtī facie laēmus riga
bat. q̄s magnitudo letitię indices
cordis effuderat. Gaudebat quippe
de xp̄i gla. & de uictoria sathanę. si
mulq; admirans q̄d ei posſet intelligi
re sermonē. & baculo humū ꝑcutiens
aiebat. Ve t alexandria. quę p dō por
tenta uenerāris. Ve t cunctas meretri
ces quas toci orbis demonia ēfluxere
& quid nūc factura es. Bestię xp̄m
locutē. Hec dū ūba cōpleuerat. & ēcē
pe mugero uolatu petulcū ānual ef
fugit. Hoc ne cui ad uiceredulitatē
scrupulū mouear. sub rege constanti
no imuīso mundo teste defenditur.
Jam alexandriā ūtusmodi homo p
duci magnū spectaclm populo ꝓbu
it. & postea cadauer exanime ne a
calore estatis dissiparet sale infusum.
& antiochiā ut ab impatore uideret
adductū est. Sz ut ꝓpositū ꝑsequar.
antonⁱ cepta regione itinere pgebat
feratū tantū uestigia uirtutes. & here
mi uastissimā latitudinē. Q̄d ageret
quo ūteret ḡdū nesciebat. Jam altera
fluxerat dies. Restabat unū. ut an
tonⁱ deseri se a xp̄o ū posse confideret.
Et noctās in oratione secundas exegit
tenebras. & dubia ad huc luce. haut
ꝑcul intuet lupā sitis ardoribⁿ anhe
lantē ad radicē montis irrepere. Qm
secuⁿ oculis & uasta spelunca cū fe
ra abiſſ. accedēs cepit ut inspicere.
nichil curiositate pficiente tenebris
arcentib⁹ usum. Verū ut scꝑtura ait
ꝑfecta caritas foras mittit timorem.
suspenso ḡdu & anhelitu tempato
callidⁿ explorator ingſſⁿ ē. ac paulati
pḡdiens. sepiusq; subsistens. sonū au
re captabat. Tandē p cecę noctis ho
rore ꝑcul lumen uidit. dū audius
ꝑpat. offenso pede lapidē in strepitū
concitauit. Post cui sonitū beatⁿ pau
lus hostium quod patebat recludēs
fera obturauit. Tē ū antonⁱ p foribⁿ
cornens. usq; ad sextam & eo amplui
horā aditū ꝑcabat dicens. Quis sim &
unde sim. & cur uenerī nosti. Scio
me ū mereri conspectū tuū. tamē ū iu
dero ū recedā. Qu bestias susceptis. ho
minē cur repellis. Questus & uicem
pulso ut apiat in. Q̄d si ū impetro. hic
manear ante postes tuos. certe sepelies
uel cadauer meū. Talia ꝑsistebat me
rans. fixusq; manebat. Ad quę respō
sum paucis ita reddidit heros. Nemo
sic petit ut mereat. nemo cū laēmis ca
lumpniā facit. & munaris si ū recipi
am. cū morituⁿ aduenieris. Sic arri
dens parfecit ingſſum. Quo apto
dū in mutuos muscent amplexⁿ. ꝑpis
se salutauere nominib⁹ gr̄as dīo in
cōmune referentes. & post osculū
sedm. residens paulⁿ cū antonio. ita ex
orsus ē. En quē tanto labore quesisti.
putibus senectute membris opit in

culta canities. ⁊ nudes hominē pulue
rē mox futurū. ¶ Verū qā caritas omīa
sustinet. narra m̄ queso quom̄ sese ha
beat hominū gen̄. an in antiq̄s urbib̄
noua tecta ēsurgant. q̄ mund⁹ regat̄
impio. an sup sint aliqui q̄ demonum
errore capiant̄. ¶ int̄ has sermocinatio
nes. suspicuunt alitē conuū in ramo ar
bous consedisse. q̄ inde leuit̄ subuolās.
integrū panē ante murantiū ora de
posuit. ¶ Post cui⁹ abscessiū. eia inquit
paul⁹ dīs nobis misit prandiū. uere
pi⁹ uere misericors. ⁊ exaginta iā an
nis sunt. q̄d dimidii semp panis frag
mentū accipio. uerū adaduentū tu
um militib⁹ suis xp̄c duplicauit an
nonā. ¶ gitt̄ do grātū actione celebra
ta. sup uitrei margine fontis utq; cō
sedit. ¶ Hic ū quis frangeret panē. ob
orta contencio. pene diē duxē in uespe
rū. ¶ paul⁹ more cogebat hospicū. anto
nī⁹ ure refellebat ętatis. ¶ tandē con
silium fuit. ut apphenso e regione pane.
dū ad se quisq; nutt̄. pars sua remane
ret in manib⁹. ¶ De hinc paululū p̄no in
fonte ore libauerunt. ⁊ immolantes
deo sac̄fitiū laudis. nocte uigilias tot
egerunt. ¶ Cumq; iā dies reddit⁹ ēēt. be
at⁹ paul⁹ ad antonīū sic loquut⁹ ē. Olim
te fr̄e in multis regionib⁹ habitare sciebā.
olim te seruū suū dīs m̄ p̄muserat. ⁊;
quia iā dominicus temp⁹ aduenit.
⁊ q̄d semp cupiebā dissolui. ⁊ ēē cum
xp̄o. pacto cursu sup ē in corona iu
stic̄ie. tu mul⁹ a do es q̄ humo corpus
culū tegas. immo tre tram reddas.
¶ Hiis auditis antoni⁹ flens ⁊ gemens
ne se desereret. atq; ut comunē talis
itineris accipet̄ p̄cabat̄. ¶ At ille ñ de
bes inquit querere que tua sūt. ⁊ que
aliena. ⁊ expedit enī t̄ sarcina carnis
abiecta agnū sequi. ⁊ cēteris expe
dit fr̄ib⁹ ut tuo ad huc instituant̄
exemplo. ¶ Quā obrem p̄ge queso si
molestum ñ ē. ⁊ pallui quod t̄ arba
nasi⁹ ep̄c dedit. ad obuoluendū cor⁹
culū meū defer. ¶ Hoc beat⁹ paul⁹ roga
uit. ñ quo magnope curaret. utrū
tectū putresceret cadauer an nudū.
quippe qui tanto tēporis spacio con
textis palmarū foliis uestiebatur.
⁊; ut a se recedenti antonio meroē
sue montis leuaret. ¶ stupefact⁹ g an
tonī⁹ q̄d de athanasio ⁊ pallio ei au
dierat. quasi xp̄m in paulo uidens
⁊ in pectore ei⁹ dīm uenerans. ultra
nichil respondere ausus ē. ⁊; cū silen
tio lac̄manas exosculatis ei⁹ oculis ma
nibq; ad monasteriū quod postea a
sarracenis occupatū est regḡiebat̄.
¶ Eq; ū gressus sequebatur animum
cū corp⁹ mane ieiunus senilles etiam
anni frangerent. animo uincebat
ętatē. ¶ tandem defatigat⁹ ⁊ anhelus
ad habitaclin suū confecto itinere p
uenit. ¶ Cui cū duo discipuli q̄ eū iam
longeuo ministrare cepant occur
rissent dicentes. ubi tā diu fuisti pa
ter respondit. ¶ Ve ñ peccatori q̄ fal
sum nom̄ monachi porto. ¶ Vidi beliā
uidi iohannē in deserto. ⁊ uere i pa
radiso paulū uidi. ¶ Ac sic ore cōpresso
⁊ manu ūberans pect⁹ e cella pallium
p̄tulit. rogantib⁹q; discipulis ut plen⁹
quid nā rei ēēt caponeret ait. ¶ Tempus
loquendi. ⁊ temp⁹ tacendi. ¶ Cē egḡius
foras. ⁊ ne modicū quidē cibi sumens
p̄uā qua uenerat regḡiebat̄. illū ocu
lens. illū uidere cupiens. illū oculis ac
mente complectens. ¶ timebat enim

quod euenit: ne se absente debitū xp̃o
ſpm redderet. Cūq; tā dies illuxiſſ; alia-
q; trū horarū ſpacio ut remaneret. u
dit uīt angſoz catuas. uīt ppbarū et
apſoz choros nuueo paulū candore ful
gentē in ſublime ēſcendere. & ſtatī in
faciē coruens. ſabulū capiti ſup iacie
bat plorans atq; eulans & dicens. Cur
me paule dimittis. Cur abis inſaluta
tus. Tā tarde not? tam cito recedis.
Referebat quoq; poſtea beat? antoni?
tanta ſe uelocitate q̄d reliquū erat
uie cucurriſſe. ut inſtar auis puola
ret. Nec immerito. Hā uīt ſpm
cū audit genub? complicatis. erecta
ceruice. extenſisq; in altū manibus
cop? examine. dc̄ primo & ipſe eū uidere
credēs. parū orabat. Poſtquā ū ut ſo
lebat nulla ſuſpiria p̄cantis audiuit.
intellexit q̄d etiā cadauer ſci dñi cu
ncta uidisset. obtutu geſtū p̄careret. Igit
obuoluto & plato corpe foras. pſalmus
quoq; ex xp̃iana t̄dictione cantatis.
cōſtabat antoni? quod ſarculū quo
tram foderet. ñ haberet. fluctuās ua
rio uētis ęstu. & ſecū multa reputans.
Siad monaſteriū reuertar quid dui
tē eſt. ſi hic manēā. nichil ult̄ p̄ficiam.
Oriar q̄ ut dignū ē. & uarta bella
toē tuū ap̃e ruens extremū halitū
fundā. Talia eo animo uoluente. ecce
duo leones ex interioris heremi par
te currentes. uolantib? p colla ubis
ferebant. Quib? aſpectis pīnū exhor
ruit. rurſusq; ad dñm mente referēs
quaſi columbas uidiſſ. manſit intre
pidus. Et illi quidē directo curſu ad
cadauer beati ſenis ſubſtiterunt. ad
ulantib?q; caudis circa ei? pedes accu
buere fremitu ingenti rugientes. ut
prius intelligeres eos plangere quoñ
poterant. Deinde haut p̄cul cepunt hu
mū pedib? cauare. harenā certatī eicien
tes. uni? hominis capacē locū effodere.
& ſtatī quaſi mercedē pope poſtulantes.
cū motu auriū ceruice ſubiecta adan
tomū p̄rexerunt. man? ei? pedesq; lin
gentes. ut ille animaduerteret bene
dictionē eos a ſe depcari. Hec mora
i laudationē xp̃i effus? q̄d multa quoq;
animalia dim ſenſerunt aut. Dñe ſine
cui? nutu nec arbor? filū defluit. ſi
ui? paſſerū ad t̄ram cadit. da illis ſic
tuus. & manu annuens ut abirent
imp̄auit. Cūq; illi receſſiſſent. ſci cor
pus oneri ſenules curuauit humero?.
& depoſito eo. effoſſā deſup humū con
gregās. tumulū ex more cōpoſuit.
Poſtquā aut̄ dies illuxit alia. ne quid
plus heres ex inteſtato bonus ñ poſſi
deret. tunicā ſibi ei? uendicauit. quā
in ſportarū modū de palmę foliis ſibi
ipſe texuerat. & ſic ad monaſt̄iū reūſus.
diſcipulis ex ordine replicauit. Diebus
quoq; ſollempnib? paſchę uel pentecoſ
tes ſemp̄ pauli tunica uestit? ē. Libet
in fine opuſculi uīt̄ rogare eos q̄ patri
monia ſua ignorant. q̄ domos marmo
rib? uestiunt. qui uno filo uellerū ul
larū inſuunt p̄ria. huic ſemnudo
quid unquā defuerit. Ihos in gemma
bibitis. ille concauus manib? nature
ſarſ fecit. Vos in tunicis auro textis.
ille nec uilissimu quidē mancipii uīt
udumēntū habuit. Si e contrario illi pau
pculo paradyſ? patet. uos auratos gehē
na ſuſcipiet. Ille uestē xp̃i licet nudus
ſeruauit. uos uestiti ſericis xp̃i indu
mentū p̄didistis. Paul? uilissimo pul
uere coopt? iacet reſurrectur? in glia

uos operosa saxis sepulchra p̄munt. cū
ur̄is opib⁹ fortasse arsuri. Parcite queso
uos. parcite saltem duuitis ur̄is quas
amatis. Cur mortuos ur̄os auratis ob
uolutis uestib⁹. Cur ambitio unt̄ luct⁹
lac̄rimasq; ñ cessat. An cadaueria duu
tum nisi in serico putrescere nescium
Obsecro quicunq; hec legis. ut ibero
nimu peccatorus memineris. cui si do
mu⁹ optionē daret. multomagis eli
geret tunicā pauli cū meritis ei⁹ quā
regum purpuras cum p̄nis suis.

Explicit uita sanct̄i pauli prum
heremite. Incipit plog⁹ fortu
nati i uitā s̄ hilarii

OMNO

scō & meritis
beatissimo pa
tri pascentio
papę fortuna
tus. Religio
si pectoris stu
dio commonit⁹ sollicitante. q̄ papa be
atissime diuinus in actib⁹ sac̄ conuersa
tione p̄posui ugut̄ exercitaris inten
tus. & intendis exertus. ut facile sit
& p̄spicuum ad cultura ecclesiastice
disciplinę & fuisse egentiū & ēē p̄uec
tum. cui unrefragabilit̄ ueteris dis
positionis catholici dogmatis fun
damenta obseruas. & ad edificationē
plebis amantissime ueluti bon⁹ in
structor adiciendo aliquid culmen
fabricę continuare festinans. ñ sine
timore diuino. cui⁹ opis amore p̄uē
tus. eiq; me dignat⁹ es purguere q̄
de actib⁹ sac̄tissimi confessoris. quite
ab ipsis cunabulis ante sua uestigia
quasi peculiarē uernulū familiari
ter enutriuit. ut impensi muneris
uel uba rependeres. id ego & si ñ plena
uel ex parte compleā p̄stringerem.
quatin⁹ dū sui gregis aurib⁹ quodā
modo uox & uita pastoris antiqui
mi resonaret. & ille p̄claret mysteriū
& ipse ñ celares affectū. Sz cū meum
genus breuitatē mensuro. adeo beati
hilarii mānsuetatē fore cognosco. ut
pene ñ audeat̄ equale tā istud posse
dicere. quā digito celum tangere. pre
sertim q̄d etiā beati ut audeo iheroni
mi torrens illud eloquiū recusauerit
adtemptare. q̄ materiei se impare
em⁹ iudicauerit ut taceret. Ego ú
cui nulli⁹ scientię urtigua fluenta suf
ficiunt. quē uix stillicidii paupis ar
tenuata gutta p̄fudit. nichil ppto
de fonte respirans. qua temeritate
unt̄ ingentia flumina cuiuis ben
ti hilarii & nulli⁹ ieronimi siccos ue
lum cursus extendere. cum de illo
etiā doctissimi uiri quicq̄d dicere po
tuerint unu⁹ ē quā meret̄ & uirū sēs
simū consulti⁹ ñ sit mutari quā loqui
equabili⁹ fuerat hec beato ambrosio
de fratre scribenda mandare. q̄ uer
ba uirtutib⁹ connexta florebant. Sed
ne p̄tracta pagina fastidiū pori⁹ gene
ret quā p̄uocet auditorē. & si cū mea
uerecundia uob⁹ quidē obedientiam
& illi ipendo de q̄ ñ digne loquor iu
riā. Sz concedi uenią credum⁹ q̄d de
uotione peccau⁹. Explicit plogus.

Vita sci hilarii epi & confess.

IGITUR HILARIUS
Pictauorum urbis epc regionis
aquitanię partib⁹ oriund⁹ fuit.
que ab occeano brittannico oc
toginta fere milib⁹ seiungitur.
apud gallicanas familias. nobi

lnatis lampade ñ obscur' mmo p̄ cetis
gr̄ generosiatis ornat' mtore pectous
addito quasi lucifer unī cetera alhare
fulgens pcessit. Cui' a cunabulis tan
te sapientie p̄ nutrua iactabat infan
tia' ut iā time palā posset intelligi xp̄m
in sua causa p obtinenda uictoria ne
cessariū sibi uisisse multē ppagari
Denq; conuugē habens & filiā uta
plenitudinē amoris dīi uenerabilis
anni ei' exequebat' ut uxorando
utę mtore ppositū sc̄e religionis
imbueret. atq; diuino nutu sub la
icabitu pontificalē grām iā possi
deret. Ita se ipsū p̄pa disciplina co
ercebat mtos' quasi futurā speciē
indicās. ut intrēphensibilis in tēplo
xp̄i ppararet' sacēdos. Nā q̄d mē mor
tales ualde uidet' difficile. tā cautū
ēe q̄ se a uidens uel hereticis cibo sus
pendat. adeo uar scīsm' hostes ca
tholicę religionis abhorruit. ut ñ di
cam communiū. neq; salutacio fuerit
cū his p̄tereuntib' cōmunis. Sic uita
bat eos dauitico fustib' exemplo. ne
cū hereticis mensa participando fie
ret illi in scandalum. O p̄fectissimū
laicū. cui' imitatores ipsi desiderabant
ēe sacēdotes. cui ñ fuit aliud uiuere.
ñ xp̄m cū dilectione timere & cum
timore diligere. Quē seq̄ces precurrit
ad gliam diuertentes ad penā. credē
ti succedunt p̄mia. recusanti tormē
ta. Quis tañ nunc illos de pio religi
onis ope cōmonens. nē alios de con
fessione inestimabilis sc̄e trinitatis i
formans. nē alios ad p̄mulsionē reg
ni celestis inuitans. ñ cessabat imple
re ūba ueritatis. fructū fidei redun
dantia seminare. Igit' cognito de
scō hilario q̄n lucerna accensa sub mo
dio latere ñ poterat. & ut sup candela
brū luminis sui posita oīb' pateſce
ret. quippe necessarius ut alienas eci
am tenebras in luce transfigeret. ecce
dante fauore populi sac altaris sacer
dos elect' est. Crescebat denq; in eo
cottidie opimo famulatūs uirtutum.
nec erat ei' fama contenta circūiecta'
tantū gallias illustrare. uerū etiam
exteras nationes & regiones imple
uit. meritor gr̄a p̄eurrente. sicq; fac
tum ē. ut toto orbi pontificis beati
gla militaret. Igit' sub constancio i
peratore eusebio & pacio consulibus.
cum heresis arriana uenenata de ra
dice dira contagia pullularet. tē ur
scīsm' timore nuda fidei feruore ues
titus. quasi signifer belligeratoi p me
dias acies mē hostiles fremut' mē he
reticas p̄cellas. gladiū ubi ingerebat
xp̄i caritate secur'. nichil de sua mor
te formidans. illud solū metuens q̄d
absit p̄iuditio religioni ullato ne ui
ueret. Valeunt q̄ & ursatio. q̄ p̄ma
crudelitate eccliam dei pertūbare pti
nacit' insistebant. imperatori persuasū
est. ut uirū eruditissimū de q̄ loq̄r̄
& libertum papā romanū. & dionisiū
mediolanensiū. atq; eusebū uercellē
sium pontifices exilio condēpnaret.
nullā enim poterant insuperabilem
ante beati hilarii facundiā hereticā
uic[illegible]toriam obtinere. speran' ho
stis fidei aliquas se nebulas splendori
catholico posse p̄tendere. si retrusus
exilio uere fidei cultor fuisset. q̄n ut
dictum ē quisq's p̄sius uoluit cū illo
confligere. quasi mut' & claud' nec uer
ba poterat conferre nec currere. sed

quasi natans in pelago. ante fluct' elo
quentię ei' mergebat. Itaq; in frigia asię
regione mysius earlio. ad uirtutu augmentū gras egit. quia quantū p noie
xpi longius discedebat de solo ppriotantū merebat' fieri uicinior celo. Qu
dum ad locum puenisset. optabilē. nob
tacendū ñ est. qđ illi concessū est. Eā eo
tempe scō sibi spū reuelante cognouit.
eo quod beatā abram filiā suā quā cū
matre pietatis reliquerat. quādā u
enus pulcherrimā. p̄duces atq; nobilis
sim' conubii uinculo sibi quereret
amplectendā. s; ipse intuentu orationu
assidue celestē illi sponsū sine contamination pruderat. Qd oportu
nitate rapta manu ppria subscriptā fi
lię direxit epłam sufficientem sale ēditā. & uelut aromaticis unguentis in
fusam. quę tenet' pietatis p munere ē
seruata. indicans ei eo quod talē spon
sū pat' animus puidisset. cui' nobilitat'
celos ascenderet. pulchritudo rosarū
& lilii cōplationē p̄cederet. oculi gēma
rū lumina luminarent. uestes candore nullus obpmerent. omnia mestima
bili fulgore uernarent. diuitię int' se
regna concluderent. sapientia īcomprehensibilis emanaret. dulcedo fauum mel
la postponeret. pudicitia mētamunda p̄sisteret. odor suauitate fragraret
thesaur' sine defectione constaret. dodens g̃ monitis. ut filia nulli se pri'
male diuisa cōiungeret. quā
ut patrē expectaret pollicitū. & sponsum parit' cū p̄mullione uenturū. Qđ
abra dulcit' excipiens. & quasi sponsū
futurum in epła patris amplectens. am
monitionē secuta ē. nulli se in cōugio
resoluens. s; qualit' ad illū sponsū pue
nerit loco in sequenti reseruat'. Interea
cū toto orbe arriane heresis p̄fusas
pullularet. dato generalit' imperatoris
edicto. ut oīs orientales epi. apud se
leuciā ysaurię oppidū conuenirent
disceptaturi qđ sentirent de fidei ueritate. tē int' reliquos quarto ia exilii
sui anno de frigia ad p̄dictā urbem
seleuciā. beat' hilarius data electione
ad synodū uenire compellit'. Is cum
quoddā castellū adisset. die dnica. ingr
sus est templū. Ecce puella quędam
florentia nomine gentilis irrumpēs
multitudinē ppli. uoce magna dei
seruū aduenisse testata ē. & ad pedes
ei' accurrens. postulabat ut sibi sig
nū crucis imponeret. Quā florentin'
secut' genitor puellę & cuncta familia. in nomine sce trinitatis meruer
baptizari parit'. Quę florentia relictis parentib' suis. uestigisq; ei' inhe
rens. usq; pietatis p̄ducta ē. patrem
se habere ñ a quo generata s; a quo rege
nerata ē p̄dicabat. Cū ū seleuciā pue
nisset. magno fauore excepta est a cūctis. eo qđ diuina misericordia tā prudentē
simū & singularis eruditionis uirū
cōptum in spectaculū mundi p̄duceret. ubi erat de fide censendū. Hunc
post examinationē agnitis hostib'
oppositis. scripturę conditis. p̄ipsq;
auctore deo in synodo actis. legatio
synodi ad imperatorē dirigit'. Cū qua
int' ceteros scs hilarius prexit. quamuis ei ñ fuisset. inunctum metuens
ne adhuc cont' religionis dogma re
spuaret dampnata p̄fidia. s; dissererere longum ē. qualit' arimenensi sy
nodo cōpositū mendatiū. aliud ex
alio fraus heretica referens serpens

no lapsu subripuit. & postea legaq; seleuci
ensib' p imperatorus unquuitatē ipsa est
illata calumpnia. Quod tamen adle
ta xpi beat' hilarius agnoscens gnuit
apud arminū diaboli pualuisse men
daciū ut & ouentales partes simulit
composito fuco uificeret. unpatou
tb' libellis oblatis pces effudit. ut unei'
conspectu collectis aduersarius eet eu
cont' hereticos disceptandi de religi
one licentia / ne ueritatē falsitas obū
braret. ne equitati iniquitas puale
ret. ne unpatoi deo resistere uideret.
ne fidei pfidia rebellaret. Unde ualēs
& ursati' consciencie reatu pteriti. qa
sidaret facultas certandi. mox se sci
eb'unt hilarii contencione pstetu. & eū
uere fidei fore uictorē / sollicitant un
patous animū. tā diu pegnantē acu
lando. ut ipsū redire ad gallias pur
gueret. dicentes illo pseute heretica
ū posse machinamēta pficere. Quo ob
tenu ad gallias cōpulsus reuertit. /
putans magis amplius se pati exiliū
quodillue ptbacionē eccliē relinque
bat. timuū ū securū. O beatū pontī
ficē industreq; urū. q in summo dis
crimine mundi iudicē adiit. tbunal
unpi sine timore tormenti / uerū to
tis uiscerib' diligebat xpi regnū. qui
ū formidabat constancia principium
Jam quod se p dño sic ingerebat aper
to piculo si pcussor ū defuisset. optabat
martyrium / & tamē animi' siipsit q'dam
& si temp' non intulit penā / si; talē u
rum diuino credim' nutu reseruatū
p correctione cunctor. Nā pene totū
mundū gnu errore confusū / factis in
gallis sepe synodis p hilariū fuisse
aduā ueritatis adductū confitetur
lingua multorū. Quid aut' mīt est uel si
bi p uita etna factū fuisse martyrem /
uel amplius uixisse. reliqui ne putent.
Igit' fcē animę et si gladius pscuto
ris uitā ī abstulit / palmā tamē marty
rii ī amisit. Itaq; dū regderet' ad ppa
tē beat' martin' equę meritorū lumu
ne ī absconsq; qui ab hilario di uiro ex
orcista antea fuerat institut' / cognito
aduentu ei' romā festinant' occurrit.
Quē cū ptersisse cognosceret. ē eū usq;
ad gallia' pscutus. Ij eq; emī martin'
qui adhuc catecumin' xpm clamide
sua tectī uidere meruit illi deuotus
occurreret / ī p omīa mysteriis plenī
in eo spm puduisset. Nec mirum si ille
q; dim prius uidit in paupere / postea
ipsum habitare cognosceret in docto
re. Illud etiā nobis ī conuenit tā
nobile pterire miraculum. Nā cum
circa gallinariū insulā ppinquaret
relatione uicinor agnouit ibidem in
gentia serpentū uolumina sine nu
mero puagari / & ob hoc quamus illis
uideret' uicina ppt' inaccessibilē locū
longius illis uideret' ee quā affrica
Quo audito uir di sentiēs sibi de bes
tiali pugna uenire uictoriā / in nomi
ne dñi pcedente crucis auxilio des
cendit in insulā. Eo uiso serpentes in
fugā conūsi sunt / ī tolerantes ei' as
pectū. Tē baculī figens in tra / quasi
metā quo usq; deberent excurrere.
uirtutis potencia designauit. Nec
amplius libertas ē occupare q̄d uetu
it / tanquā pars insule ī sit tra sed
pelag'. Quidā dū semp illā partē ue
rent attingere. facili' erat illis mare
transire quā uocē. O immutabilem
timuū de sermone plantatū / appa

ret quanto est melior adā sedis antiq·
Ille serpens parui· iste seruos habet q̄
possiunt serpentib⁹ imperare· Ille p̄ bestiam de sede paradysi p̄iect⁹ ē· iste de suis
cubilib⁹ serpentes exclusit· Deposiuit
anguis antiquū indatuū· qui posiuit
implere mandatū· O hilari dulcedo·
medicamentū· & meritū· ante quē sine
mora uenena fugata sunt· Addidit
tā hominib⁹ q̄ā in loco beluę uicola
transmigrant· S; reuertam ad ordinē·
Cū de exilio regis ius introisset pietatissimo fauore ppli susceptus ē· Plaudebant omīs partē· eo q̄d ecclia recuperasset pontificē· grex pastorē· & quasi tē
omīs cū ipso exules fuissent deflebant·
Itaq; beato OSWALDO in uico locodraco
dū p̄cepit· cōsistere· iurauit diuina
meruit ubi mortuū suscitare· Post alios quos ū dies infans sine baptismi re
generatione defunct⁹ ē· duplici morte
dampnat⁹· p̄sentē uidelicet lucē amittens· & p̄na futuri sēli ū carens· Tūc
mat⁹ extincti· quę iā mat⁹ ū erat dum
filiū ū haberet· p̄uoluta ad pedes sci
hilarii· p̄cedentib⁹ lacrimis· nati sui corpus effudit exclamās· O BERTINE ad
huc incipiens· catecuminū mortuū re
uocauit· Tu ū pontifex queso redde
filium meū ad baptismū· ut q̄ pater
ppli agnoscaris· ut mat⁹ ego uocer obtineas· S; ille plus lacrimis petentis q̄
ūbis cōmotus· iur dei expectante populo ad consueta arma recurrens in
tram p̄sternit· O ex paulati defuncti pallor in rubore cōuertit· frigida
membra reuocato spū intepescit· oculi
aptis palpebris pgnum lumē aspicuit·
uox adducta anhelitu de pectoris do
micilio conflata p̄fert· gressus uelti
gius reduxit· extendit· in pōs fundamento tota fabica renouat· Q̄d plura·
Tamdiu iacuit sacdos in puluere· donec parit· surgeret· senex de oratione· infans de morte· Fecce uita laudabilis quę de alterius corpe necē pcib⁹
fugauit· spoliauit infernū· spē habuit in aspo· O ors ubi uita ñ tenuit· ubi
hilarius ium orationis ingessit· S; tantares ū potuit nris ūbis plus ornari
quā meruis· Hȳ ē ū memorandū ē q̄d
sup̄ p̄missim· qualiter miracula re
liqua hoc miraculo cumulauit· De
nuq; cū beatissimā abrā filiā suā· ad
quā de exilio destinauit epl̄am· meo
lumē inuenisset· alloquit̄ quomodo
poterat dulcedo pat̄s· & facundia ora
tionis· Q̄d dicā· alloquit̄ hilari· cui celo
quentię magnitudo orientē occidentemq; illustrat· O enuq; replet⁹ spū di
uino temptans animū filię si uellet
sponsū attingere· quē pat̄s grā pu
dissent· Ut libent̄ desiderabiliterq; ut celerit̄ eiungeret̄ orabat· Quā uoluntatē plus put agnoscens· intent⁹ orationib⁹ ñ cessauit· donec sine dolore· sine contagione· sē p̄sente filia de mū
di ludibrio migraret ad xp̄m· quam
p̄pis manib⁹ ut decuit uenerande
tūdit sepulture· O funeris gla quę
melior habet̄ quā uita· q̄ q̄d tēp̄ sub
ripuit in cēlū transmisit· Vere ut
ego considero· plus fuit quā resuscitari sic mori· Certa enī salus ē ū contaminari peccatis· Quanti cuperent
reb⁹ cū uita tūdiis· transitū talē cōparare· si mercatorē fortitan inuenirent· S; q̄d distat int̄ uiuificati infantis· & filię mortificate misteriū·
Illū resuscitauit ad baptismū· hanc

transiuit ad regnū ī quod adhuc m
ullo spes restabat peccandi hēc inma
culatū finē accepit. Quod cū uidisset
mat̄ beatę abrę ā pontifice postula
uit ut & ipsa si mereret̄ erepta de mun
di erūpna cū filia p̄sentaret̄ ad reg
nū. Cui desideriū pontifex beat̄ con
siderans assidua oratione xp̄o dño si
ne quo nichil bonū agit̄ poscens & ut
ipsā fides robustior maneret ante se tīs
muit ad gl̄am. Q̄s estimatur ē talē
uirū ita dilexisse dīm coniugis & filię
affectu contemptū. tam̄ in hoc magis
illas amasse cognoscit̄. cum p̄ ipsū lu
mine ꝑpetuo transferunt̄. Q̄s ū ha
bundantia rigantis ingenii ētendat
euoluere. aut eī ūba uerbis ualeat ex
equare. qualit̄ ille mduusę tinnitus
libros stilo tumente contexuit. aut
sēpturā dauitica carminis sermone
cōmato p singl̄a reseruauit. in hymno
rū etiā carmine claruerit. quoīn fu
it mdiscretione parit̄. in tractatu p
fund̄. p litteraturā eloquentię nobilis.
in uirtute mirabilis in cōplexionib̄
multiplex. in resolutionib̄ subtilis atq;
astut̄. & iuxta euangeliū dīūceq; uo
cis astutiā serpentis & simplicitatem
columbę gr̄ām ī anuntiēs. ēditi sal in
genii. fons loquendi. thesaurū scien
tie. caritatis insectator. lux doctrię.
defensor ęcclię catholicę. hostiū ꝑpug
nator. Quid plura. Stremuus lector
qui eī dicta legerit. credat ī tā uerbī
digerere. ſ; sp̄iu sc̄o decorare. Hoc fuit
hominu ult̄ sape tā caute d̄ religione cen
seri. S; q̄ uult ipsū agnoscere. eī carmina
memoret. merita respiciat. uolumina
relegat. dicta ꝑpendat. signa cottidi
ana recenseat. Qui dū supstes fuit in
scō. aut scripsit ęcclīastice fidei docu
menta. aut pugnando calcauit here
tica carmina. aut petenti tribuit mira
culoꝝ suffragia. que uolente dño usq;
in hodiernā diem eī orationib̄ pseuerāt.
S; mea lingua ī sufficit singl̄a de sc̄o
ep̄o quę peum opat̄ ē dīs & locut̄ sic
ut digmum ē cuncta ꝓferre. det ī p̄
uenīā. q̄a multa p̄terii q̄ uix pauca
consēpsi. Ista beatissimi hilarii de p̄sen
ti scō uita migrauit ad dīm. ētra ploran
te cęlo gaudente. Obiit aut̄ p̄fat̄ pon
tifex Hilarius die iduū januarii
rum. reliquieq; eī pietatis sunt con
dite. In quo loco acten̄ diuina bene
ficia opant̄. ipso p̄stante dño nō ihu
xp̄o. qui uiuit & regnat cū patre et
spu sc̄o in sęcla sęculoī. Amen.

Explicit
vita sci Hilarii epi & confessoris. Proḡ
in miracula sci hilarii episcopi.

OMINO.

sc̄o & meritis
beatissimo pat̄
pascentio papę.
& in xp̄o flouige
ra phennit̄ cari
tate uernantib̄ ęcclię habitatoib̄ for
tunatus. Cū ueteres & infideliū ēdi
tores uoluminū eloquentie sue pom
pam cunctis ostendere causa puocaue
rit opimonus inflatę. dū regū uota seu
funera id est. p̄spa uel aduersa. ēfuso uo
cis ordine q̄d admodū ausi sunt canta
re parit̄ & plorare uitā. q̄d duxerunt
uel de quib̄ locuti sunt. saltī in libris
dū uiuerent. & si uacuus actib̄ uitam
ter defecissent. cur ego melioris spei
sollicitat̄ instinctu. paciar de summi
confessoris uiuentib̄ meritis & uictu
ris. ī sine q̄d absit undicte celestis ī

cursu cum uix debita soluerē si de bea
ti hilarii indeficientis lampadis splen
dore infatigabili uoce die cūnocte ēti
nuata pariē decantarē. Quo ū uel ir
retā inscia uel impulsū offensa mea
uoluntate gēu merore psiterē ut cū
illi plurimo decepti tractatu de reso
luta umbrarū ymagine ñ nulla ēfice
rent ac in puluerē redacta cadauera
falsis quasi laudib' anumarent. ego
de scīs pmanentib' ac qđ est felici' i reg
no xpi cottidie floretib' nil referrē.
psertim ubi diūsa partiū uidet ee eau
sa mercedū qđ gentiles fructū laboris
sui in uanu tantū fauore uoluerunt
consulere. nos aut oportrat in beator
uiror intercessione plantare. Quib' hic
ūba si solum' illi gaudia comparamus.
Idcirco reddat illi mobilis lingue pco
niū a q̄ prius pectora ēcepunt affec
tum. Nā bonus ei' apte credit inuide
ri. si quę de illo cognouim' silentio u
deant abscondi. Merito itaq; cū ceter
ris ac me de se loqui compellit. q̄ etiā
mutos ut loquant absoluit. Ş; quam
plura supstes in corpe fecerit. ul' quan
ta optatus sit. postquam etiā iam requie
plaudentib' anglis ad xpm uictor de
mundi certamine trāsmigrauit. ac sin
potuu annor uetustate subripiente ē
tingere. attam ul'que psenti tempore
miracula misericors pbuit. cupio in
digenti memorię ñ fraudare. aut q̄s
quis hec fideli sicut condecet auditu
percperet ac pterita recognosceret gau
deat. ac simulta fieri uirtute con
fessoris in futuro confidat. Explicit plog'. Incipit miracla eiusdē.

CITUR Pbianus cū dubio iam
uitę penderet in fine. ac spē con
ualescendę infantię mors inunda pa
rentib' subripe festinaret. nec paruu
li fini' acerbum ēsiderans. nec deside
ria ingemiscentis senectutis specu
lans aluida qđ inuenit ext' sontē cunc
ta ēcludens. sola intercessione beati hi
larii restituerat morbunda salutis oc
casio. Quē franco suus genitor ac piu
losa mat. qua magis confuso nomine
filii pietatē in nece. tā quasi defunc
ti pmeditantes exequias. cū ingenti fle
tu in confessoris tabernaculū detulerit.
Tē ses hilarius ab auctore suo secrete
artis exhibens medicinā. consuet' de
dispendio funeris reddere cōpendia
sanitatis. subito ñbror fluentē fabri
cam ūbo opuit subtrax. ac in statum
pristinū tanquā si nichil fuiss resolubi
le reformauit. Mox parentū lacrimas
letitię mole supueniente siccauit ge
mit' uoto succedente pclusit. ubi tāp
dolorē ñ erat. ş; p gaudia qđ ploraret.
Quas pęnas quę tormenta mors ipsa
tē ptulit. quando illud qđ credebat in
uadere sic amisit. Pfecto quando alte
rū uictrix ferire ñ potuit. ş; mors uic
ta pcussit. Qui tamen pbian' ciuitatis
apicē meruit optinere pontificis. et
usq; in hodiernū dē ad luminaria
sui medici singulis annis uite debita
tributa desoluit. Aliud miracl'

Illud quoq; nobis ē tam singulare
miraculū p gra collatum ad me
moriā reuocandum. Nā cū aca
durcis uenissent duo lepre macu
lis inquinati. spē sue salutis in sci in
cessione fundantes. de puluere q̄ ab
ei' sepulchro abstergebat. sua lauantes
capita. ac membra reliqua pungentes
tandiu sibi talē curā fidelit' impen

derunt· donec infirmitatis ipsi⁹ ulcero
sa uarietas de corpe quod captiuaue
rat captiua migraret· ut decepta su
is solatiis colorē quē inuaserat mutila
ta relinqueret· & quā secū attulerat
turpitudinis speciē ñ teneret· Post in
numerabilia uulnera membris oñib⁹
debilib⁹ instaurata ē cunis una· mult⁹
ille duñia delet⁹ sordidine sua cepit
repungi ymagine· nec agnosci p fideli
simū non desit ubertas· Nam quitē
in synodo ad confundendū hostem
uerba fidelia protulit· hic in campo
arma tractauit uictoria· Aliud·

Mulier quedā dū aquā in uico
Tonaciago ad opus suū porta
ret die dñico· ñ ē meū nosse q̄
puenta peccato· man⁹ attacta ē uena
rū arefacta discursu· T ē reuelatione
cōmonita ē· ut ad scā lumina si uelit sal
ua fieri ꝓpararet· Quo illa fidens nuncio·
tanquā cū ipso sanitatis suę p̄uisore
lecta pcurrit· & dū in basilica psalle
ret· simulū in absolutione die dñico q̄
pcesserat pena secuta sunt gaudia· Ecce
consuetudinē patrū singularis ama
bilē qui ut inueniat quod p̄stet· cau
sas exquirit· O beate hilari· omnū
corde· ore· uoce· camende· cui⁹ tam lar
ga benignitas· ñ solū se alicui ñ absco
dit sed ingerit· Item miraculū

Veniam⁹ ad alios ueneranda
fructu⁹ miracula· Quedā pa
latina annis adulta puella ñ meri
to sine uite uuebat officiis· cui un
fun⁹ extincti corpis tantū supstes
anima palpitabat· & in toto cada
uere lumina quasi sola uigebant·
uelut in se ñbra uigilantes oculi ē
bodiebant· Non lingua torpens in
tra palati camerā uolubilis excurrebat·
nec imo ducta de pectore uox collata
portiat p̄ ūba disponere· Hominanus
cū soluta languescceret· nature debi
ta seruitia desoluebat· neq; pes usta
bilis membroū rumura sustentabat·
Adhuc totius corpis infabricata massa
torpebat· que infestinate ei⁹ ñ⁹ basi
licā posita· cū ingenti fauore expectan
tib⁹ oñib⁹ est erecta· Inunus corpore
miracula plura compleuit· Attenua
ta genuum uestigia roborauit· lin
guā rigentē flexibilitate & facilitate
uocis aptauit· ad usū manuū debiles
quondā palmas armauit· humanitas
uiscerum gra pii muneris animauit·
Aliquando uet⁹ infans in ūba prupit·
& q̄d ē conspicuū· uoce prima lactis
alimenta quesiuit· Ergo ut tales ci
bos ante oñia poscceret· q̄d aliud dat⁹
intelligi· ñ quando sanata ē· tunc pri⁹
credidisset se nasci· Item miraculū·

Nec illud tam fidele mysteriū
obliuione noxia sub⁹ trahā
tur· Itaq; cū duo negociatores
ad beati ecclesiam occurrissent haben
tes formam cere quasi socialis incom
mune· quidā ex eis alloquit⁹ alterum·
ut eā & si tam paruā rem tamē tamū
confessou uel libent⁹ offerrent· S; uicas
sū sua ūba in animo socii nolentis ex
pendit· ipse tamen cū collega suo in
oratione p̄sternit⁹· cerā illā occulte
ante tremendi sepulchri cancellos ex
ponit· O ex ad omnē equalitatē cere
ipsius species se diuisit· & parte illius
fidelis oblatoris accepta· pars altera
uidentib⁹ plurimus· uoluendo usq; ad
alios cancellos· nutu diuino cū oñi
contumelia ē repulsa· quasi nolens

ſcs̄ inuadere·q̄d alt̄ illi deuot⁹ ñ obtu
lit· q̄n̄ semp abhorruit q̄d ex fide ñ
uenit·tam cert⁹ iudicio quā miseri
cors ē in uoto· O quā incorruptibilis
arbit̄ claret· Castior ē iste in exami
natione iudicii·quā in electione flo
illa que cera casta p̄ducit· T̄ē itaq; il
le qui offerre noluit·admissi ĉmunis
se teste confusus·& inīmici pudoris re
atu pcuss⁹ iudens sibi a radice sue cō
scientie tante t̄pitudinis opp̄bria
pullulasse·& in facie suā occulte co
gitacionis facinora reuelata aspexit
considerauit· ingemuit & defleuit·
ut saltī lac̄marum fonte rigante di
lueret q̄d corde delinquente f̄dauit
Qui postea maiora obtulit exactus
cere iudicio castigante· Iterū cū iux/
ta consuetudinē quadā nocte cereū
illuminat⁹ fuisset· casu sup̄ sepulchrū
ei·qui intercessionē suā iuuificat·ar
dens corruit/ita ut sup̄ mouerī q̄ ce
cidit sine lesione p̄arderet· Nā inq̄n
tū fuit cere longitudo·cera inuen
ta ē iacens papiro consūpto·tanquā
cera ipsa fecisset int̄ ignē & pallium/
ut ab ipsa inuenirī defendi p̄ quam
potuisset exuri· Attendit beneficium
ut obediret p̄cepto quā semp̄ scit sub
dere· Hic cerā ignis expauit·quā ad
ardendi auxiliū sumpserat· ipsa ausa
ē repugnari· Sz int̄ hec illud ām̄onet
potius· ut dicat̄ in uirtute confesso
ris q̄d didicit· Cera flammas extin
xit/& confuso ordine illud a q̄ uoca
ri potuit p̄uocauit· Duīse̅ species
suā uise sunt naturā mutasse/ne q̄d
hic incendia ledereint·pallū p̄ mar
more· cera fuit p̄ flumine· Sz quan
tum apud illū cerei lum̄ extingue
re/qui cecos lum̄ accendit· aut cum
altius cadaueris sepultura oculos ig
ne redintegrat· Quanquā facile cre
dimus de sepulchro ut flāmas ex
pellat· Aliud miraculum
Ellē ad huc insaciat⁹ sacra
tissimu uiri miracula quasi
peculiarī decantare·s; uereor ne un
de meā cupio deuotionē ostendere.
audituris animū fastidio nascente
uidear obturare Da ñ pie ueniam
in tractu hui⁹ parutatis·da casiu
culpā·de quo exiguū dicere libros
implerem/ne dū bonum cupio u
tare fastidia uidear incurrere con
fessous offensam· Sed p̄sumo pluri
ma de te mun⁹ dicere/ut de te lege
re pplin breuitas plus inuitet· La
uachra peccatorū uexill⁹ purificus
iordanis inuent⁹ ē/& ñ ipsi ad fluui
um s; ipse fluuius hic occurrit· Que
tā predicabilis patuit miseracio con
fessous/qui & labore longinqui in
neris abstulit·& salutis uota pone
xit· O quā inestimabilū claruerī
documenta uirtutū ubi sepulchri
mundicie mundauerunt maculas
lepre·cui⁹ hoc facere cura posset arti
ficis·qui de tali puluere ferret be
neficia medicine/& quib⁹ castorius
diacon⁹ crispio subdiacon⁹ institutus
ad ei⁹ obsequium usq; in finē scō ulip
que sanati sunt adheserunt·& me
rito ulius elegerunt sustinere uiga
donum/a quo pene liberi sunt effecti
Quedā puella in Miraculum
hanc uitā ueniens dextera
mor/tuā traxerat natura forman
te/& debilē manū in specie glomi
collegerunt neruor fila contracta

fluxa suo stamine digitoꝝ tela mar
cebat. Tē occurrens ad beatissimu se
pulturam/ intercessione ei⁹ uiuacib⁹ est
ostiis ordinata. Paulatim mobilis
ungoꝝ articulos stupentes & ungues
irrepsit/ post longa tempa manꝰ illi
tē nata ē cum sensit munera cōfessoꝝ
frumenta uenire mans ab utero. uiua
redit. Ecce quā larga ē remuneratio
ris pietas/ ut quę natura ñ genuit
hic membra suppleret. Jtē miracl'm

Nec illud quidem pterire con
uenit/ quod ceco felici post uo
ta successit. Nā cū ad beati
ssimu lumina p recipiendo lumine
pperaret/ in scī hilarii pteriens tem
plum ingressus ē. Quo dū uigilias of
ficio solito celebrarent/ mane facto ap
tis oculis ipse diē cepit alios mirari
dpudquē semp una nox erat/ tenebꝝ
illa nocte purgauit. Quinumquā u
derat omnia/ dies cepit illi sol no
uus nasci. dpud illū tunc fabricata
sunt omnia/ quando eoꝝ meruit uide
re facturam. & ut ita dicā quodā
modo post se illi mundꝰ est natꝰ/ cum
factꝰ est agnitꝰ. Cecꝰ ad frēm ei⁹ festi
nabat accedere/ iste in suo tē . plo
dignatꝰ est illuminare. q ñ . ta
mucat grā donatoꝝ. qui . ꝑuenit
desideria supplicantis. Miraculum.

Quid etiā digni referam de
tā regali mysterio. qđ ab ipso
ē in rege collatum. Denuq; clodo
ueus. dū contra hereticā gentē pug
naturus armatas acies commouisset.
media nocte meruit de basilica be
ati uri lumen aspicere. ammonitꝰ
ut festinanter ꝓparet/ si; ñ sine uene
rabilis loci oratione adūsum hostes
conflic . turꝰ descenderet. Quod ille di
ligenter obseruans. & ad oratione occur
rens. tanta ꝑspitate altero die p se pug
naturꝰ ꝓcessit ad bellum. ut intra ho
rā diei tertiam ultra humana uota sorti
rer victoriā/ ubi multitudo cadaue
rū colles ex se ipsa sit erexisse. Ecce ter
ribilis formidanda ꝓdigia/ & delec
tabilis amplectenda miracula. Parū
ulli fuit p solatio regis signū ostende
re lumen/ ñ apte ammonitꝰ addi
disset & uoces. Simulis quedā contri
git israelitici temporis hec causa
uirtutis. Nam ibi columpna ignis p
cesserat/ hic figura lampadis ām one
bat. Uellē nosse cur fuerit tanta ar
dons secretū misteriū/ & tā manifes
te platū. S; quantū ipso inspirante
uideor agnoscere. ñ tacebo. Cui⁹ he
retice acies sicut olim in corpore/ sic ñ
cessat cottidie spū dimicare. Credebat
sibi contra alaricū arrianū redisse ue
rum constantiū. Quanta ē illi semper
p cultu catholicę religionis auiditas/
cū in requie posito ad huc sollicitu
dinis ñ desit ubertas. Nam qui tūc
in synodo ad confundendū hostem
uerba fidelia protulit/ hic in campo ar
ma tractauit uictorię. De ꝑto spiri
tuali/ quid itaq; p pratū bo tali .
nū/ in scā & munda anima.
Quid ꝓcuratores/ in spiritales uirtu
tes. Uenit fides in animā xp̄ianam
ad deū colendū. abscidit infidelitatē
Uenit spes bene opando/ abscidit de
sperationē. Uenit caritas diligendo/
abscidit odiū. Uenit concordia paci
ficando/ abscidit discordiā. Uenit sa
pientia legendo/ abscidit stultitiam.
Uenit iustitia recte iudicando. absci

dit muquitatē. Venit pacientia sustinendo abscidit impacientiā. Venit abstinentia temperando abscidit superfluitatē. Venit bonitas bene uolendo abscidit malum. Venit benignitas indulgendo abscidit malitiā. Venit sobrietas intelligendo abscidit ebrietatē. Venit largitas erogando abscidit auaritiā. Venit humilitas inclinando abscidit superbiam. Venit castitas commendo abscidit luxuriam. Venit timor compungendo abscidit tepiditatē. Venit misericordia & ueritas obuiauit sibi defendendo. Custodi ut animā sicut septum ē. Scuto circumdabit te ueritas ei⁹. Non timebis a timore nocturno. Prima margarita ē pacientia stabilis. secūda diligentia mūdis. tertia pudicitia cuersationis. quarta caritas dī. quinta abstinentia. sexta continencia coartationis. septima spes futuri muneris. octaua pseuerantia longanimis. Ꝑ pacientiā ē fortis. p diligentiā mentis ē mirabilis. p pacientiā conuersationis ē mundꝰ. p caritatē dei ē formosus. p abstinenciam tempacionis ē leuis. Explicuit miracula sēi Hilarii epī & cōfessoris. Prefatio in uitā sēi eiusdē.

AVSTE FAMVLOR

Xpī famulus. omnibus monachis qui sunt in oriente & occidente meridie & septentrione. & fidē que secūm pietatē est nobiscum deo retinent. grā misericordia & pax. & ppiciatio a deo patre oīpotente cōditore omniū. & ab ihu x̄o unico filio ei⁹ dño redemptore & saluatore nō. atq; ab spū scō illuminatore & uiuificatore animarū nārū.

Cum a parentib⁹ meis oīpotentis dī seruitio nutrendus. secūm regulariꝭ normā institucionis. septennis beato benedicto in ei⁹ scissimo cenobio qđ idē locus scītatis uir in casino edificauerat castro tūc⁹ fuissem. iuxta misericordiā dei pietatē. qua & uelle & operari in nobis ꝓficit ꝓ bona uoluntate. gratia nos & omnipotentissima misericordia ut uelimus ꝑueniens. ac misericordissima grā ne frustra bona que inspirare dignat aggredi coeptū subsequens. quin magis ut recta in illā fide credentes. atq; in bonitate & simplicitate cordis de illo sentientes. ꝓ his quę ipse tribuit & inuitat ꝓmia nos etiā ab eo recipere speremus gaudio. si tamen ꝓpositi nri & fidei rigorē ad finē usq; firmū ac inconcussum seruemus. postquā ut ipsi supernō opifici placuit pueritiis annos etatis emensus sum & uti tā libere facultatis cepi ꝓmissione. ex integro me ꝓ uirib⁹ & sancte monastice manci paui obseruationi. adeo ut nec momento quidē ullo ab illius beatissimi benedicti discipulatu disiungi ullomodo uellem. sed semper eius deo placita & hominib⁹ imitanda mistru doctina. ac tradi. animib⁹ edificari exemplis. ardentissimo desiderabā amore. Cernens itaq; beatissimus pat̄. me pomnia saluti ꝓprie & regulari institucionum opam dare. multis sepissime arguēs tacitumb⁹ ꝓpositū animi mei nisus est experiri. etiā de his que ipse hominum impossibilia ac importabilia ēē sciebat. Sed ubi ꝑ grām oīpotentis dī qui omnis hominis uult saluos fieri me paratissimū atq; ꝓbatissimū ad oīe quicquid

illud erat aggrediendum ac attemp
tandum siue etiã pferendũ ẽẽ puudit
uico specialius ꝑ ceteris obsequio me
oñi uti seruitis cepit meq archanis
quibusq ac nulli pene ab eo ut assere
bat antea prius creditis patrono affec
tu ministruere ac conũ temptancia
ꝑmonere utria Vnde factum ẽ ut
cũ beatissimo mauro discipulo suo q
ab eo religiosissime nutrit ac eruditꝰ
fuerat quiq utte merito ac pfectione
uirtutũ magistri cooperator extiterat
me ad partes dirigeret gallicanas
quo illi aliquod solatiũ mea ꝑberet
cohabitacio Ego quippe ex pobus
qui ab eo ꝑmu educati fuerant solus
supsteram tyronũb Grã siquidem
fundande cenobialis religionis ad tã
longissimas exteras q ab eo transmiss
est regiones Denuq duuinitatis maiest
tas omnipotentissima que oñia cir
cumplectens ac penetrans intelligit
cogitaciones a longe ac nouit nouissi
ma ac antiqua ac oñs uias singulor ꝑ
uidet cũ eade scissimo pat monasteri
um in loco tã supius dicto ab ipso con
structũ occulto suo iudicio destruen
dum euertendũq ꝑdidisset ac uir dñi
inconsolabili ꝑ hoc afflictione fletuq
indesinenter afficeret reuelatio illi ce
lestis tali reuelare ac confortare ẽ dig
nata oraculo Noli aut platissime ac
electissime deo Benedicte ꝑ bis que
huic euentura dudum loco mestum
ullomodo gerere animũ qñ q̃d semel
ꝑfectum atq decretũ inserutabili sum
me dei tis consilio ẽ intransibile atq
irrevocabile sine dubio patebit solus
tuo merito cunctor concessis habi
tancii animab?/ aderit oñipotentis

quã nuperrime ꝑpria consolatio que
ac locũ hunc in pristinũ iuuno in am
plioꝛẽ quã nunc uidet tuus nichilho
minꝰ meritis restituat gradum ac ali
is pinde nationib? hui religiositatis
lumẽ de hoc eodẽ irradiabit loco ꝑ q
ut inꝑpellat? uel potius efflagitatus
fueris exemplo q̃s ꝑ abbatiores mihui
grege scõe habes congregationus q depos
ceris mittere curato sciens peuldubio
quia labous eor uberrimus fruct ac
ad cumulũ recipiendor augmentabit
premior ac illos ad habitacionẽ ꝑpen
nis inducet beatitudinis Hoc igit
scissim deoq carissim pat cert facto
responso mox ut legatione cenoman
nici antistitis conuent ac exorat ẽ con
tinuo sũne religionis euocans mau
rum cũ consilio tocius congregacionis
legatis eũ ipsius assignat ꝑsulis dans
illi sotios ac cooperatores simplicii et
antonii ac constantiniani me quoq
labous eor ac peregrinationis ñi dico
operũ pfector comitẽ deputans Ego
itaq cum longo post transitum egre
gii confessoris xꝑi Benedicti magist
nri operũ mirabiliũ patratorꝭ sepul
to tã beatissimo mauro ac duob? comi
tib? nris constantiniano scilicet ac an
tonio ad nrũm monasterium ultimam
tã pene agens etatẽ una cũ simplicio
iuxta mandatũ beati mauri fuissem
regressꝰ cõpulsus ab oñib? frib? congre
gationis casinuensis cenobii de q̃ pfec
ti fueramus ac ꝑcipue a religioso ui
ro ac cũ honore nominato theodoro
qui tunc post sẽe memorie valenti
niani pincipis tempe lateranensis
congregationẽ rexit monasterii histori
ã de uita ac conuersatione siue etiã

de pfectione eiusdē beatissimi mauri.necn
etiā de constructione cenobii.qđ deo se
iuuante strenue atq; comptissime edi
ficauit.qn & de miraculis que p illum
diis ad laudē & glām nominis sui ope
rari dignatus ē.& que nos ipsi coram
positi oculis nris inspexim⁹/alti⁹ & ab
ipsa ei⁹ repetens natiuitate scribere
aggressus sum.ad omniū edificationē
monachor. De ueritate porro gestarū
rerū & narrationis neminē ambigere
suadeo/quia multo meli⁹ de toto silere
scio.quā aliquid mendosū confictūq;
narrare. Denuq; hoc opusculū beatissi
mo papę bonifacio ostendi/qđ ipse
scissim⁹ pontifex applans laude dig
nū dixit.suaq; scā auctoritate robo
rauit. Deinde aut eos q̄ hoc ad legen
dum sumpserint.ne rustico inculto q;
conscripta stilo fastidiant.& potiꝰ uenia
in tribuant/qui quamuis ip̄erit⁹ exis
tere.atq; nulli⁹ p̄ogatiua litterarie
artis qua uiuiti ualere.esse instruct⁹
ea tamē que p seruū suū diis opari uo
luit.& quib⁹ ipse mīstrū.silentio nō sum
psius absconditū/p̄sertim cū ad hec ex
aranda quoq;modo posse tā fraterna
caritate & deprecatione.quā nō parupē
dendo scōr uiror sum puocat⁹ imperio

Explicit p̄fatio. Vita sancti
Mauri abbatis.

IGIT⁹ Mauꝰ
clarissimo sena
tor genere.pat
ricio.matre
q̄ tulia exortus/
duodennis
omnipotenti
dō sub regulari

nutrend⁹ institucione a parentib⁹ est t
dit⁹. Qui cū adhuc puer bonus polle
ret moꝛib⁹.sicut etiā ipsi audim⁹ & fre
quenī experti sumus magist⁹ cepit ad
iuuor excitare/ac ei⁹ miraculor coope
rator ēē. Hunc scissimus benedictus
p̄ omnib⁹ dilexit cari⁹ et instruxit.
atq; ita in omnipotentis dei inform aū
seruitio.ut neminī post ipsū in cenobiali sacro scā conuersatione fuerit
secund⁹. Quis enim unquā austerius
corp⁹ p̄prium refrenauit.abstinentia ac
uigiliis.squaloꝛib⁹ quoq; & nimis
edomuit frigoꝛib⁹. Frequenī enī eū
uidim⁹ in diebus scē quadragesime.nec
tunica nec cuculla nisi solummodo
sacco uel cilicino.& duab⁹ tantummō
uicib⁹ in hebdomada.paruissimū pot⁹
p̄gustare quā sumere cibum. Ite q̄p
plurimos in omnī uita scissimo fuisse be
nedicto. Cuius ille exemplo puoca
tus/afflictione p̄ualida corp⁹ mace
rabat.in quantū illi eiusdē patris
sui p̄mittebat licentia. Nā reliquo
tocius anni tempore.sub monachili
tunica.semp aspernimo a scapulis
usq; ad renes induebat̄ rugulo ei⁹
dem subtegminis in stratu sup ag
gestum callis & sabuli.excepto tan
tummodo quadragesimali tempe
semp usus cilitio. Tunc in quantum
potuit sollicite satagebat.ne iacen
do s; potius stando.uel cū eū nimia
lassitudo compulisset sedendo som
num capere. Nemo illū unquā in
dit de lecto cū ceteris surgere frīb⁹
sed semp nocturnos uigilando p̄ue
nire ymnos attenci⁹ curabat.ple
rūq; quinquagenos.sepe etiā cente
nos psalmos.nō numquā ū totumex

ordine psalterium ante nocturnalē
consummans sinaxim/ exceptis dum
taxat horarum spaciis· quib⁹ oratio
nū lacrumarumq; ac crebertimū p
fundebat pc⁹s singultum Silentio ū
ac lectioni ita uacabat· ut p hoc etiam
ipsi scōissimo benedicto admirabilis ha
berē· bus g aliisq; quas enumerare
longum ē eo succrescente uirtutibus·
scōissim⁹ de illo benedict⁹ plerumq; in
conuentu frūm suppresso ei⁹ nomine
quasi de alio loquebat/ iumentor⁹ et
negligentior⁹ illū pponens sequen
dum· Sicdim⁹ aiebat mā etate quen
dā strenuissime nobilitatis uirē·
infra annos adolescencie· ita omnis
monastice religionis subito arripuit
se pfectionē/ ut alicui ex pōr⁹ simi
lis unimo equalis p omīa diginissime
uiuicet· S; licet hec beatissim⁹ doq; di
lectissim⁹ maur⁹ ac ñ nulli ex frīb⁹ de
eo scōissimo ore benedicti pferri scirēt/
numquā tamē ille p hoc uicio succu
buit tactancie· ardua semp & scīora
appetens· & toto conamine de uirtu
te in uirtutē pficere studens De puc
ro claudo & muto· a s̄ oratorio sanato·

Cum quodam tempore scīissim⁹
benedict⁹ a quodā nobilissimo
scdm seli dignitatē uiro exo
tat⁹ fuisset· ut ad domū ei⁹ dignaretur
p semetipsū accedere· q uxorē ei⁹ et
filiū quē nup emxa fuerat· a demo
nio q grauissime parī uexabant· su
is scīs meritis & orationib⁹ liberaret· &
scs dñi p eo quod ei familiaris p aliq⁹b⁹
opib⁹ ab eo religiose gestis existeret·
ire ñ dilatulisset· beatissim⁹ maur⁹ q tē
in ipō monasterio· in pti beatissimi
patris nr̄i· sp̄positi ac toci⁹ cenobii
p curatoris ac ministratoris post ipsum
fungebat⁹ officio· cum frib⁹ ad fruges
colligendas longius a monasterio
ē egressus· A quo ope dñi ad seriā re
fectionis horā cū eisdē frībus rediret/
antequā ad portā ueniss fuisset mo
nasterii· clausum quendā & mutū pu
erulū uiderit in uinea· Cumq; pat⁹
& mat⁹ pueri pedib⁹ eius puoluti· & cū
clamore ualido & lacrimis horribile dei
nomē obtestantes· ut filiū suū eis sa
nū redderet genua ei⁹ firmissime utriq;
constringentes manib⁹ p̄carent⁹ re
fugit pauore nimio tale attempta
re miraculū· se peccatorē ee nec talis
ullomodo opis effectorē uociferans
posse fieri/ maxime unquit cū hec sit
scōr⁹ opa apl⁹r⁹ alior⁹q; pfector⁹ q eor⁹
exempla credendo & imitando sectan
tur· Nos g ab eo dici hec audientes· si
mul & pfectissimā deoq; acceptissimā·
ad talia pagenda ei⁹ uitā & meritū
sufficere cognoscentes/ unctū paren
tib⁹ pueri p restitucione egroti eū ro
gare cepimus· At ille ut erat piissim⁹
lacrimis pfusis atq; in orationē pstra
tus postquā diutissime orauit· sto
lam cū qua eodē anno iubente bea
to magist⁹ suo· ordinat⁹ ad ministe
riū fuerat leuiticum· & quā uana
morē giā scīatis· p̄mo indesinenter
ferebat anno· de scīissimo collo suo
ptulit· & sup caput infirmi crucis
signū faciens posu⁹ it/ atq; ad celum
erigens oculos dixit· Dñe ihu xp̄e
qui discipulis tuis pollicere dignat⁹
es dicens· amen dico uob⁹ quia omīa
quecumq; petieritis orantes· credite
q̄a accipietis & euenient uobis/ ostem
de etiā nunc q̄a & nos seruu tuu exi

gu licet & peccatores in te et mūbis
tuis sanctis, put ipse largiri dignaris.
eandē fidē habem. & hec dicens aut
addebilem. Jmmomme scē & indiuidue
tiutatis aduit meritis scīssimi ma
gistri nr̄i. sta sai & incolomis sup pe
des tuos rect. & continuo sospitati
reddit cepit rectissime ante nos pgre
re. ac dim uoce exultacionis & laudis
benedicere dicens. Benedict ds cre
ator omniū q me redintegrare dig
nat ē meritis scissimi serui sui bene
dicti. p beatissimū discipli ei mau
rū. Perfectissimus q Benedict cū re
uersus ad monasteriū sanatis pqb
erat fuisse. nobisq; narrantib & lau
dantib dīm ea que contigerant cōpe
risset. in magna deuceps ammira
tione ac ueneratione beatissimum
habere cepit maurū. nec iā loco dis
cipuli censebat estimandū. quē ita
do proximū iam uidebat effectum.

De legatione missor cenomanic antist.

Per idē temp legati ad nr̄m ue
nerunt monasterium. missi a b
tigramno cenomanice ciuitatis
epō. Jam idē scissim pontifex au
dita fama scitatis eximii patris nr̄i.
flodegarium archidiaconū & harde
radū uice domnū suū. strenuissimos
scilicet atq; clarissimos uiros. a latere
suo cū magnis xeniis ad eundē pa
trē nr̄m transmisit. omūb eum exo
rans pcab ut illi perfectissimos durige
ret fratres. q mo nasterii illi secdm
regularis ordinē obseruationis. in
fundo ecclie quā regebat edificare
deberem. Perfectissim ū pat nr̄. uisita
tionē & reuelationē que in pfacio
ne hui opis a nobis pleniū est exposi
ta. quanquā finē dierū suor iā iamq;
scīret imminere. secdm quod spū sēo di
cebat reuelante. legatis suprdictis
tristitis. tā beatissimū maurū. quam
nos quatuor quor nomina premoī
serum allignauit. precipiens nob. ut si
mui ipsi beatissimo mauro quē nobis
magistrū constituebat quā ei earn
monūb parerem. Jā uero quis digne
explicet. quant meror quamq; luc
tus totā scīssimā nr̄am subito corri
puit congregationē. Qui a enī scs pat
eis iā obit suu reseruauerat diē. spes &
consolatio toci congregationis in bea
tissimo pendebat mauro. illū se pa
trē. illū se gaudentes post ei transi
tū habere rectorē. Scissim autem pa
ter nr̄. tantis fletib et suspiriis mo
tus. omnē conuocans congregationē
talē ad eos protulit oratione. Si tris
tandū dilectissimi fis ac filii ēet p
tali negotio. in magis quā uobis hīc
ēet merendū. qui quantū ad psens
magnus uideor destitui solatius. Sed
quia dicente apło caritas benigna ē
benignitatē caritatis nr̄e omīmodis
impendere debem his. quos aliquo
modo ea indigere cognoscim. nec
nr̄ā tantum quā & alior querere.
Quappt uos amoris patrn sollicitu
dine fletib & merore temperare de
poscimus. quia potius ē ds meliores
nobis post hui depositionē coponis.
huc scē immittere congregationi quo
rū & meritis & exemplis longe prā
ci quā nr̄is edificemmi. Sc illud sum
opere nobis ē precauendū. ne uetu
sta antiqui hostis unde alios fal ad
quirit. unde nobis efficie malo dei
mentū in aliquo ingerat. Nos & enī

quos unitatis semel in scā cantate un
xit concordia · numquā uel longissi
ma diuident tēporū spacia / qñ semp ī
terioris hominis aspectu q renouatur
secm ymaginē ei⁹ q creauit eū · nos q
aduxerim⁹ tempe inuicē mutuebimñ ·
Vos aut fīs carissimi q̄s ad op⁹ dñi cō
struendū ad illas durigum⁹ partes · u
tilit agite & confortet⁹ cor urm in scō
ppositō & religione / pculdubio scien
tes · qua quanto austeriora causa sa
lutis alior⁹ in hui⁹ ua seli pturi estis ·
tanto maiora a deo recipietis celes
tiū gaudia pmior⁹ · Nec uos ullom
resolutio hui⁹ nīi mestificet cop⁹culi /
qm̄ psentior uobis ero carnis deposi
to onere · urīq; p gr̄am dei cooptator
exstā assiduus · Et hec dicens dans
osculū nobis · psecutq; nos cū omī cōg
gatione usq; ad ostiū monastīi · rurs⁹
osculatis nobis ac benedictione sup
nos tēdita · dedit discipulo suo mau
ro librū regulę quē ipse sēs manu
sua sēpserat / pferriq; iussit pond⁹ libre
pams · & uasculū ereū unu emunā ca
pientē · & ita nos sinit abire · dans
mandatū multis suppductis psulis ad
eundē pontificē · ut sua uice patno
affectu nos susciperis tractaret · ac
nobis aptum locū · ad edificandū siē
pollicebat⁹ cenobium traderet · De pma
mānione q̄ in posse sione monastīi habuim⁹

Cū nos qinta epiphanior⁹ sabbati ut
arripientes / pmā mansionē in posses
sione nīi monasterii habuim⁹ · multa
que dicēt⁹ uelelia · Quo aduenientes
honorifice satis a duob⁹ frīb⁹ nīis · pbo
uidelicet & a quuno susceptī sum⁹ / q̄s
pat nr̄ hui⁹ rei gr̄ā p̄die illuc direxerat
Eadē nocte celebrauim⁹ nobis nocturna
le officiū · aduenerunt illuc duo michi
homin⁹ ex frīb⁹ nīis · honorat⁹ beate
recordationis ur · & felicissim⁹ egregie
indolis adolescens ē sobriū sēi mauri /
missi a sēissimo patre nr̄o benedicto ·
Quos ut uidim⁹ gaudio nō modico ga
uisi sum⁹ / certū tenentes apd nos ali
quid magni de parte eiusdē patris nr̄i
nos abeis uel audituros ul̄ pecepturos
Hec mā frustrati sum⁹ estimacione ·
Nā ut completis hymnis matutina
lib⁹ in unū conuenim⁹ · honorat⁹ mona
ch⁹ magnifica a pectore suo beato mau
ro ptulit munera · capsulā scilicet reli
quarū eburneā · & pagnolā eple bre
uia quidē continentē ūba · s; amore
& ppheta & caritate sēe dilectionis g̃
uida satis ac desiderabilia / quā idem
sēs benedict⁹ ipsi deportari · antequam
de loco eg̃deret⁹ pmicit⁹ fuerat · Siqui
dē tres pticulas salutifere crucis
& reliquias sēe di genitr̄is · sēiq; oncha
elis archangli · palliolū scilicet ei⁹ sēe
memorie · sēi Stephani quoq; pthomīr̄
ac beati confessoris & martiris in psa
posuerat capsula · Tert⁹ ū epla quā &
ē sepeliri sibi amore patris sui beat⁹ iussit
maur⁹ · hec continebat · Accipe dilec
tissime extrema institutionis tue do
na / que & longū nr̄m testim⁹ amorē ·
& ac cōmilitonib⁹ tuis cont⁹ omīum
ppetī munim⁹ pbeant impedimēta
malor⁹ · Post expletā eni⁹ tota tua ui
cenor⁹ decursionē annor⁹ ex quo mo
nasterialē adisti pfectionē · in gaudi
um dñi tui es introducend⁹ / ut nobis
dñs hesterno die postquā a nob digniꝰ es
ostendere ē dignat⁹ · Predico etiā t mo
rā uos in eundo ēe passuros · ac cū dif
ficultate amabilē locū inuenturos / p

hus que ꝙ deo ordinante pficient. ꝙ que
inimic⁹ humani generis molimine calli
ditatis siue in uos concitabit. Nusquam
tam benignitas misericordis dei uob de
erit. si: potius differendo licet ac deside
riū animu uri in longum expiendo. ali
orsiū quā spauum⁹ aptissimā largiri dig
nabit⁹ metacionē. ꝉq; ualeas felix in profec
tione. felicior in puentione. Hius beat⁹
maur⁹ recitatis. ꝙ habundantissime
phis que et merebat⁹ ꝙ pmunebat⁹
hilaris effect⁹. ad pris benedicti pscn
tiā cosdē cū grārum actione remit
tit fr̄s. adolescentī iā dicto felicissi
mo. quinques siue septies pfectionis
nomē religionis opam dare inculcā.

§ Eo ubi uercellis aduenim⁹. ꝙ § samariōe

Postro nos ceptū iter harderadi
carpentes. quinquagesimo qn
to die uercellis aduenim⁹. Quo ī lo
co dum biduo ab ipsi⁹ ciuitatis cleri
cis detinti fuissem⁹ q̄ nos plenissima
recepam⁹ caritate. ꝓpbenia scissimu
pris nr̄i impleri iā in nob cepit. Sup
duct⁹ enī harderadꝰ p gd⁹ ciuusdā al
tissimē ac mirifice turris deambulās.
ac impedient⁹ sarcina deorsū pceps
ruens. ita toto corpe debilis. immo pe
ne exanimis. ad nr̄m n̄ alit⁹ quā in lu
theo deportat⁹ ē duūsorū. ut omīs de
ei⁹ uita desperare cogerem̄. Queres
gr̄assimā nobis ꝙ pcipue flodega
rio archidiacono tristiciā intulit. Nā
quatuordecī dies ibi morati sum⁹. in
qb⁹ irremediabili ac deterrim⁹ semper
idē uir attrit⁹ ē dolore. adeo ut dex
tera scapula ei⁹. cū brachio ꝙ manuū
flatione immia intumesceret. ꝙ me
dic⁹ iā ad secandū eū sollicite inqui
reret. Illucescente ũ crepusculo tcie

decime diei. q̄ ibidē aduenerā⁹. flode
garius se nullomodo ferre posse ut se
caret⁹ affirmans. oratoriū in q̄ beatus
maurus orationi uacabat⁹ concit⁹ ir
rupit. pedesq; ei⁹ utrāq; constringens
manu. ac lacrimis ubertim pfundens.
osculaq; figens frequentia. deprecari ꝙ
obtestari cum cepit. ut suis pcib⁹ infir
mo subuenire⁹ opē sui adiutorii illi
ferendo. nec sineret⁹ eū ferro sectionis
ꝙ ignis ustionis acerbissimo cruciatu
tormentari. quē sciebat⁹ ei⁹ mīuentu
facile posse saluari. Beat⁹ ũ maurus
tā misertione infirmi. quā pfusione
dēpcantis lacrimarū quamq; etiam
timoris retardatione ad fletū usq; p
mot⁹ ante altare se in oratione dedit⁹
ꝙ diutissime orationi pcib⁹ suspiriis
ac singultib⁹ aures uicinę sibi suppe
pulsans pietatis. cū a loco q̄ immodi
crucis pstrat⁹ iacuerat⁹ surrexiss. acci
piens de sup altare capsulā reliquia
rum quā illi beat⁹ magist⁹ suus dimer
erat⁹. assumptis etiā nob ad lectū pgri
egroti ibi rursū oratione pmissa salu
ferum detegit⁹ lignū. ꝙ de eo a scapula
usq; ad ungulas. ex oī parte signi
crucis faciens dix̄. Ds̄ conditor oīm
creaturarum. q̄ ad restauratione hu
mani generis. unicū filium suū opan
te spu scō ex maria semp uirgine in
carnari constituit⁹ q̄ p hoc sāc sēm gl
osum lignum uiuifice crucis. uulne
rib⁹ ꝙ languorib⁹ animarū nr̄arū nos
redimendo subuenire dignet⁹ ē. ipse
te p uirtutē hui⁹ uitalis ligni ad pris
tinā reducere dignet⁹ sanitatē. Hec cū
beat⁹ perorasset⁹ maurus. continuo per
tria loca oīs excoctio sanguinis.
qua brachiū totum intumuerat. ue

hemēt decurrere cepit· ffrat eū ipse
harderad⁹ nobilis quidē sedm seli dignu
tatē· f; nobilior ꝑ ut sclari erat possibile
monū religione· ffiodegarius denuq; u
so tanto miraculo· nullom se aflenb⁹
ꝑ gaudio poterat tempare/dim assidua
magnificans collaudatione· & scūsli
mū patrē nrm Benedictū frequentī
sima extollens ueneratione· q̄ tales
habere ac nutre dignū fuerat discipu
los· p q̄s talia dño opari sit placitum
fit continuo concursus toci⁹ suburba
nu populi/felicē se unusquisq; fore ex
istimans· si beatū maurū uel uidere
contigiss· Ipse ū ñ suā f; patris q̄ nice
lus ē semp gsam querens/aspect⁹ se u
dere querentium fugiebat dicens. hoc
quod ꝑ lignū nrē redemptionis· di
uina ꝑficere uoluit maiestas· redēp
toꝝ omnū magis ē ascribendū quā
hominū/quanquā scūssimu patris nri
benedicti merita· ut efficeret obti
nuisse nulli dubiū ee possit· Egerr
tiq; nr pene tā incolumis effect⁹ be
atum depcat⁹ ē maurū· ut sequenti
etiā die ab ipsa ñ egderem urbe· quo
usq; illi ꝑmis orationū domos que
ibidē constructe erant· uota pie lau
dationis & sacrificiū uere confessio
nis· ꝑ reddita sibi ꝑsoluere dño pos
set sospitate· Quod beat⁹ libentissi
me annuit maur⁹· Valde enī eū di
ligebat/ꝑ eo maxime q̄a religionem
ordinis nri ab eo ꝑferri uidebat· De
seruo famlo cui⁹ trimū pedē· s· ō· ꝑ uulnus

Quinto decimo cruce sanauit·

Idemū die urbē illā relinquē
tes· ac dispositū ut accelerare
festinantes· cū iuga alpū media fere
transirem⁹ die· famul⁹ nr nomine ser
gius de equo cui insederat· sup umma
ne sinistrosū cadens saxū pedē sibi
concute surgere uolens ita attrens
extorsit/ut ossa omia in unū coadu
nata ñ iam specie pedis f; simulitudi
nē alicui⁹ ꝑfigurarent teretis· Qui
nimio affect⁹ cruciatu cū frequentī
ululē quasi exalare uideret flatum·
beatissimi⁹ ad eū accedens manu⁹ sinis
trq; manu collisū ei⁹ apḧendēs pe
dem· & dext sup eū signū crucis faci
ens dix· In nomine dñi onipotentis
q̄ sua uirtute soluit compedi
tos surge sanⁱ/& pude ministerium
obsequii seruoꝝ dei ad quod pagendū
a beatissimo patre nrō nobis es assig
natus· Qui ilico sanissim⁹ effect⁹ gau
dium nobis letitiamq; fusitauit ñ
modicū· De ceco nato ei⁹ ꝑcib⁹ illum

Exinde cum ecclīam ꝑcto nato·
soꝝ nrm xpi Maurici ac soci
orū ei⁹ grā orationis omis si
mul fuissem⁹ mgssi/cec⁹ quidā ex ma
tris utero ꝑ foris⁹ eiusdē basilice sedēs·
& ab intrantib⁹ ac egdientib⁹ cottidi
anum mendicando uictū deposcēs·
comperit a socius uineris nri illic
maurum aduenisse discipulū scissi
mi benedicti· cui⁹ fama scitatis iam
ubiq; ꝑcrebruerat· Cūq; oratione
completa ostiū basilice egssi fuissem⁹/
cec⁹ isdē in pauimento toto ꝑstrat⁹ cor
pore· depcari & obtestari beatum
maurū cepit dicens· A duro te ser
ue di maure ꝑ hos ꝑciosissimos the
bee legionis mrēs· & ꝑ magist⁹ tui
uenerabile nomē benedicti/ut tuis
scis ꝑcib⁹ lumē oculoꝝ mi conferri ob
tineas a dño· Sc̄s g dū hoc audito
parump figens gradū substitit· eūq;

de pauimento surgere p̄cepit. Cūq; ste
tisset ante illum/ mīrogauit eū dicē
Dic ú homo quantū tēpis tā ē
/ex quo hec scā scōr martyrum
aduſti lumina? Cui respondit dicens.
Undecim tam pene elabūt anni. Et scs
dñs ad hec ait. Hunquid si uoluisset
bi scissimi ac deo carissimi martyres.
qui corpa sua scā p̄ xp̄o gladiatorib⁹
punienda exposuerunt ut animas
p ipso ponerent/ lumī oculoz t a dñō
dari impetrare ñ potuisset? Istos
utq; attenci deprecare. quoz
magis hec quā nā sunt opa/ a quo
rum ipsi ñ mui ceteris indigemus
suffragiis. Et hec dicens cepit abi
re. Cec ū quedam horenda a pauē
da uociferando inclamare sacian
ta ñ imīmittebat. usq; q̄ scs uir nob
etiā compellentib⁹ sedub⁹ oculoz ei⁹
quib⁹ eatenus solis ñ ſplenduerat
claritas lacinus madefactis. dextē
manus sue impſsit digitos/ celoq;
aliquantisp̄ intendens. ac sup eo⁹ sig
num nr̄e redemptionis edens. dñs
ait a saluator nr̄ ihc xp̄c qui ē ue
ra lux que illuminat omnē homi
nē uenientē in hc̄ mundū. ipse te p
inuocationē scī sui nominis a me
rita horū beatoz scōr ac magistri
nr̄i benedicti illuminare dignetur/
ut uidens mirabilia opa altissimi
quib⁹ distinguere mundane uolu
it formā creationis. ipsiū conditorē
hoz ac restauratorē nr̄m uoce exul
tacionis a opere uer̄e credulitatis
collaudes. Hec scs uir cū p̄orasset/
statim sanguis ubīm ab oculis ei⁹ ef
fluere cepit. a continuo clarissimi
luminib⁹ speciem solis respectans/
hymnū trium puerōr ex ordine decan
tare clara uoce cepit. Vocabat aut
ipse hmus/ q̄ ut ab ipso cōperim⁹ tam
psalmū quā oīa diurna a noc
na audiendo didicerat officia. Habi
tatores aut loci illius. uidentes tale
miraclm p beatū maurum celebratū/
simul in unū congregabāt deprecabant
eū ut benedictionē sup eos daret. Qui
bus ipse hac tantum uoce respondit
Benedicat uos dñs dūs nr̄i qui habitat
in syon/ ut uideatis bona ei⁹ que sunt
in hrlm omnib⁹ diebus uite ure. Decim⁹
mandatū illi qui illuminat⁹ fuerat.
ut numquā ia ab ipsa eccl̄ia discede
ret. s; uigil ibi dñō ac scīs martyrib⁹
deseruiret/ q̄d ipse postea deuotissime
impleuit. Cum enim post transitum
beati mauri ad nr̄m reuerteret mo
nasterium clericat⁹ eū functū offi
in ipsa uniu⁹ eccl̄ia/ a decrepitam
iam agentem senectutem De adolef

Inde centr elegio filio remeue uidue
igit⁹ egīsti/ ceptum it exequi attem
tius conabamur. Cumq; nocte qua
dā. uxta eccl̄iam scē dei genitrīs
semp̄q; uigilus ofarie. ia in loco
hospitarem ñ urentib⁹. a mulier quē
dam uidua nomine remeia. que mē
tigua nobis cōmanebat domo. filiū
suū ia adolescentē. quē ex defuncto
nup uiro suo susceperat. quiq; ia ulti
mū trahens flatū uicina in lecto ia
cens operiebat⁹ morte. insomnē plan
gendo a eululando duceret noctem/
uir dei maur⁹ more sibi soluto. nobis
quiescentib⁹ ipsā eccl̄iam uota dñō
p̄cum ac supplicationū ut redderet
ingressus ē. Cū ú iam uigilia ppinqua
ret matutina a mulier nec mō

quidē a plangoribꝫ & eiulatibꝫ cessaret.ꝰ
ut deꝰ teneritie motꝰ ad pietatē secū
laenus dnō pstrauit & ut miserę mulierculę misereri dignaretur. filiū suū illi
restituendo incolumē pcabat. Cumq;
ab oratione surrexiss. cellulā uiqua
dormiebamꝫ latenter intrans. simplicui
monachū caute tetigit. annuens illi
ut cautꝰ surgens se sequeret. Ille aut
mox eū ecclīam secutꝰ. astantibus
quid ei uellet uidere expectabat. Ds
ū dñi accedens ad illū ait. Doloribꝫ
huius infelicis mulieris animꝰ meus
nimia cōpatit teneritudine. Qua
pp plena fide ad lectulū simul acce
damus iacentis. forsitan recuperabit
illi supna dignatio. Veniens g ante
stratum pene iā examinati cadauer
is beatꝰ maurꝰ una cū simplicio aut
Xpi dns & saluator nr. unica spes &
consolatio dolorē patientibꝫ & preferentibꝫ q misericordia motꝰ sup uiduā filiū
eius extī portā elatū intuentibꝫ pplōꝝ
suscitauit tibis. eadē nr pietate & hui
ei adee dignet mulieri filiū ei illi
restituendo incolumē. Hec dicens
abscessit. Ille ū qui duob iā diebꝫ sine
sensu & uoce iacuerat. matrē suā uocare ac consolari cepit dicens. Noli
mr flere. qa laenus cuiusdā seruus
dei qs fuit tuo cōpatiens dolori uite
ac sanitati ab ipsis auerni faucibꝫ reddit sum. Cui cū illa diceret. ecce in
hac nrā basilica cū aliis eiusdē habitus uiris matutinos decantat hymnos. Ille ac si nichil incōmodi pertulisset.
de lectulo ētinuo surgens ecclīam intrauit. & absq; hesitacione scissimū adiit
maurū uociferās & dicens. Vere tu
idē ipse es. q me tuus laenus & meriti.
a tribunali de quo tristem exceptum sententiā. qua rā incendiosis deputat. erā loeas supis reuocasti. fama facti continuo
totā repleuit regionē. Ruunt pcipue
nobis obuiā uiri cū mulieribꝫ. senes cū
iuuenibꝫ laudes dō undiq; concrepantes. q talit mirificat scōs suos. Vocatur aut eiguus idē adolescens. q postea
ut nob relatum fuit in monastio luxeuiensi monachus est effect. Ds appropinquante sollemnitate paschali autisiodo
Nos itaq; cū iam trī d uenimus. appropinquaret solleupnitas
paschalis. & cottidie pfectionē
accelerarem. eo die q dnica celebrat
cena. in pagū deuenim autisiodorensem. audiens aut beatꝰ maurꝰ opinionē sci Romani monachi. q beatissimo pat nro Benedicto. ministro adiutor & cooptator extitit. ut in hystoria
uite ei plenissime inuenit. quiq; prerelationē gallias petēs. cenobiolū in
eodē pago in loco qui fons rogini nuncupat edificabat. petit duces itineris
nri ut eo diuertentes ibidē sac scām
pascha celebrarem. Hoc aut beatꝰ mauruus maxime idcirco expetebat. quia
& sequenti die transitū scissimi magist nri complendū ee sciebat. & colloquio beati Romani desiderabiliter
frui cupiebat. Ductores ū nri petitionib uiri dei libenter annuentes. concito gressu illuc tendere festinarunt. Die
itaq; parasceue hora illuc fessa pueuenientes. deuotissime a beato Romano
suscepti sum. Cumq; oīs nos q cum
beato mauro pgebam. ad ea que opus
ad diem festum erant pparanda uel
emenda eem occupati. ipsi scissimi uiri dulcia inuicē phemus uite serebāt

colloquia. & cū nāue ſpta hora poſt ſol
lempne offitiū quod ſpecialit̄ ut pote
annuati eo celebrat̄ die ꝓpinquaret.
ut dei ſc̄s maur⁹ beato Romano dixit.
C ruſtina die beatiſſim⁹ pat̄ Benedict⁹
t̄reu depoſito corpis onere. celibē gau
dens & hilaris ſcandet ad patriā. Q̄ d
audiens ſc̄s Roman⁹ ilico in lac̄mas ſo
lut⁹ flere inconſolabilit̄ cepit. Q̄uē be
at⁹ maur⁹ conſolari cupiens aiebat. Gau
dere pot⁹ quā flere ideo de ei⁹ mīg̃cione
debem⁹ q̄ a & patriū magnū ꝑmuttim⁹
& ꝑſentionē eū nē quā ſi carne uiueret
ſum⁹ habituri. Hec tam̄ dicens nec ꝙ
ſe a fletu ſe poterat cohibere. Noctē
illā que xii kl̄ aplis habebat̄ ex qua
ſac̄tiſſimū uigiliarum paſchę illuceſ
ce bat ſa bbatū. tā beatiſſim⁹ mau
rus ac nos qui cum eo iuu⁹ quā ſc̄s
Roman⁹ cū aliquib⁹ diſcipulis ſuis re
uni puigilē duxit⁹ unuſquiſq; nr̄m
ſecreto apud ſe ut illis dieb⁹ in eccl̄ia
romana mos erat. pſalmos & oratio
nū ꝑces deuote ꝑ exitu eiuſdē patris
nr̄i dei dilectiſſimi Benedicti conſū
mantes. C ū ū tranſacta tā hora qua
ſit̄cia ipſius ſac̄tiſſime diei beatiſſim⁹
maurus in eccl̄ia conſiſtens. tranſitū
ei⁹ qualicūq; eueniret hora. orando et
pſallendo ꝓmunire longe licet poſit⁹
ſatageret. ſeq; paulliſto in oratione de
duſ. rapt⁹ ſp̄u ſubito tranſpoſitū ſe
in loco de q̄ egꝛſſi fuerat⁹ uidit. ēſpexq;
uiā pallis ſtratā ac innumeris coruſ
cant̄ lampadib⁹ recto orientis t̄mite
ab ei⁹ cella uſq; in celum tendentē. Inq;
etiā uiſione duos ēgregationis mē
fr̄s ſocios habuit. cū quib⁹ ſimul ean
dem uiſionē conſpexit. Itaq; cū uiam
quā cernebant attenci⁹ mirarent. ue
nerando habitu ut deſup clar⁹ aſſiſtēs.
cuius ēēt uia quā cernerent inq̄ſiuit.
Quod illi ſe neſcire pfeſſi ſunt. Quib⁹
leuat. Hec ē uia qua dilect⁹ dn̄o celū
benedict⁹ aſcendit. Hāc uiſionem un⁹
ex illis duob⁹ fr̄ib⁹ nr̄is. qui eā ſimul cū
beato mauro uiderunt in mō mona
ſt̄ cenobio alt̄ ū ut beat⁹ ſēpſit gre
gorius longus poſit⁹ uidit. Ver ū
ut beat⁹ ad ſe reuerſus ē maurus. ori⁹
ſc̄m Romanum ac nos euocās. cunc
ta que uiderat lucide nobis p ordi
nē retulit. Diem illam & ſequentē
dn̄icā. qua ſpecialit̄ reſurrectionis
dn̄ice colebat̄ dies. ſollempnē & ce
lebrē cū oñ gaudio ac letitia pegi
mus. Sc̄da aut̄ feria feſtiuitate ꝙ
ſius antequā ꝓficiſci cepiſſem. ſc̄s
Roman⁹ beato mauro dix̄. Si abſq;
anime piculo locum hunc deſerere
potuiſſem. melius tecū amantiſſi
me frat̄ cupē habitare q̄ alicubi finem
uite determinare. Sꝫ quia & hos de
ſerere piculoſim ē. & ultim⁹ ih ih ānq;
unumer⁹ dies. ꝓge felix quo nutu
ris. ac ꝓſpere felici uitre ſorte. Dē au
t̄ē omnipotens ſemp ſit tecū & cum
fr̄ib⁹ qui tecum ꝓgunt. & recto itine
re ꝓducat uos ad ueā regnationis
t̄ram quā oñib⁹ electis ſuis pollicen
ē dignat⁹ ubi ꝓparauit eis que nec
cul⁹ uidit nec auris audiuit nec in
cor hominis aſcenderunt. ih illoq;
qui t̄rena omīa amore ei⁹ ꝓterien
tes ac deſiderio celeſtium abdican
tes dicere cum apl̄o ualent. nob au
t̄ē reuelauit ea dē⁹ p ſp̄m ſuum. Q̄s
Gaurelianus obiit̄ cenomannici an
no eo q̄ loco tituli⁹ audiuimus.
recto calle aurelianis cū ue

nusse[m] ꝯ[gregem] suum duces itineris nostri
meror mouasit. Audierunt siquidem
beatum bertigrammū enim certus de
ferenub[us] nuncius ad monasterium
alumnū in loco ei[us] substituendū pon
tificem. Hoc ꝯ cum beato mauro ac
nobis intimassent. magno tedio de
ficere cepimus/nescientes quid face
re deberemus. S; beat[us] maur[us] memor
ppetuę scissimi patris nri. quanos
cū difficultate licet aptum locū in
uenturos ee ꝓduxit/delectos animo
blandis consolationib[us] ac promissionu
bus roborabat dicens. Nolite frēs di
lectissimi in psenti afflictione ani
mos ita stricte subdere. quoniā ad tribulationē patientib[us] eos releuando
poccurrere consueuit/& pcib[us] beatis
simi patris nri. adiuuabim. qui se nob
semp psentem & cooperatorē adee pol
licitus ē. Iam & habitabam patriarcha
mpio dei egressus de domo & de cog
natione sua/& tram pegrinacionis sue.
postea in posteros accepturi hereditarem. Itaq; & nos nrīn congaudentes pegrinationē expectem[us] ut deuotissimu seruu consolationē dñi. & p omnia
uestigia patris nri scissimi Benedicti
imitari satagamus/qui relicta domo
& reb[us] patris. & ad ultimū nutrem su
am occulte fugiens. ac soli deo place
re desiderans. tantā a dño pmeruit
grām. ut nemini post beatos & primos
aplos unquā fuerit secūs. s; potius dō
se iuuante tot scōr extiterit fundatores cenobiorum. tantaq; dño adqui
sierit multa pfector monachor. Hac
itaq; exhortacione sci mauri aliquan
do confortati/tractare simul cū duc
tor[ibus] nris cepim[us]. quid potissimum
nobis esse agendū. Tē nobilissimus
uir harderadus cū ad lat[us] beati resi
deret mauri/ita eos alloqui talia pferre
cepit. Dignū in atq; conuenies pa
ter scē ac religiosis frīs ee uidetur.
ut nos qui legatione hui[us] rei functi
sum[us] ppt quā tot ac tanta plustran
tes terrarum spacia. labore hūc usu
pontificis nri assumpsim[us]. utū nouū
atq; incognitū nobis adeam[us] admini
strem. & causā itineris nri. notā illi ex
ordine faciemes. uoluntatē ei[us] sup ta
li negotio rescire ualeam[us]/simul etiā
nri sollicitudinem apud eū gerere
nos oportet. Tuū pat uenerande cū
frībus quos tecum habes. nrīn aduos
hic expectare reditum debes/quin
fra octo ut reor consummabit dies. Si
enim ille hoc quod beat[us] decessor suus
implere cupiebat facere remuerit. a
lia peuldubio repetitur uia. q[uo]d ad q[uo]d
nulli estis cū supno adiutorio pficere
ualeatis/ne frustra tanti labore itine
ris assumpsisse uideamini. Qō cynomā
nie antistes ppis cepti se insistere magis
quam aliq[uo] uelle dixit. Capīn autem
His dictis aptissimā mansionem
nobis in eade urbe uota eccliā
beati Pet apli assignauerunt.
deputatis ad custodiā nri. quos ho
noratiores in suo habebant famulatu/
simul & pcipientes eis. ut ī munus
obsequiis tam beati mauri ac nris q[uo]
ilos sollicite inuigilarent. Hec itaq;
honorifice cū ordinassem/cū benedic
tione sci oratori pfecti sum[us]. Cumq;
cynomannis uenissem. & epō nunti
ati fuissem honorifice ab eo suscep
ti sum[us]. atq; in pprius restituti offici[is]/
ampliatis sibi etiā ab eodem presule

prioꝝ possessionū honorib⁹. S; cū causam
legationis siꝫ ei narrassent. ac quid ip
se sup hac re uellet inquirerent. re
spondit se ꝑpis magis quā alioꝝ uelle
insistere ceptis. ne supra alienū edifi
care uideret fundamentum. ꝑsertī
inquit cū cūctat nobis tā ordina
tio ac dispositio ꝓpoꝝ negotioꝝ quā
ⅇ ecclⅈarum pugil sollicitudo. Hoc
enim agebat secūm dispositionē oc
culti consilii dei. qui locū quē bea
ti mauri magisterio atq; institu
cione doctīne regularis sublima
dum ēē decreuerat. nullom̄ opten
tu alterius differri uel ad modicū
uolebat loci. Siquidē loc⁹ ille ꝙa
beato bertigrammo ad construen
dū cenobium ꝑuis⁹ ac delegat⁹ fue
rat. nī admodum apt⁹ uel congruus
religioni erat regulari. ut nobis
nīi dicebant ductores. Nam ex ip
so nomine quo rupiac⁹ uocat⁹. defor
mis a nobis ⅇ scabrosus estimabat.

Qd harderad nepotē suū s ouuro trānsmisit

Harderadus ꝓinde certissime
compiens. quod domnulus
epc̄ nichil de hac re facere
uellet. lętissimus effect⁹ licentiā ab
eo ad nos reuertendi petiit. Qua si
bi concessa. nepotē siuum strennue
iuuentutis uirum nomine hade
marū. beato transmisit mauro. mā
dans illi ut nullomodo mestū gere
ret animū. s; quantoci⁹ posset cum
oīb⁹ quos cū eo dimiserat andega
uense adire festinaret regionē. q; ille
se nobis occurrere ꝓ nuntiū desig
nauerat. Cum itaq; tā beat⁹ maur⁹
quā ⅇ nos oīs qui cū eo remanse
ram⁹ alacriores tali effecti nuncio
fuissemus. decimo die postquā aure
lianis ciuitatē fueram⁹ ingressi. ⅈt arri
pientes tendere quo uisi fueram⁹ fū
mope certabam⁹. Quinto tandē die
ad locū qui restis nuncupat⁹ ꝓueu
ientes. honorabilē uirū harderadum
ⅇ uxorē ei⁹ ac filios. aduentū nr̄m tā
ꝑ biduū ibi ꝑstolantes inuenim⁹. Q
cū honorifice nos recepissent. post
habundantissimā quā nob ꝓpara
uerant refectionē. sup̄dict⁹ uir har
derad⁹ cum coniuge siua cecilia no
mine. secretiorē expetens locū. assci
to beato mauro. omīa illi quę cum
suo episcopo inuenerat ꝓ ordinem
nuntiauit. ⅇ cū ei beat⁹ diceret
maur⁹ quid nob nē agendū uir illus
trissime. uel potius eligendū ēē de
cernis. ille amabilit⁹ ut uir iocundis
simi erat uult⁹ respondit. Est m̄ con
sobrinus nomine florus. magnus tā
in bis quā in aliis regionib⁹ pollens
possessionib⁹. qui ꝑm⁹ inter ꝑmos tocius
regni francorum ꝓceres. decentissime
omnia iuxt⁹ a rege palatina disponit
moderamina. Hic itaq; ab ineunte
etate in secularī licet habitu ēstuit
omnipotenti deo sollicite placere sem
per studuit. cui ex amussa coniuge
quā ut acciꝑet inuitū eū tā rex quā
nr̄i coegere parentes. uni tantūmodo
sup est filius. Qui si alicubi ꝓfectos
in hac religione posset inuenire uros
in sua ꝓꝑa possessione. que ei de patna
euenit hereditate. monastīum ēstru
ere desiderat. filiūq; suū ibidē deo of
ferre cupit. ac sic demū relictis oīb⁹
que sunt hui⁹ mundi negotiis. deo in
eodē seruire lib⁹ ex oīb⁹ exoptat ceno
bio. Ad hunc itaq; missū nr̄m directum

habeo· qui illi aduentꝰ nr̄i causā plenī
enarrare ualeat· uel si in delitiatione
animu siu ꝓseuerat explorare· Nos ta
men si placet usq; dū aut ipse aut il
le quē ei direxim reuertat· locū ipsū
de quo loquim inspicere & cōsiderare
abeamus· Hoc beatꝰ maurꝰ audiens
gaudio gauisꝰ ē magno· & statī alte
ra die cū eodē honorabili uiro ꝓgit
ad considerandū locū· S theodebto
rege ī cuiꝰ regno florus magnā ob
o tempore tenuit potestatē·
theodebtꝰ rex nobilī regnu
francoꝝ apicem gubnabat·
cui supdictꝰ florus ita familiaris et
carus erat· ut quicqd animū dirio
ne ei facere uellet· absq; ulli contra
dictione ꝓmissa a rege obtineret· Q
cū relatu nuntii quē ei harderadꝰ di
rexerat· tā beatū maurū quā & nos
aduenisse cognouisset· & qā cynoman
nicā amistes nos recipe noluisset· ui
co accedens ad regē· causā ei aduen
tus nr̄i plenī narrauit· ac uolunta
tem siā quā de ędificando cenobio
habebat ei aput· petens ab eo ut nō
ei ꝓmissu susciꝑe mereret· quatīn ei
monastīum sicut desiderabat ēstru
eremus· Cui respondit rex· Non
ita nobis hactenꝰ seruisti· ut aliquid
ꝑ negare aut contradicere possimus·
Vnde ꝓgr quantoci· & mā comitatus
gra ac roboratus auctoritate· eosdem
fidissimos uiros omi susciꝑe reuerentia
pagens cū eis desiderū qd animo tuo
supna īspirauit dignatio· simul & deꝑcare ui
sꝰ ut ꝓnob actibus nr̄is ꝓpiog; toti regnu a do
no collato ipsi assidue exorare dignen
tur mansionem· Paratissimos & enim
nos atq; promptissimos uni omi suo inue
nient obsequio· si formā hui religionis
ita ab eis obseruari compererim· sicut
ī fama uulgante ab eoꝝ magistro ar
due satis eam ēdita audiuim· Tuum
ū erit artifices illuc ad opandū ubi
cunq; eos in omni mā inueneris pote
state adducere & adunare· ut opꝰ ipsi
celerius possit expleri· Nec mā uxta
uoluntatē & consiliū tuū regia loco
illi deerit largitas· si apte eī construc
tum· & conuenienter ꝓspexerim ordina
tū· Talib ac tantis regis promissionib
nobilissim uir florus roboratꝰ· concitus
ad ꝑdū possessionis siue quod glamma
folium dicebat aduenit· Cui aduen
tu harderadꝰ audito· cū beato mauro
ante fores portarum mei ꝓgit occur
sum· Videns aut florus beatū mau
rū humillimo monachili indutū ha
bitu statim· de equo cuius ego mansede
rat pronꝰ desiluit· ac cito antequam
ei approximaret· toto corpore in tram
se prosternens· cui ab eo humilī receptus
ac modeste ut decebat eleuatꝰ fuisset·
diutius se complexantes & alterutrū
constringentes lacrimas quoq; p gaudio
imice effundentes inmorati sunt· De
uoluntate floi q̄ s· o· destructiōe
unc deinde cenobii manifestatū·
ꝑdictꝰ uir osculatis nobis omib·
apphendens utrū dextam bea
ti mauri manū· & strictim ea excoscu
lans ait ad illū· Bene te uenisse gau
deni serue dei excelsi & discipule sci be
nedicti· cuius honor & nomen qd ī sca
emeruit seruitute pene tā omi seclo
innotuit· & benedictū nom dñi glio
siū· qui te ac cōmilitones tuos iustos re
uerendos uiros· ad adiutoriū nobis
inusitā misit promptā· & hec dicens·

ducebat eum ad domū p̄cedente bar
derado ⁊ filius ei⁹. Die ū alia cum post
matutinale officium mutuū conue
nissemus apud beato mauro uolun
tatē suā quā de constructione ceno
bii habebat simul ⁊ regis referens pro
mulionē ac dep̄cationem qua eū p̄se
ac filius omūq; pplō dūm attencius im
plorare expetebat. Tunc beat⁹ maur⁹
aut adillum. Obseruatio ordinis nr̄i
summā deposcit quietē ⁊ securitatē.
Qua ꝓp̄t si nobilitati generositati tue
uidet⁹ non ee contrarium p̄mū omiū
res quas deo eiusq; famulis t̄dere p̄re
medio ut asseris animę tuę desideras.
simul plustrantes inspicere debemus.
Inde facto testamento te t̄dente nobis
coram testib⁹ recipe eas inuā conuenti
onē. Cui eū assensū suū florus pre
buisset ascensis equus post die t̄cium
inspectis omnib⁹ ad sup̄dictū reūsi sūt
locū. Tē clarissim⁹ uir florus sep̄to uxo
ris consiliū beati mauri testamento t̄di
dit omia ⁊ de suo iure mei⁹ delegauit
potestatē atq; dnium. Obtulit etiā ip
so die dno filiū suū nomine bertulfū
puerulū octo circit annor̄ nutriendū
⁊ instruendum doctrina ⁊ magisterio
beatissimi mauri sicut ⁊ ip̄e a sanctissimo
benedicto magist⁹ suo educat⁹ in omi
nū fuerat obseruatione. Post cui⁹ ob
lationē aut beato mauro. In hoc sanctis
me uir ⁊ te ⁊ qui tecū sunt certo t̄ā
de loco hoc quā de reb⁹ ibi a me colla
tis ee conuenit. cui ⁊ filiū meū seru
turū do p̄ut in obtulerim magisteriū
⁊ me ipsū si iusta comes deo ꝓpitio fue
rit. opusq; p̄fectum relictis omnib⁹ que
sunt hui⁹ mundi. in hoc eodē diuinis
mancipandū me seruitiis polliceor lo
co. Congregatis igit̄ plurimis artifici
bus ⁊ operarius iactisq; fundamentis
opus ceptū cottidie certatī accelera
bant. Sed quia paruus deorsū sup̄ri
pam fluminis erat loc⁹ qui ex una par
te obiectu montis. ex altera ū ligeris
angustabat. in deuexo ipsius mon⁹
latere fabrica omis edificari cepta est
Primūq; ibi unā n̄ admodum magnā
edificauerunt oratorium domū. quam
beat⁹ maur⁹ in honore sc̄i saluatoris
confessoris xp̄i consecrari fecit. in qua etiā
dei dispositione ⁊ sua electione eū se
peliuit. Nā sicut sc̄issim⁹ benedictus
in oratorio eiusdē beatissimi saluatoris
quo destructa ara apollinis ei⁹ memo
riā posuerat. se sepeliri iussit. sic p̄fec
tissim⁹ ei⁹ discipul⁹ ne uel in sepultura
ab ei⁹ uideret⁹ discrepare qualitatē in
domo eiusdē oratorii se p̄cepit tu
mulari. Languido cementario ex alto lapso
Predict⁹ denq; ⁊ ei⁹ p̄cib⁹ sanato
uir florus. cū in omi regno theo
dorici regis summā obtineret
potestatē. ac uice comitis man
degauensi eo tempore fungeret pa
go. peritissimos illuc undiq; cuenire
fecit artifices tā lignarios quā cemen
tarios quā etiā malus doctos artib⁹.
Cumq; die quadā cū beato mauro o
perarios inspiciens resideret. ⁊ ur dnā
lectionē cont⁹ opm daret. ac inūdū
ea que legebat ipsi florio exponeret.
quidā cleric⁹ qui cementarię arti p̄erat
⁊ quē idē florus de palacio regis ob
hoc adduxerat. de altissimis gradibus
in quib⁹ opari stantes altius tā pa
rietā edificabant. maceriā retrorsū
corruens. sup deportatū illic montē
lapidū cecidit. Cūq; eū omis mon⁹

crederent. ac de sola ei⁹ sepultura tracta
rent p eo maxime. quia p oīs corpus
meat⁹ undatim sanguis pfluens egē de
ret̄. ut dei cū floro aduenit. eūq; ēti
nuo ad hostuī ecclie beati ōnarsmi de
portari fecit. Cumq; oīs abscessissent.
ipse uītrā se ante altare oratiōu de
dit. Qua completa egēdiens. & super
collisa membra signū crucis faciens
dixit. In ei⁹ nomine q̄ cor⁹ hominis de
limo tre formauit. & spiraculū uite
eī inspirauit. surge sanꝰ languse. & pfi
ce op⁹ tuū q̄d ceperas. At ille statī ue
lut a somno surgens. mirari cepit qñ
do illuc aduenisset. Scēs ū dñi aut ad
eū. Non tuus huc pedib⁹ sed alioīū es
delat⁹ manib⁹. S; pge quantoci⁹ ne fo
rte tua absentia op⁹ inīmutat̄. Illo
nāq; egresso. florus quidā parte cū sim
plicio monacho stans cuncta que
ur di egerat uidit. concito cursu
aduenies. seq; ad pedes ei⁹ prone
clamare cepit. Vere discipul⁹ es scē
maure beati benedicti. de q̄ talia
frequent̄ narrari audiuim⁹. Ex illo
die isdē florus ita eū in maxima ha
buit āmiratione. ut numquā ei⁹ppi⁹
accedere auderet. Sanatiōes duoꝝ opa
triox q̄ a demonio uexabant̄. & ten
taq; cū clericus Resuscitatione
qui sanat⁹ fuerat. ad op⁹ suū fuss;
reūsus. quidā ex oparis beati mau
ro deliberē ceperunt. dicentes eū
ī religiosus obtentus; grā cupidi
tatis q̄ honoratior in alios ēt regionu
bus. suū reliquisse monasteriū. & tā
longinq̄s adisse tras. & hec que faci
ebat ī uirtute dī. s; quib⁹dā potius
obtuere p̄ cantacionib⁹. Cum g̃ int̄
se fermocinarent̄. maligni sp̄ tres ex
illis subito inuasit. ac ita g̃uissima ue
xatione attrere cepit. ut uni⁹ ex illis
nomine flodegisi animā extorqueret
Quod ubi uir dñi quid euenisset ag
nouit uehemēt̄ flere cepit. Intrāq; in
oratoriū beati ōnarsmi ingressus. at
tentus dñm tā p his qui torquebā
tur. quā & p illo qui mortuus fuerat
dep̄cabat̄. Et cū p tres continuas ho
ras oratiōu incubuisset. ad eos qui
uexabant̄. & se inuicē dentib⁹ lacera
bant accessit. & signū crucis tīo fa
ciens cont̄ eos dix̄. Filius dei unige
nit⁹ dñs nr ihc xp̄c q̄ discipulis suis
potestatē dedit calcandi sup̄ serpen
tes & scorpiones tre. & super omnem
uirtutē inimici. ipse uos soluat ab
hac soluat uexatione demoniaca.
& cū ad huc dentib⁹ frenderent. pul
uereq; se conspergerent. uir dei p̄pi⁹
accedens. digitos utrosq; man⁹ illis ī
ora misit. Sp̄c ū immundi fetida re
linquentes uestigia. uentis egressio
ne fugati sunt. Jussit deinde cor⁹ de
functi tolli. ac in porticū ecclie de
ferri. Noctem illā iemunis tota dux
it insomnē. assiduus dñm exorans ge
mitib⁹. ut animā in cor⁹ defuncti
reddere dignaret̄. ne diuti⁹ de ea di
abolus q̄ ea exorsera triumpharet.
Mane aut̄ p̄mo simpliciū p̄bm assci
cens. ut sacrificium nre redemptionis
p eadē deo anima offerret imperauit.
Q̄d dū ille deuotissime consummass.
cū ipso simplicio uir dñi ad locū mq̄
mortuus iacebat accedens ait. Dne
ihu xp̄e q̄ quatriduanum lazarū de
monumēto suscitasti. & ad p̄ces seru
tui helie filiū uidue uite restituisti.
adesto & nobis nīc famulis tuis. & red

de in hoc defuncti corpore animā quā te ꝓmittente hostis humani generis cruciando de eo effugauit. Cū hec dixisset. continuo corp⁹ defuncti totum concussū ē. ilicoq; consurgens ab eo mandatū accepit. ut si uiuere uel let. quamdiu ipse in hac uita ēet. in locū ipsum iā ñ introiret. Hoc autem sēs ꝓsola impauit humilitate. ne scilicet ꝓ tali facto. plausum & fauorē hominū quereret ac delectari uideret.

Qd̄ uim āno aduēt⁹ nr̄i monasterii omē ēstruc
gitur octauo anno tū ꝛ dedicatū est.
postquā ibidē aduenerant⁹ monasterii omē satis conuenient monīi construction consūmatū. atq; ab epīs ꝓuincie ipsius dedicatum ē. Regebat ꝓdem temp⁹ andegauensem eccliam scūssim⁹ ur euuropius. Porro in ipso monasterio eccliē quatuor edificate fuerant. quarū maior in quā fr̄s tā ad diurnū quā ad nocturnū cuenuebant officiū. ēsecrata ē in honore beati pet⁹ apl̄or ꝓncipis. secūda ut iā supius dictū ē in honore beati oyacinti. tercia ūq; que & minor erat ceteris in ueneratione sci seuerini. quarta aut̄ q̄ immo dū tr̄is quadrifide uing̃sim⁹ monasterii altissime edificata ē. benedicta fuit in honore sci archangeli michaelis. De licentia quā flouus a theodebto

Hus itaq; rege expetit.
expletis. ꝓdict⁹ ur flou⁹ ñ immemor ꝓmissionis quā deo uouerat. ꝓgens ad theodebtū regem licentiā ab eo expetit. ut ei regularem liceret suscipe habitū. & peccata sua que plurima in seculari conuersatione. ieiunus & orationib⁹ cet̄isq; spūalib⁹ fructib⁹ redimere. Quā cū ei rex negare nequiuisset. tristis licet & merens ꝓ eo quod ab eo separari nollet. ꝓmisit illiq; deposcebat implere. eumq; secū aliquantis diēb⁹ in palatio retinens. de uirtutib⁹ q̄s ꝓ beatū maurū fieri audiebat mīrogare cepit. uel qualit̄ ipse cū discipulis suis in scā uita uerēt religione. seu quant⁹ iā frūm numer⁹ ibi aduna⁹ ēēt. Que cū omnia illi flouus enarrasset. ꝓ ut ea ipse certissime sciebat. rex illi dixit. Si placere hoc ipsi dei seruo scirē. multū tam eū quā locū illū uidere cuperē. eūq; nr̄o regio honorare munere. Cui flouus respondit. Quorat⁹ ꝓmū si uob placet celsitudini sup hoc uri diuina uoluntas. & tunc demū sicut ipse ordinauerit. ea que uultis implere poteritis. Dimittens q̄ eū rex cū meo⁹ oculis diutius immorat⁹ fuisset. dix ad illū. Quecumq; a uro dei de mā ad locū illū inueneris ꝓfectione. cui nobis remandare satage. Quorum eū uellem si possibile esset. die q̄ cōa capitis deposueris ubi ꝓsens adesse. ueniens q̄ cum multis optimatib⁹ aciuibilib⁹ uris. qui eum de palatio regis fuerant secut⁹. uro dei uoluntatem regis aptuit. Qui cū ei respondisset nullo officere. & potius unumquemq; ad eū aduentū quantum ipsum intelligere poterat ꝓficere. certum die regi flou⁹ q̄ ad monasterium uenire deberet mandauit. Quo dū ueniret. & magnifice ut regiam decebat sublimitatē. a beato mauro & congr̄gatione. cui⁹ scissim⁹ grex tam quadragenariū excesserat numerum susceptū fuisset. post oratione in conuentum frūm ꝓgens. regiāq; dignitatem

parupendens·beato se mauro ac congr
gationi regali indut purpura humilit
prstrauit·& ut pullo dum exorare dig
narent lacrimis prfusis pcabat· Cumq;
eū ut dñi apuuinito eleuasset rex ait
ad eū· Celebre nomen magistri uri bene
dicti ad mām olim delatū fuerat no
ticiā· Cuius uirtutis & scientie opa
insignia que de illo audiuim⁹ p uos
cotidie fieri gaudio letamur modi
co· Te beatū maurū petim⁹ ut filios eius
in suā recipe dignarent societatem·
& nomina eor⁹ mīt sua scribere nomina·
filiumq; suū theodebaldum sēo uro
ac frib⁹ commendabat attenci⁹ pcipiēs
ipsi ut semp deuot⁹ erga locū illū eēt·
ac monūb⁹ scē illi congregationi adiu
tor ac defensor existeret· Interrogauitq;
uirum di· qui nam illi filii essent· qu
cum illo uenerant· Cui cū nos digito
ille designasset· in parte nos pcipiens
stare intuebat attenci⁹· nomina unius
cuiusq; ab eo sciscitans· Que cū didi
cisset osculat⁹ ē nos· deinde omnem
congregationē· Videns aut bertulfū
adolescentē int religios filios stantē· int
rogabat quis eēt· Cui cū beat⁹ maur⁹
hunc flori filium ee indicasset· uocās
eū ad se rex· atq; ad pect⁹ suū amplex
ando stringens· beato mauro eū atte
ius amore pat⁹ ei⁹ cōmendare cepit·
& ut carissime ab eo nutrir⁹ deposcere
Inde cū oīa habitacula monacho⁹
circuiens plustrasset· ac cuenient⁹ con
structa laudasset· ingress⁹ int̄ eccliam
scī Pet dedit ad ipsius locī fiscī regū
q; bose uocat⁹· cū oīb⁹ ullis & reditī
bus q; ad eum ptinebant· uocāsq; ad
se ansebaldum q; sceptrib⁹ testamtoū
regaliū perat· pcepit ei ut antequā
de ipso monastio egrederet⁹ testamtum
de eisdem scriberet reb⁹ ac de amulo ei⁹
regali firmaret more· concessitq; beato
mauro ut siquid ex illo die apud eū
optinere uellet ipsumq; ei adire placu
isset· liberam haberet facultatē intro
eundi quocumq; eum sciret· Posiit
quoq; sup altare beati Pet pallū pti
osissimū & crucē aureā cū lapidib⁹
ualde pciosis· Flotus aut accedens
ad regem depcat⁹ est illum· ut pcep
tum regie dignitatis facere uoleret
sup testamtum· quod ipse de ppris re
b⁹ quas loco illi tradidit scribere roga
uerat· Quod rex libentissime annu
it· Te in conspectu regis allata sunt
munera ni modica in argento & au
ro· gemmis quoq; & diuersarū uesti
um multiplicitate· que idē uir eo
die dño ac scis ei⁹ obtulit· Diuisit
etiā uiginti ex seruis suis liberos·
prius eos ditans magnis donis· de
inde ueniens ante sacro scīm alta
re· astante beato mauro & omī cō
gregatione· rege quoq; ex altera par
te cū ppli numerositate q; cū illo
uenerat· ac cingulū militie quo ea
tenus usus fuerat deponens ac super
altare mittens· iubente uiro dei·
rex primus post eum de coma capi
tis eius totondit· deinde quicumq;
ex optimatib⁹ ei⁹ uoluit· Rex ut la
crimas p gaudio effundebat· egau
dens deuotionem animi ei⁹· uocansq;
ad se nepotem ipsius flori nomine
landrannū· dedit ei p sceptrū re
gale quod manu gestabat· quecūq;
flotus patruus ei⁹ ex regali posside
rat dono· Post hec scs dñi depcatus
est regem· ut domū que hospitibus

suscipiendis aptissime oñi compendio
ac decore constructa fuerat uirtute
dignaret. Quã cum mgr̃ius fuisset.
ur dei antequã pedib' ei' toto corpe
pstrat' fuisset. ab eo cum nimio eleua
tus pauore ac inquisit' quid uellet.
respondit dicens. Hec ẽ peticio. qua
uãm uice omnium seruor̃ dei qui ĩ
hoc degunt cenobio. exposco subli
mitatẽ. ut ueniat rex cum seruis
suis. & alimenta cibi ac pot' que ei
deuotione & seruitute sunt ꝑpara
ta monachor̃. ꝓcipiat cũ gr̃arum
actione. Quod cum rex renuere ce
pisset. seq; ne id fieret humilr̃ uellet
excusare. unus ex consiliarijs ei' ur sa
pientissim' nomine ebbo dix̃ ei. Ꝑpen
dere t dñe mi rex conuenit. quor̃ de
ꝑcatione utam sumere deposceris re
fectionẽ. Si enim hi qui ita deo sicut
tua conspicit' celsitudo deseruiunt.
tua aliquor̃ tristes effecti fuerint cõ
tradictione. dim ꝓpitium habere ñ pote
ris. Qd rex audiens. ilico annuẽs quod
petebat' impleuit. Cumq; habundan
tissime cũ suis oñib' qui cũ eo uene
rant refect' uenisset. antequã egdia
monasterio cepisset. floriñ amantissimũ
sibi uirũ ad se adduci ꝓcepit. Qui
cũ ei monachũ iã indut' habitu.
adduct' fuisset. rex usq; ad suffusio
nẽ uult' lacrimas ꝓmot. aut illi. Grãs
omnipotenti deo ꝑ tua referim' con
uersatione. Si t sollicite ꝑcurandũ
ac summope ꝓuigilandũ est. ut sic
in sclari constitut' habitu. strenue
ac nobilr̃ absq; dedecore conuisat'
es. ita nunc quoq; in hac scissima quã
experisti religione. sine reprehensione
deo semp placere satagens. ꝓficias
cottidie de uirtute in uirtutem.
quo usq; dñm deor̃ in syon felici cer
nere possis exultacione. His dic
tis. diutius in osculis ei' immoratus.
ac benedictione quã expetierat a
beato mauro roborat'. andegauus ip
so die reuisus est. Qd ses oraur' ad rece
ꝓiendũ fisci' egr̃ss' paralyticum
bñdictione data ibidẽ sanauit
Beatus ũ maurus. altera die
ad muisendum recipiendũq;
fiscum. quẽ isdem rex ad ip
sum contulerat monasteriũ. egressusẽ.
Cumq; ꝑ biduum ibidẽ cõmorat' fu
isset. paralitic' quidã qui in eadẽ ui
la. ꝑ septẽ iam annos toto corpe de
strutus. in lecto absq; sensu iacebat.
ei oblat' ẽ. Sup quẽ ur dei cũ bene
dictionẽ dedisset. ita sanus effectus ẽ.
ac si unquam nichil mali de ipsa
ꝓtulisset destitucione. Inde reuisus
ad monasterium. solicite more magi
stri sui singlor̃ secum habitancium
mores & uitã pserutans. ac ubi uite
publice & ꝓfectum eis annuntians.
atq; antiqui hostis uersutissimas mul
tiplices insidias detegens. ꝓficere eos
ad meliora cottidie ortabatr̃. A sedo
siquidem aduent' nri anno ad eun
dem locum. nobiles ad eũ uiri con
uenire undiq; ceperant. ac se omnipotẽ
tis dei seruitio tradentes ei' cohabita
cionẽ expetere. Nonnulli ũ filios su
os do pei' magisterio instituendos of
ferre. Vnde factum est. ut in uicesimo
sexto fundationis cenobii anno cen
tũ xl fratrũ illi aduncta esset multitudo
Qui numer' tr̃e a beato mauro sept'.
auctoritate tam ei' quã uoci' congregati
onis ꝓfixus atq; statut' est. ut nemo

deinceps caueret. qui hunc nume
rum ul' excedere uel minuere unquã
ipius congegationis cenobii ausus fu
isset. qñ hec res que ibi iã tunc dele
gate erant. tanto frũ numero minis
que necessarie erant sufficiebant. &
stamplior eẽt numer⁹ occasio pacien
de necessitatis forte inferri potuiss;.
S; ut ad id redeam unde digil⁹ sum.
eã ꝑdict⁹ florus annus duodecĩ men
sib⁹ trib⁹ ac dieb⁹ totidẽ scissime ut de
cebat nobilioꝛẽ. nobilissim⁹ in omnu
uxisset religione. xii kalendarum
septembriũ felicit migrans. ad dñm
diem clausit vltimum. ¶ Qd mortuo
theodbro. filꝰ ei⁹ theodbald⁹ regno successit

Theodebert⁹ ꝙ rex. cũ xiiii anus
strennue ac nobilit̃ francoꝛ gub
nasset regnum. theodebaldo filio
suo sedem regni post se dereliquit. Q
uxta patris siu impiũ. ñ minimũ quo
aduxit tempore. tam beatũ maurũ
quã mãm duleant congegationẽ. hic
mag⁹ patris siu sequens uestigia. q̃ nobi
lit̃ locum ẽgregationis huic cũ ibidẽ
ordine quo supra inserui⁹ aduenisset
honorauit. cũ & ipse post montẽ patris
beatũ maurũ ac ipsum locũ aliquan
do uenisset inuisere. ẽtulit & ipse tu
chulomui⁹ ibidẽ ut magnificentie re
gie dignũ erat tẽ tamãra. auctoura
te. nullas duas. quarũ una uocaba
tur ulla fabrensis. altera ũ uosda. S;
& hic cũ paruo tempe regni apicẽ hono
rifice cũ pace obtinuisset. matura ꝓuen
tus monte. lothario ꝓcipat⁹ dimisit
monarchiã. Qu lotharius audita
fama beati mauri. frequenit cũ ad se
uocans ei⁹ sapientissimus utebat⁹ ꝯsilio.
Deinq; cum aliquando beat⁹ maurus.
duos ex frãbus ꝓ aliquib⁹ necessitatib⁹
ad eum transmisisset. ac ipse benignissi
me omia ꝓ quib⁹ uenant annuisset. inq
rere ab eis sollicite cepit quid ul' qua
lia reges decessores siu mõ contulisset
loco. Que cum ab eis resciisset aut. &
mã deo ꝓpitio largitas ipsi ñ deerit
loco. ꝑsertim cum & amplioꝛẽ illis tã
regiu quã diuitiarum obtineam⁹ po
testatẽ. & bona opandi a dño ꝓcepi
ni⁹ uoluntatem. Huius temporib⁹
dñi beat⁹ maur⁹ iullas. ac ꝑdia mona
terii curã gerendo & disponendo cu
curet. quadã die in possessionẽ mo
nasterii cui gaudiac⁹ nom̃ẽ ingressus.
refrigerandi gratia secretioꝛẽ locũ peci
it. Quo cum sederet. & cũ duob⁹ mo
nachis qui cũ eo uenerant psalmos
decantaret. nunciat⁹ illi ansegarii
archidiaconẽ eccle andegauensis
stare ꝓ foub⁹. eiq; colloqui desidera
bat. Cumq; uir dei ut ingderet⁹ iuf
fisset. & ille postquam ea ꝓ quib⁹ ue
nerat porasset. uir dñi maur⁹ simpli
cii uocans monachũ ait illi. Virũ
hunc qui nob⁹ ꝓ sua reuerentia et
affabilitate dudũ familiaris effec
tus ẽ. poculo caritatis potare. ac u
no sẽe dilectionis mebriare. ut spua
les spiritualit̃ debem⁹. Cui cũ simpli
ci⁹ dixisset. ñ est quicquã unu nobis
in mundo tantum paruissimo uascu
lo q̃d ad sellã pendere consueuit. ses
dñi maur⁹ dixit illi. Defer illud huc.
Cumq; allatũ fuisset adiecit. Panem
etiã huc deferte. & cũ cõtã eo pa
nem q̃q; attulissent. signum crucis
cont̃ paruissimũ uasculũ facies dix.
Poteus ẽ ds q̃ mensã ꝓpio suo u be
reno parauit. & aquã in habundan

tiam de pē ꝓduxit/etiā & nobis ser
uus sius de hoc pariulo uasculo suffi
cientē unu ministrare affluentiam
Mirum dictu pene & incredibile
facto opus ē secutum. Cum enī sexa
ginta & eo amplius homines ibi ad
essent. qui tb' uicib' de ipso biberunt
uasculo/ita plenū semp reptum est
ac si intactum post ꝓmam ꝓmansis
set impletionē. Hoc miraculū nob
simplicius cū ad monastium cum
ipso beato mauro reūsus enarrass.
heliseo eum simulē decreuim' estimā
dum/qui paucis de cibariis pluri
mos in longum pauit artifices. ex
eo loco cū ad monastium reuertere
tur/obuium habuit in media uia
quendam plebeū urū. cui cancri
ulcus supius occupans labrum tā
nasum quā maiorē genarum absūp
serat partem. Cuius calamitatē ur
si miserat' de cōm signo crucis edi
to pristine restituit sanitati. De ad
uentu lotharii regis ad monastiū exinde
ꝓfect' cū sci uri benedictione.

Per idem temp' lotharius ande
gauus ueniens/uiro di ad mo
nastium se ire uelle mandauit.
Cui cū a uiro dei ut ueniret re
mandatum fuisset/paucis secum
assumptis ire prexit. Cūq; uenisset/
fiscū regium tradidit ad ipsū locum
qui blazon nuncupat'. Villā etiam
que long' camp' dicit'/auctoritate
regia ibi delegauit. Quē etiā bea
tus maur' dep cat' ē. ut regali
edicto firmare dignaretur/gtiu'
congregationi loci ipsius. electionem
ꝓpriam p successem ia liceret habe
re tempa Qd cū ꝑcepto regie potes
tatis iuxta petitionem uiri di liben
ter annuisset/comitat' ei' benedicti
one ꝓfect' est. Eo tempe beat' mau
rus ii facile iā de monastio egidu us
piā uolebat/s; ordinatis ꝓpositis ac
reliqs administratorib' ipse solu deo
orationi cotidie ac lectioni uacans.
feruentī' multo quā cepat deseru
re ui scō ꝑcurabat ꝓposito. Cūq; gre
gi suo de die in diem incrementa sce
religionis aucūtari conspiciens om
nipotenti deo labiis exultationis
sacrifitium offerret deuotissime
laudationis/tricesimo viii funda
tionis ipsius monasterii anno cui
& ad pfectam iā uenisset ętatem.
consūmata tria uicenoꝝ annoꝝ de
cursione. mercedē operū suoꝝ ex
pectabat/quam uenerabilis pater
benedict' a dño ei recompensandam
ee ꝓdixerat. finē ū utte sue ꝓpin
quare cognoscens/edificata sibi
domuncula uxta beati martiri
ecclam remotiorē delegit uiam
sumere. s; quia grex sce congrega
onis sine rectore qui sup eum solici
te intenderet ee n̄ poterat/omnem
conuocans congregationē. de substi
tuendo sibi abbate sollicite ꝓtracta
bat. Cumq; omis congregatio mei
hoc posiuisset deliberatione. utpo
te qui omīs melius quā se nouisset
eoꝝ cognoscerent/ipse pat' scissimus
bertulfū nobilissimū ac pfectissi
mū in omī religione uirū quē ip
se sedulissime edocuerat. ad tale onus
suscipiendū idoneū ee iudicauit
Cui cū omis congregatio in tali electi
one assensum ꝑbuisset. ipse pat' scissi
mus eū in loco sessionis sue sedere

constituens·ac singula eiusq̃b' tã
gregis curam gerere deberet pãno
minuans amore·mñ domũ que ei
ut dixim' ꝓpt̃ ecclam sci martini
constructa fuerat se recepit·duobus
tamñ frib' ad cohabitandũ & seru
endũ sibi electis·primo scilicet atq; an
imo· Hobis enñ qui cum conuenerant'
bertolfo quẽ abbatẽ constituerat·
solicite adeẽ ac uigilare ꝑcepit·ne
forte maliquo a rectitudine regula
ris tẽmis deuiaret· De diaboli appa
Cumq; duos ac dimi ritione·
dium talit̃ in contione sp̃e
& corpis macerationẽ complesset
annos·quadã nocte cũ more sibi
solito ecclam beati martini intre
uellet·& uota precũ dño ꝓsoluere·
diabolus magna obsequentiũ stipat'
catua·ab ingressu eũ ꝓhibuit basilice
ducens· Hia maure qui nos de ꝓpris
deserere speratis sedib'·tam longissi
mas tabiq; ac tuis incognitas adisti
regiones·nñc uidendo ac expiendo
mẽ ꝓferes immulionus destructionis
mã depopulationẽ·ego enñ ꝓut libu
erit·strages duũsarũ mortiũ inferen
do·de tuis nñc debachans triumphabo·
ita ut uix aliqui de tanta istic adu
nata remanere uideant̃ congregatione
Cui cũ ur dñs respondisset mirepet
dñs inte satham·& inũbis tuus qui
bus mendax es·immuc' uelut fum'
euanescens·strepitũ immanissimum
ac tristicum dedit·ita ut etiã ipso
uro di monasterii omne fundit' con
tremuisse fuerit ausum·Quo sonitu
fris expgefacti·ingentiq; timore
pulsi·stratis exilientes·signa pulsa
re cepunt·ac synaxi cantare nocturnã.

De conuocatione toci' congregatois·
Interea cũ ur dñi nimia afflictione
ac tedio ꝓ his que audierat meres·
tingisius ecclam beati martini do
mũ ꝓcaret̃·ut illi certi' ea que ma
ligni' spe ei dixerat reuelare dignaret̃·
angls ei continuo candidissimo amic
tus habitu astans dix̃·Q'd dilectissi
me adeo tanto merore ꝓ his que a do
agi disposita sunt afficeris· Hã dia
bolus licet toci' caput obtineat men
dacii·multa tamñ concitando de his
que ꝑcipue frequentẽ ẽ capt' ꝓnosces·
Vnde scias eũ ñ sua uoluntate·sed im
perio di ea que t̃ ꝓdidit reseruasse· Nã
aliquoñ uerum ẽ quod audisti· Pars
enñ maxima hui' congregationis infra
breue temp' colliget̃ ad dñm·ut ab
ipso ꝑfectañ ac ꝑordinatũ ẽ·sed ñ ꝓpter
hoc ipse ut asserui·de aliquo istorum
uel modicũ triumphabit· Tuis enñ am
monitionib' & exhortationib' instruc
ti·parat' unusquisq; uocationis sue
diẽ expectabit gaudens· Quos cũ om
nes qui moderno obibunt tempore
ꝑmiseris felix·ut ꝓmeruisti felicior
subsequeris· His dictis·uisio angeli
astantis ac colloquentis ablata ẽ· Sẽs
aut̃ dñi facto mane·omñi congregatio
ni cuncta que uiderat ꝓ ordinẽ enar
rauit· Deinde patna erga eos usus sol
licitudine·talit̃ illos ẽ allocut'· De
his que seruu dñm uelle cognoue
rint·si aliquoñ comitari ceperint·uo
luntati dñi comittere ipsa sua uidean
tur tristicia·Et ideo quia ipse morta
lib' timmñ fruende isti' posuit mire·
qui ꝑteriri a nullo natoꝝ ualet·si ex
eo q̃ primus hominib' morte munat'
est·ita ei in hac inreuocabili ꝓma

net ſentencia · nos quib⁹ quo uoluit or
dine · dies hui⁹ uite ꝯpirmo finiendos
ee ꝓtefecit · maculas commiſſo⁹ faci
no⁹ · lacrimis penitencie & macerationē
tꝫmus & corpis · & ſicut ꝓpria admo
net · ſcrutantes ſollicite uias ac opa
nra · preueniam⁹ faciē dn̄i in confeſſio
ne · ut atria ſupne ciuitatis in ymnis
ualeam⁹ intrare confeſſionū eiq; clari
tatem cū ſcis onib⁹ reuelata facie ꝓpe
tuo contemplari dignu⁹ mueamur ·
& qua dilectiſſimi fr̄s nē temp⁹ adee
cognoum⁹ · ut inciprat uidiciū de
domo dn̄i · uidicia ei⁹ que aliquando
quide occulta numq; tam ſunt iuſ
ta · reuerent⁹ ſeruos dn̄i bon decet
ſuſcipientes ac ꝓferentes · ſurſū erectis
adorare cordib⁹ · ſūmope ꝓcurantes · ne
qua mn̄i ꝓfecta nos accuſet actio · ac
attenci⁹ uigilantes · ne calcaneo nr̄o
temptato⁹ inſidians · inſcipula nos
deceptionis · inuidia hac qua tā unde
cuna ingdimur hora ullaqueare poſ
ſit · Hac exhortacione & ammonicione
ſcī uicti · ita oīs congꝛgacio ad horam
ultimā libere expectandā ꝓparare ſe
ſe cepit · ut oīs qui illo tempe ab hac
uita de ipſo loco migꝛarunt · celeſtem
aſcendiſſe ad patriam nulli ſit dubium
factum ē cū · ut urfita quinq; menſes
centū & ſedecī ibi morerent⁹ fr̄s · nec pt⁹
de tanto grege quā xx̄ iii remane
rent monachi · unq; tunc etiā an
tiquū & ſtantinauī comites & ſo
cios nr̄os ſepelirun⁹ · Qd nouiſſime ſcs
uir dolore lateris tact⁹ octaua x̄ kl̄ febru
arii die migrauit ad dominum ·

Expleto aut̄ tanto numero eor⁹
pore meode loco mortuorum ·
dolor lateris ḡuit beatū inuaſit
mauru⁹ · Qui languore ingꝛuiſcente ·
xl̄ ꝓmo aduent⁹ ſui ad eundem locum
anno · xviii kalendarū februariarū
die ante altare ſcī oratim ſupcu
bui⁹ ſtrat⁹ ſui decubans · cum earum
ſuū unuſtico⁹ munuſſet ꝓcpione
ſacrarū⁹ aſtantib⁹ qui relicti fue
rant diſcipulis · feliciꝫ migrauit ad
dn̄m · ſepultꝰq; ē meade baſilica ad
dexteram ꝑtē altaris · In quo loco ·
meritis & oracionib⁹ ei⁹ multa mag
nifica & admiranda opat⁹ ds̄ ad laū
dem & glam nominis ſui · Sed post ob

Post cui⁹ biennio a ſcō bertulfo ꝫ tem
poſt obitum denuq; ip ſtumul⁹
ſius ſcī uiri · cū ego una cum
ſimplicio ſicut ipſe nobis ipſo die
depoſitionis ſue ꝓcepat · ad mn̄im re
uerti uoluiſſem monaſteū · ut dn̄i
bertolfus nos obteſtando deꝓcat⁹ eſt
ne illū quo adiuuaret deſereremus
tempe · Quē cū offendere ꝓ ſua ſcīa
te auſi ñ fuiſſem⁹ · ꝓ biennū qd̄ ſupuix
cū illo cōmorati ſum⁹ · Quo defuncto ·
cū floriac⁹ ut toci⁹ religionis · filī duc
tous nr̄i harderadi · q̄ a beato mauro
mutat⁹ fuerat · ei un monaſtū regimine
ſucceſſiſſ · ac nos multis ꝓcib⁹ retinere
uoluiſſ · reūſi ad uos o ſcīſſimi pat⁹ do
gubnante ſum⁹ · atq; hunc libru⁹ uc̄is
obſecundantes inp̄is de uita & cuerſa
tione ſeu uirtutib⁹ beati mauri · inpro
licet ſermone conſcripſim⁹ · Dies aut⁹ u
te beati mauri ſic ſupputant⁹ · Oblat⁹
ē dō ac tradit⁹ beato benedicto · cū an
cet anno⁹ · habitauī cū eo · xlii anni · cō
morat⁹ ē un monaſtio ſuo q̄d ipſe edifi
cauī anni · xl · dieb⁹ · xiiii · q ſimul fiunt
anni lxxii · die · xiiii · Ponūa benedict⁹
ds̄ · Explicit uita ſcī maur abbatis · ···

Vita sci fursei ep̄i et cōfessoris. In hibnia. VI.

Vir uite uenerabilis fursēus nomine. nobilis quidē genere. f. nobilior fide. sēti hui⁹ dignitate mīt̄ suos melio⁹ claruisq;. f. in diuine rū munerū gīa ubiq; p̄cipuus. Huius uiri infantia. sacris quib⁹dam miraculo⁹ p̄signis apparentib⁹ fulgebat. summus etiā sacerdotib⁹ p̄ diuinā pudentiā communis⁹. sac̄s litteris et monasticis eruditebat̄ discipulus. Crescente ū etate. gīā di⁹ pudentia erga illū bono⁹ affectui cottidie cre̅ cebat. Erat enī forma p̄cipuus. corpore cast⁹ mente deuot⁹ affabilis colloquio amabilis aspectu. prudentia p̄ dar⁹ temperancia clar⁹ in mīna fortitudine firm⁹ censura iusticie stabilis. longanimitate assiduus. pacientia robust⁹ humilitate mansuet⁹ caritate sollicit⁹. et ita eū decor sapientie adornabat. ut sedm aplm. sermo illi⁹ semp gr̄ē sale eet conditꝰ. Bono⁹ q̄. opm gīā plen⁹. patriā parentesq; relinq̄ns. sacre scripture studiis aliq̄t uacabat annus. Instructꝰ quidē monasteriū mq̄ dā ēstruxit loco. ubi undiq; religiosis ēfluentib⁹ uiris. aliq̄s etiā parentum pia sollicitudine euocare curauit. Hac ex causa dū patriā parentesq; uisitare ꝓperaret. ut mīt̄ illos sac̄ ubi semina spualib⁹ seminaret eloquiis. quadā die corpis eg̅tatis molestia corrupt̄. ac deinde ad patriā amicis suggerentib⁹ cōmig̅uit domui. Illo ū sup altius manū immittente. preuit haud longe a domo sua. uespertinalem eorsus psalmodiā. Oratioīi ū intentus. tenebs subito circumdat⁹ steti. nec enī pedes mouere infirmat⁹ ualebat. f. quasi iā mortuus ad p̄riā deportat⁹ est casā. Et cū se tenebrarū caligine circumdari uidisset. quatuor man⁹ desup ad se catenas conspexit. tenentesq; illū p̄ bracha nueis subuolabāt pennis. Man⁹ quippe sub pennis erāt que illū ex utrq; parte sustinebant. et quasi p̄ caliginē anglica cernebat corpora. Altius ū puenies. mirifico splē dentes fulgore facies seō⁹ cernebat angloīi. uel ut certi⁹ dicā claritatem eximie lucis intuebat̄ ēspectib⁹. nec aliquid corporeū in luminis claritatē potuit uidere. Tertiū quoq; angelum armatū scuto candido et fulgureo gladio claritate ēspicuū. se p̄cedere ēspexit. Hi tres celicole pari splendentes fulgore. mire suauitatis dulcedinē. alarū sonitu carminū modulamine. conspectq; pulchritudine illi⁹ anime inferebant. Canebant autē uno incipiente. ibunt sci de uirtute in uirtutē. uidebit̄ dns deo⁹ in syon. Cui⁹q; in carmine elocutio. et ad finē positio. Audiebat quoq; aliud igneū canticū multo⁹ muliū angelo⁹. unde pauca uix poterat intelligere. hoc e exierunt obuiā xp̄o. Facies ū omniū in quantū potuit intelligere. angelo⁹ pari similitudine uidebat. quāuis p̄ claritatē luminis. p̄spicue distinctionē corporee ñ posset uidere forme. Te unꝰ ex supnis agminib⁹ armatum p̄cedentēq; anglm uisit ad corpus uenerandū reducere uirū. suāq; secū deferre sollicitudinē. Primū q̄ sci obedientes angli⁹ q̄ ueneram⁹ t̄ repedarit. Te p̄mū uir sc̄s se corpore

carnū cognoscens/a scīs commīb' q̄ se de
ferrem inquirit. Scīsq; angls ad dex
tris consistens. dixit eū oportere ppū
corp' suscipe. q̄ ad usq; debitā reporta
ret sollicitudinē. Tūc; uir scs tedio af
fect' separandi a societate anglica/di
xit se abeis separari noluisse. Angls
dñi scs respondit. dcte completa sol
licitudine reuertenū suscipiendū. Can
tabantq; dumidiū uersiculū/iudebit'
ds deor in syon. Tē qualit' anima in
corp' mānuerit/hui' carminis suauitate
letificata. intelligere ñ potuit. Tēq;
pullor cantu roseo colore uultu pfulg?
in momento temp̄is angelicis cessan
tib' carminib'. audiuit úba ammiran
tiū ac plangentiū/q̄ uestimentis suppo
sitis se mouentib'. denudauerunt fa
ciem ei'. Tē ur di circūastantib' dixit.
Quid stupentes sonit' inquietos emit
titis. At illi respondentes omnē cire
ferebant rei ordinē/qualit' uesp̄tina
li hora transiret. & usq; ad gallor cant'
corp' exanime in medio seruassent. At
ille sedens. anglicāq; claritatē ac dul
cedinē mentē reuoluens. de qua solli
citudine ammonit' fuisset; p̄tractans.
mest' erat quod ñ habebat ibidē sapi
entē hominē cui ea que uiderat clare
exponere potuisset. ne reūtentib' an
gelis eū inuenissent imparatū. Pecu
it & accepit sāc corp̄is & sanguinis
cōmunionē/uiaticq; infirm' ipso die
& alto. Q edra ú nocte tcia feria. pa
rentib' & cognatis multisq; uicinis
illustrem uirū ustitantib' tenebri ir
ruentib' pedes ei' in frigore durati du
ruerunt/manib'q; in oratione eaten
sis. let' excepit montē. Recordabat'
eni iocundissime usionis. quā p ea
dē signa uidetur antea. decidensq; i
lectum. quasi somno gr̄uat'. audiuit
horribiles magne multitudinis uo
ces. clamantiū atq; illū extre com
pellentiū/aptisq; oculis. nullū nisi
tres suj̄dictos scos uidit angelos. du
os ú& latere positos. tertiū ú arma
tum ad suū stetisse caput/murūq; in
modū humanis conspectib' ac uocib'
p̄uat' scos angelos uidit. ac illor can
tica cū omni suauitate & dulcedine
audiebat. Tē angls dñi qui a dextris
ei' erat consolans eū dix̄. Noli time
re/defensionē habes. Leuantib' eum
anglis. nichil trepidi ac domi aspiciens/
ululat' & clamores demoniorū tran
siens. audiuit unū ex illis dicentem.
Ante cedam'/ante faciē illius/bellicam
aciē constituentes. Corpora aut̄ demo
nior in quantū anime illi' apparere
poterant plena deformitate & nigre
dine/collo extento macie squalentia.
ac omni horore plena. capite in simili
tudinē cacabi intumescente. Quan
do ú uolabant & quando pugnabāt/
nullā corp̄is formā ú horribilē & uo
latricā umbrā uidere poterat. S; qs
prudentiū lector. ignorat hec etiam
de immundis spiritib' ad tror̄ anime
uidentis fieri. & facies eor nunq̄
potuit uidere p̄p̄ hororē tenebra
rū. sicut nec scor anglor p̄p̄ nimi
am claritatem. Bellicantia ú demo
nia ignitas sagittas iactabant con
tra illos. S; anglico scuto omnia ne
quissimi tela ignea extinguebant
tur. Cadebant ú adúsarii ante fa
ciem pugnantis angli/qui quasi
ratione posuit cū eis. quando dix̄
nolite tardare ite nūn. q̄ hic ho

mo ñ est particeps ꝓditionis ur̃e. Con
t̃dicente adúsario ac blasphemante
mustū̃ē & uoluōiem peccatorib⁹ consen
tiemt̃ nichil damnationis habere
cū scriptum sit. ñ solum qui faciunt. s.
etiã qui c̃sentiunt facientib⁹ digni sũ
morte? Pugnante ũ anglo exultima
bat ur sẽs clamor̃ pugne & uocife
rantiũ demonio⁹ in omnu t̃ra audiri.
Cumq; uel⁹ sathanas sicut contortus
coluber caput reclinasset uenenosum
dix̃. Crebros sermones sẽpe ꝓtulit. nec
debere eum ulcisum uita ꝓfrui beata.
Sẽs angls dix̃. Nisi principalia ꝓtuleris
crimina ꝓpt̃ minima ñ peribit. Accu
sator antiquus dix̃. Si remiseritis ho
minib⁹ peccata eo⁹. nec pat̃ ur̃ celestis
dimittet uobis peccata ur̃a. Sẽs angls
respondit. Vbi se undicauit. uel cui ñ
uria fecit. Diabolus dix̃. Nonẽ scriptũ
sit ñ undicetis. s. si ñ remiseritis de cor
dib⁹ ur̃is. Sẽs angls excusans dix̃. In
dulgentiã in corde habuit. s. c̃suetu
dine humana c̃motus. Diabol⁹ dixit.
Sicut accepit malũ ex consuetudine.
ita accipiet iudiciũ a supno iudice.
Sẽs angls dix̃. Judicẽm ante dñm. Ter
uel⁹ mundẽ uipea uenena restaurat
dicens. Si iust⁹ est ds. hic homo ñ intra
bit in regnum cel⁹. Scriptũ ẽ enim. Si
si conũsi fueritis. & efficiamini sicut par
uli. ñ intrabitis in regnum cel⁹. Hoc
ubũ nunme impleuit. Dix̃ angls dñm.
Judicẽm ante dñm. Prestante sco̅ ange
lo. contriti sunt adúsarii. Tẽ sẽs angls
qui a dextis ei⁹ erat dix̃. Respice mun
dũ. Tẽ ur sẽs respexit. & uidit uallẽ
tenebrosam sub se unimo positã. & vi
dit quatuor ignes ibidẽ in aere. aliq
bus spacijs a se distantes. Diuitq; tur
sũ sẽs angls. Qui sunt hi ignes. Vir do
minu se nescire respondit. Cui sẽs angls
dix̃. Hi sunt quatuor ignes q̃ mundũ
succendunt. postquã in baptismo om
nia peccata dimittunt̃ ꝓ confessionẽ
& abrenuntiationẽ diabolo & opib⁹ ei⁹
& pompis ei⁹. Vii mendacii. cũ hoc q̃d in
baptismo abrenunciare sathane & om
nib⁹ opib⁹ ei⁹ & pompis ꝓmiserunt mi
nime implent. alt̃ cupiditatis. cũ mun
di diuitias amoꝝ celestium ꝓponunt
t̃ceus dissensionis. cũ animos paruoꝝ
etiã in supuacuis reb⁹ offendere ñ for
midant. quart⁹ impietatis. cũ infir
miores spoliare. & eis fraudẽ facere
ꝓ nichilo ducunt. Ignis ũ crescens in
manus effect⁹ ẽ un⁹ & ulti appꝓpinquat
Timensq; ignẽ minacẽ. scõ anglo se
cum loquenti ait. Ignis in appꝓpinq̃t.
Cui respondit angls. Q⁹ ñ accendit
t̃ii ardebit mte. Licet enim t̃ribulis
sit & grandis ute ignis. tam̃ sedm me
rita opm singulos examinat. q̃a uni⁹
cuiusq; cupiditas in isto igne ardebit.
Sicut corp⁹ ardet ꝓlicitã uoluntatẽ.
ita & anima ardebit ꝓ debitã penam.
Tẽ uidit sem̃ anglm ꝓcedentẽ ignem
flammãq; duuidentẽ in duos muros
utq; latere. & duo scĩ angli utq; latere
ab igne defendebant eũ. Vidit quoq;
quatuor demonia immunda ꝓ ignem
uolantia. bellũ horribile in medio ig
nis construentia. & dixit uni⁹ ex illis.
Seruus qui sciit uoluntatẽ dñi sui & ñ
facit. digne plagis napulabit multis.
Sẽs angls dix̃. Quid enim iste de uolun
tate dñi sui ñ impleuit? Satanas re
spondit. Dona inquor̃ recepit. Sẽs
angls respondit. Credidit enim. q̃d unus
quisq; eor̃ egisset penitenciã. Diabolus

dix. A me debui plare penitencie pfe
uerantia. & sic fructum suscipe. Ou
nera enī excecant oculos sapientū. &
puertunt uerba iustoz. Scs angls re
spondt. Judicem ante diem. fallax dia
bol' prumpens in blasphemias cont aue
tore erupit dicens. Usq; nunc estima
uim' dim ee uerace. Scs angls respon
dit. Quid enī aliud e. Peaciissim' de
mon dixit. Qui a omne delictū qd non
purgat' sup tram in celo ee iudicandū
prnisit ysaias ppha clamans. Si uolu
eritis & audieritis me. bona tre come
detis. Quod si noluertis & me ad ira
cundia prouocaueritis. gladius deuo
rabit uos. hec homo ñ purgauit delic
ta sua intra. nec iudicta hec recepit.
Ubi ē g iusticia dei. Scs angls increpans eos dix. Nolite blasphemare. dū
nescitis occulta di iudicia. Diabolus
respondt. Quid enī hic occultum. Scs
angls dix. Quamdiu fiat' penitencia.
comittat' homine diuina misericordia. Sa
thanas respondt. Si nullus tam hic locus
penitencie. angls di scs dix. Profundi
tate mystioz di ignoratis. fortasse et
enī erit. Diabolus respondt. Discedam'
g. dū iudicandi ratio ñ est. Altissū sa
tellitū dix. Ad huc restat uli angusta
porta. p quā ñ pauci intrant. ibi illū
fugare poterim'. Diliges prīmū sicut
te ipsum. Scs angls respondt. Ut iste
iniquissimos suos opat' ē bona. Adūsari'
respondt. Non sufficit bona opari. ñ eti
am sicut semetipsū diligerit. Scs an
gelus dix. fructū dilectionis ē bona
operari. quia ds reddet unicuq; secun
dm opa sua. Impb' demon dix. Si quia
ūbum di diligendo ñ adimpleuit. dāp
nat' erit. Pugnante ītea nefanda. scī an
geli uictores extitere. Uict' sex uicib'
diabolus. more suo in blasphemiā erum
pit dicens. Si ds iniquus ñ ē. & si men
dacium. & ubi ullus transgressio ei di
plicet. ut ite penarum capers ñ erit.
Prmisit enim sēlo abrenunciare. & e
contrario illud dilexit cont' apli precep
tum dicentis. nolite diligere mun
dū neq; ea que sunt in mundo. & tem
qua. Verum g hunc nec ppe sponsio
nis sermo. nec apli pbitum sententia.
Scs angls respondit. Non solū sibi ea
que sēli sunt. sī; omīb' indigentib' dis
pensanda dilexit. Nefandissim' dia
bolus dix. Qualicumq; ñ diligat
cont' preceptum dīnū ē. & cont' spō
sionē xpianitatis in baptismo. Vi
tis adūsarius anglis uncentib' rur
sū diabol' ad callidas conuertit accu
sationes dicens. Scriptum ē. ñ animam
claueris inq; iniquitate tua. sanguinē eius requiram de manu tua. hic
ñ annunciauit digne peccantib' pe
nitenciam. Scs angls respondt. De hoc
enī tempe scriptum ē. Prudens utiq
pore illo tacebit. quia tempi' pessimū
ē. Quando enī auditores despiciūt
ubū. lingua etiā doctoris loquitur ppe
dic'. dū uidet quod audita p̄dicatio
despicit'. Accusator antiquus resp.
Ille tam usq; ad passionē annunciare
debet. nec tacere. sin oīb' ū contradictio
ne demonū p̄ualida nunis eatur
pugna. donec iudice dño triumphan
tib' et anglis. conterris deiectisq; ad
uersarius. immisa claritate ut scs ex
cumfus' ē. scōz q; angloz chorus ēci
neritb' null' labor dur' uideri debet.
nullū longū tmp' quo gla eternitatis
acquirit'. letitia simul ac dulcedine

complebat. Tē sursum aspiciens uidit
immensa agmina eximia claritate
angloꝝ fulgentiū. scōꝝq; multoꝝ aduo
lantia. quasi radius immense conuexi
tatis circumdantiꝫ eū. circumfusionē
formidinē ignis ac demonioꝝ troes
pellabicientes. Conspicit duos uene
rabiles uiros illi⁹ patrie. in qua sursū
noti erant. Quos uidens. obuiare credebat
hos pfules cunctoꝝ memoria usq; ad
hāc tempꝰ in hibernia celebrat. Ppiusq;
ad se accedentes uidit. ac familiariū p
pria nomina quū uocabant. Beoan⁹ et
Meldan⁹. & loqui cum eo cepum. Tē as
pciebat magnā celi serenitatē. & duos
angelos patriā celi iocunditatē repetē
tes. quasi postū intrantes etherei. & e
rumpentes circa illos magnitudine
claritatis. & quasi p uiū choros cantanti
um multitudines angeloꝝ. ac dicentiū
sanct⁹ sēs. sēs. dns deus sabaoth. Tē anima
illius dulcedinē supni modulaminis.
ac sonitū ineffabilis letitie uti celi so
nantis intendentē. circūfuderunt eū
angeloꝝ agmina stantia a dextris ei. Tūc
ses angls stans a dextris ei dix. Seis ubi
agit hec letitia & gaudiū. Illo respon
dente se nescire. ses angls respond. Apud
supnū conuentū unde & nos sum⁹. Tunc
mens omnē laborē tribulationis obliui
scens immensa completur letitia. ex sup na
audiens carmina. clarius & modulatius
resonare p se solo decantari computabat.
admirans q; ait. Magnū ē gaudiū hec
auscultare carmina. Cui dix angls.
Hoc auditu nos p multiplicatio dispensatio
nis humane sepe puam. & q̄d nos an
nuntiando laboram⁹. demonia huma
na corrumpendo corda dissipant. Rur
sūq; angls dū beato uiro ad carmina

celestia audienda intento loquit. In
hoc celesti regno nulla unquā tristicia
in de hominū pditione fieri potest. Tē
pductos sacerdotes. cū ingenti claritā
te a secreto celi pcedere angelica for
ma radiantes ad se uenire conspicit. ac
sibi ad selim redire pcipiunt. At ille ta
cens. & huiusmodi tristicia stupefact⁹. in
monito ē reuisus. seisq; anglis eū repor
tantib⁹ pfatī uiri uenerabiles sputum
poscunt cū eo loquendi & dicunt. Q̄d
times. & unus dicit ei ē quo laboratu⁹
es. Predicans g̃ omnib⁹ annuntia q̄
in primo ē undicta. Beato ursēo in
trogatu de mundi fine annuit finē
creature etiā tē nō ee. quamuis in pri
mo sit. s. famis & mortalitatis plagis
humanū gen⁹ ee uexandū. quod etiā
signo solis cum radios suos animo pre
tito absconduset. in modū lune iugit
splendeat significatum ē. Duoq; sūt
famis. unū in habundantia sapien
cie intelligendi ubū dei. & implendi.
aliud ū tenacia mentis in habundan
cia diuitiarum. s. de una radice amā
ritudinis generant. Sicut enī auar⁹
nō implet pecunia. q̄a amaritie ama
ritudo nō sentit dulcedinē de precepti
bonus inhiando ad ea que illicita sūt.
sic etiā sermonis dei dulcedinē ina
maritudine occupate & detente nō
sentiunt animē. Mortalitas ū ppt
dei patientiā modicū quidē detrā
ta ē. s. quicumq; hec signa uidit uel
monita sce scripture despicit. si nō ege
rit penitentiā. mors illi⁹ pcuma ē. &
quāuis omnib⁹ diuina monita ētemp
nentib⁹ supni iudicis ira nō immineat.
maxime tamē sup doctores ecclie pri
cipes illius furor uenit ē. quia pereunt

anime fideliū p huius mundi illecebro
sa uulnera. p suggestionē militantis dia
boli. p negligentiā doctor. p mala exem
pla prauor. principum. Doctores namq;
ppriarū libros considerantes intelligāt.
& quale sit hoc op9 cognoscant. Viri nā
que de medio opis sunt. quia p omīpo
tentis dī grām. alii largitatis grām sē
adepti. f. carnis incontinencia sunt lu
brici. alii ů corpe quidē sunt casti. sed
auaritię ęstib9 sunt cupidi. alii quoq;
grām lenitatis habent. f. rancore am
mu sunt pusillanimes. alii autē ñ recor
dando iniurias suas cito ignoscunt.
f. mūi cor caute custodiendo ciciusq;
uitia uendo uias puocant. alii ů q̄d dō
singulis donauit. in hoc illi quasi ppio
labore acquirentes gliantur. ea ů que
impugnabant eos deiecerunt corde
ungili. & bonor operū instancia unce
re omittunt. f. quoq; ñ nulli qui spua
lib9 uicijs impugnantib9 huius omnibus cor
pus in abstinencia affligunt. ubi grā
noctūnas illusiones uel leuia que q; cri
mina exhibentes. superbiā ů que an
gelos de supnis deiecit. p nichilo de
putantes. uel auaritiā que primū ho
minē de paradiso expulit amentare
ñ exercentē. nec inuidiā p quā parricī
da cain frēm suū abel interfecit. falsum
quoq; testimoniū p q̄d saluator dāp
natū ē. aut blasphemiā ñ exercentes. ñ
considerant quales ul quantę undic
q; sup eos qui talia egerunt uenture
sunt. Q uli enī cibis q̄s dīs cū grārū
actione ad capiendū creauit absti
nentes. hec nefanda quasi licita su
munt. hoc ē superbiā. auaritiā. inuidiā.
falsū testimoniū. blasphemiā. p quam
detrahendo quasi carnes proximū cū san
guine uluis comedunt. & que leuia
sunt in dī iudicio grauia iudicant. gra
ua ů leuia putant. Omīs q̄ doctor
singulis uitijs ęgritia debet opponere
medicamīta. Nam q̄ hec uitia gula et
fornicatione leuiora ēē existimat.
animarū inimicū potius quā doctor
iudicandū ē. Curatio superbię ē mere
patio coram omīb9 humiliatioq; crebra
in luto & cinere. Auaritię ů medica
mentū ē largitatis dispensatio. Inmu
dia ů. p benuolenciā & benignitatē
medicinat. Falsū autē testimoniū hu
militē confiteri et inquem falsa ęgerit
ůba. & ab eo indulgentiā supplica
re conuenit. Blasphemię quoq; malū
simili medicamento sanat. p humili
tatē scilicet subiectionis. & lingue
ab omī inutili locutione refrenacio
nē. atq; oracionis instanciā. Contra
eni uitia contrius uultuib9 sanandē.
nec satis ē corp9 affligere. si animā ama
licia & nequicia ñ curat. Principes
q̄ & doctores ęcclię apī animas fideli
um ad penitencię lauacrū post culpas
puocent. & eas spirituali pastu doctri
ne sacri corpis & sanguinis participa
cione solidas reddant. noleutes ů ex
cōmunicent. ne reatū dampnacionis
de neglectis sustineant. ne ulmū p
uite & almū polua plantantes. dū
plus tremū & infructuosū laborem
diligunt. quā caritatē que omnū
radix & culmē ēē dinoscit omnū bo
nor operū. Cont doctores uat ē dīs.
eo quod diuinos libros negligentes.
curas huius mundi cū omī dilectione
gerunt. Si enī legentes ppharū dicta
intelligerent. necis qui a mortuis re
surrexit. plenitudinis atq; cōpunctio

nis audientib⁹ inferre potuisset. sed ne
mo ē qui phibeat aut ꝓpellat. R ex eni
a sacdos unusquisq; sedm quod rectum
sibi uidet hoc facit. C causa ů a radix
omnium maloꝝ ē supbia. Popul⁹ enī con
tra regentē erigit. cler⁹ cont sacdotem
monachi cont abbatē. filii cont parentes
iuuenes cont seniores supbiendo
duīsa sencunt. S; sicut uni quisq; eoꝝ
subiect⁹ ꝑlato sibi ñ didicit obediētiā
humilitatis exhibere. sic multo di uidi
cio agit. ut illi ceteris ꝑlato null⁹ hu
milit subdat. a q̄d ab illo supbiente
alius multe sustinuit. ille a balio per
districti iudicis iustitiā dolens suffe
rat. Valū q; supbię supnā angloꝝ cu
riā destruendā corrupat. ꝑsens quoq;
sedm inordinate ꝓuertendo destruit.
Comissus quoq; ad beatū furseū ꝑfatus
sacdos beoan⁹ q̄ hec diligenter ꝓorabat
aut. Vitā tuā creaturis dei uendo
seruā. a omē quod malū ē abnegan
do respue. E sto sicut fidelis dispen
sator. nichil t̄ pret uictū a uestim
tū uendicans. sicq; in auferendo lu
cro sicut in augendo esto temperatus.
Qui enī sic libenter dampnū sicut da
tū susceptit. os mutoꝝ aperire poterit.
Nichil mendicans. nulli negans. Deo
odibile ē aliena competere. a ꝓpria re
tinere. Paupi enī a unctis conuenit
petere. habentib⁹ aut indigentib⁹ dis
pensare. Elemosinę ů nullo rogante
dispensande sunt pauprib⁹. bona quoq;
in omis hominis oranda sunt. maxi
me in domesticos fidei. Inquoꝝ do
na in paupes a fine omī solatio ēsti
mantos impcienda sunt. Nulla g̃ dis
cordia in ecclia di sit. s; qui in plebe
sunt a plico ordini a doctrinę scę in
sistant. Qui ů in monasterijs degunt. cum
silentio o pantes panē suū manducent.
Sunt ů ñ nulli q̄ a doctrine officio se
excusant. a ꝓpt curas scli in publicum
ꝓfiliunt. Bonū g; q̄d agunt in occulto
ponentes. lucē boni exempli parimis
abscondunt. scli ů causas seu contenciones in publico agentes. mortifere
cupiditatis uenenū publice eoꝝ cor
dib⁹ infundunt. Te g; ipsū nec sempi
publico decernas. s; quando te remo
tū ēe uolueris. omī custodia seruate
ipsū. omia diuina obseruando ꝓcep
ta. a quando in publicū ꝓcesseris. ad
animarum salutē ñ ad hui⁹ mundi
inbianda lucra animū intentū ad
hibeto. S; a siquis t̄ prima hora diei
dona ētulerit. a ante uespm penitu
erit. sicut libens suscepisti. ita ei hila
ris restitue. Nullā quoq; patimoni
custodiā. nullāq; curis hui⁹ inten
cordis diligenciā adhibeas. s; omīb⁹
adūsantib⁹ ul contrarijs. puri pectoris
indulgentia. bona p malis rependes.
p minucis summū supplica din. Qui
enī pacifici cordis lenitatē contrarijs
a sibi resistentib⁹ illesā seruauerit. om
nī ferarū a bestiarum ferocitatem
in mansuetudinē conuertit. Nullū enī
boni opis sacfitiū sic do acceptabile p
bat. quā pacientissimi cordis cont om
nes murias lenitatis mansuetudo.
p qua omia adūsa ac dampna. quasi
lucra a ꝓspa spe futurę remuneratiōis let⁹ uultu ꝓcipit. Duo e
nī humanę animę munici ēe ꝓbant
diabol⁹ a mund⁹. a unusquisq; eoꝝ
mutua uicissim alt⁹ altius dilectione
insinuat. ut p hoc quod animam un
di hui⁹ illecebis substernit. ab adūsario

uincente possessa teneat. Vade g terre
hui⁹ pncipib⁹ uerbum di annuncia ut
relicta miquitate ꝑ penitenciā ad sa
lutē ꝓueniant animarū. Tē deinde
excellencioꝝib⁹ sc̄e ecclie sac̄dotib⁹ hec
ipsa annuncia qđ omꝑ habet zelū
ds zelotes ē si pl⁹ amant scm quā ip
sum. Neglectis enī animarū utilita
tib⁹ lucris hui⁹ sc̄li deseruiunt. & ad
mortē sera pdicant penitenciā. & tē
ca dona suscipientes ignē de illoꝝ
tormentis pferunt. His dictis a sc̄o
beccano & meldano supmū illud an
gelo celo receptum ē agnū. Beato qq;
fur seo cū tb⁹ anglis solis ad trā reuer
suro. maxim⁹ appinquauit ignis.
s; anglis diū sicut ante medū diuidēs
findebat ignē. utrq; un⁹ ex igne psiu
ens. demonib⁹ illū pcientib⁹ sup hu
merū ei⁹ maxillā ei⁹ impsit. cognosce
batq; uirū qui ei uestimentū ppium
monens pdonauit. humerūq; ac ma
xillā incendens. ab anglo sc̄o migne
unde exiit pcet⁹ est. anglo qui a simul
tris uolabat unt beatū uirū & ignē
stante. dext illū anglis in flammas
piecit. Tē diabol⁹ antiquas repetens
fallacias dix. Nolite repellere socium
nr̄m & n̄ uir̄m. quē ante suscepistis. et
sicut ei⁹ bona suscepistis. sic de pēnis ei⁹
participes ee debetis. Anglis diū resp.
Non ppt̄ auaritiā s; ppt̄ animā illi⁹ li
berandā suscepit. Cessauitq; ignis. Tē
dix anglis diū. Quod incendisti hoc
arsit inte. Si enī hui⁹ uiri in peccatis
suis mortui uestimēta n̄ suscepisses nec
pene illi⁹ in corpe tuo arderent. Predi
ca g̃ omnib⁹ qđ penitencia agenda est
& a sac̄dote suscipienda usq; in extre
mā horā. s; tam̄ nichil substancie ei⁹
suscipiendū. nec corp⁹ ei⁹ in sc̄o sepeli
endū est loco. uno tam̄ pdicet⁹ acri⁹
quatin⁹ cor illi⁹ amaritudo cōpunch
ionis tangat. & tangens quandoq; pur
get. omnib⁹ prisbinis renuncians iniqui
tatib⁹. elemosynas ubtim pauprib⁹ dis
tribuat. nichil tam̄ ex inde a sac̄do
te ei pdicante suscipiat. s; uasta sepul
chrum ei⁹ bona illi⁹ pauperib⁹ diuidā
tur. ne maliquo iniquitatis ei⁹ par
ticipes sint. His atq; aliis sc̄e exhor
tacionis ubis instruct⁹. sup tēbū ec
clesie int sc̄os constituit anglos. suiq;
corp⁹ considerans. nec parietes dom⁹
nec tbam lugencium. nec ipsa corpis
indumēta uidere potuit. uberq; ab
anglo ppium cognoscere & resumere
corp⁹. Tē ille quasi ignotū cadauer a
mens. nolle se ibidē appinquare re
spondit. Cui sc̄s anglis noli timere in
quit. hoc suscipe corp⁹. qđ sine ulla re
pugnacione infirmitatis uel utriq;
repugnancie quamuis inualidum
habere poteris. Concupiscentias enī
illicitas in hac tbulacione supasti
ut ulr̄a ria te n̄ pualeant. Tē iudex
sub pectore illi⁹ corp⁹ aperiri tuiq;
fontis supfundat. & nullū dolorē n̄
tantū concremacionis sentire pote
ris. Beneficiente te omnē gressum
tuū usq; in finē uidebim⁹. & sic te le
tum bene opantem suscipiem⁹. Ex
surgens aut̄ uir sc̄s quasi exprfunda
mentis quiete. ēspiciens multitudi
nē parentū ul⁹ uicinoꝝ seu eciā cleri
coꝝ. & ingemiscēs magnitudinē hu
mane stultitie. arduiq; ac difficilē
transitū admirans. magnitudinē
remunerationis ꝓuenientib⁹ ad be
atas sedes singla p ordinē annunci

stat atq; unda pfusus aqua mendum
nũ scapulas illi quod de miquo sũpsit
uro. & in facie ei apparuit. mirũq; imo
dum qd anima sola sustinuit in carne
monstrabat. Egress inde úbũ dí pdica
bat. & ea que uiderat ul audierat. om
nib populis scottor annunciabat. Erat
ú nullo incomparabilis grã. nebulus
quã terrenũ petens. omñ petenti se ẽ
buens. Prelatis & subditis equalis.
magnatib & regib timend. humilib
& contemptoribus seli imitand. Omñb
bonis amabilis. iniquis & peccatorib
tribilis. diuinis uirtutib clar. Ex
obsessis enĩ corpib demonia fugabat.
& paupes recreabat. Dumq; uni annu
spacio bibnie insule pplos p doctine
studiũ circuire studuit. instabat
annúsari quo uisiones a corpe sub
lat uidebat. Multis enĩ sapientib
ac religiosis comitantib uiris. eadẽ
nocte molestia corpali corrept. in so
lo tamũ pectusculo uita inpalpitan
te. audit anglm dñi ea que ad op pdi
cationis sẽ congrua sibi annuncian
tẽ. & uni ẽ diei exponentẽ. ac xi an
nos inope pdicationis cõpleturũ p
dicentẽ. Qd & ita factum ẽ. Comple
tis ú annis x. omñb sine psonarum
acceptione úbũ dí annuciãs. uirtuen
tũ pplox multitudinẽ in fereus. aliqñ
tox etiã annos inundia stimulante
cont se cõmotos ee depbendens. relic
tis omñb que habere uidebat. paucis
cũ fribus ad insulã quandã parualam
in mari pfect ẽ. Exinde ñ multũ post
de bibnia pegna littora petens. p brit
tannias in saxoniã transiect ẽ. ubi
honorifice a sigibto rege suscept. úbo
dñi cor barbarox mitigabat. Comple
tis ú xii annis qd ses pdixerat anglis. uir
dñi quadã infirmitate corrept. anglica
fruct iusione. ubi etiã de pdicationis
instancia admonit. nullũ uiuendi fi
nem auduit. certũ ú diẽ tacendo. e
uangelicũ pceptũ admonens. uigi
late inquit & orate. quia nescitis diem
neq; horã. Qd uir deo plen intelligens.
locũ monastii a pdicto sibi tũitũ rege
acceleraut construere. qd monastiũ
in quodã cast ẽstructũ situarũ & ma
ris uicinitate amenũ. rex gentis illi
anna. ac nobiles quiq; rectis ac mune
rib adornarunt. His rite gestis. uir
ses ab omñ seli atq; ipsius monasterii
cura alienare se cupiens. cũ sapientib
frib tractauit. Habuit enĩ secũ reue
rentissimos & spiritales uiros. q exem
plo tanti uiri. & in monastii pbacione
& in duris laborib uig ad humilitatis
& caritatis grãm pficerent. Inter quos
ecia germanos pbos habuit. foillanũ
scñ admodũ uirũ. cui ecia sorrtã mo
nasterii & animarũ dereliquit curam.
alterũ ú ultanũ a diuina monasterii
pbacione. ad heremitalẽ uitã multis
iã annis ab eodẽ electũ. Derelictis i
taq; omñb curis & reb iuuds ad frem
suũ qui iã theorica pascebat uita. sol
pfect ẽ. Laboriq; cottidiano & orati
onib continuis deseruientes. annum
integrũ ibidẽ philosophant. Tẽ q bdã
causis ingruentib a pplo ul rege alci
ous ingenii ad cĩliũ uocat. immo etiã
compuls. desideratũ sibi heremi dere
liquit locũ. Omñia que animo puigili
tractans. ac tbarã ee pruncia gentili
um mẽsione pspiciens. nec ibi diutinũ
monasterialẽ ordinẽ ppensans. ad gal
liarũ littora dimiss. ordinatis omñb

naugaunt · J biq; a francoꝝ rege clodoueo
& patcio erchenaldo honorifice suscepti
monastium in loco quē nuncupant la
tuiacū construxē · d cū multo post frib⁹
ordinatis · cū rege & patcio it agens m
firmitate corripit̄ · J biq; diu iacens u
roꝝ nobiliū ul ipsius reuerentissimi re
gis usitacione frequentat⁹ · qui abore
illi⁹ sermones grē & conditū uite as
sumebant ętne · & sic ꝑsentia relinq̄s
ad etna cōmigrauit regna · Corp⁹ ū illius
ab illustri uiro erchenaldo patcino
retentum · causa ęcclię quā sibi mag
nope ędificauerat · in ulla cui prona
uocabulū ē ponit̄ · & quia ipsius ec
clię dedicatio in tgnta dies paraba
tur · in quodā loco in porticu interim
corp⁹ scm in sūma cū diligentia custodi
tur · d post tantos dies ita illesū in
uenit̄ · ac si eadem hora de hac luce fu
isset egress⁹ · R euerent̄ q; iuxta morē ꝑpe
altare recondit̄ · ibiq; fere annis iiii
demorat̄ · d orientalē ū partē altaris
domuncula · ubi post tot annos inma
culatū corp⁹ reuerentissimus subuectū
epis elegio & auctoro transfert̄ sine
ulla putredine · ubi etiā recta fide pe
tentib⁹ merita illi⁹ claruerunt diuinis
uirtutib⁹ · adiuuante dño nro ihu x̄o
qui cū patre & spu scō uiuit & regnat
in scla sclorꝝ amen · J tē miraculum

Rem actam atq; gestā fratres di
lectissimi ad memoriā conceptem
confessoris · ut cuncte; ꝑles hanc
diuulgantes restaurent ęccli
as · qā pastor gregis & doctor istud de
speraut selin · laudes tenas · munera
regalia · dec⁹ principis · & aulā & diligens ·
penetrat regna poloꝝ cū scoꝝ mulib⁹ · let⁹
pastor cū ouili · letus portans fructus ·

Nam qs elegit & amauit · ū dereliquit
post tgum · Piusq; antistes furseus
larg⁹ & humilis · qui cū eet ex regali re
gimine · decore affabili · ad conggan
dū ꝓpt⁹ efficax mope · omīa sibi com
mendante deo diligent̄ se & omīa sua
immunis detulit saluatori · Omīa ū
hec ut audiuit & credit⁹ ꝓ nutu
amoris di ut̄ martinus adimpleuit
documēta in partib⁹ · ac postremo me
ruit audire uocē dñi dicentis · uenī
te ad me oms qui laboratis · & onera
ti estis · & ego reficiā uos · & iterū qui
reliquerit ꝓpia ideſt agꝝ & ꝓpinquos
& cetera omīa ꝓpt̄ nomē meū centu
plū accipiet · & uitā etnam recipiet ·
O iuxt⁹ abstinencię & mortificationis
carnis · que & hec omīa custodiunt
& docent · Veniens namq; in saxoniā ·
ibi a sigibto rege honorifice suscept⁹
ē · Qui ꝑ gaudio nesciens quod op⁹ eger
set bonitatis · optulit ei munera auri
& gemmas · & diuitias innumerabi
les · J pse aut̄ ꝑdict⁹ furseus ꝓ nichilo
habuit hec omnia · sed pecuit ab eo ali
quod ꝑdiolum · ubi & sibi & suis post se
uenientib⁹ ꝓpararet hospicū · Cui⁹ rex
acquiescens sermonib⁹ · n solū eū dilex
erū etiā post ei⁹ regimen ambulantib⁹
ꝓ amore scī dedit auxilium cōsolatio
nis · Tē uir dñi inspsa ꝑducta tēdicio
ne construxē monastia & ęcclias · et
cū scis pignorib⁹ dedicauit · atq; mona
chos & uirgines ad seruiendum dño cū
cura regulari ēstituit · Qui uenientes
ad eū debiles & claudos · cecos atq; le
prosos · ul etiā quuuarias habebāt in
firmitates cunctos saluabat · & cunc
tis se petentib⁹ dabat necessaria · Qui
honorabilior ceteris effect⁹ · cunctis ꝑ

dicabat remedium penitencie. & cunc
tos ab erroib⁹ saluabat. Benedictus
itaq; pr̃ sursetus omn̄a sua gubnata.
ꝓpis germanis suis soillano & ultano
ad custodiendū dereliquit. & angelo
admonente pecit sibi a rege licentiā
dari in romanā transire. ubi pis p̃ib⁹
ad limina sc̄oꝝ Petri et Pauli & cete
roꝝ sc̄oꝝ oracionib⁹ uacaret. Qui ad
hec respondit ei dicens. ñ dimsurum
secum. ñ ei uota uouisset iterū reuer
tendi. Cui dū adleta uouit do au
xiliante reūsurum se ee. Petitesq;
ei benedictionē. deduxerunt eū cū
pace ad littora maris. Naugans au
t̄ uenit in gallia. statimq; a rege clo
doueo & patcio erchenaldo honorifi
ce susceptꝰ. data ei a rege licentia pre
udere omnē potestatē suam. ut sibi
condignū locū inueniret. ur autē
dñi t̄ q̃d cepat petebat ne impedire
tur. Et longū ē narrare quanta i par
tib⁹ transimarinis dns p eū dignat⁹ ē
opari miracula. & hoc potentissimo
opi eusdem diuino uungendū ē mi
raculū. Veniens in pagum ponticū
& in ulla q̃ dicit̄ maioc audiuit
planctū magnū in domo haimonis
duci. eo q̃ filꝰ ei esset defunctꝰ unic⁹ quē
habebat. Tē pecit ur dñi illud corp⁹a
se custodiendū p nocte. Qd & impet̄
uit. & uisit corp⁹ poni in secreto cel
lule secū. clausoq; ostio flectens genua
cū lacrimis dñm deprecabat̄. Partē itaq;
surgunt. ses de puluere. infans de fe
retro. Mane aut̄ facto. uenens hay
mo cū uxore sua & cū tba plurima
uiroꝝ ac mulierū lamentancū cū lumi
nib⁹ ad domū ubi ur dñi orabat. inue
nerunt uiuū quē mortuū suspica
bant. canentē & laudantē dm cū uiro
sc̄o. Tē haymo cum onī pplo let⁹ effec
tus. glificans dm qui ē gliosus in scis
suis. dedit ei possessionē suā nuncupa
tā macerias. & deprecat⁹ ē eū ut a beo
numquā discederet. Vir dñi hoc re
spuens. it̄ carpebat quod ceperat. Tē
ppli uociferantes post eū osculant̄ ei⁹
uestigia. petentes ei⁹ bndictionē. q̃s
oīs a uariis infirmitatib⁹ sanabat.
Et & haymo puolut⁹ ad pedes ei⁹ dic̄.
Oro te ur di. ut quamuis ñ sim⁹ dig
nꝰ ut nobcum continuo maneas
uel tuū transitū nob⁹ manifestes Vir
dñi dic̄. Quando in una nocte tres
horas fulgureas uideris mutatas. tē
me transiturum ee scias. Deinde ue
niebat in pagū ambianensē. & in cur
tē uocabulo antoilī sup fluuiū cor
beiam. Vbi obuiauit ei ur maligni⁹. &
exuens eū pallio suo. & fultib⁹ innans
eū cū discipulis suis. & pgens ad do
mū suā portauit cappā uiri di. iac
tans eā mulieri sue. & insiliens sup
eū spē maligni⁹ & sup uxorē suā. & uni
cā filiā suā. fregit linguas eoꝝ. ut filia
surda & ceca facta ē. nullꝰq; alio lo
quebat̄. Secut⁹ ē aut̄ eū ur dñi usq;
ad domū. petens hospicū. & respon
so inuento. misedia mot⁹ fecit ora
cionē. ut indulgenciā acciperet. Oe
ritus q̃ sci credidert̄ simul & sanita
tē receperunt. ipsiq; conuersi ad dm pa
more sci. cuncta ppa inimici detule
runt saluatoris. Deinde diuino de
siderio anhelans. uenens in grandē
curtē in pagū atrabitensem. petiit
diuersoriū a femina nomine ermen
flide. que uidebat̄ habere multas
possessiones & pecunias. s. inimme

impetum. Stating ut uidit ur dñi du
ricia ei recessit. & in ipsa hora cepit ea
mimice uexare. & ecce nuncii post eu
uenerunt ad mutandu eu dicentes.
Serue di ecce uocat te domina mea.
uenu luba ea a uexante se. Scit enim qd
ppt te tanta patim mala. S; nolut ur
dñi reuerti ad ei habitaculu. qa scie
bat qd ei euenerat. Attam compunc
to corde pius pat misit unu ex discr
pulis suis cu baculo suo ad ea. Vt aut
intrauit domu. demone cu tremore
exiliente ab ea. mulier facta e sana.
Veniens aut post urum scm. & puolu
ta pedib ei. se & sua ppia ei deuota
uouens. postea multis uis annis. O
fis dilectissimu. qua clara & pciosa fue
runt merita sci. Non solu aut pei ma
nus uirtutes clarescebant. uerum etia
ex baculo que in manu frequentissi
me portabat. ad quoscst infirmos mit
tebat. state sanabant. & illud qd supi
memoraui. p tota gallia diuulga
batur. Ur dñi memorat erchenald
audiens ei fama ptrait ei obuia. oran
& postulans ut ueniret ad domu ei
ad palatiu pe ronensis uici. & i sacru
baptismi filiu ei poneret. & a fonte
suscipet. Qd ses n renuens. s; eu sic
semetipsu diligens. parit pgit. Veni
entib aut in locu nominatu. magna
ubi fit letitia. S; tam sex uncti in
carcere tenebant in ipso uico. Ipsi u
ubi audierunt aduentu ei. clamabat
dicentes. Ora p nob serue di ppt dm
qa credim p tuu aduentu nos salua
ri. dt ubi auduit ur dñi misedia
mot. postulau p eis ut dimitterent.
s; minime impetrat. Recedentib aut
ad epulas. ur dñi expectabat mira
bilia dei. Dixit enim se n ee pransurum.
antequa unctos ante se uidiss. Au
diuit dns petitione seru su. & ecce
cunctis uidentib qui erant retrusi
absq; ulla tagione aduenert ulesi.
cunctiq; astantes simul cu pncipe ue
na postulauerunt. & glificauerunt
dm. eo quod uenuss, eis ur salu. & ad
uitonu. Te electo dñi erchenald esti
uit tres domesticos suos. q urbu ush
p duusa loca deducerent. & ubicuq; sua
ppia fuissent ei monstrassent. ut qualis
ei loc amabilior us fuisset ad habitan
du daret. Qui & ita fecerunt. Ses u
furseus e cunctis latinacu expetuit
Veniens aut in ipsu locu fixit baculu
suu in tra. & mox ebulluit fons mag
nus. qui usq; hodie locu irrigat. et
multis a duusis infirmitatib pstat
medicina. Contigit aut ut du pude
ret quada die locu. ecce duo energu
mini a beatissimo furseo depcati sr
remedu. At ille facto crucis signa
culo effugauit demonu. reddiditq;
eis salutis remedu. Te qui mussi fu
erant. cuncta que uiderunt omib
indicarunt. Erchenald u ut audi
uit hoc gras egit do qui tale uirtu
dedisset. unde talia pcessissent mira
cula. Pgens itaq; post urum scm dix
ei. Deo gras ago qui in tale dederit
ppm. ubi t inuenisti dignu habi
taculu. Edifica & ordina diligent ut
sit t & tuus aptu pbeniub temporib.
Ego aut interim pparabo monte
cignopu qui prona nuncupat. ut
si acceptior t fuerit habeas & ipsum.
qui i do iubente requiescent corpea
la nra. Symno dicto ses furseus lati
niacum cu suis manib construxit

erchenald' ú pronā cū festinacione ꝑpa
rauit. de ñ multo post audientes hec
ult̄ marim cognati atq; amici simul
cū sc̄o emmuano acceleraverunt uenu
re ad sc̄ūlimū urū furseum. Qui eos
honorifice suscipiens. & simul cū eis
mamb' opans' magnope c̄structat lo
cū illum. & post spaciū annoꝝ c̄tigit
ut reuerterē in saxoniā. usitare ꝑ
os germanos suos idest foullamū et
ultramum. q̄s dimisit ad regendū su
um monasteriū. Quum sua relinq;ns
sede emmuanū urū sc̄m it accelera
bat. Veniens ꝯ in ꝑdict̄ c̄dicionem
haymonis ducis uocabulo macerias
sc̄s dñi infirmitate corrupt̄. & ange
lica ꝑfruc̄ uisione. ꝑsentia relinq;ns
ad c̄na migrauit regina. S; haymo
neglexit dicta sc̄i uiri. tempeq; tran
sit sc̄i uiri aduenientē. ad prandiū
suū. audit beatū furseū cū suis duob'
diaconib' & tb' cereis. q̄s posuerunt
sup̄ nīsam suā. & abierunt. Tc̄ haymo
stupefact' interrogabat circūstantes
se. Videtis glām quā video. Dixerūq;
se nemīnē uidisse. Qui dix̄ eis. Ecce u
di ante me uirum sc̄m stantē. qui um
gentum meū resuscitauit. & signa mag
na nobis demonstrauit. cū duob' diaco
nib' & trib' cereis. q̄s posuerunt sup̄ ñ
sam meā. & abierunt. Credo enī huic
signo quod in mercedē monstrabit.
& nē scio q̄d de corpe migrauit. Pgam'
ad sepeliendū eū. Tc̄ ipse cū omī domo
sua. & cū cunctis pagensib' seu cū cle
ro ult̄ba uirginum. cū thuribulis et
cereis p̄rexit ad sepeliendū sc̄m. Qu
ueniens in locū uocabulo macerias. ibi
cū odorib' magnus ymnus atq; canticis
custodiebant corpusculū sc̄i. audiens
hec uir illust's erchenald' maior dom'.
illuc cū tba multa hostilit̄ p̄rexit. Qu
ueniens ad sup̄ dict̄ locū sup̄ fluuiū
altriā. ubi sc̄a iacebat gemma. ibi hay
monē ducē preparatū inuenit. hostili
ter uigilantē. & custodientē corp'. Tc̄
erchenald' dicit haymoni duci. R ed
de ñ monachū meū. alioquin eras
mane iudicet hoc ds int̄ me et te. Ha
ymo respondit. & m̄ pmogenitū meū
resuscitauit. S; tam̄ quid int̄ nos hec
ratio. Jubeam̄ crastino ungi duo in
domini tauri ut eleuent feretrū. & p
gant do iubente ubicūq; uoluerit. Tc̄
uir dñi erchenald' let' effect' dix̄. R ec
te iudicasti. fiat sedm iuditū tuum.
Factū ē aut̄ dñi uiq; custodiret corp'
atq; confabularent̄. ecce puella ceca
a natiuitate. que p̄strato corpe tetigit
pallū quo feretrū opiebat̄. & recepit
lum̄ oculoꝝ. O qualis exitit ris' ul'io
cunditas. Que prius palpitando uene
rat. cunctis uidentib' psallebat curres
laudans. & glificans dm. O beate fur
see totis uiscerib' iā pgis ad xp̄i regnū.
qui ñ declinabas dextra leuaq; de c̄sor
tio sc̄oꝝ. O fursee iā uernas int̄ choros
letanciū. O sc̄issima anima. que iā au
dis a dño. intra in gaudiū dñi tui. Bo
nū certam̄ certasti. ideoq; & cū anglis
exultabis in ꝑpetuū. Oane aut̄ facto'
fecerunt ut hec pbarent̄ que dixerāt.
Tauros ungunt ad feretrū. ac stati
eleuant sc̄m. qui tenentes rectā uiam
itineris. puenerunt ad ullā uocabu
lo pronā. Erchenald' ú post corp' pge
bat cū tba pplo. psallens & glificans
dm. & ecce claud' iacebat in uia qui
expectabat c̄solacionē dñi. clamans &
uociferans. Sc̄e fursee adiuua me. ego

si potuissem t appropinquare · credebā me
tuis meritis saluari · T ē uiri miserles ·
portabant eū ante feretrū · & fide pos
cente recepit sanitatem · His rite ges
tis · ecce berchari⁹ dux lugdunensis ue
nit cū exercitu magno uolens rapere
corp⁹ · T ē dicit ei erchenald⁹ · Q̄d ē hoc
berchari · q̄d sic armat⁹ occurris · R espō
dit berchar⁹ · O deus ē legib⁹ quē du
cis eo quod p̄or omnib⁹ in hac tra eor dux
fui · & quecquid mea fuit facultas ad
cultū amoris ei & parentū ip̄si⁹ tūdi
ad possidendū illi · V iuens uoluit ad
me uenire · q̄d tu nō p̄misisti · Tam obse
cro quamus nō meruisse illū uidere u
uū · ut saltē in p̄muttas corp⁹ ei⁹ custodi
re · & hoc si nolueris unū e duob⁹ elige ·
aut duos pueros ad feretrū pone · ut
eant partē quā elegerint · aut hoc alt⁹
iudex int̄ nos hac hora diiudicet · q̄d
sibi placitū fuerit · R espondit erchenal
dus · P ut dixisti fiat · T ē misit erchenal
dus unū puerū habentē vii annos de
parte berchari · & berchar⁹ simulit̄
posiuit puerū suū de parte erchenaldi ·
qui statī eleuantes feretrū uidente sal
uatore · deduxerunt scūm corp⁹ ad mon
tē cygnopū · & p̄dicti uiri post corp⁹ cū
eor plebe & magna letitia p̄gunt · I biq:
cū odorib⁹ magnis condunt · ubi ipse
sēs pri⁹ multor scor condiuit pignora
idem patricii · beoam & meldam · & ce
teror quos secū detulit · S: interī hoc
ē int̄ octaua dies parabat̄ ecclia · & e
dificat̄ in honore xii apl̄or · P redicti
aut̄ comitis erchenaldi · nomine le
utsinda furore repleta eo q̄d tā dili
gent̄ diligeret scūm · dix̄ uiro suo · Hec
desolatā cū filiis meis & filiab⁹ dere
linquis absq: pecunia & possessione ·

t dens omnia nra in manu ei⁹ quē igno ra
mus · uel ex qua origine ort⁹ ē · C ui dē
erchenald⁹ · O ulcissima mea leutsinda ·
noli talia uba loqui · leutsinda respond ·
fac me eat̄nam de tuo consortio · si sic
p̄seueras ut cepisti · E rchenald⁹ dixit ·
Cessa ūbosari leutsinda · Q̄d si furor tu
us nō cessauerit eris eat̄nea de potesta
te mea · & de delicus quas t tūdi · Le
utsinda respond · V tinā numquā p
uenisse ad die illū nuptiarū · unde nē
repta effecta sū · E rchenald⁹ dix̄ · ka
rissima si scires bona que uenerunt
nob a die qua suā nob tūdit familia
ritat̄ · numquā talia diceres · S cito
certissime · quod si furor suus cont̄ te
cūsus fuerit · tu cū tuis & omnia tua
ibunt in p̄dicionē · S ubridens leut
sinda dix̄ · A udite cuncti · H omo xix
dies putrefact⁹ · quid in faciet mali ·
V enit aut̄ dies quo templū edificatio
nis p̄paratū fuit · hoc ē v id⁹ februa
rias · I bi collecta magna p̄plor ē adu
nata · E rchenald⁹ dix̄ · L eutsinda · ecce
dies · in qua p̄bare poteris · quē semp
dolose inquiris · H odie do uobē trās
fert̄ sēs ad locū quē ei p̄paratū habeo ·
& si sic inueneris ut dicis · centuplum
restaurabo t pecunias tuas · T ē leut
sinda leta effecta · preuit cū t̄bamul
ta ad locū ubi scūm iacebat corp⁹ iubet
discoopiri sepulchrū · & ideo qua nō erat
digna uidere corp⁹ amisit lumē oculor ·
Q ue dum iacens uxta sēi sepulchrum ·
quecquid a iuuentute acquisiuit · ap̄o
p̄t amorē sēi fursei uouit · S tatimq
ut credidit sanata ē · C uncti ū astan
tes gaudio magno repleti · eleuauer t
corp⁹ cū magna exultacione · & con
dider t in dextera parte altaris ap̄lor

pncipis. Jbi conditū iacuit annus nū ubi
& multa patuerunt miracula. Jndeq;
post tot annos ab illustrib' uris elegio &
aurbto translatū ē. Sicq; tunc inuen
tū ē illesū quasi cadē hora migsset de
corpe. Jbiq; cū odoribus magnis clara re
gunt nūbra ubi & uirtutes multe cla
rescunt pmerita sēi. Jbi paralitici & lep
si curant. demoniaci libant. cecі uisum
recipiunt. atq; cuncta necessaria que ī
fide poscunt. illic largiente dnō pstan
tur. Letant sācti. letā pecuit domum.
Tristes & merore plenos. lętos deducit
mdomū celestē. & illud nō ē silendū
quod memoriā reducim. Erat quę
dā femina multas habens diuitias et
possessiones. si ualidā paciebat infirmi
tatē cum suis hominib' & languores.
ita ut nullus alū posset adiuuare. Quę
admonita ē in somnis. ut pgeret ad
sepulchrum sēi uiri oracionib' uacare.
& pinfirmitate nī ualuit ire. Tam com
puncta in fide & amore sēi. nuntiū suū
misit pcipiens illi ut cito pgeret ad
locū pdictum. & posceret sibi transmit
tere de eulogiis sēi fursei. Hoc enī cre
debat ex fide. quod postea agnouit
in facto. ex gustu earum se sanari. Ser
uus qđ dnā impauit. implere preuit.
Veniensq; ad uirū cui' sollicitudo erat
monachi cōmissa. dicit ei. Dna mea ual
de infirmat. obsecrat & petit. ut eulo
gias sēi ei transmittatis. qua ipsas
credit se recipe sanitatē. Qui fī dicē ei.
Certe scias nos absq; uno ee. ni tantum
unde uxor ad missas oblaciones faciam.
quia ualidissima in hoc anno & in hac
tā earuit plaga. tam in pplo quā & in
fructib'. Jlle seruus ut audiuit uba ex
cusantis ait. Dnē ul' fontē in indica
ut hauriā. & ex ipso deferā. ut ex ipso de
siderium suū impleat. Pergens fr' mon
strauit ei fontē. Qui ex eo ferens uā ple
nū tulit dnę suę. & cuncta quę ei con
tigerant retulit. Gaudia mulier dixit.
Vel ex ipso fonte in da quē attulisti.
Quę ut gustauit grās egit dō. eo qđ
nunquā meli' unū bibisset. Tē pcepit
omnū familię suę ex inde gustū dare.
atq; uicinis omnib' qui ex eo biberunt
claruerunt merita sēi fursei. & ex ip
sa cū omnib' suis gustans recepit sani
tatem. Omnib' hec res claruit. Postea
ipsa ueniens cū omni domo sua & pare
tib' se ipsos & cuncta ppia p meritis sēi
fursei uouerunt. & postea multis u
xerunt annis. Crebrescentib' dein
ceps miraculis. beatę memorię exche
nald'. & conuiua ipsius leutfunda.
edificauerunt ei ecclam. Sēs ū dei
electus. diligenter fabricauit manib' su
is uenerabilis sēi fursei sepulchrum.
ubi pstante dnō beneficia oracionib' eius.
pstante dnō nrō qui uiuit & regnat
in sęcla sęcloꝝ amen. Explicit uita
sēi fursei epi & confessoris. Jncipit
prefatio in uitam s dimonii abbis.

Reuerbit euagrius. carissimo
filio in xpō salutē. Exa
lia in alia lingua ad ū
bum expōsita translatio
sensus opit. & ueluti leto
gramine sata strangulat. Dū enī
casib' & figuris seruit oratio.
quod breui poterat indicare ser
mone. longo ambitu circūacta
uix explicat. Hoc ę ego cupiens.
ita beatū antonium te petente trāspo
sui. ut nichil desit ex sensu. cū aliquid
desit ex ūbis. dū sillaba occupent &

litteris tu quere sententiam. Item

ATHANASI alia pfatio eidem

epc̃ ad pegrinos frs. Optimũ frs nuḿs certaḿ aut equare egyptiorum monachos aut supare nitentes uirtutis instancia. & enĩ tam apud uos plurima sunt monastria monachoꝝ quoq; nom̃ ẽ celebre. & hanc uoluntatẽ uram iuste quisq; mirabit. oramusq; uobis optatũ tribuet ds effectum. Qm̃ g exegistis ame ut uobis scribere de conuersione beati antonii uolentib' discere quemadmodũ ceperit. qualisue fuerit ante scm̃ ppositum qualẽ eciã habuerit finemue uite. & si uera sint ea quę de ipso fama dispersit. ut ad ei' emulacionẽ atq; exemplum uos instituere possitis. magna cũ letricia suscepi urę caritatis impũ. & enĩ iḿ ingens lucrũ ẽ utilitatis hoc ipsum quod recordor antonii. & uos cũ admiratione audientes. scio ei' ppositũ cupe sectari. Perfecta ẽ siquidẽ ad uirtutẽ uiã antonii scire quis fuerit. Ergo ut breuit dicã de omĩb' que de eo referuntr. & sermo tacetaut credere & minima uos estimare auduse de maximis. quia ñ ambigo nec eos omnia posse cognoscere. cũ & ego exhortat' auob quantacũq; pfectam significauero. ñ equalia sũ meritis narraturus. S; & uos oms hunc nauigantes studiose pcurabitis. q singulis que norunt referentib' cgrua dignaq; tanti nominis relacio cõpleat. Disponebã itaq; post lectionẽ litterarum urarũ aliqs ad me monachos mittere. & maxime eos q ad eũ crebro uenire consueuerant. ut plenius aliquid addiscens. munera uob ma ioia transmittere. S; qm̃ & nauigacionis tempa labebant. & litterarũ portitor uehementissime festinabat. ideo q et ipse noueram frequentr enĩ eũ usitatum. & que ab eo didici. q ad pbendã et aquã ñ paululũ tempis cũ eo feci dilectionem ure indicare pperaui. utbiq; curã ueritatis habens. ut ne qs pr' aliquid audiens miraculoꝝ congestionẽ ñ credat. nec rursũ meritis ei' inferiora cognoscens. ñ putet dignũ ẽ miraculo protanti nominis uiro. Explicit pfatio

Vita scī d̃ antonij abbatis.

INCIT BEAT' ANTONI

nobilib' religiosisq; parentib' egyptiis oriund' fuit. tanta cura suoꝝ nutrit'. ut nichil aliud pter parentes domũq; cognosceret. & cũ iam puer ẽet. ñ se litteris erudiri ineptis. & infantũ iungi passus ẽ fabulis. sz dim desiderio flagrans. secm̃ quod septum ẽ innocent habitabat domũ. do ecclam quoq; cũ parentib' sepe ueniens. nec infantũ lasciuias nec puerog negligentiã sectabat. sz tantũ ea que legebantur auscultans. utilitatẽ preceptoꝝ cum institucione seruabat. Non suis ut solet illa ętas puariis delicatisq; cibis. unquã tedio fuit. ñ esce mollioris blandimenta sectat'. ẽ. His solis que dabãtur contentr. nichil aliud requisiuit. Post mortẽ aut parentũ annoꝝ circit decẽ & octo seu uiginti. cũ sorore admodũ parula derelict'. domũ & sorores honestã curã gerebat. Nec dũ ú vi fluxerant ñses. quib' post mortẽ parentũ ad ecclam ut solebat accurrens recordabat' quom̃ & apli omĩb' spretis secuti fuissent saluatorẽ. & multiũ

actib' aplor facultatib' suis uenditis ptia
ad pedes eor detulissent egentib' parcie=
da · quę ue acquanta hijs spes reposita
eet incelis · Talia secu reuoluens intuit
ecclam · & accidit ut te euangeliu le=
geret · in quo dns dicit ad diuite suis
pfect' ee · uade & uende omia que ha=
bes & da paupib' & ueni sequere me ·
& habebis thesaurū in celo · Quo audi=
to quasi diuinit' hmoi ante me=
moria concepisset · & uelut ppr se hec
eet scptura recitata · ad se dnicu trax
impiu · Statimq; egss possessiones qs
habebat · a rure aiu erant ei trecente
iugeres ualde optimę uicinis largit' e
ne aliqua sibi aut sorori molestia gig=
neret · Cetera u que in mobilib' possi=
debat · umusa uendidit · & aggregato
ñ exiguo pcio · indigentib' dedit · par=
uus tam ob sorore reseruatis · que & setu
& etate uidebat infirmior · Rursus aut
ecclam ingressus · cu audisset dnm in
euangelio dicente · nolite cogitare de
crastino · reliqua parte paupib' distribu=
it · neq; se usari pass' e domi · sz sorore
fidelib' ac notis uirginib' commendata
ut earu nutreret exemplo · ipse ia omi=
b' seli uinculis liber asperu atq; ardu=
um arripuit institutu · Nec du aut
tam crebra erant in egypto monaste=
ria · neq; omino quisqua aliam solitu=
dine norat · sz quicumq; in xpi seru=
tute sibimet pdesse cupiebat · haut
pcul a sua uilla separat' instituebat ur-
frat g in agello uicino senex quida ·
uita solitaria a pma sectat' etate ·
hc cu uidisset antoni' emulat' e ad
bonu · & pmo quide incipiens · etia
ipse in locis paululu a uilla remocio=
rib' manebat · exinde aut si que uigi=
lantę in hoc studio compererat · pcedes
querebat ut apis prudentissima nec
ad habitaculu suu ante remeabat · n
ei que cupiebat fruceret aspectib' · &
sic tanqua munere mellis accepto ab=
ibat ad sua · Tali ibidem institut' exor=
dio cu p dies singulos ita animu robo=
raret · ut nec opum patrnaru nec sor
meminisset affinium · omę etia deside=
riu & sollicitudine erga id qd cepat ex=
erceret · opabat manib' suis · sciens sep=
tum ee · quia si opat ñ manducet · Ex=
cede tam opis sui ptio panis excepto
egenis largiebat · Orabat frequenter ·
quippe qui didicerat qd oporteret din
rogare sine cessatione · Audicioni etia
scpturarum ita studiu comodabat · ut
nichil examino ei laberet · sz umusa
dnu pcepta custodiens · memoria plus
haberet · Sic sua uita instituens · ab u=
musis frib' puro diligebat affectu · et
omib' ad quos studio pgebat obediens ·
ppas singlor gras hauriebat · hui con=
tinencia · socunditate illi sectabatur ·
Istius lenitate illi uigilias · altius leg=
di emulabat industria · Istu ieiunan=
te illu humi quiescente mirabat · Al=
teriu pacientia · altius mansuetudi=
ne pdicabat · Omniu quoq; erga se=
uicaria retinens caritate · atq; umusis
uirtutu partib' irrigat · ad sede ppam
regredebat · ibi secu umusa ptractans ·
omnu in se bona nitebat excpmere ·
Neq; eni ad usus cocuos aliquando
mouebat · sz ea tantum flamma egre=
gio uiro concrescebat in pectore · ne
secund' cuiqua in pdictis opib' inue=
niret · & hoc ita faciebat · ut cu omes
gla ante iret · omnib' tam carus eet ·
Nam & uicini & monachi ad qs sepe ue=

niebat· antonīū ūidentes· dicolā nūm-
cūpabant· indultisq; naturę uocabū-
lis· quidā ut filiūm· alij ut frēm dili-
gebant· Dū hec gereret antoni⁹ quib⁹ī
se puocaret affectum· inimic⁹ nominis
xp̄iani diabol⁹ impacientē ferens tan-
tas in adolescente ūirtutes· ueteranis
cum aggressus ē fraudib⁹· & p̄mū qui-
dem temptans· si quom posset abar-
repto cum institūto detrhere· immit-
tebat ei memoriā possessionū· sororis
defensionē· nobilitatē generis· amorē
rerum· fluxā seli gl̄iam· esce uariam
delectationē· & reliqua uitę remissio-
ris blandimenta· postremo ūirtutis
arduum finē· & maximū p̄ueniendi
laborem· necn̄ corpis fragilitatē sug-
gerebat· & ętatis spacia plura· Hinc ei
p̄r⁹ maximā caligīnē cogitationum
suscitabat· Postquā aut̄ orationib⁹ ei⁹
ad dn̄m· p passionis fidem se intellexit
hostis elidi· ēsūeta adūs⁹ oms adoles-
centes arma corripiens· nocturnis
cum inquietabat illecebris· Q dies
etiā tam aptis in eū telis irrūebat·
ut null⁹ ambigeret· q̄n antoni⁹ contra
diabolū dimicaret· Nā & ille cogita-
ciones sordidas conabat̄ inserere· et
hic eas oratū suū nouebat assiduo· Ille
titillabat sensus naturali carnis ar-
dore· hic fide ac ieiūniis corp⁹ omne
ūallabat· Ille p̄noctes in pulchrę mu-
lieris ūertebat̄ ornatū· nulla omit-
tens figmenta lasciuię· hic ultrices ge-
henne flammas & dolorē ūermis re-
cordans· ingestę sibi libidini oppone-
bat· Ille lubricum adolescentię it̄ ad
ruinā facile p̄ponebat· hic ętna iudi-
cij futuri tormīta considerans· illesam
animi puritatem p̄ temptamenta ser-
uabat· Ista aut̄ omnia ad confusionē
diaboli fiebant· Qui en̄ simulē se do
fieri existimabat· nē ab adolescente
ut misertum⁹ uincebat̄· & qui contra
carnē & sanguinē magna cū exulta
cione gl̄iabat̄· ab homine carnē gestan
te superabat̄· Adduxabat en̄ seruum
suū dn̄s· qui nr̄i gr̄ā carnē suscipiens·
uictoriā corpi cont̄ diabolū largit⁹ ē·
ut singulis ita certantib⁹ aplicum li
ceret p̄ferre sermonē· ñ aut̄ ego s; grā
deinque mecum ē· Ad postremū cum
nec hoc argumento destruere posset
antonū draco tetrim⁹ & uideret se
semp ab ei⁹ cogitacionib⁹ repelli· sedim
q̄d septum ē· stridens dentib⁹ & eiu
lans· qualis ē merito· talis apparebat
& uultu· Puer horrid⁹ atq; niger ad
ei⁹ se genua puoluens· humana uoce
deflebat dicens· Multos seduxi· plu
rimos decepi· nē aut̄ ut a ceteris scis
ta & tuo sum labore supat̄· Quē cū
mīrogaret antonius quis nā esset· q
talia loqueret̄· ait· Ego sū anim⁹ fornu
cationis· ego multimoda t̄ptudinis
adūsus adolescentes arma suscepi· &
spē fornicationis uocor· Quantos pre
uuere disponentes seduxi· quot in
bono ope c̄summatos· ad sordes pristi
nas reduxe p̄suasi· Ego sum ppt̄ quem
ppha lapsos increpat dicens· Spū for
nicationis seducti estis· & reuera· p
me & en̄ illi fuerunt supplantati·
Ego sum qui te ipsū semp tempta-
& semp repulsus sū· Cū hoc mules· xp̄i
audusset· gr̄ās agens deo· & largio
adūsus inimicū confortat⁹ audacia
ait· Qui tū g̃ despicabilis es· multūq;
contempt⁹· Nam & obscuritas tua et
ętas· infirmarū signa sunt rerum·

Nulla ia in cuta ē de te. Dns in adiutorē. ¶ ego exultabo sup inimicos meos. ¶ statim ad uocē cantantis. fantasma qđ uidebat euanuit. ¶ Hec aut an tonii cont diabolū fuit prima uictoria. uirt in antonio saluatoris. q pec catū in carne condempnauit. ut iusti ficatio legis in nobis cōpleret. q n secdm carnē ambulam⁹ sed secdm spm. ¶ neq; an tonio uincendi securitatē dedit uir⁹ nec diaboli semel fracte defece reuires. Nam existe ut leo rugiens que rebat aditum p quē posset irrumpere. ille scripturarū doct⁹ eloquio. n ignora bat multas ee demoniū captiones. ¶ ppt quod sollerti pposito laborē seruabat. cōsiderans quia posset sathanas in car nis collectacione supat⁹ nouarū ad iusū se artium machinas cōmouere. ¶ deirco magis ac magis subiugabat corp⁹ suū. ne uictor alios malus uince ret. ¶ Disponens q duriorib⁹ se uite lege constringere. cū oīs infatigabilē ado lescentis inuarent⁹ instanciā. sem tole rant pferebat laborem. q uoluntarie seruituris longū in di ope studiū. cōsue tudine in naturā conuerterat. ¶ medie aut exigiarum in tantū patiens erat. ut credulitatē uirib⁹ uinceret. ¶ Pernoc tabat in oratione sepissime. et edebat semel in die post solis occasum. Nonnū quā biduū triduq; pmanens. quarta die reficiebat. ¶ Sumebat aut panē et sal potūq; aque pparuulū. De carnib⁹ ū. uino rem̄e meli⁹ puro q quecquā dicere. quando ne apud plurimos quidē mo nachos huiusmodi aliquid reputur. Quieti aut ñibra concedens. nunco con tecto et culcito utebat. aliquotiens etiā sup nudā humū iacebat. unguenta pe nit⁹ repudians. dū diceret inimine posse utenciū et pcipue iuuenū corpa roborari. si olei eent lenitate mollita. oportere e contrio asperos carni labo res impari. secdm apli pceptū dicentis. quando infirmor tē fortior sū. ¶ Ardebat q sensū animi sic posse reuiuisce re. si corpis fuisset impet⁹ fatigatus. Vnde nec temporū longitudine labo rum merita pensabat. ¶ si amore et fa mulatu spontaneo. semp tanquā in principiis cōstituit⁹. ad pfectū diuini me t⁹ desiderū concitabat. Nouisq; cupiēs preterita augere. sup memorati doc toris sermonū recordabat⁹ qui aut p terita obliuiscens. et in futurū conua lescens. Memmerat quoq; helye di centis. pphe. uiuit dns cui assisto ho die ante ipsum. Et disserebat cur ho die eet appositū. q n computabat helyas preteritū temp⁹. ¶ tanquā cotti die in certamine cōstitut⁹. talē se pbere cupiebat. qualē sciebat dignū di esse cōspectib⁹ puri corde et parati obedire uoluntati illi⁹. ¶ gtū secū reputans. ppo rtere di famulū ex instituto magni he lye exemplū capere. et ad illud specta culū uitā suā debere componere. ad sepulchra haut longe a ulla cōstitu ta secessit. uni e cognatis mandans. ut statutis dieb⁹ sibi alimenta deferret. et cū una memoria sup dict⁹ frat illū claussisset. sol⁹ ibidē morabat. De tuens q diabol⁹ ne accessu tempous heremū quoq; habitare faceret. ita illū aggregatis satellitib⁹ suis uaria cede laceraut. ut doloris magnitudo et uocē auferret et motū. Nā et ipse postea referebat uulnera fuisse tam grua. ut humana hominū tolerita su

perarent. S: dei prudentia que numquā
in se spantib⁹ dee. alio die is quē supra
dixim⁹ frē aduenit. cibos deferens assue
tos. inuenitq; illū fractis foub⁹ mēbra la
cere quasi mortuū. & humeris imposi
tū ad ullulę domiciliū deportauit.
Quo audito. ingens uicinor atq; affi
nū multitudo concurrens. triste in
medio positi funeris reddebat officiū.
& iam media noctis parte transgressa.
ęius pugiles omnū oculos uicerat
sopor. Tū antoni⁹ anima paululū rede
unte suspirans eleuauit caput. & post
quā ceteris alta quiete pstratis. illi
quo delat⁹ fuerat uigilare ēspexit.
nutu aduocat. obsecrans ut nullo pe
nit⁹ excitato. ad pristinū se deferret
habitaculū. Relat⁹ g. iuxta morē ue
rū sol⁹ pmanebat. & stare quidē ppt
recentes plagas nō poterat. orans ū p
strat⁹ post oratione clara uoce dicebat
Ecce hic sum ego antoni⁹. nō fugio uēa
certamina etiā si maiora faciatis. null⁹
me separabit a caritate xpi. Psallebat
q; dicens. Si consteterint adūsū me
castra. nō timebit cor meū. Talia illo di
cente. bonor⁹ omnū hostis diabol⁹ ad
mirat⁹ quod post tot uerba aur⁹ fuisset
reuerti. congregatis canib⁹ suis. & pprio
se furore dilanians. uidetis ait. quia
nec spū fornicationis. nec corpis dolo
re superat⁹. insup audacter lacessit. Om
nia arma corripite. acrius nob impug
nand⁹ ē. Senciat sentiat. debet scire
qs puocat. Dixit. & ad hostantis uo
cē audientiū ēba consensit. qa innu
meras habet diabol⁹ artes nocendi.
Sonit⁹ g repentin⁹ intonuit. ita ut
fundit⁹ loco agitato. & parietib⁹ pene
factis. multifaria demonū excrcitus
turba se effunderet. Nā & bestiarū et
serpentiū formas induentes. omnē p
tini⁹ locū repleuerant fantasiis. leonū.
tauror. lup[illegible] onū aspidū. serpen
tiū. scorpionū. necnō & pardor. atq; ur
sor. & hec singla secim suā frenebant
naturā. Rugiebat leo occidere uolens.
taur⁹ mugitu. & comib⁹ minabat. ser
pentes sibilū psonabant. lupor. imper⁹
imbibebat. pard⁹ discolou ēgo auctous
siu calliditates uarias indicabat. Tru
ces omnium uult⁹. & uoces horride. dir⁹
audit⁹. Antoni⁹ flagellat⁹ & confossius
sentiebat quidē aspiores corpis dolores.
S: interrit⁹ durabat mente pugilu. Et uer
geminū carnis uulnera expmerent.
sensu tamē idē pmaneus. quasi de in
imicis luderet loquebat. Suurui ah
quid haberetis. sufficeret ui⁹ ad plum.
S: qm uos dnō enervante frangimur
multitudine temptatis inferre mor
tē. cū hoc ipsū infirmitatis indiciū sit.
quod irrationabiliū formas induistis
bestiarum. Rursusq; confidens aiebat.
Si quid ualetis. si diis potestatē uobis im
me dedit. ecce pīto sum deuorate ēcc
sum. sin ū nō potestis cur frustra mmu
ni. Signū enim crucis nob & fides ad
dnm. meapugnabilis mur⁹ ē. Multa
cont illū minantes fremebant dem
bus suis. quod null⁹ temptamēta illor
sequerēt effect⁹. S: maxime contrio
gignerēt illusio. Non oblit⁹ ubc seru
siu colluctationis. eidē pretor fact⁹ ē
Deinq; cū eleuaret oculos uidit desu
per culmē aperiri. & deductis tenebr
raduū lucis ad se influere. post cui⁹ ad
uentū splendoris nec dem̄onū aliquis
apparuit. & corpis dolor extinplo dela
t⁹ ē. edificiū quoq; quod paulo ante dis

solutum fuerat unstauratum ē. Sluco p
senīā dñi intellexit antoni. & ex i
mo pectore trahens longa suspiria
ad uisionē que illi apparuerat logue
batr. Vbi eras ihu bone. ubi eras. Qua
re ñ a principio fuisti. ut sanares uul
nera mea. & uox ad illū facta ē. An
toni hic erā. s: expectabā uidere cer
tamē tuū. Nē aut qua dimicando
urbē ñ cessisti. semp auxiliabor t.
& faciā te in omñ orbe nominari. His
auditis. in animū exsurgens roborat
orabat. ut intelligeret plus se rece
pisse uirtutū quā ante pduderat. Erat
aut tunc antoni annos nat quinq;
& xxx. Cum eū uoluntati pmpte
menta religiosa fuerescerent. uadēs
ad suprdictum senē pcabat. ut in de
serto partē habitaret. Causante
illo senile eum rei nouitatē. sol. con
tendit ad montē. & heremū ad huc
monachis ignotā rupto metu uiam
conat ē pandere. S: nec tunc cessauit
infatigabilis aduersarius. Nā impedi
re ei pposituū uolens. argenteū discū
mittere precit. Quo uiso antonius
callidi artificis agnouit astutiā. stās
q; intrepid. & discū totus intuens o
culis. doli auctorē in fantasmate ob
iurgabat argenti. talia secū reputans
Vnde hic in deserto disc. Aut hoc
ut ē. hic nulla sunt uestigia cōmean
tiū. Lapsū de fartura. p magnitudine
latere ñ potuit. S: & qui pduderat re
ipsus ob solitudinē locū inuenisset
pfecto quod ruerat. Hoc artificium
drabole tuū est. ñ impedies uolunta
tem meā. argentū tuū tecū sit i p
dictione. Hec illo dicente. disc ut fu
mi a facie ignis euanuit. De hinc ñ
ut fantasiam. s: ingentē massā auri ra
dientē in uenere conspexit. Verū hanc
uirtū diabol simulauerit. an adanto
nū cōpbandū. qua ueris opib merca
rer. uirt celestis ostenderit ignorat.
hoc tantū agnouit. qua qd ussū est.
aurū fuit. Ac ille magnitudinē ad
miratē radiantis metalli. rapido ēsu
quasi quodda uirtute incendiū. ad
montē usq; preceps. ibiq; flumine trās
uadato. inuenit castellū desertū ple
nū obtemp. & solitudinē uenenator
animaliū. in quo se ēstituens nouus
hospes habitauit. Statimq; ad ei ad
uentū. ingens tba serpentū quasi p
secutorē passa pfugit. Ac ille obstruc
to lapidib introitu. panes missum sex
ut thebeis mos ē secū recondens. nā
crebro p annū incorrupti durare so
lent. nec ñ & aque exiguū habens so
latium pdurabat. nusquā inde pce
dens. numquā aliquē suscipiens. in
tantū ut cū bis in anno pfectū desu
per panes acciper. nullū cū deferenti
bus haberet alloquiū. Multis q; uidē
diu illū desiderio & studio requirendi.
ante ostiū illi pnoctantib audiebant
ut uulgi uoces adusq; antonii tumul
tusq; dicentiū. Quid te nūs ingeris
habitaculis. Quid t & deserto. Absce
de a finib aliens ñ potes nās insidi
as sustinere. & pmo quidē qui foris
erant. estimabant aliquos homines
scalis appositis intrusse. ibiq; antonii
clamasse. Postqua aut p cauernā in
tuspicientes nullū uiderunt. demo
nes cont illū intellexerunt ētende
re. & nimio metu tritū antonii au
xiliū flagitabant. Ac ille ostio app
propinquans. ad consolandū fr̄s ne ti

merent atq; ut unde redirent pcabat.
Trepidantibq; asserebat a dęmonib' in
cuti mętū signare uos inquiens & ab
ire securi. ulosq; semetipsos simire de
ludere. Itaq; illis reuertentib' hic rema
nebat ulesius. nec unquā incertamu
ne lassabat. Accedentiū aut augm̄
ta pfectuū. uel debilitas repugnan
tiū. maximū in contencione leuam̄
addiderant. tū & animo ēstanciam
suggerebant. Rursū ad heremū ue
nientib' tbis. que iā mortuū ullum
estimauerant reptare. ille psallebat
intrinsecꝰ. Exurgat dꝰ & dissipent̄
inimici ei'. & fugiant qui oderunt
eū a facie ei'. ut fum' minuit̄ deficiāt.
ut liquescit cera a facie ignis. sic pe
reant peccatores a facie di. & iterū.
Omn̄s gentes circumdederunt me. &
in nomine dñi ultus sum eas. Sic
annis uiginti solitarie transactis.
atq; ab hominū ꝯgressu aspectib' pdu
ratus. Cū magna & pposituū imitari
cupientiū. & notoꝝ ad eū multitu
do concurreret. nec ñ & parentū infi
nita se catua glomeraret. tandē iam
pene foub' cunctis. quasi ex aliquo ce
lesti aditu ēsecrat' apparuit. Obstu
puerunt uniūsi. & ois grām et corpo
ris dignitatē. quod nec p quietē in
tumuerat. nec ieiunijs. dęmonumq;
certamine macies & pallor obsede
rat. sed & contrio quasi nichil temp' egis
set. antiquū membroꝝ decꝰ pseuerabat
Ph quanta miracula. que nullo am
nu purgas fuit. Numquā hilaritā
te minua resolut' mrsū est. numquā
recordatione peccati tristicia ore pro
traxit. ñ magnus stupentiū se eleuat'
ē laudib'. nichil unquam indecens soli
tudo. nichil asperū cottidiana cum
hostib' bella contulerat. temperata
mens ęquali adiuncta referebat̄ eta
nunc. Plures q; ab immundis spiritib'
& infirmitatib' uarijs. di gratā pauo
nui libauit. Sermo ei' sale condit'. ēso
labat̄ mestos. docebat insciōs. ēcorda
bat iratos. omn̄b' suadens nichil amo
ri xpi ante ponendū. Ponebatq; an
te oculos bonoꝝ magnitudinē futu
roꝝ. & dei clemētiā. & beneficia retrax
bat indulta. q̄d filio suo ppio ñ peper
cit. sed p nrā eū omn̄ium salute tradide
rit. Hec mora plures audientiū ad
humanarū rerum contemptū. hęc
ei' suasit oratio. & habitandi heremū
illud exordiū fuit. Quid sane & mi
sentarū oppido gestū sit. ñ transibo
silentio. Hā cū uellet frs muscre. et
riuulū nili qui corcodrilis & multis
cuisdē flumnis bestijs pleni erat tā
uadare ēet necesse. tā cū comitib' su
is transiuit ulesꝰ quā unde reduit
incolumis. Rursq; in pristinus labo
rib' pseuerans. nouos antiquosq; mo
nachos. p ętate ut tempe patrio mo
derabat̄ affectu. Quadā aut die cū
a congregatis frib' rogaret̄ ut isdē in
stitutoria largiret̄ pcepta. cū ppria
fiducia exaltans uocē suā. dicebat ad
omnē quidē mandatoꝝ disciplinā scp
turas sufficere posse. sed & hoc optimum
fore. si mutuis se nunc̄ frēs consolent̄
sermonib'. & uos q; inquit ut patri
refert que nostis. & ego que p longā
etatē consecut' sum. quasi filius indu
cabo. Hoc sit aut̄ pmū cunctis ic̄o
mune mandatū. nullū marrepti p
positi ugore debere lacessere. sed q̄s
incipientē augere semp debere q̄d ce

perit· ꝑsertim cū humane uite spacia
cētenarii comparata· breuissima sint·
Ista exors paululū siluit· & admirat
di numiā largitatē rursꝰ adiecit di
cens· In ꝑsenti hac uita equalia sunt
premiū commutacione cōmertia· nec
maiora recipit ab emente qui uendit·
pmissio aut uite sempiterne· uli ꝑcio
comparat· Scriptū ē enī· Dies uite nre
septuaginta anni· si aut multū octo
ginta· quicquid reliquū fuerit labor
& dolor· Quando aut octoginta
aut centū aut multū annos labo
rantes in di ope uaxerimꝰ· ñ pari tem
pore regnaturi sumꝰ in futuro· s; pro
annis supraductis omnū nob seclo
regna tribuent· ñ terrā hereditabimꝰ
s; celū· Corpꝰ quoq; trenū relinquen
tes· idipsū cū incorruptione recipiem·
Ergo filioli ñ uos aut tedū defati
get· aut uane gle delectet ambitio·
Non enī condigne sunt passiones hu
ius temporis· ad futuram glam que
reuelabit in nobis· Nemo cū despexe
rit mundū reliquisse se arbitret· mgē
tia· qa oīs tra ad infinitatē cōpara
ta celor breuis ac parua ē· Sig nec u
nus o orbi renunciantes· dignū aliquid
habitaculis possiumꝰ cōpensare celestib
unusquisq; se consideret· & stati unus
liget· parus iugeribꝰ uel parietibꝰ· uel
modica auri portione contempta· nec
gliari se debere quasi magna dimise
rit· nec tedere quasi parua sit recepturus· Ut enī aliquis contempnit una
ream dragmā· ad dragmas centū aure
as conquirendas· ita etiā q tociꝰ orbis
dñū dereliquit· centuplū de meliorib
primus in sublimi sede recipiet· Ad sum
mū illud ꝑspicere debemꝰ· qd & si nras
uelim retentare duuitias· lege monis ab
ipsis duellanī muniti· ut in libro ecclī
astes septum ē· Cur g ñ facimꝰ de neces
sitate uirtutē· Cur ñ ad lucranda reg
na celestia ult relinquumꝰ qd lucis ultī
fine pdendū ē· Nichil eor cura sit mo
nachis· que secū auferre ñ possunt· Il
lud potiꝰ debemꝰ expetere qd nos ducat
ad celū· sapientiā· scilicet & castitatem·
iusticiā· uirtutē· sensū puigilē· paupm
curam· fidē· maqꝫ robustam· animum
re uictorē· hospitalem· Hec sectantes·
mansionē nobis in tra quietor· sedin
euangelii ꝑparabimꝰ· Consideremꝰ
nos dñi ee seruos· & seruitutē debere
illi a quo creati simꝰ· Ut g seruus p
tertii gīa famulat· ꝑsens ac futurū
ñ contempnit impiꝰ· nec audet asse
rere· quod ex labore transacto· instan
tis opis habeat libertatē· s; ingi studio
ut in euangelio scptū ē· candē semper
exhibet ser uitutē· ut & dño placere
possit· & metum lucret· & ubera· sic et
nos diuinis congruit parere ꝑceptis·
scientes quod equus ille retributor unq
quenqua muenerit in eo sit iudicaturꝰ
Quod ꝑphica p ezechiel uoce testatur·
Ham & infelix iudas ꝓpter unaꝰ noctis i
pietatē· oīm preteritī temporis labore p
uatꝰ est· Idcirco tenendꝰ ē continuus
institui rigor· habentibꝰ dīm auxilia
torem sicut scptum ē· quia oīm opan
ti bonū ē dns cooperator· Admittamus
aut calcandā apli preceptū replice
mus· quibꝰ se mori cottidie testabat·
Similit & nos humane condicionis
uitā ancipitē retractantes· ñ pecca
bimus· Cum enī excitati a somno·
ad uesperam nos ꝓuenire dubitemꝰ·
& quieti corpa concedentes· de lucis

ñi confidam⁹ aduentu · & ubiq; nature
ac uite meerte memores · dī nos intelli
gam⁹ puidentia gubnari · ñi in ñi delin
quem⁹ · aut aliqua fragilitate & cupi
ditate ractabim⁹ · ſ; nec quidē nascem
adūsus aliquem · nec ītenos ampliare
thesauros ambigem⁹ · quin poci⁹ metu
cottidiani recessꝰ & seiungendi corpis
ingi expectacione omīa caduca cal
cabim⁹ · Cessabit amor mulierū · lubidi
nis extinguet incendium · muicē no
bis debita nīā donabim⁹ · ante oculos
semp habentes ultime retbucionis
aduentū · Quia maior formido pena
rum & timor horrid⁹ simul & lubrice
carnis incentiua dissoluit · & ruen
tē animā quasi ex aliqua rupe sustē
tat · ideo p̄cor ut ad finē ꝓpositi omni
labore tendam⁹ · Nemo post tergū respi
ciens lotb mutet uxorē · p̄sertim cū
dūs dixerit · nullū ponentē manū
sup aratrum & respicie tem retr
sū · dignū ēe regno celor · Respicere
aut retrorsū nichil aliud ē · quā meo
penitere quod cepis · & mundi rursus
desiderijs obligari · Nolite queso ur
tutis tanquā impossibile nom̄ pauere ·
nec pegnum uobis aut peul positum
uideat hoc studiū · quod ex nīo pende
at arbitrio · Hui⁹ opis homini inserta
natura ē · & huiusmodi res ē · que nām
tamtū expectat uoluntatē · Greca stu
dia qui nescit transmarina sectet · et
malieno orbe constitutos manū lit
terarū querat magistros · nulla nobis
pficiscendi · nulla transfretandi fluc
tꝰ necessitas imminet · In omī sede tra
rū · constituta sunt regna celor · Vnde
dūs ait · Regnum dei intra uos ē · Ysrt⁹
que in nobis ē · intē tamtū requirit
humanā · Cui enī dubium ē · quin na
turalis anime puritas · si nulla fuerit
extrinsec⁹ sorde pollita · fons sit & origo
uirtutum · Bonā ilkā · necesse ē ut ece
auerit bon⁹ auctor · Quod si forte cum
tabim⁹ · audiuim⁹ ibm filiū naue pplo di
centē · Rectum facite cor urm̄ apud
dnm̄ dm̄ ist · Nec iohannes dissonam
intulit de uirtute sententiā · p̄dicans
rectas facite semitas uras · Siquidem
hoc rectū ēe sentit anima · cū illi⁹ inte
gritas principalis · nulla uitior labe ma
culat · Si naturā mutauerit · p̄sa tunc
dicit · Condicio seruet · & uirt ē · dnmā
nrām cōmendat nobis dūs · seruem⁹ de
positum quale accepim⁹ · Nemo eam
sari potest extrinsec⁹ insitum · quod inse
nascit · Factura sua qui fecit agnoscat
op⁹ suū inueniet ut creauit · Sufficit
nobis naturalis ornat⁹ · Ne deturpes
homo · quod ꝺ diuina largitio conces
sit · Opa di mutare uelle · polluere ē ·
Illud etiā sollicite p̄uidere debem⁹ · ut
tyrannica ire superem⁹ insaniā · qua
septum ē · Iracundia uiri · iustitiā dei
operat · & uterū · Desiderium concipies pa
rit peccatū · q̄ p̄fecto mor⁹ gignit · Dum
p̄ceptū uoci ē · ut ingi cū todia tueam⁹ ani
mā · ga exercitato⁹ ad supplantandū habem⁹
inimicū demonē scilicet · ot̄ q̄s nob sedu
ulcā auctoritatē pugna sine fede ē dr
enī · Nē nob colluctacio adūs carnē · & san
guinē · sed adūs p̄ncipat⁹ & potestat⁹ hui⁹ mun
di · adūsus spiritualia nequitie in
celestib⁹ · Ingens eq̄ tba p ista uolitat
aere · ñi peul a uobis hostiū catua dis
curritꝰ · & dubitatē quidē ullo ñi est
meę parumtatis exponere · & hāc ma
ioribꝰ concedo rationē · Quod aut⁹ inim
tu ē · & ignorare ñi expedit · dolos scelē

illoꝝ adúsum nos compositos breuit̃
mdicabo. Hoc ꝓmuī mentib⁹ debemus
affigere. nichil dim fecisse quod malū
ē. nec ab ei⁹ constitucione demonū ce
pisse ꝓcipium. Perūsitas ista ñ natu
re ſ; uoluntatis ē uitiū. Bom enī utpo
te deo conditi. ex ꝓprio mentis arbi
trio ad tras ruere de celis. ibiq; in cen
sedib⁹ uoluptati. gentilitatis impias ī
stituere culturas. Et nē nr̄i torquent̃
mundia atq; uniūsa mala cōmouere
ñ cessant. ne pristinis illoꝝ sedib⁹ suc
cedam⁹. Duisa aut̃ illoꝝ & partita ne
quitia ē. Quida enī ad sūmū nocendi
uertice ꝑuenere. alii ex comparatione
peioꝝ uident̃ ee leuiores. atq; oms ꝑ
possibilitate uitiū diuisi cont̃ singlas
causas sumpsere certamina. Ideirco
necessarium ē donū spuī discernendo
rū adiuo petere. ut possim⁹ tā fraudes
illoꝝ quā studia ꝓpudentes. adiusus di
rem pugnā unū duīce crucis eleua
re uexillum. Hoc numere paul⁹ accep
to docebat dicens. Non enī ei⁹ ignoram⁹
astucia. Ad cui⁹ exemplū etiā nos opoꝛ
tet ex his que passi sum⁹ mutuis nos
mucē mittuere sermonib⁹. Hostile illis
cont̃ oms xp̄ianos. maxime ū cont̃ mo
nachos odiū ē. Foꝛū semitis laqueos
ꝑtendunt. illoꝝ mites impius atq; obsce
nis cogitacionib⁹ nituntur̃ cōtere. Si; nu
chil ex his aliquid uobis tronis meum
fidelium enī oratione atq; ieiunis ad do
minū statim corruunt. nec tamī si pau
lulū cessauerint. plenā ꝓtent rursus
ē uictoriā. Solent sauci gui⁹ assur
gere. & mutata arte pugnandi. cū in
cogitacione nichil egerint ꝓuoꝛibus
trem. assimites nē mulierū. nē besti
arum & serpentiū formas. nec ñ uigē
tia queda corpa. & usq; ad rectū portec
tum caput. infinitas species & multi
catas. que oīa ad ꝓmuī quoq; crucis
signū euanescunt. His quoq; agnitis
fallaciarū modis. incipiunt ꝑsagare et
futuroꝝ dierum euent⁹ uelle ꝑdicere.
Cumq; & in his contempti fuerint. ipsi
lam nequicie ꝓcipē ac toci⁹ malū sum
mitatē ad subsidiū sui certaminis uocāt
Crebro denicq; antonius talē a se ipsi di
abolū usū asserebat. qualē beat⁹ iob dīo
reuelante cognouerat. Oculi ei⁹ ac si spe
cies luciferi. ex ore illi⁹ ꝓcedunt lāpades
inceīse. Crines quoq; incendis spargun
tur. & ex naris⁹ ei⁹ fum⁹ egdit̃ quasi fo
nacis estuantis ardore carbonū. ambe
lit⁹ ut pruna. flamma ex ore illi⁹ glo
merat̃. Cū huiusmodi tronib⁹ uis⁹ de
monū princeps inquit antoniū. ingen
tia sepe cōminans. impietatis sue defu
rat lingua magniloqua. De q̄ dns t
umphauit ad iob dicens. Arbitrat̃ enī
ferrum ut paleas. eramentū ut lignum
putridū. maria ut tras. tartarū ꝓfun
di tanquā captiuū estimat. abyssū de
ambulatoriū. Ꝓpham aut̃ increpat
dicens. Persequens comꝑhendā illos. &
omnē orbē terrarū manu mea ut nidū
obtinebo. & ut oua derelicta auferam.
Sic iniquus funestas euomens uoces.
bene uuentū aliquos frequent̃ illa
queat. Si; nos nec pollicitaciones illi⁹
credere. nec minas formidare debem⁹.
fallit enī semp⁹ nichilq; ueri ꝓmittit.
Nā si ñ mendacia cuncta loquerent̃.
quoñ talia & tā infinita ꝓmittens. &
amo crucis ut draco aduncat⁹ ē a do
mino. & capistro ligat⁹ ut unicum.
& quasi maneipuī fugitiuī uinct⁹
circulo. & armilla labia ꝓforat⁹ nullū

ommuno fidelū deuorare ꝓmittit. Hūc
miserabilis ut passer ad deludendū irre
tit aꝝ ō. nē oīs suos quasi scorpiones
& serpentes calcaneo xp̄ianoꝝ substra
tos gemit. Ille qui umida maria a se de
leta plaudebat. ille qui orbē tarū ma
nu sua tenere pollicebat. ecce a uob um
cit. ecce me adūsū se ꝓbere nō potest
disputantē. Contemnenda ē filioli
penit cū manib ubis supba iactancia
fulgor ille quo lucere se simulat nō ue
ri splendor ē lumen. & quib arsur est
indicat flammas. Nā dicto cici rece
dens suarū secū refert ymulacra pe
narū. Solent etiā cū modulacione
nō apparentes psallere ꝓfas. & adhuc
impuro ore sacra sc̄ptuarū eloquia
meditant. Frequent nobis legentib
quasi echo ad extrema ūba respondēt.
Dormientes quoq; excitant ad oran
dum. ut toci noctis somnū eripiant.
Plerosq; etiā dū se in monachoꝝ nobi
lū habitu transferunt. monachos co
hercent. & ꝓstrua quib consen tunt
peccata imputant. Sꝫ spernende sūt il
loꝝ increpaciones et admoniciones re
manci. ugulariū quoq; fraudulenta
suggestio. Ob idem familiares nob spe
cies assumunt. ut affinitate uirtutū
nocentes facili urus inferant. & in
nocentes quosq; ꝓ species honestatis e
lidant. impossibile postea durūq; hoc
studuū ꝓdicantes. ut dū oneroſū ēe u
det quod ceptū est. ex desꝑatione tedi
um. & ex tedio succedat ignauia. Ideo
co ppba mus adnō. luctuose denunci
ans sublimi uoce dicebat. Ve qui po
tat ꝓximū subūsione tbida. huiusmo
di exhortamenta. depranatoria sunt
ut ꝑ ueris quod ducat ad celū. Ideo cū
uenisset ad tras dns. & uera de illo
demones multi ꝓdicarent. uere eū
dicebant tu es filius dei. uociferantiū
ora claudebat. qui umeras hominū
soluerat linguas. ne cū ꝓconio ueri ꝓ
uersitatis uenena miscerent. & ut nō
ei exempla etiā si ꝓfutura suaderent
in nullo cōmodarem assensū. qua ꝓfec
to nō congruit post libtatē a dnō con
cessā. & scripturarū ꝓcepta uitalia. a
diabolo uulnerandi capę consilia. qui su
um deserens ordinē sacrū xp̄i teme
rauit impium. Ꝓterea etiā dns illi
de sc̄pturis loquentē iubebat tacere.
quia peccatori dicit ds. Quare tu e
narras iustitias meas. & assumis testa
mentū tuū ꝓ ostiū. Omnia demones
simulant. collocutē sepe cū frib. & eos
sepe conuiuant. inconditos excitant
sonit. manu applaudunt. & sibilant in
sipienter cachinnant. ut uel impune
to peccati xp̄ianū pect inueant. Cūq;
ab unusis fuerint repulsi. ad extre
mū debilitatē suā lamentatione testan
tur. & dns quidē quasi ds. & sue con
sci maiestatis obmutescere ius impe
rabat. nos aut sc̄oꝝ uestigiis inheren
tes eadē gradiamur uia. q; memoratas
subtili fallacias ꝓuidentes caueamus
cū consisteret peccatori adūsū me. ob
mutu et humiliat sū. & silui a bonis.
& uerū. ego aut tanquā surd nō audi
ebā. & tanquā mut nō apiens os suum.
fact sum ut homo nō audiens. & ꝑ si
lencū impium ut dns. nos diabolo
nichil credam. & uincam. Siquare cō
pellunt. si ieunia suadent. nō exillo
nos monitis. sꝫ ex nra consuetudine
id agam. Denuq; etiā si inuentes mo
tē nobis intemptare uident. uiden

di sunt potī quā timendi· quia cū sint
debiles munantē cuncta nec facuntē
& quidē de istis tā transitorie dixisse
me memini· attamē eadē nō explanan
da sunt laci· qā nī mediocrē affert repe
ticio cautelā· Aduenientē dnō destruc
t̄ est immice· & omē penit· robur ei· elan
guit· Qua ppt̄ pristine uirtutis me
mor· quasi tyranni· tā senescens· cū ru
isse se uideat impiceē gtalit̄ huma
nā· nec tamē potest firmū deo pect· co
gitationū & cetrariū fraudū arte p
uertere· Nā luce clarī· ē· quin aduersā
rii mī cum nec humana carne sint
septi· ut causari ualeant· ideirco nos
a se nī posse supari· qā clauso ostio in
tue nī ualeant· & re uera si tuissent
hoc corpe fragili colligati· obserato
mētu isdē negaret accessū· cū autē
ut diximus hoc impedimēto sint libe
ri· & obstructa penetrent· atq; inomī
luceī uolitent aere· manifestū est
ob enerationē illoz· pmanere eccliē
corpis illesum· Denicq; satellites impii
cū pncipe suo diabolo· quē saluatoz
meū angelio homicidā & patrē ma
litie abnuntio fuisse firmabat· nobis
adūsum se dimicantib⁹ fortē nullo
modo cessissent· si potestas illoz· nī fu
isset ablata· Nā si mentioz· cur nobis
fatuanas pareis· qu ubiq; discurris·
Cur qu nullo clauderis loco· adūsus
te bene uidentiū & disputanciū mī
pores labefactare constanciā· S;
fortasse nos diligis· qs cottidie
conaris obtuere· aut credibile ē te ee
bonitatis magistrū· & fauere magi
optimis quā nocere· & quid tā carū
potest tibi ee quā ledere· maxime il
los qui tuis sceleribus uirtutē repugnāt
secūm quod scriptum ē· quia abhomina
tio ē pietas peccatoū· Quis tā fecun
dū ad malitiā possidet pect· Quis tā
meditatas implere conat insidias·
Scim impudicissimū cadauer scim
quia ideirco uiuum xpianū· & cont
te ē nob⁹ secura congressio· qā infir
mat es a dnō· Ideo de tuis cfoderis
taculis· qā mutationē nī sequit effec
tus· Quod si fallim· cur cū timore simu
lato· cur cū tanta magnitudine cor
poz mām aggrderis fidem· Si uolun
tatē sequit possibilitas· tamē t uelle
sufficiat· Is enī potencie mos ē· nī ext
nea fallacie adminīcula conquirere· sed
sua uirtute complere quod cupiat· Ar
nunc dū theatrali mutacione forma
rum· quasi rudē infantiā scene niteris
simulacione deludere· exhaustas ures
manifestius pbas· Hūmōd nā uel ulle
angel⁹ cont assyrios miss⁹ a dnō aut
ppl⁹ egit societate· aut sonit⁹ que
suit aut plausus· & nī pot⁹ tacitā ex
ercens potestatē· centū octoginta v
milia hostiū sermone uelocit⁹ uxta iu
beris dnī pstrauit impiī· Vos g cum
fragiles sitis uirib⁹ ppetuis uos ēsecr
imerit· Ar dicit aliqs· Cur g diabol⁹
egdiens a conspectu dnī· beati iob om
nē in rumā depulit domū· Cur illi
opib⁹ penit⁹ dissipatis· parietū quoq;
fundamenta subtrens· unū nume
rose sobolis coaceruauit sepulchrum·
Cur illū ad extremū duri uulneris no
uitate peussit· Qui hoc opponit·
audiat e duso nī diabolum potuisse
hoc s; dnm· a quo potestas adūsū nos
dupliciter dat· ul ad glam si pbam· ul
ad penā si delinquum· Quin pot⁹ ex
hoc anima dubitat· nec cont unū qdē

hominē diabolū quicquā potuisse. sīñ
potestatē accepisset a dño. Null⁹ enī qđ
suę ditionis ē. ab alio deprecat̄. ſ; quid
iob memorat. quē nec expeditū potu
it uincere. Nec cont̄ quidē uuīta eī.
nec cont̄ oues nec cont̄ sues. ut in euā
gelio sine consensu dñi ꝓpium robur ex
ercuit. sicut sēptū ē. dęmones aut̄ ro
gabant illū dicentes. si eicis nos mitte
nos in gregem porco⁹. Quēad
modū ſ; qui porco⁹ expetunt mortem
ymaginē dei hominē. a tā carū condi
tor animal suo ualebunt iure pūtare.
O magna dulcissimi aduersū demones ar
ma sunt. uera sincera & intemerata
ad dīn fides. Credite expto. ꝓmeserit
sabbatas recte uuentuū uigilias. ora
tiones. ieunia. mansuetudinē. uolun
tariā paupt̄atē. uane gle contemptū
humilitatē. misericordiā. ire dñarū. & pci
pue purū cor erga xpi amorē. Nouit
tetrim⁹ coluber. ex pcepto dñi sub ultor
se iacere uestigiis qui ait. ecce dedi uo
bis potestatē calcare sup serpentes &
scorpiones. & sup omnē uirtutē inimi
ci. Sm aut̄ & diuinationē se habere simu
lantes. uenturos fratres nunciauerunt
& affuerunt quos uenire nunciauerant.
ñ sic fides ē cōmodanda ñdacib⁹. Ob
id enī pcessere uenientes. ut credulitā
sibi parare cōt̄ ex nuntio. & postea aditū
ex credulitate fallacię. Verū in hoc
nullū xpiano debet ēe miraculum. cū
ñ tantū qui leuitate nature p cuncta
discurrūt. ualeant p̄uenire gradien
tes. ſ; homines quoq; equoꝝ uelocita
te pcepti nuncient affuturos. Non
enim illa quę ñ dñi fieri cepta sunt
referunt. qā sol⁹ dñs conscī ē futuroꝝ.
ſ; quoꝝ conspiciunt in actu initium
illoꝝ sibi tanquā fures apud ignaros
uendicant diuinationē. Nam quan
tos nē putatis uelocitate puerilibꝰ
cętū nrōsq; cont̄ se sermones aut̄ re
latum alicuī⁹ hic positi. longe manen
tib⁹ indicare. Quod dico his ꝓspicuū
fieri potest exemplis. Hinc siquis ad
thebaide aut alicuī⁹ regionis opidum
ceperit ꝓficisci. & hunc tā dęmones
mutinere uiderint ambulantē. pnici
tate memorata possint p̄dicere uen
turum. ſta & de nili inundatione sol
lempni. cū multas in ethiopia uide
rint pluuias. equib⁹ fluuius intumes
cens ultr̄ alueū effluere consueuit. p̄
currentes ad egyptū nunciant an
nis aduentū. Hoc aut̄ & homines si
celeritatis ēēt tanta natura facile
nunciarent. Vt enī speculator beati
dauid ad uerticē loci celsioris ascen
dens. prius quā hi qui intra erant p
spiciens uenientes. ñ quędā incerta
de futuris. ſ; de his qui uenire cepiāt
nunciabat. sic ętherei dęmones cu
ta pueri ōnia considerantes. tāpi
do sibi nuncem ēsu nunciant. ſ; si
forte contigerit. ut dñi nutu ad finē
cepti ñ ueniant. hoc ē si aut uiator
e media regiōt̄ uia aut suspense
nubib⁹ aque ad aliam cęli cardinem
deferant̄. tē decipientiū una cū ce
dentib⁹ error apit̄. Hęc gentilitatis
fuere principia. his ꝑstigiator⁹ dolis
apud delubra dęmonum qñ
dā credebant̄ oracula. que aduen
tu dñi nr̄i ihu xpi mdicto sibi silen
tio obmutuerunt. suosq; p̄didere
captiuos. Quis rogo medicū ex obser
uatione membroꝝ cū anime estuan
tis incendia. de uenarū pulsu. leuiq;

digitor scrutat ad tactu duumā arbit
tur habere noticiam. Quis gubnatorē
naugacionis siue uiā nīt celi sydera re
quirentē maiestatis bonore uenerat.
Quis agricolā aut de aridis estatis fer
uoib aut de hyemali aquarū largita
te uel frigore disputantē nī poci caperi
amā laudat. quā di consecrat nomme.
Verum ut concedam paulisp uera de
mones nunciare respondete nī quis ē
fructs nosse uemencia. Numqd aut
sciens hec aliquando laudat aut repu
diat ē nesciens. Jn hoc unusquisq; sibi
ipsi rat seu tormenta seu gliam si uel
negligat scripturarum mandata ul fa
ciat. Hull obicd nrīn hanc arripiat
uiā ut habeat scientiā futuroz s; ut
ipceptis dnī obediens amicē ee incipiat
de seruo. Curandū ē nī prescire que ue
niant s; implere que iussa sunt. nec in
structi bonu hanc flagitare mercedem
cū magis debeam uictoriā contra diabo
lū adiutatore dnō postulare. S; si
forte aliquis hoc libenter assumit ut fu
tura cognoscat. habeat purum cor. qa
credo animā deo seruiente. si nulla ipse
ueret integrate qua facta ē scire pt
posse quā demones. Talis erat anima
helyse. que aliis incognitas uirtutes
uidebat. Nunc iā ceteras uobis demo
nū explicabo fallacias. Soleut nocte
uenientes anglos di se fingere laudā
re studuī. mutari pseuerantiā futura
ipia pollicerī. Quos cū uideritis. tā
domos uras quā uos crucis armate
signaculo. & confestim dissoluent in
nichilū. quia metuunt illud trophe
ū mq saluator ereas exspolians uir
tutes. illas fecit ostentui. Soleut etiā
uariis saltacionib membra torquere &
uris pcacit offerre se usib ut mentem
pauore. corp horore concutiant. S; in
hoc fides deo tuta & inmota fugat illo
quasi infirma ludibria. Non aut dif
ficilis bonor spuum malorq; discretio
que sic dō tbuente pandit. Scor ange
lorū amabilis & tranquill aspect est.
qua nī clamabunt neq; contendunt. neq;
aliquis audiet uocē illor. uerū tacite
lenitq; ppiantes. gaudiī & exultacionē
& fiducia pectorib infundunt. Siqui
dem cū illis ē dns. qui fons ē & origo le
ticie. Tēmens nīa nī turbida s; lenis
& placida angelor luce radiat. tē anī
ma celestiū ipiorz audiuit flagrans
effracto si possit humanu corpis domi
cilio. & membs exonerata mortalib. cū
bis quos uidet abire festinat ad ce
lum. Horū tanta benignitas ē. ut si
quis p condicione fragilitatis humane
muro illor fuerit fulgore ptrit ac pcuss.
omnē continuo ex corde auferat metū.
Jta gabriel cū zacharie loqueret intem
plo. & angli cū duumū uirginis partū
pastorib nunciarent. & q dnīci corpis age
bant excubias. securis uidentiū se nīb
ostendentes. ne metuerent imprabant.
Qet enī nī tantū ex pauore animi. qn
tū ex magnarū rerū sepe concussā aspec
tu. Pessimor ū uult truces. sonit hor
rendi. sordidi cogitat. plausr motq; ad
olescentū ul latinū. & quib confesti ti
mor animē. sensib torpor incutit. oduī
xpianor. monachor meror. tedior suor
recordatio. met mortis. cupido nequitie.
lassitudo uirtutis. cordis hebetacio. Si
q; post timorē horrori concepto succes
serit gaudiī. ad dīn fiducia atq; mes
fabulis caritatis uenisse sciam auxili
um. quia securitas anime ipsius ma

testatis indicium ē. Sic namq; & abrahā
patriarcha uidens diē gauisus ē. & iohs
cum mariā supuenisse sentiret. que in
sacri uentis hospitio unūsitatis gesta
bat parentē. exultauit nec dū nat⁹ in
gaudium. Sin autē incussa formido
pmansertt. hostis ē qui uidet. qm nec
fouere nouit ut gabriel pauentē ut
ginem. nec ne timeat ubet sicuti pas
tores nuncio consolati sunt. quum
mo pauorē duplicat. & usq; ad pfun
dā impietatis foueā ut sibi homines
pternant impellit. Ex inmisera gen
tilitas diūce imdictionis ignara. fal
sos demones deos opinata ē. Xpiano
rū aut ppsos. hus fallacis ureteri ni
passus ē diis. qui diabolū in euan
gelio audacē sibi pcipuū omnium
pstumentē reppulit dicens. Vade re
tro sathanas. septum ē eū. dnm deū
tuū adorabis. & illi soli seruies. Horum
ubor etiam nobis ē licentia tbuta. qua
idcirco locut⁹ ē talia. ut simulatio tēp
tamentor auctoris mī frangat eloquis.
Illud quoq; mei kīi admoneo. ut ute
sit magis uobis. quā signor sollicitudo.
Null⁹ ex uobis hec faciens. aut ipse su
pbia intumescat. aut despiciat illos q
facere ñ possunt. Comisationē magis
scrutamini singulor. in hac & imitari
uos que pfecta sunt conuenit. & imple
re que desunt. Nam signa facere ñ ē
nre parutatis. sed dū potestatis. q ad
discipulos gliantes in euangelio ait.
Ne gaudeatis qua demones uobis
subiciunt. sed quod nomina urā scripta
sunt in celo. Hominū enī mlibro ute
conscptio. testimoniū ē uirtutis et
meriti. expulsio aut sathane largitio
saluatoris ē. Vnde hus qui ñ in ute

laborib⁹ sed impdigis exultabant dicen
tib⁹. in nomine tuo demonia eiciim⁹. ei
nomine tuo uirtutes multas feim⁹. re
spondebit dīs. amen dico uobis ñ no
ui uos. discedite a me operarii iniqui
tis. Nonem nouit dīs uias impiorum.
Hoc q magnope postulem⁹. ut donum
spuum discernendor meritaī accipere.
quo secm sententiā scripturarū omnī
spu ñ credam⁹. Voluerā quidē rā finu
re sermonē. & silentio pmere. quecūq;
mee acciderant paruitati. Sed ne putē
tis frustra me cōmemorasse que eue
nisse ñ possint. idcirco licet insipiens
fiam. tam dīs qui secrete mentis in
spector ē. nouit ñi mee causa iactancie.
sed uri grā pfect⁹ hoc facere. pauca repli
cabo de plurimis. Quotiens me inimi
cis laudib⁹ efferre conati sunt. cū a me in
nomine dnī maledicta recipent. q tiens
augmenta mali futura dixerunt. cū a
me audirent. & hoc ad uram quid pti
net curā. quotiens inanimes ut mi
lites armati scorpionib⁹. equis. belus
& uariis serpentib⁹ circumdederunt
me. & domū in qua erā repleuerunt.
cū ego e contrio psallerē. hu in currib⁹
& hi in equis. nos aut in nomine dnī
dei nri magnificabim⁹. & stati xpi mi
sericordia fugarem⁹. Quodā aut tem
pore cū ingenti uenientes luce dixe
runt. Venim⁹ antonu. nrm t pbere
fulgorē. & ego clausis oculis. quasi
aboli lucē dedignabar aspicere oraba.
& dicto cicī impior lum extinctū est.
Post menses paucos cū me coram psalle
rent. & de scripturis sibi met ipsis ser
mocinarent. ego tanquā surd⁹ ñ au
diebā. Commouerunt aliquando mo
nasterium meū. & ego mente immobili

dnũ depcabar· Sepe strepit⁹ sepe salta
ciones sepe sybilos ingesserunt· & me
psallente somillo⁹ in uoces flebiles ute
bant· Creditis ne filioli quod dicturꝰ
sum· Vidi aliquando diabolũ celsiũ cor
pore qui se di uirtutẽ & pudentiã au
sus ẽ dicere· & ait ad me· Quid uis ut
ame t donet⁹ antoni· At ego maxima
sputa in illi⁹ ora ingeminans· totũ me
millũ xpi nomine armatũ ingessi· et
statim ille peer⁹ aspectu· unꝰ medias ma
nus exsiluit· Jeunanti etiã in uisꝰ ẽ ut
monach⁹· & panes offerens his sermo
nib⁹ suadebat ut uesceret· & huc ali
quid indulge aut corpusculo· & tu bo
nes· & humana fragilitate circũdaris·
labor puluilũ conquiescat· ne ẽ tudo
subrepat· Jnco luridã faciẽ serpentis
agnoui· & cũ ad consueta xpi munimẽta
confugerẽ· tanquã p fenestrã fumꝰ la
berẽt euanuit· Auri quoq; decipulam
in deserto frequentꝰ tetendit· ẽ dicto
efferebat ut aut usu ureretur· aut
tactu inuaderet· Nã sepe me a demo
nib⁹ ñ denego ũberatum· Caneba sic nul
lus me separabit a caritate xpi· A cui⁹
uocis auditu· in se inuicẽ deferentes·
ñ meo s: dnũ fugabant⁹ impio· qui in ẽ
uangelio dr· Vidi sathanã quasi ful
gur cadentẽ de celo· Hoc ẽ filioli apli
a meno eloqui in me transformauit
ut ꝓpositum urñ· nec demoniũ terro
nec aliqua animi lassitudo dissolueret·
& qñ ob uram utilitatẽ multa memo
rando unsipiens factꝰ sum· & hui⁹ rei
uobis imprim cupio notionẽ· quã ue
ram ee null⁹ ambigat audientium·
Pulsauit aliquando monasteꝝ ostium·
egrediens· uideo hominẽ enormi sub
limitate porrectũ caput usq; ad celũ·
Cũ ob hoc quisnã eet inquirerẽ ait· Ego
sum sathanas· & ego· Quid inquã ẽ
hic queris· Respondit· Cur frustra animꝰ
putant monachi· Cur in xpianos omis
psi maledicunt· & ego dixi· Juste faci
unt· Tuus enim frequentẽ molestamur
insidiis· At ille ait· Nichil ego facio·
se ipsi se inuicẽ conflant· Jam ego mi
serabilis factꝰ sum· Rogo ñ legatis· qã
defecerunt flamee in finẽ· & cuncta
tes eoꝝ destruxisti· & nullũ iã habeo
locũ· nullã possideo ciuitatẽ· iã nulla
sunt in arma· Omis nationes cunc
tasq; pruincias xpi psonat nomẽ· soli
tudines quoq; ipse monachoꝝ impu
tur chorus· Jpsi se queso tueant· & me
sine causa ñ lacerent· Tũ ego dnũ grãm
cũ alacritate admirat⁹· sic ad illũ locu
tus sum· Non tue ueritati que nulla
ẽ· tam nouã & tã mauditam asscribo
sententiã· Nã cũ fallacie caput sis· hoc
sine ñdacio coactꝰ es confiteri· Vere
enim hic tuas fundit⁹ subruit uires·
& honore mutat⁹ angelico· uoluptaris in
sordib⁹· Vix dũ uba compleuerã· & ille
sublimis aspectu saluatoris nominati
one deiect⁹ ẽ· Que ẽ filioli iã poterit
residere cunctatio· Que trepidatio
manebit altius· Quis nos poterit eo
rũ turbo conuellere· Securi sint a
nunc singuloꝝ· ñ sibi fingat cogita
cio uana diserimina· Non aliquis
timeat diabolo sublatũ ad ꝑcipitia
se posse deferri· Pellat⁹ anxietas omis·
dnis autẽ qui nros ꝓtrahit inimicos·
manens ut ꝓmisit in nobis· a uariis no
sathane munibit incursib⁹· En ipse di
abolus ẽ huiusmodi cũ suis satellitib⁹
exercet insidias· nichil se posse contra
xpianos fatet⁹· Jã sit cure xpianoꝝ et

monachoꝝ. ne pillo mercia ures demo
nib' ꝑbeant. Nam quales nos & nras re
pererint cogitaciones. tales se nobis ꝑ
tare consuerunt. & si aliquid inpectou
b' male mentis. & pauoꝝ sem inuenerit.
quasi latrones qui deserta optinent loca
ceptos cumulant timores. & crudeliꝰ
immanentes. infelicē punuunt animam.
Si in aut alacres fuerim' in dño. & futu
roꝝ bonoꝝ nos cupido succenderit. si sem
per oia in manib' dei cōmittam'. null'
demoniꝰ. ad expugnandū ualebit ac
cedere. Magis enī eū munita in xpō
corda conspexerint. confusi reuerent.
Ita & iob in dño firmatū diabol' refugit.
& infelicissimū uda exspoliatū fide ui
culis captiuitatis inseruit. Vna ē ꝯ ra
cio uincendi inimicū leticia ſpualis et
anime semp dnm cogitantis iugis recor
datio. que demoniꝰ dolos quasi fumus
expellens ꝑsequet' adusarios potī quam
timebit. Non enī ē nesci' satbanas ig
nē futuroꝝ. & estuantis gehenne copi
osa nouit incendia. Si ut mea ia claū
dat' oratio. illud in fine cōmemoro. Cū
aliqua se uobis obtulerit ussio. audac
ter requirite quis sit ille. & unde adue
nerit. ac sine mora si seō fuerit reuela
cio. angelica consolatione timor ūtt' in
gaudiū. si ū diaboli fuerit oblata temp
tacio. fidelis anime ꝓcuetacionibus
euanescit. quia maximū indiciū secu
ritatis ē inꝛrogare quis nā ē ul' unde.
Sic et naue fili' auxiliatorē suū inꝛro
gando cognouit. nec danibelē ꝓcue
tantē latere potuit inimicū. Postqua
antonius dicendi finē fecit. letantib'
cunctis maiis uirtutib' appetitio ex
ardescebat. maiis infirma reformaba
tur fides. ex alioꝝ mentib' falsa opi
niones pellebant. ex alioꝝ sensib' manu
um ictoꝝ pellebat' accessio. simulq; uni
uersi cū ia demoniū insidias contemp
nerent. mirabant' in antonio tantam
gram spuum discernendoꝝ. qua dño
distribuente ei ꝓcepit. Erant ꝙ in mon
te monasteria tanquā tabernacula plena
diuinis chorus psallentiū. legentium
oantiūq;. & tantū ieiunandi & uigilan
di ardore cunctoꝝ mentib' ei' sermo affla
uerat. ut future spei auiditate ad cari
tatē mutuā. & misericordias indigen
tib' exhibendas. iugi studio laborarent.
Quis infinitā regionē quondā. & opidū
a mundana conuersatione seiunctū ꝑ
etatis atq; iusticie plenū uideret inco
lere. Quis tantū monachoꝝ agmē aspi
ciens. qs uirilem illi concordie cętum
cernens. in quo null' nocēs. nulla detrē
cio susurrationis. & multitudo absti
nencui & certami' offitioꝝ erat. ū in hac
statim erumpet uocē. qua bone sunt
dom' tue iacob. tabernacula tua isrl.
tanquā nemora obumbrantia. tanquā
paradysi sup fluuios. tanquā taber
cula que fixa sunt a dño. tanquā ce
dri iuxta aquas. Dū hec ita gererent.
quib' in dies beate uite studiū succres
ceret. antoni' in celo mansionū repo
sitariū recordans. & ꝑsentis uite de
spiciens manitatē. quasi parua eēnt
quecūq; gesserat. separat' a frib' insti
tuebat'. Cumq; illi siue cibū siue som
nū indulgere corpusculo. aut alias na
ture necessitates cogeret humana con
dicio. muro efficiebat' pudore. quod tan
tā anime libertatē modici carnis tēm
nu cohercerent. Hā frequent' cū frib'
sedēs acibo ꝙ fuerat posit'. memoria
esce spualis abstrahebat'. edebat tam

ut pote homo sepe sol⁹ sepe cū frib⁹ & cū hec mita ut p̄dicari ageret cū confusione tam anime adhibenda corpi magnope diligentia p̄suadebat dicens nec corp⁹ ée penit⁹ necandū ne optato cōtra uoluntate creatoris dissolueret & ob id omīe studiū anime conferendū ne uitis supta corporeis ad etnas uiferni trene bras traderet Quammmo indultū sibi mearne impiū uendicans domiciliū sui ut apls paul⁹ ad celi tecū subleuaret Asserebat hoc ée a saluatore p̄ceptū in quo aut nolite solliciti esse anime uē quid manducetis aut quid bibatis nec corpi quid uestiamini qā hec gentes inquirunt Vr aut pat nouit qā his oīb⁹ indigetis Querite p̄mū regnū di & iustitia ei⁹ & hec omnia adicientur uobis His reb⁹ ita transactis cū p̄secutio impiissimi maximiani furore uesano uastaret eccliam scis quoq; martyrib⁹ alexandria p̄ductis relicto & ipse monastio secut ē futuras xp̄i uictimas dicens Pergam ad gliosos fratrū triumphos ut aut ipsi congdiamur aut spectem alios p̄liantes & amore quidē iā martyr erat Si; cū tradere se uit uellet & ministraret confessorib⁹ in metallis ul in carceribus constitutis magna cū cura & libertate mentes ad iudicē exhortabat ne ēro reimpio⁹ subacti dnm negarent Hāc; sententia coronat & exultans quasi ipse uicti; usq; ad locū felicis sanguinis p̄sequebat Quā ob rē mot⁹ iudex antoni sociorq; ei⁹ constantia p̄cepit nullū penit⁹ monachor⁹ aut obseruantia rudiciū aut meditate usari & ceteris quidē oīb⁹ in illa die placuit abscondi antoni aut impiissim⁹ neglecto p̄secutoris impio lauit expendite suū & alio die stans in quodā eminenti loco candenti pomet⁹ uestē p̄cedente iudice suo p̄uocauit aspectu flagrans cupiditate martyrii ostendebatq; nob contēptore penarū & mortis maxīam⁹ animū p̄seuerare debere in tantū ut constaret qā uolenti pati p nomine xp̄i martyriū ñ dabat Si; dns qui suo gregi parabat magistriū seruauit antoniū ut inhitucio sicuti factum ē monachor⁹ ñ solum oratione ei⁹ s & conspectib⁹ firmaretur Nunquā tam a confessor⁹ uestigiis separatus est quam anxia circa illos cura et caritatis uinculis colligat magis carcere patebat exclusus Postquā aute p̄secutionis ūbo defluxerat & beato epō petro iā ob martyriū glām coronato ad pristinū monastriū regis⁹ cottidianum fidei ac conscientie martyriū merebat actionib⁹ se ieuniis uigiliisq; conficiens uestimto cilicino intrinsec desup pellitio utebat Nunquā corp⁹ lauans numq; pedib⁹ sordes abluens ñ p aquā transire necessitas compulisset Null⁹ denuq; antoni corp⁹ nudū antequā moreret unquā uidit Quodā tempe cū iā ab oīnū se remo uisset oculis & clauso monasterio nemine oīno suscipet martirum nis militū p̄positi cui⁹ filia inmundi spū infestationib⁹ quatiebat pulsans ostium obsecrabat ut suo pignori subueniret & exiens dnm p filia deprecaret Tē ille quidē apire minime uoluit p spiciens aut desup ait Homo qd meū poscis auxiliū Mortalis ego sum & tue soci fragilitatis Si aut credis xp̄o cui deseruio uade & sedin fidē tuā ora dm & saluabit Confesti credens ille abiit & inuocato ihu filiā reduxit incolumē.

Q ulta ⁊ alia miracula ꝑ illū dñs opar̄ ē?
⁊ merito. Q ui enī ꝓmisit in ⁊uangelio
petite ⁊ dabit̄ uobis. inuento q̄ mereret̄
accipe suā potenciā ñ negauit. Nā plu
res uexatoꝝ ante monasteriū illi⁹ clauso in
gressu dormientes. fidelib⁹ ꝑ eū ad aq̄m ꝑ
eib⁹ purgabant̄. Hec illi multitudo uenu
entiū desideratam solitudinē auferens
tedio fuit. Ob etuens itaq; ne signorum
copiosa concessio aut suos animos ex
tolleret. aut alios pl⁹ de se quā uidebāt
cogeret estimare. ad supiorē thebay
dem ꝑgere cogitauit. ubi illū null⁹ ag
nosceret. Ⓐ acceptis a frat̄b⁹ panib⁹ sede
bat flumnis sup ripas transitū nauis
obseruans. Illo talia cogitante. uox ad
illū desuper facta ē dicens. Antoni q̄ ꝑ
gis ⁊ quare. Ⓐ ille intrepide quasi cō
suetā uocē loquentis agnosceret. respō
dit. Q m̄ me ñ sinunt quiescere ppli. id
circo ad supiorē thebaydem ire optimū
duxi. ꝓpue q̄ illa a me exigor. que ur
bane mee pusillitatis excedunt. Ⓐ uox
ad illū ait. Si ad thebaydē uadas. ⁊ ad
pastoralia ut cogitas ꝑgas. maiorē ac
duplicē sustinebis laborē. Si aut̄ uere
quiescere cupis. uade nē ad untiuſ deser
tū. Cumq; antoni⁹ diceret. ⁊ q̄s in locū
aliū poterit ostendere. ignar⁹ enī sū lo
coꝝ. confestim ei q̄ loquebat̄ sarracenos
indicauit. q̄ mercandi gra ad egyptum
uenire consueuerant. Hrus appropinqns
antoni⁹. rogauit ut se patrē ducerent
in desertū. Null⁹ obnisus ē. sed tanquā
a duō missū comitē suscipientes am
plexi sunt illi⁹ societatē. Trib⁹ aut̄ dieb⁹
⁊ tot⁹ noctib⁹ itinere confecto. inuenit
montē ualde excelsum. ad cui⁹ radices
fons aque dulcis labebat̄. ⁊ campi⁹ haut
magn⁹ totū ambiens montē. qui pal
mulis ꝑpaucis. ⁊ hys neglectis consit⁹
erat. Hunc antoni⁹ locū quasi a dño sibi
offerret̄ amplex⁹ ē. Is enī erat loc⁹ quem
ad fluminis sibi ripā sedenti q̄ loquebat̄
ostenderat. Ⓐ ꝓmo quidē a comitib⁹ ac
cipiens panes. sol⁹ remansit in monte.
nullo alio cū illo comitante. Q uasi enī
ꝓpriam domū agnoscens. habebat locum
illū. Sarracen⁹ quoq; uidentes illi⁹ fidu
ciā. optato ꝑ illū transitu panes eidem
cū letitia deferebant. necū palmarum
medioeri licet. attamē aliquanto solatio
refouebat̄. Eram cū frs agnito loco.
tanquā ad patrem filii sollicite alimēta
transmitterent. uidens antoni⁹ q̄d ob
simū refrigeriū multis oneros⁹ labor in
diceret̄. ⁊ parcens etiā in hoc monachi.
rogauit unū de aduenientib⁹. ut sarcu
lum sibi bis acutū ⁊ fruētū deferret.
Q uib⁹ allatis circuiens montē haut
grādē. culture aptū reppit locū. ad q̄m
diruata aqua desup posset influere.
ibiq; seminauit q̄d allatū fuerat. atq;
exinde annuū sibi elaborans panē. gau
debat quod sine cuiusquā molestia. exp
pis manib⁹ uiueret in deserto. Ⓢ; eū rurs⁹
etiā illuc q̄dā uenire cepisset. miser⁹ et
lassitudinū illoꝝ. ⁊ bob⁹ in paruo tpe cespi
te colui. ut post asperum iter aliquo uem
entes solatio refouerent̄. Hoc ipsū frēs
refrigeriū. ⁊ parunlā messē bestie que
ꝑ aquas illuc ēuenebant depaste fr.
ē quib⁹ una apprehendens. dix̄ omnib⁹ cur
me leditis. nichil a me lesi. Abite. et in
nomine dñi ne huc appropietis ulterius.
Q uis ñ credat post hanc denunciatio
nē. quasi timentes numquā illuc best
as ꝑpinquasse. Sic antonio impetrata
bilia montiū ⁊ deserti uitiosa capta
ti. oratiomb⁹ etiā dedito. uitantes fra

tres una magnus ꝑcib⁹ extorserunt·ut oli
uas & legumen & oleū quod post ūnses
aliquot ministrabant·dignaret̄ accipe·
& semlı modicū laxaret ętati·Ph quan
tas ibi conflans eaꝑt⁹ ē luctas· Vere
sedm quod sc̄ptū est· nūlı aduersus car
nē & sanguinē fuisse colluctaciones·s;
aduersus pncipat⁹ & potestates·ab hys q̄
adillū ingrediebant̄ agnouim⁹· Illic enī
tumult⁹ & uoces ppli armoniq; sonit⁹·
prsus plenū montē demoniū multitu
dinē se audisse referebant· ipsū etiam
quasi cont̄ inimicos pala resistentem
fremit colluctantē·qui tam aduenien
tes suo refouebat hortatu & flexis ge
nub⁹ armisq; orationi·omnē sathane
pstrnebat exercitū· Admiratione
plane digna·in tā inhumanā solitudine
unū hominē·nec demoniū cottidianā
expauisse congressiones·nec tantarum
bestiarū quadrupediū siue serpentiū
diuise cessisse feritatē· Iuste dauid ceci
nit·q confidunt in dnō sicut mons sy
on·Immobilē ac tranquillā retinens
animi firmitatē et demones fugabat·&
feras sicut sc̄ptū ē secū pacificabat·S;
& diabol⁹ ut supdict⁹ ꝑphā dicit·obser
uans illū frendebat dentib⁹ suis·& ille
saluatoris auxilio ab inuisis tut⁹ ꝑseue
rabat insidiis Quadā q; nocte cū
pugil obsecraret dnm·tantas in mo
nasterium illi⁹ bestiarū greges coacerua
uit·ut omīs heremu bestias circa se aspi
ceret· Q ę cū rictu oris morsū muna
rem̄ compi·intellexit hostis astucias·
diuinq;· Siadnō inme uob ē tributa li
centia deuotare concessū·sin aut̄ de
monū hucueniatis impulsu·abite q̄n
doci·quia xp̄i famul⁹ sū· Ita factū est·
cum iubentis uoce omnis beluarum
multitudo·quasi maiestatis ubere cede
ret̄ aufugit· Non multi post hec fluxe
runt dies·& alia orit̄ cum eodē hoste tēp
tacio ꝙmte illo· Nā cū semp ut uenien
tib⁹ ꝑ bus que sibi detulerant aliq̄d mu
nusculū rependere laborabat·traxit
quandā sportellā quā trahebat trimicea
funicula· Ad cui⁹ motū exurgens·uidit
bestiā puberem⁹ humanā faciē ꝑferen
tem·que exinde in asinū fluebat̄· Post
cui⁹ aspectū·uexillū crucis in fronte
sua pingens·hoc tantū aut· Xp̄i ser
uus sū·si ad me es missa nō fugio· Nul
lū inmedio spacium positū ē·& statim
forme ꝓdigii quantoci⁹ cū satellitum
turba fugit·& inmedio cursu ruens ex
timetū ē· Ista aut̄ explosi mors atq; e
necatio ꝓdigii demoniū erat cōmunis
inuent⁹·qui omni studio laborantes·
antonium a deserto deducere nūquā ualue
runt· Quandis pl⁹ miranda succedūt·
Longinde post ista temp⁹ excesserat·et
tantarū uictoriarū homo·frm ꝑcibus
uncit̄· Ad monachos enī rogat⁹ ut illos
dignaret̄ inuisere·una cū his ꝓfectus
ē·impositis camelo aqua & panib⁹·q̄a
nusquā ꝑter monastiu locū exq; hau
serant·potalis aqua ꝓparentē uā rep
ꝑiebat· Verū inmedio itinere bibendi
subsidio deficiunt·ardor animi⁹ & into
lerabilis est⁹ mortē sitientib⁹ minabat̄·
Circuiunt·querunt saltē collectā plu
uiis lacunā·nichil prorsus remedii·ni
chil occurrit penur⁹ ad salutē· Camel⁹
quasi periturus & ipse dimittit̄·estu
antis pectus exurit̄·& suis desperatio
ne feruescit· Quod senē frm secum
cōmune duxerim·& uehementissime con
tristat⁹ ingemuit· Dem ad solita ꝑcum
auxilia confugiens paululū ab eis se

cessit ibiq; genib' fixis supplices manus
tetendit ad dñm. Nec mora ad pmas
rogantis lacrimas in orationis locū fons
ebulliens erupit ibiq; extincta siti et
arentia membra refecta sunt. & plenis
utrib' inuentū potant camelū. Accidit
enī ut fune circa lapidē obuoluto tene
ret. Tandē confecto itinere ad mona
chos qui eū inuitauerant puenere. Tū
ū quasi pat' oms obuiā occurrerunt &
honorifico salutatu in oscula illi' & am
plex' certati ruunt. Apposito ferculo il
lor' gratulat' antoni' & letantib' de ad
uentu suo cunctis quasi xenia de mon
te deportans spūalia impendit alimēta
laudat ueterū studia bonat' nouorū
sororē quoq; tā uetulā uirginē uidens &
aliarū puellarū magistrā mira exulta
cione sustollit. Ex hinc quasi diu abēēt
ab heremo turs' festinauit ad montē
plurimis tā ad illū uenientib' quī tā ue
xati dēmonib' malo necessitatis coacti
audereut deserta penetrare. Quos ille
consolans & monachis in cōmune pci
piens aiebat. Credite mihi fideliter
nītē a malis cogitationib' carnēq; ab im
mundiciis seruate puram & uarta elo
quia diuina ne seducamini in saturita
te uentr̄s. Odite uanā glām orate se
pissime psallite uespe & mane et meri
die & mandata scīptuarū reuoluite.
Recordamini gestor̄ que scī quiq; fece
runt ut exempli memoria animā in
citet ad uirtutē & refrenet a uitiis Sua
debat etiā uigi meditacione retinendū
apli sermonē q̄ aut sol in occidat supra
cundiā uram. Non tamē aut supra
cundiā solē occidere ñ debere mīpreta
bat' s; sup omia delicta hominū ne pec
cator̄ unquā nr̄or̄ aut in nocte luna
aut p diem sol testis abscederet. Illius
quoq; admonebat pcepti memores essēt
quod dicit de aliis iudicate uos metip
sos & pbate ut oratione die noctuq; fa
cientes sim se delictū dēpbendissent
peccare desisterent. Sin aut nullo erro
decepissent pseuerantes imitarent poci in
cepto quā in arrogantia mundi aurali
os contempnerent aut sibi iusticiā uen
dicarent iuxta supdicti doctoris eloqui
um dicentis nolite iudicare ante temp'
magis illos debere xpō cui cuncta sol
occulta patent reseruare iudiciū multi
tas ēē ut scīptū ē uias que hominib' vi
dent' iuste s; finis illor̄ ad pfundū respi
cuunt inferni sepe nīa ñ posse nos in
telligere peccata sepe falli in oratione
gestor̄ aliud ēē dicentis cuncta vi
diciū q ñ ex superficie corpis s; ex intrō
iudicaret archanus. Equū aut ēē nēmo
b cōpati & iuuē onꝰa nīa portare ut concep
so examine saluator pfias ēsciencias
nos metipsos diiudicantes inuenerīm.
Nec ū pcipiebat magna ēē ad uirtutē
uā si singli uel obseruarent qd gererēt
ut inutiles nīrū cogitationes frīb're
ferrent. nec posse aliquē peccare cū re
latur' ēēt ad aliū quecumq; peccasset.
& subire pudorē in publicū de se opa
pferendi denuq; nullū peccantē coram
aliquo audere peccare etiā si peccet
tamē testē uitare peccati meritū ma
gis ei & negare & uet' delictū nouo in
ficiendi augere delicto. Sit' quasi sub
oculis aiebat nr̄is & cogitatu pariter
confundim & actu si omia referenda
faciam'. multo aut magis si peccata
nīa fidelit' describentes dirigam' ador
dunē. Tē ū annotacio singlor̄ delictorū
frīm uidebit' oclis timebim' peccati cras

consciasꝫ ipsi nos arguent apices. & quo
modo meretrib' membra miscentes cõfun
dunt ad pñsentia ceteroꝝ ita nos erubesce
mus ad litteras. Hec agam. hanc uirtu
tis gdiam uã & corpa membꝝ subiu
gantes pciosas diabolꝫ conterem' insi
dias Talib' sermonũ hortamentis uehe
mentes ad se monachos inuitabat ad stu
diũ & patientiã consolebat pluresq;
illoꝝ p antonium dns liberauit. Numquã
tamen aut de incolomitate curatoꝝ ẽ in
firm' ad gtam aut constat' de obsessis
ad huc corpib' murmurauit magis autẽ
cotidie semp animo & uultu manens gtias
do referebat suadens occupatis ut cor
reptionẽ qua uexabant patienti' sufferr
ent. Non enim antonii aut cuiusquam
hominũ omnino hanc ee fatebat' me
dicinã sed dñi solius q̃ & quib' uellet & q̃
uellet tempe dare consueuit sanitatẽ.
Ita consolatione sua & uexatos equani
mit ferre temptationẽ. etiã liberatos
ñ sibi sed do gtias referre docebat. Fron
to aut ur quidã expalestinus q̃ infes
tissimo demonio uexabat' nã & linguã
suã lanabat dentib' suis & oculoꝝ nutu
bat' lumen extinguere. preuit ad mon
tẽ rogauitq; beatum senẽ ut p se dñm ro
garet. Orauit antoni' dixitq; ad illum.
Vade & curaberis. Illo incredulo sibi et
molenti ibidem cont' precepti remoratiꝫ ea
dem gemmabat antoni'. Hic curari ñ po
tes egdere. & calcata egypto statim tra
nsisties consequet'. Tandem credidit & p
fect' ẽ. & calcata egypto secdm pfessionem
suus qua illi dns oranti reuelauerat. in
festatio cessauit nimium. Virgo ũ q̃
dã que a tpolitanis regionis ciuitate erat.
mauditis ac flebilib' morbis ac doloꝝ
laborabat. & eni naruꝝ purgantia.
ocloꝝ lacrime aurum putid' humor in tria cades
confestim manes uertebat. Augebat ea
lamitatem corp' paralisi dissolutum oculos
quoq; pfos cont' naturã habens. Hanc
parentes ei ad antonium monachos re
duci fecerunt: credentes medio. q̃ primace
sanguinis fluxum in euangelio tactu
fimbrie stare pcepat rogauerunt
ut miserabilem filie comitatum susciperet.
Illis reuertentib' illã usq; ad antonium pdu
cere remanserunt parentes foris mon
tem cum filia debili. apud beatum confessorem
& monachum patrum. q̃ effosso p xpo o
culo sub maximiano psecutore. tali de
orestanto corpis plurimum gliabat'. P
uenerunt q̃ ad antonium monachi. Cuiq;
de morbo puelle referre disponerent.
relationem illoꝝ sensus sermo p̃uenit. et
omnem debilitatis & imbecillis usq; ad semi
patrum causam quasi ipse interfuisset
exposuit. Rogantib' aut illum monachi.
ut parentib' cum filia permitteret ingressum
ñ concessit sed ait. Ite & inuenietis puel
lam suam mortua ñ curata. Nullꝰ debet
ad meam humilitatem uenire. quia largi
tio curationum ñ humane ẽ misericordie sed
dñi xpi. qui ubiq; in se credentib' pr
stare consuevit auxi lium. Quam obrem
& illa p qua petitis suis pcib' liberata ẽ.
& cum a dño orare ego. in pñsentia sanitatis
illi indulta ẽ. Dixit & ubo ei' incolomitatem
puelle consecuta ẽ. Nam euntes foras
ad beatum patrem. & filiam sospitem et
parentes letos reppierunt. Non mul
tos aut post istos dies. cum duob' fratribus
missum' ad antonium aqua inuitus
re defecisset. & uno sitim mortuo alte iace
ret inita morte expectans. antoni' se
deus inuocauit celeriter ad se duos mo
nachos uocat. qui ibidem sunt repti. et

festinato p̄cepit· ut lagenā aquę assumen
tes· inuadereint it̄ quod ducit ad egip
tū· Dixitq; Vn̄ e frib⁹ huc aduenientib⁹
modo migut ad dn̄m· alt̄ sin̄ succur
ritis addet̄· Hoc enī in nē oranti reue
latū est· Sicut· & facta p̄cepti illius
monachi festinantes· extincti corp⁹ in
ueniunt· Itaq; id opientes· alterū refo
cilatū suo iunxere cōmutatu· Erat au
tem spaciū itineris dieī unius· Fortasse
aliquis querat· cur n̄ antequā moreret̄
hoc antonius dixerit· inconguo prof⁹
xp̄ianū arguēto utīt· qā n̄ antoniu· sed dei
fiut uidituī· qui & de recedente quam
uoluit sententiā tulit· & deficiente re
uelare dignat⁹ ē· Hoc tantū in antonio
mirabile ē· qđ in monte remotissimo
sedens· corde pugili cuncta pcul posi
ta dn̄o iudicante cognoscebat· Aliq
rursus tempe· cū sederet in monte &
oculos subito tetendisset in cęlū· audit
nescio quā animā letantib⁹ in ulluf oc
cursu angelis ad cęlum pgere· Cui⁹ ex
pectaculi nouitate stupefact⁹· beatum
dixit scōr chorū· orauitq; ut sibi rei p
sensis agnitio pandereī· & statī uox
ad eū facta est· inquiens· istā ēē an
mam amō no nachi· qui nitē mora
bat· Erat aut amos ut grandeuus·
qui pseuerauit a puericia usq; in senec
tutē uixerat· Dieī quoq; xm anūta
loc⁹ in quo sedebat antoniī· duudebat·
Videntes q̄ eū admirantē monachi
qui uenerant· depcari sunt· ut causam
hylaritatis educeret· Quib⁹ aut modo
amon quieuisse· quē ppt̄ frequentē il
lius ad antoniī cōmeatum· & ppt̄ cele
britatē indultor· et a dn̄o signor· opti
me nouerunt· De quib⁹ etiā hoc unū
dicendū est· Recessu fuit aliquando
fluuiī nomine lycum· subitis nili aquis
inundatī transuadare· Rogauitq; the
odorū qui cum ipso erat· ut paululū a
suo separaret̄ aspectu· ne nuditatē cor
poris inuicē uitq; cōspicerent· Recessit
theodor⁹· nichilominus ille se ipsū cum se
nudare uellet erubuit· Cogitauit illū·
in altera ripā urt⁹ duuina transposuit
Rursusq; theodor⁹ cū uideret hoc & ip
se dō deuot⁹· transiens ad senē· murari
cepit quod tam uelocit̄ fluuiī transi
uadasset· Cumq; nebul humoris im pe
dib⁹ nulla in uestib⁹ ei⁹ aque signa cōspi
ceret· rogauit illū ut tam incredibilē
translationē· quasi filio pat̄ exponeret·
Nolente illo dicere quod acciderat· am
plex⁹ ē pedes illius· uirauitq; n̄ se prius
dimissurū· quā sibi quod celabat refer
ret· Videns aut̄ senex· contenciose un
cere uolentē frēm· exegit uicissim ab
eo· ut nulli hoc ante suā mortē indica
ret· atq; ita confes⁹ ē subito se in alteram
ripā fuisse transpositū· neq; ū omīno un
dis impressisse uestigia· dn̄ici corpis exē
plo hoc tantūmodo pulegiī asserens·
& eo⁹ quib⁹ ipse ut aplo pet̄ donauerit·
ut in aquarū leuitate· humanū corpus
posset cōsistere· Hęc aut̄ theodor⁹ p̄misso
tempe n̄ diuti· post ei⁹ mortē retulit·
Monachi q̄ quib⁹ dixerat antoni⁹ de
morte amos· notauerunt die· & uenien
tib⁹ de nutria frib⁹ post dies xxx· sesci
tantes repperierunt illo die illaq; hora
dormisse amonē· qua animā ei⁹ ferti se
nex uiderat· Vtq; q̄ puritatē mētis in
antonio mirati sunt· qđ rei tā longe
gestę· statim ad eū fuisset plata cognitio·
Archelaus quoq; comes cū eū inue
nisset in exteriori monte· rogauit
ut oraret p̄ policatia que in laodicia

erat admirabili & xpō dedita uirgine.
Pacieba' enim pessimos dolores stomachi
& lateris quos ieiunijs nimijs ingluuiq;
contraxerat & erat penit' toto debilis cor
pore. Orauitq; antoni' & die q oratio fu
erat facta annotauit archelaus. Redi
it laodiciā. muenit uirginē incolumē.
& pcunctat' die sanitatis. reppit temp'
medele cū annotacione congruere. &
omīs admirati sunt. agnoscentes eo tē
pore illā a dnō dolorib' fuisse liberatam.
q eius antoni' p ipsā bonitatē saluato
ris inuocauerat. Sepe etiā ad se ueni
entiū barū. ante dies & mēses. & causas
pdixe ex tempa. Nā quosdā audiendi cū
tantū desiderū. alios imbecillitas. nō
nullos obsessa a demonib' corpa pbe
bant. nemo tamē ualetudinē aut detri
tū laboriosi itineris conquerit'. Regdi
ebant' omīs. spuali cibo pleni. At ille p
cipiebat nō sue laudi hanc admiratio
nē ab eis applicari debere s; dnō. q suu
noticionē hominib' p capacitate mor
talitatis indulserit. Quodā autē
tempe cū exisset ad exteriora
monasteria & rogat' eēt a fratrib'. ut inua
riquadā cū monachis pficiscentib' o
raret. ascendit. & sol' ex omīb' odorē sen
sit tetrimū. Asserebant cuncti piscū
salsor & tabarricor inuasu positor hē
ē putorē. At ille alti' rei fetorē se sen
tire affirmabat. Ad hec illo loquente.
adolescens quidā possess' a demone. q
precedens uiata carinā se nauis absconi
derat. repente exclamauit. Quo fu
gis pantoniū in nomine dnī nri ihu
xpī curato. intelleaxere inuisi diaboli
illū fuisse putorē. Aliusquoq; ut ad
eū mīt' suos nobilis demoniosus addu
cit'. tanta oppress' infamia. ut nō sciret se
ē apud antonium. necn & corpis sui su
pflua comederet. Qua ob rem rogat' se
nex ab his qui eum adduxerant. ut
pullo dnō orante. intimū iuuenu mise
ro condoluit. ut tota nocte cū eo pui
gilans. aduersū pacientis infamiā labora
ret. Et; cū iam lucesceret dies. & obsess'
adolescens impetu in antonium facto.
uehemēt' eū impulit. inde ceperunt qui
adduxerant eū. cur seu fecisset. murmu
rare. Quib' antoni' ait. Nolite alienā culpā
iuueni misero asscribere. Furor iste obsi
dentis ē. nō obsessi. Idcirco aut' prupit
in hanc dolens hostis audaciā. q̄a dnīs
ad aridā regionē ire eū nisit. & expul
si sathane indicium. iste aduersū me impe
tus fuit. Nulla post ūba mora. adoles
cens recepto sensu. & gratias agens deo. et
locū ubi erat agnouit. & antonium am
plexus. deosculat' ē. Innumera & alia
istuiusmodi sunt signa. que monachor
concordi sepe relatione cognouim'. Verū
nō tantū his adhibend' ē stupor. quia
multo pl' que secum' condicionē nre fra
gilitatis excedunt. Hora circā nona
cū ante cibū orare cepisset. raptum
se sensit in spū. & ab angelis in sublime
ferri. Prohibentib' transitum aeris demo
nib'. cepunt sci angeli contradicentes requi
rere que eēt causa retinendi. nullis exis
tentib' in antonio crimib'. Illis ū ab ex
odio natiuitatis replicare peccata ni
tentib'. calumpniosa angeli ora clauserūt.
dicentes. nō debere eos a natiuitate eius
delicta narrare. que nā ēent xpi bonita
te sopita. Si qua aut' scirent ex eo tempe
ex quo fact' eēt monach'. & do se ēsecrass'.
licere proferre. Accusabant demones mul
ta peccata mentientes. & cū deessent p
bantia fallacib' sub antonio consensus

apit̄. & statim rediens in se. meo loco i quo stare cepit. hoc se rursum uidit ee quod fuerat. Te ũ oblit⁹ esse ex illa hora noctẽ gemitu ac lamentacione transe git reputans secum humanarum hosti um multitudinẽ. & colluctacionẽ tanti exercit⁹. & laboriosum paterẽ it̄ ad celum. & hoc apli dictum ee q̃ ait. ñ est nobis colluctacio aduſus carnẽ & sanguinem. ſ. aduſus principem potestatis aeris hui⁹. qua sciens aereas potestates obiacere semp temptare luctari & contendere. nemo bis liber transit⁹ eet ad cel̄u. hortabat̄ monens. assumite armaturam dei ut possitis resistere in die mala. ut nichil mali habens quod de nob dicere possit inimic⁹ confundat̄. nos aut̄ aplici ser mones recordeñ dicentis. siue in corpe siue ext̄ corp⁹ nescio. ds scit. & paul⁹ qui dem apls usq; ad tertium celum rapt⁹ est. ubiq; auditis ubis mestabilib⁹ descendit̄ antoni⁹ aut̄ usq; ad aerem subleuat̄. post colluctacionẽ lib apparuit. Habebat eti am ustusiñ domi. Sicubiscunq; rei se dens in monte fuiſ ignarus. & huius secu inquireret no cionẽ. oranti eo a dn̄o reuelabat̄. & erat quod sicut sept̄u ea dn̄o doct⁹. Denq; cum a frib⁹ habere t̄ iste tractat̄. & ab eo sedule scisciteren tur que admodu se post corpis sarcinã anima gereret. quue ei loc⁹ post exitu concederet̄. prima nocte uox desuper nom ei⁹ inclamitans ait. Antoni exur gens exi & iude. Quo egiſ⁹. sciebat enim quib⁹ respondere deberet. & eleuatis ad celu oculis. uidit quenda longu atq; tribile caput usq; ad nubes extollente. uidet etia pennatos quosda se eleuare cupientes. atq; illu extensis manib⁹ ph bere transitu. & quib⁹ alios apphensos elidebat ad tram. alios frustra retine re nitens. dolebat sup se ad celestia transuolare. & maximum gaudium mixtu merore. uicti uictoresq; tbue bant. Statimq; uox ad eum facta est dicens. Animaduite quod udes. & te cepit illuminato corde intelligere animaru ee consensu. & diabolu p hibente. q & sibi retineret obnoxios. & in scor. q⁹ decipe ñ potuerat cruciа ret̄ uolatu. His uisionu incitat⁹ exe plis. cotidie ad meliora crescebat. Neq; ũ id quod sibi fuerat reuelatu frib⁹ indicabat. s. cu orans ingit̄ dei roga ret auxilium. interrogantib⁹ copelle bat̄ edicere. Nec spuales filios pura in xp̄o anima occultare quicqua uo lebat. p̄sertim cu ei⁹modi signorum reuelacio. & amore ministraret pposi to. & fructum laboris ostenderet. Nu qua ille aut̄ irasci subito concitat⁹ pa cientiam rupit. aut humilitate erex in gsam. Nam omis clericos usq; ad ul timu gradum ante se orare compellen. epis quoq; aut prbis. quasi humilita tis discipul⁹. ad benedicendu se caput summittebat. Diacones ũ qui ad eum utilitatis causa ueniebant. cu p aduentu eor eis psentib⁹ disputaret. ad ad oriendu dnm sibi pponebat. ñ erubes cens & ipse discere. Na & interrogabat eos cum quib⁹ frequent̄ erat. & si aliqd necessarium ab eis audierat. se facturu raturu aduentu. Habebat aut̄ & humilita magna gram. & a saluatore eta hoc admirabile mun⁹ accepat. Siquis eu ignarus ei⁹ mt̄ multitudine monachor eu uidere desiderasset. nullo indicante ceteris pretermissis ad antoniu current. & nume puritate cognoscebat inuil

tu. & pfpeculum corpis gram sẽ nris
mruebat. Nam semp bilarẽ faciẽ gerẽs
liquido ostendebat se de celestib⁹ cogita
re sicut scẽptura ait. Corde letante flo
ret vult⁹ & numerose constituto ystat
ra & iacob cognouit laban socerũ suũ
insidias sibi machinantẽ dicens ad fili
os ei⁹. Non ẽ facies patris uri sicut heri &
nudius tci⁹. Sic samuhel cognouit dd
lectificos enĩ oculos & dentes sicut lac
candidos habebat. Similit agnoscebat
antoniũ qua semp candẽ faciẽ nĩ pspa
& adusa tenens. nec secundis extollebã
tur. nec frangebat adũsis. Erat aut &
in fidi pietate mirabilis. Numqua enĩ
scismaticor se miscuit communioni
umqua eor scies prauitatẽ atq; trans
gressionẽ. Numqua manicheis aut ali
is hereticis amicalia uerba largit⁹ est.
ñ tamñ ea que eos possent ab iniquita
tis errore reuocare. denuntians talium
amicitias atq; sermones. pditionẽ ẽe ani
me. Sic etiã arrianos detestabat. ut
omñib⁹ diceret ne iuxta eos quidẽ ẽe acce
dendũ. Nã cũ uenissent quidã arriomã
nit. repta eor post examinationẽ infe
licissima secta effugauit eos de monte
dicens. multis serpentib⁹ deteriores hoñ
ẽe sermones. Quenientib⁹ aut arrianis
aliquando antonio. ita ut se credere si
mularent. admirat eor audaciã & multi
dolens ira commot. rogarq; ab epis. prbis
atq; uniuersis frib⁹ alexandriã descendit.
ubiq; arriomanitas sermone publico con
demnauit. ultimã hanc ẽe hereſim &
pcursorẽ antixpi affirmans. Predica
bat q; [illegible] in pplo filiũ di ñ facturam
ñ exillis [illegible] existentib⁹. s. pprie & u
nĩ eũ pat substancie. ne creatura pot⁹
aut adoptio aut appellatio uideret. im
puum ẽe dicens ul mente concipere erat
quando ñ erat. cũ ubũ dei qui ẽ semp
pat sit coetn⁹ qui ex eo ẽ patre nat⁹ qui
semp ẽ. Vnde aiebat. Cũ arrianis uobis
nulla sit communio. Que enĩ societas
luci ad tenebras. Vos fidelit credentes
xpiani estis. illi ubũ filiũ qui ẽ ex patre
do creaturã dicentes. nullo mutuallo a
gentib⁹ separant. q seruiunt creature po
ciusq; creatori. qui ẽ bñdict⁹ in scla. Ip
sa in credule irascunt elementa. & omñis ẽ
t arrianũ furore secñm apli dictũ con
tremiscit creatura. quod sibi dñm suũ
p quẽ omnia exq; omnia facta sunt iude
at aggregari. Hec tamñ uri pdicatio ex
pmi ñ potest. quantũ ad fidẽ pplos ro
borauit. Letabant quippe hostilẽ xpo
& inimicã hereſim anathematizari ab
ecclie columpna. Nulla tẽ etas. null⁹
sex⁹ domi remansit. Taceo de xpianis.
pagani quoq; & ipsi ydolor sacdotes ad
dñicũ impiũ conuolabant dicentes. De
pcamur ut homine di uideam. quia
hoc apud inimicos erat conspicuũ nom
antonii. Ambiebant quoq; saltẽ fimbri
am uestimti ei attingere. multũ sibi tri
tũ pdesse credentes. Quot tẽ diaboli
ca obsidione & uariis infirmitatib⁹ liba
ti. quot symulachris erepta sunt spo
lia. quanti etiã gentiliũ ab errore re
tracti nrõ iuncti sunt gregi. Tanti
certe ut paucor dierum spatio ex ydo
lorũ superstitione conuisi. omnẽ p annũ
credentiũ uinceret tbã. Preterea cũ
irruente multitudine comites repelle
rent. estimantes tedio illi conuentũ
ppli fore. ille tranquillo animo dice
bat. Hinc id hic cet⁹ demoniũ maior ẽ
tbis. Nũquid obsequentiũ multitu
do colluctator. in monte nrõ. catus

ē numerosior. Accidit autē ut cū eū re
deuntē circa portam psequerent̄ a tergo q̄
dam mulier clamitaret dicens. Expec
ta homo dī. filia mea atrocissimo uexat̄
dęmonio. expecta obsecō expecta. ne & e
go cursu intream. Hoc audito admira
bilis senex a nobis admonit̄ uolens & ip
se paululū substitit. Cumq; appropinqn
te muliere puella iaceret explosa. omnes
tacit̄ dum ihm̄ & ad nominationē ei⁹
statim spūs impur⁹ egress⁹ ē. Puella inco
lumis. ppls in laudib⁹ dī. mag̃ in gaudio
fiunt. ipse aut̄ letabat̄. quia ad desidera
tā solitudinē repedabat. Erat aut̄ ual
de sapiens. & hoc in se mirabile habebat
quia cū litteras nō didicisset. ingeniosis
sim⁹ & prudentissimus erat. Aliq̄n
do et enī duo philosophantes uenerūt
ad eū. putantes antonuī posse se decei
pe. erat enim in exteriori monte. Quos
cū uidiss; paganos intellexit ex uultu
& pcedens ad eos p īnterpretē ita cepit.
Quare tā longe ad stultū hominē sapi
entes se uexare uoluerunt. Illis dicentib⁹
nō ee illū stultū. s. & nimiū sapientem.
uigilant̄ respondit. Si ad stultū uenis
tis supfluus labor ur ē. si aut̄ putatis
me sapientem ee & sapientiā habere. bo
nū ē mutuum que pbatis. q̄a bona
conuenit mutari. Si ego ad uos uenis
sē. uos mutarer. s; quia uos ad me q̄
si ad sapientē uenistis. estote sicut ego
sū. xpiani. Abscesserunt philosophi. u
trūq; mirantes & acuī ingeniū et de
monū expulsiones. Alios quoq; simi
lit̄ mundi sapientes. q̄ eū irridere
cupiebant. q̄a litteras ignorabat. tali dis
putacione colligauit dicens. Respon
dete mi. quid prius ē sensus an littere.
& quid cui exordiū ē; sensus ex litteris.
aut littere omnī ex sensu. Illis asse
rentib⁹ quia sensus eet auctor atq; in
uentor litterarum ait. Igit̄ cui sensus
incolumis ē. hic litteras nō requirit. Qs
presentiū post hanc colluctationē ii ex
clamauerūt eū obstupuer̄. & ipsi qui
uicti sunt. tantā in impio litterarum
sagacitatē animi admirantes. Neq; e
nī ut in solitudine & montib⁹ usatus.
atq; omnē ibidē exigens uitā agrestis
& rigid⁹ erat. s; iocund⁹ atq; affabilis.
sermonē secūm apli pceptum dulcedin
conditum sale pferebat. ita ut multa
careret. & amore omnī potiret. In
hęc & quasi parū eet bis gentilitatem
fuisse superatā. & tertio uenerunt uri om
nis scelaris prudentię nube cecati atq;
inanis philosophie studiis q̄a litteras ig
norabat artiū suarū estimacione doc
tissimi. Hii cū rationē exigerent fidei
quā mag̃o habem⁹. & nutrem⁹ argutā
sophismatū īrrogacione de diuina
cruce eū illudere. īt̄ silentiū uoce pau
lulū compressa. primū errori eor miserat⁹ ē.
deinde p̄īnterpretem qui ei⁹ uba diligen
tissime in greciū solebat exprimere. ita ex
orsus ē dicens. Quid pulchri⁹ ē quidue
honesti⁹ crucē colere. an adultia. parri
cidiū ul incestū his assignare q̄s coluis.
cū malto contempt⁹ mortis insigne sit
uirtutis. malto tpis religio sit obscen
itatis magist⁹. Quid melī⁹ ē dicere q̄d
di ubiq; manens ut erat. q̄d ob salutem
nr̄am humanū corp⁹ assumpserit. ut
societate mortalitatis nos ueheret ad
celū participesq; nature celestis effice
ret. an ut ipsi asseritis. diuu[illegible] ne
mem⁹ hausiū ad trena[illegible] uene
randa sūmittere. & pecudū atq; serpen
tiū formis celeste nom̄ includere. Quo

ex ore xp̃ianoꝝ credulitatē audetis irride
re. dicentiū xp̃m filiū dei sine siu det
mento & cepisse ee quod nō erat & mansis
se quod fuerat. eū ipsi animā de celestib⁹
dep̃hentes. nō tantū hominū. sed & serpen
tū & pecudū soleatis sepelire corpibus.
Xp̃iana credulitas p salute mundi dn̄m
suū uenisse testat. uos ů inmatā animā
p̃dicantes. ult̃ cuiq; transfertis. Xp̃ia
na fides que omnipotentiā di clemē
tiāq; uenerat̃ consequent̃ incarnatio
nē dicit do fuisse possibilē. ita tamen
ne euacuaret dignatio dignitatē. uoꝺq; a
nimā ex splendidissimo di fonte ma
nante t̃pū decidisse iactatis. q̃ immuta
bilē & corruptibilē ea post siu diminu
tionē audetis asserere. nā illā quoq; na
turā dn̄am scelor̃ p anime contumelias
impia lingua temeratis. Y mago enī
que secum uos naturalē similitudinē
sui retinet auctoris. cui una eaq; de
fluxit eadēq; substancia ē. humilita
tes p̃prias & iniurias consequentē ad
suu originē remittit. Igit̃ nē anim ad
uitare contumelias animarū. ad patrē
ut appellatis earū p uitam blasphemiā
redundare. Crux xp̃i dn̄i nr̄i nobis
ingerit̃. rogo que hic ē religionis ob
scuritas. Nomie potī ē crucē colere.
aut alicuī generis mortē ab iniquis
hominib⁹ illatā patient̃ sustinere. quā
ꝟsidus plangere. post osirim uagos in
certosq; discurs⁹. Pudeat queso uos
insidiarū typhonis. pudeat saturni
fugę & deuorationis crudelissimę li
beroꝝ. Erubescite parricidiū iouis
& incestū erubescite raptū ei⁹. & coitū
mulierū artq; puerorꝝ. Ille sicut uri di
cunt poetę. ad explendū immanissi
me libidinis furorē molles dedit in
amore mugit̃. ille in diane fluxit sui
ipse amator & p̃tium. Ille modulatus
ales ledeos petiuit amplexꝰ. ille in p̃pū
seuiens seruū regū puerū ministris a
uib⁹ polluit. Hec uos creditis hec colu
tis. hec sunt uirorū ornamēta temploꝝ.
Ego depeco p uitā salute. mā dicta pen
sate iudicio cuncta. Ꝺ nichil creden
dū ē in libris xp̃ianis. Y nichil. nec
crucis quoq; cui debitis nomē agnos
citis. Y iam̄ inusitata credenda sunt.
cur cū in hiis dē libꝰ crucis resurrectio
copulet̃ passionē diuinā stolido la
centis eloquio. & nō statim iungitis
ceconū usū. surdoꝝ auditū. claudoꝝ
cursū. lepre emundationē. seruiens
ambulantū do suo mare. demoniū fu
gas. resurrectionē mortuoꝝ. & defunc
toꝝ ab inferis redit⁹. Hec omnia sep
turis diuinis quas inꝑpellatis inserta
sunt. & in hiis dē uoluminib⁹ continent̃
p̃cepta maiestatis. & mortis dedecora.
Quā obrem odio quo imbuti estis ab
iecto. inuenietis illico dn̄m uerū ee ihm.
& salutis humane grā fragilē assump
sisse naturā. uram̄ tamē nobis si nō pu
det narrare religionē. Y quas error
infelix poterit referre culturas de tan
ta rerū feritate atq; uecordia. in fonte
ut audio fabulosas asseritis deoꝝ uiroꝝ
culturas. & obscenitates & crudelita
tes. & montes. regentes eas allegoricis
uelaminib⁹. libero aptū. tritā pserpinā.
semeclaudū uulcanū. debilē ignem.
iunonē aerem. & apollinē solē. dianā
lunā. neptunū maria. & libidinum
p̃cipē iouem etherem inꝑpretantes.
Nec post hanc excusationis peacu
tē creditis dn̄m. Y creaturas contemp
to creatore suscipitis. Q̃d si pulchritu

do uos elementoꝝ ad ſiu traxit ueneratiõe modũ fas erat cuſtodire · & oportebat mutari tantũ nec colere · ne factiure ueneratio creatoris ẽẽt mutria · Nã ſi uhuſimodi quã uos ſequmini ratio eſt ꝓpoſtera atq; ꝓpſa · & architecti honor mugiut ad domum · & medici ad remedia ſcientie conferẽ · omniũ quoq; artificiũ merita ſcientia uel laudes ad opa tranſferunt. Q'd ad hec dicitis · ut agnoſcam' que ſit crucis ridicule uobis ignominioſa confeſſio · Hac diſputacione comittentib' int' ſe philoſophi oculos · ſimulq; muſitantib' · ſubridẽs antonius turſ' p mẽpretem ait · Pre durum namq; uidet' cuncto opi · quotiens uulto unuſq; rei tenore calcato · opis merita factis magis quã factoub' attribuunt. Elementa quidẽ ut memorau · ex ipſo conſpectu ſui iã cõphant ſeruiturem · S; qm uos obſeruatione dialetica neceſſaria ut putatis queq; colligitis · hoc quoq; artificio etiã nos trãm religionẽ compellitis affirmare · reſpondete ni cognitor di quẽ admodũ manifeſtus appbat · p collectionẽ ubor an p orationẽ fidei · Et quid antiquius ẽ · opatio fidi an diſputacio p argumta pcedens · Illis aut reſpondentib' firmiorẽ ſermonib' opationẽ ẽẽ · & hanc liquidã de deo cognitionẽ que ex fide deſcendit · bene eos & ipſe dixiſſe conſenſit · q'a orationẽ que ex fide deſcendit · animi generat affect' · dialectica ũ diſputacionẽ ex artificio componendum ſũpſiſſe oppoſitionis exordiũ · Cũ q'ait orationẽ fidei animo uſitã quis habuerit · ſu pflua erit ubertũ cõpoſitio · p quã contemptã ſenſu nrõ credulitatẽ tempta tas euellere · & tam sepe nras explicare intelligentias ñ ualetis · ita ſolidiora ſunt meritis opa · quã ſophiſmatum fraudulenta concluſio · Nos xpianu myſteriũ uite nre ñ in ſapientia humana habeam' repoſitũ · ſi; in uirtute fidei que nob a deo attributa p xpm ẽ · hanc orationis ueritatẽ · rerũ cottidie que gerunt' ordo commendat · Nobis impiis & litterarum uãrum ignaris · ad dei cognitionẽ ei' ſola uba ſufficiunt · Ecce nos tot gentilitatis gregib' abſtracti in unuſq; orbẽ cottidie ppagam' · uobis ũ poſt aduentũ diu no doſe ſophiſmatũ defecere uſurie · face nos ſimplicẽ xpi fidem docentes ydolatriã debellam' · & p pdicationẽ ignominioſe crucis aurata templa deicim' · Vos ſi potueritis oſtendite q'b' contractionib' ubor gentilitatẽ xpo pponere ſuaſeritis · Per omnia iã tras uerus dei filius xpc ẽ agnit' · nichil elo quentia ſophiſmatũ · nichil diſputacio philoſophie multitudini potuit obẽe credentiũ · Crucifixũ nominamus · & unuſq; demones · quos uos ut deos colitis fugiunt · atq; ex obſeſſis corpib' ad primum dñice crucis ſignum fugant · Vbi ſunt illa fabuloſa oracula · Vbi egyptior incantationes · Quo pfecere magorũ carmina · Certe nẽ uaſtata ſunt omnia · cũ de ſua cruce mundo xpc intonuit · Nichilomin' uos ptremuſſis debilitator captus · gfuoſa ibi mortem irridere conamini · Illud aut quale ẽ · quod numquã infeſtatione regali concuſſa gentilitas immo ũ ſelo cara · & hominũ pſidus ramſulta corruit · famuli xpi q plus pmiñ · eo magis aſſurgim' & floremi · Vã

ſymulachra ornatis quondā ſepta pari
etb' uetuſtate collapſa ſunt. xp̄i ū doc
trina que uobis ſtultitia uidet' & ludus.
licet tyrannica pſequentiū p̄cipum
temptamīta p̄tulerit. licet uarijs ſit m
curſata troub'. nullo tm̄ū orbe ēcludi
tur. nullo gentiliū barbaroꝝ fine phi
bet'. Quando enī diuine ſcientie tant'
ſplendor illuxit. quando tot ſimul in ſe
conuenere uirtutes. Continentia mat
mono uirginitas in eccl̄ie flore. marti
riū p dn̄o ſuo gl̄iosa conſtancia q̄rum
omniū p̄cipuū crux xp̄i ē. Cū inte
rim uos int̄ tot uirtutū choros. ſylo
giſmoꝝ retia tenditis. & ueritatē rerū lu
cē tenebroſis conamini arguīntacioni
buſ obuoluere. Ecce uos ut dix̄ doctoꝝ
nr̄ū ingentili pſuaſione. ſ. in fide ap
tiſſima ſuadem'. q̄ affirmatione ūbo
rū p̄uenire conſueuit. dſiunt quippe
patientes a demonib' uexati; q̄s cū in
mediū p̄tulisſ'. uerba repetiuit dicens.
Nē uos collectionib' uris. & q̄ multis
malefico carmine deos uros q̄s puta
tis expellite. Sin aut̄ ni potestis iuē
tas date man'. & ad xp̄i trophea cfu
gite. & statī crucifixi credulitatē ma
ieſtatis potencia pſequet̄. Dixit. & iuo
cato nomine ihu. cū uitale ſignū in ſa
cro numero trinitatis p̄ſiliſſet in fronti
buſ. una cū expulſis demonib' uana p̄
ſentiū philoſophoū confutata ſapien
cia ē. Expauerunt enī ſtupentes ho
minē. cui post tantū ingeniū affluxe
rat ſignoꝝ diuina largitio. dt ille u
nuſa xp̄o q̄ curarat aſſcribens. uſus ē
affatu recypco & ait. Nolite me puta
re huīs ſanitatē deduſſe. xp̄o p̄ ſeruos
ſuos facit iſta miracula. Credite & uō.
& uidebitis quia deuota deo fides. et
ni eloquentie uanuſ tumor talia ſigna
mereat̄. Confugite ad crucifixi legem
noſq; ei' imitamini famulos. & hac ſcien
tie fide contenti. nulla deinceps ſcla
riſ imprudentia arguīta queratis. de
ten' antonio dicente. miro philoſophi
ſtupore pculſi ſunt. & cū honorifico ſa
lutatu ab eo recedentes. multū ei' ſibi
fatebant̄ p̄fuiſſe conſpectū. Hoc inui
ro mirabile ē. ut hominē in extremo
mundi limine conditū. & fauor p̄nci
pū. & oīus celebraret aula regalis. Nā
conſtantin' auguſt'. & ei' liberi conſtās.
atq; conſtancius. talia cognoſcentes.
crebro ad eū quaſi ad patrē litteriſmi
ſis. obſecrabant ut recepcis eos ſēptis
hilararet. dt ille talis p̄manens qua
lis & antequā litter̄e ad eū uenirent
fuerat. nec ſalutacione p̄cipū moue
bat̄. & tanquā ni acceptis litt̄is. ēuo
cans monachos. aiebat. Reges ſeli ę
piſtolas ad nos miſerunt. q̄ hic xp̄i
anis adhibenda mitatio ē. Licet enim
duīſa ſit dignitas. attamē naſcendi ac
moriendi eadē conditio ē. Illa ſiīt ue
neratione omni pcolenda. illa toto a
nimi affect̄u reuerenda. q̄d dn̄s hominū
bus legē ſēpſerit. q̄d p filiū ſuū ppris
eccl̄iā ditauerit eloquiis. Q̄ monā
chis ē ratio cum epl̄is regum. Cur acci
piā litt̄as. qui conſueta neſcio reddere
ſalutacionis obſequia. Iḡit̄ rogat̄ ab
omniſis frib'. ut xp̄ianos reges ſuis
litt̄is refrigeraret. ne ſcilicet p ſilen
cē ei' exaſperent̄. ad ſuſceptas epl̄as
conuenientia reſcripſit. Laudauit pri
mū quod xp̄m colerent. deinde ſalu
taria p̄ſuaſit. ne magnū putarent
regiā poteſtatē. ne p̄ſentis carnis im
pio tumentes ſe hominē eē neſcirēt.

& iudicandos axp̃o obliuiscerent̃. Ad
postremũ clemẽtie circa subiectos & usq
ꝯ. cure quoq; mopũ admonuit. atq;
unũ sempitnũ ee regem omniũ seꝯ
ũm xp̃m. eplis suis testat̃ ẽ. His litte
ris susceptis. pncipes uehemẽtissime le
tabant̃. Sc̃a quoq; apud cunctos an
tonii flagrabat opinio. ita ut se filios
ei cupient nominari. Magna & enim
cũ aduenientib̃ affabilitas. omniũ in
se studia comouerat. Postqua & genti
les confutati. regesq; admoniti frẽs
quoq; ab eo sunt reuelacione reuelati.
ad interiorẽ montẽ & ad rigorẽ solitũ
regressus ẽ. ibiq; sepe cũ meantib̃ deam
bulans ac residens. stupebat sicut in
danubele sẽptum ẽ. & mũltis horarũ
spacijs consequentia respondebat. ut
intelligeret̃ aliqua reuelationis uidisse
secreta. Jã in monte posit̃ ea que in e
gipto longeq; gerebant̃ prudens. epo
serapioni ibi posito & constituto narra
uit Lamentabilis sequit̃ ussio. & omñi
lac Lmarũ fonte plangenda. Cum
enũ frib̃ circa se sedentib̃ oraret̃ inten
te fixit oculos in celũ gemens atq; suf
pirans. & post aliquantũ spatiũ reue
lacionis incepte nnuo dolore contre
muit. & stans fixis genub̃ ante di uul
tum prolut̃ ẽ. ut cleñtia sua futurũ
auerteret scel̃. Succedunt orationib̃
lacrime. met̃ ingens inuadit p̃sentes.
obsecrant. ut tante calamitatis expo
neret ussionẽ. Singult̃ occupant uo
cẽ. lingua fletib̃ ꝓpedit̃. & in medio co
natu sermo gemitu interrumpit̃. uix
tandẽ pectori cõmodans uocẽ. mag
nũ inquit quoddã & nauditũ unu
usis seculis inmunet nefas. O magno fi
des catholica tibi subiit̃. & homu
nes uultibus similes xp̃i sca diripiunt.
Vidi enim altare duũ mulorũ circũda
tũ multitudine. qui crebs calcantũ
ictib̃ omia dissipabant. Hec ẽ causa
gemituũ q̃s audistis. & facta ẽ uox
dñi dicens. Abhominabit̃ altare me
um. Nec mora ussionẽ sequit̃ effect̃.
Jam post annos duos. seua arriano
rupit insania. Tẽ ecclearũ rapine.
tẽ duumor̃ temeratio uasor̃. tunc pol
lutis & miquorũ manib̃ sacra pollu
ta sunt inmustia. tẽ paganorũ opifi
cũ p̃sidia adusus xp̃m comparata cũ
assumptione palmarũ. quod ydolatre
quod apud alexandriã ussigne ẽ. ad
ecclam pgere compellebant̃ xp̃ianu.
ut arrianor̃ ppli crederent̃. Phisce.
Hortet anum̃ replicare que gesta sunt.
Virginũ matnarumq; erept̃ pudor.
sanguis ouũ xp̃i in xp̃i templo effu
sus. ueneranda respsit altaria. bapti
sterũ p uoluntate gentiluũ polluti
ẽ. Nichil defuit ussionis ueritati.
monstrauit effect̃ quod calcantũ
mulor̃ indisciplinatio arrianor̃ esset
impietas. Si ista tristicia consequenti
reuelationis spiritate consolat̃ ẽ & ait
Nolite filioli meror̃ penut̃ uos dare.
Vt enim nat̃ est dñs sic rursũ mise
rebit̃. & suũ cito ecclam recupabit omna
tum. eosq; qui in psecutionib̃ fidem
dñi seruauerunt. soluto uidebitis ful
gore lucentes. Reuertent̃ ad foueas su
as serpentes. & religio longi plongi
bit̃. tantũ uidete. ne fidei ure since
ritas arriana labe sordescat. Nona

postolo⁹ ſ: demonū ⁊ pars eoꝝ diaboli
ista doctrina ē. ob id ꝙ insipientiā unū
quemq; simulus peculiū eo⁹ capessius ē animꝰ.
Hucusq; antonius. S: nos minime ē
uenit diffidere. tā grande miraculum
p hominē potuisse ꝓuenire. Saluatoris
enim promissio ista ē dicentis. si habueri
tis fidē sicut grānū sinapis. dicetis huic
monti transfer re ⁊ transferet. ⁊ nichil
impossibile erit uob. ⁊ iterū. amē dico
uob. omne quodcunq; petieritis a pa
trem nomine meo dabit uob. petite ⁊ ac
cipietis. Ipse enī suos discipulos ⁊ unū
quemq credentiū gregi. nē subiectionē de
monū nē uariarū infirmitatū pollu
cens curationē aiebat. Gratis accepi
stis gratis date. Numquid suę uirtu
tis impio curabat antoniꝰ. Numquid
suę possibilitatis arbitrabat ee ꝙd fece
rat. Orationib⁹ ñ ꝓceptis demones mo
dog; cesserunt. ⁊ ad xpi dei nr̄i nomina
tionē semp̄ humilia facta sunt. Nemo
sapientiū sanitatū admirationē asseri
bebat antonio. s: dnō ihu ꝙ solitā erga
creaturas suas exhibet benuolentiam.
nunc quoq; electū famulū suū indul
gentē exercuit. dnoniꝰ tantū orabat.
⁊ ob uitę eiꝰ merita dns cuncta largie
batur. Sepe autē ⁊ contra uoluntatē ad ex
teriorē monē a fribꝰ ꝓducebat. ⁊ cū iu
dices qui ad intimus monasterium ꝓpter as
pritatē itineris. ⁊ obsequentiū multitu
dinē ⁊ horrendā solitudinē ire ñ pote
rant. pcario quesierunt ut eiꝰ fruerent
aspectib⁹ nec impetrare possent. quia mo
lestissime ferebat uexationē discursuū.
ipsoꝝ carnalioꝝ qs aut nocietā aut ingo
rabilē ēstimabat adeū detinabāt. scientes
talē ab antonio ñ posse contemptu. Quo
rū fletib⁹ supatꝰ. ꝓhibebat ad exteriorē
monē. agnoscens laborē suū utilem mi
seris fore. Suadebat iudicib⁹ qui eū in
uitauerant. ut in sententia ꝓferenda et
odio ⁊ grē dei timorē ante ponerent.
nec ignorare eos debere ꝙd septū ē. quo
cumq; iudicio iudicaueritis in eo iudi
cabit uobis. ⁊ tamē int̄ medios sermo
nes. care sibi solitudinis recordabatur.
Post coactam itaq; ꝓsentiā quā ducis
pces. ⁊ quod uetus ē miseroꝝ fletꝰ ex
tersetat. post salutaria monita. post
eoꝝ commendationē. quorundā ū et
absolutionē postulanti duci ut pau
lo largius eidē suā ꝓsentiā indulge
ret. ait ñ posse se diutius ibi demora
ri. grato usus exemplo. quod sicut
pisces ab aqua extracti mox marente
tra monerent. ita ⁊ monachos eū sęcla
rib⁹ retardantes. humanis statī resol
ui confabulationib⁹. Ob id ꝙ inquit
conuenit ut pisces ad mare. ita ⁊ nos
ad montē festinare. ne tardantibus
nobis aliqua ꝓpositi succedat obliuio.
Pre tanta hominis sapientia dux mi
ratus. uitā de eo tulit ueraq; senten
tiā dicens uerū ritum ee dei famulū.
nec in rustico homine potuisse tantā
aliquando meē sapientiā ñ diuino
amore regeret. Preterea cū ba
lacus ꝙ sub nesto
rio ꝓfecto alexā
drie dux egipti
fuit. homo arria
ne impietatis studiosissimꝰ fautor.
ita ecclesiam xpi ꝓsequeret. ut animo
uesano uirgines monachosq; nuda
tos uberaret in publico. ad eū antoniꝰ
litteras misit. quarū ista sententia est.
Video iram dei uenientē super te. Desine
ꝓsequi xpianos. ne te ira occupet que
⁊ ꝓximū iā mutat̄ uultū. Legit in
felix epistam irrisit. atq; in ea excreās

plecit in tram ꝙ pontifices quoq; multis
afficiens iniuriis antonio talia renunti
are ꝓcepit. Q̃m cura t̃ tanto tempore
monachoꝝ ē ecclā ad te mei uigoris
transibit disciplina. S: confesti milita
re oppilit supplicui & post quinq; di
es os effrenatum ultio diuina compescu
it. Egdit enī ad pmā mansionē alex
andrie que appellat cereu cui sup̃dic
to ꝓfectonestorio. Vebunt equis quos
mr oms balatius cunis erant mansue
tissimos nutrebat. Cui & pariter solito
sibi met equi alluderent. minor quo
nestorius uehebat. morsu repentino ba
lacui decussit in tram ac sic in eū inbi
ans. femora ei laceraut atq; corosit.
ut stati relat ad ciuitatē post tertium
die moreret. unusq; agnosceret.
munarū ab antonio ꝑdictarū effectū
quantoci consecutū digno ꝓsecuto
ris fine completo. Ceteros ad se ueni
entes mira cū modestia admonebat
ut oblita sclari dignitate. remotionis
ue beatitudinē appetrent. Siqui
aut maiore potestate pmebant. nec
potuerunt obtinere ultricia ita eos ob
nixe defendebat. ut pullis ipse pari
uderet iniuriā. O ultis utilis fuit
ꝓclari sens oratio multi magni duu
tis & altiore ꝙdu militie derelicto.
ei adherere cupiebant curriculis. Et
ut infinita breui sermone compben
dam bonū egipto medicū xp̃s indul
serat. Quis non tristiciam aput anto
nū mutauit in gaudiū. Quis ñ ira
ūtit in pacē. Quis orbitatis luctum
ñ ad ei tempauit aspectum. Qs non
merore pauptatis q̃ pmebat abiecto.
statī & diuitū despexit opulentias. &
in sua letat ē pauptate. Quis post
lassitudinē monachi ñ ei uegetatus
hortatu ē. Quis adolescens etatis suc
census ardoribus ñ ex ei admonitu pu
dicie amator fuit. Quis uexatā a di
abolo sine medela reduxit. Quis in
mei cogitacionib distractē cecā tem
pestate sopita. sereno ñ regressus ē an
imo. Sciebat enī quo quisq; laboraret
incōmodo & ex uite meritis disere
tionē spūū agnoscens. adhibebat ū
borū p ut erant uulnera sanitatem.
Vnde effectū ē ut post ei doctrinā om
nes diaboli panderent insidie. Qui
te quoq; ad ei conspectū desponsate
puelle. ab ipso pene thalamo receden
tes in ecclie matris gremio ēsederunt.
Quid plura. Toci orbis hominēs ad
eū confluebant. & ex innumerarum gen
tium uarietas. bellicosissimi contra de
mones uirū conspicere gestiebat. Nul
lus se frustra illuc uenisse conquest ē.
omnib delectabile atq; iocundū labo
ris cōmertium fuit. Fatigacio enī iti
neris. emolumētū uatici reportabat.
sicut rei pbauit effect. Nā post reso
lutionē ei quasi cōmuni uulnere or
bitatis excepto ppm singuli luxe
runt parentē. Quicquid finis utte ei
fuerit dignum ē & me cōmemorare
uos cū desideretis audire. qā & meo
hoc mirabile cunctis fuit. Iuxta
consuetudinē adusitando fres
q̃ in exterion monte erant uenit ibiq;
a diuina prudentia de sua morte cō
dicens. ita exosus ē. Vtinā ia filii
oli pars audite sententiā. Non enim
arbitror q̃d in hoc scło uterū nos usu
ri sim? Cogit conditio nature. ut
post centenariū numerū quē anms
quinq; supgredior iā resoluar. Sta

locur⁹ audientiū pectora cōtristauit. ⁊
gemit⁹ laēmeq; dicta merentia conse
cuta sunt. Amplexabant⁹ eū unusi⁹q; si
lā de selo secessiurū. Ac ille tanquā ali
ena deserens. quasi ad ꝓpriam patriam p
ficisceret⁹. magna cum letitia ꝑcipie
bat desidiā instituto nō debere surripe
ꝛ tanquā cottidie morituros ut animā
ꝑdiceret a sordidis cogitationib⁹ au
mā custodire. & omnē emulationem
ad sēos quosq; committere. ⁊ ipsos ū ad seis
maticos nec ꝓpe quidē accedere. Sed
tus em̄ aiebat eoꝝ antiquā ꝓfanitatem⁊
neq; cū arrianis in cōmune ungami
nū qua impietas eoꝝ omnib⁹ ita mani
festa ē. His etiam illud addebat. nul
lū debere xp̄iānū cū seli undeat poteſ
tatē. parthanoꝝ & mulitanoꝝ pugna
re nequitia. axp̄i territū discedere uel
uertere. ⁊ montaluū illā ēē defensionem.
nec diu fallacē ꝓmanere posse fantasi
am. Quapp̄ aiebat. Custodienda est
pia fides maxīo & patrū religiosa tra
dicio. quā & sēpturarum lectione. & cre
bro mee paruitatis diuculis admonu
tu. Finito sermone frēs uehemētissime
eū retardabant. gliosa pars cupientes
tm̄o decorari. ⁊ multas ob causas.
qs & silentio demonstrabat. ꝑcipue ta
men ob ꝓsumptā egipti consuetudinē
contēdiarit. Nos & enī egiptiis ē nobi
lū & ꝑcipue beatoꝝ martyrum corpa
lyntramme quidē obuoluere. & studi
ū funeri solitum nō negare. ⁊ tra ū nō ab
scondere. ⁊ sup lectulos domi posita
reseruare. Hunc honorē quiescentib⁹
reddi. in ueritate consuetudinis frus
tra uanitas tēdidit. De hoc antoni⁹
sepe epōs deplorat⁹ est. ut pplos ecclias
tica contestatione corrigerent. ⁊ lau
cos uiros ac mulieres rigid⁹ ipse conue
nit dicens. nec legitimū hoc ēē nec dō
placitū. quippe cū patriarcharū & ꝓpha
rū sepulchra que ad nos usq; ꝑdurent.
hec facta conmmecerent. Nūci quoq;
corpis exemplū oportere intrari iube
bat. quod in sepulchro positū lapide
usq; ad resurrectionis diē treū clausū
fuerit. Atq; his modis uitiū circa de
functos egipti etiā si scā ēēnt corpa
coarguebat dicens. quid mai⁹ aut sēi⁹
corpe potest ēē dūco. ⁊ quod uarta con
suetudinē gentiū certarū conditum
ē. Hec nulla ꝓsuasio. multoꝝ insitum
euellit errorē. & repositis in tīa cada
uerib⁹. duo gras ꝓ bono magisterio re
tulerunt. Orsus igit̄ consuetudi
nē supdictam. ne eodē etiā circa se
laberent⁹ errore. ⁊ celerit̄ uale dicens mo
nachis qui ad eū confluxerant. ad a
micū uirtutis habitaculū repedauit.

De transitu beati antonii.

Igit̄ beat⁹ antonius cū mediocre in
cōmodum senilia membra t̄basset. ⁊
uocatis ad se duob⁹ frib⁹ quos ibidē
ante quindecī annos modico in
tuallo seminctos instituebat. quib; ei
ia sen̄ cepant ministrare aut. Ego q̄
dē filioli secūm eloquiū sēpturarū pa
trū gradior uiā. Jam enī me dns uocat
tat. ia cupio uidere celestia. ⁊ uos o ui
cera mea admoneo. ne tanti temꝑis
laborē repente ꝓdatis. Hodie uos re
ligiosū studiū arripuisse arbitramur.
& cepte uoluntatis fortitudo fuberet
cat. Partas demonū nostis insidias.
uidistis eoꝝ & impet⁹ feroces & uires
effeminatas. Jam suspirate. credulī
tatē nominis ei⁹ uīs figite mētib⁹. et
a certa fide umbras demones fuga

bunt. O mittote etiā admonitionum meatum. & incertę condicionis uitam anticipitē cottidie retractate. & celeste uobis p̄miū sine cunctamine t̄buetur. Schismaticoꝝ quoq; & hereticoꝝ uenena uitate. meū circa eos odiū secta mini. xp̄i enī sunt inimici. Scitis ipsi quod nullo m̄ nec pacifice sermo quidē aliquando cū eis fuerit. ppt̄ pranam eoꝝ uoluntatē. & p̄tinax contr̄ xp̄m bellū. In hoc aut̄ magis estote solliciti ut dn̄i p̄cepta seruetis. ut post mortē uitām sēi quiq; quasi amicos & notos. in ętna uos recipiant tabnacula. Hec cogitate hec sapite. hec retracte. & si qua mei uobis cura si qua patris memoria ē. si m̄ uicariū rep̄senta tis affectū. nullo ad ęgiptū meas p̄ferat reliquias. ne uano corp̄ honore seruet̄. ne uitiato ut nostis amicitiu. etiam circa me seruient̄ obsequa. Huius enī rei gr̄ā maxime huc sum regressus. Vos q̄ humo tegite uos patris opitte corpusculū. & illud quoq; senis uri custodite mandatū. ut nemo p̄ter uitām dilectionē locū tumuli nouit. Confido in dn̄o. quia resurrectionis tempe necessario. hoc corpus culū resiliet incorruptum. Vestimentoꝝ aut̄ meoꝝ sit ista diuisio. Melotē et palliū trinū cui supiaceo athanasio episcopo date. quod m̄ nouū ipse detulerat. serapion epc̄ aliū accipiat melotē. uos cilicinū habetote uestimentū & valete uiscera mea. Antoni enim migrat. & iā n̄ erit m̄ presenti seculo uobiscū. Verba finierat. & osculantib' se discipulis. extendens paululū pedes morte l̄et excepit. ita ut exhilaritate uultū ei. seꝝ angeloꝝ q̄ ad p̄fe rendā animā ei descenderant p̄senta nosceret. Hos intuens tanquā amicos uideret anima exhalauit. & addit̄ē patb' secm ordinē scripturarum. Seruauerunt mandatum discipuli uoluntū corp' ut p̄cepat humo opientes. & nemo unteri usq; ad hanc diē p̄t̄ eos ubi sit condit' nouit. Legata rius aut̄ antonii benedicti. q̄ tritum palluī cū melote impio ei' meruerat accipe. in antonii muneribꝰ amplecti tur. & tanquā magna hereditate ditat'. letant̄ p uestimentū recordat'. y maginē sēitatis. Hic antonio t̄min' uite fuit. ista p̄cipia meritoꝝ. q̄ licet parcione ut prediari sermone narrauerim. tamē exhis potestis ad ūtere. qualit̄ homo dei a puertia usq; in senectā puenerit. qua omī semp dubitacione calcata. nec languor nec longe quicquā ętati aliquando concesserit. magis aut̄ equalitatem p̄positi tenens. nec uestimentū mutauit nec pedes lauit. nec esca sectat' ē mollior em. Oculoꝝ quoq; acie & numerū dentiū licet paululū ob ętatē uidereñ attriti. necī & pedū necessium. toci etiā corpis firmitatē. ita cōtinuit ęui uita meritoꝝ. gr̄ā custodiuit. ut lauatoꝝ corporū que balneis atq; de licus confouent̄. hilarior caro ei' uidereñ. Hoc etiā fris q̄d p omīs puritas amoꝝ famaq; uolitauit. que nec librorū disseminatoꝝ oratio luculenta. nec mundane sapientie disputatio nec nobilitas generis. nec opū unfimta congestio cōmendauit. cui omnium ore asscribendū ē. n̄ xp̄o cui' hoc donū ē. Qui deuotos ei' animos erga suam p̄uidens maiestatē. hominē alio pe

ne orbe celatū · & mīt tantas positū solu
tudines affrice · hispanie · gallie · italie ·
illirico · ipsi etiam que urbuī caput est
rome ut meaordio pmiserat demon
strauit · Creatous ē ista benignitas · que
famulos suos licet nolentes nobilita
re consueuit · ut & uirtus possibilis
nec extē humanā ēē naturā scōz doce
at exemplis · & ad beate uite imitaci
onē ex fructu laboris quisq; optimē
impellat · Hunc itaq; librū frīb' mag
nope legere curate · ut agnita fideli
um sublimuī monachoruī · sciant qđ
saluatoz nr ihc xpc glificantes se gli
ficat · & seruientib' sibimet ñ tantū
regna celoz · ſ; etiā hic in ipsis mori
um secretis latere cupientib' · tame
n̄ uult nobilitatē · scilicet ut & ipsi
fruant laude meritoz · & ceteri eoruī
puocent exemplis · Si tanē necessari
um fuerit · & gentilib' legite · ut uel sic
agnoscant · quia dns nr ihc xpc ñ so
lum ē dei filius · ſ; etiā hus q eum solli
cite coluit · & in eū fideliē credunt ·
hanc dedit potestatem · ut demones
quos illi deos arbitrabant · conculcēt
atq; eiciant · deceptores scilicet ho
minum · & tocius corruptionis arti
fices · Explicit uita ſ̄ Antonii abbis ·
Plog' in passionē scōz ornm Speu
sippi Cleusippi z Meeleusip
pi cō · & a me pontificali
apice pferendo ceraunio
papa Varbarus · Preci
puis beatissimoz eporuī
psonas assidue coeqri meritis
non desistis · in omī conuersatione sacēdo
tii scā cottidie exornare religione fes
tinans · diuinarum scripturarum legē
di studio unusa dogmata pagani-

Nunc scōz martyrum gesta ad lau
dis tue cumulum p amore religionis
congrgare in urbe parisiaca deuotus
intendis · Vnde scō eusebio cesarien si
m emulacionis studio coequand' es /
& pari gle donum ppetualit memoran
dus · Dauenia nr impitie / qm te lau
dare tamtū ñ sufficim · quantum ēē
cordis facundia succurrerit pferend'.
Gesta scōrum geminorum · qui subur
bui lugonice ciuitate · pciosam adep
ti sunt consummationē martyrii · ut
beatissimi desideri mris & antistitis
ipsius cuitatis · sicut deuotionis stu
dio impastis / ita desiderantissime mee
famulationis obedientia cognoscatis.
Explicit plog' · Passio scōz mar
tirum geminorum Speusippi ·
Eleusippi et Meeleusippi · ····

Tosa
martyrū cer
tamina studi
osius referare
xpō auctore cō
pellim · in cui'
fidei amore ac
ta fuisse peru
dubio confit
mur · Igitur sci tres gemini frs · speusip
pus eleusipp' · & meeleusipp' cui quantis
ad martyrii dignitatē pmus puenissem /
explanare potius quā pterire plenissime
conuenit rationi · Admirandū satis ē /
& deo omnipotentis pdestinacione mul
tiplicit referendum · Ergo hui' rei or
dinē psequentes / & gratiarū beneficia
largitoris diligenti pensantes principi
um publicem · Denq; scs policarpus
epheſi urbis antistes · doctrina beatissimi
iohannis apli & euuangeliste pfecte in

struct⁹ spu sco replet⁹ fideli ducatu cupi
ens xpi militiam ampliare· p diuisas mun
di partes suos dirigebat discipulos· ubi
dni ihu xpi dni nri gentib⁹ fiducialit̄
p̄dicare· Audiens itaq; aurelianū impa
torē· post discessum seueri impii p̄secu
tors· crudelissimā denuo suscitasse p̄se
cutionē· & malo peiorē p̄cipē p̄cipi suc
cessisse in regno· & in galliarū p̄uincias·
corā se iussq; p̄sidib⁹ ac generali in cunc
to pplo sibi subdito p̄mulgasse edictū·
ut diuisis oīs omnino p̄munirent⁹ supplī
cus xpianu decreuisse· beatissim⁹ policar
pus· scissimos dei sacdotes idest andochi
um & benignū p̄bm· & thyrsū diaconū
illuc studio p̄dicationis destinauit· u
ros scilicet uirtutib⁹ p̄stantissimos· in dei
amore diffusos· ad certaminis agones
festinos· p xpi nomine itinerum labo
res assumere oīno deuotos· piculamā
ris sustinere ñ tardos· pegrinationes am
bient⁹ capessere hylares· ac parentes p
religione xpi gr̄am relinquere· penarū
supplitiis ut beatę mortis passiones desi
derare potius quā timere· Qui uiri tres
obedientes scis monitis itinicula ascen
dentes· ses scis ualeducens policarp⁹ ita
dedidit inmandatis· Tre uiri fortes in for
titudine xpi fortiter diuicantes p scam
xpi confessionē· plures cōmilitones ad
quirite· cū quib⁹ de uictoria triumphan
tes· nomen & dignitatis gr̄am possitis
adipisci sempitnā· fruct⁹ laboris uestri mul
tiplici opulentia cumulent⁹ uestor⁹ pa
radisi sedes plurimi p uos de scarum
animarū adquisitione letet⁹· Dus et a
lius multis eos ses policarp⁹ p̄sequit⁹ ora
tionib⁹· Illi ū naugantes felicit⁹ gubna
tione diuina ad massiliensiū littora
celerius⁹ puenerunt· Egressiq; ad tras·
dei angelo p̄cedente p̄spm it⁹ agentes·
ęduā ciuitatē ingr̄diunt⁹· ibiq; di pusio
ne reptum faustū nobilissime familie
uirum· senatoria dignitate p̄spicuum·
& p̄torianis fascib⁹ sublimatū· gratissi
me ab eodē hospitio sunt⁹ recepti· Qs
cum p̄dicuiss; ee p̄sbiteros· supplicit⁹
postulauit· ut amicos uel familiā suā
p̄ablutionē baptismatis efficerent⁹ xpi
anā· Ille aut⁹ p̄p⁹ eminentē p̄secutio
nem xpm colebat occulte· Optulit e
ciā & filium suū symphorianū adoles
centē scōrū p̄dicationib⁹ ul diuina
p̄destinatione· succiduus temp⁹ p̄cla
rū martyrē futurū· & scis tradens
manib⁹ ut a scō baptizaret⁹ benigno·
idemq; ut de sac fontis lauacro a
scō susciper⁹ andochio attenci⁹ depcat⁹·
Illi ū op⁹ ad quod uenerant alacres pa
gentes· & tanti uiri obtempantes pce
bus p̄ baptismi gr̄am uoluntatis sue de
siderio in oīb⁹ satis fecerunt· Post
hec cū p̄fat⁹ faust⁹ causā peticionis p
collationē sermonū scōr⁹ sacdotum di
ligentius⁹ explorasset⁹· sorore nepotesq;
ei⁹ in memoriā diuina pietas p̄duxit⁹·
t⁹ ait eis dicens· Est mi germana so
ror nomine leonilla illustris matro·
ciuis urbis lugonice· cui sunt nepo
tes ex filio tres gemini ftis uno partu
simul editi· litteris liberalib⁹ eruditi·
patria tam eruditione adhuc gentili
errore uiuentes· qs desiderat ad xpiani
tatē sociare· Subuenite scissimi sacer
dotes sius deuotionib⁹· & nobilissimā
nobilitate familiā ut cepistis· His
dictis sci uiri p re qua uenerant attē
ciuis p̄tractantes· placuit utrisq; consiliū
ut ses Benignus ad trritorium lugoni
cum illustrandū iuxta di sententiam

ppetaret· Sci ũ andochum & thyrsum·
mauguſtudunenſi uilla ſe de loco plu
rimũ m duumis p̃dicationib⁹ augmen
tantes· ñ poſt multũ ſpaciũ ſub aure
liano p̃cipe felici ſunt martyrio coro
nati· Sem quoq; benignũ p̃fat⁹ fauſt⁹
ſoori ſue p̄munere diuino· ſicut erat
de p̃ſenti tranſmuſit· Illa eũ ſcilicet ue
lut manna q̃d de celo deſcendit· cum
omni ueneratione ſuſcepit· In eade q̃
due memorati nepotẽ ſuũ ag̃ cui paſma
ſuus nom̃ ẽ· ad ſimulacbrũ dee nime
ſis ritu ſolito p̃fana ſac̃fitia offerebãt·
& de ſup̃ſticioſis lubaminib⁹ aue ſuere
ſidua reſeruauerant· Quã inuitam
ad comunũ· ſeruata p̄tulerunt· Illa
ũ omĩa piciens canib⁹ reſpuit tanquã
ſtercus· Tẽ accedens ad eos emmus
cũ ſcõ benigno· talia cepit ũba p̄duce
re· Kariſſimi nepotes cognoſcite dnõ
nr̃m ihm xp̃m deũ uerũ & unũ ẽẽ·
cui angli & omnis creatura uſtã debẽt
ſeruitutẽ· q̃ mundũ omnẽ conſtituit·
omneq; rerum naturam libratã· ũbi ſu
bito diſpenſatione diſpoſuit· celi alti
tudinẽ eadẽ uiſione extendit· tr̃arũ
ſpacia multiplicia late latius dilata
uit· inmẽſum abyſſi pelag⁹ congẽgarr & ſ
lutoribus coartari mom̃tanea ſentencia
ordinauit· pinxit celum ſtellis· & duo
luminaria p̃cipua conſtituens· que
omĩa ſuccidua que fecerat exornarẽt·
ac ueſtita lumine cuncta detegerent
omĩno decreuit· mare omnẽ in piſcũ
habitationẽ ad pambulandũ conceſ
ſit· diuſis arboribus & graminib⁹ tellu
rem omnẽ ueſtiuit· omĩaq; mundi q̃q;
animantia creſcentia uiuentia ſiũ·
eadẽ conſtitucione creauit· postremo
hominẽ ad ymaginẽ & ſimilitudinẽ
ſuã formare dignat⁹ ẽ· quẽ ad hoc ſapi
entie & intelligentie ſingulari dono
locupletauit· ut tante dono magni
tudinis fabrice uel omniũ que p̃ẽ
uit diligentius requirat· ñ p ignoran
tie duſidiã poſt ponat auctorem· ut
diſcernat bonũ a malo· ut ſymulachra
hominũ manu facta ex diuſis metal
lis ſenſu carentia & omni uitali ſpira
mine deſolata ad humanã deceptionẽ
diabolica adinuentione figurata· ñ
ſolũ quod cultura uenerationis exhi
bere ñ debeat· uerũ etiã inmunda in
omĩ abuſione deſpecta defugiat· ipſi⁹
p̃ſa adinuentio ut hoc mundo ydola
figurauit· qui adã p̃mũ hominẽ in pa
radiſo conſtitutum p p̃uaricationẽ de
cepit· derelinquite pot⁹ dulciſſimi
nepotes omĩa ydola demonib⁹ conſecra
ta & creatorem omniũ rerũ dñm nr̃m
ihm xp̃m· ſine ulla ambiguitate confi
temini· Hunc uirum scm̃ benignũ· quẽ
ſtantẽ coram uobis cernitis· de longinq̃
regione ad uos pietate diuina fuiſſe
credite tranſmuſſum· Attendite ad ũ
ba oris ei⁹· Dei enim ſunt p̃cepta· que
de ipſius ore p̃cedunt· Diſcite ab eo
ſcam doctrinam plus omni munere co
piosam· & ur̃ ſaluationi ſup omnia opor
tunã· Dũ hec ſalubrima alloquia cũ
ſcõ benigno beata leonilla ſuis nepo
tib⁹ p̃dicaret· & in corda eorũ iã inſpi
rata gra diuinit⁹ conualeſceret· mira
rũ alteruerunt ſtupore defixi· & ſe
inuicẽ intuentes· conſiderantesq; om
nia que eis dicta fuerant· conuſi ad
auã ſuam unanimi uoce dixerunt·
Quare tantã & tam p̃cipuã rem tam
diu tectã ſilentio tenuiſti· Cur nob
ueritatis uiã & lumen p̃clarũ tantis

tempib⁹ occultasti. Q ub⁹ illa blando
sermone respondens. eleuans oculos.
& man⁹ ad celos. expandens do grās
agens dix. filius mis pat ur. in tanta
cordis pseuerauit duricia. in tartarea
sede dimersus. delicto⁹ obumbrat⁹ ca
ligine. desolat⁹ omi sapientia & intel
lectu. cecat⁹ pusillanimis cilio. xpin din
nec credidit. nec umquā uoluit con
fiteri. Quod pdcē poterat sermo di
uin⁹. cui⁹ interiora cordis incredulita
tis malicia ad integrum possidebat.
& lumi uerum circūsept⁹ ydolo⁹ caligi
ne uidere ni poterat. Jpe me fecit hac
tenꝰ tacitūitatis silentiū custodire. dū
timui ne sua inimica suasio. uos face
ret a recto tmite ppetualit deuiare.
Voluntate enim di eo deficiente. om
nia impedimēta sublata sunt. Ecce
nunc temp⁹ acceptabile. dpite oculos
cordis & corpis. celi pot⁹ intuentes. ydo
lo⁹ inimicā culturam ure salutis dni
nri ihu xpi repleti gia. ab inimicis uris
radicit⁹ abstirpate. ut possitis ad etna
gaudia puenire. Post hec cū & alia
multa beata leonilla cū seo benigno
nepotib⁹ suis narrasset. ut credulita
tis indicia diuina pietas meisdem pa
tefaceret. uisiones quas nocte pterita
uiderant in memoriā reuocarunt. Prim⁹
speusipp⁹ uisionē suā narrauit dicens.
Videbā me in sinu aue mee receptum.
manulle sue plenitudine lactis habun
dantia saciari. que compellabat me
etiā suis monitis dicens. Speusippe
bibe lac saluriferū magis. ut bibendo
melius possis summa uirtutis ēstan
cia in certamine posit⁹. cont aduersari
os gliosam pinereri victoriā. finita p
me uisionis sententiā. eleusipp⁹ ait. Cre
dite & me huiuscemodi uisionē uidisse.
Vidi in celo sup sedē magnā sedentem.
quasi ex electro & gemmis maiestatis
potencia radiantē. cui⁹ splendor immēsus
meū obumbrabat aspectum. & obstu
porē inmuī pauor cordis mei tenuit in
tellectum. Tē uultu sereno me uocans
ad se dix. Noli timere. coronā uictorie
pmereberis. Tercio loco meeleusipp⁹ u
sionē suā exposuit. Vidi & ego nescio
quē regem magnū. satis singularia pre
cepta tenentē. qui nos tres paritē ad su
am militiā puocabat. pclaris baltheis
accingebat. magno nos pcio a captiui
tatis uinculo redimebat. ppetua liber
tatis nrē pmia luttis aureis scribebat.
donis nos indeficientib⁹ simul remune
rabat. Sup his ad me hortandū addi
dit dicens. O eeleusippe. uos tres frs
in meo palacio collocare decreui. & et̄
nis pmiis paritē coronare. Q ua uia cū
tis dieb⁹ ac noctib⁹ pura salute supplice
pces effundit. ut recto tmite gdientes
libati de tenebrosa caligine. uerū lumē
contemplari possitis. & de condempna
cione mortis ad uitā pueniatis ppetuā.
Hec & alia plurima ad hortacionum
uba. in rex quē dixi narrauit musiu.
O quā admiranda. quā concordantes
& uni⁹ rei indicia designata. ut in ppe
tua memoria retinenda. In noctis te
nebris adhuc positi illuminati iā pdes
tinacione ex parte gra sci gemmi uide
re meruerunt uisiones His tib⁹ pueris
obtentu aue antea ē tinitas reuelata
p gram. antequā plena xpi peciperent
disciplinā. Viderunt obumbrata ex
parte oculis dnm dim. antequā pos
confessionē pleni⁹ cognoscerent salua
torē. Pensantes denig infra se sci gemu

m de concordationib' uisionū ꝓdicationu
bus sēi beugnu ac beate leonille oratio
nib' incensant instructi cogitabant
attencius quid agere ꝓcurarent desi
derantes ut detersa nube caliginis
purum claritatis lumen in usu lucis
usibilit contemplarent & deū unum
& uerum sine ulla ambiguitate cog
noscerent. Tē dixerunt ad auiā suam
Judica nobis quid faciam' ut ꝓdicatio
uā omnib' errorib' fugatis nām ꝓfice
re possit ad salutē. His dictis cū scō
beugno beata leonilla exultans de
scā confessione nepotū suor & deo gra
tias agens dixit ad eos una cum scō
beugno. Custodite q omīa manda
ta diuina & regē regum xpm dīm ēē
sine dubio credite. Separati a nefandis
ydolis uosmetipsos creatori urō deo
offerte. Docuit aut eos scs beugnus
omnē scām doctrinā & ꝓfectos in fide
xpi confessionem credulitatis uerā et
manifestā ꝓfusionē sēi spūs cognou
eosdē ad integrum recepisse baptisma
tis ipsius grā consecrauit. Deinde scs
beugnus ad castrum diuionē preaut
ubi plures labous siu fruct' congregans
ū post multum temp' ꝓ multis meruit
condignā martyrii coronā ꝓmeruit. Sēi
ū gemnu frēs confortati in onū credu
litate xpi. serus suus ꝓcepunt ut sy
mulachrū nemesis frangerent. duode
cim templa que in domo eor constitu
ta erant fundit' euerterent. ipsas ecīā
ydolor statuas simul in confractionē
redactas ꝓmus dissiparent. Fecerūtq;
seru onīa que a dnīs fuerant imꝑata
Interea fama ciuitatem ꝓcurrens cunc
tos ciuitatis lingonice ꝓgra
uat. nunciant tres gemnos frēs nepo
tes leonille illustrib' ortos natalibus ad
xpi cultum deuotionis studio manifes
tissime declinasse. & ihu xpi omnīpoten
tis dei fiducia deor symulachra ꝓ nichi
lo habentes & in omī abusione despici
entes a fundamentis cū ipsis ydolis euer
ti iussissent. Crescit rumor inmensus in
pplo excitant' in iracundiā ꝓmates iu
dices & sacdotes ydolor et nimio furo
re succensi ad dei pueros undiq; conue
niunt. Congregatiq; in unū dixerunt
pores ad eos. Que uos tam repentina
inuasit temeritas. Qui suos ꝑsuasit
deor nror culturam relinquere quā nri
utiq; uetres ab antiquis temꝑib' coluis
se noscunt' decreta ꝓcipum conuellen
tes. Xpm quē p deo adoratis iudei ipsū
in mortis condempnatione cruci affixe
runt. Tē scī gemini repleti spū scō dixe
runt ad eos. O obcecati corde un pfun
da dimersi caligine ppetuis tenebris ob
umbrati numū pondere peccator depssi
penarum indeficientū in morte ꝑpetua
condēpnari antiqui hostis errore decepti
quid nos saxa & cetā metalla in hominū
effigies ab hominib' figurata adorare cō
pellitis que nullū uitē spiraculū habere
uident que nichil sentiunt p nichilo ab
stultis omnino colunt. Dns nr ihc xpc
ipse ē ds unus & uer pat et filius & spc
scs un in tnitate deitatis & tn in maies
tatis unitate credend ds de deo lum
de lumine splendor ab splendore pcedēs
qui semp ē sempq; fuit semp ipse sine fine
manebit ipse fecit omīa que in mundo
sunt. Ꝑ moti sunt ppli ꝓmates & iudices
ac sacdotes qui ad spectaculū uenerant
in nimia iracundia cont dei famulos. Ar
urgens aut quadrat' ira replet' speusip
pū & eleusippum pugno ꝑcussit in facie.

Ipsi duo tantum locuti fuerant. Condolens meeleusippe exclamauit dicens. Cur me de isto pcussionis dono. cui frib⁹ meis nō fecisti participem. Inlos ostendis hobtabile principum passionis. me autem quasi p tuus incredulus honorans a seō consortio sequestrasti. Vmanumes in xpi confessione sumꝰ equalēp uām pfidiā de xpi remuneratione congtulamur. Quadrat⁹ respondit. Hodie uos p contēptu deoꝝ nrōꝝ diuisis cruciatib⁹ punire disponim⁹. Eleusipp⁹ dix. Quantū nobis maiora tormenta parabitis. tanto amplius nos de dei grā confortatis. Palmat⁹ dixit. Nisi linguas eoꝝ radicit⁹ amputem⁹. nō cessabunt loqui in iniuriā nrām. & deoꝝ nostroꝝ. Speusipp⁹ respondit. Si linguas nostras crudelitas uā carnales abscideritis inuentionib⁹ nris magnalia di narrabim⁹. & de scā credulitate xpi numquā nō uā malitia separabit. Iterum palmat⁹ & ermogenes dixerunt. Infelices unanimit ad mortis ure interitum festinatis. Speusipp⁹ respondit. Oportet enim pxpō glio fiam ē. inde aduā celerius puenimus eternā. ubi nulla tristicia ē. sed gaudia que nullo tempe finiunt. Videntes aut eos palmat⁹ & quadrat⁹ & ermogenes in xpi confessionis constancia pdurare. cogitabant attencius. quib⁹ grauissimis tormis affligerent. quo genere mortis ppt metū eoꝝ qui aduenerant crudelissime damparent. Dum hec diligentius ptractarēt. beatā leonillā seorsū ad se accersiri pcipiunt. forsitan p blandimenta sermonum eius. & suasionib⁹ parentalib⁹ reuocari potuerunt ad symulachroꝝ culturā. & xpi maiestatis dignitatem p omīa denegarent. Cumq; beata leonilla ad eosdē puenisset. dixerunt ei iudices. Perge ad nepotes tuos. & si eos saluare desideras. a penarū supplicius. uel mortis interitu libare. sua de eis ut templa restituant que destruxerunt. deos aut nros adorantes. consuetudinaria offerant sacrificia. Hec & alia dicentes. aut ad eos leonilla. Ibo. & sua debo ei omīa q̄ adeoꝝ congruit omnino salutē. Veniens denuq; beata leonilla ad nepotes suos. cū cognouisset eos in scā pseuerare confessione. multa extitit exultacione gauisa. & ibens utriusq; dulcia oscula. lacrimans p gaudio. & multas do omnipotenti pces effundens. ac grās agens xpō. dixit nepotib⁹ suis. Nullus de genere uro nobilior. null⁹ dignior magis. null⁹ melior. null⁹ a uobis plus do acceptabilis inuenit. Omnē pgeniē uām pclara xpi confessione illustrastis. in tenera etate positi. cunctos seniores ouguis ure sapientia pcessistis. thesaurū immisū plus omni pcio copiosum. p xpi milicia acquisistis. Estote q̄ in scā xpi religione uirilit pseuerantes. Nulla uos frangat aduersitas. nulle mine. nulla tormꝰtoꝝ supplicia uestros tream animos. fortit in fide xpi armatos. Regna huius mundi que uidentur. ut cū uita temp̄alit finiunt. nichil sunt. Regnū dei inuisibile & sempiternū concupiscere ppetua ē atq; pfecta. & sup omīa oportuna sapientie plenitudo. p hos temp̄ales labores. & subito transitorias penas. ad eterna gaudia puenies. Videns itaq; eos plenos grā xpi in sua stabilitate manere. & promissā fidē fortit custodire. deo cōmendans cū integra deuotione nepotes. discessit ab eis. Interrogati aut a iudicib⁹ si uellent consentire eis. & deoꝝ symulachra suoꝝ adorare. iubent ut publica uoce confiteant. Si; cum illi ptinaci sententia in dei amore pisti

p crudelitas

rent. & nullatenus assensui p̄berent petentibus ligatis seorsū manib⁹ pedib⁹ ū deorsum arbore una suspensi sunt. Tanta ū tormentor adinuentione extensi ut pene putarent ab ipsa membror compagine separari. Confortati tamen a xp̄o. & uirtutis tolerantia m̄ius duuntur ministrata in confessione & credulitate xp̄i uirilit̄ p̄manebant. Et in ipsis tormentis suspensus cuidā meeleusipp⁹ iudicib⁹ insultabat dicens. Dn̄s n̄r saluator ibi xp̄s clauis affixus minutare colendus p nra redemptione seō pependit in ligno unde crucis signaculū adipisci p̄merum. Nos quoq; tres sui famuli in uno hoc pendentes stipite peruis nomine efficiam̄ mrēs gliosi. O beatū fructum ipsius arboris que tres portauit martyres triumphatis nōie c̄secratos. Videntesq; eos iudices c̄fortari nō constari insupplicijs dixerunt ad eos. Nonmusta arbore sicut uos uelle dicitis monemum. Et igne ultore p̄bitis. O ecclesiupp⁹ autē respondens dix̄ ad eos. Maior nobis erit beatitudinis augmentacio si p ignē p̄bati transim⁹ ad dm. & de tenebris p hunc ignem p̄petuā p̄uenim⁹ ad lucem. Tum denuq; iudices p̄p̄t̄ metū q̄ aderant pplor congregari iusserunt ligna & cetera q̄ solent igni incrementa prebere. Ignis copiosus accenditur ligatis manib⁹ & pedib⁹ sc̄i gemini in ignē p̄cipitantur. Affuit xp̄s saluator in medio. & distuptis unculis sc̄i gliabant in igne. & nullū de eis contingebant incendia. O beatū ignē q̄ tantū originale purgauit peccatū. & nullū in seō membris diminucionis de incendio intulit detrimentum. Adiunit ignis poci seō adit. p quē nocere uoluit & n̄ potuit inimic. Ignis ab incredulis actus incendebat. ut seō corpa sine mora comburerent. Et; confusa diuina misericordia in melius. inde sc̄is luminibus meatinguibile p̄parauit. Flamme ardentes altius eleuate sunt. Et; xp̄i opificio famulantes. seō p̄cipuam gl̄am ostendebant. que dampnosā a p̄secutorib⁹ p̄parate fuerant ad rumā. Ignis ad seō membra consumenda. uires p̄pas habere n̄ potuit. quoniam di potencia uapore calorus p̄sus sc̄is pietatis studio temperauit. Videntes impii & iniqui p̄secutores. inter inusitas flammas exultare seōs gemmos. & p̄seuerare illesos. q̄s putauerunt pertantū incendiū quod p̄parauerant. subito uidere consumptos. Ambulandi sc̄is gemmis in igne c̄ a xp̄o p̄missa licentia. ut maiora excrescerent incredulis myst̄eria diuina. inuidentib⁹ de confusione t̄ticia. Defecerunt itaq; ligna. & omnium ignium incrementa. Et cū gemini deficientib⁹ flammis in medio stantes. p̄seuentor malicias irridebant dicentes. Data nobis c̄ si uolum⁹ de p̄senti ad xp̄m potestas. & si ad huc deliberam⁹ ur̄e cleñtie uumentes in sc̄lo illustrari concessū c̄. Nā melius nobis c̄ ad ep̄ulas festinare. ubi feneratio n̄ deficit largitoris. Post subitum ignē. cū incredili ad seōs gemmos p̄pinquassent. nullas sollicitis uidere potuerunt in seō membris de incendio cicatrices. Et; ut maior n̄ fieret desideran tib⁹ moras martyrii. & ut p̄paratas duū ia accipent immarcescibiles coronas xp̄i remunerandas. uident choros angelor ad se excipiendos ante oculos eor stare paratos. Flectentesq; genua inter ra in oratione p̄stiti. felici xp̄i euocationi mutati. scīm simul emittentes sp̄m. patrē emigrasse noscunt ad celos. Delata sunt aut̄ seō corpa ac sepulta

a deuotis in sco miliario ab urbe lingonu
ca in uico qui uocat urbanum ubi se due
uie maxime sociant. & alie ante se a di
uisa parte subungunt ut ibi & expedita
uoluntatis deuotio. & uantuꝫ oportu
nus frequens semp subuneta collectio.
assit pplorum ad eoꝝ limina undiq; ad
orationē concursio. Ibi etiā quecquid
cū deuotione peat obtentu scoꝝ germa
nouū cottidie deo largiente pstat. Sanu
tatum ibidē suffragia p eosdē sedule in
firmantib⁹ ministrant. merentib⁹ ē fortu
cionis consolatio sine mora concedit.
& pcupuus basilice eoꝝ semp addit cult⁹
& opum largitas in melius a deuotis
cottidie ampliat. Illud etiā racionabilit
congruit annectendum. qd ad laudem
scoꝝ gemmouū augendā uel ad cultum
religionis dinoscit ptinere. quoniā p eoꝝ
scām acquisitionē numer⁹ē martyrum
inspirante dño ampliat. Videns denq;
iouilla quedā mulier tam pciosā scoꝝ
gemmouū martyrū consummationem
spreto maritali consortio. paruuli & unu
ci filii dulcē derelinquens amplexum
int incredulas tbas ad huc in psecutio
nis ardore cōmotas. ueloci cursu ppetās
exclamauit dicens. & ego ancilla xpi sū
xpm dm uuuū & uerum sine ulla ambi
guitate pnuncio. ydola urā ignominio
sa & uana omnino adorare despicio. His
dictis continuo comphensa. & ppt metū
circumstanciuum pplorū a capillis suspen
sa. multis afflicta supplicus. cū xpm ne
gare coacta nullatenꝰ uoluisset. una cū
beata leonilla anua scōrum ad locū duc
ta martyrū. ad memoratū uicū urba
tum a psecutorib⁹ parit gladio sunt p
empte. Neon quoq; textor hystorie hu
ius atq; sector tdens torbonu codicem.
unt medias tmas psecutorū ingressus. cu
piens scoꝝ gemmoꝝ milicie beatissime
sociari. xpi nomū confessus. tantū ē duris
pacient ictib⁹ mactat. ut uita templi
exspoliat. martyrio continuo meruit
coronari. Torbon scilicet ni post mul
tū temp⁹ doctrina beatissimoꝝ gemmo
rum pfecte instruct. a psecutorib⁹ capt⁹
& ipse ē martyrū remuneratione locu
pletat. Hec sunt hec sub aureliano
pncipe palmato quadrato & ermoge
ne pfectib⁹. sub die xvi kl februarii de
inuentio scoꝝ gemmouū uel dedicatio
ipsius basilice ē colenda xiiii kl octobs.
Regnante dño nro ihu xpo. cui ē honor
& gria in secla seculorum amen. Explicit

passio scōrū gemmoꝝ Speusippi Ele
usippi & Meleusippi martyrum.

Passio sancti Sebastiani martyris
xpi.

SEBASTIANꝰ VI xpianissim⁹ Re mediola=
nensium partiū eru=
dit⁹ cuius
ū narbo=
nensis ori=
und⁹ diocletiano & maximiano impa=
toribꝰ ita carus erat. ut principatum ei
pme cohortis traderent. & suo cū aspectui
iuberent semp astare. Erat enī uir to=
cius prudentie. in sermone uerax. in iu=
dicio iust⁹. in consilio pruid⁹. in cōmisso
fidelis. in iuuentu strenuus. in boni=
tate conspicuus. in uniuersa morū ho=
nestate pclarus. Hunc milites ac si pa=
trem uenerabant. hunc uniuersi qui pe=
rant palatio. carissimo uenerabantur

affectu. Erat enim uerus dei cultor. & ne-
cesse erat ut quem ds pfuderat gra ab
omnib' amaret. Xpo igit cottidie sedu-
lu exhibebat offitiu. sz agebat quatinus
hoc sacrilegis regib' eet occultu. ii pessi-
onis timore pterit. nec patrimonii sui a-
more constrict. sz ad hoc tantu sub cla-
mide treni impii xpi milite tegebat ab-
sconditu. ut xpianor animos qs in tor-
mentis uidebat deficere confortaret.
& deo redderet animas qs diabolus co-
nabat auferre. Denicq; postqua multas
martyru mentes a timore passionis eri-
puit. & ad corona ppetuq; gle incitauit.
ipse quoq; quis eet apparuit. qa lumen
inteneb's latere n potuit. Clarissimis
q uiris marcelliano & marco duobus
geminis frib' papi nomine inuincu-
lis constitutis. cottidie solaciu exhi-
bebat. & tam ipsis qua etia seruis eo-
cu quib' tenti fuerant. salutaria fidei
consilia ministrabat. q fugitiua seli
blandimenta respuerent. & montanea
tormentor genera ni timerent. Quu cu be-
atissimis confessionib' acquiescerent.
& uerba carnificu animo pseueranti
transirent. capitale iussi sunt subire
sententia. ea scilicet ratione. ut sic eode
momento q decollandi erant sacrifitijs
consensissent. & parentib' suis & ciuigib'
& filiis et facultatib' redderent. Erant
enim ni solu ut diuin' genere clarissimi
uiri. sz etia facultatib' locupletati. quo-
ru par erat tranquillin' nomine. & ma-
t marcia uocabat. quu illos sequebant
cu uxorib' eor. & filijs. Nimio enim in su-
is nepotib' ducebant affectu. Vnde fac-
tum e. ut ab agrestio chromatio urbis
rome pfecto. xxx dieru indutias im-
petrarent. in quo spacio agerent cu eis.
qatin' ad thurificandu ydolis consenti-
rent. Accedentes itaq; amici eor ad eos
ceput dicere. Vnde uobis tam dura mes
tamq; ferreum pect. quod caniciem pa-
tis pat abicere. & mat ia decrepite no-
uos dolores part afferre. Na illa partus
su dolores consolationib' supabat. cu in
uno dolore duos filios pareret. & gemi-
nu pat funderet filior affectu. Tunc
u insanabilis dolor inconsolabilis pena
inremediabilis cruciat. incomparabilis
part est. q spes gaudii tollit. uita contem-
nit. respuit gla. & contemptis omib' pi-
etatis affectib' mortis acrita appetitur.
Obsecram uos o amici carissimi tandem
hiis date cladib' fine. & uos patres ee
dulciu filior uel amoniti meminote. Hec
& hijs similia amicis dicentib' misera se
mat clamans aduenit. & soluto capite
canos sue senectutis ostentans in espec-
tu eor uestem qua pect tegebat scidit. et
cunctis flentib' ostendebat eis laxis pelli-
bus quas suxerant mammas. & blandi-
menta que infancie eor exhibuerat eiu-
lando lacrimis memorabat. dicens gad
ambos dicens. Tu n semp blandit es fi-
li. & tu amplius uerecundat es. In nullo
ymagine mea peperi. in te patnos uulr
effudi. Tu pat utilior. iste similior. Heu
me misera. Circuuallat me ex omu par-
te incomparabilis luct. maudita miseria.
& geminata orbitas. nullis penit tbu-
lacionib' comparanda. Omitto filios ad
morte ult tendentes. qs si in hostes au-
ferrent. p media sequerer bella raptores.
si iudicia uiolenta eludierent. carcerem
irrumpem moritura. Hoiu hoc peun-
di genus e. in q carnifex rogat ut feriat.
mors inuitat ut ueniat. uita optat ut
pereat. Noua hic luct. noua miseria.

in qua iuuentus natoꝝ sponte amittit̃ · & parentum miserenda cogit̃ senect' ut uiuat · Hec & his similia mat̃ psequente infirm' pat̃ & quis ia senio adducit̃ manibus seruulor̃ · & cigneo capiti pulueꝛẽ terre aspgens · huiusmodi uoces dabat ad cel̃ū · O dmorte ult̃ pficiscentib' filijs meis ualedictur' aduenit · ut unusa q̃s a filiis sepulture meꝛ exhibenda parauerit̃ · ego infelix filios sepultur' expendā · O filii mei bacul' senectutis · & geminū meoꝝ uisceruꝝ lumen · nati felicit̃ et pspe educati · excellentissime memorie · & ingenii singularis · omniuq; liberaliū peritia litterarū imbuti · que ista repente insania ura uoluntate pgenita · mortis uos fecit ee amatoꝛes · Q̃ unquā iuuentib' mors placuit · nunquā morituris suū amoꝛẽ adduxit · ad quoscunq; aut̃ puenire potuit · uiolent̃ admissa ē · nec ē uoluntate ab ullo iuuente susceptā · Si hanc nudus debitoꝛ sub auaro feneratoꝛe posit' nulla potest racione diligere · nec solum diligere cognoscere · q̃ timere · qua ratione eam appetit · qui & bonis exuberat omnib' · & penit' ulli nichil debet · Venite huc senes · & mecū sup filios plangite · q̃ uos uiscera patrna habere sentitis · Venite huc iuuenes · & flete sup iuuenes sponte peuntes · Huc accedite patꝛs · & phibete talia · ne talia paciamini · Deficite ploꝛando oculi mei · & caligine obducite · fundentes flumina lacrimarū · ne uidea cedi gladio · q̃s dū uirga leuis tangeret tremuit · dū stantes leuit' uidere expauit · Igit̃ dū hec & his similia ageret senioꝛ · ecce & ambor̃ cuiuges cū natis ppis ueniunt · & aspectib' eoꝝ pprios infantulos offerentes · huiusmodi uoces emittunt · Quib' nos securturas relinquitis · quib' coniugii uri traditis caritate · Q̃ui putatis erunt boni infamii dii · & domoꝝ uarum auidissimi puasoꝛes · Q̃ui erunt ure occupatoꝛes famule · uel qui sibi duturi sunt uernaculos q̃s nutribus · Heu quā ferreū pect' heu quam impio crudelitatis genere parentes despicitis · amicos respuitis · uxoꝛes abicitis · filios abdicatis · & uos ipsos carnificib' ultoꝛes exhibetis · Interea dū usta dicunt̃ · & alia referunt̃ · int̃ uxoꝝ lacrimas & suspiria filioꝝ · cepiunt milites xpi molliscere · & animos suos flectere ad doloꝛẽ · Huic spectaculo ut supius diximus · interat ses Sebastianus ut pomia xpianissim' · que occultabat militaris habit' · & clamidis sue obumbrabat aspect' · Ut ubi uidit athletas di nrōs certaminis pondere fatigari · in medio eoꝝ se obiciens dix̃ · O fortissimi milites xpi · o mitissimi diuini pli bellatoꝛes · p numā uirtutē anuum fortit̃ pue nilis ad palmā · & nunc p misera blanditia coronā deponitis sempitnam · Discat nē p uos xpi militū fortitudo · fide poci armari quā ferro · Nolite uictoꝛiarū uarū insignia p mulieꝛū blandimenta abicere · & subiectas pedib' uris hostis deuicti ceruices ad reditum meꝛitū bella laxare · cuius quamuis seua comit̃ uos exterruit · & pqui iniqua instancia · seuioꝛ tanī efficit̃ ira repetita · Erigite q̃ a citeus affectib' trophea uri certaminis gliosum · & nolite illud omittere fletib' paruuloꝝ · Istos q̃s ploꝛantes attenditis · gauderent hodie si possent scire q̃d nostis · Putant enim q̃d ulta uita sit sola · q̃ si finē acceperit nulla uitalis anime corpe deficiente ualeat poꝛro remanere · Si enī scirent

esse alteram uitã ignarã mortis·t̃rticie
nesciã·in qua immortalitas regnat·& p
petua gaudia cõmorant̃·pfecto uobcũ
ad illã festinarent ptingere·& istã ui
tã pmebulo computantes illã appete
rent·que & in exultacione pmanet·
& penit̃ finiri nonnouit|sta enim uita
fugitiua ẽ·& tam infidelis·ut nec ama
tor̃ suis fidẽ possit custodire·Ab ori
gine ú mundi in se credentes fefellit·om
nesq; se expectantes decepit·cunctos
de se ꝑsumentes irrisit·& ita nullũ om
nino certũ reddidit·ut omĩb̃ ꝓbet̃ ẽe
mentita·atq; ultimã solius ñdacii cul
pe ẽet obnoxia·& p omĩa ẽmuna curre
re suos ñ cogeret amatores·|psa dat ꝙ
dacitatem gluttonib̃·ipsa ebrietatem
ingerit temulentis·ipsa naufragũ pu
dons adulteris·ipsa execrabilem t̃di
dit ꝑfitatem incestis·ipsa admonet
furẽ ut rapiat·iracundũ ut seuiat·mẽ
dacẽ ut fallat·ipsa mt̃ conuuges diuor
cia semmat·int̃ amicos discordias·inter
pacificos lites·int̃ iustos inimicicã·inter
frẽs scandala·ipsa tollit iudicib̃ iusticiã·
castis pudicitiã·artib̃ ꝓfitiã·ipsa aufert
moꝛib̃ disciplinã·& ut altiora que ama
tor̃ suis ingerit memoriẽ ẽmuna·si fra
trẽ aliquando germañ frat̃ occidit·si fi
lius necauit patrẽ·si int̃empt̃ ẽ ab amu
co amiẽ·cui hec instinctu facta sunt sce
lera·cuius intuitu·cui spe·cui fiducia
ista sunt nefanda cõmissa·|Numquid
ñ ꝑsentis uite amore ducti ista cõmit
tunt·& dũ illã plusquã iustũ ẽ dili
gunt·inq; odio homines ꝓsequunt̃·Ut
quid enim pirata nauigantẽ iugulat·
urꝺ lat̃ punit uiatorẽ·diues oppmit
paupẽ·supb̃ humilẽ·& omĩs nocens quẽ
cũq; potuerit aggꝝuat innocentẽ·Hec
aut̃ faciunt mala ꝙ ubi uite seruire desi
derant·& se existimant in amore ei ꝑtem
pa ꝓpiaca durare·Nonꝙ altius causa fuit
scelera·ñ ut infelicissime ubi carnali uite
a carnalib̃ seruiat̃·|psa ẽ denicq; que eis
ẽmuna impat·iubet facinora·suadet in
iusta·& postquã omĩ crudelitate omĩcq;
fuerit spurcitia sagginata·seruientes sibi
t̃dit filiq; suo·idest morti ꝑpetuę·Ex ip
sa enim & ex ei utero mors etña nata est·
tempe ꝙ gulę suę & libidini & delectaci
onib̃ oculoꝝ ꝑmi homines seruierunt·
atq; ideo ꝙ ad etñam uitã facti fuerant·
huc inuitã sunt mortis regionẽ iactati·
hinc iterũ sunt ad inferos deuoluti·ni
chil secũ pret̃ peccata portantes·Hec ꝙ
uita ẽ que uos fallit o amici·ut amicos
uros aduitã euntes ꝑpetuã inuisto ẽsilio
reuocetis·Hec uos instigat o parentes sẽis
simi·ut filios uros ꝓficiscentes ad comu
nitatũ celi·ad honorẽ incorruptibilẽ·ad a
micitias imꝑatoris etñi·stultissimus iam̃
tacionib̃ rethoricis·|sta ẽ que uos o castis
sime conuuges ꝓpietatis colorẽ·impieta
tem martyrũ mentib̃ fecit t̃dere·& necẽ
liberatione afferre·Si enim ẽsensissent sua
sioni urẽ·pauco quidẽ tempe uobcũ esse
potuerant·postea ú separari·& ita separa
ri a uob·ut numq; uos ú unĩ tormenta ꝓ
petua uideretis·ubi edax flamma mere
dulos animas deuorat·ubi dracones blas
phemantiũ labia comedunt·ubi serpen
tes moꝛsib̃ suis incredulos pectora de
pascunt̃·|Illic ululat̃ & gemit̃ sonat·et
clamor confus̃·quẽ uis tormentoꝝ exagi
tat·& incendii arsura extorquet·Hec
ipsa aut̃ t̃bulacio que illic excipiet in
fideles·nullo t̃mpo diffinit̃·nullo fi
ne concludit̃·Flammarũ aꝛcuum ad
ustione consumit̃·& ad reduuia incen

dia uterum q̄ aduſt⁹ fuerit repat⁹. Hanc g̃
p̣nā & iſtos p̣mittit euadere & uos ipſos
eripe cogitare. p̣mittit interim iſtos ad
coronā p̣tingere deſtinatam. Nolite ti
mere ñ ſeparabunt⁹ a uob. ſ. uadunt uobis
parare in celo ſydereas manſiones. in q̄bus
una uobiſcū & cū filiis urīs in p̣petuo gau
dio maneatis. Q⁹d ſiuos dom⁹ urā ex lapi
dib⁹ facta delectat. quanto magis illarī
uos debet pulchritudo mutare domo.
ubi ſunt tecta aurō puro radiantia. q̄
exgemmis ac margaritis habent tectas
inſtructas. Illic flos purpureus roſarum
q̄ñ marceſcit. illic floſcida nemora p̣pe
tua uiriditate uernant. illic croceis
germina floreb⁹ redolent & albeſcentes
campi iocundis admodū odoreb⁹ pollent.
auras ibi urā ętnā habentes nares aſpi
rant. lumē ibi ſine ſolis umbra fulgens.
ſerenitas abſq; nubilo & abſq; tenebris
nocturnus. die oculi p̣fruunt⁹. Nulla ibi
impediunt⁹ occaſione delicię. nulla pen
tus ſollicitudine ibi ſecuritas conſ̃batur.
mugit⁹ ululat⁹ gemit⁹ lamentū & luct⁹. num
quā illic audit⁹ nec nominat⁹ eſt. fedum.
deforme. tetrū nigrum. horrendū aliq̄d
aut ſordidū. numq̄ ibi uiderunt oculi.
pulchritudo ū ornamentare nemor. ſplen
dor in aere iocundo & formoſitate atq; ō
ni elegantia. ſine intermiſſione oculi pa
centes p̣fruunt⁹. & nichil omīno q̄d ēturb
bet mentē aurib⁹ dat⁹. ſonant enī ibi u
gtē organa ſcōr. ymnor. q̄ ad laudē regis
ab angelis & archangelis decantant⁹. ama
ritudo & fellis aſp̣itas ibi locū ñ habent.
Tonitrua ibi numq̄ audita ſunt. fulgu
ra & conſcationes ibi numq̄ apparue
runt. Cynamomū illic unguenta gig
nunt. & balſamū arbuſta p̣rumpunt.
O dor aeris delectationē p omīa mēbra
diffundit. & eſca ibi nulla ſtercora ēficit.
Sicut enī bono nuncio aures & bono o
dore nares. & bono aſpectu oculi ſagina
tur. & ipſa refectio ñ poteſt ī digeſtionē
p̣curere. ita illic refectio quā amor ſuſ
cepit. melliflua in gultu hoc unicuiq; ſa
pit q̄d fuerit delectat⁹. Statim denuq; q̄d
concupierit anima deſiderio ei⁹ unūſa
famulant⁹. & omīb⁹ delectationib⁹ ei⁹ para
tiſſim⁹ ſeruit affect⁹. Nam ſi inuſta mor
ti uita cont⁹ concupiſcentias ſuas & con
tra delectationes pugnauerit. quaſi q̄
hic eas ñ expenderit. illic eas integras
a ſuo creatore conſequit⁹. Ipſe enī creauit
hominē liberum & morte uacua inītiū
delectationis poſuit. ut hi quoſlib; in hac
uita uiuere. a mortis timore refrenati. u
tā alterā querant. & dū p̄ret iſtā uitam
alterā ēe didicerint. inquirant utrū & ip
ſa poſſit ſenectute inītiri aut morte con
cludi. Quā dū immortalē agnouerint.
inquirant utrū poſſit ipſa ętnitas uel ho
norē t̄dere iuſtis. uel iniuſtis penas infer
re. Cumq; ſpecialiter ita ēe placuerit ref
tat ut inītiogent. cur a creatore diuine
facte ſint. ſi ei⁹ leges contemnende ſint.
ut quare quadrupedum & uolucrū atq;
ſerpentū uarietas a creatore facta ſit. ſi
ſingulis renunciandū ē. Cur aut⁹ ab ipſo
creatore medullit⁹ genuina delectatio.
adminiſtramenta libidinis ē fundata cor
poreb⁹. ſiuſus ei⁹ auctorē ſuū ñ ſolū reū
faciat. ſ. ꝑpetuis ecrā tradet incendiis.
Interrogat itēm q̄s cur a creatore diuine ē
ceſſe ſint. ſi contemnende ſt. reſponde
mus. Iſte diuicie a creatore facte. allocum
tur quodāmodo amatores ſuos dicen
tes. Sic nos amate. ut a uobis numquā
ſeparemur. Sequi uos mouentes ñ poſ
ſum⁹. ſ. ſi ipſi uolueritis. Cupid⁹ fenerator

& auarus agricola unus aurum tradit homi
ni qđ duplicatū recipiat. alius diuisa se
mina trie committit. ut si possit fieri qđ
simplum tradit centuplum queat recipere.
& debitor aurū creditori reddit duplica
tū. & tra semen reddit centuplicatum.
Phetas. fen debitor feneratori reddere p
malet. & tra agricole sua restituere centu
plicia semina potest. dns duricias si acce
pit eas & amplificatas reddere ñ potest.
Inquiris nunc ame. cur diuitias in de
dit. si ame ipsi reddende sunt. Tradidit
eas & ut scias quanta in eis requies quan
ta uoluptas ē. quanta lux. quanteq; po
sint ee delicie. ut p hec habens caritatē
cū diuicis. ipsi eas tradas custodiendas
dño. xpo. Quas si nolueris ipsi credere.
aut edacitas gule eas inuadit. aut luxu
ria libidinum mat & eas eripit. aut sine
dubio qđ nosti optime. mors extinctus
aggdiens ita & illas extorquet. ut tu
illas ulterius in toto. nec habere pualeas
necudere. Numqđ si transieris p medi
as acies barbarorū. & inuenias fortē uirū
qui semp dilexit. qui & ecia saeculū cum
pecuniis donauerit plenū. & dixerit t.
dam custodiendas pecunias tuas qs & t
dedi. qa isti barbari adusant ut eas & au
ferant. qs dum t abstulerint. suis tegla
diis lauabunt. numqđ ñ pedib' ei' ad
uolut' rogares ut eas ipse susciper. de q
cert' eras. qđ & ampliora qua acceperat
redderet. & te ipsum ab hostib' liberet.
Restat nunc ut diuicis uris tutorem
habere possitis xpm. Ad delicias uenia
mꝰ. Qui habet aures audiendi. audiet
eas dicentes sibi. Si uere amatores nri
estis. illi nos cōmendate. q nos uobis in
tegs illibatasq; in illa regione restituat.
ing uobcū iugit manere possim'. Inulta
enim uita si uobis nrm uoluerim' occupa
re seruitium. quasi hic expense. ibi uobis
omnino negam. Dimittite nos interim
seruire morituris. qa ideirco breuiati sūt
dies mortalib' ut immortalib' iugit fa
muleam. Sic enim ppt electos breuia
buntur dies. ut seruit' mā ñ sit longa in
iustis. Seruim' quidē festino cursu. un
pius. sceleratis & tpib' seruim' ñ sponte
sed ppt eum q nos subdidit. liberam ta
men a seruitute corruptionis. & reuo
cabim' ad libertatē gle filiorum dei.
Omis itaq; delectacio future uite ser
uata ñ pdit. neq; enim seruari thesau
ri uel estimant ab eo q eas abscondit in
terra. sed tantomagis securus se eos ha
bere confidit. quanto eas occultius & tucius
collocarit. Sunt q posite omniū delici
arū affluentie. ut ñ contingant inista
uita q pterit. qa sibi in usu fuerint. in
illa uita que numquā pterit amittent.
Qđ si uita centū tendat annos spacia
is. numqđ ñ exclusa die ultima. statim
uidebit ñ fuisse. & ueluti memoria hos
pitis uno die apud nos manentis uestigia
reliquisse. Illa aut uita manet iugit
psistit. annus quoq; labentib'
uenescit & pollet. & inde renouationis
sumit nutū. unde finis accipit. O uere
illum degenerem. & omnium bonoꝝ exp
tē. q huius tā formose uite amore ñ ca
pit. q timet istā uitā tradere pituram.
& illā accipe q penit' perire ñ nouit. in
qua delicie & delectaciones. diuitie et
gaudia sic inchoant ut diminū nesciāt.
sic principium capiunt. ut penit' finiri ñ
possint. Nam qui huius tā preclare ui
te amator ee noluerit. ñ solū istā ꝑdet.
& illā ñ inuenit. uerū etiā ut iā dixi.
a perpetua morte capit. & tenet. in qua

ē ugis flamma ꝑseuerans ṫbulacio· pena ꝑpetua· in qua aues angli cōmorantur· quoꝝ brachia capita sunt draconū· quoꝝ oculi ex se igneas sagittas iaculantur· quoꝝ dentes sicut elefantis ꝓminent· & stimulant ad tormentū ueluti caude scorpionum· quoꝝ uoces ueluti leonum fremitꝰ sonant· quoꝝ aspectꝰ tremorē in dicit partī & doloꝛē· atq; utinā mors possit inbis angustiis succurrere· ſ; qđ ē acerbius ad hoc uenit· ut cruciatibꝰ gu bernet· ad hoc redintegrat· ut bestiarū & serpentiū morsibꝰ membra lanient· & ite ratis subinde morsibꝰ attrectent· Cnom nipotens causā certamus & penas martyrii docet tolerabilī debere suffer re· Nolite o amici· nolite o parentes no lite o uenerande ciuges seōꝝ· nolite aui ta ad mortē qs diligitis reuocare· a gau dio ad luctum ponere· a lumine ad te nebꝝs trahere· & ab ētna requie ad penas sempitnas ducere· hoc ē cum diabolo qsi piscibꝰ amū tendere· & mutare ad modi cā suauitatē· in q̄ latrat uiscerū cruciatꝰ & mors interioꝝ· Numqđ nō hoc ē ad con pensationē etnarū deliciarū fugitiua gaudia ante ponere· & ut ꝑparum ride at ētnus fletibꝰ mancipari· Hoc in gla diatoribꝰ qui se ult offerunt unūsi dāp nam· q̄ cōsiderant unius anni delicias· & nō considerant qs fructꝰ ex ipsis delici is oriat· Et illi cruciant ictibꝰ gladioꝝ & ictibꝰ altne cedis· & untna uiscerū scis so uentis regmine in conspectu ꝓferun t ppioꝝ· ut pinguedo quā inēsulta sa gina contulerat· offerat diabolo deuo randa· Isto consilio inimici q̄ ubi hec fa ciunt· ipso consilio ad unā ētnā eun tes di martyres reuocant· q̄ ut uitam pauco dierum uitiant· docent ꝑpetu os cruciat incurrere· & mortem ꝑpetuā quę specialit metuenda ē non timere· Huc loco forte obponit· Quare xp̄ianꝰ nō metuit· & ꝑsentis nō terret pena tormen tis· Ideo nō frangit metu ideo dolore nō ducit· qā sicut se unus dolous ꝓ tio ꝑpetue sanitatis gaudiū mereri· & ꝓ momenta nea tribulacionē ad ꝑpetuā felicitatem· & ad sempitnam letitiā puenire· Si tnū dus sit carnifex· timenda quoq; sit nova & exquisita pena tormentis· q̄ magis timen da· quę horrenda· q̄ magis fugienda est· & cauenda· ista q̄ hodie grassat· & cras e uanescit· ista que hodie ebullit· & cras re frigescit· ista q̄ sub hora inducit· sub ho ra excludit· an illa que nullo tempe dis tinguit· nulla prsus cōsumit uetustate· Nā iste dolor aut leuis ē· & potest tolera bilī sustineri aut ḡuis ē· & citatum ḡlio si certamus afferet finē· ille aut pena tū dolor & cruciat incendii q̄ hui uite a matoribꝰ dat· cui sit uehemencior duiso tormentoꝝ genere numquā finiendꝰ in gerit· & accruat subinde quā inchoauit se uiet· tnuq; nullꝰ omnino fine occurrit· ſ; habens secū unūsa supplicioꝝ genera· subinde nouat ut seuiat· augmentatur ut excreat· inflammat ut uiat· Hinc q̄ ab hoc interitu q̄s amam hostem euade re· & nos ipsos ad euadendū fortit ꝓpa remus· nec timeamus una hora dolorem incorpe· q̄ optam gaudere cum xp̄o· Per mittam anima nram cū palma ex hoc egressu corpe· penas ētnas euadere· & ad possessionem sydereas plenas delectacionū bus ꝑuenire· Lacmas nras comitam in gaudiū· & nō quasi morituros plangam· q̄s cū xp̄o credim regnaturos· Congau lem uictoribꝰ hostium· congaudeamus martyribꝰ pretextis indutos· & celi ē

sules factos gemur. ¶ In dies mq uinceris
diabole. Enquid tyrannus estimabat.
Dum captabat capt9 ē. dū tenet uinct9 ē.
dū torquet tort9 ē. dū insultat irrisus ē.
dū iugulat occisus ē. Nunc q martyrii
amore etiā nrōs suscitem affectus. ut
illū qui de nrā gaudebat captiuitate for
titer capiamus. & quasi a gemitu sonu o exp
gefacti apiam9 oculos animarū. ut ui
dentes foueas qs in nrā pniciē inimic9
aptauerat. nos quidē auxiliante deo e
uademus. & ipso diabolo cū satellitibus
suis in ipsā quā parauerat foueā incidē
te. nos cum ppria dicamus. Foderunt an
te faciē meā foueā. & ipsi inciderūt i eā
Igit cū hec beat9 sebastianus indut9
clamide succinct9 baltheo ex suo ore pfer
ret. subito pnā fere horam splendore
nimio de celo uenente illuminat9 ē. et
sub ipso splendore pallio candidissimo
amict9 iuuenis apparuit uiatta eī. dās
ei pacem & dicens. Tu semp mecum eris.
Hec autē gerebant intē domū pmu seri
ni nomine nicostrati. apud quē custo
diebant marcellian9 & marc9. Qui nicos
trat9 habebat uxorē nomine zoe. Hec
ante sex annos egritudinis nimietate
facta ē muta. prudentiā tamē audiendi
& intelligendi n solū n amiserat. uerum
etiā & melius quā prius seruitiū obti
nebat audit9. Hec itaq; cū intellexisset
omia que beat9 sebastian9 dixerat. et
tantū lumen circa eū uidisset. eūq; om
nes facto miraculo stupore tenerentur.
annuebat manu omīb9. ut quasi eap̄bā
di ēent q tā euidenti assertioni n crede
rent. & genub9 ei9 aduoluta rogare eū
cepit manuū indiciis. S; beat9 sebastia
nus cū uideret cordis secreta lingue
eap̄sione declarare n posse. causā hui9
silencii pcunctat9. didicit sermonis illi
copiā nimia infirmitate ablatam. Tūc
beat9 sebastianus dix̄. Ego uerus ser
uus xp̄i sum. & si uera sunt omia q ex
ore meo hec mulier audiuit & credidit.
iubeat dns ms ihc xp̄c. ut redeant ad eā
officia labiorum. & ap̄iat os ei9 qui ap
truit os zacharie ppe dūb. Adhuc
uocē sci Sebastiani exclamauit muli
er uoce magna dicens. Beat9 es & bene
dict9 sermo oris tui. & beati qui credūt
p te xp̄m filium dei uiu. Ego enī uidi
oculis meis angelm ad te uenientē de
celo. & librū ante oculos tuos tenentē.
ex cui9 lectione emissa sermonis tui o
ratio decurrebat. Benedicti q omīa q
locut9 es credunt. & maledicti q dubi
tauerint uel inuito ubo ex his omīb9
que audierunt. quoniā sicut aurora
supueniens umbrosas tenebras noctis ex
cludit. & omniū oculis lumen qd nox
ceca negauerat reddit. ita lux sermo
nis tui omnē caligine omneq; igno
rancie cecitatē extersit. & serenū post
tenebras die mentib9 dedit. Ad me aut
n solum incredulitatis tenebras exclusit.
uerū etiā sermonis mei obscurū qd p sex
annos clausū fuerat patefecit. Videns
aut nicostrat9 uir ei9 tantā misericordiā xp̄i
in sua uxore celebratam. cepit pedib9
ei9 aduolui & indulgentiā petere. p hoc
qd imp̄iali & p̄fectorio iussu scōs dei
habuisset in unculis. Et auferens ex
manib9 eoꝝ ferreos ne9 genua eoꝝ am
plex9. rogare cepit ut dignarent9 absce
dere dicens. O quā beat9 esse ē si p uilā
merere posse ē salute constringi. forsitan
sanguinis mei effusione abluerent9 pec
cata mea. ut morte illā penarum et9
narum euaderem. quā nobis dns p os

dñi mei sebastiam manifestare dignat' ē.
Cumq; rogaret marcellianū & marcum
ut abscederent' dixerunt ei. Si tu fidei
gram quā numquā habuerās accepisti'
quomodo nos quā semp ab infancia ha
buim' relinquentes t passionis nr̄e calu
cem dam'. quē t nos ꝓpinare possum' ñ
donare. Dues enī in omīb' xp̄o ē. & lar
ga ubtatis sue affluencia. omīb' ad se ue
nientib' meliora exhibet quā rogatur.
Si enī cū essetis incredulī donatū est
uob lumī ueritatis agnoscere. quanto
magis credentib' uobis omīa quecūq;
poscitis donabunt'. Duuma enī cleīntia
semp parata ē uobis. & eo unūquemq;
gr̄e sue dono multiplicat. q̄ mēs ei' auc
tous fidei suscepit normā. fides q; uā
a magisterio sumpsit exordiū. & omnē
fidē quā eruditio p annos decē confert.
in spacio unus hor̄e cepultis. Nulla uos
memoria parentū impedit credere. nul
lus tenere ętatis in filios uōs reuocat
nutritus affect'. contempnite q̄d semp a
malis. p eo quē numquā scitis. Pignā
ras enim uas mg̃ri. subito ꝓuenistis ad
xp̄m. & animo iā in malis celū q̄a in ta
nullū solacū requisitis. O quā incōpa
rabile facti p̄conium. o quā imutabile
uirtutis exemplū. Nondū uos ad xp̄m
sacri baptismatis unda ꝓduxit. ñ dum
ꝓ tyrocinii nutria salti militaria signa
sumpsitis. & tam̄ p uero rege arma cor
ripitis. & ei' milites a unculo ferri solue
tes. uos ipsos intrepidos optatis p occi
dendis occidi. Cūq; hec audirent omīs
& fletib' penitencia preterite ꝑsuasio
nis ostenderent. mare' aut. Discite parē
tes knī. & ur̄e conuges discant aduersus
pugnam diaboli. & cont' omīs sagittas
affectui. clipeū uirtutū opponere. atq;
inī acies tyranni exercit' hosti ñ cede
re. dimicare acrius. gdū tendere ad re
gem fortit̄ puenire. Insurgant quantū
uolunt. & seuiant satellites demonum.
& quib' uolunt pen̄s corpa nr̄a dilanient.
Corpus occidere possunt. s. animā unce
re ñ possunt. p fide ueritatis pugnantem.
Gloriores facium milites uulnera pm
patore susceptā. In hoc enī diabol' suo fu
rore seuit. q̄n̄ pudet ꝑseuerantię nr̄ę
tropheū se ñ posse superare. & ideo tormēta
infert. ne spes ei' pereat. morte minat'
ut terreat. uitā promittit ut eripiat. secu
ritatē ut tollat pollicet'. Hec tota belli
calliditas. hoc fraudis consiliū ē. suppli
cis corp' eripe. & uictis animū subiugare.
Nos e cont' contendim' hosti ñ cedere. cor
pus contempnere. anime subuenire. Cur
enī fortissimi ducis milites miserrimus
tiga uertant. & in eo bello deficiant in
q̄ possiunt ēe uictores. Vel qua ratione
morte timeant. q̄ sciunt hanc hominis
ēe naturā ñ penā. Cur mg̃ mortē timeāt
q̄ credunt istā uitā falsā ēe. & ueram uitam
mutare se posse. Nā q̄s a bamore suo fal
sā istā uitam ñ abiciat. & caducā. q̄ ñ aliud
amatorib' suis ñ peccata impat. suader
facinora ingerit. ē inuidiosa. nichil aliud a
suis amatorib' exigit. ñ ut penit' de ꝑpe
tuata ñ cogitent. & regnū dī futurū ēe
desperent. Hī ē uideam' quib' casib' subia
cet. quibue ꝑiculis seruit ancilla. ut eī
eā ꝑbauerim'. nec se ipsā posse regere. ser
uitia mā ab eius dnācione tollentes. al
terā cui merito seruiendū sit req̄ramus.
Quantos enī amatores ei' ruina grauis
oppr̄sit. fragor celi ꝑcussit. fluī immersit
incendiū consumpsit. naufragia ꝑdide
runt. traxit chaos. caribdis ebibit. gladi'
ugulauit. & istā miserā cū doloribus a

mittentes · iuram illā penit' inuenire non
possiunt · A dillā · enim uitā ñ ducit tor
tura ſ; causa · Vno denq; eodēq; penarum
genere · & innocentib' sal' ētia confert ·
& pena delinquentibus irrogatur ·

Igit' cū hec & hūs similia oār ē' pſequere
tur · cepunt omīs qui aderant dō grās a
gere · atq; unūſi flentes penitudinē ge
rebant · q̄d caritatī dei p̄tulerant amorē
carnis · & q̄ā abagone martyrii ausi fuiſ
sent animos reuocare ſcōrum · Cūq; omīs
q̄ addecipiendos ſcōs uenerant unanimi
ter crederent ap̄ō · nicostrat' cū coniuge
sua ſe urgebat dicens · Non capiā cibum
neq; potum · in mȳſterū · in xp̄iane religi
onis fuerit ētritum · Cui ſcs sebastianus
dixit · Vtra dignitatē tuā · & ēē incipe
xp̄i magis p̄mi ſerimus quā p̄fecti · Audi
atq; conſiliū meū · & omīs q̄s carcer inclu
ſit · q̄s uincula tenent · q̄s ergaſtula conſti
cuunt · mumū redige · Q̄d cū feceris · antiſ
tēs ſac' ſcē legis adhibeā · ut cū omīb' qui
credere uoluerint · mȳſteria ſcā ſuſcipia
tis · Si enī diabol' a xp̄ō ſcōs auferre cona
tus ē · & conat' · quantomagis nos pietatis
argumento · hos q̄s diabol' inuiſte decipe
conat' ē curare debem · & ſuo reſtituere
creatori · Et nicostrat' ad hec reſpondit di
cens · Quomodo unq̄s · & ēmunoſis poſſūt
ſcā cōmutti · Sebastian' aut · Saluatorem
p̄peccatorib' ſuā nobis dignat' ē exhibe
re p̄ſentiā · & oſtendit mȳſtium q̄ omīa
peccata · & ēmuna hominū auferant · Iuē
nima q̄ cōfeſſionis tue · hoc mun' p̄mū ſi
bi confers xp̄ō · p̄ſto erit remunerationis
tue ſup̄ te corona martyrii · habens ſecū
uirtutū omnīū inmarceſcibiles flores ·
eterne uite gaudiis p̄futuros · Audiens
hec nicostrat' p̄mi ſerimus · abiit ad clau
dū cōmūitariensem · & uiſit unūſas p
ſonas ut ad domū ei' adduceret dicens ·
Prima ſeſſione omīs diſcutiendi ſunt · uo
lo ut cū ullis xp̄ianis q̄ apud me p̄ſto ſuīt
& ipſi ſint · ne aliqua diſcuſſioni p̄fectōe
poſſit deeſſe p̄ſona · Igit' cū omīs ad domū
p̄mi ſerimi p̄duēti starent catenarū neri
bus uinēti · hoc ñ eos ut dei sebaſtianus
alloquit' · Crimina diabolica · ſi dignus
uirtutib' cedant · reat' uī a morte excludi
tur · & ad gaudia uerua reuocat' · Egerat
enim p̄ſuos ſatellites hoſtis inuiſt' ut ani
mas multū ap̄i ad uirtutū culmē electos
euerteret · & in ipſo p̄fectionis fastigio
poſitos · in ēnum conaret' mergere infe
ros · Hac de cauſa inealur animā hoſtili
dimicatione p̄uocat' · ut q̄s lucrat' iam
fuerat · de ei' captiuitate tollentes · uēro uō
creatori reddam' · Diabol' enī nec dīs ūī nec
creatori nec pat' eſſe dinoſcit' · dīs aut' · & pa
tri · & dīs · & conditori compbat' · Et ſi hē
de relinquentes ad illū accelerabis q̄ intan
tū uī exarſit inimic' · ut ad uos penam
p̄petue mortis adduceret · & ad iſtū le
tale' faceret earū uenire · quantomagis
ad eū redeundum ē · q̄ unicū filiū ſuum
paſſioni · & morti ēdidit · ut nos a paſſio
nib' ētnis · & a morte p̄petua liberaret ·
Cum hec & hūs similia ſcs Sebaſtian' p̄ſe
queret · p̄ſtrauerunt ſe cū lacrimis · & fle
tib' genib' cepunt cordis mugitū redde
re · & ſe peccaſſe · & impie egiſſe penitēn
cie uocib' exclamare · fundebant q̄ ama
ras lacrimas · & ſe ap̄ō credere uelle nimis
uocib' reſonabant · Tē beat' sebaſtian'
iubet eos omīs a uinculis catenarū ab
ſolui · Poſt hec sebaſtian' abiit ad poli
carpū ſcīm p̄bm · ubi erat cauſa p̄ſecuti
onis occult' · & narrauit ei omīa que ges
ta ſunt · Quib' auditis policarp' p̄br ·
grās egit deo · & una uenit cū eo ad do

mum nicostrati ꝑmu sermu· & uidēs tbas credentiū· salutans eos cum oīi gaudio ait· Beati oīs q̄ obaudistis uocē dn̄i nr̄i ihu xp̄i dicentis· Venite ad me oīs qui laboratis & onerati estis· & ego uos requi escere faciā· Tollite iugū meum sup uos· et discite a me q̄a mitis sū & humilis corde· et inuenietis requiē animab' ur̄is· Jugum enī meū suaue ē· & on' meū leue· Vos itaq; fr̄s nr̄i q̄s baptismatis unda diluet· & con secrandos deo oīpotenti karissimos fi lios facier· ꝑ hoc q̄d a ꝑposito suo sēo reuo care conati estis beatissimos milites xp̄i· op' uobis éét penitencia· ut ꝑ ipsam ad in dulgentiā ueniretis· nē aut' ad tantam gl̄iam accessistis· ut etiā ad passionē a q̄ doleīt' alios reuocare uoluistis· ad ipsā desideretis gl̄iant' currere & libent'· Hoc artificium xp̄i ē· Nam ipse quē uas elec tionis siue éē digmat' ē· & uoluit magis trū gentib' dare· ñ solū fideliū animas a fidelitatis ꝑposito reuocabat· s· etiā uolen tes ad xp̄m accedere lapidib' obruebat· hē nob ipse dīs aplm condonauit· tbuitq; no bis ex saulo paulū· ex apostata fecit aplm· & dedit ecclie ex ꝑsecutore doctorē· Ama tor passionis fact' ē· q̄ ꝑsecutionis auctor extiterat· & q̄ in alienis afflictionib' ꝑus gl̄tulabat'· in suis postmodū ꝑsecutionib' letabat'· Jpse qui tē in ꝑpio suo uirtutem ultam exercuit· ipse nunc de ipso inferoū conclau· & ex ipsis draconū faucib' anima rū uārum captiuitatē eripuit· & uob nē a tenebr's ad lucē remeantib' etne uite ra nuā patefecit· Quia g̃ demones q̄ sunt tenebrarum filii confitant'· & oīs sēi an geli q̄ sunt filii luminis g̃tulant'· acce dat unusquisq; & det noīa sua· ut hodier no usq; ad uesp̄m ꝑcurrente ieunio· festi nū baptismatis sac̄mentū opportunū tēp' inueniat· & enim lux mortali luce nū di abscedente· ad nr̄as mentes immortalis accedat· ut do iubente· in loco tenebrar̄ nos aqua sēificationis abluti & emunda ti· iam & sinceritatē induti· alacres ꝑga m' ad xp̄m· Hec & his simulia ꝑsequente sēo policarpo uniuersi gauisi sunt· & uniq;q; nomī suū festinabat prius quā interrogare & offerre· Cūq; hec agerent'· uenit clau dius cōmentariensis ad ꝑmu sermu do mum ubi ista gerebant'· & dicit nicost to· Vehement' prefectura cōmota est· eo quod ꝑsonas reorū tue domī custodia trudi iussisti· Quae de causa sius te iussit aspectib' ꝑsentari· Vide quale debeas interrogat' dare responsū· Jngressus itaq; ad ꝑfectum nicostrat'· cū fuisset interrogat'· cur eas ꝑsonas q̄s carceris clausta retinebant siue uoluerit domī' mancipari custodie re spondit· Implicuimus uē ꝑ iussu xp̄iani' int' domū meā custodiendas suscepi ꝑso nas· quib' ut itorē passionis meuteremur reos illos feci sociari ꝑsonis· ut tussioni uē & ꝑsuasioni nr̄e· si nō consensu suo· saltim alieno experimento consentiant· & metu ant ne similis eos pena ēcludat· Liben tissime g̃ hec audiens p̄fect' domuit eū a se dicens· Magno te a parentib' eor̄ pre mio remunerari faciā· cū ꝑ te fuerint u lis incolumes filii restituti· Reuertens itaq; ad domū suā nicostrat' ꝑmu sermō· cū claudio cōmentariense· cepit ei unu quisq referre· & qualit' ses Sebastian' cū sit amic' imp̄ator· sit etiā xp̄ianissim'· & ine ruditione diuina p̄fect'· & qualit' animo xp̄ianor̄ sua exhortacione corroborasset· & q̄d satis idonea ratione docuisset· istam uitā fugitiuā & ymaginariā esse· & sic dū teneri putat' auferri· Narrabat etiā quomodo ueniens repente lux de celo·

plustrasset eum. & quoñ uxorem eius q̄
p sex annos muta fuerat fecit loqui. cū
hec narraret nicostrat⁹ claudio. corruit
ad pedes eius dicens. Ex amussa coniuge
duos filios habeo. ex quib⁹ un⁹ ydropis
morbo fatigat. alius diuisis uulneribꝫ op
primit. rogo ut iubeat eos uisitari. Non
eni dubito quod ille q̄ potuit facere.
ut post sex annos loqueret uxori tue.
faciat si uoluerit ut ad filios meos sa
nitas redeat. & hec dicens prepuit se
ad domū suā. & fecit un⁹ man⁹ adduci
filios suos. & introduxit eos un⁹ domum
ubi erant sci dei. & precit eos ante pedes
eor dicens. Nulla penit⁹ dubietatis sig
na in corde meo remanserunt. sed ex toto
corde meo credo. q̄d xp̄s que colitis ipse
sit ds uerus. Detuli huc duo incrementa
mea credens q̄d p̄ uos possim periculo libe
rari. Dicunt ei simul omis uiri dei. Omis
q̄s hic hodie aliqua infirmitas tenet. mox
ut xp̄iani facti fuerint sanabunt⁹. Cūq;
clamaret claudius. credere se. & deside
rare fieri xp̄ianū. iussit policarp⁹ prbr
ut darent unusquisq; nomina sua. Primus
itaq; omniū dedit nomen suum tranquillin⁹
pat⁹ oxarcelliani & marci. post hunc sex
anuci eor. idē arustion. crescentian⁹. eutu
cian⁹. urban⁹. vitalis & iust⁹. post hos nicos
trat⁹ primus. & caltonius fr⁹ ei. & clau
dius cōmentariensis. post hos filij claudii
felicissim⁹ & felix. post hos marcia mater
oxarcelliani & marci. post hanc symphoro
sa uxor claudii. & zoe uxor nicostrati. post
hanc omis familia q̄ erat in domo nicos
trati. anime xxx. tres primusci sex & eta
tis. deinde omis qui uincti fuerant de
carceris squalore adducti. anime sedecim.
Igit⁹ omis simul lx iiiior. a sco policar
po prbo baptizati. & a sco Sebastiano
susceptī sunt. femine aut⁹ matres fac
te sunt beate & lucina. Sacerdos itaq;
claudii filios ydropicum unū. & alium
uulneribꝫ plenū mox ut un⁹ nomine sce
tinitatis intimauit. ita de fonte eleuati
sunt sani. ut nec signū in eis alicui⁹ mor
bi pteriti remaneret. Post hos aut⁹ infan
tulos. tranquillin⁹ pat⁹ oxarcelliani & mar
ci. q̄ ita podagrico & cyragrico fuerat
dolore contct⁹. ut sicut supdictum est
uix in manib⁹ portaret. hic dum earet
indumentis. & ille intolerabili se diceret
dolore torqueri. interrogabat eū policarp⁹
dicens. Tranquillime si ex toto corde tuo
credis unigenitū filium dei dn̄m nr̄m
ih̄m xp̄m. & salutē posse conferre. & om̄i
bus peccatis tuis in[illegible]dulgentiā condo
nare. dic p̄po edicto. Tranquillin⁹ respon
dit. Ego indulgentiā sola dari peccatis
meis desidero & credo. Ceteru si post bap
tismatis huius sanctificationē a dolore fue
ro liberat⁹. nō potero in fide xp̄i ulterius du
bitare. Quare ex toto corde credens in
mea mente censui. q̄d filius dei sit dns ih̄c
xp̄s. q̄ potest animab⁹ & corpib⁹ salutem ti
bere. & a morte etna ad uitā ppetuā re
uocare. Hec cū dixiss⁹ uoce magna. omis
sci lacrimas p̄ gaudio effuderunt. rogan
tes dn̄m ut fidei ei fruct⁹ ostenderetur.
Sc̄s q̄q; policarp⁹ confessor & prbr. mox ut
eum crismatis linuit unguento. unctio
gauit eum iterum si crederet in patrem
& filiū & sp̄m sanctum. stantiq; ut respondit
credo. soluta sunt mani ei q̄ erant nodo
se. & genua simul & plante pedū ei ita sūt
incolumes reddite. ac si puerul⁹ renouā
tis pedib⁹ suis in fonte descenderet. cla
mans. & dicēs Tues ds un⁹ & uer⁹. quē miser
mund⁹ iste ignorat. Hoc itaq; baptiza
to ordine suo. unusquisq; put competebat

baptizati sunt. & p dies sedecī mdi laudi
bus pdurantes. ducebant dies & noctes
in ymnis & canticis. & quasi fideles mul
tes parabant animos suos ad dimicandū
pxpī nomine in martyrio bellaturi. ita
ut in mulieribꝫ & infantibꝫ amor feruē
ret martyrii. & inuicē se ad confessio
nem sci nominis contr diabolicas acies
ppararent. Explicit liber primus
Incipit liber secundus.

IEBVS. itaq; acceptę dilationis explētis. chro
matius urbis pfectus.
ad se tīnquillinū marcel
lianu & marci patrē ue
nire iubet. Quē dum de suor inqui
reret arbitrio filiorq; tīnquillin respon
dit. Ad referendas beneficii uri grās.
nullꝰ ouis mei sufficit sermo. Nisi enim
currentē sententiā frena uri moderā
minis tenuissent. nec ego filios habe
rem. & me patrem filii nō haberem. Con
gratulantē mihi omis qs tenet patruus affec
tus. & compungit caritatis stimulꝰ. eci
am urā credo qđ mihi congaudeat celsitu
do. quando morituris uita collata ē. an
xiis reddita letitia. sollicitis securitas
restituta. Tē pfectꝰ estimans filios ei su
asuelle ydolis inclinare ceruices ait. Ve
niente die debita numinibꝫ a filiis tuis
thura reddant. p quę & tu filius pseue
res incolumis. & t filii condonent. Au
diens hęc tīnquillin dixit. Illustrissime
uiror examinis uri libram si uelitis ser
ga me & filios meos equa lance pensa
re. agnoscere poteritis hoc apīanum
uocabulū magne ee uirtutis. Prefectꝰ
dixit. Insanus tīnquillne. Tranquillin
dixit. Hucusq; insaniā passus sum &
animi & corpis. s; statim ut credidi xpo.
& animu & corpis recepi sanitatem. Pre
fectꝰ dixit. Ego ut uideo ad hoc inducī
as sceleratis filiis tuis dedisse cognosco.
ut nō solum tu illos ab errore nō tolleres.
s; illi te suis erroribꝫ irretirent. Tranqlli
nus dixit. Per gsiam uriam nomen ipsum
errous discutite. & uidete qs opa errous
nomine nuncupent. Prefectꝰ dixit. Tu
die que opa errous nomen accipiant. Tīn
quillinꝰ dixit. Prior error ē uite uiam
relinquere. & pua mortis gtiam incē
dere. Prefectꝰ dixit. & que ē uia mortis.
Tranquillin dixit. Non tu uidet uiam mor
tis esse mortuis hominibꝫ deitatis nomen
imponere. & figuras eor pligna & lapi
des adorare. Prefectꝰ dixit. Ergo nō sunt
din qs colui. Tranquillin dixit. Intan
tum nō sunt din. ut legantē in codicibꝫ
uris qua male nati sint. & qua muq; &
dolose & fraudulentē uixerint. & qua
miserabilitē mortui sint. Numqd ante
qua saturnus cretensibꝫ imperet. & filio
rum carnes comederet ds nō erat. aut
creta insula habebat regem. & eli non
habebant din. Valde errat q putat
iouē filium ei impare fulminibꝫ homum
cionē inq; malicia & libido regnabant.
Quē nō persequit ē. qui pat nō pepercit. aut
qua sordē nō exercuit. qui suam germa
nā accepit uxorē. In foro in platheis in
domibꝫ atq; in omnu loco cottidie legi
tur sordidissima uno. qđ & soror et
comunia fuerit gtiata. & rapti ganime
dis honor tpissim ab ipsis a quibꝫ ipse u
pit colit nonnegat. Non gerras uir
sublimissime. qui tales colis quales ro
manę iubent leges p siu facti qualita
te dampnari. & relicto do omnipoten
te qui in celis regnat. lapidi dicis ds
mihi es. & ligno dicis adiuuas me. Pre

fectus dixit. Exquo cepistis deos blasphemare. & a cultura eor recedere. ex eo diuisis cladib' romanus orbis oppimit. Tranquillus dixit. Non uerum. Nã si recenseas decadas. illic inuenies demonus sacrificantes. uno die xx milia romanorum exercit' iuuenes cecidisse. Et illud non immemor. quod uenientes galli etiam capitolium occuparunt. & omnẽ romanã manum suis ludibriis subiugarunt. Diuisas fames. diuisas captiuitates. diuisas cedes romana urbs passa est. antequã homines unũ colerent dñm. Nunc ũ ex quo inuisibilis & uer' ds cepit a credentib' coli. alta pace romanũ excultat impium. Et quod peius est ds qui hoc pstat nõ cognoscit. & creature ei' assscribitur. quicquid a creatore pstatur. Prefect' dixit. Stulle colend' est. q humanus commodis pstat effectum. null' ñ sol habebit ds qui aspectu suo tire uiscera uegetat. ut semina suscepta parturiat. & annuis salutis nr̃e utilitatib' & lumẽ restaurationis tribuit & uigorẽ. Tranquill' dixit. & in hoc error est infimus. Nam si hodie pserum sinũ quispiã clientib' suis tribuat quod rogatur. infinita stultitia est. si neglect' ille qui pstitit seruus pquẽ pstiterit honorẽt. & ut aliquam huius dicti compationẽ exhibeamus. numqd cũ naues alumna romanus deferunt. nauib' pocus quã regib' gr̃e ferunt. Et q nõ nauib' Et impantib' homines quod annonant. asscribunt. qñ tomagis unu deo nr̃o. agende sunt gr̃e. cuius nutu omnib' usib' nr̃is elementa deseruiunt. & sol ipse cottidie tire marig apparens. claudit' in fine diei. & iterum in diei ortu aperit. Prefect' dixit. Si q unus & inuisibilis est quẽ colitis. xp̃m q̃m iudei crucifixerunt. ñ colitis. Tranquillus dixit. Recte hec inquireres. si credere destinares. Incredulis enim uanũ uidetur omne quod nolunt. Semel enim in pceps lapsa uita mortalium. omne quod uituperat uituperari desiderat. & uult ut laudet' ab omnib' omne quod laudat. Et sapientes pmerito suo cuicumq; rei. & uitupationẽ expendere nituntur & laudẽ. Prefect' dixit. Ego te de xp̃o uro interrogo. Si a uobis hoc colit'. quod uris oculis nõ uidetur. cur xp̃m colitis q uisus est. & audit'. & cui omnia que humane fragilitati cõpetunt exhibuerunt. Tranquillus dixit. Si hodie anulum habenti gemmã pciosã uideas in cloaca atq; in sterquilinio uolutantẽ. & ad hunc eruendũ mittas seruos tuos. illi aut' nec illũ potuerint liberare. Et se ipsos uiuosq; dũ conant' eripe polluerint. postea ú tu ipse deponens has sericas qs indut' es uestes. induas te seruilẽ tunicã. & descendens in cloacam mittas manũ tuas in sterẽ. ut anulũ aureum simul tuis manib' repsentes & gemmã. & tẽ amicos tuos omnis mittas ad epulas. & letaris sup anulũ & gẽmã. q̃d sint de rebus squaloris liberati. Prefect' dixit. Hanc compationẽ ad cuius similitudinẽ attulisti. Tranquillus respondit. Vt ostenderem t unũ dñm inuisibilẽ nos colere. Prefect' dixit. & q̃d est aurum uel que est gemma. que in sterquilinio uolutabat. Tranquill' dixit. Aurum corp' hominis est. gemma ú anima que in ipso inclusa est. Corp' q & anima unũ hominem faciunt. quomodo aurũ & gemma unum anulũ facere cõplant. Et. quantumuis t pciosus sit anulus. longe satis homo pciosior est in centuplum xp̃o. Tu iussisti seruos. ut

anulum de sordib' eriperent· & nulla ratione eum eruere ualuerunt· misit & ꝓphetas suos dñs de celo loquens ad eos· ut humanum genus a sordib' huius mundi eriperet· & nulla hoc instancia facere potuerunt· Tu deposuisti aureas uestes· & seruili induméto indut' descendisti in cloacã· & manus tuas misisti in sordes· ut anulũ de sorde liberares· sic & xp̃i maiestas exuit se diuinitatis siue splendore· & induit se seruili nr̃i corp̃is induméto· & huc in cloacam istius mundi de celo descendens· misit man' suas in sordibus passionũ mãrum· & passionẽ que meritis nr̃is debebat' in semetipso suscipiens· gle nos suorum reddidit digitos· Nam qui ꝓ incredulitatẽ uolutabañ in squalor' mundi· ꝓ fidẽ ablui a sordib' diuinus sum' manib' ut ille anulus tuus restitui· Numqd seruu q̃ te negauerunt dñm suũ· dũ te in habitu seruili respicerent· ñ potuerunt ut rebelles occidi· Ita & q̃ negant xp̃m dominum ꝓpt̃ hoc q̃a semetipsũ a maiestate exinanuit· & formã serui suscep· nullatenꝰ potuerunt etiñ ignis penas euadere· Ideo denuq; nobis qui in eum credimus etiñ fontis unda subuenit· ut etiñus ignis ab etiño fonte uincat· & infidelitas a fidelitate superet· Prefectus dixit· Vt uideo ñ ut filios tuos ab hac intencione tolleres poposcisse ꝓbaris inducias· s: ut has anules fabulas admã tbunalia meditatas afferres· Cñqllus dixit· Non meditam' discipuli xp̃i quid in conspectu iudicũ loquamur· Sic enĩ monuit nos dñs dicens· Quando potestatib' huius mundi uos causa mei nomínis tdum' nolite cogitare q̃ modo aut quid loquamini· Dabit' enim uobis diuinit' quid dicatis· Non enim uos estis qui loquimini· s: spũ dei qui loquit' in uobis· Non g̃ meditando ego s: credendo in eum creatorẽ meũ· & quicquam podagrico & cyragrico dolore contort' & quassat' statim ut xp̃m credidi· ac si puerul' omniũ membror' meorum recepi sanitatẽ· Constat animo meo ipsum me creasse· q̃ me renouare dignat' ẽ· & sicut dedit restauracionẽ corpori· ita quoq; animę post istã uitã reddit· etnã requiẽ etiñumq; gaudiũ possidere· si tamẽ non dubius nec timid' hominũ tronib' frangar· s: in ei' nomínis confessione ꝓdurans· fidẽ integrã quã me fecit dñs in eum seruare conseruẽ· Prefectus dixit· Ignoras tñ quilline quanta in me tissimor' pincipũ erga xp̃ianos ira desecuit· & ideo quasi securus q̃d t̃ audet' sine timore ꝓsequeris· Tñ qllus dixit· Stult' timor ẽ· q̃ plus timet' humana indignacio quã diuina· Numqd sum medio camũ latrcinũ uenerun' & uano furore ceperint nos' suis morsib' attrectare· possint nobis de animis tollere hoc q̃d nos homines sum' racionabiles· cum sint illi canes irracionabiles· infani· Ita q̃ nobis recte credentib' nascunt' canes sunt· Scire possunt & inferre iniqua supplicia· numquã tamẽ de corde nõ hoc auferre poterunt· q̃d dñm nr̃m ihm· & creatorẽ ee credim' & redemptorẽ ac restauratorẽ ee gaudem' Tunc ꝓfect' iussit eũ recipi a commilitonis dicens· Prima te audiũ sessione· Postea mittit· & adduci eũ ad se ꝓcepit per noctẽ occulte· & offerens ei infinitum pond' auri· dicebat· Ostende mi medicamentũ· ex q̃ recuperasti salutẽ· Cui tñ quillin' ait· Scias g̃ndẽ iram & furo

rempassuros ee ꝙ grām dei uel uendendā
estimant uel emendā. Vnde si uis a poda
grico dolore liberari. crede xpm filiū dei
& liberaberis. & sicut me uides hodie sa
luus eris. Nempe uix manib⁹ deferebar
& p undecim annos ꝓnis uincturas ner
uor m corpe meo dolorum nodis astrict⁹
uix ortu meo ꝓnus alienis manib⁹ ꝯdebar⁹
ilico ut xpm uerum dm ee credidi sa
nus me gaudia recepim. & sū incolu
mis qua uerum saluatorē agnoui. Tē
pfect⁹ dimisit eum dicens. Adduc ad
me qui te xpianū fecit. ut sim ꝓmus e
re saluatorē. possim & ego fieri xpian⁹.
Stati tinquillin⁹ ueniens ad seim polu
carpum prbm. narrauit ei omia que
gesta sunt ul dicta. Et inducens eum
domū pfecti occulte. eū ei aspectib⁹ pre
sentauit. Cui pfect⁹ ait. Licet grauis a
nima dirisio principum xpianis infesta sit.
tamē spe recuperande salutis offerā uobis
quicquid illud ē usq; ad dimidiū bono
rum meorum. si ab hac nodositate do
lorū mea fuerint membra corpis resolu
ta. Tē ses policarpus subridens ait. Po
tens ē dns ihc xp̄s qui ignorantie tue
uulnus aperiat. & ostendat t qd ipse sit
corpis tui restaurator. Nā pecuniā siue
qui offerunt. siue ꝙ oblatā accipiunt. nī
soli nullā dolentib⁹ conferunt medici
nā. Sed etiā ipsi sibi insanabilē morbū as
sumunt. Dicit ei pfect⁹. Dic ꝙ m quid fa
ciā. ut consequi ualeam qd spero. Dicit
ei policarpus. Si credideris ex toto corde
tuo sicut credidit tinquillin⁹ salvus eris.
Dicit ei pfect⁹. Quo ordine debeā crede
re inimicato. Tē ses policarp⁹ catezizauit
eū. & dixit ei ut p triduū ieiunaret. Et con
uocans ad se seim Sebastianū. tb⁹ diebus
cū eo & tbus noctib⁹ ieiunauit. & cū lac
mus purit⁹ orabant. ut fidē nominis sui
in salute uolentiū credere dns demon
straret. Ingr⁹ cū dies tcia que constituta
fuerat aduenisset. ad domū sustinentis
pfecti uenerunt purit⁹ ꝓpanes. Cumq; in
gressi fuissent. dixerunt. Pax fidei tue. de
ule resaluntauit eos officiosissime. & hor
tat⁹ ē eos uicta se sedere dicens. Ex ore
tinquillini ratio egressa. oculor meorū
assercionē declarat. Video enī hunc
sanissimū quē podagrico & cyragrico
uideram dolore confectum. Ad q genus
medicamīnis unde fuisset saluat⁹ inqui
rens. tale ab eo suscepi responsū. Dum
fidem meā in ydolis ponerē. debilis &
nimia sū infirmitate confect⁹. Et ubi
unū dm in celis dicier ostensione xpīa
nor. abnegaui omia que sine causa co
luerā. & credidi ex fide animā meā xpo.
Oriar aut ut unū dīn in celis regnare
confessus sū. statim omis quā p undecī
annos amiseram. ad me reūsa ē sanitas.
& omnis ame ē p̄tās infirmitas sepa
ta. Hec audiui auribus pbaui oculis. cor
de credidi. sup ē ut quod fecistis tinqli
lino. & in hoc faciatis. ut possim mei corpis
recipe sanitatē. Policarp⁹ prbr dixit.
Si tm̄ seuientes dolores anima hominis n̄
sufferet. qd de illis doloribus actura ē quib⁹
nullus unqua euenit finis. nullus dat⁹ om
nino successus. Nā ista dolores ulor dolo
rum ymaginē portant. & quantū dis
tat int ignē unum & pictura illius. tan
tum distat int dolores qs patit corpis
& illos qs anima passura ē. si ignara
creatoris sui n̄ desierimus. Age ꝙ nob
cum patit de illis doloribus. & esto de
illa pena sollicit. qui habet ignē semp
ardentē. & uermē semp edentē. Tūc
cromatius urbis pfect⁹. cū unico filio

suo tiburcio dedit nomñ suũ dicens. In
hoc de fide mea certos uos ēe conuenit?
inq; etiã filium meũ xp̃ianũ fieri mecũ
exopto. Cui beat⁹ sebastian⁹ dix̃. Vide
ne de sola recuꝑatione tiu corꝑis duct⁹.
te xp̃ianũ fieri speres? S; magis spe uite
ẽtne. facias mentẽ tuã puã ad uiden
dã rationẽ ueritatis. Nisi enim agnoue
ris quis sit creator tuus? ñ poteris salu
tem inuenire quã queris. Chromatius
dix̃. Ergo rusticos & simplicissimos ho
mines ñ uidem⁹ ēe xp̃ianos? ita ut int̃
mille uiros uix unũ inuenias. q̃ possit
uel sermonũ disciplinã inspicere. Hum
quid hi oñs ad ista inquisitionẽ attin
gere potuerunt? dũ fierent xp̃iani.
Sebastian⁹ air. Hoc responsũ tuũ nr̃e
partis affirmat assertio. Nã ab origine
mundi cũ ruricolis & pastorib⁹ omnium
dñs habuit rationẽ? & iuxta finẽ mun
di ñ elegit grammaticos & oratores.
S; piscatores & simplices. & ipsis tradidit
noticiam suã. Chromati⁹ dix̃. Cur q̃ me
dicis prius debere agnoscere q̃s sit crea
tor oñs? quẽ ñ cognouerĩ salutẽ inuenire
re ñ possim. Sebastian⁹ dix̃. Quia mul
tos deos & multas deas coluisti. Nisi q̃
hoc a corde tuo excluseris. & ymagines
eor̃ confregeris. & cognoueris unũ & ue
rũ dñm. uitã & salutẽ inuenire ñ poteris.
Chromatius dix̃. Indica q̃ nã q̃s sit un⁹
& uerus dñs. Sebastianus dix̃. Si seruum
tuũ ad hauriendã aquã cũ situla mise
ris. qui dũ ad fontẽ uenerit. aspicit prĩ
ne sordes aliquę latitant int̃. & ñ ẽ ausus
aquã meã mittere. ñ mundã a sordibus
uideris. nos t̃ quoñ tũdm⁹ fontẽ ueri
tatis. ñ te prius ab oñib⁹ ydolis. & sordib⁹
eor̃ & squalore feceris alienum. Chro
matius dixit. & q̃ ordine alien⁹ effici
potero ab his. Sebastian⁹ dix̃. Da nobis
potestatẽ. ut oñia ydola que int̃ domũ
tuã inueneris. lapidea confringamus.
lignea incendam⁹. erea ũ ut argentea &
aurea conflem⁹. & ptium eor̃ egenis dem⁹.
Chromatius dix̃. & cũ hec fecerimus. quis fructus accidet. Sebastian⁹ dixit.
Omnia nerui tui quoq; nodositate
contringeris. statim ẽsequeris sanitatẽ.
& quasi qui numquã doluer⁹ ita pedi
bus tuis currere incipies. & agnoscere
quod inanes eos tue salutis deos colue
ris. tuũ ũ parentẽ hunc ēe. q̃ te statim
ut ei noticiã atq; cultura inueneris. re
staurat & saluat. Chromatius dix̃. No
lite uos metipsos ad hanc iniuriã depo
nere. seruus meus ꝑcipiam. ut ipsi inimica
confringant. Sebastian⁹ dix̃. Dubium
mihi & infideles. si ea confregerint. inue
niet diabol⁹ p quãcunq; negligentiã
eor̃ occasionẽ ledendi eos. & statim ut le
si fuerint. dicent infideles ꝓpterea eos
lesos ēe q̃a ydola confregerunt. Hi sicut
loricã habens. ñ eripit ictib⁹ sagittarum.
Galea enim & scuto & hasta uitã doctam a
nus inꝑitus. & in impetu ferendi audacia
que tũc usari ñ nouit. Hi q̃ q̃ scuto fidei
munimur. & lorica tegimur xp̃i ꝓtegun
tur. habentes galeã spei & salutis. ipsis
ẽ totũ inire certam. Pugnant & enim acer
rime. & fortit uincunt. q̃ cont̃ inimicũ
lẽ hostem. die noctuq; infatigabiliter pu
gnant. & sunt tecti in oñib⁹ ñibris. fide
ocul⁹ armati quã ferro. Chromatius
dix̃. Fiat uoluntas dei & uã. Tẽ sẽs po
licarpus prbr. & sẽs sebastian⁹ ꝑcingen
tes se orauerunt. & post orationẽ am
plius quã ducenta ydolorũ simulachra
confringentes? cepiunt grãs agere deo
suo. Post hec accesserunt ad chroma

tium dicentes ei. Confringentib⁹ nob ydo
la ruidebusti sanitatē recipe. Vide ne
forte aliq̄ t in animo signa infidelitas de
reliquerit. Hoc enim apud nos certum
germ̄ q̄d aut aliquid restat q̄d ñdū est
fractū aut si oīa fracta sunt q̄d in a
nimo geras nobis euidenti manifesta.
Tē ille ait. Habeo cubiculū oloutreum
mq̄ omīs disciplina stellarū ac marbe
sis ē mechanica arte constructū ingen
ius fabrica pat̄ mīs tīquillin amplius
quā ducenta pondera auri dinoscitur
expendisse. Cui sebastian dix. Si hoc
tuintegrū habere uolueris te ipsum
frangis. Chromati dix. Quid enī ma
thesis aut q̄d effimedis. Numq̄d fac
ficio aliquo ritu coluit. Oensiū et
annox cursus certo tempe pensat et
tendit alunaris globi plenitudo uel
diminutio digitox maturacione pu
det. Scs policarp dix. Illic signa leonis
& capricorni & sagittarii & scorpionis
& tauri. Illic in ariete luna in cancro
hora mouet stella in mercurio & pica in
uenere mars in omīb⁹ istis monstruosis
demonib⁹ ars inimica deo cognoscit. Is
ta oīa xp̄iani ita recusant ut ñ solū
ipsi ñ audiant ñ credant ñ teneant ñ
colant uerū nec illos amicos habeant
q̄ hmusce modi nugis suū occupant
pect. Oīa enim ista falsa deceptionisq̄
ministra sunt similitudo in eis uerita
tis ē ñ ipsa ueritas. Dicit ei chromacui
p̄fect. Quid ē quod ñ numquā futura
pnunciant. Scs sebastian dix. Ista om
nia uanissima ee & falsa xp̄o reuelan
te cognouim⁹ q̄ t nē manifesti apimus.
Precipe hodie ad te mathesis uenire
doctorē. cui dicas illo tempe te asperis
casib⁹ laborasse. & inquire p qs stellas
hoc t euenerit malū responsa ei pcul du
bio erunt talia quod temp tuū a malu
coso marte susceptum ē aut satius a
pocatalice fuit aut am tuus ex diame
tro susceptē est aut clemacterica t in
centro sunt nata aut sindece fuit cum
malo aut mussibus circa te extitit ēs
stellarū. Hec & his simulia cui dixerit
rationes t ueri simules assignare nitt̄
& pbare. Age nunc & nitroga alterū
mathematicū cui ipas horas ipsumq;
temp in bonis t exuberasse casib⁹ dicas
ilico uidebis eū racionabilia scemata
& infinita offerre quib⁹ appbet q̄ in
ipsis tempib⁹ t euenire debuerint bo
na. Circulū & enim tenet ex omīū par
te collectū in q̄ diuersas & uarias cau
sas accepit ex quib⁹ occasionē accipi
at dicendi quod uelit. Nā & futura
penit̄ puidere ñ possunt. s. coniecturis
quibusdā mīdacissimus artis suę homu
nib⁹ pria uota pnunciant eosq; confun
dunt callida ambage ubi ut si ab
eis p̄dicta puenerint sibi arrogent p̄sci
enciā sin̄ p̄dict eox sermo cassat̄ igna
uiā suā diuisis necessitatib⁹ rerum excu
sare nituntur. nā futura penit̄ puidere
ñ possunt. Diuisis enī temp⁹ natī uno
naufragio pierunt & una hora diei uel
noctis exierūt alt̄ in ñdicitatē ponit̄
alt̄ ascendit ad regnū & innumo p̄lio in
numerabilis multitudo p̄sternit̄ et u
no die ununo puncto uel athamo due
nate femine una efficit̄ impudica alia
casta. Ergo nec merita uituperanda est
nec casta laudanda. Certe legū latore
& p̄cipes scita sua p̄uaricantes puni
unt & ideo forū & ideo iudex & ideo iu
ra ut iusti recte laudent̄ & iniusti me
rito puniant̄. & hoc nolo otiosū ee esti

mes quod te ipsum ñ dñ saluatum attendis. Nã si ex integro ate inimici generis humani uoluisses cerimonias effugare: in te ipso quod uerũ ẽ didicisses. Audiens chromacius hec dixẽ. Verus ille ds ẽ qui uos tales pbat̃ habere cultores. Nã omnis sermo ur̃ ita rationib⁹ affluit: ut ecĩa pecudũ mentes ad rationẽ uãm inclinet. Vnde ecĩa hoc ipsũ qd adornatũ dom⁹ usus sũ excepisse: ne impediat salutẽ mẽ ei⁹ incolomitas dissipet̃. Credo & enĩ & hec fides mea ẽ: qd si omĩa q̃ xp̃iana lex abhominat̃ ac pbibet ex integ̃ a me separauero & p̃sentẽ saluterñ merear & futurã. Audiens hec filius ei⁹ tyburcius dixẽ. Nulla pacior ratione hoc op⁹ p̃ciosũ & incomparabile deici; ne patr̃e saluti uidear ẽe contrarius. defer tant̃ duo clybanu & accensi ante ianuam cubiculi p̃parant̃: ut eũ destructũ abeis fuerit & pat̃ ms ñ recepit sanitat̃e. ambo in singulis clybanis ardẽtib⁹ dimergunt̃. Audiens hec pat̃ p̃hibebat fieri. Sed ei ũ ñ solũ metuebant p̃missũ earũ: uerum ecĩa constant̃ p̃parari clybanos hortabant̃. Hẽ accesserunt ad unũsa ydola ẽstallina & olouitrea: et omne illud op⁹ mechanicũ cũ scõrũ manib⁹ frangeret̃ apparuit ante oculos chromacii p̃fecti. uuuenis. cuius facies flammeo radiabat aspectu. & dixẽ ei. Quis it me dñs xp̃e in q̃ credidisti: ut omnũ membroz tuoz recipias sanitatẽ. Ad hanc uocẽ tantum sanissimus ẽ reddit⁹: & statĩ cepit currere post uuuenẽ ut pedes eius oscularet̃. At ille uuuenis dixẽ ei. Vide ne contingas me: q̃a ñ dum baptismu sẽificatio tua squalorib⁹ abluit ydoloz. Videns hec tyburcius filius ei⁹ aduoluit̃ pedib⁹ sci policarpi prbi. Ipse aut̃ chromatius p̃fect⁹ astringebat plantas sci sebastiani: & ambo una uoce clamabant. Verus ds xp̃e. uerus & omnipotens unigenit⁹ fili⁹ dei. quẽ p̃dicatis bonus ministri ei⁹. Tunc beat⁹ sebastian⁹ dixẽ chromatio. Sicut ipse nosti p̃cipatum p̃me cohortis egr̃e: utrũ sit militia hominis nescire olim decretu nec uelle. Ad hoc tantũ sub clamide latere uolui: ut nutantiũ animos instruerẽ. & dubitantes constantes efficerẽ. ne passionũ doloribꝰ cedentes: q̃s fides fecerat bellatores. tu aut̃ amplissime potestatis apicẽ gr̃is. debes a potestate te ipsũ & expectaculis tollere. & iudicandis negociis absentare. Simulans ẽ egritudinẽ. & ipsi postula successorem: ut possis liber ab occupationib⁹ mundi future uite rudimẽta suscipe. & sedãa tuitate nat̃e etnis efficiaris parentib⁹ples. Eadẽ itaq; die mittit ad amicos suos in palacio positos: p q̃s testimonia sẽta suscipiens. tyrocinũ diuine militie antequã baptizaret̃ accepit. q̃d memorẽ quã plenissime fidei fuerit: quã q; acris ingenii cont̃ infideliũ asserta ẽ stiterit. Hã nunntio qualit̃ sci fontis unda sit p̃fusus: nitis ei⁹ fides euidenter emituit. Interrogat̃ si crederet dixẽ. Credo. Iterũ interrogat̃ utrũ renunciaret oñib⁹ ydolis. respondit. Abrenuncio. Peracta ẽ interrogacio sacerdotis. utrũ renunciaret oñib⁹ peccatis. At ille ait. Ista prius debuerunt inquiri: antequã has aulas regis celoz intrem. Nũc aut̃ indutã me si baptizat⁹ uestimẽta mea: ut oñib⁹ pri⁹ quib⁹ sũ ita⁹ indulgeã. oñib⁹ debitoribꝰ meis cyrographa restituã. si cui aliquid uolenti abstuli. integrum reddi p̃cipiam. Due in post uxoris obitum ẽ cubine

sum· & istis donē· & maritis tēdā ab omī
neau seruili ingenuas· ꝑuatos uel publi
cos actuī meoꝝ nodos ꝯsoluā· & ita de
mū me ꝑmittā renunciaturū omīb⁹ pom
pis & peccatis diabolicis· & omnib⁹ uo
luptatib⁹ mundi· Dicit ei policarp⁹ prbr·
Beationē te celestis unda ꝑfundet· eū
ea quę arbitrio tuo te dicis ēē factu
rum tota festinacione compleueris Nā
& quadragesimę temp⁹ ideo baptizan
dis mundꝰ· ut totis dieb⁹ ipsis discāt
renunciaturos ēē omīb⁹ inimicis & mū
di cōmertiis· hn qui uerissimi uolunt
effici xp̄iani· T ē tyburcius iuuenis sa
pientissim⁹ dix· Pat sit renunciandis
negocijs temp⁹ flagitas· ego q̄ ad huc
susceptur⁹ sum negocia· soli susceptio
nis uoluntati renuntio· & q̄ futurus
eā aduocat⁹ ad agendas mortaliū cau
sas· suscipiā xp̄ianitatē ad agendas ac
tiones anglicas· cū uī ēē cepo ex eoī
numero qui etnā uitā accipiunt· & ef
ficiunt cāsidici scītatis· T ē amplexa
tus ē eum beat⁹ sebastianus· Q uē dū
baptizasset ses policarp⁹ prbr· ipse pat
acceptionis ei⁹ fact⁹ ē· Jgit dū pauci tīs
acti dies fuissent· omīb⁹ rite abrenun
ciatis a chromatio mundi negotijs· sus
cepit chromacius sāc baptismatis nou
itatē· & cū eodē ex familia ei⁹ ꝑmixtim se
xus mille quadringente animę· Quos
omīs prius manu missionis gīā a seru
tutis nodo absoluit· & domis opimus in
struxit· dicens hoc quod usti q̄ dim inci
pium habere ꝓtrē· seruu hominis ēē
n debent· E rat aut̄ papa urbis rome
nomine gaī magne prudentie magneq;
uirtutis· imp̄antib⁹ carino diocletiano
& maximiano· Diocletian⁹ in urbe erat
cū maximiano· carinus aut̄ erat cum
omni exercitu in partib⁹ galliarum· et
ei⁹ intuitu lenta ꝑsecutio diocletiano cir
ca xp̄ianos ēē cepit· quia carin⁹ habebat
aliq̄s amicos q̄s huius tituli ꝑfessio de
corabat· Jgit occiso carino in cuntate
moesiaca· maximiano & aquilino ēsu
lib⁹ facta ē ꝑsequutio talis ut null⁹ eme
ret uī uenderet aliq̄d· n statunculis po
sitis in eo loco ubi emendi gīā uentū fuis
set· exhibuisset mcensum· Circa insulas·
circa lucos· circa nymphas erant posti
compulsores· q̄ neq; emēdi copiā darent·
neq; hauriendi aquā facultatē ꝯbuerēt·
n qui ydolis delibassent· T ē ses gaius epc
consilio habito cū chromatio illust⁹ uro·
omīs xp̄ianos in domū suā susceꝑit· & ita
unusos fouebat· ut null⁹ omīno sacri
candi necessitate succūberet· Verū q̄a
tanta ius ꝑsecutionis extiterat· ut opi
nio xp̄ianitatis ei⁹ celari n posset· me
ruit ꝑ supplicationē chromatī· ut me
dendi gīā in campano littore morare
tur· unq̄ lati cespites erant· Papa q̄q; gaī·
ꝯbuit copiā omī xp̄iano ire uolenti cū
eodē a ꝑsecucionis rabie declinanda·
T ē orta ē contencio int̄ sem policarpū
prbm· & beatū sebastianū· q̄s in urbe
remaneret· & q̄s iret cū chromatio qu
tantū ꝑplm susceꝑat xp̄ianū· Quibus
alternantib⁹ papa gaius dix· Cū ambo
coronā passionis queritis· acquisitum
xp̄o ꝑplm desolatis· Vnde n uidetur
ut tu fī policarpe· q̄a & sacerdotii tīm
tē tenes· & scientie dei repletꝰ es donis
ꝑgas simul ad confirmandas creden
tiū mentes· & animos dubios edifican
dos· Ar ille his auditis quieuit· blan
diq; pape impium equanimit̄ tulit·
Venit itaq; dies dñic⁹· in q̄ gaī epc agēs
que dei sunt· int̄ domū chromatij· omīs

congregatos hac alloquit uoce. Dns nr ihc xpc pseus fragilitatis humane. duos crc
dentib' in se constituit gd' confessionis
scilicet & martyrii. ut hi q martyrii
pond' se posse ferre desperant. confessio
nis gram teneant. & dantes lat' bellan
tib' militib' xpi qui p ei' nomine ft pug
naturi. sollicitudine gerant. Pgant i
taq; qui uolunt una cu filns nris chro
matio & tyburcio. & mecu in hac urbe
q uoluerint remaneant. Non enim nos
trarum spacia diuidunt qs xpi caritas
nectit. nec absentia uram sentiant odi
nri. quia de interiore hominis uos intu
eri aspectu. Hec & his simulta papa ga
io psequente. exclamauit tyburcius suus
clarissim' dicens. Obsecro te pat & epc
episcope. ne me pctaris tga psequenti
bus dare. Dulci aut ualde iocundu est
& optabile. p uero deo mulc' si possim
occidi. tamtu ut illi' uite nouitatem
inuenia. qua in null' successu eripiat.
nulla tempora finc imponat. Te ses
papa gaius gaudens fidei ei' lacrimas
effundebat. orans ut omis q remanserat
certaminis uictores existerent. triumphu
martyrii capientes. Remanserunt au
te cu uenerabili papa hi. Marcellianus
& marc'. simul quoq; & pat eor. Tyllinus.
tc & beat' sebastianus. & pulcherrim'
iuuenis ses tyburcius. & nicostrat' ex
primi scrinio cu fre suo castorio. & cu ux
ore sua nomine zoe. tc claudius cum
uictorino fre suo. & filio symphoriano. q
fuerat amorbo ydropis liuit. Na unu
sis cu chromatio pficiscentib'. hi cu ga
io epo remanserunt in urbe. Quimar
cellianu & marcu diaconi honore scifi
cauit. tyllinu u patre eor fecit pres
biterum. sebastianu qa ad multor p
fectum sub milicie specie latebat. defen
sorem ecclie instituit. ceteros u subdiaco
nos fecit. S; qa tut' null' inuenire poterat
locus ad latebra confouenda. morabant
omis apud castulu quenda xpianu zeta
rium palacii. Qui castul' ibidc in palacio
in superiori loco. & ualde altissimo comane
bat. Ideo aut hec mansio apta putaba
tur. qa & ipse castul' cu suis omnib' xpi
anissim' erat. & lex data de sacrificiis cu
ubiq; sui feruore deseuiret. multis qui
palacio adherebant. qa nec suspicio de
eis ee poterat celabant. Erant g ut di
xim' omis hi morantes cu sco papa gaio.
apud castulum zetariu in ipsis superio
ribus palacii. & die noctuq; gemitib' ac
fletib'. & ieiuniis et oracionib' occupa
ti exorabant dnm. ut dignu haberent
tolerancia confessionis ei'. & in numero
sco' martyrum sociari. Ascendebant
aut ad eos occulte religiosi uri religio
seq; femine. & postulabant scos. & diui
sas ibi sanitatu gras impetrabant. Na
ceco' oculi illuminabant. eo' pcib' & sal
uabant infirmi. & ex obsessis corpibus
demonia expellebant. Interea du hec
agunt. ctisiens beat' tyburtius occur
rit homini qui de alto lapsi caput et
omia membra quassauerat. ita ut de sola
sepultura ei' agerent hi quo' filius
dicebat. Te dia eis flentib'. Si mittit
me incantare ei. forsitan recuper sani
tate. Cumq; omis decliuem spacium
accessit ad eum. & cepit dicere leuite su
per uulnera ei' oracione dnica. & symbo
lu. & ita solidata sunt ossa ei. & caput
& omia uiscera. ut quasi nichil ei eue
nisset. ita facte e incolumis. Hec itaq; cu
fecisset. cepit ire. Tenebant aut illum
parentes ei' dicentes. Veni & habe cu

seruum · & omia bona mā t tdim' cū eo/
qua ipsū unicū quē habebam' rā mortu
um nobis reddidisti uuū · Dicit eis bea
tus tyburcius · Si feceritis ea que dixe
ro uobis/ magnipendā mercedē habebi
tis smutatis huius · Dicunt ei parentes
ei/ Nos metipsos si seruos habere digne
ris · contire nō possum'/ q̄ nummo & optam'·
si ipse udicaueris dignū · Tē appēhensa
manu eo/ seggauit eos a tbis/ & indica
uit eis uirtutē nominis xpi · & uidens
animū eo/ fractum fortit' intimore dū/
pduxit eos ad papam & diā · Venera
bilis papa ac diuine legis antistes · ecce
q̄s pme hodie lucrat' ē xpē/ in quib' fide'
mea uelut arbuscula primū prupit in
fructū · Tē sēs papa gai' baptizauit
uuenē cū parentib' suis · deo grās refe
rentē · Verum q̄a multū ē siuelim' ea
psequi · que & quanta p eos fecerit xpē/
qualit' unusquisq; ad palmā martyr
ii uenerit · explicem' · Beatissima zoe a
postolo/ natalē agebat · & dū ad confes
sionē Pet apli oraret · ab insidiantib' pa
ganis artat' · ducitq; ad patrum regio
nis naumachie/ & compellit' martis sta
tunculo quod illic stabat · thura succē
dere · Cui illa respondit · Mulierē mar
ti sacrificare compellitis · ut ostendam
martem urīm muliebria delectari · si il
le impudicissime ueneri potuit pudorē
eripe · mū tropheum fidei in fronte por
tanti · nō poterit pualere · Non enī ego
meis comē eum uirib' luctor/ si; dū nrī
ihu xpi uirtute confidens · & uos et il
lum parit' deridendo contempno · Tē
patrus regionus · misit eā in custodia
obscurissima · & p quinq; dies fecit
nec lumen uidere · nec cibum neq; po
tum accipe/ dicebatq; ei · Ibi moueris
fame & cecitate/ nte libaturā regnū seris
dus · Ş · cū transissent sex dies · suggessert'
de ea pfecto sēuenti · quiq; uisit eā a collo
& a capillis marbore excelsa suspendi · et
subt' fumū de sterculino adhiberi · Sta
timq; ut suspensa ē in confessione xpi emi
sit spm · Illi aut' deponentes corp' eius saxo
ligauerunt · & in tyberis alueo miserunt
dicentes · ne xpiani corp' eius tollant · & fa
ciant sibi illā deā · Igit' celebrato marty
rio · uenit in somno beato sebastiano · et
narrauit qualit' martyrium dñi xpi susc
episset · Cumq; hec narraret sēs sebastia
nus · priuit se tinquillin' dicens · Femine
nos ad coronā pceditur · Vtquid uuum'/
& descendens octauo die aplorū · ad bea
ti pauli confessionē accessit · nec hi homi
nus & ipse ppessus insidias timē ē · & a po
pulo lapidat' mortuus ē · & corpus ei tybe
rino gurgiti mancipatum ē · Tē nicost
tus & claudius una cū castorio · uictori
no & symphriano · dū corpa scōr pora ty
berina requirerent · tenti sunt · & ad urbi'
pfectum pducti · Erat aut' iudex fabian'
qui eos hortabat' ad sacrificandum · p dece
dies minus eos & blandiens agens · & nul
lum penit' potuit cōmonere · Tē fecit de
eis suggestionem imperatori · quiq; iussit eo'
tcio torqueri · Cumq; nulla racione tormē
tis cederent/ iussi sunt in medio mari pci
pites dari · Immensis itaq; artati ponderi
bus pelagi fluctib' dati sunt/ ut in loco
mundo int' aqs coronā martyrii celebra
rent · Insidiabant' itaq; infideles fidelib'/
& inq̄ furore xpianū nec poterant nomē
audire · Interea dū seō q̄dā ypo quida'
se simulata fide socaret · dicens ēē se xpi
anū · porro hic apostata exierat · & erat
fraudulent' in omni sermone · & callidus
in omī cōmisso · qui dū a beato tybur

cio uiro scolastico & nobili et seō frequentē
argueret· qđ capillos sup apicē frontis ton
sos arte componeret· & qđ assidue pasce
ret· & ludendo prandereret· qđ libentī femi
narū se aspectib⁹ daret· qđ a ceteris et
oracionib⁹ tolleret· qđ somno dedit⁹ ñ mī
ēet pugilib⁹· & mymis ducentib⁹ noc
tes· dū plus ut diximꝰ a beato tybur
cio acrius argueret· simulat se equani
mū monentē accipe· & egit arte· qua
tinus oxantē scīm tyburcium compben
derent infideles· in qua compbensione
se ipsū teneri fecit· & simul ad secretari
um duci iudicis seuentis· At ubi intꝰ
ducti sunt· fabianus pfectꝰ dixit ad eum
qui se arte tēduerat· Quis diceris· At il
le respondit· Torquatꝰ· fabianꝰ dixꝰ· Qꝫ
pfiteris· Torquatꝰ respondit· xpianꝰ sum·
fabianus dixꝰ· Ignoras quid iusserunt in
uictissimi pncipes· urbi qui sacrificare
dis noluerint· diuersis supplicis macerentꝰ·
Torquatꝰ dixꝰ· Hic magistꝝ ms ē· & ipse me
docuit semp· Quod hunc uideo facere·
necesse ē ut hoc faciā· fabianꝰ confusus
dixꝰ ad tyburciū· Audisti quid torquatꝰ
dicat· Quid ad ista respondes· Tyburciꝰ
respondit· Torquatꝰ dicit ē qđ se xpianū
ēe mentit· Virtꝰ enī ipsā nomms sci gra
ter fert & moleste· suū nomē ñ a suis mo
ribꝰ usurpatum· Reuera enī ut illustris
sime· hoc xpianū uocabulū diuine ue
ritis ē· sectatoꝝ scilicet xpi q uere philo
sophi facti sunt· q uere xpianꝰ dicti sunt·
q ad obterendas libidines fortit militare
Ne credas ut illustrissime hō ēe xpianū·
q in lenocinio suū molliendo capitis fibꝰ
omittit· q tonsorē diligit· q in scapulis
mollit gestit· q fluxo gressu incedit· q
circa uiros negligent agit· feminas dili
gentius intuet· Numq tales pestes dis
habere dignatꝰ ē seruos· Verum qa hic
me se imitaturum asserit· hic eū in tuo
pbabis conspectu· Hic enī qualis fuerit
semp nē euidenter ostendit· Fabianꝰ dixit·
Consultius facies si saluti tue consulas·
& pncipū decreta ñ contempnas· Tybur
cius respondit· Ego saluti mee melius ñ
consulo· qua ut deos deasq; contempnēs·
unū dm ihm xpm dnm meum ēe ēfite
ar· Torquatꝰ dixꝰ· Non solum ipse xpianꝰ
crudelis ē· uerum etiā multos pduader
& decipit· ac docet oēs deos demones
ēe· Ipse autē cum socijs suis cū quibꝰ ma
gicas artes exercet· die noctuq; mean
tacionib⁹ occupatꝰ· Tyburcius dixꝰ· Fal
sitatis ñ erit impunitꝰ· Istū quē uides il
lustrissime uir· malitie sue cuneis estuans·
ad nichil aliud ē xpianus unctꝰ· ñ ut
cogitaret quoñ alijꝰ infidelis symon mē
tiret· Reprehendebā tamē meo cydopeo
ēducatū· dimersū uino pudorē· & sepul
tā communis scītatē· Ebrius pacieba
sitī & esurie uomens· nec ut xpianꝰ· sic ut
antoniaꝰ quondā ille comuua mandu
cabat· bibebat· uomebat· & nē xpianos
arguit· xpianos accusat· in nos mutem
uidicē incitat· gladiū nolenti uidici por
rigit· & ut demonib⁹ ceruices nras meli
neꝰ hortatꝰ· Videmꝰ uotū tuū· uidemꝰ
cruenta ēsilia· & scelerata arte ubera ue
nena tui pectoris imbuen· Accingere
nē o xpianissime· uere carnifices officio·
uendicat· & ipsius uidicis uocē· Appli
ca eculeos appende xpianos· dampna
pcute· incende· Bene nos accipis; si ea
lui minaris· hoc philosophantib⁹ tot⁹ est
mundꝰ· si supplicium euadim⁹ mundi car
cere· si ignes· maiora hoīm cupiditatib⁹
uincim⁹· Decerne quicquid libet· omīs
nobis ulis ē pena· ubi pura ē conscis con

sciencia·fabianus dixit·Restitue te genetri tuo·& hoc esto quod te natura dictauit· Nobilis enim natus ad tantam deuolutus est fecem ut uelis supplicium simul & infamiam subire & mortem· Tyburci respondit·O prudentissime uirorum & romanis iudicem dignissime· Quia meretricem uenerem & incestum iouem & mercurium fallacem & saturnum filiorum occisorem colere nolo·infamia generositatis meae uirtutem & quia unum & uerum deum qui in celis regnat adoro & ueneror·supplicijs me macerandum esse minaris & tristitas· Non abnuam si ne renuam si negem christum filium dei ad hoc de celo descendisse ad tristitiam ut ratus homo ad celos possit ascendere· ideo omnes istas pompas quas colitis sine causa peculeans pedibus meis·deo me omnipotenti subiecit· Tunc fabianus iussit ante pedes eius carbones ardentes effundi·& ait ad eum·Eligat unum de duobus aut thura in istis carbonibus adicere·aut pedibus super eos nudis incedere· Tunc beatus tyburcius faciens signum crucis·constanter nuda super eos ingressus est planta·& cepit perfecto dicere·Depone infidelitatem·& discere quia hic solus deus est quem confitemur creaturis omnibus dominari·Vtinam tu si potes in nomine iouis tui manum in calida aquam·& si potest facere iouis tuus·faciat te non sentire furorem ardoris· Nam in nomine domini mei ihesu christi uidere in quod super flores roseos gradiar·qua creatura ipsa creatori famulatur· Fabianus dixit· Quis ignorat uos magica arte decepisse christum uestrum· Tyburci respondit· Obmutesce infelix·& noli auribus meis has iniurias irrogare·ut audiam te rabido ore latrantem mellifluum nomen & semen· Tunc uero fabianus dictauit sententiam dicens·Blasphematores dei·et rei atrium iniuriarum gladio aditari· Ducat eum in uia lauicana extra miliarium ab urbe·& effundens oratione ad dominum uno ictu gladii uberat abscessit·& in eodem loco apparente quodam christiano sepultus est·in quo loco multa beneficia semper christe praestat·ad laudem sui nominis usque in presentem diem·

Post hec autem torquatus egit·ut castulus extra tarus palacii & hospes secum ageret· et hic extra appensus extra audit·in confessione dei perseuerans·missus est in foueam·& de missa est super eum massa harenaria·& ipse cum palma martyrii migrauit ad christum·

Tenentur post hec marcellianus & marcus· & ambo ligati ad stipitem in pedibus sudes acutos acceperunt· Quibus dicebat insanissimus iudex· Tamdiu fatuis stabitis plantis·quamdiu diis debitum reddatis officium· Et ambo fratres in uno ligno confiati·psallebant inter se dicentes·Ecce quam bonum & quam iocundum·habitare fratres in unum· Dicit eis fabianus·Infelices & miseri deponite animam uanam·& liberate uos metipsos a cruciatibus imminentibus super uos· Et ut respondentes ambo dixerunt·Humquam tam bene epulati sumus·sicut in cepimus esse in amore christi· Vtinam nos sic esse sicut sumus tamdiu permittas·quamdiu hui regimini corpus indumento· Cumque transisset una dies & una nox·& illi in psalmus & hymnis perseuerarent· iussit eos ambos ibi ubi stabant lanceis platea transfigi·& ipsi per martyrii gladium ad sydera regna migrauerunt· Extra sepulti sunt & ipsi in uia appia miliario secto ab urbe in loco qui uocatur ad harenas·qua cripte harenarum illic erant· ex quibus urbis menia instruebantur· His igitur expletis beatus sebastianus conuenit est· qua ut diximus uidebatur sub clamide latere quod mules erat dignissimum christi· Suggessit de eo perfecto diocletiano imperatori· Quem diocletianus ad se conuocans ait·

go te unꝭ ꝓmos palacii mei semp habui. et
contꝭ salutꝫ meã in deoꝝ nuuꝛtã hactenꝰ
latuisti. Sebastianꝰ respondꝫ. ꝑ salute tua
xp̃m semp colui. & ꝓ statu oꝛbis romani
illum qui in cẽlis ẽ. semp adoꝛaui. ẽsidez
rans a lapidibꝰ auꝛilium petere. insani
capitis ẽẽ & uani. Tẽ diocletianꝰ iussit eũ
duci in meduꝫ campi. & ligari quasi sig
nũ ad sagittã. & iussit ut sagittarii eũ
sagittarent. Tẽ posuerunt eũ milites
in medio campo. & hinc inde repleuerꝫ
ita eũ sagittis. ut quasi ericius ita ẽẽt in
sirꝫ ictibꝰ sagittarum. & humantes autẽ
illũ mortuũ abierunt. Tẽ relicta uxoꝛ
martyris castuli zetam. nomine hire
ne. abiit in nocte ut coꝛpꝰ tolleret. et
sepeliret. & inueniens eũ uiuentẽ. ad
duxit eũ ad domũ suã in insulã excelsã.
Ibi manebat ad palatiũ. & ibi infra pau
cos dies salutẽ integerrimã recuꝑauit
in omnibꝰ membris. Cumq; omis xp̃iani
ad eũ uenirent. hortabantꝫ eũ abscede
re. Ille autẽ oratione facta descendit.
& stans sup gdꝰ elioballi. uementibꝰ im
peratoꝛibꝰ dixit. Iniquis subreptionibꝰ
animos impii uiꝝ temploꝝ pontifices
obsident. suggerentes de xp̃ianis fal
sa cõmenta. dicentes eos rei publice ẽẽ
aduꝛsarios. quoꝝ orationibꝰ ipsa res pub
lica meliorat̃ & creseit. qui pimperio
uiꝝ & ꝓ salute romani exercitꝰ oꝛare
ñ cessant. Cũ hec & alia diceret. dio
cletianꝰ ait. Tu ne es sebastianꝰ. quem
nos dudũ sagittis iusseramus inter
ci. Sebastianus respondit. Ad hoc
me dñs ihc xp̃s resuscitare dignatꝰ est.
ut conuenia & contester uos coꝝ omi
ppło. iniusto iudicio ꝓsecutionẽ iam
xp̃i famulos ebullire. Tũ iussit eum
in ypodromũ palacii duci. & tamdiu
fustibꝰ cedi. quandiu spim exhalaret. Tẽ
tulerunt coꝛpus eius nocte. & in cloacã
maximã miserunt dicentes. ne forte
xp̃iani eum sibi martyrem faciant. Tẽ
beatꝰ sebastianꝰ apparuit in somno seq lu
ce cuidã mane religiosissime dicens.
In cloaca illa que ẽ iuxta circũ inuenies
coꝛpꝰ meum pendens in gumfo. hoc tu
dum leuaueris ꝓduces ad catacumbas.
& sepelies me in nimio cryptę. iuxta uestiꝝ
gia apꝰlorꝫ. Tẽ beata lucina ipsã ꝑ se cum
seruis suis medio noctis abiit. & eleuans
eum in pagone suo ꝓduxit eũ ad locum
& ibi ubi ipse inꝑanerat. sepeliuit. Ipsa
autẽ seã lucina ꝑ tres ingressa dies a loco ip
so seõ ñ discessit. Post aliquantos autem
annos ꝓ xp̃i ecclie ẽ reddita. quę stati ut
ecclia gl̃am patꝝ accepit. domũ suã fecit
ecclesiã. cui omis opes suas ad xp̃ianoꝝ
subsidia tribens. fecit ecclam ipsam he
redem mapõ. qui uiuit & regnat in sẽla
seculoꝝ amen. Explicit passio sẽi
Sebastiani martyris. Incipit
passio sancte agnetis virginis
et martyris xpi.

Ambrosius epẽ
uirginibꝰ sacris. Di
em festum sactissi
mę uirginis celebre
mꝰ. Hinc psalmi re
sonent. inde concre
pent lectiones. hic
ploꝝ tbę letent. inde subleuient paupes
xp̃i. Omis g̃ gtulen̄ in duõ. & ad edifica
tionẽ uirginum. quam passa sit agnes
beatissima admemoꝛã reuocem. Ter
cio decimo ętatis suę anno morte ꝑdi
dit & uitã inuenit. quia solum uitę di
lexit auctoꝛẽ. Infancia computabatur
in annis. sz erat senectꝰ mentis immensa.

corpore quidē iuuencula. ꝫ animo cana
pulchra facie. ꝫ pulchrior fide. Que dū
a scolis reuerteret. a pfecti filio adamat.
Cuius dū parentes requisisset. & inuenis=
set. cepit offerre plurima. & plura pmit=
tere. Veniq; detulerat secū pciosissima
ornamenta. que a beata agnete uelluti
quedā sunt stercora recusata. Vnde fac=
tum ē. ut iuuenis maiori purg eret sti=
mulo. & putans eā meliora uelle accipe
ornamēta. omnē lapidē pciosū secū de=
fert. & p sē ipsum & p notos et affines. ce=
pit aures uirginis appellare. Diuitias.
domos. possessiones. familias. atq; omēs
mundi diuitias. repmisit. si consensum
suū ei⁹ coniunctioni nō negaret. Ad hec
beata agnes. tale fert iuuenem dedisse re=
sponsum. Discede a me fomes peccati.
nutrimentū facinoris. pabulū mortis.
discede a me. quia iā ab alio amatore
puenta sum. q̄m satis meliora optulit
ornamenta. & anulo fidei suę subarra=
uit me. longe te nobiliori. & genere et
dignitate. Ornauit inestimabili dex=
trocherio dextram meā. & collū meum
cinxit lapidib⁹ pciosis. Tradidit auribus
meis inestimabiles margaritas. & circū
dedit me uernantib⁹ atq; coruscantibus
gemmis. Posuit signū in faciē meā. ut
nullū pter ipsū aliū amatorē admittā.
Induit me cyclade auro texta. & innūsis
monilib⁹ ornauit me. Ostendit in thesau=
ros incomparabiles. q̄s in se donaturū si
in eo pseuerauero repmisit. Non enī pote=
ro ad contumeliā pōris amatoris aliū
aspicere. & illum derelinquere cui q̄ sum
caritate depacta. cui⁹ generositas celsior.
possibilitas fortior. aspect⁹ pulchrior. a
more suauior. & omīs grā elegantior. d q
in thalam⁹ collocat⁹ ē. cuius in organa
modulatis uocib⁹ resonāt cui⁹ in uirgines
iustissimis uocib⁹ cantant. Jā mel & lac er
ei⁹ ore suscepi. iā amplexib⁹ ei⁹ castis astricta
sū. Jam corp⁹ eius corpi meo sociatum ē. et
sanguis ei⁹ ornauit genas meas. Cui⁹ mat
uirgo ē. cui⁹ pat femina nescit. cui angeli
seruiunt. cui⁹ pulchritudinē sol & luna
mirant. cui⁹ odore reuiuiscunt mortui.
cui⁹ tactu confortant infirmi. cui⁹ opes
numquā deficiunt. cuiusq; diuitie nō de=
crescunt. Ipsi soli seruo fide. ipsi me tota
deuocione cōmitto. Que cū amauero
casta sum. cū tetigero munda sū. cū ac=
cepo uirgo sum. Nec deerunt post nup=
tias filii. ubi & part⁹ sine dolore succe=
dit. & fecun⁹ & ditas cottidiana cumu=
lat. Audiens hec insani iuuenis amore
carpit. ceco. & int angustias animi & cor=
poris anhelo cruciabat. spu. Int hec lec=
to pstrnit. & p alta suspiria amora me=
dicis apit. Fiunt nota pat. que fuerant
inuenta a medicis. & eade patna uoce q̄
fuerant ia dicta a filio. ad peticionē uir=
ginis reuoluunt. Ad bnegat agnes bea=
tissima. & se nullo pacto asserit pōris
sponsi federa uiolare. Cumq; pat diceret
fascib⁹ constitutu se pfecturā agere. et
idcirco nī sibi quamuis etiā illustrissimum
posse conferri. cepit tam uehemēt mo=
rere. q̄s esset de cuius se agnes potestate
iactaret. Extitit quida ex parasitis ei⁹
diceret hanc xp̄ianā ee ab infantia. et
magicis artib⁹ ita occupatā. ut dicat. xp̄m
sponsū suū ee. Audiens hec pfect⁹ letus
efficit. & missa apparitione cū ingenti
strepitu. suis ea tribunalib⁹ pcepit astare.
& primo quidē blandis ea sermonib⁹ secre=
tius puocat. de hinc tronib⁹ pulsat. Sed xp̄i
uirgo. nec blanditto seduci. nec trore
concutit. sed eodē uultu. & eodē animo

pseuerans terrentē sīlit sicut blandientē animo deridebat. Videns itaq; pfect⁹ tantā in puella constanciā parentes eī alloquit. Et quia erant nobiles. et uim eī inferre nō poterat titulum xpianitatis opposuit. Sequenti itaq; die pfect⁹ agnē sibi psentari pcepit. et iterū atq; iterum eadē repetens replicare cepit de iuuenis amore sermonem. Cumq; omīs sermo eī casso labore deficeret. sisti eam iterū suis tribunalib⁹ iussit. cui et dixit. Sup̄stticio xpianor de quoū te magicis artib⁹ iactas. nī ate fuerit segḡata. nō poteris insanā abicere pectoris. neq; equissimis consiliis pbere consensum. Vnde te aduenerandā deam uestam pperare necesse ē. ut si pseuerantia uirginitatis placet eī die noctuq; sacrificiis uenerandis insistas. Ad hec beata agnes dix. Si filium tuum quamuis iniquo amore uexat tum tamen iuuentē hominē. utiq; qē rationis capax. q audire. uidere. palpare potest. flore cum lucis bonis pfruī. si ḡ hunc causa amoris xpī nulla possū ratione respicere. quoī possum ydola muta. surda. sine sensu. sine anima. ad iniuriā summi dei ceruicē meā uanis lapidib⁹ inclinare. audiens hec pfect⁹ dixit. Cupio consultum pbere infancie tue. et adhuc te deos blasphemantē idcirco differo. quia annos tuos infra sensum aspicio. Noliq; temetipsā ita despicere. ut mox deor incurras. Beata agnes dix. Noli infantiā corpalē ita despicere in me. ut putes me te uelle habere ppitium. Fides enī non in annis. sed in sensib⁹ inuenit. et dis ompē mentes magis compbat quia ętates. Deos autē quozum mox me incurrere nō uis. ipsi se ira sci p mittant. ipsi loquant. ipsi hoc in pcipi-

ant. ipsi se uubeant coli et adorari. Verū quoniā te ad hoc uideo tendere qd impetre nō poteris. quecquid t uidet exerce. Symphronius pfect⁹ dix. Vnū t de duob⁹ elige. aut cum uirginib⁹ dee uestę sacrifica aut cū meretrib⁹ scortaberis in contubnio lupanari. et longe erunt a te apiam. q te magicis artib⁹ imbuerunt. ut ad hanc ęa lamitatē intrepido animo puenires. Vn de ut dixi. aut sacrifica dee uestę ad laudem generis tui. aut ad ignominiā ma taluū tuor. et pūblice abiectionis scortium. Tē beata agnes. cum ingenti constancia dix. Si scires qui sē dns mūs. nō ista tu ex tuo ore pferres. Vnde qa nouit uirtutē dnī mei ihu xpī. secura contemno minas tuas. credens quod neq; sacrificem ydolis tuis. neq; polluar sordibus alienis. Occū enim habeo custodē corpis mei angelm dnī mei ihu xpī. Nā unigenit⁹ dei filius quē ignoras murus sē inpenetrabilis. et custos mī ē. numquā dormiens. et defensor mī ē. numquā deficiens. Du autē tui aut erei sum. ex quib⁹ cuncta me sunt melius ad us⁹ hominū. aut lapidei ex quib⁹ platę ad euadendum lutū melius sternunt. Diuinitas q nīm lapidib⁹ uanis habitat. ī celis. nī mere aut alioq; metallo. si in regno supno consistit. Tu autē et similes tui habitura deor recesseritis. simulis uos pena concludet. Sicut enim illi igne conflati sunt ut funderent. sic colentes eos ppetuo incendio conflabunt. nō ut conterant. sed ut confundant. et peant in eternum. Ad hec infamus iudex iussit eā exspoliari. et nudā ad lupanar duci. sub uoce pconia dicentis. Agnē sacrilegam uirginē. dns blasphemiā inferentē. scortū lupanarib⁹ dicatā. Statī autē ut exspoli

ata ē crine resoluto tanta densitatem
capillus ei gra diuina concessit ut meli⁹
eo⁹ fimbrijs uideret quā uestib⁹ tecta
Ingressa aut turpitudinis locum angl⁹
dñi illic ita puratum inuenit ut circum
daret eam immisso lumine ita ut nullus
eam posset p̄ splendore nec contingere
nec uidere fulgebat enī tota cella ilia
quasi sol radians in ui⁹tute sua Et q̄n
tum q̄s curiosior ee uoluisset oculis tan
to sui⁹ aciē obtundebat Cumq; se ī
oratione dño substraxisset apparuit an
te oculos ei⁹ stola candidissima & appre
hendens eā induit se & dix Gras t ago
dñe ihuxp̄e q̄ me in numero ancillarū
tuarum cōputans uestē hanc m largiri
dignatus Ista namq; ad corpusculum eius
aptū erat indumentū & ita nimio can
dore conspicuū ut null⁹ dubitaret hoc
ñ n angelicis manib⁹ p̄paratum Interea
lupanar loc⁹ efficit⁹ orationis in q̄ omnis q̄
fuisset mgr̄sius adoraret ac ueneraret & dās
honorē immisso lumini mundior egr̄deret
foras quā fuerat int⁹ mgr̄sius Cumq; hec
agerent p̄fecti filius qui auctor erat hui⁹
sceleris uenit ad locum cū suis sodalibus
quasi insultatur⁹ puelle cū quib⁹ lybidini
sue se posse credebat ludibriū exercere ꝑ
mgr̄sios ante se furentes pueros ac p̄ut fu
gientes cū nimia uideret ueneratione
& ingenti admiracione egr̄sos cepit impu
dent arguere atq; uanos ac molles et
miseros iudicare Et irridens eos locum
ubi unxo orabat audacter mgr̄siur & u
dens tamē lumē circa eā n dedit honorē
deo ꝑ uruens in ipso lumine primoq; ma
am uel manu contingeret cecidit mā
ciē sua & p̄uocat⁹ a diabolo expirauit Vi
dentes aut socij eius q̄ mora int⁹ faceret pu
tabant eū obscenis op⁹ occupari & mgr̄

dicns unus ex iuuenib⁹ q̄ ei familiarior erat
ut quasi congratularet insultationib⁹ ei
& mortuum eū inuenies exclamauit
uoce magna dicens Pessime romane fuc
curruit magicis artib⁹ ista meretr̄ p̄fecti
filiū intfecit Fit repente concurs⁹ ppl⁹
ad theatrum & uaria ppli furentis accla
matio Alii dicebant magā alii innocen
tē alii ū sacrilegam eclamabant Prefect⁹
aut audiens filiū suum intrusse eū ingen
ti tumultu & luctu uenit ad theatrum
& ingressus ad locum inq̄ corp⁹ filii ei iace
bat exanime eū ingenti clamore dice
bat beatissime uirgini Crudelissima
omniū femmarū ad filiū meū uolui
sti apodixen tue artis magice demon
strare & cum talia atq; huiusmodi
uerba multa repeteret & causas mor
tis ei uehement inquireret aut ad eum
beatissima agnes Ille cuius uolunta
tē uolebat p̄ficere ipse in eū potestatē
accepit Quare aut omis q̄ ad me ingressi
sunt sani sunt Qui a unū si dederunt
honorem deo q̄ in anglm suū misit q̄ a
me induit hoc indumento munditie sue
& custodiuit corp⁹ meū quod ab ipsis cu
nabulis xp̄o consecratū e & oblatum
Videntes aut splendorem anglicum
adorabant omnes & abscedebant illesi
Hic aut impudens statim ut ingressus e
seuire cepit & fremere Cumq; manū suā
ad me contingendā aptaret dedit eum
angls dñi in replam morte Dicit ei p̄fec
tus In hoc apparebit q̄ a in magicis artib⁹
ista gessisti si depcata fueris ipsū anglm
ut restituat in filium meū sanū Cui be
ata agnes respondit licet fides tua hec
impetre n meruerit a dño tamē quia tēp⁹
e ut ante hanc tbr̄ urb⁹ dñi mei ihuxpi
manifestet egdiminu omis foras ut soli

tam ei oracionē offeram. Cumq; unūsi fu
ssent egīssi ꝓternens se in faciē suā cepit
orare dnm ut iuuenē resuscitaret. Orante
autē illa apparuit ei angls dnī q eleuauit
eam flentē & confortans animū ei iuue
nē suscitauit. Qui egīssus foras cepit pub
lica uoce dicere. Vnus ds in celo & unica
& immari qui ē ds xpianoꝝ. Nā oīa tē
pla uana sunt dii qui colunt oīs uanu
sunt & penit nec sibi possunt aliquid
nec alis auxiliū pstare. Adhanc uocem
oīs aruspices & temploꝝ pontifices con
turbant & fit p eos uehemencioꝝ quā
fuerat seditio pploꝝ atq; oīs una
uoce clamabant. Tolle magā tolle saē
legā que & mītes mutat & animos alie
nat. Prefect autē uidens tanta mirabilia
obstupuit si; uerit ꝓscriptionē si contra
temploꝝ pontifices ageret & agnē cont
suas sēntencias defensaret uicariū ad
seditionē ppli iudicē dereliquit ipse aut
tristis abscessit eo q̄d eā ñ potuit post re
surrectionē filii siu liberare. Tē aspasius
uicarius ppli seditionem ñ ferens iussit
in conspectu omnium ignē copiosū acce
di & in medio eā ꝓcepit iactari flāmarū.
Quod cū fuisset impletū statī in duas
partes diuise sunt flāme hinc atq; illīc
& seditiosos pplos exurebant ipsā autē
penit in nullo contingebat incendiū
Hoc aut ñ diuinis uirtutib; si; magis
diuinacionib; & maleficiis reputantes
dabant int se ppli fremit & infinitos
clamores ad celū. Tē beata agnes expan
dens manꝰ suas in medio ignis in his ū
bis oratione fudit ad dnm dicens. Om
nipotens adorande colende tremende
pat dnī mei ihu xpi benedico te q̄a per
sem unigenitū tuū filiū tuū eruasi mimas ho
minū impioꝝ & spurcitias diaboli im
polluto calle tēsiui & ecce nē p spīm sēm
ore celesti ꝓfusa sum focus uarta me
morē flamma diuidit & ardor incen
dii huiꝰ ad eos a quib; ministrat refundi
t. Benedico te pat ꝓdicande q̄ etiam
int flammas intrepidā me ad te uenī
re ꝓmittis. Ecce iā quod credidi uideo
quod spaui iam teneo quod concupi
ui complector. Te confitteoꝝ labiis cor
de te totis uisceribꝰ concupisco. Ecce
uenio ad te uerū & uerum dm q̄ cum
dnō nrō ihu xpō filio tuo & spu sco unus
& regnas in et semp & incuncta sēcula se
culoꝝ amen. Cumq; complesset oracio
nem ita oīs ignis extinct est ut nec
tepor quidē incendii remaneret. Tē
aspasius urbis rome uicarius ppli sedi
cionē non ferens in gutture ei gladiū
mergi ꝓcepit atq; hoc earu sanguinis
siu roseo rubore ꝓfusa xpō sibi sponsam
& martyrem consecuit. Parentes ei eius
nullā penit ulticiam habentes cū oīm
gaudio abstulerunt corpꝰ ei & posuerit
illd in ꝓdio suo ñ longe ab urbe iuxta q̄ di
cit numentana. Vbi cū oīs tba xpi
anoꝝ concurreret insidias a paganis p
essi sunt & uidentes pplm infidelium
sup se uenientes armatos oīs fugerūt.
aliquanti tamē lapidū ictib; lesi euasert.
Emerentiana aut q̄ fuerat collacta
nea ei iuxta beatissima licet carcerum
na constanter intrepida cont seuientes
astabat immobilis & his ūbis exhorta
bat eos. Supflui miseri caduci atq; ato
citissimi eos qui dm omnipotentē colunt
occiditis & p defensione lapidū innocē
tes homines uigulatis. Hec & his simi
lia dū tbis furentib; diceret lapidata ē
ab eis et orans uarta sepulchrū agnes
beatissime emisit spm. Non dubium

quod in suo sanguine sit baptizata. q̄ p̄de
fensione ultricē dum confiteret dñm
monē constanter accepit. Exadē denuq; ho
ra fit ire mot uehementissim. & cū nimi
a ēet cel serenitas. tantē consonationes
tantaq; fulgura & uoces et tonitrua ex
terrunt. ut pars maxima ipsam ppli ex
spauerent. Vnde factum ē. ut null pene
ex eo aduenientib ad sepulchra scōr ali
qs molestias excitaret. Venientes aut
parentes beatē agnetis cū sacerdotib
nocte abstulerunt corp uirginis sc̄e eme
tentane. & sepelierunt illud in continuo
agelli beatissimē uirginis agnetis. Igit
dum parentes sc̄e agnetis assiduus p
noctacionib uigilarent ad tumulū ei
uiderunt in medio noctis silentio exerci
tum uirginū q̄s omis auro tectis cyclā
dibus indutē. cū ingenti lumine p̄terei
lunt. inq̄s uiderunt beatissimā ag
nē simul uestē fulgentē. & ad dexteram
ei agnum niue candidiorē. Hec itaq;
dū uiderent parentes ei. & omis q̄ simul
aderant. quasi stupe mentis incurrit.
S; beata agnes p̄rumpē gdum figens.
& stans parentib suis dix. Videte ne me
quasi mortuā lugeatis. S; congaudete
mecū atq; congratulamini. quia cū bus
omnib lucidas sedes accepi. & illi sum
uncta uestis quē in uitis posita. tota
anima intencione dilexi. & bis dictis
p̄fitit. Hec ubi publicē abomib q̄
uiderant. cottidie uulgabat in ppło.
Vnde factum ē. ut post aliquanto an
nos ad constanciā constantini augus
ti filiam. hoc factū ab bis q̄ uiderant
narraretur. Erat enī ipsa ēstancia re
gina uirgo. S; ita obsessa uulneribus. ut
a capite usq; ad pedes nulla membro
pars libera remansiss. Acceptoautem
consilio. spe recuperande salutis. uenit ad
tumulū in̄is nocte licet pagana. tamē
credula animi intencione sces fideliter
fundebat. Quod dum faceret repenti
no somno arripit. & uidet pulsum ag
nē beatissimā talia sibi monita p̄feren
tem. Constanter age constanter. & crede
dñm ihm xp̄m filiū dei ēe salvatorem
tuū p̄ quē in̄ consequeris omnē uulne
rū que in corpe tuo pateris sanitatem.
Ad hanc uocem constancia euigilat sa
na. ut nec signū in ei membris alicuius
uulneris remaneret. Re cōfa q̄ ad pala
tium sanissima fecit gaudiū et patri
augusto. & frib suis imp̄atorib corona
ē ciuitas. fit leta. & militantib & p̄ma
tib. atq; omissis audientib infidelita
tis uenena supabant. Interea pecit
patrem & frēs augustos. ut basilica be
atē agneti construeret. & illic sibi mis
sas celebrari p̄cepit. Cucurrit hec opi
nio ad omis. & quotquot credentes ad ei
tumulū p̄uenissent infirmitate deten
ti liberati sunt. Q̄d & facere xp̄m null
ambigat usq; in hodiernum die. Pseue
rauit aut constancia augusti filia in vir
ginitate. p̄ quā multe uirgines nobile
& illustres sac uelamina susceperunt. &
q̄a fides mortis damna in patiē usq;
hodie multe uirgines rome. agnē bea
tissimā quasi in corpe manentem at
tendunt. & eius exempli amore prouo
cate in uirginitate uiriliter perseue
rant. credentes sine dubio. quod perse
uerantes perpetue uictorie palmam
acquirant. a dño nro ihu xp̄o. cui est ho
nor & gl̄ia in secula seculorum a3.

Explicit passio sc̄e agnetis uirginis
& martyris. Incipit passio sancti
Patrocli martyris xp̄i.

EMPORE illo sub aureliano ꝑside ē xp̄ianus ora tempestas· ita ut tā pene cruciarent̄ oīm̄ q̄ in illo tempe xp̄ia in ēē uidebant̄· Crat aut̄ tunc ꝑsecutio xp̄ianoꝝ nequissima ualde· facta ē ḡ inquisitio hominū· qui legē catholicā diligebant· & cū inue nissent eos· diuīsis pēnis mactabant eos· & multi ꝓpassionē coronati· trāsierunt de mundo in regna celorum· Crat aut̄ tunc in trecassina ciuitate· ur nobilissi mus nomine patroclus· Is habebat ha bitationē eat̄ ciuitatē quasi passib' du centis· quā ei reliquerant parentes eius cū multis edificiis· & ipse in eo erat habi taculo· & seruiebat deo celi die' ac nocte'· & legē catholicā diligebat· instituit' bene litteris & prudentia· & gemma curuans mansione cunctis horis· ita ut ꝑ singu los dies ñ reficeret̄ cibo ñ hora diei du odecima· Multas tam̄ orationes & dep̄ cationes aute refectionē dño reddebat· & omīa q̄ possidebat de substancia pa rentū· p uiduas & orphanos erogabat· q̄ ex toto corde xp̄m diligebant· ita ut ō nes xp̄iani estimarent eum dispensatorē ēē celestē· Ses aut̄ ur ꝑsistebat in mini sterio dei· & in obsequio celesti & in oratī one & ieunio· splendide tractans de or natu milicie celestis· q̄ scripta ē in libris & scis euuangelis· quib' ipse dñs dicit· o mia que habes da paupib'· & habebis the saurum in celo· & ueni sequere me· Ses ū ur patrocl̄us ꝑsistebat in dei timore et in oratione· demones effugabat· & ur tutes multas p eum dñs ostendebat· et omīs uenerabant̄ eū quasi uirū iustū et dignū & di ministrum habitu & religio so uultu· & de specie pulchra uenerabā tur eū ualde in multis modis· & de nobi litate & obsequio· & de religione & hono re· q̄ iugit̄ die' ac nocte' uigilus atq; ie iunus indesinent̄ insistebat· Cū igit̄ dicens ū aurelian' impiissim' ꝑsecutor xp̄ianoꝝ· in diuīsis partib' urbis senonice· q̄ ē nobi lior ciuitas ꝓgebat trecassis· & audiens de beato patrocl̄o quia talia gesta erant de eo· secretius ꝑscrutat' ē eū· & cū inue nisset eū· ait illi· Audiui de te q̄ talia ꝓ ignorantiā agis· & uana religione co lis & adoras eū q̄ ab hominib' alapis cesꝰ ē· Patrocl̄us ū insipienti sermoni ei' ñ de dit responsum ullū· Aurelian' dix̄· Cui religionis es· aut quē dīm adoras· Pat rocl̄us respondit· Adoro dīm unū & uerū q̄ in celis habitat & humilia respicit· et oīa scit antequā fiant· Aurelian' dix̄· Recede ḡ ab hac stultitia· & adora deos nros· & seru eis· a quib' honorē poteris habe re· & diuitias multas & magnū nom̄· et a quib' honorari poteris· Patrocl's respdit· Ego ñ noui alū dīm· ñ unū uerum q̄ fe cit celū & trā mare & oīa que in eis sūt· qui facit uisibilia & inuisibilia· Aurelianus dix̄· Disputa siuera sunt q̄ dicis· Patrocl's respdit· Vera & ꝓbabilia sūt q̄ ego osten do· si scio q̄a ueritas odium habet· Aure lian' dix̄· Ignu te tota· usq; q̄ immoles dis· Patrocl̄us dix̄· Ego immolo sac̄ficiū laudis· Hostiā enī uiuā me offero deo· q̄ me ꝓ suo seō nōie ad martyriū uocare digna tus ē· Aurelian' furore cōmot' adiusus legē xp̄ianoꝝ sic ait· Quicunq; ei cōpedē in pedib' ei' & man' ei' catenis ignitis ꝑ stringite post dorsum ei'· & inducite eū in cellulā secretius· usq; dū ꝑcedam deo qualit̄ ꝓdat· Dic sēs ur electus a deo um

culis constructē. tdiē elegio uno de astantibus munistis. q̄ eū custodiret usq; in diem tcuum. Cū ū patclus eū ēēt in custodia usq; in diē tcuum. orabat ad dnm. & dicebat. fiat misericordia tua dnē supme. ut consolet̄ me secm eloquiū tuū seruo tuo. & postea exultabo. & letabor in misericordia tua dnē. quia respexisti humilitatē meam. & post diē tcuum. educet̄ ē in publicum. Cui uidear sicut. Vem contemptor redime te. & sacrifica dis. Patcl' respondit. Redimet dns animas seruorū suorū. ut nō delinquant omnes q̄ sperant in eo. Tamē aliquid t̄ de thesauro meo possū largiri si uelis accipe. q̄a pauper es. Aurelian' dixit. Quom̄ me tu pauperem dicis ēē. qui multas diuitias habeo. Patclus dixit. Habes trenas diuitias nā pauperes in fide dnī nri ihu xpi. quā mtte recondere noluisti. ideo ipse dāpnabit te. & patrē tuum diabolū. Aurelianus dixit. Multas enī iā in miurias inferis. ita ut t̄ iā amplius nō misereat. Patclus dixit. Miserebit̄ m̄ dns. cui seruo a iuuentute mea. Nā uanū. & superstitiosū honorē tuū. templē. & infelicissimā ecclesiam gētis. Sed et cū ueneris ad eundē locū ubi cruciat̄ diabol's. quēadmodū. & te cruciat̄ expectat. Aurelian' dixit. & go usq; talia numquā audiui. neq; noui. Tamē scio quia omnes pene tue in manibus meis sunt. & corp' & sanguis tuus. Patclus dixit. Habes corp' meū in potestate te cruciandi. tamē animā meā certe lacerare nō potes. qua eā in potestate nō habet nisi sol' dns. qui eā dedit in corpe meo sicut ipse dns dixit. Nolite timere eos qui occidunt corp'. amplius nō habent quid faciant. sed potius timete eum q̄ postquā occiderit corp' animā potest mittere in gehennā. Aurelianus dixit. Habent potestatē dii nri q̄ uera canunt. & adhuc uiuere permiserunt. Patclus dixit. Qui sunt dii uri. Aurelian' dixit. Apollo optim' & uer' ds. iouis & ipse maxim' ds. diana que ē matr deor. q̄ uera hominib' canunt. Patclus dixit. Apollo quē tu ēē dm colis. audiui musa sermonib' nris q̄d admeti regis pecora pascebat. & iouē quē tu adoras. erete mortuus ē de austeritate uentris. & scio eum fuisse hominē prauū. nequissimū. adulterum. fornicatorē. rapacē. adinuentorē omnium malor'. q̄ scandala cum uicinis & proximis seditiosis egit. atq; pauper exspoliator fuit. Ubi cumq; habitabat. statī seditio aut homicidiū commisit ē. Ideo mortuus est tristissima morte. & tra eū non suscepit. & diana quā dicis ēē matrē deor'. q̄s nescit ēē demonum meridianū. In credulitas hominū uana. q̄ frustra adorant q̄d ipsi ignorant. sicut scriptū est. Similes illis fiant qui faciunt ea. et omnes q̄ confidunt in eis. Aurelian' dixit. Multā pacientiā sustineo ad audiendā audatiā tuā. Nisi aut apollinē et iouē & matrē deor. adoraueris. hodie te capitalit̄ diuersis penis mactabo. Patclus dixit. Sicut execrabilis fact. cui cadauer reliqui. si occidere potes. corp' tamen manducare nō potes. & cū hec beatissim' patclus locut' fuisset. Aurelian' furore cōmot' ait. Patclus obnoxius et detestabilis. qui nob confusionē intulit. & deos nros contumeliauit. gladio feriat̄. ut amplius nō uerboset̄. Ducite eū in locum aquosum. & ibi eū de collate. ut corp' ei nō in arido requies

cat. S; beat' ur tdit' ē carnificib' & duc tus ē adriam sygone. Tē beat' patel' oauit & dix. Dñe ihu xpe ne paciari hoc ut meū corp' in hoc loco aquoso requescat. s; da uictoriā nomini tuo. ut magnificet' in oñib' gentib' ne ubi quā dicant ubi ē ds eor. Exaudi dñe oratiōnē meā sicut exaudisti moysen & aaron cum populo tuo & aprustis eis mare. et eduxisti eos p siccū. sic duc p nutu tu transire hoc fluū sicut sēptū ē. eripe me de luto ut nō infigar. libera me a psequentib' me. & cū oraret sēs patelus obscurati sunt oculi tenen cū eum. & ille ingressus fluū exiit ad alia ripam & genua ei' nō contigit aqua. Et cum egressus fuisset beat' patro clus de aqua pgebat ad aridum locum qui ē mons ydoloꝝ & dicebat. Custo dit dñs animas seruoꝝ suoꝝ & de manu peccatoris liberabit eos dñs. Tē illi qui eū tenuerunt timuerunt & dicebant. Q magnus ē ds ei' quē adorat qui eū libe rauit. Alii aut dicebant nil' est fantasma fuit. Inuicē q; susurrabant & magna ter eos erat concertatio. Illis q; contem dentib' aduenies mulier seditiosa et ipsa gentilis dix. Hominē xpianū quē queritis. uidi ubi fluū pstratū in tra sup faciē suam sicq; adorabat dñm suum At illi cū audissent statī ueloces erant pedes eoꝝ ad effundendū sanguinē in nocentē & iustum. Pgebant q; ad eum & cū uenissent ad eū & inuenissent o rantē. exiit un' exulis q erat pri' ppo sit' pēnarum ei' dixitq; ad eū. Tu uere reus es qui fugisti nos. Ecce in manib' nris es. et nō discedes a nobis. donec mo riaris. aut immoles dis nris. Patelus respdit. Ego demonia nō adoro immun da. in unum dm uerum. Carnifices dix runt. Ergo ds ur qualis ē. Nat' anfact' Patelus respondit. O amorē supstitiosum. Deo deo q's enarrare potest. Quia omia quecumq; sunt. siue in celis siue in tris. omnia ipse creauit. Postea misit a se filiū suū ihm xpm. q p nobis sanguinē suum fudit. ut nos de interitu redimeret. se pult' in tra surrexit a mortuis. deinde portat' in celum. emisit a se spm scm et mundū repleuit. in quē credere debem uiuere in obsequio xpi. non p nomine xpi. ut simulā glificem in xpo. Hā quos immundissimo errore & uano amore colitis. scio demonia ee que multis mo dis dissgent. sicut dix ppha. milla die cū uenerit ignis examinatur. ne fallacie demoniū & opib' eoꝝ & sicut sēptum est. quicumq; sacrificauerit demoniis. cū eis dimergent in igne etnū. Loquente ba to patelo. elegit furore cōmot' arr stringite uinculis pedes. & manꝰ carnis inita. & gladio ferite eū. secdm q'd deos nros contumeliauit. Sic ses patel' genua flectens in tra pstrat' a percussore cū peuti ret' dix. In manꝰ tuas dñe cōmendo spm meū & animā meā. q'a scio q'd ppt nomen tuū has penas patior. Sic gladio percussus atq; decollat' ē. & cap eius ab eo precerunt sanguine pfusum. & post triumphū passionis ei' redeuntes ad cesarē. reliquerunt corp' ei' solū. Decolla tus ē aut duodecimo kl' februarii. die vi quod ē parasceuen. Audientes autem duo senes qui et ipsi elemosinā expecta bant. portauerunt corp' ei' cum metu & timore magno. & custodierunt eum usq; ad uespam. Eusebius aut qui erat in eode loco archipr'br. cū liberio diaco no. uenerunt nocte cū linteaminibus

& inuoluerunt corp' ei' & sepelierunt illud
cū paruo luminario ppt' tbā gentilium'
& unxerunt ei cū duobus illis senib'.
O quā pciosa ē dñe in ēspectu tuo mors
sc̄oz tuoz̄. Beati enim q̄ psecutionē pa
cium' ppt' iusticiā' quō ipsoz̄ ē regnū
celoz̄. Letamur q̄ in dñō. & exultate iust'
h. Scriptum ē enī. Letabit' iust' in dñō'
& sperabit in eo. Post temp' ū nō multum
queuit psecutio ecclie & eusebius qui
cū in sepulchro recondiderat edificauit
sup corpus eius paruā cellulā. sedm quod
possibilitatē habebat. Et cū ei casus hu
mane fragilitatis obuenisset. poposcit se
pulturā uxata ubi fusus erat sanguis be
ati patris mr̄is qui passus ē p nomine do
mini nr̄i ihū x. qui regnat cū pat' & spū
sc̄o ds̄ per oīa secula seculorum amen

Explicit passio sc̄i Patrocli mr̄is
Passio sc̄i Vincentii leuite & mr̄is
ROBALILE.

Satis ē ad gl̄am
Vincentii mr̄is'
quod descriptis pas
sionis ipsius titu
lis muid' exstitit
immutē. Vnde red
dim' fide plena relatio
nē gestoz̄ que litterarum
apicib' annotari iudex nō im
merito noluit. q̄a uetū se
erubescebat audiri. Natalis
siquidē pontifex ē male erā
tium auferre de medio testimo
niū pbitatis. Q; quō nobilē mr̄is tum
phū noticie fidelium tradere disponim'
dignū ē ut & generis ipsius nobilitas
breuit' intimet'. Extitit enim pat' eu
thicio ppetuo' qui fuit aggressi nobilis
simi consulis duus. Oat' ū ei' enola ex

osca urbe noscit' pereata. Q ua puericia
studiis litterarum tradit' supna prudente
clemētia q; sibi eū p̄uidebat uas electionis
futurum. gemina scientia a beato ualerio
cesar augustē ciuitatis antistite efficacissi
me claruit. a q̄ etiā sēitate insignis diaco
nii arcē susceptit. Et q̄m i. dē epc impedi
oris lingue fuisse dinoscit'. tuto doctrine
ministio uenerabili vincentio. ipse oratio
ni & diuine contemplacioni sedul' insiste
bat. Ad ū memoratē archidiacon' uices se
pdicti pontificis diligent' & opportune
exequebat'. Cum q; apud cesar augus
tam ciuitatē ut multoz̄ sinceritas & sig
nata ueritatis uba testant'. datiano cui
dā p̄sidi gentili & sacrilego a dñis & p̄nci
pib' suis uidelicet diocletiano & maxi
miano. seuiendi max̄imos forte occasio
cecidisset. & ei oblatum pfane crudelitati
rabies aspirasset. epōs ac prbos ceterosq;
sac ordinis ministros. spu nequitie agita
tus rapi p̄cepit. Primus q; valerius epc̄.
& vincentius archidiacon' fidei solidi
tate & spe fruende uictoria subnixi. m
confessione dei tanta alacrit cucurrerunt.
tanto feliciores se futuros ee credentes.
quanto acriora tyranni supplicia pa lon
ganimitate certassent eluncere. Vnde
certamnis ac penaru' dilatio. remunera
cionis eis uidebat' diminutio. Ad dicta
mus iudex scōs dei p̄mo ualentiam sub
carcerali custodia. & famis miseria ac ca
tenaru' stridore p̄bi p̄cepit. ut eos uexa
cione itineris frangeret. & facilius subige
ret iniuria. q̄s uidebat nō posse superari pe
na. Quicquam manib' & cruciab' inusa
ferri pondera sustinerent. & ponis artus
iam tēmoris supplicia paterent'. cumq;
iam defecisse eos crederet ingrauiatu
ra. & tamdiu a publica cōsatione se

cluſo. nec corpe ꝑualere nec ſpu. timēs ne
ſeuitię ſue dāpna paterer. ꝓduci uſſit e
carcere. nolens eos ante tormenta uitā
finire. quib' ꝓponebat quod nec mo
rtuus parceret. ſi deoꝝ ſuoꝝ cultura ſuſci
pere renuiſſent. Hinc pauefact' dicta
mus ad conſpectum eoꝝ quod integri coꝝ
pore & uirib' ēēnt & int tormenta forci
ores. aut ſuus. Vt quid iſtis largiori par
tu indulſiſtis & potu. Vrabat enim
furore cęc' robuſtiores ēē qs ds pauerat.
& mox conuſus ad epm. quid ais inqt
tiualeri. qui ſub nomine religionis cō
tra ꝓncipes facis. Neſcis qua q regalia
decreta ſpnunt. de uita ꝓclitant. Jur
ſerunt dnō orbis & ꝓncipes. ut dis ſer
uitia ꝓſoluatis. nolentes dignitatem
ueteris culturę. nouis & maudatis legi
bus ꝓfanari. Vnde qđ monem obſequen
ter attende. quatuꝰ tuo exemplo inferi
ores ſuſcipiant. quod te q religionis hu
ius ceteris ēē epē uiderunt ñ ſpreuiſſe.
S. & tu uincenti uerbis meis ſalubrit
obaudi. quē & nobilitas generis & decor
commendat ꝑtiſſime iuuentutis. Itaq;
ure diffinitionis in cōmune edicte. ut
aut conſentientes honorib' amplifice
mini. aut contempnentes tormentoꝝ
ſupplicis ſubdamini. Cumq; retineret
epē. erat enī mire ſimplicitatis & inno
centię. eruditꝰ ſcientia. S. ut ꝓfitebat
impeditionis lingue. aut uincentius.
Suubes pat. reſponſis iudicē aggdiar.
Et beatꝰ ualerius. Dudum fili knē. di
uinū ubi curā t commiſeram. ſ; & nē p
fide qua aſtam' reſponſa cōmitto. Tē
q uincentius cuius mens iā tota erat
corone conſcia. conuſꝰ ad datianum.
hactenus unquit habitꝰ ad te ſermo de
neganda fide ꝓcauit. S; nefarium
aput xp̄ianoꝝ ꝓuidentia ēē cognoſce.
deitatis cultum abnegando aliquate
nus blaſphemare. & ne te longus ꝓ
tracta. ꝓfiteri nos xp̄iane religionis
ēē cultores. & unius ac ueri dei pmanē
tis unſeta famulos & teſtes. Ineus
nomine cont exquiſita calliditatis
tue argumenta conſtant pugnatur
excipiñ. minas tuas & ſupplicia ñ me
tuentes. ſ; poci mortē ꝓuertate liben
tiſſime amplectentes. Supplicijs enim
tuis eruditi ad coronā. morte deduci
mur aduitā. Seruiat ꝓnde diabolice
crudelitati moritura caro impiꝰ. qñ
homo interior fidē intemeratā ſuo ſer
uabit auctori. Ille & enim uenenatiſſi
mus ſerpens & inſanabilis homicida
xp̄ianā innocentiā tormentis & mor
tib' uos cogit appetere. q paradyſi feli
citatē ꝓmis inuidens hominib' immor
talitatis ſpoliatos dignitate mortis mi
ſerabilit ſubdidit ac ſubſtituit. Ipſe
maligitatis aſtu ydola ꝓ deo coli miſe
rit. dolens illuc hominē poſſe obedi
endo redire. unde ipſe ſuꝑbiendo nos
cit corruiſſe. Iſte ē quē in ſatellitib' ſuis
a corpib' humanis diuina inuocatione
eicim'. cui uos ſub uanißimis figmen
tis ritum ꝓfani cult' exſoluitis. & no
ua deinitia creatori creaturā ꝓferitis.
Exarſit q diabol' adūſus xp̄ianam fi
dem. & dum contempnit ſe aedificari
uidit ingemuit. Itaq; ꝓ ira pene exit
ſe poſit' dicamus ꝑſes dic. Admonete
hunc epm iſtum. Iuſtum ē enī eum ſub
ire exiliū. qm impiale contempſit edic
tum. Grauiore aut rebellē q inconſu
melia publica uenit. exhibere tormētis.
Animoſitati enī ei' iudeo inferenda ēē
ſupplicia maiora. qa qđ ſibi acceſſurū

ēppena ipse pſumit ad gſam. Applicate eum ad ęculeum mḃris distendite. & toto corpe dilipate. Hanc penā ante ipsa tormenta sustineat. Int hęc dananus pſes dix. Quid dicis vincenti. Vbi conspicis tuū miserabile corp. At ille di pſentia roborat. dix alacri vultu. Hoc ē qđ semp optaui. hoc ē quod votis oīb eaqſiui. Nemo nr amiciciꝰ nec familiariꝰ fuit. Tu solus maxime meis votis concordas. Ecce iam in sublime agor. & pncipes tuos selo altiꝰ despicio. Nolo gſam meā minuas. nec dampna inferas laudi. Paratꝰ ē dei seruus ad oīa p saluatoris nomine sustinenda. Insurge g. & toto malignitatis tue spū debachare. iudebis me dei iuuante plus posse dum torqueor quā possis ipse quitorques. Crudelitate qua spiras pstabis nr gſam. cui int grauiora supplicii meꝰ carnia uincetis. Vnde rā ego singularit gaudeo. quia dū pacior uindicabor. Clamare dananꝰ cepit. & int tormores ac carnifices uirgis ac fustibꝰ amplius deseuire. Sicq; dei scō a pena paulati tuto. & de di auxilio securo prius suos diabolꝰ uexabat. & uere qs in potestate habebat. dū g vincimus. Quid dicis dananē. Ecce de appariboꝰ tuis undicoꝰ ultionē in pena ipse feciſti. Summa aut uoce minuit diaboli rabidiores cepit intonare sermones. stridore dentium frendere. & dū di mrēm lacerat. se poci ipse lacerabat. Tandem cessere torti carnifices. & defatigata lictoꝝ manꝰ. dū p sęi latera pendet uicta defecit. Et pallunt torquentium uultꝰ. fortium uultꝰ emarcuit. Anhelum pectꝰ fessis intremuit. ut putares eos potiꝰ intormentis sęuis torqueri. Et sanguis & ipse dananꝰ pectore tremenꝰ. torui & minacib oculis. clamare minib cepit. Quid agitis. Nonne num agnosco manus uas. Homicidas pertinaciꝰ obsistentes sepe uicistis. parricidarum magoꝝq; alta silentia rupistis. Archana quoq; ipsa adulteroꝝ uobis patefacta sunt. & quisq's p confessione sui reatꝰ non timebat. in morte sua confessione puicta ē. Hodie unquā o milites pncipū meoꝝ. qđ in contumeliā impatoꝝ nrōrum dicit ñ possum cohibere. ut p solo nro pudore taceat. Et qui alteros in confessione mortis agnt. huic silentium pna contumelia nequimus impare. Si uos contingere paulisp deexteras. uires resumite. ut impium hostē innouatꝰ mules ad pnas durius coherceat. Rimet acrior ungula intima costarum. & dolor interiora penetrans gemitū reddere faciat ñ contemptū. Tē denuo subridens vincentius diaconꝰ dix. Hoc ē sane quod legit. quia uidentes ñ uidebunt. & audientes ñ intelligent. Dnm enī xpm ēsse ore filiū patis altissimi unici ipsū cū patre & spū scō unū solum dñm ee pfitor. Quanq; que uera sunt fatoꝝ negare me asseris. Plane debes torquere si mentiar. si deos pncipes tuos dicā. Si torque diutius confitentē. nec a pena mea obsec cesses. ut uel sic possis pbatā licet sęle go spū tuo suspicare ueritatē. eiq; me insuperabilē agnosce confessorē. Nā qs ubes deos confiteri. ydola sunt lignea et lapidea. Tu illoꝝ testis. tuq; mortuoꝝ rias mortuus pontifex. Ego quoq; uni & uno sacrificio deo. qui ē benedictus in sęcla. Et nimia pſes feruens insania. totaq; facie humanitatis eius. solam in corpus beati mris acie lumini uenenūq; pestiferum fundebat oculoꝝ. profluentē ñ iā a solis laterib. sed a toto

corpore sanguinē cernens. Erant enim
uiscerum intima putrefacta. Nā unctu
as e compaginib' diuisitas tormētoꝝ se
parauerat. Nichil enī erat unde iā su
is posset urasci. Ꝙ quod uincebat. iam
& ipse mirabat. Dixit aut. Miserere tu
uincenti. ne florem pdas nē pmū uer
nantis etatis. & in pmis annus positus
uitā t minuas longiorē. Parce supplī
cijs tuis. ut uel sero que sup sunt tor
menta lucreris. Ad ille replet' spū sēc
ait. O uirosa diaboli lingua. Quid in
me non facias. qui dim & dnm nrm
temptare uoluisti. Non timeo supplī
cia. quecumq; uarie impegeris. Hoc in
magis fomudini ē. quod fingis te uel
le misereri. Precurrant denq; oms pe
ne. & siquid pstigiorum siquid tue
artis pūse. siquid tue malignitatis u
tib' potueris exerce. Debes enī dulcē
sub amarissimo ueneno fidē. & fortī
tudinē abanimo expiri xpiano. Stat
quippe tolleratia fortitudinis. q̄ suis
meum ang̃lio loquit. Nolite timere eos
qui occidunt corp' animę aut nī habēt
quid faciant. Nichil q̄ de supplicijs mi
nuas. ut in omnib' te uictū ee fatea
ris. Post hec dacian' dix. Transferatur
hic ad legitimā questionē. ac pcurat
molestiora tormenta. & si tam dura
nima durare potest unt supplicia. uel
membra deficiant. Vincere me iste nī
potest. dum uiuit. Vincenti' respdit.
O felicē me inquit. Iste mihi nunc tue ad
laudem & g̃lam nī sunt. & tuo aspior
cumulatior beatitudo. Q̄d q̄ uasciue
putas g̃nuus. nī melī incipis misereri
hinc ex ęculeo assumpt' leuita uincen
tius. atq; ad ignis pabulum rapt'. torto
res suos pene ipse pcutiens. mora car

nificum arguendo ad pēnas alacrit̄ p
pabat. Jam enī truculent' minist' pfer
ri lectum cum seratis iusserat costis.
& addita subt̄ carbonū congerie. ex
urendum dei mrtīm applicari. Intre
pid' itaq; dei athleta. candentis ferri
machinam ultr̄ conscendit. Torquet'
flagellat' exurit'. & distensis mbris
cresci ad pēnam. Inserit' quoq; pecto
ri & membris depsa aspritas lamnarū.
& decurrente unt ipsas candentis fer
aciei liquore. stridens flamma aruina
respgit. Vulnera uulneribus infligunt'.
tormtis tormēta deseuiunt. Salis igni
sparsi crepitantes minutie p mbra dissi
liunt. & tā nī ad art' tantū. sed ad ipsa uis
cerum abdita. supplicioꝝ tela iaciuntur.
& qm integri corpis pars nulla supstat.
que pmum fuerat plaga illata. tā & ipsa
renouat. Manet dei seruus immot'. et
erectis in ęlum luminib' dnm pcabat.
Interea datian' de uincentio beatissimo
nī recte sollicit'. recurrentib' militib' sui
quid ageret. q̄d diceret inquirebat. Re
nunciat' abafflictis. & p̄ labore pene me
rentib' pcurrisse illū unūsa supplicia
hilari uultu. & spū fortiori. & pmaci
magis eum pfessione qua cepat xpm
dnm confiteri. Tē ait datian'. Vincem.
Ꝙ; hoc solū de supplicijs sup ē. si flectip
tinacia nī potest. uel semp duret inpe
na. Spē q̄ cohercere nī potest punitur.
Querite inquit locū tenebrosū. et op
pīsum urgente rectura. ab omī publi
ca luce seclusum. ppetuaq; nocte dāp
natū. reatui ei' peculiarem. ait udelic;
carceres carcerē. Ibi fragmīta testarum
exaspata passim congerite. ut quicq̄d
lacentis corpis male incisa fractura te
tigerit. illunatis infigat aculeis. & ipsa

cōsilio laterum innouet ad pēnā ut id
scilicet quod cōmutatis artub nūbra q̄
runt euadere semp offendant. Quarta
tis ptrea distensis cruribꝫ ligno pedes ei
constringite quatin discussis pēna artub
rebellis p̄cipuum exspiret. Inde clausū
relinquite in tenebꝫ ne oculis quidem
respiret ad lucē. Nullꝫ ibi hominū relin
quat ne uel consortio alicui sermonis
annet. Clausa & obserata sint omnia
Solicita tamtū estote ut quando defece
rit nunciet. Implent sine mora minist
ḡ iudex p̄cepat & dei athletā fortissi
mū horrendo recludunt ergastulo. Et
cū prima quies fessos art custodū som
no urgeret laxassent. q̄ dacianꝫ ppe
na gr̄uissime mortis intulerat. duriꝫ
cōmutat ad gl̄am. Carceris illꝫ nox et
nā accepit lucem. Flagrant cerei ultra
solis fulgorem radiantes. Laxatiq; lig
ni robur dusiliunt. ac testarum aspritas
fit florum redolentiū iocunditas et
mollicies. Quib diu nuictissim athleta
refect psalmū dnō & hymnū dicens le
tus exultat. Sicq; solitudo horribilis
angelica releuat frequentia. Quoꝝ ca
tua uallat mīr eggius ueneranda fo
uebat obsequio & mulcebat alloquio.
Agnosce inquiunt o vincenti nuictis
sime. p cui nomine fidelit decertasti
ipse t coronam p̄parata seruat i celesti
bus quite uictorē ee fecit impetus. Et
to iam secur de p̄mio. quia moꝝ de
posito carnis onere nrō addendꝫ eris
collegio. Dant hinc laudes deo altissi
mo & resonāte organo uocis angelicę
modulata suauitas. peul diffunditur.
Turbati ū subito expauere custodes. &
uehemēti stupore attonuti. certius de
miraculo explorare contendūt. Clausis

fores adeunt. & mīspicientes primas de
tatis minus tros fyderea uenustate coruſ
care cernebant. antrū tartareis tenebris
pdē horribile immīsa luce splendere. tes
tarum aculeos multiplicit florere. semq;
dei mrēm solutis cunctis nexib suis dea
bulantē psallere. Quumqꝫ diuino trore
atq; respectu compuncti. relicto gentili
tatis errore xp̄iane religioni fidelit se se
dedere. cupientes tā mente mutata de
uotionis sue obsequia ei impendere. meu
sus ante fuerant nece grassati. Veneratur
& multitudo uicina fidelium. dudum
de ipsius mesta supplicis. & tā de concel
sa celit gl̄a alacꝫ. Quib beat vincenti
dixē. Nolite timere. laudesq; di contēp
nendas nolite putare. immo ppere utrū
pite. & solatia anglico obsequio minist
ta oculis haurite securi. Ubi reliquera
tis tenebꝫ gaudete lucē. & quē ingemis
cere in supplicis credebatis. in laude ue
ri dei exultare gaudete. Laxata st uin
cula creuerunt uires. corp stramenta
mollia receperunt. Unanimi poti & ue
ritatis asserite p̄conis. xp̄m inseruis su
is semp ee uictorē. Renunciet q̄ dacia
no qua ptriuar luce. Committet si ualet
aliquid. & addat ad gl̄am meā de lau
dis titulo michil defraudans. Et exercens
quicq̄d ad hue furoꝝ delachantis inue
nerit. Siquidem illuꝫ soli misericordie ti
meo. ne uideat uelle ignoscere. Ad
hanc renunciationē exsanguis & tre
pid dacianꝫ in hec ūba prupit. Et qd
amplius faciem. Victi sum. Referatur
itaq; ad lectulum corp stramentis q;
mollioꝫ foueat. Nolo enim gl̄iosio
rem facere. si int tormenta defecerit.
Indulta pauxillū requies attrita
penis membra refoueat. & obducto

meȳ cattem hiatu uulnerum denuo no uis & exquisitis supplicijs innouat & ipse subdat. Verum datiano manū tractan te de supplicio xp̄e cleñiter disponit de ꝓmuo. Delat namq; di martyr ad lectu lum ac pijs seō manib⁹ in strat⁹ mollicie reposit⁹ mox ꝑciosam resolut⁹ in mortem celo spīm reddidit. Videres circumstan tiū frequentiā sēi uestigia certatim de osculando plambere uulnera tocius corpis pia curiositate palpare sanḡnē linteis excipe sacra uenerationē pos teris ꝓfuturum. Cognito ḡ abscessu ei⁹ iam uict⁹ atq; confusus datian⁹ dix. Si nō potui superare uiuentē pumā ul de functum. Non ē spēs qui repugnet ñ est anima que uincere contendat. Cū ua cuo corpe nullum ē certamē. Jnexsan gues art⁹ corpis destituti. nouus supplu cijs delectabor. Saciabor nē de pena & si nō si potuit ꝓuenire uictoria. Dicite illū inquit maꝑtum campū nullo de fendente obstaculo. ut cadauer exani me sepulture carens honore a feris et auib⁹ penit⁹ consumptum ñ cōpareat ne forte xp̄ianu ei⁹ tollentes reliquias mīis sibi uendicent dignitatē. Expo sitū ḡ ad supplicia sine tegmine uene rabile corp⁹ anglicis rursum excubijs & obsequijs honorat. Non illud aliqua hominū que forte corrumpi potuiss; manus seruabat. nō ipsa licet pia scō miseratio. que sibi tantum ꝓuenisse mrēm incōmune gaudebat. & puto ob hoc diuino instinctu humana nega ta ee obsequia. ut diuina nō deesse ali quatinus uideret custodia. Corpus i taq; anus lenta & pigerrima haut pcul residens. quasi et sub specie lugentis habitum demonstrans. cū aduentan tes aues reliquas ac ꝓmeib⁹ metuendas alis quodam impetu eminꝰ fugaret. ad uenientē subito immanem lupum. meur su etiam nī segni abegit a corpe. Atulle reflexa ceruice maspectu saē corpis stu pefact⁹ herebat. & ut credim⁹ custodia murabat anglicam. Reddita nē nobis ē antiquitatis hystoria ꝓuē simulē. Nā quidam ante helye pleno ore cibos detule rat. nē scō vincentio mīri ussa ministrat obsequia. Territ⁹ ad hec datian⁹ numio dix. Puto. quia nā nec mortuum uincā. Cum enī acrius sequens ꝓsequor. gliosi ositatē mea seuitia facio. Si consumi in tra nī potuit. dimergat in pelag⁹. ne ceru bescam⁹ cottidie sub oculis omniū. Vic toria ei⁹ uel maria celabunt. Jnsuat⁹ in quit complicitū cadauer in culleo par ricide. breuiq; fiscella imposituꝰ. ubi nau te spatia longiora ꝓcesserint altiori fa li fluctib⁹ impinat⁹. quatinꝰ scilicet inpis ti pisces sicḋ lacerato sup ē corpi. uellam bendo consumant. aut belua mo lacerē ore. quē leuitudo nī attigit bestialis fict⁹ ꝓterea minus. mola haut paruꝰ deris annectere nī negligat. ne forte unda mobili ad pegna cadauer deuec tum littora negatā aliquatinꝰ assequa tur sepulturā. quin potius recipeatum fluctib⁹ ad scopulos frequentē illisum dispeat. ut nec mortuus mē sacra qui escat. Ecce quid agis seuissime datiane facis & malo elemento mrēm nrīm ee gliosum. Ergo ut iussum fuerat iusti cadauer insiuit. & ceruicetenꝰ constipa t⁹ duris ad molam funib⁹ coartat. Te quidā eumorsius homo ꝓfanis mentis & sacrilegi spē. qui in hoc ipsum datiano funestum ꝓmiserat obsequiū. collectis ex urbe nauticis uiris. infandum scelꝰ

mſistebat pagere. Et facto agmine nauī
conſcendens ꝓmiſſo fidelis in cymine ſo
cios ſparta longa atq; diffusa hortabat
transmittere. Quod mutati nautę im
plere nō differunt. Et ubi eoꝝ oculis mō
tium sunt subducta cacumina utq;
omne litꝰ euanuit timentes ne forte
adaliā ꝑuintiā deportarentꝰ in medi
um maris in iectum fluctib' impſſerē.
Et redeuntes ad patriam hylares qua
ſi suo ꝑſidi ꝓma gaudia reportarent
plausu dissono ꝑſtrepebant nautica
uociferantes lasciuia subtēctū ab ocu
lis omniū ēē vincentium. Et ob hoc q̄
ſi ꝓmi nuntii magis ꝑcipites summa
cū celeritate festinabant redire. Ille
dacianꝰ fortissimos remiges de manu
gubernante beati mīs corp' ꝑuenerat
et q̄d actionis salis ꝓfundo credebat' tene
ri. tā ad portum sibi uenerat quiescen
di ante quodāmodo honorē reppiens
sepulture quā nunciari potuisset ex
positum. ut diuinis clarescentib' mi
raculis xp̄imules post mortē quoq;
ostenderet' muicē. quē nec supplicia
uincere nec maria quiuerant absor
bere. Jn die enim siu certaminis nī est
a pio dnō destitut' qui dedit illi capiti
antiqui serpentis conterere. dū fideli
t studuit mandatis ei' decertare.
Interea sēs nīr quendā urium in ex
tasi conuenens se deportatū ad lit'
indicat' locumq; mq̄ iacebat demō
strat. Qui de uisione aliquantulum
hesitans. dū tardius tanto funeri
monstratum exhibere parat obseq
um. cōmonita in somnis quedā ui
dua etate & scītate plenissima uera
signa quiescentis corpis accepit. scili
cet ubi illud recipeatur in fluctibus
mollis harena tumulauerat. & elemē
ti ipsius plambente congerie ad honorē
sepulture famulando seruiebat. Quā
uisionē nīgnorans duumit' sibi esse
manifestatam. plurib' xp̄iane religio
nis clam inmotescere studuit. & ut ad
negotiū sibi celit' ostensum una ꝑge
rent. sollert' eos exhortari curauit. Ve
nit q̄ ad locū. & quasi relegens certa
oculis signa in curuo littore expedi
ta intentione dirigitur. O ex beati
vincentii corp' int' ipsa soli aquarumq;
cōmertia reppiunt. quē diuina mira
cula ꝓ suę scītatis merito. & trīs cla
rificauerunt & pelago. Itaq; ꝑpt̄ gen
tilium furorē. nī ualentes cū digno vene
rationis tumulare cultu. ad quandā
paruulā detulerunt basilicā sepelien
dum. Tandē aut' cessante ꝑfidoꝝ cru
delitate. ac fidelium crescente deuo
tione. beatissimi mīr ad sepulture hono
rificentiā inde leuat'. digna cū vene
ratione deportat'. & sac̄ sub altario ex
tra muros eiusdē ciuitatis ualentie
ad quietē reponit'. ubi meritis ipsius
diuina multiplicit' ꝑstant' beneficia.
ad laudē & gl̄am nominis xp̄i. qui cū
patre & spū scō uiuit & regnat ds. ꝑ
infinita secula seculorum amen.

Explicit passio sci vincentii mīris.
Vita scē Paule edita a beato hie
ronimo prb̄o. --

I. O. M.
N. I. A.

omei corporis
membra uer
terent' in lin
guas. & omēs
art' humana
uoce resonaret.

nichil dignum scē ac uenerabilis Paule
uirtutib' dicerem Nobilis genere sed
multum nobilior scītate potens q'ndā
diuitiis s; nē xp̄i pauptate insignior
gracch' stirps soboles scipionum pau
liberes cui' uocabulū tībit mecie papue
mat's affricana uera ac germana pge
nies rome p̄tulit bethleem' ac auro
tecta fulgentia informis luti utilitate
mutauit Non mereni' quod talē ami
sim' s; gr̄as agim' q'd habuim' immo ha
bem' Deo enim uiuunt om̄ia' ac quic
quid refert' ad dn̄m in famulię numē
ro reputat' quamq; amissio illi' celestis
domus habitacio sit Que quamdiu
incorpe fuit pegnata ē a dn̄o' ac uoce
semp flebili querebat' dicens Heu in
quia pegnatio mea plongata ē' ha
bitaui cum habitantib' cedar multū
pegnata ē aīa mea Nec mirum siplā
xerit se usari in tenebs hoc enī cedar
int̄pretat' cū mund' in maligno posit'
sit ac sicut tenebre ei' ita et lum̄ ei' lux
q; in tenebris luceat ac tenebre eā non
comprehenderunt Vnde ac illud crebri
us inferebat aduena sum ac pegna sic
om̄s patres mei ac utrū cupio dissol
ui ac ēe cum xp̄o Quotiens aut' infir
mitate corpusculi quā incredibili ab
stinencia ac duplicatis contr̄ariat ie
iunis uexabat' hoc more uoluebat
Subicio corp' meū ac in seruitutē redi
go ne aliis p̄dicans ipsa repta inue
niar' ac bonū ē unū n̄ bibere ac car
nē n̄ manducare ac humiliauit in ie
iunio aiam meā ac totū lectū meū
infasti in infirmita te mea ac usata
sum in miseria dū in configurat spi
na Atq; int̄ dolous aculeos q's mira
pacientia sustinebat' quasi aptos sibi
celos aspiceret loquebat' Q's dabit
m̄ pennas sicut columbe' ac uolabo et
requiescam Testorib'm ac scōs anglos
ei' ipsiumq; p̄pe anglin q' custos fuit et
comes admirabilis femine me nichil
in gr̄am nichil more laudantiū s; qc
quid dicturus sum p testimonio dice
re' ac mīn' ei' ēe meritis quā tot' orbis
canit sac̄dotes murant' uirginū chor
desiderant monachor ac paupm tba
deplangit Vult lector breuit' ei' scire
uirtutes Omīs suos pauper pauperi
ipsa dimisit Nec mirum de primis
ac familiola quā in utriq; sexu de seruis
ac ancillis in frīs ac sororis mutuerat
ista p̄ferre' cū cultor chui' uirginē et de
uota apō filiam meui' consolatione
libell' hic cudit' p̄cul a nobili genere
sola fide ac gr̄ā diuitē dereliquerit
Carpum' q' narrandi ordinē Alii alti'
repetant ac ab incunabulis ei' ipsisq;
ut ita dicā crepundiis matrē blesillā
ac Rogatum p̄ferant patrem quoru'
alt' scipionū graccor q; pgenies ē alt'
p̄onis fere grecias usq; hodie et stem
matib' et diuitiis ac nobilitate agam'
nonis fert' sanguinem tībere q' dece
nali obsidione tīa deleuit' nos
nichil laudabim' n̄ q'd p̄ principalē ac de pu
rissimo scē mentis fonte p̄fert' quāq;
dns atq; saluator in euangelio doce
at apl̄os seiscitantes q'd sibi redditu
rus sit qui om̄ia sua p ei' nōie dimise
rint centuplū m̄ pecuniarum recepturos ac in futuro uitā ētiam Ex quo
intelligim' n̄ laudis ēe possidere diui
tias s; p xp̄o eas contempnere' n̄ tume
re ad honores s; p dei fide eos paruipendere Vere q'd pollicit' ē seruus suus
ac ancillis saluator reddit in p̄senti

Iamq; unus urbis contempsit gl̃am
toci orbis opinone celebrat̃. Quã rome
habitant̃ null⁹ ext̃ romã nouerat. la
tent̃ in berbleem a barbara et roma
nã mirat̃. Cuius enĩ gentis homi
nes ad sc̃a loca nõ uenerunt. Q⁹ aut̃ in
sc̃is locis p̃ter paulam quod pl⁹ mt̃ ho
mines muaret̃ mouent. Et sic inter
multas gemmas p̃ciosissima gemma
micat. & ulbar solis paruos igniculo⁹
stellarũ obtuit & obscurat. ita cunc
torũ uirtutes & potencias sua humi
litate superauit. minimaq; fuit inter
oms ut omniũ maior ẽet. & quanto se
plus deiciebat tantomagis a xp̃o subli
uabat̃. latebat & nõ latebat. fugiendo
gl̃am gl̃am merebat̃. que uirtutẽ quasi
umbra sequit̃ & appetitores sui deserens
appetit contemptores. Et quid ago nar
randi ordinem p̃termittens. dũ in sin
gulis teneor nõ seruans p̃cepta dicendi.
Talig; stirpe generata nunctaq; uiro to
rello. q̃ nece & ulio⁹ altissimũ sanguẽ
habit. unde etiam xp̃i uirgo filia ei⁹ eu
stochium ulia nuncupat̃. & ipse ulius
a magno demissũ nom̃ ulio. Et hec dici
mus nõ quo habentib⁹ gr̃a dia sint. sed q̃
contempnentib⁹ mirabilia. Seculi ho
mines suscipiunt eos q̃ bus pollent p̃
uilegiis. nos laudam⁹ eos q̃ p saluatore
ista despexerint. & mirũ inmodum
q̃s habentes parupendam⁹. si habere
noluerint p̃dicamus. His inq̃ã orta
maiorib⁹ & fecunditate ac pudicitia p
bata p̃mũ uiro deinde p̃pinq̃s & tocius
orbis testimonio. cũ quinq; liberos edi
disset. blesillã sup cui⁹ morte eã rome ẽ
solat̃ sum. paulinũ q̃ scĩm & admirabilẽ
uirum & p̃positi et rerum suarũ pama
chiũ reliquit heredẽ. atq; sup obitu ei⁹
paruum libellum edidim⁹. eustochiũ que
nẽ in sc̃is locis uirginitatis. et ecclie mo
nile p̃ciosum ẽ. Rufinã que immaturo
funere pũi mat̃s animũ consternauit.
& toxocii post quẽ parere desiuit. ut
intelligeres eã nõ diu seruire uoluisse of
fitio coniugali. sed mariti desiderio q̃ ma
res optabat liberos educisse. postquam
uir mortuus ẽ ita cum planxit. ut p
pe ipsa moreret̃ ita se cũctis ad dñi ser
uitutẽ. ut morte ei⁹ uideret̃ optasse.
Q⁹ ego referam ample dom⁹ & nobilis
& quondã opulentissime. oms pene
diuitias in paupes erogatas. quecquid
in cunctos clementissimũ animũ & bo
nitatẽ etiã in eos q̃s numquã uide
rat euagantẽ. Q uis inopum mones.
nõ ullus uestimẽtis obuolut̃ ẽ. Q̃s cle
ricorũ nõ eius facultatib⁹ sustentat̃ est.
Quos curiosissime tota urbe p̃quires.
dampnũ putabat. si quisquã debilis
& esuriens cibo sustentaret̃ alieno. Ex
spoliabat filios. & mt̃ obiurgantes p̃pin
quos. maiorẽ se eis hereditatẽ xp̃i mise
ricordiã dimittere loquebat̃. Nec diu
potuit excelsi apud se sm generis et
nobilissime familie uisitationes & fre
quentiã sustinere. Verebat honore
suo. & ora laudantiũ declinare ac fuge
re festinabat. Cumq; orientis & occidẽ
tis epõs ob quasdã eccliarũ dissensio
nes. romã imp̃iales litteræ contẽsissent.
audit admirabiles uiros xp̃iq; pontifi
ces paulinũ antiochene urbis epm. et
epiphaniũ salamine cypri que nũc con
stancia dicit̃. quo⁹ epiphaniũ etiam
hospitẽ habuit. paulinũ in aliena ma
nente domo quasi p̃pium humanitate
possedit. Quo⁹ accensa uirtutib⁹ p̃mo
menta putam deserere cogitabat. nõ do

nuſ ñ liberorum · ñ familię ñ poſſeſſionũ
ſi alicuí rei quę ad ſeſm ꝑtinet memor
ſola ſi dici poteſt · & uecomitata ad he
remũ antonioꝝ atq; paulorꝝ gelhebat
ꝑgere · Tandẽq; exacta hieme apto ma
ri redeuntib' ad ecclias ſuas epis' ipſa
uoto cum eis & deſiderio naugabat ·
Quidult̃ differo · Deſcendit ad pontí
fẽ cognatis · affinib' · & quod huis maí
ẽ liberis ꝓſequentib' · & clemẽtiſſimam
matrẽ uincere pietate cupientib' · Jam
carbaſa tendebant̃ · & remoꝝ ductu
nauſ maltum ꝓtẽbat̃ · paruus tqꝫ
cuſ ſupplices manꝰ tendebat in littó
re · ruſina iã nubilis ut ſuas expecta
ret nuptias tacens ſletib' obſecrabat ·
& tamñ illa ſiccos oculos tendebat · pie
tatẽ ut filios · pietate in dim ſupans · neſ
ciebat ſe matrem · ut dí ꝓbaret ancillã ·
Torquebant̃ uiſcera · & quaſi a ſuis mbrí
diſtraheret̃ cũ dolore pugnabat · in eo cũc
tis admirabilior · quod magnã uinceret
caritatẽ · Jnt̃ hoſtium manꝰ & captiui
tatiſ duram neceſſitatẽ · nichil crudeli
ẽ · quã parentes a liberis ſepari · Hoc cõ
tra iura naturę plena fides paciebat̃ ·
Imo gaudens animꝰ appetebat · & amo
rem filioꝝ maiore in dim amore contẽp
nens · in ſola euſtochio · quę & ꝓpoſiti ·
& naugationis eiꝰ comes erat adq̃eſce
bat · Sulcabat interim nauis mare · et
cunctis qui eã ea uehebant̃ littora
reſpicientib' · illa aũſos tenebat oculó ·
ne uideret q̃s ſine tormẽto uidere ñ
potuit · Fateor multa ſic amauit fili
os · quib' antẽq̃ ꝓficiſceret̃ cuncta lar
gita eſt · exheredauit ſe in tra · ut here
ditatẽ inuenuret in cęlo · Velata ad
inſulaſ pontieaſ · quã clariſſime q̃n
dam feminarum ſub domitiano p̃nci
pe ꝓ confeſſione nominis xp̃iani fla
uie domitille nobilitauit exiliũ · uidẽs
q; cellulas in quib' illa longum marty
rii duxerat · ſumptis alis uiroſolimã
& ſcã loca uidere cupiebat · Tardi eram
uenti · omnis pigra uelocitas · Jnt̃ ſcillã
& caribdin adriatico ſe credens pelago
quaſi ꝓ ſtagnum uenit metonẽ · ubiq; re
foculato paululũ corpuſculo · & ſole ta
bentes art' in littore ponens · ꝓ maleas
& cytheram · ſparſasq; ꝑ equor cycladas
& crebris freta concita tris · poſt rodũ
& liciã tandẽ uenit cyprum · ubi ſãcti
& uenerabilis epiphanii gemib' ꝓ uolu
ta · decẽ ab eo diebꝰ retenta ẽ · ñ in refec
tionẽ ut ille arbitrabat̃ · ſ; in opꝰ dei ut
rebꝰ ꝓbatum ẽ · Nã omnia illuſ regionis
luſtrans monaſtia · ꝓ ut potuit · refri
gerta ſimptuũ frib' dereliquit · q̃s a
mor ſcí uri de toto illuc orbe condu
xerat · Jnde breui curſu tranſfretauit
ſeleuciã · de qua aſcendens antyochiã ·
ſcí confeſſoris paulini modicũ carita
te detenta · media hyeme calente ardo
re fidei femina nobilis · quę priuſ eunu
choꝝ manib' portabat̃ · aſello ſedens ꝓ
fecta ẽ · O mutto cęleſtium & fenicis it̃
neq; enim odeporicum eiꝰ diſpoſui ſcri
bere · ea tamtũ loca nominabo q̃ ſacris
uoluminib' continent̃ · Berito romana
colonia · & antiqua urbe ſydone dere
licta in ſarepthe littore helie ẽ mgꝫa
turriculam · in qua adorato dñõ ſal
uatore ꝓ harenas tyri in quib' paulus
genua fixerat ꝓrorumpit accho q̃ ſe pto
lomaydis dicit̃ · & ꝑ campos mageddo
ioſye necis conſcios · mirat in tra plu
ſtim · murata ruinas duo urbis q̃nda
potentiſſime · & uſa uice ſtratoni turi
rim · ab herode rege uidęe in honorem

cesaris augusti cesaream nuncupatā · inq̄
comeli domū xp̄i uidit ecclam · & philippi
ediculas · & cubiculū vñi uirginū ꝓphetis
sanum · dein in antipatrida semiruinū oppi
dum · quod ex patris nomine herodes uo
cauerat · & lydda vsam in diospolim ·
decadis atq; ecce resurrectione ac sani
tate melitā · haurt peul ab ea arymathi
am uiculū ioseph q̄ dñm sepeliuit · & no
be urbē quondā sacerdotum nē tumulo
occiso · ioppen fugientis portū ione · &
ut aliquid pstringā de fabulis poeta
rū religate ad saxum andromache spec
tatrem · repetitoq; uinere nycopolim q̄
prius emmaus uocabat · apud quā in
fractione panis dñs cognit · cleophe
domū in ecclam dedicauit · Atq; inde
pficiscens · ascendit bethoron inferio
rem et supiorē urbes a salemone condi
tas · & uana postea bellorū tempestate
deletas · a dextris aspiciens baylon et ga
baon · ubi ihc filius naue comit quinq;
regis dumeans · soli impauit · & lune et
gabaonitas ob dolū · & insidias federis
impetri · in aquarios lignariosq; damp
nauit · In gabaa urbe usq; ad solū diru
ta paululū substitit · recordata peccati
ei · & concubine in frusta diuise · & tbus
benamin in sexcentos uiros ꝓpt̄ paulū
aplin reseruatos · Q̄d dū moror · Adleuā
mausoleo helene derelicto q̄ tabinor re
gina in fame pplin fruēto iuuerat · in
gilla ē iherosolimā urbem tonomā rebus ·
sale · ibrim · que ablebio postea adriano
deruums · & emeritis cuntatis mehjā susci
tata ē · Cumq; peonsul palestine · q̄ fami
liā ei optime nouerat · pmissis apparito
ribus iussisset parari pētorium · elegit humi
lem cellulā · & cuncta loca tanto ardore
& studio circuiuit · ut ñ ad reliqua fes
tinaret · a pmis nī posset abduci · Pstrataq;
ante crucē · quasi pendentē dñm cerne
ret orabat · In gilla sepulchrum resurrec
tionis osculabat lapidē quē ab ostio se
pulchri amouerat · angls · & ipsū corporis
locum in q̄ dns iacuerat · quasi siciens
desideratas aquas fideli ore lambebat ·
Q̄d ibi lacrimarum · quantū gemituum ·
quid dolous effuderit · testis ē cuncta
iherosolima · testis ipse dns quē roga
bat · Vnde egrediens ascendit syon · q̄
marē uel in speculā uertit · Hanc ur
bem quondā expugnauit · & edificauit
dauid · De expugnata scribit · ue · tā
bel · idē leo dei · & q̄ndā fortissima quā
expugnauit dauid · de ea que edifica
ta ē · fundamēta ei in montib' scis · dili
git dns portas sion sup omnia tabnacla
iacob · ñ eas portas q̄s hodie cernimus
in faulā · & cinerem dissolutas · s; por
tas quib' infernus nī pualet · & p quas
credentium ad xp̄m in q̄dit multitu
do · Ostendebat illi columpna ecclie
porticū sustinens · infecta cruore dñi
ad quā uinct' dicit flagellat' · Mon
strat' loc' ubi sup centū · xx · credentium
animas spē ses descendisset · ut iobelis
uaticinuū compleret · Dein p facultatu
la sua · pauprib' atq; conseruis distribu
ta pecunia p̄rexit bethleem · & in dex
tera parte uineris stetit · ad sepulchrū
rachel · in qua benam ñ ut mat' voca
uerat moriens benoni · hoc ē filius do
loris mei · s; ut pat' ꝓphetauerat in spi
ritu filium deatre pereant · Atq;
inde specum saluatoris intrans · post
quā uidit sacrū uirginis duūsonum ·
& stabulum in q̄ agnouit bos possesso
rē suū · & asin' p̄sepe dñi sui · ut imple
ret illud q̄d in eode ꝓphta septum est ·

beatus qui seminat sup aquas ubi bos
& asin' calcant· me audiente uirabat cer
nere se fidei oculis infantē pannis inuo
lutum· uagientē in p̄sepi dn̄m· magos
adorantes· stellā fulgentē desup· matrē
uirginē· nutrium sedulū· pastores noc
te uenientes· ut uiderent ūbum q̄d fac
tum erat· & tā tunc euuangelistę io
hannis p̄incipium dedicarent· in p̄inci
pio erat ūbum· & ūbum caro factum ē·
parulos infectos· herodē seuientem·
ioseph & o̅ariā fugientes in egy̆ptum·
matrisq; gaudio lacrimis loquebatur·
Salue bethleem dom' panis· in quana
tus se ille panis qui de cęlo descendit·
salue effrata regio ubertima atq; car
posora· cuius fertilitas d̄s ē· De te q̄n
dam micheas uaticinat' ē· & tu beth
leem dom' effrata· nonne minima es in
milib' iuda· Ex te in eg̃diet' qui sit
p̄inceps israł & egressus ei' ab initio a
dieb' eternitatis· Propterea dabit eos usq;
ad temp' parientis· pariet & reliquię
frm̄ ei' conuertent' ad filios israł· Inte ni
mat' ē p̄inceps qui ante luciferū genit' ē·
cuius de partu natiuitas omnē excedit
etatē· & tamdiu inte diuitie generis
origo p̄mansit· donec uirgo pareret· et
reliquię ppli credentis in ap̄m conuer
rent' ad filios israł· & libere p̄dicarent·
Vobis oportebat p̄mū loqui ūbum si·
s; quoniā repellitis illud· & indignos
uos iudicatis etne uite· conuertim' ad
gentes· Dixerat enim dns· ni uenia ad
oues p̄ditas domus israł· & eo tempore
sup eo ūba iacob completa sunt· ni de
ficiet p̄inceps ex iuda neq; dux de fe
moribus ei· donec ueniat cui repositū
est· & ipse erit expectacio gentium·
Bene dauid uirabat· bene uota faci
ebat dicens· Si in tabernaculū dom'
mę· si ascendero in lectum strati mei· si
dedero somnū oculis meis· & palpebris
meis dormitationē· & requiē tęmporib'
meis· donec inueniā locum dn̄o· tabernacu
lum deo iacob· & statim quid desiderarem
exposui· atq; oculis p̄phetalib' quē nos
uenisse iam credim' illę uenturum esse
cernebat· & ecce audiuim' eū in effrata·
inuenim' eū in campis silue· Coth quippe
sermo ebraicē uia docente didici· in ma
riā matrē dn̄i· hoc ē ayin· s; ipsum ideē
ayin significat· unde loquit' ēfidenter
in tribus· in tabernaculū ei' adorabim' in loco
ubi steterunt pedes ei'· & ego misera atq;
peccatrix digna sum iudicata deosculā
ri p̄sepe· in quo dn̄s parul' uagit' orare
in spelunca· in qua uirgo puerpera deum
fudit infantē· Hęc requies mea qua do
mum mei puta ē· hic habitabo q̄n salua
tor elegit eā· Parauit lucernā ap̄o meo·
anima mea illi uiuet· & semē meū seruiet
ipsi· Hauth peul unde descendit ad trium
ader idē gregis· uiarta quā iacob pauit
greges suos· & pastores nocte uigilantes
audire meruerunt· gla in excelsis deo et
in tra pax hominib' bone uoluntatis·
diuq; seruiant oues inuenerunt agnum
dei· puro & mundissimo uellere· q̄d mari
dntate toci trię celesti tore completum ē·
& cuius sanguis tulit peccata mundi· &
extinuatorē egy̆pti int' fugauit impos
tib'· Statimq; concito gressu cepit puram
uerire p̄gere q̄ ducit gazam· ad potes
tatem ul' ad diuitias dei· & tacita secū uol
uere· quom eunuchi' ethiops gentiū ppm
p̄figurans· mutauit pellē suā· & dū uet'
relegeret instrumentū fontē reppit eccl̄ię
gelu· Atq; unde ad deatrā transit a beth
sur· uenit q; eschol q̄ in botru ūtis· unde

mtestimonium tre fertilissime. & in typū
ei qui dicit torcular calcauī solū. & de gen
tib ñ fuit ur mecū exploratores bottum
mire magnitudinis portauerunt. Nec
post longum spacium mittit sare cellu
las uidens in cunabula ysaac. & uestigia
quere abrahā. ubi uidit die. xpi et letat
est. Atq; inde consurgens ascendit be
bron. hec ē cariatharbe. id est oppidulū
uiror. nīi. abraham ysaac & iacob & adam
magni. quē ibi conditū iuxta librū ihe
su hebrei autumant. licet pleriq; caleph
qrui putent cui ex latere memoria demō
strat. Noluit pgere ad cariath sepher
id ē uiculum litterarum. reppererat enī
spīm uanificantē. pterea contempsit
litterā occidentē. magisq; mirabat supi
ores & inferiores aqs quas otbouel filī
iephone. paustrali tia & arida possessio
nes susceput & quarum ductu siccos
pous instrumenti agros faciebat irri
guos. ut redemptionē ueterum pe ēgr
magis baptismi repperiret. Altero die
ontoiā sole stetit in supculio caphar ba
ruche. id ē ulle bñdictionis. ad quē lo
cū abrahā dñm psecut ē. Vnde latam
pspiciens solitudinē & tram qndā so
dome & gomorre. adame & seboym. con
templata ē balsami uuncas in engaddi.
& segor uitulā consternantē. que prius
bale uocabat & in zoaram id ē paruu
lam syro sermone tñslata ē. Recordaba
tur spelunce loth & usa in lacrimas. ur
gines socias ammonebat. cauendū esse
uinū inquo luxuria ē. & cuius op mo
abite fuit & ammonuit. Diu hereo m
meridie. ubi sponsa cubantē repperit
sponsū. & ioseph mebriat ē cū frib suis.
Reintat iherosolimā & p thecuam atq;
amos. rutilantē montis oliueti crucē
aspiciam. de q saluator ascendit ad patrē.
in quo pannos singulos uacca rufa in
holochaustum dñi cremabat. & cui ci
nis expiabat pplm isrl. in quo uata eze
chiel cherubin de templo tñsmigrantē.
ecclīam dñi fundauerunt. Ingressa sepul
chrū lazari. marie & marthe. uidit bos
pitū. & bethfage ullā sacdotalīū ma
xillarū. & locū mq pulc lasciuiens gen
tīū dñi firma susceput. aplorq; stratus
uestib molliatīa p̄buit ad sedendum.
Rectoq; itinere descendit iericho. co
gitans illū de euuangelio uulneratū. &
sacdotib ac leuitis ñtis feritate ptere
untib. cleñtiā samarite id ē custodis q
seminecē suo unposituī uinto. ad stabu
lum ecclie reportauit. & locū adomym
qd int̄pretat sanguinū. qa mult in eo
sanguis crebris latronum fundebat incur
sib. & arborē sycomorī zachei. id ē bona
penitencie opa. quib eruenta dudū et
nouia rapinis peccata calcabat. excel
sūq; dñm de excelso uirtutū intueba
tur. & iuxta uā ecclīe loca q receptis
lumnib utrusq; pplī credentis ui dñm
sacmenta p̄miserant. Ingressa iericho.
uidit urbem quā fundauit abiihel in
abirā p̄mogenito suo. & cui portas po
suit in segub nouissimo filio. Intuita
ē castra galgale. & aceruū p̄putior. et
secte circūcisionis mystiū. & xp̄i lapi
des qui de iordanis alueo illuc tñslati.
in aplor fundamīta firmauerant. &
fontē qndā legis amarissimū & sterilē.
quē uer bely seus sua ēdiuit sapientia.
& indulcorē ubertatēq; cuertit. Vix nor
tñsierat. feruentissimo estu uenit ad
iordanē stetitq; in ripis fluminis. & or
to sole. solis iusticie recordata ē. quom in
medio amnis alueo sicca sacdotes posu

ernit uestigia · & ad hẽlie & helyseu impũ
stantib⁹ ex utq; parte aquis · ĩ unda p̃bu
erit · pollutas diluuio aqs · & tocuis hu
mani generis nũfectione maculatas · suo
dis mundarit baptismate · Longũ ẽ si ue
lim de ualle achor dicere id ẽ tumult⁹ atq;
tbarũ · inq; furtum & auaritia condẽpna
ta ẽ · & de bethel domo di · in q; sup nuda
humũ nud⁹ & paup domuit iacob &
posito subt̃ caput lapide q in zacharia
vii oculos habere describit̃ · & ysaia di
cit̃ lapis angularis · uidit scalã ad cẽlũ
usq; tendentẽ · in qua dis desup innu
tebat̃ · ascendentib⁹ porrigens manũ · &
negligentes de sublimi p̃cipitans · Se
pulchra quoq; in monte ephraĩ ihu filii
naue · & eleazari filii aaron sacẽdotis e
regione uenerata ẽ · quor alt̃ cõdit⁹ ẽ
in thamnathsare a septentionali parte
montis gaas · alt̃ in gaab filii siu finees ·
satisq; mirata ẽ · quod distributor posses
sionũ sibi montana & aspa delegisset ·
Q̃d narrẽ sylo in qua altare ururũ ho
dieq; monstrat̃ · & raptũ sabinarũ a ro
mulo t̃b⁹ beniamitica p̃cucurrit · Tran
siuitq; sichẽ · ĩ ut plerisq; errantes legunt
sychar · que nẽ neapolis appellat̃ · & ex la
tere montis garizim · extructã uxta
puteũ iacob mirant ecclam · sup q̃ dñs
residens sitiensq; & esuriens samarita
ne fide sacrat⁹ est · que quinq; mosayco
uoluminũ uiris & sexto quẽ se habere
tacta bat · errore doctrine derelicto ue
rũ messiam & uerũ reppit saluatorem ·
Atq; inde dirutens · uidit xii patriarcha
rũ sepulchra & sebasten id ẽ samariã q̃ in
honorẽ augusti · ab herode greco sermone
augusta ẽ nominata · Ibi siti sr̃ helyseus
& abdias pphe · & q̃ maior int̃ natos mu
lierũ nõ fuit iobs baptista · ubi multis in
tremuit miraculis · Namq; cernebat uari
is demones rugire cruciatib⁹ · & ante se
pulchra seor ululare homines more lu
porũ · uocib⁹ latrare canum · fremere leonũ ·
sibilare serpentũ · mugire tauror · aliosq
tare caput · & post tergũ tram uertice tan
gere · suspensiq; pede feminis uestes de
fluere in faciem · Miserebat̃ omniũ · & p
singulos effusis lacrimis & auxiliũ p̃cabat̃ ·
& sicut erat mualida ascendit pedib⁹
montẽ · in cui⁹ duab⁹ spelunceis p̃secutio
nis & famis tempe abdias ppha cen
tum pphas alunt pane & aqua · Inde
cito itinere p̃cucurrit nazareth nutri
tam dñi · & capharnaum · & channã sig
noriũ ei⁹ familiares · locũ tyberiadis ·
naufragante dnõ sanctificatũ · & solitudinẽ
in qua multa pplorũ multa paucis sa
turata sunt panib⁹ · & de reliquis uas
centũ repleti sunt cophini · xii tbuũ
usu · Scandebat montẽ thabor · in q̃
transfiguratꝰ ẽ dñs · aspiciebat p̃cul
montes hermon & hermonium · & cam
pos latissimos galilee · in quib⁹ sysara
& omnis ei⁹ exercit⁹ barach uincente p
stratꝰ ẽ · Torrens cyson q̃ media pla
nitiẽ diuidebat · & oppidũ iuxtana
ym · in quo uidue suscitatꝰ ẽ filius mon
strabat̃ · Dies me prius quã sermo de
ficiet · si uoluero cuncta p̃currere · que
Paula uenerabilis fide incredibili p
uagata ẽ · Transibo ad egyptum & in
sochoth · atq; apud fontẽ samson · quem
de molari maxille dente p̃duxit sub
sistã parump · & arentia ora colliam ·
ut refocilat̃ uideã sepulchrũ morasthi
q̃ndã muchee pphe nẽ excliam · & ex la
tere derelinquã chorreos & gerbeos ma
resa · ydumeã & lachis · & p̃arenas mol
lissimas p̃gentium uestigia subtrhen

tes. latamq; heremi uastitatē. uenīā ad
egyptī fluuium syor qui mīpretat̄ tbi
dus. & y egypti transeā cuntates que lo
cunt̄ lingua canauitide. & trā gessen
& campos thaneos. inquib⁹ dñs fecit mi
rabilia. & urbē noo que postea ūsa ē in
alexandriā. & oppidum dñi nutriā. in
q̄ purissima uirtutū nutrio sordes lauā
tur cottidie plurimor. Q̄d cū uidisset
occurrente sibi scō & uenerabili epō
ysidoro confessore. & tbis innumerabi
lib⁹ monachor. e quib⁹ multos sacēdota
lis & leuitic̄ sublimabat gd̄ letabatur
quidē ad gl̄am dñi. f; se indignā tan
to honore fatebat̄. Quid g̃ narrē ma
charios. arsenes. serapiones. & reliqua
columpnarum xpī nomina. Cui ñ in
trouit cellulā. Quor ñ pedib⁹ aduo
luta ē. P singulos scōs xp̄m se uidere
credebat̄ & quicquid illis contule
rat contulisse in dñm letabat̄. Vir
ardor. & uix in femina incredibilis for
titudo. oblita sexꝰ. & fragilitatis corpo
ris. tot multa monachor. cū puellulis
suis habitare cupiebat. & forsitan cū
bis ea suscipientib⁹ impetisset. in manus
scōr. locor. retārisset desiderii. atq; ppt̄
feruentissimos ęst⁹ de pelusio maioma
nauigatione ꝓuenies. tanta uelocita
te rēsa ē. ut aīe putares. Necmul
to post in sca bethleem mansura ppe
tuo. angusto p̄ter innumi mansit hospi
tio. donec extrueret cellulas ac mo
nasteria. & diuisorii pegrinor. uasta uia
conderet. in qua ogasia & ioseph hos
picii ñ inuenerant. Hucusq; it̄ ei⁹
desēptum sit. q̄d multis uirginib⁹ &
filia comite pagerit. nē uirtus latius
deseribat̄. que ipsius ꝓpria ē. & in qua ex
ponenda dō iudice ac teste ꝓfitebor. me
nichil addere. nichil maī extollere mo
re laudantiū. f; ne rerū excedat fidem.
multa retīere. & ne aput detractores
& genuino me semp dente rodentes
fingere putet. & comicē esopi alienus
colorib⁹ adornare. Que prima xp̄ianor
uirt⁹ est. tanta se humilitate deiecit.
ut q̄ eā induisset. & p celebritate noīs
uidere gestisset. ipsam ēe ñ crederet. f;
ancillarum ultimā. & cū frequentib⁹
chorus uirginū cingeret̄. & ueste. & uoce
& habitu. & incessu minima omniū erat.
Nunq̄ post uiri mortē usq; ad diē dor
mitionis sue cū ullo comedit uiro. q̄m
uis eū scīm. & in pontificali sederet culmi
ne positū. Balneas n̄ pelitanas ñ adiit.
mollia etiā in gr̄auissima febre lectulis t̄
ta ñ habuit. f; sup durissimā humū st̄
tis ciliciolis quiescebat. si tamē illa quies
dicenda ē. que uigib⁹ pene orationibus
dies noctesq; iungebat. illud implens
de psalmo. lauabo p singulas noctē lec
tū meū. in lacrimis stratū meū rigabo. in
qua fontes crederes lacrimarū. sta leuia
peccata plangebat. ut illā gr̄auissimoīū
crimiū crederes rea. Cumq; a nobis cre
brius moneret̄ ut parceret oculis. & eos
seruaret euangelice lectionis. aiebat.
Turpanda ē facies. qua cont̄ di p̄ceptū
purpurisso & cerussa & stibio depingi.
affligendū corp⁹ quod multis uacauit
deliciis. Long⁹ risus ppetui compensan
dus ē fletu. mollia linteamina & seri
ca p̄ciosissima. aspernare cilicii cōmu
tanda. que uiro & seculo placui. mē. xp̄o
placere desidero. Sunt̄ tantas talesq;
uirtutes. castitatē in illa uoluero p̄dica
re supflui. iudear. in qua etiā ceū secla
ris eēt omniū rome matronarū exem
plū fuit. que ita se gessit. ut numquā

de illa maledicor quecq̃ auderet fama confingere. Nichil animo ei' clemẽtius nichil erga humiles blandius fuit. Non appetebat potentes ñ tamẽ supbos & gliolam querentes fastidio despiciebat. Si pauperem uiderat sustentabat. si diuitẽ ad benefaciendũ cohortabat. Liberalitas sola excedebat modũ & usuras t̃bu ens eũsuram quoq; sepe faciebat ut nullu stipẽ rogantι denegaret. Fatebor er rorẽ meũ. cui in largiendo ẽẽt ꝓfusior arguebã illud ꝓferens de apło. ñ ut alijs refrigerιũ uob aut t̃bulacio. s; ex equalitate in hoc tempe. ut & uã habundã tia sit ad illor inopiã & illor habundantia sit ad uã inopiã & hoc de euuangelio saluatoris. qui habet duas tunicas det ñ habentι & pudendũ ẽẽ ne quod libentẽ faceret semp facere ñ posset. multaq; huiuscemodi. q illa mira uerecundia & sermone parcissimo dissoluebat. testem inuocans dnm̃ se pilli' nomine cuncta facere & hoc habere uoti. ut indicans ipsa moneret. ut unũ nummũ filie ñ dimitteret & in funere suo aliena syndone inuolueret. ad extremũ inferebat. Ego si peteri. multos inuenã q̃ m̃ t̃buant. iste ñ dicãs si ame ñ accepit. que ei possiũ etiam de alieno t̃buere. & mortuus fuerit. a q̃ anima ei' requiret. Ego cautior in re familiari ẽẽ cupiebã. s; illa ardẽtior fide toto saluatori animo ungebat. & pauperem dnm̃ paup spu sequebat. reddens ei quod acceperat ꝓ ipso pauper effecta ẽ. Denicq; consecuta ẽ q̃d optabat. & ingrandi ere alieno filiã dereliquit. q̃d huc usq; debens. ñ suis uiris. s; xpi se fide misericordia redditurã. Solent plerecq; matronarum bucinatores diuitis sui dona conferre. & in paucos largitate ꝓfusa manũ a ceteris retinere. q̃ illa omnino carebat uitio. Ita enĩ singulis suã pecuniã diuidebat. ut singulis necessariũ erat. ñ ad luxuriã. s; ad necessitatẽ. Nemo ab ea paupm uacuus reuertit. q̃d optinebat ñ diuitiarũ magnitudine. s; prudentia dispensandi. illud semp replicans. beati misericordes qm̃ ipsi misericordiam consequentur. & sicut aqua extinguit ignẽ. ita elemosina peccatũ et facite uobis amicos de iniq̃ mãmona. q̃ uos recipiant in ẽtna tabnacula. & date elemosynam. & ecce omnia munda sunt uob. & iuba danielis regem nabuchodonosor monentis. ut elemosynis redimeret peccata sua. Volebat in his lapidib' pecuniã effundere. q̃ cum ẽtna & selo t̃ristitiam sunt. s; in unus lapidib' q̃ uolumẽ supẽtã. de quib' mapocalipsi iohis ciuitas regis magni extruẽt. q̃s in saphyrum & smaragdũ & taspidem & ceteras gemmas ẽẽ uertendos scriptura cõmemorat. Verũ hec possunt cõmunia ẽẽ cũ paucis. & scit diabolus ñ in summo uirtutũ culmine posita unde loquitur ad dnm̃ post amissã iob substanciã. post eũsã domũ. post interfectos liberos Cornũ p cornu. omnia que habuerit homo dabit pannus sua. s; extende manũ tuã & tange ossa & carnes ei'. nisi in faciẽ benedixerit tibi. & cui' plerosq; dedisse elemosynã. s; de ꝓpio corpe nichil dedisse. porrexisse egentib' manũ. s; a carnis uoluptatib' supatos. dealbasse ea que foris erant. & int' plenos ẽẽ ossib' mortuor. At ñ ꝑ aula talis. que tante continencie fuit. ut ꝓpe mensurã excederet. & debilitatẽ corpis. nimis iejunijs ac labore

contĩneret q̃ exceptis festis dieb' uix oleum
in cibo accepit ut ex hoc uno estimet̃
q̃ de liquamine & uino et piscib' et lac
te & melle et ouis & reliq's q̃ gustu sua
ua sunt iudicarit in quib' sunḋis q̃di
se abstinentissimos putant & si bis uen
trẽ ingurgitauerint totã pudiciciã sus
picant Semp uirtutes sequit̃ inuidia
ferumq; sũmos fulgura montes Nec
mirũ si hoc de hominib' loquor cũ etiã
dñs nr̃ pharisæor zelo sit crucifixꝰ & om
nes sẽi emulos habuerint in paradyso
quoq; serpens fuerit cui' inuidia mors
introiuit in orbẽ tẽrarum Suscitaue
rat ei dñs adar ydumeũ q̃ eã colaphiza
ret ne se extolleret & quasi quodã sti
mulo carnis sepi' ammonebat ne mag
nitudine uirtutũ alti' sapet & altiorũ
se uiris feminarum se in excelso crede
ret constitutã Ego audeam luxuriẽ ce
dendũ & danduũ usanę locũ q̃d fecisset
iacob in esau frẽ suo & dauid in pricipa
simo inimicoꝝ saul quoꝝ alt̃ mesopota
miã fugerit alt̃ se allophilis tradiderit
malens hostib' quã inuidis subiacere At
illa iuste respondebat hoc diceres si dia
bol' cont̃ seruos dñi & ancillas nũ ubiq; pug
naret & ad omnia loca fugientes p̃cede
ret & si nũ seoꝝ locorũ amore retineret et
bethleem meã malia repetire possẽ par
te tẽrarum Cur enĩ patientia luxuriẽ nõ
supem Cur nõ humilitate frangã superbi
am & petenti maxillã altera nõ offerã
dicente paulo uincere in bono malum
Nonne apli gl'abant̃ quando p dñm pas
sis' contumeliã Nonne ipse saluator
humiliauit se formã serui accipiens &
factꝰ obediens pat̃ usq; ad mortẽ mortẽ
aut̃ crucis ut nos sua passione saluaret
Job nõ certasset & uicisset in filio nũ acce
pisset coronã iusticię nec audisset a dño
putas me alit̃ locutum quã ut pareret
iust' Beati dicunt̃ in euangl'io q̃ pse
cutionẽ patiunt̃ ppt̃ iusticiã Secura
sit conscientia q̃d nõ ppt̃ peccata patiam'
& afflictio in scło materia ẽ p̃mioꝝ Si
quando peccatoꝝ fuisset inimic' & usq; ad
uborum urgia p̃siluisset illud psalteri
decantabat Cũ consisteret adusũ me
peccatoꝝ obmutui & silui a bonis & rur
sum Ego aut̃ quasi surd' nõ audiebã &
quasi mut' nõ aperiens os suũ & factꝰ sũ q̃si
homo nõ audiens & nõ habens in ore suo
argutiones In temptacionib' deutero
nomii ita uoluebat temptat uos dñs
dꝰ ur̃ ut sciat si diligatis dñm dm uram
de toto corde uro & de tota anima ura
In tribulationib' & angustiis ysaię repli
cabat eloq' qui ablactati estis a lacte
q̃ abstracti ab ubere tribulacionẽ sup tribu
lationẽ expectate spem sup spem ad huc
pusillũ ppt̃ malitiã labioꝝ & ppt̃ linguã
maligniã & sępturę testimoniũ in mẽsola
tionẽ sua dissereba ablactatoꝝ ẽe & eoꝝ
q̃ ad uirilẽ etatẽ puenissent tribulationẽ
sup tribulacionẽ sustinere ut spẽ sup spẽ
merent̃ accipe scientes q̃m tribulacio pa
cientiã opat̃ patientia pbationẽ pbatio
spẽ spes aut̃ nõ confundit & q̃d si is q̃ fo
ris ẽ nr̃ homo corrumpat̃ ille q̃ int̃ est
renouet & in psentiarũ momentaneũ et
leue tribulacionis nr̃e etne gl'e pond' opa
t̃ in nob non aspicientib' q̃ uident̃ sed q̃
nõ uident̃ que enĩ uident̃ temporalia
sunt que aut̃ nõ uident̃ etna nec longũ
fore temp' etiã si humane impacientię
tardũ uideat̃ q̃n dñs statim auxiliũ assit
dicentis oportuno tempore exaudiui te
& in die salutis auxiliat' sum tui Nec
dolosa labia & linguas inimicoꝝ ẽe me

tuendas cū dnō aduersore lettm̄. & ipsū
audire debeam⁹ monentē. p patientiam
uram possidebitis animas uras. & ñ sunt
condigne passiones p̄sentis seli ad futu
ra glam que reuelabit in nob⁹. & alibi
ut patient agam⁹ in omīb⁹ que accidūt
nobis. patiens enī ur multū imprudē
tia. q aut pusillanimis ē. uehemēt insi
piens. In languorib⁹ & crebra infirmi
tate dicebat. quando infirmor tūc fortior
sum. & habem⁹ thesaurum istū in va
sis fictilib⁹. donec mortale hoc induat
immortalitatē. & corruptiuū hoc uesti
at⁹ in corruptione. & rursū. Sicut supha
bundant passiones xp̄i in nobis. ita & p
xp̄m habundabit consolatio. Iterumde.
Vt socii passionū estis. ita & cōsolationis
eritis. Immerore cantabat. Quare tristis
es anima mea. & quare conturbas me. Spa
ndo qm confitebor illi. salutare uultus
mei ds̄ mīs. Inpiculis loquebat. Quicunq
uenire post me neget semetipsū. & tollat
crucē suā. & sequat me. & rursū. Qui uult
animā suā saluā facere perdet eā. & q p
diderit animā suā ppt̄ me. saluā eā faciet. Quando dispendia rei familiaris. et
cūsio tocī patrimonii numerabat. audebat.
Q⁹ enim pdest homini si totū mundū
lucr̄ fecerit. & animā suā detrimentū ha
buerit. Aut quā dabit homo cōmu
tationē p̄ aīa sua. & mud⁹ exiit deu
tero matris mee nud⁹ & redeā. sicut do
mino placuit ita factū ē. Sit nomē dñi
bñdictū. & illud. Nolo iam diligere
mundū neq; ea q in mundo sunt. quo
mē q⁹ in mundo ē desiderium carnis
ē. & concupiscentia oculor. & superbia
uite huius. que ñ ē ex pat. s; de mundo
est. & mund⁹ pterīsibit. & concupiscen
tia ei⁹. Scio ei septas infirmitates q̄ui
simas liberor. & maxime tempore cui q̄ē
diligebat plurimū. Cumq; illud uirtute
complesset. Vixata sum. & ñ sic locuta. in
hec uba prupit. Qui amat filiū aut fili
am sup me. nō est me dign⁹. Ex oratione ad
dnīm loquebat. Posside filios mortifica
tos. q p te mortificant cottidie corpa
sua. Nouissimū temptationē quendā. q̄d genus
hominū uel pnitiosissimū ē. quasi be
nuolū nunciasse. q̄d primo feruore
uirtutū quib⁹dā uideret insana. & cere
brum illi⁹ dicerent effouendū. Cui illa
respondit. Theatrum facti sum⁹ mundo.
& angelis et hominib⁹. nos stulti propter
xp̄m. s; stultū dei sapientius ē hominib⁹.
Vnde saluator loquit ad patrē. Tu scis
insipientiā meā. Quem in euuangelio
& ppinqui quasi mentis impotē ligare
cupiebant. & adūsarii sugillabant. dicē
tes demoniū habet. & samaritan⁹ ē. et
in beelzebub pncipe demoniorū eicit de
monia. s; nos audiam⁹ apl̄m cohortantē.
hec ē gla testimonii ēscientię nr̄ę.
qm in sinceritate & scītate. & gīa dei ē
usati sum⁹ in mundo. & dnīm dicentē
ad apl̄os. ideo mund⁹ odit uos. q̄a ñ estis
de mundo. Si enim essetis de mundo.
amaret utiq; mund⁹ q̄d suū erat. & ad
ipsum dnīm ulra utebat. Tu nosti cordis
abscondita. & hec omīa uenerunt sup
nos. & ñ sum⁹ obliti tui. nec iniq; egim⁹
in testamēto tuo. nec aūsum ē cor mēm
tetēr sum. & ppt̄ te mortificam⁹ tota die.
reputati sum⁹ ut oues occisionis. s; dns
auxiliator nr̄s. ñ timebo q̄d faciat mihi
homo. Legi enim fili honora dnīm. & ēfor
taberis. et ext̄ illū nullū noueris. his
& talib⁹ testimoniis quasi armatura
xp̄i. & adūsū omīa quidē uana. s; pē
pue instruebat se cont̄ hōtum mundū

seuientē ⁊ ꝛ paciendo murmas furorē rabi
di pectous mitigabat Demq; usq; ad diē
mortis ꝛ bonus pacientia ꝛ alios zelꝰ om
nib⁹ patuit ⁊ q̄ suū rodit auctorē ꝛ dū emu
lū ledere nititur in semetipsum ꝓpio furo
re bachat Dicā ꝛ de ordine monastiꝝ
quoꝝ cunctos conuencā in suū ūti
tur lucrum Semmabat carnalia ⁊ ut
meteret spūalia Dabat trena ⁊ ut celes
tia tolleret Breuia ēcedebat ⁊ ut ꝓ bris
etiā mutuaret Post uiros monastium
q̄ duris tēdiderat gubnandū plures
uirgines q̄s de diuisis ꝑuintis ēgrega
rat tā nobiles quā medii ꝛ infimi gnis
in tres tūmas monasteriaq; diuisit ita
dūtaxat ut mopē ꝛ cibo separate psal
modis ꝛ oronib⁹ uingerentē Post
alia cantatū q̄ signo uocabantē ad col
lectā nulli residere licitū erat ⁊ si ꝑma
uel imā ꝑmas uemens ceteraꝝ opieba
t aduentum pudore ꝛ exemplo ad la
borē eas ꝓuocans nō trore Mane hora
tria sexta nona uespe noctis medio
p ordinē psaltium canebat ⁊ nec licebat
cuiq̄ sororū ignorare psalmos ꝛ nō de
scripturis scīs cottidie aliquid discere
Die tantū dūico ad ēcclīam ꝓcedebāt
ex cui⁹ habitabant latere ꝛ unūq̄dq;
agnī matrē ꝓpiam sequebat ⁊ atq; inde
reūtentes instabant opi distributo
ꝛ ul sibi l ceteris uictuālia faciebant
Si qua erat nobilis nō ꝓmittebat de
domo sua habere comitē ne ueterū
actuū memor ꝛ lasciuientis infantie
errorē refricaret antiquū ꝛ crebra
confabulatione renouaret Ymo om
nū habitū ⁊ uultheamine adtegendas
solum mani⁹ utebant Ā uiris tanta se
parato ut a spadonib⁹ q̄q; eas seiun
geret ne ullā daret occasionē lingue
maledicē ⁊ que seōs carpe sollicita ē in sola
tium delinquendi Si qua uel tardior erat
uel nō ueniebat ad psalmos ꝛ mope pigri
or ⁊ uariis eā modis aggrediebat Si erat ira
cunda blanditiis si patiens correptione
illud apli imitans Quid uultis in uirga
ueniā ad uos ⁊ anim spu lenitatis ꝛ mansue
tudinis Excepto uictu atq; uestitu nul
lā habere quid patiebat dicente paulo
habentes uictum atq; uestitū his contē
ti simꝰ ne consuetudine plus habendi ꝑbe
ret locū auaritie q̄ mullis explēt opib⁹ et
quanto plꝰ habuerit tanto plꝰ req̄rit et
neq; copia neq; inopia minuit Jurgantes
int se sermone lenissimo fouebat Lasci
uientē adolescentularū carnē crebris ⁊
duplicatis frangebat ieiunis ⁊ malens eā
stomachū dolere quā mentē Si uidisset
aliquā comptione contactioē frontis
ꝛ uultꝰ tristicia arguebat errantē ⁊ dicēs
mundiciā corpis atq; uestiꝝ anime esse
immundiciā ꝛ tpe ūbum atq; lasciuum
numq̄ de ore uirgineo ꝓferendū ⁊ quib⁹
signis lubricos⁹ animꝰ ostenditē ꝛ ꝑ exte
riorē hominē interiorem hominis uitia de
monstrantē Quā linguosam ꝛ garrulā
ꝛ ꝑcacē riuisq; ꝑspexerat delectari et
sepius cōmonitā nolle conuiti int ultri
mas ꝛ extē conuentū soroꝝ ad foreꝰ tri
clinii orare faciebat ꝛ separatū cibum
capē ⁊ ut quā obiurgatio nō correxerat
emēdaret pudor furtum quasi sacrilegi
um detestabatē ⁊ q̄d int sēli homines ul
leue putatē uel nichil hoc in monastiis
grauissimū docebat ee delictū Q̄d memo
rē clemētiā ꝛ sedulitatē in egrantes ⁊ quas
muris obsequiis ꝛ ministeriis ēfouebatē
Cumq; aliis languentib⁹ large ꝑberet om
nia ꝛ ēsti q̄q; carnium exhibet si q̄ndo
ipsa egrauī ⁊ sibi nō indulgebat ꝛ in eo in

equalis uidebat q̄ malias clementiā in se duriciā commutabat. Nulla iuuenū puellarum sano & uegeto corpe tantē se dederat continentie quantē usta fracto & senili debilitatoq; corpsculo. Fatetor in hac re ptinacior fuit ut sibi nō parceret ut nulli cederet ammoneti. Referā q̄d capt̄e sū. Oense iulio feruentissimus estib' incidit in ardorē febrium & post despacionē cū dimia respirasset & medici psuaderent ob refectionē corpis uino op' ee tenui & paruo ne aquā bibens in ydropē iterē & ego clam beatū epipha nū rogasse ut ämoneret immo cōpellere uinū bibere illa ut erat prudens & sollertis ingenii statī sensit insidias & subridens meū ee q̄d ille diceret inti mauit. Q̄d plura. Cū beat' pontifex pst multa hortamīta eaisset foras querenti in q̄d egisset respōd. Tantū pfeci ut semihomuu pene psuaserit ne uinū bibā. Hoc refero nō q̄ mēsiderata & ult̄ iures sūpta onera pbem moneute sēptura. sup te oī ne leuaueris. s; q̄d mītis ei' ardorē & desiderū fidelis anime ex hac quoq; pbare uelim pseuerantia dicentis. sitiuit ite anima mea quā multiplicit̄ & caro mea. Difficile ē modū tenere in omīb' & uere uarta philosophoꝝ sententiā ämē sō thē ΤΕΕ ἀΡΕΤΗ ΣΥΤΕΡΒΟΛΗ Licā kāta tā reputat̄. q̄d nos una & breui sententiola exprimere possum. neq̄ nimis. Que in contemptu ciboꝝ tanta habebat ptinaciā in luctu mitis erat & suoꝝ mortib' frangebat̄ maxime liberoꝝ. Nā et iuuiri & filiarū dormitione semp periclitata ē. & cū os stomachumq; signaret. & matris dolorē crucis uteret̄ expssione lenire supabat̄ affectu & credulam mīt̄ē parentis uiscera constinebant. anu moq; uincens fragilitate corpis uincebat̄. Q uā semel languor arripiens longo tempe possidebat ut & nob inquietudinē & sibi discrimī afferret. in q̄ illa letabat̄ pmonita cōmemorans. O iser ego homo. q̄s me liberabit de corpore mortis huī. Dicat prudens lector plaudib' uirtutē me scribere. Testorie sū cui & illa seruiuit & ego seruire cupio. me mutuamq; partē mihi fingens; quasi xp̄iani de xp̄iana q̄ st̄ uera proferre id est hystoriā scribere nō panegiricū. & illi' uitia alioꝝ ee uirtutes. Loqr sedm animū meū. & oīū soroꝝ ac frīm desiderū. qui illā diligim' & absentem querim'. Ceterū illa impleuit ēsium suum fideq; seruauit. & nē fruit̄ corona letitie sequit̄q; agnū quocūq; uadit. Saturat̄ que esuriuit & leta decantat. sicut audiuim'. ita & uidim' in ciuitate dī nī. Obeata rerum cōmutacio. Fleuit ut semp rideret. desperauit lac' contritos. ut domuū fontē reperiret. Vestita ē cilicio. ut nē albis uestib' uteret̄ & diceret; sci disti saccū meum. & circumdedisti me letitia. Cinere quasi panē manducauit & potionē suā cum fletu miscebat dicens. fuerunt mi lacrime mee panes die ac nocte. ut mītinū pane angsoꝝ uesceret̄ & caneret. gustate & uidete quā suauis ē dn̄s & eructauit cor meū ubū bonū. dico ego opa mea regi & ysaie immo dnī p ysaiā in se cerneret uba complerī. ecce qui seruiunt mihi manducabīt uos aut̄ esurietis. ecce q̄ seruiunt mihi bibent. uos aut̄ sitietis. ecce q̄ seruiunt mihi letabunt̄. uos aut̄ confundemini. ecce q̄ seruiunt mihi exultabunt in gaudio. uos aut̄ clamabitis ob dolorē cordis &

ppt̄ confessionem sp̄e ululabitis. Diaxerā lac̄
eā sēp fugisse conuictos ut fontē dn̄m repe
rirent & posse: leta cantare. Sic̄ cervus desi
derat ad fontes aquarū. ita desiderat a
nima mea ad te ds̄. sitiuit anima mea
ad te ds̄ fontē uiuū quando uenia & ap
parebo ante faciē tuā. Tanga g̃ bre
uit̄ quom̄ hereticor̄ cenosos deuitaue
rit lac̄. & eos mistar habuerit ethnicor̄
Quida uetetator callid⁹ atq; ut sibi u
debat̄ doct⁹ ac scolas̄me nesciente ce
pit exponere questiones & dicere. q̃d
peccauit infans ut a demone corripi
at̄. In qua etate resurrecturi sum⁹. Si
ipsa qua moriū. g̃ & nutrit⁹ post
resurrectionē op⁹ erit. Si infanta neq; q̃
erit resurrectio mortuor̄. s; tñ forma
cio malios. Duisitas quoq; sexus ma
ris ac femine erit an̄ erit. Si erit. se
quent̄ nuptie. & concubit⁹ & genera
tio. Si an̄ erit. sublata duisitate sexus.
eadē corpa ñ resurgent. aggḡuat enim
habitacio trena ~~cogitacio~~ sensū multa
curant̄. s; tenuia & spitalia dicente a
plo. seminat̄ corp⁹ animale. surgit cor
pus spitale. Exquib⁹ omib⁹ ꝓbare cu
piebat rationales creaturas ob q̃dā
uitia & antiqua peccata in corpa ee
delapsas. & p duisitate peccator̄ talu
uel talu editione generari. ut ut cor
por sanitate gauderent. & parentum
diuitis ac nobilitate. uel immorbidas
carnes & domos inopū uenientes pe
nas luerent pistinor̄ delictor̄. & psen
tisclo atq; corpib⁹ q̃si carceri truderen
t̄. Q̃d cū audisset & ad me retulisset
udicans hominē. nq; uicubuisse: ne
cessitas. nequissime iupe ac montifere
bestie resistendi. de quib⁹ psalmista cō
memorat dicens. ne tradas bestiis an
ma confitentē t̄. & increpa dn̄e bestias
calami. que scribentes iniquitatē loquū
t̄ cont̄ dn̄m mendatiū. & eleuant mea
celsū os suum. cuem homine. & oratio
nib⁹ eis quā decipe nitebat̄ breui conclu
si interrogatione. utrū crederet futuram
resurrectionē an̄. Qui cū se credere re
spondisse: intulu. Eadē resurgent corpa an
altera. Cum dixisset eadē. sensitat⁹ sum.
In eodē sexu animal altero. Ad interrogata re
ticent. & instar colubri huc atq; illuc tñs
ferens caput ne feriret̄ q̃a inquā taces
ego in ꝓte respondebo. & cōsequentia infe
rā. Si an̄ resurgit mulier ut mulier. neq;
masculꝰ ut masculꝰ. an̄ erit resurrectio
mortuor̄. quia sexꝰ membra habet. membr̄
totum corp⁹ efficiunt. Si aut̄ sexꝰ & mbra
an̄ fuerint. ubi resurrectio corpor̄. que si
ne sexu an̄ constant ut membr̄. Porro si cor
por an̄ fuerit resurrectio. nequaq̃ erit re
surrectio mortuor̄. s; & illud q̃d de nup
tiis obicis si eadē mbra fuerint. seq; nup
tias. a saluatore dissoluit̄. Errantis nesci
entis scripturas. neq; uirtutem dei. In re
surrectione enī mortuor̄ an̄ nubent neq;
nubent̄. s; erunt similes angelor̄. Ubi di
cit̄ an̄ nubent neq; nubent̄. sexuū diuisi
tas demonstrat̄. Hemo enī de lapide et
ligno dicit an̄ nubent neq; nubent̄. que
natura nubendi an̄ habent. s; de his qui
possunt nubere. & xp̄i gratia ac uirtute an̄
nubunt. Q̃d si opposueris. q̃n̄ g̃ erimus
similes angelor̄. cū int̄ angelos an̄ sit mas
culꝰ & femina. breuit̄ ausculta. Non sub
stantia nob angelor̄. s; cōuersatione & bea
titudine reputati. quom̄ & iohs baptis
ta antequā decollaret̄ angls appellat⁹
e. & homines sci ac virgines dei etiā in
isto seculo uitā inse exprimunt angelorum
Q̃ndo enī dicit̄ erimus similes angelor̄

similitudo ꝓmittit̄ ñ natura mutat̄. Si mulq; respondeꝛ q̄n illud ñ ꝓteris q̄d thomas dñi resurgentis palpauerit manus. & uiderit lancea lat⁹ uulneratum & petri⁹ in littore stantē conspexit dñm & fauū mellis ac partē pisc̄is assi comedentē. Qui stabat ꝓfecto pedes habebat q̄ monstrauit uulneratū lat⁹ utiq; & pect⁹ & uentrē habuit sine q̄b⁹ ñ sunt lattera ueni & pectori coherentia. Qui locut⁹ ē lingua & palato ac dentib⁹ loq̄batur. Sic ē enī plectrū cordis ita lingua ullidit̄ dentib⁹ & uocalē reddit sonum. Cui palpate ſt̄ manī ēsequent̄ & brachia habuit. Cum g̃ omia ñbra habuisse dicat̄ necesse ē ut totū corp⁹ habuerit q̄d conficit̄ ex membris ñ utiq; femineis; utrile. id est eiusdē sex⁹ mq̄ mortuus ē. Q̄d si obtenderis. g̃ post resurrectionem & nos comedem̄. & q̄n clausis ianuis cont̄ naturā pinguiū & solidor corpm audies. Noli ꝓpt̄ cibū resurrectionis fidē in calumpniā t̄here. nā & archisynagogi filie suscitate uisit cibū dari & lazarus quatduan̄ mortuus cū ipso scribit̄ misse communiū. ne resurrectio cor fantasma putaret̄. Si aut̄ clausis ianuis ē ianuis. & idcirco spiritale & aeriū corp⁹ niteris ap̄pbare. g̃ & anteq; pateret̄ q̄a cont̄ naturā g̃uiū corpm sup mare ambulauit. spiritale corp⁹ habuit. & ap̄s petr⁹ q̄a & ipse sup aq̄s pendulo incessit g̃du spiritale corp⁹ habuisse credend⁹ ē. cū potencia magis & uirt⁹ dei ostendit̄ quando fit aliq̄d cont̄ naturā. & ut scias insignor magnitudine ñ nature mutacionē. sed di omnipotenciā demonstrari. q̄ ambulat fide cepit infidelitate mergi. n eū manī dñi subleuasset dicentis. quare dubitasti modicē fidei. Ouo aut̄ te obdurare frontē loquente dnō. infer digitū tuum huc & uide manī meas. & porrige manū tuā & mitte in lat⁹ meū. & noli ēe incredul⁹ s; fidelis. & alibi. Videte manī meas & pedes. quia ego ipse sū. palpate & uidete. q̄a spūs carnē & ossa ñ habet. sicut me uidetis habere. & cū hoc dixiss;. ostendit eis manī & pedes. Ossa audis & carnē. pedes & manī. & globos in stoicor atq; aeria quedā deliramenta confingis. Porro si queris cur infans demone corripiat̄. qui peccata ñ habuit. aut in qua ętate resurrecturi sum⁹. cū duūa ętate moriam̄. ingētus suscipies. uidit̄a dñi abiss⁹ multa. & o pfundum diuitiarū sapientie & scientie dñi. quā inscrutabilia iudicia ei⁹. & inuestigabiles uie ei⁹. Q̄s enim cognouit sensū dñi. aut q̄s consiliari⁹ ei⁹ fuit. Et tamē aut̄ diuisitas ñ mutat corpm uarietatē. cū eni corpa mā cottidie fluant. & aut crescāt aut decrescant. g̃ tot enim⁹ homines q̄t cottidie cōmutam̄. aut alius fui eī & annos esse. alius eī t̄ginta. ali⁹ cum quinquaginta. ali⁹ q̄ iā toto cano capite sum. Igit̄ uarta ęcclarum t̄dicione. & aplm paulū illud ē respondendum. q̄d in uirum pfectū. & in mēsurā ętatis plenitudinis xp̄i resurrecturi sum⁹. in q̄ ętate & ada condituri uidel. autumat̄. & dnm̄ saluatorē legimus surrexisse. & multa alia de utq; testamento. i suffocationē hereticī ꝓtuli. Cęp̄q; die ita cepit hominē detestari. & omis q̄ eidem dogmatis erant. ut eos uoce publica hostes dñi ꝓclamaret. & hec dixi. ñ ut breuit̄ heresim confutarē. cui multis uoluminib⁹ respondendū ē. s;. ut fidē tantē femine ostenderē. q̄ maluit unius ictias hominū subire ꝓperias. quā

dei offensam amicitus noxis ꝓuocare. Di
cā ꝙ ut ceꝑam. Nichil ingenuo ei docilius
fuit. Tarda erat ad loquendū & uelox ad
audiendū memor illi ꝑcepti. audi isrl & ta
ce. Scripturas scās tenebat memoriē & eā
amaret hystoriā illudq; diceret ueritatis
fundamentū magis sequebat intelligen
tiā spiritalē & hoc culmine edificationem
animę pregebat. Denicq; compulit me ut
uet & nouū instrumentū cū filia me edisse
rem plegeret. qđ ppt uerecundiā negan
ppt assiduitatē & crebras postulaciones ei
ssum. ut docerē qđ dicerā nō amemetip
so id est a ꝑsumptionis pessimo ꝓceptore. s;
ab illustrib ecclie uiris. Sicubi hesitabā &
me nescire ingenue confitebar. nequaquā
uolebat acquiescere. s; ingrūtrogatione
cogebat ut e multis uarisq; sententiis q
m̄ uiderē ꝓbabiliora indicarem. Loquar
& aliud qđ forsitan emulis uideat mere
dulū. Hebreā linguā quā ego adolesc
entia multo labore ac sudore ex parte
didici & infatigabili meditacione ꝑ de
sero ne ipse ab ea deserar. discē uoluit. et
ēsecuta ē. ita ut & psalmos hebraice cane
ret. greciq; sermonē absq; ulla latine lin
gue ꝓpietate resonaret. Qđ quidē usq;
hodie in scā filia ei eustochiū cernim. que
ita semp adhesit mat & ei obediuit ꝑpius
ut numq̄ absq; ea cubaret. numq̄ ꝓcederet
numq̄ cibū caperet. ne unū quidē mūmū
habet potestatē sue. s; ꝓtinā & matrimam
substantiola a mat distribui ꝓauperib le
taret. & pietatē in ꝓrentē. hereditatem
maximā & diuitias crederet. Non debeo
silentio ꝓterire. quanto exultauerit gau
dio. qđ paulā neptē suā aleta & exoratio
genitā. immo uoto & future uirginita
tis repmissione conceptā audierit in
cunis & crepitaculis balbuciente lingua
atta cantare. auieq; & amitę nomina dimi
diatis ubis frangę. In hoc solo pte desideriū
habuit. ut filiū nurū neptē. renunciare
sclo & xpō cognosceret seruire. qđ impet
uit ex parte. Nā neptis xpi flammeo re
seruat. nur etiā se tōtens pudicitię. soc
opa fide & elemosynis sequit. & tocię co
nat exꝑimere qđ uberosolime illa comple
uit. Quid agim anima. Cur ad montē ei
uenire formidas. Jam dudū pharos liber
cudit. dū timem ad ultima ꝓuenire qsi
taceim nobis. & in laudib illi occupatis
differri possit occubit. Duc usq; ꝑpis na
uigantium uentis. & crispantia maris eqra
labens carina sulcauit. nē in scopulos oc
currit oratio. & tumescentib fluctuum
montib ꝑsens utilisq; monasterii utilita
ti naufragium. ita ut cogam dicere ꝓcep
tor saluos nos fac pim. & illud exurge qđ
dormitas dñe. Qs enim posset siccis oc̄lis
paulā narrare morientē. Incidit in grauis
simā ualitudinē. immo qđ optabat inue
nit. ut nos desereret. & dñō pleni iungere
rē. In q̄ languore eustochię filie ꝓhata
semp in matrem pietas. magis oīnib cōp
lata ē. Ipsa assidere lectulo. flabellū tene
re. sustentare caput. pulullū subponere
fricare pedes. manu stomachū confouere.
mollia strata cōponere. aquā calidā tēpe
rare. matulā apponere. omniū ancillarū
ꝓuenire offitia. & quicqđ alia fecisse. de
sita mercede putare sublatū. Quib ulla
ꝑcib quibus lamentis & gemitu mī iacen
tē matrē & speciē dñi discurrit. ne ꝓua
rē tanto contubnio. ne ulla absente ui
ueret. ut eodē ferē ponaret. S; omor
talium fragilis natura & caduca. & in
fides nos extollat ad celū & etiam a nu
me ꝓmittat. cū bestiis ac uermibus corpo
rū una conditio ē. id ē occubit iusto

& impio · bono & malo · mundo & immundo · sacrificanti & nō sacrificanti · sicut bonū ita & qui peccat · sicut qui iurat ita & is q̄ iurāmentū metuit · similiter & homines & iuuenta mansullā & cineres dissoluunt. Q̄d diu differo · & dolorē meū in aliis immorando facio longiorē. Sentiebat prudentissima femina rū adeē montē · & frigente alia corpis parte · atq; membroꝝ solū animē tempore in sco pectore palpitare · & nebulo mini quasi ad suos pgeret · alienosq; deseret · illos usiculos susurrabat. Dnē dilexi decorē domus tuę · & locū habitacionis glę tuę · & quā dilecta tabernacula tua dnē uirtutū concupiscit et deficit aīa mea in atria dnī · & elegi abiect' esse in domo dei mei magis quā habitare in tabernaculis peccoꝝ. Cumq; a me interrogaret' cur taceret · cur nollet respondere inclamanti an doleret aliq̄d greco sermone respondit · nichil se habere molestię · s; omnia quieta ac tranquilla pspicere. Post hec obmutuit · & clausis oculis q̄si humana despiceret · usq; ad exspirationē animę eosdē repetebat usiculos · uix ut aure apposita q̄d dicebat exaudire possem · digitūq; ad os tenens crucis signū pungebat in labiis. Defecerat spē & anhelabat in monte · animaq; erumpe gestiens · ipsum stridorē q̄ mortalium uita finit' in laudes dnī cōcitebat. Aderant iherosolimarū & aliarū urbium epi · & sacerdotum inferiorus gradus · ac leuitarum infinita multitudo · omne monasteriū uirginū & monachoꝝ chorus repleuerant. Statimq; ut audiuit spōsū uocantē · surge ueni proxima mea speciosa mea columba mea · q̄m ecce hiems transiit · pluuia abiit · sibi leta respondit · flores uisi sunt in tra tempus sectionis adhuc · & credo uidere bona dnī in terra uiuentium. Exim nō ululat' & planctus ut mos fieri solet hominum · s; psalmoꝝ duūsis linguis exanima concrepabant · tūsiataq; epoꝝ manib' & cereuces feretro subicientib' cū alii pontifices lāpades & cereosq; pferrent · alii choros psallentiū ducerent · in media ecclia spelunce saluatoris ē posita. Tota ad funus ei' palestinarum urbium turba conuenit. Quē monachoꝝ laudantē in heremo cellula sua tenuit · quā uirginū cubiculoꝝ secreta texerunt. Sacrilegium putabat · q̄ nō tali femine ultimū reddidisset officium. Vidue & paupe in exemplū dorcadis uestes ab ea pbitas ostendebant · omnis inopū multitudo matrē & nutricula se pdidisse clamabat. Q̄d mirū sit · nichil pallor in facie mutarat · s; ita dignitas quedā & gratia ora cōpleuerat · ut eā putares nō mortuā s; dormientē. Greco latino syroq; sermone psalmi psonabant in ordine · nō solū triduo donec subt ecclam & uacta specu dnī deret · s; p omnē ebdomadā. Cunctis q̄ uenerant suum suū · & ppas credentib' lacrimas uenerabilis uirgo filia ei' eustochium quasi ablactatum sup matrē sua · abstrahi a parente nō poterat · de oscula ri oculos · bibere uultu · totū corp' amplexari · & se cū matre uelle sepeliri. Testē ibo ne unū quidē nummū ab ea filie derelictū · s; ut ante iā diu relictum magnū es alienū · & q̄d his difficilius ē · frm & soroꝝ innūsa multitudinē · q̄s? sustentare arduū · & abicere impiū ē. Q̄d hac uirtute mirabili · femina nobilissime familię · magnus q̄ndā opib' tanta fide omnia dilargita · ut ad egestatē pene ultimā puenuret. Jacent alii pecunias · & in corbonan dū egressa · tuna

lib'q; aureis dona pendentia· nemo pl's de
dit paupib' quã que mebul sibi reliquit·
Nõ ulla diuitis fruit' ·e· bus bonis que nec
oels uidit· nec auris audiuit· nec in cor
hominis ascendit· Nos mãm uicẽ dole
m'· ·e· mudere pocius gle ei' uidebim̃· si
uoluerim' diuti' flere regnantẽ· Secura
esto eustochium· magna hereditate di
tata es· pars tua dñs· ·e· q magi gaudeã
mat' tua longo martyrio coronata est·
Non solũ effusio sanguinis mẽfessiõe
reputat'· s; deuoty qq; nitis immacula
ta seruit' cottidianũ martyriũ ẽ· Illa
corona de rosis ·e· uiolis plectit'· ista de li
lijs· Vnde ·e· in canticis scribit' canticoꝝ·
fratruelis ms candid' ·e· rubicund'· ·e· i
pace ·e· in bello eadẽ pmia iuncentib' t
buens· O mat' inquã tua audiuit cum
abrahã· ear de tra tua ·e· de cognatio
ne tua· ·e· ueni in trã quã ostendam t·
·e· p iheremiã dnm pcipientẽ· fugite de
medio babilonis· ·e· reseruate animas
uras· ·e· usq; addiẽ mortis sue ni ẽ reusa
in chaldeã· nec ollas egipti ·e· uirulen
tias carnũ desiderauit· s; choris comi
tata uirgineis· cuius ẽ saluatoris effec
ta· ·e· de paruula bethleẽ celestia regina
ẽscendens· dicit ad ueram noemi· P'ps tu
us pps ms· ·e· ds tuus ds ms· Hẽ librũ
t ad duas lucubratiunculas· eodẽ quẽ
tu sustines dolore dictaui· Nã qtiens
cumq; stilũ figere uolui ·e· op' erarare
pmissiũ tocieus obriguerunt digiti· ce
cidit man' sens' elanguit· unde ·e· inculta
oratio uota scribentis· absq; ulla ele
gantia úbor· ·e· lepore testat· Valeo
paula ·e· cultoris tui ultimã senectu
tẽ oracionib' iuua· fides ·e· opa tua xpõ
te sociant· psens faculi qd postulas impe
tbis· Exegi monumtũ ere perennius·
qd destruere nulla possit uetustas· inci
di elogium sepulchro tuo· qd huic uolu
mini subdidi· ut q̃cumq; nr sermo pue
nerit· te laudatã te in bethleem condi
tam lector agnoscat· Epitaphium

Scipio quã genuit· pauli fide parentes
Graccoꝝ soboles· Agamñonis inclita proles·
Hoc iacet in tumulo· Paulã dixere parentes·
Eustochie genitrix· romani pma senatvs·
Pauperiẽ xpi· ·e· bethleemitica rura secuta est·
Et tu foribus spelunce···
Respicis angustũ precisa rupe sepulchrum·
Hospicium paule est· celestia regna tenentis·
Fratrẽ· cognatos· romã patriamq; relinquens
Diuitias· sobolẽ· bethleemiti condit' antro·
Hic psepe tuum xpe· atq; hic mirrhea magi
Dona tuera portantes· hominiq; deoq; dederẽ·
Dormiuit aut' sca ·e· beata paula vii kl'
februarii· tcia sabbati post solis occu
bitum· sepulta ẽ· v· kl' earundẽ· hono
rio augusto ·e· aristeneto consulib' Vir
in sco pposito· tome annis v· bethleem
annis xx· Omẽ q̃ uite sue temp' imple
uit annis quinquaginta vi· mensibus
octo· diebus viginti unuo· Explicit uita scẽ Paule matris eustochii
um uirginis xpi· Passio scõrũ Bla
sii episcopi et martyris·
EMPORIB?·

licinii imperatoris q̃ constantini augusti soror̃ habebat· et
rerũ summã in oriente tenebat·
dira in xpianos
psecutio facta ẽ· Nam ut in triptita hystoria reperit· licinius bello a constantino
fugat· cum prius sectator fuisset dogma
tis xpiani· mutata uoluntate plurimos

sacerdotum in suie partis impio afflixit· multos quidē & alios p̄cipue tam̄ de collegio militari· Erant aut̄ ex sebastea plures q̄s huius nominis titul⁹ ligabat· et ideo p̄secutionis tempestas inuoluebat Inter quos ut in passione eor legit̄· p̄cipui erāt illi quadraginta milites· q̄ sub agricolao cappadocie p̄fecto· & duce ei⁹ lysia· famosissimū p̄xpō martyriū cōpleuerunt· Horum exemplo plures alii ex utroq; sexu secuti ñ solū uiri· sz̄ q̄d magis mirum est mulieres quoq; in dei amore· & in fide catholica in ueritatis confessione· usq; ad mortē & sanguinis effusionē p̄stiterunt· Verūtam̄ omniū q̄ eo tempe ibi dē passi sunt· p̄mus quidā & dux & signifer erat blasius epc̄· Hic antequā epc̄ fact⁹ cet· medicine artis peritissim⁹ fuit· Sz̄ dō omipc̄ qui de piscatorib⁹ apl̄os· & de medico euāgelistā fecit· etiā hūc a corpm medicina ad animarū curā trāsferre dignat⁹ ē· Siquidē oms q̄ in sebastea erant tam cleric⁹ quā ppls· uite eius sanctitate & morū modestia delectati· unanimi consensu & uoto concordi· eū eius dē ciuitatis epm̄ elegerunt· Fact⁹ aut̄ epc̄· se summū sacerdotiū meruisse & meritor excellentia et doctrine gra· et miraculor signis declarauit· Erat enī uir magne humilitatis· mire pacientie summe pietatis· mente scā· corpore cast⁹· actu innocens· eloquio pur⁹· labis uetax· moribus modest⁹· Ita uer⁹ di cultor erat· ut de seō iob legim̄· uir simplex & rect⁹ ac timens dm̄· & abomū penit⁹ malo recedens· Verū quia gr̄is p̄secutio imminebat· innata dñico· uel exemplum & p̄ceptum p̄secutor rabiem declinans· in montē quendā q̄ argei uocat̄ secessit· Vbi quamuis humana frequentia desolatus esz̄· diuina tam̄ consolatione ñ ē destitut⁹· Nam & crebris a dño uisionib⁹ fouebat̄· & anachoritis quib⁹ id soci plerumq; dñs concedere dignat⁹ ē· necq; quā inferior ferarum accessione suam solitudinem consolabat̄· Undiq; enim p montis circuitum ad ei⁹ speluncā quasi dño obsecuturę confluebant· Et sicde aliquā ex illis quauis molestia & dolore contigiss uexari· ab illo curā tanq; a uero medico nutu q̄ potrerant postulabant· neq; ab ipso p̄usq; manu imposita· & bñdictione ei⁹ cura p̄cepta discedebāt Ea ibi tempestate agricolaus eidē p̄uintie p̄ses erat· inmitis· ferox· crudelis· & secm nomen suū agrestis· atq; apianis omnino infest⁹· Is muneriū die· quam munera militib⁹ dant̄· & honores celebrant· agrestes feras ad spectaculū uulgi plurimas congregari iussit· Cumq; uenatores quib⁹ captio bestiarum iniuncta fuerat· monte p̄tiq; hiis maxime habundabat· conscenderent· neq; aliquā ut ita dicā· capc̄· sz̄ nec comprehendere quidē possent· monte circumquaq; p lustrantes· ad ultimū uenerunt ad locum· ubi scs blasius in spelunca posit⁹ sedulum xpō cottidie officiū exhibebat· Vbi cum multitudine ferarum ostio quidē spelunce assistere· nec tamen eor aduentu exterritas· mouerilo co uidissent· constricti· & nimio pauore contricti· ad inuicē dixerūt· Q̄d nā uult hoc ee· Neq; enī tanta bestiarū multitudo· sine causa in unū locū congregata· nrō ñ tret aduentū· Itaq; ppī accedentes· & diligenti rei ueritatē p̄scrutantes· inuenerunt scm̄ blasiū in speluca in oratione iacente· Quē nec appellare quidē ausi· festini cū tremo-

re & debita reuerentia discesserunt. Itaq; ad psidē inpfecto negotio reuisi ea q̄ uiderant renuntiauerunt. Tē pses irat' misit & alios plures cum illis ut diligentius inuestigarent. sicubi aliq̄s in monte xp̄ianos inuenire possent & sibi una cū seō blasio exhiberent. At illi iuxta impium psidis monte hinc inde circumeuntes postremo ad locum ubi sōc blasius degebat uenerunt. Quē cum more sibi consueto in oratione positum inuenissent dixerunt ei. Egdere blasi uocat te pses. At ille animo intrepido & uultu satis hilari. si pses inquit filioli me uocat eam simul & in nomine dnī ad eū ppeni. Nunc quippe memor mei dns ee dignat' & nunc ē temp' acceptabile. nc dies salutis. q̄ a uinculis corpis hui' absolui & ad xp̄m uenire debeo. Tertio enim in dns hac nocte apparuit dicens. Surge blasi & more t solito hostias in offerre mentō & nē filioli bene uenistis. & gtum in ad modū nuntiū ptulistis. tam' g festini & sit ipse nobcū qui mei corpis hostiam desiderat. dns ms ihc xp̄e. His dictis nichil morat' & in dnō de sua uocatione gaudens simul prexit cum eis. Jamq; fama aduent' ei contigua loca pagi uerat. & gatim in ei occursu paganos ētraxerat. Adducebant hinc inde paruuli q̄s ab eo bñdictionis gr̄am ēseq̄ exoptabant. Jacebant platee onis p q̄s it[illegible]ebat languidis & debilib' plene q̄ ei se meritis saluari & fident credebant. et supplices exorabant. At ille singlos mirat' sing̃lis man' imponens & paruulos bñdixit & morbidos sanauit. Jgit pagani uidentes tot ac tanta mirabilia que p ei' orationes dns faciebat. ni nulli addominū p sua sca monita confusi sunt.

Neq; hominib' tantum ses blasi in uariis languoribus & diuersis necessitatib' cura impendebat. sed & bestiis & iumentis lesis succurrebat & noxiis inpabat. Siquidē ad utriusq; testimoniū duo pclara sē satis miracla in psenti itinere gesta. Erat in illis locis mulier quedā que unicū habebat filium. Hic dum piscē manducaret osticulum piscis gutturi ei inhesit. neq; ulla potuit ratione sine ei periculo euelli. Cumq; p dolore iā morti uicin' esse uideret. amara mat' hue illuc; discurre & filii cruciat' suos putare cepit. Quo se uteret. quid faceret. prs incerta manebat. Interea ētigit beatum blasiū ibidē cū militib' qui eū ducebant tēsitū habe. Itaq; fama uirtutū ei audita. filio ulnis imposito festina ad eum cucurrit. & fide plena puerulū ante pedes ei piecit. simulq; & ipsa pedib' ei puoluta cū lacrimis eululabunda clamare & ita exorare cepit. O iserere in sce di. miserere serue saluatoris ihu xp̄i. miserere uisceribus meis. miserere filio misero mortis genitu puro. unice enī in ē. & si quid ei aduersi acciderit. me magis cruciabit. me mq̄ miseram matrē amplius torquebit. & si tam q̄q; me matrē futuram nō existimē. Cūq; ei indicaret q̄n piscis osticulū dū comederet gutturi ei inhesiss. miserat' mater ses blasius. miserat' & puero manū eius imposuit. & gutt' dnica cruce signauit. Post hec oculis ad celū eleuatis ita orauit dicens. O nē ihu xp̄e quem corde credo. ore confitor. p cui nomine ducor ad mortē. ds omnū exaudito saluator. tu q̄ uoluntatē timentium te facis. & deprecationē eor exaudis & saluos facis illos. exaudi me quamuis indignū & peccatorē seruū tuū. tam p

huius mulieris orbitate · & illi puer sal
uacione orantē · exaudi me · & osticulum
gutturi ei⁹ infiaum · omnipotenti tua dex
tera · & tua inenarrabili uirtute euelle
ta tamñ dnē · ut et aliis ei⁹ saluatio pfit ·
Nam qua tu ds̄ duces es nom̄s q̄ in
uocant nom̄ tuū · & das omnib⁹ affluen
ter · peto ut ad tui gl̄am · & audienti
um salutē · & hui⁹ tuę uirtutis testimo
nū · unsup uenturis quoq; felis hui⁹ ur
tutis effect⁹ pseueret · Peto enim dnē ·
ut sicut aliquando similis passio con
tigerit · siue hominu · siue uolatili · siue
uuīto · siq̄s tui nominis memor · tuū
nom̄ cū fide sub cōmemoratione · & pa
tientia nominis mei inuocauerit · ne sub
tr̄has opē tuam / s; ad adiuuandū eū fes
tines · Hac oratione cōpleta / puerū pris
tinę sanitati restituit · reddidit mat
ri suę · Ita cū intueris pg̃ressu · & opinio ei⁹
simul crescebat · Jamq; & in myrcopoli q̄
n̄ longe a sebastea distabat cognit⁹ erat ·
Erat ibi quedā uidua pauper · & pauper
la · Hęc magis in substantiola n̄ habe
bat · n̄ unū tantūmodo porcū · S; lup⁹
de impulso ex silua aduenies eū ab
stulit / & siluas denuo petiit · Illa au
dens totū pene uictum suū in porci
dampno sibi ablatum fuisse / sēi blasii
q̄ eodē ibidē momento supuenit · opē
cont̄ lupi rapinā supplex postulauit ·
At ipse ut semp omnib⁹ in suis necessi
tatib⁹ cōpaciebat · & hui⁹ inopiā misera
t⁹ dix̄ ei · Uoli mulier contristari / redde
t⁹ t porcus tuus · Ecce enī lup⁹ p it̄ q̄ue
uerat recurrens / porcū tuū t illesum
reducet · Nec mora / dicto eius sermo il
lius adimplet⁹ · Hec dū quippe uba fi
nierat / & ecce lup⁹ ambel⁹ recucurrit ·
& porcū illesum ante pedes mulieris
posuit · & ilico cū festinacione discessit ·
Post hęc beat⁹ blasi⁹ ingressus simul cum
militib⁹ sebastea · que ē cappadocie met
polis / illo quidē die n̄ ē psidi psentatus ·
Preceperat enim eū interim in carcere mit
ti · Altera aut̄ die sedens p tribunali / ius
sit sibi psentari · Quidū exhibit⁹ fuis
set / primo blandis eū sermonib⁹ appella
re · & salutacionib⁹ lenire temptabat
dicens · Gaude blasi / amice deor · Ds̄
Blasius dix̄ · Gaude & tu optime pses ·
Qd tamñ t gaudiū de celo ita admuni
bit omnē ds̄ / si illos n̄ deos · s; demones
ee dicas · Neq; enim symulachra ista au
rea argentea · & erea dii sunt · sed demo
nū latibula · & sicut uos ea ex metallo
ut eos formare possitis igne conflatis /
sic ipsi uicissim eterno incendio cū suis
cultorib⁹ cremabunt̄ · & ideo pses amice
deor ee n̄ possum / ne simul cū eis flāmis
gehennalib⁹ tradar · Ad hęc sēi Blasii uba
pses irat⁹ / iussit eū fustib⁹ cedi · Cūq; di
utissime ces⁹ neq; uocē emitteret · neq;
colorē uult⁹ mutaret / comis⁹ ad psidem
dix̄ · Uoluerit pses existimare his me fla
gellis alienari posse ab amore & fide ihu
xpi · Nam licet ut decepto animarum
simplicionib⁹ quib⁹q; psuadere · & infir
mionib⁹ penus fidē suā extorquere pos
sis / in tamñ n̄ potes · Cert⁹ sum enī q̄ nec
tormenta · nec ipsa quidē mors me pote
rit sep[illegible]are a caritate dei · Habeo enī
corroboratorē meū · & saluatorē ihm
xpm filiū dei uiuū · Jamq; tortores ce
dendo defecerant / & mīr patiendo fi de
fecit · S; cū pses uideret se nichil pfice
re · s; ipsis quodāmodo uberib⁹ eius fontione
fieri / dimitti eum · & iterū in carcere redu
ci iussit · Audiens aut̄ paupercula illa eius
porcū a lupo uiuasū ses blasiū sibi re

statu fecit eius impetus patientiā. & in fide pseuerantiam. eundē porcū occidi fecit. & cocto capite ei⁹ & pedib⁹. et diligenter simul cū tre frugib⁹ in uasculo reponens. cū luminaribus ad eū ppare cepit. & dato munusculo carcerario in carcerē ad eum intrauit. & ista ei p bñdictione optulit. Ille ū ei⁹ deuotione. & tā pia uo luntate delectat⁹ & in dñō gauis⁹ de cuius que attulerat dī grātum actione gustans. ita eā futura pandens. & sui memoriā facere petrus alloquit⁹ ē. Scitote mei dissolutionē imminere. & me q̄ntocius bono certamine certato. cursu cōsummato fide seruata ad dñm p martyrū ēe trāsitum. Et ideo mei agonis triumpho pacto. & luminaria in huius facti exemplū in mei memoriā accende. & si qua adhuc tumultuent paupertatula sita pauperib⁹ distribue. & egenis. Dīs aut̄ ms q̄ dic⁹ q̄d uni ex minimis meis fecistis in fecistis. q̄ ad pces serui sui habere fecit ut uidue illi pauperi neq; farina in hydria deficeret. nec oleū in lecythio minueret. ipse domui q̄q; tue faciat necessaria numquā deesse. ac te & in presenti & in futuro bonis affatim omnib⁹ habundare. insup & siqs tuū exemplū imitat⁹ similia in mei memoriā fecerit. & ipsi dīs bonorū omniū auctor. & hic temporalib⁹ retribuere & in futuro uita etiam condonare dignet. Cum his uel p missis l'mundatis mulier domum sua cū gaudio re ssa ē. glificans & bñdicens dīm in omnib⁹ mirabilib⁹ & muscidus suis. Preses ū iussit sibi secō in secretario tribunal pparari. et p dē sibi beatū martyrē blasiū p̄sentari. & adducto dicit ei. Blasi unū t eligge de duob⁹. aut adora deos. & eris mihi amic⁹. aut certe si hoc facere contempseris duris &

gnib⁹ supplicijs subiacebis. & mala morte intribis. Cui blasius dix. Iā t diu p̄ses. ni deos ēe s; symulachra que colitis. ligna. lapides. ærāta argentū & aurū. opa manuū hominū. Neq; enim dii ēe possunt. q̄ ab hominib⁹ fiunt. & ipsi ū fecerint celū et terrā mare & omnia que in eis sunt. Unde neq; ipsos adoro. neq; tormenta quib⁹ me terrendi putas expauesco. Nulla quippe ad etnam uitā me pruenturū credo. Cui p̄ses uidens ei⁹ animū in dño firmū. et ni tē immutabilē ēe. iussit eū in ligno sus pendi. & ferreos pectines unde carnifices uti solent lanee afferri. & unde dorsū ei⁹. et totū corp⁹ discerpi ac dilacerari. Iam sanguis decurrere. & carnes defluere cepunt. tā & ipsi carnifices ad ammirationē & lacrimā cōmouebant. nec tamen in beato mrē ullus dolorus sensus poterat sentiri. Dixitq; ei⁹ ad p̄sidem. ecce hoc ē p̄ses aut q̄d ex multo tempe desiderabā. ut nūc a tris sus pensa & corp⁹ simul mabrū sustolleretur. Ecce iā caro spū cōsentit. ipse adūsus carnē ni concupiscit. Ia celo uacuū. terrena omnia & uilia uobcū tormenta despicio. Iccirco ū hec tormenta formidare uel quasi grua sentire ni possum. qua habeo q̄ me confortat dīm meū xp̄m ihm. idcirco has penas uisibiles ni ptimesco. q̄a ni etne sed temporales existunt. Nam etnoz mirū tu siue bonoz siue maloz. & bona uia? mala prius p modulo duco. ineffabile illud uitalis bonoz omnū p̄mū expectans. q̄d nec oculus uidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. q̄d p̄parauit dīs diligentib⁹ se. Itaq; p̄ses cū uideret tā diris supplicijs in fide ei⁹ cōstantiā q̄si coalescere. & quodāmō augeri. deponi eū de ligno iussit. & iterū in carcerē retrudi. Cumq; letabund⁹ & dño ymnū dicens.

uret ad carcerem. septē mulieres q̄ ei' mira
culis & doctrina atq; constantia cūcte tam
aplō crediderant. sequebant̄ eū. Nā neq;
tormenta mrī inflicta. neq; pside tā immu
tē. neq; ipsos q̄ eum ducebant. reuerite.
guttas sanguinis decurrentes. manib'
& linteis suis excipiebant. & semetipsas
inde aspgentes ei' passionis & triumphi se
participes fore exoptabant. Qd uidentes
q̄ beatū blasiū ad carcerē ducebant. com
pbendentes eas obtulerunt psidi dicen
tes. Has pses blasiū ad carcerē sequentes.
& se sanguine ei' aspgentes compbendi
m'. & diligenti' inquirentes cui' pfessio
nis eēnt xpianas ee depbendim'. unde
eas tenentes urō conspectui obtulim'.
ut urō iudicio examinent̄. Videns aut̄
eas pses mirtogauit si uere xpiane essent.
Qd cū se esse respondissent. nolite aut ua
no hoc nomine. & bona uā pdere. & ui
tā' quin pot' adquiescite in. & sacrifica
te diis. quib' parentes uri & sacrificaue
runt & sacrificant. Respondentes dixe
runt. Si uis pses ut a xpi cultura rece
dentes dis sacrificem'. prius purificari de
bem'. Euntes q̄ ad proximū stagnū. sedim
more faciem nrām & totum corp' lauabim'.
Vnde ube dari nobis deos quib' nos ui
sacrificare. ut postqua purificate fue
rim' ibi statim uxta ipsū stagnū mun
de eis sacrificare possim'. Tē pses letitia
replet'. & eas ut uere dixerant eis sac
ficare uelle existimans. plura deor' sy
mulachra eis dari pcepit. Ofertq; mili
tes simul cū eis qui euntes & redeuntes
observarent. & qd de sponsione sua face
rent puderent. At ille acceptis deor' sy
mulachris. miserunt ea in saccos plumbo
repletos. Cumq; simul cū militib' ad stag
nū uenissent. ubi maximā pfunditatē
ee scirebant. ibi eos iactauerunt. Veni cum
pses hoc factū audisset. mente pene pua ali
enat' ē. Venitq; utr' mulierib' utr' & milit
bus dix̄. Iniuriā ut uideo uos simul cū
eis mihi. Quantū tantū sceler' nō pbuistis.
Quare deos nros in pfundū stagni iacta
ri consensistis. Respondentes milites &
dixerunt. Hoc pses qd te delusit ut de
os nros eis tūdere uberes. hoc nos decepit
ne eos mergi pmitteremus. Neq; enī sciebam'.
qd cū dolo t loquerent̄ mulieres. Siqui
dē putabam'. qd eis uere sacrificare uolu
sent. Mulieres dixerūt. Xpiān neq; do
lū facit neq; patit. De eo quippe scptū
ē. Qui peccatū nō fecit. nec dol' inuent' ē
more ei'. Cultores ū ei' & idolos plerūq;
patiunt̄. tamen nō facium̄. & ideo noli
putare cū dolo uos t locutas fuisse. sī
cū derisione. Neq; enim putabam' te tā
stultū fuisse. ut credere nos posses im
quā a xpi cultura recedere. & ydolis sac
ficare posse. Idcirco qd tu ut' milites tu
decepti estis. nō urē dolositati. sī ure stul
ticie imputare debetis. Quin potius
uri uobiscū diu. & dolos patiunt̄. & faci
unt. & de uob quidē certū ē. qd dolos
sicut alius facitis. ita uicissī ab aliis pa
timini. Vos aut̄ uri si dolos nō paterem'.
pcauerent ne mergerem'. Si dolos nō fa
cerent. ligna uacua lapides fragiles
eta argentū & aurū pro uero deo colere
se nō pmitteremus. Tē pses iuuia uaue
plet'. iussit eam in conspectu earū
succendi. & ad maiorē eis trorē incen
dū. pectines simul ferreos quib' cor
pa eor' discerpent̄. & tunicas eneas que
eis igne candentes inducerent̄ afferri
pcepit. Ad ultimū linea corā se extēn
di uidens. dix̄ mulierib'. Iam qā ubis
uob pstiadere nequeo. tormentis exor

quebo quod lingua ñ ualeo. Jgit̃ aut ad
ecturudinē ꝑonis fidei uīę ostendendā
supplane lineā ambulare. neq; ad dexterā
neq; ad sinistrā declinantes. ut si hoc
facere ul noluerit uł ñ ualuerit ista
oīa tormēta in uob expendā. Una aut ex
eis quę secum habebat filios. itidē in mar
tyrii agone positos audacit̃ currens
candē lineam tulit. & mignē incensi
fornacis misit. Sic inquit dns ab hac u
ita auferet. & mignē etiam mittet ō
nes qui aut xpm colendū ñ estimant.
aut deos adorandos censent. Tē par
uulū intelligentes matrē hac occasio
ne ad palmā martyrii ee ꝑuenturam.
ambo uno ore dixerunt ad eā. Noli nō
mat̃ seā noli in hac tra derelinquere. s.
tecū simul ad celestia regna rape. & si
cut nos adhuc infantulos treno pane
alusti. sic etiā fortiores pane reple ce
lesti. quem nob sepius utpote filius al
ludens repulisti. Tē preses ꝑ nimio
furore iā semetipsū ñ capiēs. nec diutius
ferre sustinēs supēdica. pectinib̄ ferreis
carnes earū earari imꝑauit. O ita mal
dicte & maudicta. Ex uulneribus inflic
tis militib̄ ipsis uidentib̄ lac ꝑ sangui
ne decurrebat. s. & ipsa corpa earum
tanquā flamma fulgida. & ut nix de
albata erant. Angls aut̃ dnī de celo
descendit. & uulnera earū sanans dix̄.
Jam bene inchoastis. nē ad finē tendi
te certaminis. Sicut namq; mercen
narius a messe sua laboris uicturū su
mens. mercedē a conductore suo ac
cipit. si ante messis finē a labore ñre
cesserit. ita & uos tā ꝑ xpō dira tormē
ta ppesse. martyrii corona accipietis.
si in xpi confessione ꝑseueraueritis.

Qui enim usq; in finē ꝑseuerauerit. hic
saluus erit. His ꝑdictis trit̃ preses. de
poni iussit eas de eculeo. neq; tamē a er
dicitatis siue seuitia cessauit. Deposita
namq; mox mitti eas fecit in fornacem
ignis ardentis. Ubi dū secm mandatū
ꝑsidis missę fuissent. sine lesione sui. sine
adustione uestimentoꝝ. ymnū dnō dicen
tes. huc illucq; deambularent. mox ignis
extinct̃. & ita de fornace egisse. auro ter
cocto puriores. & argento septuplū cola
to nitidiores. omnib̄ oculis splendentes
& nive candidiores apparuerunt. Omnib̄
itaq; admirantib̄ ꝑses uerecundia quam
mente patiebat̃ uultu dissimulans. aut
ad eas. Hoc magice ure quā xpc̃ ur uos
docuit fecerunt. Sed tā has uanitates de
ponite. & uel sero deos nros adorate. ne
qd ultimū ē capitali uos sententia damp
nē. Respondentes dixerunt. Neq; xpc̃
nr magia docuit. neq; seruu ei magiam
fecimus. s. qa ompc̃ ē ꝑ cultores suos quod
uult opat̃. Tu enī qd ubis mmaris ostē
de. & opib̄. & qd pridē cepisti. quandoq;
agonis nri fine adimple. Nob quippe
dilationes tue mgte. nob morule omēs
longe uidentur. quia tā ad regnū celeste
uocate. & ad nri certaminis coronā in
uitate sum. Tē ꝑses agricolaus uehemēt̃
erubescens. qd eas exsuperare ñ posset.
data sententia eas capite truncari ius
sit. His sē mulieres auditis. gras dnō
agentes dixerunt. Gla tibi xpc̃. qui nos ad
tuā miseriā uocare dignat̃. ꝑ tuo nōie
pati tribuisti. Ecce tā lete im. ecce monte
ꝑ tui nois confessione alacres suscipie
mꝰ. ut adte qui es uera uita uenire
ualeam. Cūq; ad locū ubi decollande
erant. gtulabunde ꝑparent. pueruli

quoꝝ supᵖ mentionē fecim⁹ eas sequentes
ad matrē clamare cepunt & dicere. Jā mat
scā urē uobis coroneꝫ sunt ꝑparateꝫ &; qre
nos deseris/ ul' cui nos derelinquis. Jtaq;
cōmēda nos scō martyri & fortissimo ad
letę xp̄i pat' nr̄o blasio epō/ ut qa cum
mat' nr̄a lic̄uit saltī cū patre ad xp̄m et
ad regnū cęloꝝ ꝓueniam⁹. His puerulis q
rulis uocib⁹ una cū eis ad locū suo tum
pbo ꝑfinitū ꝓuenientes/ beate mulie
res copiā orandi a lectoꝝ⁹ pecierunt
Qua accepta fleatis genib⁹ & manib⁹ simul
cū oculis ad celū leuatis hanc supplices
ad dnm̄ oratione fuderunt. O nr̄e ds qui
nos de tenebris & uetro matrū mhuus
mundi lucē uenire fecisti tuq; nos ꝓsēm
seruū tuū blasium ad tuę caritatis notu
cia de pfidie errore ꝓduxisti te laudam⁹
te bñdicim⁹ te glificam⁹/ qa nos ad hanc
nr̄e glificationis horā ꝓduce & scoꝝ
m̄rum tuoꝝ numero communerare dig
nat' es. Qs enī ē sicut tu ds nr̄. Qs similis
tui unfoꝝ⁹ dic̄e. Qs similis tui magnu
fic̄ in sc̄itate/ tribilis atq; laudabilis &
faciens mirabilia. & nē dic̄e ds qa unt ce
tera mirabilia tua nos ancillas tuas ita
glificare dignat' es & tā temp' ē ut ad
te ueniam⁹ quē corde querim⁹ quē ore ē
fesse sim⁹ quē toto semꝑ corde ex tui no
minis cognitione desideraum⁹/ tui nr̄i
corpis sacrifitiū acceptū habe dignare.
Suscipe nos sicut oues occisionis/ ac scę
m̄ri tue tecle quāuis minimas & indig
nas in celis coniunge. Suscipe animas
& sp̄m nr̄m quē in manꝰ tuas die ꝓme
tua & oratione seruꝰ tuus blasiꝰ commēdam⁹/
q ꝓmus nos ad tuę ueritatis cognitionē
& tui nominis confessionē ꝓduxit. Pueru
los quoq; hos fac huius sc̄i m̄ris tui sola
tui habere & simul cū eo ad tuā mise
ricordiā ꝓuenire. aꝑe ds nr̄ q cū pat' & spi
ritu sc̄o unus & regnas ꝑ omnia sc̄la sc̄loꝝ.
Cūq; pueri respondissent aō/ mox a spi
culatoꝝ⁹ p xp̄o sunt decollatę & ꝑpria
sanguine coronate ad dnm̄ p q̄ passe ſt
migrauerunt. Post hec beat' martyr blasi⁹
iterū a carcere reuocat' iterū ad audi
entiā exhibet' iterum tormentis subici
tur. Ja tria iam sessione pses sibi tribu
nal ꝑparari ꝑcepit. Vbi cū ses blasius
adduct' fuisset pses dix̄. Ad hoc te blasi
usto tempe distuli/ ut aliquid circa sa
lutē tuā tractares. Si q̄ aliq̄d q̄d ad
utilitatē tuā ꝑtineat hac dilatione
deliberasti/ accede uel sero & sacrifica
dis. Qd si non feceris/ tā te dur⁹ ulciscā
Ses mr̄ dix̄. Cecitatis tue tenebras p
ses nō satis admirari queo. Quoꝝ q̄ppe
te lum̄ q̄d uiapto ē & oīb⁹ patet nūu
dere. Si enim uerū lum̄ uidisses/ neq;
quā ydola adorares. Si uerū lum̄ uidis
ses/ nequaquā ligno & lapidi ęramento
argento & auro diceres ds ms. Quis
namq; nesciat opa manuū hominū
deos nō ee. Si enī hęc deos nō esse nescis
mitte in ignē & cū ligna conflagra
lapides diruptī ęra argentū & aurū
conflata fuerint/ tē ee uera que dixi
comprobabis. Jā scio que in ꝑpetuā ueri
tatis ratione ꝑpares tormenta Vnde
quę uis mihi exercreas supplicia/ ego
nichil bonū a p̄o me confortante time
bo. Siquidē corpus meū in potestate
habes/ animā aut' nō habes. Sic enim
ipse aꝑe dns ms dix̄. Nolite timere
eos qui occidunt corpus/ animā aut' nō
possunt occidere. sed eū potius timete
q potest & animā & corpus ꝑdere in ge
hennā/ potens ē enī ipse cui seruio q
in celis ē ds. & corpalit' simul te libera

re de manib' tuis. Preses dix. Et quom te
xp̃e tuus ut dicis ds̃ eruere potest si te in
stagni pfundũ dimergi peiprami? Beat'
Blasius dix. Stulte et cece tu ydola ĩmo
demones adoras. et tam̃ eos in tuis necef
sitatib' inuocas. et auxiliu ab eis spas!
ego dm uiuũ et uerũ colens et adorans.
umquã debeo de ei' adiutorio despare
et sicut dixisti qs dicis ibidẽ dimersi
inde emergi ñ potuerunt. xp̃e tam̃ ms̃
etiã in hoc elemento suã t uirtutẽ ostẽ
dere potest. Neq; enim ẽ maquarũ sub
stancia uirt' eius insueta. Nã ut omit
tã qd aquis p spm̃ scm̃ mã peccata ab
luunt. et ipse in corpe posit' sup undas
maris tanquã sup trã ambulauit. et
scm̃ inde aplm petrũ pendulis supaqs
uestigiis ad se uenire pcepit. Unde qd
aplo concessit. et ñ seruis suis munimo
concedere potest. His dictis. cũ pside
simul. et innumera ppli multitudine
uenit ad stagnũ. Cumq; dñica cruce
signasset aquã. mox ad sustinenda ei'
uestigia tanquã arida effecta ẽ. et ue
lut uitta ita sup ipsas aqs curreus ueñ
in mediũ stagnũ. Ubi residens inde ad
psidẽ. et omnẽ simul astantẽ pplm allo
cut' ẽ. Si ẽ in duis uris aliqua potencia
l' siuobis in eis aliqua confidencia ẽ. uos
maqs intĩte. et inmonume eor sup ipsas
ambulare. ut ita demũ uerã uirtutẽ
eor ostendatis. Ad hec scĩ ms̃ iba oc
toginta octo uiri auxiliũ deor inuocã
tes aquã audacter ingressi. mox in pfun
dũ dimersi sunt. Angls aut dñi de celo
descendit. et lux simul sup eũ inmen
tabilis refulsit. et omis ppls q astabat
lumẽ quidẽ uidere poterat. s; anglm p
numio fulgore ñ cernebat. Angls ũ
ad beatũ mrem dix. Egdere tã gliose

et ad coronã t a deo pparatã festina. Te
surgens. uterũ sup ipsas aquas tanquam
sup trã ambulauit. Cumq; de stagno
egressus eet. omis ppls qui aderat in luce
que apparuit sup eũ. et in splendore uul
t' ei' admirabat. Preses tam̃ tot mira
culis uisis. nec ad parcendũ martyri flec
ti. nec ad credendum potuit adduci.
Venitq; conuocato eo dix. Jã uideo bla
si qd decreuisti ut in obstinatione tua
pdures. et deos ñ adores. unde et me scia
decreuisse ne tã t parcã. s; ultimã in te
sentenciã feram. Tũ irat' dictauit sen
tenciã in hũ modũ dicens. Blasius q
me contempsit. et imperiali pcepto cont
dix. deosq; mihonorauit. et insup octo
ginta octo uiros aquis dimersos interfe
cit. simul cũ duob' pueris qs magica ar
te decepit capite truncet. His ses mĩ au
ditis. de sinagonis fine tã secur'. et dñõ
gras agens. una cum speculatore et pu
eris ad locum sue decollacionis pficiscitur
pare cepit. Ubi cũ puenisset. et orandi
facultatẽ a speculatore nact' eet. flexis
genib'. et corde simul ac manib'. oculisq;
ad celũ subleuatis. in hunc modũ orauit
Dñe ds̃ mis q me de ydolor errore ad tue
religionis cultũ reuocasti. xp̃e qui lux
uera es. et omnẽ hominẽ inmundo ilu
minas. mee quoq; ignorantie tenebs̃
illuminasti. ds̃ uirtutum q sedes sup
cherubin. et cataractas celi aperiens das
pluuiã sup faciẽ trã. et in signũ federis
tui arcũ tuũ sup eã extendis. tu q hu
mani generis hostẽ diabolũ p nob crucifi
xũ subiugasti. et uetẽ tortuosũ draco
nẽ antiquũ exstirpasti. adesto nẽ in ser
uo tuo. et exaudi orationẽ quã p tuo
noĩe decollandꝰ ultimã fundo. adesto
omĩb'. et iuxta singulor uota pficere q t

ob seruu tuu glificatione nomñ tuñ glifica
uerunt· uel ob mei memoriam ad glam no
mñ tuñ aliqd fecerñt· sicuí gutturi ossiculñ
inhesit· uel aliquid fonte in gutture m
cõmodñ passus fuerit· & tuã cñ fide opẽ
cñ patrocinii mei inuocatione postulaue
rit· ad eí uirtutis testimoniñ quã olí p
seruñ tuñ feciſti tu ei succurre· & eñ ab
immineti discrimine subleua· Siquis
infirmitate aliqua pgrauat· siqs in qcñ
q; piculo posit mei nominis memor fue
rit· & tuñ auxiliñ cñ mea intẽssione
supplex implorauerit· tu & illñ ab infir
mitate sana· & istñ a piculo liba· & omñb
prsus in suis tribulationib te p nomñ me
um inpellantib adẽe dignare· Adhuc
martyr in oratione iacebat· & ecce nubes
lucida infulsit sup eñ· & uox simul de
nube insonuit dicens· Ego sñ dñs q te ad
leta dilectissime· & glificauí· & glifica
bo· Vnde omia que petisti· uiata singu
lor fidẽ & utilitates ego adimplebo· Ego
in infirmitate· ego in piculo· ego in qua
libet tribulatione positos· si cñ tuo me
patrocinio oraueritis· aut in psenti libabo
si eis liberari expedit· aut in futuro uitã
eis etiam condonabo· Si & pauperie illí
p qua me orasti· & omniñ pficientiñ me
moriã tuã domñ benedicã· & tã in psen
ti eos temporib bonis replebo· quã in fu
turo etia eos mercede remunerabo· Et
his dictis· simul cñ uoce nubes discessit·
& ita demñ martyr ab oratione surrexit·
Nec mora a speculatore simul cñ duob
pueris foras muros sebastẽ ciuitatis ca
pite truncat ẽ· Collegit autẽ corpa eoñ
quedã mulier nomine helysea· prudens
admodñ & timens dñm· & in eodẽ loco quo
decollati sunt digne reposita patrñ se
peliuit· In q loco innumera usq; hodie
miracula in diuersarñ infirmitatñ medela
ad glam nominis sui dñs opat· Ita mr
carceris maceratione uberñ flagellis· ecu
lei suspensione· pectinñ dilaceratione
aquarum discrimine· & postremo gladii
percussione apparat· & plurib & magnis
miraculis gliosꝰ e tris ad celos· ex homi
nib ad angelos· de mundo ad dñm migr
auit· Audiens ñ paupercula illa que mer
cede uenit ad eñ gliosñ tñsitñ ei uiata
mris preceptñ· & luminaria incendebat
& cuncta que de carne uel fructib
tre habe poterat· pauprib & egenis dis
tribuebat· Cuí exemplñ monitis suis
plures alii uel ex parentela ei· ul uici
nis l familiaribꝰ secuti· multa ex eo tẽ
pore in ei noie & memoria pauprib ero
gare ceperunt· Ex hui facti memoria ecia
usq; in hodiernñ diẽ preuerat· Nã semp
annuo festiuitatis ei recursu in loco
martyrii ei elemosyne· & paupm recep
tiones fieri· & lampades ac luminaria
incendi· & ymnum ei honorẽ & dignam
celebrari soleut· Passꝰ ẽ aut beatissimꝰ
mr Blasius epꝰ in sebastẽ ciuitate· sub
die tcio nonas· februariarñ sub psidẽ
agricolao· Regnante dño nro ihu x· cuí
cñ pat & s· honor & gla in scla sclorñ ame

Explicit passio sancti blasii
episcopi & martyris· Prologus in
passionẽ sce agathe virginis & mris

AGATHE que
passa ẽ in ciuita
te catharnensiñ
sicilie· sub decio im
patore· ipo decio tẽ
pore consule· die nonarum
februariarñ stilo explica
mus· Explicit prologus

Passio scē agathe uirginis ⁊ mārtir.

VICIANVS

IGITVR consularis siciliç audiens scām opinionē uirginis dōdicatę agathę multifaria intencione pquirebat ut ad eam pꝛingeret. Et singula enī ēmina mītis suę singulos in se uitios exagitabat affectꝰ utpote pgꝛa sęli concupiscens suā opinionē extendę. nobilissimis ortā natalib' dī famulā fecit artari ut quī erat de genere ignobili natꝰ pꝛsonaret ad aures uulgi qđ tantꝰ ēet ac talis quī posset etiā spectabiliū sibi subiugare pꝛsonas. Vt lubidinosus aut ad aspectū uirginis pulcherrimę oculos suos concupiscenti am cōmouebat. & ut auarus ad facultates ei cupiditatis suę frena laxabat. at pꝛ ut ydolatra & demonū seruus feruore impietatis inflammatꝰ xpi nomī audire nō poterat. Hiis & huiusce modi ut diuersis furiis compꝛhensꝰ beatā agathā assistentib' fecit apparitoribꝰ coartari. & fecit eā cuidā matrę tēdi nomine afrodisię. quę habebat nouem filias tꝛpissimas. sicut earū fuerat mat̄. Hoc aut̄ fecit ut pꝛ dies xxx cottidie blandirent. ut commutarent animū ei. & modo pmittendo lęta nō tꝛendo aspꝛa. spꝛabant mentē scām a bono pꝛposito reuocare. Quibus scā agatha dicebat. Mens mea solidata ē. & in xpō fundata. Verba uestꝝ uenti sunt. pmissiones uestꝝ nebulę sunt. tꝛones uestꝝ flumina sunt. quę quantū=uis impingant. fundamīta domꝰ meę nō potuerunt cadere. fundata enim ē supꝛ petrā. Hoc aut̄ dicens flebat cottidie & orabat. & sicut siciens in ardore solis fluenta montium concupiscit. ita desiderabat ad martyrii coronam attingere. & diuisa pꝛ xpi nomine tormenta sustinere. Videns q̄ afrodisia mentē ei' immobilē pmanere. abiit ad quintianū. & dixē ei. Facilius possunt saxa molliri. & ferꝝ in plumbi mollicię conuerti. quā ab intencione xpiana mens isti' puellę reuocari. Ego enī & filię meę sine cessatione nouem uicibꝰ inuicē succedentes. nocte ac die nichil aliud gessimꝰ nisi ut ageremꝰ. qualit̄ animū ei' ad consensum bonī ēsilii inclinaremꝰ. Ego ei etiam gemmas et ornamīta insignia. uestimīta quoq; aurea texta obtuli. ego domos & pdia ⁊ suburbana repmisi. ego uariū ornamētū domꝰ. ego familias diuisi sexꝰ & ętatis exhibui. Hęc omnia quasi tam qui pedibꝰ suis ē culcat. pꝛ nichilo computauit. Tē iratꝰ quintianꝰ iussit eā ad secretariū suum adduci. & sedens pꝛ tribunali hoc sermonis initiū arripuit dicens. Cui' conditionis es. Agatha respdit. Non solum ingenua. sꝫ expectabilis genere. ut omīs parentela mea testat̄. Quintianꝰ dixē. Si ingenua pꝛ aris & nobilis. cur moribꝰ seruilē te pꝛsonā exhibere ostendis. Agatha dixē. Quia ancilla xꝝ sum. ideo me seruilē habere ostendo pꝛsonā. Quintianꝰ dixē. Certe si ingenua es & nobilis. quomodo ancillā te ee cōmemoras. Agatha respdit. Summa ingenuitas ista ē. in qua seruit xpi complacet. Quintianꝰ dixē. qđ ꝙ. Nos ingenuitatē nō habemꝰ. q̄ seruitutē xpi contēpnimus. Agatha respdit. Ingenuitas ista

ad tantam seruitutē deuenit ut nī solum uos peccari faciat seruos. uerū eēā lignis & lapidib' faciat obnoxios. Quintian' dixē. Q'cunq; furioso ore blasphemaueris pene poterunt iudicare. Die tamī an= teq; ad tormenta uenias. cur deos fa= cra contempnis. Agatha dixē. Noli dice= re deos sz dic demonios. Demonia enī sunt ista. quor effigies in ere mento cō= uestitis. quor marmoreas & gypseas facies inauratis. Quintian' dixē. Elige t tibī quod uolueris consiliū. Aut di= uisas pēnas intē damnaticios quasi stulta incurrere. aut quasi sapiens & nobilis quod te natura dictauit. sa= crifica diis omīpotentib' qs ueros de= os ee uera diuinitas demonstrauit. Agatha dixē. Sit talis uxor tua qualis dea tua uenus fuit. & tu sis talis qua= lis ds tuus iouis extitit. Tē quintia= nus hec audiens iussit eā alapis in fa= cie cedi & dixē. Inuriā iudicis noli temerario ore garrire Agatha dixē. Si= ti deos tuos ee qs uera diuinitas demon= strauit. Sit g uxor tua itt uen' & tu ut iouis ut & uos possitis in deor numi= mero computari. Quintian' dixē. Appa= ret te hoc eligere ut diuisa tormīta sus= tineas. quę repetito me iniuriis tuis sermone exagitas. Agatha dixē. Miror te prudentē uirū ad tantā stulticiam deuolutū ut illos deos tuos dicas. quo= rū uitā nī cupias tuā coniugē uel te i= mitari & dicas t iniuriā fieri si eorū uitias exemplo. Sicut uere dii sunt bonū t optabi' ut talis uita tua sit. qualis eor fuisse phibet. Si aut execra= ris eor consortia mecū consentis. Dicg tā pessimos ee atq; sordidissimos ut q maledicere uoluerit aliquē. talē illū optet. qualis fuit execrabilis uita eor. Quintian' dixē. Q'd nī ubor tuor supflu= us cursus. aut sacrifica diis aut uari= is supplicijs te facia interire. Agatha dixē. Si feras nī pmittas audito xpi no= mine mansuescunt. Si igne adhibeas de celo nī rorē saluificū angli ministra= bunt. Si plagas & uba habeo intē me spi= ritū scīm p quē unusa tua tormīta de= spicia. Tē quintian' agitans caput su= um iussit eā in carcere tenebroso reci= pi. dicens ad eā. Cogita tecū agatha & penitere ut possis euadere tormīta horrifica. quę te fortē laniabunt. Aga= tha dixē. Tu minist satanę tu penitere ut possis euadere tormīta & etnā dāp= nationē. Tē quintian' iussit eā celerius thi ad carcerē. qa uoce publica eū con= fundebat. Agatha aut lętissime & glo= riant ibat ad carcerē. & quasi ad epulas inuitata. ita agonē suū gaudens dño pcib' commendabat. Sequenti aut die impiissim' quintian' suis eā conspectibus iussit psentari. cui & dixē. Q'd tractasti circa salutem tuā. Agatha respdit. Sal' mea xpē e. Quintian' dixē. Quo usq; in= felix intencionē uanā sequeris. Dene= ga xpm & incipe colere deos. ne uitę tuę uilentute acerrima morte consumas. Agatha dixē. Tu nega deos tuos qui sunt lapides & ligna & creatorē tuū qui te fecit dm uerū adora. Quē si contemp= seris etnus penis & ppetuis incendijs subiacebis. Tē irat' quintian' iussit eā in eculeo suspendi & torqueri. diuq; ad eā. Relinq; intencionē animi tui ut uitę tuę possit esse consultū. Agatha respdit. Ego in hijs penis ita delector si= cut q bonū nuntiū audit. uel q uidet quē diu desiderabat. aut sicut q inue-

nit thesaũros mũltos ita & ego delector
in hiis pẽnis corporalib' posita. Non enĩ
potest triticũ in horreo poni ni ei spica
fuerit diligẽt' conculcata & redacta in
paleas ita & anima mea nĩ potest in para=
dyſũ dei mei cũ palma uictrare martyrii
ni diligẽt' pfectris corp' meũ a carnifi=
cib' attrectari. Tẽ irat' quintian' iussit
ei' in mamilla torqueri & torta diutius
eã abscidi. Agatha dix'. Impie crudelis
& dire tyranne ni es confus' hoc ampu
tare in femina q̃d ipse in mat' suã risti'
Ego enĩ habeo mamillas integras uit'
mamma mea ex quib' nutrio oms sen
sus meos q̃s ab infantia dño consecu.
Tẽ quintian' iussit eã iterũ in carcerẽ
recipi & iussit ut nulli liceret medico=
rũ ire ad eã & neq; panẽ neq; aquã ei
ministrare. Cumq; fuisset inclusa ecce
circa mediã noctẽ uenit quidã senex
quẽ antecedebat puer luminis portã
tor ferens diuersa medicamina in manu
sua qui se medicũ ee cõmemorans ce=
pit eã hys ubis alloqui. Licet te minus cor
poralib' pẽnis afflixerit consularis in
ni' s; tu eũ magis gemitib' supplicis
torsisti responsionib' tuis. & licet uba
tua torserit & amputari fecerit s; illi'
uba in fel conuertit' & in amaritudi
ne erit anima ei' metnũ. Tam q̃a ibi e=
ram q̃ hora hec patiebaris cõsideraui
& uidi quia possẽ curã salutis tue ma
nulle suscipe. Tẽ scã agatha dixit ei.
Medicinã carnalẽ meo corpi numquã
exhibui & tpe ẽ ut q̃d abinitio ate
ẽ seruaui nunc pdã. Dixit ei ille senior.
Ego xpian' sũ & nouu medicinã nolo
me uexaris. Dixit ei agatha. Et q̃ po
test uerecundia mea circa te ee cũ tu
sis senior & maior natu. Ego ũ licet si'
puella ita totum corp' meũ lacerati est.
ut uulnera ipsa ni pmittant aliq̃d stimu
lari in mente mea unde possit uerecun
dia excitari. Sed ago tibi gras dñe pat' q̃ dig
nat' es ni sollicitudinẽ impendere. Hoc ta
men scias q̃a corp' meũ medicamẽta ab
hoĩe facta numq̃ recipient. Dixit ei ille
senior. & quare ni pmittis ut curem te.
Agatha respondit. Quia habeo saluatorẽ
meũ dñm ihm xpm q̃ curat omia ubo
& solo sermone suo restaurat uniuersa.
Hic simul. potest me saluã face. Tẽ sub
ridens ille senior dix'. & me ipse misit
ad te na & ego apls ei' sũ & in nomine ei'
scias te ee saluandã. & cũ hec diceret
subito ab oculis ei' ablat' ẽ. Tẽ pciens se
in oratione scã agatha dix'. Gras tibi ago
dñe ihu xpe q̃a memor fact' es mei et
misisti ad me aplm tuũ q̃ me confor ta
ret & curauit uulnera mea. & cũ com
plesset orationẽ respiciens ad oms ma
culas corpis sui. saluata omia membra
ee cognouit. na & restaurata erat ma
milla ei'. Nta aut' p tota noctẽ lux reful
sit in carcere. ut p pauore custodes fuge
rent & carcerẽ apti relinquerent. Tẽ
dicebant scẽ agathe qui ibi erant reclu
si ut abiret. Illa aut' dix'. Absit a me ut
ego coronã meã pdam & eos qui custodẽ
sunt carceris tribulationib' tradã. Ego au
tẽ a dño meo ihu xpo adiuta psteta
bo in confessione ei' q̃ me saluã fecit &
consolat' ẽ me. Factũ ẽ aut' post quatu
or dies. iussit eã iterũ q̃stian' ante su
um tribunal astare. cui ipa dix'. Quousq;
furis cont' decreta iniquissimor pin
cipũ. Immola dis. Si in aut' scias te
actionib' tuis ee aptandã. Scã aga
tha dix'. Omia uba tua fatua & uana
sunt. & iniqua pcepta tua aerẽ ipsum

maculant. Vnde miser sine sensu & sine
intellectu est qui uult ad auxiliu sinu
lapidē inuocare & ñ dm summu & ue
rū q me dignat ē ab omni plaga quam
in me exercuisti ita curare ut ecia ma
mulā meā integerrimā meo pectori resti
tuerit. Dicit ei quintian. Q's ē qui te
curauit. Agatha dix. Xp̄s filius dei. Quin
tian dix. Iterum xp̄m nominare ha
bes quē ego nolo audire. Agatha resp̄
dit. Ego xp̄m confiteor labiis & corde
inuocare ñ cesso. Q intianus dix. Nunc
uidebo si xp̄s tuus adiuuabit te. Tē
testas acutissimas uulsit spargi & sub
testis carbones uiuos immitti & eam
desup nudo corpe uolutari. Cumq;
hoc fieret subito loc mq scīm corp uolu
tabat cōmot ē & pars parietis cecidit
& oppressit consiliarium iudicis nomine
siluinū & amicū ei noīe falconiū quo
consilio ppetrabat scelera & omnis ciui
tas carbanensiū a ui tre mot exagita
tā ē. Denuq; omis ciues cucurrerunt ad
secretarium iudicis & cepunt nimio tu
multu uociferari qd scām di famulā im
pijs cruciatib ageret & ideirco omis pi
culū sustinerent. Tē quintian fugiens
ex uno latere trē motu exagitabat ex
alio aut late sedītionē ppli formidabat.
Igit quintian iussit eam iterū in carcerē
recipi. ipse aut ad posterulā secretarii fu
giens manus ppli in reliquit. Scā ū
agatha ingressa iterū carcerē expandit
manus suas ad celū & dix. Dne q me cre
asti & custodisti ab infantia mea & feci
sti me inuuentute mea uirili age. q
tulisti ame amorē sēli. q corp meum a
pollutione separasti. q fecisti me uincere
tormenta carnificū. ferrū. ignē & un
cula. q in mē tormenta uirtute pacien
tie contulisti te deprecor ut ulleas me
istud selm derelinquere & ad tuā mise
ricordiam puenire. & cū hoc dixisset
& ingenti corā multis uoce orasset emi
sit spm. Quod audientes pui ppli cūmu
mia celeritate uenerunt & auferentes
corp ei posuerunt in sarcofago nouo
factū ē aut ut cū aromatib conduret
corp ei & cū summa diligentia colloca
rent illud. uenit quida iuuenis sericis
uestib indut quē sequebant ampli qua
centū pueri omis armati & pulchri quē
nemo umq uiderat in ciuitate catha
nensiū nec postea inuenit ē alios qui di
ceret eum se scire. Hic q iuuenis intuit
ad locū ubi condebat corp ei & posuit
tabulā breuē ex marmore in qua sēptū
erat. O ēntē scām spontaneā honorē
deo & patr liberationē. Posuit q hanc
sēpturā ut diceb intra sepulchrum
ad caput ei & tamdiu ibi stetit quādiu
cū omū diligentia clauderet. Clauso q
sepulchro abscessit & ut dicim ñ est ul
terius uis nec audit in regione illa ul
la in tota puincia sicilie. Vnde suspicati
sunt qd angls ei fuerit & hanc sēpturā
diuulgantes qui uiderant omis syculos
sollicitos reddiderunt & tā uidei quā
etiā & gentiles una cum xp̄ianis com
muniter uenerari cepunt sepulchrū ei.
Tē quintian arripuit trē cū ostinio suo
ad inuestigandas facultates suas & ut
teneret omis qui erant de parentela ei.
Qui dū iudicio in medio flumine mer
sit. Denuq; cū trāsiret flumē p nauem
duo equi fremitū int se dantes calcesq;
iactantes. unus eū morsu appetiit & alt
calce pcussit in flumē precip & ñ ē inuē
tū corp eius usq; in p̄sentē die. Vnde
creuit timor & uenetatio circa scām

agatha & nullꝰ unquā molestꝰ fuit genti ei. Vt autē euidentē sēptura illa quam angls dī deposuerat firmaretē. post annī circulū circa diē natalis eiꝰ mons etna eructauit incendiū. & quasi fluuius torrens ita ignis uehemens saxa & tram liquefaciens. appropinquabat ad catha nensiū ciuitatē. Tē paganoꝝ multitu de fugiens de monte descendit. & uenerunt ad sepulchrū eiꝰ. & auferentes uelū unde erat cooptū sepulchrum eiꝰ. statuerunt contrā ignē uementē ad se. & ipsa hora stetit ignis diuisus. Cepit autē ignis kalendarū februariarū. et cessauit die nonarū earundē. q̄ ē dies sepulture eiꝰ. ut cōpbaret dīs nr̄ ihc apd̄ q̄d apiculo mortis et incendii meritī sc̄ē agathe mr̄is sue eos liberaret. Martyrizata ē autē beatissima agatha die nonarum februariarum. agente quintiano consulari. Regnante dn̄o nr̄o ihu xp̄o. cui ē honor & gl̄ia in sēcla sēcloꝝ a. ō.

Explicit passio sc̄ē agathe. v. & m. kls.

Passio sc̄ē Dorothee uirginis & mr̄is.

IN PROVINCIA cappadotie caput cesaree ciuitatē erat quē dā puella nomine dorothea. hec cottidianis diebꝰ in castitate & sobrietate & puritate deo sedulū exhibebat ossitiū. & cū humilitate & mansuetudine ieiuniis et orationibꝰ insistebat. Erat autē ita prudentissima. ut uix eam pauci imitari possent uiri. Omīs autē qui eā nosse poterant. magnificabāt nom̄ dn̄ī nr̄i ihu xp̄i. q̄ talē haberet famulā. cuiꝰ & aspectꝰ gr̄tus. & uita & sapientia incomparabilis erat. & immaculata uirginitas. Quia g̃ extitit ita in caritate xp̄i p̄fecta. ut adeiꝰ thalamū peruenīret. duplicauit certaminis sui palmā. & una uirginitatis coronā tenens altera martyrii. cū gaudio puenit ad xp̄m. Quo autē ordine passa sit. gestoꝝ euidens pagina edocuit. Cū fama sēitatis eiꝰ p̄ aures hominū curreret. puenit ad p̄sidis p̄secutoris auditū. Qui ingls ciuitatē memoratā id ē cesaream famosissimā xp̄ianorū. p̄cepit dorotheā dei famulā coartari. Cumq; fuisset illi sedenti p tribunalibꝰ intromissa. inclinato capite. orans dn̄m iuxta stetit ante p̄sidē. Tē interrogauit eā p̄ses nomine sapricius. Quod t nom̄ est. At illa respondit. Dorothea nom̄ est mi. Sapricius dix̄. Ideo te exhiberi uolui. ut diis immortalibꝰ immoles secm̄ impiū principū augustoꝝq; nr̄oꝝ. Dorothea dix̄. Dn̄s qui ē in celo augustꝰ. impauit mi ut ipsi soli seruiā. Sic denicq; sēptū ē. Dn̄m dn̄m adorabis. & illi soli seruies. & trēnī. Dii qui nō fecerunt celū & tra. a tra pereant. Videndū g̃ ē cui imperatori obtēperare debeamus. trēno an celesti deo an homini. Qui sunt enī impatores n homines mortales. sicut fuerunt & isti dii. quoꝝ ymagines adoratis. Sapricius dix̄. Si uis eligere. & reuti sana & immaculata & illesa. pone animū tuum. & sacrifica diis. Si alias. legibꝰ acta amaris dabis timoris exemplū. Dorothea dix̄. Omnibꝰ dabo di timoris exemplū. ut hii qui timent dn̄m. homines rabidos nō timeant. Hoc enī faciūt q̄d canes rabidi. laniant homines innocentes. & q̄a ratio nulla inillis ē. insaniunt. desciuit. irascunt. latrant. & suis morsibꝰ uulnerant. cōtingentes. Sapricius dix̄. Tu quantū uideo p̄seuerare disposuisti in ista ineptissima p̄fessione. & uis eā certis mori. Audi me. & sacrifica.

ut ecūlei pēnas cūadas. Dorothea dixit. Ecūlei sūnt tūi penę tēpales/ gehennę aut̄ tormenta ętna sūnt. Vt g ętnā penā cūadere nō liceat. tēpalia timere nō debeo. memor enim fuī dixisse dn̄m meum. nolite inquit timere eos q occidūt corp̄. animā aut̄ non possūnt occidere./ sī potiūs eum timete qui potest corpus & animā pdere in gehennā. Sapricī dix̄. Ergo timere debes eos/ ne irati & corp̄ tūum & animā tūā pdant. sin̄ eis sacrificaueris. Dorothea dix̄. Jam t dixi sapricī. qā nullom̄ potes psuacere ut sacrificē dęmoniis. quę habitaūerūnt in hīs hoīnib' uanis/ q sic uixerūnt ut t̄pe sit etiā dicē. q sic mortūi sūnt sicut animalia quia nō cognouerūnt cui q fecit cęlū et tr̄ā mare & oīa quę in eis sūnt. Horum g animę inigne ardent. quor̄ pūaria metalla adoratis effigies/ & necesse erit ut cū ipsis etiā ipsi in ignem ętnū mittant̄. quicūq; relicto creatore suo hoīi uoluerūnt ee cultores. Cumq; hec audisset sapricius uehemēt̄ irat' ē & consiliis ad tortores dix̄. Sistite eā in catasta/ ut uidens se constrictā in penis. uel sic consentiat diis se exhibe cultrem. Dei ū famla cū se uideret erectā in catasta/ constant̄ intrepida & nō interrogata ait ad iudicē. Quid me tricas. fac qđ factur' es/ ut possim eū uidere pcussus amore nō timeo & torqueri nō paueo. Sapricius dix̄. & ubi ē xp̄c. Dorothea dix̄. Quantū ad omnipotentia ei ptinet ubiq; ē. qntū ad humanā capacitatē qā sensus humanę fragilitatis uanū quidē putat qđ nō in loco aliq ee dicicerit. & ideo confitem̄ dī filiū ascendisse ad cęlū & sedentē ad dexteram patris sūi dī omnipotentis/ q unitatē ditatis optinens cū patre suo & cū spū sco inuitat nos ad paradysū deliciarū suarū. ubi nemora omn̄ tempe pomi ornant̄. omn̄ tempe lilia albescūnt. rosę florescūnt. campi uernant. montes iocundant̄. colles ornant̄. & sco⁹ animę in xp̄o lętant̄. Hęc tū si credideris sapricī liberaberis. & ingredieris paradysū deliciarū dei. Sapricius dix̄ ei. Oportet te relinquere uanitatē & sacrificare & accipere uerū. & lętari in uita tua/ ne talū intereas sicut & patres tūi perierūt ppt̄ stultitiā suā. Dorothea dix̄. Nec sacrificabo demoniis q̄a xp̄iana sum/ nec uerū accipiā quia xp̄i sponsa sum. & hęc ē fides mea quę me introducat in paradysū suū/ & ad suū thalamū me faciat pūenire. Tē sapricius iussit eā duci ad duas sorores cristę & calistę. q mup apostataūerūnt/ & commendauit eā sap̄ cius dicens. Sicut uos relicta uanitate & superstitione xp̄iana diis sacrificastis inuictis. & remunerari uos feci/ ad huc melioribus donis honorari uos faciam. si ista potuerītis ab ista stultitia reuocare. Cumq; suscepissent eā in domū suā. & dicerent ei consenti istius dei. & libera te de periculo penarū. sicut et nos fecim̄. melius ē t ita age. ut lum̄ istud nō consumas in penis. & ante tēp̄ tūum nō pereas/ respondens dorothea dix̄. O si audiatis consiliū. & uos ydolis sacrificasse pnitreat/ boni enim ds. & copiosius in misericordia his q conuertunt̄ ad eū ex toto corde suo. Dicunt ei cristes & calistę. Jā semel pcussum a xp̄o/ quo nō potest fieri ut reuiuiscat. Dorothea dix̄. Peius peccatum ē desperare de dn̄i misericordia/ quā uanis ydolis immolare. Nolite q desperare de medico bono & pitissimo/ quia potest curare

uulnera iñā. Non ē alīqd uulnī qd cura=
re se nī conueniat. Nā ideo saluator nr
dicit qūia saluat ideo redemptor qūia
redemit ideo libator qūia libare nī cess=
sat. Vos tantū ex animo ad penitenciā
conūtimini & sine dubio ad indulgen=
tiā pūenietis. Tē miserunt se ad pedes
ei flentes ac pcantes ut oraret p eis qua=
tin possent penitentiā suā p ipsā deo of=
ferre ut indulgentiā diuinā acciperent.
At illa eū lacrimis misit uocē ad dm dicēs.
Ds qui dixisti nolo mortē peccatoris qđ uo=
lo ut conūtat & uiuat dñe ihū xpe qui
dixisti sup unū peccatorē penitenciam
agentē plus gaudiū haberi in celis ab
angelis qūā sup nonaginta nouē q nō pec=
cauerunt ostende pietatē tuā in istis qs
diabolus tenat ē rape reuoca oues tu=
as ad gregē tuū ut exemplo earū re=
deant ad te qui recesserunt a te. Cumq;
hec & hūs similia diceret ecce pses mu
sit & ad domū suā fecit eas cū dorothea
uenire. Quas cū tulisset in partē cepit ea
inquirere si dorothee animū mel mallēt.
At ille uno ore responderunt dicentes.
Ertauimꝰ & nuq; satis egimꝰ timentes
penas & dolores tñ sitorios. quia sacrifica
uimꝰ ydolis uanis & ideo rogauimꝰ eā &
dedit nob penitentiā ut possimꝰ ad xpi
indulgentiā pūenire. Tē sapiens scidit
uestimenta sua & in furore nimio ius
sit ut dorsū ad dorsū ligare mitterent
meupā si statī sacrificare noluissent. At
ille clamantes dixerunt. Dñe ihū xpe
accipe penitentiā nrām & da nob indul
gentiā. In his ubis & in ista confessione
durantes uncupā misse sunt & incense
in conspectu sce dorothee. Gaudebat e
nim dorothea in hora exitꝰ earū & cla
mabat eis dicens. Antecedite me secure
de indulgentia emnus uñi & securi
qā palmā martyrii quā pdideratis sine
dubio inuenistis & amplexu urō occur
ret pat. quum filio pdito & recupato
letat. Tunc sapiens iussit scām dorothe
am uterū in catasta leuari. Cumq; leua
ta esset tanto gaudio exhilarata ē ut
plures uere ad desideratū puenisse flue
deuotionis effectū. Dixit ei sapiens. Qđ ē
qđ sic uultū tuos simulata letitia nūda
ces ostendis & in supplicio posita exul
tatione te habē confingis. Dorothea
dixit. Numquā in omni uita mea sic le
tata fui sicut hodie. primo omniū de hus
animab' qs diabol' p te tulerat deo &
p me recepit xpe. Hodie in celo epule
sunt de eis. gaudent angli. letant ar
changli. simul omis apli & mrēs et pphe.
festina q sapiens & fac quod facturꝰ es.
ut possim ad ista exultatione sēq oc
curtere. & simul cū ipsis gaudeā cū qb'
fleui in tris. Tunc sapiens fecit circa
lata ei lampades applicari. At ū doro
thea magis ac magis facie suā rudi ei
hylare & insultanter ostendens. dicebat
ei. Miser ad nichilū redact es cū ydolis
tuis. Jte depositā de catasta fecit diu
in facie palmis cedi dicens. Ipsa facies
cedat que mi insultat. Cumq; diu mul
tumq; cesa uterū gauderet & cedentes
eā fatigati deficerent. hoc ordine sap
cius dictauit sententiā. Dorotheā iu
pbissimā puellā que sacrificare noluit
dis immortalib' ut uiueret. q uoluit
absolute mori ppter quē nescio hominē
qui dicit xpē iussimꝰ gladio pcuti. Ad
hec dorothea cū clamore dixit. Gras t
ago amatori animarū q̄a me ad paradi
sū tuū uocasti & ad paradisū tuū in
uitas. & cū egrederet pronū uidens.

dicit ei quidã aduocatꝰ nomine theophi
lus. Et a tu sponsa xpi mitte mi de pa
radiso sponsi tui mala aut rosas. & do
rothea dixꝫ. Plane quia ita faciã. Cũ
q; uenisset in ictu pcussoris rogauit
carnificẽ ut modicũ pmitteretꝰ orare.
Q ue cũ complesset orationẽ. ecce puer
ante eã apparuit. ferens in otario tria
mala optima & tres rosas. Cui illa di
xit. O bsecro te ut feras ea theophilo
& dicas ei. & ece quod me petisti ut
t de sponsi mei paradyso tibi mittereꝫ.
Ipsa autꝫ pcussa gladio cũ triumpho mar
tyrii pfectꝰ ad xpm. cui gloria in seca se
culoꝝ amẽ. Igit theophilꝰ aduocatꝰ ppsi
dis. irridens pmissionẽ sce dorothee.
suis sodalib' referebat dicens. Et hodie
dũ a pcussorib' duceretꝰ dorothea que
se sponsã xpi dicebat. & ad ei paradyꝫ
sũ pgere memorabat. ego dixi illi cum
ti. O tu sponsa xpi. dũ pueneris ad pa
radyꝫsũ sponsi tui. mitte mi exinde ro
sas aut mala. At illa ait. Plane quia
faciã. Cũ hec narraret irridens pmissi
onẽ. ecce & puer ante eũ cũ otario mꝫ fe
rens mala magnifica. & tres rosas flori
dissimas dixit ei. Ecce sicut petisti
pmisit virgo sactissima dorothea tibi
misit t de paradyso sponsi sui. Tẽ theo
philꝰ accipiens. exclamauit uoce mag
na dicens. Ver' ds xpc e. & nẽ simulatio
ulla in eo. Dicunt ei collegę sui. Insanus
theophile an iocaris. Dicit eis theophilꝰ.
Non insaniã patior. nec iocantis animũ
gero. Sẽ unus e rationabilis fides. ut cre
dã uerũ dm ee xpm. Dicunt ei. Que ra
tio te repente in ista uociferatione con
uertit. At ille dixꝫ eis. Dicit mi q; men
sis e. Dicunt ei februarius. Dicit eis
theophilꝰ. Cũ tota cappadocia gela
cię frigꝰ tegat. & nulla penit' uirgul
ta uel folioꝝ suoꝝ tegmine uestiantur.
unde istas rosas aut ista mala magni
fica cũ istis frondib' estimatis. Dicũt
illi. Hoc nos nec suis temporib' uidimꝰ.
Dicit eis. O e quẽ uideris irridens al
locut' sũ eunte dorotheã ad accipien
dã sententiã pcussoris. Cui q; dicta eet
que diceret xpm sponsũ suũ. & q; pue
niret ad paradyꝫsũ ei insultantꝰ quasi
stultã dixi ei. Dũ ueneris ad paradyꝫsũ
sponsi tui. mitte mi rosas exinde & illa
At illa dixꝫ. Plane faciã. Ecce repente
postea quã p nomine xpi passa e uenit
ad me infantul' pulcher breuissimꝰ non
plus quã iiii annoꝝ. quẽ ego putabam
loqui ñ posse pp ipsa infantia. Hic pulsa
uit latꝰ meũ. Quẽ cum respexissẽ tulit
me in partẽ. & cepit mecũ ita pfecte lo
qui. ut me putarẽ rusticanũ in con
spectu ei. & pferens otanũ hoc cũ bus
malis & rosis dixꝫ mi. Virgo sactissi
ma dorothea. sicut te petente pmisit
tibi misit t hec munera de orto sponsi
sui. Cui accepissẽ & clamarẽ. ille in
fans nusquã comparuit. quẽ ego non
dubito angm dm fuisse. & hec dicens
clamabat. Beati qui credunt in xpm.
& qui pacuntꝰ p nomine ei. Ipse e enim
uerus ds. & omis qui fidẽ suã ipsi com
mittit. hic uere sapiens e. Cumq; hec
& his similia diceret. mgri sunt qui
dã ad pfidẽ. & dixerunt ei. Scolasticus
tuus theophilꝰ qui usq; hodie postula
bat contꝰ xpianos. & psequebatꝰ eos
usq; ad mortẽ. hic p fores uociferatur
laudans & bñdicens dm. & nomi illius
nescio cui ibu xpi. & multi credunt p
fidicationẽ ei. Tẽ pses uisus eũ introdu
ci ad se. Cui introisso ait. Q d e q d foris

loquebaris. Theophil' dix̄. Laudabam xp̄m felicit̄ quē usq; hodie infelicit̄ de negabā. Dicit ei p̄ses. O utr te hominē hoc nom̄ uel nominare uoluisse quem nē usq; quicunq; nominauit p̄sequunt̄ es. Dicit ei theophil? In hoc apparet ue rū ēe deum qā me conūtit ab errore ad uā rectā & fecit me cognoscere qā ipse ē uer' ds̄. Dicit ei p̄ses. Omīs in sapi entie sapore crescunt ut hec sapientib' sapientiores fiant. tu aut̄ ex sapiente insipiens repente effect' es. dīm dicens quē a iudeis crucifixū ab ipsis xp̄ianus audisti. Dicit ei theophil? Hunc & ego crucifixū audiui & errorē pas' putaui dm̄ non ēe. & blasphemauī cottidie no men ei' nē aut̄ penitentiā gerens de p̄ teritis crimīb' & blasphemius. hē dīm ēe confiteor. Dicit ei p̄ses. & ubi aut̄ qn̄ do fact' es xp̄ian'? qui usq; hodie sacrifi casti. Dicit ei theophil'. Ea hora qua xp̄m confes' credidi sensi me xp̄ianū effectū. & ideo sicut ex toto corde me o immortali xp̄o dei filio credens p̄dico nom̄ uerū nom̄ sēm nom̄ immaculatū nom̄ in q̄ nulla ē simulatio. nulla im postura que in ydolis regnat. Dicit ei p̄ses. Ergo impostura in dis nr̄is reg nat. Dicit ei theophil'. Ergo n̄ regnat in bis om̄ib' simulachris q̄s homo do lauit in ligno. conflauit in ere. limauit in ferro. constabiliuit in plumbo. quē noctue custodiunt quē aranee texūt. quor' concaua murib' ac foreib' plena sunt. Uentor' si ista p̄dari n̄ possunt. & quia n̄ mentior' iusti ē ut ueritati consentias. & a falsitate tuos animos tollas. Decet enī ut qui alios iudicas mentes. te ipsū a m̄dacio auferas. & ad ueritatē que ē in xp̄o conūtas. Preses di xit. Ergo dii non sunt uani. Theophilus dix̄. Interim effigies' iudeā sine sen su. Deinde sensus ē mutabilis. Isti custo diunt' iste custodit. Sinta n̄ ē' communi debeo ratione. Si aut̄ de potestate agit' constat te ratione superiū. Preses dixit. Ergo iudeo infelix theophile q̄d mala morte mūre desideras. Theophil' dixit. Ego bonā uitā immutare desidero. Preses dix̄. Scias qua si in ista stultitia p̄seue rare uolueris. p̄mū t' adhibeo diuisa sup plicia. & ita demū crudelit̄ te mactari iubeā. Theophil' resp̄dit. Hoc ego & iā desiderare cepi. Dicit ei p̄ses. Consulere te oportet t'. & omīa que tua sunt. & ef fectib' tuis. Theophil' dix̄. Summa sapi entia hec ē. ut philosophiā gerā de om nib' affectib' meis. & de omnib' cruciā mentis meis nichil penit' timeo. Nec hoc irrationabili temeritate. s; ratione bili consideratione definisse me approbo. cū omnib' temporalib' reb' etīna p̄fero. et labentib' p̄pono p̄petua. Preses dixit. O agis tormenta eligis quā requiem. & mortē magis quā uitā desideras. Theophilus dix̄. Ego illa tormenta timeo que finē non habent. & mortē timeo que etīnas tenebras habet. Istas autem penas tu potes inferre que in breui tempe finē accipiunt. tormīta ū que ydolor' cultorib' irrogant̄. acrius subin de deseuiunt. & finē nullū inuenīt. Preses dix̄. Appendat̄ in eculeo. Et ubi in eculeo suspensus ē dix̄. Ecce in fact' sum xp̄ian'. qua in cruce suspensus sum. Gras t' ago inquit xp̄e. qua me in sig no tuo leuari p̄misisti. Dicit ei preses. Infelix parce carnib' tuis. Theophilus respondit. Infelix parce anime tue. Ego enī carnib' meis n̄ parco. ut ani

me mee metuum parcat. ¶ Cui furore
ducti pses unguis latera ei attrectari p
cepit. & lampadibus ardentib' exuri. At
ille theophil' nichil aliud clamabat nisi
tormenta in xpe fili dei uiui adiunge
me inumero seox tuox. Erat aut in
trepidus in uultu. & constans in uerbo.
Cumq; & tortores nisi ipsa tormenta defi
cerent. hanc preses impi' dictauit sen
tenciam. Theophilum qui ne usq; dus i
mortalib' sacrificauit. & cultor ipsoru
extitit. ne ut p'uaricator inuent' e ita
ut ab hus discederet. & secte se traderet
xpiane. iussim' capite plecti. Theophil'
dix. Gras tibi ago xpe. & gaudens p'ge
bat ad coronam supne uocationis. q ab
undecima hora conduct' meruit cum
illis equam portione habe. quia prima ho
ra usq; ad undecimam opati sunt. p'gra
tia ei qui glificat seos suos. cui e ho
nor & impium una cum patre & seo spu
in secla seculox amen. ¶ Explicit passio see
Dorothee uirginis. & theophili scolastici.
Passio see Eulalie uirginis. & martis.

EATA EVLALIA.

Barcinonensium
ciuis & incola nobi
lis genere. & tenere
etatis siue tempe
dum ihm xpm
ex toto corde a
mabat. Mona
bat aut ei parentib' suis in
pdiolo ppe. qd
erat situm paulo
longius a ciuitate. qua ppt humilita
te ac sapientia que ultra etate ei erat.
multa parentes qua indulgentissime
amabant. & cui in diuino pposito ptis
tens. nichil aliud ageret in un secss
trata cellula cum sociab' qs secum adu
nauerat in laude ymnox dno deser
uiret. Hec faciendo cum puenisset ad
pubescentes annos. cepit insanientium
principum seuire psecutio adusus xpianos.
ut siquis sacrificare noluisset. diuisis
penarum cruciatib' & morte afficeret.
Datian' q pses aduenens in ciuitate
barcinonensium precepit sacrificari dis. &
uisit pquiri xpianos ut thurificarent.
De qua re mox flagrauit optimo p impi
issimum iudice ciuitate ee tristandam.
Qd audiens sca eulalia hylaris effecta
e. & gaudio magno repleta letabatur
dicens. Gras tibi ago dne ihu xpe. & glia
nomini tuo seo. quia uideo qd cupiebam.
& sic credo mihi ut de hoc ope te adiu
uante impleat in uoluntas. Qd audi
entes siui murabant. hesitantes qd tam
optabile & memorabile uidisset. qd nol
let p'dere eis solito more. quia quecum
p'gram dei sciebat. omia eis patefacie
bat secm uigilantia circumspectionis
sue fidei. in qua eas allocutione sua sua
uissime edificabat. Sca eulalia que in
corde uoluebat. nulli dicere uoluit. neq;
parentib' qui ea insaciabilit dilige bant
neq; alicui de sociab' aut familiarib' su
is. qui ea omis sup salute anime habe
bant. Jam silentii hora primo gallox can
tu quiescentib' illis. p'fecta e ad ciuita
te. & omni animositate delicata puel
la infatigabilis confecit. Que cum ing
deret porta ciuitatis. audiuit p'conia
uocum sonantium. & p'rexit ad foru. Vidēs
aut datianum p tribunali sedentem. irrum
pens int p'plas cum officio p'uias
direxit se ad tribunal. & uoce magna di
xit ad eum. Judex iniquitatis sic in alium

sedes· ut dñm altissimū non timeas·q̄ē
sup omēs p̄ncipes tuos·& sup te· ut omēs
q̄s ipse dñs magnus & uerus ad ymagi
nē & similitudinē suā fecit· ut sibi soli
seruant· tu ꝓpt̄ opa sathane ꝑ afflictio
nē penarum morti afficias· Dacian aut̄
eū stupore animi intuens eā dix̄· Quē
tu·que tā temere n̄ solū ad tbunal iu
dicis n̄ iussa accedere p̄sumpsisti· insup
elata in supbie causā fureris res inaudi
tas·& contrarias imperio· in multitu iudi
cis dicere· At illa eū maiori constantia
animi sine strepitu uocis respondit·
Ego sum eulalia ancilla dñi n̄ri ihu x̄pi
quē rex regum·& dñs dñantiū·& ido
confidens in eum nichil uerita sum·
ad redarguendū te uoluntarie ac festi
nanter uenisse· quare tā insipienter agas
ut postponas dm uerum· cui' sunt om
nia celū & tra· mare & omnia inferiora
terre· que sunt meis·& diabolū co
las·& homines qui do uero deseru
unt· ut mereant̄ uitā etnā ē sequi·
cogas ꝑ diuisa genera tormēto· sacrifi
care dijs qui n̄ sunt· sed diabol' & angeli
ei' quib' uos omēs qui eos colitis migne
etnū consumendi eritis· Preses hec au
diens irat' iussit eā sisti·& ait̄go fortit̄
cedi· Que dum cederet̄· ꝑses dixit ad eā·
O misera puella ubi ē ds tuus· Quare
te n̄ liberat de pena ista· Quare tanta
dementia arrepta es· ut rē tā illicitā
ageres· S; ideo ideo te ignorant̄
meruisse q̄d nescires que ēet potestas
iudicis·& accipies ueniā· quia & ego
doleo sup te· q̄d nobilissima ꝑsona tā
fortit̄ & grauissime flagelleris· cui sis
nobilis nata· Sca eulalia respōdit· Te
metipsū potius irride· n̄ enim ꝑsua
debis· in ut meneiar·& dicā me nesci
re· quanta sit potestas tua· Quis enim
hominū ignorat omnē potestatē cui'
libet hōis ēē tēporalē· sicut & ipse homo
hodie ē·& crastina morit̄· Nā potestas
dñi mei ihu x̄pi finē non habet· sicut
& ipse etnus ē· Ideo falsum dicere non
possū· quia timeo dominū q̄ mendaces
& sacrilegos in gehennā ignis cū omnib'
inq; agentib' comburi faciet· Nā ego
n̄ dū cedor ꝓpt̄ dñm meū· plusquam
satis nobilitata sum· Tuas quidē pla
gas n̄ sentio· ꝓtegente me ipso dñō me
o ihu x̄po· qui te secm actū tuū in die
uidit· sui etnus uibet pens affligi· At
ꝑses maiori ira replet' iussit eculeū af
ferri·& suspendi eā atq; torqueri quā
diu eā mgularet̄· Sca ū eulalia hylā
ri uultu dñm collaudabat dicens· Do
mine ihu x̄pe exaudi me ancillā tuā
humilē· quia t̄ soli peccau· Indulge
factis meis malis·& confirma me ad
sufferenda tormenta· que ꝓ tuo nōie
sco· in adiciunt̄· ut confundat̄ diabo
lus cū ministris suis· Preses dix̄ ad eā·
Vbi ē quē clamas· O exaudi infelix
& stulta puella· Sacrifica dijs ut u
uere possis· qui ecce tā immunet tibi
mors·& n̄ ē qui te liberet· Sca eulalia
leta effecta dix̄ ei· Numquā t̄ bene sit
sacrilege· demoniose pictur̄· Vis ut ego
a fide dñi mei discedā· Dñm meū quē
clamo hic mecū ē· quem tu ꝓpt̄ inmun
dissimā mentē tuā & insanā animā
uidere n̄ mereris· Ipse me confirmat·
ut quamcūq; pēnā in rabid' inferre uo
luer̄is ꝓnichilo habeā· Preses aut̄ fre
mens cū ira iussit multib' faculas ardē
tes applicari· & pendere tamdiu scām
eulaliā quamdiu facib' excurer̄et̄· Te
illa leta cū exultatione·& magna uoce

psalmū dño dicebat. Ecce enī ds̄ adiu uat me. dñs̄ fuscepto ē anime mee. Red de mala inimicis meis. & in ueritate tua dispde illos. Voluntarie sacrificabo t. & confitebor nōi tuo dñe qm̄ bonū est. qm̄ ex omni tribulacione eripuisti me. & sup inimicos meos despexit ocls mis Ex cepit flamma in ministros coīitti. Qd uidens scā eulalia respiciens ince lum clariori uoce orauit dicens. Dñe ihu xp̄e exaudi oratione meā & pfi ce misericordiam tuā in me. & iube me cū suscipi int̄ electos tuos in requiē et̄ nā. faciens mecū signum in bono. ut credentes in te uideant & collaudent potenciā tuā. & completa oratione sua. mox extincte sunt faculę ille ar dentes. quę infuse oleo nimias glome rabant flammas. & ministri q̄ admo uentes eas erant ipsi exurebant. & con tremefacti ceciderunt in facies suas. Scā ū eulalia emisit spm. Columba ū ab ore ei exiens. ad celum euolauit. Qd uidentes ppli mirati sunt. Int̄ q̄s xp̄iani letabant. cue se in celestib' me ruisse palmam. Datian' aut̄ uidens post tanta certamina penarū. nichil se pfe cisse. gemens & cū ira descendens a tri bunali. iussit corp' in cruce ee positis cus todib' & cum ministris. dixq. Pendeat in cruce. q̄ usq. deuoret̄ ab auib' celi cū ossib'. & ecce subito nix de celo des cendit. & cooperuit eā. Qd uidentes e todes timore p̄triti. amouerunt se a corpe. & stantes a longe custodiebant secm̄ p̄ceptū iudicis. Qd ubi diffama tū e p̄ trimonium in circuitu ciuitatis. multi aduenerunt ut̄e mirabilia di. &. & parentes & socie ei cū magno gau dio cucurrerunt. q̄ flentes nimis tri bulabant̄. q̄a quod euenerat nesciebāt. Post diem aut̄ trium uiri religiosi noc tanter abstulerunt corp' ei. ii. militib' custodib'. qd cū linteis & aromatibus inuoluerunt. Ses aut̄ felix qui in con fessione ei' unanimis fuerat. cum mag na exultacione animi dixit ad eā. Dñā. tu prior palmā meruisti. Cui seā eula lia subrisit. Ceteri q̄q. cepunt letantes ymnū dño canere. Clamauerūt iusti et do min' exaudiuit eos. & ex o. ib' tribula cionib' eor. liberauit eos. Et ad uoces psallentium multi de pplo conuene runt. & mox cū leticia sepelierunt eā. benedicentes dm̄ patrē & ūnm̄ filiū ei' & spm̄ scm̄. cui' regnū pmanet in scla scorum. Amen.

Explicit passio scē Eulalie uirg̃ & mart̄.

Passio scī Valentini episcopi & mart̄.

SALMISTA

Loquit̄ ad dm̄ secm̄ altitudi nē tuā multi plicati filios ho minū. In ipsa multiplicatione illi specialit̄ ad dm̄ pertinent. qui uitā suā uouerunt creato ri. ita ut corp' & animā intem tatissimā. xp̄o faciant. Unde beat' ur in tampnensis epc̄ scs valentin'. bene uiuendo meru it uirtutib' adherere. que uir tutes latenter hominē omni mundo credentiū animus tradiderunt. Igit̄ cū arbenuenses nobiles nati p cul' epis̄ & apollonius scolastici uiri apud grecos latina studia desiderassent. a pud ciuitatē cuē sui oratorē utiusq; lingue in urbe roma hospitabantur.

huius magisterio & hospicio fruchant̄ factum ē aut̄ ut unic̄ eatonis filī ceri mon noīe minens scolastic̄ sic incurte ret egtudinē ut incurrat̄ dorso caput habens int̄ genua remaneret. Cumq; omīs pene medici qui in urbe roma erāt nulla possent ratione succurrere eatini quidā fontei tburī qui diceret ei ista pas sionē suo euenisse germano & curatum ee a quodā scō valentino epō q ē in tam ne urbis cuius & hortat̄ transmittere ad eū. Venitq; ipse puer ex q curat̄ ē ī illū deseruit dicens in nimio huius bonu tatis affectu se ee constrictū. Audiens hec eaton mittit ad illum nobiles ui ros amicos suos qui illum rogarent ut ad urbē romā dignaret̄ uenire. Quem cū uenientē eaton hospitio recepisset. ostendit ei filiū suum cernonē & cepit petere eū ut sicut curauit germanū fontegii ita & isti succurreret. Cui sēs valentinī epē dix̄. Tu tuus curabitur & eaton dix̄ ad eū. Dimidiā partem substancie mee t dare dispositi tibi ab hac infirmitate liare poteris. Cui sēs valentinī r̄nd̄it. Velit te magis tū prudentē nō adūtisse que dixi tu tuus curabit̄. Nam si credideris xpō meo fides tua pciosa ē do magis quā tu q in reb̄ ultimus & uanus uitā tu am expendis. Credis effigies malig noꝝ hominū in ligno aut quocūq; me tallo expressas aliquā diuinitatē habere que merita hoc optinuerint. Nunc au tē ut nō possunt credi q sordidissimus actib̄ & crudelissimus occupuit nullū tēp̄ munime ab scelerib̄ habuerunt fi ista quā intimo fidē ab hac defendas iniuria & ideo illā inuisibili & omni potenti committas dabit̄ sal filio tuo quam postulas. Censū ū tuū cui in medietatē pollicer uoluisti offerre debes pauper̄ qui orent p filio tuo in aut̄ nulla ratione suadere poteris ut p salute ei aliq̄d aliud quā fidē queras. Crede g filiū dei uerum sine ee xpm ihm & omnib̄ renuntia simulachris & uidebis saluū filiū tuū. Dicit ei eaton. Licet ignorē q ordine religio uā te neat audiui tamē hoc q̄d unusquisq; p fidem sua saluet. nec pōt alteri al terius fides. nec obesse potest alteri infidelitas altius. Dēs valentinī epē dix̄. Certe cause sunt conūsationis humane que alios p alios nec libera ri faciant nec petre nec infidelis et dubius pat̄ filio potest obesse fideli. In his q causis quas necessitas flagitat sanitatē queruntur dū petit pat̄ p filio sororē p frē p seruo dīs & filiam pat ee redditam & frēm sorori & seruū legi mus dīo restituti. Igit̄ p eoꝝ meritu tibi q cruciabant fidē integrā accepit ad hoc ut efficerent̄ uiq; fideles & sal tēpulis data corpib̄ acquirent animabus etiā sicut & factū ē ut centurio mo rient̄ seruū suū recuper & filiā mor tua archisynagoḡ ad uitā reūsa aspi ceret & sorores lazari iā in sepultura quatriduū habentē quē lugebant et flebant uoce dīi suscitatū ee gau derent. Et & multa alia que in mo uis & nouetrib̄ sacris uoluminib̄ ista affirment. fidem alt̄ius alius p̄tulisse & malitiā alt̄ius alius nocu isse que nē memorare longū ē. Nā plurāonis unī hominis infidelitas totū egyptum cedi fecit uariis pla gis q̄adusq; eū suo interiret exerci tu & fides moysi pluribus victoriā

ex hostib' t̄buit. & ihu naue scītas pplis
in dispsione positis plurimū t̄umphum
adt̄buit. Quid memoꝛē uidue credenti
ab helya mortuū unicū suscitatū dolen
ti e feretro redditum a xp̄o unicū uidue
Q̄d paraliticū a credentib' cū lectulo su
o sumb' depositum ac curatū. Nonne
fides alterius ita aliis pfuit. ut fides
credentiū diuini oris laudē acquirerē
& unon credentib' incredulitatē eicerē
& salutatē languentib' restituerēt. et
uitā in mortuis repararet. Hec & hui
simulia multa scō valentino epō pse
quente. eraton ozatoꝛ cecidit ad pedē
ei dicens. Credo q̄d iste quē p̄dicas ue
rus sit ds. & pter ipsum nī ē alius q̄ im
petrat languoꝛi ut abscedat. impat moꝛ
ti ut fugiat. impat uite ut redeat. Scs
valentiñ epc̄ dix̄. fides xp̄iana nī tan
tū ubis s; opib' demonstrat. Dicit ei era
ton. Que sunt opa pque fides possit
ostendi. Scs ualentiñ epc̄ dix̄. Vtabre
nunties ydolis manufactis. quoꝝ effi
gies adoꝛant' in templis. & abomni
peccato loc' fonte purissimo dei filius
adopteris. Eratoñ dix̄. Aqua que soꝛ
des corpis lauat. q̄ñ poterit peccata
mundare. Scs valentiñ epc̄ dix̄. Aqua
ipsa p multitudinem inuocate t̄nitatis spi
ritū scī in semetipsam recipiet. & p ip
sam unusq̄sq; peccata & t̄nna dimit
tent. Dicit ei eraton. Dū disputacio
nē longi' tendit. uita mei filii breuia
tur. Dicit ei scs ualentiñ. Nisi credide
ris ea que nec audire potuisti aliquan
do nec uide. saluus ee nī poterit filius
tuus. Dicit ei eraton. Quid ē q̄d ego
nec audire potui nec corde pspicere.
Scs ualentiñ dix̄. Nūq̄d audisti aliq̄ndo
uirginē ecepisse. uirginē pepisse. uirgi
nē pmansisse post partum. Audisti ali
quando aut uidisti siccis pedib' undarū
pelag' ptransitum. impasse uentis tempes
tates compescuisse. postremo crucifixū
mortuū ac sepultum. die tcia resurrex
isse. atq; multis uidentib' ascendisse i ce
los. anglis testantib' ita ut ascendit uen
turū asserti ee. Si ita credis facta. acce
de. & baptizare. ut possis ad salutē filii
tui ptingē. & ipsum ad unā ppetuam
puenire. Dicit ei eraton. Quantacumq;
dixeris & ubor ampliata fuerit multi
tudo. hoc uno colligi poterit. si saluet
is p quo ista dicunt. Scs ualentiñ epc̄
dix̄. Qñ sapientia mundi inquatu
magist ee uideris stultitia ē apud dm.
& nī potes tā pfecte credere quā fides
ipsa deposcit cui credendū ē. da in fi
dem tuā sub hac pollicitacione. ut si fi
lius tuus p meā fidē saluet. tu p salutē
filii tui cū omni domo tua conūtaris
ad xp̄m. Tē eraton uocauit conuge
suā cū omni familia sua. & pstrauit pedi
bus ei' cepit pmittere. quod si filius su
us saluus eet omīs crederent. xp̄o trāt
aut in hoc spectaculo. peuk' & ep'bus eta
polloniusq̄s cognouim' in greco pfectus
ad latina studia pueniss. ttii utaq; simu
lū oratoꝛis sui filiū cerimonē cupien
tes saluū fieri se credituros affirmant.
Tē scs valentiñ epc̄ iussit sibi cubiculū
pparari & die ac nocte silentiū fieri. &
clausit sup se hostiū & puerū cerimonē
q̄ tcio anno tñsacto ita toto corpe im
plicat' atq; glomerat' iacebat. ut caput
habens int̄ genua remaneret. & nulla
partē corpis posset liberā mēbris ha
bere. Erant enim ei' brachia simul et
crura contorta. ut mult' medicoꝝ pas
sionis illi' assereret reptum ee uocabu

lum. Tunc scō valentino epō dei fide
pleno clauso hostio strator̄q; hymnū eiusdē
mō orare consueuerat p totā noctē in
dei laudib' & oratione manenti. lumen
circa mediū noctis tantū apparuit.
ut hi qui mspectaculis erant circa
cubiculū putarent mō flammā accen
di. S; spacio unius hore transacto. sur
gens sanctissim' puer. simul cepit uoce
clara m dei laudib' incolumis ēcrepa
re. Audientes aut illum parentes ei'
dño canere. cui' p tres annos solū genu
tu audierant. mugitūq; reddentem
omīs simul gaudentes fores ut referā
ret eis scīm valentinū exorabant. At
ille duc. Nisi compleuero statutū ter
minū orationū & hymnoꝝ ñ uobis apiā.
S; cū aurora noctis finē imponeret.
scs valentinī' reserat clausē cubiculi. &
cerimonē nouenē parentib' ac si nebul p
pest' fuisset. ab omnu egritudine libatum
assignat. Tc̄ erato cū coniuge & omī
domo sua credidit & baptizat̄ ē. ceri
moni aut uestigia relinquere scī valē
tini nullom potuit suadere. Peuk' ū
& ephīb' atq; apollonius abicientē stu
dia humane sapientie. ita se contule
runt ad dim. ut ut̄ penit' nebul huma
narū legerent litterarū. s; comūi ad
dñm. spīritalib' studiis se tēdiderunt et
magistro. cui' ñ tantū ūba s; ecta fac
ta p̄ barent̄ mirabilia. Intā p̄bos ē
fluebat multitudo scolasticoꝝ ad xpm.
tanta habundi' p̄fecti urbis filī' am
mo duceret̄. ut tota fidei plenitudi
ne xpi se famulū publica uoce cla
maret. Tc̄ indignatio pene omīū senatoꝝ
accensa ē. & tenit̄ scs valentinī' epc̄ atq;
uirgis ces'. compellebat̄ sacrificare de
monis. & post diutina cedē custodie
mancipat̄. & uidentes eum constant̄
gliari. & omnū qui p ipsū xpō credide
rant animos confortant̄. medio noctis
silentio erectum de carcere decolla
uerunt. uisu furiosi placidi urbis p̄fec
ti. Tc̄ a peculo & ephibo atq; apollonio
ablatū corp' uenerandi xpi mīs valen
tini. ad suā eccl̄ā in ānie urbis noc
turno itinere tūlatum ē. ibiq; in sub
urbano empto tre spacio. ñ longe ab
eadē ciuitate sepulture honestissime
tēdiderunt. Vbi eū cottidianis uigili
is in dei laudib' p̄manerent. tenui a
gentilib' custodie sunt tēditi ēsulari ly
centio. Qui licenti' agnoscens qđ peuk'
& ephīb' atq; apollonī' pplos multos qs
cognouerant amatores habent. timēs
ne uiolent̄ ei a pplo tollerent̄. noctis
medio. fuus eos uulsit tbunalib' p̄sen
tari. Q's eū uidisset nec blandimentis
deceps. nec tormēt' frangi. iussit eos capi
tis subire sententiā. Ipse aut̄ statī cum
officio suo fugiens. q̄ precat̄ ñ p̄mulsit
sciri. Tc̄ pplis omīs luctum de nece eoꝝ
& gaudiū de mīo habuerunt. q̄q; a
scō habundio. ñ longe a corpe sunt scī
valentini sepulti. collaudantes do
minū ihm xpm. qui uiuit & regnat
cū deo pat̄ una cū spū scō. & ymmorta
lia secula seculoꝝ amē. Explicit
passio scī Valentini epī & mris ...

Passio scē Juliane urgitur & mrīs.
EPORIB?.

Oadrimani
mpatoris p̄se
cutoris xpīa
ne religionis.
erat quidam
senatoꝝ in ci

uitate niconedia nomine eleusius ami
& impator⁹. Hic desponsabat quandā
puellā nomine uulianā cui⁹ pat̄ affrica
nus cognominabat̄ q; & ipse xp̄ianor
p̄secutor erat. Vocor ei⁹ dū intencione
animu sacrilegia mariti p̄horresceret
neq; xp̄ianis neq; paganis miscebatur.
Juliana aut̄ habens animū racionis
ueri⁹ prudensq; consiliū digna conú
sationē & ueritate plenissimā cogita
bat aput se hoc q̄m uer⁹ ē ds qui fecit
celū & t̄ram & p̄ singulos dies uacās
orationib⁹ currebat ad eccl̄iam dei
ut scripturas diuinas intelligeret. Eleu
sius ú sponsus ei⁹ dū nuptiarū dies
complerent̄ festinabat ad eā. Illa aut̄
dicebat ad eū. Nisi dignitatē p̄fectu
re amministraueris nullom⁹ possim t
iungi. Hec audiens eleusius dedit
munera impatori maximiano & suc
cessit alii p̄fecto adminustranti sedit q;
in carruca age officiū p̄fecture. Trās
actis bris dieb⁹ denuo misit ad eā. Ē
uliana p̄tractans consiliū dix̄ ad
nuncios. Ite & dicite eleusio. Si credi
deris in dn̄m meū ih̄m xp̄m & bapti
zat⁹ fueris in noīe patris & filii & sp̄ī
sc̄i accipiam te maritū. Quod si nolu
eris quere t aliam uxorē. Hec audiens
eleusius uocauit patrē ei⁹ & dix̄ ei omia
uba que mandauerat ei uliana. Pat̄ u
ei⁹ hec audiens dix̄. Pmisecles & ama
tores hominū deos q̄d si hec uba uera
sunt t̄da ea t. Perdictis bus ubis preā
ad filiā suam cū magno furore & cuo
cauit eā dicens. Dicin filia mea dul
cissima lux oculor meor quare nuus
accipe p̄fectū sponsū tuū. Ego ú com
plere uolo nuptias uras. Juliana uaso
confidens dix̄. Si coluerit patrē & filiū
& sp̄m sc̄m nubā ulli. Quod si nolue
rit nō potest me accipe in conuugiū, hec
audiens pat̄ ei⁹ dix̄. Pmisecles deos apol
linē & dianā q̄d si pmanseris in bis u
bis feris te t̄dam. Juliana resp̄dit. Noli
q; credere pat̄ q̄a te timere habeo. Pter
tullū di unū q̄d si unā me incenderis
numquā t consentio. Ē denuo roga
uit eā pat̄ ei⁹ ut consentiret ei nec ta
le dec⁹ p̄deret. Ad hec uliana resp̄dit.
Non intelligis pat̄ que ame t dicun
tur. Verū dico & nō mentior quia om
nē questionē & omne uulnus gr̄an
ter sustineo ne recedā a dn̄o meo ih̄u
xp̄o p̄ceptis. Statim pat̄ ei⁹ iussit eam
exspoliari & cedi dicens ad eā. Qua
re nō adoras deos. Illa aut̄ clamans di
cebat. Non cedo nō sacrifico nō adoro
ydola surda & muta si: adoro dn̄m me
um ih̄m xp̄m qui uuuit & regnat sem
per in celis. Tunc pat̄ ei⁹ cruciata tra
didit p̄fecto sponso ei⁹. Prefect⁹ autem
fecit eā diluculo adduci ante t̄bunal
suū. & uidens pulchritudinē ei⁹ blan
dis sermonib⁹ alloquit̄ eā dicens. Dul
cissima uliana quare me tanto tem
pore delusisti. Quare adoras dn̄m alie
nū. Conuertere ad me & declina omēs
cruciat⁹ qui t parati sunt si sacrifica
re nolueris. Beata uliana resp̄d. & si
tu nō consenseris & adoraueris patrē
dn̄m cū filio suo & sp̄u sc̄o adquiesca t
Si ú nolueris nō in dn̄a beris. Prefect⁹
dix̄. Dilecta mea uliana consenti nō
& credo deo tuo. Juliana resp̄dit. Acci
pe sp̄m sc̄m di & nubā t. Prefect⁹ dix̄
Non possū. Si hoc feceris audiens impa
tor successorē dat nō aut certe caput
meū gladio amputare facit. Juliana
resp̄dit. & si tu times istū mortalē

imperatorem negare. quid in multis blandiris. Non me potes decipere. Et ausi que audent exercere tormenta. Ego autem credo in domino quem credidit abraham ysaac et iacob et non sunt confusi. qui potens est liberare me a tormentis tuis. Audiens hec iuliana prefecti commota iracundia iussit eam cedi. Extensam autem iulianam in tribus quaternionibus mandari precepit eam cedi. ita ut mutarentur mea sex milites uicissim cedentes. Et post hec iussit cessari a cede. Et dicit prefectus. Ecce principium questionis. accede et sacrifica magne diane. et libera te a tormentis. Quod si nolueris per magnum dominum apollinem non te parcam. Sancta iuliana respondit. Noli credere quod tuis suasionibus me reuocare poteris a diuinis meis preceptis. Ego enim credo per mala et horribilia tormenta ficti omnibus apparebari. Tunc prefectus iussit eam appendi capillis. Appensa autem per sex horas clamans dicebat. Xpe filius dei adiuuet me. Tunc prefectus iussit eam deponi. dicens ad eam. Iuliana accede et sacrifica ne in tormentis deficias. non enim te potest liberare quem putas te deum colere. Iuliana respondit. Tormenta tua uincere me non poteris. Ego in nomine domini mei ihu xpi uinco mentem tuam. et erubescere facio patrem tuum diabolum. Prefectus autem commotus ira iussit craticulam confla ri. et a capite perunci. Et dum factum fuisset. nichil ei nocuit. Iterum iussit ligamenta ferrea per femora eius mitti. et sic in carcerem recepi. Posita autem sancta iuliana in carcere cepit dicere. Dns omnipotens anima mea meatu posita est. confirma me et exaudi me et miserere mei. et subueniat in misericordia tua sicut omnibus hucusque tu placuerunt. Domine deus meus suscipe me et non derelinquas me in tempore doloris mei. Liberam me de hiis omnibus tormentis. sicut liberasti daniel de lacu leonum. et sicut liberasti ananiam azariam et misahel de camino ignis ardentis. et custodisti tu me custodi. et dedue me in portum uoluntatis tue. sicut eduxisti filios israel fugientes regem ex egypto. exaudi me domine. extingue tyranni minas. ut cognoscant me surrexisse. et fac erubescere diabolum contra me resistentem. quia tu domine scis naturam humanam quia captiuitatem non potest pati. et esto mihi presens auxiliator. adiuua me in tormentis que inducitur in me ille qui uidit uoluntatem tuam. et non seruat. Et dum finisset orationem. apparuit ei demon in carcere in figura angeli nomine belial. et dixit ad eam. Iuliana mala et pessima et tormenta parat prefectus. Modo audi me. et salua eris. Dum te de carcere iusserit exire prefectus. accede et sacrifica. et effugies tormenta. Putabat autem sancta iuliana quia angelus domini esset. et dixit ei. Quis enim es tu. Dicit ei diabolus. Angelus domini sum. et ille misit me ad te. ut sacrifices et non moriaris. Iuliana autem ingemiscens amarissime exclamauit ad dominum. et oculos suos leuans in celum fleuit dicens. Domine deus celi et terre ne deseras me neque despicias neque permittas me perire ancillam tuam. sed confirma me in uirtute tua. et in nomine tuo confidentem. Demonstra mihi quis sit iste qui mihi talia loquitur. et qui persuadet ydola adorari. Statimque uox de celo facta est ad eam dicens. Confide iuliana. quia ego sum tecum qui glorifico te. Hic autem qui tecum loquitur demon est. Exurgens autem beata iuliana de doloribus quibus erat constricta. munuit se signo sancte crucis. et continuo demon cum fetore quo

dignus erat effugit. Cū hec ageret ꝑfect⁹ ꝑfec
tus iussit sibi beatā iulianā ꝓsentari. Et
cū uenisset in ꝓtorio facies ei gliosa ui
sa ē omnib⁹. Quā respiciens ꝑfect⁹ mira
tus ē. & dixē ad eā Iuliana dic mihi qs te
docuit talia mala agē. aut quom̄ ta
lia & tormenta supasti. Iuliana dixit
Audi me impiissime ꝑfecte. Dns meus
ihc xp̄s uicit patrem tuū diabolū et
demones ei. & misit de sēis suis sedib⁹
angls suū qui me confortauit. et au
dē erubescē fecit. O pessime inhonora
te penitere infelix. qā dns ns ihc xp̄s
misericors & pius uult oēs homines
saluos fieri. Tūc ꝑfect⁹ irat⁹ iussit ad
duci rotam ferreā. & intra clauos acu
tos. & sup ipsā rotā in medio duarū co
lumpnarū eam configi ꝓcepit. & qua
tuor milites hinc & inde tirebant ro
tā ut sēam iulianā conterērent. Tra
hentes aut milites machinā. erat cor
pus ei immobile. & custodiebat⁹ fama
xp̄i immaculata. Angls aut dñi descen
dit & cōminuit catastam. & uincula re
soluta sunt. sēa aut iuliana glificabat
dñm. & extendens man⁹ suas ad celum
cū lacrimis cepit orare. Dne dns omp̄s
sab⁹ immortalis. uita omniū credentiū
in te. qui celum extendisti. & tram fundas
ti. & homine quē tu creasti manib⁹ tuis
ñ deseruisti. paradisi plantator. & uinea
tuū arbor. inuentor. humani generis gub
nator. penitentiū demonstrator. innocen
tiū deficientiū confortator. unū ꝓncipi
um. dns sol⁹ quē null⁹ loc⁹ claudē potest.
gras & laudes tibi ago dne dns omnium.
qui ñ dignā donare palmā dignat⁹ es
Esto mecū & libera me ab omni malicia ty
rānus tyranni. ut ꝑfecte erubescat cū pa
tre suo sathana. Et hec orante sēa iuli
ana. clamauerunt carnifices dicentes.
Potens ē dns iuliane. & ñ est alius dns ꝓter
ipsū. Penitet nos enim qd nunc usq; er
rauim⁹. Jam ñ fac qd uis ꝑfecte. Infer
nob supplicia ignis. para malas bestias.
insidias & cogitaciones pessimas tu sathā
ne ꝓfice inmobis. quia nos elegim⁹ bo
nā partē dñi nri ihu xp̄i. Audiens hec
ꝑfect⁹ renuntiauit maximiano impa
tori. Jmpator aut iussit omnis qi confessi
sunt xp̄o gladio puniri. Decollati sunt
uiri & mulieres centū uiginti milia ho
rū. Tūc ꝑfect⁹ iussit sēam iulianā uiuam
ardere. Audiens hec beata iuliana ex
tendens man⁹ ad celū dixē. Dne dns om
nipotens ne deseras neq; despicias me.
& ne picias me a facie tua. sed esto mihi ad
iutor. & libera me de his tormentis. & obli
uiscaris peccatorū meor. & si quid in
ubo tuo peccaui. tu qui pius es miserere
mei. qā tues dns benedict⁹ in sēcla seculoꝝ
amen. Et ecce subito uenit angls dñi
& separauit ignē & flāmā extinxit.
Sēa aut iuliana stans in medio ignis gli
ficabat dñm. Prefect⁹ aut fremebat
cont⁹ eā quasi fera maligna. & cogita
bat quale supplicii inferret meā. Et
iussit ut olla cū plumbo feruente ad
ducer⁹. & desup iulianā deponere. et
dñi imposita fuisset. facta ē quasi bal
neum tepidū. Facē aut hora resilierunt
ab ea guttē. & incenderunt de astan
tib⁹ numero septuaginta quinq. Hec
uidens ꝑfect⁹ scidit uestimenta sua. & cū
gemitu uituperauit deos suos quare ñ
potuerint lede sēam dei. & qā sibi qq;
inimicā cū fecisset nullaten⁹ eā nocuis
sent. Et stans dictauit adhuc⁹ eā sentē
tiā. ut gladio puniret. Audiens aut
hec sēa iuliana gaudio magno ē reple

ta eo qđ appinquasset finis certami
nis ei. Cumq; theret ad locū ubi decol
landa erat demon qui ab ea cruciat erat
udens eā subito uenit currens & clamā
dicebat. Nolite parcere ei deos nros u
tupauit & omnib' iniuriā fecit & in u
na nocte diuersa mala ostendit. & dum
ñ potuisse sufferre plagas ei' omnia ei
confessus sū quecumq; feci. Cūq; beata
uliana eleuasset oculos ut uideret qs
ret qui loquebat demon metuens ne
forte apprehenderet eū exclamauit
dicens. Heu me miserū forsitan tene
re me uult & oranit scā uliana di
cens. Benedict' dns qui ñ dedit nos
opprobriū inimicis nris. Miserere mei
dne & suscipe spm meū. & cū hec in
oratione diceret decollata ē. & unpa
ce reddidit spm. Post paucū ū temp'
quedā uenerabilis mulier sophronia
senatrix transiens p ciuitatē nicome
diā tulit corpus beate uliane. et con
diens cum aromatibus posuit illud
in locello ut ueniret ad urbē romam.
Exurgens ū tempestas pduxit ipsam
nauim infines campanie. Posita ē g
beata uliana ppe tritorium puteo
lanum uno miliario a mari. Eleuius
uero dum naugaret in suburbano ue
nit tempestas ualida & demersit na
uim ipsius & mortui sunt uiri nume
ro xxiiii. & cū iactasset eos aqua
in locum desertum ab aliis & feris eo
sunt corpora deuorata. Passa ē aut bea
ta uliana xiii kl' ogarii sub ipatore
maximiano. Regnante dño nro ihu
xpo. qui cū patre & sco spu uiuit & reg
nat ds in scla sclorum. aiō Explicit pas
sio scē Juliane uirginis & mi. Passio
scārū ornum Ppetue & Felicitatis.

PVT AFRICAM
in ciuitate tbitano
facta psecutione xpi
anos sub ualeriano
& galieno compben
si sunt uenerabiles
uiri iuuenes satu
rus & satinus
duo frs. Reuo
cat' & felici
tas soror ei' & ppetua que erat de nobili
genie que habebat patrem & matrē et
duos frs & filium ad mamillā. Anno
enī erat illa uiginti. Proconsul g munu
tius sedens p tribunali dixit ad eos. Iniu
stissimi principes valerian' & galien' iusse
runt ut sacrificetis. Saturus respondit.
Hoc nos ñ sum' facturi. Proconsul autē
iussit eos reclusi in carcere. siquidē ho
ra erat pterita. Audiens ū pat' ppetue
eā ee cōpbensam cucurrit ad carcerē
& uidens eā dixit. Q'd hoc fecisti filia
Bonestasti enī generationē tuam
Numquā enī de genere nro aliq's mis
sus ē in carcere. Ppetua ū dixit ad eū.
Pat' dic ille respond. Quid ē filia. Ppe
tua dixit. Ecce ubi qđ uides uas iacens
aut fictile aut cuiuslib generis. dic
ille respondit. Video. Quid ad hec
Ppetua dixit. Numquid aliud nomē
potest habe quā qđ ē. dic ille respō. Non.
Ppetua dixit. Sic nec ego aliud nomē pos
sū accipe quā qđ sū xpiana. Tē pat' eiu'
conf'bat audito hoc ubo iruit in eam
uolens oculos ei' eruere. & exclamante
ea confusus egressus ē foras. Oranti
ū scis sine cessatione cū essent in carce
re uirt' diuina uigil' confortabat eos
& timorē futuri iudicii & amorē no
minis xpi sensib' eor inserebat ut nec

p̄sentia cupent. & ad ęt̄na ardentius festinarent. Quor. etiā mentib' tant' ar dor fidei t̄buebat. ut uicissim se cohor tatione animā ad martyriū mererent palmā. Nec diffidentia ulla aderat de conscientia. cū p̄fectio cognosceret̄ in ope. Quadā g̃ nocte ulsū uidens p̄pe tua. alia die retulit sēis cōmartyrib' suis dicens. ita. Vidi in somnis hac nocte scalā ereā mirabili altitudine usq; ad cęlū quę angusta erat. ita ut nī ī un' p̄ eā ascendere posset. Sub ea ū iace bat latens draco tetrim' ingenti for ma. ut p̄ metu ei' quisquis ascendē for midaret. Erat ū leuaq; inerant fixi cultri & gladii ferrei. ut null' circa se ī ad celū respicē posset. Vidi etiā as cendentē p̄ eā saturū usq; ad summū. & respicientē eū ad nos & dicentē. Ne uereamini hunc draconē qui iacet. quammo confortati g̃iā ascendite & nolite timere. ut mecū partē habē possitis. Vidi etiā iuxta scalam hortū ingentē copiosissimū & amenum. & in medio horto sedentē senē in habitu pastorali. & mulgentē oues. & in gyro ei' stantē multitudinē candidator. Et respiciens ad nos uocauit ad se. & dedit nobis oīb' de fructu lactis. Et cū gus tassem'. tba candidator. respondit amē. & sic p̄ clamore uocē sū expergefacta. Et ū illi cū hęc audissent. gr̃as agentes suf ficientes duō. cognouerunt se ex reue latione beatę ppetuę mīrū corona dig nos ee effectos. Post hęc ū p̄cedens' mi nutū p̄consul. & sedens p̄ tribunali eos ex hiberi p̄cepit. dicq; ad eos. Sacrificate di is. Sic enī iusserunt ppiti p̄cipes. Sa turus respōdit. Deo magis oportet sacrifica re quā ydolis. Proconsul dixit. Te unquit

respondes an p̄ oīb'. Saturus dixit. Pro omnib'. Vna enī in nob ē uoluntas. Pro consul ad fatūnumū reuocatū & felicitatē & ppetuā dixit. Vos quid dicitis. Et illi responderunt. Verum ē. unā gerimus uoluntatē. Proconsul ū iussit uiros a mu lieribus separari. & ad saturū dixit. Sacri fica puere. & ne te meliorē quā p̄ci pē iudices ee. Saturus respondit. Oeli orē eo me iudico ee. apud uerū p̄cepē p̄sentis & futuri sēli. si colluctando pu ri meruero. Proconsul dixit. Suade t. ei sacrifica puere. Saturus respōdit. Hoc ego nī sū facturus. Proconsul ad fatūnumū dixit. Sacrifica ul' tu puere. ut possis euadere. Saturnus respōdit. Ego capitan' sū. & hoc nī facē non licet. Proconsul ad re uocatū dixit. Forte & tu sequeris uolū tatē eor. Respōdit reuocat. Cor plane p̄p̄ dīm sequor desideria. Proconsul dixit. Sacrificate ne uos mīficiā. Reuocatus respōdit. Dīm adoram' ut hoc meream'. Pro consul ū eos remoueri p̄cepit. felicita tē ū & ppetuā sibi offerri iussit. & ad felicitatē dixit. Quę dicebas. Respōdit felicitas. Proconsul dixit. Virū habes. fe licitas respōdit. Habeo quē nunc contēp no. Proconsul dixit. Q̄d genus ē. Felicitas respōdit. Plebeiū. Proconsul dixit. Paren tes habes. Felicitas respōdit. Non habeo. Reuocat ū congermanas mas. Verum tamē adhuc maiores parentes habe re nī potero. Proconsul dixit. Miserere tui puella. & sacrifica ut unus. maxime p̄ te infantē in utero habe uideo. Felici tas respōdit. Ego capiana sū. & hęc oīa p̄p̄ dīm contēnere p̄cepta sunt. Pro consul dixit. Doleo ego de te consule t. feli citas respōdit. Facq̄ uis. nī enī psuadere nī potuis. Proconsul ad ppetuā dixit. Q̄d

dicis ꝓpetua. Sacrificas. Ꝓpetua respd. Xp̃iana sũ. & nomunus mei sequar auctoritatẽ. ut sequar ꝓpetuã uitã. Pconsul diã. Parentes habes. Ꝓpetua resp̃dit. Habeo. dudientes ũ parentes ei' pat̃ et mat̃ & frãs. et maritũ simul cũ paruulo ei' qui erat ad hoc uenerunt cũ essent de nobili genie. & uidens eã pat̃ enis stantẽ ante pconsulis tribunal. cadens mfacie suã dix̃ ad eã. Filia tã filia. diã. miserere ętatis męe patis tui. si tam dicimereor pat̃. miserere matis tue. qua te ad floẽ talẽ ętatis ꝓduxi. miserere frib' tuis. & huic infelicis mo uiro tuo. certe ul' paruulo huic q̃ post te uiuere nõ potuit. Depone hãc cogitationẽ. Nemo enim nrm̃ post te uiuere potuit. qã hoc generi meo nũq̃ contigit. Ꝓpetua ũ stabat immobilis. & respiciens in celũ dix̃ ad patrẽ suum. Pat̃ noli uereri. Ꝓpetuã enĩ filiã tuã si nõ obstiteris. ꝓpetuam filiã possidebis. Pconsul dix̃ ad eã. Moueant te & exuerint ad doloẽ lacẽme parentũ tuor. ꝓterea & uoces paruuli tui. Ꝓpetua resp̃dit. Mouebunt lacẽme eor. si a conspectu dñi & a consortio ei' cũ q̃b' pulsionẽ meã fructib' bonis sũ copulata fuero aliena imunita. Pat̃ ũ ei' lactãs infantẽ incollo ei'. & ipse cũ matre et uiro tenentes man' ei'. & flentes oscula bantẽ dicentes. Miserere nr̃i filia. et uire nobiscũ. dr illa piciens infantẽ eosq; repellens dix̃. Recedite a me opa rii iniquitatis. qua ñ nouistis. Nonne nõ potero maiores & meliores uos facere deo. qui me ad hanc pduce dignat' ẽ. Videns q̃ pconsul eor. pseuerantiã. data sententia. saturũ sãtinũ & reuocatũ flagellis cesos. felicitatẽ & ꝓpetuam leonib' sẽ de uorari. Satinum ũ ab ursis erud' gladio ẽ pcussus. Reuocat' aut & felicitas a leopardis gliosũ agonẽ impleuerunt. Hos q̃ famosissimos & beatissimorum martyrũ scissimi frs qui passi sũ sub valeriano & galieno impatoribus apud affricã in cuitate tubritano. sub minutio pẽsule die nonarũ martiarũ fidelit̃ memoriã cõmunicantes. & act' eor.

mecclia ad edificationē legentes p̄ceñ
di misericordiam ut orationib⁹ eo⁹ & omniū
sco⁹ nō⁹ misereat⁹ atq; participes eoꝝ
efficere dignet⁹ ingressum & laudē no
minis sui q̄d est benedictū in secla se
culoꝝ amen. Explicit passio
sc̄arum perpetue et felicitatis q̄ar
tꝰ rum · & cū eis reuocati et sat̄
nini o⁹rūo · Vita sc̄i gregorii Ro
mani pontificis ·

Rvrbe ro
Emana pat̄
Gordiano
Omatre ū fil=
Rilia edit⁹ ñ
Isolū spectа=
Vbili senatoꝛ
Spsapia · uerū
etiā religiosam originē duxē · Ilā felix
aplicę sedis antistes · uir magnę uir=
tutis & glę in xp̄i ecclia ei⁹ attauit fū=
it · Sꝫ tam̄ hanc gregorius tantę nobi=
litatis linea⁹ moꝛib⁹ extulit · pbis actib⁹
decoꝛauit · Denq; ut post in ppatulo
clarᵘit · ñ sine magno p̄sagio · tale sor=
tit⁹ ē nom̄ · Gregorius namq; ex gre
eloquio in mtā lingua uigilatoꝛ seu
uigilans sonat · Re enim uera uigi=
lauit sibi · dū diuinis inhęrendo p̄cep=
tis laudabilit⁹ uixit · uigilauit & fi=
delib⁹ pplis dū doctrinę affluentis in=
genio eis quo tramite celestia
scanderent patefecit · Disciplinis
uero liberalibus · hoc est gram=
matica · rethorica · dialectica · ita
est a puericia institutus · ut quā=
uis hic eo tempoꝛe potissimum
floꝛerent studia litterarum, nul=
lꝰ in urbe hac putaret⁹ se sed⁹ ineꝛat ei
in parua ad hᵘc etate matur⁹ iam
studiū adhęrere scilicet dictis maioꝝ⁹
& siquid dignū potuisset audituꝝ pen=
ñ segnit⁹ obliuioni tradere · sꝫ tenaci pectꝰ
memoꝛia commendare · hauriebatq; iam
tunc sitibundo pectoꝛe fluenta doctrę
quę post congruenti tempe mellito
guttuꝛe cructaret · Hic in annis adoles=
centię · in quib⁹ solet hęc etas sęcᵘlaꝝ⁹ uias in=
gredi · deo cępit deuot⁹ existere · & ad sup=
ne uitę patriā totis desideriis anhelare ·
Sꝫ ei⁹ diu longeq; conuersationis gram dif=
ferret · & postquā celesti ē afflat⁹ desiderio ·
secᵘlari habitu contegi meliꝰ putaret
uelletq; p̄senti mundo quasi specietenus
deseruire cepiunt multę com⁹ eo curę
sucrescere · ita ut ñ iam sicut ppoſue=
rat specie · sꝫ in eo retineret⁹ & mite · Tan=
dē cū parentū iā dudū obitū · disponen=
dam̄ rerū suarum haberet facultatem ·
q̄d priꝰs mite gestabat apuit · q̄dq; iā in
diuinis erat obtut⁹ · humanis etiā
uisib⁹ ostendit · Oꝛ & eū cunctaq;
habe potuit ad pietatis op⁹ distribuit ·
ut xp̄m p nob⁹ factū egenū · egens ipse se=
quer⁹ · Sed in sicilia monasteria con=
strues · fr̄is ubi xp̄o seruiꝰ uros aggrega=
uit · septimū ū urb⁹ urbis muros institu=
it · in q̄ & ipse postmodū regulari tramite
multis sibi sociatis fr̄ib⁹ · subalbensis im=
perio militauit · Quib⁹ monasteriis tan=
tū de reditib⁹ p̄dior⁹ delegauit · quātum
posset illic cōmoꝛantib⁹ ad cottidianum
uictū sufficere · reliqua ū eū omni dom̄
p̄dio uendidit ac pauper⁹ erogauit · no=
bilitateq; illā qua⁹ ad sclm uidebat⁹ habe·
tota⁹ ad nascendā supne glam digni=
tatis · diuina gra largiente contulit · et
q̄ ante serico contectū · ac gemmis micā=
tib⁹ solit⁹ erat p urbē procedere trabeat⁹ post=
uili contect⁹ tegmine minist⁹bat pau⁹

ipse pauperib⁹. ⁊ enī mutato repente seli ba=
bitu monasteriu peciit. ⁊ ex hui⁹ mundi
naufragio nud⁹ euasit. Jn q tanta pfecti=
onis gra cepit consurari. ut ia te in ipsis in=
itijs pfecto⁹ numero posset deputari. Jne=
rat ei deniq; tanta abstinencia in cibis ui=
gilantia in oationib⁹. strenuitas in ieiu=
nijs. ut infirmato stomacho uix esiste
posset. Sustinebat preterea assiduas corpis
infirmitates. maxime q; ea pulsabatur
molestia. qua medici greco eloquio sinco=
pin uocant. cui incomodis ita uitaliu
cruciabat incisione. ut crebris intercept⁹
angustijs p singula pene horaru monita
ad exitu ppinquaret. Qualis aut in mo=
nasterio fuerit. quaq; laudabili studio
uita duxerit. ex ipsius possum⁹ ubis col=
ligere. quib⁹ ipse in pontificatu ia posit⁹
dū cu pet⁹ diacono suo colloqueret. flen=
do usus e dicens. Jnfelix animi⁹ mis occu=
pationis sue pulsat⁹ e uulnere. meminit
qualis aliquando in monasterio fuit. q̄n
e labentia cuncta subterant. quantu reb⁹
que uolumina⁹ enitebat. q̄d nulla n celes=
tia cogitare consueuerat. q̄d etia retent⁹
corpe ipsa ia carnis claustra eternplacio
ne tinsi bat. q̄d morte quoq; que pene
cunctis pena e uidelicet ut ing̃situ uite
& laboris sui pmiu amabat. Ut ne ex oc=
casione cure pastoralis sclariu hominu
negotia patrit. & post ta pulchra quietis
specie treni act⁹ pulue fedat. p pendo i=
taq; quod tolero. ppendo q̄d amisi. Cuq;
intueo illud q̄d pdidi. fit hoc gemitus q̄d
porto. Ecce & enī nunc magni mari fluc=
tib⁹ quatior atq; in nauu mentis tepes=
tatis ualidis procellis illidor. & cu pore ui=
ta recolo. quasi post tergu reductis oculis
uiso littore suspiro. Quoq; ad huc e gemi⁹
du immitis fluctib⁹ rapt⁹ feror. uix iam
portu ualeo unde q̄m relicq. Hec aut ipse
de se n pfectum iactando uirtutu sed de=
flendo potius defectu referre consue=
uerat. que se pastorale cura incurrisse
se metuebat. Sed quamuis de se talia ex
magne humilitatis intencione dixerit.
nos tam credere decet. nichil eu monachi=
ce pfectionis pdidisse occasione pasto=
ralis cure. immo potiore tunc sumpsis=
se pfectu de confusionis multo labo=
re. qua de ppe quonda quiete cu fatio=
nis habuerit. Sed qualit hic ses uir ad
diaconat⁹ offitiu. & post ad pontificat⁹
culmi ascenderit. subsequens sermo de=
clarabit. Denic; cernens romani ponti=
fex qui te ecclie perat. uirtutu gradibus
gregoriu alta conscendere. eu abstractu
a monasterio ecclastici ordinis officio
sublimauit. leuitamq; septimu ad su=
um adiutoriu asciuit. Nec multo post
p responsis ecclasticis ad urbe constan=
tinopoli apochrisariu direx. Nec tam
ille quamuis in treno confusare pala=
cio uite celestis intimisit ppositu. Se=
cirti namq; sunt eu multi ex monaste=
rio fris siu germana deuincti carita
te. q̄d diuina factum dispensatione
conspicit. ut eor uidelicet exemplo
adoationis placidu lit⁹ quasi anchore
fune restringeret. ut du causaru scla=
riu incessabili pulsu fluctuaret. ad il=
lor consortiu uelut ad tutissimi por=
tus sinu. treni act⁹ uolumina fluctq;
refugeret. & licet illud eu ministriu
ex monasterio abstractu a pstine quie=
tis uita mucrone sue occupationis
extinxerit. tm eos tam p studiose lec=
tionis alloquiu cottidiane aspiratio
compunctionis animabat. Hoc q̄ e
sortio n solu a treuis e munit⁹ incur=

litty

sibus. uerū etiā ad celestis uite exercitia magis magisq; succensus. Tē ab eisdem frib⁹ obnixe rogat⁹ maximeq; a leandro uenerabili uiro spalensi epō. q̄ p causis wisigothar̄ legat⁹ eo tempe constantinopoli aduenerat. compulsus ē ut libr̄ beati iob multis uuolutū mȳsteriis enodaret. Neq; ille negare potuit op⁹. q̄d sibi caritate mutuente amor fiat⁹ multis utile imponebat futurū. Et eundē librū q̄m uaria litteram intelligend⁹ qualit̄ ad xp̄i eccliam sac̄meatq; referend⁹. q̄ sensu unu cuiq; fideliū sit aptand⁹ p xxxv libro rū serie mira ratione p̄docuit. In quib⁹ libris ita de uarietatib⁹ uariisq; disseruit. ut ñ solis uideat⁹ eadē ūbis exponere. sz formis ñ aliquo uisibilib⁹ demonstr̄e. Vnde ñ ē dubiū eū p̄fectionē ipsa rum assecutū ēē uarietatū quarū ita efficacit̄ mirimare ualuit effectum. Qui cū adhuc esset in eadē regia urbe posit⁹ nascentē ibi nouā heresim de statu nr̄e resurrectionis. cū ipso q̄ ex orta ē initio. uiuacit̄ gr̄ā catholice ueritatis attriuit. Siquidē cū rbici eid̄ē urbis epc̄ dogmatizabat corpus nr̄m in illa resurrectionis gl̄a impalpabile uentis aereq; subtilius ēē futurū. Quod ille audiens. & ratione ueritatis & exemplo dn̄ice resurrectionis. p̄bauit hoc dogma orthodoxe fidei omnimodis ēē contrariū. Catholica & enī fides habet. q̄d corp⁹ nr̄m in illa immortalitatis gl̄a sublimatū. subtile quidē sit p effectum spiritalis potencie. sz palpabile p ueritatē nature. uaria exemplū dn̄ici corpis. de q̄ a mortuis suscitato. dicit ipse discipulis. Palpate et uidete. quia spūs carnē & ossa ñ habet sicut me uidetis habe. In cuius assertione fidei uenerabilis pat̄ ggonus. unam tū cont̄ nascentē heresim nouā laborare contendit. tanta hanc instantia uiuante etiā piissimo imperatore tyberio constantino ita cōmunit. ut milē exinde sit inuent̄. qui ei resuscitatori auderet. Igit̄ postquā romā uenerand⁹ leuitarum gessius ē. aliquanto tempe interiecto. tanta mundatione tyberis fluuius alueū suū egressus ē. tantūq; excreuit. ut ei unda sup urbis muros influeret. atq; in ea maximā part̄ regionis occuparet. ita ut plura antiquarū edifi menia ruinam caperet. ecclesiastica horrea uolent̄ subuerteret. in quib⁹ ñ in milia modior. tricentum milia perierē. Tē etiā apud ueronensem urbē fluuius athesis ut idē ggonus refert excrescens. ad beati zenonis mr̄is atq; pontificis eccliam uenit. Cui ecclesie dū ēēnt ianue aptē. aqua inedificium intrare. Que paulisp crescens usq; ad fenestras eccliē que erant rectis primis pruenit. sicq; stans aqua eccliē ianuā clausit. ac sic illud elementum liquidū in soliditate parietis fuisset īmutatum. Cumq; ēēnt multa uterus inuenti. s. aquarū magnitudine circūdata omnis eccla qua possent egressu ñ haberent. ibiq; se siti ac fame deficē formidarent. ad eccliē ianuam uenuebant. ad bibendū hauriebāt aquā que ad fenestras usq; excreuerat. & tanq̄ int̄ eccliam ut aqua defluere nullom⁹ p̄ualebat. Stans aut̄ aqua mrīs. & aqua erat ad adiutoriū. et aqua ñ erat ad occupandū locū. Qd nimirū miraculū babilonici illusig nis miraclo ñ dissimile potuit estima

ri qui truī puerō & uestīmēta ī tetigit
& umcula incendit. Tē etiā innume
rabilis multitudo serpentiū cū magno
draconē in modū trabis ualidę p tybe
rim fluminis alueū in mare descendit
& suffocatę bestię unī salsos maris tbi
dissimu fluctus sine mora in littore de
ciderunt. suaq; putredine totū aerē
corruperunt. Secuta ē euestigio cla
des inguinaria quę romanā urbem
adeo uehemēti pestilentia lamauit ut
etiā corpali ictu sagittę celit' uenire
& singlos quosq; pcutere uiderentur.
Quę in mēse undecimo uenens pmo ō
nū nuncia illud qđ in ezechiele ppha le
gīt. a sctuario meo incipite. pelagium
papā pcuit & sine mora extinxit. tco

GITVR pelagio papa prima
rome defuncto & peste que inguī
naria dicit' in reliquum uulg' tanta
strage desciente ut passim subtractis
habitatorib' domos in urbe plurimas
uacuas omnino reliquerit. qua ecclia
dei sine rectore esse nō poterat. gregoriū
licet totis uirib' renitentē. cleri. sena
tus. ppliq; romani. sibi concorditer pon
tificē elegerunt. Quē ille apicē totis
uirib' euitare decernens. sese indignū
omnino tali honore clamitabat. uide
licet metuens. ne mundi gla qua pri'
abiecerat. ei sub ecclīastici colore regi
mīs aliquomodo subripe potuisset.

At ubi decretum lectio secta.
generalitatis euadere nequiuit.
consensurū se tandē aliquando simula
uit. & imperatori mauricio. cui' filiū ex
lauacro sco susceperat. latenī litteras
destinauit. adurans & multa pce de
poscens. ne unquā assensū populis pbe
ret. ut se sui' honoris gla sublimaret.

Sed pfect' urbis germani' nomine eius
nunciū anticipauit. complacitumq;
ac disruptis eplis. consensū quē ppls fe
cerat imperatori direxit. At ille gīas a
gens deo p amicitia diaconi. eo qđ lo
cū deferendi ei honoris ut cupierat re
pulisset. data pceptione ipsum ordina
ri precepit. lectio tercia.

Interim dum ab urbe regia impe
rialis prestolaret assensus. & lues
ipsa ppli uehementius desuasaret.
uenerabilis leuita gregorius. ubiq; ad
plebem eloquio ē dicens. Oportet frēs
dilectissimi. ut flagella dei que me
tuere uentura debuim'. salti presen
tia & capta timeam'. Commissionis ne
bis aditum dolor aperiat. & cordis mī
dutitiā ipsa quā patim' pena dissoluat.
Vt enim ppheta teste pdictū ē. pue
nit gladius usq; ad animā. Ecce & e
nim cuncta plebs celestis ire nuero
ne pcutit'. & repentina singuli cede
uastant'. nec languor morte' pcutit.
& languoris moras ut cernitis mors ip
sa pcutit. pcussus quisq; ante rapit'
quā ad lamenta penitencie conuitat'.
Pensate q̄ qualis ante conspectū dis
tricti iudicis pcutit. cui nō licet flere
qđ fecit. & habitatores quidē ī ea pur
te subtrahunt'. sed parit' corruunt dom'
uacue relinquunt'. filioī tumba pa
rentes aspiciunt. & sui eos ad uteri
tum heredes pcedunt. lectio.

Inuisquisq; ergo nīm ad penitēn
tie lamenta confugiat. dū flere
ante pcussionē uacat. & euocem' an
te oculos mentis. quicquid errando cō
misimus. & qđ nequit' egrim'. flendo pu
niam'. Preueniam' facie ei' in confessi
one. & sicut ppha admonet. leuemus

IIII

V

corda nrā cum manib' ad dñm. Ad dñm quippe corda cū manib' leuare ē' orati onis nře studuī cū merito bone opatio nis erigere. Dat pfecto dat tremor nó tro fiduciam' qui ꝑ ppiam clamat no lo mortē peccatoris. ſ; ut conuitat' et uiuat. Null' aut̄ de miquitatū suarū immanitate desperet. Vetnosas namq; iniquitatū culpas tduana penitentia abstſit' & conuſus tat' uite ſmia etiā ipsa sententia sue mortis emeruit. VIII.

VI. Mutem' ḡ corda' & ꝑsumam' nos tam ꝓcepisse qđ petim'. Citius ad ꝑcē iudex flectit' si a ꝑuitate sua petitor corriga tur. Imminente ḡ tante animadūsi onis gladio' nos importunus ꝓcib' m sistam'. Ea namq; que migta ēe homi nib' importunitas solet. iudicio ueri tatis placet' quia pi' ac misericors ds uult a se ꝓcib' uenia exigi. quia qua tū meren' non uult trahi. Hinc & e iam ꝓpsalmistam dicit. Inuoca me in die tribulacionis tue' eripiā te & mag T. nificabis me. Ipse ḡ sibi testis ē' qa in uocantib' misereri desidat' q admone ut inuocetur. lectio

VII. Itaq; frēs kmū. contrito corde & correc tis opib' crastina die primo diluculo ad septiformē letania uxta distributionē inferius designata deuota cū lacrimis mente ueniam'. Null' urīn ad tanta opa magros earat. null' quodlib; ne gotiū agere ꝓsumat' quatin' ad sce ge nitricis dñi eccliam conuenientes q si mul omnes peccaum' simul oīs ma la que fecim' deplorem'. ut districte iudex dū culpas nras nos puniſſe ēsi derat. ipse a sententia ꝓpositi damp nationis parcat. Letania clericor̄ ex eat ab eccla sci iohannis baptiste. le

tania

uitor̄ ab ecclia sci mris marcelli. le tania monachor̄ ab ecclia scorum martyrū iohannis & pauli. letania ancillarum di ab eccla beator̄ mar tyrum cosme & damiani. letania feminarū coniugatarū ab ecclia be ati pthomris stephani. letania uidu arū ab ecclia beati mris vitalis. le tania pauꝑm & infantū ab ecclia beate cecilie mris lectio

gitur dū magna multitudo dui se etatis. sexꝰ atq; ꝓfessionis. uarta ꝑceptione beati leuite ggorii. due constituta dñm rogatura uenisset. intantū lues ipsa iudicio duumo de seuit. ut int' unā horę spatiū duo ces plebs ad dñm supplicationis emur teret. octuaginta hominēs ad tram corruentes spm exhalarent. S; neq; destitit facundissim' rector ppls ꝓdi care ne ab oratione cessarent' donec miseratione diuina pestis ipsa ḡsesset

Cumq; ad huc lectio

furit' antistes fuge latibulū ꝓpa rare. urbi sollicitudo & portis uigilie deputant'. donec oportune & gliose ur ordo sacer exposcit. in eo diuina mu nia compleant'. Optimet' negocia tor̄ib' ut in cratera occultat' educere tur ab urbe. Sicq; p latebram tduo se occultauit. donec illū reuinus & o rationib' ppls romani' p columpnā lu cis tota sup eū nocte celit' emissa ob tinuit. que n̄ paruo noctis spatio a summo celi usq; ad eundē ipsū linea recta effulgens. querentib' uotum optabile demonstrauit. S; & cuidam anachorite urbi contiguo angli as cendentes & descendentes ꝓpatam columpnā sup illum uisi sunt. Qui

mox felix · sacrumq; sumens auspitium de ea quã uidit ſcs iacob scala ibidemq; domũ dñi dixit fore rectorẽ dom̃i dei que ẽ ecclia unmo ipsũ di templũ unibi esse absconditũ exclamauit. Lectio

Tandẽ ũ elect⁹ & dilect⁹ dñi muenit capit̃ tbitur & ad beati Petri apli basilicã ducit̃ ibiq; ad pontificalis gr̃e offitiũ consecrat̃ papa urbis effi cit̃. Quo intempe dũ a iohanne rauẽ natis urbis epõ reþbensius fuisset cur se a pastorali offitio delitescendo sub duce tã ydoneus uolusset hac occasi one compulsus uolumẽ egregiũ qui pastoralis appellat̃ composuit in quo manifesta luce patefecit qualis ad ec clesie regimẽ assumu qualit̃ ipsi recto res uiuere qua discretione singulas qualiq; psonas audientiũ instruere quantaq; consideratione pp̃iam cotti die debeant fragilitatẽ pensare ⁊; et omelias euuangelioꝝ numero quadra ginta composuit quas in duob⁹ codici bus equa sorte distinxit libros etiam dialogoꝝ quatuoꝝ edidit in quib⁹ roga tu diaconi sui Petri uirtutes scõꝝ q̃s mỹtalia clariores nosse ℓ audire pote rat ad exemplũ uuentiũ posteris col legit ut sicut in libris expositionũ suarũ quib⁹ sit uirtutib⁹ insudandũ edocuit ita etiã descriptis scõꝝ mira culis que uirtutiũ earundẽ sit clari tas ostenderet. Primã quoq; & ultimã ezechielis pphe partes que uidebant̃ obscuriores p omelias uiginti & duas quantũ lucis int̃ habeant demonst̃ rat. Scripsit ꝓterea & alia ñnulla ⁊; & epl̃as quã plures que singillatim cuncta edicere breuitatis studio o mitto. Qd eo magis mirũ ẽ tot eiũ ac tanta condere uolumina potuisse qui omni fere inuentionis sue tempe ut ú bis ipsius loquar crebris uiscerũ dolo rib⁹ cruciabat̃ horis momentisq; oñib⁹ fracta stomachi uirtute lasciscebat. Verum int̃ hec dñi sollicit⁹ pensaret qã scẽptura teste omnis filiꝰ q̃ recipit̃ flagellat̃ q̃ malis p̃sentib⁹ diuti⁹ p̃me bat̃. eo de ẽtia certi⁹ p̃simptione re spuebat. Fatigabat eum ꝓterea de ordinandis urbis uigilijs ne ab hostib⁹ caperet̃ sollicitudo continua urebant quoq; incensant̃ ei⁹ animum filioñ hinc inde discrimina nunciata ⁊; tam̃ ille int̃ tot & talia deþbensius incom moda numquã otio indulgebat qñ aut filioꝝ utilitatib⁹ inseruiret aut aliquid dignum ecclie scriberet aut p̃ contemplacionis gr̃am celi secretis int̃esset. Deniq; cũ de tota pene ỹta lia langobardoꝝ gladios metuente⁹ plurimi undiq; ad romanã urbẽ con fluerent sollert̃ p omnib⁹ cunct̃a gere bat & unuisis cũ ubi pabulo corpis subsidia ministrabat. Tantũ namq; ei⁹ animũ misedie amor deuinxerat ut ñ solũ horũ q̃s p̃sentes habebat necessitatib⁹ occurreret ⁊; insup lon ge positos ope sue largitatis adiu uit. adeo ut etiã in monte ỹnai dei famulis ẽstruendis · queq; erant opor tuna tñi mitteret. Nam alii pon tifices quidẽ ẽstruendis ornandiq; auro uℓ argento ecclis opam dabãt hic aut̃ & his insistebat & quasi his omissis tot⁹ erga animarum lucra uacabat & quicquid pecunie habe poterat sedul⁹ dispgere & dare paup̃ bus curabat ut iustitia ei⁹ maneret in selm seli & comu ei⁹ exaltaret̃ in gl̃a

ua ut illud beati iob uerecūd dicere posset. Benedictio perituri sup me uenie bat. & cor uidue consolat fū. Justicia indui sum. & uestiuit me sicut uestimento & diademate iudicio meo. Oculus fui ceco. & pes claudo. pat eram pauper. & causā quā nesciebā diligentissime inuestiga bam. & paulopost. Si comedi buccellā meā sol. & nō comedit pupill ex ea. qā ab infantia creuit mecū miseratio. & de utero matis egressa ē mecū. Ad cui pietatis & iusticie op ptinet. qd anglo rū gentē p pdicatores qs illuc direx de demtib antiqu hostis eripiens. et ne lubtatis fieret ēe participē. & eni qā qui deo nro fidelit adheret. semp ex ei largifluo munere ad potiora con scendit. dū ses iste ardenti studio p col ligendis particularim fideliū animab satageret. donauit illi pius dns. ut to tam partē anglor conuerteret gentem. Cui comissionis ut putat facta diuina tus hec occasio fuit. Cum die qua dā aduenientib nup mercatorib multa uenalia in forum rome collata fuissent multiq; ad emendū hinc & inde cōflue rent. contigit & ēgorū ante scilicet quā pontificale decus haberet. p forum transitū facere. ac uidisse inter alia pueros uenales positos lactei coloris ac uenusti uultus. capillos quoq; p̄cipui candoris habentes. Qs cū aspicēt. interrogauit de qua tra uel regione essent allati. Dictumq; ē. quia de brittannia insula. cuius incole tali oīs decore nitērēt. Rursus interrogauit. utrū idē insula ni xpiani essent. an paganor errorib implicati. Dictumq; ē. qd ēent pagani. At ille intimo ex corde longa trahens suspiria. heu phdolor inquit. qd tā luci di uult homines tenebrarū auctor possi det. tantaq; frontis spicen gra. mentē ab intimus gaudiis uacuā gestat. Rursus & interrogauit. qd ēet uocabulū gentis illus. responsū ē. qd angli uocarent. At ille bene inquit. nam & angelicam habēt faciem. & tales angloru in celis decet ēe coheredes. Quod habet inquit nomen ipsa prouincia de qua isti sunt allati. Responsū ē. qa deiri uocarent. Ide pruincia les. At ille bene inquit deiri. de ira e ruendi. & ad misericordiam xpi uocandi. Rex ait. prouincie illi quom uocatur. Responsū est. qd alle uocarent. At ille alludens ad nomen ait. Bene alle. qa alla id est laudē creatoris illis in partib o portet cantari. Accedens q; ad pontifi cē romane & aplice sedis. rogauit ut gentem anglorum in brittannia aliqs ubi ministros pgs ad aiam conuerteret tur mitteret. asserens & se ipsū in hoc op diuo cooperante pficiendū paratum ēe. si tamen eide aplico pape hoc ut fie ret complaceret. Qd cum primo ei pon tifex minime concederet. postremo in fatigabilib ei precib uict assensit. Qui cuius profectionis siue celans negotium qm sibi nossent. nullateni illiquoq pac to adquieuissent. quanto celerius po tuit. ut cū aplica benedictione arri puit. Hec interea ad ppli noticiam uenerunt. unanimi conducto omēs urbici ac suburbani. uel quiq; audien tes occurrere potuerunt. sese in tres partes diuidunt. & p̄ficiscenti apli co pelagio ad ecclesiam sci petri tri bili uoce conclamant. Heia aplice quid fecisti. Scim petrū offendisti ro mā destruxisti. ēgorū tantū dimisi sti quā etiā expulisti. His & uocibus

horribilit̄ ꝓnot̄ pontifex ꝑplīmq; uehementissime metuens / post eum sūma cū festinacione & obligationis ut quam celerius romā rediret intēdichone direxit. Sed antequā missi eū adisseut truū dierū iā confecto itinere dū idē ut dñi ggorius ut it agentib̄ mos est circa sea tam horā in quodā prato socios quibusdā quiescentib̄ aliis aut̄ illis assistentib̄ uel quib̄cunq; reb̄ necessariis occupatis sederet & legeret uenit ad eū locusta uenit ad eū locusta & dans saltum pagine quā p̄curre bat insedit / cernensq; eā beat̄ ggorius tā mansuete loco quo assederat permanere cepit colletans sodalib̄ ꝓsi nomen recipcans quasi int̄pretari locusta inquam hec dici potest quasi loco sta & subiungens sciatis inquit ni ꝑgressius nos tū ceptum licere ꝓtendere. Verumtamē surgite & uiuita sternite ut quantū licuerit q̄ tendimus ꝓperem̄. Dum aut̄ hinc multo confabularent̄ & secū quererēt̄ ꝓuenerunt missi aplici equis sudantib̄ & admodum fatigatis / statiq; illi cū magna celeritate ep̄lam quā detulerant̄ porrexerunt. Quia ꝓlecta ita ē inquit o socii ut ꝑdiceā / romā celerius remeabim̄. Taliq; ordine interim dilato siue deuotionis effectu mox ut ipse pontificat̄ officio functus ē. op̄ diu desidatū ꝓfecit / alios quidē ꝑdicatores mittens. ſ; ipse ꝑdicationē ut fructificaret suus exhortacionib̄ ac p̄cib̄ seu muneribus fulciens. Denicq; direxit ad eandē insulā seruos dī ꝙellitum augustinum & johannē cū multis aliis dñm timentib̄ monachis / qui unt̄ breue tempꝰ spaciū regem ullum qui in capite insule morabat̄ cū suo ꝑplo conuertерunt. Quib̄ dñs tanta faciendo rum miraculorū gratiam contulit / ut uerbum fidei q̄d ore ꝑdicabant signorū efficacia confirmarent. Vnde factum ē / ut paucis elabentib̄ annis & cētī reges insule ipsius reges cū his qui eis erant subiecti ad xp̄i dñi fidē accederent. De cuius gentis conuersione simul & miraculorū ꝑdigtis que ibidē fiebant ita beat̄ ggorius in libris moralib̄ ꝓhibet dicens Ecce angla britannie que nebula lud nouerat quā barbarū frendere / iam dudū in diuinis laudib̄ hebrea cepit uba sonare. Ecce quondā tumid̄ iam substrat̄ sēō pedib̄ seruit occean̄ eiq; barbaros q̄s t̄reni p̄cipes ferro edomare nequiuerant. uos ꝑ diuina formidine sācdotum ora simplicib̄ ubis ligant / & qui catuas pugnantiū infidelis nequaquā metuerat. iam nē fidelis humiliū linḡs timet. Quia cū ꝓceptis celestib̄ ubis clarescentib̄ quoq; miraculis uirt̄ ei diuine cognitionis infundit̄. eiusdē diuinitatis t̄rore refrenat̄ ut ꝑue agere metuat / ac totis desideriis adet̄nitatis gr̄am uenire concupiscat. Q̄d totum ut fieret. ita eidem beato ggorio gr̄ā diuina concessit. ut merito ab anglor̄ ꝑplis debeat apls appellari / quia & si alius nō ē apls. ſ; tam illius ē. Nam signaculū aplat̄ ei ipsi sunt in dño. Jam ū utrū aliquib̄ uir iste tanti meriti miraculis claruerit superfluo quer it̄ / q̄d luce clarius constat. q̄d is qui uirtutum signa suis meritis ualuit aliis q̄q; xp̄o largiente adquirere si exegisset oportunitas. facilius pote

rat hec etiam ipse ꝓmereri. S; nebis qui eũ iudeis signa uisibilia ad ostendendam sc̃itatẽ expetunt satisfactio desit. & illis qui sc̃ō exemplis ad melioꝛa accendi & ꝓuehi querunt edificatio ꝓsit. quedã autumo referenda. que ꝓ eum dñs ad excitandũ & corroborandũ nr̃e mentis tepoꝛẽ. & ut sic dictum sit forte infidelitatẽ potiusq; ignorantiã fieri & manifestari decreuit.

Mar̃ familias quedã nobilis erat in hac ciuitate romana. q̃ religionis & deuotionis studio oblationes facere. & die dñica ad eccliam deferre. summoq; pontifici eccliastice consuetudinis & familiaritatis eidẽ grã offerre solebat. Que eũ quadam die ex more ad cõmunicandũ de manu aplici ordine suo accederet. illiq; pontifex offam dñici corꝑis porrexisset dicens. corꝑ dñi nr̃i ihu xp̃i ꝓsit ti in remissionẽ peccatoꝝ & uitã eternam. subtrusit. Quod uir dñi cernens illi communionẽ sacrã retraxit. & separatim sup altare posuit. eãq; diacono seruandã usq; dũ cuncti fideles cõmunicarent tradidit. Expleto ũ sacro mysterio. interrogauit eã beat̃ Gregoꝛius dicens. Dic rogo quid cordi tuo emerserit. cũ cõmunicaturа risisti. At illa recognouit inquit puncticulã ullã ex eadẽ oblatione fuisse quã ego manib̃ meis fregi. & tibi obtuli. & cũ eam te intellexeri corpus dñi appellasse subtrusi tẽ ses dñi pontifex sermonẽ exinde fecit ad pplm. & hortat̃ est eũ ut supplicit̃ dñm exoraret. quatin̄ ad multoꝝ fidẽ corroborandã carnus oculis ostenderet. quid infidelitas hui̇ mulieris mentis oculis uidere. & fidei luminib̃ cõspicere debuisset. Quod cũ fuisset oratum. ipse una cum pplo. & eadem muliere ab oratione surgens ad altare cunctis cernentib̃. & sese ad cernendum celeste spectaculũ compmentib̃ corꝑalẽ pallã reuelat. & unusquisq; populo ipsaq; muliere contuente. partẽ digiti auricularis sanguine cruentatã inuenit. ac mulieri dix̃. Discede inquã ueritati uel nr̃i tã credere contestanti. panis quẽ ego do. caro mea est. & sanguis mꝰ uere ẽ pot̃. S; ꝓsci conditoꝛ nr̃ infirmitatis nr̃e. ea potestate qua cuncta fecit ex nichilo. & corꝑ sibi ex carne semp ungimus opante sc̃ō spũ fabricauit. panẽ & unũ aqua mixtũ manente ꝓpria specie in carnẽ & sanguinẽ suũ. ad catholicã precẽ ob reparationem nr̃am. spẽ suã sc̃ificatione conuertit. sn deq; unusquisq; uisit duumã ꝓcari potentiã ut in formã pristinã sãe scim reformaret mysticum. quatin̄ mulieri ad sumẽdũ fuisset possibile. Qd et factũ ẽ. Vnde sepefata mulier plurimũ in sca religione ac fide ꝓficiens. participatione dñici corꝑis consecrata est. & omis qui uiderant in dei amore. et orthodoxa credulitate feruentius excreuerunt.

Quidã quoq; nobilissimi sedis ca[rnis] nis ꝓfectum. et potentissimi uiri[ta]. regiam in suo modo magnificentiã. cum pncium tios familiaritatẽ aplice sedis adeptus fuisset. & frequenti admonitione epl̃arum etiã a beato ggorio tãsmi sarũ instructione erga dei & sc̃orum cultũ sufficienter fuisset imbut̃. misit pncipuos stremuos & deuotos con

digna xenia ad sedem pontificalē petēs
reliquias beatō apl̄orum ac martyrū
sibi transmitti. Cui legatos sēs aplicus
honorabilit & gratant suscipiens ali
quamdiu secū morari fecit atq; inde
mentē scōr apl̄or memorias ad cimi
teria martyrū ex more prisco plurimis
modi negotio missas celebrando & re
liquias mcor uenerationē consecran
do circuiens pfatosq; legatos semp si
bi comites habens cū caplicuiss; eorū
celebrationes quor reliquie petebā
tur particulati eosdem pannos ēsecā
tos sup quib' sēa celebrauerat diuidit
& singlis singillatim bu
ras imposuit munitisq; eis sigillo sue
sēe auctoritatis petitorib' usui eccliās
tico tradidit. Qui debita cū uenerati
one benedictione petita & acceptā
suscipientes pfecti sunt uiā suā gau
dentes. Ş; dū p aliquantos dies regi
onis sue it carpent ei q̄ plur' cetis
habebat amica humanitati surripu
it curiositas dicens sodalib' se stulte
itineris subisse laborē cū nescirent
quid pciosi dño suo referrent. Pe de
tempti aut crescente collatione ui
bor & urescente suggestione socior
confractis aplice dignitatis sigillis
apte sunt buxule & in singlis sin
gule panni repte sē portiuncule.
Oborq; cū indignatione roma regi
si archidiacone adeunt conquiren
tes. Vt quid inquiunt domn' aplic'
tā ullipendit domnū nrm q̄ tantā
gram se aput eū obtinuisse sparerat.
quo sic uoluerit illi illudere & nos
debonoratioi & offensioi sue ad
ducere. Estimauim siquidē nos
ossa apl̄or uel martyrū pretiosa
hinc ferre sicut decuerat tantū do
minū uti dis nr ē atanta nichilbo
mini sede quesita tā longo & difficillī
mo satis utinere & date sunt nob pūn
modice portiuncule ac si buusmo
di pannuculi gen aptr nos nequiuis
set inueniri. Nisi eū caritā sollicitu
do nob subuenisset ut q̄d gerebam
cognoscerem & sic stolide ad nrm
dnm nob contigisset uenire dubiū
n est piculū honoris & gre sue nos
debuisse incurrere. Q's archidiaco
n' modesta increpatione redarguit
cur in tanta psumptione erupuit ut
aplica sigilla corrupuit hortans eos
ut redirent & que accepant dño suo
cū honore deferrent. Ş; bn mollateni ei'
monitis adquiescentes usq; ad domnū
gregoi uenere psentiā factoq; cōpto
pacientissime eorū tulit stultitiā coq;
sacro scis mollatū sollempnis pcepit
unt ee. Vnde cū ad locū sui sermonis
ē ueniū suadet pplo di & scor gram
exorare quatin in hac re dignet sic
suā potentiā patefacere ut quid me
rear fides euidentius mnī credulī et
ignorantes possint cognoscere. Et da
ta oratione accepit a eo cultellum
qui temerauerat signa & sup altare
corpis sci Petri acceptā unā pannu
portiunculā p meduī pungens seca
uit. Et qua statim sanguis decucur
rit & omnē eandē particulā cruen
tauit. Videntes aut sup scripti lega
tarii & oms ppli stupendū & archa
num fidi sacre miraculū ceciderūt
pni in trā adorantes dnm & dicen
tes. Mirabilis ds in scis suis ds isrl'
ipse dabit uirtutē & fortitudinem
plebi sue bndict' ds. Et facto silen

cio·mīt alia fidei documenta·diā ad eos
beat⁹ gregorius qui ānte has ueneran
das reliquias paruu duxerant· Scitote
frēs qua in consecratione corpis & san
guinis dñi nri ihu xpi·cū ob sēctifica
tionē reliquiarū in honore aplōz uł
martyrū ipsius quib⁹ specialit⁹ allig
nabant⁹· sup sacro sēn altare libamina
offerebant⁹· semp illoz sanguis bos pm
nos unctiut· qui effusus ē p nomine
dñi nri ihu xpi· & edificatis
in fide cunctis qui uiderant·muni
tisq; iterum beatulis signo suo·tra
didit eis incomparabilia munera uo
ti sui· & cū gaudio reuersi·hec pos
dinē dño suo nuntiauerunt·& sui
desiderii compotē reddiderunt· Qui
pciosa scōz patrimonia reuerent⁹ susce
pit·& honorabilit⁹ in loco uenerabili
condidit· & inq; frequentiora quā
in sēi Petri ecclia miracula oparidig
nat⁹ ds ad laudē & gl̄am nominis sui
usq; in hodiernū diē· Pat⁹ famuli
as tonę erat ualde reb⁹ diuitiis·sed
religione nimis egen⁹· Qui ñ uitiis
mūi pleni⁹ quā reb⁹·cū uxor sua ei dis
plicuisset· fecit ab ea cont⁹ pceptum
salutationis nri diuortiū· Res ū beatī
gregorii latere non potuit·qa & mag
nitudo mali & agnitio psonarū se fa
cile pdidit· Quē beat⁹ gregor⁹ multis
& suauissimis monitionib⁹·seu distric
ti diuini examinis ītonib⁹·studiosissi
me & sepissime immo indesinenter per
suadere contendit· ut uxorē sua grā
pugnā recipet·aqua quoq; in duel
li in morte aut amboz consensu int⁹
cedente nequiret· S; is diabolica pre
uenī⁹ nimediabilit⁹ ptinacia·mo
nita ei⁹ spreuit· Quē beat⁹ gregorius
aplica auctoritate ab ecclia sub ana
themate in resipisceret sequestrauit·
Qua excommunicatione idē egre ad
modū ferens·& peccata peccatis ac
cumulans·duos magos pecunis ex
placito locat·ut in sēn aplicū ad ui
dictā ei⁹ apostatam artis sue exercerēt·
Qui eum facie ignorantes·dū qua
dā die ad pcessionē ex more pgit be
at⁹ gregorius·illi enim sec⁹ transitum
stantes·sibi eū rogant insinuari·Qu
bus responsū ē ipsum ee·q sol⁹ pontifi
cali dignitate equitans·pcedentem
& subsequentem cuneū ecclasticoz
uiroz habet·& intuentes eū
repente equū illi⁹ maleficiis suis a
demonib⁹ uectari freerunt·Statimq;
beat⁹ gregorius inuocato nomine dñi
nri ihu xpi·& edito signo crucis·ab
equo pstrauit demonia·Respicensq;
in partē mox ut magos contemplat⁹
ē·illi cecati & ab eisdē demonis quasi
ceciderunt retrorsum· Vnde mirabile
dictu ut dñi ei⁹ id ppetrum nequitia
& eū ultisse; eos ad se duci·interrogati
rei ordinē pdiderunt· Quib⁹ respond⁹
beatissim⁹ pontifex· Ppetuo ceci ee de
betis·ne uidentes ad consuetā prisina
tē redire temptetis· In nomine aut
dñi nri ihu xpi operante beato Petro
liberi auctoritate demonū estis· Qui
confestim a demonib⁹ emundati & cre
dentes fore salutari pfusi sunt·& p
manente cecitate damnati· ubique
beato gregorio de cetero subiecte sunt eccli
astica alti· Sed & tyrann⁹ quidam
multam oppressionē cū pene im
portabili importunitate quieti ingere
bat sēe romane ecclie·possessionesq; ei
dē & mancipia ptinentes· crudelissime

deuastabat. Qua de re ꝓ mīnumeros beati pontificis ammonitione corrept⁹ maiori exarsit infamia: adeo ut urbē depopulandā aduret. Cui aduenienti beat⁹ ḡgorius ut colloqueret⁹ occurrit. Tantamq; uim nutu diuino ei⁹ uerbis meē exapt⁹ fuit ut cum humillima m[illegible] dulgentia religioso aplico satisfaceret: & se deinceps sibi subditū & sēe romane ecclie deuotū famulū ꝓponderet. Is denq; postea usq; ad extremum infirmat⁹ uenerandi pape oratione poposcit. atq; in responsū accepit. qđ ei dn̄s adhuc spatium penitentie largiret⁹ & ut plen⁹ conualesceret. illis quib⁹ nuꝑtus fuerat cibis indulgere studeret. Qui missis obtempans conualuit: & in reliquum deuotius uixit.

Idem ūpfectissim⁹ & acceptabilis dō sanctos cū quadā die ꝓ foro traiani. qđ opē mirifico constat ēē extructū ꝓcederet et insignia misericordie ei⁹ ēspiceret. mīq; illud memorabile comperiret. uidelicet. qđ cū idē orbis ꝓnceps in expeditionē circumuallat⁹ militū cuneis ꝓgeret. ibidē obuiā habuerit uetustissimā uiduā senio simulq; dolore ac pauꝑtate confectā: cui⁹ lacrimis atq; uocib⁹ sic compellat⁹. Princeps piissime traiane. ecce hic sunt homines. qꝝm unicū filiū senectutis scilicet meę baculū & omnē solatiū occiderunt. meq; cum eo uolentes occidere. dedignant⁹ etiā in ꝓ eo ratione aliquā reddere. Cui ille festinato ut res exigebat ꝓtinus ait. cū rediero inquit dicito in. & faciam t omnē iusticiā. Cui illa. Dne inquit si tui redieris ego qđ faciā. Ad quā uocē substitit & reos cora se adduci ꝑcepit. Neq; cui suggereret⁹ a cunctis accelerare negotium. gressū a loco mouit quo usq; & uidue a fisco quod ueridicis sanctionib⁹ decretū ē ꝓsolui ꝓ re fecerit. demumq; supplicationū ꝑcib⁹ et fletib⁹ sup facti sui penitentis. uiscerali clemētia flexa⁹ non tantū potestate quam ꝑcatu et lenitate cunctos ꝓuocatib⁹ eatenus absolut. Huius rei grā compunctus uenerabilis pontifex cepit lacrimosis gemitib⁹ secū inī tuba ꝑcantia hec siquidē ꝓphica & euangelica reuoluere miracula. Tu dne diuitib⁹ indicatē egeno & pupillo. defendite uiduā & uenite et arguite me. dimittite & dimittet⁹ uobis. ne immemor sis queso peccator ego indignissim⁹ ꝓpt nomen glie tue. fidelissime promissionis tue in hui⁹ deuotissimi uiri facto. Peruenens q; ad sepulchrū sci Petri. ibi diutius oraut & fleuit. dein q; uelut somno corrept⁹ in extasim ē raptus. q; p reuelationē se audiuisse. disci & ne ulterius tā talia de quoquā sine baptismate sacro defuncto ꝑsumeret petere ꝓmeruerit castigari. Quam re licet anim⁹ ꝓfecte fidei & curiosis que dam ualeant queri. & plura ab his qui credunt ueritati fideliū dicenti. que apud homines impossibilia sunt uel uident⁹ facilia sunt apd dīm salubriū explanari. Cuius tam⁹ uidet⁹ in hoc actu diuine pietatis & potestatis uidit⁹ uim uenerari. et a nemine discuti.

Denq; a fideli & religioso uiro. ac huic pat⁹ nr̄o ḡgorio. p sue religionis & utilitatis ualde familiarissimo. fideliū post ei⁹ obitum hoc⁹ narratū didicim⁹. qđ cū idē uas electionis & habitaculū sci spūs ascensione ultima ꝓphe ezechielis uiū ꝓtenderet⁹. oppansū uehū mīt ipsum & eundē excepturem

tractat' sin·illo p mīrualla plurā' reticente
isdē munit' ei' stilo p̄fonauerit·& euentū
p̄ foranī conspiciens·audit columbā nuue
candidiorē sup ei' caput sedentē·rostrū
ipsiusq; ore diu tenere appositū·Que
cū se abore eusdē·amoueret·incipiebat
sēs pontifex loqui·& a notario graffio
ceris imp̄mi·Cū ů reticebat sēi spē or
gamū munit' ei' oculū foraminī uterū
applicabat·euiq; ac simoratione leuatis
ad celū manib' simul & oculis·columbe
rostrū more soluto conspicabat' ore sus
cipe·Qđ tandē eodē spū reuelante sēs
pontifex cognouit·& uehemētissime
tristis effect' inmāmat' ē auctoritate
aplica·miraculi duum in se ppetrati
consciī ne iuuta sua id alicui q̄q̄ mo
do patefaceret·Qđ is interim secretū
custodiens·post defunctionē sēissimi
sacdotis compulsus quorundā inuidia·
q; obtrectabant uirū beatissimū p̄sump
tionis tumore·tanta ac talia de celes
tiū archanoꝝ mystīs locutū·hec ita
se p omīa uidisse fidelit' reuelauit·

Ingrato namq; ad dnm̄ sepe dic
to reuerentissimo pontifice·cū
fames ualidissima in̄ m̄ in hac ciuita
te romana·uerū & homīb' circa regi
onib' satis supq; grassaret·& is qui ei
in sede pontificali successerat·horrea
eccl̄ie eīsdē frumenta aperet·& illis
q̄s beat' gr̄egorius p̄ monasteria & xenо
dochia seu diaconias l' hospitalia·sti
pendiis alendos ecclīasticis ordinaue
rat claudere·t·cepunt omīs famis com
pellente inopia·aplici aut̄ inquieta
re dicentes·Dñe aplice q̄s pat̄ nr̄ de
cessor tuus sēs gregorius hactenī stu
duit pascere·tua sēitas fame n̄ sinat
perire·Qs uociferationū clamores·idē
molestē ferens respondit·Sigr̄gor' ad fa
mā siue laudis cunctos pplos curauit
suscipe·nos omīs n̄ possum' pascē·Sicq;
uacuos siuit abire·Que ūba responsio
nis cū sepi' ad se clamantib' iterans red
deret·apparuit ei mutu sēs gr̄egorius
tēio·ulūq; tēio blande increpans·sup
sua detēctione·& ipsius tenacia·m seu
miseror·indignitia admonuit atq; cor
ripuit·Qui nec cor ad miseriam flec̄
nec or ab obtrectatione adhibere cus
todia' uoluit·nec manū ad largita
tem extendit·Vnde illi quarto beat'
gr̄egorius apparens·horribilit' eū redar
guit·& cōminans in capite p̄cussit·
Cui dolore uexat'·in breui defunct' ē·
Hec breuit' de uita uel actib' beati
gr̄egorii dicta sint·cetera & quamdiu
hui' mundi orbita uoluit' ei' lauda
bile meritum semp accepit incre
tum·qđ ipsius sine dubio gle asseri
bit'·qđ hec Romana ciuitas una cū
sēis aplis ei' p̄cib' constare uidetur·
& qđ anglor ecclia noua semp sobole
fecundat'·& qđ ullus doctius p orbem
umilium multi de peccato elongati
ad aplī clementia' reuitunt'·& qđ bo
ni quiq; ei' suasionib' inflammati
celestē patria' desiderant' inquirunt·
Qui beatissim' pontifex postquā se
dem Romane & aplice ecclie annis
·xiii·mīsib'·vi·diebus·x·gloriosissime rexit·
ex hac luce subtract' atq; ad etna ē regi
ni celestis sedē trāslat'·Sepult' ů est
in ecclia beati Pet' apli ante secretari
um die quarto iduū martiarū p̄stan
te dnō nō ihu x·q; cū pat & scō spū
uiuit & regnat ds·p omīa s·selor aōm·

Explicit uita sci Gregorii pape·
Passio scōr Quadraginta martyrū·

ꝟ teo lo ri bꝰ ꝰ

licum regis· erat ꝑsecutio magna
xp̃ianoꝝ· & oms̃ qui pie uiuebant
maꝑ cogebant̃ sacrificare dis·
agricolao agente in sebastia p̃sidatꝰ
impiꝰ & crudelẽ executorẽ· & uelo
cẽ diaboli· amministratorẽ· Oiti
tes ú oms̃ qui erant in militia ẽ
stituti cogebant̃ sacrificare· Erat
aut̃ milites quadraginta de cap
padocia regione· in numero uno· uiuen
tes uenerabilit̃ sedm̃ dim̃ uiuẽti et
fortissimi in bello· Hi cõsiderãsi a ꝑsi
de cogebant̃ sacrificare demoniꝭ· Cepit
aut̃ ꝑses dicere illis· Consensu urm̃ os
tenditis in bello omniꝭ ꝑ unanimita
tẽ concordie· & victoria oms̃ uos unu
so exercitu ꝑfuistis· Ostendite g̃ et
nũc consensu urm̃· & consentite legiꝭ
regu· & sacrificare dis ante tom̃ta· Re
sponderunt sẽi & dixerunt ad p̃sidẽ·
P mortali rege pugnantes uincebam⁹
sicut & tu nosti· quanto magis p im
mortali certantes· uincem⁹ tua malig
na uoluntatẽ· Agricolaus dix̃· Ymo
e duoꝭ uob ꝓpositum ẽ aut sacrificare
dis & honorẽ magnu habere· aut ñ
sacrificantes amoueri a cingulo & am
ma· Cogitate g̃· & eligite qd uob ex
pediat· Sẽi responderunt· Qd nob ex
pediet dis ꝑ pudebit· Pr̃ses dix̃· No
lite m̃ multiloquia adducere· s; cras
tina die accedentes sacrificate dis & ꝑ
uisit eos mitti in carcerẽ· Illi aut̃
tẽ sẽi in carcere· flectentes genua de
ꝓcubuerunt dm̃ dicentes· Eripe nos
dne a temptationiꝭ· & ab scandalis
quantum iniquitatẽ· Cũ aut̃ sero fac
tum eet· cepunt psallere hunc psal
mu· Qui habitat in adiutorio altissi
mi· in ꝓtectione dei celi cõmorabit̃· Di
cet dn̄o susceptor mꝰ es tu· & refugiu me
um ds̃ mꝰ sꝑabo meum· & cũ compleꝛ
sent psalmu orauerunt· & exsurgentes
uersu psallebant usq; in media noctẽ·
Prior aut̃ eoꝝ erat ses quirion· ad re
spondendu aut̃ erat beat⁹ candid⁹· Et
apparens eis ses candid⁹ dix̃· Ꝓpositu
urm̃ bonu ẽ· si; qui ꝑseuerauerit usq;
in finẽ hic saluus erit· Oms̃ aut̃ au
dierunt hanc uocẽ· & facti sunt mu
te· & sine somno ꝑseuerauerunt
usq; ad lucẽ· Conuocans aut̃ ꝑses oms̃
amicos suos· uolit adduci scos· & ue
nientes oms̃ quadraginta· steterunt
ante p̃sidẽ· & cepit eis dicere preses·
Que habeo uobis dicere· dico in faciem
sicut ẽ· Quicunq; milites sũt sub im
peratore n̄ sunt sicut uos· nec sic lau
dati· nec sic amicissimi nob· Nolite g̃
amore moduꝰ uertere· Hoc enim uo
bis ẽ utru uelitis odisse an diligere·
Ses candid⁹ dix̃· Aduꝛ· mores tuos et
nomi t̃ impositu ẽ agricolaus· hoc ẽ reu
blanditor· Pr̃ses dix̃· Numqd ñ dixi·
m uob ẽ· utru uelitis nos odio habere
an diligere· Candid⁹ dixit· Co g̃d m
nobis ẽ odire & diligere· te enim odim⁹
& dm̃ diligim⁹· Tu g̃ alienꝰ deo· tuo
deris ne uelis diligere· impie· inude
nec nominande· Audiens aut̃ hec p̃
ses· rugiens tanqua leo uolit alliga
ri eos· & tractos duci in carcerẽ· Ses
quirion dix̃· Non accepisti potestatẽ
trucidandi nos· si; interrogandi nõ tan
tum· Te timens p̃ses uolit eos du
ci in carcerẽ· ꝑcipiens clauiculario
diligent̃ custodire eos· Expectabat
enim & ducis aduentum· Die aut̃ et
nocte docebat eos ses quirion· Dice

bat aut eis. Secdm dispositionē dei a
mici suum mmulitia hac tempali. ii g
separeñ abmuicē. s; sicut uarum una
nimes & concordes sic martyrizeñ. et
sicut hic optimu suum & parum regi
tempali. sic festmen muenuri mēspec
tu regis dei. Cū tñsissent aut dies vii
& sci ēēnt in carcere. supuenit dux a
cesarea in sebastram. & considens
cū pside octauo die. iussit adduci
scos. Q cum adducerent. amonebat
eos scs quirion dicens. frs stem u
tilit. & aduuuem nos mmuicē. Non
ne in bello cū urem muocabam dnm.
& ipse nob auxiliū pstabat & uince
bam. Commemoramnu quando
comisum in maiori bello & onis fuge
runt. & nos soli in medio eor muen
ti sum nos tantū xl. & cū lacmis in
uocauum dnm. & dedit nob uirtu
tem. & quosdā eor occidim. qsdam
in fugā uertim. & ui ex nob ñ elt
lesus a tanto pplo. & nē tres aduſa
rios habem qui nos impugnant. sa
thanan & ducē et pside. & hi tres u
num sunt. & ab his tb habem un
ci. Absit. Nolite obsecē uos. Jnuoce
mus g sicuti semp & nē dnm. & ñ
dnabunt nobis tomita neq; pene
neq; uincula. Nonne semp cū urem
ad pugnā dicebam hunc psalmū
ds in nomine tuo saluū me fac. et
in uirtute tua libame ds exaudi
oratione mea auribs pcipe uba ors
mei. & nē itaq; dicam hunc psalmu
ym nū. exaudiet nos & aduuabit
nos. & cū ducerent ad tyrannum.
hē dicebant psalmū. & cū oms ue
nissent ad spectaculū. & stetissent
ante ducē & pside. aspiciens eos dux
diā. Hi suadere uolunt. ut maiorē ho
norē consequant. Habetis a me mag
nos honores. & dona multa plusquam
alii. de cetero uni ppono uob. aut im
molantes dis dona multa & honores
consequ a me. aut ñ obedientes amo
ueri a cingulo & a mulcta. & tdiu m
penus. Beat candid dix. Suscipe cin
gulos nros & corpa. nemine habem
honorabiliorē aut dignioré apo tē
iussit dux lapidib facies eor cedi. san
did dix. Dux tenebraru & doctor om
nis iniquitatis. incipe hoc facere. & u
debis penā tuā. Fremens aut pses ad
uers milites qui ministrabant dixit.
O mali ministri. quare ñ celerius facitis
que uobis uibent. Tollentes aut lapi
des mmist. se ipsos cedebant. Cū aut
fuisset factū. sci dñi fiducia accepim
deo suo. Cōmot aut dux in furore
tollit lapidē ut pcuteret aliquē de scis
in faciē. & pcutiens maxillā pside dux
confregit illi faciē. & ait scs quirin.
Dnē qui expugnant nos inimici nri
ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Vere
gladius eor intret in corda ipsor. et ar
cus eor confringat. Preses dix. Deos
magica ars in eis pualuit. Jmpudicas
eni fantasias loquunt. adulsus dnos su
os iniquitatē. & ignominia repleunt
nos. ut ñ sentiam tormenta mea. Et ad
nos metipsos retorqueam. Respondit
sci. Obscurate diabole & aliene abberedi
tate xpi. recede ad comissor scandalom
caput diabolū. Tu es agricolae cauda &
filiaster dux qui tecū est. q ambo minis
tri estis sathane. Si aut ñ cognouistis
abnutio tomitor. presumite uobis et
alia. Omisit aut dixerunt ad scos stul
ti & oīū benignitatis deor inimici

quare non sacrificatis dis. ⁊ sēs qurīō dixit. Nos unum dīm colim⁹ ⁊ ibim xp̄m filium ei⁹ ⁊ spīm scīm qui potens ē ostrīm dirigere ad ueritatē. ut accipiam⁹ eoꝝ nas incorruptibiles. uincentes uanam malignā admonitionē. Tē dux uolit eos duci in carcerem. ut consiliaret⁹ qd de ipsis faceret. Ollī ū in carcerē cepit sēs qurion psallere cū cōmilitonib⁹ suis Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. ecce sicut oculi seruoꝝ in manibus dnoꝝ suoꝝ. ⁊ sicut ocli ancille in manibus dne sue. ⁊ que sequunt⁹ exequentes psalmū p ordinē psallebant. ⁊ uox facta ē ad eos. ⁊ manifestauit se eis xp̄s saluator ⁊ dix̄. Qui credit in patrem ⁊ filiū et spīm scīm. si mortuus fuerit uiuet. Confidite ⁊ nolite timere pena eoꝝ temporales enim sunt. Patientes estote modicum ut coronem⁹ dī gebant aut ipsa nocte in exultatione et delectatione xp̄i. Mane aut facto. iussit eos dux educi de carcere. Et educti stantes ante tyrannū dixerunt ei. Que habes facere fac. Apparuit aut ⁊ diabolus in dextera manu tenens gladiū. in sinistra draconē. Dicebat autem ad aurē agricolai. Os est tu uirilit certare. Tē iubet p̄ses alligari eos et funes mitti in ceruicib⁹ singloꝝ. ⁊ adduci omīs in stagnū habentē aquā multā Tempe aut illo quando sēi martyriza bant. habebat glaciē magnā. Adducentes aut sēos. statuerunt nudos in media glacie. Erat aut ⁊ uent⁹ frigid⁹ ⁊ hora noctis prima. ad uesp̄m autem erat. Et constituerunt sup eos milites. ⁊ clauicularū unxta stagnū. Et tat aut ⁊ lauacbrū de q̄ calefaceret⁹. ut siquis eoꝝ uoluisset p̄uaricari refugeret ad lauacbrū calors ut calefaceret se Hora aut p̄ma noctis constringebat glacies sēos. ⁊ intumescentes carnes eoꝝ dirumpebant⁹. Si aut eoꝝ deficiens animo dubitauit. ⁊ refugiens ad lauacbrū cū attigisset calorē. statī dissoluta sunt uīnbra ei⁹. ⁊ confestī reddidit spīm. Sēi aut uidētes illū q̄a defecit. dixerunt tanquā ex uno ore una uoce. Ne in fluminib⁹ iras caris nob dn̄e. aut in fluminib⁹ furor tuus aut in mari impet⁹ tuus. q̄a q̄ se separauit a nobis sicut aqua effusus ē. ⁊ dispsa sunt omnia ossa ei⁹. nos aut ñ discedim⁹ a te donec uiuifices nos. q̄a te dn̄e laudat omīs creatura dracones et omīs abyssi. ignis. grando. nix. glacies spīrit⁹ p̄cellarū que faciunt uerbū tuū. q̄ ambulas sup mare sicut p arida. ⁊ ei⁹ feroci tatē spīu manꝰ tue minuis. ⁊ nē tu ē dn̄e q̄ exaudisti iacob orantē te. cū fugeret iram esau. q̄ cū ioseph uenundato iusti ⁊ saluasti eū. q̄ exaudisti moysen cū daret signa ⁊ p̄digia in pharaone et in omni pplo ei⁹. ⁊ distrupisti mare. ⁊ in deserto tīstituisti pplm tuū. q̄ exaudisti sēos apl̄os tuos. dn̄e exaudi nos. ut non nos demergat tempestas aque. neq; obsorbeat nos profundū. q̄a pauper facti sumus nimis. Adiuua nos ds̄ salutaris nr̄. q̄a estimati sum⁹ in p̄fundū maris. et tincti sunt pedes nr̄i in sanguine nr̄o. Reuela potentiā tuā. ⁊ dissipa gentes dne. ⁊ acerbitatē hui⁹ frigoris dn̄e ds̄ nr̄. ut cognoscant omīs q̄a ad te clamamus et saluu facti sum⁹ quia nr̄e spaum⁹. ⁊ ñ sum⁹ confusi. ⁊ cū facta ē hora tria noctis. sol illuxit sup eos sicut mestate ualida. ⁊ soluta ē glacies ⁊ facta ē aqua calida. Omīs aut qui eos custodiebant a somno tenebant⁹. sol aut

claucularius erat uigilans · & auscultabat omña cũ orarent · & cogitabat in se metipso · quẽadmodum ille qui refugerat ad lauacbrũ statim mortuus est in calore · & illi qui in glacie orabant uiuerẽt · & uidens lucẽ circa eos respexit uidit coronas descendentes de celo numero triginta nouẽ · & cogitabat intra semetipsum dicens · Quom cũ sint xl una mun ẽ corona · & cognouit qa ille qui refugerat ad lauacbrum replat ẽ · & non ẽ annumerat cũ eis · & suscitans custodes · precipiens eis res suas saluare iens in stagnũ & clamans · Ego xpianus sũ · & uadens stetit in medio eor & dix · Dnẽ ds credo in te ihu & hi credunt · et me annumera cũ ipsis · & dignũ me fac ut ppt̃ te paciar tribulationes & temptaciones · ut ego plat inueniar in te · Sathanas aut uidet contristat se in hominẽ alli gauit genua sua · clamans & dicens · Ve te omis · Ve ih miserabili uidet sũa scis & fact sũ derisiu · ñ habui utiles ministros · & nẽ comito cor iudicis ut cõburat corpa seor · & in flumine precipiant · et ul boc faciã ut ne reliquie eor inueniant · Scis quirion dix · Qs ds sicut ds nr aut qs dis sicut dis nr · aut qs ds pt deũ nrm · Tu es ds qui facis mirabilia magna sol · & adũsarios nros · deduxis hi ad nichilũ · & sathanan confudisti · Et cepit psallere · Saluũ me fac dne qm de fecit scs & ceta · Mane aut facto uenerunt impii tyranni · & uiderunt clauicularium in medio eor stantẽ · & conqrebant a militib' dicentes · Quid uidit qua hoc fecit · Dicunt milites · Nos uelut mortui oppressi sum' a somno · ille autẽ p tota nocte uigilabat & subito surrexit nos · & uidim' lum magnũ circa eũ · Ille aut statim preciens uestimenta sua intrauit ad eos in stagnũ clamans · & ego xpianus sũ · Iussit aut preses trahi eos educi ad lucẽ · & erunt eor efrigi · Vnus aut eor mat astabat uarta eos · erat aut filius ei' omniũ unior nomine muliton · & timebat de eo ne forte trepidaret · & ad eũ man suas expandens tenebat dicens · Fili dulcissime ad hue pusillũ sustine · ut pfect fias · Noli timere · ecce xpc astans adiuuat te · Cũ aut confringerent crura eor & animas redderent dicebant · Anima nã sicut passer erepta ẽ de laqueo uenantiũ · laqueus contritus ẽ & nos liberati sum' · adiutoriũ nrm in nomine domini qui fecit celũ & tram · & omes simul dicentes amn · reddiderunt animas deo · Iunior aut q monebat a matre sua nomine muliton · ad bucellas spirabat · & iussum ẽ ut adducerent uehicula · & imponentes corpa seorũ attulerunt & posuerunt uarta fluuiũ · Relinquentes aut unioẽ spantes ualere eũ · mat ei' uidens eũ de lectũ solũ · preciens muliebrẽ infirmitatẽ · & accipiens uirilẽ sexũ & uirtutẽ tollens filiũ suũ sup humeros suos uirilit sequebat uehicula ubi erant corpa seor · & incendentes flammam ministri · combusserunt corpa eor · et consiliati sunt ad inuicẽ dicentes · has reliquias si dimiserim' · tollent eos xpiani · & totũ mundũ replebunt · Venite & preciam' in fluiũ · eradentes pauimentũ scopis · & tulerunt reliqas seor · & precerunt in flumine · Collecte sunt aut reliquie seor · adgunti tẽ unũ flumuus · & nubul eor pdidit

fluuius. Post dies aut̄ sex reuelatiõ ẽ
epõ ciuitatis illi. Uenens ad fluuium
saluas inuenies reliquias nãs in tali
loco. nocte & educ eas de flumine. &
accipiens quosdã ex clericis suis & u
ros religiosos uenit nocte sup fluuiũ
& ecce lucebant reliquiẽ in aqua flumi
nis sicut luminaria in cẽlo. & ubicũq;
reliquiarũ aliquid relictum fuisset.
splendoris magnitudine manifesta
bat̄. & sic educentes reliquias beatis
simoꝝ martyrum. posuerunt in locu
lis. Sicq; certantes consummati. lu
cent sicut luminaria in mundo. cre
dentes in patrem & filium & spm̄ scm̄.
Compleuerunt aut̄ martyriũ suum
vi kl̄ octobr̄. Regnante dnõ nõ ihu
xpõ. qui uiuit et regnat in scla secu
lorum. Amen. Nomina quadraginta ōr.
Candidus. Dominian̄. Damian̄. Quiri
on. Valens. Uenerand̄. Alexander.
Siciuus. Sisinnius. Valeri. Pellicius.
Cuticus. Vllocremon̄. Bibian̄. Era
clius. Lysimach̄. Claudius. Flauius
Johannes. Clius. Sancti nian̄. Cado
nius. Domnin̄. Leont̄. Sanct. Atha
nasius. Sacerdian̄. Candid̄. Quiril
lus. Ethius. Sacerdonius. Eutych̄.
Schatius. Gorgonius. & unochius.
Nichalius. Theodorus. Theophil̄
Dyliton. Explicit passio scoꝝ xl ōr.
Incipit prol̄g̃ in uitã scī heriber
ti coloniensis archiepi.

ATRI ecclIARUM
scē Romane eccliẽ et
uniuerso orbe trarum
unũsis filiis unnisalis
eccliẽ. metropolis agip
pina colonia deo opifice. omẽ datum
optimũ. & omne donũ pfectũ a patre
luminũ. Quat̄ est ds o membra xpi & opa
tur apud nos sua gra magna & mirabi
lia. quẽ licet ia duchũ agnouerit xpiana
militia. nã multiplex claret gestoꝝ ma
teria. futuris tamẽ ea occulere piculum
censuim̄. de anima. Exaltauit apd nos
orieus ex alto sacẽdotem excelsũ suũ ihe
ribtũ de plebe sua electũ. q̃ qm̃ habu
it bene uiuendi summã. indept̄ ẽ be
ne uiuentiũ gram̄. Sepult̄ ẽ aut̄ in ce
nobio suo q̃d ipse a fundamẽto fundaũ
pfecit ac dedicauit. ubi tot et tanta p
eũ donante deo acta sunt mirifica. ut
uix̃a requirerent uolumina si deseri
berent̄ singla. Cura scribendi cõmuu
sensu uni ipsius monastrii cõmisimus
frī. q̃ minuta obedientia nichil aliud
scipsit. quã q̃d uidim̄ aut a fidelib̄ au
diuim̄. Nã p eũ qm̃ plura facta sunt
in exãus & longe positis gentib̄. que
solo auditu ab ydoneis comperimus.
Scipsum̄ hec ad utilitatẽ legentiũ. ut
in omnu tra nobiscũ gauderent. ẽq; au
dentes tũsscriberẽt. & xvii kl̄ aprilis
imppetuũ diẽ festũ haberẽt. Scipta sũt
aut̄ imprante Heinrico tcio. hermanno
metropolis nãe archiepo. cenobii ipsi⁹ un q̃
requiescit abbe wetinbaldo. Ne ũ sup
presso dictantis nomine causet̄ muta
pagina. titulet̄ obsecundantis nobis
frīs nrī lambti nomine & memoria.
Explicit prolog̃. Vita sancti
heriberti coloniensis archiepi
& confessoris

VM
ita q archi=
antistes crea=
tori rerũ he=
ribertus
ante tempora

secularia in sapientia dei p̃elect̃. clarissima v̊trom̊acensiu̍ pg̃nie mundo edidit̃ natalesq; suos deo auspice meritis illustrauit et morib̃. Pat̃ cuius hugo indicta urbe germanię multo celebs nomine. mat̃ u thietuuidis alto alemannię comitu̍ insignis pfluxit a sanguine habens & ipsa genitrc̃ immã generatã ab ingenuo Reimbaldo comite. Que cu̍ sororib̃ forti genitoris sui munita p̃sidio iuditio dei ab vngris captiua abduxit̃. facto cast̃ ipsius excidio. Quib̃ vuormatię oras attingentib̃. & ut in cronicis legitur absq; misedia cuncta diripientib̃ puriola lugubris uenalis exposita a pbo quoda̍ & spectabili uiro redimit̃. & post tot diserimina diligenti cura reficit̃. Nulla eã deincep̃s recuperandi spes maiorib̃ ei erat. & pater ciuisdc̃ ad palaciu̍m pmi ottonis pre=publica descendebat. cu̍ honesto p̃libati uiri utens domiciliu̍ inu̍ memorandu̍ filia agnoscit. causa specie & colloquio. Excrescit̃ ingens utriq; tpudiu̍m magnificat̃ supne clementię beneficium. q̃ merentes piis consolationib̃ attollit. ne habundantior tlicia eiusmodi absorbere possit. Statim conserit̃ secundu̍ aptm casti cubilis & immaculati thori legitimu̍ coniugiu̍. dat̃ a pat̃ filia eidc̃ pat̃ familias in matrimoniu̍ congerit̃ dos. census. familia. & patrimoniu̍. sicq; cu̍ leticia pficit̃ omc̃ bonu̍. Hiis maiorib̃ ptitulata tietuuidis exorit̃. & felicib̃ adulta successibus legitimis sponsalib̃ & dote. domino hugoni conferit̃ur et iungit̃ur. Cap

Post dies felicis sobolis futura puerpa dispensatione diuina fit grauida.

Incedebant ambo marit̃ & coniux in mandatis & iustificationib̃ dn̄i sine q̃rela. q̃ac admodu̍ euangelizat̃ de zacharia. & elisabeth sc̃a. insistentes recreandis egenis. insudantes refouendis & egris. Orationib̃ & fructuosis opib̃ uacabant. altaria donis & honore cumulabant. quatin̄ de germine uentris sui sibi & posteris fieret gaudiu̍. & ide clemenť operaret̃ sal̃ omniu̍. Instabat pur̃ euolutis mensib̃ q̃ pcedunt reuelationes p̃ fideles congruis uisionib̃ quibus uidebat̃ pl̃ solis radiis infundi pgnantis cubiculu̍. edituręq; eode̍ ictu̍ et monito salutiferu̍ cre subsidiu̍. Nec defuit uisioni rata ueritas. cu̍ enixa beata mat̃ benedicibili puerpiu̍ crumpit in laude dei & gras. Obstetrices quoq; luce p̃ triuiu̍ mat̃ melliflua. utpote ubi iure ministracio credebat̃ anglica. pcedt̃ stupentes. & pterritę ancillę dn̄o suo obuiam & intimant tanta iocunditatem & inexpta letitia. Domi tota uocib̃ et plausu̍ concrepat. insitu̍ nomi herodi ingeminando celebrat. festus dies in iubilo ducit̃. omne on̄ & op̃ seruile remittit̃. mensa copiosior pegnus prudimentis pueri extruit̃ & apponit̃. Nec tardat̃ ab hinc p̃ mani sacerdotu̍ lauac sanctificationis innouari. inq; tanta sei spe meruit̃ multiplicitate repleriet consecrari. ut numquam in reliquu̍ ab eo offensus recedet. si inuiolabile pactus ei p̃tegens ingenitu̍ & ult̃ in eo quiescet. Suscipit̃ de fonte a uiris eccliasticis & religiosis. & ab auctoratis & dn̄ tinnitib̃ matutinis. nequid omniu̍ celesti de esset consilio q̃ in eo commendari uoluit. semp̃ uiuens & regnans dignatio. Tu dn̄ce mancipand̃

tia· & extimplo domū dei ingressus· pria
reuerentia tēre pcumbens nomī ei' benedi
cebat & sup exaltabat· laudabile & glio
sū in sua magnificentia· Deinde miras
simum assumptis suis cū ep̄o loci pgit
ad palatiū· & in oculis suis solito humu
lior· nulli contigue siue exaltacionis p
dit mystium· committ' dumtaxat apien'
psulis aggrippinensis recentē obitū· Ue
mens itaq; ad p̄cipem in finito ex
cipit' amore amplectit' exoscu lat'
familiarissima deuotione· ut pote de
cui' integerrima fide tot' pendebat· &
cu speciali' anime sue salutē ulterius
committere habebat· Ducunt' ad me
dū legati ciuū· & in consessu pontifi
cū & magnator· ēsonā electionē fatem
tur suā & suo· seruū dñi beribtū do
nari & transmitti exp̄tuenū· beati Pe
tri in sede ipsius uicariū· Annuit au
gust' eor· p̄ci uotiua clementia· fauet
in dipsū tota curia una ēsequentia·
prudentissimū hunc & emeritū meul
cans animarū pontificio· in quē ure
distillari deberet a sp̄u paraclito patris
& filii benedicto· Virant' ses e diuso ac
tus suos accusare· nota sibi conscientia
mi eor· in se que oportet ep̄m commūdare·
oī uite sue sibi gr̄issimū· uereri se p̄p̄t'
se ppli dei lapsū & scandalū· Opa hu
militatis defensio· q; alto alarū cuebit'
remugio· & umcit' ab omīb' obiecta sibi
obedientia· qua neglecta contibunt' of
fensa· & q; p̄fecta reatus omnis abolet'

De Petra. VII.

Deferetur ob id aroma ipse Petri ba
cul' & p̄sente papa p eū uas electionis
beribt' aggrippine colonie creat' archi
ep̄e· & decent' matres ecclie q; uni' erat
patrum· mirabili uni' confederabantur
tenore participii· Inde paulop' duob'
missib' agit cū cesare· post ab eo absoluit'
cū multo mutue caritatis federe· Tū
ad confessionē celestis hostiarii ascen
dit· a domno aplico pallū exposcit &
accipit· & sic cū auctoritate ei' ad sedem
sua gressū dirigit· Explet' breui p̄xū
uie spacū· p̄sp̄m facit it' ei ds salutā
ru· cū compatriote pontifices cōpto
ipsius mitu· longe illi occurrunt cū
plurimo obsequentiū ambitu· Jam
in p̄timo erat metropolis sue uicina·
cui p̄mittit pallii insigne & reliqua
sacdotalia· Ipse p̄cul ab urbe nudis p
cedit pedib' in aspruna bieme· & illo
igne accensus que dñs misit in tris p̄f
carebat frigore· Mens ei' omnium sup
nis infiata flagrabat· os hymnis· psalmis
& oratiom uacabat· tūsfigurans in se
quas exercitus' erat uices xp̄i· quantā
sacdotē curā habere deceat q̄gis su·
Hoc actu· hoc seemate· a circūlatero
p̄sulū agmine· p̄ducit' fidelis famu
bel ad pet' limina· ubi excipit' cū p̄cessi
one plenaria· & con̄ inducit' in domū
dñi sublimat' in sua cathedra· ipsa na
talis dñi vigilia· Laudat' ds sedm
multitudinē nsedie siue in choro et
organo· coronis lampadib' & oñi deco
re suo ornato scūario· Non fuit simu
lis letitia in colonensiū p̄plo· nec stru
cta· qui tali rectore p̄tegi habet p̄p̄e
tuo· Jnungit' a suffraganeis chrisma
te principalis olei· redimit' ecclīasticis
sponsalib' in dotē catholice fidi· Stig
mata ubi mei' corp̄e unusa canonice
p̄ficiunt' chorus & reliqua multitu
do letanias & supplicationib' accingū
tur· Consonabant & indutia boni tes
timonii· ut cū ab epis aperiret' tract'

euuangelii · ulr ingereret lectio ysaie ui
cimi · Spe dñi sup me ppr quod unxit
me · euuangelizare pauprib' misit me · Q's
expediat quatis post consecrationē uxo
rit · quantū p conseruandis in pace sub
ditis pdicationi mugilauerit · ut pau
perū hospitū subuenerit inopie · ut de
longe & de ppe mestor & egentiū cō
lande usserit penurie · Vigebat meo
uula lectio · oc's fui ceco & pes claudo ·
pr eram pauprm · ostiū meū uiator pa
tuit · sinistror op & eor declinans cetū ·
ut dextris unirer quib' pmittit & be
nedictione dat regnū · Erat interim
lia lippa & martha laborosa · ut p has
postmodū fierer rachel pulchra & ma
ria parte que nō auferet electa · Oerti
& uirtutū ei' null' finis · psertim cū so
li deo placere desiderans · uitā suā absco
derit & amicis · timens ne oleū peccato
ris impinguaret caput ei' & lingua ad
ulantiū ūmutaret gr'am ē scientie ei' ac
p hoc ut beata cecilia & si auratis & mol
lib' desup tegebat' uir' ad carnē cilitio
urebat' & sine cessatio occupat' exterio
rib' semp circumspect' & sui bene memor
Nō dimouebat' a spualibus · VIII ·
nouissime augusti' italiā ñ redditu
rus ingred' & undiq; ualida manu col
lecta · iterū insurgentes in se irrumpe
& conterere nitit · Virtū dei ad eundē
comitatū secū mutat · qđ ut dictū est
de salute sua in eū cunctis uberi' con
fidat · & si quando armis deficeret · ē
sultor hui' & pce pficeret · Int' uiandū
utq; de communi anime cōmodo ad
mirice ptractat · qđ memorabile secun
dm post se posteris relinquat · Placeram
bob' ut quilib; eor sospes reūteret' quo
cumq; casu alr detineret' · de reb' here
ditariis edificaret decens cenobiū · titu
latū dei genitrīci marie uirginu uirginū
Primus ad id opis eidē archi'pīsulu cōt
dit cesar optima maior suor pdia legi
bus rē carta & atramento roborans sub
assignatis testib' · Deinde rome primās
& diuiso exercitu adūsantes sternens
& populans · ñ multo post in patria
castro p mulierē ueneno perit · qđ mgē
tis ei' si qua sint pleni' inuenier ·
si q's addiscere uelit · Int' optimates
statū de subrogando exorū' contuersia ·
unde & heinricū · tē bauarior ducem
eligunt & substituunt rata concordia ·
Seruus dñi heribt' huic aberat ēsilio
qūn & speciali merore tabat' p pore do
mino · & qđ uinens eū aduniauerat ut
aq's gr'm delat' ibidē sepeliret' · ac p hoc
sup ipso occupabat' · quē admodū id effi
ceret' · Verū dedit ei ds uirtutē et for
titudinē · & inimicis et insequentib' ro
manis transfert cadauer senonis per
ferrū & hostiū sanguinē · donec aquis
delatū ut uoluit · in choro sce marie
ut in primptu ē tūa terre reddidit · Im
perialia que penes se erant recens elec
to principi contulit · & optimatū in hoc
unanimitati resistere · & si ad modicū
uoluit omnino ñ ualuit · Laborabat
exoccupari ulteri' curis urbe hui' · quib'
eū salubriter occupabat ottonis amor
pfus' · ac p hoc solis ecclīarum inten
debat causis · meis destructa reformās
de reditib' suis · de residuo pauperes re
creans uiscerib' pius · Periclitabat fa
me depssa gallia & germania · dñi ser
uus magnope mstabat · ut eor medi
caret' inopia · adeo ut colonia infinito
talū repleret' pplo · & oēs ei' uiderent'
compassionis oclo · & p fideles ipsius ale

rent uestitu cibo & poculo. Seruii eius hospicia disposuit. & p uarietate lan guor amonia multitud & ut singlis com petebat sollicitudine adhibuit. Ipse se certo puat ad eos descendebat. & pedes eor abluens & exigens imbecillitati eor uehement condolebat. dominos & frēs eos nominās. si quo indigerent ab eis prudenti astucia pquirebat. & sic erga ipsos exercitaciones eor ministros fa ciebat. Palias etiā urbes familiarissi mos anime siue clericos ydoneos ha bebat. quib & certe pecunie quantita te eis dirigebat. ut insimiles usus ab eis fidelit expenderet. & ea exposita identide ab eo alia repetteret. Cumq; sequentib annis exhibita tua in sua qui possent redirent. rogabant a be nigno patre. ut ab eo quod uellent pe terent & inuenirent. ¶ Capitulum. xiiii.

Factum e & alia tempestate. ut messis omnino deperiret p siccitate. & alt bestias saluo iohanne baptista adnota psidia confugiens a deo mo uit ee querendu. & cleru & pplm hor tat triduu afflictione secu attrendu. & ut pariter cottidie uotiua seo frequ tarent patrona. ut conculcatos et humiles eor adiuuarent merita. Sic pastor emerit exges suos ante se du cebat. ipse subsequens sua & eor pec cata deflebat. obsecrans ut abaltissi mo impetrent misericordiam & misera tiones. & ne despicerent tot gemit & orationes. Secto processionis die a seo severino egdientib. & ad egregi um Lantaleonem murem diuertentib nob. sacdos magn in timore dn ur mons e sequebat. & columba capiti ei crebri immunes candidissima a quibus dam uidebat. quib a deo dabat. Ut aut eo puenti est. ubi ses Sueuor beati martini uidit ascensu. & angloz p exultacione ei audiuit concentu. ter uertice illius circumuolans apparuit. & alta repetens demo in comparuit. Credebat & ferebat in hoc ingens fi gurari mysteriu. ut familiari sibi alu te spe ses hominib suu poderet sacra riu. Tu missis illa sua nobili familia ritate & assiduitate cu eis manens. et eis finitis frequentia cu benedictio ne dimittens. domu regress cu do mesticis ad mensa discumbit. & m prandendu tot ei & suor sermo de e nominate peccandi incumbit. soli si bi imputans qd n exaudiunt alii. & in tempie aeris suo asscribebat reatu. Ergo man miserens digitis capiut in nisa posuit. & ad dim comis sufficien ter ingemuit. si quid ei spe cu deo lo cut sit nemo unqua scire potuit.

Oratione missa cu sca scolastica capite le uato inundantia pluuie erupit. et eusde anni frugu fertilitas inmisa fuit. Honu nunq laude appetit nec recepit. si in bis omnib creatoris no men magnificari pdicauit & fecit.

¶ Capitulum. xv.

Preterea recordans pacte cu ot tone fidei p fabrica cenobii. di ligenti instancia pscrutabat situm in loco habili. fiebat res molesta. & inscandalu quereti. & n inuenien ti. cu ei musa e ipsa mat dn post pren sas excubias parumqd ante diluculu quiescenti. dicens pces ei sup hoc ad missas int sacrarium exaudtionis. ac p hoc ubens in duuitensi castro. monasteriu exstrui designato ordine cuiusq; habitacionis. Continuo uene

rand' pat̄ familias sommo exeunt̄ dei filiꝰ
& ei' genit'ꝛ ab eo adorat̄ & benedicet̄ et
accersitis officialibꝰ loc' idē mundari pci
pit̄ & eūso publico horreo spaciū cōpla
nat̄ & in largum distendit̄ ut ubi anti
quit' colebat̄ arca demoniū dec' exurge
ret dei & sc̄oꝝ omniū. Jacta locant̄ fun
damenta p̄ficit in altū operosa mace
ria & otius quā quisquā tat' erat opꝰ
ipsiū plurimo cultu condecorat̄. S; in
felicibꝰ auspiciis consummat̄. Jnuno
diūce expoliendo patibulo quedam
difficultas erat & in quocunq; ligno
dolarent artifices ñ p̄cedebat' ut er
in hoc meritū sci p̄deret̄ diū p eum
congruū mueniret̄. S ue dioceseos qs
dam frs usitandi grā p̄cesserat aliquo
ñ multū a sue sedis confinio. cū adñ
sam recumbente co in pomerio anno
sa pir' oculis ei' obicit' a cui' trunco ex
tensis in directū brachiis figurata
unguentū crux emittit̄. Qua curiosi
us inspecta in grām dei erumpit̄ pom
nibꝰ q̄ sibi t̄buit & amputata dolatori
bus composite formanda dirigit' q̄
ut in palā est ubi non defecit & omī
sua compage p̄fecta p̄uenit. Prete
rea in eade ecclia cumulatis sc̄oꝝ pig
noribꝰ altare dedicat̄ ut p̄fectu muro
rū consecratio adhibeat̄ & honor deo
p̄nior habeat̄. d rebus sacēdos dñi p̄mū
abbatē solbtū loco sp̄onit. fideiusso
res anime t̄cii ottonis & sue cenobitas
ibidē ponit & multis quadraginta fra
trū habundantē omni tempe stipē
disponit. S erū siue q̄n mundra dia
boli mors mitiuit morbē t̄rarū. seu
q̄n in hoc terū mutabilitate nichil
ē immutatū' nocte una finitis matu
tinis & egressis frib' eade fabrica m
unū ruit aceruum cūsa fundit'. Quod
sacēdos eg̃gius certa relatione compiēs
& a dūsos casus equanimit̄ tolerare p̄ci
ens a p̄mordio repetens eidē animatur
operi & p̄ces a loco lapides efferens ex
struendis destinat officinis monastꝰ
Jnde admodū nanalis mali maltū ef
fossa t̄ra fundamēta firmat in solida pe
tra. p̄mus petitores architectos ab ex
teris finib' exquirens & eis discipli
nā tocius structure committens. Qua
p̄p̄ mirabili uelocitate p̄fecit p̄pto
creaturarū opifice. & q̄nto nonas oct
dedicant in letitie & exultacionis ple
nitudine. Jn muris illis & in domo illa
omnitempe t̄nus & unꝰ dñs sollempnit̄
honorat̄. sca virgo uirginū cū scis om
nib' uenerat̄. ut eis intrantib' p̄uenī
am' ad societatē eoꝝ. ubi p̄petuo laude
mus din uiuentē & regnantē in scla
seculoꝝ aō. Possess' a demone p s ben

Capitulum xi.

De virtutibus sci bti libatur.

Quas muta sua p̄cū ds ē op̄at'
aliqua sunt p̄clubanda. quarum
attestatione ñ septa complanda sunt
& cōmendanda. Dūica sca palmarum
clero p̄cuo & sequente p̄p̄to ad basili
cam scē marie deueneratꝰ. ubi in eminen
ti stans disputare ḡgi suo decreuerat
de p̄ditissima p̄thoplasti inobedientia
& de spe resurrectionis & gla. alonge m
plebe catenatū uidet demoniacū. qui
suoꝝ ducatu diu p̄ciam lustratis scōꝝ
patrinis nullū admisit solacū. Jn
tendebat in miserū homo tot' afflues
pietatis uisceribꝰ & p̄dicatione mīrū
pens soluebat̄ in planctū & gemitum.
cū ide uinculat' custodes exorare pce
pit ut ferro & nexibꝰ exolarēt̄ & ser
mone sci liber pasceret̄ & recrearetur

Exptū est ab eis. ⁊ obtenta ht̄ib⁹ ti
in reliquum uixit sanę mentis. Nota
tā ē fidelit̄ hora compunctionis. ⁊ ipsa
mucta ē momentū liberationis.

Qualit̄ abb̄ folbtus sanatur.

Memorat̄ abbas fulbert̄ diuitensi⁹
XVIII. ecclię. capitis ⁊ oculoꝝ molestia
laborabat incōmode. Is ipso dolore cō
pulsus ingḋit̄ ad archiepm̄ simplicit̄
fitens se p eum consequi posse reme
dium. ⁊ asserens se p uisū ammonitum
si aqua manib⁹ elapsa caput infunde
ret̄ qua in sacrāmētis utret̄. Repellit
a se hominē cum muria. impp̄ans eū
ñ beatū uirum respicientē immanias
falsas ⁊ mania. ⁊ sufficeret toci⁹ corpis
lauacro pleno reñ alueo. Sic quippe
ut sēptū est metuebat humilitatis
suę securitatē pdere. ⁊ quē admodū so
lent auari diuites pcuras diuitias
custodire. Repulsam suā pacient̄ ferēs
ablus ⁊ si ad modicū erubuit. tamen
aquā clā ministris obsequi optimu
it. lauit. conualuit. Mulier cecā d

Simile qḋ ⁊ mulieri cece lumiñ
XVII. contigit. que dū se uino manuū
ei⁹ post sacramenta medicandā mu
su conspicit. uidet mox ut expimen
tū facit. Mulier paralitica curat̄

Paralitica quedā omni m̄broꝝ cō
XVIII pagē soluta officio uite ⁊ ūtilita
te destituta. sanari se sēi benedicti
one dormiens uidet. ⁊ somno excus
so p amicos salutis suę negotiū explet.
Transeunti p̄sulu facit se obici. ⁊ au
ras clamore repleus ingeminat se ab
eo respici. sicut beata chananea roga
bat dnm̄ p filia. donec intercessoribus
aplis exclusa ē diaboli nequitia. Pre
terierat ñ despiciens orantē. s; t̄bam
cuntis sibi p talib⁹ faucntē. Vnde ⁊ a
pedissequis exquirens quid petat. qḋ
uelit. agnita causa emin⁹ signū cru
cis edit. ⁊ sic egra uenies sospes eri
gitū. & nullo optulante alacs regdit.

Qualit̄ capellan⁹ sēi p̄ti sanat̄.

Persona nobilis quidā cleric⁹ ipsi⁹
XV. uice dom̄i cū eo gradiebat̄ ad
palacium. ⁊ cū repente acerrime occu
pat̄ a ui febrium. Erat languor for
tissim⁹. ut ñ remaneret in eo halit⁹. ⁊
oñi modo uita ei⁹ desperaret̄. & de
functe ⁊ exequiis tractaret̄. Ingḋit̄
ad uisitandū eū sacēdos altissimi. sup
ponit manū ex mandato iacentis
capiti. munit eū uiuifice crucis sig
naculo. & potat eū aque salubri po
culo. ⁊ mox egḋiens accingit̄ p comi
sarū mystio. Quib⁹ finitis. intime cō
pacicndo ei reūtit̄. & meliuscule ua
lentē inuenicns ēsolatione attollit̄. ⁊
atq; uterū egressus ⁊ parate ñse accū
bens tñsmittit ei de sibi appositis qb⁹
ubertime refect⁹ lectū relinquit egtu
dinis. ⁊ p̄curens ex more uices sui
exequebat̄ ministerii. magendis que
tanto debebant̄ pontifici. Puule
giū humilitatis ei⁹ & p̄rogatiua. cui⁹
ut dignū est exp̄mentur lingua. Pu
er ñdic⁹ a sēo baptizat̄ despicientib⁹

aliis.

Egen⁹ erat peculio
XVI. pagano omnit⁹ infantulo. quē
p totā urbē baiulans a nullo sacēdo
tū potuit exigere ut aque salutis
eū dignaret̄ immergere. qḋ bn̄ suu
pompa penurie hui⁹ ñ attenderent
ut dissimularent ñ quelibet accipent
Oi rū qḋ qui intendere deberet expel
lende sue necessitudim ei⁹ oblit⁹ fide
liū filio fontē exquirebat lauacri.

& qui p̄ fuu despectu p̄mo aditu poterat
deficere importune mistabat a se nī re
nati culpā auellere. Videt q̄ sibi nī fuc
currentib⁹ alus speciale p̄cedenti be
nibto onīb⁹ oīa facto obuiare. dif
ficultatē qua p̄mebat⁹ untumare. so
lum eī qui subuenuret sibi restare.
Ventum ē dictū est. Descendit p̄mp
tissime ad fontes. dat futuro p̄ bapti
mū filio albarum uestes. imergit eī
baptisterio. & eundē suscipit a baptis
terio. Delegat ambob⁹ stipenduū. et
dū uni subuenit⁹. fit duor solacium.
& ut totū sup̄ eodē concludat⁹. p̄teri
ens de mīsula eusdem paupis se mu
tantis. corā omnib⁹ libare nī dedigna
tur. Sic mundi redemptor ad filium
reguli nī descendebat. ad seruū cen
turionis ire parat⁹ erat. Cleric⁹ p̄ cūa
X VII teo⁹ gallia dieb⁹ bnī. morte libatur.
secta artabat⁹ famis angustia. & p̄timā
dispgebant⁹ quocunq; audiebat⁹ sua
fecundior patria. p̄cipue ad patrium
heribti gremuū. tā p̄dem exp̄tū sibi
familiare⁹ & domesticū. Sup̄ hoc in
omni tra celebre nom̄ ei⁹ innotuit. ac
p̄ hoc nud⁹ familic⁹ & siciens ad eum
confugere dispositu⁹. cū quib⁹ & cleric⁹
mendicans uenit colomā. ut p̄ eī su
am exhauriret inopiā. Admisceat aqa
pem querentib⁹. nec eī questio aut
mora fiebat. ingdi uolentib⁹. q; despec
tui sibi erat & q̄d habundabat in tba
populosione. & q̄d priuato nī excipie
bat⁹ honore. Quo circa multiorem
impellit⁹ saxoniā. heribti nichili ha
bens elemosynā. & tendens in altum
cadit⁹ ab alto. & nullo se curante fit
pessim⁹ latro. Scūaria uolat. sacelegiū
p̄petrat. & dū p̄tiosā margaritā fugit
p̄da demonū mare subit. Noctu eī fura
tus sarcinulis fugam init nī domutat.
nī loco quiescit. fugere tanquā caleetnī
p̄sequat⁹ nī desistit. ut dū male usurpatas
dilibereret rescellas. quasi rā nī quicquam
pertus ad fores pulsaret etnas. q; dum
euadere nitit⁹ undicē. incurrit mundi
cē. & contiguus colone deb̄endit⁹ a
quodā negotior p̄posito. & statī custo
die municipat⁹ publice sublato latemo.
Insequunt⁹ amissor possessores p̄uasoris
uestigia. nec quouis subsistunt. donec
ad nemuī catenati p̄uenuunt p̄ undicta.
Exposite res agnoscunt⁹. agnite repe
tunt⁹. repetite reddunt⁹. reddite refe
runt⁹. De sola cruce usabat⁹ iudiciū. nec
erat spes euadendi piculū. dilatio nul
la in crastinū. q̄n deficeret p̄ suspendi
um. Noticia gestor domnū adierat
metpolitanū. eū sibi iubet sisti iudices
& iudicatū. in madūsione sua simulās
se in eū intendere aliud corde p̄tendēs
ueritatis facie. Adducit⁹ sistit⁹. de arte
disquirit⁹. disquisit⁹ sc̄ptore se fatet⁹. et
int⁹ uba p̄cula exorat ut sui misere
ret⁹. Non inquit ultio sinit te uiuere
qui fedissime te subegeris infamie. &
clericale dec⁹ ad dedec⁹ uolent⁹ inuole
ris. q̄ modo tuo contrit⁹ supflua appe
tere nī debueris. Tradit q̄ eī seruandū
egenor p̄curatori. ipse uista hora ad nī
sam discumbit. q̄d reo faceret secū consi
lio p̄tractans altior. eū ut mos ē in ea
frequentia alia curantib⁹. accito custode
clā mandat ut copiose reficiat⁹ clericus.
unde data ei argenti libra ambulatorio
epī eī imponat. ipse comitans eū dom
tute libratis uie reponat. Sic di filius
clausos inferis soluebat a tenebris. sic p̄
ditū hominem redemptū restituebat

supis. Vnde & is qui iure non poterat pm
iquitate penitencie seruat ē habundan
ti caritate. Quom̄ henrico ad ultimū
XP VIII Dicendū ab hinc reconciliat aug^to
quā obrē henric^o augus^t xpi mili
tē dū suspectū & infensū habuerit ui
delicet ut aiunt q̄d pmo electionis sue
tempe impii insignia ei cū dilacione con
cesserit & q̄d in alterū diadema trāsferre
temptauerit. Oansit mī ser uos dei
simulate pcis longa discordia & maio
a minore pl^s multo portabat^r iniectata
pacientia q̄d ab ea crebra pmeret^r contu
melia imponendo dona & mandata ad
rē n̄ attinentia. Ad ultimū colonia
ede ntat^r nimū deuenit q̄ē officiosis
sima uir dei assumptione excepit. Ppo
suerat namq; eū seuer^o arguendū & ut
sibi uidebat^r certe infidelitatis causa
affligendū. cū immunente nocte pcio
soporato cesari psona sacēdotalib^s infula
ta tribulis appariuit & eū cū auctorita
te ne quicquā sinistri ulterius in ser
uū suū heribtū molirē^t mīminando
extruit. Petrū hunc fuisse comcio & si
neq; dictū neq; scptū inuenio. Sic
alexander magn^o cū iherusalē conare
tur irrumpe^re tent^o ē a simili pontifi
ci ueteris ymagine pbibente ne quam
inde suus inferret cumb^s ingrat^o sibi eēt
pens uite exit^o. Sequenti die cū pcede
ret iad^o pontifex cū stola de curru exi
liens adorauit eū reuerentia pria dicēs
ñ hunc adoro. Et eū q; in p uisū uisus est
eodē modo. In crastinū q^s sedit augus
tus ex industria gnu facie & p mīnun
cios exigens immīsā pecuniā abeato pisu
le dīm eorde laudabat q̄d ab ignorantia
sua & indiscretione meruerit liberari
& condignū celis sacēdotē dicitet ue
nerari. Stabant q; in multis falsis insan
ter accusarent eū & ut dei n̄ amplius
ferens pcutionis hui^s flagellū subsu
sus lacrimis ingēdū^t ad pincipē cōā ēque
rens passionis sue moyosā intrumpiē de
lictū suū meū se nescire. neminē sibi
id posse obicere & ex uero diffimire sa
tius sibi de reliquo pīsulatu abstinere
quā tot malis urgueri & nimquā req^s
em habere. Ad hec august^s de throno p
rumpit & mamplex^as ipsius eaosculando
reuerentē meumbit se reū depuatum
miquo consilio ēfitens & cōmissi ue
nā supplicit^er expetens. Honerat iste la
bor in heribto sicut nec in oartino
difficilis & euangelico more ex corde in
dulget omnib^s offensis. Tū trino fede
rant^e oculo sub trinitatis testimonio ad
usarius suis erubescentib^s & pria fuga
delitescentib^s. Vnde uiri di suo uiata
se componunt^e solio. utilit^er summa tē
tantes sup statu & impii negotio. Ea
dem nocte expletis matutinor^e uigili^s
una dei hostia sol^s pnoctabat in psalmo
rū & oationū excubiis. cū imp^ator cle
rico uno comitt oratoū ostiū pulsat
& apto sibi silent^e sol^s subintrat. Duob^s
in unū ita positis. imp^ator clamidem
abicit remotis arbitris. pedib^s sēi aduol
uit^e se peccasse se reū psequit^e. erroris
memoriā remittat. serio sciens. q̄d neq; in
eū deinceps aliquā suspicionē habeat
neq; alicui^s accusationē admittat. Tri
git pppere pīsul a tria dmīn. stupet hu
militatis ei^s animū & habitū pstans
hestinā reconciliationē suffecisse. uesti
gia in se pretērite offensionis nulla re
sedisse. Addit etiā post discessionē ab
inuicē ulteriuis se n̄ uisuros. ut in eo
aduēteres ypheticę oculos futuroy scios.

Hec ut acta uere credant̃ ab eodem
relata sunt ut uere dicant̃ Q̃ uerũ q̃d
sẽi abalterut̃ aliquotiens dissentiunt
sicut in actib̃ ap̃lor̃ paul̃ & barnabas
& sc̃or̃ in sc̃pturis quã plures faciunt
De pũsis & nustis nichil mirabile si u
nũ nũ inserant̃ concordię q̃n nulla con
uentio xp̃i ad belial nec societas lucis
ad tenebras neq; pars fideli cũ infide
li Verũ hec sunt incõprehensibilia
dei iudicia & inuestigabiles uie eius et
occulta consilia q̃ nẽm nouit sen
sum dn̄i & consiliarius eius fuit et os
tendit ei & prior dedit ei & retribuet̃
illi q̃n ex ipso & p ipsũ et in ipso sũt
omnia ipsi gl̃ia in sec̃la ℣ XVIIII

Non multũ in sc̃o hoc exteriora sũt
attendenda miracula magis e
gypti & operis iniquitatis cõmunia
exclusis a regno dicentib̃ dn̄e in no
mine tuo pphauim̃ dęmonia eiecim̃
& uirtutes multas fecim̃ & fatue uir
gines a beatitudinis aula secludunt̃
que & uirgines dicunt̃ & tam̃ nõ recipi
unt̃ Tot & tanta scripta sunt ut ad
fidẽ eius meritũ sufficiant que si sing̃la
uisa & audita de eo scribant̃ modum
excipiant Erat ei ut nichil sup̃ fa
miliare & sollempne in commemora
tionẽ dn̄ice passionis missas tenere
ut eo licentius obtut̃ eius interior in
figeret̃ quo a beatis mundo corde
contemplacio diuina uidet̃ Sepe
liquotiens adeo interior rapiebat̃
spẽ sẽi subtilitate ut q̃d numquã aut
raro auditũ ẽ a paucis uix extius
ꝑspici posset in ipsa faciei suę humа
nitate Beato martino sacramenta
offerente glob̃ igneus sup caput eius
uidebat̃ & fragor gemmarũ adin
uicẽ collidentium in digitis eius audiebа
tur s; de facie eius nũ nisa simule q̃d nõ reci
tatur & q̃n ut cumq; eũ contulim̃ ogar
tino esiderandũ quẽ admodũ ẽferen
s̃ sit magno laurentio cui̇ iustitia
manet in sclm sęli q̃d dispsit & dedit
pauplb̃ & p eũ ęcclię facultates in ce
lestes thesauros man̄ paupm deporta
uerunt Q̃s merens & desolat̃ heribti
leuami ne nõ ẽ consolat̃ Q̃s quolibet
indigens necessario ipsius pmptissi
mo non ẽ fult̃ subsidio famosissim̃
nominis altitudine sitpat̃ obsequen
tiũ condensa multitudine descende
bat uno contentu̇ puero ch̃a ad salutandã
egenor̃ matriculã sicut eraticulat̃ lau
rentius lucillũ nocte illuminatũ u
sitabat & cyriacã uiduã & paupm pe
des q̃ in domo eius conuenerant cũ laẽmi
abluebat & eccliasticum censũ eis ub
rime expendebat Ita lux mundi et
sal t̃re heribt̃ contentu̇ pśentib̃ uris
siu redut̃ & uictuũ sumptu̇ liberalissi
me in nõ habentiũ dispęgebat usus ar
debant coram eo credente in lucẽ et
filio lucis p noctem clara luminaria
quęsebantq; cũ eo clerici uirginei pbi in
omni castitate & munditia q̃ ei̇ mensa
bilia uiderunt & agnouerũt
& p eos mundo innotuerunt Contin
git aliquando negligentia ut eadem
casu extinguerẽt lucerna & cubicu
lũ & dormientes remanerent in te
nebr̃ s; uir dei in circuitu suo claritatis
ꝑfunderet̃ radius & in stratu suo recu
bans dn̄m ꝑfusis exoraret ꝑcib̃ dextris
in cęlũ oculis & erectis manib̃ Q̃d un̄
eor̃ qui interant somno excit̃ audit
& expalluit & uera dicens testimoni
um ꝓhibuit id nõ semel ꝓstitans acci

dulie· quod multociens constabat eũ u
dulie· Sic archileuita uincentĩ uictorio
so magnifice martyrio tenebris horren
do clauso exastulo· celitꝰ emissa luce il
lustrabat a dño· & uenerando angelo
fouebat obsequio· & mulcebat alloqo
Sic benedictꝰ pat· subistantis sibi tũsi
tonis speculatione cucurrit in alta· ma
chinã unusã habuit sub oculis· qñdo
& seruandũ diaconũ magne pfessio
nis urũ mutę uultionis tellẽ adhibuit·
& germani animã in spera ignea· ab
angelis mcelũ deferri uidere pmeruit
Quo urtutib· & conuersatione in tra
posit ñ effulgeret· q sic omnipotenti
& ei' milicie placeret· Non exceptioni
quorundã quisquã eũ comparauerit·
qui spũ omnũ uisto plen' fuerit· Et
quiperand' inquã ẽ patarchis & pphis
uultis etiã ante legẽ· sine sub umbra le
gis· q licet in figura & enigmate pru
derent futura· tamẽ ignorabant qñdo
uenret & appareret incarnata uerita
facie manifesta· Beati hui' oculi q uide
bat qd illi uidere ñ potuerunt· & ẽsiũ
matũ audiebat qd illi ñ audierũt· ac p
hoc ñ immolabat in columba & turture &
bureis usq; ad temp' correctionis ipositi·
s; in labioꝝ uitulis & cordis contriti sa
crifitiis· Intꝑretabilis inquã ẽ sermo
ad dicendũ· ut pfect' uterit· sedm u
trumq; testamtũ· Vnũ in eo complen
dũ erat ut uult' ad huc iustificaret· & ses
sẽficaret· qd & ipse crebr' suspirando i sua
meulcabat dieẽs oratiõe· umã pecu a dño
hanc requirã· ut inhabitẽ in domo do
mini omnib' dieb' uite mee· & sitiuit
anima mea ad dm uiuũ· quando uenia
& parebo ante faciẽ dei & uidebo eum·
& eũ paulo cupio dissolui & ẽe eũ xpõ

multo enim melius qñ conuersatio mã in
celis ẽ· Appetebat ardenter uerã repmissi
onis tram uincentiũ· ñ eã quã oboe
ses aaron & maria ñ acceperunt p sortis
siue funiculũ· saluo qd filii eoꝝ leuite et
sacdotes deseruerunt i fedis tabnaculo·
& ipse ds hereditas eoꝝ fuit & possessio
Ergo priusquã inserat felix ei obitꝰ de
sepulchro ei' memoret· qd tãtũ tenet
a maioribꝰ· Primis temporib' ibidẽ excre
uerat tumulꝰ· unus semp cespite q̃mu
neus· & ab omni prꝰ feditate mundi
simꝰ· ut olim in eo illi' apiret' sepulchrũ·
qui in celis pmitteret etiã germinis
fructũ· Nonne ei' semp uirent herbi
di odores· & q̃tissimi eũ uarietate rep
sentant flores· eũ in ecclia ad edifica
tionẽ audientiũ recitant' uita· acta ei'
& mores· dũ fideles pplꝰ beneficia re
portant p ipsius orationes· qñdo & tot
egri sanitate donant· & ab obsessis de
monia fugant· & plane patꝰ dili
gens fuit sepulture cura· & filiis suis
sup ea impiose mandauerat· sicut testa
tur ubiq; scptura· & legit' de abraha
ysaac & sara· & iacob exhorruit recon
di in tra egipti· ioseph quoq; aduita
uit frs suos efferri ossa sua ab ea· Nec
breui claudi potest testiũ numerosi
tas tantoꝝ· qñdo & frequent' legim'
sepelies me· uel sepult' ẽ ille· & ille in
sepulchro maioꝝ· & ñ abre cõmenda
tur de dño· qd sepult' sit inmonumẽ
to nouo & lapide excuso· unq ñ dum
quisquã posit' fuerit· quoñ post par
tũ beata oaria semp uirgo pmanse
rit· Potrat longa series mirari scita
tis tue ouenerande pat̃ beatitte in
comparatione beatoꝝ ante legẽ sub
legẽ· sub gratã in mandatis dñi dicti

tor. h ure uitaret fastidiosa incõmo
ditas auditor. Verumtam bonũ cer
tam certasti. cursũ consũmasti fidem
seruasti. in reliquo reposita ẽ t coro
na ustitie. qua iã pfrueris pfecte
requiei plenitudine & pfrueris in
mensa dierum longitudine. De obi

XX. Sacerdos tu sci heriberti.
mag; dñi Heribrus gsa & hono
re reuerend. sciens sibi tñsit fm di
em imminere. ẽsummationis sue op
uoluit augere. S cõr loca circuiens
scõr corpa & cor patrocinia requisiuit
ones suas circũquaq; reuisit. aduso
lupor insidias arnauit eas pdica
tione. discedens sacdotali munuit
benedictione. Preoccupabat sibi sũpt
abitur peregre. ut & sufficerent mini
nere. & habundarent inpuentione. dp
plicuerat portũ mussie celebre quiri
nr mris merito & nomine. cũ inpor
tuna febrium ui sensim cepit pulsa
ri. & imalescente molestia in dies ac
dolore fatigari. S tratu suo recubans
celo tor imbrabat. & indeficiẽtẽ abo
ratione sp̃in ñ relaxabat. Sentiens au
tem se corpis uirib repente destitui
inflexibilẽ retinebat uigorẽ animi.
asserens exemplũ peccati filiis relin
qui a metr politano. siqd sibi deesset
qd ecclia omni debet xp̃iano. Vnde
& legatos festinantẽ colonia mittit.
seruũ dei p̃cipuum domnũ abbatẽ
helia ad uisitandũ se ꝓperare depos
cit. a ftib urbis p̃cis sue implorat au
xilium. ut tali ꝓpugnaculo suũ tu
erent exitu. Aduenies dict pat
iacentis cubiculũ ingdit. sermo spi
talis adinuicẽ de consolatione ani
me conseritr. qd si princeps mundi ad
filium dei uenit. & sum in eo nebul in
uenit. cauendum ẽ uam unusqsq; car
nis ingressuris. ne ei obstaculo fructu
sue ꝓuent salutis. Addit etiam qd e
uangelista Johannes dilect & elect
a dñõ uirgo & in eui ꝓmanens uirgo.
in ipsa dominicone sue assumptione
ne princeps tenebrarum sibi occurre
ret impeat sit cũ oratione. Ses quoq;
seuerim in tñsitu sci martini comi
tanti archidiacono exposuit qd u
derit. qd inimica pars illi obstando
obuiare temptauerit. & nebul suũ
inueniens confusa recesserit. Ps hns
omũb puidendum quantũ smul hec
mortalis infirmitas. ut ante horam
obstruat cuiq; aditr. aduersus illi uer
sucias. & ideo crebro p euuangelium
monuerit dns uigilare. ne domi
cilio patre familias. effodientes fu
res domũ possent intrare. Inde hor
tat epla Jacobi apli. ut ad infirmum
inducant ecclie prbi & orent sup eũ
unguentes eũ oleo in nomine dñi.
& saluabit infirmũ oratio fidei. & si
in peccatis sit dimittent ei. Quapp
inquit archipsul tu pat in adeo de
stinat. p fice inme hui auctoritat
unctionis exorat. ut quicqd nociui
contractũ est a meis sensib. bus fa
cris euacuet dono sci sp̃ẽ. Induit ab
ba uestib huic aptis officio. deferẽ
oleũ cũ honore debito. more suo confi
cit in corpe sci dei salutaris unctio.
& in conclusione ipsius offitii par
ticipat corpe & sanguine dñico. De
inde nauim inuect rheno coloniam
tñsportat. & in multa sera ueniens
uibet ut domus sci petri cũ grabato
ante crucifixum inferat. Ibi diuis

sime causam animę suę deo cōmēdauit⁊ & cōmissum sibi gregē ipsi et petro sępe numero committendo poraut. Quanta maltum p excessū rapī fuerit subtilitate⁊ cuius mens excogitare. cui⁹ lingua ualet sonare. Refertur post hec in eu bilis siu secretoriū⁊ melioi spe tempat meroiem circūstanciū. Dilectissimi ab hinc & alios uere filios ecclię nī patri⁹ se deserere⁊ suadens eis p consolatione sua de scripturis sēis & patrū testimo nis sermonē conferere⁊ & aliquotiens p se oratoni incumbere. Corruptionē hanc despiciens terrā iā dedignabatur respicere⁊ unū habens desiderū t̄ om nū conditoi assistere. Intimant cer te serus dei reuelationes ppe diē assu mendū eū nī superoi congregationes⁊ nec celant ei usa caritate uotiua. Un de & max exponī ad meduī q̄d the sauri ei⁹ erat reliquū⁊ distribuitq; in o culis ei⁹ ad dei seruitiū⁊ ne post se alicu ius auaritia male usurpando haberet meo dominū. Dant quedā seis in ec clesie sue ornamentū nī nulla ēferun tur parentib⁹ & amicis in ultimū fami liaritatis & amicitię monimētū⁊ illa domesticis heulantib⁹ attribuuntur⁊ ampliora xpō & paupib⁹ suis seponun tur. Recordabat apli dicentis. nichil in mundū intulim⁹⁹ sed nec auferre quid possum⁹⁹ & iob nud⁹ egressus sum de utero matis mee. & nud⁹ reuertar il luc. Erat meroi et luct⁹ omnū uox una plangentiū⁊ int̄ q̄s german⁹ ei⁹ iunio or & ipse comes inconsolabili mestitia torquebat⁊ & pcauens infuturū & tactus dolore cordis intrinsec⁹ intolerabilit affligebat. audierit & uidera frī & suis augu tū semp infestū⁊ & ideirco metuebat ne amisso hoc clipeo in se ultionis retorque ret ictū. Hinc geminat⁹ dolor amarissi mos emittebat flet⁹ quib⁹ intuentium compatiendo mouerent affect⁹. Tē seru or mot⁹ ei⁹ lacrimis. declina inquit fī mi a malis. & de bis que t̄a deo colla ta sunt bonis. honestis. & egenis esto liberalis. & ni formidabis horroē. potes tatis⁊ maxime cū nī multo post fac to eo de medio alteri maneat honor principalis. Stantem quoq; respicien⁹ & dispensatoē egentiū⁊ rogat an aliq dū sui & amici indigerent. ppt̄ oc cupationē sibi inseruientiū. Defecit aut pat̄ mi eoi horreū & pecunia⁊ nec est residui q̄d ab hodierno det̄ in ex plenda eoi penuria. Obtestat ilico maiores quib⁹ curā cōmittebat episco pii⁊ ne quid eis deesset pspicerent⁊ usq; ad subrogationē alterius domini. Nec quicquā sec⁹ actū est ab ei⁹ mandato⁊ quolibet uisionis sue ubo immutato Cumq; a quibusdā ppositis requirere tur⁊ quis eoi sibi substitueret⁊ nullus ait ni hoi succederet⁊ s; peregrin⁹ colo nue post me ī in longū psidere habet His ita compositis in ordine suo⁊ appo nendus pplo suo erat expectantib⁹ an gelis. Ergo astantib⁹ patria benigni tate salutatis & de bis que dei sunt plenius informatis. ultimū ualefaciēs eis ingressū offitium egressionis. moras iā posius dilationis⁊ quib⁹ remorabit⁹ ab aspectu diuine uisionis. Sic sēa a nima illa carnis solui⁹ exsultulo⁊ in multitudine pacis obdormiens in do mino. assumpta ē⁹ q; margarita que iacebat⁊ & posita in celestis regis orna mento. Sterquilinū hanc ipsā incor ruptibilitatē appello⁊ & abiectionem

m sterquilinio

humane infirmitatis nomino. Jam int̄ supnos cues emicat· ia int̄ ignitos lapides ętn̄u diadematis consceat. Descendebat ouaria ei obuiam cū choro uirgineo· ut eū mętna tabernacula excipiens repsentaret filio. Sollempnit̄ scis anniuat̄ ē oñib⁹ quoꝝ cinuit uita et uirtutib⁹ Patarchaꝝ ꝙphetarum exultat collegio· apłoꝝ medio locat̄ numero· uictoriosa martyrū insignitur laurea· confessoꝝ in mandatis dñi fidelium ꝑpudiat iustitia· & ꝑpetua uirginum floret munditia· agnū sequens quocunq; ierit· & in calculo candido nomen nouū scriptū sciens q̄d nemo scit ń qui accipit· O quā beata scōꝝ st̄ agmina· quib⁹ o scissime pat̄ berubte· tua beata sociat̄ anima mętna gla· O igrauit ad dnm̄ xvii kł aprilis ordinationis sue anno xxiii· ab incarnatione ů dñi anno millesimo cc i· Ipsa nocte sue assumptionis· longe positis epis & uiris religiosis manifesta ē ueritas sue dormitionis. Tūslatū ē aut̄ rheno corp⁹ ei· & illatū est scē dei genitricis q̄d ipse fundauit cenobio· & eū maximo cleri & ppli honore humatū ante altare in eode oratorio. Vbi quid uiuens ei⁹ spē egerit testat̄ caro mortua· dū p eum ibidē tot miranda signa fiunt & miracula. Nā mox ad sepulchrū ei⁹ ꝯuebant̄ languida diuisoꝝ corpora· & salutī redintegrata· uirtutē a defuncto accipientia· redibant sanissima. Vnde & consuetudinē fecit ciuitas· p tota tricesima cottidie eū adire & ei frequentare memoriā· & p mirabilib⁹ dei celebrē innouare leticiā. Pro quib⁹ benedict⁹ ds & pat̄ & filius· & spūs scs· qui facit mirabilia magna sol⁹ cui⁹ regni eternū· sal⁹ ppes· honor phenuitt̄ ꝑmanens· benedictio indesinens· gla ppetua· cuius essentia nec incipit nec desinit in secula aom. Explicit uita sci Heriberti colonien̄sis epi & confessoris· Vita scē GERTRUdis uirginis xpi·

Ac inseparabili caritate
Nlargiente creditu· atq; inuiolabili et
Cstabili fide
Tenem⁹· quod
desiderantib⁹
Acelestis patrie
uiā tenere· a
terrena lucra fundit⁹ relinquere· ad
ętna ꝑmia obtinenda ualet· adiuuare.
si de uita uel de conuersatione scōꝝ et
scārum uirginū xpi· ad edificationem
uel pfectū paruoꝝ· ueraciter aliqua licet
pauca scribendo aut ꝓdicando studeo
cōmemorare· quatinꝰ scōꝝ scārumq; uirginū ꝑcedentiū exempla cordis nri tenebras· flamma caritatis & ardoris scē
conuīsationis ualeant illuminare. Ꝑterea omniū opifice spū scō adiuuante· de uita beatissime uirginis atq; exemplo mris xpi GERTRUdis· uel de ē
uersatione q̄a sedin dim & disciplinā
regularit̄ uixit· sub axe celi· iuxta
id quod uidim⁹· uel ꝑ idoneos testes audiuim⁹· adiuuante xpō atq; sacra puella xpi cuius abbatissa· ac scā congregationi ꝑtinalensis monasterii· ubi scā uirgo ꝑfect̄ uidebat̄ postulante· scribendo conabor caritati ure intimare· Ꝙꝺ ordine de trina origine genealogiā assumpserit· huic sermoni inserere longum est·

xpi fundit dereliquit & neptē suam
sēc pedes ei a cunabulis sub scē regule
norma sacris litteris imbutā & nutritā
nomine wluedrudā in luce sua coetam
gregē regere & puupib⁹ ministrare con
stituit. Tē ipsa puella wluedrudis u
gesimū etatis sue annū habebat & ex
antiquo francor⁹ genere claro ipsa edu
ta fuit. Erat aut̄ uultu serena fami
lie cara lenib⁹ subdita dura supbis pau
pibus larga parentib⁹ pia eloquio blan
da caritate erga dm & pximū pman
sit pura. Contigit aut̄ ex odio patrono
ut regis & regine sacdotes pmuidiam
diaboli ulā de loco pmū p suasionē post
modū uellent puum trahere & res quib⁹
benedicta puella preerat nequit̄ posside
re. S; dñi misedia & seor⁹ orationib⁹ ptec
ta omib⁹ suis aduisariis xpō fauente cui
se ancillā deuouerat miro m restituit &
ita ei dns gram suā contulit ut qui an
tea ei p cupiditatē raptores atq; accusa
tores fuerunt depositā ferocitate & assū
ta largitate extiterint defensores omib⁹
abstractis bene dispositis xpi ecclie restau
ratis. Decimo deinde pmo anno ex
quo cre ditū sibi suscepit regere gre
gem p quinquaginta & plus dies fatiga
ta a langore detinet & solito more pau
peribus & egenis largas elemosinas tribue
bat ac sedm emangliū ab omib⁹ pacē
& benedictionē recepit. Que mr spūa
les dei ancillas fide & spe in xpō fiducia
liter spans. tresimo etatis sue anno le
tum emisit spm sub die nonas decēbs.
Ingremio aut̄ basilice beati petri apli
cū summa diligentia in marmoreo te
gul̄ tumulo ibiq; seor⁹ omnū resurrec
tionis expectat diē. Vnde digressi su
mus ad id REVERTAMVR. Captos.

Beata igit̄ famula dei gertrudis post
quā a unculo honoris relaxauit quasi
trū mensiū spatiū in oratione sca et ea
oratione se extendebat. suisq; ubum dnī
pdicando loqui non cessabat. spe gaudens
in tribulacione paciens mente inuicta.
uultu serena tūsit sui extremū opta
bat die. de carcere ad regnum de tene
bris ad lucē de morte ad uitā. Et cū
solo hic cēt corpe in mundo tamē cot
tidie tendebat ad supa. Cū aut̄ comi
nus oationi uacaret abstinentia se
mactaret addidit etiā cilicinā uestē
occulte suo corpi ne ullā mhac habe
ret refrigerii suauitatē. n ubi q fulge
bat sol in regno patris eor⁹. Cumq; ad di
em puenit extremū ita decretū ut in
ipso sepulture loco nullū laneū nec li
neū uestitū unmisit; pt̄ unū uelū uile
multū qđ quedā pegrina scīmonialis
ante dies plures p benedictione illius
rexerat ad caput coopiendū & ipsum
cilitiū nulloq; alio uelamine corp⁹ coo
periendū exceptis bis duob⁹ cilitio q
induta erat & panno ueteri q ipsū cili
tiū tegebat. Dicebat aut̄ qđ res supflua
nobis morientes nec uuentes aduu
uare potuisset. Qđ uerū ē sapientes test
antur. Deinde cū appropinquaret
dies assumptionis anime eius
uocauit unū de frib⁹ pcipuū eiq; ei di
cens. Vade festinanter ad illū pegrinum
qui ē remotius in monasterio. q appel
lat̄ fossū se & dic ad eū. Virgo xpi ger
trudis misit me ad te. ut mr̄ tu gemi
nali die migratura sit de hac luce qa
ualde timere se dicit. simulq; con
gaudet & ille t dictur̄ est qđ debeas
renuntiare. Vade & noli dubitare.
Qui mox impleuit que sibi fuerant

ussa· At ille sine mora ipsi misso dedit
responsu & dixit· Hodie xvii kl' aplis est
crastina aut die nr missarū sollempn
a illa dei ancilla & uirgo xpi Gertrudis
de corpe ē migtura· Vade et ut nī time
at neq; trepidet de obitu suo· s: leta p
agat· qā beat' Patricius epc cū electis
dei & anglis cū ingenti gla parati sunt
eā recipe· Vade & tu uelociter· Interoga
uit aut ille fr eū qu erat tūc missus·
si hoc p reuelationē diuinā audisset ut
ei p ordinē indicaret· Qui respondens
dixit· Vade & tu fr festinanter· Scie hoc
die crastina· Q̄d me pl' interrogas· Qui
reuisus nunciauit famule xpi quod
ei fuerat dictū· At illa quasi ex som
no euigilans hylarē reddidit multis
gtias agens deo· qd p seruū suū dig
nat' est se consolari· & ita de p missio
ne sua leta p mansit· ut p totā noctē
in psalmis & orationib' duceret uigi
liam· Crastino aut die dominica ho
ra quasi sexta uasa uri dei ūbum
sacratissimi xpi corpis & sanguinis
uasculi accepit· Et quando sacdos
dei dnicā secretā sententiā habuit
finitā· octesimo & nōn etatis sue anno
sub die xvi kl' aplis agens creatori suo
gtias· qd sine corruptione eā uocare
dignat' ē ad suū regnū emisit spīm·
Dū ibidē ego & alius fr Richuum' no
mine fuissem' euocati· uocauit me
ex nomine ille seruus Richuum' & dix·
Sentis aliquid· Ego aut respondi· Nī
si sorores in grandi merore· Cū hec
dixisse· talis odor suauissim' uenit q̄si
flagrantia unguentor' mixta· & redo
lebat illa cellula ubi scīm corp' iacebat·
& nos inde digressi adhuc in naribus
nrīs muri odoris illius suauitatē sen
tiebam'· Cumq; omia exequiarum officia
que circa beatissimū corp' agenda' imple
ta fuissent in sepulchro qd olim sibi ppara
uerat· cū dei laudib' ac sacdotib' & cla
cellis· corp' beatissime uirginis xpi Ger
trudis honorifice tūc' sepulture· ubi
cottidie orationū ei' pstant' beneficia·

Explicit uita scē Gertrudis virg
Incipiunt miracula eiusdem·

Quo multos homines
cernam' in hoc seculo u
entes uitā angelicā
ducere· unde hoc fie
ri poterit· nī qua q̄m
us corpalit' hic aput homines uiuen
tes sint quamdiu in corpe subsistunt·
tamē eor mens & conscientia in etnitat
solidat' & eor ipsor in contemplatione
diuinitatis inestabilit' occupat'· Ista &
hec fama xpi Gertrudis· cui' uitā uel
conuersationē a primeuo iuuentutis con
scipsim' quamuis hic carnalit' apud
mortales conuersata sit· & qubernatrix ex
titerit familior famulaturq; xpi q̄ sub
ditione sua deguerunt· nī tamē interio
rem uitā ac ppetuam mobliuionem
nec statū rectitudinis sue· nec morum
gūitatē· nec disciplinā rigoris amisit·
Idcirco apd' omnipotentē dnm p me
ruisse manifestū ē· post obitū ei' in mu
ltimas p ipsā fieri uirtutes· quatin' om
nib' innotesceret qui uitā ei' uel absti
nentiā corpis agnouerunt· nē etiā apd'
omnipotentē quantū optinere ualeat·
cū uirtutes que si fides pertinuit exigit·
dignat' ē ostendere ad sepulchrum ei'
S: aliquas exinde cōmemorantes ad
medium deducamus Capitulum·

Erat queda abbatissa treueris no
mine godesta· & hec abinfantia

sua dño consecrata fuerat. que scē gertru
di mamicitia diuina familiaritē ēstricta
debat. Que longe posite & longe dis
unctę mtē se fuerunt copulit & multa
rū miliarus terrarū & spacus mtiacen
tib⁹ oculo⁹ obtutib⁹ se uidere nequue
runt animo tamē atq; in cordis dilec
tione semp psentes fuerunt. que eģ
lem baularē seruituris militā. et do
mino in sinceritate cordis equalit sine
dolo seruierunt. Post multum ū
tempis spatium. contigit hoc qđ
ad memoriā uām uolo narrando reuo
care. Quadā die dicta di famula
o⁹desta in monastio suo posita. oran
dis causa in ecclam sua mtuit. seq;
ipsā ante altare beatę virginis oratione pstitit. Cum
aut finisset orationē & surrexisset.
seq; ipsā circumspiceret. subito aspexit.
uidit q; ad dextrū lat⁹ altaris stantē
scām gertrudē in eodē habitu atq;
in eadē forma qua ipsa formata erat.
diuq; ad eā. Soror modesta certā te
ne hanc uisionē. & sine ulla ambigu
itate scias me hodie in hac eadē hora
absolutā de habitaculo carnis. Ego sū
gertrudis quā multū dilexisti. Tē illa
mt⁹ se tacite cogitabat q̄d tanta uisio
debuisset fieri. & die eadē uisionē can
dē nemini indicabat. Cū aut dies crastinus aduenisset. ciuitatis epi nomine
clodulfus. uenit ad monasteriū pdicte
famule dei modeste. Tē illa mt⁹ alia col
loquia di uirgo mtrogauit epm de
scā gertrude. in quali habitu & ordine
uel specie fuisset. dr alle stati p ordinē
narrauit staturā corpis ei⁹. & speciē deco
ris ei⁹. Tē beata o⁹desta intellexit ex
signis q̄ ab epo audierat uerū ee q̄d ui
derat. & dixit ad eum. Hoc it nē confite
or q̄d ante celabā q̄d in reuelatū fuit bi
terno die hora qsi scarta. qa de hac luce
ipso die & eadē hora migrē. Et p̄ōtatorē
rē p ordinē narrat epo. Ille aut ipsam
horā & diē consignans. inuenit ita fac
tū ordinē rei. sicut & supdicta abba
tissa pri⁹ indicauerat. Post annum
aut decimū obit⁹ fuit in monastio nun
alia ignē exortū fuisse asseuerant. ubi
ipsa pfuit scā gertrudis ad huc uues
in corpe. In tantū ū ut dicunt erupit
flamma uehemens. ut null⁹ mona
chor⁹ uel uirginū seu uxor⁹ ibidē consis
tencium ullā spē haberent ad liberandū
monasteriū de incendio. Ipse aut an
cille dei que ibidē congregate fuerant.
foras murū ext monasteriū. ad uici
na loca fugerunt. Tē uir uni⁹ cui mo
nasterii cura cōmissa fuerat regi
re. repente eleuans oculos suos. uidit
scām gertrudē stantē in summitate
refectorii in ipsa specie & habitu q̄ ipsa
fuit. & cū ipso uehemine q̄ erat coopta
semp tectabat flammā de domo. Ille
aut uir tanta uisione ñ pterit⁹ & gaudio
replet⁹. socios suos hortabat⁹ ut ēstanter
laborarent. Ipse aut concito cursu as
cendit surs⁹. ut uideret exitū rei. Tē
murū in modū subito uiderunt libe
ratū monasterii de incendio. Miracle

Alio quoq; tempe. admonuit scā ali
que ex soror⁹ p uisionē. ut lectulū ubi
scā gertrudis post uigilarū orationē
solebat fatigata mbra aliquid requie
cere in ecclia trsferrent. ut nul⁹ hom
nū ultr⁹ fuiss. aus⁹ mgdi. Tē pdicta
di famula dñica abbatissa neptis scē ge
rtrudis q̄ sec⁹ pedes ei⁹ fuerat nutrita.
gaudio repleta ē p tanta signor⁹ mira

cula. & congĝgata unnisa congĝgatione. ipsũ lectũ tulerunt. & deportauerunt eũ cũ honore. & dei laudib' in basilicã sĉi pauli apli. Fuit quedã puella in regione eadẽ. qm̃ grauissima egritudo depsserat. ut null' eã medicꝰ p annos plurimos sanare potuisset. & ad extremũ lum̃ oculoꝝ suoꝝ amisit. & ceca efficit. Cũ parentes illius puelle tulerunt eã. & secũ duxerunt ad monastiũ niuala. ut saltẽ inuenirẽt ibi medicũ q eã curare potuisset. Cũ in ipsa nocte apparuit ei scã gertrudis p̃ uisũ. & dixit ad eã. Puella noli dubitare. sed crede in dnõ ihu xpõ. & uade ad lectũ qꝺ ẽ positum in ecclia sĉi pauli apli. unꝺe gertrudis requiescere solebat. ibi acceptura es sanitatẽ de omni tbulatione quã in corpe tuo patris. Ipsa autẽ puella ppt̃ grauitudinẽ corpis sui. antẽ diẽ tciũ puenire n̄ potuit illuc. cũq; cuncta congĝgatio hora tcia ad opꝰ diuinũ ẽsisteret. & ope dei completo. supueniente q fuerat infirma. tulerũt eã sorores. & adduxerunt ad lectũ ubi ulla fuerat ambulare. Cũq; se in oratione p̃sternneret. & ad lectũ meliasset. statim aperti sunt oculi ei. & totũ corpꝰ qꝺ ante uulneratũ fuerat. ita repente sanatũ ẽ. ac si numq; quicq̃m uulneris habuisset. Illa autẽ dnõ gr̃as agens. gaudio magno repleta ẽ & exultatione. reuertebat̃q; ad suos parentes. His ita; gestis. contigit ut p̃dicta abbatissa neptis sĉe gertrudis migrasset a sclo. que post ipsã grauissima extitit infirmitate. si monasterio. Cũ cuncta familia unanimit̃ omnis unã puellã ex nobili genere orta. sibi elegerunt abbatissã. cui nom̃ erat agnes. que & ipsa simulit̃ nutrita fuerat a beata GERTRUDE. Igit̃ supdicta dei famula agnes. edificauit ecclesiam in honore uirginis xpi gertrudis. Die ũ eadẽ qua ecclia edificata fuerat. & lectũ in ea deportatum. ipsa nocte omnis sorores in eadẽ ecclia cũ reuerentia sollempnitatis uigilias habuerunt. Finito aut̃ matutino tempore. uix lucerne extinguebant̃. que semp in oratorio eodẽ ardere solebant. Oratione aut̃ facta cũ & ipse sorores ad orationẽ in eandẽ ecclam intrasset. uiderũt omnis lucernas ardentes. qs antea extinctas dimiserunt. Vnde factũ est. ut diuulgaret̃ hoc miraclm̃ p uniuersã regionẽ illã. & talis fama exiit de uirtutib' ei. ut omnis q longe aut ppe erant. uenirent ibidẽ querere ad sepulchrũ uirginis remediũ animarũ suarũ simul & corpoꝝ. & cũ di adiutorio omnis q ibidẽ ad amorẽ diuinitatis auxiliũ querebant. sani atq; incolumes inde reuertebant̃. Erat quidã uir in finibus uicinus loci. cui' uxor ceca effecta est. tulitq; eã uir suus. & adduxit eã ubi scã uirgo quiescebat. ad supdictũ monasteriũ niuala. Cũ aut̃ ecclam intrassent. & illa steterisset subt̃ unã lampadẽ repente effundebat̃ una candela sub qua ipsa stetit. & effudit supra palliũ q̃ induta erat. & ex ipsa gutta ungebant̃ oculi ei. statimq; illuminata ẽ mulier q fuerat ceca. Inerastinũ aut̃ confortata ẽ in fide & spe. & pauit ad dom̃ suã. Longũ enim̃ totũ p ordinẽ enumerando p̃stringit. q̃nta fecisset dns p eã omnib' ad eã confugientib' & causã salutis ab ea q̃rentibus. Nã cũ di adiutorio omnis inde incolumes reuertebant̃. q nom̃ ei' cũ fide in

uocabant. De quacumq; tribulacione op
pressi erant statim eos cū dei auxilio liba
bat. Alio quoq; tempe latrones quen
dā puerū comprehendentes ligauerunt
eū. Cumq; diu teneret inuinculis uolu
erunt eū in captiuitate exp̄tam uen
dere. Tē subito puer rememorans eū fi
duciā nouā sē gertrudis deprecat eam
ut sibi auxiliū impenderet. Statimq;
ceciderunt uincula de manib' ei' quib'
colligat' erat. & cepit currere ut aufugi
ret. Illi aut uri qui uinctū eū habue
runt. simult cepunt currere post ipsū
ut eū comprehenderent & nō potuerunt.
sicq; liberat' ē puer de manib' inimico
suo. Iterū aut quidā uir in magnus
criminib' inuent' ē. quē dns suus uoluit
teneri. & uinculis constringi. Tē ille
infelix angustia posit'. & animo pa
uore p̄cussit'. ipse nec oīs cetri q̄ illic ad
erant. nebul de uite ei' longitudine
spuluant. Ille aut qui erat uinct'. ē for
tat' in spe. & deprecans sanctam gertrudē
ut sui misereret'. statī in ipso tempore
sensit fractū ee ferrū unde strict' erat.
Qd ipse secū detulit ad monasteriū niui
alense. & oīs portas ostiaq; ecclesiarū
apta reppit. & ad ipsū sanctū lectulū p
uenit. ibiq; liberat' ē p uirtutē sancte
gertrudis. Anno aut ab hinc iii
post obitū beate gertrudis. inspiran
te dño uenit in cor suū germane no
mine begga. ut sibi ipsi monasteriū
construeret. Postea ū in tali deuotio
ne uenit ad supdictū monasteriū nui
ala. postulauitq; abbissā p̄dictā ag
nē simulq; omnē congregationē. ut ei
aliquid adiutorii p̄buissent. de causa
spūali. unde maxima necessitatē ha
beret sue deuotionis initiū. Tota aut
ulla congregatio amantissimo animo
suscepit petitionē quā ipsa postula
uit. & dederunt ei reliquias & libros
sanctarum scripturarū. similit̄q; dedert
ei in scō habitu spuales sorores. que ip
sū monasteriū docere potuissent re
gularis uite disciplinā. Tē christianissi
ma matrona acceptis bis omnib' q̄ad
religionis reuerentiā p̄tinebant. eū
honore & reuerentia hec omnia secū
detulit ad monasteriū suū cū gaudio
magno & exultacione repleta. Cum
aut appropinquassent monasterio ubi
tendebant. leuauerunt cū cantibus
cruces & laudes dño decenterunt. por
tauerunt̄q; reliquias & lectū scīm
quē secū detulerunt. & posuerūt eū
uxta altare sē geneuefe uirginis.
Quis aut hominū ūbis explicare pos
sit. quanti ibidē cottidie a demonio
mundent'. quanti infirmi curent'. & ex
omnibus tribulationibus liberentur.
Anno aut sedo p̄fectis omnib' & be
ne dispositis. matrona illa migrauit
ad dnm. Post ii multos ū dies. uenit ad
idem monasteriū quedā religiosa femina
ex nobili genere orta. cui nomē erat ad
ola in omnib' uere ancilla xp̄i. in habi
tu casta. in humilitate religiosa. in ca
ritate nō ficta. in elemosinis semp' ac
paup̄ib' larga. egenis & p̄egrinis hospi
talis. sī dubitacionē habebat. utrum
dns tanta signa p̄merita beate ger
trudis dignat' ēet ostendere an non.
Vnde contigit. ut ēternio inde oriret'.
sic tamē quasi p̄ locū int̄ predictā ma
tronā & unā famulā dei in monasterio
Quadā aut die. interrogabat eā matrona
dicens. Quali die erit ista festiuitas
sē gertrudis. Illa aut respondēs dix-

Q uinta ebdomada in quadragesima in
vi feria. At illa dixit. Absit hoc a me.
ut in hac sollempnitate aliquid exī so
litum pensū seruitutis mee augere in
uelim in refectione. Ipsa aut puella re
spondens dixē. Si aut ipsa aliquid apd
dnm impetre potuerit. faciat t ut eo
dē die uolenti nolentiq; facias caritatē.
Cū aut appinquasset dies ille. tē omis
qui ad sollempnitatē illā conuenerant
siue femine siue monachi. cū honore et
reuerentia celebrabant diē illū. Exple
ta aut sollempnitate mīsārū sūpserē
cibū potūq; cū grārū actione. gauden
tes ex omīb' eēis quib' licitū fuit qua
dragesimali tempe uesci. Sola aut ma
trona eo die nī comedit. Erat aut ei
filius paruul'. quē multū delicate di
ligebat. Sup uenies aut infans. peti
it ut sibi ludendi licentiā daret. Illa
aut dixē ad eū. Fac qd uis. Infans autē
uocabat. currens huc atq; illuc. quē si
bito contigit cecidisse in fontē. q illic
erat. et tamdiu ibi iacebat. usq; dū so
rores de mīsa surrexerunt gaudio re
plete et bene refecte. Vna aut de soro
rib' supuenit et dixē. Scitis qd iste fili'
matris mortuus ē. Illę aut mīrogā
bant eū qs illū occideret. Illa aut re
spondens dixē. In fontē cecidit. ibi mer
sus ē. Tē scīmonialis que ante contin
debat cū ipsa matrona de uirtutib' scē
gertrudis. exclamabat uoce magna
et dixē. Scā gertrudis tu hoc fecisti.
qm nolebat mat' infantis credere vir
tutib' qs p te dns opar' ē. Et aut utrū
Obsec scitatē tuā scā gertrudis uirgo
xpi. et p dnm nrm ihm xpm te aduo
ro. ut sicut apd dnm impetre potue
ris. ita eū resuscitare digneris. Et ec
ce puer ire festinanter ut peteret p infante.
Cū aut iret. mat' ei obuiabat ei q̄si ppe
mortua et dixē ei. Qd facis soror. Illa
respondens dixē. Qd ego facio. et tu fac
simulit. In ueritate credo. qa in hac ea
dē hora t unū restituet filiū scā ger
trudis et reuiuiscet. Tulit aut infan
tē. et posiuit eū iuxta lectū scē gertru
dis. Vix mirū in modū aspicientibus
cunctis q aderant. surrexit infans q an
te erat mortuus. Ex illa die p̄dicta ma
trona cepit credere uirtutib' scē gertru
dis. Eadem ū hora conuocans uniūsā
familiā suā. impleuit postea qd negauit
de caritate. et in crastinū missā celebra
ri fecit in honore scē gertrudis. Infans
aut absq; ulla lesione minister' illic. et
manib' suis potū p̄bebat unicuiq; p or
dinē. In qua supdicta matrona illi sem lec
tū auro gemmisq; p̄ciosis undiq; circū
cinctū pulcherrime exornauit. In qua si
cut sepe multas lucernas spūales in
hoc mundo xp̄s illuminare dignat' est
ad ullo; eruditionē q hoc credē qd spē
sēs p os dauid p̄nuntiauit. mirabilis ds
in seīs suis. ds isr' ipse dabit uirtutē et
fortitudinē plebis sue benedict' ds. Qa
p digius opib' merces sine fine manet
cū xp̄o. ideo ad augmentū fidei carita
tis urē conabor scribe. qd omp̄e ds p me
ritū scē uirginis gertrudis face digna
tus est. Quadā die aduenit una fe
mina nomine adalbga. de pago uenne
nensi. de partib' martimis. ubi sēs vale
rie requieuit. in q ipsa ceca nata fuit.
Anno sexagesimo secundo etatis sue.
apparuit adalbge scīmonialis uirgo
albo pallio uestita p horas tres. admonu
itq; illā dicens. Festina ad sepulchrum
scē gertrudis. et illa te adiuuabit. Post

bane uisionē· surgens illa cęca nuntia
bat bec p ordinē mat sue· dt illa nega
bat bec dicens· Non credo te ee tantime
riti· ut virgo dei gertrudis t in hac visi
one locuta fuisse· Ipsa aut cęca refusa est
tristis· ueniensq; ad unū sacdotē· nar
rauit ei omnē visionē· dt ille respon
dens dixit ei· Noli dubitare· si; festina
in pagum bragbant ire ad monasterium
mutalense ubi requiescit scā gertrudis·
Ipsa aut cęca exhortata ē in ubis ei· inen
semq; unū preuit in uia quo usq; puenit
ad monasterium clotosa· Ipsa aut nocte
apparuit ei dei virgo gertrudis· & dice
bat ad illā· Festina· noli dubitare uem
re ad sepulchrū virginis xpi gertrudi·
Illaq; surrexit festinans quantū potu
it· ueniitq; ad monasterium nuuiala· ubi
gertrudis scā requiescit sub regimine ba
silice sci petri· ubiq; prternens se ante al
tare seu sepulchrum beate gertrudis·
magno labore estuabat· ita ut manib'
suis rumperet capillos capitis sui· & ma
ximos gemit' emitteret· uidentib' mul
tis astantib' de ipsa scā congregatione be
ate gertrudis q; hui' rei testes fuerunt·
& in primo gallo· cantu· sicut lacrime eru
pere solent ex oculis· ita exiuit ei sanguis
& mox illuminata ē· & clare uidere ce
pit· Ipsa ū cepit laudare dm· & omīs qui
ibi aderant· q; a omp̄e dignat' ē ostendere
sua pietatē p merita ancille sue gertru
dis· factū ē aut hoc kl' septembris anno
vmpostq; cū di prudentia· aggripina gu
bernata· exiuit & mat spualis scē congre
gationis mutalensiu· Nē aut de uirtutib'
ei' & miraclis fact' sit dictū· Nonenī p or
dinē explicare poterim· q; cottidie p eā
dns facere dignat'· Deprecem' q; & nos dum
ut ei' orationib' dignet' nos adiuuare·

cui ē bonor uirt' & impium m seta se
ruorū deo· Explicit uita scē
Gertrudis uirginis· Passio sci
vergilii epi & cōfr.

MAGNIFICA·
scōr patrum meri
ta· pio uigit' affec
tu uenerari oportet
eccliam catholicā·
ut fidelium memi
bus reuocet' immemorā· qualit' illi fue
sacre p̄dicationis dogmate· religionis
uere p orbē fideiq; germina p̄pagarent·
& antiqui pagane sup̄stitionis erro
rem usq; quaq; delerent· Erant enim
illi patris familias qui ē xp̄c indefessi
agricole ac messores· ad excolendā am
plissimā hui' sei aream fidei cultores·
qui ubi ut q̄d ipse xp̄c p̄mo semi
nauit· sub uigili cura seruarent· ne
illud ex diuturno situ neglectu· sen
tes & uepres penit' suffocarent· Vn
de illis querulantib' de zizaniis que
inimici hominis sup̄seminauit neq;a·
dnica uoce p̄cipit· Colligite p̄mo zizā
nia· & ligate ea fasciculos ad comburen
dū· tritic aut congregate in horreū meū·
Q̄d sci patres nri rite pagentes· ut pote
rat salubris uisionis haut immemores·
quicq̄d sibi antiqui hostis seminū fidei
salutaris agello uendicauit ex creduo
ure· eor curiositas fundit' extirpauit·
ac insolubilib' peccator nexib' implica
tum ineartinguibilis gehenne incen
dio diudicauit crematum· frugū
aut maturitate messores exigente·
defert' ab hinc tritic in horreū p̄dic
ti patris familias· hoc ē simplicitas
uirtutū p̄cuntib' omnia· transpor
tat' ab anglis in puradysiace locum

ditatis amena gaudia· ubi nemo collo
cat· ñ qui alma mor puritate ttitece
fertilitati albedinq; simulis reddat· Qd
plura· dd tale g op' ecclie rector deser
uiuit anim' in talistudio tota eor fer
uebat intentio· Int quor consortium·
beatissim' pfui cuergiu' accreuit· qui ex
nobili papia sedim seli fastu pgenit· tum
gror ciuitate fuit eaor· que gallicarū
tē tempis urbū maxima pollebat· Nē
aut pristina dignitate eneruata· stat
magnu nomnis umbra· In qua di ur·
postqua in apo sacri baptismatis fonte
renat· exiuit· infanti los uagit· de die
in die mauiculis pficiens incrementis·
ptendebat insignia grē & uirtutis· for
ma utriq; speciosꝰ· & toto corpusculo leta
bundꝰ· In grē parentes sue pls felicitate
gaudentes· supne clemencie p etate in
dolis beneficio ugit· gras referebant
& laudes· ipsiusq; apo seruturū munere ppe
tuo deuouerunt· ac iuxta ritū ecclīasticū·
nazareū dño mancipare disposuerunt·
Jā ū de sedulitate discendi· de monū or
namento mirabilu· ñ op' ē dice· cū nulli
relationis stilꝰ ualeat explicare· Nā ult'
modū etatule semp pn labois exercitio
occupat· aut se fatigabat oationibꝰ· aut
scolizabat sacris lectionibꝰ· & siquid rec
ti aure peeptat· cordis armariolo memo
rit' recondebat· sicq; cū ad huc paruus
etate· tanto tamī coetaneos conuersatio
nis gra· & mor supabat honestate· q̄nto
minores stellas lucifer claritate· Nuper
nāq; eruditionis tdit· uir dū pmis lit
teris immolabat· & tamī q̄dā magiste
rii & scientie pulegiū sanis morib' mu
tabat· atq; annos pmeuos q̄ideue ma
turitatis officio commetit· pfectū ho
minē est exemplis & morib' euidentissi
me comitat· Hic numerum lectionū assi
dens indefessꝰ· pūdiolum ptēsit mueſpm
offensis parentibꝰ· & ut ses damel abstinēs
a cibis delicatioribꝰ· paruo contentꝰ· assue
uit magis sustentare· quā corpulem ale
re· S; q̄d sibi subtraxit pauptibꝰ erogauit· ac
nomā clerocimi sic digne conuersationis
usibꝰ coequauit· & mundi gram ia etatu
la tenellꝰ religione g̃ndeuus calcauit· q̄
tuꝰ magistra spē sei gra· de luttere uetus
tate g̃dari ad nouitatē spē & gram at
tolleret· & digne in ulor numero aggga
retur· de quibꝰ p archiaplm dicit· uos et
his genꝰ electū regale sacerdotiū· Inte
rea uir Severinꝰ colonensis ciuitatis e
piscopꝰ· nomine uidelicet & merito· do
te magnific· ac p cuncta laudabilis of
ficio exigente cure pastoralis sue parro
chie ecclias circuibat· & sedim sanctioni
canonice instituta· doctrīe & edificatio
nis gram singlis ministrabat· S; pecca
tis exigentibꝰ xpianor tē tempis· sub ba
chania paganor· tanta arriana heresis
in gallis pullulauit· ut louice quibꝰ erant
uere fidei cultores incluti· uix remanerēt
imptuse· quā p'dictꝰ uir dei severinus·
quocūq; se uertit· gladio sue lingue ab
rasit· Cui rei studio· cū etiā addicta· su
perus metꝑolim deuenerena· & ibi pfidꝰ
cultata· ttico & arriana superseminauit·
tractatur· utriq; de statu ecclie· & de pue
ritiꝰ animarū· ilico pmū ex fribꝰ q̄ dignu
tate & cura ipsi ecclie ꝑerat accersiuit·
& qui eor· & quoñ in diuinis cultibꝰ se ha
berent· cū omni sollertia requisiuit· Ad eu
ius interrogationē· sacēdos uenidie respon
sionē congruā· p ut usui fuerat ordina
uit· & int' ceta etia· sacri pueruli muras
pmitias fidelit' meruerunt· Audiens hoc
archiepc· gaudio quippe replet· tanq

laudis tyrunculū suis conspectib⁹ statī
ꝑcepit adēē· uolens uidelicet an ita res
se haberet purius uenrilare· Qui cū mei⁹
uenisset ꝑsentiā cepit beat⁹ pontifex ꝑ
clare indolis animū· ubor dulcedine et
blandis affatib⁹ aucupari· paulatīq; mei⁹
sanus responsionib⁹· ult⁹ spē scitatis myſ
terū intueri· Illū ů deinceps ardentissi
mo dilectionis affectu affluians· int⁹ am
plex⁹ & oscla q; secū ꝓgeret fuit exhor
tans· Jā aut⁹ sacer aꝑi scolastic⁹· q; fieri me
ret⁹ iuxta intꝑretationis grām parſ
dñi & funeſs hereditatis ei· mundanas
glas ac fallaces diuitias seli omnino
contempſit· ad mores q; & obedientiam
mandator ei⁹ studiū inclinauit· simpli
ciq; uictu & uestr content⁹· nichil ear⁹
dñm possidere curauit· immo tā sapient⁹
discernens q̄d dō displiceat q̄due etiam
placeat· iuxta aplm rationabile obseq
ium deo reddebat· totiūq; uite cursū ex
ei⁹ sententia ordinabat· q̄a sicut mal⁹ est
facere dei uoluntatē quā nosse· ita pri⁹
est nosse quā facere· Inter bone conuſa
tionis successib⁹ uegetat⁹ & longe consue
tudinis beneficiis· ad hauriendū ꝑcep
ta uite salutaris· amore insaciabili· celeſ
tis sapientie fontib⁹ incumbebat· ac ue
luti apes· florigera diuinor eloquior ꝑ
ta decerpens· int⁹ cordis aluearioli· fa
uos fidei & uirtutū gemmiferos coap
tabat· Precedente ů tempe· uidēs archi
epē alumnū dñicū & etate et morib⁹
decent⁹ ornatū· tāq; maioris grē· susci
piendis honorib⁹ tempestiuū· ne sub mo
dio quidē diutius lucerna lateret· su
p candelabrū posita in domo dei agen
tib⁹ luminis beneficia ministret· sane
prudenti consilio diuinis illū cultib⁹
& altaris ministerio admouere decre
uit· ac p singlos gd⁹ put decebat sollēp
nit⁹ ad diaconat⁹ officiū usq; promouit
Jamū uix poterit enarrari· quant⁹ & q̄
lis in amministratione assumpte dig
nitatis effulsit· quantoq; & mor & opm
moderamine iugū impositū· ni pari ta
men ceruice portauit· Sciebat enī sicu
ti legebat septiformis eccle sacmen
tū· & q̄d altari assistentiū septenarius
exigat numer⁹ columpnarū· Incredi
bile ů ē quantū se ꝑstrinxit in dei obser
uantia mandator· ne uidelicet tam
te grē uideret⁹ manū usurpare voca
bulū· Porro iuxta legis eniole in dei
tabernaculo die ac nocte didicit mtes
sensibilit⁹ exculare· & mīse dñice assidue
deseruire· uirtutū operatione ꝑclar⁹ sus
cepto ministerio dign⁹ ut sine defectio
ne ex omni parte ꝑfect⁹· Ş; paulopost
intuallo dierū· quante grē ac meriti
haberet⁹ diacon⁹· diuina pietas uoluit
hominib⁹ fieri manifestū· Quodā itaq;
tempe· scilicet die dñico· cū ex more o
rationis causa· secreta noctis in hora·
sca circuiret loca cū archiepō· simul
in tram ꝑstrati· celestis militie dulcē
melodiā audire meruerunt in celo
Q̄d cū nesciret quid significaret· se
nex doct⁹ monitu angelico· scīm mar
tinū nuntiauit migsse de selo· ange
losq; psallere· de ei⁹ animę aduentu
optato· Unde diacon⁹ dñm quā mul
tis potuit gtārum actionib⁹ cumulā
uit· ac rē tacit⁹ considerauit· Interea
beat⁹ pontifex etate senescens· utrīq;
ꝑsentis occubitū innuere ꝑnoscens·
illū pia deuotione ab ipso edoctum
migrat ad xp̄m·

lectio prima·

Metropolis agrippina colo
nia orbata pastore suo scō seve

rmo · cler' & popul' cū uotis & p̄cib' be
atū euergustum imploraūt · sibi p̄esse
ac uix tandem pec̄t' mur̄ abstinentie
quamuis tam solitum carnati cedere
fec̄it · P̄ouro pontificales gestans insu
las · statū ec̄lie cottidie in melius au
gmentabat · cui' familie cibū in tem
pore oportuno dabat · commustū p̄sm
onabilit' instruebat · omni urtute
a peccandi consuetudine retr̄hebat ·
omnib' dolentib' clementr̄ subuenie
bat · tanta elegantia urbē ornabat ·
quod aurea colonna ab incolis nom̄
habebat · O culū ů sue mentis ad do
minū semp̄ conuertebat · illudq; e
uuangeliū cottidie in mente uolue
bat · qui habet habundabit · & qui n̄ ha
bet · id quod habet auferet' ab eo ·

Sed iam antistes de die lectio ii ·
in diem de urtute in urtutem
p̄ficiens · & senili etate grauescen' do
lore capitis nimiū occupat' · more so
lito sacrata loca circuiit oratum ·
Cū ů ad sc̄or̄ martyrum graecinis
sociorumq; cui' uere infirmantium
refrigerium asylum deuenit · mox
ut ecclesiam oratum intrauit · in
memoriam sc̄or̄ solito uersū exulta
bunt sci in gl̄ia psallere c̄epit · Sta
timq; genubus flexis · letabunt' in cu
bilib' suis · diuinit' responsum acce
pit · Q̄d diuine urtutis oraculum ·
uiro dei p̄ manifestacionē sp̄ē reue
latū · docuit illuc ferie diem fore · q̄
martyres sci reddebant creatori q̄d
meis n̄ potuit mori · Vnde usq; ho
die illius diei gaudia ita fecit inco
lis digne celebrari annua · ut om̄ib'
sc̄orum fiat intercessio continua · Scs
ů pontifex ex sc̄or̄ aditis puluerem
languenti capiti cum sc̄e crucis signa
culo imponens · sanit' recessit · ueluti iam
repuerascens lectio tercia ·

Nec min' doctor ec̄lie · spectans co
ronā iusticie · cura pastorali solici
tus · ac fidei calore inflammat' · causa
abiciendi fetoris ydolatrie · tungrim
cuitatē qua fertur clarā originē tra
xisse · diuina sciencia p̄destinante · in
trepid' pagebat uisitare · Ibi sane cum
omī auctoritate p̄dicabat · & errantes
ad uiā ueritatis ducebat · & praue agen
tes & delinquentes seu negligentes ut
cito corrigerent se · bonos & mediocres
ut meliores fierent · optimos ut in bo
nitate p̄sisterent ammonebat · erran
cuiq; corda p̄dicatione sc̄a sufficient' re
plebat · Interea cū dis eū ad dignam
mercedē reuocaret · & ut cursū consum
mationis felicius pageret · quadā nocte
surrexit · & solitarius secm̄ more ad sc̄e
dei genitr̄is & semp̄ uirginis Marie mo
nasteriū oratur' p̄rexit · illud semp̄ ad
implens psalmiste · media nocte surge
bam ad confitendū t̄ sup̄ iudicia iusti
cie tue · Sane ů dū it' ageret psalmodias ·
tu aut' dne susceptor mis es gl̄a mea et
exaltans caput meū · aderant latrones q̄
de nocte surrexerunt ut ugularent
hommes · magnū lucrū in eo eis aduen
turū sp̄antes · uiq; eor̄ uno ictu teli eū
iaculant' · q̄ cursū consūmationis oc
tauo decimo kl' octob's felicit' explent

Cumq; pret' simpli lectio nūa ·
cē uestē nichil in eo repperissent ·
in secretiorē locū eū deponentes · ae
uirgultis que forte in uia collegerunt
quo ill'or̄ crimē latteret eū opientes · pp
ter amissionē eor̄ · p̄positi tristes effuge
runt · nichil secū p̄ter peccata portan

res. Angelos obsequiū ei' famulatū p̄sta
re quis dubitabit· cū conuexa celi ath
leta tumphalis ascendit· & ultimuit ca
lumpniā· & puenit ad glām· facto aut̄
mane· cū aurora mutuū daret diei· infau
sta fama uolante· que sēi euergilū mun
dauit martyrū consummatū fore· om
nis ciuitas tristicia & metu repleta fle
bat amare· Tū ū cū cler' & pp̄ls· simul
quā festinanter ad locū ubi iacebat cor
pus tā sēm cū ulli tegmine cooptū· cor
dis in receptaculo p̄talis uiri exitu ni
mis p̄moti· digna ei' reuerendo funeri
p̄soluebant munia deuoti· unanimi p̄
ce illi' loci ep̄m licet uoluntariū mp̄el
lantes· ut honore q̄ deceret cū suo fauo
re conderet art' examines A q̄ iusta co-
petitio concessa· ei' prudentionis consilii
discretione p̄fecti' aduita· ēgratulabat̄
pie deuotioni subditoꝝ· ipse cōpatiens
in omnib' uoluntati illorum· Lectio v·

Quam' q̄ luct' quā mestabilis dolo
ris merore circa sēm corp' ab utriusq;
sex' multitudine assisteret· septis p̄
palare quasi p̄teriti flet' lamenta redin
tegrando tā miseret· cū a tā pii patru p̄
sentia corporali orbator· unusquisq;
mīti· sub noticia queat ēe· iusticiū· &; in
ebriomm' interea anglor· in celis exulta
bat cet' q̄s letificabat gliosius ei' aduent'·
q̄ & nos suis meritis intēdentib' aspira
re spam' & credim' si fidei uestigiis que
pius ille pastor p̄cessit· cū utriusq; homi
nis consortio q̄d ē ipsa fide & op̄e mist
tum· Succedente tandē sacratissimi cor
pus portitores fidelissimi· monstrabāt
ise causā effect' gemini feretrū scilicet hu
meris infatigabilib' gestando· nec tam a
miserandi gemit' lacrimis ad temp' cessan
do· In q̄ ostendit' spontaneos uero fuisse
adsecutabile quod instabat necesse· inui
tos aut̄ ppt̄ ei' q̄d corpalit̄ subsequebat̄
abēē· Sicq; comitante innumerabili po
puli multitudine· cleriq; congregatione
fida cū ymnis competentib' p̄cedente·
deferebat̄ sēm corp' ad sēē di genitricis
ovarie oratoriū· q̄d tē temp̄is fuit celeb
rimū· Ibi ū plurimis ut mos ē exequis·
circa uenerandū corp' a plebe exple tis·
p̄almoq; melodia & missarū celebrati
one· ab ipso catholico & omū clero rite p̄
actis· deposit' ē in secretiori loco tūtori
memorate eccl̄ie· commēdat' cū omni
sepulchralis honoris ueneratione· VI·

Quare aut̄ secrete sēā m̄bra con
derent' a sup̄dictis tumgris· de
bet memorari sep̄tis· Timebant
enī· ne forte colonienses suarū reliquia
rū exp̄tes· uenerabile corp' tempestate
belloꝝ sibi auferrent· si neglectius quā
dignū ēet positū inuenissent· Tantas
ū uirtutes· p̄ merita beati euergilli dig
nat' ē ex illo tempe in eodē loco chīs o
perari· etiā ut dicerent incole talē fidē
illis in celis tā coronatū seruare· qualem
ad illos unus in terris dict' ē habere·
Quicqd enī a tam sāc corp̄is patrimo
nio sp̄abat̄ fideli affectu· impletū ē pio ei'
effectu· Nec solū ibi colebat̄ p̄sens· sed
nus quā defuit absens· Sane ei' inter
cessione sē cecu illuminati· claudi re
stituti· paralitici curati· lep̄si munda
ti· sani a demonib' uexati· que uti ges
ta sunt· si quis uoluerit litteris signi
ficare· fastidiū lectori uidet̄ irrogare
Pauca aut̄ de plurimis id est de eius
translatione dicere sufficiat· VII·

Centesimo octogesimo diūc̄ in
carnationis octauo lustro· sexa
gesimo indictionū circulo· regnare ce

pit otto unct⁹ leticie oleo·q̄ colonensis
gregis custodē se natu minorē ēstituit
frēm suū Bruonē· atq; occidenti p̄fec
turorē & archiducē· ipse ū pacare regnū
uer⁹ ē motorē· Oriente uicesim⁹ sed⁹ sci
euergisti successor·omniū fact⁹ ē morū
speculum bonor·nard⁹ p̄ciosa dedit odo
rem suū· uere dux ppli· & sollicit⁹ pas
tor gregis dñici· cū causa colloqui ha
bendi·de statu regni apud p̄cipes re
gionis illius iter haberet moccidentē
forte inreuersione pacato regno·ad opi
dum deuenit· q̄d uenerandos reliqu
arum emeres sci euergisti conseruauit
Nam peccatis exigentib⁹ ciuitatē to
tam·longa uetustas & bellor· tempestā
cū nomine p̄nit⁹ deleuit· ac nouitas
alio sedē episcopalē transmutauit Cūq;
ibi summ⁹ p̄sul p̄noctaret· illudq; am
mū ei⁹ multum moueret· q̄d tā sacer
loc⁹ quasi ad nebulū rā deuenisset· in
ipsa nocte apparuit ei ses euergistus·
quasi pallia⁹ casula consessā· q̄ ei dabat
talia uerba· Vides ne q̄d uestimenta
mea sunt neglecta· & tinea consūpta·
Q̄n tu illuminabis lucernā meā· illu
mina tenebras meas· Nā hinc eripiar·
& in deo meo murū transgrediar· Nec
mora ep̄ō somno solut⁹· rē uoluebat ta
Fecitus· Lectio octaua·
Facto aut̄ mane· bone memorie
ad se iussit uenire solemnū iconomū· quē in omnu negotio ēsueuit ha
bere communicatissimū· rem; illi ex ordi
ne nuntiaut· & ut sibi in medū con
sulere⁹ postulauit· Qui mox dicebat
ad p̄mā responsionē· scīm euergistum
p̄priā debere reuisere sedē· Letat⁹ ep̄ō·
tam sacri corpis reliquias·sua inperia
li potencia p̄prie sedi se uelle restituere·
suis nuntiauit omnib⁹· Hoc uero illud
dientes illud eis optabile fore p̄dicabāt·
& pene omis p̄ gaudio flebant· Nec mora
cū omni deuotione perrexit cū suis
epis·ad locum ubi iacebat scīm corpus·
& post quoddā altare de quadā fabri
ca rā semo consumpta· cum omni ue
neratione eleuauit· ac multū flentib⁹
incolis· cū suis colonie reportauit· ād
sacratissimā sedē uentumē· ingens
ppli concursus fact⁹ ē· clerus cū semo
nib⁹ conuenit· utrq; sex occurrit·
tota ciuitas nouis gaudiis exultaut·
sicq; cū omni celebratione diuine lau
dis· v kl' aprilis·honorabilit̄ repositū
ē in ecclia sce ceciliē uirginis· Ibi ū·
tot dis cottidiana dignat⁹ ē p scīm su
um conferre dona salutis suę sacre ec
clie filiis· ut p̄sentē credat unusquis⁹
adesse largioribus beneficiis· Ergo cor
de et animo p̄fusis p̄cib⁹ unanimiter
exoremus sedulo· ut nos tanti pontifi
cis obtineat intercessio redemptoris
auxilio· detq; ei dilectio nobis indul
gentiā in hoc seculo· & q̄d ap̄ō iustis
p̄misit in futuro Amen· Explicit pas
sio sci Euigisti mīris atq; pontificis·
Prefatio mutā sci Ambrosii epi
ORTARIS ve?erabilis put̄ augusti
ne· ut sicut beati uri
athanasius ep̄ō & hero
nim⁹ prb̄r·stilo psecuti
sunt uita scōr· Pauli & antonii in here
mo positor· sicut etiā martinu uene
tabilis epi turonensis ecclie seruus
seruus dei sermone contexuit· ita ego
beati ambrosii epi mediolanensis ec
clesie meo psequar stilo· si; ego ut men
tis tantor· uiror· q̄ muri eccliarū sum

& eloquentię fontes · ita etiã sermone me imparem noui · Tam̃ quia absurdũ ẽ opinor qđ pręceptis declinare · ea q̃ a pbatissimis uiris q̃ illi ante me attigerunt & maxime a sorore ei⁹ uenerabili marcella didici · uel quę ipse audi cũ illi astaret · uel quę ab his cognoui q̃ illũ in diuisis pręsentiis post obitũ ipsius se audisse narrarunt · uel que ad illũ scripta sunt cũ ad huc obisse nesciret · aduit orationib⁹ tuis & meritis tanti uiri · licet inculto sermone · breuit̃ strictiq; describã · ut lectoris animũ & si sermo offendit · tam̃ breuitas ad legendũ prouocet · nec uerboꝝ fucis ueritatẽ obducam · ne dũ sẽptoꝝ elegantię pompã requirit lector tantarũ uirtutũ amittat scientiã · quẽ nĩ magis uerboꝝ fales pompasq; sermonũ quã uirtutẽ rerum · grãmq; ipse sci spectare conueniat · Siquidẽ nouerim⁹ uiatores gr̃tiorẽ habere aquã breui uena stillantẽ fonte cũ sitiunt · quã pfluentes fontis riuos · quoꝝ copiã sitis tempe reperire nĩ possit & ordeaceus panis duleis soleat ẽe etiã q̃ centenus uicib⁹ ferculoꝝ cottidiani conuiuii copias ructare cõsueruntꝫ & boreonũ amena muramib⁹ herbę agrestes placere consueruntꝫ Quã obrẽ obsecro uos onĩs in quoꝝ manib⁹ liber iste uenerit · ut credatis uera ẽe q̃ sẽpsim⁹ · nec me puret quisquã studio amoris aliqđ qđ fide careat posuisse · quando meli⁹ sit penit⁹ nichil dicere quã falsi aliqđ pferre · cũ sciam⁹ nos omniũ sermonũ nr̃oꝝ reddituros ẽe rationẽ · nec dubitẽ · & si ñ abomnib⁹ omnia · tam̃ a diuisis diuisa sciri & ea cognita ñ nullis ẽe · que etiã ipse mul⁹ aut audire aut uidere potui

Unde a natiuitatis ei⁹ die narrandi initium sumã · ut grã uiri ab incunabulis que fuerit agnoscat̃ Explicit pfatio · Incipit uita scĩ Ambrosii epi

GITVR · positio · efessoris in amministracionẽ pfecturę galliarũ patre ei⁹ ambrosio · nat⁹ AMBROSIVS ẽ · Qui infans in area ptorii in cũna posit⁹ cũ dormiret apto ore subito examen apũ aduenies facie ei⁹ atq; ora compleuit · ita ut ingredien=di in os egrediendiq; frequen=tarent uices · Quę pat̃ qui pp=ter eũ matre uel filia deambulabat ne abigerent̃ ab ancilla · q̃ cũ nutrendi in=fanti susciperat pbibens · sollicita enĩ erat ne infanti nocerent · expectabat pato affectu · q̃ finẽ illud miraculũ claude=ret̃ At ille post aliquamdiu euolantẽ in tantã altitudinẽ sẽ eleuatę · ut hu=manis oculis minime cernerent̃ · Quo facto tũc pat̃ ait · Si uixerit infantu=lus iste · aliquid magni erit · Opabat̃ enĩ iã tẽ dns in seruulo suo infantia · ut impleret̃ qđ sẽptimũ ẽ · fauo mellis sermones boni · Illud enĩ examĩ apum · sẽptoꝝ ipsius nobis generabat · fatos q̃ celestia dona annuntiarent · & nũtẽ hominũ de terris ad cẽlũ erigerent · Postea ũ cũ adoleuisset · & esset in=urbe roma constitut⁹ cũ matre uidua · & sorore q̃ uirginitatẽ fuerat iã pfessa · comite alia uirgine cui⁹ soror candida uocabat̃ · & ipsa eiusdẽ pfes=sionis · quę nẽ karthagine deget iam an⁹ · cũ uideret sacerdotib⁹ a domestica sororis uel matris man⁹ osculari · ipse ludens offerebat dextrã · & sibi id aie=bat fieri oportere · siquidẽ se epm̃ esse futurũ memorabat · Loquebat̃ enĩ in

illo spē dñū qui illū ad sacerdotiū nutri=
ebat: illa ū ut adolescentē & nescientē
qd diceret respuebat. Sz postq̄ eū eloq̄t̄
liberalib⁹ disciplinis ex urbe egr̄ss ē-pfec=
tusq; in auditoriū pfectur̄ ptorij: ita
splendide poraūit: ut eligeret̄ a uiro il=
lustri pbo tē pfecto ptorij ad consiliū
tbuendū. Post hec consularitatis suscē=
pit insignia ut regeret ligurīā emili=
amq; puintias: uenitq; mediolanū.
Per idē temp⁹ mortuo auxentio arria=
ne pfidię epō. q̄ dionisio beatę memo=
rię confessore ad earū destinato incū=
babat ecclię. cū ppls ad seditionē surge=
ret in petendo epm̄. Ettq; illi cura se=
dandę seditionis ne ppls ciuitatis in
piculū sui conuerteret̄ precit ad eccli=
am: ibiq; cū alloqueret̄ plebē. subito
uox fert̄ infantis in pplo sonuisse. ao=
brosiū epm̄. Ad cuius uocis sonitū toci'
ppli ora conuersa sunt: acclamantes ao=
brosiū epm̄. Ita q̄ antea tbulentissime
diuidebant q̄a & arriani sibi & catho=
lici epm̄ cupiebant: supatis altrutris.
ordinari repente sibi hunc unū mira=
bili & incredibili concordia ēsenserūt.
Quo ille cognito. egressus eccliā tbu=
nal sibi parari fecit. quippe mox tu=
rus esse altiora conscendit. Te cōt̄ con=
suetudinē suā tonita psonis iussit
adhiberi. Qd cū faceret ppls nichilo=
min⁹ acclamabat. peccatū ciuī super
nos. Sed ñ similit̄ hic ppls tē clama=
bat sicut ppls uideo. Illi em̄ uocibus
suis sanguinē dñi effudert̄ dicentes
sanguis ei⁹ sup nos: isti ū catheciminū
scientes. fideli uoce remissionē omni=
um peccatoz p baptismatis gram̄ p=
mittebant. Te ille tbat reuertens do=
mū philosophiā pfiteri uoluit secur.

Sz uerus philosoph⁹ xpi q̄ contemptis scla=
rib⁹ pompis piscatoz secut̄ est uestigia.
q̄ xpō pplos congregauerunt. ñ fucis uboz
sz simplici sermone. & uere fidei ratione
missi sine pera. sine uirga. etiā ipsos phi=
losophos conuerterunt. Qd ubi ne faceret
reuocat̄ ē-publicas mulieres publice ad
se iugdi fecit: ad hoc tantū ut uisis hiis
ppli intencio reuocaret̄. At ū ppls ma=
gis magisq; clamabat. peccatū tuū su=
per nos. At ille cū uideret nichil suā
intencionē posse pficere. fugā parauit.
egressusq; noctis medio de ciuitate
cū tyem ū se pgere putaret. mane ad
portā mediolanensis ciuitatis q̄ roma=
na dicit̄ inuenit. Os enī qui ecclię sue
catholice murū parabat adusus inimi=
cos suos & turrī erigebat dauid cōt̄
faciē damasei hoc ē pfidiam hereticoz
fugā illi impediuit. Qui inuent̄ cum
custodiret̄ applo. missa relatio ē ad
clementissimū impatorē tē ualenti=
nianū. q̄ summo gaudio accepit. qđ
iudex a se direct̄ ad sacdotū peteret̄.
Letabat̄ etiā pbus pfect̄. q̄a ubū ei⁹ im=
pleret̄ in ambrosio. Dixerat enī pfici=
enti cū mandata ab eode darent̄ ut
moris ē. uade age non ut iudex sz ut
epe. Pendente itaq; relatione iterū fu=
gā parauit. atq; in possessione cuidam
Leontij clarissimi uiri aliquamdiu la=
tuit. Sz ubi relationi responsū est ab
eode leontio pdit̄. Preceptū enī erat
uicario. ut insisteret reb⁹ pficiendis. Q
iniuncta sibi cū uellet implere. pposito
edicto conuenit oīs. ut suaderent con=
sulere sibi rebq; suis pderent uiri. Poit
itaq; & adduct̄ mediolanū cū intellig=
ret circa se dei uoluntatē. ñ se diutius
posse resistere postulauit. ñ se ñ a catho=
nō missi

lico ep̃o debere baptizari. Sollicite tam̃ cauebat pficiã arrianoꝝ. Baptizatus itaq; ferr̃ omnia eccliastica offitia im= plesse. atq; octauo die epc̃ e ordinatus cũ summa gr̃a ac lẽticia cũctor. Et post annos aliquot ordinationis sue ad urbẽ romã hoc e ppm̃ solũ preuit. ibiq; fac= tam puellã quã sup̃ memorauim̃ cui manũ offerre solit̃ erat. in domo ppria cũ germana sicut reliquerat inuenit. iã matre defuncta. At cũ illa deaterã illi oscularet̃ subridens ait illi. Ecce ut dicebã t. man̄ sacdotis oscularis. Ide tẽp̃ cũ transtyberim apud matrã clarissimã muliar̃ fuisset. ut sacrificiũ in domo ei offerret. quedam balneatrix que paralitica in lecto iace bat. cũ cognouiss. ibidẽ ee dñi sacdotẽ in sellula se ad eandẽ domũ ad quã ille mulier̃ aduenerat portari fecit. atq; clamans & imponens man̄ uestimẽta attigit. Que cũ exoscularet̃ statim̃ sa= nitate susceptã ambulare cepit. ut im= pleret̃ dñicũ illud qđ dictũ e ad aplos etiã maiora bus facietis credentes in nomine meo. Qđ signũ sanitatis ut inuabile fuit. ita etiã nec occultum. Nã ego hoc in eadẽ regione post annos plurimos seis uiris referentib̃ posti̇ in urbe cognoui. Sirmiũ ũ cũ ad ordinandũ epm̃ amenũ preuis set. ibiq; tẽ tẽpis iustine regine po tencia & multitudine coadunata de ecclia pelleret̃. ut nõ ab ipso sed ab here ticis arrianis epc̃ in eadẽ eccla ordi naret̃. essetq; constituꝝ in tribunali ni chil curans eoꝝ que a muliere exerce bant̃. una de uirginib̃ arriano= im pudentior ceteris tribunal conscendit̃ appẽdensq; uestimẽta sacdotis cũ illo

arripere uellet ad partẽ mulierum. ut ab ipsis eẽsus de eccla pelleret̃. aut ei ut ipse solus̃ erat referre. & si ego in dign̄ tanto sacerdotio sũ. tam̃ te non conuenit uel pfessionẽ tuã in qualem cumq; sacdotem man̄ mittere. Vnde debes uereri dei iudiciũ. ne t aliquid deueniat. Quod dictũ exit̃ confirma uit. Nam alio die mortuã ad sepulchrũ deduxit. gr̃am p contumelia rependẽs. Et; hoc facto nõ leuẽ adũsariis meruit̃ pacemq; magnã catholice ec clesie in ordinando epo tbuit. Ordi nato itaq; catholico sacdote medio lanũ reuertit̃. ibiq; iustinę sup̃dicte mulieris innumerabiles insidias sus tinuit. q̃ muneribꝫ & honoribꝫ adũs= sem̃ urbi oblatis pplos excitabat. Et; infirmoꝝ animi. talibꝫ pmissis decepi ebant̃. Permittebat enĩ tbunal̃ & di uersas alias dignitates. his q̃ illũ de ecclia raptũ ad earlũ pduxissent. Qđ cũ multi conarent̃. et deo piute pficere nõ ualerent. uni infelicio ceteris nomine eutbio tanto furore ex citat̃ e. ut uasa ecclam domũ sibi compararet. atq; in eadem carrũ con struceret. q̃ facili raptũ suppositum carpento ad earlũ deduceret. Et; in iquitas ei in uerticẽ ipsius descendit. Post annũ. & eisdem eodẽ die q̃ illũ ra pere se arbitrabat̃ in eodẽ carpento imposit̃ de eadẽ domo ipse ad earlũ deferr̃ & estimat̃ e. reputatis sibi iusto iudicio dei id in se ee contigit. ut in eo carpen to duceret̃ ad exilium. qđ ipse ra rauerat sacdoti. Cui nõ minima solam sacdos pbuit. dando simpli. ut alia que erant necessaria. Sed hoc consilio hominis. ne mulieris

furorem nec uesanor arrianor misam
am suppressit. Orabon etenim accensi p
tinacia basilicam portianam muadere nu
tebant. Coercuit etiam armatos ad custo
diendas fores ecclie ne direct? ut ne
mo auderet ecclam catholicam ingdi
S; dns qui de aduersarios suos ecclie
sue triumphos donare cosueuit ad ecclie
sue mummentu custodias multum
conuertit. ut auisis seuris ecclie fores
seruarent nec egdi dimitterent. sed
ingdi ecclam plebem catholicam mini
me phiberent. Sed nec hoc satis e
rat missis militib? ni ut ecciam p fide ca
tholica cu plebe pariter acclamarent
Hoc in tempe primu antyphone ym
ni e uigilie in ecclia mediolanensi ce
perunt celebrari. Cuius celebritatis
deuotio usq; in hodiernu die ni solum
in eade ecclia uetu etiam pene pomes
puincias occidentis manet. Per
idem temp? sci mres gerwasius et
Protasius se sacdoti reuelauerunt. E
rant enim in basilica posita in qua st ho
die corpa naboris e felicis martyrum
S; sci mres nabor? felix celebrime fre
quentabant. ptasii u e gerwasii mrm
ut nomina ita etiam sepulchra incogni
ta erant. in tantu ut supi sepulchra eor
ambularent oms q uellent ad cancel
los puenire. quib? scor naboris e felicis
mrm ab iniuria sepulchra defende
bant. S; ubi scor mrm corpa sunt elata
te e in lectricis posita multor ibi sana
te egritudines pdocent. Nec etiam seue
rus nomine q nunc usq; in eade basili
ca q dicit ambrosiana in q mrm cor
pora sunt translata religiose struit
ubi uestimenta martyru attigit sa
num lum recepit. Obsessa etiam corpa
a spiritib? immundis curata summa cum
gra domu repetebant. S; hus beneficiis
martyrum in quantu crescebat fides ecclie
catholice tantu arrianor pfidia mi
nuebat. Denq; ex hoc tempe sedari ce
pit psecutio q iustine furore accendeba
tur ut sacdos de ecclia pelleret. Tam
q in uit palatium multitudo arrianor
cu justina constituta erat deridebat
tanta dei gram qua ecclie sue catho
lice ibo dns meritis martyrum suor e
ferre dignat e. uenerabile uru ambro
siu narrabat pecunia comparasse ho
mines q se uexari ab immundis spiritib?
mentirent. atq; ita ab illo sicut et a
mrib? se torqueri dicerent. S; hoc uidat
co ore loquebant arrianu subpares seli
cet eor. Illi enim de dno dicebant q in
beelzebub pincipe demonior hic eicit
demonia. isti de dni mrib? l de diu sac
dote loquebant. qd ni dei gra q p ipsos
opabat immundi spe pellerent. S; accep
ta pecunia se torqueri mentirent. Cla
mabant enim demones semp uos mres. S;
arriani dicebant. nescim? ee mres. Jam
hoc e in euuangelio legim? ubi dicerit
demones ad dnm ihm. scim? qui sis filius
dei. e uidei dicebant. hic aut unde sit
nescim?. S; ni hic testimonii accipitur
demoni. S; confessio. Unde e muerio
res arriani ul uidei ut qd confitent
demones illi negent. Ds tam q gram
ecclie sue augere consueuit ni passus e
dui insultari a pfidis seis suis. Vn itaq;
ex ipsa multitudine subito arrept a
spu immundo clamare cepit ita torque
ri eos debere ut ipse torquebat q nega
rent mres. uel q ni crederent in trinitatis
unitate quam docebat Ambrosius de
ubi hac uoce confusi qui conuerti

debuerant ⁊ digna tali confessione age
penitencia impiscma demersit homine
necauerunt pfidie homicidui aduen
gentes. Deduxit enī illos ad hunc fi
nē summa necessitas. Sēs ū ambrosius
epē maioris humilitatis uir facē dona
tā sibi a dnō grām conseruabat. cresce
bat; fide ⁊ amore corā deo ⁊ corā homi
nib' Per idem temp' erat quidā uir
de bereti arriano; acerrim' disputa
tor ⁊ durus; atq; inconuertibilis ad fi
dē catholicā. Is ēstituit' in ecclia uidit
tractante epō ut ipse postmodū loque
bat' anglīm ad aures epi tractantis lo
quentē ut ūba anglī pplo epē renun
ciare uideret'. Quo uiso. comūsus fidem
quā expugnabat cepit ipse defendere
Fuerunt etiā duo cubicularii tē tem
pis gratiani impatoris de bereti arri
anor; q tractanti epō questionē ppone
rent ad quā audiendā altero die ad
basilicā portianā se affuturos promiserāt
Erat enim questio de incarnatione do
mini. Is alio die miserandi hommes
supbie tumore completi. nec memores
pmissor contempnentes dīm in sacdote
qsi. nec plebi expectanti ēsidantes inu
riā memores etiā dictor dīnor; qīn q
scandalizat unū de minimis istis. opor
tet ut mola asinaria collo ei' ligēt' ⁊
dimergat' in profundū maris. ēscenden
tes recta quasi grā gestandi. cuuitatem
egressi sūt. expectante sacdote ul' plebe
in ecclia constituta. Is hor contumacia
q; finis fuerit horresco referens. Iu
bus et enī pcipitati de recta animas
emiserunt. atq; corpa eor sepulture tr
dita. Sēs ū ambrosius cui ignorare
tur quid factū ēet. nec diutī posset plebē
tenere. ascendens p tribunali de eade

questione que fuerat pposita. sermo
nē adorsus ē dicens. Debitū uideo
soluendū. ⁊ hesternos meos in mue
nio creditores. ⁊ reliqua que in libro
consepta sunt q; de incarnatione ti
tulat'. Occiso itaq; gratiano impato
re. de recipiendi corpis ei' causa sedam
ad maximū susceptit legationē. apd q'm
quā constanter egit q; uoluerit cognos
cere ipsius legationis ep'am. ad ualen
tinianū iunore data cui legerit' app
parebit. Nobis enī alienū a pmissione
uisū ē illam inserere. ne aduncte
ep'e pliritas fastidium legendi affer
ret. Ipsū ū maximū a communioni
consortio segregauit. ammonens ut ef
fusi sanguinis dīni sui. ⁊ qd ē g'uius
innocentis ageret penitenciā si sibi
apd dīm uellet ēe consultū. Is ille cui
penitenciā declinat. supbo spū ni so
lū futurā. s; etiā psentē salutē ami
sit. regnūq; qd male arripuerat. femi
neo quodamn timore deposuit. ut p
curatorē se rei publice n' impatorē fu
isse confiteret'. Obortua ū justina cui
quidā aruspex innocenti' nomine ni
tan ope p causa maleficior a iudice
torqueret'. aliud quā interrogabat' fate
ri cepit. Clamabat enī ab anglo mar
tormenta sibi adhiberi. eo qd custo
disset ambrosiū. qīn iustime tempib'
ad execranda odia ppli'or in ep'm cacu
men recti ecclie conscendens. medio
noctis tempe sacrificauerit. Is; qīnto
instantius ⁊ solicit' opa maligna ex
ercebat. tantomagis amor ppli er
ga fidē catholicā ⁊ dni sacdotē con
ualescebat. Obtulisse se erga demones
q illū necarent fatebat'. ⁊ dīmones
remunerasse se munere illi ad up

sum appinquare posse· uerū etiā nec
ad fores ecclie dom'i qua manebat e
piscop' qīn ignis insupabilis omē illud
edificiū cōmuniret· ut etiā longe posi
ti urerentē· atq; ita cessasse artes sitas
quib' dñi sacdotē aliquid nocere posse
arbitrabatē· Alius etiā gladiū ferēs
ad cubiculū usq; ut mīficeret sacdo
tem puenit· ℣; cū eleuasset manū
dextrā gladio deatē obrigerūt re
mansit· Tē se missū a ultima postq;
confessus ē· brachium q̄d mic; cū ex
tenderetē rigueratq; sanatū ē· ēfessione

Per idē temp' cū ur illustris pb' pu
erū suū notariū q̄ spū immundo q̄
uexabatē direxisset· ad epm· egressum
urbe dimisit diabol' timens ad urū
seū pduci· atq; ita puer quamdiu me
diolanū fuit ap̄s epm· nulla in eo do
minatio diaboli apparuit· ℣; ubi egs
sus ē de mediolano & ppe urbē pue
nit· idē spe q̄ illū antea habuerat ue
xare cepit· Qui cū mīrogaretē ab eo
cibus· cur quamdiu fuisset mediola
ni nī in illo apparuisset· ēfessus ē dia
bol' timuisse se ambrosiū & ideo reces
sisse ad temp' atq; expectasse in illo
loco ubi ab eo recesserat donec reuer
teretē· q̄ reuertente uat q̄d deseruerat
repetisseē Extincto itaq; maxi
mo· po sito theodosio impa
tore mediolani· ambrosio ū epō con
stituto aquileie in partib' orientis
in quodā castello a xpianis uitis· si
nagoga iudeoꝝ & lucus ualentini
anoꝝ concremata sunt· ꝓpterea q̄d
iudei uel ualentiniani insultarent
monachis xpianis· Valentinianoꝝ
eni hereses triginta deos colit· ℣;
de huiusmodi facto comes orientī

ad impatorē relationē direxit· Qua
accepta impator· p̄cepit ut synagoga
ab epō loci reedificaretē· in monachos ū
undicaretē· ℣; huius p̄cepti tenor cū ad
aures puenisset uenerabilis uri ambsii
epi· direxit ad impatorē epl'am q̄a ip
se in tempe excurrere nī poterat· qua
illi conuenit ut id q̄d ab eodē statu
tū est reuocaretē· seruariq; sibi debe
ab illo audientiā· q̄d si dignī nō erit q̄ ab illo audi
retē· dignī etiā nō erit q̄ p illo a dño audiretē·
cui suā p̄ce aut cui sua uota cōmitteret
dicēs paratū se ee ꝓ tali negotio morē subi
re· ne dissimulatiōe ꝓuaricatorē faceret
impatorē· q̄ tā inusta contē ecclesiam
p̄cepisset· Postea ū quā mediolanū re
uertiteē posito impatore in ecclia· de ea
dem causa tē tauit in pplō· In q̄ tracta
tu introduxit dñū psonā loquentis im
patori· Ego te ex ultimo impatorem
feci· ego t exercitum inimici tui cō
di· ego t copias q̄s aduersū te exerci
tui suo parauerat dedi· ego inimicum
tuū in potestatē tuā redegi· ego de se
mine tuo sup̄ solū regni constitui·
ego te t umphare sine labore feci· &
tu deme inimicis meis donasti t um
phos· Cui descendenti de exedra im
peratoriā· Contē nos ꝓposuisti hodie
epē· At ille respondit nī se contē ipsum
s; p ipso fuisse locutū· Tē impatore re
uera inquit dure p̄ceptam contē epm
de synagoga reparanda· in monachos
ū undicandū ee· & a comitib' q̄de
rant in tempe dicebatē· Quib' epē m
quit· Ego quidē cū impatore nē ago
uobiscū ū alit agendū ē· dixq; ita ob
tinuit ut illa que statuta fuerant re
uocarentē· nec prius ad altare uolu
it accedere· ni fide sua impator illum

agere debere testaret. Cui epc Ergo age
fide tua. Respondit impator. Ago fide
mea. Qua sponsione iterata secur pgit
sacdos diuina misteria celebrare. Hec
aut septa sunt in epla qua ad germa
na suam fecit. In qua tractatu inseru
it que eode die habuerat de baculonu
ceo. q a ppha uberemia uisus ee deseri
bi. Per idem temp causa thesalonu
cen sis ciuitatis ni minima succes
sit tbulacio sacdoti. cu pene compe
risset ciuitate deleta. Pmiserat eni
illi impator se uenia daturu ciuib
supradicte ciuitatis. i. agentib comi
tib occulte cu impatore ignorante sa
cerdote. usq; in horam tertia ciuitas e
eis donata. atq; plurimu intempti sc
innocentes. Qd factu ubi cognouit
sacdos. copia impatori ingdiendi eccli
am denegauit. nec prius dignu iudica
uit cetui eccle uel sactarior commu
nioni. qua publica ageret penitentia.
Cui impator conte asserebat. dauid ad
ultriu simul & homicidiu ppetrasse.
S. responsu ilico e. qui secut es erran
tem. sequere corrigente. Qd ubi audi
uit cleniissim impator. ita suscepit
animo. ut publica penitencia ni abhor
reret. Cuius correptionis pfect. secam
illi parauit uictoria. Per ide tep
duo potentissimi psaru uiri. ad sacdotis
fama uenere mediolanu. deferentes
secu plurimas questiones. ut ex his p
barent sapientia uiri. Cuq abhora diei
prima usq; ad hora fere tertiam noctis p
intprete disputauerunt. & questionib
eor uere rationis fine imposuit. admi
rantesq; discesserunt ab eo. & ut se pba
rent. ni ob alia causa uenisse. ni ut certi
rent uriu que fama comperuerant.

alia die ualefacientes impatori pfecti
sunt ad urbe roma. illic uolentes cog
noscere potencia illustris uiri pbi. Qua
cognita ad ppia reuiterunt. Sed egisso
theodosio de italia & con stanti
nopoli constituto. ualentiniano augus
to int gallias posito. directa e legatio
sub nomine senat a symmacho te pfec
to urbis. de repetenda ara uictorie. et
sumptib cerimoniaru. S. ubi cogno
uit sacdos misso libello ad impatore
postulauit. ut a se relationis exempla
ria dirigerent. quib ipse ppartib suis
responsiu eet. Qua relatione accepta
pclarissimu libellu consepsit. ut cont
nichil unqua auderet symmachus
uir eloquentissim respondere. S. post
qua augste memorie valentinian
in mediolanensi ciuitate que e gallo
ciuitas uita finiuit. eugeni susceptu
imperium. Qui ubi imparare cepit. non
multo post petentib flauiano te pfec
to & arbogasto comite aram uictorie.
& sumpt cerimoniaru. qd ualentinia
nus augste memorie adhuc uiuen
tib annis constitutu petentib dene
gauerat. oblit fidei sue concessit. hoc
ubi agnouit sacdos. derelicta ciuita
te mediolanensi. ad qua ille festina
to ueniebat. a bononiense ciuita
te migrauit. atq; in flaueniam usq; per
rexit. Vbi cu aliquantis degeret di
ebus. nuntiat a florentinus ad tuscia
usq; descendit. declinans magis ar
pectum sacrilegi uiri. ni fomidans in
pantis inuria. Nam & epla ad eun
dem dedit. in qua comonuit eius
dem illi. de qua pauca de multis p
mendo dicam. & sumptuosa pom
pas magna sit. tam ciuilia imperato

quam⁹ sit ds. q̄ corda omniū uidet. ē
scientiā mīorem interrogat. nouit
oīa antequam fiant. nouit intima
pectoris tui. Ipsi fatti uos ñ patrinu
mi. & deū uultis celare. Hoc ñ cecidit
in animū tuū quicquā. sicut agebant
tam pseuerant̄. Nomine tuū fuit im
perator. p dei summi & ueri & uiui mi
nistrationē pseuerantius obsistere. et
negare quod erat impia sacrilegis.
& uerū. Q in q̄ meis uocib⁹ & apud
dm & apd oīs homines silere time
o. aliud in ī lucere mireliar. in ut de
clinando consulere in qa ñ potui t
hȳ supdicta itaq; ciuitate floreti
noz cū in domo clarissimi ciuis dā u
ri decenti. & qd ē amplī xpiani ma
neret. fuit ei papinianus nomine
admodū parul⁹ cū spū immundo
laboraret. frequenti oratione & ip̄osi
tione manū sacdotis ipsius ē sanatus
S; post aliquantos dies subita infir
mitate corrept⁹ infantul⁹ emisit spm
Cui mat̄ ualde religiosa & plena fi
de et timore dñi. ablato illo de supe
riori parte domꝰ ad inferiora descen
dit. atq; in lecto sacdotis ipso absen
te composuit. Quē cū reuitens sacdo⁹
in lecto inuenisset. erat enī illo tēpe
ext̄ domū posit⁹ miserat⁹ matrē et fi
dem ipsius contemplat⁹. beliseo simi
lis sup̄ corp⁹ infantis se ipsi compositu
it. atq; quando metuit. ut iuuī red
deret mat̄ q̄m mortuū inuenerat.
ad quē etiā infantulī libellū consēp
sit. ut qd p etatis infantiā scire ñ po
terat legendo cognosceret. uerun
tamen a se factū sēpius suis ñ oīnemo
uerit. S; q affectu declinauerit com
memorare. ñ est nr̄m iudicare.

In eade etiam ciuitate basilicā consti
tuit. in qua deposuit reliquias mrīm
uitalis & agricole. quoz corpa in bonom
ensi ciuitate leuauerat. Posita enī ext̄
corpa mrīm int̄ corpa uidere. nec erat
cognitū pplo xpiano. ñ se ipsi mrēs.
ipsi⁹ eccle sacdotis reuelarent. Que
cū deponerent̄ sub altari qđ in eadem
basilica constitutū ē. magna illico
ci plebis letitia atq; exultacio fuit. pe
na demonū confitentiū mrīm merita
Per idem tempꝰ arbogast⁹ comes.
adusus gentē suā hoc ē francoū
bellū parauit. atq; pugnando ñ par
uam multitudinē manu fudit. cū
residuis ū pace firmauit. S; cū in con
uiuio a regib⁹ gentis suę interrogaretur.
utrū sciret ambrosiū. & respondisset
nosse se uerū. & diligi ab illo. & frequen
ter cū illo conuiuari. solitū audiuit
ab ipsis. Ideo uncis comes. qa ab illo
uero diligeris. q̄ dicit soli sta et stat.
Qđ ego ideo posui. ut cui fame fuerit
uir ses etiā apud barbaras gentes. le
gentes agnoscerent. Nam & nos
referente iuuene quodā arbogasti
admodū religioso cognouimꝰ q̄ time
ñ fuit. erat enim in tempe q̄ hec a
gebant̄ iuuenis. Fect⁹ itaq; sa
cerdos de tuscie partib⁹ mediolanū
reuenit̄. ia inde egresso eugenio comi
theodosiū ubiq; xpianū impiorum pre
stolat⁹ aduentū. secur⁹ de di potentia
qđ ñ timeret credentē in se homīb⁹
inuitis. nec relinqueret impiā pecca
tor⁹ sup sortē iustor⁹. ne extenderent
iust⁹ ad iniquitatē manꝰ suas. Pmise
rat enī arbogast⁹ comes. & flauianus
pfect⁹ mediolanū egredientes. cū uic
tores re[illegible]uissent. stabulū se ee tectu

ros in basilica ecclie mediolanensis atq; clericos sub armis platuros. ⁊; miseran di homines cū demonūb⁹ suis male credu li sunt & aptiunt of suū in blasphemiā apd dm. spē sibi uictoriā ademerūt Cau sa aut cōmotionis hec fuit. qa munera imptoris q se sacrilego miscuerat ab ecclia respuebant. nec orandi cū ecclia societā habebat. ⁊; dns q ecclam suā tueri con sueuit. de celo iaculat⁹ ē uidituq; atq; omnē uictoriā ad religiosū imptorem trāstulit theodosium. Extincto itaq; eugenio satellitibq; ei⁹ cū septa accepit imptoris. nī illi alia maior cura fuit. q ut plus mereretur qs reat⁹ meruerat Obsecrat⁹ ē. q; primo septis imptore mis so diacono Postquā ū direct⁹ ē johannē tunc tbunū. et notarius q nē p̄fect⁹ est. ad tuitionē eor. q ad ecclam cōfugerant. etā ipse aquileiā preat. p̄catur. p̄ reis. quib⁹ facilis uenia impetrata ē. qa apian imptor. prolut⁹ ad pedes sacdotis. tristia lat⁹ meritis & orationib⁹ ei⁹ se ēē sertia tū. Reuertens itaq; de urbe aquileien se. uno die p̄cessit imptorē. Nec diu clementissime memorie theodosius im perator. susceptis filiis in ecclia & tōtis sacdoti. ultime luce fuit. Post cui⁹ obitū fere tēmuū supuacuit. Quo in tem pore. sci nazarii mris corp⁹ qd erat in orto positum cat⁹ cuitatē le uatū ad basilicā apl̄or. que ē romana trāstulit. Vidim⁹ enī in sepulchro in q iacebat corp⁹ mris. q quando sit positus usq; in hodiernū diē scire nī possimus. sanguinē mris ita recentē. quasi eadē die fuiss effusus. caput etiā ipsi⁹ qd ab impiis fuit abscisū ita integrū atq; incorruptū cū capillis capitis atq; bar ba. ut nobis uideret⁹ eodē die q iuua batur lotū atq; compositū in sepulchro & qd mirū. quandoquidē dns hoc in euuangelio ante p̄misit. qd capill⁹ de ca pite eor. nī pibit. Et tā odore tanto re pleti sim⁹. ut omnū aromatū unice ret suauitatē. Quo leuato corpe mris & in lectica composito. statim ad celsū mrēm qui in eodē horto posit⁹ erat cū seō sacdote ad orationem preximus. Nunqua tamē illū orasse ante in eodē loco comptum habem⁹. ⁊; hoc erat sig nū reuelati mris. si ses sacdos ad locū ad quē numqua antea fuisset oratū isset. Cognoum⁹ tamē a custodib⁹ loci ipsius. qd illis a parentib⁹ suis traditū sit. nī discedere de loco illo. p omnē ge nerationē & p̄gruē suor. eo qd the sauri magni in eodē loco positi essent & uere magni thesauri. qs nī erugo neq; tinea exterminet neq; fures ef fodiant & furent. qa custos eor. xp̄s ē. & loc⁹ eor. aula celestis ē. quib⁹ uule re xp̄s ē & mori lucrū. Translato itaq; corpe mris ad basilicā apl̄or. ubi p̄die seō. apl̄or. reliquias summa omnium deuotione positas fuerant. cū tētaret epc̄. quida de pplo repletus spū immun do. clamare cepit torqueri se ab am brosio. At ille conūsus ait ad eum. Obmutesce diabole. qa nī te torquet ambrosius ⁊; fides seō. & munda ita qm ullo uides hominem ascendere un de tu deiect⁹ es. nam ambrosius nes cit inflari. Quo dicto. ille q clama bat obmutuit. p̄tratq; mīa ē. nec amplius uocē qua obstrepe posset e muit. Per idem tēp⁹ cui consu latus Siui mpr honorius in ur be mediolanensi lubricanarū feraru exhiberet mun⁹. pplo illuc ēcurren

te· data copia ē missis militib' tē ab hilu
cone comite· hortatu eusebii pfecti· ut
episcopus quidā de ecclia rapet· quē fu
gientē ad altare dñi· ses ambrosius epc
cū clericis qui in tempe aderant· defen
denduī circumdedit· ⁊; multitudo mu
litum· que duces duos habebat de pfi
dia arrianoꝝ· ꝑualuit adūsus paucos
atq; ablato episcopo· exultantes ad
ap̄bitrarū reuertebant· ecclie luctum ñ
modicū relinquentes· nā sacēdos ꝑma
tus ante altare dñi factū diu fleuit
⁊; in tempe cū reuertissent· & renun
ciassent his a quib' fuerant destina
ti milites· dimissi leopardi saltu cele
ri ad eundē locū in q̄ sederant q̄ de
ecclia tumpebant· ascendentes gra
uī lanatos reliquerunt· Q̄ ubi tē
udit hilico comes· penitencia mot'
ē· ita ut ꝑmultos dies satis facet sacē
doti· & illesū quidē illū q̄ ablat' fuerat
dimitteret· ⁊; quia ḡuissimoꝝ· ēmunū
erat reus· & aliī emendari ñ potterat
ad exilium destinaret· ñ multo post
indulgentiā ꝑsequens· Per idē tē
pus cū ad palatiū ꝓgeret· cūq; ꝓlo
co offitii nrī sequerem· theodolo tē
notario qui postea summa cū ḡrā mu
tinensem reatt ecclīā· cū casu quidam
pede lapsus ēet atq; ꝑstrat' iacet in
terrā ridente· factū· ēuersus sacēdos
ait· & tu q̄ stas· uide ne cadas· Quo
dicto statim is qui alienū lapsū rise
rat· suū dolui· Per idem temp'
ffrigil quedā regina marchoman
noꝝ· cū quodā uiro qui ad illā· forte
de italie partib' aduenerat· referen
te sibi audiret famā uiri xp̄ō credi
dit cuius illi seruulū recognouerat·
muliscp munerib' ad ecclīam ꝓ lega
tos· postulauit ut sēptis ipsius qua
lit̄ credere deberet informaret̄· Ad
quā ille ep̄lam fecit ꝑclarā in modum
catecūsinū· in qua etiā admonet ut fir
meret uiro romanus pacē seruare· Qua
accepta ep̄la mulier· suasit uiro ut
cū pplo suo se romanus tēderet· Que
cū aduenisset mediolanū· plurimum
doluit q̄d sēm sacēdotē· ad quē festin
uerat minime repisset· Jam enī de
hac luce migrauerat· Tempib' ū gra
tiam ut ret̄ redeam· cū ad p̄tonum
magistri tē offitioꝝ· macedonii p̄pō
nitendū ꝓtexisset· atq; ex ꝑcepto
sup̄dicti uiri fores muenisset clausi
nec copiā ingrediendi adept' ēet· ait·
& tu quidē uenies ad ecclīam· nec
clausis ianuis inuenies q̄ ingrediaris·
Q̄d factū· est· mortuo gratiano· Con
fugiens & cū macedonio· ad ecclīam·
patentib' ianuis aditū repetire ñ po
terat· Jpse aut̄ uir uenerabilis epc erat
multe abstinentie· & multarū uigi
arū· cottidiano ieunio macerans cor
pus· Cui prandendi numq̄ consuetu
do fuit· ñ die sabbati & dñico· uel cum
natalicia celebertimoꝝ martyrū ēēt·
Orandi etiā assiduitas magna die ac
nocte nec opam declinabat· scribendi
ꝓpia manu libros· in cū aliqua infirmi
tate corp' ei' attineret· Erat enī in eo
sollicitudo omniū ecclīarū· mīuen
endi etiā magna assiduitas & ēstancia·
in reb' etiā diuinis implendis fortissim'
labor· ītantū ut q̄d sol' solit' erat im
plere circa baptizandos· quinq; postea
epī tempe q̄ decessit uix implerent· sol
licit' etiā ꝑ pauper' & captiuos nummum
nā in tempe q̄ epc ordinat' ē· aurū arg̃
argentū· q̄d habe potterat ecclie pauper'

contulit· P̄redia etiā quę habebat·reser
uato usu fructus germane siue donauit
ęclię·nichil sibi qđ hic suū diceret dere
linquens·ut nud⁹ atq; expedit⁹ mules·
xp̄m dn̄m sequeret̄·q; cū dnes ēēt ꝓpt̄
nos paup effect⁹ ē·ut nos ei⁹ inopia dita
rēm· Erat etiā gaudens cū gaudentib⁹·
& fleus cū flentib⁹· Siquidē quotiēscūq;
illi aliq⁹ ob ꝑcipiendam penitentiā lapſ⁹
suos confeſſ⁹ ēēt·ita flebat·ut a illū fle
re compelleret· Videbat̄ enī sibi cū ia
cente iacere· Causas aut̄ ēminū q⁹ illi
confitebant̄· nulli ii dn̄o soli aput quē
intēdebat loquebat̄·bonū relinquens
exemplū posteris sacēdotib⁹·ut intēſio
res magis aput dīm sint· quā accusato
res aput homines· Nā & sēdm aplm
cura huiusmodi hominē confirmanda
caritas ē· quia ipse sui accusator ē· nec
expectat accusatorē· ſ; ꝑuenit ut ēfitē
do suū abluat ipse peccatū·ne habeat
adūsarius qđ ēminet̄· Ideoq; scꝑtura
dicit· uult⁹ in principio sermonis accu
sator ē sui· uocē enī eripit adūsario· et
q⁹i q⁹dā dentes paratos ad j̄dā ēminati
onis infelix peccator suor ēfessione con
frugit· dans honorē deo cui nota sunt
oīa·& q; uult magis utilā peccatoris
quā mortē· Nā & ipsi penitenti ni suffi
cit sola ēfessio·ni subsequat̄ emendatio
facti·ut penitens penitenda ni faciat·
Humiliet etiā animā suā sicut dauid·
qui postquā audiuit apl̄a·dimissum
ē peccatū tuū humilior fact⁹ est in emē
datione peccati·ita ut cinerē tanquam
panē manducaret·& potū suū cū fletu
misceret· Flebat etiā amarissime q̄ti
enscūq; forte nunciatū illi fuerat de
cuiuscūq; obitu sci sacēdotis·nitantum
ut nos illū consolari uiderem̄·ignoran
tes pii affectum uiri·nec qua ratione
ita deflceret intelligentes· Quib⁹ ille hu
iusmodi responsii reddebat· ni se flere
quia recesserat q; fuerat mortuus nun
ciat⁹·s; qā se ꝑcesserat·uel qā difficile
ēēt inuenire uirū·q; summo sacēdocio
dignus haberet̄· Ipse aut̄ de sua mor
te ante ꝑdixit·qđ usq; in pascha futu
rus nobcū ēēt·qđ quidē meruit dn̄o
obsecrando quo maturi⁹ hinc liberaret̄
Ingemiscebat enī uehemēter·cū uide
ret radicē omnium malor auaritiam·
quę copia neq; inopia minui potest·
magis magisq; increscere in hominib⁹
& maxime ibis q; in potestatib⁹ erant
constituti· ita ut inueniendi illi apud
illos grauissim⁹ labor ēēt·& qā oīa ꝑ
tio distrahebant̄·q; res omē malū ꝑmo
uerit ytalię·& exinde oīa uergun
tur in pei· & qđ dicā· Inhuiusmodi
psonis ita rabiē suā exercet·q; solent
aut filior aut ꝓpinquor causas ꝑten
dere·ad excusandas excusationes in
peccatis·q̄ndo quidē plerosq; cepit eti
am celibes sacēdotes l' leuitas q⁹ portio
dn̄s ē·ut illā etiā ipsi appetant· & ue
misero mi· qā nec fine mundi ꝓuoca
mur· ut tā grui ingo seruitutis libari
uelint qđ demergit usq; in ꝓfundū in
ferni·ut faciam̄ nob amicos de mam
mona iniquitatis·qui nos recipiant
in etna tabnacula· Attam̄ beat⁹ ille·
qui quandoq; ēuers⁹ diruptis uinclis
atq; ꝓiecto iugo huiusmodi dn̄ationi
temerit & alluserit ad xp̄m·q; sedm
aplm pet̄ ē·que oīs ad se allisos inter
mit· ipsa aut̄ immobilis ꝑmanens·
nec reū faciens eū q; ad se alluserit ne
quissimi uteri deūones part⁹ ſ; immo
centē· itaut sicut⁹ possit dicere poeta

mea dñs. qua cui nichil in seculo ē. illiue
re portio xpō ē. & qui contempserit
parua multa pcipiet. misip & uitam
etiā possidebit. Ante paucos ū di
es quā le ctulo detineret. cum
quadragesimū tcium psalmū dicta
ret me excipiente & audiente. subito
in modū scuti breuis ignis caput ei⁹
cooptuit. atq; paulatim p os ipsius tā
quā in domū habitator mgr̄ius est
Post qd facta ē facies ei⁹ sicut nix.
postea ū regressus ē unde ei⁹ ad speci
em sinā. Qd cum fieret timore pcul⁹
subtrigui nec potui scribere que ab
illo dicebant. n postea quā ulsio ip
sa transiuit. Dicebat enim in tempe
testimonii diuine scripture qd ego
retinebā nā scribendi uel dictandi ip
so die finē fecit. Siquidē ipsū psalmū
explere n potuit. Ego ū id qd tā u
sū fuerat honorabili uiro casto diaco
no sub cui⁹ cura degebā statī retuli.
At ille repletꝰ gra dei spō sci aduentū
me in illo audisse docuit lectione ac
tuū apl̄i. Supiorib⁹ aut̄ diebꝰ cū sti
licoīs tē comitis seruus q demonio
laborauerat. cū in ambrosiana basili
ca tā sanꝰ maneret. cōmūcat⁹ a dñō
suo. ferebat cui qd libenter ab eccl̄e ha
beret. faceret falsas epl̄as tbunatus
in tantū ut tenerent̄ homines q ad
ministrandū pgebant. intimatū est
dño suo. Et ubi ad pson̄ sui serui pue
nit comes stilico. ipse in seruo nolui
uindicare. homines etiā q decepti
fuerant inuentu sacdotis dimisit
de ipso ū seruo. sacdoti quesit ē Que
ur ses cū de basilica ambrosiana eg̃
deret̄ requiri fecit atq; ad se pduci
Que cū introgasset & depbendisset
auctore tanti flagitii aut. O portet illū
tradi satane in interitu carnis. ne ta
lia quilibet in posterū audeat commu
tare. Que eode monito cū sermo ad
huc eet in ore sacdotis. spō immundus
arreptū discerpe cepit. Quo uso n im
mimo timore repleti sum⁹ & admiratio
ne. Multos etiā dieb⁹ ipsis imponente
illo manū & impante. ab immundis spi
ritib⁹ uidim⁹ ee purgatos. Per idem
temp⁹ nuncti⁹ quida ex tbuno & nota
rio qui ita pcōi dolore tenebat̄ ut ta
ro in publico uideret̄. cū ad altare ac
cessisset ut sacmenta pcipet. calcatq;
a sacdote exclamasset. audiuit uade
& amplius saluus eris. nec se ampli⁹ dolu
isse pedes. tempe q sacdos de hac luce
migrauit sacmus testabat̄. Et post dies
hos ordinato sacdote eccl̄ie tiemens.
incidit in infirmitatē. Qua plurimus
dieb⁹ cū detineret̄ in lectulo comes sti
licoīs diuisse fert̄. qd tanto uiro de cop̄e
recedente. intrit⁹ immineret italie.
unde uocatis ad se nobilissimis uiris
ulti⁹ ciuitatis q̄s diligi a tanto sacdote
cognouerat. parti intimat⁹ ē illis par
tim blando sermone pstitit. ut pgrēt
ad scm sacdotē. suaderentq; illi ut si
bi uiuendi peteret a dño commeatum
Qd ille ubi ab illis audiuit respondit
Non ita mī uos uiui ut pudeat uiue
re. nec timeo mori qa bonū dñm habe
mus. Per idē temp⁹ cui in extrema
parte portic⁹ in q iacebat in uno
positi cast⁹ polem⁹ ueneri & felix tēdi
acone & secū tractarent uoce ita pressa
ut uix inuicē audirent. q post obitū ei⁹
epc̄ ordinand⁹ eet. atq; cū de nomine
sci Simpliciani loquerentur. tanqa
ipse interesset tractatui cū longe ab ip

sis ueceret applans · exclamauit tcio senex
& bon⁹ Erat enī simplician⁹ cui maturi
Qua uoce audita · expauescentes fugerūt
Defuncto tamī eo nī alius illi successit in
sacdotum · in is quē ille bonū senē trina
uoce signauerat · Cui simpliciano uene
rius quē sup memoratum⁹ successor fuit ·
felix ū nē usq; bononiensē regit ecclīa ·
cast⁹ ū uel polem⁹ nutritus ab ambrosio ·
bone arbous bonu fruct⁹ in ecclia medi
olanensi diaconi fungunt officio · In
eodē tamī loco in q̄ iacebat · sicut referen
te scō Basiliano epō laodensis ecclie · q̄
ab eodē audierat dudicum⁹ cui oraret u
na cū supdicto sacdote uiderat dnm
ihm uenisse ad se · arridentē sibi · Non
multos post dies nobis ablat⁹ ē · s; eo
tempe q̄ a nobis migrauit ad dnm · ab
hora circū undecima diei usq; ad illam
horā qua emisit spīm · expansis manib⁹
in modū crucis orauit · Nos ū labia u
ius mouerī uidebam⁹ uocē aut nī au
diebam⁹ Honorat⁹ etiā sacdos ecclie
uercellensis cui in supiora dom⁹ se ad q̄
escendū composuisset · tcio uocē uocan
tis se audiuit · dicentisq; sibi · Surge
festina · q̄a nī ē recessur⁹ Qui descendēs ·
seīm corp⁹ dnī ei obtulit · Quo accepto
ubi deglutiuit emisit spīm · bonū uia
ticū secū ferens · ut uirtute esce ani
ma refecta · anglor nē consortio quor
uita uacat in tris · & helie societate le
taret · q̄a ut behias numquā regib⁹ r
ullis potestatib⁹ · ita & iste p dei timore
loqui uerit⁹ est · dtq; inde ad ecclīam ma
iorē ante lucanī hora qua defunct⁹ ē
corp⁹ ipsius portatū ē · ibiq; eadē fuit
nocte qua uigilauim⁹ in pascha · quem
plurimi infantes baptizati cū a fon
te uenissent uiderunt · ita ut aliqui

sedentē in cathedra tribunali dicerent ·
alii ū ascendentē suis parentib⁹ digito
demonstrarent · s; illi uidentes uide
re nī poterant · q̄a tā mundos oculos
nī habebant · Plurimi aut stellā supi
corp⁹ ei⁹ se uidere narrabant · s; lu
cescente die dnīca cū corp⁹ ipsius p
actis sacramētis duumis de ecclia le
uaret portandū ad basilicā ambro
sianā in qua positum ē · ita ibi demo
nū tība clamauit se ab illo torqueri ·
ut heiulat⁹ ullo⁹ ferri nī possent · Que
grā sacdotis nī solū in illo loco uerū
etiā in plurimis punctis usq; in ho
diernū diē manet · Jactabant etiā
tībe uiro⁹ ac mulierum oraria ut se
micecia sua · ut corp⁹ seīm ab ipsis
aliquatenū contingeret · Erat enī
excquiarum tība innumerabilis to
cuiꝰ dignitatis · tocīq; sex⁹ omnūq;
pene etatū nī solū xpianor s; & ui
deor & paganor · maior tamī grā or
do p̄cedebat eor · q̄ fuerant baptiza
ti · Eadē tamī q̄ obiit die · sicut tex
tus epīe ipsius loquit · que a succes
sore ipsius uenerabili uiro s̄plicia
no suscepta ē · de partib⁹ orientis ad
ipsū tanquā adhuc nobeū uiuen
tē directa · que nē usq; mediolanu
habet⁹ in monasterio cuiusdā uiri sei
apparuit · orans cū illis & ponens ei
manū · Habet enī diē epla q̄ directa
ē · Qua lecta · inuenim⁹ diē ee q̄ ille
defunct⁹ ē · Jnt tuscia etiā in ciui
tate florentina · ubi nē uir ses zelo
bus epō ē · q̄a p̄miserat se ullis peten
tib⁹ ullos sepi⁹ uisitaturū · frequenter
ad altare q̄d ē in basilica ambrosia
na q̄ ibidē ab ipso constituta ē · uis⁹
ē orare · ipso seō uiro sacdote zelo

bio referente dudiem̃ In eadē etiā
domo in qua declinans eugenuī mā
sit tempe q̃ redagis̃ supdictā cuuta
tē obsidebat· cui iā de se pēnt̃ despe
tassent uri cuuitatis ipsi p̃ uisū cui
dā apparuit· & p̃misit alio die salu
tē ulis affuturā· Quo referente cuu
um animm sunt erecti· Nā altero die
aduenente sthilicone tē comite cū exercitu
factaē de hostib̃ uictoria· Hec punsofia
religiosa femina matre pueri panso
fii referente cognoum̃· Masci
zelli etiā desperanti de salutē
sua uel exercit̃ quē ducebat contra
gildonē baculū manu tenens in ui
su nocte apparuit· atq; cui p̃uoluere
tur ad pedes sci uri maseizil· p̃cutiēs
terrā senex baculo q̃ regebat̃ tēio·
hac eni illi in specie appariuerat at·
hic· hic· hic· designans locū· deduq;
intellectū uiro· quē ulitacione dig
nū fuerat arbitr̃us· ut agnosceret
se in ipso loco in q̃ sein dnū uiderat· sāc
dotē die tēia uictoriā adepturum·
atq; ita secur̃ bellū inchoauit & con
summauit· Nos tamē ea mediolano
positi· ipso maseizello referente cog
noum̃· Nā & in hac p̃uincia in qua
nē positi scribim̃· plurimus hoc ipsū
retulit sācdotib̃· quib̃ etiā referen
tib̃ securus nobis ante cognita·
huic libro adiungere arbitrati su
mus· Siimm etiā & alexandri
nū· q̃ nīis temp̃ib̃ hoc ē post
obitū sci ambrosii· in sanctae parti
bus p̃sequentib̃ gentilib̃ uris· mar
tyrii coronas adepti sunt· cui reliq̃
as cor mediolani cū summa deuo
tione susceper̃· aduenente q̃dā
exo· referente dudiem̃ q̃ eodem
die tacto loculo in q̃ soī reliquie
portabant̃ lumen recepit· eo qd p
uisū noctis uidisset· nauē ap̃pim
quant̃ littori· in qua erat multi
tudo uiror albator· Quib̃ desce
dentib̃ ad tiam· cū unū de tba in
trogaret qui essent uri audierat
ambrosiū atq; consortes ei· Quoau
dito nomine· cui deprecaret̃ ut lumi
recipet· audiuit ab eo· Ygr mediola
nū & occurre frib̃ meis qui illo uen
turi sunt designans die· & recipies lu
men· Erat eni uir ille ut ipse asse
rebat de littore dalmatino· nec se
ante uenisse in ciuitatē asserebat· p
usquā recto itinere reliquis seō oc
curriss· ni dū uidens· & tacto loculo
uidere cepisset· His itaq; decursis· n̄
arbitror q̃ue uideri si paululū p̃mis
nū metas excesserim̃· ut dū dictū
q̃d p̃ os seō· ypharium locum· ē· imple
tū ee doceam̃· Sedente in quit adiu
frem suū· & detinente secreto· hē p̃se
quebar· & aiebi Noli diligere detra
hentē· ne eradiceris· Quicūq; aut
huiusmodi capt̃ē consuetudine· cui le
gerit qualit̃ in his q̃ seō uiro det̃
bere ausi sunt fuerit uindicatū· ip
se etiā in aliis emēdet̃· Jgit̃ donatus
quidā natione afer· p̃br tamē medi
olanensis eccliē· cui in comunio posi
tus· in q̃ erant n̄ nulli militares u
ri religiosi detinerent memorie sācdo
tis· assignantib̃ illis & deserentib̃ im
guā nequā· subito uulnere p̃cuss· &
ui de eodē loco in q̃ iacebat· alienus
manib̃ subleuat̃ in lectulū posit̃ē·
atq; inde ad sepulchrū usq; deduct̃
est· Jn urbe etiā karthaginensi· cū
apd̃ fontinā· tū diacone frem uene

tabius uri aurelii epi ad comunuū ue
misse una cū uincentio carulitano epō
murano etiā epō Bolitano: & aliis epis
& diaconib⁹ tē murano epō detbentii scō
uiro retuli exitū prbi supi memoratī
qō ille de alio dictū de se oraculū ma
turo fui exitu compbauit. Nā de eodē
loco in quo iacebat cū subito uulnere
ingenti esset peussus. alienis manib⁹
ad lectū usq; portat⁹ ē. atq; inde ad do
mū in qua hospitabat⁹ reduct⁹ diem
clausit extremū. Is finis unor illi
detbentii fuit. quę uidentes q tē
aderant admirati sunt. Vnde hortor
& obsec omnē hominē q hunc libri
legerit ut unusquisq; una uiri laudet
dignā. declinet detbentii linguas.
simulq; magis consortiū habere cum
ambrosio in resurrectione uitę quā
cū detbentib⁹ subire supplicii quod
nullⁿ sapiens nō declinat. Tua etiam
pcor beatitudinē pat augustine. ut p
me humillimo & peccatore paulino.
cū oīb⁹ scis qui tecū inuocant nomē
dñi nri ihu xpi. misericordie orare dig
neris. ut qua indipiscenda grā cū
tanto uiro nō sim dignⁿ habere consor
tui. adeptⁿ meor uenia peccator. sit in
primis fugisse supplicium

Explicit vita scī ambrosii epī z cō. Plogⁿ in
uitā scē ozarie egiptiace.

Secretum regis celare bonū est. opa aut dei
reuelare & confiteri hono
rificū est. Ita enī legim⁹
angelū dixisse tobie. post
oculor amissionē gliosamq; illumina
cionē. & post ulla transacta pericula. e
quib⁹ liberat⁹ consecut⁹ ē pietatē. Q. enī
regis manifestare secretū nocuum

& ualde piculosum ē. & dei gliosa silere
opa magnū est anime detimentū. Qua
ppt ego diuina silentio tegere dubitās.
& pigro immines seruo metuens con
demnationis uiditū. q a dño talen
tū accipiens fodiens in tra absondit.
& datū ad opationē celauit eat nego
tiationē. sacra ad me plata narratio
nē. nequaquā silebo. Si nullⁿ in sit
incredulⁿ scribendi de his q audiui.
nec quisquā me mentiri estimet rei
magnitudine dubitans. Quibi enī
absit sacris mīsteriis reb⁹ & adulterari
ubi. ubi ds memorat. Si aut q minu
ma intelligit. & indignⁿ de dei mag
nitudine q carnē assumpsit. & incre
dul⁹ ē ulla dicenti. nō ī ptimebit picu
lū. Si q aut illi sunt q hui⁹ scripture
legerint tractū. gliosamq; rei annun
cionē sane credere renuerint. & il
lis dīs misereat. qui ipsi humane na
ture infirma considerantes. impossibi
lia decernunt ea que de hominib⁹
gliosa dicunt. A summa de certo ad
narrationē ipsā rē referam q in hac
nra generatione facta dinoscit. qua fa
cer uir diuina gra & agere & docere
educat⁹ narrauit. Si ut supdictū est
nullⁿ hec ad incredulitatē trahat. ēsi
dctans impossibile fieri in hac nra ge
neratione tā grīde miracla. Gra p
generationes in scas ptransies animas
amicos dei facit & pphas. quē
admodū salemon sedm dne
ducauit. Tempⁿ naq; ē pdere fa
cere narrationis mutū. Explp
logⁿ. Vita scē ozarie egiptiace

Nomonas

Ierio palestinoq; fuit uir uite
moribⁿ & ubo ornat⁹. q ab ipsis cu

nabulis monasticis ẽ actib⁹ diligẽt⁹ in
structꝰ & ẽuersationib⁹ ueracit⁹ educa
tus nomine zosimas. & mult⁹ nos esti
met dicere zosimã illũ ꝑdicationis er
ronee dogmatis accusatũ secte altius
dñi enĩ hic & ali⁹ ille & multa mĩ u
troq; distancia licet unũ usq; sortiti⁹
sit uocabuli nom̃. Hic itaq; zosimas
ab puero in uno palestinoꝝ ẽuersat⁹ ẽ
monasterio & omnẽ ꝓtransiens mo
nasticã disciplinã in abstinentie ope
omnũ factꝰ ẽ ꝑfectissim⁹. In omũ enim
sibi ꝓcepto tẽdito canonis ab his q̃ ab
infantia educati sunt in uita ꝓfecte
discipline monachice inreꝓhensibiliꝰ
conuisabat. Multa etiã & ipse sibi ad
iciens sup addidit cupiens carnẽ spi
ritui subiugare. Nec enĩ in aliq̃ offen
disse cogebat. Ita enĩ fuit monachice
in cunctis ꝓfect⁹ actib⁹ ut multociens
multi monachi de ꝑdicti loci monas
teriis & de longinq̃s partib⁹ ad eũ con
fluentes ei⁹ exemplis atq; doctrinis se
constringerent & ad illi⁹ mutationẽ
abstinencie se multomagis subiuga
rent. Hec itaq; in sua mĩte omia habẽs
a meditacione sac̃ eloquii numquam
discessit. Et in thalamo suo quiescens siue
surgens aut opa manib⁹ ut⁹ cibũ si cũemebat ut sumeret bonũ q̃
ille uti cõsueuerat spitaliꝰ utebat. V
nũ op⁹ habebat tacitũ & nũquã de
ficiens psallere frequẽt & meditа
cionẽ facere sac̃ eloquii. Multociens
enĩ asserunt q̃a & diuine illustracio
nis dign⁹ effecta sosibi uisiones osten
se sint. Et mirũ nõ est nec incredibile
Si enĩ ut ait dñs beati mundo corde
q̃m ipsi dñm uidebunt quantomagis
q̃ suã purificauerint carnẽ sobrii semp
anumoq; puigiles oculos diuine ꝓspi
cuum illustracionis uisionis inditũ
dei bonitatis accipientes. Dicebat aut⁹
idẽ ipse zosimas ab ipsis ut ita dicã
matius ulnus in hoc se ẽe monasterio
tẽdit⁹ & usq; ad quinquagesimũ ter
tium annũ meo cursũ monachicũ pe
gisse. Post hec aut⁹ pulsat⁹ ẽ a quib⁹da
cogitacionib⁹ q̃s iã in omnib⁹ & ꝑfect⁹
alterius nõ indigens esset in nulla doc
trina. Hec aut⁹ ut dicebat mĩse cogi
tabat. Numq̃d ẽ in tãtis monach⁹ q̃ no
uum aliq̃d possit tẽdere nõ aut uita
re me ualens in aliq̃ q̃d ignorẽ aut q̃d
ego in monachico nõ expleuerĩ opere.
Numq̃d inuenit⁹ ego q̃ in solitudine
uixerunt ut q̃ prior me in actib⁹ sit.
Hec & his similia cogitante eo ast
itit quidã & dixit ei. O zosima bene
quidẽ & sicut possibile fuit hominu
decertasti bene cursũ monachicũ con
sumasti tamen mult⁹ ẽ in hominib⁹ q̃se
ꝑfectũ ẽe demonstret. Maior enĩ luc
ta ꝑsens quã illa ꝓterit licet tu nes
cias. Vt aut⁹ cognoscas quante sunt
& alie uie salutis egẽdere de tua & de
cognatione tua & de domo patris tui
ut abrahã ille patarcharũ eximus
& ueni in monasteriũ q̃d uasta iorda
nẽ adiacet fluiũ. Dixit itaq; dicentẽ
secut⁹ de monastio egⁱ⁹ in q̃ ab infan
tia cũuersat⁹ est & ꝓueniens ad iorda
nẽ omniũ fluuiorũ scioꝝ duxit⁹ ab
eo q̃ uocauit eũ in monastio in q̃ il
lũ ds uenire ꝓcepit. Pulsans q̃ tamu
am loquit⁹ pri⁹ monacho q̃ tamã ob
seruabat & ille nunciauit eũ abba.
Q ui suscipiens eũ habituq; & specie re
ligiosũ conspiciens postq̃ flexit ge
nu ut mos ẽ monachis accepta ora

cione boc ñ eũ mũrogauit· Vnde frat̃ aduenisti· & quã ob r̃ē apur humules te conuocasti monachos· Zosimas aũt̃ re spondit· Vnde quidẽ ueru ñ puto necẽ sariũ dicere· edificationis ũ gr̃ã pat̃ ad uenu· Audiui de uob̃ magnalia & lau de digna· & posse deo animã sociare· Di xit aũt̃ ei abbas· Os frat̃ qui sol̃ sanat anime infirmitatẽ· ipse te & nos doce at diuina mandata· & dirigat ad ea facienda omña que oportuna sunt· Ho mo enĩ hominẽ edificare ñ ualet· ñ unusquisq; attendat semetipsũ fre quenr̃· & sobrio intellectu q̃d expedi bile ẽ opet̃· dñm habens cooptatorẽ· Ta men qñ ut dixisti· caritas te xp̃i nos humules monachos uidere pduxit· mane nobiscũ si ob hoc uenisti· & om nes nos nutriet pastor bon̄ sei ipe suu gr̃ã· q̃ animã suã dedit libationẽ p nobis· & oues ppas uocat ex nomine Hec dicente abbate flectens iterum zosimas genua accepta oratione re sponditamẽ· & mansit in eodẽ mo nasterio· Vidit aũt̃ ibi seniores actib̃ & uisione pollentes· spũ feruentes & dnõ seruentes· Psallentes ibi erant inestabilit̃ toci noctis habentes sta bilitatẽ· & in manib̃ semp oratio· & in ore psalmu diuinu absq; dminu tione· Sermo ibi otios ñ pficiebat cogitatio auri argenti q; aut rei alicui i apd illos ñ erat· Expensarũ annu to ei aut mñsuarũ uel temporalis ure meditacionũ doloꝛb̃ nec nom̃ apur eos cognoscebat̃· s; unũ erat pmũ so lũmodo q̃d festinabat̃ ab omñib̃· ut u nusquisq; mortuus ẽet corpe sicut se mel selo· & eis q̃ in selo sunt mortifi cat̃· & soli deo uiuẽt· Cibũ aut̃ ha bebant indeficientẽ diuinitatis eloq̃a nutrebant ũ corp̃ necessarius pane· & a qua· ut multomagis apur diuinã caritatẽ apparerent efficaces· Hec zosimas ut dicebat̃ pspiciens edifica bat̃ ualde· ptendens se ad pfectionẽ & crescere faciens ppium cursũ· coopa tores inueniens optime diuinũ in nouantes parachysũ· Transactis aut aliq̃t diebꝰ apppiauit tempꝰ quando sacra ieunia xp̃ianis t̃ditũ est celeb̃ re & purificare se ipsos ob diuine pas sionis die· resurrectionisq; dei salua cionẽ· Regia aut̃ monasteri nunquã apiebat̃ s; semp erat clausa· & absq; ulla pt̃batione monachi cursũ suu expleban̄· Nec enĩ erat apire aliquã do· ñ fortassis monachꝰ ppt̃ aliq̃d opꝰ necessariũ aduenuebat· Solitari enĩ erat loc̃ ille· & plurimis uicinoꝛ ñ solũ inuisitat̃ s; & incognit̃· Canon enĩ talis a priscis seruabat̃ tempꝛib̃ ppt̃ q̃d ut considero dñs zosimã in dẽ pduxit monasteriũ· De hinc q̃ re ferã qualit̃ ipsius monasteri seruа bat̃ t̃dicio· Dñica qua pma ieunio ebdomada nominari mos ẽ agebam tur diuina sacramẽta consuete· et unusquisq; particeps efficiebat̃ in temerati ac uiuifici corpis & sanḡ nis dñi nr̃i ihu xp̃i· & solito modicũ cibi sumẽtes congꝛtulabant̃ oñs in oratoriũ· & curuatis genub̃ factaq; supplicẽ oratione salutabant se in uicẽ monachi· & unusquisq; genu flexo publice amplectebat̃ & abbat̃ postulantẽ ei orationẽ· & ut eũ haberent ad inchoatũ certamẽ cooptatorẽ & co mutatorẽ· Hec ita se habentib̃ fores monasterii pandebat̃ & psallentes ẽso

na uoce dñs illuminatio mea & sal' mea
quē timebo · dñs defensor uite mee a q̄
trepidabo · cubant omēs · unū multociē'
aut duos monasterii custodes relinq̄n
tes · nī ut custodirent ea que int' essēt
reposita · nī enī erant apud illos aliq̄
ad furandum congrua · s: ne oratoriū
absq; duobus relinquerent sollemp
nis · Unusquisq; aut̄ se admonebat ·
p ut potuit aut uolebat · Nā un' por
tabat corpi ad mensurā sufficiens · alī'
caricas · alius palmarū fructū dactilos ·
alī' ū legumina aquus infusa · alī' nu
chil pret̄ corp' ꝓprium · & uestimentum
q̄ utebat̄ · Nutriebant̄ aut̄ quando
necessitas nature exigebat herbis ·
que nascebant̄ p̄ solitudinē · Canon
aut̄ erat unusquisq; sibi & lex absq;
p̄uaricatione · ut nī cognosceret aliq̄s
socīū qualit̄ abstinebat · aut q̄modo
agebat · Jordanē enī mox transmean
tes · longe ab inuicē se sequestrabant
ut nī cognosceret aliq̄s socīū qualit̄
abstinebat · & null' se ungebat ad so
cīū cuitatē estimantes solitudinem
s: & siun' ex ipsis a longe uenientem
ad se aliquē uidebat · mox declina
bat de itinere · & ad aliā partē p̄gebat
Siuebat aut̄ sibi & deo psallens fre
quent̄ · & constituto gustans tempe
cibū · Ita omīa ieiunia celebrantes ·
reuertebant̄ ad monasterium ante
diē uuuficū resurrectionis dñi · et
saluatoris nri ihu xp̄i · quā festam
dñicam cū ramis palmarū celebra
re scā accepit ecclia · habentes siu
labous tritē agricolam p̄pam ēscien
tiā · cognoscentē qualit̄ q̄s opat' est ·
& qualia labor̄ seminauit semina ·
nullq; alī' interrogabat · quomodo
aut qualit̄ labous certamina ēstimar
ret · Hic ē itaq; but' monasterii canon ·
& ita p̄fecte & optime custodiebat̄ · Un'
quisq; enī sicut dictum ē p̄ solitudinē
deo ungebat̄ · & in semet ipso decerta
bat · ne hominib' placeret s: soli deo · Ju
ta enī que p̄pt̄ homines fiunt · & que
ut hominib' placeant agunt̄ · nī solum
nī p̄derunt hominib' facientib' s: et
multa damp̄na hec agentib' efficiun
tur obnoxia · Tunc itaq; zosima
consueta monasterii lege transiens
ut iordanē · modicū q̄d p̄ corpis neces
sitate portans congrua · & uestē qua
utebat̄ · & canonē quidē celebrabat
p̄transiens solitudinē · & tempe esce
necessitatē faciebat nature · Sedebat
aut̄ in ista nocte modicū q̄d quietis ·
& somnū ad modicū gustans · q̄umq;
eū uesp̄tinū reppiebat temp' · Diluculo aut̄ p̄perare incipiebat · semp necessabile habens eundi p̄positū · Deside
riū enī habens ut dicebat mīre solitudinē · & spans inuenire aliquē pa
trē in ea habitantē q̄ eū possit aliquid
edificare sicut desiderabat · sine cessa
tione ut̄ agebat · ac si sciens ad aliquē
certū festinaret · Signum aut̄ dieī
ut faciens · cū sexte hore temp' aduc
nit stetit in eodē loco · & cuers' ad
orientē agebat solitā oratione · Con
sueuerat enī statuto diei tempe cur
sū uineris figere · stansq; psallere et
genu flexo orare · Dū aut̄ psalleret ·
& uentis in celū oculis inspiceret · u
dit a parte dext̄ ubi stans sexta can
tabat · umbrā quasi humani corpis
apparentē · & prius quidē timu' est
fantasiā alicui' sp̄ē existimans se inde
re · & contremuit · Signo aut̄ crucis

se mumens · & a se timore pciens · tm
& oratonis ei' mstabat finis · conuersus
oculos uidit aliquē nuerratē ppantē
ad partē occidentis · Mulier quippe
erat qđ uidebat · nigerrimo corpe p so
lis ardore denigrata · & capillos capitis
habens ut lana albos modicos · & ipsos
ñ ampli' quā usq; ad uerticē descen
dentes · Hoc itaq; zosimas uidens · &
desideratę dulcedinis · glioseq; usio
nis effectu gauis' · cepit festinantē cur
rere meā partē · ubi & illud qđ appariu
it festinabat · Gaudebat enī gaudio
magno · Nempe ñ uiderat in spacio
dierū illoz speciē hominis aut anima
liū uel uolucrū · belluarumq; formam
Desiderabat ꝙ cognoscere · que' qualis
ēet bestia que uidebat · spans qñma
nonē alicui' pspectus efficeret · Illa au
tē ut audit · e contē zosimā uemen
tē · cepit fugiens currere ad interio
rē solitudinē · Zosimas autē etatis se
nectam obliuiscens · laboreq; ñ repu
tans itineris · tetendit rapido cursu
desiderans se coniungere fugienti ·
Erat autē zosime curs' uelocior · et
paululū efficiebatē uicinor · Postquā
autē sic appinquauit · ut iā uox ei'
posset audiri · cepit has uoces cū lac
rimis emittere · Cur me fugis decrepi
tū peccatorē · serue dei · Obsecro te
sustine me quicūq; es p dim · p cuius
nomine hanc inhabitas solitudinē ·
Sustine me infirmū & indignū · sus
tine me p spē quā habes p tanti la
boris remuneratione · Sta & tribue o
rationē & benedictionē seni · p deū
q̄ nemmē aliquando pcit · Hec cū la
crimis zosima postulante · uenerūt
sic currentes in quendā locū · in q̄ ꝙsi
arida torrens designabat · Et uene
runt itaq; in pdictū locū · illud qđ
fugiebat descendit pri' & iterū ar
cendit in partē aliā · Zosimas aut
clamans & musquā pgredi ualens ·
stetit in altera parte loci · q̄ speciē
habere uidebatē torrentis · & addidit
lacrimas lacrimis · & suspiria suspiriis
ampliauit · ut multomagis ex pro
pinquo stridorē luct' audiret · Tē u
lud corp' quod fugiebat · talē uocē
emisit · Abba zosima ignosce in ppt
deū · qñ manifestare me t confūsa
ñ possum · Mulier enī sū & omīno
corporeo tegmine nuda · ut ipse u
des · & corpis squalidinē habens ītre
tā · S; suus mulieri peccatrici orationē
tribuere · pce in pallū q̄ circūdat' es ·
ut possim muliebrē infirmitatē o
perire · & confūsi ad te & tuas oratio
nes suscipe · Tē tremor nimiq; uinc'
& mentis excess' accepit zosimā · au
diens scilicet · qđ eī ex nomine uoca
uerit · Strenuus enī erat ut ille
ualde · & diuinitatis dono pruden
tissim' · & cognouit qđ ñ ex nomine
uocasset eī quē numq; uiderat · de
quo nec unquā audierat · ñ mani
festissime prudentie grā fuisset il'
tiata · Fecit autē cū festinacione qđ
uultū ē ei · & exuens se pallio q̄ erat
indut' · tēgia ús' precit ei · Illa autē ac
cipiens in quantū potuit tegens
partē corpis quā oportet pl' tegere
ceteris pēnxit se · & confūsa ad zo
sima dixit ei · Qđ t uultū ē abba zo
sima peccatrē uidere mulierculā ·
Quid queris a me uidere ul' discere ·
qua tanta ñ pigruit te laborē tole
rare · Ille autē in tram pstrat' · posce

bat benedictionē ſcdm morē accipe
Pſtauit autē ſe & ipſa & utiq; iacebat
in tīa uñ ex alio benedictionē poſcēs
& ñ aliud ab alio audiebatʼ ñ tantū
benedic. Poſt multarū ū horarum
ſpatiū dixʼ mulier ad zoſimā. Abba
zoſima te conuenit benedicere & o
rare. tu enī p̄ſbiterū honore fultʼ es.
& plurimis iā annis ſcō aſſiſtis alta
rio & domus diuinitatis xp̄i ſecreta
rimaris. Hec ūba zoſimā in magnū
timorē & certaminē magis inducebāt
& tremens ſenex guttas ſudoris in
fundebatʼ. Dicit autē ei defectʼ & q̄ſi
balutu iā concluſ. Tu manifeſta es
quidē ex ipſa uiſione mea ſp̄ualis
matʼ q̄n tu tota eī deo es & forti o
ri parte ſeō mortua es. tu ipſa bene
dic & oratiōnē tbue. Stabilitati
autē ſenis compaſſa ait. Benedictʼ
dñs q̄ ſalutē deſiderat animarum.
& zoſima reſpondente añ ſurrex
erunt utiq; de tīa & ait mulier ſe
ni. Homo quā obrē ad me peccat
cē uenuſtʼ. Tam q̄n te quidē ſp̄ē ſeī
gīā direxit ut aliq̄d miniſteriū ex
hibeas mee caīguitatis corpi con
gruū. dicito in quoñ xp̄ianiſſima
hodie regitʼ tbʼ. quoñ imp̄atores. q̄
ñ ſcē eccliē paſcitʼ gregē. Zoſimas
autē reſpdit. Oat tuus oratiōnibʼ
ſcīs pacē ſtabilē dñs largitʼ ē. Sz; ſuſ
cipe indignū monachi cōſolationē
& p̄ptē dnīm ora p omñ pplo xp̄iano.
& p me peccatore. ut ñ huiʼ curſus
uineris labor efficiatʼ in ſine fructu
tanti ſolitudinis uia. & illa reſp̄ct
ad eū. Te quidē oportet ut dixi ſa
cerdotiī habens honorē p me & pro
omñibʼ orare. ut boc enī & uocatʼ es.
ſz quia obedientie p̄ceptū habemʼ q̄dm
ate uiſſum ē bona facīā uoluntate &
hec dicens ad orientē conūſa & oculis
eleuatis in excelſum manibq; extēn
ſis cepit orare. motu tantū labiorum
cū ſilentio & uox penitus ñ audieba
tur. ut intelligi poſſet. unde & zoſi
mas nullā potuit ex ipſa oratiōnem
agnoſcere. Stabat enī ut dicebat tre
mens tīā ēſpiciens. & michil ullonī
loquens. Vt autē uidit eā p̄ſeueran
tē in oratione. paululū eleuatis ab
aſpectu terre oculis uidit eā eleua
tā quali cubitū unū a tīa. & mae
re pendentē orare. Hoc autē ut ui
dit nimio pauore correptʼ p̄ſtauit
ſe in tīam. ſudoreq; ſuffuſ. & nimiī
p̄ēbatʼ michil dicere p̄ſumebat. in
ſe ipſo autē dicebat. Dñe miſerere
mei. Intīa autē p̄ſtatʼ iacens ſcanda
lizabatʼ in mente. putans ne ſp̄ēēt
qui ſe fingeret orare. Conūſa autē
mulierʼ erantʼ monachū ita dicens
Quid te abba cogitationes tue p̄ē
bant. & ſcandalizas animū tuū in
me. q̄d ſp̄ē ſim. & ficta oratiōnē fa
ciā. Sanʒ factʼ eſto homo. peccat
cē me eſſe mulierculā. nec ñ facʼ ſeō
curiōſitatī babtiſmatē. & ſp̄ē ñ ſum
ſz ſtaulla & cinis. & totū caro. nu
chilq; ſp̄ualis fantaſie dei gīā ali
quando uel ad nīttē reducens. hec
dicens ſigno crucis ſignat frontē
ſuā. oculosq; & labia ſuumq; pecto
ri uexillū crucis infigens ita dixit
Deus abba de aduſario & de omniſ
ſionibʼ eiʼ liberet nos. q̄n multa in
uidia eiʼ ſupnos ē. Hec audiens ſe
nex p̄ſtitit ſe. & appbendens pe
des eiʼ cū lacīmis dixit. Obſecro te

p̄ dñm & dñm nr̄m ih̄m xp̄m q̄ de uirgi
ne nasci dignat̄ ē. ꝓp̄t quē hanc pati
es meditarē. & ꝓp̄t quē has carnes ta
expendisti. ut michi a seruo tuo absc̄o
das que sis & unde uł quando. & ob
quā occasionē solitudinē hanc inha
bitasti. ſ; omīa que circa te sunt edi
cito m̄. ut dei magnalia facias mani
festa. Sapientia enī abscondita. & the
saur⁹ occult⁹ q̄ utilitas mutuisq; Die
mi omīa ꝓp̄t dñm. nec p̄ gł̄iatione a
liquid dicas aut ostensione. ſ; ut in
sanis facias peccatori & indigno. Cre
do enī in dñm cui uiuis & cui q̄ confa
ris. q̄m ob huiusce modi rē direct⁹ fu
in hanc solitudinē. ut ea q̄ circa te
sē ds̄ faciat manifesta. Non enī mę
uirtutis ē dei iudicium resistere. Usi
fuisset acceptabile deo mō manifes
tare te. & qualit̄ decertasti. nec te
p̄misisset uideri ab aliquo. nec me
confortaret tanta ꝓpare uā. nusquā
ualentē p̄gredi. aut potentē de cellu
la mea p̄cedere. Hęc eo dicente. & a
lia multa. eleuans eā mulier dixit
Vere erubesco abbatiss̄ dicere t̄ p̄
tudinē actuū meor̄. Tam̄ q̄a nudū
corp⁹ meū uidisti. denudabo t̄ & op
ta meor̄ opm̄. ut cognoscas quanta
pitudine & luxuria. & ēfusione. et op
brio repleta ē anima mea. Nonenī
ut tu ipse dixisti ꝓp̄t aliquā gł̄iam
meā hęc t̄ indicare desidero. Quid
enī potero inde gł̄iari. que a diabo
lo uas fui electionis effecta. Scio e
nim q̄a si cepo narrare ea que sē de
me fugies de me. quēadmodū q̄s
fugiat a facie serpentis. auribꝰ ni sus
tinens inenarrabilia que sū opta.
Dies tam̄ nichil mutans ſ; uera refe
ram supplicans te prius ut ni deficias
orare p̄me. ut mereat misericordiā a deo.
& inuenia illā in die iudicij. Et semet
suffusus lacrimis dixit. Noli timere.
Tē cepit mulier narrare ea que de
se erant ita dicens. Ego fr̄i patriam
habui egiptum. Parentib⁹ aut̄ meis
uiuentib⁹. & duodecimū gerens ęta
tis annū. affectū eor̄ sperniens. alexan
driā ueni. Et quoni uirginitatē meā
in primis uolaueram & p̄didera. qua
lit̄ indefinent̄ & insaciabilit̄ uitio li
bidinis iacuerim subiugata erubesco
recordari. Illuc aut̄ circi⁹ dica. ut cog
noscere possis insatiabilē uim mei
ardorē. quē in amorē stup̄ habui.
Decē & vii annos publice in pplo tir̄
egi. iacens in incendio luxurię. Non
ꝓp̄t alicui⁹ donum p̄didi uirginita
tē meā. neq; ab aliquib⁹ dare uolenti
bus aliq̄d requirebā. Hoc enī libidi
nis furore succensa ēsiderabā. ut ma
gis concurrere ad me gr̄is facerē im
plens mei sceleris desiderii. Neq; ue
ro speres p diuitis me aliquid ni ac
cepisse. mendicans enī uiuebā. et
multotiens stuppā filando. Deside
rium enī ut dixi habui insatiabile.
ita ut indesinent̄ me in luxurię ster
quilinio uolutarē. & hoc in erat pla
cabile. & hoc existimabā uitā. si inde
sinent̄ nature uiuria p̄gisse. Hoc
n̄ in iumenti. uidi in quodā ethus
tempe. lybioꝝ & egiptioꝝ multitudi
nē ad mare currentē. & ex illis uoca
ui unū. & dixi ei. Die in. Quo festi
nant isti q̄ tanta celeritate ad ma
re concurrunt. Respondit in. Ihero
solimā oēs ascendunt. ob sē crucis
exaltationē. que post aliq̄t dies soli

to ibi celebraē Dixi aūt ei. Putas ne sus
cipient me si uoluero abire cū ipsis. Et
ille dixē. Si habueris naulū nullꝰ te p
hibebit. Dixi ei. Vere fī naulū uł sup
tū nō habeo. Hadā aūt & ascendā m
unā nauī & conduxerunt & licet
noluerunt recipere me. Oem etipsam
eis tdā. Corp' enim meū in potestate
habentes. p naulo accipient. Ideo cum
eis uolebā ire abba. ut multos habere
cooptatores in mee passionis libidinem.
Dixi & dixē mi senex ignosce mihi nec
cōpellas me meā dicere cfusionē. Con
tremisco. nouit diꝰ. Oculant enī
& te et ipsū aerē ubi sermones mei.
Verecundas aūt lacrimis tam infundens
respondit ad eā. Die ꝓpt dim o mat mea
die. & ne ꝓtermittas sequentia tante
salutifere narrationis. Illa aūt adium
gens ꝓpter narrationi addidit hec. Ille
aūt adolescens. audiens sermonum
meoꝝ securitatē. ridens discessit. Ego
ū fusū quē manu tenebā. piciens ad
mare cucurri. ubi illos ꝓspexi curren
tes. & audi aliqs iuuenes stantes in
littore. numero quasi decē. satis cor
pore motuq; acerrimos. & ad id qđ
ni erat placabile optimos uisos. Erāt
aūt & alii plures q̄ illi in naues ascen
derant. Impudenter ū ut nō ēt lectulo
erat in medio eoꝝ me uerecunde de
di dicens. Decipite & me uobcū q̄ p
gitis. nō enī ero uob implacabilis. &
& alios sordidiores sermones ꝓferens.
omꝰ ad ridendū cōmoui. Illi aūt in
erubescentē motū meū uidentes.
accipientes me in nauicula porta
uerunt. Eximde naugare cepunt.
Que aūt post hec acta sunt. quoñ
& enarrare potero homo dī. Quelm
gua dicere potest aut auris audire.
ea que in naugio uel in mari facta
sunt. Quoñ eos ad peccandū muse
ros ego cōpellere etiā nolentes hoc
menarrabile. Nequissima ego pecca
tōr cui nī sū sceleris magistra infeli
cer effecta. Ergo nē rogo ut aput te
sis qā nē misera stupesco. quoñ meas
mare illud sustinuit iniquitatū lu
xurias. & quoñ nī aput tā os suum
& in infernū demersit me iuuenem
que tantas in laqueū induxi animas.
Ut arbitror meā dꝰ q̄ neminē uult
perire. sed omꝰ saluos fieri requirebat
penitentiā. Non enī uult mortem
peccatoris. sed longanimiter sustinens
expectat conuersionē. Sic namq; cum
magna festinacione ascendimꝰ uero
solimā. & quantos quidē dies ante
festiuitatē in ciuitate cōmorata sū
simulꝰ nequissimis uacau opibꝰ ma
gisq; peioribꝰ. Non enī sufficiens fui
iuuenib' mecū in mari luxuriantib'
& inuenire. sed & alios multos peregri
nos & ciues in mei sceleris act' congre
gans coinquinau seducens. Quan
do aūt uenit exaltacionis scē festi
uitas ꝓtiose crucis. ego quidē sicut
& prius ꝓtrā iuuenū illaqueans &
capiens animas. Vidi aūt ꝓmo di
luculo omꝰ ad ecclesiam unanimiter
concurrentes. Abi & ego curreus
cū currentib' & ueni cū illis matū
tinis. & cū uenisset hora diuine
crucis exaltacionis. impugnebā et
impugnebar & repellebar quodāmō
festinans ingredi cū pplo. & conanter
usq; ad ianuā templi. cū his q̄ ingredi
ebant cū magna labore tribulacione
appropinquabā ego infelix. Quando

aut̄ ianuā mḡdi uolebā illi quidē oīs
sine impedimēto mḡdiebant̄ me autē
diuina aliqua uirt̄ pḥibebat nec īdul
gebat mētuī. O ox ḡ repulsa eciebar
foras. & sola electa mouebar matro
stans. Spaus autē p muliebrē īpotenci
am hoc in euenire. iterū me aliis im
misceba. uī quodā faciens mēcum
di Ş: laborabā mouacuū. Vt enī limi
nauestigio contingebā. oīs mitrui
recipiebant̄. nullū impedimētū habē
tes. ego autē sola nō recipiebar. ſ; quasi
multitudo militaris in ingdienti
aditū clauderet. ita me repentina a
liqua uirt̄ pḥibebat. & iterū ueme
lam in atum. Hoc t & quat̄ passa &
facere conans. nichilq; pficiens. despe
rans de cetero. & ampli' musquā ꝓgr
di ualens. factū fuerat quippe corp'
meū a ui cōpimentū ualde ēfractū.
recedens inde sreti in quodā angulo
atrii. & ob quā causā pḥiberer uide
re uiuificū lignū cogitare cepi. Te
tigit enī mentē & cordis mei oculos
intellect' salutis. qa squalida actuū
meoꝝ see lera in intrandi aditū
denegarent. Cepi itaq; flens nimiū
ēturbari & pect' tundere atq; suspi
ria de pfundo cordis pferre gemens
& eiulans ualde pspexi in loco inq
stabā surſū ymaginē sce dei genit
ris depictā. & ad eā indeclinant̄
ad eandē intendens. Dña uirgo que
uerū dīm sedim carnē genuisti. scio
& uere scio quia nō ē condecens talē
peccatricem adorare ymaginē tuam.
uel contemplari eā tantis polluta
sordib'. Jubtū enī e luxuriosā mea
tua purissima castitatis munditia
abhominari & pici. Tamen quonī
am ut audiui ob hoc factus ē ds homo.
quē ipsa digna genuisti ut peccatores
uocaret ad penitentiā. adiuua me soli
tariā. nullūq; habentē adiutorium
Precipe & nō licentiā tbui. ut hanc
ecclīam mḡdi merear. & nō efficiar alie
na a uisione pciosissimi ligni mq affi
xi ds homo ē. quē uirgo concipiens
ipsa uirgo genuisti. & pp̄ū sanguinē
dedit p mea liberatione. Jube o dña
& nō indigne ob diuine crucis salu
tacionē ianuā patefieri. ut te facia
dignissimā deo fideiussorē. quia
numquā ult̄ carnē meā conquina
bo p horrida cōmactionū ludibria.
ſ; mox ut filii tui uirgo scā uide
ro lignū. seco & omīb' actib' ei' cū om
nib' que in eo sunt statī renuntio. &
continuo egḡdiar ubicunq; ipsa ut
fideiussor me duxeris. Hec dicens.
& quasi aliquā satis factionē recipi
ens fidei succensa calore. & de pieta
tis uiscerib' dei genitricis pſumens.
moui me de eodē loco inq stans fe
ci oratione. & ueniens iterū mḡdi
entib' me miscui. & ult̄ nō erat q me
repelleret. neq; q me pḥiberet app
pinquare ianue templi. deceptit ḡ
me tremor ualid' & catalis. & tota
tremebunda ebabar. Intrasse iterū
ueniens ad ianuā. cui' in prius adi
tus claudebat̄. quasi omīs uirt' que
in pri' mḡssum pḥibebat. post mḡdi
endi uiā ꝓparabat. Ita absq; impedim̄
ti dolore mētis. & sic mt̄ sca scōr rep
ta sū. & pciosi ac uiuifici ligni cruc'
adorare mystiū digna habita sum.
& tē uidi dei sacramenta. & qualit̄ ds
parat' ē suscipere penitentes mise
ri. Tē piciens me in tā pnam et

scm illud exosculans pauimentū carbū
Reisa ꝙ sū in illū locū ubi fide dictō
ns conscptū ē cyrographū ⁊ genua
curuans coꝝ ymagine scē uirginis ⁊
di genitricis ⁊ ihu deprecata sū ubis. Tu
quidē semp obeningmatissima dña tuam
ostendisti in pietatis misericā tu mei
indigne nī precesti supplicationē ⁊ u
di gram quā nos peccatores merito nī
uidem⁹. G la omnipotenti deo ꝙ p te
suscipit peccatoꝝ penitentiā. Quid
amplius peccatrix ⁊ misera ualeo dicē
aut enarrare. Tempꝰ ē iā implere qđ p
misi nē ubi t cōplacet dirige me. Et
to in salutis ductrix ⁊ ueritatis ma
gistra precedens me in uiā ꝙ ducit ad
penitentiā. ⁊ hec dicens audiui uocē
alicui⁹ a longe clamantis. Jordanē si
transieris requiē bonā inuenies. Ego
audiens hanc uocē ⁊ p me factā ere
dens fuisse lacrimans clamaui ⁊ ad
dei genitricis ymaginē prospiciens sic
locuta sū. Dña dña toti⁹ orbis regi
na p quā humano generi sal⁹ adue
nit. noli me derelinquere. ⁊ hec di
cens de ato sū templi egressa. et festi
nanter ambulaui. Exeunte aut̄ me
uocauit me quida. ⁊ dedit in tres
nummos dicens. Accipe hec non
na. Ego aut̄ accipiens tres ex eis
cōparaui panes. ⁊ hos accepi bene
dictionē mei inuenis ēgruos. Interro
gaui ꝙ eū ꝙ panes uendebat qualis
esset uia que ad iordanē duceret.
⁊ cognoscens ab eo portā ciuitatis
p quā ad iordanē ibat erat currens et
festinanter ibā plorans ⁊ beulans. Er
rat enī hora tā diei tria qñdo p triosa
meruī ⁊ scām uidē crucē. ⁊ sole tā
ad occasū uergente ecclīā uidi beati
baptiste johannis posita uxta iorda
nē. ⁊ in id templū ingressa. scā adora
ui. ⁊ continuo in iordanē descendi. et
milla scā aqua mani⁹ ⁊ facie lauī. et
tē uni⁹ panis comedi medietatē. et
ex aqua iordanis bibi. in tra noctē q
escens. Lucescente aut̄ die cōmuni
caui uiuifica ⁊ intemerata xpi dñi
sacrāta. in eade scī p̄cursoris ⁊ bapti
te johis basilica. ⁊ sic transiui iorda
nē. ⁊ iterū petiui ductricē meā ut
me dirigeret. ubi ei placitū esset. Be
uenit aut̄ in hanc solitudinē. ⁊ atē
usq; hodie fugiens elongaui. expec
tans dñm meū ꝙ saluos faciat a pusil
lo animo ⁊ procella eos ꝙ cuertuntur
ad ipsū. Zosimas aut̄ dixit ad eā. Et
anima tua o dña mea. ex q̄ hanc inha
bitas solitudinē. Respōdit mulier. Qua
draginta septē anni sunt. ex q̄ de ci
uitate scā egressa sū. Dixit aut̄ zosimas
⁊ qđ ad esū inuenire potuisti. aut
inuenis o dña mu. Respōdit mulier. sū
duob⁹ panib⁹ ⁊ dimidio transiui ior
danē. Qui post modicū arefacti ꝙsi
lapides obduruerunt [illegible] ⁊ modi
cū qđ usq; ad aliq̄t annos comedens
transegi. Dixit aut̄ zosimas. Et sic
absq; dolore transisti tanti temporis
longitudinē. nichil sentiens repen
tine immutationis ētuantis te.
Que dixit. Rē nē me interrogas. quā
dicens ualde contremisco. Si ad cō
memorationē tantoꝝ ꝙ sustinui pri
culoꝝ uenero. ⁊ cogitationū que mi
q; p̄trauerunt me. timeo ne iterū
ab eisdē aliquā tribulationē patiar. Di
xit zosimas. Nichil relinquas o dña
qđ ñ indices. Senectutē in hoc te ma
nifestā cognoum⁹ ordine te omia

indumenta oportet nos edocere. Illa au
tē dixit ei. Crede mi abba. decē annis
annus eū feris immansuetis & irrationa
bilib⁹ eluctans desideriis. dū sumere ci
bū mirabā. desiderio mi erant carnes.
concupiscebā pisces qs egypt⁹ habebat
desiderabā unū delectabile in multū
eū delectabar munno. & immoderate
illud sumebā. & mi erat tē ualde inde
sidero. eo qđ multū illo uterer dū esse
mselo. Hic aquā dū nō haberē uehemē
tissime urebar. & sustinebā necessita
tis piculū. Fiebat mi & de luxuriosis
cantibus numū desideriū pbans et
ad memoriā reducens demonioz can
tica decantare. que in selo didiceram
Ox autē lacrimans. & pect⁹ meū manu
pcutiens. me ipsā ad memoriā redu
cebā de euenienti fide dictionis. quā
fecerā egdiens cont hanc solitudinē
Veniebā autē p cogitationē ante ymā
ginē scē di genitricis. que me in suā
fidē suscepit. & ante illā ploiabā. ut
effugaret a me cogitationes q̄ meā mi
serrimā affligebant animā. Quando
autē supflue dolentq; lacrimabar. et
utrilit pect⁹ meū tundebā. tē uidebā
lumē undiq; circūfulgens me. & serenu
tas in quiedā stabilis mox fiebat. Co
gitationes autē que ad fornicationem
meū compellebant me. quoīt e
narrare potero abba. Ignosce. Ignis
ut⁹ infelix corp⁹ meū mihi succen
debat. & totā me p omnia excurebat. &
ad desideriū cōmixtionis tībebat.
Dū q̄ in talis ascenderet cogitatio.
pstrernebā me in tiā. & lacrimis eā in
fundebā. ipsā uerecūdiā in altare spūs
cui⁹ fiducia huc uenerā. & minaci
me cōpellatione exagitare furentē
quasi puaricantē. penasq; puaricationis
in ummentis ira mihi cont me a
gentē. Non enī antea surgebā de tra
in prius illa dulcissima lux illumina
ret me solitu. & cogitationes pbantē
me effugaret. Semp itaq; cordis mei
oculos ad illā fiducussorē meā sine ces
satione erigebā. deprecans eā auxiliari
in in hac solitudine & penitencia.
Habui aduitē & cooperatē ipsā q̄ ge
nitrix castitatis auctorē. & sic per vii
annoz curriculū piculis multis ut di
xi eluctans. a tē usq; hodie aduitou
um dei & ei⁹ genitricis in adiutū in om̄i
bus me dirigens. Dixit autē zosimas.
Unde habuisti cibū aut uestimentum.
& illa dixit. Panes quidē illos sicut
tā diu expendens p decē & vii annoz
deuceps nutrebar herbis q̄ inuenie
bantē p solitudinē. Induimentū qđ ha
bui transmeato iordane nimia uetus
tate consumptū ē. Oultra
q̄ glaciali frigore & incendio est⁹ sus
tinui. conetemata est⁹ incendio. et
nimio frigoris gelu rigescens & tre
mens. multociens in tiā decidi. et diu
misera lacui immobilis. & tā multis
& diuisis necessitatib⁹ & tēptationib⁹
inimis eluctata sū. Ad tē q̄ usq; in hāc
diē. uirt⁹ dei & fiducussor mea mul
tis modis miseriā animā meā custo
diuit. Recordans enī de qualib⁹ ma
lis liberauit me dns. esca enutrior
mē summabili. & sacietatis possideo
epulas spē salutis mee. Nutrior au
tē & cooperior regimine ubi dei. q̄ cū
net omnia. Non enī in solo pane ui
uit homo. & ñ habentes opimentū
petre circumdati sunt regnume hu.
q̄ se peccati exspoliauerunt tunica.

Audiens aut zosimas qm scripturarū
testimonia pferebat ex moysi libris ⁊
beatissimi iob seu psalmoꝝ dix ad eam
Psalmos o mat dicebas l alios libros
sce scripturę legisti Illa aut hoc audi
ens subridens dix ad eū Crede mi ni
hil hominē ex q iordanē transiui ni
si hodie s; neq; ferā aut aliud q̄d cū
q; animal ex q̄ deuenim in hanc soli
tudinē Litteras aut nunq̄ alicubi
didici sed neq; psallentē aut legen
tē aliquē auscultaui Sermo autē
dei unus & efficax intellectū do
cet humanū Huc usq; fi
nis ego que mea sunt Nē aut obse
cro te q̄ incarnationē ubi
dei ut ores p me luxuriosa & cum
hęc dixisset cucurrit senex ut genu
flexo se in terram psterneret uociferās
cū lacrimis & exclamauit Benedict ds
q̄ facis mirabilia magna sol? gliosa
& ualde stupenda quib ni hil numer
Benedict es dne ds q̄ ostendisti in
quanta largitate tuis hodie te Vere e
nī ni derelinquis querentes te dne
Illa aut apphendens senē ni pmisit
ut se in terā psterneret s; dix ei Hęc
que audisti a me obtestor te p dnm
saluatorē nrm ihm xpm uerū deū
ut nemini dicas q̄ adhuc; ds a mi
culo carnis absoluat me His omib
acceptis uade in pace & iterū hodie
kalendis & anno reuoluente appa
rebo tibi & videbis me deo gubernante
gra Sed fac q̄d te hodie rogo In sacris
iemnijs recurrentib anni uenturi
ni transeas iordanē ut hactenus
habetis agere in monastio Stupebat
aut zosimas audiens qm hic ca
nonē monasterii sciebat & expansis
manib dedit glam deo q̄ maiora qui
petat diligentib se largit Illa autem
dixit Sustine ut dixi abba in monas
terio neq; enim si exire uolueris ua
lebis Vespe aut sacratissime dnice
cene accipe diuinū corpis & sanguinis
sanguinis portionē in sac uase dig
noq; tanti mysterii & affer tecū et
sustine me in illa parte iordanis que
communis sedo & ego ueniens sacra
accipiā dona Ex quo enī meruit
beatissimi pcursoris prius quā transi
rē iordanē cōmunicaui postea ni com
municaui & ideo pco ut mea petici
onē ni renuas s; affer mi diuina atq;
uiuifica mysteria ea quib dns discipulos
suos cene diuine participes fecit Jo
hanni abbati monasterii in q̄ habitas
edicito ut attendat sibi ipsi & gregi suo
aliqua enī sunt ibi emendatione digna
S; hoc tempe nolo ut dicas ei s; q̄ndo
t pcepit ds Hec dicens orationē pos
tulans p se ad interiorē solitudinem
uelociꝰ festinauit Zosimas aut pster
nens se osculabat ei solum ubi ste
terant sce uestigia dans glam deo
Iterū ū remeans p eandē solitudinis
itē q̄ uenerat consumauit se monasterio
eo uidelicet tempe q̄ consueuerant
hi q̄ in eodē morabant & totū qua
dē annū siluit nunme audens a
licui dicere ex his que uiderat In
se ipso aut despectabat dm ut iterū
ostenderet ei desiderabile uultū Sis
pirabat sepi? considerans tarditatē
anni cursus Quando aut sacro
sancta pascha dnica mane post soli
tā orationē omis quidē de monastio
exierunt ipse aut modica febr in
firmitate detent mansit mi? in mo

nasterio. Recordat ē aut zosimas scē
illus sibi ꝓdictum qa uolens exire ñ
ualebis. Aliquantis aut elapsis dieb.
ab infirmitate subleuat in monasterio
comisabat. Quando ū monachi sūt
reūsi a conuenti uespe sacre cene
dñice fecit qđ ei iussū ē. Et mittens
in modicū calicē intemerati corpis
portionē. & ꝓtiosi sanguinis dñi nr
i suu apl posuit in canistro caricas mo
dicas. & palmarū fructū id est dacti
los. & parū de lenticulis aqua infu
sis. & uenit tarde hora nā uespa ad
ripā iordanis. aduentū prestolans sē.
Beatissima aut illa tardante mulie
re zosimas ñ dormiuit. ſ. sollicite
inspexit solitudinē exoptans qđ u
dere desiderabat. Cogitabat aut
senex apđ se. Numqđ ueniens & ñ
me inueniens reūsa ē. Hec dicens
lacrimas effudit. & oculos eleuans in
celū supplicū dīm deprecabat sic di
cens. Non me alienes dñe uidere te
rū quā uidere concessisti. & ñ hinc
recedā uacuus peccata hec mecū por
tans. Hec orans cum lacrimis alia in
cū incidit cogitacio. Qđ itaq; & si
uenerit faciet. Quoñ transiet ior
danē. quia nauicula ñ ē. Qualiter
ad me ꝓueniet indignū. Heu me
infelicē. heu peccata mea tantare
me alienū fecerunt. Hec sene co
gitante. ecce ulla scā aduenit. & in
parte alia stetit fluminis unde ue
nerat. Zosimas aut uidens eam
furtexit gaudens. & exultans ni
mis glificabat dīm. Iucta autem
certaminis mei fluctuabat cogita
tionis intentione. qđ ad se dīsire ñ
posset. Et respiciens senex. uidit eā
uexillo crucis aqs iordanis signantē
Ver te noctis tenebras splendor illu
minabat lune. quia temp recurs illi
erat. Statim aut ut signū crucis
impressit ascendit sup aquas. & am
bulans sup liquidos equoris fluct.
uenebat quasi p solidū tr. Zosi
ma autē stupente & genua flecte
re cupiente. sca illa clamans ꝓhibu
it dicens. Sacerdos dei es. & diuina
portas mysteria. Qui statī obediuit
dicenti. Illa aut ascendens de flu
mine. dīa sen. Benedic dñe. bene
dic. Ille aut cū magna festinatio
ne respc. Stupor enī numq inuasit
eū uita mirabili aduentu. et dixit
Vere ñ mentit ē ds. qa pollicit est
sibi simules esse eos q semetipsos pu
rificant. Gla tibi ds nr. qa osten
dit hi p hanc ancillā tuā. quantū
inferior sum mensure uere ꝓfectionis
Hec eo dicente postulauit mulier
sen dicere symbolū. & ut dñicam
inchoaret oratione. & expleta o
ratione dñica sicut moris erat pa
cis osculū obtulit senori. & sic in
uicem mysterio. sca suscipiens do
nam in celis extensis manib ingemi
scens cū lacrimis ita clamauit. Nūc
dimittis dne ancillā tuā secm ū
bū tuū in pace. qa uiderunt ocu
li mei salutare tuū. & senex dixit.
Indulge abba. & aliud mee petici
onis imple mandatū. Vade ne ad
monasteriū dei pace gubnat. In rec
su aut anni uenturi uterū uenies
in illū torrentē in quo tecū sū ꝓ
locuta. & uidebis me iterū qualit
ds uoluerit. Ille aut respond. Vti
nā esset possibile ne tua sequi uel

higia & tu pretiosissimi uult' usione
frui. Oro mat' ut una' senus peticum
cula' facias & modicu' cibi ex eo q'd ar
tuli digneris accipe. & hec dicens
ostendit ei q'd secu' detulerat canis
tru'. Illa aut' extremis digitis lenti
cula' contigit. & ita tollens grana
intulit or' sufficere dicens gra'm spe
ut custodiret animq substantiam
immaculata'. Te' dicit senu. Ora p
me pat' dnm' meq infelicitatis sem
per memor esto. At ille pedes se'
ius irrigans lacrimis: depcabat' eam
ut oraret p ecclia sca' & p impio & p
se. Dimisitq eam flens & heulans
abire. Nonnu' audebat ea' diutu' re
tinere: que nec siuellet potrat deti
nere. Illa aut' crucis impssione iorda
ne' signans ascendit ambulans su
per liquidu' iordanis eleuatu' & tn
siuit sicut antea ueniens fecerat.
Senex u' reuis' e' gaudio & tremore
nimio replet'. Semet ipsu' aut' repre
hendebat petentes q'd nom' sce' u' re
quisiuit. &: in hoc consolabat'. ut i
futuro anno nom' sce' adduceret.
Transacto aut' eode' anni cursu ue
nit iteru' in uastam heremi solitudi
ne' expletis omnib' secm consuetudi
ne' festinans ad gliosa' illa' uisione'
intuenda'. Pambulans aut' solitudi
nis it' & inuenit' aliqua cupiti loci in
dicantia signa: dextra leuaq aspici
ens: intuitu' oculo' deducebat illuc
trando ubiq sicut prudentissimus
uenator sicubi suauissima' posset co'
phendere feta'. & ut nichil ullomo
do uidit: musqua' se mouit: s: cepit
se ipsu' infundere lacrimis. Te' ad ce
los eleuans oculos dix'. Ostende mi
hi abscondituu thesauru'. que tu pec
catori manifestare dignat' es. Ostende
in obsecro dne' in corpe angtin' cui tot'
co'parari indigni' e' mundo. Hec orando.
puenit ad locu' qui in similitudine fu
erat designat' torrentis: & in extrema
ei' stans: uidit in parte supiore splen
dente' sole'. & diligent' aspiciens u
dit sce' mortuu' iacens corp' & mani' sic
compositas ut oportuit: & adoren
te' uersu' corp' iacens. Curens aut'
lacrimis lauit beatissime pedes. Non
enim corpis ei' aliud membru' audebat
contingere. Lacrimans aut' aliquam
diu & psalmos dicens tempi & rei e'
gruentes: fecit sepulture orationem
& dicebat sibi ipse. Forsitan ni' co'placet
see' hec fieri. Hec eo cogitante: desig
nata erat septura in tra. Sepeli abba
zosima miserie oaxie corpeulu' ter
de tre q'd sunu' est: & puluerem puluere'
adice. Ora tam' p me transeunte
nise patmothi secm egiptios: q' est
secm romanos aprilis die nona ad
nocte'. id est v' id' aplis salutifere pas
sionis: post diurne ac sacre cene com
munione'. Has senex litteras cu' le
gisset: cogitabat quide' prius q's ma'
esset q scriberet: illa enim ut ipsa diu
rat litteras ignorabat. In hoc tamen
ualde exultans gaudebat: qa sem ei'
dixerit nom'. Cognouit u' qa mox
ut diuinis mysteriis participata est
in iordane: eade' hora in loco illo ue
nit: ubi mox de hoc mundo transit.
& ide' iter q'd zosimas p triginti dies
ambulans uix consumauit laborans
uni' hore cursu oaxia consupsit: et
statim migrauit ad dnm. Glificans au
tem dnm zosimas: & lacmus corp' ei'

mfundens· temp' ē inquit miser zosi
ma q̄d nuſ es te ꝓficere· ſ; q̄d faciā m
felix quia unde fodere ualeā nī habeo·
ſarculū deē· raſtrū nī ē m· nichilq; pre
manub' habens ex oīb'· Hꝛe eo in cor
de suo cogitante· uidit paruū lignū
& ꝓmodicū iacens· Q̄d assumens cepit
fodere· Valde aut̄ durior erat tra et
ualde fortis· & nequaquā ualebat se
nex fodere eā· q̄a & ieunio erat con
fect' & itineris pene fatigacione con
sumpt'· laborabat enī· & suspiriis nu
mis ungebat'· & sudorib' madefac
tus ingemuit ḡuit' ex ipso cordis
suꝑfundo· & respiciēs uidit ingē
tis formę leonē iuxta corp' sc̄ē marie
stantē· & ei' plantas lambentē· Videſ
aut̄ contremuit p̄ timore ḡuiori
me fere ull' p̄cipue q̄d audierat illā
scām dicentē· q̄d nūquā aliquā fe
rā in illo deserto uideret· Signo aut̄
crucis se armauit ūdiq;· credens q̄a
ihesū eū custodire ualeret utr' ta
centis· leo aut̄ cepit annuere seni·
blandis eū motib' salutans· Zosimas
aut̄ dix̄ leoni· Q̄n a deo miſ' ueni
h o magnme ferarū· ut hui' dei famule
corp' tue cōmendet· eaple op' offitii·
ego aut̄ senectute confect' nī ualeo
fodere· ſ; nec congruū q̄d habeo ad
hoc op' exercendū· & utrū itineris
tanti longanimitate ꝓpare nī ua
leo ut afferā· tu diuino iussu hoc
op' cū ungulis facito· ut cōmendem
tue hoc scm corp'? Continuo autem
uxta senis sermonē fecit leo fouea·
q̄ntū ad sepeliendū sc̄ē corp' sufficēt
Senex ꝝ lacrimis pedes ei' abluen· et
multiplicē effusa ꝑce exorans ꝑ om
nib' eā tē & ampli' p se exorare ope

ruit tra corpuſcūm astante leone·
nichil aliud habens desup· nī ullud
ſcissū uestimētū· q̄d ꝝ anima ꝓpere
tur et zosimas· ex q̄ aliqua ouaria
corpis sui texerat mēbra· Tē recedē
parte· Q· leo quidē in interiora soli
tudinis quasi ouis mansueta· zosi
mas aut̄ reuſ' ē in sua· benedicens
& glorificans dm· & hymnū decan
tans xp̄o deo nr̄o· Veniens aut̄ zo
simas in cenobiū suū· omīb' frīb' re
tulit· nichilq; abscondit ex his om
nib' que uidit & audiuit· Illi aut̄
audientes magnalia dei· nimio stu
pore admirati sē· & cū timore & a
more magnaq; fide celebrant bea
tissime marie transit' diem· Johan
nes aut̄ abbas monasterii eiusdem·
inuenit quedā apd' fratres suos cor
reptioni digna· uita sc̄ē marie
sermonē· & hec miserante dō emen
dauit· Zosimas aut̄ in eodē laborās
monasterio· impleuit annos centū·
& tē migrauit ad deū in pace· Cui
dn̄o nr̄o ihu xp̄o· cū q̄ patri gla· ho
nor & imp̄iū· una cū sc̄o & uiuificato
re & adorando spū· nē & semp· & in
scla sclorū amen· Explicit uita
sc̄ē marie egiptiace· Incipit
passio sci ac beatissimi Geor
gii martyris xp̄i·

OTEO
P quo dio
cletian' ro
O man orbis
R guberna
E cū suscepit

imperium· cum undiq; res publica
multis ac diuisis quatere cōmodis
carausio uidelicet p id temp' i brit

tamnis sumpta purpura rebellante.
adulleo quoq; egyptum inuadente
cū quinq; gentibus ecia affrica uasta
rent. narseus quoq; rex pharum orien
ti bellū inferret. cū itaq; ad tot ro
mane reipublice pricula sedanda se
solū min⁹ sufficere uideret. herculiū
maximianū sibi quondā cōmilitō
nē. ex cesare augustū creauit. ēsdem
cuī & galerium maximianū in ei⁹lo
cū cesares substituit. Diocletian⁹ ita
obscuro satis apud dalmatiā loco o
riund⁹. nā anuli seruilis liberti⁹
erat. ut publica conficeret gesta. cal
lide morat⁹ fuit. sagax pterea & ad
modū subtilis ingenii. & q seuerita
tem suā aliena uellet explere. ⁊; nī
mediocrit̄ claruit. p̄cipuū monar
chiā licet ignobilis obtinuit. Porro
herculi⁹ q & maximian⁹ quē sibi colle
gam p̄tucenda re publica assciuisse iā
diximꝰ. pulā fer⁹ & meruulis ingeni
aspritatē suā ecia multo horrore ñ cela
bat. Hij duo q̄ uelut quedā truculen
te bestie. cū tuendū gubnandūq; or
bis romanu⁹ suscepissent imp̄iū. imma
nissima id seuitiam atq; atrocissima
attrere studuerunt. in eo l'maxime
q̄d eos omni nisu extinguere penitus
& abolere satagerunt. q diuine mate
tati seruire eligebant. id est xp̄ianos.
Qs tanta rabie p̄secuti sunt. ut i to
to orbe trarū quacūq; crudelitas edi
cta. p̄fana p̄uenire potuerīt. ce
dib⁹. p̄ceptionib⁹ supplicijs antea inau
ditis. atq; omnimodo mortis genere.
omīs omīno usq; quaq; damp̄nauerīt.
Qua tempestate omīs fere orbis sacro
mīm cruore infect⁹ ē. adeo quippe
certarum gliosa in certamina rue
bat. nec ullius tē maior erat confes⁹n
de gl'e auiditas xp̄ianis. quā ut gllio
sis mortib⁹. palmā martyrii ad quam
cottidie preire quisq; alterum festina
bat adipisci meruissent. Nullis unquā
bellis magis mund⁹ exhaust⁹ ē. neq; gli
osione tumpho mundi p̄cipē quam
eo tempe uicerunt xp̄iani. q̄ p decem
continuos annos ētinuatis ecia ira
gib⁹ uincī nō potuerīt. Siquidē tā acer
bissima tamq; crebertima tē p̄secutio
flagrabat. ut uix uni⁹ spacū mensis
ad decē & septē milia passus diligen
tissimi tēdant hystorici. taq; cū ad de
uastandas undiq; ut dixim⁹ ecclias.
diocletian⁹ uidelicet moriente ma
ximian⁹ in occidente. licet dissimilib⁹
morib⁹. consimili tamē sentencia ēsp
tassent. ad exequendū tā crudele mi
nisteriū immo sacilegū suis compe
tentē uotis sacilegū eundē; crude
lissimū haut difficile repperunt mi
nistrū datianū. scilicet q̄ p id temp⁹
tyrannice sue crudelitatis atq; uesa
nie atrocis erga cunctos & p̄cipue
xp̄ianos. rumorē p totū sparserat or
bem romanū. Cui cū diu exoptata
uelut famelico & oblatam cu
seuiendi xp̄ianos tandē infula ce
cidisset. iussq; impiissimus uotis con
cessa aspirasset potestas. nullas usp
am uel differende aliquantulū seu
tie pacieris moras. uisit uoce p̄coma
ria. ut omīs undiq; p̄p̄s ad sacrifican
dū ut ipse asserebat diis. re aut̄ uera
demonis confluerent. Collecto g̃ in
huiusmodi edictū ex diuersis ciuita
tib⁹ innumero duise etatis ac sex⁹ po
pulo & inermi congregato. iussit his
quoq; id officii erat. ut innumerato

mentoꝝ genera quę apīanus uarię infe
renda parauerat: pferrent in medium
Quę cū allata fuissent: impiissim⁹ dam
an⁹ sedens p tribunali ut leo frendens: m
hanc nefariā uocē infremuit dicens.
Omnis q̄ nō sponte uel curuato genu
uel poc⁹ omnū pstrato corpe: in tīā deoꝝ
q̄s pncipes colunt supplicīt adoraue
rit: omīa hęc tonīta in eū expendi fa
cā: insup & lingnā ei⁹ aīq; aures absci
dā: & oculos ei⁹ eruā: totamq; faciē mē
bratim euellā. Q̄ nullū nō p plateas et
cōpeta uillis pconib⁹ denuntiari fe
cit: ut unusquisq; in suis diuersis sy
mulachris deoꝝ deaꝝq; eligerent: ac
singulis hostias competentes immo
larent. Talib⁹ q̄ minis immo furiis ad
eo cunctos timoꝝ inuasit: ut plerisq;
etiā xpianoꝝ: his minis aīq; tormētis
cedentes: semel ceptā desererent fidē
aīq; sectā sacłegi iussa tyranni ydolis
īmolarent: ne tā scilicet occasione
funest⁹ est diabol⁹: ut dū sue congru
um fraudi aīq; malitię haberet exe
cutorē. interim satageret quantos
posset xpianos suis retineret in laq̄
is: Contigit eodē tempe illuc adue
nisse de partib⁹ cappadocie quendam
uirū illustrē nomine gregoriū: q̄ in
sua ciuitate aliquantū dignitatis
honore potiebat: Q; cū esset ingenio
alacer: & pbis morib⁹ aīq; affatu suā
uis: & ob hoc nō solū cuiusq; suis: uerū
oīb⁹ in confinio circūquaq; manen
tib⁹ grat⁹ & car⁹: ut pfectoriā sup eos
acciperet dignitatē: omīs uno consensu
cōmuniter expetebant: collatāq; ex cō
muni pecuniā eidē offerebant: ut
sialiter nō posset uis potestatis a dnīs p
pecunias ipsoꝝ: consequeretur. His cū
insanā ac furiosā cognouisset iudicis
tyrannidē: omnēq; collecti multitudi
nē ppli: pfanis sacrificiis ritib⁹ oīb⁹ co
nantime cogente tyranno insistentē:
cū etiā pleriq; uerendū aīq; cune
tis trementū xpi nomē tā publice quā
priuatim blasphemare: quidā quidē
coacti: quidā ū etiā uoluntarii nō re
rentē: grauissima mētis anxietate tot⁹
intremuit: aīq; imo cordis suspirio
lacrimabiliter ingemuit. Quoq; omnē
quā p emendis tritus honorib⁹ secū
ex cappadocia attulerat pecuniam
in meliorē conuertit usū: eāq; egenis
distribuere cū oīb⁹ festinauit alacri
tate: quatin⁹ abiectis oīb⁹ impedimē
tis: ad destinatū sibi certamē expedi
tior ꝑparare potuisset: Itaq; earū cla
midē tritem impii: qua p opportunitatē
tempis ob insigne dignitatis utreba
tur: indutāq; eo habitu q̄ se xpianū
tā diu⁹ nō celaret: diuino afflat⁹ spi
ritu: in mediū ppli sacrificantis se se
misit: aīq; in conspectu furentis ꝑ
fidis: talē uocē prupit. Omīs dii
gentium demonia: dns aut⁹ nr⁹ celos
fecit: Porro execrauit diabol⁹ infi
delium corda: ut nō cognoscant facto
rē tā suū quā omniū creaturarum
Nā dii tui ipses quib⁹ iubes miseros
homines sacrificare: siue sint auri
siue argenti seu ligni: l' lapidei: o
pera sūt manuū hominū: a quib⁹ eci
am iugi custodiuntur uigilia: ne
silentio noctino rapiant⁹ a furib⁹. His
auditis impiissim⁹ dacian⁹: in ira fu
rens exarsit: & intus semet ipsū hor
ribiliter fremere cepit. Tē dixit ad sem
gregoriū. Quetā infrenata ac furio
sa meritauit psumptionis audacia

an cui⁹ offitiū mumimne ita temere p
sequaides. ut nī sohī nob audacter
inuitas irroges. uerū etiā ⁊ uenera
biles deos nros qui omni mundo sub
uenuunt demones ee dicas. Fatere ta
men exqua puincia. l' exqua ciuitate
huc aduenisti. ul' q nomine uocitaris.
S ēs georgi⁹ dix. Xpian⁹ ego sum. ⁊ di
seruus. Georgi⁹ mi nomī e. genere aut
cappadoc⁹ sū. Patre mee comitatū ge
rens hmc uem. ⁊ nē tempales huius
seli dignitates. honores. atq; diuti
as parupendo. ac peuit⁹ contempno.
ut hns eaut⁹ possim dei mei omūpo
tentis expedit⁹ adherere impio. Cui
respondens datian⁹ dix. Eras geor
gi. S; nē tande respisce. atq; tu p̄mus
accede ⁊ immola inuictissimo apolli
ni. q; poterit tue ignorantie uenia ē
donare. teq; sibi gratū cultorē exhi
bere. Cui beat⁹ georgi⁹ respd. Quima
gis diligend⁹ e. aut cui poti⁹ debem⁹
exhibere cultum. q̄ dño nro ihu xpo re
demptori omnū seloz. aut apollinu
omnū auctori demoniorz. Quo au
dito datian⁹ ira replet⁹ iussit sēm ge
orgiū in eculeū leuari. atq; extensū
membratī unguis corp⁹ ei⁹ lacerari.
Deinde p̄cepit lampades ardentes
ei⁹ lateribz applicari. ita ut mtiora
ei⁹ uiscerū apparerent. Cumq; has
penas martyr p xpo sustinuisset.
iussit eū deponi. ⁊ eat⁹ ciuitatem
duci. atq; ad ubera extendi. ac diuer
sis plagis cruciari. Sal quoq; iussit
in mulmera plagarum ei⁹ fricari. S;
in his oīb⁹ penis que in sēm dei
famlm exhibebant. manebat sēm
corp⁹ ei⁹ illesum. Tē impius datia
nus. uidens q̄ eiusm penis sēm dei
supare nī ualeret. immo q̄ eū illate
pene tortionē atq; in fide xpi robustio
rē efficerent. iussit eū in ima carceris
trudi. usq; dū diligentī excogitaret.
q̄ ingenio uel quib⁹ artib⁹. ei⁹ constan
tiā uincere potuisset. Interea mittit
p uniuersas circūquaq; puincias acci
uitates. ad pquirendū sicubi inueni
ri possit aliq⁹ magice artis prit⁹. tali
edicto eiusmodi quis ad eū cūiusli
nationis ueniret. magnis ab eo mune
rib⁹ ditaret. Tandem itaq; rept⁹ qu
dā mag⁹ famosissim⁹ nomine athā
nasius. ad p̄sidē p̄duct⁹ e. Quidum
in p̄sentia ei⁹ astaret. ad q̄d uocat⁹ eet
scisciat⁹ e. Cui datian⁹ Xpianu in
quit suis magicis artib⁹ oīa tormē
toz genera. que eis p suis sacrilegiis
atq; sacrificiis impendim⁹. ita ludifi
cant. ut nī solū p̄cipium iussa. ue
rū etiā deoz nroz. ceremonias deri
dendo contempniant. Quia ppt nē
a nobis uocat⁹. si coz te prestigia su
perare confidis educito. Ad hec mag⁹
ueniat aut quilibet de his q̄s diei
xpianos esse. ⁊ postquā eū uidero
si nō potuero soluere magicas ei⁹ reū
sim. ad quā sponsionē let⁹ factus
p̄ses. iussit ministris. ut eductum
de carcere sēm georgium. siue quan
tocī exhiberent p̄sentie. Qui cū fu
isset presentat⁹. dixit datian⁹. Geor
gi. hunc que uides magū p multa
tas luctando ciuitates quesitum
ac tande inuentū ppt te huc ad
duxi. Nē ⁊ q̄a nī minimū de tuis
artib⁹ p̄sumis. in quib⁹ etiā ⁊ multū
ualere utpote id in multis exptū
negam⁹. solue ei⁹ magicas artes si po
tes. ut ex hoc artes tuas duumas

potius quã malitiosissimas esse pbe
mus. aut certe si hoc facere difficis
dum ille tuas soluerit. manifestum
patrat omnib' quã iuste in te malefi
cia uindicent. Ses ũ georgius respi
ciens iuuenẽ dixẽ ei. Video te paula
tim cõsbendere grãm dei. Tẽ sumẽs
ad manasi' calicẽ maleficis plenũ. in
uocauit nomina demoniũ sup eum.
deditq; seõ bibere. Quẽ ille accipiens
crucis xpi signaculo munuit. atq;
inuocato ei' nomine q; eum chs im
perat demonib' meu metant. totũ
ebibit. nichilq; ei nocuit. Quo facto.
dixit ad pfidẽ mag'. Vnũ sup ẽ qõ
facã. inq; si ei ñ pualuero. constat
pfecto. quia magna & insuperabilis
est uirt' xpianor. Vnde consequs
erit. ut & ego comũtar. & credã in
crucifixũ. & accepto iterũ calice
inuocauit nomina fortiũ demoniũ.
quor. scilicet pmatiũ atq; potentiã
eximiabat potionẽ. Cumq; illũ seõ
dei portasset. atq; ille sine ulla re
pidatione constanter bibisset. nec q'
quã lesꝰ fuisset. tẽ mag' uidens q'õ
ei nimullo pualeret. pstrauit se coram
ipso tyranno ad pedes sei mris xpi
georgii. orans ut baptismũ xpi pcipe
mereret. Quo facto. iussit impius
mus dacianꝰ eũ extra urbem duci. et
caput ei' abscidi. sen ũ georgium
iussit eductũ de carcere suis aspec
tib' sisti. pceptiq; ministris. ut rotã
eneã afferrent. gladiosq; bis acutos
ineã infigerent. atq; sen mrem
sup eã imponentes ex alto dimit
terent. Hoc eũ audisset ses georgi'.
orauit dicens. Dñe omnipotentiũ me
um intende. ad adiuuandum
me festina. & hec dicens. posit' ẽ in
rotã. Que eũ uolueret' cõmuta ẽ.
nĩr aut' xpi illesus pmansit. Qõ fac
tũ eũ audisset dacianꝰ. dixẽ ad sen
georgiũ. Quo usq; te eto patiens. t'
q; usq; maleficia tua pualebunt. p
dim solẽ atq; pomis deos immortales.
qa diuisis te facia cruciatib' interim.
Tu beat' mr respondit. O me tue q'
me terreri estimas. temporales sut
Vnde ñ terreor. ad quoscuq; in cru
ciat' impendi uolueris. Corp' qui
dẽ meu ñ nego. habes in potestate
in eo que placuerit exercere. mã. am
mã meã que etna ẽ. sol' habet in
potestatẽ q; eã condidit dñs. Ad hec
dacian' furore plen'. dixẽ ministris
Afferte sartagine eneã eãq; plum
bo replete. & dum efferbuerit tẽ geor
gium contumacẽ in bulliens plum
bum picite. ut ex hoc eciã pbem. si q;
modo possit stultitia ei' superari.
Cumq; & hec pena fuisset pparata.
ses georgius eleuatis in celũ oculis di
xit. Dñe ihu xpe fili dei uiui. q; me
licet indignum ad sen tuu nomen
tuum pduce dignat' es. quiq; in con
stantia in tolerandis cruciatib' qs p
cuiusdẽ tui nominis confessione cru
delissim' in tyranni' intulit ẽdonar
ti. atq; in tot certaminib' hactenꝰ
meconcusse ac pseuerantẽ agonizza
re fecisti. exaudi me nẽ famulum tu
um te cui nichil cordis fugitiu in
uocantẽ. atq; ab ullatis incendii
tormentis. tue potentia maiestatis
eripe. bullientisq; sartaginis om
nẽ feruorẽ extingue. ut dum illes
te protegente exiero. sentiat pfidus
dacianꝰ. nĩquidẽ se suosq; nĩ deos.

f; re uera demones cōt tuos fideles a
lios p suo libitu posse qn potʼ te q es
cuctarū conditor creaturarum eas
dem qs creasti disponere ac ordinare
p tuo arbitrio creaturas cognoscat
Hac oratione completa facto sēe cru
cis signaculo constans & intrepidꝰ mar
tagine bullientē ingreditur Statimq;
feruor plumbi nature sue oblitꝰ crea
toris cessit impijs atq; ad nutū dei
sēn dei mūm refouebat potʼ quam
exurebat ita ut in eo quasi repausa
re suauit uideret Qd cū audisset
impijssimꝰ damianꝰ scilicet ei modi
pena summo conamine excogitata
ac pparata sēn dei nō solū nō torque
ri uerū in dei laudib' multo habun
dantiꝰ exultando tpudiare astu ne
quissimo diaboli peust sēn uisit
aduenire georgiū Qui cū uenisset
dixit ei damianꝰ Georgi numqd nes
cis quantū pacientissimi dni nri p
te laborant atq; p tua salute tam
diu pacientes sunt ut audeat
ea que actenꝰ p ignorantiā gessisti
ā mitissimi sunt si tamē respuentis
indulgeant & hoc ideo ut tui du
riciā cordis sua pietate cleāt mul
ceant teq; sibi deuotū cultorē lu
cri faciant Q uā obrē te ut filiū
genitiuū admoneo & exhorteꝛ q
tinꝰ remota apiano; superstitione
uanissima in quasi fidelissimo pa
tri ac tue salutis certissimo tuo
ri assensum pbere nō recuses Acce
de uaq; mitigaꝛ & sacrifica dis
mitissimus & pcipue deo apol
lini q possis & a dis & a nob mag
nū consequi honorē Sēs ū georgi
usꝰ spū sēo repletꝰ leuit subrisit
& ait Et si humana mens supnis no
luptatib' dedita cōt ius diuinum
cogat uelle qd diuine uoluntati re
luctat & quamlibet cedere p apiana
lege etiā usq; ad mūmurationē mo
tis omnimodis phibeat tamē ne mu
tuis altationib' diuti laborare ne
cesse sit ea que suggeris a me tā nē
meritaꝝ exhibebunt Ac deinceps
immortali deo sacrificiū soluere nō
morabor Tē damianꝰ his affectioni
bus deluꝰ uana spe extimabat in
uictissimū api agonitheta tot ꝛ
penarū atq; cruciatuū insuperabilē tūphatorē
suis uel minus uel blandiciis cessuꝝ
& earliens festinꝰ sēn georgiū am
plexatʼ ē Et cū caput ei uellet deos
culari nō admisit eū sēs dicens Non
polluas caput meū Primū ē ut di
is tuis digna exhibeam culturam
Ad hec damianꝰ deposita omni qua
ex diutina cū sēo dei concertacione
concepit mestitudine gaudio re
pletʼ ingenti iubet ministris omia
templa atq; aras deoꝝ & pcipue in
quib' apollo iupit uel hercules cole
bant uariis ornamētis decorari pla
teas quoq; ciuitatis cunctaq; edi
ficioꝝ menia summo ambitu insti
tuit parari parietes quoq; temploꝝ
lamminis argenteis uelut si & ca
meras uelis sericis pcepit ornari
sacdotes quoq; temploꝝ omis omi
no adesse imperauit Quib' omib' ad
uotū ei institutis uisus est ut p omes
ciuitatis plateas atq; suburbana
pcones his constanter insonarent uo
cib' ut sigs ad constituta dis solēp
nia festa uenire nō accelerarent reus
nō solū omipotentie deoꝝ uerū et

ipsor maiestati principi sententiam in se ipse
damnationis ipse indiceret. ppt̄ georgi
um scilicet. q relicta xp̄ianitatis cultura
in qua diu pertinaciter sacrileg' detinebatur
ad placandos congruis cerimoniis q's
multū exasperauerat deos ppanit̄ festi
nat. Itaq; ad condictū diē occurrere
nulla quempiam mora detinuit. nī sexus
fragilitas. nī muliebris pudor. nī senectꝰ
nī puerilis. nī necessitas domestica. nī
rei publice occupatio. nī ulla conditio.
nī postremo ulli' quālibet altissime ad
ministrationis dignitas quemq; reti
nere potuit. qn omīs ad illud certatim
pparent spectaclm. in q uiderunt ge
orgiū tandiu reluctantē. totq; penis
sibi illatis insultantē tandem cedere.
atq; abnegata xp̄iana p̄fessione sui'
ritib' cerimoniare. Q'd plura. Instā
te hora sacrificii. ussit sacrileg' data
mus ad esse scīm mārem xp̄m georgium
ut thura dis offerret. Q ui nī cunc
tar' uenire. festin' ad destinatū p̄ge
bat locū. Vbi dū mīret uideretq; si
mulachrū apollinis. fixis intrā ge
nib' dnm deprecabat̄ dicens. Dne ds
omp̄e q te solū ut potte omnū crea
tore creaturarū specialit̄ adorari uo
luisti. quiq; ad declarandā omīb' gen
tib' tuā noticiā unicū filiū tuum
ad tras de celo misisti. ut relictis ydo
lis te unū dm uerū & omīpotentē
colere atq; adorare inciperent. te nē
supplicit̄ exoro ut exaudias p̄ces ser
ui tui in hui' spectaculi stadio ēstitu
ti. & omīs has nī deor. & demoniorū arā
atq; effigies q's uario delusa errore
gentilitas nuper tua sci nominis co
lit & adorat. deacta potencie tue in
conspectu ēfluentiū undiq; pplorum

contri uibeas atq; euacuari. ut ne uesti
giū quidē eor. usp̄iā residere uideatur.
quatin' dū hec omnis multitudo. ad eor
cultū manū collecta nichil ēē q'd hactē
nus coluit intellexerit. ad ueram religio
nē. & si nī omīs. saltē q p̄destinati sunt
conuertant̄. Hac oratione completa.
subito ignis de celo descendit atq; om
ne simul cū suis dis & sacerdotib' tem
plū. ac nī paruā multitudinē pagano
combussit. tūq; consequent̄ debuit
cens. ita combusta simulachra cū su
is cultorib' absorbuit. ut nullū corū
penit' appareret uestigiū. Lectio pma.

Audiens impiissim' p̄ses datian'
q'd oratione sci georgii dn̄i sui
fuissent commissi. & in puluerē re
dacti. iussit eū sibi cū festinatione
p̄sentari. & cū duceret̄ a militib'. psal
lebat dicens. Sepe expugnauerunt
me a iuuentute mea. & nī p̄ualuerūt
aduersū me. Dns uere iustitie conteret
cervices peccator. Lectio secunda.

Et cū in conspectu furentis p̄si
dis sisteret̄. ait datian'. O apo
diaxen carnificū. o illecebre maleficio
tuor. in quib' delectat̄ detestabile
facin' omnib' antea felis inauditum
atq; inusitū in deos georgi cōmisisti
Cui beat' mr respdit. Nequaquā ere
das p̄ses contigisse dis tuis. quin po
tius ut eos conspicias illesos. p̄cipe
ut una tecū p̄gam illuc. q possi sub
p̄sentia tua denuo immolare. Lectio

Datian' p̄ses dix̄. Intelli
go uersutias tuas. quib' enitā
atq; elaborare contendis. ut sicut
dii in puluerē redacti. sacerdotes &
cultores eor absorti sunt. ita & me
ipsum tra absorbeat. Ses ū georgius

dr̃ ad eum. & qui sunt dii. q̃s nos
adorare. & quib⁹ sacrificare hortabar̃.
Die itaq; miser. que ē ista infamia. que
ue fallacie tue ad deceptionis q̃ te
exagitat error maudit⁹. Qui se ip
sos liberare nō poterant. q̃ in pulue
rē redacti nullo essentie sue uspiam
relicto uestigio penit⁹ interirent. q̃
pacto credis eōr̃ sue a tuo interitu
siue a quocūq; incommodo posse li
berare. ℣. resipisce tandē miserrime
& desine eos diutī colere. q̃s uides
nec sibimetipsis nec cultoribus suis
in aliquo posse subuenire. ℟. nūs.
Ad hec datian⁹ nullū quidem
responsū dedit. uerū minis
tris sēm dei custodiendū tradidit.
donec tractaret sententiā diffinire
Sedens itaq; p tribunali huiusm̃ sēm
dei mr̃em dictauit sententiā dicens
Georgiū omnium scelerū signiferum
omniumq; auctorē criminū. q̃ dece
lum deor̃ nr̄or̃ p magicas incanta
ciones in puluere redegit. quiq; omis
sacerdotes deor̃ ac ii⁹ patriā multitudi
nē hominū fundit⁹ extinuauit. p
cipio in faciē pfidi. p omis uicos et
plateas utpote sacrilegū & uere ho
micidā atq; reū maiestatis tibi. ac
diu tractū gladio pimi. Lect. v.
Cumq; a ministris diutissime
tiberet. tandē uenies ad lo
cū supplicij. ubi scilicet decollandi
erat. petit a uictore. quatin⁹ sibi du
arū concederet indutias horarum
In quarū spacio. fixis genib⁹ dnm
deprecabat̃ dicens. Gr̃as tibi ago dne
ds̄ celi & tr̄re. q̃ in famulo tuo. uictoriā
cont̃ inimici furentis rabiē dona
re dignatus es. Lectio vi.
Nunc itaq; supplex tuā exoro
omnipotentē clementiā. quatin⁹ in
hac hora supplicationis mee. ubeas
largū tue benedictionis ymbrē uen
re qui aridā tre faciē ubrem celestib⁹
fluentis irrigare sufficiat. cunctos
q̃q; in te credentes ita de sion sēa tu
ere. & de celesti ibrīm pregē. ne lup⁹
rapax gregi tuo seō semp infest⁹. ulli
eis nocendi aditū inueniat. s; a tuo
seō ouili longe repuls⁹. quemadmā de
tuis umquā lacerare formidet. Cū
hec & alia multa his similia sēs p
oraret georgi⁹. monuit speculatorē
ut inuinctū sibi pagere in cuncta
rer̃ ministerium. Lectio vii.
Mouens q̃ se signaculo sē cru
cis in nomine dn̄i nr̄i ihu xpi
ab speculatore pcuss⁹ ē. corpq; ei⁹
eod̃ martyrii sui loco relictum est
Te ueniente ex cappadocia xpiā
ni. q̃ iuxta agonis certamine p̃sentis
affuerunt. sēm corp⁹ ei⁹ nocturno silen
tio abstulerūt. & pfosis conditum
aromatib⁹ in eadē ciuitate in q̃ mar
tyrii consummauit sepelierunt. Ds
ū omnipotēs ut ostenderet sēi mr̃is
pces sibi gr̃as atq; acceptas. apiens
cataractas celi. omnē tre aridita
tē ubertimis ymbrū fluentis a
bundantissime satiauit. ℣. viii.
Porro impiissim⁹ tyranni. ut cru
delitatis siue quē uel in seō x̃
mr̃e georgio. uel in aliis quā plur
mis exercuerat. debitā quandoq;
recipet ultricē. dū de loco spec
taculi cū suis ministris ad palatium
ppetaret. repentino eos tibine igniū
curr⁹ circūdedit. sicq; in uno par
tes monito. flammeo globo deuo

rati sunt. Dū ū sēs ꝺ congruus. cū gl̄iosissimo ṫumpho martyrū. comitante cla celesti militie meumeabili exercitu. in celesti curia. gl̄a & honore coronandus asseit̄ ē. conmunet̄ splendidissimo martyrū choro. cū quib⁹ ugi aeppetuo lętat̄ ṫpudio. laboris sui dignā reci piens mercedē ab ipso cui nullⁿ unq̄ manit̄ aut infructuose militauit. re ge regū ihu xp̄o dn̄o nr̄o. q̄ cū patre & sp̄u sc̄o uiuit & regnat ds̄ in sc̄la sc̄lorum. Amen. Explicit passio sēi Georgii martiris. Incipit passio sēi marci euuangeliste.

ERIDEO

temp⁹. q̄ disp si erant apli in toto orbe tarū. contigit beatissimū marcum ad egipti regionem diuina uoluntate p uingere. Vnde cū cuā gelistā sēi canones catholici atq; aplici decreuerit. ꝑ quē ꝺ̄s in tota egipti regione. in libia marmarice & amoniace. et pentapoli ꝑdicauerit euangliū & aduentū dn̄i et saluatoris nr̄i ihu x̄. Erant enī cunc ti q̄ in his ṫris habitabant mendacii si & ydolis seruientes. repleti immundiciis. suffocata edentes. & diuerticula & delubra. et symulachra domestica fabricabant. execrationes etiā nefandissime de maleficia omnia q̄ contra sunt uirtuti aput eos ugebant. q̄ ds̄ nr̄ ihc x̄p̄e aduentu suo dissipauit & destruxit. Cū q̄ uene rabilis marc⁹ pentapolim peruenisset. e rant enī illic sedm gen⁹ eiusdē regionis indigene. his aplis faciens exordium diuini sermonis. infirmos sanabat le ꝓsos mundabat. sp̄e malos & nequissimos p gr̄am x̄pi solo sermone pellebat. Plurimi p eū in dn̄m ihm x̄pm credidert. & destruentes ydola sua lucosq; succidentes. baptizabant̄ in nomine patris & filii ⁊ sp̄e sēi. De hinc etiā reuelat̄ ei ꝑ sp̄m sēm ad famū alexandrie ꝓgere. & ferere bonū sem̄ diuinum sermonis. Igit̄ beatissim⁹ euangelista marc⁹ uelut athleta fortissim⁹ ad certam̄ ꝓmpta mente gr̄diebat̄. ualedicensq; fr̄ib⁹ ait. Dns̄ mis̄ locut⁹ ē mihi ut alexandriā ꝓficiscar. Quo ꝓsecuti sū eū usq; ad nauē. & manducantes pane cū eo dimiserūt eū dicentes. Dns̄ dic x̄p̄e ꝓsp̄m faciat it̄ tuum. Venerabilis q̄ marc⁹ alexandriā die secta ꝓuenit. & ingressus de naucula. uenit ad locū q̄dā. & mox ut mgr̄ē cum tare. calciamentū eius disruptū ē. & beat⁹ apls intelligens ait. Vere it̄ meū ex pedituū est. & quendā conspiciens qui suere uetera solut⁹ ē. ipsi calciamentum dedit corrigendū. Qui cū fecisset. sua ṫrā manū suā fortit̄ uulnerauit. et exclamauit. Vnus ds̄. Beat⁹ aut̄ marcus audiens q̄d dix̄ erat ds̄. ait intra se metipsū gaudens. Ꝑspm fecit ds̄ mer meū. & extensa in ṫram. unam manū uulnerauit dicens. In nomine ihu x̄pi filii dei. & confestim sanata ē manus eius. Illum aut̄ ueterū considerans in beato marco tanta potentia & efficaciā ubi esset uterq; commentā. dix̄ ei. Obsecro te homo dei. ut uenias & dedines in domū seruu tuu. & comedas panem

qua fecisti hodie misericordiā mecum
Beat⁹ aut̄ marc⁹ let⁹ effect⁹ ait· Dñs det
t panē de celo· Homo aut̄ ille coegit
aplm· & uitduxit in domū suā gaudē
Ingīlius aut̄ domū uri sc̄s marc⁹ ait
Benedictio dñi hic Orem⁹ frēs· & ora
uert simul· Cumq; gtularet⁹ ait ho
mo· Interrogo te unde es· uel unde ser
mo iste tā fortis in te· Respondit ei
beat⁹ marc⁹ & dix̄· Ego seruus sum
dñi nr̄i ihu xp̄i· At ille ait· Velē uide
re eū· Respd sc̄s marc⁹· Ego t eū de
monstrabo· & cepit mitū facere e
uuangliū ihu xp̄i· & ostendere ei q̄ a
pphis de eo fuerant dicta· Dixit aut̄
homo ille· Ego scripturas q̄s tu dicis
numq̄ prius audiui· sed alias audiui q̄
bus egyptior filii p sapientie studiis
imbuuntur· Te cepit beat⁹ marc⁹ eum
gelizare xp̄m dñm· declarans q̄d sa
pientia hui⁹ mundi stultitia sit apd
dm· Credidit aut̄ homo ille in deū
docente beato marco· & signa atq;
pdigia faciens· & baptizat⁹ ē totaq;
dom⁹ ei⁹· & magna multitudo loci illi⁹
Vocabat⁹ aut̄ homo ille anian⁹· Cūq;
plurimi facti ēēnt credentes ī dño·
audierūt uri ciuitatis q̄d galileus q̄
dam ibi uenisset· q̄ eor̄ sactitia destru
eret· & phiberet cerimonias eor̄· et
querebant inficere eū ponentes ei
plurimas insidias· Beat⁹ aut̄ marc⁹
agnoscens eor̄ consilia· ananiū ibidē
ordinauit epm· & tres presbiteros id ē
meliū· saiuniū· & cerdonē· & vii dia
cones· & alios undecī ad ecclīasticū
ministeriū ptinentes· & pentapolim
preuit· Commoratq; ibidē duob⁹ an
nis· confortauit frēs q̄ illic ante cre
diderant· & ordinans epos p regio
nes illas & clericos· uenit alexandriā ueñ·
& repit fīs multiplicatos in gīa & fide
dei· ecclīamq; constructā ab eis in loco
q̄ uocat⁹ bubuleu uxta mare sub tu
pib⁹· & letat⁹ ē ult⁹ ualde· positisq;
genub⁹ deo gr̄as dedit· Cū aut̄ iam
impleret⁹ temp⁹ ei⁹ & xp̄iani multipli
carent⁹ in fide· ymulachra substantia
tes gentiliū· cognouert⁹ idem ppha
nu aduenisse scīm· & repleti sunt luo
re ppt̄ miracla que faciebat⁹ cū compe
rebāt· infirmo⁹ enim sanabat· surdis au
ditū· cecis usū condonabat· & que
rebant eū appīhendere nec poterant
inuenire· frendebantq; dentib⁹ suis·
insistentes ydolor̄ suor̄ festis· & in
cōmessationib⁹ sui⁹ clamabant· Magna
uus hui⁹ magi· Factum ē aut̄ ut be
atissima festiuitas nr̄a paschalis idē
dñic⁹ dies occurreret· uicesimo die
missis parmorbi· q̄d ē octauo kl⁹ mai·
q̄ tempe eor̄ serapiaca agebat⁹ celebri
tas· Hac q̄ opportunitate aduncati pa
gani· insidiatores ptin⁹ diriguntur· Q
reppererūt scīm marcū oratione insta
tem & oblatione diuine maiestati
sacratissima celebrante· tollentesq;
muserunt funē in collo ei⁹· & trahentes
dicebant· Trahamus bubalū ad loca bu
culi· Sc̄s aut̄ marc⁹ cū traheret⁹ gr̄as re
ferebat saluatori xp̄o dicens· Gr̄as
tibi ago dñe nr̄s ihu xp̄e· q̄a dignus
habit⁹ sū hec p tuo nomine pati· Erāt
aut̄ carnes ei⁹ defluentes in tra· & sa
xa inficiebant⁹ sanguine ei⁹· Cumq;
uespa facta ēēt· mise- runt eū in
carcere⁹ usq; dū ptēp⁹ tarent· quali
eū morte dispderent· Circa mediam
ū nocte· clausis ostiis & custodib⁹ an
te fores domientib⁹· ecce tre motus

facē ē magnus. Angls aut dñi descen
dit de celo. q tetigit eum dicens. Famle
dei marce pceps ac ptugator fēlissimo
pegyptum decreto. ecce nom tuum
in libro uite celestis assptum ē. & me
monale tuum nō derelinquet in scim
soci' enī facē es supne urbis. Nā &
mcelis ipīm tuū colligent in te reges
nō pibit. Hanc uisionē beatissim' mar
cus mspiciens. man' suas ad celū eatē
deus dīx. Gras t ago dñe ihu xpe. qa
nō me dereliquisti. & communerasti cū
sēis tuis. Obsecro te dñe ihu xpe sus
cipe aiam meā. & ne patiaris me a
tua grā separari. Hec cū dixisset. ue
nit ad eum dns ihc xpc in habitu
q fuerat cū discplis suis. & mea for
ma antequā pateret. & ait ei. Pax t
marce nr euangelista. & ille respic
Dñe mīs ihu xpe. & abiit. Oiane au
tē facto. conuenit multitudo ciui
tatis. & eicientes cū de custodia mi
serūt retrō funē in collo ei. & trahēt
eū dicentes. Trahite bubalū. ad lo
ca buculi. Sēs aut marc' cū traheret
gras agebat dño ihu xpo dicens. In
man' tuas dñe cōmendo spīm me
um. & hec dicens. beatissim' marc'
tradidit spīm. In man' aut multitu
do gentiliū succendentes ignem
in loco q uocat' ad anglos. uoluerūt
reliquias sās comburere. Tē pu
dentia dei & saluatoris nr ihu xpi
ualida tempestas exorta ē. & procel
la uenti facta ē uehemens. sol quoq;
subtraxit suos radios. & tonitrua
fuerūt grandia. ymber qq; plurim'
a mane usq; ad uespam. ita ut ha
bitacula multor' conuerterent. & plu
rimi morerent. Oēs etuentesq; custo
des. dimiserūt sem corp' & fugerunt.
Alii deridentes dixerunt. qd beatissim'
serapis nr in sua hodie festiuitate hūc
uirū uoluit muisere. Tē religiosi ui
ri uementes. nūh corp' collegerūt. & de
tulerunt. ubi orationes solit' erat do
mino sine cessatione celebrare. Fuit
aut forma beati marci huiusce modi.
Longo naso. subducto supcilio. pul
cher oculis. recalui. pl̄a barba. ue
lox. habitudinis optime. etatis me
die. canos aspius. affectu continens
grā dei plen'. Factis q orationib' sepe
lierunt eū sicut consuetudo ciuita
tis poscebat. & posuerunt in loco la
pidis excisi cū gla. uenerantes me
moriā ei' cum sobrietate. & pcib' gra
tulantes. & qa pm' pr̄iosissimū ale
xandrie meruit thronū reposit' est
in parte orientali. Dormiuit aut hic
idē beatissim' marc' euangelista p
mus dñi nr̄i ihu x. apud alexandriā
egypti mr & pontifex. die .xi. v. qđ
est apd' Romanos. viii kl' maii. imper
te Gaio & Junio. Regnante d̄o nr̄o
ihu x. cui ē honor & gla in scla
scloꝝ. amen. Explicit passio scī marci
euangeliste. Passio scōr̄ nr̄ Alexan
dri. Cuentii. z Theodoli. hermetis et
quorum. et filie eius bal

VITA
TOLO
COL
beA
to pe
tro
apło
Roma
ne ur
bis cathe
drā se

dit alexander· scītare incomparabilis·u
uenis quidē ętate· ſ; fide senioꝝ· Loci
autē ppli uerum affectum grā ei dui
na contulerat· Nā & senatoꝝ maxi
mā partē cōmūtit ad dnm· ita ut p̄
fectū q̄q; hermen cū uxore & sorore
& filiis baptizaret· cū mille ducentis
quinq̄ginta seruis suis· & uxorib' q̄q;
eoꝝ & filiis· Q̄s omis in die seō paschę
prius fecit fieri ingenuos· & ita bap
tizari postea· quib' etiā multa cum
ingenuos faceret dona concessit· Vn
de cum hec opa ei' ad tiranū p̄incipē
puenissent· misit aurelianū comitē
utusq; militię de seleucia ysauric
ad infectionē omniū xp̄ianoꝝ
Vnde nutu dei eodē anno defunc
tus ē traian' & ingresso urbe aureli
ano omis senat' ita famulat' ē ei utp
sū p̄incipē crederent ee tiranū· Statī
ū ut ingr̄ssꝰ ē· uenerūt ad eū temploꝝ
pontifices & ea quę facta sunt inui
diosis uocib' suggerentes· ita animū
aureliani ad iracundiā p̄uocauerūt
ut hermen p̄fectum urbis in um
bra misisset· ſ; & seīm alexandrū pa
pā carceri manciparet· Vnde orta ē
gr̄dis seditio ppli romani· Nā alii
clamabant unus ardeat alexander
alii dicebant hermes debet unus
meredi· q̄ tot milia hominū a deoꝝ
cultura auertit q̄s fecit templa dere
linquere· & deos singlos in suis sedib'
unūq̄q; confringere· Igit' dū her
mes p̄fect' urbis haberet in umelis
apud quirinū tribunū· dicit ei tribu
nus· Quę ratio ē ut ur illustris uice
sacra iudicans· nī solū ad ista inuitā
te credi uelis· ueruntamē p̄fecture
honore in umelis· tanquā p̄uatum
exhonorari te equanimit̄ feras· Ds hr
mes dix̄· Ego p̄fecturā nī petii· ſ; mu
taui· Nam dignitas tenet· a tenis uo
lit̄ ac mutat̄· dignitas ū celestis etiā
sublimitate subsistit· Dicit ei quirin'
O uir te prudentē uirū ad tantam
stultitiā deuenisse· ut credas te extra
ista uitā aliq̄d habituru· postquam
cineres humanu corpis ita ad nichilū
redigant̄· ita ut nec ipsa ossa subsis
tant· Hermes dix̄· & ego ante hos
annos deridebā illā· & istam carnalē
ee uitē ducebā uitā· Dicit ei quirin'
fac & me p̄bare ut si ita ē sicut tu
credidisti· & ego credā· Hermes dix̄·
Ds alexander q̄ habet̄ in umelis·
hoc me docuit· Audiens hoc quirin'
maledicere cepit alexandro dicens·
Dn̄e mi uir illustris hermes· recipe
p̄fecturam tuā· redi ad nitē tuam
recipe patrimoniū tuū· recipe fami
liam tuā· tuoq; dom' ornatum· Ad
hoc enī misit me dns ms comes au
relian' utusq; militię· ut si sacrificare
uolueris· p̄fecturā tuā nī deseras· ut
etiā de his te iudices· q̄ inimicitias
habentes cont̄ te insultant casib'
tuis· Hermes dix̄· Non me p̄misisti
loq; t· q̄d ut loquerer tu uoluisti· di
cit ei quirin'· Ego te interrogau dices
fac me p̄bare uere te credidisse· & tu
in nomisti hominē magū quem
ego in umculis habeo· & in carceris
ima conclusū· & ideo mox ut in no
men sceleratū hominis nomisti· p
quē deceptꝰ es· ita te audire nī potui
Video enī te sicut rusticanū quasi
a samardico indutū· q̄ & se & te decē
pit· homo miserim' in umclis & in
tenebris constitut̄· & forsitan p̄ suis sce

lerib⁹ caurend⁹. S; sigd potest liberet te
& se. Hermes dīa. Dnō meo ihu & meru
ce posito uidei dicebant. Si potest desce
dat de cruce & credim⁹ ei. Ille aut si co⁹
eo⁹ nī exhorruisset plenū squalore pfi
die & uidulset uere eos uelle credere
sine dubio descendisset. Quirin⁹ dixit
S uerū dicis ego uado ad eū & dico il
li. Si uis ut credā te uerū dei ēe pconē
& uerū dnm ēe quē colis aut te apō
hermen aut hermen aput te mue
nīa & omīa q̄ nī dixerit credā. Her
mes dīa. fiat. Dicit ei quirin⁹. Vado
ego nī & sup eū uincla ⁊plicabo et
custodes dicāq; illi ut eū aput te m
uenīa cenandi hora & si hoc potuerit
facē credā qđ me potuerit edocere.
Cumq; isset & hoc dixisset ⁊bun⁹ scō
alexandro & ⁊plicasset ei custodes et
claustra mittens se alexander mora
tionē dīa. Dnē ihu xpē q̄ me indigne
dra apli tui Petri sedere fecisti. ptā mi
ut salua passione mittas ad me an
gelm tuū q̄ me hodie uesperino tem
pore pducat ad famlm tuū hermen
& iterū matutino huc reuocet. nemi
ne sentiente. usq; dū ego huc redeam
Primo q̄ nocturno silentio. affuit puer
faclam ferens ardentē in carcere. dixq;
scō alexandro. Sequere me. At ille re
spdit. Vivit dns ms ihc xpc. qa si nī me
cū flexeris genua & oratione dū nī
ihu ↄ dixeris. nī sequar te. Puer aut
q̄ videbat nī ampli⁹ quā v annos flec
tens genua sua. orauit dimidia fere
hora & surgens dīa oratione dūcam
& apphendens manū ei⁹ puer adduc
eū ad fenestrā que erat clausa & ēcce
hostiū aput ea & pduc eū ad hermē
in domo q̄rtu. int clausū cubiclm. &
uenies post quirin⁹ aput & inueniens
eos simul extensis manib⁹ omnes & fa
culā ardentē uidens extrit ē. Cumq;
uiderent eū illi amentē effectū diae
runt ei. Q̄n ex fide hanc diffinitionē
habuisti in corde tuo ut simos q̄ fium⁹
separati corpib⁹ animo tñ eram⁹ ē
uncti etiā si corpe sociatos uideres
crederes. ecce uidisti nē crede. S; nepu
tes nrē euasionis causa nos ⁊ taun
culis absolutos ostendim⁹ q̄s iterum
mane inuenies ut ipse inuisti sed
tue magis libationis causa factū ē
ut credas xp̄m filiū dei ēe uerum
dnm q̄ exaudiunt credentes in se & ꝙcq̄d ab eo fueris postulat⁹ accipi
es. Dicit ei quirin⁹. Hoc potuerunt
facē artes magice. Respdit ei hermes
Numqd mā uoluntate prupti⁹ car
ceres. S; ideo qa tu dixisti te cre
diturū si nos inuisi uideres. ecce
uides nos q̄s ⁊plicib⁹ custodiis man
cipati. Nā ipse dns nr ihc xpc bene
fitio⁹ se manifestauit indignis. dū
illuminaret cecos mundaret lepsos
curaret paraliticos. effugaret demo
nia. mortuos suscitaret. Denuq; ideo
factū ē ut ego ihi scō alexandro cre
derē papē. Vivit enī cui ni ēēt filio⁹.
in nimio languore posit⁹ q̄ ad huc ā
bulabat ad litterarū studia. iste in
capitolui ducit⁹ ē a me & a mat⁹ sua
& cū sacrificassem⁹ omnib⁹ dis omnib⁹q;
pontificib⁹ pnia dedissem⁹. mortu
us ē. Tē increpare me cepit nutrix
ei⁹ dicens. Tu si eū ad sei et limina
duxisses & credidisses filiū tuū ha
beres incolumē. Cui ego respondi
Dū tu ipsa sis cerca & nī sis curiosa
quoīn filiū meū nī redder incolu

mē. ꝺt ulla dixē. Sic ꝙm̄ ceca fuī ante ꝛ
tos quinq; annos si credidisse xpō. red
derent̄ mi oculi. Cui ego dixi. Vade &
crede. & sit oclos aperuit alexander
credā. qđ & m̄ posset unicū restituere
filium. Tē abiit ad ipsū ceca circa ho
ram tertiā. & ecce hora diei sexta reūsa
ē ad me sana. imponensq; mortuum
unicū filiū meū in humeris suis cep
currere sic. ut uix eā iuuenes ac pu
eri sequerent̄. Que cū uenisset. iacta
ut eū ante pedes ei' dicens. Dñe re
deat ad me ceccitas. tantūmodo ut
iste resuscitet̄ aduna. Tē dixē sēs ale
xander. Sic ū resuscitabit ubi xpē.
ut semel qs t donauit ñ auferat o
culos. Cumq; facta oratione lauasset
eū. & ipse puenies ad me. reddidisti
filiū meū iuuenē. & sanū. stati mihi
me ad pedes ei' & rogauit eū ut me
facēt xpianū. & exeo credidi xpō.
Constitui ipsi filio meo tutorē. & om
ne patrimoniū matris ei' defuncte. ipsi
contuli. aliquanta ecia de meo addi
di. ceta ū omīb' seruis meis q̄ mecū
facti sūt xpiani. simul cū libertate dona
ui. quicqđ ū supfuit erogaui pauprib'.
Nē inexpedito positus. nec confusioni
ni timeo. nec offensam hominis mo
rituri paueſco. credens me partē ha
bere cū his q̄ p xpi nomine ad coro
nā mīri puenerunt. Audiens hec ꝙri
mus dixē. Lucret̄ animā meā p uos
xpe hoc ñ. Habeo filiā adultā. & uo
lo eā uiro dare. cui' aspectū qđē pul
chritudo condecorat. s; collū ei' stru
ma circūdat. Hanc uos sanā facite
& conferā ei omnia. & uobiscū xpm̄ cfi
teor. Dixit ei sēs alexander. Vade &
adduc eā ad carcerē ad me cito. et
tolle bolam de collo meo. & impone ei. &
face eā simul manere cū bola. & mane
ulā inuenies saluā. Dixit ei quinq̄. &
tu cū hic sis in domo mea. q̄n te mue
nā in carcere. Respondit ei sēs alexā
der. Festinanter uade. q̄n q̄ me huc ad
duxit p̄usquā tu uenias reducet me
ibi faciet. Hec cū dixisset egressus est
& cepit uelle aptum dimittere locū
ubi clausū tenebat hermen. Dixit ei
sēs alexander & sēs hermes. Claude
more solito. & cum nollet coegerunt
illū. & clausit. & cū ualedicerent si
bi omnes. ecce infantul' ille cū facu
la parat̄ apuit ei fenestram dicens. Se
quere me. & int̄ unū punctū hore
reuocauit eū in carcerē. eiq; uincula
reposuit. & abscessit. Post una ū hora
uenit ad custodes quatuor uiros qui
nq' q̄s ante ma carceris posuerat.
& cum inuenisset eos uigilantes. et
claustra omīa integra atq; signata
sicut dimiserat. apiens uidit seīa
lexandrū. Ad cui' pedes p̄cidens. cep
clamare dicens. Peto dñe ut omes p̄me
ne ueniat ira dei sup me cui' tu es epc̄
Cui respondens sēs alexander ait. Dñs
ms̄ nī uult perire quemquā. s; conuer
tit peccantes. Nā cū in cruce positus
esset. p crucifigentib' se orabat. Time
p̄sternens se quinq' dixē. Vt ussisti.
ecce ancilla tua filia mea. Dixit ei
sēs alexander. Qt sunt in isto carce
re clause p̄sone. ꝺt ille. Prope xāx.
& dixē ei sēs alexander. Require si
sūt aliq̄ hic p nomine xpi clausi. &
cū requisisset. inuenit ac renuntiauit
ei dicens. Sūt hic quinq' prbr senex
& theodot' quē dicunt de oriente ue
nisse prbm. Dixit ei sēs alexander.

Vade curſim & cū bonore adduc eos
ad me. Tam dū uadis & uenis tolle
bota de collo meo & mpone collo filie
tue. Statim tollens ei omia uincula
oſculari cepit pedes ſci alexandri dicēs
Tuis manib' mpone eā. At ubi poſuit
urguere cepit ſēs alexander quirmum
ut uret. Qui dum uret ecce puer ille ſu
bito cum facula apparuit & uenit ad
puellā dicens ei. Salua eſto & in ur
gnitate pmane & ego te faciā uide
re ſponſum tuū q̄ pro amore tuo ſan
guinem ſuū fudit. Hec cū dixiſſet
abſceſſit. Veniens aut pat puelle q̄
nim' cū euentio & theodolo preſbitis
inuenit filiā ſuā ſanā & cepit clama
re dicens. Exi de iſta cuſtodia dñe ne
forte dū hic tricas ueniat ignis de
celo & conſumat me. Dicit ei ſēs ale
xander. Suus in pſtare beneficium
ſuade omnib' q̄ ſunt in carcere bap
tizari ut fiant xp̄iani. Reſpd' quir
inus. Vos xp̄iani ſci eſtis. hoīi aut
quidā exfractores ſunt alii adulteri
& malefici ac diuſor. omnī rei. Dicit
eis ſēs alexander. Pp̄ peccatoīb' dei fili
dñs nīs ihc xp̄c de celo deſcendit & et
de uirgine nat' omīs uocat ad indul
gentiā. Noli dubitare ſi omīs fac ad
me uenire. Tē quirin' dixē omīb' cla
ra uoce. Quicumq; uoluerit fieri xp̄i
an' ueniat & q̄ baptizat' fuerit la
dat lib quociūq; uoluerit. Cumq; ue
niſſent omīs ad ſcm alexandrū apu
it dīs os ei & cepit dicere. Filioli audi
te & credite. Dīs q̄ fecit celū & tram
mare & omīa que in eis ſunt. q̄ ful
gura mittit & tonat. q̄ mortificat et
uiuificat. cui ſeruiunt ſol & luna et
ſtelle. & ſerenitates & nubes. & plu
uie. hic filium ſuum de ſupna celi arce
miſit p̄ uirginis uterū. ut ex homine
naſceret. & incepit naſci qui initium
naſcendi nunq̄ habuit cū eo q̄ naſce
bat' ex uirgine. Hic cepit ad fidem
ſuā mutare omne gen'
hominū. Qui cū duri eſſent uidei
ad credendū & nollent ei credere. hoc
ſignū fecit ut prandens cū eis dum
unū in conuiuiis defecuiſſet aquam
uertit in uinū. item cogitaciones
hominū ſingulis cepit exponere. me
cecor. oclos apire. muto. ora reſolue
re. reddere claudicantib' greſſū. fu
gare demonia. ſaluare languentes
ac febricitantes. ſi. & eciā mortuos
ſuſcitare. imp̄are uentis. tempeſtate
arcere. ſup̄ mare pedib' ambulare.
Cum hec omīa faceret & innumera
bilis ei crederet multitudo. zelo
ducti pharisei & iudei crucifi
xerunt eū. Quo facto. tcia die re
ſurrexit a mortuis. & coā multis
teſtib' aſcendit in celos. dans pote
tate discipulis ſuis easdē exercere
uirtutes. Hic poſt finē ſcli uenturi
ē iudex. ut reddat bonus bona. et
malis mala. Videte q̄ uos q̄ credi
tis. & date nomina urā. ut inuiſi
efficiamini xp̄iani. Cumq; inuiſi
credidiſſent. p̄cepit euentio & theo
dolo. ut man' eis imponerent. & ca
tecuminos eos facerent. Poſtea ſi
mul etiā quirin' cū filia ſua balbi
na. & omni domo ſua baptizati ſūt.
omīsq; qui ſimul erant in cuſtodia
& omnib' iā baptizatis apt' ē carcer.
& cepit ēē quaſi ecclia. Tē abiit com
mentarienſis ad aurelianū. dixitq;
ei inuiſa que geſta ſunt. Vnde iuſ

uisit ad se adduci quorum & dixit ei
Ego te quasi filium dilexi. tu autē
rebellis mi decept' ab alexandro. Dixit
ei quorum? Ego xpian' fact' sum. Si
uis occidere aut fustigare. uis incē
dere me. aliud nō ero. Nā omēs qui
erant in carcere feci fieri xpianos. et
dimisi eos. & noluerunt usquā ire
Scīm autē alexandrum papā & u
tū illustrē hermen rogaui ut absce
derent. & noluer̄. ubiq; sunt omēs in
carcere dicentes. Si p̄ omnib' nrīs
mor̄ habuim' ac petim'. quantomā
gis p xpī nomine animas nrās of
ferim'? Ego ū rogaui eos ut exirēt
omēs q̄ baptizati sunt. & uestib' can
didis uestiu eos. q̄a hoc exigit reli
gio xpianor̄. Ad martyriū omēs ūq;
nē assiluunt. parati ad necē sicā sicut
esuriens parat' ad epulas. Jā t̄ q̄d pla
cet incipe facere. Tē fecit ei linguā
abscidi dicens. Linguā tuā aufero.
q̄a nō timuisti sic audacē tua pande
re secreta. & ut tacentē te torque
ri iubeā in ęculeo. Quorum' dix̄. O mi
ser & infelix libera animā tuā. ne ętne
pene te suscipiant. Qui tort' in ęcu
leo dū in aureliani nō cessaret muri
is. uisit ei man' ac pedes abscidi. et
sic eū decollari. & pici canib'. corp'q;
ei' xpiani in mura appia sepelierunt. in
cimiterio p̄textati. Fila ū ei' balbi
na in scā uirginitate p̄mansit. cui
sepe osculanti boā p quā saluata fu
erat. dix̄ ei sēs alexander. Desine hāc
boā osculari. & potius require dnī
mei Petri uincula. & ea osculare.
& boā meā osculari desine. Tē data
sibi opa cū studio ac desiderio mag
no p̄uenit ad illam scā Balbina. de
ditq; eā theodore religiosissime femine
sorori sei hermetis p̄fecti urbis. Cuius
ab aureliano decollati corp' soror eius
theodora collegit. & salaria uertere se
peruit. nō longe ab urbe roma. sub die
quinta mensis septembis. In carcere
ū baptizatos cū naui uetusta. in al
tū mare deduci. & ille colla lapidi
bus mergi in p̄fundū maris fecit. De
inde scīm alexandrū papā uisit sibi
exhiberi. dixq; ei. Exquiro a te prū
quā obrē optetis magis occidi quam
uiuere. Sēs alexander dix̄. Non licet
scīm dari canib'. & margaritas pone
re ante porcos. Respond' aurelian'
Numq̄d ego canis sum. Respondēs
aut sēs alexander dix̄. Vtinā canis
esses. sed q̄d t̄ pei'. est. etiā cane es de
terior. Canis enim in ignē etnū p̄fec
tis malis nō mittit. Et semel mortui
& corpe mort̄ simul & flatu. Is enī
qui a dei similitudine recesserit. reū
erit ętnū supplicii. sicut ille reus est
t̄ q̄ similitudinē siue ymaginis tue
siue statue tue ausus fuerit infrā
re. Et dū templis tu sis. templum
hominib' infers penas. dś aut q̄ ętn'
est. etnas peccantib' infert penas
et ętna incendia. Aurelian' dixit
Si interrogationib' meis nō satis fece
ris. scias te uerberib' attrectandū
Sēs alexander dix̄. Aureliane ty
ranne. q̄d ē q̄d talia temerario au
su p̄quiris. & hoc a me q̄ pret̄ regē
meū qui ē in ęlis. alterū omnino
nō timeo. Erras si te putas nō erudi
do & discutiendo á xpianis homini
bus eruditi. Aurelian' dix̄. Artifici
osa loquacitas cesset. Non enī ante
iudicē qualemcumq; loqueris. & an

te eum cui' potentiã tot' mund' exp'
ẽ. Ses alexander dix. Non de potencia
a tua gl'ari. ꝓpe ẽ enim ut desinat ee
potens q̃ in sua potencia gl'at. Aure
lian' dix. Ideo ꝓmittens log̃ miserti
me. quia uario tormentor̃ genere
cito anima tua extorquenda ẽ. Ses
alexander dix. Nichil nouũ fact' ur
es. Quis enĩ innocens man' tuas eua
sit. Soluti ubi apud te uiuunt. q̃ nega
uerunt se seruos ee dñi mei ihu xp̃i
ego aut & cert' sum me nunq̃ me
um dñm negaturũ. & necesse erit
ut arte mꝫficiar. sicut hermes ses q̃
in uere illustis ẽ. & quam' q̃ in uere
thum' ẽ. S. & omis q̃ nup illuminati
migrauerunt ad regna sidera. Au
relian' dix. hoc ẽ ego arte exquiro.
que tant̃ rei causa ẽ ut optes ma
gis occidi quã uiuere. Ses alexander
dix. Jam dixi t. nõ licet scm̃ dari
canib'. Aurelian' dix. Numq̃d ego
canis sum. Cessent uba tua. quia uer
bera ꝑsto sunt. Ses alexander dixit.
Ego nõ timeo uerbera ista q̃ tempe tñ
seunt. & in celeritate finẽ inuenunt
s. illa tormenta timeo ẽtna q̃ tu nõ times
Tẽ uat' aurelian' iussit eum leuari in
eculeo & torqueri. & ungulis atq; lam
padib' attrectari. Cumq; hoc diu face
rent. & ille nullas emitteret uoces. di
cit ei aurelian'. Quare taces. Ses a
lexander dix. Q̃ uia tempe oationis
homo xp̃ian' cum deo loquit. Dicit ei
aurelian'. Responde ad omia q̃ inter
go. & cessare faciã uerba a te. Ses ale
xander dix. Stultissime ego te mere
po. q̃a de tua er. salutate nõ curo. Au
relian' dix. Confide q̃a xãx annor̃ es
Quare q̃ tuã uis ꝑdere iuuentutem.

Ses alexander dix. Utrum tu tuã am
mã nõ ꝑderes. Et cũ esset in eculeo ses
alexander. misit ad eũ uxor ei' dicens
Liba te & dimitte iustũ alexandrũ
q̃a tu mala morte moriturus es. & me
uiduã derelinques. Aurelian' dixit
Nomine amic' tuus ẽ. & ideo uta liba
ꝑ ipso loqueris. Et deposito seo alexã
dro. iussit applicari cuentiũ & theo
dotũ. Quẽ introgans dix aurelian'
Die mihi alexander ubi qui sunt. Resp̃
dit ses alexander. Ambo uni sci am
bo prbi. Applicato utaq; seo cuentio
dix aurelian'. Quid dicetis. Ses
cuentius dix. Nomine carnali eue
tius dicor. nomine spũali xp̃ianus
Aurelian' dix. Quando fact' es xp̃i
an'. Ses cuentius dix. Ante hos an
nos septuaginta. q̃a cũ annor̃ essem
xĩi. baptizat' sũ. & ia cũ annor̃ essem
xx. prbr' ordinat' sũ. nec ũ ago octo
ginta & unũ etatis annũ. S. ultimum
unũ in carcere habeo. & in tuneis
gaudeo. Dicit ei aurelian'. Consu
le senectuti tue. Nega xp̃m ee dñm
tuũ. & amicũ meũ te faciã. & di
uite commeq;. Ses cuent' dix. Ubi
ẽ sens' tuus. Ubi ẽ intellect' tuus.
Putabã te sape. tu aut̃ cec' corde
nõ potes uidere q̃d dei ẽ. Unde miser
ut tarde intelligas. q̃a homo morta
lis es. & age penitentiã. & crede xp̃o
filiũ dei uerũ dñm ee. ut ꝓpitis ei'
misedia̅ inuenire. Tẽ amoueri fe
cit aurelian' hĩc. & iussit sibi theo
dotũ applicari. cui & dix. Tues q̃ iussa
mea ꝓ nichilo cõputasti. Ses theodot'
dix. & ꝓ nichilo te ipsũ ꝓmitia cõpu
tabo. q̃ ses dei hiis supplicius mace
ras. Q̃d ferit ses alexander. ut tan

tis eum tonitus affligeres. Aurelian' dixit. Quasi tu immunis eris. Scs theodol' dix. Credo de misericordia dñi. qa ñ separabor a societate martyrii ei. Tc aurelian' iussit incendi fortr furnum iussitq; scm euentiu & scm alexandrū dorso ad dorsu ligari. & sic in furnu p̃cipitari candentē. scm ů theodolū ante ipsū furnū sibi p̃cepit. ut ego trist' passione. ad sacrificandū ydolis consentiret. Scs ů alexander clamauit ad eum dicens. Fr theodole festina uenu huc. & age nobiscu qa ille quart' q̃ int̃ tres pueros hebreos apparuit. hic nobcu ē. Exiliens ignē theodol' magistius ē furnu. agētes dño gr̃as & dicentes. Ignis nos exanimath. & ñ est inuenta in nobis iniquitas. Qđ cū nunciatu fuisset aureliano irat' ingemuit. & angustiat' est p furore. Tc iussit scm euentiu & theodolū decollari. scm ů alexandrū pungi p tota m̃bra p̃cepit. Cuiq; eis quasi mortuus insultaret. uox facta ē ad eū de celo dicens. Aureliane uis quib' insultas apt' ē paradisus deliciaru t aut apt' ē tartar' & infern'. Ad hec úba timor corripuit aurelianu. & cepit ad seuerianā uxorē suā dicere. Venit ad me quidā iuuenis cū uirga ferrea ignita. & tactauit eā ante pedes meos dicens. Aue aureliane qđ egisti & ex illa hora tot' contremui. & in febre fu devolut' & qđ faciā nescio. Orap me dnā seueriana dm tuu ut indulgeat mi. Seueriana dix ei. Ego uadā & p me sepeliā eos. ne & mi simili contingat. Vadens aut in vii miliario de urbe roma ura mentana in p̃dio suo scm euentiu & scm alexandrum mirifico posuit monumento. sanctum ů theodolum in locu aut alteru sepeliuit. Omnes uero clerici romani & religiosi uiri q̃ ad exequias corporum uenerunt ibidē remanserunt. Seueriana aut festinans redit. & inuenit aurelianu loquentē aliena. & candentem febrib'. & sibi omnes miserias reputantem. Cui seueriana dicebat. Noluisti audire uocē meā. ecce tu mala morte morieris. & me uiduam derelinques. Qui mox exspirauit. masticans linguam suam. Seueriana ů uxor ei' uestiuit se cilicio. & tamdiu iacuit ad limina sanctor' q̃s ipse sepelierat. donec ab oriente uenisset scs Status epc. a q̃ impetrat seueriana ut in eodē loco regni ipsius ab eo ordinaret epc. qui omi die que sunt sca martyrib' celebraret. Ideoq; loc ipse habet p̃pium sacerdotem. usq; in hodiernu diem Scor aut ipsor natalis ē quinto nonas maias. ac p hoc benedict' deus qui coronis laureis clarificat sanctos suos. et ē eterna laus et exspectacio omnibus electis eius. impiis uero et infidelibus et pessimis. uermis ñ moriens. & ignis inextinguibilis. gloria. & eternitas. uirtus et potestas. honor & imperium. laus et iubilatio deo p̃ & unigenito eius filio cū spiritu sancto. nunc & p̃m finita & p immortalia secula seculorum amen. Explicit passio scor Alexandri. Euentii. Theodoli. hermetis. iuuenis. et filie ei' Balbine. Adq; facta' est ubi stat' sit uult' imaginis q̃ in luciana ciuitate veneratur...

EOBIT diaconꝰ seruoꝝ xpi
mumꝰ. uuuisis ffib' orthodoxe
fidei cultorib' p cuncta mundi
climata deo famulantib' in dño
ihu xpo ętnę salutis auctore sa
lutem. Quę oculis nris uidimꝰ
& auribꝰ nris audiuimꝰ scilicet
p religiosos uiros.
& regulari memorię
cõmendauimꝰ. seu cupientib' ne
gare nũ audemꝰ. s: uobis sitientib' ger
mana deuoti caritate. quasi sedu
li puncrę ꝓpinare gaudemꝰ. Indi
uiuus namq; eloquuis malꝰ & mgr
seruus notat. dignaq; p meritis pe
na damnat. q nõ studuerit gratis
dare qđ gratis accepit. & confrib'
desiderantib' talentũ sibi a dño cre
ditũ nõ communicauerit ac gemu
natũ diligentissima cura ad eum
nõ reportauerit. Ad sęc itaq; ecclię
corroborationẽ. ad fidelium scire cu
pientiũ eruditionẽ. ad infidelium
confutationẽ. seu qđ melꝰ ẽ comissi
onẽ. de reuelatione. siue uuentio
ne ac translatione sacratissimi mar
tyris. de miraclis quoq; q uel nos u
diuimꝰ. aut uenerabilium uirorꝝ relati
one compimꝰ ad posteritatis memo
riã stilo pauca libare decreuimꝰ. ut
ad diuinã cęnã mutatis & studio
sis sit fructuosũ. & tediosis lectori
b' nõ sit onerosum. Erat eidẽ opis
ARIR q uenerabilis gua
lefred' subalpini epc
orationis gratia liberalio
limã petiit. ibiq; ꝓpt
multiplices & maximas socioꝝ in
ualitudines diutissime cõmoratꝰ.
dũ sępissima loca diebꝰ & noctib' solli
cite pagraret. orationib' ieiunis & ele
mosinis intentꝰ. anglicã meruit u
sionẽ. Post diuturnã & eã orationem
cũ lassa mẽbra somno recreare uolu
isset. stratũ petiit & obdormiuit. Cui
angls dñi astitit. & talib' eũ alloqis
affat' ac consolat'. Surge famule dei.
& salutis humanę auctoris. uidelicet
redemptoris nri xpi dñi sacratissi
mũ uultũ a nichodemo formatum.
hospitio tuo uicinũ solleciti indaga
tione ꝓscrutare. & inuentũ digna
reuerentia uenerare. Vade itaq; in
domũ seleuci uiri xpianissimi hos
pitio tuo adherentẽ. ibiq; sępissimũ
uultũ inscripta positũ inuenies.
Hic aut̃ est nichodemꝰ quẽ sacra
euuangelii narrat hystoria. q ad
ihm nocte primũ occulte ppt̃ metũ
iudeoꝝ uenerat. & q sęc regenera
tionis doctrina imbuit & docet. ple
nus fide decessit. Post resurrectionẽ
ũ & ascensionẽ dnicã. tanto ꝓsen
tie xpi ardore flagrabat. ut semp
gestaret xpm in pectore. semp ha
beret more. forme q; corpis xpi gra
titate & qualitate diligentissime
denotata. luminosis etiã mentis de
scęptis. sacratissimũ uultũ nõ sua s;
diuina arte desculpsit. Affuit ei
bonę uoluntati gra xpi. q num
quã bene uolentib' & bona opan
tib' potest abesse. Qua ũ causa
uultꝰ dñi nuncupat'. paucis absol
uã. Sicut enim facies uisa illi cui
facies uidet' certificat. ita ꝓtiosi
uultꝰ figura. redemptorẽ nrm in
carnatũ. & ꝓ nobis in cruce penden
tem. quasi q̃busdã humanitus rep
sentatũ expmit. Habebat q; eum

ante nris oclos ut beat⁹ & corporeis
oclis cernens quasi xp̃m ymaginem
mei effigie consolabat. Cui ꝺ ꝑdict⁹
nichodem⁹ deo car⁹ & acceptissim⁹
aduenire sibi extrema uite ꝑsensit
ret. cuda ꝯfactus celestē tumultuo
sum & solemn potentia gubnā
dū & uenerandū concessit op⁹ mag
nificū. Quo facto anima resoluta
corpe quietis loca petiit. corpus
aut ad patres suos collocatū est.
Quoquidē maxo mortuo ille qui
scelestissimum nutri⁹ acceptat ne tan
te ruine uideos meū accen
deret. illud in abditis claustrat
nationib⁹ acei debitum exhibebat
obsequium. & sic usq; ad nā tempa
p successentes generationes a xpi
fidelib⁹ licet occulte deuotissime
uenerabat. Prefat⁹ ꝯ pontifex an
gelica collocutione confortatus.
euigilans a somno socios ꝑordinē
cuncta narrauit. Quo audito fi
dem illo⁹ nulla dubietate impedi
ente. locū indictum studiose p
scrutantes quesierunt. & qs & ubi
esset tanti muneris cultor diligē
ti indagatione repperunt. Quem
postqua ꝑdei gram meruerunt.
illū sue salutis domū demonstrare
rogantes. prius eū ꝓterue dene
gantē. demū ꝺ exquisitis ingen
is. tā gliosū thesaurū eū apte cō
pulerunt. Siquidē uideis & gentī
bus ubi habitantib⁹ aput illum
crucē nri redemptoris adoxari ac
uenerari manifeste asserentibus.
Cultor aut alme crucis ꝑcib⁹ ac
munus supat⁹ maximo dolore de
uict⁹ xpi optate clemētia. locum
mq; ꝑ multa annor spacia. scīm op⁹
sicut dictum ē secretat absconsum
illis patefecit nutu. Tē ꝑ gaudio
flentes. salutaton omnium unusquis
sas gras retulerunt. eo qd in illis tē
pob⁹ suis fidelib⁹ tā maximum ce
leste contulit beneficiū. Demū ꝺ
iubente ꝑfato ꝑsule. supdict⁹ cultor auri pond⁹ meruit ac
cepit. Venerabilis aut pontifex
cū frib⁹ ac sotiis orationi uacans.
ualde sollicit⁹ erat. q ingenuo qq;
arte scē crucis uenerandū signū
ad loca ytalie transmutaret. Tan
dē cōmunit⁹ diffinitū est. ut ma
ius scīssimū crucis op⁹ apte collo
catū. deo gubnante usq; ad roma
nas partes portaret. Cpē ꝯ fratrū
& socior stipat⁹ obsequio. celestes
ymnos ugit corde & ore decan
tans. scē crucis signū deferendo.
ad lit⁹ maris ubi ioppe dicunt usq;
ꝑsequit. Ibi ꝯ maximarobons na
ium diuinitus data inuenientes.
maxima cū reuerentia ꝑciosissimū
ea collocauere thesaurū. Quam
mirifice adornantes & ceteris atq;
lampadib⁹ plurimis accensis ulu
mināta. bitumine ac ceteris hu
ic opi conuenientib⁹ desup coopu
erunt. sicut de archa noe scā ge
neseos narrat hystoria. Tē ꝺ ꝑsul
cū frib⁹ se in orationem dedit. pre
cantq; omis communis uoto dīm in
effabilē bonitatem. ut tanto mu
nere tant⁹ ac talis loc⁹ dignat⁹ ona
ret. in q innumerabiles ppli xpiā
ne religionis concursū deuote et
fidelit facientes. usu ei⁹ & ꝑsidio
assidue precti & defensi gratiarū

tur. Nauis aut̄ ꝑ alta pelagi ꝓtinus
nullo montaluꝝ remugante. ñ enim
aliquis nr̄ fuerat. ſi ſola diuina po
tencia gubnante. ꝑ longos maris
anfract⁹ ad lucenſem portū appli
cuiſſe ꝓhibetur. Cues aut̄ loci illi⁹
ñ admodū ſuo iure contenti. ſicḋē
mmaritimus degentes. diuturne
hanc habuiſſe noſcunt⁹ conſuetu
dinē. ut fraudib⁹ & rapinis mari
nis miſiſterent. Inſolitā ꝙ nauis
magnitudinē & ſpeciem cernentē.
nullū q̄q; montaluꝝ mea aſpicien
tes. uehemēt̄ admirati ſunt. Diſ
poſuerunt itaq; nauī capere. uolen
tesq; eā aperire. frangere cogitabant.
Sacra ū nauis dei gubnante bonu
tate. tanto ab his longe receſſit.
quanto diuina ꝓuidentia. eos ob
ſtinata malicia plenos ee ꝓuidit.
Tē quidā urbis eiuſdē. altera die
cū magno agmine uicinia mū
ia ſcruantes. idem agere aggreſſi ſunt
Quib⁹ diuina obſtitit miſeratio. ne
ad p̄meditatū faciēd⁹ ꝓpetrandum
haberet⁹ facultas. Interea p̄dicte ci
uitatis ꝓcurator. q̄d de huiuſcemo
di nauī factum ſit ꝓcuret⁹. Mi
niſtri ū ei⁹ reſpondentes dixerunt.
ſe nunq̄ huiuſcemodi ſe uidiſſe ca
rinā. Inea namq; montaluꝝ nul⁹ ap
paret. & hominū gubnatione de
ſtitui ñ uidet⁹. Veſtina & eni die
aurora tenebras depellente. uſq;
ad ſolis occaſū. atq; hodie multo
labore defudantes. eā cū plurimus
q̄ prima uidebat⁹ capi diſpoſui
muſ. atq; huius rei efficaces eſſe ne
quiuim⁹. Vnde ꝓfecto dat⁹ intelli
gi. hoc abſq; diuina diſpoſitione
fieri minime poſſe. Per idē temp⁹ in
lucana ciuitate ꝑerat epc̄ noīe io
hannes. uir quidē deo accept⁹ ac
tocitate & oīū honeſtate fulgens.
Hic namq; in multis lucanā deco
rauit eccliam. Huic q̄ angelus in ſom
nis apparuit. eiq; celeſti uoce locut⁹
eſt. Surge inquit apī famule. ac
feſtinanter ad lucenſem portū tu
os & frūm tuoꝝ dirige gſſus. Illic
namq; inuenies nauim. in qua ſal
uatoris mundi ymago poſita. qua
lis in cruce ꝓ hominib⁹ paſſ⁹ ſit de
monſtrat. Hanc etiā nichodemus
phariſeus q̄ apīm uidit & tetigit
condidit. Quā ut in hanc dete
ras ciuitatē. a dño meritis impe
trabis. Hec omnia diuin⁹ nuntius
locut⁹ abſceſſit. Venerabilis itaq;
pontifex. de angelica viſione letus
ſim⁹. cū clero & deuotiſſimo ppło.
ad locū ſine ulla tarditate pre
git. & ſicut angelus dixerat rem
omnē inuenit. Lucenſes gemina
ope remis & uelis laborabant. certa
tim remigabant. uocib⁹ conclama
bant. manib⁹ & nutib⁹ ſignifica
bant. ſoci⁹ ſocium hortabat⁹. ſi; nichil
machinando ꝓficiebant. Omnia re⁹
& hactenꝰ maudita. Ad litꝰ uenit⁹
& unda carinā impellebant. ſed
ꝓcul diuina uirt⁹ reiciebat. Ni
mirū & eni. q̄ dm deuota mīte ñ
querunt. nulla ratione merent⁹.
Inta ſes ꝓſul nobis ammonet ulo⁹
paulatim quieſcere. & dñi implora
re ꝓſidiū. Deuotꝰ ꝙ apī famulꝰ
cū ſcē crucis uenerationē ꝓcepit.
Quid plura. Nauis que impios
fugiebat. piis ſe fidelib⁹ ultro ob

tulit pciosum & mestimabile de
saurum beneficio diuino collatum
eis exhibuit. Qui apientes & diui
na magnalia cernentes p gaudio
lacimas effuderunt & hymnum an
gelicum decantantes diuine mi
sericordie gras retulerunt. Interea
mr lucenses & lunenses contencio
cepit fieri qs munie potior habe
ret. De salubri uiro consilio xpi
famul' Johannes epc cui alius deu
timentib' uiris q aderant diuinam
sericordiam imploranit & diuino
spu monit ampulla uitrea xpi pci
oso sanguine referta qua ibide
reppit. lunensi epo benigna carita
te concessit & pciosissimu uultu
ad sua urbe magna cu gl'ia xpo
duce portauit. Audiens hoc pars
cleri & ppli q in urbe remanserant
leta ab urbe pcessit. Venerabilis
cler' religiosus ppls. deuotissim' se
nineus sex' senes & iuniores. pue
ri & puelle obuia fce cruci pcedit
& sicut q'dam hebreor pueri dno
ad passione uenienti concordi uo
ce cantabant. benedict' q uenit
in nomine dni osanna in excelsis.
ita & isti multitu dni idem clama
bant. scor q spu docti adiciebant.
Ecce agn' dei ecce q tollit peccata
mundi. miserere nobis rex isrl.
Tanto gr tripudio tantoq trium
pho lucana urbe uult' dni intro
duct' est. anno ab incarnatione
dni nri ihu xpi. septingentesimo
quadragesimo secundo. tempore
karoli & pippini serenissimorum
regu. anno regni eor secundo. Col
locat' est aut in eccha beati mar
tini. Inqua e epalis sedes ppe ualuas
eiusde basilice ad australe plagam.
Ego quide leobin' q hec sepi. humili
mus diacon' fui uenerabilis gualefri
di subalpinu epi. & du in ubrem cu eo
manerem a hyris religiosis uiris se
pulchru dni custodientib'. hec me
tius descripta cognoui. Asserebat nam
sub testificatione spe sci. spinea coro
na qua milites pilati capiti xpi im
posuert. & parte uestimenti ei' in eode
e reposita. Inmemore q Ramoth
galaath. in cui' abditis locis ppter
metu iudeor nichodem' ei fecerat
subito du fieret fonte exortu fuis
se. de q qui bibebat aut locu egru
diuus abluendo tangebat iuco sana
bat. a quacunq infirmitate detu
nebat. Q; fama crescente cu multi
tudo languentiu. ceco claudoru.
aridor & ceteror infirmantiu illuc
certatim concurrerent. hoc dns loci ay
nosceus ueneno auaritie inebriat'
spans lucru uenale aqua exposuit
Quo facto. uisto dei iudicio fons ex
siccat' nusqua ult' cosparuit. Bene
ficia & eni diuina gratuita n tam
simplo uendunt' uel emunt' pcio
s; gra xpi. Addebant eta pdicti
sci uiri. q'd de astulis & particulis pci
osi uult' que du sculpet' residue fu
erant. & du asportat' fuis illic re
manserant. si qui parte debilita
ti aut infirmantis corpis tangeret
pristina incolumitate sine ulla tar
datate recipiebant. ita ut si oculis pes
uel manu' aut alique ceteror membro
rum lesu fuisset. & eiusde scissimu ligni
particula tangeret statim sanaret. ipo
adiuuante q uiuit & r i unit spcs.

rū fatear xp̄i p̄conia etiā si uoluero
aduare? neq; tuas laudes ommino
tacere queo. Jcirco tuę te introgēt
filię quas lacte nutris. tu eis melius
referabis. g̃ nescio si p̄ speciem aliquā
certe aut in sp̄u uidisti. Vnde uos
o filię pulsate matrem p̄cib? pulsate
ad ostium mutantis amici. si quo
modo apiant? tandē uobis. g̃ reserā
ta sint matri. Verumtamē de his
quid pluta dicam. Omia saluatoris
gesta & beatę virginis obsequia necū
a?t uirę. ex euuangelio discutis.
& nē quid sup̄ē. ut ab alio doctio?
quętatis. De assumptione tamē eius
qualit̄ assumpta ē. q̃a uitā id depos
cit intencio. p̄sentia absens scribere
uobis curaui. g̃ p̄sentia absens deuo
tus obtuli. ut habeat sēm collegū
um inde tanę sollempnitatis.
mus latinu sermonis. in q̃ discat
tenera infantia lactis experiri dul
cedinē. & de exiguis exuuia cogi
tare. qualit̄ faciente dño. p singu
los annos tota dies expendat? in
laudem. & cū gaudio celebret?. ne
forte si uenerit uris in manib? apo
cryfū illud de transitu eiusdē sem
per uirginis. dubia p certis recipia
tis. q̃d multi latinor pietatis amo
re studio legendi earius amplectun
tur. p̄sertim cū ex his nichil alia
ud experiri possit p certo. n̄ q̃d ho
dierna die gliosa uirgo migrauit
a corpore. Demonstrat? aut sepulchrū eius
cernentib? nobis usq; ad p̄sens. in ual
lis iosaphath medio. g̃ uallis ē it mon
tē syon & monte oliueti posita. g̃ & tuo
rum oculis aspexisti. ubi mei? homo
re fabricata ē ęcclia muro lapideo
tabulatu. in qua sepulta fuisse ut
scire potuis ab hominib? ibidē de
gentib? p̄dicat?. s. nē uacuū ee cer
nentib? ostendere. Hęc idcirco dixe
rim. q̃a multi nō dubitant. utrū
assumpta fuerit simul cū corpe. an
obierit relicto corpe. Qualit̄ autē
uel q̃ tempe migrauerit a corpe.
aut a quib? p̄sonis scīssimū ei? corp?
inde ablatū sit. uel ubi transposi
tū. utrū ue resurrexerit nescitur.
quamuis n̄ nulli astruere uelint
eā iā resuscitatā. & beata cū xp̄o in
mortalitate meritis uesturi. q̃d
& de beato iohanne euuangelista
ei? ministro. cui uirgini a xp̄o ui?
go commissa ē. plurimi asseuerant
q̃ in sepulchro ei? ut fert? n̄ in man
na inuenit?. q̃d & scripture cernit?.
Verūtamen q̃d horū uerius cense
atur ambigimus. lectio q̃nta.

Melius deo totū cui nichil
impossibile ē committim?
quā aliud temere diffinire uelim?
auctoritate nā q̃d n̄ p̄bam?. sicu
ti & de his q̃s cū dño teste euuan
gelio resurrexisse credim?. s. utrū
redierint in tūę puluere certū n̄
habem?. n̄ q̃d legim? q̃a multa cor
pa sc̄or qui dormierant surrexe
runt. ac uenerit in sēam ciuita
tem ibrm. & apparuerunt mul
tis. De quib? p̄fecto n̄ nulli doc
tor senserunt etiā & in suis reli
querunt scr̄ptis. q̃d iā in illis p̄pe
tua sit completa resurrectio. fa
tent? enim. q̃d uera resurrectio. n̄
esse. n̄ & uera eorū esse? resurrectio. Un
de & beat? petrus dixisse legitur.

cū de dauit in testimonio loquere
tur. Ꝙ sepulchrum ei⁹ inquit aput
nos ē. quasi ū sit ausus dicere ꝙd ip
se aut corp⁹ ei⁹ aput nos est. ſ; tan
tum sepulchrum ꝙ conditꝰ fuerit.
hunc aiunt resurrexisse & ipsum
cū ceteris scīs. & ideo uacuū man
sisse mausoleum. uti nē beate ma
rie cernit. Qd sane factum & de
aliis quibuslib: locis sēpturarum
firmare conant. ꝙd hui⁹ cū eī xpō
regnent resuscitati in etna socie
tate. Qd quia deo nichil ē ipos
sibile. nec nos de beata maria
factū abnuim⁹. quāquā ppt̄ cau
telā salua fide pio magis deside
rio opuari oportear. quā inconsul
te definire ꝙd sine periclo nescit.

De hiis ꝙ ex quib⁹ Lectio vi.
certi sum⁹ tamtsp loquam⁹
ad exhortationem utām. qualicūq;
sermone ad edificationē & laudē
nominis dei. ut & religio conser
uet̄ ꝑ famulatu. & deuotio auge
at̄ ꝑ affectu. qm̄ hec ē uirgo sola
que uitemur unusam hereticam
prauitatē. sola sit post dim ꝙ nos
confirmet uoīm ueritate. suisq;
cōmendet meritis & ꝑcib⁹ adiuuet.
ut & ipsi digni inueniam⁹ meis
laudib⁹. Qd si quer⁹ post ascen
sionē dn̄i quid egerit. unū p cer
to ē quia hec uirgo scā corpe &
mente ꝓmansit. quā sane archi
gel⁹ gabriel ac si celestis paranī
phus intacta custodiuit. & iohis
apls arq; euangelista cui xp̄c eā
de cruce commisit. uirgo uirginē
seruauit. suisq; ei deseruiuit ob
sequiis. ñ gō ille exim⁹ scōr chor⁹
apl̄oz eam deseruerit. int̄ os post re
surrectionem uisitans et exiens fa
miliarius contulit de ap̄i incarna
tione. tanto siquidem uerius qm̄
to abuntio pleni⁹ ꝑ sp̄m scīm cunc
ta didicerat. & ꝓspexerat oculis
uniusa. licet apli ꝑ eundem sp̄m
scīm omīa cognouerint. & inom
nē edocti p̄uenerint ueritatem.

Quam sane Lectio septima.
beatam uirginē & si omēs
ueneran⁹ sunt discipli. eiq; famu
labant̄ officio dilectionis. iobis
tam̄ ampli⁹ ac specialius usq; ad
finē uite. q sibi commissam ac
cepit in sua quasi matrē filius.
cui de cruce benigni⁹ magist̄ di
xit ecce mat̄ tua. ad matrem
aut̄ ecce filius tuus. ut uirgo uir
gini⁹ cohereret & deseruiret offi
ciosissime cura adoptionis. Non
enim pudicissima uirginitas ali
cui discipulor⁹ rect⁹ quā uirgini
commēdaret̄. ut ēet adinuicem
grata societas & floridꝰ aspect⁹
nec ñ & uenust⁹ conuersandi
uernans altrinatim pudicitiarū
splendor decoraret̄. Una siquidem
uirginitatis uirt⁹ in ambob⁹. sed
altera ꝓportio in maria. altera
quidē quia fecundior sed ipsa
ipsa ū sed altera. qa & si ipsa ea
demq; incorrupcio tam̄ fecundi
tas integritatis longe gl̄iosior q
uirginitas. Idcirco & fecunditas
in illa tota deificata ē & uirgi
nitas. Alioquin usquā sedm
naturā uirginitas ubi fecunditas
ꝓdicat̄. neq; fecunditas ubi uir
ginitas integr̄ conseruat̄. Ideoq;

totum sup excellit de illa qđ dicit̄ quia sunt diuina atq; ineffabilia unde uirginitas atq; fecunditas plus sup eminens nouitas ē quāḡ humanū cernat̄ qđ de carne nasc̄it̄. Verumtam̄ & si magnificentior multū uirginitas in maria ppt̄ gr̄ē excellentiā una tam̄ integritas carnis & una uirt̄ qđ ad inuicē quasi cognata sociat̄.

Leo

Hinc iohannes **octaua.**

quicqđ ē qđ maria genuit euuangelizando suo commūdat eloquio. ūbum qđ in principio erat & ūbum erat apud dm & dš erat ūbum. Hoc quippe ūbū qđ erat in principio & apud dm erat & deus erat ūbū. ipsiū dm genuit beata & gliosa uirgo ex se carnē factū. Idcirco & uirginitas longe sacratior & fecunditas ut ita dicam longe ineffabilior. quā suo potuerit ille explicare eloquio. Verumtam̄ quanto uirginitas cognatior uirginitati. tanto beat⁹ iohs euuangelista ceteris excellentior & uicinior ūbo. Idco quicqđ est qđ uirgo genuit. totū p ut potuit homo p spm̄ sc̄m nobis reseruit manifestus & docuit. Ceterū ad humane uite exemplum. conūsatio eius. post ascensionē xp̄i generalit̄ cum apls fuit quo usq; discipulis. sic lucas meminit dicens. qđ regressi a monte oliueti iherosolimā uenerunt. & ascenderunt in cenaculū. ubi manebant. petrus & johānes. jacob⁹ & andreas. philipp⁹ & thomas. bartholomeus & matheus. jacob⁹ alphei. & symon zelotes. et judas jacobi. Hi oēs inquit erant pseuerantes unanimit̄ in oratione cū mulieribus & maria matre ihu & frib⁹ ei⁹. Ecce ihu ascendente cū quib⁹ uirgo uacat in scola uirtutum. & meditat̄ in lege mandator dei. ut & ipsa sit forma discipline xp̄i. & exemplū perfectionis uirginib⁹.

In nra assumptionē sc̄e m. leōnes.

Conūsat̄ sc̄a maria cū festib⁹ sc̄e resurrectionis & ipsa festis. conūsat̄ cū uirtutib⁹ celi. in nra curia paradysi. & sub ispe sc̄i discipulina & magisterio tocius diuine maiestatis. Inuenitur prima beata & gliosa uirgo maria int̄ primas summi regis cohortes. quor uita tā non erat de terris. sed de celis. in quib⁹ xp̄c p̄ habitat̄.

Leo secunda.

Hinc ascendisse legunt̄ in cenaculū. in q̄ pascha dignissime celebrat̄. Ibi quippe manebāt cū maria matre ihu. unanimiter aspirari in caritate. pseuerantes in oratione. donec induerent̄ uirtute exalto. Ceperunt enī iam orare. q̄ diuīt̄ cū dño conūsantes. uirtutib⁹ & miraculis pascebant̄.

Et bene ipse leo tercia.

Et bene pseuerantes in oratione. nichil hesitantes donec acciperent munera ispi sc̄i que poscebant. Quos et uos o filie imitamini. que in scola xp̄i p̄manere uoluistis. pseuerate in oratione⁹ unanimit̄ uuentes. q̄ usq; intrare possitis ad gaudia etne uite. q̄ beata uirgo feliciter hodie introiuit. altissimis⁹ ymnidicis angelor chorus. infra pascha

Hec lectiones cantentur in die Assumptionis Marie · Lectio prima.

ctine uirginitatis· ubi una societas omnium supnoꝝ· ubi dulcis sollempnitas angloꝝ· ubi post labores & erumnas· felix & suauis refectio animarum· Hodie ℣ infra octauã ℣ ō·ti· o die gliosa semp uirgo maria celos ascendit togo gaudete· qa ut ita fatear ineffabilit sublimata cũ xpō regnat metuũ· Regina mundi· hodie de tris & desiderii sclo nequã erupit· ℣ terium dico gaudete· qa secura de sua marcescibili glia ad celi tã pue nit palatium· Leo secunda·

Exultate inquã & gaudete ac letet omis orbis· qa hodie nobis omiũ ei' inuentionũ' meritis· sal' aucta ē· Nobis qq diligentib' eã· honor & uirt' una cũ reliquis uirginib' sacris amplior pstat' & grã· ℣ deuote dilectissime letamini & laudate· qa & si dm ordinem ppbico in scis suis laudare uberiꝰ multomagis cũ in hac celebritate uirginus matris ei' oportet cũ ymnis & canticis diligentius eccolle re· & digni' doubilare pconis· ac muneribꝰ honorare muneribꝰ· ℣ mus·

Nulli dubiũ quin totũ ad gliam laudis ei' ptineat· quicquid digne gentes fuerit ac sollempnit· Ex q tamen satis & ualde ptimesco· dũ uris cupio parere pfectib'· ne forte sicut unꝰb' ita & indigni' laudator inueniar· pfecto cũ nec scitas· nec facundia suppediret· ut beatam & gliosã uirginẽ digne laudare queam· quia ut uerũ fatear· quicqd humanis dici potest ũbis nim' ē a laude celi· qa diuinus ē et angelicis excellentius pdicata et laudata pconis· Lectio quarta·

Apphis beata maria ē pnunciata· a patriarchis figuris et enigmatib' pfigurata· ab euãgelistis exhibita & monstrata· ab anglo uenerabilit ac officiosissime salutata· Preterea qualis & quanta esset· ab eodẽ anglo diuinit' declarat'· cũ dicit'· Ave maria grã plena dns tecum· benedicta tu in mulieribꝰ· Talib' nanq; decebat uirginem obpignerari muneribꝰ· ut esset grã plena· q' dixit celis gliam· terris deũ pacẽq; retulit· fidẽ gentib'· finẽ uitis· uite ordinẽ moribꝰ disciplinam·

Et bene anglis Leo quinta· ad uirginẽ mittit'· qa semper ē anglis cognata uirginitas Profecto in carne pret carnẽ uiuere· ñ terrena uita ē sed celestis· Unde in carne angelicam gliam acquirere· maioris ē meriti quã habere· Lectio sexta·

Esse anglm felicitatis est· esse cũ uirginẽ uirtutis· dum hoc obtinere homo nitit' uirtꝰ cũ grã· qđ habet anglis ex natura· ℣ tũ tamen & esse uirginem uel anglm· diuini muneris ē officiũ ñ humanum· Lectio septima·

Ave inquit grã plena· & bene plena· qa ceteris ppartes pstat'· omnis ũ simul se totam infudit plenitudo grẽ· hoc quippe ē qđ dauid canit· descendit sicut pluuia in uellꝰ· uellus utiq; cũ sit in corpe· nesciat corpis

passionem· sic & virginitas cū sit in
carne nescit ulla carnis· Celebris
plane ymb virgineum uelut pia
cido se infudit elapsu· & tota ma
nitatis unda se contulit in carnē
quando ūbum caro factū ē· ac de
inde p crucis patibulū cæsiūm
tris oīb' pluuiā salutis infudit
& stillicidia grē humanus ꝑfluit
nitibus· Lectio octaua·

Ons tecum inquit· Qua res·
& iam erat cū virgine q̄
ad virginē mittebat angelū· et
precessit nunciū suū ds· ſ· a deo
nō recessit· nec teneri potuit loc'
q̄ oīb' habet' in locis· & totus
ubiq; ē sine q̄ includ· Totū q̄ uer
bū patris numquā a patre rece
dens· homo ꝓprie fieri dignat'
est· secreto suo mysterio q̄ ipse
nouit· Qui quū totū susceperit
q̄d ē hominis homo tot' ē· & to
tū accipiens q̄d dei ē· oīno alie
nū quā ds q̄ nat' est ex maria
esse nō potuit· Scit enī ds oīa
& potest· Preterea q̄a ita ē· scimus
se ac potuit inuiolato uirginis si
ne sui corruptione misceri atq;
unire· ut unus esset xp̄s ds & ho
mo· una ꝑsona duplex; sub
stancia· Lectiones·
ata dei genitrix uirgo
semp maria electa & p̄electa·
ure ab angelo grā salutat' et
p̄dicat' plena· Vere plena ꝓ quā
largo sei spē ymbre sup fusa ē
omis creatura· & ideo eā satis
deuotissime p̄nūi angelis uene
rat' & salutat· O uirat' magi an
gelis· qualis & quanta sit quam
salutat· Non enim simplex fateor
uel consueta fuit illa salutacio·
sed omni admiratione digna· Si
quidē uenerationis fuit delatio
oblati mūneris famulat' obsequi·
q̄a & si in seīs pat' patriarchis et
ꝓphis grā fuisse credit'· nō tamen
eatenus plena· in maria in qua totius
grē q̄ in aꝑo ē plenitudo uenit
quamquā alit'· & ideo mag̃t be
nedicta tu int' mulieres· id est
plus benedicta quā oīs mulie
res· Ac ꝓ hoc quicq̄d maledicti
onis infusū est p euam· totum
abstulit benedictio maria· insu
per & grām refudit xp̄i ort' quā
nō habebat oīs mund'· Alia·
Q it' quod natura nō habuit·
usus nescit· ignorauit ratio
mens nō capit humana· pauet
celū & stupet tota· creatura oīs
etiā celestis miratur· hoc totū est
q̄d p gabrielem maria diuinit'
nunciat' & p xp̄m adimpletur·
Qua de causa de tali tantaq; lo
qui me indignum fateor· sed et
puto q̄d nemo q̄ ꝑsumat· nisi q̄
q̄ma sunt q̄ p̄undunt' penit' ignō
rat· Tam & si ad hec nemo ydo
neus inuenit' uotis omnib' est
sare nō debet quilibet etiā pecca
tor a laudib' quātus explere nō
queat q̄d sentit· Vnde sermo di
uin' cū de peccatore ageret in
psalmis· sacrificium inquit lau
dis honorificabit me· & illic itr
q̄ ostendā illi saluatare dei· Ac si
patent' dicat· Illic it' est laudis
ad etiam uita sine fine mansu
ra· & nemo apprehendet illud nisi

ego premonstrauero. lectio iii.

Propterea kñę qua ut̄ saluti
nr̄ę in laudib⁹ ē saluatoris hor
tor uos & commoneo in hac sacra
sollempnitate genitricis dei ◎arię.
nolite cessare a laudib⁹ Quod si
uirgo es gaude qa meruisti ēe et
tu qđ laudas. Tanti cura ut sis
q digne laudare possis. Qđ si con
tineis & casta uenerare et lauda
qa n̄ aliunde constat ut possis ēe
casta quā ex gr̄ā xp̄i q fuit ple
nissime in ◎aria quā laudas.
Qđ si coniugata certe aut pecca
trix. nichil bonum confitere et
lauda. q̄n inde misericordia p̄fluxit
& gr̄ā ut laudent. Et quātus n̄
sit speciosa laus more peccatoris
noli cessare. qa inde t̄ p̄mittit̄ ue
nia. unde & omn̄ib⁹ ut laudes. Ali
quem n̄ uarta modulū ingeni
nr̄ deū laudare in seis suis stude
am. quoꝝ secm qđ canum⁹ uarta
multitudinē magnitudinis eius
eū laudare potuerim⁹. Omnino qđ
p̄termittendum n̄ est. qđ imple
turi sum⁹ quandoq; secm qđ dici
tur. beati q̄ habitant in domo
tua dn̄e. in secla seculoꝝ laudabūt
te. mirari immisus est qđ uoce n̄
possum⁹ nec facundia ualemus.
ex equanī uotis & medullis cor
dis. qa magn⁹ & bon⁹ ē atq; immēs⁹
tant⁹ ac talis. quantū & qualem
ipse se nouit ore ac spū confitera
mur ad iusticiā et laudem. Do

Dominica infra octauā assūpt.

Rogo oms̄ patr̄ festiuita
tem gl̄iosissimę semp uir
ginis ◎arię deuotissime

celebrem⁹. qua hec ē dies p̄clara
in qua meruit exaltari sup choros
angelorum & p̄uenire ut̄ quam
nr̄ę humanitatis ē natura. ubiñ
substantia tollit̄. sed gl̄ę magni
tudo monstrat̄. cū eleuat̄ inde
tera puls. ubi xp̄c introiuit p̄nob.
pontifex factꝰ inestimum ad ecclm
latium. lectio secunda.

Hec ē dies inquam in qua usq;
ad thronu celsitudinē mirabi
lata mat̄ & uirgo p̄cessit atq; in
regni solio sublimata. post xp̄m
gl̄iosa resedit. Sic itaq; ubiq; confi
dent̄ scā dei canit ecclia. qđ de nul
lo alio scōr fas ē credere. ut ultra
angelor̄ uel archangelor̄ merita tāt̄
cederit. qa & si similitudo repmit
tit̄ seis ueritas n̄ negat̄. Hoc quip
pe p̄uilegiū n̄ nature ē s; gr̄ē bea
te uirginis ◎arię. de qua nat⁹ ē
ipse ds̄ & homo. ideirco & ipsa p̄
ē meruit & n̄ natura. quā uirgo

Et bonum lectio tercia.

Unde & si ceteręe uirgines
imitant̄ illā n̄ tam̄ usq; ad con
ceptū uirginis & partum atq; ga
brielis noue salutacionis obsequi
um. deneeps totum diuinū est
qđ optatur mea. dū teste angelo
spū scō & uirtute altissimi obū
brat̄. Ante hoc ipsum sane ute
rus uirginis quamuis mundus
quamuis impollut⁹ & alien⁹ a con
tagione quamuis seōs. tam̄ ad
huc utilitate humanitatis indu
it̄. ut ita dicā ac si lana candi
dissima. suiq; coloris nitore deal

Abata. lectio quarta.

O quam sine cū accessisset

spē sēs· quasi ipsā eademq; lana cū
mficat sanguine conchilii uel mu
ricis uertit in purpurā· ūsa ē & ip
sa sine cotru in mattem· ut ñ sit
tā admodū qđ fuerat· sed purpura
uerissima ad indumentū & glam
summi regis diuinit aptissime de
dicata· ut nulli ulterius ea uti u
su femineo liceret· ñ deo· Quip
pe ut ita dicā· beata & gliosa uir
go oaria· eo in quāuis diudū in
cōparabilis esset oñib qđ sub celo
sunt uirginib· ut decent posset
in se suscipe diuinitatis admira
tionē· salua utriusq; natura· tam
cū gnā replet cū spū seo ppium
dit· cū uirtute altissimi obum
brat· fit pciosior meritis· excelsis
sublimior fastigiis· pulchrior scīta
te· gliosior suis progatiuis me
rito· ita ut nullis tā usib sit ip
sa cadēq; mancipanda in diuinis·

Vnde o scissime uirgines. ℣.
& si imitari oportet tamā ac
talē uirginē tāq; pclarā· uenera
ri multū conuenit & ulte angli
cā quodāmodo dignitatē· quan
tū fas ē cū gaudio dignissime ef
ferri· qđ ut diciā ñ temere xpi p
gnām sup choros angloz exaltata
deuotissime pdicat· qua pcessit
eā· diis & saluatoz ex ea uera fide
gentē ad celestia· ut pararet ei si
cut ipse suis repmisit discipulis
metheretis mansionibus locum·

Hinc qq; dauid ypsa. ℣ vi·
olim gtulabund xpō canit
d summo celo egressio ei· & occur
sus ei usq; ad summū ei· d scen
dit q tandē glam resūpturus·
licet ñ amiserit quā prius habue
rat antequā mund fieret· Af
cendit & pparauit huic scissime
& gliosissime uirginu locū immor
talitatis· ut cū eo regnare possi
imperpetuū· & hec ē pfectis fi
des festiuitatis· in q gliosa et
felix adetbereū pcessit thala
mum· lectio vii·

Profecto festiuitas hec si
cut & uirgo oaria incōpara
bilis ē ceteris uirginib· ita et
incōparabilis ē ista sollempni
tas omniū scōz sollēpnitatibus·
& admiranda etiā angelicis
uirtutib· Apt qđ in psona su
pernoz ciuiū in ei ascensione
admirans spē sēs· ait in canti
cis· Que ē ista q ascendit p de
sertū· sicut uirgula fumi ex aro
matib· & bene quasi uirgula
fumi· qā gracilis & delicata· qā
diuinis extenuata disciplinis·
& conterenata nit in holocaui
stū incendio pñi amoris & desi
derio caritatis· Vt uirgula in
quit fumi ex aromatib· Fumi
tū qā multis erat uirtutum re
pleta odorib· manans ex ea fra
grabat suauissim odor etiā an
gelicis spiritib· Ascendebat au
tem de deserto pñentis seli· uir
ga de radice iesse oli exorta· sed
inmanabat electoz animis p gau
dio· que nā esset· q etiā meritoz
uirtutib· angloz uinceret digni
tatem· ℣ octaua·

De qua rurs spē sēs in eisdē
canticis· que ē ista inquit que
ascendit quasi aurora consurgēs

pulchra ut luna electa ut sol terribilis ut castroꝝ acies ordinata Admirabat autē ipē sēs qā oīs de ascensu huiꝰ uirginis facit admirantes qđ quasi nouū diluculi aurora rutilans ascensu suo resplendeat multis freta & uallata seꝝ agminibꝰ Vnde dicit̄ terribilis ut castroꝝ acies ordinata sicdem tribulis suis facta uirtutibꝰ Vt castroꝝ acies admodū ordinata hinc inde seꝝ fulta ꝓsidiis Pulchra ut luna immo pulchrior quā luna quia sine defectu sui coruscat celestibꝰ illustrata fulgoribꝰ Electa ut sol fulgore uirtutū qā ipse eā elegit sol iusticie ut nasceret̄ ex ea

Item in assumptione sce marie.

Ad exequias beate uirginis dei genitricis marie quantū fas ē credi famulabant̄ angli & unusq; celoꝝ congratulabant̄ curie Nec mirū qā bonoꝝ mat̄s ē ei qui nat̄ ē ex ea quē ordo celoꝝ oīs ueneratꝰ et adorat sup se eleuatū cū patre in sede maiestatis dñm Legim⁹ enī quā sepe ad funera & sepulturas seꝝ quoꝝlibet anglos adesse & ad exequias eoꝝ ob sequia ꝓstitisse nec ñ & animā electoꝝ usq; ad celos cū ymnis et laudibꝰ detulisse ubi et utriq; sexꝰ chori cōmemorant̄ auditi laudes cecinisse interea & qđ ꝓsperatus ē multo ñ numq; lumine eosdē resplenduisse insup etiam & adhuc iuuentib⁹ in carne ibidē muri odoris fragrantiā diutius prestitisse Capitulum

Quod si ad recreandā spem dilectissime & corroborandā fidē nr̄m dum astanciū saluatoꝝ nr̄ xp̄c ob merita suoꝝ ampliꝰ comprobanda tanta ac talia dignat̄ est exhibere ꝑ suos celi ministros circa defunctos quantomagis hodierna die credendū est militiā celoꝝ cū suis agminibꝰ festiue obuiā aduenisse genitrici dei eāq; ingenti lumine circūfulsisse & usq; ad thronū olī sibi eiā ante mundi constitucionē paratū cū laudibꝰ & canticis spūalibꝰ ꝓduxisse Nulli dubiū omnē illā celestem curiā tē exultasse ineffabili letitia tē iocundatā esse mirabili caritate tēq; cū oīi gratulatione ubilasse qñ festiuitas hec q nobis reuoluit̄ annua illis oīibꝰ facta est continua Nec mirū Credit̄ enī qđ saluatoꝝ omniū ipse quantū dat̄ intelligi ꝑ se tot̄ festiuus occurrerit & cū gaudio eam secū in thronū collocauerit dias aut̄ qmodo impleuisse credit̄ qđ in lege ipse ꝓcepit honora patrem tuū & matrem tuā Porro qđ patrē honorauerit ipse sibi testis est cū ad iudeos ait Ego gl̄am meam nō quero ē qui querat & iudicet ſ: ego honorifico patrem meū & uos inhonoratis me De matre uero euangelista cū de urbem reuertentem uenisse ait nazareth erat subdit̄ illis Alia enī est natura qua dēus ter sedm se honorari uult & honorat̄ alia qua idē saluatoꝝ parentibus subdit̄ in utraq; tamē unꝰ idēq; xp̄c recte credit̄ eo qđ ūbū caro factū ē & habitauit in nobis unꝰ em

manuel qđ ē nobiscū dñs. hanc quip
pe unitionē diuinitatis atq; huma
nitatis inconfusā indiuisāq; fides
catholica seruat. quā sane intelli
gendo cognoscit naturalis atq; se
cundū substantiā conuentio uni
tatis. ut neq; cōfusio materia
liū diuersū substanciarū patiatur
recipiatē neq; diuisio. Sic namq;
credere honorare ē matrē dñi.
q; & dñm nobis genuit & hominē.
neq; hominē sine deo. neq; sine
homine dñm. s. deū & hominem
unū & uerū dñm xpm. Alioquin
dei genitrix dici nō posset. qđ mul
ti hereticoꝝ negare conati sunt.
ñ uere dñm genuisset incarnatū
& ppt̄ duas in aplō recte confi
tenū nativitates. unā uidelicet
de patre sine matre & sine tēpe
sempitinā & coetinā deo patri. al
teram de matre cū tempe. quan
do misericordiā spontanea uoluntate
ad nos descendit nat̄ homo dñs.
ac p hoc uera ueritatē & matris
gestat̄ utero. q; semp dñs agnosci
tur. Hinc etiā theodokoy eā
uerace confitenū dei scilicet ge
nitricē. nec ñ & aplō dokon. ñ
qđ ubum carnē seu dētulerit.
neq; oli ptate carni copulat̄ sit.
s. tē quando ubū caro factū est
ex carne uirginis. diuinitatis et
humanitatis substantia in utero
ta inconfuse unit̄. ut una pso
na sit dñs & homo xp̄s. Ex dua
bus siquidē naturis sine confu
sione alterius ñ i unū inuenit̄
ihc dñs. manens dñs in forma dei
q; semetipsū exinanuit formam
serui accipiens. manens uiq; idēq;
in forma serui quē suscepit. Tot̄
quippe dñs in carne uirginis de
qua nat̄ est. & tot̄ homo. Hinc
q; aplūs. in quo habitat inquit
corpaliter omnis plenitudo diuini
tatis. Quia ppt̄ o filiꝫ estote
prudentes sicut serpentes & sim
plices sicut columbe. ut ex ptu
dentia pfecte intelligentie anu
lū fidei uerē & margaritā p qua
omnia reliquistis. integrā inuio
latāq; seruetis. ne dolē simul &
arrā spē sci qđ absit pdatis. Dili
gentius qq; pcurate. si qmodo sim
plicitas columbe q̄ fuit in ovaria
ulesa inuiolataq; custodiat̄. De
qua salemon in canticis quasi in
ei laude. ueni de lybano ueni.
ueni inq̄t columba mea. immā
culata mea. iā enī hiemps tran
sit ymb abiit & recessit. Item
Non immerito lectiones. j.
scā di genitrix uirgo ova
ria de lybano uenire iubet̄ a do
mino. quia lybani candidatio
unctionē. Erat enim candidata
multis meritoꝝ uirtutib⁹. & de
albata niue candidi spūs sci nu
meribus. simplicitatē columbe in
omnib⁹ repsentans. qm quicqđ in
ea gestum ē. totū puritas & sim
plicitas. totū ueritas & gra fuit.
totū misericordia & iustitia. q; de celo
pspexit. & ideo immaculata. q; ja
in nullo corrupta. Lectio. ii.
Credidit beata uirgo ova
ria uerū in utero & ñ ali
unde accepit. sicut jheremias

ses testat. Faciet inquit dns nouū
sup tram & femina circūdabit
uirum. Vere nouū & omniū nou
tatū supemmens nouitas uirtu
tū. quando ds quē ferre nō potest
mundus neq; uidere aliqs & uiuere
possit. sic ingressū ē hospitiū uen
tris. ut corpis claustra nesciret.
sicq; gestat ut tot ds in eo esset.
& sic inde exiuit ut ezechiel fa
tet omnino clausa. lectio iii.

Vnde cant meisdē canticis
de ea. O tt conclus fons sig
nat. emissiones tue paradysus.
Vere ort deliciarum in q̄ consi
ta sunt uniuersa flor genera et
odoramenta uirtutū. sicq; conclu
sus. ut nesciat uiolari neq; cor
rumpi ullis insidiarū fraudib.
Fons q̄q; signat sigillo toci tri
nitatis. ex q̄ fons uite manat
in cui lumine omēs uidem lumē
q̄a secm iohannē. ipse ē q̄ illumi
nat omnē hominem uenientē in
hūc mundum. C uius profecto emis
sio utiq; supnor cuuum omniū est
paradysus. D e uto namq; uen
tris agro. patriarcha ysaac longe
odorans aiebat. Ecce odor filii mei
sicut odor agri pleni cui benedixē
dns. quamuis putent parū intelli
gentes. qd priores sēi mui de xpo
intellexerint mysteriū incarnati
onis. cui & eadem ipsi saluati sint
gra. Vnde constat temp nō prin
dicasse sacramentum uniti homi
nis ac dei. ut etiā esset in ulo p u
nitatē psone abinitio seli q̄ nec
dū erat nat de maria uirgine.
Qd multis scārum scripturarum
declarat indicijs. Vnde dns ad iu
deos. antequā abrahā inquit fieret
ego sum. Quib ubis ostendit se q̄ lo
quebat meo semp fuisse mysterio
unitatis. quā ut commendaret ante
abrahā inquit ego sum. Nā abrahā
antequā fieret humanitatis ē breui
tas. ego sū aut etnitas nature de
clarat. in q̄ numerū etnitate nā se fu
isse q̄ loquebat p sacramentum suc m
carnationis insinuat. Qd apls uidē
uolens dilucidare apti. ube inquit
pplm ex egypto saluans. secto eos
q̄ nō crediderunt pdidit. & paulus
neq; temptem xpm sicut quidam
eor temptauerunt. nō qd nā esset ibe
aut xpc nat ex maria. sed quia m
ullo unico dei filio nā unitas psone
commendaret q̄ occulta erat in mys
terio. Qd & alibi idē paul cuden
ter. q̄ elegit nos inquit ante mun
di constitucionem in ipso. q̄a pfec
to quicqd ds fecit abinitio xpc fe
cit totū p unitatē sacramēti. C ideo
nā ibe erat in filio q̄ pplm educebat
& xpc in eo q̄ temptabat. q̄m p sac
mēti unitatē semp in deo fuisse nō
dubitat. Alioquin nō ita credideris
aut xpc ds nō erit omnino. aut con
tra pplm ds recens esse uidebit.
Sed ne talib quatiam calumpnus
seruande sūt scripture. in quib una
tas in xpo commendat psone. que
nō preiudicat temp. ne uni semp di
uinitati. Hinc q̄q; beat petrus loquens
de patrib ait. Sed p gram dni nri
ihu xpi credim saluari quē admo
dū & illi. Namq; illos dns sol du
cebat. & nō erat cū eis ds alien. Vn
de nec nobiscum ds recens q̄a un

idēq; ē q̄ & eor ductor fuit & nr̄ p̄pas
sionē carnis sue redemptor. Sm̄ sīḡdē
in carne sua. uī in sacrāmēto atq; uī
in sp̄u. nec admittit ommino. ut alī
filī hominis. alī filī dei intelligatur
q̄ nec tempe p̄scribit. nec passione se
parat. sed tot̄ dn̄s in aplīm & apē in
dm transit. ut quecq̄d filī dei ē apē
dicat. & quecq̄d in carne apē p̄tulit
id dn̄s p̄tulisse recte credat. Alioq̄n
si ad rationē respicias. & ad sensus
humanos. nequaquā hactenꝰ potu
erunt unī se conuenire deitas et
humana conditio. conuenerit tamē
in apō. & uī ex ambobꝰ emmanuel
Vnde in uidet. q̄d altitudinē tan
ti mȳsterii diligenter intelligere et
uidere nō potuerunt. q̄ aut duos
filios certe. aut aliud apīm quam
de filiū estimauerunt. Q ua p̄pt
nec nos hominem seorsū colimꝰ q̄d
fas nō est. nec adoramꝰ. sed dm̄ magī
incarnatū. q̄ p̄prium sibi corpꝰ an
matū unitū. ita ut dn̄s ūbū caro
fieret. | deinde nō aliū quā eundem
ipsūq; dei filiū & colimꝰ & adoramꝰ.
q̄ nichil in se p̄assumpto homine
ē coactꝰ. nichilq; q̄d ūbum caro fac
tum ē mutauitꝰ uel immutatꝰ. et
ideo uī idēq; semp cū deo patre fi
lius adoratꝰ. nō nouus. nō recens ex
tempe. nō alterī⁹ nature uel gratie.
Q d si t nouū uidet. q̄d p̄te homi
nem assumpsit. noueris q̄d hoc sē
per cū eo & in eī⁹ consilio fuit ut
sic fieret. & nē quando plenitudo
temp̄is uenit. id factum ē q̄d in
apō semp fuit. Talibꝰ quippe p̄nes
cī diuinitꝰ afficiebant̄ odoramentis.
talibꝰ inspirabant̄ de apō p̄sagiis
q̄d nasciturus esset in mundo. in
q̄ esset omniū salꝰ & benedictio et̄
ne hereditatis. | Ite siquidē sunt
fidei uestes. ite quibꝰ priores sēi
uestiebant̄. ite quas Rebecca in
mo spē sēs domi habuit. quibꝰ in
duit iacob filiū suū. Alias autem
n̄ a sp̄u sēo reseruata in domo et
p̄lata essent. q̄d muri odoris in eis
dem pat̄ ysaac hauriret. ita ut di
ceret. cū p̄sensisset uestimētor fra
grantiā. ecce ingrit odor filii mei
sicut odor agri pleni cui benedi
xit dn̄s. Sed forte dicetur̄ est aliq̄s
q̄d ad Rebeccā spē sēs p̄tinet. cum
multis in locis p̄sone p̄ deo figura
te accipiant̄. Verumtam̄ & in hebreo
spē sēs Ruba femminno genere di
cit̄. nō q̄d sea in deo monstret̄ immo
ne forte suspicet̄. & sub regula tri
um linguarū spē sēs duplīe accipit̄.
in hebreo scilicet ut dixi femminno
genere. in greco ū ne sea in eo cre
dat̄ p neutro inuenit̄. & in latino
masculinū esse decernit̄. Q uia
mutū spē sēs bene p Rebeccā intel
ligit̄. & ideo totū ē in mysterio q̄d
gerit̄. ut p uestimētor fragrantiā
apē annuncietur̄. quē nos q̄cumq;
baptizati sum̄ indutum̄. in q̄ bene
dixit nos nō qualicūq; sed omni
ut ait apls benedictione spāli in
celestib̄. Vnde & angls oratie lo
qui incipiens a benedictione ex
ordius ait. Benedicta tu in mulie
rib̄. & bñdict̄ fruct̄ uentris tui.
Cuius p̄fecto in sp̄u longe odorē
habens p̄ter ysaac. benedicebat
filiū. in q̄ celestis omīs benedictio
mundo effloruit. & bene ab eo ple

nus ager dicit· qua plena gra uirgo
o aria pnunciat· de cui utero ere
demib⁹ fruct⁹ uite effulsit· & nos in
quit euangelista oīs de plenitudi
ne ei⁹ accepim⁹ gram p gra· Qua ppt
obsecro uos o filie· tale ac tantam
gram ne in uacuū recipiatis q̄ est
in apō ubu· ing ē ds & homo· sicu
ti⁹ in eade psona· ut sepe legat⁹
in duumus litteris· q̄d homo deo
coetnus· ppt unionē substantie
ac deinde ds homini uideat⁹ com
passus· & cū nec immutabilis ho
mo nec passibilis sit ds· tamē sic
unit⁹ ē ds suo corpi· ut nulla paci
at⁹ fieri mīt dim & homine humā
na opinione distanciā· ne forte
q̄d absit alius fili⁹ dei & ali⁹ filius
hominis credat⁹· psertim quia scp
tura sic connectit· & concopat de
um & homine· ut nec in tempore
admodū homine q̄s a deo nec in
passione possit ab homine deū
discernere· Unde si ad temp⁹ respi
cias· inuenies semp filiū hominis
cū filio dei· si ad passionē· inuenu
es semp cū filio hominis eunde
dei filiū ita unitū & indiuiduū·
quantū ad uocem scripture ptinet·
ut nec homo a deo separari tem
pore nec ab homine ds passione
ualeat· Siquide ut hec aptius
intelligatis· ipsius api uba dis
cutite· Nemo inq̄t ascendit in
celū· ni⁹ q̄ descendit de celo· filius
hominis q̄ ē in celo· Q̄s queso ē
q̄ loquit⁹· Xp̄s utiq; · Ubi rogo
tenebat cū hec loquebat⁹· In tra sci
licet· & q̄modo se de celo ante
quā nasceret⁹ descendisse testa
tur· etiā & cum loquit⁹ in celo se esse
fatet⁹· eundemq; se filium hominis
dicit· cū utiq; de celo nisi ds descen
dere ni⁹ potuit· & cū intris loquit⁹· ni
si un⁹ idēq; xp̄s fuit· q̄ hec ē mira & admira
bili nouitā· imo oīū nouitatū supemine⁹
nouitā unitatis· quā nisi diligent⁹ prude⁹
uirgo ab exordio sci euangelii animad
uertas· magis errare in oīb⁹ septu
ta diuina uideberis quā intelligere
ueritatem· Constat q̄ unū eundēq;
xp̄m secim utrasq; formas ppetuum
humanitatis scilicet ac diuinita
tis· & p hoc duas exercuisse opati
ones· Operata ē enī utraq; forma
uel natura cū alterius communi
one q̄d ppriū habuit· ubi quidem
opante q̄d ubi est· & carne exequē
te quę carnis erant· communicā
te autē ei ubi in eade opatione·
dum & idē ds atq; homo una sub
stantia p̄sona sine diuisione aut
commixtione credit⁹· & pcognita
identitas pdicat⁹· Verumtamen deus
ubiq; est & ni caro· quamquā carnē
rationabilit⁹ assumpserit animatam
hancq; sibi naturalit⁹ & secim sub
sistenciā coniunxerit· Similit⁹ & ca
ro ē animata & ni ubiq; licet dei
ubi caro conspecta sit & usa· un
de ioānes· q̄d fuit inq̄t ab initio· q̄d
audiuim⁹ & uidim⁹· & manib⁹ nr⁹
tractauer⁹ de ubo uite· profecto
cū nemo dim uerbū aut uidere
aut tractare possit manib⁹ ni⁹ psa
cramentū sibi uniti hominis· qđ
nimirū unitio tā mira ē ut dis
cerni nequeat· Alioquin q̄d fuit
ab initio ubiq; quomodo recte di
ci⁹ hoc totum esse q̄d apli audie

ram qđ uderam qđo mamb' trac
tauerant ñ qđa xp̃e un' idęq; erat
de p hoc qđ uderant qđo tractauc
tant úbũ unę erat & nichil aliud
ex duab' naturis quã unũ uera
subsistentiã uel p̃sonã. Hinc ẽ qđ
un' ideinq; manens filius unige
nit' indiuisibilit' in utriusq; naturi
conspicit' & qđ sunt utriusq; substan
cie naturaliť opabať. secñ unu
cuiq; nsitã essentialem qualitatẽ
uel naturalẽ ꝓprietatem qđ si natu
rã haberet singlarem & meomuẽ
tam ñ faceret utiq;. Nẽ aut̃ em
manuel deus un' est & in eo ipso
utraq; idẽ ds & homo que utriusq;
nature sunt ueracit̃ gessit. secñ
aliud & aliud qđ gesta sunt opans
Ergo secñm qđo ds idẽ ipse qđ duu
na sunt. secñm qđo homo idẽ ipse
que humana sunt. se ipsũ uolens
ostendere qđo ds idẽ ipse & homo
sit & ideo idẽ ipse tã qđ diuina
sunt agit quã qđ humana. simili
ter & loquit̃. & ñ ali' quidẽ mi
racula opať ẽ. ali' ꝓpetrant hu
mana passionesq; sustinuit. sed
unus ideinq; xp̃s filius dei atq;
hominis fili' qđ & diuina gessit et
humana. Siquidẽ inseparabilit̃
atq; indiuise communes habuit
xp̃e actiones. s; intelligende sunt
ipsor̃ opm qualitates. contẽplan
dũq; semp ad qđ pueniať humili
tas carnis. & ad quę melmet̃al
titudo diuinitatis. ita ut per
omnẽ textũ euangelii uideat̃
nichil caro sine úbo agere. neq;
úbũ sine carne quicquã efficere
Vnde qđ concipit & parit uir
go sicut ñ sine potentia úbi ẽ. itaq̃
sine ueritate carnis qđo nascit̃ qđ pan
nis fascis iacet inuolutũ & mp̃se
pio reclinatũ. Porro qđo stella duce
a magis adorať. sicut deitatis erat
ita humanitatis qđo in egyptum p
fugã ne capiať abducit̃. Sic itaq;
omñia uirtutũ opa consideranda sũt.
ut reddam' deo qđ dei sunt. & homi
nique sũt hominis. qm̃ sicut un'
ẽ qđ lazarũ úbo potentie sue uocat.
ut exeat foras a monumẽto. sic i
dem ipse un' ẽ qđ fleuit humanita
tis nre affectu. Sic quippe cunc
ta oportet considerare. quatñ er
plena diuinitas in xp̃o intelligať
hominis unita. & plena humanitas
in dño assũpta. Hęc ideirco dixerim
tantisp̃ qđo de fide incarnationis
xp̃i karissimę. qđa plures orientalu
um excrescunt suis fetib' obuolu
ti. ne suo nubilare uos uelint ob
scuritatis eloquio. uel greco tũbine
latinã confundere puritatẽ. Sũt
enim & prudentes uirgines. sũt & fatuę

Dilectissimę Item lectiones .i.
mutamini quã amatis. mu
tamini quã colitis beatã & gliosã
& inmaculatã uirginẽ mariã. cui'
hodie in ẽclis festa colitis. de qua
dicit̃. Maria aut̃ conseruabat
omnia úba hec. conferens qđ de xp̃o
dicebant̃ in corde suo. Conferte
qđ & uos in cordib' uris karissimę
qđ de ipso eodemq; dño catholice
dicunt̃. ut & fidẽ integrã conser
uare possitis. & matrẽ ei' debite
ueneratí. qm̃ null' honor ei' alius
ñ eũ ille uere ueneratur. qui nasci dig
natus est ex ea. Lectio secta. .....

Certum rogo quecumq; estis filie quecumq; matres. cogitate attenci & ppendite diligentius quib⁹ affice ebat⁹ beata & intemerata uirgo do lorib⁹. post xpi ad celos ascensum. Quaeso si qua sunt in uobis pietatis uiscera. considerate q̄ cruciabatur amore. q̄ue desiderio estuabat hec uirgo. dū reuolueret animo cuncta q̄ audierat. q̄ uiderat. q̄ cognouerat. Cuius q̄d quicq̄d cordis est quicq̄d mentis. quicq̄d uirtutis humane si totū adhibeas nō sufficiat ut cogitare ualeas. quanto in desiderio ardebat⁹ ardore pii amoris. quantis mouebat⁹ a spu scō celestiū secretor⁹ inuitamentis. q̄a et si diligebat xpm ex toto corde. & ex tota anima. et ex tota uirtute. nouus tamen cottidie inflammabat⁹ psentia absens desideriorū affectib⁹. tanto siquidē ualidius quanto diuinus illustrabat⁹ intus uisitacionib⁹. quā tota repleuerat spe sei gīa. totā incandidauerat diuin⁹ amor. ita ut in ea nichil esset q̄d mundan⁹ uiolaret affectus. s; ardor continuus & ebrietas pfusi amoris. Lectio. iii.

Nam & xp̄e ab omnib⁹ e amandus. & ex toto corde & ex tota anima. atq; ex tota uirtute q̄rende. maxime tamen ab ea cui⁹ et dnis erat et filiꝰ. fortassis q̄ p nimio amore in loco q̄ sepult⁹ dicit⁹ int̄dum habitasse ea credim⁹ q̄m⁹ pii paseret⁹ int̄ius amor obtutibus. Sic namq; loc⁹ medi⁹ e hinc inde constitutus. ut adire posset ascensionis ei⁹ uestigia. & locū sepulture ac resurrectionis. seu omia in quib⁹ locis passus e inuisere. n q̄d ia uiuentē quereret cū mortuis. sed ut suis consolaret⁹ aspectib⁹. Hoc quippe agit impatiens amor. ut quē desiderat semp inuenire se credat. Ignorat siquidē uidituū. ratione multociens caret. modū nescit. neq; aliud cogitare potest quam q̄d diligit. Amor n accipit de impossibilitate solatium. neq; ex difficultate remedium. Leo jma.

Licet beatissima uirgo ouaria quā Luis ia in spu esset. tamen dū in carne uiuit carneis mouebat⁹ sensib⁹ & ideo quā sepe locor⁹ recreabat⁹ uisitationib⁹. & quē genuerat nīis complectebat⁹ amplexib⁹. Denq; amor xpi desiderium pariebat. desideriū ū gliscens quasi nouus reparabat⁹ ardorib⁹. in tantū ut credam. q̄d n numquā omia ei am et semetipsam trascenderit. quia omnino amor impatiens q̄d amat n potest n uidere. Secta.

Hinc e karissime. q̄d omis sei omia que habebant p parius duxere. si deum quē amauerant n uiderent. sicuti & uenerabilis beatiq; uirgo & gliosa theodokos ouaria. n dum p innumeris & immensis benefitiis reddebat mīdū obsequiū sēitatis. dū benefitior⁹ in tis posita n posset uidere largitorē. & ideo dilectissime hodie eleuat⁹ sup choros angelor⁹. ut posset specie uultuq; uidere saluatoris. quem amauerat quem cupierat ex toto desiderio cordis. Lectio iii.

Quod si gaudiū fit in celo de q̄
liber peccatore conuiso· multo
magis putandū p̄ tante urgnis
exaltacione & gla· q̄d exultacio sit
in supnis· cui⁹ numerū scitutas
omniū supnoꝝ ciuiū e gr̄ulacio·
p̄serti quia ei⁹ celebritas laus & fa
uor e saluatoris. Vnde credimus
ut dictū est un̄ p̄cedentib⁹· q̄d n̄
hē tantū diē sollempnē ducunt
p ei⁹ honore annuū· uerū continu
um etiā & ct̄inum· iocunditatis
ac letic̄ie uenerationis & obsequi
cui omn̄i colunt studio· & amore
et gaudio. Nec immerito· Igitur
omn̄is illa celestis ciuitas congr̄tula
tur & uenerat̄ matrē· cui⁹ sup se
adorat filiū regē· ante quē tre
munt potestates & curuat̄ omne
Nigenu· Ite in octaua· l· i·
numerū de beate & gliose
semp̄q; urgnis ouarie ad celes
tia ascensione· multo ammirati
onis intuitu· secreto⁹ contēpla
tor celestium in canticis· uidim
quit speciosa· quasi columbā· as
cendentē desup ruos aquarum·
& uere speciosa quasi columba· q̄a
illi⁹ specie columbe ac simplicita
tē p̄monstrabat· q̄ sup dñm ue
nit· & docuit uolumē quod hic
est qui baptizat· lectio sexta·
Et bene desup ruos aqua
rū· q̄a sup aquā refectionū
educauerat eā dñs & nutrierat·
ex q̄ multi deducti riuu omnē ir
rigant tam delicianū· & infun
dunt ortum uoluptatis· Ex q̄b⁹
cottidie lota & p̄fusa di gratia·
ascendit hodierna die speciosa
ualde & ammirabilis· cui⁹ mestimabi
lis odor erat nimis· & ideo ineffabilis·
ad cui⁹ p̄fecto fragrantia odoris· om
nis ulla celestis ibrlim leta decurrit
Quā circumdaient lectio iii·
flores rosarū· & lilia conualli
um· eo q̄d omis anime martyrio ru
bricate· cā etne dilectionis cōplec
tunt̄ amplexib⁹· & urgnitatis splē
dore candidate· ac lilia in ualle
humilitatis enutrita· circūdant
eā uenerationis gr̄ā obsequentes·
& merito· q̄n beata dei genitrix
urgo & martyr fuit· quamuis in
pace uitā finierit· lectio q̄rta·
Hinc q̄q; q̄d uere passa sit· sy
meon p̄pha loquens ad eam·
& tuā ipsius inq̄t animā· p̄transi
bit gladi⁹· Ex q̄ constat· q̄d alii sc̄i
& si passi sunt p̄ xp̄o in carne· tamē
in anima q̄a immortalis e pati n̄ po
tuerunt· beata ū dei genitrix· q̄a
in ea passa e q̄ impassibilis habetur·
ideo ut ita fatear· quia spiritalit̄
& atrius passa e gladio passionis xp̄i·
plusquā martyr fuit· Vnde constat
q̄a pl⁹ omn̄ib⁹ dilexit· p̄terea & plus
doluit· in tantū ut animā ei⁹ totā
p̄transiret & possideret uis doloris
ad testimoniū carnis dilectionis·
Q ue quia nitte passa e pl⁹quā mar
tyr fuit· numerū ei⁹ dilectio ampli⁹
fortis quā mors· q̄a monte xp̄i sua
fecit· lectio quinta·
Nunc aut̄ circumdant eam
flores rosarū· indesinenter ammiran
tes ei⁹ pulchritudinē int̄ filias ihrlm·
inqua posuit rex thronū sinū· q̄a
concupiuit ei⁹ specie ac decore· fuit
enī plena caritate & dilectione· id

circo sequit̃ post eā purpuratoꝝ exer
cit̃ & candidatoꝝ grex. Quā si diu
gent̃ aspicias: nebul uirtutis ē nu
ebul speciositatis. nebul candoris gle
q̄ ex ea nō resplendeat. Lectio vi.

Et ideo bene circumdant eā flo
res rosarū & lilia conuallium:
ut uirtutib⁹ uirtutes fulciant̃. et
formositas decore castitatis augea
tur. Nā omīs splendor & gl̄a quan
to illustrat̃ fulgore suo sublimius.
tanto apparet p̄stantei claritate q̄
cumlibet subiectoꝝ & eximior p̄di
cat̃. Sic & beata dei genitr̃ cui' can
dor uirginitatis ac si plantacio ro
se in uiridario specialis effulsit: cir
cūdata officio caritatis splendidi⁹
emicuit. Submittit̃ seōꝝ claritas
ut ei' amplior gl̄a commūicet̃: q̄ sup
angl̄os & sup omīs beatoꝝ sedes. ele
uata tā beatissima p̄dicat̃. Ꝑ vii.

Nam angl̄oꝝ quamuis celsior
natura: nō tamē maior gr̄ā: q̄a
& ipsi gratuita gr̄ā ne corruerent
sunt saluati. Vnde dauid: ubo m
q̄t dñi celi firmati sunt: & spu oꝝ
ei' omīs uirt⁹ eoꝝ. Q̄d si sp̄u dei om
nis uirt⁹ eoꝝ constat: beatā & gl̄io
sam uirginē in quā supuenit sp̄e
sēs & ds̄ tot⁹ ulapsus ē. credendum
ampliora p̄meruisse uirtutū p̄u
legia & p̄cepisse gr̄ām ab angl̄is eti
am collaudandā. Vnde & simura
bilis ē eoꝝ uirt⁹ & firmitas p̄petu
tatis. mirabilior tamē in ouaria
quā mumbrauit uirt⁹ altissimi:
ut ubi omne uirtutē sit anglica
q̄d factū ē in ea & admirabile se
culis omīs⁹ sacramentū. Ac p̄hoc
etiā angl̄is eximie maior p̄statur
gr̄ā: cū instaurant̃ ab eo omīa quē
uenerant̃ & adorant sup se xp̄m
regē dñm natū ex eadē uirgine.

Hinc & ouaria Lectio viii
cunctis tanto uenerabilior
quanto gratiosior: & quanto uir
tute altissimū extollit̃ ad sublima.
tanto clarior resultat mgl̄ia. Ple
na siquidem gr̄ā plena deo. plena
uirtutū ineffabilitate: nō potest
nō possidere plenit̃ gl̄am claritatis
etne. quā plenissime accepit ut
mat̃ fieret saluatoris. Q̄ uā uide
runt omīs filiæ syon & beatā dixe
runt: ac regine laudauerūt eā: qm
tantā eā uiderunt: quantā nulla
narrando explicabit mortalium
Quantomagis aut̃ dim: q̄ talē fe
cit eam ut ipse fieret p eā. Vn
de dauid: & homo mḡt mat̃ ē in
ea: & ip̄e fundauit eā altissim⁹.

Beata Ꝑ tres lectiones
tanta ac talis natiuitas: be
ata & supnoꝝ ciuiū societas & ad
mirabilis caritatis eoꝝ unanimitas
ubi nemo angl̄oꝝ archangl̄oꝝ nō
dico beate & ꝑpetue uirginis: ue
rū neq; aliq⁹ alteri⁹ inuidet gl̄e
sed totum in altero unusquisq;
possidet q̄d gratis dat̃ omīb⁹: ut
de omībus et in omīb⁹ gl̄ificet̃ ds̄
honoret̃ & adoret̃ ab omīb⁹: ubi nō
sex⁹ nō etas: nō dignitas generis: sed
meritoꝝ qualitas sola discernit̃.
ubi plurimū stella ab stella dif
fert in claritate. quasi omīs resur
gendi in suo ordine. Q̄d si est
alia claritas solis & alia lune et
alia stellarū: tamen una claritas
ē qua illustrant̃ omīa. Ꝑ ecc.

Idcirco beata dī genitrix quę ad huc tantis in tā pdicat laudib ñ im merito hodierna die credit exal tata & clarificata quantū nouit ille qui elegit eā in sua sapientia & disposuit omnia. Q̄d si in domo patris multę mansiones sunt cre dim splendidiorē mat hodie filiū pstitisse quā olim edificauit do mū sublimā columpnis septē in qua nimirū pararent nuptię ec clesiarū dei & fœderarent terre nis celestia. Ideo namq; in utero uirginis sponso immortali uirgi nitas consecrat ut sit totū celes te commertium. Seo iii. .....

Et ideo knē celebrate solēp nit uirginis festū quę celes tē nobis meritis uitā ostendit qō qui ñ nubent neq; nubent erūt sicut angli in cęlo. Nec mirum si anglis comparet uirginitas q̄ anglor dnō fœdere copulat nup tiali. & si quelibet uirginitas erigit tantū ut anglis compare tur multomagis beata & gl̄iosa uirgo oaria q̄ singlari commenda tur pulegio & unico ditat mer timonio. Capitulum. .....

Idcirco dilectissime amate quā colitis & colite quā amatis qā ut ueri colitis & amatis si imi tari uelitis de toto corde quam laudatis. Hęc nempe uita uobis de cęlo fluxit quā pfessę estis su pra usum nature ē hęc uita quā tenetis & ideo de cęlo uenit spon sus quē sequi una cū matre pos sitis. Nec immerito uiuendi usū de cęlo quesistis quę uobis de cę lo sponsum petistis. Ideo uā conū satio mecūs ē qñ uerbū q̄d amatis ñ muet in sinu patris. Licet ut ubiq; tot sit & ñ longe ab unoqq; nrm tamē ñ nisi casto cast hauriē pectore. Pe ē mgt moyses in cor de tuo & in ore tuo tantū cū rec to si quesieris corde. Unguentum eñ exinanitū ē nom ei. Ppterea ac si adolescentule diligūt animo q̄a puobis fuit ē. Habetis nāq; sponsū uirginitatis & castitatis a matorē q̄ martē uirginē ideo ele git. ut ipsa omīb esset exemplum castitatis quę quasi in speculo re fulgeret forma uirtutis. Habetis q̄ mea mysteria pbitatis expssa q̄d primū eligere q̄d sequi debeatis. Pri ma ei uirt est fundamentū omnium uirtutū & custos humilitas ipsa de qua gl̄iatur q̄a respexit inqui ens humilitatē ancille sue ecce eñ ex hoc beatā me dicent omēs generationes. Ergo primū discendi mentanimitum nobilitas ē magistri deinde merces laboris optimu fruc tus beatitudinis. Q̄d q̄ nobili ma tre dñi quid splendidi ea quam splendor elegit puritę gl̄ę. Q̄d casti quę corpusepi sine contagione cor poris generauit. & tamē in ea solā humilitatē dñm respexisse pfite mur quę custos ē omnium uirtutū. Collocauerat eñ in tuto stationis portu sublimia meritor suor exempla & ideo diuinit illustratur. Unde dns ad quē mgt respiciam nisi ad humilē & quietū ac trementē sermones meos. Fecit eñ q̄a p nuserat & respexit humilitatem

ancille fuę· unde & beata iā ab oīi
sclo dicit. O filię si uere uirgines
esse uultis humilitatē sectamini
& matrē dīi q̄ se ancillā uocat cor
de amoris intimi pcurate· q̄ discite
ab ipso sponso cui uos deuouistis hu
militatē· quā uos ex se docuit·
Vnde ait idem· Discite ame quia
mitis sum & humilis corde· Capl̄o.

Non q̄ beata dei genitrix a filio
suo dīo nō didicit cęlos fa
bricare· nī angelos creare· nī miracla
deitatis insignia opari· sed tamen
humiliari· cetera q; uirtutū docu
menta int̄ humilitatis custodiā
aggregare· Vnde cū ea semp singla
rī uirtutū pdicatia comes inse
mota mansit· q̄a omnino pudor
induuduus uirginitati esse debet·
sine q̄ uera castitas recte seruari
nī potest. Numquā q̄ beata ma
ria sine pudoris fuit custodia·
Videdo si placet uobis o kīę
tanta ac talis uirgo· placeat
& op̄ uirtutis· cui' uita oīm disci
plina ē· cui' mores institutа cęles
tia· quę p̄cellit cunctis supernu
net unuisis· Ppterea quęcumq;
uirgo sibi ei' optat pīmuī· & implo
rat auxiliū· debet imitari exem
plū· Rogo uos o uirgines· to
go & uidue· imitamini paulā ma
trem uiduā· exemplar castitatis &
continentię· imitamini custodiā
quā habetis uobiscū uirginē et for
mā pfectę integritatis· Q̄d si mi
nus inillis ē quā in matre dīi· in
mo quia ita ē· habetis ple fecundā
& uirginē ppetuam· quia sicut ne
mo incomparatione dei bon' ē· ita
incomparatione matis dīi nulla
inuenit pfecta· quāuis uirtutib'
compbet excmia· Vn' ē pat ūr q̄m
cęlis ē un' & magist· una ē & for
ma uirginitatis in maria· cui uos
ut ymaginē reformetis· facie in
pmere deberis in sculptura spe sci·
q̄m hec ē ort' conclus' fons signat'
puteus aquarū uiuentiū· ad quā
nulla potuerunt doli urūpe· neq; pre
ualuit fraus inimici· sed pmansit
sēa mente & corpe· multis dono'
priuilegiis sublimata· Idcirco hāc
imitemur mor'b' sequamur casti
tate· hui' auxiliū imploremus· Q̄d
si me q̄a ita loquor pīsumptionis
uelit arguere inuidor aliq's· & q̄d
uobis sepserim arguat caritatem
& dilectionē· quia rogantib' uobis
ne hoc quidē meapt' credidi ne
gandū· Valui cū rubons pudo
rē excupe· quā nī excq; uisionem
utām· quatū' p̄cib' nī numquam
deus obedire uidet· p̄sertim cum
habeatis uobiscū quas imitari ur
tutis ē· cū quib' discere potestis
affectū a me potius quā magiste
riū· q̄d ad laudē hui' diei requisi
tis· Vnde excusare nī debu ppt̄
observantiā gratis· ne impti
rem deuotioni urę que mandat
tis· Q̄d si docere nequiu· tamen in
die tante uirginis exhortare cu
tau· quatū' nī deessem uobis q̄m
diligitis in die tante festiuitatis·
sed ungerer p̄cib' ungerer uotis·
si q̄modo mente ad ea uobiscum
eleuari merear uris suffragantib'
meritis· ad que puenit beata et
intemerata uirgo maria· Lectio·

Beata & gliosa dei genitrix semp
uirgo maria hodierna die ad
illū celarum & splendidū thronū
archangloꝝ p humilitatē & p mite
gratiā carnis ascendit. unde in
tempania olim carnios arcban
gelo & superbia decerit. Qua ꝓpt̄
gaudete gaudete inquā. quia uob
ua putefacta ē celo. Quānus cū
uobis eadē ꝓmittant. uobis tamē
nā ꝓsto sunt. que cū anglis meo
ruptionem seruatis. q̄ licet de
hoc mundo sitis. fauente deo nā
in hoc mundo nō estis. q̄a & si se
culū habere uos meruit. tetime
re omnino nō potuit. Lectio. ii.
Beata itaq; maria. hodie ab
omnib' gentib' longe latēq; p
dicat. & uobis que secum estis ex
emplū tante uirginis. beatitudo
celestis condonat. q̄s nō illecebre
solliciant corpis. nō colluuio pcu
piat uoluptatis. nec est' inflam
mat incentiue carnis. immo an
gelica imitacio delectat in cīis. q̄
rū in futuro equalitas ꝓmittit̄
in celis. Beate g̃ estis filie. sed &
beate uidue que celibē uobiscū
ducunt uitā. q̄a secūm aptūm u
beratē alege uiri sic ꝓmansert̄.
Beatior inq̄t erit si sic ꝓmanse
rit secūm consiliū meū. puto enī
q̄a & ego spīm dei habeo. euidenter
uolens exꝓmere. q̄d sit int̄ eam
que ad huc lege uincta ē uiro. et
int̄ eā que tā soluta uinclo bea
tior ꝓdicat̄. Q̄d siquidē beata i
apō. beatior tamē quecūq; tā so
luta ē. & sectat̄ celestia. Loco u
due semp uirginib' bene copu
lant̄. ut ait apls. Q̄ ulier innupta
& uirgo cogitat que sunt dei. ut sit
sca corpe & spū. Lectio tercia.
Quodammodo enī magisterū
uirginitatis uiduarū gliscit
& confortat̄ exemplis. q̄ cū uiris car
tū seruauerint connugium. docent
integritatē magis uirginib' seruan
dam deo. & q̄d ꝓmodū interiores
uirtutis ē connugio abstinere. q̄d
aliquando delectauerit quā con
uugii delectamēta nescire. Inutroq;
siquidē gradu fortitudo laudatur.
& celestis uite uirt' ꝓdicat̄. Ideirco
cognationē cū apō tā utriq; ordo
sortit̄. unde dns. si q̄s inquit fece
rit uoluntatē patris mei q̄ in celis ē.
ipse mis fiat̄ & soror et mat̄ est. ubi
nō sexꝰ. nō conditio. nō etas discernit̄.
Unde q̄a libera facultas cunctis
ꝓstat̄. estote knīe ad q̄d uos apī
gra uocauit. estote matres
apī ac sponse. estote sorores ac ꝓ
pinque. q̄a q̄d carne nō potuistis.
gra totum condonatū est uobis.
Diligite dilec Jtē lectio i.
tissime matrē dnī. q̄ spon
sū uobis genuit immortalē. cui et
uobiscū sororē ipsa q̄ uoluntatem
patris fecit ut esset mat̄ ꝓpinqua
uobis nō carne sed spū. ut unitas
commūdet̄ ecclie & societas corpis apī
intelligat̄. de q̄ dns. uolo pat̄. ut
q̄a ego & tu unū sum⁹. & ipsi in
nobis unū sint. que ꝓfecto unitā
ꝓ unū mediatorem dei & hominū
effecturus. Lectio sexta.
Facite g̃ uoluntatem patris
ut unū esse possitis. ornate lam
pades uras. occurrite sponso q̄

tam ad ostū pulsat· & matrē sicā diligitis sequmini· Jnt̄ patate lā pades utās que filie regis ehs· om nis gla uiā abnt̄ sit· & nt̄ habere qđ fons luceat· ne fortt nt̄ has sol lempnitates antequā sponsus ue niat ut̄e lampades extinguantur Hā celebritas huī diei· ñ nisi accen sis lampadib⁹ nt̄ & fons recte colit̄· Jdeo enim ꝓparandū est oleū dum uacat· ne dū sponsus uenerit qđ absit uacue inueniamini· lect̄ m·

Propterea que surstū sunt sapi te· ubi beata & gtiosa & inte merata dei genit̄x uirgo maria puenit· & ñ que sunt sup tiam· qđa uā confusio si ehs qđ uoustis· ī celis debet esse· Jlluc dirigite nitē illuc abscondite uām uitam· do nec ptranseat furor dnī· q beata dei genit̄x hodie ꝓuolauit· Jbi namq; habetis sponsū· ubi pontificē· ibi oīa quecūq; quesistis· Jlluc dirigite nitem· ut cū apē uirginis filius apparuerit in fine seli· cū ipso & uos apparea tis in gloria aoeh· Jncipit ar gumentum domni Anselmi cantuariensis archiepi·

ENTRAVIT·IESVS·IN

Quoddam castellum· Qđ ad gliosam uirginē dei genitē lectio ista ptineat· ut mei festiuitate legat̄· plerīq; so leant querere· Vnde qđ sen tiē· in conuentu frm̄ ꝓ ut potui uulgarī ia pl⁹ semel exposui· & qa qđ dixi au ditorib⁹ placuit dicta lite ris mandare· & ab eisdem & maxime domnus abbatib⁹ Wlbel mo fiscanensi· & Arnulfo trearnen si· uultus unno coact⁹ sum· Qđ ideo ꝑdixi· ut exposituncula ista tan quā a ꝓsumptuoso edita ñ displi ceat· qa ñ hanc ꝓsumptio ſ; obe dientia edidit· Jam nē igit̄ tan cunculā istā salua fide ac sine me lioris ꝓiudicio· ad laudē eiusdē uirginis & matris ihu· humilit̄ scri bere aggrediar· Explic̄ argumētum·

Lectio sci euāgli sc̄dm lucā.

ILLO TEMPORE INTRAVIT IESVS

ihs quod dā castel lū· & mu lier que dam martha nomine· excepit illū in domū suā· & huic erat soror nomine maria· & relq· Omelia venerabilis anselmi cantuariensis ar chiepi· de eadē lectione

INTRAVIT·IESVS·IN

Quoddā castellum· Jnscp tura sacra res una & eadē locutionis mutuē diuisa significare· sicut leo· hedi· ignis aqua· uel etiā sol· et alia multa· Est enī leo de tribu iuda· ē leo q̄ currit quetus qm̄ deuoret· Est hedi· emissarius q̄ peccata nra portauit· ē hedi· a si nistris q̄ damnat̄· Est ignis que dns misit in terram· & que

uult ut ardeat. ē ignis q̄ sup impios
cadit ut ñ uideant solē. Est aqua
cui' flumina fluunt de uentre ere
dentis. ē aqua cui' tempestas ñ
nos demergat. Est sol iusticie q̄ nos
illuminet. ē sol q̄ nos ñ urat p̄ diē
Licet ꝙ castellum. alias lectio x.
malū significet. ut illud de quo
dicit. ut in castellum. ubi & quod
addit. q̄d cōit uos est. plane ma
nifestat quid significet. tamē hic
castellū in q̄d intrauit ihc. sin
gulare & intemerata uirginem
eiusdē ihu genitricē. salua sēp̄tu
tatē regula p̄ similitudinē accipi
mus. Castellū enī dicit quelibet
turris & mur' in circuitu ei'. Que
duo sese muris defendunt. ita
ut hostes p̄ muri ab arce. & a
muro p̄ arcē arceant. Huiusmo
di castello ñ incongrue uirgo ma
ria assimulat. quā uirginitas mē
tis & corp̄is quasi mur' ita undiq;
uallauit. ut nulli umquā libidi
ni esset ad eam accessꝰ. nec sensus
ei' aliqua contīpet illecebra. xi.
Et quia uirginitatē eā libi
do ñ possit. solet impugna
re superbia. est in eadē uirgine ēt'
humilitatis. q̄ a muro uirginita
tis omnē repellat superbiam. Et.
q̄a humilitatē eā superbia ñ possit
solet impugnare libido. mur' uir
ginitatis atq; humilitatis om
nem repellit libidinē. Itaq; hec
duo mur' uidelicet uirginitatis
& turris humilitatis. ab alterut'
munuunt'. ut numquā in humi
li uirgine fuerit. nec superba uir
ginitas. nec inquinata humilitas
sed semp̄ in eadē p̄manserit. & hu
milis uirginitas. & uirgo humilitas.
Quamuis aut' q̄d dicit' ita uerum
sit. ut nichil uerius fidei xp̄iana
credere possit. ponam' tamē aliqua
de euuangelio uirginitatis ipsius
et humilitatis testimonia. Quippe
cū ab angelo filius ei p̄mitteret' re
spondit. Quom' fiet istud q̄m u
rū ñ cognosco. Si cuilibet despon
sate uirgini in animo suo nubere
disponenti diceret' filiū habebis. ñ
mutaret'. neq; interrogaret quomodo
illud fieret. utpote q̄a se desponsa
tam. & in p̄ximo nuptuam scret'
& a uiro grauidari usu nature spe
raret. lectio duodecima.
Hec aut' ñ immerito mutatē
& quom' p̄mittebat' fieret sensi
bata. q̄m quamuis desponsatam
tamē se numquā nuptura. neq;
uirū cognitura certissime sciebat
hoc de uirginitate. De humili
tate ū dicendū q̄d cū ab angelo sa
lutaret'. mat' dei eligeret'. quom'
fieret salua uirginitate cui tan
tū timebat doceret'. benedicta
sup̄ om̄s mulieres p̄dicaret'. respō
dit. Ecce ancilla dñi. & in alio
loco. Quia respexit humilitatē
ancille sue. O sublimis uirgo ma
ter dñi. o mat' humilis ancilla
dei. Quid sublimius ee posset.
Q̄d humilius de se sentire posset.
Sunt qui castellū hoc magdalū
fuisse arbitrant'. a q̄ o'aria mag
dalena cognominat'. Q̄d si uerū
est. predicte int̄pretacioni famu
lat'. O magdal' enī turris dicit'. et
humilitati coap̄tat'. Sic ū ñ no

mmat̄ sed tantū dicit̄ quoddam
q̄d indiscussū pretermittere nō debemus
Quoddā idē singulare castellum
uirgo maria fuit. Quamuis enim
multe alie & murū uirginitatis ha
beant & turrim humilitatis. id ē
& uirgines sint & humiles. tamen
salua uirginitate matres ee non
possunt. neq; filios generare. q̄d
una sola fecit. & ideo castellū hoc
merito quoddā idē singulare dici
tur. q̄a una singularit̄ & uirgo &
mat̄ fuit. q̄d nulla alia ee potuit
uel potuit. Verū concedam⁹ aliquā
posse esse & uirginē & matrē. quā
uis sit impossibile. & tam sic uirgo
maria erit singularis. quia unicū
dei filiū genuit. qui sicut ē unic⁹
unico pat̄. ita ē unic⁹ unice mat̄.
& ideo nulla etiā si uirgo pariat.
uel eundē uel aliū talem genera
bit. & sic ē castellum quoddā. in
q̄d intrauit ihc. Porta ū p quā in
trauit. fides est. Quia enī credidit
p fecta sunt ei a dnō que ab angē
lo dicta sunt. sicut aut ad eā elisa
beth. Nec quia ihc intrauit. cas
tellū hoc uiolatū est. Ihc namq;
saluat. nō uiolat. confracta solidat
nō confringit solida. Secm nomē
ei. ita et opus eius. Capitulum
Et huic erat soror nōie maria
Due ute sorores sci patres ple
nissime nobis exposuerunt duas
in scā ecclia uitas designant. mar
tha scilicet actiuā. maria contē
platiuā. Ista laborat ad exhiben
da indigenti omia humanitatis
offitia. illa uacat & uidet q̄ dns
est. Ista circa exteriora occupat.
ulla interiora contemplat. Sicut
aut dei mat̄ est singularis. ita et q̄
tarū effect⁹ uitarū. quarū iste due
sorores typum tenent in ea cari
tate singularis. Numquā aliqua
p̄sona immo nonnūlb⁹ martha sic
opata ē. Numquā sic alias maria
contemplatio uacauit. Numquā
sic alias hec uel illa q̄d suum ē ex
hibuit. Cum martha uel maria
dico. earum significata intelligo.
Sed nā uideam⁹ actionē hui⁹ mar
the. deinde contemplationē hui⁹ marie. & ut planiꝰ id
faciam⁹. q̄d alii p martha opant̄.
& q̄d illa opata ē conferam⁹. Alii hō
pitē quemlibet in domo sua susci
piunt. ista nō quemlibet s. p̄pium
dei filiū q̄ nō habet ubi caput reclī
net. nō in domo sed in utero susce
pit. Alii nudū quemlibet uestie
mutabili atq; corruptibili unde
libet composita opiunt. ista ubū
dei in eadem uirgine carnē unita
te p̄sone assumpsit. q̄ sine fine in
cōmutabilis atq; incorruptibilis
p manebit. Alii quemlibet esuri
entē ul' sitientē cibo uel potu ex
terior reficiunt. ista hominē de
um humanit⁹ indigentē. nō soli
exteriorib⁹ cibis uel potib⁹ pauit
uerū etiā interiori suo lacte alit
& ut breuit̄ sex illa misericor
pia p̄curram⁹. que cū unū ex mi
nimis suis fiunt dō sibi facta con
fitet̄. ista nō quemlibet ex mini
mis. sed summū dei filiū hospi
tē suscepit. nudū carne. ul' etiā
pannis opuit. esurientē pauit.
sitientē lacte potauit. infirmū

manna & uirga aaron que frondu erat. & tabule testamenti. Inqua namq; arca naturā humanitatis ei' urna manne plenitudinē diui nitatis. uirga aaron potenciam sacerdotii ei' inuiolabilem. tabu le q; testamenti designauit. quia ipse est qui legem dedit. quiq; ea m benedictionem bis q̄ legē faci unt dabit. Bene autē templū p̄ tonit' oraculi quadraginta cu bitor' erat longitudinis. q̄n in hac uita adhuc reuuuis & continen cia nos castigari oportet. ut ad interne dulcedinis societatem p uenire meream. Hanc hoc nu nero castigationem uite p̄sentis significari intelligit. omis q̄ qua gagenariū moysi uel helye l' ipsi' cū reuuuū recte intelligere no ut. Bene ipsū oraculum inq̄ ar c. p cherubin gsle tegebat. lugin t cubitos longitudinis latitudi ns & altitudinis habebat. Qui numer' pfectionem ut diximus gemine dilectionis insinuat. q̄a quicq̄d in hac pegrinatione p deo gerit. totum in illa mansione pa triarchę. ubi magnificentia ei' continua beator' spuum lauda tion' sustollit. in sola dilectionis amplitudine pficit. Erat & por ticus ante templum uiginti cu bitor' longitudinis & decem cubi tor' latitudinis. habens ostiū con tra oriū templi ab oriente. Que uidelet porticū illam sc̄e ecclie plebē designat. que dnice incar nationis tempa precessit. nec ta men a cuiusdem incarnationis fide uacua remansit. Hoc ē enim ostiū porticus contra ostium templi ē ad ortum solis. fidem ppli p̄ous de xp̄o eandem ēe que sequentis. eodemq; grē orientis lumine cunc tor' fideliuum corda illustrari. Unde bene in eadē porticu. duę colump ne erec̄ maxime & muranda opis circa ostiū tēpli narant' ēe statute. & his capitella quasi ope lilii sup imposita. Columpne enim stant ante ostiū templi. quia aduentū redemptoris nri qui ait. ego sum ostium p̄me si quis introierit sal uabit'. p̄cesserunt doctores egregii de qualib' aut apls. Jacobus et cephas & johannes qui uidebant' columpne ēe. q̄ eidem ei' aduentu testimoniū p̄hiberent. Una enim a dextris ostii alta stabat a sinis tris. quia & ppl's isrl' qui tunc di uina fide & caritate calebat. incar nationem sui redemptoris futu tam p̄cernebant. & in mini' gentib' quę ad huc quasi ad aquilonem posite. p̄fidie frigore torpebant. ei' dem redemptionis ingressum p̄dica bant ēe pandendum. Q̄d ū capi tella columpnarum quasi ope li lii fabricata erant. significat q̄a tota p̄dicationis eor' summa de claritate p̄petue beatitudinis in sonuit. eiusq; uidendā gl'am suis auditorib' p̄misit. qui etiā' ante se cula ds existens. homo fact' ē in fine seculor'. ut quasi flos lilii inter uus colore aurosum exterius ha bet candidū. Quodnamq; auri rubor in candore. in fulgorem diui nitatis in homine. Quem uidelt

cet hominē & prius auctorib⁹ clarū
ostendit. & post mortem nullo in
corruptionis splendore uestiuit.
Hec nos fr̄s knū in p̄sentis festi
nr̄i gaudiū de factura templi
nr̄i ex plurib⁹ fr̄m̄tati ure ex
posiuisse libuit. quatin⁹ & nr̄an
a terrestris dom⁹ dū fabrica de
lectaret auditum. & hec eadem
spūalit̄ intellecta mentes nr̄as
ardentius ad amorem supne ha
bitacionis erigat. Diligam⁹ fr̄s ora
toriū de decorem dom⁹ etiñ quā
ex deo habem⁹ in celis. & de loco
tabnaculi gl̄ie ei⁹ sedulo cogitare.
ac nos alterutrum admonere ea
tenus. Vnum ante oñia petamus
ab eo. & hoc infatigabili instancio
ne queram⁹. ut inhabitare mere
amur in domo ei⁹ omnib⁹ diebus
uite nr̄e. hoc ē in pacis unitate ac lu
ce felices. Non autem spernit.
neq; despicit preces paupum. qñ
do hoc quod dilugit ipse precam⁹.
sed clementer exaudiens dabit
nos uidere bona sua in terra u
uentium. ihe xp̄e dñs nr̄. qui
uiuit & regnat cū patre in u
nitate sp̄s scī ds. Per omnia
secula seculoꝝ amen

6 In Feſto

rium ſuper po ten tem

& exalta

vi electũ de ple

Veri tas me

di a mea c

mi ne me o

e jus. (A

Be a tus ſer vus quẽ cũ ve nerit

Domin⁹ invenerit vigilantẽ amẽ di-

-co

In Feſto

rium ſuper po ten tem

& exalta

vi electũ de ple be me a. Offert.

Veri tas me : a, & miſericor

di a mea cũ ip ſo & in no

mi ne me o exalta bitur cornu

e jus. (Al le lu ia.) Com.

Be a tus ſer vus quẽ cũ ve nerit

Domin⁹ invenerit vigilantẽ amẽ di-

-co